

THE GIFT OF
LOUIS M. RABINOWITZ

Thomas Jacobi Benueni — hē. iij. star. tere. pōit. in valle nūe vias ⁊ Johuā Jacobi Benueni — viij
 Cjē hē. viij. star. tere. sillue. pōit. in vallō. nūe. nūe. giboy. deti. ⁊ Johuā Jacobi — iij
 Cjē hē. duas. pūce. enī. star. vinee. pōit. in valle nūe. māci. Benueni. ⁊ via — xij
 Cjē hē. viij. star. tere. in duob. locis pōit. in valle. nūe. dāz. māci. ⁊ via — viij
 Cjē hē. j. mod. tere. ⁊ vinee. pōit. in valle. nūe. via. a. pede. ⁊ māci. Benueni — xvj
 Cjē hē. iij. star. tere. pōit. ibidem. nūe. Jacobuā. Symonis. ⁊ māci. — xlv
 Cjē hē. j. star. sadi. pōit. in plano. quāte. nūe. cōmunes. ⁊ via. p. sua. pāte — l
 Cjē hē. x. star. tere. pōit. in cōito. nūe. Bonusabū. quāda. ⁊ viam — viij

Summa. — xlvij. lb. ⁊ viij. f. — Reduct. ad quart. — xy. lib.

Geruta Jacobi Benueni — hē. j. star. tere. pōit. in valle. nūe. thoma. Jacobi Benueni. ⁊ viam — x
 Summa — xy. f.

Herod Symonis Jacobi Benueni — hē. viij. star. tere. pōit. in vallō. nūe. Gilbertus. deti. ⁊ Johuā Jacobi — iij
 Cjē hē. j. star. sadi. pōit. ad caput. silue. nūe. dūaz. grāte. ⁊ Gilbertuā. in. paul. — x
 Cjē hē. j. mod. ⁊ tere. pōit. in valle. nūe. hūat. nūe. Johuā. Jacobi. ⁊ via. ap. — xlv
 Cjē hē. j. star. sadi. pōit. in plano. quāte. nūe. cōmunes. ⁊ via — l
 Cjē hē. x. star. tere. pōit. in cōito. nūe. Johē. māci. ⁊ Alegruā. pōit. — xlv

Summa. — lx. lib. ⁊ viij. f. — Reduct. ad quart. — xv. lib.

Guillus Fredora — hē. j. mod. ⁊ iij. star. tere. pōit. ad cap. silue. nūe. Gilbertuā. ⁊ Rū. Nicolette — x
 Cjē hē. j. mod. tere. pōit. ad planū. Benagite. nūe. via. ⁊ Benuā. thome. — x
 Cjē hē. j. mod. tere. labor. pōit. ad melleū. nūe. via. ⁊ Symone. de. fimo — x
 Cjē hē. viij. star. silue. pōit. ibidem. nūe. domū. Symonem. ⁊ via — l
 Cjē hē. j. mod. tere. ⁊ vinee. pōit. in ceterana. nūe. via. ⁊ dūz. Gismudum — x
 Cjē hē. domū. in Amadula. nūe. plater. ⁊ Venu. Pigici. — viginti. lib.

Summa. — C. lib. — Reduct. ad quart. ad domo. — xxvij. lib.

Puctus Jacobus Anselmici — hē. j. mod. ⁊ tere. pōit. in cōito. nūe. vias. ⁊ Johē. quāte. a. pede. — x
 Cjē hē. j. mod. ⁊ tere. pōit. in dā. grāda. nūe. via. ⁊ Johē. fūala. Incali. — x
 Cjē hē. domū. nūe. Johē. luche. ⁊ viam. ex. — sex. lib.

Summa. — xvj. lib. — Reduct. ad quart. ad domo. — x. lib. ⁊ viij.

Venus Pigici — hē. iij. mod. tere. pōit. ad collē. nūe. quāte. Pigici. ⁊ viam — l
 Cjē hē. j. star. silue. pōit. ad castellū. nūe. via. ac. ⁊ Johē. Jacobi. Anselmici. — x
 Cjē hē. j. mod. tere. ⁊ vinee. pōit. alo. ceconi. nūe. via. Jacobi. fūat. ⁊ calluā. ap. — x
 Cjē hē. domū. in Amadula. nūe. plater. cōis. ⁊ quāte. Pigici. — viginti. lib.

Croch. Johis — hē. hē. — xxij. star. tere. pōit. in o. — cap. monaci. nūe. Jacobū. Bonacū. ⁊ viam — l
 Cjē hē. domū. domū. pōit. in Amadū. nūe. Johē. Benueni. via. que. fuit. ⁊ fūmelli. — xlv lib.

Summa. — xxxij. lib. — Reduct. ad quart. ad domo. — xxxij. lib.

Et hē. viij. f. silue. pōit. ⁊ fūmelli. nūe. quāte. Jacobi. fūat. ⁊ calluā. ap. — xlv lib.

Summa. — xxxij. lib. — Reduct. ad quart. ad domo. — xxxij. lib.

9089

V. *lutea* 3/2

Expositio Jacobi forliviensis super primo cano
nis Avicenne cum questionibus eiusdem

Theron ymus surianus venetus artium medicarum doctor dñi magistri iacobi suriani de arimino artium
ac medicinarum doctoris celeberrimi filius lectori salutem plurima dicit.

Et in decreuerim Jacobi forliviensis opera ab eo in medicina edita pluribus e causis corrigere
atq; emendare: n. s. ne tanti doctoris opa pp eorum vt nunc iacent in maximam correctionem: necno
errore imprimendi seu corrigendi obscuritatem a lectoribus negligantur: q forte estimarent
errores huiusmodi iacobo attribuendos fore: n. s. vt plurimis medicis difficultates ac subtilita
tes diligenter ventilare cupientibus comodi aliquid: nullo pacto labori parcere: afferre: n. s. perfectis eiusde
iacobi sup hypocratis aphorismos exponibus: necno questionibuscu additionibus. Basilij vbi defe
cit Jacobus: nunc accedunt predicti iacobi super primi canonis Auicenne seu duas primas expō atq;
questiones: quas secundo loco corrigendas duximus: postmodū vero si nobis deus vita ⁊ gratiam presti
terit: ad eiusdem in libros regni opera nos verrem⁹. Quid autem quem hoc i volumine obseruare conabi
mur hic erit. nam textum Auicene in locis suis inserimus. qui in alijs impressionibus non erat appositus:
insuper questiones multe posite erant inter expositiones: quas iuxta posse cum alijs questionibus ordi
nabimus: eas ab exponibus segregando. Si qua ē fuerit questio eadem pluries repetita semel tantum
eam ponemus: vt in aphorismis fecimus: nugationem abhorrentes. Quor autem errores amouebimus
ta; quidem in addendo quod deficit: q; in remouendo qd superfluum est: q; etiam in dirigendo ⁊ emen
dando qd oblique compositumq; positum ē: hoc diligenter inquisi cuiuslibet atq; discurranti per totū
hunc nostre impressionis librum: eū cū aliarum quarūcūq; impressionum libro comparari: considerandum relin
quo. Sicq; cōpbedet quant⁹ fuerit labor noster in huiusmodi opere e tenebris ad lucē trahēdo. Vale

Incunabula
++ J-52
(G. H.)

Prohemium

z

Celeberrissimi philosophi illustriſq; medici Jacobi Forſiſienſis ſuper duas primas ſen primi canonis Abin bali abin ſceni egregia expoſitio cū eiusdem queſtionibus feliciter incipit.

CHerba abin bali abin ſceni.

A primis deo

gras agam? ſicut ſui ordinis celſitudo et beneſicij ipſi multitudo meretur: cuius miſericordie ſuper oēs prophetas exiſtunt.

Commiſſis ſuperfluis narrationibus a quibusdam in exordio huius libri fieri ſolitis: ſolum in

hoc principio quatuor p ordine perquiremus. Primo qd ſit titulus huius libri. ſcdo qd ſit ſubm in hoc libro. tertio qd ſit ordo huius libri ad alios libros medicine ab Abi. poſitos: ultimo deueniēdū ē ad diuiſionē et expoſitionē lre: que vō ſit auctoris intentio qd ſinis qd vtilitas libri: qd et quot ipſi cāe ſatis explicat auctor: i. lfa. **C** Propter pmi ſciēdum qd titulus libri ſic iſcribit. **I**ncipit liber pmi canonis que pnceps Abobaly abinſceni de medicina poſuit. **C** Sciēdū ē aut vt qdā dicit qd penes arabes hec noia ſinomima repiuntur. ſ. aben. et abin. ſiliū ipotantia: vñ aben baly. i. ſilius baly. abin vō eſt caſus genitiui. vñ ſic ſonat titulus. **I**ncipit liber primus et. que pnceps aben aly. i. pnceps ſilius baly corrupte. n. dicit Abobaly. de eide ſeqt abin ſceni. i. ſiliū ſceni. Nos at corrupte dicim? **A**uicēne. cū ſi fuerit nomē auctoris: qd vō fuerit ignorat. **M**ūdin vō refert ſup hoc paſſu ſe habuiſſe a ſide digno arabe qd illa noia aben abin ſūt noia ide clinabilia ſynomima ſiliū ipotantia. ſenſus iſtī ē. **I**ncipit et. que pnceps abobaly. i. ſilius aly abinſceni. i. ſiliū ſceni et. **M**os aut apud veteres fuit vt qd qd librum cōponeret patris et aut nomē in titulo ſcriberet et ppiū nomē auctoris retineret. **C** Sciēdū ſcdo qd penes auctores hec repiunt noia canon. ſen. doctrina. ſūma. et capitulū. intelligentes qd qd p canonē regulā: qd qd librum regulas cōtinētē quali ſumit b. ſen vō in ſynomimis Abi. interpretat maneries dictionis. i. tractat? magn? i. qd plures et varie tractant materie. **D**octrina vō ppiē eſt tractatus plā continens capitula vel ſi nō plura continet vnā ſaltē materiā integre concernit. **S**ūma vero et capitulum qd ſunt ſatis pater. **E**x quo p3 primo canonē ſic ſūptū diuidi poſſe in ſen. ſen vō in doctrinas: doctrinā vō qd qd diuidi poſſe i ſūmas qd qd vero diuidi in capitula ſolū: ſūmam vero diuidi poſſe i capitula. **P**ater ſecūdo hec noia diſſerre abinuicem ſcōm maiorem vel minorem ambitum ſuorū ſignificatorū. vt p3. **C** Propter ſecūdū principale ſciēdū pmo qd licz ſubm multiplē accipi poſſit: poſito tamē ſumit p illo de quo in ſcia aliqua principalr cōſiderat? et cui? ppietates et paſſiōes inueſtigant? et ad qd qd qd in illa ſcia cōſiderata ſūt principalr attributionē hnt et cuius hoc metas illius ſcientie nō trāſcēdit et hoc ē illd qd ppiū et adequatū ſcie ſubiectū vocari conſuevit quali numerum ſubm dicim? arithmeticce. ens mobile vero pbiſce. talr iſtī accepto ſubo ſcie medicine ſubm eſt corpus humanū ſanabile egrotabile et operabile a medico. **D**e ipſo nāq; cōſiderat medicus iquātū hmoi. ppietates et paſſiōes principalr inueſtigat. et quecūq; in medicina cōſiderata ſūt ad illud attributionem hnt: aut tāq; pueniētia: aut tāq; pparia aut tāquaz partes aut tanq; accidētia et. qd quis enim medicus ventos mieras plantas et venena cōſideret qd alia ſūt ab humano corpore: nō iſtī ea cōſiderat: niſi inquātū ad corp? humanū attributionē hnt. vt p3 inuenit: qd et non tranſcendat metas ſcientie medicine ſatis pater intelligenti: qm. ſ. nullius alteri? ſcie metas attingit. **E**x qbus patere pōt primo quid ſit ſubm ſcie tradite in pſti libro. eſt enim corpus humanū ſanabile et. ſcōz paſſiōes cōmunes tātūmodo cōſideratū. **P**ater ſecūdo differentia ſubi huius libri a ſubo totalis ſcie medicine. hic enim cōſideratur illud ſolū ſcōz paſſiōes cōmunes: illud vō ſcōm cōmunes et ppias. **P**ater tertio idem poſſe eē ſubm alicuius totalis ſcie et libri partialis

eiusdem: aliter iſtī et aliter cōſideratum. **E**x quibus vltorius p3 reſponſio ad tertium principale. ſ. qd ſit ordo huius libri ad alios libros medicine ab Abi. compoſitos. eſt enim ordine doctrine prior: eo qd eſt cōior: qd vero ſunt cōioza nō bis notioza ſunt: et ordine doctrine priora pmo pbyſicoz. tertio pmeti. iij. et. lviij. **C** Quātū ad vltimū hic liber diuiditur i pbeniſ et tractatū. ſcda ibi. **D**ico qd medicina. **P**rimo diuinū implozat auxilium. ſcdo explicat cauſā cōpoſitionis libri tangendo intentionē et modū ſui. pceſſus. tertio tangit vtilitatem et neceſſitatem huius libri. ſcda ibi. **P**oſt dicamus tertia ibi. **N**on eſt aſit bonum. **D**icit pmo qd in primisaget. i. referet gras deo ſiue peter ſic celſitudo ſui ordinis et multitudo ſui beneſicij mere: cuius miſericordie exiſtū ſup oēs pphetas. **C** Sciēdū pmo qd iſta dictione de? multe datur deſcriptiōes. pma collecta a doctio i libro de cōſolatione. **D**eus ē ens bonū quo nihil meli? excogitari pōt: et hec deſcriptio eſt theologica: penes quā idubitanter ienēdū eſt deum eē bonitatis ſiue pfectiōis iſinite. hāc ſenſerūt poete vt ovidi? rj. methamoz. vbi ſic ait. **I**mmenſa eſt ſineq; potentia celi. **N**ō h3: et ſuperi qd voluere peractū eſt. **S**cda deſcriptio eſt pbyca aut metaphiſica. **D**eus ē pmius motor aut pma cā a qua oē aliud eēntiaſt eſt depēdēs: penes quā non cognoscitur pma cāz eē intensiue iſinite perfectionis. quecūq; aſit iſta teneatur bona eſt. **C** Sciēdū ſecundo penes theologos gram diuidi in gram increatam et gratiaz creatam. **P**rima eſt deus. **S**ecūda eſt effectus vel creatura a deo gratis facta. **P**enes alios diuidit gram in gram gratiſ cantem ſiue gratū facientem: et gram gratis factā: pma ē ſi cuius operatio vel effect? ab alio gratis factus. **I**n propoſito ergo ſumit gram ſcdo mō vt ſit ſenſus. agem? i. petemus gras. i. effectus gratos deo. vt. ſ. lumē ſcie nobis iſtūdat et. **A**lter agem? i. referemus gras deo ipm laudando et imenſa et? bonitatē pſtēdo ppter donū ſcie nobis gratis cōceſſum quo hūc librum et. **E**x qb? ſoluiſ iſale dubiū hic moueri ſolūtū de regratia tōde que fieri nō d3 niſi poſt ſuſceptū beneſiciū. **C** Sciēdū tertio vt colligi pōt ex dictis Abi. et. metaphiſice et algalis in ſine ſue metaphiſice qd inter ſubſtātiās intellectuales reperitur ordo talis: qd in pmo et ſupremo gradu ē deus. **I**n ſcdo angeli. **I**n tertio pphete. **I**n qro ſapientes: **I**n qnto vulgus. **A**ngelis enim pmo de? mūſica ſeu muſteria et ſecreta reuelat. pphetis vero p angelos: ſapientib? vero p pphetas. vulgus vero p ſapientes. **M**erito ergo celſitudo ordinis ipſius dei vt ab eo petant gratie. qd i ſupremo gradu tanti ordinis ſitus eſt. **C** Sciēdū quarto a deo multiplex beneſiciū his que ſūt citra deū cōmunicatū eē. **P**rimū qd omniū que ſūt citra ipm creator: ē: ideo pmius beneſiciū nobis cōicātū eſt eē: ppter qd geneſis prio. in principio deus creauit celū et. in ſimbolo. factores celi et terre: p que oia facta ſūt. et **B**oetius tertio de pſolatiōe metro nono ſic ait. **T**erraz celiq; latoz et. et melius **D**irum celi fecit deus. **S**cōm beneſiciū: qd omne ens ab eo creatū eēntiaſt in pſeruari dependet. eſt enim deus aīal ſempiternus a quo celū et tota nā depēdet. rj. metaphiſice. **T**extu pmenti xxxij. vñ primo de celo. **T**extu pmenti centeſimi. a pmo qd ente deriuatum eſt eē et viuere. his qd clari. his vero obſcūri. et tertio de pſolatiōe metro nono: **Q**ui ppetua mūdū rōne gubernas. **T**ertū beneſiciū qd ad cuiuslibz creaturē actionē effectiue pcurrit. cā enim pmaria plus inſiuit in effectū qd qd qd ſecūdaria. vt h3 in prima propoſitione de cauſis: qre **J**oānis prio. **S**ine ipſo nihil factū ē. **S**ilr tertio de pſolatiōe metro nono. **S**tabilitq; manēs das cūcta moueri. **E**x tam iſtī multiplex beneſicio dei tantaq; ſūt ordiſ celſitudie agēde ſunt grates deo: vt ſupra dictū ē. **C** Sciēdum eſt quito qd pphete quali pſatores a veteribus dicti ſūt: eo qd diuina reuelatiōe de futuris vera pnuñciat: qd enī antiquitus vates dicebant apud nos dicuntur pphete i ſaera aut ſcriptura dicuntur vidētes: vt **V**ſidorus. ſeprio eib? mologiā. ſcdo ca. beat? aut **T**homas de agno. ſcda ſcdo. 172. et. 171. queſtiōe. dicit ppheta a. p qd ē lōge et pbanos ap paritio: eo qd de lōge futura ſibi apparēt. ad ppoſitū igitur ſuper oēs pphetas ſūt miſericordie dei. ſūt enī pphete nobis miſericordes ppter dei miſericordiā. qd deus magis eſt miſericors: ppter qd enī vnūq; tale et illud magis. pmo poſterior. maior enī i cōparabili eſt cura releuatiōis nre

21 z

Sen

miserie in deo q̄ in pphetis: vel sunt supra. i. vltra oēs p̄phetas. q̄ v̄sq̄ ad nos se extēdūt. ¶ Notādū vltio vt nōt beat⁹ Thomas sc̄da sc̄de. xxii. q̄dne. q̄ hoc nomē misericordia ē nomē equocū. sumit enī q̄sq̄ p̄prie. et sic ab eo de scribit. misericordia ē aliene miserie cordis vel in corde cōpassio: et supplet q̄dā cū appetitū releuatiōis eiusdē: et sic sumēdo misericordia ē passio appetit⁹ sensitiui: et sic nō ē de misericordia. sc̄do sumit misericordia cōiter p̄ quacuq̄ cura releuatiōis aliene miserie: et sic deo p̄uēit ēē misericordiē: et talit̄ sumit i. p̄posito. ex quo soluit dubiū moueri solitū q̄ in deo nō sit misericordia cū sit passio appetit⁹ sensitiui.

¶ Et postea dicaz q̄ quidā de meliorib⁹ amicis: quos habere videoz: cui i oibus p̄ quib⁹ me deprecatus fuerit satisfacere debeo: de re quā possum: merogauit: vt ei libz de medicina faciā: eius regulas v̄les et particulares taliter cōprehēdētē: vt explanatio cū breuitate in eo cōiungatur. et sc̄dz plurimū afferā quātū est afferendū de declaratiōe i verbis paucis: quod equidem concessi.

¶ Tangit cām p̄positiōis libz. sc̄do ordinē p̄cessus. ibi se cūda. Et mihi qdē placuit. p̄ma ps ps. ¶ Sciendū amicitia ēē triplicē. p̄pter honestū. p̄pter v̄ile: et p̄pter delectabile iter quas sola amicitia p̄pter honestū ē v̄a et p̄manēs amicitia octauo ethicoz: et h̄mōi amicitia arbitroz h̄nc amicitia fuisse de quo loq̄r. Al. p̄pter qd̄ dixit de meliorib⁹ amicis et. dixit ēē de re quā possū: q̄ rogatio amici d̄z ēē ad polia. dixit ēē explanatiōē debere ēē breuē: q̄ nimia longitudo fer mōis ē cā p̄fusiois. vt Ari. p̄ r̄het. et Tull. p̄mo r̄hetorice ingt res antiquoz plerūq̄ male intellectas esse. p̄pter longitudinem magis q̄ narratiōis obfcuratē.

¶ Et mihi placuit vt i primis loq̄rer de rebus cōmunitib⁹ et vniuersalibus vtriusq̄ p̄tis medicine: theorice videlicet et practice.

¶ Donit modū et ordinē p̄cedēdi. et primo quātū ad p̄mū libz. sc̄do quātū ad sc̄dz. tertio quātū ad tertii. et sic deinceps. ps qd̄ dicit i p̄ma pte. ¶ Sciendū p̄mo q̄ p̄ res cōmunes intelligere debemus res v̄les p̄icipatione. vt caro: neruus et. p̄ vniuersales vero vniuersalia p̄dicatiōē. meli⁹ aut v̄t q̄ ly et teneas expōsitū vt sit sensus et p̄. i. vniuersales. hui⁹ aut p̄cessus cā ē: q̄ p̄mus et facilius p̄phendit a nobis res cōceptū cōmuni et p̄fuso q̄ distincto. vt ps in p̄benio p̄hysicorum. tertio cōmēti tertii.

¶ Postea v̄o loquar de vniuersalib⁹ iudicio: rū virtutūz medicinarū simpliciu. et post hec de particularibus eorūdem.

¶ Explicat ordinē quo ad sc̄dū libz. di. q̄ post primū loquet de iudiciis medicinarū simpliciu v̄l deinde p̄ticulariter. ¶ Sciendū p̄ q̄ iudiciū vt p̄posito p̄tinet ē ingitio q̄ peruenimus in cognitiōē qualitatis medicine sicut ex sapore acuto odore et leuitate substantie medicine cognoscimus medicinā ēē calidā. cōrio v̄o frigidaz similr cognito q̄ medicina sit substantie subtilis et laxa cognoscim⁹ p̄ hoc medicina nā nō sustinere decoctionē multā et ex h̄rio h̄rium cōprehēdim⁹. ¶ Sciendū sc̄do horū iudicioz qd̄dam ēē vniuersale qd̄dā v̄o p̄ticularē. exēplū p̄mi sicut iudiciū quo medicina acutā iudico calidā. exēplū sc̄di sicut iudiciū de v̄tica vel de p̄tetro v̄l simili q̄ sit calide p̄plexionis: et de v̄troq̄ istoz iudicioz tradunt canones i sc̄do libz.

¶ Deinde loquar de egritudinib⁹ que i vno quoq̄ contingunt mēbz.

¶ Donit modū p̄cessus q̄rū ad tertii libz. et p̄ ḡnāl. sc̄do spāl magis. sc̄da ibi. P̄m⁹ tū. P̄ma ps ps.

¶ P̄mus tū incipiaz ab anatomia illi⁹ mēbz et ei⁹ iuuamēto. de anatomia enī simpliciu mēbz: et simplr iuuamentis in libz primo v̄l iā tūc locutus ero: cū aut mēbz anatōiā consi mauero i q̄slib⁹ locis d̄m̄fare incipia qd̄ ei⁹ p̄seruet sanitas: deinde sermōē absolutio estē

Prima

daz eius egritudines v̄les et causas et semitas cognoscēdi eas: et v̄ias eas medicādi i sermōe etiam vniuersali. ¶ Postq̄ has res vniuersales expleuero ad egritudines redibo p̄ticulareres: et in q̄s plurib⁹ eaz et demōstrabo i p̄mis iudiciū vniuersale i eius diffinitōe et ip̄i causis et significatiōibus: deinde ad iudicia reuertar p̄ticularia. ¶ Post ostendā regulā vniuersalē i medicando. Deinde descēdā ad medicādū particulariter cū vnaquaq̄ medicina simplicis aut composita.

¶ Donit modū p̄cessus spāliter quātū ad tertium libz. sc̄do remouet dubiū. ibi sc̄da. Ad illū aut. ¶ Dicit ergo q̄ p̄iusq̄ loquar de egritudinib⁹ et. determinabit de anothomia mēbz et ei⁹ iuuamēto. et h̄ quātū ad mēbz organica: q̄ de anothomia p̄similiū iā determinatū ē i p̄mo canone. deinde de determinabit modū p̄seruatiōis sanitatis mēbz. Et post sermōē vniuersali tāget vniuersales egritudines ip̄i mēbz et modos vniuersales cognoscēdi et v̄ias vniuersales curādi ip̄as. deinde descēdet ad p̄ticularēs egritudines. et de illis p̄mo ponet notitias vniuersales et eaz diffinitiones eas et significatiōes ip̄az: deinde descēdet ad p̄ticularia iudicia ip̄az egritudinū et ponet curā vniuersalē earūz. Postea v̄o descēdet ad p̄ticulariter medicādū cū qualiter medicina. Exēplū ḡa. p̄iusq̄. Al. in tertia sen tertii. canonis et determinet de egritudinib⁹ oculoz ponet anothomiā ostendendo quot sūt h̄iores et tunice oculū p̄ponentes. Deinde docet modū p̄seruatiōis sanitatis oculi ostēdēdo q̄ sūt corripētia sanitatē oculi et a q̄b⁹ abstinere oīz. vt coitu puluere et sōno et. deinde sermōē vniuersali determinat de egritudinib⁹ oculi: vt q̄ qd̄ sūt cōplexionales: qd̄a compositionales et. et ponit modos curandi vniuersales: vt p̄plexionales curant p̄taria repletionales et euacuātia. Postea v̄o descēdit ad egritudines p̄ticularēs oculi. puta obthalmias p̄mo tāgendo diffinitionē obthalmie causas et signa eiusdem i cōmuni. deinde signa obthalmie i p̄ticulari: puta obthalmie calide frigide et. et cāe eiusdē. deinde ponet curā vniuersalē obthalmie calide aut frigide: vt q̄ calida frigidis et frigida calidis curant. Ultimo v̄o ostēdet medicinā particularē appropinmādi i obthalmia calida. verbi ḡa. tintia ablutam cū aqua rosata aut lacte. et similia. ¶ Sciendū est p̄mo q̄ mēbz: q̄ qd̄ ab auctorib⁹ appellant organica officialia vt p̄posita. qd̄a cōsilia vel simplicia. prima sūt quoz nō quēl quantitatia pars recipit toti⁹ denominationes. vt caput: cor: oculus: sc̄da v̄o cōtra. vt os: caro: neruus: et. Al. p̄positū Aut. tertio can. ponet anothomiā cuiuscūq̄ organici: et nō ponet anothomiā cōsimiliū. q̄ hoc facit in p̄ma sen. p̄mi. doctrina q̄nta. ¶ Sc̄do sc̄dum q̄ iuuamētū apud auctores sumit duplr. p̄mo cōmunitē et idēter p̄ quacuq̄ nāli et cōueniēti actiōe vel opatione mēbz q̄ ideo dicit iuuamētum: q̄ iuuat ad eē vel bene eē eius: sc̄do sumit iuuamētū magis stricte et p̄cise p̄ opatione mēbz fin. aliter ordinata ad mēbz opationē p̄ncipālē operantis ad cōseruationē indiuidui vel sp̄ei sicut opatio pulmonis ē iuuamētū respectu p̄ncipalis operationis cordis. in proposito vero sumitur iuuamentum p̄mo modo.

¶ Ad illud aut qd̄ p̄ius dicā de iuuamēto medicinarū simpliciu i egritudinib⁹ i libz medicinarū simpliciu i tabulis pictis quas bonū ē fieri sicut in discipline mō aspiciēs cū ad ip̄m puenies nō reuertar ad dicēdū nisi modicaz rez. De medicinarū quoq̄ cōpositaz q̄ mihi videbuntur in antidotario melius ponēde iuuamentis et quomodo misceantur v̄sq̄ ibi loqui d̄mittam.

¶ Remouet tacite dubiūz. dixerat enī in hoc tertio se particulariter determinaturū de medicinis cōueniētib⁹ in cura cuiuscūq̄ egritudis. id̄ posset insurgere dubiū: q̄ de his et tractabit i sc̄do h̄ remouēs. dicit q̄ q̄ de his ample d̄ter minabit i sc̄do i tabulis pictis. ideo i tertio nō reuertetur

ad dicendum d' his nisi rē modicā: et subdit q' de lunamen-
tis medicinaz cōpositaz et de modo cōpositiōis eaz: q'z
melius videntur ponende i antidotario: dimitter loqui vsqz
ad finē. ¶ Nota p tabulas pīctas itelligit capitula medici-
naz simplicium in qb' iter nigra qdā rubra pingunt designā-
tia areolas ppetatū decoratiōis: et sic de alijs q' mltū viliā
sūt ad iuveniendā basiz i medicina cōposita. vt infra patebit.

¶ Placet autē mibi vt postqz hūc librum psum-
mauerō: aliū librum pponā de rebus pīculari-
bus in quo sit pīctas nominandi egritudi-
nes q' euz accidūt nō sūt vni eidē mēbro ppe-
in quo etiam de pulchritudine loqmur: et vt in
hoc libro o eo calle pcedam quo in libro pīcu-
lari qui est ante ipm pcessi.

¶ Ponit intentionē ei' quātū ad quartū librum. et p' in lra.
¶ Scīdū asit est q' multipliciter dicit aliq' egritudo cōis.
primo q' in se plures claudat egritudines: vt apha. scō q' nō
sic vni mēbro accidūt qn alteri ab illo scōm ipm possit ac-
cidere: vt mala pplexio calida vel frigida. tertio q' ē lapsus
nature cōis vt solutio continuitatis. quarto q' totū aut to-
tius ledit operationes. Contra vero dicitur morbus pro-
p' vel singularis: lēz possit ēt dici morbus cōis aut pīcu-
laris pīctatōe q' modus nō multūz pposito pīnet. ¶ Ad
pposito igit oīs' his quatuor modis determinat de egritu-
dinibus i q'ro libro. ¶ Cōtra. q' i quarto tractat de ruptu-
ra siphac. Itē de dislocatiōe determinatur iuncturarum.
¶ Pro illo dicit qdā q' ruptura vt sic est cōis egritudo: s'
vt ruptura siphac est egritudo pīctā. Nec rēsis nō valet:
q' sic ēt i tertio determinatur d' egritudinib' cōis. Aliter
dicit aliq' q' ruptura siphac est egritudo cōis: q' nature cō-
munis. s' vniūtatē. p' pōt reprobari sicut pcedens. ¶ Ideo
aliter dicit q' in quarto libro plurima tractatio est de cōis
et nō pīpīs egritudinib': itē q' q' ex pīti tractat d' pīpīs.

¶ Quod si mibi deus auxiliatus fuerit: et hūc
summauerō librum. addam postea in vno libro
antidotarium.

¶ Dec pars patet.

¶ Nos est autē bonū vt huius libri plurimū nō
sit apud vnūquēqz et i eius memoria q' huius
doctrinē nomine vocari et p eā lucrari deside-
rat: munus nāqz quod medico necessariū est
p'phendit: quod vero super ipm additum est
incomprehensibile est.

¶ Ostendit necessitatē hui' libri. scō assignat cām ei'. ter-
tio ordiat se ad sequētia. ibi scōa. ¶ Dm' nāqz. ibi tertia. Qd
si de'. Dicit pmo q' est bonū vt plurimū huius libri non sit
apud vnūquēqz: et i memoria vnūcuiusqz q' desiderat vo-
cari noie huius doctrinē et lucrari p eā. Dicit scōdo causā
eē: q' hic liber cōprehēdit mīnus qd est medico necessariū:
et subdit qd illud qd est additum super ipm ē icōprehensibi-
le. ¶ Notanter Aui. dixit plurimū: q' nō est pole q' liber
hic totus memorie cōmēdet. hec autē particula. ¶ Dm' nāqz
qd medico et. dupl'r exponit. primo minus. i. vsqz ad mini-
mas ppositiōes i medicina q' nō sunt vltērius resolubiles i
scīa medicine hic liber pīnet. vel aliter. pīnet oīa iste liber
vsqz ad illud min' vel minimū qd ē medico necessariū. qd
vō ē supadditū huic libro. q' i nō cōphēsi nec pphēsi-
bile: in eo ē icōprehēsi-ibile. nīl enī i hac scīa cogitari pōt: qd nō
in hoc libro sit cōphēsi-ibile vel pphēsi-ibile. Alit est incōpre-
hēsi-ibile: q' tale non comprehendū in hoc libro non est nisi
habitus quidā per assuefactionem et nō per doctrinam ac-
quisibilis. Alij aliter incomprehensibile est scilicet per do-
ctrinam demonstratiuam: vt qualitaris: aut quātitatis: aut
temporis: aut loci limitatio certa: que solum coniectura et
non certa scīa cōphēdi possunt.

¶ Cōd si deus mecum plongerit terminū et
secūda successerit fortūa: me ad alia p'pabo.

¶ Ordinat se ad sequētia et patet quid dicat in parte ista
vsqz ad finem et.

¶ Doctrina prima cuius sunt duo capla.

¶ De diffinitōe medicine caplm primū.

Ico qd medicina est

scīa qua humani corpis dispositio-
nes noscunt ex pte qua sanatur vel

ab ea remouetur vt habita sanitas pseruetur:
et amissa recuperetur.

¶ Dic ponitur tractatus. et diuidit in quatuor fen. In pri-
ma tractatur de rebus naturalibus. In scōa de nō natura-
libus et pter naturā. In tertia de cōseruatiōe sanitatis. In
quarta de mō curatiōis egritudinū. partes patenti. Primo
ponit diffinitionē medicine enumerando etis suba. Scōo
determinat de reb' nālib'. ibi. Elementa et. Primo ponit
diffinitionē. scōo obijcit cōtra eā ibi. Posset at aliq' dicerē
re. Dicit primo q' medicina ē scīa q' noscitur dispōnes hu-
mani corporis scōz q' corpus est sanū: aut a sanitate remo-
tum: vt habita sanitas cōseruet et amissa recuperet. ¶ Scī-
endū ē p q' q'z sumi medicinā p habitu scīentifico directiōe
ad operationē circa corpus humanū ad pseruandā sanitatē:
aut egritudinē remouendā: q' q'z pōt p instrumentō q' operat
medic' circa corpus humanū pseruandā sanitatē aut egritu-
dinē remouendā: qd ab auctoribus ponit triplex. dicta. i. po-
tio et cirugia. q' q'z autē sumitur medicina vt distinguit con-
tra cibum et venenum. vt scōdo primi. capitulo scōo q' co-
meditur et bibitur. et primo de simplici medicina primo ca-
pitulo. in proposito ergo sumi medicina pmo mō. ¶ Scī-
dū scōdo q' hic termin' dispositio sumi dupl'r. primo vt
distinguit ptra habitum: et sic nō sumitur hic. scōdo p q' q'
qd aliquid formal' recipit aliquā accidentalē denomina-
tiōe: q' iter dicim' albedinē dispositiōe albi: et nigredinē
nigri. et tal' sumitur i diffinitōe. ¶ Scīdū tertio q' i diffi-
nitōe pīctā ponit Aui. gen' vbi dicit scīa. deide circumlo-
quit et restringit ipz dū dicit. qua humani corporis disposi-
tiones noscunt. p hoc autē qd dicit: ex parte qua sanat et.
differt hec scīa a naturali: et morali: et enim: vtraqz istaz hu-
manum corpus et eius dispōnes pīderet aliquo modo: nō
itē in quātū sanum est vel a sanitate remotū. Deinde explica-
tur finis dū subiungit. vt bīta pseruetur sanitas et.

Medicina plurim' modis capi pot

Dispositio dupl'r caput

¶ Posset autē aliquis dicere q' medicina diui-
ditur in theoreticā et practicā: sed tu totam ipaz
posuisti theoreticā: cū dixisti q' ē scīa.

¶ Obijcit ptra diffinitionē. pmo contra genus. scōo ptra
differentias ibi. Neqz pōt aliqz. Pro ponit objectionem.
scōo soluit ibi. Nos vō. Cōtra genus obijcit sic. medicina
diuidit i theoreticā et practicā: sed tu eas totā posuisti theo-
ricā cum dixisti scīam: eo q' omnis scīa est habitus itelle-
ctiuus. igitur diffinitio non bona.

¶ Nos autē rīdebimur tūc et dicemus q' ar-
tium qdā est qd ē theoreticā et practica quēad-
modū et de philosophia q' est theoreticā et pra-
ctica: et de medicina d' q' est theoreticā et practi-
ca. In vnaquaqz autē hāz diuisionū aliud vo-
lumus dicere et cū dicimus theoreticā: et aliud cū
dicimus practicā: nō tū nobis necē ē declarare
diuersitatē q' iter eas existit nisi i medicina.

¶ Soluit objectionē pmitteō fūdamētū ex q' pōt haberi
solutio et ponēdo dīaz iter theoreticā et pīctā. scōo declarat
eā. ibi scōa. ¶ Cū d' medicina. Dic p' artū aliqd eē qd ē theo-
ricū: et aliqd qd est practicu: et hoc tā in philosophia q' i me-
dicina verū est qd illic aliud itelligit per practicu et aliud p
theoricū. h' tū nō oī illud nisi i medicina declarare. ¶ Scī-
dū q' i philosophia theoreticum et practicum reperitur p'out
philosophia se extendit ad naturalē. moralē rōnalē mathe-
maticā et diuinā. diuinā enī ē pure theoretica. nālis scōz ei'
maiorē partē est theoretica. moralis vero practica ē scōm ali-
quā ei' partē. vt vincēs olympiā coronabitur. Itē tā i nā-
li q' i morali repit theoreticu et practicu. Exemplū in nāli de
practico: ericatio et mor' pseruat a putredine. quies autē et
būectatio preparat ad putredinē. quarto metheoroz. In
moralī autē repibile ē theoreticu. puta q' virt' moralis ē me-
dīū geometricū inter extrema viciā: et q' extremoz viciōz
inter se maior est repugnātia q' ipozum ad medium. secūn-
do ethicorum.

Cū ergo de medicina dixerimus qđ cūis ē theozica ⁊ ex ea est practica: nō est existiman dū qđ velimus dicere qđ vna diuisionū medi cine ē scire ⁊ altera operari quēadmodū mul ti hunc locū pscrutātes existimant.

Declarat qđ per theozicā pctica itelligere vberm? ⁊ p remouet falsū intellectū circa hoc. scđo ponit verū. ibi scđa. Sed debes scire. Dicit pmo qđ cū dicim? i medicina ēē theo ricam ⁊ practica itelligere nō debem? p theozicā sciētiā: ⁊ p practica operationē: sicut qđā itellexerūt.

Sed debes scire qđ illud qđ volum? ē aliud et qđ nulla duarū diuisionū medicie ē nisi sciē tia: sed vna carū est ad sciēdū principia: et al tera ad sciēdū operādi qualitātē. post vō pri mā earum noīe sciē aut theozice appropriāui m? et alterā appropriāuimus noīe practice.

Ostendit qđ vere per practica ⁊ qđ vere per theozicū itelligendū sit. ⁊ pmo pmitit itēti. scđo spālter declarat. ibi Per theozicū. Dicit pmo qđ aliū p practica ⁊ aliud p theozicū itelligit qđuis qđlibz corz sit scia: differūt aut qđ vna. i. scia theozica est ad sciēdū principia: ⁊ altera. i. practica est ad sciēdū qualitātē. i. modū operādi. Primaz ergo appellam? noīe sciē theozice. alterā vero appropriāuim? noīe pctice.

Per theozicā vō ipī? volum? qđ qñ cā sciue rim? sciam tātū acgre? ita qđ i declaratione qualitatis opatiōis nos nō imitem? sicut dī in medicina qđ genera febriū sunt tria: et com plexiones sunt nouem.

Declarat spālter quid ppie p theozicā ⁊ practica sit in itelligēdiū. scđo cōcludit qđā corzēz. scđa ibi. Cūqz hāz pmo quid per theozicam. scđo qđ p practica. ibi. Et p practica. Dicit pmo p theozicā partē medicie itelligen dū ēē illā qua habita solū habem? notitiā cōclusiōis absqz hoc. i. qđ aliquid sciam? de modo opandi sicut scito qđ febri um gñā sūt tria. ⁊ qđ pplexiōes sūt. viiij. nō tñ ppter hoc sci m? qđ vel qñt circa hūanū corz sit opandū.

Et per practica ipī? volum? non opationē in effectu: neqz laborez motionū corporarūz sed diuisione operationis medicie: qđ cū cā sciuerim? auxiliabif nobis ad acgrēdū sciaz vel sniam: et ipā scia vel sententia erit in qua litate operationis.

Declarat scđm. scđo exēplificat adaptādo exēpla ad p positū. ibi scđa. Sicut dicit. Dicit pmo p practica nō ēē itelligēda opationē vel laborez corporeū i visitādo: sed de bem? itelligere pñsōem. i. partē sciētie medicie qđ est di uisio opatiōis. i. pars sciētie docēs modū opandi quā cum sciuerim? auxiliabif nobis ad acgrēdū sciētiā. Alia lra bz sniaz: ⁊ ipā scia vel snia erit in qualitate opatiōis.

Sicut dī in medicina qđ apatib? calidis adbi bēda sūt i pncipio qđ repellāt et ifrigidēt et in spissēt: ⁊ postea repellētia cū resoluētibus tē, pabim? et p? statū postea i declinatiōe sufficiē enter mollificātia resoluētia: pter qđ i apati b? qđ sūt de materijs quas mēbra expellūt pñ cipalā. Itēc igit? doctrina i scia vel scētētia ti bi auxiliabitur. ⁊ hec scia vel snia ē declaratio qualitatis opatiōis.

Exēplificat dicēs sicut dicit i medicina qđ in pncipio ca lidor apostematū cōpetūt frigida repercussina i augmēto mixta cū resolutiūz tē. Et i subdit qđ hec doctrina auxiliat in sciētia vel snia: ⁊ illa est i qualitate operationis. **S**ciē dum ē pmo qđ penes moales pñsophos reperiuntur isti termini: speculatio: praxis: speculatiuum: ⁊ practicum. Itelligētes per speculationē operationem intellect? non ad aliam operationē extra genus cognitionis naturaliter ordinatam. sicut cognitio vel intellectio dei vel itelligen tiarum. Dico aut? notanter extra genus cognitionis: qđ vna speculatio pōt ēē ad aliā nālī ordinata: Praxis aut? describi

tur scđm electionē humanā operatio. Notitia igit? vel scia practica est notitia vel scia ad praxim finalit? ordiata. Theo rica vero siue speculatiua cōtrario. Et quib? infertur pri mo eandē opationē vario mō pñderatā ēē praxim ⁊ specu lationē. vt intellects dei a volūitate iperata. Patet scđo qđ tā pars practica qđ theozica medicie est scia: qđ vtrāqz est habitus per demōstrationē acqñitus: sed pars theozica est notitia principiorz: vt ponit i lra. practica vero modi opan di. Per partem enīz theozicā nō docemur quid vel quali ter operari debeam? p practica vō sic. **C**ōtra. ista pctica ita bz pncipia sic theozica. igit? nō plus ē theozica ad sciēda pncipia qđ practica. Pro isto dī argumētū absolute verum concludere. sed qđ pncipia practice habentur ex theozica: ideo dicim? illam ēē ad sciēda pncipia magis qđ practica. vel dicit qđ theozica tradit notitiā principiorum: sine noti tia modi operandi. sed non practica. **S**ciendum secun do qđ cum sciuerimus partem practicas auxiliabif nobis in acquirēdo sciam vel sniam scđm multiplices expositionē. Prima ē Bentilis qđ per sniam exponit sniam: vt infra sen ter tia. pmo caplo. ex glosa Birardi. imaginat? qđ sciam practi cam scriptā vel existētē i mēte doctozis que i mēte discipu li similē sciam generat? vt qđ i pncipijs apatuz calidoz ppe tunt repercussina. Cū ergo hāc diuisionē opatiōis. i. par tem docētē operari a doctore vel scriptura itelligemus: auxiliabim? nobis ad acquirēdam sciam: ⁊ illa scia erit i qñ tate opatiōis: qđ per illā dirigemur in qualitatem vñ mo dū operandi: ppter qđ infra pcludit. hec ergo doctrina. i. vel scriptura habita i scia auxiliabitur tibi: ista scia erit in qualitate opatiōis qđ p illas diriget medic? in debitum modum operādi. scđa expositio eiusdēz est: qđ scia practica. i. scia de modo operādi auxiliabif i acgrēdo sciam. qđ icl? tat studiosū ad sciam supra se. Audies se i apatibus calidis in pncipio ppetere que repercussiant statim pmoietur ad acgrēdū qđ sit apostema qđ repercussio tē. ⁊ h scia. i. taliter acqñita ex tali pmoitōe iuuat ad acquirēdam sciam vel sniam. i. experimētale habitū. Scientifici enī scōz canones pcedentes melius expimentalem habitum acquirunt. Aliq per sniaz itelligūt firmā ⁊ idubitabilē rñsionē de mō operā di cum de ipō queritur. est enī snia firma ⁊ idubitabilis res pñsio: vt catholicon tractatu de colorib?. Alii aut? p sniam itelligere possumus iudiciū certum de modo operandi circa corpus signatum ⁊ egritudine signatā. ē enī scia vni? partis pñdictiōis determinata acceptio: vt catholicon ibi dē. Alia ex bz qđ apatibus calidis scis in pncipio ppetere res pñsio. ⁊ vides brachium sor. apatuz ēē cū rubore ⁊ ar dore ⁊ ēē in pncipio iudicas ex snia puenire sibi oleum om facinr? ⁊ hec snia est i mō opatiōis: quelibet illarum expō sitionū tolerabilis est.

Cūqz duarū diuisionū qualitātē sciueris iā sciēt iā sciētiāle: et sciētiā opatiuam adeptus eris et si nūqz operatus fueris.

Cōcludit qđ cū sciueris qñtatē duarū diuisionū. i. pctice ⁊ theozice qđ fuerūt mēbra diuisiōis: iā es adeptus sciaz sciē tiatē ⁊ sciaz operatiuā. Quis nūqz operat? fueris. **S**ciētiā pmo qđ p sciaz sciētiāle itelligit ps theozica qua solū sciē tes efficiunt? ⁊ non dīrigimur in actū operatiuū. **C**ōtra vō p opatiuā itelligit notitia sciētiāca docēs qñt opādū sit: ⁊ il la est practica sic pz in exēplo posito in lra. Et quo pz qđ lz nūqz sis operatus: stat tñ te sciam opatiuam adeptū fuisse. Et ex bz colligi pōt pñabile argumētū qđ vtrāqz illaz ē sciē tiā: qđ qñz illaz notitiāz ē nobis euidenter acqñibilis oī actu opatiuo circūscripto. igit? qñz illaz ē scia. non. n. appet sub qđ alio bitu qđ sub scia pñe pñneri possit. **C** Ad argu mētū igit? cū dī medicina diuidit i practica ⁊ theozicā. qđ nō est tota scia: negāda ē pñia: vt supra tactum est. Et nō qđ ars pñe dicta ē acqñibil? p afflucfactionē ex frequētatiōe. i. opa tiōnū exteriōz: cuz ergo sine his possit acqñi medicina scđm vtrāqz pñe: vt dī i lra. pz qđ scđm nullā sui pñe medicina pro pie est ars. relingit igit? qđ ē scia. Quātr aut? ars ē sciam dī stinguat? qđ qñt pñe vel iproprie dicat medicina ars vñ scia videbif in questione diffusius.

Hec ē aliqz dicere pōt qđ dispōnes corpo ris humani sūt tres. egritudo: sanitas: et dis pñsio: qđ nō ē sanitas neqz egritudo cum tibi

due suffecerint.

C Obicit primo 3 obias, secundo soluit, ibi scda. Possibile naq. In prima pte dicit no oportere dare medium vel tertiam dispositionem q dicit neutralitas: qz due sufficiunt, vel sic, i pma parte dicit q forte aliquis posset dicere qz dispositioes humani corporis snt tres, s. sanitas: egritudo: z neutralitas: s. tu no posuisti nisi duas, s. sanitatem z egritudinem, ergo male dicis.

C Pole naqz. vt cu hmoi dictoz bñ pñdera/ uerit non inueniat vnā duarū rerū affirmatē hanc trinitatē neqz negatē.

C Soluit, scdo excusat se ab vltiori pertractatōe, ibi se cūda. Preterea, Prima i duas sicut duas inuit solutiones, scda ibi. Ampli. Prima solutio est: qz cū talis argumētator bene pñderat no inuenit vnā duarū rez. scd. multiplicē expositionē. Pñda no inuenit vnā duarū rerū: qz nec practi cā nec theoricā affirmatē vel negatē zc. Hanc seq. Jo. de monte caluo. Alia expositio antiquior Bartholomei de varignana. Nō inuenit vnā duarū rez: qz nec sanitatē nec egritudinē affirmatē vel negatē neutralitatē: qz cū aliqua neutralitas sit pua egritudo z aliq pua sanitas: nō sequit. E egritudo. Igitur nō ē neutralitas: nec seq. est sanitas. s. nō ē neutralitas. s. nō seq. ē egritudo. s. ē neutralitas: neqz seq. tus. est sanitas. s. est neutralitas. bec expō nō placet. Tertia est dñi. nō inuenit vnā duarū rez. i. duarū significationum neutri i pmo z scdo significatis affirmatē aut negantēz hanc trinitatē: qz tā pñmū qz secūdū significatū neutri sub sano vlcgro pñbēdū. Quarta expositio. nō inuenit vnā duarū rez. i. rōnū oppositaz affirmatē. i. affirmatiue demonstrare hanc trinitatem eē: aut negatē. i. negatiue demonstrare nō eē hanc trinitatē: neqz enī rōnes philozophoz pñtantiuz inter sanitatē z egritudinē nō cadere mediuz demonstratiue sūt: nec ē rōnes medicorū ad oppositū sūt demonstratiue.

Quinta expositio ē mōdini. nō inuenit vnā duarū rez. i. duarū vltimaz partiū i diffinitōe medicine positaz affirmatē vel negantē zc. partes enī iste sūt vt habita sanitas pñer uetur z amissa recuperet: z p has nō excludit nec affirmat neutralitas. Vltima expositio est Denti. non inuenit zc. i. duarū partiū i diffinitōe positaz. quaz pma est ex parte qua sanat z ab ea remouet. secūda ē vt habita sanitas pñer uet zc. affirmatē aut negantē: qz licet dicat ex parte q sanat tur aut ab ea remouet: nō implicat dari vel nō dari neutram dispositionē: z sñr de alia parte dicendū ē.

C Amplius si bec trinitas necia fuerit quod diximus tibi remoueri a sanitate colliget isir mitatē: et dispositionem tertiā.

C Ponit secūda solutionem, scdo declarat qualiter vario mō describēdo sanitatē vlcgritudinē i diffinitōe sanitatis vel egritudinis includit vel nō includit neutralitas. ibi scda. Quā nō hñe. Dicit primo qz quis bec trinitas eēt ponēda nō tñ repugnat hoc diffinitioni posite: qz sub illa particula a sanitate remouet pñbēditur neutralitas. tā. n. p neutralitātē qz per egritudinē est corp⁹ a sanitate remotū.

C Quā nō habere sanitatis diffinitionē posu runt: que ē habilius aut dispositio ex qua operationes subiecti ipi sane pueniūt. Neqz b diffinitōis oppositū nisi sanitatē diffinierint quēadmodū desiderauerūt: z posuerit i esse cōditionē qua nō indiget.

C Pars pz plane. Nota p intellectu sanitatē z egritudinē duplr describi posse. pmo sic. Sanitas ē habitus vel dispō ex qua operationes subiecti ipi sane pueniūt. z pñr egritudo est dispositio vel habitus ex quo operationes egre pueniūt. z tñc pz qz nec in diffinitione sanitatis nec egritudinis comprehendit neutralitas. Scda descriptio ē ista. Sanitas est zc. ex qua operationes pfecte pueniūt z egritudo ē dispō vl' bñr ex q operationes ipsecte pueniūt. Et talr dñr bñr do pz qz sub diffinitōe sanitatis vel ei⁹ oppositi cōprehēditur neutralitas. ex neutralitate enī operationes subiecti ipius imperfecte pueniūt. Exponit ergo ista sic. quā. i. neutralitatē nō hñe. i. nō includere diffinitionē sanitatis nec ei⁹ oppositi posuerūt. supple illi qz p modo sanitatē z ei⁹ oppo

situm diffiniebāt: nisi voluerit diffinire sanitatem z ei⁹ oppositū quēadmodū desiderauerūt. s. ad placitū loco ly sane ponēdo pfecte. z loco ly egre ponēdo ipsecte. **C** Notandū scdo Alu. dixisse habitū pp sanitatē fixam z perfectam: ppter sanitates vero lapsū dixisse dispositionem.

C Preterea cum medicis i hoc non litigem⁹. neq. n. sū qui cū eis i hmoi disputare debeā: neqz litigiū hoc eis neqz illis q cōtra eos sunt in medicina antiliabit: hui⁹. n. rei certitudo alterius doctrine pñcipijs pñnet.

C Excusat se a determinatōe huius difficultatis dñ. non eē litigandū medico de hoc: neqz ipse est de illis q cū eis litigare debeāt: neqz hoc litigiū eis. i. medicis nec illis qui sunt eos auxiliabñ i medicia: s. bec certitudo pertinet pñcipijs alteri⁹ doctrine. **C** Cōtra. ad medicū pñnet cōsiderare an corpus sit pñseruādū: cōseruādū: curādū: vel resumēdū: sed nō cōperit pñseruatio vel resūptio: nisi neutro conuale scētie vel decedente. ergo zc. Pzo isto dicitur qz ad medicū pñnet cōsiderare illā dispōnē quā multi vocāt neutralitatē. vtz aūt debeat denomiari neutralitas vel egritudo nō oz curare medic⁹: z hñtēdit Alu. i pte ista z toto caplo.

C De subiectis medicine caplm secūdū.

C Oniā medicina corp⁹ hūanū ex parte vnde sanat z a sanitate remouet cōsiderat z cuiusqz rei scia nō acqrit neqz cōpletur cūz cās habuerit nisi p sui cās sciat: ergo debemus in medicina scire sanitatis z egritudinis causas.

C Posita diffinitōe medicine, nñc pñr nñerat subiecta de quib⁹ medicus pñderat: vnde i rubrica dñ caplm de subiectis medicine. Et pmo ostendit de qb⁹ pñderat medicina. scdo illa sūmarly colligit. tertio ofidit modū quo medic⁹ illa cōsiderat. ibi scda. Et post qz. ibi tertia. Hāz vero rerū. Primo itez ostēdit de qb⁹ cōsiderat theozica. scdo de qb⁹ pñctica. ibi scda. Pñius aūt inqñsitiōis. Prima i tres. pmo ponit necessitatē cōsideratōis subiectoz partis theozice z practice. scdo declarat. tertio cōcludit. ibi scda. Causaz. ibi tertia. Hāz igit. Itē pmo ostendit ad medicū pñnere cōsideratōnē cāz sanitatis z egritudinis. scdo accidētum z significationē eorū. tertio ad alia loca nos remittit. ibi se cūda. Et qz. ibi tertia. Itē aūt. In prima pte pbat hñc cōclusionē. Ad medicū pñnet pñderare cās sanitatis z egritudinis. pbat qz ad medicū pñnet pñderare corp⁹ hūanūz ex parte qua sanū aut a sanitate remotū: s. nullius rei habētis cās acqrit aut pñlet cognitio nisi ex cognitōe suaz cāz. igit ad medicū pñnet pñderare sanitatis z egritudinis cās.

pñia tñ: eo q sanitas z egritudo sūt res hñtes cās. **C** Scien dñ primo qz i diffinitōe medicine ponuntur due pñes. pñma scia q hūanū corporis dispōnes noscunt ex parte q sanat zc. Et illa cōrñdet pñ theozice. Pñtitiā enī hmoi dñr spōnū ē theozica nō docēs vel pñcipies quid vel qñr opandū. scda pars est vt habita sanitas cōseruet. Et bec core spōdet pñctice. Pñtitiā. n. cōseruādū aut recuperādū sanitatē ē pñctica vt vñsū est i qōne. Jo cōuentens erat vt Alu. diuisim enumeraret subiecta ad pñe practica z ad pñe theozica pñnentia. Ex quo pz hoc caplm eē velut apñtū z resolutū uñ pñcedētis capli vt dicit Dondinus. **C** Sciēdūz scdo qz lz subiecta sint plura: qz tñ nō sūt pñma z adequata: imo ad vnū pñmū sūt attributionē hñtia. ex hac pluralitate subiecto rñ nō tollitur vnitas scie medicine. **C** Sciēdū tertio qz rerū hñtia cās duplc pñt hñi notitiā. vna a pñri z notitiā ppter qd. altera a posteriori. z ē notitiā qz. qñ. s. cognoscim⁹ cām p effectū. Pñia pñctor ē. pñctor. n. ē cognoscere effectum p cāz qz cōuerlo. vt videribz p posterior. **C** Ad ppositū rei hñtis cās nō acqrit notitiā zc. nisi p notitiā cārū. s. scia pfecta z ppter qd. licz i scia qz. oppositū accidat vt ē scia Alu. pñtē. Scire aūt oppinamur zc. Et p physico rum. tñc enī arbitramur cognoscere zc. z est text⁹ pñmēti pñmi. **C** Sciēdū quarto qz scia dñ acqrit qñ adscēse est i actua liter acgrendo. qz. s. disponit vt habitus sciētificus i eo firmet. Dicit aūt cōpleri qñ figit. sensus igit est qz nō disponitur nec bñtatur zc. Alr non acqritur. s. a doctoz: nec com

Alia expo

Alia expo

pletur ab intellectu discens. Alia quibuscumque non accipit. s. demonstratio quod nec complectitur demonstratio propter quod. Hoc tunc expositio recipit istam apparere ut videtur. Alii autem non accipit. s. per aliquod genus causae nec complectitur per omnia. s. quia causa. Et dixit notanter cum causam habuerit; propter res non habentes causas ex quibus tamque ex notioribus cognosci possint. Et quo primo non oportet cognoscibile notitia quod est cognoscibile notitia propter quod nec oportet cognoscibile notitia propter quod est cognoscibile notitia quod. Non enim repugnat dabile esse effectum quod quatenus ad quod est sit suis causis penitus ignotior. Et autem minoris assumpsit et probat de conclusiois potest esse talis quod sicut se habet res ad effectum ita se habet ad cognoscendum; quod quilibet res habet esse per suas causas. Et quilibet res talis habet cognosci per suas causas. Itaque processus rationis et artis in cognoscendo res causas de proportiona ri processui nature in causando; natura processui huiusmodi ichoat a causis et terminat ad effectum. igitur et. Contra. sic ad modum cum pertinet considerare et investigare causas elementorum. Pro isto dicitur limitando proportionem quod medicus habet considerare causas scilicet quorum per propria principia habet proprietates et passionem investigare.

Et quod sanitas et egritudo et carum causa plerumque sunt manifeste plerumque occulte: que non sensu nec per significationes accituum comprehenduntur. debemus et in medicina scire accitua que in sanitate accidunt et egritudine.

Declarat secundum. Et in finem itedit hanc conclusionem. Ad medicum pertinet considerare sanitatem et egritudinem et carum suarum signa et accitua. probat sic. Causis sanitatis et egritudinis occultis existensibus necesse est per accitua causas illas et sanitatem et egritudinem cognoscere: sed pertingit causas illas esse occultas. igitur et.

Sciendum est primo quod membrorum nostri corporis quod sunt exteriora sensibus nostris subiecta quod sunt interiora. De secundis igitur verum est quod corpus sanitatem et egritudinem et causas earum docemur per signa et accitua cognoscere. Sciendum secundo quod accitua multipliciter sumuntur. Primo ut distinguuntur contra substantiam: taliter non capitur hic. Secundo ut distinguuntur contra morbum et causas morbi: ut tertio de accidenti. et secunda primi. primo caplo: sic iterum non sumit in proposito. Tertio sumit per quatuor dispositiones naturales vel preter naturam consequente sanitatem et egritudinem: vel neutralitatem: et sic omnis dispositio sanitatem dicitur accitua sanitatis. si cur per morbum dicitur accitua morbi. Et quoad modum accitua morbi dividitur in tria. s. actionem lesam: qualitatem mutatam et exiens mutatum. ita per triplex est accitua sanitatis. s. actio bona siue naturalis: qualitas non mutata a naturali. et exiens naturale siue laudabile: sicut per actionem lesam: qualitatem mutatam et exiens mutatum: ita quod per signa propria cognoscimus morbum: ita consequenter per actionem naturalem: qualitatem non mutatam et cognoscimus sanitatem: taliter sumit accitua in proposito. Et quo primo idem respectu eiusdem esse denominabile accitua et signum. accitua quidem per quatuor patet a sanitate vel morbo: signum vero in quatuor ducit nos in cognitionem egritudinis vel dispositionis alterius. Patet secundo processui a notitia accidentium et signorum ad notitiam morbi vel dispositionis alterius ut plurimum esse processum quia. Et converso vero propter quod. Dico autem notanter secundum plurimum propter signa. contingit enim idem respectu eiusdem esse causam et signum: sicut longitudo et gracilitas colli cum strictura pectoris future prius. Et ex hoc ulterius patet ad perfecte accipendum scientiam medicine necessarium nobis esse duplicem processum. s. quod et propter quid.

Ita autem declaratum fuit in scientiis veridicis quod rei scientia non accipit nisi per scientiam causam et principiorum ipsius si causas habuerit et principia: aut non complectitur nisi ex parte scientiæ eius accitua et concomitantia essentialia.

Remittit nos per declarationem horum dictorum ad alias scientias: et ista plana est. Sciendum primo quod per scientias veridicas intelligitur huiusmodi logica et metaphysica: ad quas primas pertinet verum a falso discernere. ad secundas vero pertinet probare principia aliarum scientiarum. ideo merito veridice nominantur. Aliiter dicitur modi per scientias veridicas intelligendas esse scientias pure speculativas quarum finis est veritatis cognitio. unde veridice dicuntur. Practice vero si sic proprie veridice voca

tur: eo quod earum finis non est veritatis cognitio: sed opus vel secundum electionem operatio: ut supra dictum est. Prima expositio est melior. Sciendum secundo per principia debere intelligi causas extrinsecas ut sunt efficiens et finis. Per causas vero intrinsecas: ut materiam et formam. Sciendum tertio quod accituum ut proportionis pertinet quedam causa sunt: quodam propria. Exempla primi sunt cutis dolor capitis et pleuresis. Exempla secundi ut dolor lateris punctus et pleuresis. illa accitua propria ab auctoribus vocantur concomitantia essentialia. quod. s. videtur essentialiter sanitati et egritudini associari. Sciendum quarto hanc litteram dupliciter posse exponi. Primo ad accipendum et perfecte habendum notitiam scilicet medicine duplici indigemus processui. uno propter quid. et ille sit ex notitia causarum. Altero quod. et ille sit ex notitia accidentium cuius et principiorum. Secundo forte melius. ad accipendum et perfecte habendum notitiam sanitatis et egritudinis non sufficit carum causas cognoscere: sed ultra hoc oportet accipere et principiorum notitiam. Ad perfecte enim notitiam subiecti non sufficit subiecti causas comprehendere: sed ultra hoc oportet proprietates et passionem subiecti cognoscere. exempla gratia ad perfecte notitiam se putride non sufficit cognoscere causas eius. s. scire oportet quod hoc accidentia et concomitantia febri propria.

Carum vero quatuor sunt species. materiales: efficientes: formales: et finales.

Donat numerum generum carum sanitatis et egritudinis. secundo specialiter unumquodque illorum declarat. ibi secunda. Cause vero. Prima per nota est. Sciendum hic primo quod huiusmodi enumerat causas non autem accitua: de quibus fecit mentionem: aut quod enumeratio eorum non minus est particularis: qualis non de doctrina huiusmodi proprie finem. aut quod secunda sententia. doctrina tertia. caplo tertio. accitua et significationes distincte enumerat. Et forte fecit nos intelligere per operationes quas dixit esse fines ex quibus alia accitua et proportionem habendi sunt. Sciendum secundo sufficientiam quatuor generum causarum a diversis vario modo assignari. quod sic sumuntur. Omnis causa vel est intrinseca vel extrinseca. si est extrinseca vel movet intentionem litteram: et sic est finis: vel realiter: et sic est efficiens. si vero est intrinseca: vel se habet per modum perfectibilis: et sic est materia: vel per modum perfectibilis. et sic est forma. Alii dicit alii de causa extrinseca quod vel precedit effectum: et sic est efficiens. vel sequitur. et sic est finis. Alii autem hi modi sunt veri: scilicet ut patet ad physicum et metaphysicum. Aliiter dicitur mundum non sunt nisi quatuor modi spales quere de causis. igitur et. assumptum probat discurrendo. quod non quod de effectu nisi ex quod: vel a quod vel per quod: vel per quod. Primum quod de materia. Secundum de efficiente. Tertium de forma

Quartum de fine. Alii consuevi distinguere sic. Non sunt nisi quatuor modi dependentie unius rei ad aliam. igitur non sunt nisi quatuor: quia causarum assumptum probatur. quod quod se habet ad aliud: ut dependentes vel dependentes ex illo: vel ab illo: vel per illud: vel propter illud. Contra. quod preter modos causarum iam dictos reperitur genus causa instrumentalis. ut tertio de accitua. primo caplo. Pro isto dicitur coiter quod causalitatis reducit ad genus causa efficientis. in eodem enim genere videntur concurrere principale agens et instrumentum: quod producit effectum. ego vero inferius declarabo aliquam instrumentalem causam magis reducibile esse ad genus causa materialis quam efficientis: sicut diaphaneitas aeris est causa instrumentalis illuminationis aeris et non est efficiens. non enim diaphaneitas efficit lumen. nec formalis: non enim diaphaneitas denominatur aer formaliter illuminatus: nec est finalis: non enim est diaphaneitas finis illuminationis: sed potius est. Reducit igitur ad aliud genus causa. s. ad genus causa materialis. quod causas dispositionum possumus appellare: quod autem causas preservantes et preservantes ad genus causa efficientis reducatur: tertio tunc declaratum est.

Cause vero materiales posite in quibus sanitas et egritudo meturantur sunt subiectum quod est principium quod membrum aut spiritus et subiectum quod est longum quod humores: et eis longiora sunt elementa.

Declarat unumquodque illorum generum: et primo materiales. secundo efficientes et partes patebit. Itaque primo notificat causas materiales. secundo declarat variis modis se habendi carum illarum. ibi secunda. Et hec duo. Dicit primo quod causas materiales in quibus meturantur sanitas et egritudo sunt duplices. s. proximæ et remotæ. subiectum quod est principium quod siue materia est membrum aut spiritus. remotum huiusmodi. remotissima sunt elementa. Sciendum est primo quod cum dicitur posite exponit. i. narrate sine probatione: quod hec probatio non pertinet

Accitua multiplicantur amplexu

Sic dicitur per

2

Alia expo

Sic dicitur per

Sic dicitur per

Sic dicitur per

Sic dicitur per

Sic dicitur per

Sic dicitur per

Sic dicitur per

Sic dicitur per

Sic dicitur per

Sic dicitur per

Sic dicitur per

Sic dicitur per

Sic dicitur per

Sic dicitur per

Sic dicitur per

Sic dicitur per

Sic dicitur per

Sic dicitur per

Sic dicitur per

Sic dicitur per

Sic dicitur per

Sic dicitur per

Sic dicitur per

Sic dicitur per

ad medicum: vel posite, s. a philosophia, q. enim elementa sunt m̄a remota sanitatis habetur primo de gñone z corru-
 ptioe: q. v̄o humores ex libo z animalib⁹, similr q. mēbra.
 ¶ Secūdo sciēdū q. ly mēsuratū exponitur, i. sūstētantur v̄l
 subiectatū seu causantur, quāda aut dixerūt mēsurantur, i.
 q̄stificātur, accis enim q̄cūq; materiale mēsuratur rōne
 subiecti, v̄l in predicamentis, caplo de quātitate dicitur ab
 Arist. quāta fuerit superficies tātu album esse dices, aliter
 dicitur z meli⁹ q. sanitas mēsurat bis: eo q. sanitas sit alte-
 rius gradus vel mēsure scdm̄ vāriā dispositionem z mēsu-
 ram elemētōzū humōzū z mēbzōzū, vnde alterius mēsure
 vel gradus est sanitas cerebri: z alteri⁹ cordis: q. in his va-
 rie sūt humōzū z elemētōzū mēsure. ¶ Tercio sciēdum q.
 materia pōt sumi dupli⁹, Primo proprie p. subiecto primo,
 cuiuscūq; forme ex quo fit aliud z manet, qualiter sumitur
 primo physicozū textu cōmētī, s. cum dicitur cuiuscūq; trās-
 mutatiōis nālis materiā primā eē principū: z tālī nō sumit
 hic. Secūdo sumit materia iproprie satis p. quocūq; quod
 formalr per aliqd ē aliquālī formatū denominabile: vel ex q.
 fieri pōt aliqd taliter denominabile: siue p. vñā siue p. plu-
 res trāsmutatiōes. Exēpli cā dicim⁹ p̄tē mām albedinis:
 q. per albedinem denominatur paries formaliter albus, s.
 militer panem z cibum dicimus materiā humozūm: q. lz
 panis nō sit a forma hūozū denominabilis ex pane tamē p.
 vñam aut per plures trāsmutatiōes fieri potest aliqd
 a forma humozūm denominabile: puta sanguis flegma zc.
 Hanc autem materiā appellare consueuerūt antiqui ma-
 teriam transeuntē, p̄mā vero p̄manentē, z hoc secūdo mo-
 do i. proposito sumitur materia vel subiectū, dū dicit Alui.
 in littera subiectum p̄p̄quum eē mēbzum, remotū vero hu-
 mores z elemēta. Et ex his patere pōt quid per subiectum
 propinquū intelligendū est, z quid per remotū. Et enī sub-
 iectū p̄p̄quū sanitatis vel egritudinis subiectū actualr p.
 prie sanū aut egrum denominabile v̄l mēbzum, Remotum
 vero est subiectum nō actu proprie taliter denominabile, ex
 quo tamē per vñam vel p. plures trāsmutatiōes pōt fieri
 aliqd proprie talr denominabile, vbi gñā, humozū est subie-
 ctū remotū sanitatis: q. nō actu est humozū proprie san⁹ de-
 nominabilis: ex ipso tñ per vñā aut plures trāsmutatiōes ge-
 nerari pōt aliqd v̄l mēbzū q̄d proprie est actu sanum de-
 nominabile, Ex hoc vltimis pz cur elemēta dicūtur sub-
 iecta remotiora. ¶ Sciēdum quarto illā p̄culā mēbzum
 aut spiritū exponi a quibūda aut p. z volētib⁹ mēbzum
 dispositū per spiritū eē subiectū zc. i. spiritus ē cā membra
 dispositiua v̄l recipiat mēbzū vitam z sanitatē, Lā vero di-
 spositiua materie reducitur ad genus cause materialis, vbi
 gñā, talis vel talis organizatio cordis ē cā vt cor fiat viuēs
 z san⁹: nō est cā i. genere cause formalis vel finalis nec ef-
 ficientis, igitur cā est i. genere cause materialis, Item sicut
 se habz dispositio actiui ad actiui: ita passiu ad passiu: sed
 dispositio actiui in quātum h̄mōi causat efficiētē, ergo di-
 spositio passiu materialiter, Ex quo sequitur per subiectū
 propinquū sanitatis non solum intelligēdum esse actualr
 proprie sanum denominatū: sed etiam illud per q̄d imedia-
 te redditur subiectum dispositū vt actu talem denominatio-
 nem recipiat: sed de hoc videbitur i. quēstioe.

¶ Et hec duo sūt subiecta scdm̄ cōpositionē:
 licz sint cū alteratiōe. In cuiusq; aut rei cōpo-
 sitionē z alteratiōe q̄ sic p̄ponit ad aliquam
 h̄mōi puenit vnitatē: z hec vnitās ad quam
 h̄mōi reuertit multitudō: aut ē cōplo: aut for-
 ma, p̄p̄o vero est scdm̄ alteratiōez: z forma
 scdm̄ compositionem.

¶ Declarat qualiter humores z elemēta sūt subiecta sanita-
 tis zc, sunt enim subiecta scdm̄ cōpositionē: licz etiā sint cū
 alteratiōe: eo q. talis cōpositio nō fit sine alteratiōe: z sub-
 dit q. in cuiuscūq; rei cōpositiōe z alteratiōe que sic ponit
 fieri puenit ad aliq; vnitatē: ista vnitās ad quam puenit
 ista multitudo aut ē cōplo: aut forma, p̄p̄o qd fit scdm̄ alte-
 rationē, forma vero scdm̄ cōpositionē. ¶ Sciēdum est hic
 primo p. cōpositionē hic Alui. intelligere mixtiōē, p. resolu-
 tiōez vero alteratiōē, Sensus ergo littere est q. hec duo
 .i. h̄mores z elemēta sūt subiecta scdm̄ cōpositionē, i. mixtiō-

nem z scdm̄ alteratiōem venientem: q. enim adiunctes al-
 terantur vel miscentur ex ipis mediate vel immediate fit ali-
 quid: puta membrū actu proprie sanum aut egrū denominā-
 bile: ideo sunt subiecta remota. Non possūt autem misceri
 sine alteratiōe: q. mixtiō est miscibilū alteratiōzū vñio, pri-
 mo de generatiōe. ¶ Sciēdum scdm̄ q. in omni cōpositiō-
 ne tali ad aliquā puenit vnitatem per vñā formā ex exte-
 ris illis contrarijs resultātem adiuncte refractis: vbi dupli-
 cem imaginamur refractionē: vñā qualitatiū contrariarū, Al-
 teram vero formatū elemētōzū aut aliozū miscibilū, Ex p̄i-
 ma resultat cōplexio mixti, Ex secunda forma substantialis
 eiusdē, Ideo dicit cōplexiōe eē scdm̄ alteratiōē, formam
 vero substantialē, i. mixti scdm̄ cōpositionē, i. mixtiōez. Et
 ex hac littera, Al. expresse colligitur ex intentione eius non
 fuisse elemēta scdm̄ formas suas nullo modo refractas rema-
 nere i. mixto: lz Aluer, tertio celi oppositum eidem iponat.

¶ Efficientes aut cāc sunt cāc pmutates z cō-
 seruantes hūani corporis dispositiōes: sicut sunt
 acres z q̄ eis cōtinuant, z comestiones: z aq̄ z
 pot⁹: z q̄ eis cōtinuant: z euacuatio: z retētiō:
 z regiōes z ciuitates z loca habitabilia: z que
 eis cōtinuant: z mor⁹ z getes corporci z aia/
 les, z ex eis sunt sōnus et vigiliē et alteratio i.
 etatibus et diuersitas i. eis: et i. generib⁹: et i.
 artibus, et i. morib⁹ et i. rebus q̄ i. humano su-
 perueniūt corpore ipz tāgentibus: siue sint cō-
 tra naturā siue nō sint p̄tra naturam.

¶ Declarat causas efficientes, z littera plana est. ¶ Scien-
 dū est q. cā efficiens hic cōmuniter sumitur vt extenditur
 ad cōseruantem z p̄seruantem z vere p̄ducentem, vt ter-
 tio tegni plene declaratiū est. Sub p̄mutantibus aut cau-
 sis p̄prehenduntur hic curantes: z quidā addit p̄seruantes
 p̄p̄ie dictas: licz ē sub cōseruantib⁹ comprehendī possint.
 ¶ Sciēdū scdm̄ p. ea q. acri cōtinuant intelligēdas eē influen-
 tias celestes: q. i. scilicet sūt eaz alteratiōē acri ascribim⁹.
 P̄st ē intelligi alia elemēta, Per ea v̄o que cibis z potib⁹
 cōtinuant intelligēda sūt illa q. ad modū cibozū z potū nō
 bis occurrūt: vt medicine, Ea v̄o q. regiōib⁹ cōtinuant sunt
 sic v̄t i. locozū p̄ticularēs dispositiōes q. ad siliūdinē regio-
 nū hūani corp⁹ alterāt, Ea v̄o q. corpori humano supueni-
 unt zc, sūt cetera q. hūani corpus h̄nt alterare siue sint res
 nāles siue p̄tra nāz zc, Et p. id v̄lizat dictū suū. ¶ Ex quo
 pz r̄sio ad l̄rale dūbiū q̄re non enumerant Alui, res nāles
 cū sint et cause efficiētes sanitatis z egritudinis, ¶ Dicitur
 eas Alui, satis enumerasse i. littera i. vltima p̄cula iplicite,
 vel aliter dicit q. nō, ideo q. nō sic indifferenter sūt sanita-
 tis vel egritudinis cause sicut res non nāles, Alij dicūt q.
 res nāles sub reb⁹ nō nālib⁹ enumerant z eis āneris cō-
 prehēdi p̄st: vel saltē dari intelligi, Per motū cōnigtem som-
 nū zc, dātur intelligi opatiōes naturales animales z etates
 z cōplexiōes, p. aerē v̄o elemēta zc, ¶ Tercio nota q. res
 oēs humanū corp⁹ p̄mutates vel cōseruantes sub tribus
 generib⁹ cōprehēduntur: quia quedā sunt naturales: q. daz
 nō naturales: z quedā p̄ter naturam, Naturales sunt oēs
 corpori humano intrinsece ad ei⁹ cōseruationē vel integritā-
 tē p̄ se facientes: q. i. septe ab auctoribus nostris distinguū-
 tur gñā, i. elemēta, cōplexiōes: h̄mores: mēbra: spūs: vtutes:
 z opatiōes, Res v̄o nō naturales sūt res hūano corpori in-
 emittibilr occurrētes ad sensū iferi⁹ declarandū: idēnter tñ
 se h̄ntes ad b̄ vt corpus alterēt vel cōseruent, debite, n. oc-
 currētes cōseruāt, idēnter vero a sanitate alterant vel p̄mu-
 tāt: q. in sex gñā ab auctorib⁹ distinguūnt, z sūt aer: cibus z
 potus: sanitiō z repletio, motus z q̄s: sōnus z vigiliē: z ac-
 cidētia aie, ¶ Et ex hoc cōcludi pōt eandē rē scdm̄ speci-
 ficam denominatiōez denominabilem eē rem naturālē nō na-
 turālē: z p̄ter naturā: imo eadē res nūero respectu diuer-
 sorū his denominatiōib⁹ denominabilis est, sed magis vide-
 bitur de hoc i. secūda seu huius, Per res v̄o p̄ter naturā in-
 telliguntur quēcūq; res sūt hūano corpori disconueniētes
 z ipz corruptiue, z ille diuiduntur i. tria gñā, vt tertio de ac-
 cidētī, z infra scda fen, p̄mo caplo, s. egritudinē cām z accu-
 dens, Et de his oibus tractatur i. isto p̄mo canone.

Sanctus non tollit nisi clausura: p̄doto
 n. p̄o nō p̄p̄t, l̄nd qd p̄p̄t dicitur

Sanctus

Dub. 7. 1. 1.

p̄o

3

res nāles

res nāles

Formales vero causæ ſunt complexionēs ⁊
virtutes quæ poſt eas eueniūt cōpoſitiōes.

Declarat q̄ sūt cāe formales sanitatis ⁊ egritudinis q̄ sūt
cōplexiones ⁊ virtutes q̄ post ipsas pplexiones eneniāt ⁊ po
sitiōes. ¶ Sciēdū ēst pmo pplexione ⁊ positiōe ēē cām
formale sanitatis ⁊ egritudinis scōz multiplicē modū ex p
nēdi hāc līaz. Pm̄o modus ē dīni volentis q̄ cōplexio ⁊
positio si cōsiderant absolute nō sūt cāe formales ⁊c. Si v̄o
sanitatur vt sūt ppositiōata vel dispositiōata nōmīat
p̄st ipsi cāe formalis. iste modus pōt hēc bonū intellectum.
Secūdo ē gentilis dicētis q̄ id cōplexio ⁊ cōpositio dicū
tur cāe formalis sanitatis ⁊ egritudinis q̄ sanitas ⁊ egritudo
i cōplexione vel cōpositiōe nō ē aliud formalē q̄ cōplexio
vel cōpositio sic ppositiōata vt i ppositiōnata. Puto hūc
ēē intellectum gentilis. q̄ sanitas ⁊ egritudo nō h̄nt vt sic
formā p̄prie: sed illud ip̄prie formā sanitatis vel egritudi
nis appellat: p q̄ corpus vel mēbrū denotat formalē sa
nū vel egrū. ⁊ illud ēplexio vel positio. Per bonā enim
plexione ⁊ denomiāt corp⁹ vel mēbrū formalē sanū i pple
xiōe ⁊ per malā egrū. Silr ē de ppositiōe dicēdi est vt per
cām formale sanitatis vel egritudinis ielligat cāe formalis
ēē sanū vel egrū vt sumat abstractū p p̄creto. v̄tus vero dī
cāe formalis scōz alteri duoz modoz. Pm̄o est q̄ nihil ē
sanū vel egrū nisi in quātū virtute p̄cipias. Secūdo ē q̄
virtus est p̄cipale dirigēs pplexione ⁊ positiōem ad
opatiōes. Aliter dīc Marfilus p̄mittēdo formā triplī su
mi. Pm̄o p quocūq̄ alicui subiecto liberēte p q̄ subie
ctū illud cēntiale vel accētale ⁊ denomiatiōe recipit: qualr
formas accētales vel cēntiales ⁊ enomiatiōis formas: sic
nec cōplexio nec positio ē cāe formalis sanitatis ⁊ egrī
tudinis. secūdo sumitur forma metaphizice pro eo per q̄
alicui explicat cēntia. qualr diffiniōe dicim⁹ ēē formaz
diffiniti metaphizice: sic nāc sine forma ē res i formis ⁊
i determinata. ita diffinitū sine diffinitōe ē i diffinitū ⁊ p̄sū:
addita vero diffinitōe ē determinatū ⁊ distinctū: id ppter
hoc diffinitio dī cāe formalis diffinit. Tercio mō sumit for
mā ēē ip̄prie p eo q̄ aliquid ad finē p̄prium dirigir: sic
diceremus formā domus i mēte facientis existētem ēē for
mā op̄ationis et⁹. eo q̄ p illā dirigis actio domificatiōis
ad finē itēū ab eo: ⁊ limitat sic ēē ppositū nāc limitat i spē
p formā. Dico ergo ad ppositū q̄ pplexio ē forma sanitat
i pplexione scōz mō eo q̄ per ipsaz eius explicat cēntia. Si
enī q̄rat qd est sanitas pplexiōalis rīdēt q̄ est bona cō
plexio sic egritudo pplexiōalis est mala pplexio. Cōsiliū dī
de ppositiōe. virtus v̄o est forma sanitatis. Tercio mō sumē
do formā: eo q̄ virt⁹ est forma dirigēs ipsaz bonaz pplexio
nē ⁊ positiōe ad finē. s. ad opatiōē. Talr forte sumit ter
tio s cōsolatiōē. mētro nono. ¶ Ex ista finē forma bōi ⁊c.
Dic itū modus vt appet nō saluat qualiter virtus sit cāe for
malis egritudinis: cū virtus egritudine nō ducat ad finem
s p̄t: ci⁹ sine quātū pōt ipeit. ¶ Itō oꝝ scēm hūc modum
viri⁹ dicere virtutē ēē cāe formale sanitatis ⁊ egritudinis
secūdo mō. Sicut. n. pplexio explicat cēntiam sanitatis: ita
virtus: nō dīc alīqua pplexio formalē sanitas nisi scōz
q̄ est dispositio viuētis: nec alicui test formalē viuere nisi p
virtutem. Silr nō dī alīqua dīspō formalē sanitatē: p̄t
virtuti ppositiōata: imo p hoc deservit vt pz. Dāc eposi
tiōe puto hūc habuissē a mōdino ⁊ a gubsdā āriq̄uoribus
diffignitib⁹ triplicē formā. s. localē sicut diffinitio ⁊ p̄es
ci⁹ sūt forma diffiniti. metaphizica siue idealē: vt imago ar
tificij. ⁊ physica siue nāc sicut aīa ⁊ calor. Et p̄fir dicebant
q̄ pplexio ⁊ ppositio ē forma sanitat nō nāc nec metaphy
sica: s. logicalis. virt⁹ v̄o sīlitudinarie appellari pōt forma
metaphysica: ⁊ tū cōsidera. ¶ Et his solū p̄st mīta dubia
hic moueri solita. vt q̄ forme nō est forma. Sanitas v̄o est
forma qdā. igit ipsi nō ē cāe formalis. Itē q̄ p̄lo ⁊ p̄posi
tio idifferenter se h̄nt ad sanitatē ⁊ egritudinē: igit nullius
illaz cōplexio vel positio est forma. Itē virtus ē aīa que
nō ē forma sanitatis: s. corporis organici. Item tunc q̄tior
ēent nature in quib⁹ est sanitas. s. ppositio: positio: vitas:
⁊ vir⁹: q̄ nullus pcedit. ¶ Patet ad hoc solutiō ē accē
ptione equinocatiōis hui⁹ termini forma. ¶ Sciēdiū est se
cūdo q̄ hec littera. Et virtutes que post eas veniūt. multi

placiter exponi consuevit. Primo lumen illud ordinatum sic te-
tum, formales vero cū sunt virtutes et plones et cōpositi-
nes quod, s. cōpositiones post ipsas pplexiones eueniūt. Com-
plo enī ē cā ppositiōis: vt pmo de accidentibz. Secūdo plones
vltimo capto. ¶ Alij autē dicūt qd cōplo in fieri, s. partialis
affectū virtutē, ideo virtus est post pplonē, s. partialē non
totalē: sicut forma ignis aduenit mae post partiales dispo-
nes ad ipsas pparantes: s. simul iducat i mā inductis oibus
pfectis dispositiōibz et totalibz. ¶ Contra, qd pplo de qua
loqit. Alij, est illa q ē cā formalis sanitatis: illa nūq̄ est af-
fictū virtutē: al. n. prius ēēt aliqd sanū vel egrū q̄ viuēs et virtu-
tē hās. Argumētū fatis est efficacē p expōnem nisi dicatur
qd virtus nō est post pplonē qd est causa formalis sanitatis:
s. post pplexionē absolute qd nō multum consonat littere.
¶ Alij autē dicūt qd p virtutē hic nō intelligitur viri⁹ p-
cipaliter dicta qd est aia: s. quedā nālis potentia mēbzōrum
con-⁹ surgens ex concursu pplonis et ppositiōis mēbzōrum quali-
tati et quantitāti spiritū et humorū: notū ē hanc euenire
post cōplexiōem. Est enī habitus quedam pūrgēs extal-
con-⁹ cursus: quia mēbzā sic reddūtur operatiua. Alij autē dicē
Sentis, qd virtutē venire post cōplexiones: pōt intelligi qd
ad tps: et sic non est verū saltem de pplexione totali, scdō qd
ad operationē: sic est verū: qd prius et imediat⁹ operatiōe
attiggit pplexio q̄ virtus: eo qd virtus opaf mediātē com-
plexione. Sensus igit hie est: qd virtutes que post eas eueni-
unt, i. q̄ ipis pplonibz mediati⁹ operatiōe attigunt.

Cause aut finales sunt operationes.

Ostendit que sunt cause finales. secundo eis quedā ane-
 cit. ibi scda. *Et in scda prima pars pz.* ¶ Sciendū primo qd nō dī-
 operationes non solū intelliguntur ēe mēbroz actiōis. dī-
 enim operatio nō solū de actiōe naturalī: s; ēt de nālī passio-
 ne mēbz: sicut organū sensus ab obiecto bene recipiendo
 spēs sensibiles operari diceremus: illa debita receptio ē
 ipi' membri sana operatio: vnde infra diuidit in doctrina
 de virtutibz opatio in actiūā ⁊ passiūā. ¶ *Et quib' sege*
 primo nō oēm sanitatē ēe sue operatiōis pncipiū effectiū:
 s; aliquam mōmō dispositiūm: sicut diaphaneitas oculi. *Et*
 peneo hoc pbabiliter concedēdū est nō oēm sanitatē ēe bo-
 nā complōne vel ppositiōne vel vnitatē. ¶ *Sciendū* est qd
 cūdo qz qd scdm exigētiā alteri' ⁊ alteri' operatiōis pdu-
 cende alia ⁊ alia cōplexio ⁊ cōpositio est membris a natura
 tributa: itē operatiōes finales cā dicimus sanitatis. semp
 enī scdm exigētiā finis disponuntur ad finē ordinata. pzi-
 mo ethicoz. ⁊ scdo dīaia. ⁊ scdo physicoz. possum' ēt dice-
 re lesiōes operatiōis finē ēe egritudinis. ¶ *Nota* tū inter
 operatiōes ēē gradus: qz quedā sūt inferioris quedā supio-
 ris gradus pfectiōis ad qm non solū sanitas h; ēt act' ⁊ opa-
 tiones pfectiōes finali ordiant'. Semp enī deter' ēē gfa
 melioz. scdo de ania. sicut operatio nutritiua gfa est sensi-
 tiue ⁊ viri' sensitiua exterior: est gfa interioris. *Et* quibus
 pz eādē cām scdm diuersas rōnes cōsideratā ēē posse cām
 efficiētē ⁊ finalē sanitatis opatio opatio motiua est finis sani-
 tatis mēbroz: que sūt instrumenta motus quoz sanitas ad
 hāc operatiōē finaliter ordinatur. Pro quantum itē opera-
 tio motiua est potens corpus nostrum aliquo mō conserua-
 re vel alterare est cā efficiēs: ⁊ ideo inter efficiētes causas
 supia enumerabatur motus ⁊ quies.

Et in scia quidē opationū ē scia virtutū p/
culdubio ⁊ scia spūm q sūt virtutū subiecta
quēadmodū nos declarabimus.

Connectit q̄da sc̄bo epilogat ⁊ p̄cludit, ibi sc̄bo, **Hec igit̄**
 Dicit p̄ q̄ i sc̄ia opationis est sc̄ia virtutis ⁊ sc̄ia spiritus: qui
 sūt subiecta virtutis: sicut postea in doctrina de virtutibus
 ostender. ¶ Sc̄iēdū est primo hui, h̄ tacite remouere q̄b̄
 dā dubiū. Et q̄ n. viri? ē cā formalis iuratus ⁊ opatio final’
 ⁊ spūs mālīs: vir sup̄: mirabile q̄si v̄ q̄ vna sit oīs iuz do
 ctrina. ¶ Ad q̄ dubiū b̄ueit r̄spondē q̄ cū viri? ⁊ spūs a
 posteriori p̄ opatiōis cognoscant. ⁊ cō opatiōis p̄ virtutē
 ⁊ spūs a priori cognoscant. iō quētiens fuit de his trib’ vna
 doctrina: simul vel sc̄iā facere: v̄ infra doctrina sexta. p̄
 capitulo. ¶ Sc̄iēdūz sc̄bo q̄ spiritus possunt esse subiecta
 virtutum sc̄m triplicē expōitiōē siue intellecti. Primo? v̄
 dicant subiecta virtutis: mō q̄ dicebant superi’ subiecta sa
 nitatis ⁊ egritudinis. sc̄cūdo v̄ subiecta: q̄ p̄ illos sustentā

tur virtutes in membris sicut diuitias vocant mortales sub
stantias nostras. tertio sunt subiecta virtutum. i. temperame
torum per que exeunt membra in operationes. Illa enim tem
peramenta sunt etiam virtutes nominanda: sicut infra vide
bitur. doctrina sexta.

Consequenter ergo sunt subiecta doctrine medicina
lis: unde alias inquit de corpore humano quod
sanatur aut infirmatur.

Concludit quod hec sunt suba quorum consideratio pertinet ad
medicalem considerationem corpus humanum ex parte qua sanatur
aut a sanitate remouetur: hec consideratio theozica est
vt dictis patere potest.

Consequenter autem inquisitionis perfectione. s. vt sanitas
conseruetur et egritudo remoueat: oportet habere partes
secundum istas duas dispositionum et suorum instrumentorum causas.

Consequenter inquit suba ad practica pertinentia. Et primo premittit
hic habere partes secundum illud declarat ibi. **Et huius** qui
dem. Dicit primo perfectione huius inquisitionis oportere ha
bere partes secundum causas harum duas dispositionum et suorum instru
mentorum. **C**onsequenter ad illud quod inquisitione intelligit per the
ozicam causam est casus et accidentia sanitatis et egritudinis inquirere
per perfectionem vero huius inquisitionis intelligit partem practi
cam medicine que est finis theozice. id merito dicit finis eius
vel perfectio. **C**onsequenter secundo per partes hic intelligendas esse
partiales notitias ex quibus resultat integrale totalis practi
ca. Sensus ergo hic est quod pars practica medicine habet partia
les notitias integrantes ipsam que sumuntur ex causis disposi
tionum et causis instrumentorum. Sunt enim ille partiales noticie se
cundum diuersitatem instrumentorum quibus oportet medicum vti. et
dispositionum circa quas oportet medicum operari. vbi gratia. ad hoc vt ali
quis sciatur recte curare febres putridas oportet habere plures
partiales notitias. vna est instrumentorum appropinquatorum
que sunt potio et dieta. Et quod illa aliter sano et aliter egro: et aliter corpo
ri neutro sunt appropinquanda oportet ipsam aliam partialem habere notitiam
s. sanitatis egritudinis et neutralitatis. varietas igitur instru
mentorum et dispositionum nostrorum corporis est causa quod hec
doctrina practica partes habet. Hic est primus modus ex
ponendi qui est secundum marfilium. Aliiter exponitur a Be
nedito premittendo quam sumi triplici. primo vt supra pro eo a de
pendet aliquid secundum naturam: sic diuidit in quatuor genera. secundo
pro efficiente. vt secunda primi. capitulo primo dicemus quod
causa in libris medicinarum etc. tertio pro debito modo admini
strandi causas conseruatiuas et causas curatiuas etc. et hoc tertio
modo sumit hic. Est ergo sensus iste. quod pars practica habet
partes. i. diuidit in partiales notitias que diuiduntur secun
dum causas instrumentorum. i. modos debitos appropinquandi
ea dispositionibus. variatur. n. primo modus appropinquandi ex
natura instrumenti: quod diuidit in dietam et potionem etc. Cla
rissimum est secundum quod refertur ad dispositionem sanam egram vel neutram. **C**onsequenter
quibus facile solui possunt dubia quedam et plura intelligenda nota.
Sequitur etiam eandem rem vario modo considerata simul per
tinere ad partem practica et ad partem theozicam: vt consideratio
absoluta cibi: vt restauratiui etc. et lactuce: put est in frigiditas
tutus: et theozica. ipso theozico consideratio vt sic vel talis appropi
nari debent ad egritudinem remouendam est consideratio pra
ctica. Similiter consideratio cause egritudinis vt causat et ab ea
dependet morbus absolute et theozica: ei theozico consideratio vt
taliter vel taliter digerenda vel euacuanda est practica. **C**onsequenter
endit tertio instrumenta practice esse duplicia. quedam quibus
mediate perficitur ars: et illa sunt ratio et experientia. vt primo
apud commentum primo: et de his non est sermo. Quedam vero quibus
opere artis perficitur: quibus. s. ars sine attingit: ista sunt tria. i.
dieta potio et cirugia de quibus est sermo in proposito.

Consequenter huiusmodi quod est regimen cum comestione et
potu et electio aeris: et mensura motus et quietis et medicatio cum medicina
et medicatio manualis.

Consequenter declarat vt primo quod habet partes secundum instrumenta. secun
do quod secundum dispositiones. ibi secunda. **Doc** autem totum.

Consequenter dicit primo quod causa diuisionis noticiarum: quod. i. plurali
tatis noticiarum partialium est regimen cum comestione et potu: et ele
ctio aeris. et mensura motus et quietis: et medicatio cum medici
na: et medicatio manualis. sicut enim hec sunt diffinita ita et mo
di appropinquandi. et per istas notitias illorum sunt diffinitae. **C**onsequenter
Sci

am quod hec omnia sub tribus generibus comprehenduntur. s. die
ta que consistit in debita seruitutis non naturalium administratione:
qua explicat cum dicit. Regimen cum comestione et potu. potio
ne qua explicat cum dicit. medicatio cum medicina: et ciru
gia que est operatio manualis.

Consequenter autem totum apud medicos est secundum tres
species. sanorum et egroorum et medicorum. quos modo no
minauimus: et dicemus quod inter duas diuisiones
inter quas per dubium non est medium media vocetur.

Consequenter declarat hic ex parte dispositionum. hec. n. est diuisio in
tres species dispositionum sanorum: egroorum: et neutrorum: quod modo
non dicimus: quod in secunda fen nominabimus: et dicemus quod vocen
tur media inter duas dispositiones. s. inter sanitatem et egritudi
nem: inter quas proculdubio non est medium. **C**onsequenter ad hoc non
est de mente. Et omnibus corporibus indifferenter conueni
re istos tres modos appropinquandi causarum. raro enim vel nun
quam corpori sano competit operatio manualis nisi fortasse: vt
quidam dicunt infanti nouiter ad lucem exeunti iccio vmbilici.
Raro etiam vel nunquam competit vilius farmacorum. nam secunda
particula aphorismorum aphoriz. septimo. sana habentes
corpora farmacijs vti difficile est. Intellectus igitur Aliuc. e
istos tres modos appropinquandi causarum istis tribus specie
bus dispositionum conuenire: quod quibusdam oes vt patientibus
apata: quibusdam plures aut vnus cor vt neutris et sanis.

Consequenter intelligendum secundo inter has dispositiones secundum plures
dubio non est medium. Sumunt enim egritudinem conuenire: vt supra
visum est. secundum istos medicos ad bene operandum circa corpus hu
manum est hoc medium quoniam ponere: eo quod medicus percipi
pit circa humana corpora esse necessaria plura que duo genera actuum ope
ratorum: quod circa perfecte sanum actus conseruatiui: necessarius est:
circa sensibilem lesu curatiui. circa medium inter bec. s. insensibilem
lesu erit medi? actus necessarii: puta conseruatiui vel resumptiu?

Consequenter postquam iam diuiderim has demonstrationes
tunc collata et nobis quod medicina tractat de elementis et complexibus et humoribus et moribus
simplicibus et compositis et spiritibus et virtutibus
eorum naturalibus et animalibus et vitalibus et operati
onibus et dispositionibus corporis. s. sanitatem et egritu
dinem et medio et causis earum. s. comestione et po
tu et aeris et agis et regionibus et motibus et quietibus
corporis et animalibus et etatibus et generibus et ex
traneis.

Consequenter summat colligit omnia suba. et primo pertinentia ad theozicam
causam. secundo ad practica. ibi secunda. **Et regimen. Tota** huius prima pars.

Consequenter et regimen cum comestione et potu et et me
dicinis et manuum operatiuibus ad sanitatem conser
uandam et vnam quaque egritudinem medicandam.

Consequenter hec secunda pars sunt tres in qua Aliucina enumerat subie
cta pertinentia ad practica.

Consequenter harum vero rerum quedam sunt de quibus medico
nihil aliud est agendum nisi vt quid sint tantum eentia
li formatio: isomet et vtrum sint vel non sint do
ctori sapientie physialis credat. **Et earum sunt**
de quibus in sua arte rōcinari dicit.

Consequenter ostendit quod medicus de his considerare debet: ponendo quan
dam diuisionem. secundo declarat. ibi secunda. **Que** sunt. Dicit quod ha
rum rerum quedam sunt quare ad medicum nihil pertinet agere: nisi vt
quid sit tantum eentia li formatio: isomet: et credat docto
ri sapientie physialis: vtrum sint vel non sint: quedam sunt de quibus
rōcinari in arte sua. **C**onsequenter ostendit isomare se formatio eentia
li. i. doctrina diffinitiva: que formatio eentialis dicitur: quod explicat
eentiam diffinitam. rōcinari autem. i. agere. pbare. demonstrare.

Consequenter que ergo earum sunt sicut principia verum sunt
vel non sint credere debet.

Consequenter ostendit primo de quibus eentia li informatio debet se me
dicus isomare. secundo de quibus rōcinari debet. tertio remouet du
bitum. ibi secunda. **Ea** autem. ibi tertia. **Gal.** namque. **It**em primo premit
tit illa in generali. secundo pbat. tertio enumerat. ibi secunda. **Sciē**
tiaz. ibi tertia. **Eius vero.** Dicit primo quod suba medicie que

sunt sicut pñcipia medic⁹ d³ credere z nō d³ illa velle pba
rez d³ixit notanter sicut pñcipia. q³ illa nō sūt absolute pñ
cipia. sed in genere. s. in hac d³terminata sciētia. ideo sicut v³
tāq³ pñcipia dicuntur.

CSciāz nāq³ pñcipialū pñcipia credita re
cipiunt³ z in alijs sciētijz q³ scōz ordinē sunt
an eas rōcinant³. z ita fit donec sciāz omnium
pñcipia ad pñsophiam pñximam que meta/
pñsifica nuncupatur eleuentur.

CProbat B tripl³. ibi scōa. Cūq³ aliq³. ibi tertia. Et er
rabit. **C**Primo sic arguit. pñcipia pñcipialūz sciāz debēt
recipi tāq³ credita z ab aliorib³ sciētijz declarata donec
ad metaphysicam pueniāt. q³ medicina non debet sua suba
pbari. anis colligit pñmo z scōdo posteriorz.

CCūq³ aliq³ medicor³ loq³ icipit z affirma/
re elementa z pñplexione z q³ ista sequunt³: z
cis q³ scie natural³ subiecta exñt egressus sue/
rit errabit: id q³ i scia medicie mittit qd³ ei³ nō ē:

CArguit scōdo sic. Medic⁹ petēs vel tētās pbari sua pñ
cipia errat: q³ mittit i scia medicie qd³ ei³ nō ē. igit³ rē.

CEt errabit q³ se aliqd³ declarasse existabit
cum nihil declarauerit.

CArguit tertio sic. Medic⁹ tētās pñationē suoz pñcipio
rū credit se aliqd³ declarasse cū nihil declarauerit. igit³ rē.
anis p³ q³ pcedit ex ignotis. medico. n. iquātū medic⁹ rē.
sūt ignota assūpta i pñatōib³ suoz pñcipiorū.

CCūq³ vō de quo medic⁹ formare d³ qd³ sit
z vtrū sit vel non sit cuius eē nō ē manifestuz
credere hec ē sūma. Elementa an sint z quot
sint z quō sint z q³ sint. z complexiōes q³ sint z
quot sint z an sint: z humores an sint z quot
sint: z qñō sint: z vñtutes vtrū sint z quot sint:
z spūs vtrū sint: z quot sint: et vbi.

CQñdēdū q³ supponere d³. scōdo que inuestigare d³. ibi se
cūda. Ea aut³. Dicit pñmo. Hec ē sūma dictor³ de q³ medic⁹
cus i formari d³ qd³ sint p diffinitōib³: z q³ narrare d³ sine p
batiōe: d³ credere: vtrū sint vel nō sint: quoz eē nō ē ma
nifestū i medicina p dñmōstrationē vel rōnē manifestaz. s.
elīa an sint z quot sint z q³ sint illa: z quō sint i mixto rē. z cō
plexiōes q³ sint: z an sint qualitates scōdo resultantē ex
pñcipijs rē. z humores rē.

CEt qñq³ mutatio h³ dispōnē: et eius moza
h³ cām z cāc quot sint. mēbra at³ et eoz iūna/
mēta scñtu et anatomia discernere debet.

CHec pñcipia multiplicē h³ expōnē. Prima ē dñi q³ ois
mutatio h³ dispōnē. i. ois mutatio vel motus ē ad aliquaz
dispōnē acgrēdā. Et qñq³ moza. i. pñduratio vel pñmanētia
forme i subo h³ causā. s. cōseruantem. Aliter Benthilis. Ois
mot⁹ h³ mobile i potētia ad vltiorē formā vel dispōnēz.
z ei³ moza. i. cessatio vel qes a motu h³ cāz. **C**Alia expō.
ois mot⁹ h³ dispōnē. s. effectiue cāntem mutationē illaz: q³
qecqd³ mouet ab alio mouet: z ois moza. i. qes h³ cām. s. qe
tantiē. Das aut³ pñpositiōes d³ credere medic⁹ tanq³ veras
q³ pbari pñtinet ad pñsificū: z q³ frequēter vñt medic⁹ p
positiōib³ de motu z qete. id hīc interseruit Alui. Alit³ mon
din³. credere debet medicus q³ quecūq³ mutatio h³ dispō
nem. i. cāz p quā mutat res. q³ h³ dispōnē ad motū. act⁹. n.
actiūoz nō sūt nisi i patiēte bene disposito. scōdo de aia. tex
tu pñmēti. Et eius moza h³ cām. i. qñ moza res z nō mutat
est cā. s. dñia motui vel dispōni ad motū. q³. s. idisposita ē: z
hoc credere z non inuestigare debet medic⁹.

CEa at³ de qbus formādo rōcinari d³ sūt egri
tudines: et eaz cāc pñcipiales: et eaz signa z
qual³ egritudo remoueat³: et sātias pñseruet.

CEnumerat ea de quib³ debet rōcinari. z sūt egritudines
z eaz cause particulares: q³ vñuersales causas magis cō
siderare debet pñsificus.

CEt cuiuscūq³ eaz eē occultū fuerit ad illud
declarādū dñmōstrationē asserre debet ipm

diuidendo numerādo et cōplēndo.

CHec scia multipliciter exponit. Primo sic. diuidēdo spēs
egritudinis. numerādo. s. signa. pñplēdo. i. cās e artū explican
do. hec expō est tadei. Scōa. diuidēdo. s. gen⁹ egritudinūz
aut dispōnē p differentias. numerādo. s. illas. z cōplēdo
s. spēs p dñas iuncta generib³. dñia enī adueniens generi
cōstituit spēm ex pñpñrio libro vñum. caplo de dñia: z h
expō ē bartolomei s. varignana. Tertia. diuidēdo. i. notitia
q³ pcedēdo. numerādo. i. notitia pñpter qd³ cōplēdo. i. diffi
nitua. Aliter cōsueui exponere duz alicui³ egritudinis vel
cāc ipi³ eē occultū fuerit medico ad illū notificādū: z disti
cte cognoscēdū. pcedere debem⁹ diuidēdo: numerando: z
cōplēdo. i. pñmo diuisione ex causis illi³ egritudinis formā
do. numerādo. i. sigillatim p qualibet illaz discurredo. deinde
cōplēdo. i. cām egritudinis huius ex tali discursu concluēdo.
CEx pñpñ gñā. a. est egritudo potēs puenire a causis. b.
c. vel. d. iaz diuisi cās a. egritudinis. deinde nūero. i. pñstas
cās sigillatim discurredo hoc mō. a. egritudo nō puenit a cā b.
nec c. ecce numerāui. Deinde cōpleo. i. cōcludo. q³ puenit a
cā. d. vñ si for. febriz cōtinua putrida: z ignoro a qua
causa puenit hec febris: igit³ debeo eius cām. pñmo di
uidēdo: q³ si hec febris est cōtinua putrida prouēit nēcio a
materia sanguinea: flegmatica: colerica: vel melācolica. iaz
diuisi. deinde numero: q³ quatuor sunt ille cause z p singu
las eaz discurredo pcedo tali. Non puenit a sanguinea
q³ febris de tertio in tertis plus affligit: vñna ē subtilis cā
tria lingua arida: habitudo macra. regimē colericū: nec fleg
matica: nec melācolica p idē iā numerāui. Tandēz com
pleo. i. cōcludo. ergo puenit a materia colerica. q³ putrefcē
te intra venas vel cē venas. deinde numero: h³ nō extra: q³
non aduenit typus z pñtino affligit egrotās. z taliter inuesti
go materiā hūmōi intra venas putrefceret: sic diuisi. nume
raui: z complēui.

CSal. nāq³ cū dñmōstratiūā argumētationē
sup diuisione pñmā facere aggressus ē nō d³
aggrēdi inqñtū ē medicus: s. inqñtū ē pñsificus.

CRemouet dubiū. scōdo declarat p simile. scōa ibi. In sci
ētia naturali. Dicit pñmo. Cōtra dicta argueret aliquis: q³
Sal. cōtra pñmā diuisionē. i. pñmū mēbrū diuisionis posite
enumerando subiecta q³ nō d³ medicus pbari. s. elīa fecit
argumētatiūā dñmōstrationēz. In libro. n. elīoz probauit
quatuor: eē elīa qd³ cōtra dicta videtur. Rñt Alui. q³ hoc nō
fecit iquātū medicus: s. inqñtū pñsificus.

CIn scia. n. naturali debz loq³ sicut Alfachbi:
q³ cū affirmare aggressus fuerit qd³ cōitatē se/
q³ debet: nō d³ loq³ de hoc iquātū ē alfachbi: s. z
inqñtū ipē ē mutacheli: medicus. n. inqñtū est
medicus: et alfachbi inquantum alfachbi: non
potest de hoc rati ocinari. q³ si non: perueni/
emus ad circūtionem.

CDeclarat q³ medic⁹ i scia nālī d³ eē sicut alfachbi. i. legis
prouigatoz ad quē nō pñt leges z statuta. pbari: s. soluz
dicere q³ o³ sequi cōmunitatē. i. cōmūnē aliquā legem vel
cultura. Inqñtū igit³ ē alfachbi nō debet rōcinari de hoc. i.
pbari vel rōnes legis inducere: imo d³ dicere. sic credere
o³: ille ē sicut pñpñta q³ hoc a deo habet. Si aut³ facit op
positum. i. si hoc probet facit hoc inqñtūz est. mutachelin
i. pñsificus vel doctor probās vel declarās rōnem legis siue
necessitatem eius. mondī. aut³ dicit q³ alfachbi ē sicut vñari⁹
episcopi ad quē non pñtinet pbari leges ab ipō episcopo
datas. sed dicit sic fieri o³. z talis est medic⁹ iquātū medic⁹
in his q³ ad sciam naturalē pertinent. s. mutachelin est legis
conditor: q³ scire debet z cognoscere cās. pñpter quas leges
tales conditū sūt: est sicut pñceps vel episcopus. Et ideo
subdit q³ medic⁹ iquātū medic⁹ ē: z alfachbi inqñtūz alfachbi
nō debet rōcinari vel inquire de hoc qd³ dicit³ est: q³ si nō
puenit ad circūtionē. q³ ea que pbari debet. pñabit ex
notiōib³ sibi z illa sūt iferiora medicinalia q³ etiā p natura
līa illa z non p alia probare pōt. Hoc ergo modo peruenit
ad circūtionē rē. Puto q³ Benthil. colligit pñmā expōsi
tionem ex dictis Alui. in fine sue metaphysice. sed expōsitiō
mondini videtur melior.

Ergo dñm

Ergo gñā

Alui

Ergo modm

Doctrina scda cuius est vnum capitulum.
qđ est de elemētis.

Elemēta sūt corpa z sūt partes prime
corpōis hūani z alioz que i corpa
diuersaz formaz diuidi minime pnt

et quoz p̄mixtiōe spēs diuerse gñatoz sūt.

Enumeratis subiectis p̄nētibz ad sciam medicīne
exequitur de his tractando: in hac p̄ma sen determinat
de rebz nālībz p̄mo tractādo de elemētis. scdo de cōple-
xiōnībz. tertio de hūiozibz. quarto de mēbzis. quinto simul
de spiritibz p̄tuitibz z opatiōibz. secūda ibi. Cōplexio. tertia
ibi. Hūio. q̄ta ibi. Mēbzia sunt corpa. q̄ta ibi. Alituti z
operatiōis. Prima in duas. primo describit elemēta. secun-
do diuidit i suas spēs. secūda ibi. Medie agit. Dicit p̄mo
Elemēta sūt corpa z sūt ptes p̄me humani corpoz z ēt
alioz que in partes diuersaz formaz minime diuidi pnt
et quoz cōmixtiōe sūt diuerse spēs generatoz. Scēdū

Scēdū dñ penes auctores reperiri istos tres terminos. s. p̄ncipiū. cā. z elemētū. q̄ aliqui accipiunt tanq̄ synonymi z p̄uertibz les. s. cā p̄ncipiū z elemētū z contra. q̄nq̄ vō p̄prie. z sic cōtra seinnice distinguunt. vt famis q̄nto metaphysice: z sic dicit p̄ncipiū de oī cā intrinseca vel extrinseca p̄prie qua vel remota. Cā vero solū dicit de p̄pinaqua vel extrinseca vel intrinseca. elemētū vero solum dicit de intrinsecis causis de mā. s. z forma: z q̄nq̄ magis p̄prie sūptū de sola mā. vnde elemētū q̄ntū elemētū ab yle qđ est mā. ysidor. in libro ethimologiaz. Et q̄ p̄prie loquēdo p̄ncipiū est cōmuni: cā: z cā elemēto. Scēdo nō p̄nt elemētū distin-

ctū cōtra cāz z contra p̄ncipiū sumi triplr. Primo p̄prie. z sic q̄nto metaphysice describitur. elementum est ex quo cōponit res p̄mo i existente i diuisibili spē i alia spēm: z colligit eadem descriptō a p̄metatoze. tertio celi. z bec decem i intellecta solū p̄prie p̄me materie. nā p̄ly ex quo cū b̄ dictio ex denotet circūstantiam cause mālīs: designat elemētum eē mās ei: cui? ē elū. z p̄ly p̄t a p̄positioe ex mā z forma. ex illis. n. non cōponit p̄ res. s. p̄ly inextēte d̄t a p̄uatione z forma ei? et quo sit aliquid qđ non manet. Per hoc autē qđ dicit indiuisibili spē d̄t a forma p̄positi qđ nō est eiūsdē rōnis i oībz p̄positis: imo spē diuisibilis in alia spēm: vñ aut p̄metatoz scēre hāc descriptiōe non solū mās: s̄ ēt q̄ntoz elemētis puenire. Scēdo sumit elemētū p̄ corpore p̄posito ex mā z forma i sua nālī dispōne qualitates simplices alteratiuas z localr motiuas sibi limitate: q̄nt aerē aquā vocam? elemēta: eo qđ q̄litate alteratiuas z localr motiuas simplices sibi determinat. Dñr autē metaphysice elementa. qz sicut ex mā qđ p̄prie d̄t elemētū sūt oīa corpa nālīa: ita ex elemētis sūt oīa mixta. Tertio sumit elemētū multo cōmuni p̄ q̄nq̄ ex quo tāq̄ ex mā trāsēte vel p̄manente vel p̄tē itriseca sit vñ p̄tē pōt aliquid mediate vel immediate. q̄nt ligna vel lapides dicim? elemēta domus: z līas dictionum eē dicim? elemēta: z sic elemētū diuidit i p̄pinqū remotū z mediū: z mēbzia vocam? elemētū. p̄pinqū z mās corporis: z ad huc secūdas hūiditates. elia vō q̄ntoz remotū elemētū: cūbī vero z hūiores dicunt media elemēta. In p̄posito tñ sumit elemētū scēdo mō. Sñ tñ p̄ma diffinitio elementi p̄petere debeat elio sūptō vt i p̄posito p̄tēt: oī illā sic sup̄pleri z p̄fici. Et lūm ē corp? nālē ex quo p̄mo p̄ponit res i extēte. s. formaz: q̄ntuz. s. ad positionē Alui. z Alueroyz. vel vñtali: scēbz oppositā opinionem indiuisibili spē zē. i. nō diuisibili: i corpa nālīa diuersaz spēz: z sumit hic corp? nālē vt p̄ formā z mās distinguū. Tñ scēdū tertio b̄ nomē cor p? q̄nq̄ sumi i coīter p̄ q̄ntūz hūite trīnā dīmēsiōe: z sic tā mās qđ forma q̄libet educta de potētia mās sūt corpa. scēdo p̄ p̄posito nālī b̄tē tres dīmēsiōes: z sic sumit i p̄posito: z sic nec mās nec forma d̄t corp? z p̄ hoc vñt elūm a mās z forma. Scēdū q̄nto de intentione Alui. fuisse elia in mixto remanere formaz: z iō p̄es mixti vocam. Dñr autē p̄ me nō simplr qđ sūt i alias resoluibiles: qz. s. i mām z formā: s̄ p̄me igne partū cōpositaz: qz nō sūt reperibiles partes ex mās z forma p̄posite illis pōres. Deinde subdit. humani corpozis z alioz. s. mixtorū: z hic per partes alteri? intelligi pōt oē cōcurrēs ad alteri? integritatē mediate vel imedia te. Deinde subdit qđ i corpa diuersaz rōnum. ad dīaz mixtorū que sūt diuisibilia i elemēta. Deinde explicat finis cū dicit ex quoz cōmixtiōe zē. Et qđ clare p̄ descriptio.

nā per ly corpa tāgūt genus z d̄t a mā z forma. p̄ ly ptes prime d̄t ab hūiozibz z mēbzis. p̄ ly corpozis hūani z aliorum declarat respectu quoz sūt ptes p̄me. p̄ ly q̄n ptes. d̄t elū a mixto. Per ly quoz p̄mixtiōe explicat finis z d̄t elemētū a corpozibz celestibz: ex q̄z cōmixtiōe nulla alia generant. Et p̄sonat bec descriptio diffinitioi p̄prie scēto. sive metaphysice: dñ dicit qđ elementū corpozis est illud ex qđ z alio ab eo p̄ponit res z ē i ea p̄cēntiā z nō diuidit p̄ for mā. Dñly vō p̄ theorice dicit. elemētū ē illud qđ simpliciter ē oībz p̄positi corpozis p̄tibz z q̄ntitatiue min? s. consonat Gal. p̄ elemētoz ad p̄ncipiū dñ dicit. elemētū ē minima p̄s ei? cui? dicit elemētū. Y fac vō libro elemētoz dicit. elemētū ē rem ex qua gñone prima generat aliud: z existit in generato ex ea potestate z i actu. Inter oēs has descriptiōes p̄fectior ē h̄ quā posuit Alui. teste p̄cellatōe dñia. xi.

Medic? at p̄physico credere d̄z qđ sūt quatuor z n̄ pla: quoz duo sūt leuia: z duo graua. z leuia sūt ignis z aer. graua terra z aqua.

Enūerat elia. scdo d̄ q̄z illoz sigillatī dīerniat. ibi secūda. Terra. Dicit p̄ medicū debere credere p̄physico qđ s̄ q̄ tuoz z n̄ pla q̄z duo sūt graua z duo leuia: graua sūt terra z aq̄ leuia vō aer z ignis. Scēdū p̄ qđ elia ēē q̄ntoz a p̄physico duplr̄ inuestigat. p̄ ex pte q̄litate alteratiuaz. p̄scē. n. s̄ q̄ntoz p̄biatiōes poles q̄litate p̄mar qđ sūt p̄ncipia trāsmutationū nālīū. iō p̄scē s̄ q̄ntoz elia. Assumptum p̄z d̄scū rēdo. vi. n. s̄ imagiabiles p̄biatiōes q̄litate p̄mar: q̄z d̄re sūt ip̄oles. calin. n. z f̄ridū: rursus at hūidū z sic cū idē ēē est ip̄ole. scdo de gñone. z h̄ inuestigatio p̄inet ad scēbz libz de gñone. scdo inuestigat n̄ser? q̄ternari? elioz ex pte q̄litatez motiuz. p̄scē. n. sūt q̄ntoz simplices q̄litatez localr motiue scēbz spēs disticte. s̄ p̄scē sūt q̄ntoz corpa simplice ill? q̄litatez localr mobilia. s̄ elia. assumptuz p̄z. qz p̄scē sūt q̄ntoz loca nālīa scēbz spēs disticte ad qđ p̄nt q̄litatez localr motiue h̄ corpa inclinare. s̄ sursū simplr. d̄orsū simplr. sursū i respectū. deorsū i respectū. z h̄ inuestigatio p̄inet ad q̄ntū d̄ celo z nūm do. vbi ex pte locoz z q̄litatez localr motiuz. p̄bas n̄ser? q̄ternari? elioz. q̄litatez igne ad medicū p̄ p̄inet tal inuestigatio: s̄ p̄physico credere d̄z. P̄d tñ qđ p̄grauitatē i respectū z leuitatē i respectū s̄ arbitrio itelligēda grauitatē aut leuitatē remissa. p̄nto. n. i q̄z simplici elio q̄litatez motiua simplices eē sumā. qđ iō denotat grauitas aut leuitas i respectū: qz ad locū i respectū sursū vñ d̄orsū nālī inclinat: z d̄t grauitas z leuitas simplr. Sñ. n. i infinitū itēderet aeris leuitas nō ad locū altiorē inclinarēt qđ n̄scē inclinet: s̄ ad eūsdē p̄scē. Sñ si i infinitū cresceret grauitas aq̄ ad eūsdē locū scēbz spēs inclinarēt: s̄ fortī inclinarēt. nō qđ ad locū remisse deorsū inclinat grauitas aq̄: qz remissa sūt: s̄ qđ tal grauitas scēbz spēs. Sñ ad locū remisse sursū nō inclinat leuitas aeris: qz sit gradualr remissa s̄ qđ talis scēbz spēs. Et qđ vltiori p̄z aliqđ corp? alio m̄tēsiue leui? ad locū inferiorē moueri. vt aer sum? igne remisso vel exaltatiōe sūme ignita. Et pla alia ex his p̄cludi p̄nt.

Terra est corpus simplex cui? locus naturalis i medio totius existit i quo naturalr manet geta: z ad ipm cū ab eo scēpata fuerit naturalr mouet: z bec quidem eius naturalis grauitas existit.

Sigillatī diffinit qđz elūz. scdo p̄pat ea. ibi scda. Graua sūt. P̄mo diffinit trā. scdo aq̄ zē. p̄es patebūt. P̄mo igne notificat ip̄az ex pte q̄litatez localr motiue z mor? z q̄ntū eius nālīs. scdo ex pte q̄litatez alteratiuaz eidē nālī p̄pētiū. tertio ex fine z iuuamēto ei? ad gñonez mixtoz. ibi scda. Cui? nā: ibi tertia. Et vō. Dicit p̄ qđ terra ē corp? simplex cui? loc? nālīs ē i medio totū vniuersū i qđ ip̄a nālī manet geta z mouet ad ip̄z cū fuerit ab ip̄o remota. Scēdū qđ triplr̄ cū d̄t aliqđ simplex. P̄mo p̄ cuiusq̄z p̄pōnē p̄uationē. sic deū itelligētiā z p̄fecta simplicitā vocam? scdo qđ nō diuisibile i ptes diuersaz rōnū: q̄nt mās z formā extēsa adhuc i extēsa simplices vocam?. trīo d̄t aliqđ simplex: qz i diuisibile i corpa nālīa diuersaz rōnū distigēdo corp? nālē d̄ nāz. z sic vocam? dicta elia simplicitā. mixta vō ex his sit: z p̄cipue iux pōnē tenētē qđ elia remaneat formaz i mixto. Donētēs. n. elia nō formaz manere i mixto penes alioz accipiūt simplicitatē elia. s. penes simplicitatē q̄litatez alteratiuaz: z loca liter motiuz quas i sua dispōne naturaliter determinant

terpūntia. hāc d̄t simplr

¶ Sciendum secundo cētrū terre imaginabile ē duplex
 .i. magnitudinis et gravitatis. Prīmū est pñctus ad quē par
 tes terre equalis magnitudinis copulant totā terram in
 tegrantē. scdm est pñctus ad quē copulant partes equal
 gravitatis totā et terrā integratē: et qz terra nō ē vniformis
 mis i partibz suis: s; difformis. id nō est necessariū idē ē cē
 trum magnitudinis et gravitatis. Situatur igit in medio nā
 liter: dum centrū gravitatis eiusdem est centrum mūdī: licet
 forte centrū magnitudinis eius nō sit cētrū mūdī. ¶ Sciē
 dum tertio qz phisici mediū totius. i. mūdī vocant locū nā
 lem terre: qz tūc est solū terra nālī locata quādo mediū gra
 vitatis eius est in medio mūdī: quāvis pprie mediū mūdī
 nō sit locus terre: eo qz terram non pñtinet: ppriū aut loci ē
 continere locatum: dicit ergo iproprie terre locus: eo qz rō
 locandi scdm quodā est: vel qz formale est in locatione nā
 li terre. terrā enim ē nālīter locatam: est ipam in medio mūdī
 di ē situatā sic qz cētrū gravitatis ei sit mediū mūdī. vel dī
 citur loc^o. i. situs nālīs eius. Hāc sententiā senserunt aliqui
 dicentes locū ē duplicē. i. ambiētē et terminantē. et pñr
 qz centrū mūdī est locus nālīs terminās et non ambiēs spe
 ram terre. Et ex hoc tāqz ex fūdamēto solui pōt pñne du
 biū hic pponi solitum: vtrū mediū mūdī sit locus naturalis
 terre. videtur enim qz nō: qz centrū mūdī vel est pars terre
 vel est punctū idiuisibile in medio mūdī. Si prīmū segtur qz
 ps est locus naturalis totius: qd nō est bene itelligibile. Si
 secūduz sequit qz idiuisibile ē loc^o diuisibilis. Item qz per
 idem terra ē loc^o aqz aeris et aer ignis: qd est cōtra phis
 iosophū qzto phisicorū. et Al. hic in lra. qz aut mediū mūdī
 sit locus nālīs eius pz. qz ad illud terra nālīter mouet: et cū
 ad illud fuerit quiescit nālīter. ¶ Soluitur ex dictis dubiū
 concedendo centrū mūdī ē locum terminantē et nō ambiē
 tē vt dictū ē. Ex quo pz cōcordia iter Albertū vel alchym
 dū de loco nālī terre ponētē ipm ē in medio mūdī. et Al.
 quarto phisicorū ponētē ipm ē vltimā aque superficiē. lo
 quitur enīz Albert^o seu alchymdus d loco terminātē. Al.
 vero de loco ambiente. ¶ Ad argumētū igit dicēdū qz cē
 trū mūdī siue sit pñct^o idiuisibilis siue ps terre situatā in me
 dio mūdī: pōt tñ ē locus naturalis terre terminās. Dubiū
 aut nō paruum est cur terra magis naturalr inclinet ad cen
 trū qz ad aliū sitū vniuersi. Pro quo cōiter dicit qz mouet
 ad cētrum: qz ibi est formale. i. pñctio terre. ad illū enīz sitū
 tēdit vt p qualitatē sibi pponatissimā a celo hic influxus
 pseruet. Et iuxta hoc pñr tenēdū qz ista qualitas influxus ex
 ordine nāe non est terre pueniētē pseruatua nisi i distan
 tia tanta ab orbe. Et pñr qz qualitas formalr pñctiō: et ine
 diate cōseruatā terrā est in ea subiectiue ad ipam delata per
 medium: nec debite cōseruat: nisi cū illa situs circūstantia.
 Contra qz intensior recipitur hec influentia et potentior ad
 cōseruandū in aere et aqua qz iuxta cētrum. g melius cōser
 uatur terra in aere vel aqua qz in centro. ¶ Pro isto cōcl
 sit genti. aliquid velocius et meli^o operari in remotū qz in
 ppinquū. et qz non repugnat passim distant^o fortius trans
 mutari ab aliquo certo agēte qz ppinquū. hec enī celestis
 influētia nālīter terre cōseruatua quāto est centro ppinqu
 o: pñctio est ad terrā cōseruādā: et ad ipam perficiendam.
 et cōtra quāto remotior a cētro et celo influētū ppingo: tā
 to est remissior et debilioz. Et ex isto conatur inuestigare cāz
 velocitatis motus naturalis gravis in fine. Sicut. n. magis
 appropinquat loco nālī: ita magis pñctif p iā dictū influxū.
 Unde forma ei^o et sua granitas redditur potētior ad mouē
 dū. Ego vero dixi alias pbabilr qz licz celestis influētia ter
 re et elementorū naturalr cōseruatua itēfior sit i aere qz iux
 centrū: qz tñ nō sub eodē gradu s; sub diuersis gradibus ē
 distinctorū elementorū nālī pseruatua: nō sequit in aere me
 lius p hac influētā cōseruari terrā qz circa mediū mūdī. pu
 ta circa centrū. Stat enī ibi reperiri gradum huius qualita
 tis influxus cōseruationi terre maxime proportionatum p
 cipue cum hac situs circūstantia, hec tamen inuestigatio
 magis pertinet ad phisicum.

¶ Cuius qdēz natura frigida ē et sicca. Ipa
 enī talis cristit qz si dimissa fuerit neqz altera
 res extrinseca eaz cōuerterit apparebit ex ea
 frigiditas sensibilis et siccitas.

¶ Notificat terrā ex qualitatibz alterationis: qz ē frigida et

sicca et talis naturalis existit: qz si nature sue dimittat et nu
 lo extrinseco actuali alteret puenit ex ea: si organo tact^o oc
 currat frigiditas et siccitas sensibilis.

¶ Cuius vero ē in generatis inuamētūz pre
 stat ad retentionem faciendam et fixationem: et
 ad cōseruādas figuras et formas.

¶ Notificat eam ex fine dicēs qz existētia eius i mixtis in
 uat ad faciēdū retētiōē et fixationē et cōseruādas figuras et
 formas. Sciēdū hic qz humidū ex nā rel bene terminabile ē
 terminio alieno nō pprio. vt qzto methauroz: vñ fluxibilia
 sūt humida corpora nō figuris pprijs s; cōtinentiū terminia
 bilia. sicqz vero cōtra. g sicqz cū humido cōmixtū phibē
 do fluxibilitatē inuat ad fixationē et retentionē. et per pñs ad
 cōseruādas figuras et formas. Quidā tñ hic per formas i
 tellerūt naturales: et per figuras artificiales formationes
 Alij p formas intellexerūt solas formas inanimatoz. per fir
 guras pñs aiaoz. Alij per formas substantiales formas tam
 inanimatoz qz aiaoz. p figuras itellerūt figuras pprie di
 ctas. hec oia pbabilia sūt. Ex qbus pōt colligi hec cōpleta
 descriptio: Terra est corp^o simplex nālīter frigidū et sicqz in
 medio mūdī nālīter gescēs: et ad ipm si nō fuerit in eo situa
 tū nālī mobile cuius existētia i mixtis inuat ad fixationē et re
 tētiōē et ad cōseruādas mixtoz formas et figuras.

¶ Aqua autē est corpus simplex cuius natura
 lis locus ē: vt sit circūdas terrā et circūdata
 ab aere: cū i suis sitibus naturalibus pmafe
 rit. et hec qdē est eius granitas pparatiua.

¶ Notificat aquā ex parte sui sit^o nālīs et qūitatis localiter
 motiue. secūdo ex parte qūitatis alterationis. tertio ex parte
 finis. secūda ibi. Que frigida. tertia ibi. cuius ē. Dicit prī
 mo qz aqua est corp^o simplex cuius loc^o naturalis est vt sit
 circūdas terrā et circūdata ab aere cū i sitibus suis nālīb^o
 pmanferit. et hec est eius granitas pparatiua. ¶ Sciēdū
 prīmo aquā ē corpus simplex simplicitate opposita com
 positioi ex pluribus formis substantialibz vt supra: vel ē sim
 plex. qz in sua nālī dispōne sibi limitat qūitatē localr motiua
 et alterationis simplicē suo pñario nō cōmixtā: et hoc scdm te
 nētes elemēta nō manere formalr i mixto. licz aut aque ad
 terrā sit formalis pñctas scdm qualitates manifestas: inter
 eas tñ est virtualis pueniētia per influentia a superioribus
 receptas illoz elemētoz naturalr cōseruatias. vt sup
 tactum ē. ¶ Scdō sciēdū qz hic non sumit loc^o pprie. i. p
 vltima suplicie corporis ambientis locatū. vt quarto phis
 icorū describit: sed sumitur p situ. vt sit sensus. cuius loc^o
 .i. situs nālīs: tūc enī est aqua nālī locata qñ eius suplicies
 concava pñtinet terrā et pñtinet ei^o pñctū ab aere. Ex quo
 contra qdā cōcludit aggregatū ex cōcauo aeris et suplicie
 pñctae terre nō ē locū propriū et adeqūum aque: capiēdo
 locū ppriū vt cōtra pñmūne distinguif: qz locus ppri^o vt
 sic debet pñnere locatū: s; pñctae suplicies terre non con
 tinet aquā totalr nec particulariter: s; ab ea pñtinetur: g nō ē
 locus totalis nec partialis eiusdē: et per pñs ille totalis nō
 est loc^o naturalr pprius aque. Itē data positioe segf locū
 alicui^o ppriū et adequatū pñnue minozari et locatū ma
 iorari: et tñ illud locatū i eo pñnue tāqz i adequato et pprio
 loco pñnebit: qd non est bene itelligibile. pñā pñatur po
 nēdo terram pñnue versūs centrūz pñensari et aquam ver
 sus cētrū augeri ipam insequendo. et pz cōclusio. qz aggre
 gatū ex istis duabz supliciebz cōtinue minozabit. et tñ lo
 catū si pñnue augebit. vt pz ex casu. Itē data positioe segf
 idem respectu eiusdē ē locans et locatum: cōtines et pñen
 tum. vt pñctū terre respectu pñctū aque. Ex bis sequit se
 cundo non cūilibet elemēto cōrřidere locū ppriū et adeqū
 tū: imo vñ nullū corp^o i pñctū corřpōdet loc^o propriū et
 adequatū. ¶ Intelligēdū tertio qz loc^o aque est vt circū
 det terrā et circūdetur ab aere. vbi. i. aqua et terra et alia ele
 mēta scdm exigentiam et ordine suaz qūitatis localiter moti
 uaz situata fuerit. Tunc enim ē tota terra ags circūda
 ta. De facto tñ nō est ita cū elemēta nō sint scbz dictam exi
 gentiā situata: imo magna ps terre ags discoperia ē: cuius
 cā a diuersis diuersimode asserif. Prīmo a cāpano ponētē
 aquam non ē terre nec mūdō cōcentricā: et qz si cēt pñen
 trica tota terra cēt ags cooperta: s; propter ipam ē cēt cētrū
 cam magna ps eius est cooperta et reliqz aquis discoperia ē.

Alij aut investigatione huius cause in diuinas prouidentiam reducterunt. ad vitam aialium. s. tuenda. Conciliator vero dicitur decimatertia cas quos assignat. Dicitur est q. stelle que da fire iuxta polus septentrionalem existens virtute sua mare cōpescit oceanus et prohibet ne totas terrā coaglat. Et p̄fir nō repugnat in his inferiorib⁹ et natura superioris dī spositionis aliquā causari violentiam et perpetuo pmanere ad perfectionē vniuersi. Perpetuo enim sit flux⁹ et reflux⁹ maris q nō inest naturalr aque: q. tūc oīs aqua fluere et re fluere. sed puenit ex naturalr fluxu. scēda cā. q. terra ē ca uernosa: vt Aristot. xxiij. pblematū. v. problemate: vbi pzo ponitur ppter qd serenitate existente et tranquillitate i mari submergantur naves et ponit eām veram ēē cauernositatē in qua aer icluditur quo excluso apitur terra et subingredit⁹ aqua quare nauis submergitur. Tertia cā est q. i septētrio ne terra eleuata ē ppter qd mare septētrionis fluit versus alia maria. scēdo methedoroz. Due alie ibidē tangunt cau se a cōciliatore. Quē quia hec subtilitas p̄tinet ad superio rem artificē. p̄nsc hec pauca sufficiant. ¶ Sciēdū quarto q. aque sicut et alijs corporib⁹ naturalib⁹ dupl⁹ ict⁹ motus naturalis. s. proprius et cois: vel scēm cōm modū loquen di naturalitate p̄p̄ia et cōi. Prīm⁹ ē sic cōiunctio aque per naturā eius p̄p̄ia q nō alijs corporib⁹ naturalib⁹ sic motus aque ad locū dictū. Scēdus aut nō solū sibi sed idiffe renter oīs alijs corporib⁹ naturalr ict⁹ sicut motus ad vacuū p̄hibendū q. idco naturalitate cōi dicitur naturalis: q. cōiter et indifiter a cuiusq. corporis naturalitate ē ap tus puenire. Ad propositum motus aque naturalis primo modo ē ad locū dictū. scēdo nō dictus est ad alias dīas positionis. Per granitatem aut cōparatā debemus intellige re granitatem nō gradualiter remissā: sed ad locū vel situm cōparatiue deorsum iclinantem.

¶ Que frigida est et humida. s. eius natura talis existit: q. si dimissa fuerit sicut est neq. vlla cā extrinseca ei contraria fuerit apparebit ex ea frigiditas sensibilis: et dispositio que ē humiditas.

¶ Notificat eam ex qualitatibus alteratiue. scēdo quedam declarat. ibi scēda. Et ipsa quidē. prima p̄p̄z.

¶ Et ipsa quidē est eius generatio in creatio ne sua que reddit eam aptam ad spargendū et extendendū pzo qualibet re q̄uis sit pauca et recipit oēm figurā que ē sed nō retinet. ¶ Et ci endū q. notanter dicit sensibilis ad denotandū frigiditatem aque ēē actuale et non virtuale tū. Cōprehenditur autē hoc sensu et experimento: q. calefacta ab extrinseco et natu re sue dimissa redit ad frigiditatem pristinas medio etiā frigiditudo nō existēte. Sic enī et nō aliter arguimus terrā natura liter i centro q̄scere. Dicit aut notatē i creatioe. Credidit enī Aui. formas nāles p̄dici ab extrinseco agēte dicto col chodea. Et nota vt supra q. ppter hūilitatem redditur aq. fluxibilis. id nō bene proprio termino sed alieno terminabi lis. id redditur ad se spargēdū et extendēdū et facile recipi oēs figuras: s. nō retinet eas. Dicit aut pzo qualz re q̄uis ipsa sit modica scēm alterū et uoz sensu. primus est pzo q̄lz re: q̄uis ipsa aq. sit modica. Scēdus est q̄uis ipsa res. s. spar gens et extendens sit modica. vterq. sensus bonus.

¶ Quis ē in generatis iunamētum prestat ad figurandas formas quas i suis diuissib⁹ alij figurare volūt: et ad figurandū et ad li neandū et temperandū. Humidus enī licz cito formas figurales amittit. cito tñ eas reci pit: sicut siccum licz eas duriter suscipiat: durit ter tñ retinet eas. Quz humidū et siccū se ad inuicēz tēperauerint adipiscē siccū ab humi

do vt cito suscipiat tētionem et facile figurari possit. et acquirat humidū a sicco vt retineat firmiter qd i eo accidit ex rectificatiōe vel cer tificatiōe et equatiōe. et ppter humidum p̄bi betur siccū a sua separatiōe: et ppter siccū p̄bi betur humidū a sua fluxibilitate.

¶ Notificat eā ex fine dicēs q. ē aque i mixtis p̄stat iun amētum ad figurandū formas quas aliqui i suis diuissio nibus volūt figurare. et ad figurandū: licz adūz et temperā dum: q. licz humidum formas nō retineat ipas: tñ facili ter suscipit: sicut ē et cōtra siccus suscipit duritē: ipas tñ facili ter retinet. Ex quo p̄z q. si humidum et siccū adinūcē bene temperentur: acquirat siccū ab humido: vt cito extensionē recipiat et vt facili figuretur. Hūidus vero a sicco vt firmi ter retineat qd accidit i eo ex rectificatiōe: vel siccū alā liti ram ex certificatiōe et equatiōe. et vterū siccū p̄bi betur ppter humidū a separatiōe. i. solutiōe et puluerizatiōe: humi dū vō p̄bi betur ppter siccū a sua fluxibilitate. ¶ Intelligē dū hic p̄z q. multo plura iunamēta facit aq. ad mixtū per hūilitatem q̄z per frigiditatem. vt. n. p. frigiditatem solū calidi tatem calidiorū corporū temperare. Per humiditatem vero operatur oia que explicantur in lra. Primo iunat ad figurā das formas artificiales. id dicit. quas volunt et ē. Scēdo iun at ad figurādas formas naturales. idco dicit et ad figuran dum. Tercio iunat ad id qd explicat i lra cā dicit: ad linean dum. i. extēdendū et tēperandū. s. terre ariditatem et duritiem.

¶ Nota tñ q. illa particula ad lineandū pōt exponi pmo: vt dictū ē. scēdo ad lineandū. s. mēbra i mixtis aialis i quib⁹ sit mēbroz manifesta diuissio. Natura enī operatur vt p̄ ctoz q. primo lineat. scēdo distātiā medias. s. ier lineationes colorib⁹ iplet. Sic natura pmo radicalia lineat: scēdo distā tiā mediā mēbris carniformibus iplet: vt hyp. i libro de nā fer. et. xxi. tertij. caplo scēdo. ¶ Sciēdū tertio q. hic duplex lra reperitur. Prima hz rectificatiōe et p̄z. alia lra hz certifi catiōe et exponitur. i. forme indocitē. tunc enī sit certifica tio. q. ex confuso sit rei determinate productio: vel certifi catione. i. formatione.

¶ Aer autē est corpus simplex cuius naturalis locus est vt sit sup aquā et sub igne. hoc enim est eius lenitas cōparatiua.

¶ Describit aere. primo ex parte lenitatis et loci. scēdo ex parte qualitatum alteratiuarum et tertio ex parte finis. scēda ibi. T̄p̄i⁹ vero. tertia ibi. Quis quidē. p̄ma pars p̄z.

¶ T̄p̄i⁹ vero natura calida est et humida scēz regulam quam dirimus.

¶ Nota scēm coiorē sūam aerem ēē remissē calidum re spectu ignis et videtur p̄babilr tenēdū caliditatem eius nō ēē simplicem sed frigiditatem cōmixtā. et p̄p̄is q. nō cōiunctū qz elementū simplicis quelibet qualitas alteratiua est nālī simplex: et q. omne elemētum in sua naturalissima disposiōe sibi determinat tres qualitates p̄imas. et p̄fir p̄z q. aer ē sū me humidus: licz ppter subtilitatem subliāne et raritatem videatur min⁹ humidus aqua. Nōnulli vero anglici tenue rūt tam caliditatem q̄ humiditatem ēē sūmā i aere simplici.

¶ Quis quidem ē i gñatis iunat vt rarificetur et attenuentur et subtilientur et ad superio ra eleuentur.

¶ Primo sciēdū est q. aer iunat mixtū ad rarefactionem. s. i. i. i. p̄. Primo p̄ simplicem alterationē. calcfaciendo enī rarificat. scēdo se cōiuncto elemētis dēfis. ex cōmixtiōe enī rari cuz denso resultat totū aggregatum illo denso rari⁹. et per idē est cā allenādi. ¶ Sciēdū scēdo q. aer etiā multipl⁹ iunat vt mixta sursum eleuētur. Primo aiata mobilia motu p̄gres suuo. q. enim magis aerea sunt magis spiritalia. et p̄ p̄ns ad superiora facili⁹ eleuabilia. Et sū i corporibus tātis. le uitas enī aeris i spīs elemētōz inferiorū trahit sursum. ppter qd lignū i aere descēdit: i aqua vero minus ponderat vel ascēdit: q̄uis aer in spha p̄p̄ie naturaliter sita⁹ non trahat sursum nec deorsum. ¶ Tercio aer est granis i spha p̄p̄ia. vt Ari. quarto de celo. et. xxi. pblematū. pblemate xvij. et. xxi. pblematū. problemate. et. xxi. et aliaque. xij. et

undecima particula problemati. problemate. xlv. ubi ponitur vocem a sursum in deorsus facilius audiri. Quicquid alij circa hanc mām sentiant puto tenendum eē qd aer i spēra propria cōueniēter situatus nec tractū facit sursum nec deorsum: sed cuiuslibet trahenti extra hanc speram deducta necessitate vacui naturalr resistit. si enī i sua spēra cōueniēter situat? grauitaret: nō appet cur cōtinue nō descēderet pō superior ad inferiorē. Si enī diuidat aer scdm profunditātē in quatuor quartas: p3 pars superior continēs tres quartas d3 possē cōprimere infimam partem i in ea deken dere. Argumētū tñ hoc probabile est. item tunc aer in hoc situ nō naturaliter quiesceret. i per psequens hic nō eēt si tus eius naturalis: qd est contra. Al. in littera. arguitur pñia: qz quicquid ab aliquo situ naturaliter appetit recedere i eodem violenter quiescit. Sciēdum est scđdo. pbabilr qz aer in pñia spēra situatus per eandem qualitatem naturalr resistat tam sursum qz deorsū extra suam spēraz ipm trahenti. per eandem tñ qualitatem fortius resistit trahenti sursum qz deorsum: nec de hoc alia cā dari pōt: nisi qz aer a sua forma i qualitate motiua naturalr talis est. Sicut est ēt verisimile qd plus resisteret ignis trahenti ipm deorsum qz sursum in spēra propria. Et pñr dicēdū qd auctores dicentes aerē eē magis graui i sua spēra qz leuem nō plus volvere nisi qd minus aer resistit i facilius est ipz deorsū qz sursum trahere vel pellere: ppter h melius auditur vox deorsus qz sursum. i hec videt sentētia pmetatoris. quarto celi cōmēto. xlv. ubi iquit. Brantias aūt i leuitas quas hñ: aer i alia elemēta i suis spīs nō ē nisi velocitas motus ad inferius aut superi? ab eo qd facit violentiam. Ego aūt expono vē locitas. i. facilitas. Ad auctoritates oēs illas Aristotel vī cāt aliq Arist. siue ibi locutū scđdū opinionē antiquorū vnde petrus de abano dicitur cōciliator. xlv. particula pblematum in cōmētando duodecimum problema dicit qd Arist. i hac re assimilāt magis dubitant qz docēt.

Ignis vero ē corp? simplex cui? naturalis locus sup oēs elemētarias existit pres: q ē cōcana celi superficies. ipse nāq ad celū puenit. et hec qd ē eius leuitas absoluta.

Describit ignem pmo p qualitatem motiua simplicē rē. sicut de alijs. fecit elemētis. Sciēdum pmo locū ignis naturalē nō eē locū supremū simpliciter: sed locū in genere locorū cōueniētiuz corporibus localr mobilibus motu recto. Nota etiā qd p leuitatē absolutā nō debet intelligi sūma leuitas. vt supra tractatū est. qd sic leuitas comparatiua eēt leuitas remissa: sed per leuitatē absolutā itelligimus leuitatē inclinantē ad locū supremū sursum i genere locorū corporum mobilū motu recto. Nō enī ad loca ita sursum nō uetur ignis: qz sit sūme leuis: sed qz tali leuitate leuis scdm spēs. Hui? aūt signū est qz exbalatio calida i sicca: i fumus grossius quā sit aere remissius leuis: ad superiorē tñ locū per leuitatem igneā inclinatur i ascēdit i aere. Itēz dato opposito i cōcessio vt cōcedat aduersarij qd leuitas ignis i aeris nō differat spē cēntialr: sed tñ scđz magis i minus: nō apparet qñ ex parte qualitatiū motiua. localr. pbari posset numerus qtemariuz elemētoz contra processū Arist. quarto de celo. Item leuitas ignis multuz remissa in spēra aeris nō inclinaret sursum: i sic grauiā mixta nō haberent i aere resistētiā intrinsecam contra Arist. i cōmētatozem quarto physicoz. Cōcludendum ergo ē qd leuitas ignis ad talē locū scdm spēm inclinatur: nō qz intensa sit: sed qz talis motiua qualitas scđz spēs. i pñr qd si in infinitū itenderetur vel remitteret ad eūdem tñ locū semper inclinaret: i qñqz fortius qz debilius inclinaret. Et ex hoc tāq ex fūdamento soluitur argumētū quo quidā probare nituntur ignē minus eē leuē qz terra sit grauis. Arguit enim sic. minus sursum est locus ad quem inclinatur grauitas terre. ergo intensior est grauitas terre qd sit leuitas ignis. Pro quo dicitur negādo cōsequētiā. qz per idem probaretur lignum i aere grauiora eē qz ignis sit leuis: eo qd locus ad quem naturaliter mouet qualitas motiua aeris multo propinquior ē loco sūme infimo qd sit locus ignis propinquus loco simpliciter supremo. scđo qz licz ille locus nō sit simpliciter ita sursum: est tñ i a

sursum in genere locorū ad que naturaliter mouet grauitas aut leuitas. tertio qz nō ideo ad locum ita sursum inclinatur leuitas ignis: qz sit tante intensioris: sed qz talis motiua qualitas scđz spēs vt dictū ē. Et nota qd nō dicit hic Aristen: ignē i concano orbis line quiescere. qz ibi cōtinue circulariter mouetur ad motū orbis. i hic mot? naturalis igni nō tamē pmo i per se: sed scđdario i ex pñi p pfluētiā receptā ab orbe: sicut ēt naturalis est motus ferri ad magnetē ppter ipellētiōem receptā a magnetē.

Quius natura calida ē i sicca. Datet hec pars. Sciēdū est ignē eē per se ericcatiuū i per accēs. per siccitatem enim ericcat per se. per caliditatem vero ericcat per accēs pmo. p quāto subtiliat i rarificat subm i quod agit qd subtilitū facilius patitur a sicco. scđdo qz leuificādo i resolūdo partes humidās saltem in materia mixta cā est vt sicce partes humidās dominent. tertio quidā dixerunt caliditatem eē per se cām dispositiuā ericcationis. caliditas enim per se i3 nō sit ericcatiua: tñ ex natura rei talem h3 cōueniētiā cū siccitate: vt sibi cōfuncta reddat ipam potentiorē ad agendū: quē admodū ēt econtrario siccitas calorem reddit actiuiorē. est enīz siccitas lima caloris. Quidā tamē crediderunt caliditatem non minus eē per se productiua siccitatis qz siccitas. sit etiā siccitatis productiua: nec hoc dicunt repugnātiā naturalem icludere: nō enī minor videtur dissimilitudo i discōuenientia lucis ad calorem qz caloris ad siccitatē: sed non minus p se est lux productiua caloris qz calor. id ē.

Et ei? cū i gñatis pñat iuuamētū vt maturet i subtiliter se permisceat i vt eius penetratiōe currat per ea subā aerea: et vt duoz elemētorum grauiū frigidorū puram frigiditātē frāgat: i vt de elemētaria ppprietate ad cōplexionalitatem redeant.

Declarat finem eius dī. qd eē eius in mixtis prestat iuuamētum ad maturationē. i. digestionē que fit per debitas permissionē humidū cū sicco: qd maxime perficitur calido. i per idem iuuat ad subtiliationem. Calidū enīz ē subtiliare rarefacere i permiscere i per idem iuuat vt penetratione sua currat per substantias mixtorū subā aerea. Janis enim subtilitate sua multum ad pfunda penetrat. Et subē grosse partes aliquas resolūdo porositates i meatus generat p quos potest currere subā aerea i spiritus. Iuuat etiā sua caliditate intēsa ad frangendū i remittēdū frigiditates duoz elemētorum frigidorū. i. terre i aque i ad reducendū ea de ppprietate elemētari ad cōplexionē: vt dñ illozū pura frigiditas vel qz sūma vel qz itēsa frigiditas rē.

Adno aūt grauiā plus iuuant ad mēbzorum generationem i eozum quietem: i duo leuiā plus iuuant ad generationem spiritūū i motionē eoz: i ad mouēda membra: licz motor nō sit nisi aia. hec sunt elemēta.

Comparat hec dī. qd duo elementa grauiā rē. p3 littera. Notandū elemēta cōcurrere ad mixtionē scdm suas corpulentias vel moles: i scdm qualitates eozū alteratiuas: i localr motiuas. Corpulentie igitur i moles grauiuz plus faciunt ad eē mixtorū qz leuiū: qz plus hñt de materia. Similiter qualitates eozū localr motiue plus videntur ad mixtionē facere. mixta enī hñt maxime circa mediū residere. scđo de gñatione. Qualitas tñ alteratiua leuiū. i. caliditas efficacius operat ad mixtionē. vt p3 ex dictis. Sciēdū scđo leuiā plus facere ad gñationē spiritūū: qz calida rara subtilia. vt spiritus i ad motiōes: qz calidi ē mobilare: i qz spiritus sūt instrumēta motūū animalū. Contra vero frigida elementa plus faciunt ad quietem: qz frigidi est figere i quietare. vt isra doctrina feta. tertio caplo. i subdit licz motor nō sit nisi aia. i. picipalis. instrumētalis vero spūs: i alia organa. Et nota iuxta superi? dicta. pbabilr teneri posse qd calidi per se est rarefacere i subtiliare: i qd minus per se calidū aliqua ingrossat vel inspissat. per accēs aūt pōt inspissare: i pñr qd agens in lutum vel laterem oēm partem in quā agit subtiliat i rarefacit: qz tñ rari agendo qñqz bñda

z subtilia plus resoluunt q̄ grossa subtiliter contingit remanere subani eē grossiore. Contra qz terrestrium partium remanētis ptes sūt p̄pinq̄iores. q̄ densantur. negat p̄tia. nisi addat illa clausula deducta p̄tiū subtrahēde: z cū h̄ po natur equalitas i aspectu p̄tiū adiūicē. vñ clauso pugno nō necessario est man⁹ densior q̄ p̄ti⁹: nec hō sedēs q̄ stās: l̄ partes eius p̄pinq̄i⁹ accēt. vel pro forma d̄f q̄ ad rez dē fiorē eē sc̄quif p̄tes ei⁹ imēdiatas cū alijs p̄tib⁹ p̄pinq̄iores cē: nō tñ vlr ad partes mediatas rei p̄pinq̄i⁹ iacere se quif illam rem eē densiorem.

Doctrina tertia cuius sunt tria capitula.

Capitulum primum ē ad oñdēdū qd sit p̄plo.

Omplexio ē qualitas q̄ ex actiōe adiūnicē z passiōe contrariarū qualitatū i elemētis iūctarū: quorū p̄tes ad tantā puitatē redactē sūt: vt cuiusq̄ carū plurimū cōtingat plurimum alterius p̄uenit.

Determinat de p̄plexiōe. z primo i gñali z absolute. sc̄do spāl̄ z p̄tracte. ibi sc̄ba. **D**ico q̄ deus. **P**rimo determinat d̄ p̄plexiōe diffinitūe. sc̄do diuīsiue. ibi sc̄ba. **E**t illud ē. **P**rimo iterū ponit diffinitionē. sc̄do eā declarat. ibi sc̄ba. **L**um enī: **D**icit q̄ p̄plo ē qualitas q̄ p̄uenit ex actione z passiōe q̄li ratū regimim i elemētis quorū p̄tes reducte sūt ad tantam puitatē vt cuiusq̄ eaz plurimū attingat plurimū alteri⁹.

Alia tñ l̄a h̄z minimū. **S**c̄dū p̄mo q̄ p̄plexiō loquendo cōplo nō est mixtio nec ē p̄plexiō ē mixtiōe q̄ mixtio p̄plexiō ē cōplexiō: p̄plo vō z p̄plexiō ē qualitatū mixtio. n. s̄portare vñ subalem trāsmutationē cōnotādo diuīsiōe talē ad minima. cōplexiō vero ē accēssalis mutatio: l̄z be mutatiōes i facto z cōpleto eē abinīcē absolui non possint.

Ex quo solui⁹ atq̄nū dubiū. **S**c̄dū p̄plexiō sit mixtio.

Sc̄dū sc̄do q̄ idē ex pte rei sc̄bz auctores d̄f p̄plo: s̄ant

tas: calor nālis. **L**ōplo qdē iquātū resultat ex qualitatib⁹

Sanitas vt bonaz ē opatiōis iūcturiale p̄ncipiū. **C**alor

vō nālis d̄f p̄ quātō i eo formal̄ vel vñmal̄ d̄halet calor. **E**x

calido enī: frigidū: h̄sido: z siccū est mixtio caloris nālis. vt

Gal. in libro de tremore z rigore. **N**otādū tertio q̄ d̄n

pl̄r imaginari possumus extremis qualitatib⁹ eltoz cōplo

nē mediā puenire. **P**rimo mediā p̄ participationēz imagi

nādo. **S**c̄dū cōplōnē nō ē aliquā vñā qualitātē a qualitatibus

elemētōz sp̄ē distinctā: s̄ ē aggregatū ex illis sic adiūicem

refractis: qualiter tepiditatē dicerem⁹ ē p̄plexiō mediā i

ter calidū z frigidū. sc̄do imaginari possum⁹ ip̄as eē mediāz

iter qualitates elemētōz p̄ abnegatiōē imaginando q̄ q̄li

ratib⁹ elemētōz refractis ad mediū reductis gñat vñā qua

litas mediā a q̄liatib⁹ eltoz specificē distinctā simplex per

p̄uatiōē p̄pōnis ei⁹ ex p̄tib⁹ diuersarū rōnū: que licz nō

sūt formal̄ caliditas nec frigiditas: est tñ illaz qualitatū vir

tual̄ cōtētiua: corruptiua: z p̄ductiua: ita vt sit potēs aliq̄

subiectus calefacere z aliq̄d i frigidare: sicut lux i mixtis rep

ta q̄uis non sit formal̄ calor: est tñ caloris productiua. **S**i

q̄ intelligit p̄plexiōē eē mediā primo mō i diffinitūe exponat

p̄uenit. i. resultat. **S**i autē sc̄do mō ad complementū diffini

tionis ōz supplere imēdiare. z hoc ad vñā aliaz sc̄dū d̄az

qualitatū: vt caloris saporis: q̄ licz pueniāt ex actione z pas

sīōe qualitatū z̄r. nō tñ imēdiare h̄z p̄p̄ius ex tali cōmixtiōe

resultat p̄plo: z̄r ad p̄plexiōem p̄ducunt alie qualitates se

cundē: que autē istaz imaginationum sit rōni conformior vi

debitur i questione. **S**c̄dū quarto cōplōnē eē duplicē

primā. s̄. z sc̄dā. vt sc̄do can. p̄mo ca. **P**rima ē que imēdi

te resultat ex elemētis z nō ex p̄plexiōis. sc̄ba vō ecōtra. **I**n

p̄posito autē dixit **A**ddidit q̄ qdā antiqui diffinierūt tāti

modo cōplexiōem primam. **E**go autē puto sc̄dm mētem

Aui. hic describi vñā q̄z. q̄ cōplo ois siue prima fuerit siue

sc̄dā puenit ex qualitatibus elemētōz. **L**ū sc̄dm **A**ui.

in mixtis oib⁹ manent formaliter elemēta. **E**x h̄is col

ligi pōt intellectus diffinitionis posite. nam per ly qualitas

exprimuntur genis per qd differt p̄plo a forma mixti q̄ non

est qualitas. sed per ly p̄uenit ex actione differt a qualita

tib⁹ simplicib⁹ elemētōz per ly imēdiare differt a qualitati

bus sc̄dū alijs. **S**i autē exponat p̄uenit. i. resultat differt

per hoc idē ab eis: cū vero subiungitur quoz p̄tes exp̄

mitur modus quo i mixtiōe gñatur p̄plexio.

Cū enī adiūnicē agūt z patiuntur suis vir/
tutib⁹ accidit i earum sūma qualitas i toto ea
rum similis que est cōplexio.

Decarat diffinitionē z p̄mo ostendit quid puenit ex ac
tione z passiōe qualitatū primaz elemētōz. sc̄do quid per
qualitates elemētōz intelligit ibi. **E**t qm̄. **D**icit p̄mo q̄ cū
elemēta agūt z patiunt adiūicē suis virutibus accidit i eo
rum sūma qdā qualitas i toto similis q̄ est cōplo. **S**c̄dū
dū primo ex l̄a colligi possit. primo nō ex qualib⁹ actiōe q̄
litas elemētōz resultare cōplōnē: s̄ solum ex actiōe talī. vt
qualitates ille ad tēperamētū mediū reducant. **S**c̄dū
sc̄do q̄ licz virtus multipl̄ accipiat: i p̄posito tñ sumitur p
principio istrali quo forma nālis suas pducit opationes: q̄
liter caliditas frigiditas dicitur virtutes elemētōz. z dixit
sūma. i. aggregatione. **N**ec autē particula. qualitas i toto ea
rum similis. pōt dupl̄r exponi. **P**rimo accidit q̄litas in toto
i. subiecto earū. i. qualitatū filis. i. emēdē rōnis. q̄ nulla ē si
gnabilis pars i mixto i qua fuerit forma aut q̄litas elemen
ti qn sit i eadē cōplexiōe mixti. **S**c̄do exponit qdā accidit quali
tas i toto. i. subo similis eaz. i. q̄litas elemētōz. **I**ntelligatur
autē filis. i. p̄portionalis sc̄dm denominatiōē. sc̄bz enim
qualitates denominates i sūma qualitatū elemētōz deno
minatur cōplo resultas ex illis. **N**ā si dominat caliditas re
sultat exinde p̄plo calida. z si frigiditas p̄plo frigida.

Et qm̄ virtutes prime que sūt i elemētis p/
dictis sūt quatuor caliditas: frigiditas: hūidi
tas: z siccitas: tñ manifestū ē q̄ cōplexiones
in corporib⁹ gñatis z corruptis sūt per eas.

Decarat sc̄dū d̄ces q̄ q̄ virtutes p̄p̄ie i elemētis in
uētē sūt quatuor. i. caliditas: frigiditas: hūiditas: z siccitas:
tñ manifestū ē p̄plexiōes i mixtis eē per eas. **E**t ex ista l̄a
colliguntur duo. **P**rimū manifestatū ē qualitatū ex quibus
resultat p̄plo: **S**upra enī d̄ferat cōplexiōes ex qualitatib⁹
resultare z appellat eas virtutes iquātū sūt p̄ncipia actiōis
z trāsmutationis: q̄litas vō sc̄dm q̄ subqualificat. **S**c̄dū
dū est. q̄ ex quo cōplexiones mixtoz sūt p̄ illas q̄litas z iste
effectiue vidēt cōcurrere in productiōe ip̄az. **C**ōueniens
igitur est vt dominio istaz qualitatū p̄portione resultans
cōplo. vt sup̄ sc̄bz vñā expōnē. **S**c̄dū tñ q̄ iste qualita
tes d̄n̄r prime nō simpl̄r non enim sūt oib⁹ qualitatibus ce
lestium corporū p̄iores: s̄ sunt prime q̄ prima trāsmutatio
num nālium iūcturēta. **A**ut prime q̄ non ex alijs resultant
tes q̄uis alie resultant ex his.

Et illud qdē ē sc̄bz q̄ ōz p̄ diuīsiōē rōnalē
cū cōsideratiōe absoluta absq̄ vlla cōparatio
ne ad rem aliquam.

Determinat diuīsiue de p̄plexiōe. z p̄ sub intellectu diuīsiōe
notificat vñā mēbzū. **S**c̄do aliud ibi. **D**ebeas autē scire. **P**ri
mo ostendit q̄ ē illa p̄plo de q̄ foamatur p̄mū mēbzū diuīsiōis:
sc̄do diuidit illā. tertio ostendit q̄l̄r ei⁹ cōsideratio p̄inet ad me
dicū vel non p̄inet. sc̄ba ibi. **E**t est duob⁹ modis. tertia ibi.
Quātū. **P**rimo intellectū p̄me p̄tis ē sc̄dū q̄ **A**ui. i. d̄icē suis i
nuit hāc diffinitionē. **L**ōplo ē duplex. i. p̄dēralis z iustitia
lis q̄ diffictio ē sic itelligēda apud quosdā. **L**ōplōnē dupli
citer cōsiderare possum⁹. i. p̄ rōne q̄ ponderalis. sc̄do rōne
qua iusticialis. **P**rimū ē cōsiderare ip̄am rōne p̄dēris vel
mēsure q̄litas ex q̄b⁹ resultat. puta rōne qua calida aut frī
gida i p̄ vel sc̄do. z p̄z q̄ taliter absolute cōsiderando p̄plo
nē intellectus diuidit cōplōnē ab opatione. i. p̄siderat p̄plo
nē absolute nō referendo ip̄am ad opationem. **C**ōsiderare
vō p̄plexiōem. vt iusticialis: ē ip̄am p̄siderare respectiue ad
opationes: puta sc̄bz q̄ cōueniēs his vel illis opatiōib⁹. q̄
vō vt sic dicat iusticialis videbī i sequētib⁹. **N**ac igit diuī
siōe sub intellectu declarat **A**ui. p̄mū mēbzū d̄i dicit. **E**t illū
i. p̄plo q̄ est qualitas zē. ē sc̄dm q̄ ōz ip̄am p̄siderare p̄ di
uīsiōē rōnalē. z supple vno mō cū cōsideratiōe absoluta
absq̄ vlla p̄patione ad rem aliquā. z p̄t̄r bec particula b̄re
multiplicem intellectū. **P**rimus est vt p̄r̄ intelligamus rē
ad extra. z erit sensus q̄ vno mō pōt p̄siderari p̄plexio sc̄bz
diuīsiōē rōnalē. i. sc̄dm diuīsiōē a rōne vel intellectu pro
ueniētem: q̄ intellectus cōsiderat cōplōnē absolute non re

ferendo ad rem ad extra. qz nō cōsiderādo vtrū sit i re repi-
bilis aut nō. Aliqua. n. sic pōsiderata nō est ex parte rei dabi-
lis vī infra declarabit. Alii p rē intelligim⁹ opationē cui⁹ ipa
pplō sit pncipiū. z sūpra diuisione dicta sensus erit. Et illū
f. pplō pōderalis ē scdm pōsiderationē absolutā sine cōpa-
ratiōe ipi⁹ cōplōnis ad rē aliquā. i. operationē ab ea pueniē-
tē scdm qz opz ipaz sic pōsiderare p diuisionē rōnālē. i. p dīuī-
sionē a rōne factam separatē. f. pplōnē ab operatione vt dī-
ctū ē. Aliiter z melius. z illud. f. qd dīctū ē describēdo pplō-
nē vt sūpra est dīctū scd3 qz opz ipam cōsiderare cōsidera-
tione absolutā sine cōparatiōe ad rē. i. opationē aliquā per
diuisionē rōnālē cōsideratēz ipam absolute sine relatione
ad opationē aliquā. ipam enī pōsiderando vt iusticialis ē opz
ipam referre ad opationē vt infra patebit. pp qd ipē sublimi-
git qz ipa sic pōsiderata solū. f. rōne pōderis ē duplex. f. eq̄lis
z ineq̄ualis. Ex quib⁹ p3 pmo scdm vnā expōnē oēs cōplō-
nes denominabilē ēē pōderalem. ois enī cōplō quāntūcūqz
iusticiali tēperata cōsiderari pōt absolute rōne pōderis vt
mēsure qualitatis ex quib⁹ pūrgit ipa nō relata ad opatio-
nē. Patet scd3 qz cōplexio iusticialis nō ē alia realiter a pō-
derali: s3 solū rōne distincta. dicta ponderalis a mēsurā qua-
litatis ex quibus pūrgit. iusticialis vō ab opatione vel sine
cuius gfa mīto tributa est. ¶ Scd3 sciēdū qz tē pplōne
pōderali duplicē possum⁹ bñe noticiā confusā. f. z distinctā.
pūsa habem⁹ cognoscēdo ipaz ēē calidā absolute aut frigi-
dā. distinctā vō cognoscēdo ipam ēē calidā aut frigidāz in
p3mo vel scd3do: z vtrāqz illaz ē pōsideratio ei⁹ vt ponde-
ralis ē. Aliiter z forte meli⁹ per pplōnem ponderalem dīci-
mus Alii. f. iellēsse pplōnem resiliantē ex qualitātib⁹ ele-
mētōz quoz nō ē facta refractionē tāta vt sit pportōnata for-
me z opatiōib⁹ alicui⁹ mīxti. nō enī imaginādū est oēm mo-
dūm refractionis pportionatiū ēē forme mīxti. iducende vt
postea patebit. Appellatur ergo pplō ponderalis pplō illa
resiliat ex tali refractionē eltoz qd ad nullius forme mīxti in-
ductionē pparat: reliqua vō iusticialis. z tunc exponit sic
lfa. Et scdm qz opz illā pplōnē diuidere per diuisionē rōnā-
lē. i. a rōne factā: illud. i. illa pplō est vno mō cū cōsideratio-
ne absolutā siue pparatione ad rem aliquā. i. formam mīxti
cui vel cuius opationi illa ppletio cōrrideat.

¶ Et est duobus modis. Quorum vnus ē vt
sit cōplexio equalis ita vt quantitates qualita-
tū cōtrariarū i cōplōnato sint equales non
supātes neqz superate: z sit complexio quali-
tas in medio earum vere.

¶ Diuidit illā cōplōnē ad pōdus. scd3 ostēdit qualiter
ad hāc se o3 bñe medicus. ibi scd3. Qd aūt. Dicit pmo qz
hanc pplōnē ad pōdus dupliciter imaginari possum⁹. p3-
mo vt sit cōplō equalis ad pōdus in qua q̄titates cōtrari-
arū qualitātū i pplōnato sint equales oīno nō supātes nec
superate: z sit pplō vō in medio earum. ¶ Sciēdū ē hic qz
quāntitates qualitātū ēē equales possum⁹ intelligere dupli-
p3mo extēsiue. f. cū quāntitate subiecti: z sic nō negare⁹ eq̄-
le ad pōdus. Lū equalitate enī extēsiua qualitātū stat vir-
tutū z potentiaz earūdem iequalitas. scd3 quāntitates qua-
litātū ielligere possum⁹ equales i potētia. f. vel virtute: quā
potētia i hmoi qualitātib⁹ ponit cōiter ēē pences multitudi-
nē forme attēdēdā. Qd tñ aduerfari puto sententia aucto-
rū medicine z p3ozum: z iā declarauit pōitionē hāc sic abso-
lute intellectā nō ēē sustentabilē. ¶ Scd3 sciēdū per equa-
litatē ponderis nō solū ielligēdā ēē equalitatē quo ad mē-
suras qualitātū localī motuaz: s3 ē alteratiuarum p̄cipue
quo ad suas mēsuras graduales. ¶ Sciēdū tertio hic
duplicē repiri lfram. vna h3 quāntitate qualitātū i cōplexiōnā-
tarum: z exponitur. i. q̄litatū primaz elemētōz: que dum ad
mīxtionē p̄cōcurrūt sunt i cōplexionate. vel forte vt dicit
Scn. qz forasse cōcipit intellectus qz si nulla cap ē dīfians
aut subdomināns nō sūt vere cōplōnate. scd3 lfa h3 in cō-
plexionato. qd notāter dixit Alii. qz ad eq̄le ad pōdus ēē
vel pducī nō sufficeret q̄titates qualitātū i pncipio cōm-
curfus ad mīxtionē ēē equales nisi cū hoc ponat ipas ēē eq̄-
les i pplōnato. Et notāter dixit non supātes zē. vt ēē de
notet equalitas cap i potētia z virtute. Notandū aūt hanc
equalitatē ponderalē dici mediā vere dici ēē mediā in vno

nerfa substantia. p3 p3mū. qz vere equaliter dīfians ab exte-
rius. scdm. qz i pparatiōe ad illud mediū oīa mīxta i suis de-
nominationib⁹ iā dīctaz qualitātū graduant. equali enīz ad
pōdus cōrrideat nō gradus latitudinis cuius illaz deno-
minationū. Penes aūt dīfītiā a nō gradu mēsuranda est
cuiuslibz denominationis itēto. Et igit mediū in vniuersa
substantia. qz mediū vel mēsurā respectu cui⁹ semper mīxta
in suis denominationibus graduantur.

¶ Alter vero modus ē vt nō sit cōplō quali-
tatū p3trariāz mediā absolute. sed ad vnā ma-
gis declinet extremitatū: aut in p3trarietate q̄
est inter caliditatē z frigiditatē: aut in p3trarie-
tate q̄ est inter humiditatē z siccitatē aut inter
vtrasqz.

¶ Declarat secundum z p3 lfa.

¶ Qd aūt i doctria medicine cōsiderat equa-
le: aut extra equalitatē nō est hoc neqz illud:
sed medicus p3yfico credere debet qz equale
secūdū hāc intentionē quā dixim⁹ ipossibile
ē aliquo modo iueniri. quāto magis vt sit ho-
minis pplō: aut mēbzū humani.

¶ Ostendit qualiter se h3 ad hoc medic⁹ z dīct qz eq̄le qd
cōsiderat in scia medicine z extra equalitatē. i. eq̄le nō est
hoc idēst equalē ad pōdus: neqz illud idēst ineq̄uale ad pō-
dus dēclinans scilicet ad aliquam extremitatem. sed medi-
cus de equali ad pōdus o3 credere qz illud non potest re-
periri absolute. quāto igit magis ipole est ipm iueniri vt sit
ppletio hoīs aut alicui⁹ mēbzū hūmāni. ¶ Florādū qz medi-
cus in quātum medic⁹ nullā pōiderat pplōnē nisi iquātū est
alicuius opatiōis pncipiū opatiū. equalē qd ad pōdus. qz si
est pncipiū alicui⁹ opatiōis a medico cōsiderabilis nō ē cō-
sideratiōis medici. Silt iequalē ad pōdus pōideratū abso-
lute nō est pōideratiōis medici: de qz tñ ē duplex via. Prima
p equalē ad pōdus itelligit eq̄le tale i quo nō ē pplō. p3oz
tōnata forme vel opatiōib⁹ alicui⁹ mīxti. z hūc modū credo
veriorē. scd3 via itelligit qz oē eq̄le idēst reter: qz nullūz
tale vt absolute iequalē ad pōdus ē p̄tinet ad pōideratiōnē
medici. ¶ Et nō er mō loquēdi. A. maiorē ēē repugnātiā
er nā rei vt equalē ad pōdus sit cōplō hoīs aut mēbzū hu-
māni q̄ sit cōplō alicui⁹ mīxti alteri⁹. Et penes hāc intel-
ctū cōcedi posset hominē plus dīstare ab equali ad pōdus
q̄ aliquāliud mīxtū vniuersū.

¶ Debes aūt scire qz equalē de quo medici in
suis iŋq̄sitionibus tractāt: nō ē denominatū ab
equalitate i qua qualitas cū pondere equali
eristit: sed denominat a iusticia i diuisione.

¶ Declarat de equali ad iusticiā. scd3 de iequali. ibi scd3.
Et post qz. P3mo quo ad hūmānā spēs. scd3 qd ad medicas.
ibi scd3. Debes aūt scire. P3mo tractat qd gñāl iportatur
p nomē. scd3 restringit ad hoīz dīfīniēdo. tertio diuidit.
ibi scd3. Et hec. ibi tertia. Hūc vō. Dicit qz equalē de quo
medici tractāt i suis iŋq̄sitiōib⁹ nō ēē denominādū ab eq̄li-
tate i qua q̄litas cū pōdere equali eristit. Iab equalitate pō-
derali: s3 ēē denominādū a iusticia i diuisione. i. distributiōe.
Id vō equalē ad iusticiā. ¶ Sciēdū vt colligis q̄nto et bico:
iusticiā ēē duplicē: cōmutatiuā z distributiūā. Dñt aūt qz i
distributiua attēdit equalitas siue pportionalitas geometri-
ca: vt qz qualis ē pportio dignitatū meritorū ac delictorū ta-
lis sit pportio p3miorū aut penarū. Et versat h gen⁹ iusticie
circa distributiōes honoz z premioz. Cōmutatiua vō ver-
sat p̄cipue circa pmutatiōes puta circa ēptiōes z vēdiōes:
et i hac attēdit eq̄litas siue pportionalitas arithmetica. vt
quātū tibi do de vino si permutamus tu mībzū tñ velegua-
lētē des de frumēto aut alia re scdm quā sit pmutatio. Qz
q̄ pplōnes idīduoz eiūsdē spēi vel spēuz dīfīnarum aut
membrorum etiam eiūsdē corpis scdm silitudinē quādā
vident scdm hāc pportionalitatē distributē. qz q̄tus forma
alicuius spēi pfectior ē: rātū eidē pfectior cōplō est tribu-
ta. Et similī quātū o3 corp⁹ vel mēbzū pfectiorē opationē
pducere rātū pfectior sibi data ē cōplō. Id vō pplōnes
iste scdm hāc silitudinē equales ad iusticiā: qz sili mō dīstri-

Sciēdū p.

2

3

bute sunt mēbris ī idiuuūis diuersarū spēs vel ēt eiusdem spēs: sicut ea q̄ scdm distributiōnā iusticiā distribunt. Sicut enī ī recta distributiōe bonorū ī p̄miorū tāto maior bonorū ī p̄miorū maius distribuit valēt doctori q̄ scolari quanto dignior est: ita idiuuūis ī mēbris quāto ad digniores opationes ordinata sūt p̄fectior debet cōplo. Donauit enī de^o cuiq̄z ali^o ī cuiq̄z mēbro rē, vt in sequēti ca. Et hāc iusticiā appellat iusticiā ī diuisiōe equali denotata a iusticia in q̄ sūuat p̄portionalis distributio ad sensū datū.

Et hoc est q̄ in cōplonato ī p̄mis attēditur siue sit corpus totū: siue sit mēbrū vnū: vt sit ī eo de elemētis cū suis quātitatib⁹ ī qualitatibus mēsurā quā hūana natura h̄c d̄z secūdū meliorē p̄portiois ī diuisiōis equalitates.

Diffinit b̄ egle d̄bēdo ad boies deide subdit q̄dā. sc̄ba. Accidit autē. Dicit p̄ q̄ b̄ ē q̄ ī cōplonato in p̄mis attēditur. ī cōplonato in p̄mis cōsiderat siue sit mēbrū siue sit corp⁹ totū. ī vt in eo sit de elis cū suis quātitatib⁹ ī suis quātitatib⁹ mēsurā quā d̄z h̄c hūana nā scdm meliorē equitates p̄portiois ī diuisiōis. Nota autē q̄ d̄xit quātitatibus q̄ ad molē: ī qualitatib⁹ tā alteratiuis p̄mis q̄ localī motiuis d̄xit mēsurā siue graduatū siue multitudinis sc̄bz meliores modū p̄portiois. illaz quātitatū iter se ī relatiōe ad formā ī diuisiōis. ī distributiōis vt q̄ scdm dignitatē mēbrorum sūt iste mēsure mēbris diuise p̄tite siue distribute. vñ tertio de solatiōe metro nono. ait Boet⁹. Tu n̄scis el⁹ mēta ligas rē. Sc̄dū sc̄bo q̄ illa iustitia nō est p̄tēua: licz h̄z latitudinē sans amplā. vt p̄z p̄sideranti varietatem eiusdem corporis vel mēbrū sibi sani ī iuuentate ī pueritiā.

Accidit autē vt h̄c diuisiō cū h̄c ea habnerit vere equalitātē quam prius d̄iximus valde sit p̄opinquis.

Subdit quoddam dī. q̄ accidit. ī. sequit h̄c. f. q̄ cum h̄c habuerit hanc equalitātē ad iusticiā sit valde p̄pinqui⁹ v̄e equalitātē. f. p̄derali. Cōtra q̄ inter hāc p̄tēz illā quāto magis. vt sit p̄plo hoīs vñ p̄dictio. ibi enī innuit p̄plones hūanā maxime ēē distātē ad equalitātē p̄dus: eo q̄ sibi maxime repugnat equalitas p̄deralis. h̄c v̄o d̄z q̄ sibi valde p̄pinqua. Pro illo d̄z q̄ nō est sibi p̄pinqua sc̄bz sūt: h̄z scdm quādā sūt: d̄icē: q̄ sicut equalē ad p̄dus ē vere ad neutra extrematū declinās: ita eq̄litas iusticialis ad neutra declinat mēsurā quātitatū opatiōib⁹ disproportionataz.

Hūic v̄o equalitātē q̄ scdm hūana attendit corpora ī q̄ ē ī p̄paratione alioz q̄ hāc nō h̄nt equalitatem: neq̄ h̄nt p̄pinquitatem equalitatis quā prius nominauim⁹ quā habet homines octo cōsideratiōnū accidūt modi.

Donit diuisiōe. sc̄bo pertractat membra eius. ibi sc̄ba. Primo. Primo innuit diuisiōe. Sc̄bo declarat. ibi sc̄ba. Aut enī. Dicit p̄mo q̄ hūic equalitātē q̄ attendit scdm corpora hūana ī q̄ ē equalitas ī cōparatiōe alioz que hāc nō habent equalitātē: nec ē h̄nt equalitatis p̄pinquitatē quā prius nominauim⁹ quā p̄pinquitatē equalitatis h̄z homo.

Hūic quā equalitātē accidūt octo modi cōsiderationum.

Sc̄dū p̄mo q̄ mixta alia ab hoīe nō h̄nt equalitates ita p̄fecta sicut bō: q̄ cū non habeat formā eq̄ p̄fectaz: nec eis eque p̄fecte opationes debent sicut bonum: nec debetur eis eq̄ p̄fecta eq̄litas. forme enī distincte ī opationes distincte distincta erigūt tēperamenta. Et per idem p̄z q̄ nō h̄nt p̄pinquitatē ad equalitātē ad p̄dus quā h̄z bō sc̄bz sūt: n̄ declarata ī inferius magis declarādami. Ad tñ q̄z solus bō p̄par⁹ alijs mixtis habeat hāc eq̄litas: q̄ p̄fectior ē opationū: cuiuscūq̄ tñ spēs alteri conuenit eq̄litas sibi propria: vt īfra distinetius ostendē. Sc̄bo nō q̄ equalē ī equalē dicuntur ad alterū. Ideo quot modis d̄icē aliquid equalē totidē ī equalē. Sicut igitur octo sūt modi equalitatis vt īfra ostēdetur ita īequalitatis. Ad ergo q̄ p̄ octo modos equalitatis nō sūt itelligēde octo spēs cōplonum equalitū ab iūcē realiter distinctarū. in vno enim idiuuūo simul bī oēs repiri possūt: idē tēpamētū oib⁹ bis modis denominari. Sūt q̄ octo modi p̄siderādī cōplexionem hūanā scdm quos p̄idem tēpamētū corp⁹ idē varijs modis

consideratur vel denominatur equale.

Aut enim crit scdm spēm cōparatā ei q̄ ab ea diuersificat⁹ ī est alia ab ea.

Donit mēbra diuisiōis q̄ sūt octo. Prim⁹ modus equalitatis est q̄ cōparatur spēs hūana spēs q̄ diuersificatur ab ea ī est alia ab ea. Et p̄ligā h̄z b̄z optimam equalitatem respectu asini vel alteri⁹ mixti. ī hac cōparatiōe cōparatur spēs ad spēm absolute ī nō p̄ determinatū idiuuūū ī bec ē prima cōsideratio siue p̄m⁹ modus. Et sc̄dū q̄ hūana spēs differt ab alijs substantiāz ī accitālī: ī vtrāq̄z conditionē tetigit Aui. primā d̄i d̄ixit diuersificat. sc̄bam d̄i d̄ixit ī est alia ab ea. Sc̄dū sc̄bo hunc modū appellari ab Aui. specificū: q̄ ī hoc fit p̄p̄atio spēs ad spēs ī nō indidul. Et ex hoc p̄z sub hoc p̄mō equalitatis cōtēri oīa idiuuūa humana spēs quātūlibet egra vel lapsa.

Aut scdm spēm cōparatā ei q̄ est diuersū ab ea ex eo q̄ est in ea.

Iste ē secūdus modus. f. cū spēs cōparat spēs ī id q̄ est ī ea. f. p̄ aliquō determinatū idiuuūū. Cōtra q̄ duplī possim⁹ hūanā spēm alteri cōpare. Primo absolute vt ī p̄mo mō. sc̄bo p̄ determinatū idiuuūū ei⁹ vt dicēdo q̄ bō h̄z equalitatem respectu eq̄z alioz mixtorū: q̄ bō optime p̄ponis eq̄lītatē h̄z meliorē q̄ alioz alioz mixtorū. ī bec p̄sideratio attēdit ī sc̄bo mō. Et īō d̄ixit. Aut erit. f. illa p̄sideratio sc̄bz spēm cōparatam ei q̄ est diuersū ab ea. ī diuersē spēs ab ea ī ex eo q̄ est in ea. ī. p̄ idiuuūū ī ea cōtēntum. Patet q̄ d̄ia p̄mā ad secūdū. Et nō q̄ h̄c modus etiā appellat specīfic⁹. licz enī ī hac p̄p̄atione assumat idiuuūū p̄ illud tñ spēs p̄parat ad spēm. Nota ēt q̄ si necessario ille due eq̄litas ab iūcē realī distinguntur: licz bñ rōne. Idē enī tēpamētū mus p̄idem tēpamētum h̄z equalitātē primi ī hui⁹ secūdi modi equalitatis. Ex quo p̄z scdm modum equalitatis a p̄mo absolui non possit: h̄z bñ cōtra sicut p̄us a posteriori.

Aut erit secūdū aliquā p̄tē spēs cōparatam ei q̄ ab ea diuersū existit ī est extra ipam ī eius spēs.

In hoc tertio mō p̄patur p̄ spēs plura idiuuūa p̄tēns ad p̄tē alia plura idiuuūa cōtēnē vt dicēdo boies quartī climatis h̄nt equalitātē respectu hoīm sextī climatis. Et ex quo p̄z d̄ia hui⁹ a p̄tē sc̄bo. P̄z sc̄bo quare appellat specīfic⁹. in eo enī nō p̄parat idiuuūū determinatū ad determinatū vt post patebit.

Aut erit secūdū p̄tē spēs cōparatā ei q̄ diuersum est ab ea ex eo quod est in eius parte siue speciei.

Hic ē quart⁹ modus q̄. f. p̄parat p̄ plura p̄tēns idiuuūa ad p̄tē plura idiuuūa p̄tēnē: p̄ determinatū tñ idiuuūum ī illa p̄te acceptū: vt dicēdo boies quartī climatis sūt melioris equalitatis q̄ boies sextī climatis: q̄ tēpamētū bō q̄rtī climatis est tēpamētū tēpamētū boie sextī climatis. Et ex quo p̄z h̄c modū large specificū denominari possit: licz p̄ idiuuūū fiat cōparatio terminā tñ illa p̄paratio ad p̄tē plura idiuuūa continentem q̄ spēs p̄tē large appellari. Patet sc̄bo q̄ ita se h̄z quart⁹ ad tertiu sicut se h̄z secūdus ad p̄mū. ī p̄m⁹ q̄rt⁹ a tertio absolui nō p̄tē: h̄z bñ cōtra.

Aut erit secūdū singulare p̄paratū ei quod est diuersum ab eo ī est extra ipm.

Iste ē quintus modus cū vnū idiuuūū spēs h̄siane alteri idiuuūo eiusdē spēs p̄patur. vt dicēdo. for. h̄z plonē q̄ ē sibi equalitas respectu equalitatis plonis. Dē enī idiuuūū h̄z equalitātē sibi solū p̄p̄atā vt īfra patebit. Et ex hoc p̄z h̄c modum ēē indiuidualem.

Aut erit secūdū singulare cōparatum suis dispositionib⁹ q̄ ī ipō sunt.

Iste ē sext⁹ modus. f. d̄i p̄parat idem ad seipm scdm diuersas dispōsōes ī diuersis tēpamētib⁹. f. cū dicim⁹ for. ī iuuentute h̄c equalitātē respectu sui ī senectute ī pueritiā. Et q̄ p̄z habitudo huius ad precedentem.

Aut erit secūdū mēbrum cōparatū ei quod ab eo diuersum existit ex eo quod ē extra ipz ī corpore suo.

Ciste est septim^{us} modus. s. dñi cōparat^{us} vna ps. s. vni^{us} in diuini ad pte aliā eiusdē: sicut dicim^{us} es hñc equalitatem sibi pparat^{us} respectu equalitatis nemi^{us} t ecōtrario. oē enī mē bñū hñ equalitātē sibi pparat^{us} solūmodo. Et quo p^{er} oē mem bñū saltē sibi sanū hñc equalitātē hui^{us} septimi modi.

CAut erit scd^{us} mēbrū ppatū suis dispositio nibus in scīpo.

Octau^{us} modus est cū idē mēbrū ad scīpm cū diuersis dī spōnib^{us} repri^{us} vel repibilib^{us} in eo diuersis tēporib^{us} cōparat^{us}. Et p^{er} p^{er} ēt q^{ui} isti res modi vltimi idiuinduales sūt. **N**ō etiā vt sup^{er} cūlibz spēi alteri a spēi bñana ppetere possē modos equalitatis pportionalis his modis humane spēi attributis vt si zafarin^{us} mē^{us} ēē i pncipio sue iuuentutis t ēē tēpatissim^{us} mus inter cāes t ēē i climate canib^{us} tēpatissim^{us} i ipso iuuent^{us} renē oēa isti modi. p^{er} prim^{us} modus si ppetur spēs cāis spēi lacerte. Itē secūdus modus: q^{ui} tēpatissim^{us} canis est tēpatior temperatissim^{us} lacerta. Itē tert^{us}. q^{ui} i tēpatissim^{us} climate. Itē q^{ui} t^{er}. q^{ui} tēpatissim^{us} canis i temperatissim^{us} climate reperitur. Item q^{ui}ntus. q^{ui} bz equalitātē sibi solūmodo pparat^{us} respectu alioz canū. Itē sext^{us}. q^{ui} bz equalitātē optimā respēctū sui pueri vel senis. Silr^{us} t septim^{us}. q^{ui} q^{ui}libz mēbrū bz equalitātē sibi pparat^{us}. In sup^{er} octau^{us}. q^{ui} cerebrū zafarin^{us} nē iuuentis exstis optimā bz dispōnē respectu qualitat^{is} quā habuit i pueritia t quā habebit i senectute. **D**ox autē modoz equalitatis tal^{is} pōt accipi sufficiētia. Quilibz modus equalitatis vel ē specific^{us} vel idiuindualis. Si pmi^{us} vel p ipz pparat^{us} totā spēm alteri spēi vel pte plura pntētē idiuindua ad pte plura idiuindua pntētē. Si pmi^{us} vel absolute t ē pmi^{us} modus: vel p partem t est secūdus modus. Si pte pti. vel q^{ui} totā absolute t est modus tertius: vel p idiuindū in illa cōtētū: t est quart^{us} modus. Si idiuindualis vel p ipm pparat^{us} totū idiuindū. ad totū vel ps idiuindū ad pte. Si pti mū v^{el} ad aliud a se: sic ē quint^{us}: vel ad scīpm: sic ē sext^{us}. Si pte vel ad aliā a se: sic ē septim^{us}: vel ad scīpaz: sic ē octau^{us}. Cū q^{ui} nō appeat plures modi q^{ui} aliquid denomiet eqle respectu alteri: nō erunt nisi octo modi: t si quālibz appare ant erunt ad istos reducibiles.

Primus modus ē equalitas q^{ui} hñc attēditur pparatōe alioz gnatoz: t ē res magnā habēs latitudinē q^{ui} diffinitōe mīme pōt pphēdi nec ēt qualitercūq^{ue} cōtingat exstāt: sed inter multitudinē t paucitātē duas obtinet extremitates ab vna quaz cū egressa fuerit nō pōt erit cō humana cōplexio.

Pri^{us} notificat istos modos. scd^{us} discūrrit p ipos. scd^{us} ibi. Cū autē pma i octo. sicut octo sūt modi. paries patebūt. Dicit p^{er} q^{ui} pmi^{us} modus ē equalitas q^{ui} attēdit i hñc pparatōe alioz: t ē res hñs magnā latitudinē q^{ui} diffinitōe mīme cōphēdi pōt: nec ēt hñc modus equalitatis exstāt q^{ui}ltresq^{ue}. i. cūz oī dispōnē: hñ obtinet duas extremitates multitudinis t paucitatis ab vna q^{ui} cū hñc q^{ui}ltas fuerit egressa nō poterit ēē hñana ppo. **S**ciēdū p^{er} q^{ui} equalitas hui^{us} pmi^{us} modi notificat ex q^{ui}nto: pmi^{us} ex subo cū dicit i hñc. scd^{us} ex pte sue latitudis cū d^{icit}. t ē res magnā hñs latitudinē. tertio ex pte cognitiōis nē dū dicit mīme diffinitōe. i. determinata notitia cōphēdi pōt. q^{ui}to ex pte terminatōis cū subdit duas obfiet extremitates. quanta autē sit latitudis distātia illaz dua rū extremitatū. i. maximi t minimi gradus cū q^{ui} stare non pōt hñana forma seu vita: t qualis sit illoz adiūicē pportio cognosci si pōt a nobis: sicut nec determinate scire possum^{us} pportioes cūz hoīs aut alteri^{us} mixti cōstintioez itānū: vt i libro de vitib^{us} cordis: t q^{ui}to cas. ca. de tyriaca. **S**ciēdū sciēdū q^{ui} hñc modus bz magnā latitudinē. pmi^{us} ex pte suppositōis. sub hoc enī pphēdit q^{ui}libz hñ sine san^{us} siue eger fuerit. Et pte cū latitudinis dispōnū cū q^{ui} saluaf hñc equalitas. Saluaf. n. cū oī dispōnē cū q^{ui} hñana forma pōt ifoz mare māz. Et q^{ui} ifer^{us} pmi^{us} q^{ui} nō q^{ui}libz equalitas est nālis dispōnē cū cū est equalitas saltē nālitate cūz quā stat sanitas: q^{ui}uis forte pcedit cā ēē nāle: nālitate cū quā stat vita. v. g. dispō hoīs febricitātis est equalitas pmi^{us} modi. Daret scd^{us} nō solū ēē aliqua pplonē cōtial^{is} pfectioez aut magis eqle denomiandā: q^{ui} sit pfectioz operationū pductiua: hñ q^{ui}

cū ipā forma pfectioz pōt in mā remanere. sicut dispō reper ta i hñc appopletico appellat^{us} pfectioz asini dispōnē: eo q^{ui} ē equalitas pmi^{us} modi q^{ui} ē equalitas hoīs pparatōe alioz gnatoz: vt supra: q^{ui}uis forte nō sit melioz opationū pductiua. Daret tertio hñc pñam nō valere pfectioes opationes sus^{us} sicut pducere cōplo brunelli q^{ui} ppo fortis. q^{ui} pfectioz ē cōplo brunelli q^{ui} ppo fortis. Et ex p^{er} p^{er} vlt^{er} non solū in relatione ad opationes denominādū ēē aliq^{ui} tēpamētū iustitiale: hñ ē respectū forme cū tali tēpamēto potēte informare materiā lz pbabil^{is} dici possit q^{ui} tēpamētū hñanū qualiscūq^{ue} q^{ui} lapsū semp pfectioez opationē actu pducit q^{ui} tēpamētū alteri^{us} mixti q^{ui}ltresq^{ue} pfectū actu cū semp cōseruet hñanā formā. t q^{ui}diū est hñc pfectioz ē opō. Et bis oib^{us} p^{er} vlt^{er} absolute negandū ēē tantā ēē latitudinē sanitatis q^{ui}ta ē latitudo vitē: nō tñ tāta ē latitudo dispōnū: q^{ui} latitudo vitē tāta ē quāta ē latitudo pmi^{us} modi equalitatis: hñ illa excedit latitudinē sanitatis. vt dictū ē. igit^{ur} tē. **S**ciēdū tertio. q^{ui} diffinitōe. i. determinata notitia mīme pphēdi pōt latitudinē hñmōi equalitatis. quāltresq^{ue} enī mibi notū sit q^{ui} hñana ppo duos bz terminos vnū multitudinis: altēz paucitatis nō tñ mibi notū ē q^{ui} t quātū sint illi termini. Scio enī aliq^{ui} ēē remissū gradū calor^{is} cū quo nō stat vita p^{er} p^{er} itēfionē t aliq^{ui} ēē intēfissimū gradū calor^{is} cū quo nō stat vita p^{er} ei^{us} remissioe. q^{ui} tñ t quātū sint illi scire nō possum^{us} nec eoz pportioes iter se: vt colligē loco allegato. Quidā tñ ly multitudinis paucitātē exponit. i. mīte tēpāne aut pauce tēpāne q^{ui} mīor tēpāta fuerit cū illa vita stare nō pōt. Alq^{ui} multitudinis t paucitatis. i. itēfissioz t remissiois qualitat^{is} i q^{ui} b^{us} iā dicta equalitas cōstist. Donec hic iūile dubit. vtz destructis alijs spēs remaneret equalitas pmi^{us} modi. t pōt dici q^{ui} illa equalitas remaneret: licz forte nō sub hac denomiatioe: q^{ui} nō fieret pparatō ad alias spēs.

Secūdus vero modus est medialis que inter duos extremitates hui^{us} late cōplonis ext^{er}stēs innueni^{us} i idiuinduo q^{ui} ē vltimo equalitatis ex spē q^{ui} est in fine equalitatis t in etate in qua augmētū ad suū puenit finē.

Primo notificat hñc secūdū modū. scd^{us} cōparat ad eqle ad pōdas. ibi scd^{us}. Et hoc. Dicit pmi^{us} q^{ui} secūdus modus equalitatis ē medialis: q^{ui} exst in medio inter duas extremitates hui^{us} late cōplonis. t iueni^{us} i idiuinduo q^{ui} est i vltio equalitatis q^{ui} idiuindū ē ex spē q^{ui} est i fine equalitatis cū etate in q^{ui} augmētū ad suū puenit finē. **S**ciēdū pmi^{us} q^{ui}. A. hñc notificat ex multis. Pmi^{us} ex situ ei^{us} in latitudine hñane ppo nis. q^{ui} medialis est inter extrema pmi^{us} modi. Scd^{us} explicat ei^{us} subm circulo q^{ui}do ipm dū dicit q^{ui} ē idiuindū q^{ui} est in vltio equalitatis. i. i optima equalitate ex spē q^{ui} ē i fine equalitatis: q^{ui} f. ex spē hñana i etate i q^{ui} augmētū tē. t p^{er} B circulo q^{ui} subm nō solū ex spē: hñ ē ex etate. **S**ciēdū scd^{us} hñc modū ēē mediale itelligere possum^{us} p arithmetice. i. p egdi stātū ab extremit. scd^{us} p itroclutionē ei^{us} iter extrema t appellabit^{ur} B in q^{ui}one mediū geometricū: hñ q^{ui} boz modoz sit verior patebit i q^{ui}one. **S**ciēdū tertio ex dict^{is} Alui. hic pos se colligi q^{ui} etas iuuentutis ē etatū tēpatissim^{us}. In hac. n. so la repē equalitas secūdi modi. vt Alui. ifra. licz al^{is} fēferit d^{icit} n^{on} ponens ipaz ēē etatē puerit^{is}: licz tñ i fine ei^{us} vñ concludit q^{ui} ly puenit: bz legimēda fillaba correpta t nō p^{er}dueta: vt sit sensus q^{ui} ista equalitas ē i etate i qua augmētū puenit ad suū finē. i. appropinquat suo finit: illa ē vltia ps puerit^{is}. Ego vñ credo aliā expōnēs magis sformez menti Alui. vt illud vñ puenit legat^{us} media pducta. ifra. n. i ca. de etarib^{us}. Iuuentus at pfectioez bz pplonē. Et. rñ. de aialib^{us}. p ca. dū loq^{ui} de equalitate secūdi modi igit^{ur}. Et illa est pfectissim^{us} p^{er} pplemētū crenenti. Et bis cōcludit q^{ui} equalitas scd^{us} modi t sātias simpl^{is} pplonē nō sūt puerit^{is} nec ēē cū sanitatē exp^{er}. cū sātiate. n. simpl^{is} temp^{us} pōt ecurrere aliq^{ui} idiuindū p oēs suas etates. vt p^{er} scd^{us} tegni. p equalitatem secūdi modi nō. vt p^{er} i lra. Et si at^{us} p^{er} q^{ui} sanitas simpl^{is} temp^{us} ē sanitas optia. t illa est eadē cū equalitate secūdi modi. q^{ui} tē. p isto d^{icit} q^{ui} dupl^{is} d^{icit} aliqua sātias optia. p i compatōe ad

Scietū p

quolibet alia siue eiusdem siue alterius etatis fuerit. 7 sic eaq
liter secundi modi e optima sanitas: ad quacumq; eni alia q no
est equali secundi modi pata spaz pfectioali: excedit. scdo
dr aliqua sanitas optia respectu cuiuscumq; alteri no eiusde
denominatiois in eade etate existit: 7 sic sanitas simplr semp
e sanitas optia: coparata eni i pueritia ad sanitates puerine
no simplr: falces istas pfectioali excedit. Silr pata i iuueni
tute ad sanitates iuuentutis no simplr tales illas pfectionali
excedit. 7 sic de alijs: s; de b meli videbit p 7 scdo regni.

C Et hec qdem equalitas et lz n sit equalitas
certa qua i hui capituli pncipio noiauinus
eo q hac inueniri no e pole: et n ei ppinqua.

C Compat hac equalitate equalitati ad podus. scdo decla
rat ibi. Et hic et. pma p 33.

C Et hic et ho equalitati no qualrcumq; vicin
existit s; secundi modi mebroz coalteratioez
vel coalteratioez calidoz sic cor: 7 frigidoz
sicut cerebrz: 7 huiusmodi velut ep: 7 siccorz si
cut ossa. Cu ergo pderabuntur 7 equabun
tur erit vicinus equalitati certe.

C Declarat. 7 primo ofidit quomodo rone habitudinis to
ti appropiuet eqli ad pondus. scdo quo ex rone pnt ei
ibi scda. In consideratioe vo. Dicit pmo q ho hns equalita
te hmoi no qualrcumq; existit vicin equalitati ad pondus:
sed coalteratione mebroz calidoz. sicut est cor: 7 frigid
ru sicut e cerebrz. q mebra cu pderabunt 7 equabunt se
cndi suas coplones erit illi ho vicin certe equalitati. f. pde
rali. **C** Prmo e scda q p certa equalitate itelligit pdera
le. 7 id certa dicta e: q; sic eqli distat ab extremis. B aut no
pdt repiri i mebris taq; nalis dispo alicui cor. vt dictuz 7
onsum e. veru tñ i dispo ne alicui mebrz pternalr no repu
gnat posse repiri equalitate pderale salte quo ad qitates al
teratas tñmō: tenendo q lz tota hiana ppo se nālir hns
declinet ab eqli ad podus p calim 7 hūidū non tñ repugnat
mebrz aliq pternalr dispositū ab equali ad podus no re
dere p excessu calidi 7 hūidi. Expimento eni frequēter inveni
tur mebrz q p tactu iudicat frigidū sicut marmor. cñ q sen
sus no decipiat circa propriū obiectū cñ debilis circūstan
tū appropiati necio oportebit ccedere aut marmor aqz
7 mineralia alia quātrūq; actu frigida eē calida respctū eqli
ad podus vel repiri aliq mebrum nri corporis eē actu
frigidū respctū eqli ad pondus. 7 p pns repiri aliq mebr
nri corporis equali ad podus: s; i qualitātib; alteratiōis non
repugnat. **C** Scda scdo hic repiri duplicē lram. Dicit hz
coalteratioe. Scda hz coalteratioe. f. coalterna supioe. qz
f. caliditas calidoz 7 frigiditas frigidoz: 7 siccorz sicctas
7 humidoz hūiditas sūt sic cōmesurate q f a calidis remo
ueat excessus caliditaz 7 a frigidis frigiditaz: et addēdo fri
gidis excessum caliditaz: 7 calidis frigiditaz resulatit i to
to quedā vicinitas vel similitudo equalitaz pderalis: qz. f.
tanta e mebroz in suis qualitātibus pmesuratio i tali equa
litate q inde resulatit vicinitas iā dicta qd no pingeret i
no hūidus hac equalitate. **C** Nota tñ q in hoc alius 7 all
us sensus vādus eēt penes tenētes oia mebra declinare ab
equali ad podus p calidū 7 humidū 7 penes tenētes q hūi
na coplo vndiqz circuit equali ad podus vt patere poterit
ex dicēdis. Si aut lra habeat coalteratioe tñc p coalteratio
ne itelligēda e mutua 7 simultanea partū nri corporis co
alteratio q multiplex e: spiritūū. f. ad mebra: mebroz iter se:
nutrimēti ad mebra: spiritūū iter se: spiritūū ad nutrimēti:
uaporz uolūtātū p corpus ad mebra: potissime tamē hic sen
sus e de mebroz alteratioe iter se 7 in tertio mediātib; suis
spiritūb; lz de oibus possit itelligi. sensus ergo lre e q coal
teratioe mebroz cōtrariar: coplonū resulatit in toto qdā vi
cinitas equalis ad podus. i. siluado qz resulatit dispo qdā
media i qua sicut equali ad podus refracte sūt oēs excellē
tie extremoz ita sūt i ea refracte oēs excellētie qūitaz opa
tiois disproporiotatay. vbi grā si ad musculū solū trāsmitte
ret spūs cordis 7 sanguis arteriali eo repiret excessus calo
ris disproporiotati p opatōib;. occurrēte q cū equalitate fū
aiati 7 sanguie uēalitē paf ille excessus 7 ad mediū ducitur.
C Ex qb; p 33 dicit inter complonē ex coalteratioe resulatē
7 pplonē ex coalteratioe resulatē ad sēu datū. ex coaltera

tōe. n. mebroz resulatē e vna ppo: ex coalteratioe vo no
s; e ipse pplones mebroz taliter mēsurate. **C** Dubiū tñ in
surgere posset qz data tali coplone resulatē ex coalteratioe
videt sequi q dñ primo format e fetus non e eo ppo ex
coalteratioe. **C** Itē tñ mebrz in pncipio sue gñationis p
ducere cū excellētijs qūitaz disproporiotatay opatōib;
7 per pns no sanū. **C** Itē partes calide domināt frigidis.
q oē mebrz frigidū salte vsq; ad iuuentutē ptime redderet
calidius. **C** Itē difficultates tractabunt in qōne.

C In cōsideratioe vero cuiuscumq; mebrz non
nisi vni qd e cur quēadmodū postea dicem.

C Ostēdit nunc quaz partū pderatioe sit pplexio bois de
scdo mō equalitatis ppinqua equali ad podus: 7 quaz partū
pderatione no. 7 pmo pmitit hoc. scdo pbat. ibi scda. In
pparatione aut spiritūū. Dicit pmo q in pderatione cuius
cumq; mebrz no e ppo humana ppinqua equali ad pondus nisi
vni qd est cutis. **C** Scda pmo q duplex e cutis. vna ex
terior q appellat ab auctorib; imen ab iminēdo vel emine
do alijs ptrib; corporis: q in corpore nullā hz actioez nri q
corporis e cooperimētū. scdo b accūti. scdo caplo: 7 id po
nit mebroz viliūmū. 7 b hac no e sermo hic. Alia e cutis i
terior q apud quosdā e organū tact: apud quosdā vero est
mediū: 7 b ista e sermo in pposito: quā oz hre qualitates re
fractas: 7 ad mediū ductas iter excellētijs tāgibiliū vt in
qōne videbit. **C** Sciendū scdo q hac itelligere possumus
equali ad podus primū iter mebra no rone mēsure qualita
tū: s; scdo ppo: talitē tacta in qōne: qz sicut equali ad p
odus i eo refractis excellētijs remāet mēsuratio oīz mītoz re
spectu cui. in gradu ponunt mīta: ita ipa cutis refractis in
ea excellētijs qualitātū mebroz remāet mēsuratio respectu
alia mebra i suis pplonib; graduant vt infra patebit. Cōsū
p oia b equalitate scdi modi dicere possum. **C** Itē posset
cadere qd si cutis est vni mebrz 7 si e organū i tactu: icidē
ter cū pceptat excellētijs tāgibiliū: puta calidū frigidū hūi
dū 7 sic p qualitates medias iter bextrea: p quas dispo
nes medias sūt cū pcepte graue leue asper 7 molle. De dif
ficultates s; pbe: de qbus tñ infra. doc. sexta. aliqd tāgef.

C In cōparatioe aut spūū 7 mebroz pncipa
liū ipole e ipm huic certe equalitati eē ppin
qui: sed egredit ab ea tendēs ad caliditatem
7 humiditatem.

C Declarat pparatioe quoz no sit ppinqua equali ad podus.
Prmo pmitit hoc. scdo pbat ibi. Alie. n. Dicit pmo q in
pparatioe mebroz pncipaliū 7 spiritūū. ipole est bois huic
certe equalitati eē vicinū: s; egredit ab equalitate tēdens
ad caliditē 7 hūiditē. **C** Scda q qlibet spūs i sua nā
li dispo e valde calidus: 7 cū hoc hūidus 7 maxie vital.
tō b ipo maxie vīscat sermo Al. b. **C** Scda scdo q cutis
ad itelectū datū filis est vel vicina equali ad podus: qz i ea
refrangunt excellētie qualitātū 7 influentiū pncipaliū mem
broz. que pparatioe cutis hnt rōnem extremoz 7 no mediū:
7 per pns vt sic no sunt ppinqua equalitati pderali. **C** No
ta tamē pplexionē spūs 7 cuiuscumq; pncipaliū ad duo ppa
rari posse. pmo ad mediū p coalteratioez vel coalteratioez
ex his resulatē: 7 vt sic hnt rōne extremoz: nec sunt ppinqua
eqli ad pondus. scdo ppari pnt ad qitates extrēas ex qz
refractōe resulatit tēpamēta eis debita: 7 vt sic rōne habēt
mediū: 7 dicit pnt ppinqua equalitati ad pondus. Prmo
mō pderauit Alucēna. p mebra vero pncipalia hic potissi
me itellerit Alucēna eo: epar 7 cerebrz. Merito. n. cordis 7
epatis e bō declinās ad caliditē: merito vo cerebrz 7 epa
tis ad humiditē. **C** Ltra. qz littera sonat q cōparatione
mebroz pncipaliū tendit ad caliditē 7 humiditē. 7 ppa
ratione cerebrz tēdit ad caliditē. **C** Pro isto dixerūt qdā
qd p mebra pncipalia hic itelligit Alucēna. solū illa que sūt
sunt pncipia spūs 7 nutrimēti: 7 hec sunt solū cor 7 epar. vel
dr negādo pnam. declināt. n. ad calozē per cor 7 p epar: ad
humiditē vo p cerebrz 7 epar.

C Alie 7 eni pncipiū sūt cor 7 sps: q qd above
hemēter cala erit ad supfluitatē declinātia.

C Prmo pbat per pderationē spiritūū. scdo q mebroz
pncipalia. Aliguit pmo sic. pncipia vite sunt cor 7 spiritus:

Sciendū. p.

que sunt calida & humida ad supfluitatē declinantia. igitur ratione istoz nō appropinquat equali ad pōdus. ¶ Sciēdū ē hic vitā sumi dupliciter: primo p existētia aie i corpore q̄st sc̄do de aia tertiū p̄mē. r̄rvii. viuere d̄r viuētib⁹ esse: & sic vitā h̄ ē actio nō opario formaliter nec viuere opari. p̄p̄riū enī ē viuētis ē vitā q̄ h̄ est actio vt p̄s. sc̄do sumit vitā p actū sc̄do vel opariōe pueniēte a vitā primo mō dicta q̄lter sentatio nutritio d̄r vitā. q̄ltercūq; āt sumat vitā i p̄posito ipsa ē p cor & sp̄s tāq; p̄p̄icia vt p̄s. ¶ Sciēdū sc̄do q̄ Alui. itēdit hic principalr log de sp̄s. p q̄dā tā mē pueniētia pueniebat de corde facere mēdoz q̄ ē p̄ncipiū generatiū sp̄s p̄p̄ quod oportuit ip̄s ēē valde calidū. D̄r aut cor & sp̄s i calore declinātia ad supfluitatē aut q̄ p̄ata sūt facili icēdi vel inflamari nel q̄ excellētia sunt i calore cōparatōe aliarum partiū nostri corporis.

¶ Et vitā q̄dē existit p caliditatē. & augmētū p humiditatē: & ē caliditas i humiditate existit. & ab ea nutritur.

¶ Nec ē sc̄da ratio & videt. p̄bare q̄ sp̄s declinat ad hūidū. iaz enī p̄batū est q̄ declinat ad calidū. & arguit sic. vitā p̄stite p calidū: augmētū p humidū & vtrūq; istoz p̄ncipiū ē spiritus. igit̄ rē. ¶ Itē caliditas nālis sp̄s p̄seruat & nutrit p humiditatē. ergo vitā existit p hūidū ergo rē. ¶ Aliū p̄t̄ introduci s̄ra. f. q̄ illud quod d̄r de augmento non tan̄git Alui. ex p̄ncipali intentōe sed ex p̄st̄i. Erat enī famosa & antiqua p̄positio. calido viuim⁹ & hūido augemur. idē de augmento ex consequenti fecit mēdoz. ¶ Nota hic augmētū esse p humidū sp̄s effectiue: per hūidū mēbz dispositiū: p humidū nutritiū mēbz. Sc̄do sciēdū augmētū fieri p hūidū. p̄mo q̄ ad augmētū regrit mēbz: certisio & p̄porz generatio quoz cā dispositiū ē hūiditas. Stat ēt augmētū p humidū q̄ per multi humidū nutritiū talis ap̄positionē. Aliū d̄r augmētū. i. vite p̄duratio ē per humidū i quo calidū s̄stet & cui⁹ resoluōe exinguit. nutritur aut calor. i. pabulaf & sustentaf humido. cōseruat enī i mā mixta per succellū hūidū subtilitatē & p̄uersionē ei⁹ in vapore. Quādiu ergo durat humidū sic aerē vt sit talr subtiliabile durat calor. Ip̄so āt terrestificatio vt nō sit amplius vaporabile euolat & exinguit calor. ¶ Ex q̄bus colligit p̄mo quare i mā mixta nō saluat actualis calor sine humido i simplici rō sic. D̄s sc̄do quare carbo ignit⁹ sub aliq̄ vase obstruit⁹ exinguitur & respiratiōe p̄hibita suffocatur. ¶ Contra q̄ per calidū viuimus & frigidū & sicco nutritur vt Jobā. da. in amphorinis suis. ¶ Itē calidū nutrit frigidū vt ypo. de hūana nā. ¶ Ad p̄mū d̄r q̄ nutritur frigidū & sicco respectu ei⁹ quo viuim⁹. viuimus enī per sp̄s ex parte subtiliori & magis aerea sanguinis generatum. nutritur aut pte corpulētā & grossa sanguinis que frigida ē & sic ea respectu eius er qua generat spiritus. ¶ Pro secūdo d̄r citur q̄ calidū nutritur. i. aliquo mō per refrigerium conferuatur frigidū l̄ per accidens.

¶ Quēbz vero p̄ncipalia sūt tria sicut d̄clara bim⁹ & ex eis q̄dē ē vñū frigidū q̄d ē cerebzū cui⁹ fr̄itas nō puenit ad cordis caliditatē tēpā d̄ā. & ex eis vñū ē siccū: aut siccitati p̄pinquū & ip̄m est cor: sed ei⁹ siccitas nō puenit ad humiditatē cerebzū & ep̄s temperandā.

¶ Ostendit idē ex parte mēbz p̄ncipaliū sic arguēdo: Membra p̄ncipalia sunt tria. f. cor cerebzū & epar: quoz cerebzū est frigidum alla calida sed frigiditas cerebzū nō puenit ad caliditatē cordis temperandā & suple refrigerandā talr vt medio generis appropiquet: nec ēt siccitas cordis puenit ad hūiditatē cerebzū aut ep̄s tēpādam codē mō. ergo cōsideratōe hoz mēbz nō appropinquat equalitati p̄derali. p̄io. Al. adducit rōnez dictā. sc̄do. p̄bat mino rem ibi. Nec ēt cerebzū inī est frigidū. ¶ Sciēdū p̄mo q̄ p mēbz p̄ncipalia intelligit in p̄posito solū p̄ncipalia faciētia ad p̄seruationē indiuidui: p̄pter hoc de testiculis non fecit mentionē. D̄r autē mēbz p̄ncipalia quēq; p sua tēperamēta sunt per se p̄ductiua instrumētū vel tēperamēti necessario effectiue concurrentis ad custodiā indiuidui v̄l sp̄i. Ex quo p̄s p̄mo testiculos inter membra p̄ncipalia

Sciendū. p.

numerados ēē licet p̄pter causam dictā cos nō expresserit. ¶ Pater sc̄do q̄ l̄ stomachus splen & pulmo & multa talia necessario requita sunt ad p̄seruationē indiuidui nō tamē sūt mēbz p̄ncipalia noīanda: cum nulli illoz cōueniat formalrō mēbz p̄ncipalis supius posita. ¶ Sciēdū sc̄do q̄ cerebzū nō puenit ad caliditatē cordis tēpādam sic. f. q̄ calitas cordis a frigiditate cerebzū talter ifrigidet vt p̄lo cordis reddat p̄pinqua medio generis: imo quātūcūq; op̄erē sibi remāeret adhuc cor p̄paratōe cutis excessiue calidū: & eodē mō non puenit siccitas cordis ad tēpādam hūiditatē cerebzū vel ep̄s. ¶ Ex quo colligit p̄cordia iter tertiū Alui. lib. sc̄do. de p̄tib⁹ aialū. caplo sep̄io. q̄d ē d̄ cerebzū ponētis cerebzū tēpare calitates & p̄hibere incēdiū cordis. & Al. hic inuēitē oppositi vt p̄ma facie apparet. p̄s. n. cōcordia ex dictis. D̄r it̄ nō āt Alui. cor ēē siccū aut siccitati p̄pinquum. dubiū enim fuit p̄ multitudinē spiritus & sanguinis in corde an cor esset merito denominandū siccum vel humidum. sed hoc infra videbitur.

¶ Itē q̄ etiā cerebzū tātū est frigidū: neq; cor t̄m est siccū: s̄ cor cōparatōe alioz duoz ē siccū & cerebzū alioz duoz p̄pationē frigidū.

¶ Probat minorē rōnis p̄us dicte. f. q̄ frigiditas cerebzū nō puenit ad caliditatē cordis tēpādam. & arguit ip̄e sic. cerebzū nō t̄m est frigidū: n̄ cor t̄m est siccū. sed cerebzū p̄paratione alioz duoz ē frigidū & cor siccū. ergo nec frigiditas cerebzū puenit ad tēpādam caliditatē cordis nec siccitas cordis hūiditatē cerebzū vel ep̄s. p̄na videt tenet: & assumptū videt notū. Primo nota q̄ argumētum Alui. vt tenere sup̄positis q̄bus d̄ā. Primo q̄ cor ē excessiue calidū p̄paratōe mediū generis. sc̄do q̄ cerebzū p̄paratōe mediū generis nō ē multū frigidū l̄ sit manifeste frigidū respectu cordis. tertio q̄ epar & cerebzū sunt excessiue hūida respectu cutis cuius respectu cor nō ē multū nec excessiue siccū. Ex q̄b⁹ p̄t sic argui. Cor rōne duoz est multū excessiue calidum: cerebzū rō nō ē tātū frigidū. & frigiditas cerebzū nō puenit ad calitatem cordis refrigerandā. & s̄lī arguit d̄ siccitate cordis. sc̄do nō q̄ ly t̄m p̄sueuit vario mō exponi. p̄mo mō t̄m. i. solū vt velit q̄ nō sicut cor respectu cuiuscūq; alteri⁹ mēbz ē calidū ita cerebzū frigidū: imo rep̄nit in nobis mēbz frigidiora cerebzū. & idē remāet ex hoc cōsiderati frigiditatē cerebzū ēē miorē calitate cordis. Aliū exponit t̄m i excessu q̄a abso lute i eo respectu eq̄lis ad pōdus & sic frigiditas calitati sic i corde calitas fr̄itati. Et ex hoc itēz relinq̄t in corde multo maiorē esse caliditatem q̄ sit frigiditas i cerebzū. Tertio ly tātū tenet vt sit aduerbiū p̄parādī & referatur ad ly q̄s: & v̄l sit sensus: nō t̄m cerebzū ē frigidum q̄tūm cor ē calidū. & q̄libz istoz sensum ē bonus.

¶ Ex quibus solui possunt dubia quedam hic moueri solita.

¶ Primum q̄ videt argumentū Alui. d̄ntēdēz: assumit enī cerebzū ēē frigidū ex q̄ merito d̄z concedi ergo debet p̄teperare ergo rē.

¶ Secundum q̄ non videt cerebzū denominandū ēē frigidū in cōparatōe ad cor q̄ sic ēt epar sed respectu cutis vt infra de mēbz p̄p̄onib⁹.

¶ Tertium q̄ videt d̄dictio i dictis Alui. Supra. ii. dixit q̄ hic hō ē equali ad pōdus p̄pinquus coalteratōe mēbz calor: vt supra sicut cor. hic vō dicit q̄ illoz cōsideratōe ē lōginquus ab eq̄li ad pōdus.

¶ Quartum q̄ ita videt verum q̄ suoz membrorum coalteratione homo sanguineus est p̄pinquus equali ad pondus sicut homo de sc̄do modo equalitatis. ita enim refrāgunt eius excellentiū in toto sicut in temperato.

¶ Ad primum patet ex dictis.

¶ Ad secundū d̄r q̄ Alui. nō itēdebat hic gradua re p̄ponē cerebzū sicut in caplo sequēti. vel d̄r q̄ si sic euideē erat cerebzū ēē respectu cuius frigidū sicut respectu cordis. idē hoc tanq̄ mediū assumptū.

¶ Ad tertium p̄t d̄ici q̄ hō appropiquat eq̄litate p̄derali i p̄paratōe rē. quo ad q̄litate er coalteratōe mēbz i toto resiliat: nō t̄m ip̄s tātū iter se p̄parat q̄ q̄bz cor remāet cū suo excessu v̄l it̄ d̄r q̄ l̄ p̄paratōe ip̄s ip̄s cū alia vt offibus & neruis rē.

Ad quartum p3 nō tātas ēē refractōes nec ita determinatā. s. de hoc infra plus
 ¶ Dic cadit q̄sto. vtrū equalitas scō: mōi sit i medio latitudinis primi mōi equalitatis quāq̄ sum plene tractatur super scōo regni pro nunc omitto.

¶ **Quod** vō tertij latitudo angustior ē latitudi-
 dine primi mōi. s. equalitatis spālis: latitudi-
 nem tamen habet magnā.

¶ Determinat de tertio mō: p3 cōpat ip3 ad p̄mū scōo. nō
 nificat. tertio declarat qd dicit. scōa ibi. Et ē complo. tertis
 ibi. Indi nāq3. Dicit primo qd latitudo tertij mōi est angu-
 stior latitudinē p̄mi mōi. i. equalitatis spālis veritatem iste
 modus habet latitudinem magnā.

¶ Et ē cōplo q̄ alicui gētiū p̄grna existit scō3
 cōpōez alicui eliatīs t alicuius aeris.

¶ Notificat hic alicuius equalitatē tertij mōi dicens qd in
 B tertio mō ē complo q̄ ē p̄grna alicui genti scōm compati-
 onē alicui climatis aut alicui aeris. ¶ Sciendū s. sub B nō
 mine equalitas nō solus cōprehēdit cōplexionē vnius regiōis
 vel aeris. sed ē et oīum. Sicut. n. indi hnt cōplexionē ex cli-
 mate que ē sibi equalitas respectu equalitatis sc̄lauroz ita ecō-
 tra. nec ē solū sub B mō equalitatis continetur cōplexio
 ex climate imo ē et ex regione inter climata p̄nta. Sicut. n.
 boīes distinctoz climatū hnt cōplexiones illis diuersas ita
 ē et regiōnū multoties p̄pinquaz: vt habitātes mōtes t pla-
 nities etc. Et q3 p̄babilius sub hoc mō equalitatis pos-
 se p̄tineri quodlibet indiuiduū speciei humanē. nō enī videt
 repibile indiuiduū nō hnt cōplexionē ex regione p̄tractaz.

¶ Sed p̄tra. tūc latitudo b̄mōi non ē angustior latitudinē
 p̄mi. ¶ Pro isto dicit quidā qd iste modus nō comprehendit
 nisi corpora sana pp qd dicit in lra. qui sani degunt. Pri-
 mus aut cōprehēdit tā sana q3 egra. id latior est. Alij tūc
 runt aliter qd ex p̄te suppositoz hic modus nō ē angustior:
 qd tūc hic nō sit cōpatio nisi p p̄te speciei ad p̄tē ip3: in prio-
 vero sit compatio totius ad totū. id ille est latior: qd i illa cō-
 patione ponuntur termini cōmuniōres: hoc dicit voluisse
 Aul. ¶ Mihi aut p̄babilius vī tenēdū qd p̄mus mōus eq̄-
 litatis latior ē tertio. qd in q̄cūq3 indiuiduū o maiorē latitudi-
 nē disponūz includit. cū quacūq3 enī dispōne in indiuiduo
 humanō saluaret equalitas tertij mōi saluaret ē equalitas p̄-
 mi mōi t nō econtrā: eo qd remota equalitate indi ad mōo pp
 ip3 fieri subito sc̄lauro non saluaret equalitas climatis t tūc
 saluaret in eo equalitas p̄mi mōi. s. spālis. q̄ etc. Et p̄ idē p3 qd
 p̄mū tertio t q̄nto mō ē latior. B idē euidet declarat ymagi-
 nādo totā latitudinē disponūz quā a ḡnatōe p̄bit corp⁹ idi-
 t p̄tineri imaginādo huic corp⁹ acq̄ri cōplonē t p̄prietatē ali-
 quā i q̄stū ē indi qd sibi n̄ acq̄rit nec debet equalitē ē indiuidu-
 um humanū: s. si sic nullā claudat repugnātiā nālē ipm absol-
 uta cōplonē t p̄prietatē acq̄sita in quātū ē indi quāuis
 remaneat cū cōplone humana: s. h̄n repugnat ecōtra. q̄ lati-
 or ē p̄mū tertio. ¶ Itē cū maiori latitudine dispositionū stat
 equalitas spālis q3 equalitas climatis. q̄ etc. Et p̄ idē p3 eq̄-
 litatē ḡnti angustiorē ēē equalitate primi. Placū maiori la-
 titudine stat equalitas spālis q3 indiuidualis. h̄ ex parte rei
 abinuitē absolūt nō possint sicut maior ē latitudo dispositi-
 onū que pueniūt for. in quātū ē aīal q3 sit latitudo dispositi-
 onū eidē pueniūt in quātū ē hō vel for. prius enim nā for.
 ē aīal q3 homo t hō q3 for. t in hoc considera. Nota tamen
 qd primus modus scōm quodādam appellat spālis absolute
 qd in ipso sit compatio absoluta speciei ad spēs. Nota ē qd
 ad B qd aliqua cōplo sit alicui sanitas vel equalitas nō sū-
 ficit ipsam ēē talē vel talē in gradu: sed vltra hoc requiritur
 ēē debita ei⁹ dependētia ex spiritibus t humorib⁹ t deter-
 miata bitudo ad cōpositionālē nāz mēbroz t hūidū ipoz.
 h̄ qd in boībus distinctoz climatū inueniri possint t de fa-
 cito replant cōplexiones gradualē silēs: qd tūc nō oīo silēs
 hnt a spiritibus t humorib⁹ dependētiā nec ad naturā cō-
 positionālē t hūidū mēbrozū similē oīo dabitudinē. id
 nō sequitur ipsas ēē oīo silēs sanitatis. p̄trabitur enī ex regio-
 ne vel climate aptitudo qdā ad tolerandū ip̄fectionē aeris:
 vnius regiōis vel climatis ex p̄fectudinē in illo qualis ex
 alio climate nō p̄trabit. ad quod p̄currit qd in distinctis cli-
 matib⁹ distincte t varie sunt p̄prietates astrales aliter t aliter

functōes vlt impediētes cōplones t virtutes in suis actio-
 nibus. Dixit at notāter: aut alicui aeris: ad t̄notā dñi nō so-
 lum ex varietate climatū hāc varietatē p̄bit equalitatis: sed
 ē et ex varietate p̄tium climatis in dispōne aeris eadē. Po-
 test ēt exponi t p. i. aeris qd varietas equalitatis climatis p̄leg-
 tur varietatē dispōnis aeris eadē. P̄tia teneat expositio.

¶ Indi nāq3 cōplexiones hnt isinul qua sani
 existunt. t sc̄laui aliā hnt cōplexionē qua sani
 degunt: t vnaq3 eaz p cōpōem ad suā spēm
 sue speciei cōpatioē ē tēperata que compara-
 tioē alterius nō ē tēperata.

¶ Declarat exēplariter. scōo pbat. tertio concludit vniuer-
 salizādo. Ibi scōa. Corpus nāq3. Ibi tertia. Quēq3 igit
 tur. ¶ Dicit p̄mo qd indi hnt cōplonē qua sani t degunt t sū-
 sc̄laui t quibet istaz cōpatione sue spēi. i. boiū sui climatis
 ē tēperata qd cōparatioē boiū alteri climatis nō ē tēperata.

¶ Corp⁹ nāq3 idicū scōm cōplonē sc̄laui qua
 le fiet: aut infirmabit aut moriet⁹: t sū-
 sc̄laui cōplone indi quale reddet: crit corporis di-
 spositio contraria.

¶ Probat qd p̄miserat dicens qd si corp⁹ indi fiat quale scō3
 cōplonē sc̄laui aut infirmabit aut moriet⁹. t per indos in-
 telligit oēs boīes habitantes regiones calidas. p̄ sc̄lauros ve-
 ro frigidās. Et vlt oēs quozū regiones sūt in suis qualita-
 tibus multū dissimiles. Et nō qd dicit vnaq3 eaz sue speciei
 comparatōē etc. ¶ Lima. n. indozū compatione indoz ē tēpe-
 ratum t cōplo ex eo p̄cta equalis ē indis alijs vero inequa-
 lis t eodē mō sc̄lauroz sc̄laui. ¶ Appellat at indos vel sc̄la-
 uos spēs. vel qd in his plā indiuidua continentur: vlt qd indi
 t sc̄laui scōm p̄ceptū eozū dñt spē saltes accidentaliter.

¶ Ex qbus p3 qd cūm sibi climatis quā sibi tēperati cō-
 plerio ē inequalitas respectu alteri climatis. ¶ Ex quo vlt
 terius sequitur nō ideo clima denominādā ēē tēperatum: qd
 oīa corpora apta sint in eo tēpate se hēre. s. qd alijs panib⁹ cor-
 pus tēperatū cui illud est pueniens ē in eo magis conserua-
 bile. ¶ Nō ē qd ex illa p̄te: qua sani degunt. qdā noluerit
 pcludere in latitudinē b̄mōi nō p̄tineri nisi indiuidua sibi sa-
 na. vnde hāc equalitatē sanitatis solū appellauerunt t non
 equalitatem vite qd sub B mō nō oīs dispositio cū qua stat
 vita p̄tracta ex regione p̄tinet. Et p̄t p̄uaderi. quia locus
 conseruat locatū. p̄seruatio vero debet disponi sane t non
 egre. ¶ Alij vero p̄cesserit sub hoc mō equalitatis p̄tineri
 sanos t egros t qd sc̄lauros egrotās h̄z ex regione vel clima-
 te equalitatē vite p̄ quā viuūt cū qua t p̄ quā nō viuēret in-
 dus. Pro isto vī auctoritas Aul. tñ. aīalū p̄mū capitulo.
 Indi hnt cōplonē qua sani sūt t viuūt. t franci aliā. Ad ar-
 gumētū vero dī qd loc⁹ p̄seruat locatū p̄seruatiōē sanitatis
 vel vite. ¶ Ad argumētū vero supra tactūz silr dixerūt qd
 for. indus subito facit talis sicut ē sc̄lauro t infirmat⁹ h̄z equa-
 litatē climatis aptā equalitati vite: sed nō equalitatis sani-
 tatis: vel h̄z equalitatē climatis oppositā equalitati sanita-
 tis: sed nō equalitati vite. ¶ Probabilius tū appēt alia p̄ te-
 nenda vī supra vīsum est.

¶ Quēq3 igit spēs i terra habitabili cōmōzatiū
 hēbit cōplonem eis p̄p̄riā aeri sui climatis cō-
 uenientē t habebit latitudinē: cō qd latitudo
 h̄z duas extrēitates multitudinis t paucitatis.
 ¶ Concludit t p3 qd dicat. ¶ Sciendū qd diuersitas p̄plonis
 climatis nō solū ex tpe p̄trabit s̄ et ex generatione. Alteri
 enī cōplonis nāliter ē sp̄ma indi qd sc̄laui: mēstruū inde qd
 sc̄lauro: nō igit mirādū ē si subita mutatio dispōnis vni⁹ ad
 dispōnē alteri⁹ ē cā mortis vel egritudinis: nec mirū ē etiā si
 multū variat dispōnē ex climatib⁹ etc. ad qd ēt facit di-
 uersitas aspectū celestū nutritiōzū aeris vtrūz t sic de
 alijs qd oīa ex varietate cōpositiōis t figure boiū diuer-
 sorū climatum precipue comprehendī possunt.

¶ Quartus aut mōus est mediū quod est in
 ter duas extrēmitates latitudinis cōplonis
 eliat⁹ t ip3 ē cōplo cōplonib⁹ speciei t p̄tior.

¶ Notificat q̄ntū modū. Et nō qd hic modus se h̄z ad p̄tē
 um sicut scōo ad p̄mū. Sicut enī in primo sit compatio spēi

absolute ad alia. I scdo vo p pte spci tepatioe. Ita in tertio sit copatio pns. s. clariis al solute. In qro vo p pte clia ad clia p pte clia s. compatioem. **C** Ex q p qd no i qd qz re pif equalitas qti moi. In B repit scdi moi. Ad. n. necario te paffim? sc laus e tepatissim? bo. vi. pz tuetr. Quis n re pugnet ex pte rei ide tepatissim? ee eqlitate scdi moi z tertij z adhuc quartj. scdm n distinctas denoiandos plderatim.

Quodius vo gnt? e agustioz pzo z tertio z e coplo qua oz hre individui designati qua viuū z sanū repit. Que et latitudine bz quam due terminat multitudinis z paucitatis extrēitates.

Declarat qntū deide sbisgit notandū qdā declarādo qd dixit ibi. Debes at scire. Dic p q gnt? mōus e agustioz p z tertio z e coplo qua oz hre individui designati q illb viuit z sanū repit q et bz latitudine qua due extrēitates mltitudinis. s. z paucitatis terminat. **S**ciēdū q h mōus notificat ex copatioe ad alios. Itē ex sbiecto qz coplo indiuui designati. Itē ex latitudine qz latitudine pti net vite z sanitas p qd dicit q viuū z sanū zc. Itē notificat ex extrēis zc. Sciēdū scdo q apud qdā hic modus e agustioz p z tertio. In p. n. copaf spēs absolute. z in tertio pā plura pti nēs individua. h vo copaf individui signati ad individui signati. Itē h bec copatio p terminos strictiores. z pides pz hūc modū e agustioz qro z scdo. hz eni virobiz fiat copatio p terminis individualē. illi tñ mōi supiores i suis copationibz terminatur ad spēs. Dicit at Alu. solū explicasse pūm z tertiu tāq notiores dādo alios intelligere. Et pñr dicunt q hz qntū ad hūc mōus sit agustioz dicit qntū tñ ad supposita nō e agustioz. qz oē individui pprehēz i p z tertio coprehēdit i. v. eo q oē individui hz cōpōne sibi ppariaz q i sibi eqlitas. z pñr pcedit vl dicunt q h mōus incluit eqlitatem vite z sanitas. quodlibz. n. individui qntū e qz egrū hz eqlitate q e sibi sic eqlitas vite q nō alteri.

Ex q inferit q quātū ad supposita h mōus e latior scdo z quarto. Itā quātū ad supposita e eqlar? sicut p m? vl? erit? hz latior e quātū ad supposita prim? scdo z tertius quarto. **E**x q vlteri? inferunt q alqs modus eqlitatis alio dicitur? angustioz e eodē q ad supposita latior. Pro tabilio tñ appetit mīa pns recitata. Ad aut Alu. notat erit pñr. individui designati ad riam spci que et aliquādo notat erit individui. sed non designatum. Dicit et notat erit qua viuū. vt sub h mō coprehēderet eqlitatem sanitas z vite

Debeas at scire q oē tātanū oz hre coplo nē sibi solummodo ppariam in qua aliud ei af sociari est impossibile.

De hoc erit questio.

Sextus et modus e mediū quod ē iter istos duos terminos qd e coplo: quā cū hūerit indi vidui erit melioris coplonis cui? ipm e opz.

Iste pz ex dicitis: q sic se bz ad qntū sicut qnt? ad tertiu z scdo ad pmiū. Et nō q h mōus indifferenter euenit oī individui. z sic quātū ad supposita latior e scdo z quarto. sed nō p pte oī individui q quolibet tpe sicut quintus. iō strictior e qnto. nullā tñ etate sibi limitat quia quosdā puenit in pueria saniores eē quosdā in iuuenite quosdā in pñstetia: vñ primo regni. Quibusdā pueris accidit sanos esse Adolescentes vero factos egros existere z econtra.

Quodius at septim? e coplo quā vnaqz mē bz oz spēs hre debet i qua aliud diuersificat. Eqlitas nāqz oīs e vt siccitas i eo pl? abūdet? z crebrez vt hūiditas i ea plurimū abūdet? z cordis vt i eo sit pl? caliditas: z nernoz vt in eis plurimū abūdet? frigiditas. **Q**uodius aut octan? e coplo mēbz singlaris quā cū habuerit erit melioris dispōnis quā hēre potest.

Septim? z octan? satis patz. Dubium fiale est. vñ scisse sunt octo mōi eqlitatis. Et arguit p q nō: q pmo accit octo q sicut sūt nouē mōi. assūptūz colligit in fīa dū dicit q huic eqlitati q scbz hūana antēdū corpa: octo accidit mōi consideratiūz: hz ipa e eqlitas pmiū q zc. **S**cdo cūlz mīa organico pñr considerare octo mōi. puta comparando cere

būz bois ad cerebz alioz: z tepatissimū cerebz bois tepatissimū. eo qz si sili alteri? eodē mō de climate aut alijs. Idē et pz de cure copata alijs mēbz corpi ab ea spē differētibz

Certe non maior bz diuersitas ex climate qz a scru arte pueritūe z etate: hz ex climate pñrgitūe duo mōi eqlitatis. q zc. **P**ro illo dī q illi sunt. viij. mōi gñales sub qb? oēs alij coprehēdūt z dāf intelligi. Ex mō. n. pñandi totā spēs ad spēm sumit mōus pñandi pte ad pte alioz aialū vel et et: idē aialū sicut se tāqz spē differētes. Ex mō et copandi clia ad clia. qz ibi sit compatio p pte hūane spci plura idiuū dīa pñrētem datur itelligi modus sumptus a scru etate arte z pñrētie zc. cū q dī q p accidit. viij. mōi: dīcēdū ē q p vt includit in se ptes individuales accidit illi. viij. modi. vt at absolute comparatur species ad speciem nō accidit illi modi: hz e vnus modus vt patet.

Cū at spēs considerauim? inuenim? hominem certe equalitati pñinquiorē.

Ondit q illoz mōz eqlitatis sūt eqlitati ad pōdus pñing? oēs. Et pñndit h de p mō eqlitatis. scdo de tertio. tertio d. viij. scda ibi. Lūqz regiōes. tertia ibi. In mēbz. **D**ic p q cū siderauim? spēs inuenim? boiem certe eqlitati magis pñinquū. **S**ciēdū pmo p spēs intelligēdas eē mixtoz z maxime viuētiū inter q oia scdm siliūdinē supius dictas: magis appropinquat hō equali ad pōdus z iter boies de scdo mō equalitatis. scdo sciēdū q ex oī mō pcludit illud eē pñngus qd magis obtinet rōes medij: vñ comphēdit pōt: anc pñngatē in intelligēdam eē pñctifc scdm siliūdinē sup? eia. Non fac at explicā mentionē de scdo qro qnto sexto z octauo. scds eni dāf intelligi p pñmū. nā scito q hō ceteris spēbz magis appropinquat zc. facile scit q hō de scdo mō maxime appropinquat. Scito et q regio maxime appropinquat: facile cognoscit qz hō illi? regionis maxie appropinquat. hz scito tertio scit quartus. **C**onqnto ēi mēbz qd magis appropinquat facile cognoscitur q tpe magis appropinquat: qz. i. tpe q illud mēbz ē tepatissimū z sic scito. viij. facile scit octauū. **Q**uintū at z sextū vt dicit qdā penit? omisit: qz pp vñū individui hēre eqlitatem qntū aut sextū respectu alteri? nō seqt illud equalitati ad pōdus eodē eē pñinquū. glibet. n. hō bz equalitatem que ē sibi optima respectu equalitatis cuiuscūqz alteri? bois. iō merito h? equalitatem nō dī vn? alio equalitati: certe pñngoz. **A**lii pōt dīcā pñabilz q cognito pmo z tertio facile coprehēdit pōt q individui hns meliorē complexionē individui alem i. v. modo reperibilem sit equalitatem certe pñinquū. Ideo tñc facile scitur de. v. z. vi.

Cūqz regiōes attēderim? certificantū nobis erit: q si fuerit loc? q habitabit sibi sub equatide dicit: neqz aliqua de reb? terrēis obuiādo ipe dicit. v3. mōtes aut maria: oportebit ibi habitātes equalitati certe pñinquiores existere qz alius regionum.

Declarat idē q ad tertiu: pmo ondit equaliorē iter oēs regiones: scdo explicat tepatioē p? illā ibi. Post illos vo. **P**mo pponit ppositum. scdo pbat remonēdo opinionem oppositā ibi. Itā at. Dicit pmo q cū attēderim? regiōes. i. siderauim? certifi? catū erit nobis q si sub eqtoze dīcī su erit loc? q habitatur neqz bāc bitatōem impedirent alique de reb? terrenis: vt mōtes maria zc. oportebit bitātes illic eē pñngiores certe equalitati hoib? aliaz regionū. **S**ciēdū ē pmo q varietas regionū in tepantia z distēpantia: qñqz pseqt cāz celestē puta pñngatē z rectitudinē aspect? aut lōgitudinē moze sol sup? eā vl oppositas cās. **Q**ñqz at pñgtur cām terrenā: vt sūt mōtes maria valles vēti zc. **D**uz q dicit Alu. habitātes sub li. equinoctiali fore tepat: oēs iel lexit h merito celestis aspect? cū q tñ staret q merito cause inferioris foret magis distēpati z bitationē istā eē distēpationē pz qd dicit in fīa. Et neqz aliqua de reb? terrenis zc.

Sciēdū scdo p equatoze dīcī intelligēdū ē eē circuli equinoctiale q e vn? de maiorib? diuidens sperā in duas ptes equales trāscēdo ab oriēte vsus occidētes z p cōsequēs eē distā e a duob? polis. vocat at equinoctialis: qz cum sol ad ipm puenit equat nox dicit. Et circuli intersecat zodiacum in duob? pñctis. s. i pñcipio arietis z libree: p cōsequēs magnificat distācia ei? a zodiaco in duob? tropicis. s. f. actuali z bīe

mali. Terra igitur huius circulo subiecta de loco egnocitatis
vlt sub equatore dici dicitur. Quod habitates ibi: si q sunt
sunt magis temperati et certe equalitatem ppinquiores.

C Jam aut nobis affirmatum est q opinio q acci-
pit vlt accidit q excessus ab equalitate e ca
ppinquitatis solis est falsa.

C Declarat b pmitit edo falsitate opinionis opposite. scdo p
bat illud idē ibi. Rectitudo. n. Dicit pmo q declarati est q
opio q accipit q excessus ab equalitate in calitate e ca ppi-
quitas solis. i. ppinquitate solis e falsa. Alia at lra bz acci-
dit: q opio accitatis et adnecia sit. Sciedū multos an-
tiqz auctoriz credidisse sub linea egnocitatis bitationē nō
ēē possibile et b opionis fuit vltus Ari. scdo metauroz. Et
vir. in georgicis. Quinqz tenet celum zone quas vna co-
rulus Semper sole rubēs et torrida semper ab igne. Et primo
metabamoz phoeos euidēs. Utque due de terra celum to-
tidēqz sinistra. Parte secat zone. v. ē ardētior illis. Ad hoc
at pnuadēdū plures rōnes sine pnuaciones adituerunt. p-
ma sub equatore dici ē calor: interior qz in aliqua alia regio-
ne vlt clare aliq. q p estū sub equatore dici nō ē possibilis
bitatio. Alis pz qz ibi plures cāe pcurunt vebemēte calo-
ris. f. solis ppinquitas: eo q terra ē spica et soli recte opposita
ppingoz qz illi sol qz scdm aliquā alia pte solem obliqz
aspiciēt. Itē ibi ē rectitudo aspectz pp quā fit radiouz in
se fortis reflectio. radii. n. p pēdicularie: vt dicit p pectini ē
otus radior: fortissim: qz at isti radij sunt pēdiculares sag-
ps. Sol. n. opaco occurrēt nulla facit vmbra ad illud et cō-
fert tertia cā. lōgitudō moī sol sup eoz capita. qz bis i an-
no pueniet ad zenit capitū eoz. f. in pncipio ariet et libie. se-
cūda pnuasio ē: qz sub tropico cancri nō ē possibilis bitatio
vbi tñ cāe vebemēte estus sūt pauciores qz sub equatore
dici. Tbi. n. ē minor reflectio: qz minor rectitudo aspectus:
et per idē minor ppinquitas nec nisi sel in āno accedit sol
ad hūc locū. tertia pnuasio. Dāf pz terre inhabitabil pp nimā
sol remotioez. qz dabil ē pz inhabitabilis pp nimā solis ppi-
ngatē. f. nulla ē pz terre cui sol sit ppingoz qz sub equatore
dici. qz. **C** Quartā ē. qz dato oppōitō vlt fieri trāsit d
extreō ad extreū sine medio. f. ab bitatiōe optia et tēpatū
suma qz p aduersariū ē sub egnocitatis ad zonā torridā inhabi-
tā quā plurimū posuerūt egnocitatis ppinquam.

C Rectitudo. n. solis sup capitū min⁹ ibi malū
opaf et min⁹ mutat acē qz rectitudis ppinq-
tas apd nos aut apud eos q sūt in maiori lati-
tudine qz nos: l3 rectitudinem nō habeamus.

C Prima istaz rōnum q vlt difficilior tētat Alai. solvere.
C Primo q soluit illud pmiū motiū. scdo adducit aliā pfirmā-
tione p opinione sua ibi. Ampli. Dicit pmo q l3 sol habeat
maiorē ppingatē et ē rectitudinē ad illos q sūt sub linea eq-
nocitatis qz ad nos vlt alios q sūt in maiori latitudine: min⁹ tñ
malū opaf ibi. et min⁹ p calorē acē imutat qz apd nos et mlt-
tos alios vbi cū minori rectitudine et ppingate multo ma-
iorē moza pbit. Pl⁹. n. opaf multa moza cū minori rectitudi-
ne qz multa rectitudo et ppingtas cū pua moza. Stat qz so-
lutio i b q pl⁹ opaf ad caliditate moza lōgior solis qz minor
moza cū ppingate maior et maiori rectitudine. Doc at du-
obus signis declaraf i scda fen b. doctria scda. viij. caplo.
Prima signū qz i nonis directi sol et ppinqui nos aspici qz
hora media in nonas et vespas: et tñ illa hora media multo
maior catur calor i acē qz i nonis: qz nō vlt ēē nisi pp ma-
iorē lōgitudinē moze i acē. scdm signū ē qz de mēse Iulij
sol nra capita directi aspici qz i mēse Iulij vsqz et ad me-
diū Augusti: qz tñ dieb⁹ vebemēto: ē calor. **C** Ad argu-
mētū igit ibi ppingtas maior et maior directiōis aspect⁹.
qz calor maior. negāda ē pna p p moza solis i bi cū minorē. l3
eni bis veniat sol i āno ad zenit capiz eoz: ibi tñ minorem
moza pbit qz apud illos q sūt in maiori latitudine vt den ē.
Dicit at qdā qz i maiori latitudine dñr illi q sūt i pmo clia-
te et scdo qz q sūt i tertio et qto. qz pmiū clima maiorem bēt
latitudinē. ē. n. quadrigentoz quadraginta miliarū. scd⁹ est
qdrigētoz miliarū vt inuit auctor de spa.

C Ampli at cōs dispōnes moziū i linea eq-
nocitatis sunt dispōnes nobiles filēs: neqz aer
ibi ipedit ipeditō sensibili sed eozum ppro

nibus semp ē similis. et ad hāc sniam affirmā-
dam: iam fecimus dictionem.

C Adducit rationem ad suam pōnem confirmandā. Et ar-
guitur sic. dispositio moziū sub linea equinoctiali est
nobilior. et aer ibi etis nō impeditur impedimēto sensibili:
f. ē filis eozū cōplexionibus. ergo. **C** Et dicit q ad hoc p-
bandū iā fecit dictiōem. i. tractatū: et hāc candē sniam asse-
rit scda fen. b. allegato caplo dñ inquit. Credere vero de-
bēt sermonē ex eo qz vlt q terra que ē sub circulo equato-
ris dici ē circa equalitatem qm cā celestis ibi calefaciens ē
vna. Et nō q dispōnes eozum dñr nobiles. i. pfecte qz pfe-
ctaz opationū pductie filēs in se qz pauca ibi repit: et illoz
mitas pponū hoiuz vlt respiret si cēt pp vniūformitatem bi-
tationis ex qua coningeret vniūformitas hominum in cō-
plexione figura colore. et.

C Post istos at q i quarto moziū climate ma-
gis tpati exnt: nō. n. adurūt pp moziū rectitu-
dinis solis sup eoz capita neqz clōgaf ab eis
paz: quē admodum fit i clia te secūdo et tertio
neqz cōgelaf sicut ptingit bis q in extremitate
qnti clia t. bitant: et q secūdū latitudinē sūt re-
motiores: ppea qz sol ab eoz capitib⁹ ē rēor.

C Ostidit q p istos sunt tēpatiores: et isti sūt habitates qntū
clima: qz nō adurūt pp ppinquitate rectitudinis cū mo-
ra sicut bitantes scdm et tertio clima nec pgelatū sicut ba-
bitates extremitates quinti climatis pp eoz longitudines
nimiam a sole. Sciendum apud astrologos septem distin-
gui climata que sunt ptes terre habitabiles cōtra se distingere
pēti. diuersitate diei scdm longitudinem vni⁹ bore. Exem-
pli gfa maxima dies sub equinoctiali circulo est. xij. horaz:
in primo climate. l3. horarum in scdo climate. xij. in tertio
xv. et. Et quo pz nullum clima hēre rectitudinem ad soles
vbi in quociūqz climate bitates bnt vmbas suas versus se
ptētiōem. tota ē terra climatum. ptabit vmbā suam ad se
ptētiōem. Et quo pz vltius qz in pmo et scdo climate cō-
currūt due cāe calefaciētes. f. lōgitudō moze et lat⁹ magna
ppingtas cum rectitudine aspectus. l3 non sit tanta sic sub
linea egnocitatis. et iō aduruntur illi pp causas iaz dictas pp
qz inter lineam equinoctiale et clima primum ponunt plu-
rimi astrologi torridā zonā propter estum inhabitabilem.
Et ex hoc vltius patet q habitantes primum et scdm cli-
ma multaz aduruntur. Bitantes autem extremitates qui-
ti sexti et septimi climatis congelantur propter frigus. me-
diū ergo inter hos modo medio se habent. f. habitates ter-
tium et quartum clima et principium quinti climatis. quar-
tum tñ inter bec videtur temperatius quia magis remove-
tur ab extremitatē ideo post habitantes sub equinoctiali pos-
sūt habitantes quartum clima de quo fuit Alai. l3 de hoc
sit ambiguitas. Hos autem sumus in quinto climate: quia
roma est in medio quinti propter q quintum clima dñar o-
mes apud veteres appellabatur.

C In mēbris vō iā manifestū fuit q mēbra p-
cipalia nō sūt equalitati certe multū ppiqua.
imo oz vt scias q caro ē mēbrū illi equalitati
magis propinquum qz cetera mēbra: cuius
tñ carne propinquior.

C Docet eligere tēpati mēbz ex habētib⁹ eqūitate septimi
mōi. scdo docet ex illo pte tēpatiorē eligē ibi scda. Qd at.
Primo pmitit itētū. scdo pbat ibi. Quasi. n. Dicit p iā māi-
festū ē i mēbris q mēbra pncipalia nō sūt equalitati certe p-
pinqua imo caro ppingoz alius mēbris supra excepta ente
Cui tñ ē illi ppingoz carne. **C** Sciedū qz b inuestigatio su-
it medico necaria vt i gñe mēbzoz inuēiret vniū qd ēēt me-
trū reliqz vlt mēsurā respēct cui⁹ reliqz i suis pplomb⁹ gradu
enf. Sciedū scdo carnē ēē gntuplicē. f. glādosaz vt testicu-
loz et mamillaz: pfulā vt viscerā qz scdm qdā pfula dicta ē
quia nullā sibi cōplexionē limitat cuilibet carni viscerū cō-
uenientē. Alterius enī cōplexionis est caro efis: alterius
pulmōis splenis et. l3 hāc notificatiōem nō appobet p-
liator et lacertosa siue musculosa qz ē ipse musculus vlt lacer-
tus de qua putat qdā b Alai. itellexisse. et purā qz est caro q
est pars lacerti. et simplicem vt caro habens sensus tact⁹ vt

ginguatur et extremitatū digitorū et hoc putat cōiter Aul.
intelligit h. Doc. n. vñ hēre equalitatē inter extrēa magis
refracta cui signū ē bonitas tacti eius vt infra videbitur.
3. Sciendū tertio vt supra tactū est cuti marie appropinqua
re equalitati certe scōz duplicē similitudinē. p̄ia qz sic equa
litas certa ē media iter extrēa ita cutis inter membrorū nñ
corp̄is excellētias ē quasi media. Scōda qz sicut in equali
ad pōdus excludit excellētia ita in cute excludit excellētia
lētie disproportionatē tactiue opationi. p̄ima tñ similitudo
ē appēntior qz penes scōdas dici posset cor p̄pinquum esse
equalitati certe: qz in corde tēpato refractē sunt excellētias
opationib⁹ vitalib⁹ disproportionatē sic in equali ad pon
dus quib⁹ supra dēfinit sit cor p̄sideratū scōm p̄p̄iū tēpamē
tū relatū ad extrēma ex qb⁹ resultat dici posse certe equali
tati p̄pinquū. Ex his p̄z p̄ cā quare p̄ncipalia mēbra non
possit ab auctoribus certe equalitati p̄p̄ia. Patz se
cundo qz l3 aliqua mēbra nñ corp̄is sint rōe gradualis mē
sure suarū qualitātū ab equali ad pōdus minus distātia cu
te. nñ tñ dicitur ad sensū datū equali ad pōdus p̄pinquū
ra cute eo qz nñ hñt equalitates medias inter excellētias
qualitātū mēbrozū p̄trariāz complonūz sic cutis. Ex qb⁹
vltcri⁹ p̄z qz l3 cutis melācolici sit p̄pinquior equalitati ad
pōdus cute tēpati rōne mēsure qualitātū in ea reptarum
nñ tñ ē sibi vicinior ad datum intellectū. Supposito enī qz
caliditas calidoz membrorū et frigiditas fridoz in tēpata
cute. Cū quasi equatē et ad medium ducte inter excellētias
statim seq̄ qz quēz cutis alia a cute tēpati plus recedit a
medio qz cutis tēpati. vñ ḡra. in melācolico maior rep̄itur
frigiditas in mēbris frigidis qz in mēbris frigidis tēpati et i
mēbris calidis multo minor caliditas. sed merito p̄portio
nis calidoz ad frigida in tēpato ad mediu inter excellētias
membrorū producitur frigiditas cutis et similiter calidi
tas eius. ergo in corpore melācolico minus refrangitur
frigiditas in cute et plus caliditas qz in temperato et con
tra in colerico. Lōtra quia ex b̄ sequitur plus gradualiter
remoueri in gradu sui caloris cutim melācolici a corde
melācolici qz cutis temperata corde temperati et econ
tra dispoñes cerebri et mēbrozū frigidorū magis appropin
quare: qd nñ vñ rōnabile: et cōtra in colico. Et seq̄ ex
b̄ nñ similē ē hūiditatem cutis tēpati ad cutim melācolici
ei et cordis tēpati ad cor melācolici et cerebri tēpati ad ce
rebri melācolici: et b̄ merito completiōis resultatū ex co
alteratiōe. qz si talis et tāta ēē p̄trariāz qualitātū refractione
in cute melācolici sicut tēperati. p̄p̄ortionalis ēē vtrobiz
bitudo. hñ tāta ē refractione qualitātū membrorū eo qz
caliditas calidoz ē multo debilior et minor in q̄to in eo qz
in tēpato et frigiditas fridoz multo potentior. qz et cō
tra in colerico. Item penes tenētem hanc completiōnē re
sultare ex cōalteratione oportet in aliquo indiuiduo re
periri cutē oīo equaliter distātem ab extrēmis excellētias
qualitātū mēbrozū: Dabilis ē enim magis declinās ad las
calidoz qz frigidorū: vt in colerico et contra in melācolico
eo qz dabilis est ad neutz magis qz ad alterū declinans et p̄
p̄ns equi distanter media. Et forte hoc concederetur. sed
ex hoc sequeretur vltcri⁹ qz corde scōm oīa mēbra prin
cipalia sua calido in p̄mo crīstēte respectu tēpati cuius ei⁹
dem ē calida plus qz in primo respectu cutis tēpati: frido
vero existente frigida quia si equaliter ad mediu ducerē
inter extrēma cutis distēpati sicut tēpati equaliter di
staret cutis a cute sicut a cor a corde. sed multo minus vñ
mediū ducitur caliditas cordis ad cuti trāmissa in colerico
qz in tēpato. ḡ remanet calida plus qz in primo. Et ex b̄
infinita quasi alia sequi videntur que non apparent conce
denda de quibus videbitur in questione.

Cuti tēpati nō p̄nt faro p̄p̄ia equis
mēbris sit tūo raltē mēbris
sit aqua feruens itaq. p̄p̄iat farsu
qz p̄tū rā lōra dūad p̄atit et i
mēbris dūe equis n. nū p̄nt

Quasi enī nō patitur ab aqua equaliter tem
perata cuius medietas sit nix et altera medi
etas sit aqua feruens.

Probat p̄p̄ositionē et p̄ qd ad actiuas scōd qd ad passiuas
scōda ibi. Sili qz poterit p̄mum dupl. scōda ibi. Et foris
p̄ arguit sic. Cutis quasi nō patit ab aqua aliquāliter tēpa
ta cui⁹ medietas sit aqua feruens alia medietas sit nix. igit
cutis ē p̄pinq equalitati ad pondus. p̄mā ista dēclarabit.
P̄notat dicit quasi qz difficile ē rep̄ire p̄ctualiter eq̄
le. C̄ Primo notat qz ex illa ista qdam cōcludere voluerūt

cutim tēpati eq̄li ad pōdus ēē p̄pinquā nō solū scōz silitu
dinē tā dicta h̄ et scōz silitū vel mēsurā gradualē. Cūq. n. q̄si
illud nō scēt qz ē ei in forma q̄si silitū pp qd ab eo q̄si nō alte
raf. C̄ Sz b̄ arguit ēē falsū. alr. n. cui⁹ mlici ēē pp b̄ mediat
iudicanda equali ad pōdus p̄pinqoz. C̄ Itē sicut cutis pōt
rep̄iri q̄ quasi nō patit rep̄ibilis ē cutis que ab hoc nō alte
ratur alteratione p̄ceptibili. Et q̄ritur tūc. vñ erit tēpa
ta vel distēpata. Si p̄mū erit sibi in forma silitū. Si scōm
aliqua distēpata ad sensum vel intellectū Aul. erit equa
liter pōderali p̄pinqoz. C̄ Nō dicit Mondi. qz b̄ mixtū ex
diuersis ē declinans ab equali ad pondus eo qz calitas est
actiuor qz frigiditas. et tñ contra b̄ hēs instantias bonas i
tegn. f. in tertia qōne scōd. respice et cōsidera qz plura in ta
li cōmitione sūt p̄mouenda ad frigiditātē qz ad caliditātē
h̄ ponim⁹ exēpla nō vt ita sit. Sen. hic nibil. Marfilī. p̄cul
dubio dicit argumētū Aul. vt teneat egere supplemento ta
li. cū tēpati quasi nō patit ab equali ad pondus p̄cipiens
vere equalē ad pōdus. qz cutis marie ē equali ad pōdus p̄
p̄ia. p̄ia t3: qz si quasi nō patit quasi non ē dissilis ei. si
tūc recte p̄cipit qz tūc debita tēperē h̄z in cōpatiōe ad opa
tionē tactiūz et p̄ns q̄tū ad ēē mediu equalitati pōderis
scōm similitudinē appropinquat. C̄ Et ex b̄ soluit qdam ob
secta. p̄mū quā cerebri min⁹ patit a tali equali qz cutis
tēpati. qz ē p̄pinquior. C̄ Itē cutis mlici min⁹ pateretur. qz
ēē equali ad pōdus p̄pinquior. C̄ Ad p̄mū dī qz l3 minus
patiat cerebri. nō tñ recte iudicat vt cutis. Et cōdē modo
dicit r̄ndēdū ēē ad scōm. C̄ Reuerētia viri plus mouet me
qz rō alia vt hūic expōnī mō assentia. tñ miror multum cur
nō p̄cipiet cuti mlici illud mixtū eq̄le sicut tēpati. Dato enī
qz tēpatus p̄fecti et distincti iudicat tñ ita vere p̄cipiet ob
secti tale quale ē: et cū b̄ min⁹ patiet p̄ mālēm imp̄sionem:
qz difficultas ē q̄o illud p̄cipit eq̄le ad pondus cui⁹ remissē
calidū respectu organi p̄tinuo iudicet frigidū vt tertio. b̄ sim
plici medietā dīa scōda scōda caplo. et exp̄mū idē ostendit. Et
si ponat h̄ p̄ p̄p̄iale ip̄sionē fieri ita vere iudicabit mli
cus sicut tēpati p̄ p̄p̄iale ip̄sionē. C̄ Itē nō plus teneret ar
gumētū de tali mixto qz de q̄libet tangibili alio debite ap
p̄orinatio. Et oī. n. tali sic l3 argueret. tale obiectū tāgibile
marie vñ app̄hendit cutis tēpati. igit in ea ē tēpamētū p̄
pinquū equali ad pōdus scōz similitudinē. p̄ia t3: qz si recte p̄
cipit qz debita h̄z tēpēm in relatione ad opationē tactiūz:
et p̄ns qd ad ēē mediu equalitati ponderis appropinquat.
C̄ Itē hāc expōm nescio p̄sonā reddere līe. C̄ Quidam
bononiēses alr dīcūt. Cū nō patit. i. nō iudicat b̄ calim: nec
frigidū h̄ mediu qz scōm similitudinē equali ad pōdus p̄pin
quū. et p̄ns dēducit vt p̄cedēs. C̄ Itē et finia me p̄fundit
qz si silit argueret de mlico: mli velivoluntarie diceret qz so
lus tacti tēpati iudicat b̄ mixtū ēē q̄le ē. Et tā multū ad bēsi
p̄me expōnī. qz nō tota b̄nāa p̄plo et cōpatiōe cūmūcūz
mēbz declinat ab eq̄li ad pondus p̄ calim h̄ ip̄m circūit: vt
sūt in nobis rep̄ire mēbz aliq̄d ab eo declinās p̄ frigidū ali
q̄d p̄ calidū. l3 nullius mēbz nālis cōplo sit eq̄litas pōdera
lis vt supra. et b̄ nālit. Et hāc seq̄ndo expōz lra nullam bz
difficultatē vt p̄s. sed volēdo lraz trahere ad expōm sup̄
recitatū mibi app̄z p̄r alr dicendū ēē. p̄ qz illud mixtū sit si
gnatū nō ē eq̄le ad pōdus: h̄ ē ab eo p̄ calim et b̄ndū multū
nōbilit p̄cedēs. scōd qz p̄ aquā feruētē et nūc nō itelligit.
Aul. aquam frigidā friditate sūma nūc calidā caliditate sū
ma nec ē itelligit duas aq̄s p̄ excessus suaz q̄litatū ab eq̄li
ad pōdus equali recedētes: sic. n. oportet recedere argu
mētū p̄me pōntis. tertio qz p̄ nūc et aq̄s feruētissimā itelligit
Aul. duo mixta i qz vno quātus p̄cipit excessus caloris ab
organo facti: rā: i alio p̄cipit friditas excessus ex qbus mix
tū resultabit iter has extrēitates p̄ceptas mediu qd erit oī
gano tacti vt oīo silit in qualitātib⁹ his vel ab ip̄s p̄p̄ia dī
stās: iō ab eo q̄si nō patiet cutis: vt dī in lra. C̄ Et tūc p̄r
p̄z qz scōz similitudinē sup̄ dicta cui⁹ ē p̄pinquā eq̄litati cer
te. qz sic illa ē media ita cutis mediat iter excellētias bas sic
p̄ceptas. Patet p̄r cū b̄ nō repugnare cutim ēē ad calidū
et humidū satis notablē declinātē. hoc enim sic p̄mixtūz de
clinat ab equali ad pondus per calidū et humidū.

Et foris caliditas venaz et sūguis neruo
rū frigiditati i ea equatur.

Adducit scōm rōez arguit sic. In cute eq̄ caliditas sū
guinis venaz frigiditati nerui. qz ip̄a est p̄pinquā. p̄ia t3

zaffis forsitā est verum ergo 7 pñs. Dixit forsitā qz certe rei qñtās nec calamo scribi pōt nec lingua pferri.

C Sitr quoqz nō patit a corpore quod bñ tem peratū existit ex sicciōribz corpōribz 7 hu midioribz cū i eo equalia fuerit.

Adducit tertiam rationem. scdo declarat ratōes tactas ibi secunda. Et nos. Prima pars patet.

Et nos qdē scim⁹ q nō ē cā quare nō patiat nisi qz nō sentit illud: neqz ē tale quale illud nisi qz pp ipz nō patit: nisi. n. tale ēē quale illud: p illud pateret. Res. n. q vni⁹ sunt origis 7 in naturis opponit vne ab aliis patiunt: sed ab eo quod ei i qualitate coicat res nō patit.

Deducit pñaz pme 7 secunde rōnis taliter arguēdo. Ad pp aliud dñis cutis nō pati ab illo mixto nisi qz nō sentit illud mixtū. non sentit aut illud qz ē similis illi. iō si nō patit ē similis illi 7 pñs pñq. 7 pñs. qz res q sunt vni⁹ origi nis. i. in mō cōicant 7 ad inuicē scōz suas qñtates opponi tur patiunt inuicē. dñz vero i qualitatib⁹ cōicant. i. si filis non patiunt adinuicē. ideo nisi cutis est talis qle cōmixtūz illud pculdubio pateret. **A**d pñō qz cutis ē pñta ex pri bus neruicis: ad ipaz et veniunt 7 terminatur vne minutis sine potates sanguine 7 spiritūz 7 artarie quaz quodāmo vī adeqñō cum illis partib⁹ neruicis. **A**d scdo in deduc tione istaz rationis. **A**d nō vult aliud nisi qz bec pñs ē bo na. Cutis nō sentit illud obiectū cum debita appropinquit 7 ē apta sentire illud. q illud ē simile vī qñ simile cuti. Et vico notatier vel quasi simile. qz dato qz cēt dissimile a cute esset tñ nō sensibilib⁹ distās 7 si pateret cutis: non tñ transiret illud vt pz. **T**erid nō p origine itelligi māz. Res. n. eiusdē ori ginis sunt res i mō pñmunicātes. Dicif at materia origo qz in ipsa originat 7 fundatur oēs forme 7 trāsmutatōes natu rales. vel origis. i. generatōis. adinuicē opponit. i. bñ cō trarieratē i naturis. i. suis qñtitatib⁹ q nature dicunt large qz ista pñcia pñcipia trāsmutatōis. **Q**uarto nō tripl al q ēē filia. in gradu tantū. in forma tantū 7 vtrozqz mō 7 qz simi lia tertio mō nō patit in vigore qñtātū pñmaz. qñ notatier addo. qz p virtuales 7 f. hales qñtates pñt tñ trāsmutare.

Dic mouet dubiū. vīz cutis sentiat. qz non at. pmo qz ē membris terrestris sicut oīs pellis. qñto de generatōe aialis caplo qñto. Itēz ē viscosa nō cōlis i pñone. scdo cas. capi tulo de pelle. **D**icēdū qz duplex est cutis. i. exterior. terre stris deā imē. 7 interior supra dicta satis cōlitat. pñpñ qñā dñim⁹ sentire. pñā at cutis esse tanqz eius de sensaculū. me lius at sentit oīs cutis dñz ē carni ānera. **A**li. tertio de istoz rñz. **A**li. tertio de aialib⁹. Has duplices cutes collige se prima qñri cas. caplo de scabie cū ingit. Et ad vltimū mate ria pñuit egredit iter duas cutes. 7 tertia qñri. caplo de cri stipilla. dñz dixit. flebotomia. n. nō multū cōfert nisi qz o mā ē iter duas cutes. Si at pñfunda fuerit tñc eius iuuamē tuz minozat. **A**d argumentū dñc qz cutis est terrestris maxime i men 7 viscosa vt nutrimentū vt tamē membz vī uēs pōtēē tēperie pñpina vt dñcū est.

Quod at i cute magis existit tēpatū ē cutis man⁹. 7 qd i cute man⁹ tēperatū ē. ē cutis vo le. 7 tēperatū ei⁹ ē quod ē super digitos. 7 tē peratū ei⁹ ē quod ē super idicē. 7 tēperatū ei⁹ cūos ē i pulpa extrēitatis eius: 7 pro pter illud ē melioris sensibilitat⁹. 7 quod i cu tevole magis existit tpatū est quod i digitoz extrēmitatib⁹ iuenit: quapropter extrēmita tes digitoz alioz quasi indices erūt qualita tum natura tactualū. dñ. n. declinatō iudicis equal⁹ existere ad vnāquāqz extrēitātū: iō vt egressū ab equalitate 7 a medietate pēcipiat.

Dic ostēdit qz tēperatō iter cutes. 7 declarat illud cō cludēdo quodāā. vt pz ista. **C**zimo nota qz licet hūana cutis sit subtilior cute alioz aialū vt gñto 8 generatōe aia liū. 7 decima. pbleumatū. qñto pbleumate. ea tñ in boie re perit grossior 7 subtilior vt facies pedis 7c. qz qñ subtilior

ē. est ē sensibilib⁹. **A**d scdo cutis mātis ē tēperatā ma gis tēperamēto tactive sensatōi pñoz iōāto. Lū enī mātis marie habeat occurrere tāgibilia sunt necessarii ipse tāgibilia magis alijs mēbris pñcie cognoscere. nā enim nō de ficit i necessariis vt scribit tertio dñā textu pñmēti qdrage simignti. **A**d tertio pñt iūiorē ē magis tāgibilia pñce. **P**mo qz ei⁹ cutis subtilior ē. scdo qz magis erit sensatō ex po sita alteratib⁹ 7 hoc iteriori pñt nō facia accēualiter callosa vt i rusticis appet. **Q**uarto nō digitoz extrēmitates sūt qñ. i. p qñdā methaphorā 7 silitudinē indices. sic enī iustus iudex iusta debet pferre sentētiā dñz ēē mediū iter litigā tes ad nullū ipsoz declinās nec p aliquē passionat⁹ vt pmo rberozicoz 7 qñto eibicoz. **A**li. ita dñz organū tact⁹ ēē me diū iter tāgibilia 7 itellige mediū geometricū vt supra re citatū ē. 7 in qñtione magis apparebit.

Debes at scire vltra hoc quod scinisti. qz cū dicim⁹ de medicia qz tēperata: nolum⁹ dice re qz sit tēperata certe: qñ illud est ipole.

Determinat de cōlitate mediciaz scēm quā medicina dñ eqñlis vel ieqñlis i potētia eo qz dñmāuit de cōlitate actua li. i. boīs 7 mēbroz. Et pmo ostēdit qd itelligit p medicinā tēpatā siue eqñle. scdo qd p vīstēpatā. scda ibi. Et silit. **P**mo ostēdit qd sit p medicinā tēperatā itelligendū. scdo qd p vīstēpatā medicinā. scda ibi. Et silit. **P**ria i duas. **P**ri mo ostēdit qd p medicinā tēpatā nō sit itelligēdū. scdo qd sit itelligendū. scda ibi. **S**z volum⁹. **P**ria i duas. sic duo ost dit p medicinā tēpatā nō ēē itelligēda. ibi scda. **F**leqz volu mus. In pñma vult p medicinā tēpatā nō ēē itelligēdā me dicinā tēpatā tēpamēto pōderali. pñaf. qz tale dabile si ē.

Dio nō qz penes auctores repñit isti termini medicia ci b⁹ medicia cibalis 7 cib⁹ medicinalis. p qñ qd itelligēdū sit i qñone patebit. Sumit at qz doqz medicia cōiter. p qñoz al teratio vel pñseruatio corpōis hūani siue p actualē siue p virtualē ei⁹ qñtatē. **O**ñqz simif. pñpice magis p qñoz al teratio 7 pñseruatio merito siue qñtatis virtual⁹: taliter simi tur bic. **E**t qñ pñ medicinaz pmo mō sūmpt⁹ 7 adue scdo mō posse ēē secūdū qñtates pñas equales ad pōdus.

Pz scdo qz si esset tale equale ad pōdus nō esset boi me dicina tēperata. **C**ōtra qz **A**li. dicit quoniam illud ipossi bile ē esse. **D**icif iposibile esse ad sensum dicendū in qñ ne qz nulla medicina pōt in sua naturali dispositōe sibi equa litatem ponderalem determinare.

Neqz volumus dicere qz tēperamento hūa no i sua complōne sit temperata. si. n. ita esset: tñc esset ex ipsam et hūana substantia.

Scda conclusio. Nec medicia dñ tēperata qz habeat in se tēperamētū siue tēperamento hūano. pñaf. qz tñc medic na tēperata est qz ipamet boīs si ba. pñs apparet falsum. pñe quēnā vō dñmāit tāqz notā. **P**mo nō qz argumētū. **A** penes varios vario mō tñ. Quidā dñt qz tēperamētū hu manūz relūtat ex coaleratōe mēbroz hūanoz. qz hñs tale tēpamētūz hēbit mēbra hūana. 7 pñs medicia tēpata si sic dñt erit ex suba hūana siue boīs. i. mēbroz. **A**lii hñs tēpa mētū hūanū bz pñlonez sufficiēter ad hūanā formā pñpā tē 7 c. **C**onciliatoz vō dñā cētesimātrigesima sentit qz iten tio **A**li. est non iō dñcif medicina tēperata qz formaliter si milet temperamētū eius. temperamēto hūmāo: qz tñc me dicina temperata formaliter nō est nisi homo. **A**lii ad hoc vt aliqñ temperamētūz dicat alteri simile nō sufficit vt sit tale qle illud gradualiter h regrit similitis dependētia a pñ ritib⁹ 7 hūozib⁹. quo pñsto si medicina tēperata habet tē peramētūz siue hūmāo ipsa esset hō. vbiqz enī ē tēpera mētūz gradualiter simile cñ similib⁹ dependētiis ibi est forma hūana. **S**cdo nota nō ēē itelligendū **A**li. negare aliqz medicinā tēperataz habere temperamētū: hūa numz. **I**nfra enī ostendit in qñone qz homo alteri in cōpō ne similis ē ei medicina temperata: h vult qz nulla dicta po tētaliter talis bz tēperamētū humanum vel qz nō ideo dñ cif tēperata: qz tale habeat temperamētū. qz si omnis ta lis temperamētū humanum haberet.

Sed volumus qz cū pñpter calozē naturalē qz corpore existit hūano patiet: qualitate affi

ciet q̄ hois qualitate nō supegredit i aliqua duaz extremitatū equalitate excedētū. non ergo i ipso opabitur officiū qualitate excedē tē cōsideratiōe igit sue operationis i corpore humano est equalis.

Conit tertia cōclusionē. s. q̄ ideo dī aliqua medicina tē pata potētiā talis q̄ occurrens corpori hūano ab ipso ad actū reducitur officie qualitate aliq̄ qua nullo mō supegreditur equalitate hūanā versus aliquā extremitatū excedēte equalitate: t p̄ p̄s nō opabit i eo effectū excedēte equalitate. i. tēpantiā. Et quo cōtingit q̄ medicina dī tēpata cōsideratiōe opatiōis ei⁹ i corpore hūano. **C**rimo notādū p̄ calore nālē hic nō solū nālitate sanitatis: s̄ ē vīte ē intelligēdū. **C**Secdo nō q̄ p̄ncipiū p̄ncipale p̄ q̄ opaf medicina tēpata potētiā talis est forma substantialis q̄ isti nō ē potēs corp⁹ nīm p̄seruare vel alterare nisi a calore nō stro aliquā dispōnē recepit qua potēs ē agere vbi p̄ius ad hoc potēs nō erat sicut forma ferri ē p̄ncipale i mouēdo ferum: nō isti pōt mouere nisi a magnete p̄ncipiū hui⁹ mōt⁹ recepit. **C**Tertio nō medicinā a calore nō multas recipe dī spōnes. s. subtilitatiōē t diuisionē ad mima: t solū t ipso tūe p̄currūt ad opatiōē medicine: p̄ hoc enī meli⁹ mēbris occurrit t alias dispōnes ē a calore suscipit sc̄bz māifestas qualitates: q̄ calefit tē. Et hāc dispōnē ē imaginari possūmus cōcurrere p̄mo effectiue vīputa q̄ forma medicine sua mediāte p̄plone: t hoc calore calefaciat vel cōseruet: t h̄ ē difficile saluare i frigidis. sc̄bz q̄ dispōsiue: q̄ b̄mōi p̄ntia redit h̄c forma cū eius p̄plone potēs calefacere i frigidat re p̄seruare vbi sine hac facere nō posset. s̄ qd̄ b̄ hoc ifra. se cūda fen videbūt. tertio recipe pōt qualitates occultas per quas sic reddūt q̄n q̄ potēs vniū corp⁹ conseruare q̄ non aliud: t sic vniū mēbris q̄ nō aliud. **C**Et ex isto posset p̄ba b̄lī tēneri: p̄mo q̄ cū ilz opatiōi a qualitate pueniēt i medicina potentiali tali āncut opatio a forma specifica. sc̄bz p̄ qd̄ per medicinā temperatā sit intelligendū: q̄. s. medici na q̄ ad actū reducitur recipit dispōnē merito cur⁹ corp⁹ non calefacit tē. sed i sua tēperie cōseruat. **C**Et his possent cōcludi plura q̄ i questiōe melius declarabuntur.

CEt s̄lī cū dicim⁹ q̄ ē cala: aut fra nolum⁹ dicere q̄ i sui subā sit vltio calitatis: aut s̄ritat̄.

COffendit qd̄ nō intelligit p̄ medicinā distēperatam. sc̄bz qd̄ intelligit p̄ eādē. sc̄bz ibi. Sed volum⁹. Dīa i duas sc̄m q̄ duos falsos remouet intellect⁹. sc̄bz ibi. Aut i sua. Prima cōclusio. Nō iō dicit aliqua medicina cala aut frigida: q̄ sit i vltimo. i. i sūmo cala aut frigida vt ignis vī aqua simplex: p̄ ex cōi vī b̄mōi nominis medicina. **C**Primo nō i sua sub stātia. i. q̄ i se subiectiue habear caliditātē tē. **C**Secdo nō. vt sup̄ q̄ medicinaz qd̄ est potētiā talis: quēdā actualiter talis vt aqua frigida tē. Talis ē actuali i vltimo ē h̄is i se actualiter sup̄mū gradū caloris tē. siue formalr t subie ctive. Potētiā vō qd̄ nō b̄z licz sit illius pductiua vel tan ti cū quāto vita stare nō pōt. **C**Tertio nō nō ē intētiōes Alui. q̄ nulla sit medicina cala aut frida i vltio. imo tā actua liter q̄ potētiā talis pōt ēē i vltio talis. **C**Et q̄bus hec correlaria sustēdā sūt. Prīmū. Aliqua medicina actu talis ē sūme cala t aliq̄ ē sūme frigida. Sc̄bz. aliqua potētiā ca lida: t s̄lī frigida est talis i vltio. Tertiu. nulla dī talis: q̄ in vltio talis. Quartū. duaz calidatū aut frigidaz i vltio vna est altera magis aut min⁹ calefactiua aut frigefactiua.

CAut in sui substātia sit calidior corpore hūa no aut frigidior: si enī ita foret cui⁹ p̄p̄o cēt s̄ cut hois p̄p̄o cēt temperatū.

CSecūda cōclo. Nō iō dī aliq̄ medicina cala aut frida tē. q̄ sit i subā sua calior aut frigidior hoie. p̄ba q̄ tūc medi cina dicere tēpata ex eo q̄ haberet tēpamētū hūanū. t b̄ itelligit dū dicit. Si enī ita ēē enius. s. medicine p̄plexio ēē sicut hois p̄p̄o. cala aut frigida illa medicina ēē tēpamē tū hūanū. **C**Nota b̄ argumētū Alui. q̄ a varijs vario mō exponit. Prīmū notat q̄ tot falsos remouet intellect⁹ medi cine distēpate quot tempore sibi oppositos. duos autē de tē perara remouebat. Tō hic ēē duos de distēpata remouet. Prīmū remouebat equalitatē pōderis t hic extremitatem equalitatis ponderis. sc̄bz remouebat formalr tēpamētū

b̄hauū t hic remouet distēperamētū hūanū tēpamētū ex ce dens. t tūc p̄s deductio argumētū. sc̄bz intellectus ē q̄ p̄ me dicinā distēparā nō debemus itelligere medicinā h̄itēz cō plonē a tēpantiā hūana solū graduālī recedēte. Si. n. talis p̄p̄o solū graduālī ab ea recederet ab ipā solū sc̄m magis t min⁹ differret: t tūc p̄s q̄ tēpate medicine cōp̄lo nō differt ab hūana cōplone. Alī. Non iō dī aliqua medicina distēpa ta: q̄ ei⁹ cōp̄lo formalr egrediat tēpantiā hūanā sicut ē cō plo leonis asini tē. p̄ba q̄ si sic: tūc diceret tēpara culus p̄p̄o nō formalr ē ēē tēpantiā hūanam. t p̄ p̄s b̄z tēperie hominis: vt colligit a Concil. dīla. 13. 7m.

CSed volum⁹ dicere q̄ p̄pter ipaz in corpo re hois puenit caliditas: aut frigiditas maior illa quā ex se habebat.

CTertia p̄lo ponit ex qua cōcludit duo correlaria. sc̄bz ibi. Quapropter. Prīmū p̄bat hāc p̄conem. iō dī medicina calida vel frigida. q̄ si sic occurrunt hūano corpori ex ipā puenit eo caliditas aut frigiditas maior q̄ habebat corp⁹ humanum ex se. Et potest persuaderi. q̄ nō dī talis nisi q̄ formalr talis vel ex effectū. Nō p̄m̄ per cōclonē p̄mā p̄ce dētē. s̄ tē. **C**Nō p̄ q̄ rō formalis medicine distēperate est oppositiōi rōni formalis tēperate. Sicut igit illa tēpata dī q̄ cū patit t̄ reducitur ad actū a calore nō non iuducit qualitatē excedētē tē. ita ex opposito distēpata dī q̄ ad actū reducitur. iuducit qualitatē valde itēfiorē t hūanā tēpantiā valde ex cedētē. Et ex hoc cū adiutorio eoz q̄ de medicina tali i potē tia dicitur sc̄bz fen. b̄mōi p̄s q̄ de itēfiorē Alui. fuit q̄ medic nis talib⁹ i potētia dī a calore nō forma qd̄ q̄ stat cū cō plonib⁹ illaz tāq̄ p̄fectio ex qua simul cū illis sit vniū tota le p̄ncipiū potēs hūanū corp⁹ calefacere: i frigidare: h̄ue ctare tē. recte sicut ex vno p̄ncipio oib⁹ mēbris nostri cor⁹ poris a corde dato cū suis p̄plonibus quaz qd̄z sūt calide qd̄z frigide resultat vniū qd̄z totale p̄ncipiū q̄ oīa mēbra i suas debitas opatiōes creūt. **C**Et quo p̄s q̄ opatiōes me dicinaz diuersificari p̄nt nō solū sc̄m eaz diuersitates sed ēē corp⁹ q̄ obuiant ex q̄ a corp⁹ diuersis diuersi ac tus vel p̄fectiōes eis attribunt. nō igit mirū est si medicina hōi frigida pōt ēē scorpionis cala: t vniū m̄ n⁹ cala t alteri ma gis cala. **C**Et q̄ p̄s vltius q̄ medicina nō conferēte debe m⁹ trāsferre ad alia. q̄ alia alī p̄ficiet t actuabit calor. de q̄ plus i sequēti p̄cula dicit. **C**Secdo nō q̄ duplī aliqd̄ nō stro corp⁹ occurrēt dī calefacere. s. p̄ se vel p̄ accēs eēn tialr vel accitālī. Colligit b̄ sc̄bz cān. tertio. ca. t tertio te gni. t p̄ma quarū. ca. de causis vlib⁹ effimerarū. Alī. p̄posi tū medicinā calidam appellam⁹ ex qua puenit effect⁹ iā dī ctus p̄ se t nō p̄ accēs. **C**Et quo tene ista correlaria. Dī m̄. Nō p̄pter corpus nostrū ab aliqua medicina fieri cali dus aut frigid⁹: t̄ aliqua medicina denomiari cala vel fri gida. Sc̄m. p̄pter ipm̄ fieri calidius vel frigid⁹ tanq̄ ab agēte p̄ se est denomianda medicina cala aut frigida.

CQuapropter vna medicina plerūq̄ est frigi da hūani corp⁹ cōparatiōe: t p̄p̄one corp⁹ scorpionis calida: t hūani corp⁹ cōparatiōe: cala t fra corp⁹ serpentis p̄patōe. Immo q̄n q̄ ē vna medicina existit cala p̄p̄atiōe corp⁹ petri magis q̄ cōparatiōe corp⁹ pauli.

CConcludit duo correlaria. sc̄m ibi. Ideoq̄. Prīmū p̄s: **C**Primo nō de medicine actuali talib⁹ euidentia b̄z dictum Nota p̄. Aut aliqd̄ enī per qualitatē actualē talē corp⁹ vniū calefaci t alterū i frigidat vt repidū. De potētiā ēē talib⁹ pōt b̄re veritatē. Prīo q̄ sicut p̄p̄o hois scorpionis t serpentis sent distincte sp̄ritu a medicina eadem actualitē p̄nt recipere sp̄ differētes: per quas medicina erit in vno vni⁹ t i alio alteri effectus pductiua. Sc̄bz q̄ p̄ter actionē t quali tatem manifestā annectit opō a forma specifica. **C**Tertio pōt b̄ accitālī puenire ex pte diuersitatis corp⁹ q̄ ob uia: i fontidie t debilitate caloris t difformitate medicie in facilitate t difficultate: seu fortitudine t debilitate resolu tionis t reductionis ad actum t difformitate partium. Et plūm p̄m̄i sicut scamonea nō facit notabilem permutatio nem i corp⁹ turchoz: t alijs sic. q̄ vīr⁹ eoz resolut t ertermiat virtutes eius. quarta p̄m̄i. capitulo de dīspōib⁹ medicinaz ventrē soluentium. Et replūm secūdi. sicut iust

gam⁹ turbos nutrit⁹ et hoies cōgelat. q̄to de simplici medi-
cina. et sexta q̄rit. q̄m i turdo sūt vie anguste et tarde penetra-
tionis. iō tarde penetrat et reducit ad actū. vñ p̄i q̄ mem-
bris vitalibus occurrat exposita sua viute. In hoie vñ cito
reducitur ad actū et ppter latitudinē meatū facile ad vita-
lia penetrat. licz i b. et alia imaginē cām. Exēplū tertij sic
cepe exteri⁹ appositū vlcera. itēri⁹ appositū nutrit. vt seba
bui⁹. Et coriandri itēri⁹ affūptū ifrigidat. exteri⁹ vñ sup̄ius
resoluit et calefacit. Et cerula itēri⁹ sup̄ta ifrigidādo pfocat.
exteri⁹ vñ nō nōbilit ifrigidat. In cepe enī et coriandro sunt
ptes subtiles calide et sup̄ficiales. p̄fide vñ grosse et frigide
vñ ḡitēri⁹ occurrētib⁹ calor: itēri⁹ fortis ptes calidas re-
soluit et subtiles et ex cepe chillā et sāguinē ḡnāt qz cib⁹ medi-
cinalis est. Coriandri vñ ptes subtiles et sup̄ficiales calide ci-
to resolunt. h̄ frigide et grosse et subtiles: nō tñ resolunt
tur: h̄ ad actū reducunt ifrigidādo vt alie medicīne frigide
Ecōtra vñ bis exteri⁹ appropiatis calor: i extēriorib⁹ debi-
lis exis ptes grossas nō pōt nōbilit mutare et frigidās cali-
das vñ subtiliat et ad actū reducit. q̄re et coriandri resolue-
re cepe exteri⁹ vlcera poterit: i b̄ sint alie cāc tacte loco
p̄allegato. Et p̄ idē cerula itēri⁹ pfocat: qz grosse sube criss
nō pōt nisi a forti calore ad actū reduci itēri⁹. Et reducit ad
actū et vias sp̄us penetrat opillādo et ifrigidādo pfocat. ex-
teri⁹ vñ appropiata nō sic a calore debili subtiliari pōt vt
vias sp̄um possit penetrare nec nōbilit ifrigidare. Et p̄ idē
nō repugnaret i corpore debilis caloris valde medicīnā frigi-
dā difformē tñ vt coriandri calefacere et i alio ifrigidare: qz
calor debilis ptes subtiles calidas pōt ad actū reducere. fri-
gidās vñ non: sic Scrapio i de simplici⁹ vñ sensisse de man-
dragona itēri⁹ sup̄ta. Medicia ē calida respectu vni⁹ ē mi-
nus cala q̄ respectu alteri⁹ scdm viā plusq̄ cōmētatoz mi-
n⁹ cala. i. min⁹ potēs calefacere cū alijs parib⁹.

C Ad eoqz p̄cipitur eis q̄ medicatur vt cū cō-
plonez mutare voluerit et vñ adhibuerit me-
dicinā q̄ nō cōtulerit ab ea discedat.

C Donit secundum correlatiōē. p̄z.
C Ad medicine pmutant⁹ aut qz nō satis i gradu eleuare:
aut qz assuete: iō nā nō patit⁹ aut ppter occultā p̄prietatem
currētē inter medicinā et corp⁹. et tñ cōsidera.

C Postqz igit de cōplone tēperata q̄ dicenda
erāt cōpleuim⁹: ad loquendū de cōplonib⁹
distemperatis redeam⁹.

C Determinat de cōplonib⁹ distēperatis. Primo p̄mittit in-
tēti. scdo p̄legi ibi. Dicem⁹ itaqz. Dicē p̄ q̄ dicto de cōplo-
ne tēperata redeam⁹ ad dicēdū de distēperata. Dixit autēz
redeam⁹: qz sibi appēbat q̄dā digressiōē fecisset de tē-
patis q̄ distēperatis medicinis i b̄ ca. tractādo. Cōueniēs
aut fuit hic ordo: qz cū tēpata p̄plo sit sicut mēsurā distem-
patā et mēsurā debet mēsurato eē p̄ognita oportuit p̄us
de tēpata. et p̄ur tractare de distēperata.

C Dicem⁹ itaqz qz cōplones distēpatas equa-
le ē siue cōprehēderis secūdū p̄pationē sp̄ci
aut p̄tis: aut i diuidui: aut mēbz: que sūt octo:
et sūt omnes coicantes in hoc qz cōploni tem-
perate sūt oppositē.

C Donit n̄seri cōplonū distēpatāz. scdo declarat ibi.
Et he octo. Dicit p̄ q̄ equale ē. i. nō refert siue p̄phēderis
cōplones distēpatas p̄ cōpationē sp̄ci siue p̄tis sp̄ci siue indi-
uidui siue mēbz: qz semp̄ q̄līctūz velis sp̄as cōprehendere
sūt octo. et oēs i hoc pueniūt: qz sūt oppositē cōploni tēpate.

C Primo nō vt sup̄ i3 modi equalitatis distincti sunt octo.
oēs tñ ad q̄tuor reducunt. s. sp̄ci partis sp̄ci indiuidui et p̄tis
indiuidui. s. mēbz. deinde q̄libz illoz diuidit i duos vt sup̄ de
claratū ē. **C** Scdo nō qz cuius mō equalitatis cōsideret mod⁹
inequalitatis sibi opposit⁹. q̄. s. aliqd ab equalitate illa rece-
dere dī. et qz oēs modi equalitatis dicti cōsistūt in certa qua-
litate cōplonataz mēsurat: iō quot modis puenit ab equali-
tate illa recedere tot modi erunt inequalitatis. octo aut mō-
dis cōuenit ab oī equalitatem cōplexionataz mēsurā rece-
dere. s. scdm caliditatem tñ: frigiditatem tñ: hūiditatem et sic
citātē: s. sicut caliditatem et siccitatem et c. et cuiuslibet modo equali-
tatis octo modi inequalitatis sunt oppositi. v. g. a. Primus

attēdit scōz p̄pationē hois ad alias sp̄es octo modis possū-
mus imaginari aliquā sp̄em ab equalitate hūana recedere.
Primo qz illa forma stat cū tāta caliditate cū quāta non sta-
ret forma hūana vt forma serpētis. Scdo cū frigiditate vt
scorpio. Tertio cū siccitate vt lapis. Quarto cū tāta hūidi-
tate vt piscis. Item p caliditatem et siccitatem vt leo. Item per
caliditatem et hūiditatem vt porcus et c. Eodē mō in distēpā-
tijs p̄ter nām. pōt enī aia hūana desinere iformare nām p̄
excessū in calido frigido sicco et hūido: et cū bis cōpositis. vt
p̄z. et sicut de p̄. ita de scdo tertio et q̄to. et sic de alijs ē intel-
ligēdū. Et ex hoc p̄z itellec⁹ lfe. equale enī ē. i. nō refert si
ue velis cōprehendere octo distēpantias respectu sp̄ci et c. qz
q̄libz erūt octo nō coicantes oēsqz sue opponiuntur equa-
litati. **C** Patet scdo qz assumēdo modos oēs inequalitatis
aliquo mō magis sp̄ali erūt. lxiij. Plā octo sūt modi equali-
tatis quoz cuius octo inequalitatis cōtrahēt. h̄ octies octo
faciūt. lxiij. igit et c. **C** Ex quo p̄z vltēri⁹ qz istas distēpā-
tias diuidendo magis sp̄ali innāles. et p̄ternām erunt. i. z. s.
et vltra p̄it multiplicari p̄ māles et immāles: licz diuisio per
māle et imāle ip̄oprie satis attribuat distēpātis nālib⁹.

C Et he octo pueniūt quādamodū dicem⁹ et
ē qz egressus ab equalitate aut est simplex qui
equalitatem nō excessit nisi secūdū vñā p̄trarie-
tatem: aut est cōpositus qz equalitatem secūdūz
duas cōtrarietates excessit.

C Declarat et p̄ p̄mittit diuisionē. scdo ponit dīaz inter
istas distēpātias quo ad ip̄az permanētiam. scdo ibi. Iste
tñ quatuor. Primo ponit diuisionē. Scdo subdivisionē. ibi
scdo. Et simpli. Dicit p̄ qz egressus ab equalitate ē duplex:
qz qdā ē simplex. qdā cōpositus. Simplex vñ fit aut scdm
p̄rietatē agentē aut patiētē. **C** cōpositus ē scōz abas p̄rieta-
tes. **C** Ad primo qz qualitati p̄marū que sūt quatuor. due
ab auctorib⁹ appellat actiue due passiue. actiue vt calidi-
tas frigiditas. passiue vt humiditas et siccitas. he q̄ q̄litas
duab⁹ p̄rietatib⁹ p̄phendunt. s. actiua inter se et passiua
inter se. patet. n. qz actiua ad passiuas nō ē p̄rietas. **C** Se-
cundo nō qz recessus a tēpamēto pōt fieri scdm vñā istarū
p̄rietatū solū et q̄nqz sit scdm abas. Exēpla apparet. Primo
mō dī distēpantia siue equalitas simplex. scdo mō cōpo-
sita. **C** Ex p̄z p̄rio qz nō iō dī aliq̄ distēpantia simplex: qz
sit scdm vñā qualitatem tātū. corpore enī calidiorē tempore
exsistē nō solū recedit caliditas a mēsurā debita: h̄ et frigiditas.
Sic et corpore frigidiori exsistē. **C** Patet scdo qz nō
iō dī aliqua distēpantia simplex. qz illa sit vñā q̄litas. imo
pōt eē duplex q̄litas. **C** Ex quo vltēri⁹ p̄z qz non iō dī ali-
qua distēpantia p̄posita: qz sit scōz qualitates plures: qz sic
nulla eēt simplex. semp̄ enī scōz plures qualitates sit lapsus
a tēpamēto. Ex b̄ p̄z vltēri⁹ qz iō dī simplex: qz ē solum i
qualitate vel qualitātib⁹ sub vñā p̄rietate cōtētis absqz dī-
stēpantia i alia cōtrarietate vt distēpantia i calido et fri-
gido siue distēpantia i hūido et sicco vel c. Ecōtra vñ dī
distēpantia p̄posita. qz scōz qualitates i abas p̄rietatib⁹
contentas vt i calido et hūido vel calido et sicco.

C Et simplicis qdē qui secūdū vñā excesserit
cōtrarietatem: aut est excessus secūdū p̄trarieta-
tes agentem: qdē est aliquo duoz modoz: qm̄
aut ē calidior q̄ dī: sed nec ē hūidior neqz sic-
cior: aut frigidior q̄ dī: sed nō hūidior neqz
siccior. Aut secūdū p̄trarietatem patiētē: qdē
vno duoz modoz: qm̄ aut ē siccior q̄ dī: sed
non est calidior neqz frigidior: aut hūidior s̄z
nō est frigidior neqz calidior.

C Subdit. dī. qz distēpantia simplex q̄ solū excedit tēpantiaz
scōz vñā p̄rietatē aut ē scōz p̄rietatē agētē aut patiētē et p̄z.
C Ad he distēpantie sūt duplices. s. nāles et p̄ter nāz. de oī-
bus itelligit. Nāles sūt corp̄i et v̄tū cōueniētes p̄ opatio-
nib⁹ eē p̄ter nām. Dīnt aut qz nāles graduant⁹ et dīnt tales
aut tante respectu optimi tēpamēti p̄ternāles vñ respectu tē-
pamēti p̄p̄ij corp̄is vñ mēbz. Hic cadit questio. vñz
diuisio cōplonū distemperataz posita ab. A. sit bona quam
hic omīto propter tēpore angustiam.

us tepato vbi adhuc tale corp⁹ erit insensibilis lapsu in frigiditate erit in extremo ite foziori tepantie humiditatis: qz statim redetur humiditas corpore scdm vtriusqz fozietate tepato illo extremo: si illud e humidu in extremo. & B redderet humidu e illud extreme. sup hoc argumeto posuerit. & B redderet humidu e illud extreme. colligit intellect⁹ sic frigiditas zc. reddit subm humidu. i. e. latitudine teporamenti vel falcit hndi: tepato cui prius i humiditate eqbal. Et no qz pbatu sit qz corp⁹ frigidu tmi in humido alicui teporato cgle per decursu etatini erit coti nue illud i humido plus excedet: no th deductu e euideter qz ipis pparatis adiuice i sitib⁹ suaz etati sibi corfidentibus alia z alia erit iter se bitudo ppter suaz etati sequalitate. C Contra qz frigiditas maior qz oz associat sibi siccitas e. & no humiditate. affuptu colligitur prima quarti. caplo de ethica senectutis: vbi ponitur frigus dominas ee cam etibi ce senectutis. z in libro de febrib⁹. z i libro de tabe. C Vnde dicitur piam negado. no eni repugnat ide ee p accis duoz cotrarioz cas: h de hoc ifra scda fen magis patebit.

C Siccitas maior qz oz cito reddit ipm frigidus qz oportet.

C Tertia pzo. Complexio sicca tmi no est diu pdurabilis: pbat sic. Siccitas maior qz oz reddit corp⁹ frigidu qz oz. igit zc. C Et pmo nota hanc pponem. Siccitas maior zc. posse intelligi tas de siccitate nali qz de pter nam. z B iute triplice intellectu supi⁹ positu. Prim⁹. reddit corp⁹ frigidus qz oz cito respectu tepati. citi⁹ eni senectute ingredit⁹ z exti guit ei⁹ calor: qz in tepato. Secundus. reddit corpus frigidu respectu tepati: qz pdicit ad lapsu copositu. Tertius. reddit corp⁹ frigidu intra vel et latitudine scut de alijs viceba. C Secdo no. dupli of aliqz corp⁹ ifrigidat seu ericca ri. f. positue z puate. priuatiue ifrigidat corp⁹ p priuatiue ne debite quantitas sanguinis z spiritus: vt p dprope⁹ z a ca calida febrilis priuatiue ifrigidatus. Positiue vo p acq sitionem vltoriois gradus frigiditatis z de pditione pceer stentis caloris gradus. Silr ericari priuatiue p remouidoz debite qstittatis humidit: z positue p acq sitione gradus siccitatis vltoriois: lz h siccitatis scdm plurimu se psequantur. C Ad ppositum siccitas maior qz oz reddit corp⁹ cito frigidu priuatiue p priuatiue debite qstittatis spiritus: z caloris nalis: no th necessario positue. na si i colerico pot du rare vsqz ad fine vite caliditas excedet teporamentu hoc a fortiori pot in sicco. tmi: associat igit sibi frigiditate maioris priuatiue: licz et positua associare possit. vt pz in senio. Et penes hoc be conclusiones sut ccedede. Prima. corp⁹ sic cum tmi pot pmanere siccu tmi per tati de decursu suaz etati pz ponedo i sicco pauci excedere tepamentu: z cu hoc caliditate ei⁹ ee in extremo remissioi latitudinis caloris teporatie. Secda conelo. Intra latitudine teporatie i actiuis in tas li corpore citi⁹ adueniet positua vel priuatiua varietas qz i temperato vel saltem veloci. Tertia. non necessario cito reddit corpus positue frigidus. Quarta. priuatiue tepor reddit ipm frigidu. Quinta. Citius reddit siccitas pter naz corpus positue z priuatiue frigidu qz nalis. C Ex quibus pz pbatone non ee penitus de oi frigiditate z siccitate vlr vera. C Contra pbatone af. qz siccitas e lima caloris. vt sentit oes. Secdo plus durat caliditas cu siccitate qz cu humiditate. & no cito zc. Argumetu colligit tertia buius. scda doc. p. ca. f. de regimine corp⁹ quoz pplones no sut bde. Dicit eni sic ad lram. Cum aut caliditas fuerit cu siccitate possibile e vt pplo ista i sua dispo ne logo maneant pte: caliditas vo cu humiditate sociata si durat. C Ite siccitas maior qz oz associat frigiditatez maiorz qz oz: z frigiditas maior qz oz associat humiditatem maiorz qz oz. igit siccitas maior qz oz associat sibi humiditate maiorz qz oz. C Ad primu de qz siccitas e lima caloris: eo qz ea dispositua vt caliditas forti⁹ agat vt supi: cu quo th stat qz reddit aut reddere pot corp⁹ frigidu. C Ad secudu of qz Alu. no plus voluit nisi qz complo calida ad cotraria pmutanda merito qualitate seci associare. vt. f. siccitatis vel humiditatis ampliori tpe durat cu siccitate qz cu humiditate. humiditas eniz p via suffocationis caliditatem minuit z extinguit: z siccitas per viam resolutionis que extinctio est tardior: pma. vt pz inuenti.

C Et humiditas maior qz oz si valde fuerit supflua veloci⁹ reducit ipm ad frigiditatem qz sic

citatis maior. Que si plurima no fuerit conseruabit ipm plitiori tempore.

C Quarta pzo. Complexio humida tati no diu pdurat. pbat. humiditas maior qz oz reddit corpus frigidu si valde superflua fuerit. & zc. z subdit. Si aut no fuerit multu superflua conseruabit ipm sic plitiori tpe. Ad vltimu vo reddit corp⁹ frigidus qz oz. C Primo no. dupli ptingit calidu extingui vt pposito pmet. f. p via suffocationis z resolutionis: lz alias dixerim extinctionem qz sit p via suffocationis terminari vel reduci ad illa qz sit per viam resolutionis. id dicit si plurima fuerit. C Secdo no. qz humido no existente tati vt calidus suffocare sufficiat conseruabit plitiori tpe. f. qz distemperata simplex i tali gradu siccitatis alijs paribus.

C Ad vltimu vero reddit ipz frigidus qz oz.

C Contra qz si humiditas no ponit i pncipio qz fuit maior si poterit pcessu qz erit minor. & no ad vltimu. C Rideo ad vltimu. i. pcessu. z iste scilicet penes quosda si eet ver⁹ p argumetu adductu. vt vt finia Alu. tertia pmi. doc. scda. allegato ca. vbi ponit pplone distemperata humidu pcessu meliorari. scdo intellect⁹ ad vltimu. i. i suma reddit ipz frigidu qz si foret humiditas teporata. lz no notabil si parca fuerit: z e modus loquedi Alu. terti⁹. ad vltimu. i. pcedete tpe z accedeb⁹ causis ifrigidatibz pmoueb⁹. B erit ca falcit distemp situa vt corp⁹ reddat frigidu. qrtus intellect⁹. ad vltimu. f. excessiue valde puenies humiditas reddit corp⁹ frigidus vt sic cotinuet sermo: qz si plurima no fuerit zc. ad vltimu z vo. i. plura facta. qnt⁹ intellectus. ad vltimu. f. etatis pueniens reddit subm frigidu zc. Et e consonu ei qd of tertia bui⁹ al legato ca. vbi igit. Dispo h bntis pplone in q humiditas supat meliorabit i plemeto iuuatuz: z fiet eqlis in eis. C si aut de scederit humiditas etnea augeri icipiet z caliditas minui.

C Tu ti ex hoc itellige q equalitas z sanitas magis ptinent caliditati qz frigiditati: z be q de sut simplices quattuor.

C Donit qda notadu z pz. De illo fiet vna questio.

C Composite aut sunt in qbus sit egressus ab equalitate scdm vtrasqz contrarietates velut si sit complexio calidior z humidior simul qz oz: aut calidior z siccior simul qz oz: aut frigidior z humidior simul qz oz: aut frigidior z siccior simul qz oz. non eni pot ee frigidior z calidior quia oz neqz siccior z humidior simul.

C Determinat de coppositis distepatis scdo facit quadam subdiuisione. ibi scda. Unaqz. Prima pz pz.

C Unaqueqz aut harum octo complexionu aut est sine materia: qd qdem est cu complexio corz p qualitate solummodo afficit ita q corp⁹ hac qualitate no afficiatur propter humore in ipz penetrantem qui hanc habeat qualitate ad qua imutatur corpus. neqz fiat nisi sicut cu caliditate eius q calefit ad ignem aut frigiditate ei⁹ q ad nunc ifrigidatus est: aut est cu materia qd quidem est cum corp⁹ non afficit qualitate hui⁹ complexionis nisi propter vicinitatez huius in ipm penetrantis i quo hec qualitas supabundans existit: qucadmodu corpus humanu ca vitrei flegmatis ifrigidatur aut ca colerici humoris paffini calefit. Tu aut in libro tertio z quarto cuiusqz. xvi. complonum exemplum inuenies.

C Subdiuidit. scdo ponit qda distepes. ibi scda. Et e tibi. Dicit p. vnaqua illaz pploni ee duplex. f. cu ma z sine ma. Sine ma e qz corp⁹ solu afficit qlitate sic q non afficit illa pz vicinitatez huius i ipm penetrantis bntis qlitate il lam vel simile illi ad qua corp⁹ mutat sicut e distemperantia qua corp⁹ acquirit ab igne sole vel nne. Contra vero est distepantia cum materia sicut quando corpus ifrigidat ca vitrei flegmatis: aut calefit ca colerici huius paffini z de

isto tertio ⁊ quarto libro habebis exempla. ¶ Primo nō per humorem in proposito nō solum intelligendum ē hūiorē proprie dictū: sed etiam de proportionatum humorū ad ipsū reducibile: vt chilus humiditatis secūde caro putrida. ⁊ sic de alijs. Et ex hoc solui pōt dubia plura hic adduci solita. Primo. Distemperantia causata ex putredine carnis aut de dīci materialis aut imaterialis. scōz. de distemperantia cāta a verme putrescente in stomacho aut intestinis aut de lapide contento in vesica. Ad prīmū dicitur qd est materialis: qz ē ex re proportionata humori vel ad ipsū reducibili. ¶ Similiter ad secūdū. Flominauit autē hāc materiam solum humorē qz scōz plurimū materia illa a qua depēdet est humor. Dicunt tamen quidā qd ad hoc vt dicat materialis distemperantia requirit ipsam ēpendentē a materia. i. a re corporea grossa p̄ter naturam scōm denominationem consimilem ei qd est de corporis cētia sicut humor humiditas ⁊c. vel ad ipsam reducibilis. ¶ Ex quo p̄z qd cōplo distemperata pendens a re penit nobis ⁊ partibus nostri corporis extranea ⁊ dissimili non debet dici materialis vt pendens a verme aut a lapide in vesica aut a cōsimili re. Non enim ē ista res corpori min⁹ extranea qd sol aut ignis aut nix nos aliterans. Consimiliter dicunt qd mala complexio pendens a cibo sub forma cibi existēte in quātum hūior est imaterialis denomināda. Iterum malam pplexionē pēdētē ab humore in bubone circūscripto i eo loco corporis intrinseco putauerūt denomināda ē imaterialē. Et quo cōcludūt quidā qd si for. biberet sanguinem platonis aut propisū male qualitatis ⁊ in stomacho vel in toto distemperamētū causaret illa distemperantia erit denominanda imaterialis. ¶ Secūdo nō notat: dicitur ē ab humore in quo hec qualitas ⁊c. pp malā cōplexionē pēdētē ab humore i quo nō erit illa qualitas vt effimera pēdēs ab opillatiōe que non proprie est materialis denominanda.

¶ Et est tibi sciendū qd cōplexio cum materia duobus est modis. membrum enī qnqz exteri⁹ a materia madefactū est. ⁊ qnqz materia penetrat ⁊ retinetur in foraminibus ⁊ ventriculis ipsius ⁊ est cū receptio vel retentio ⁊ penetratio ē apostemans: ⁊ ē cum non hec ē de cōplexione dictio. Medicus autē phisico credere d̄z scōm semitam positionis: qd non ē ei manifestū per se.

¶ Datur totum vsqz ad finē. ¶ Nota penes auctores rep̄ri istos terminos. s. humidū: madidū: ⁊ infusū. humidū ē ad huc coius ⁊ dicit de humido qualitative ⁊ substantice ⁊ madefactiue. Madidū est corp⁹ scōz superficie exteriorem irroratum. Infusū vō corp⁹ in cuius p̄fundo penetravit humiditas. Ad propositū vide ⁊c.

¶ Capitulum scūdū doctrine tertie qd est de cōplexionibus membrorum.

¶ Ico qd d̄cus cuiqz aiali: ⁊ cuiqz mēbro donauit ex cōplexione qd magis meretur: ⁊ qd eius actionib⁹ ⁊ dispositiōnibus scūdū possibilitatem melius existit. hoc autē certificare philosophi ē ⁊ nō medici.

¶ Dost qd A. determinauit superi⁹ de cōplexione in generali. hic cōtracie determinat de ipsi. Et primo ad mēbra. scōdo ad etates ⁊ eis annexa. ibi scōda. Et etates. Primo p̄mit tit p̄cābula ad ostendendum diuersitatem cōplexionū mēbroz. scōdo de cōplexiōibus membrorū determinat. ibi scōda. Qd aut. Prima i tres scōm qd tria p̄mittit. ibi scōda. Donauit aut. ibi tertia. Et vnicuiqz. De prima dicit. dico qd d̄cus donauit cuiqz aiali ⁊ cuiqz mēbro illud qd magis meretur ex pplexione: ⁊ illud qd meli⁹ existit ei⁹ actionib⁹ ⁊ dispositiōnib⁹ scūdū possibilitates. ¶ Primo qz dicit donauit nō qd donū diffinitive est datio rei non restituende possesse gratis date ⁊ d̄ donū a do das. ⁊ rei nō restituende ad vtiā mutui vel locationis. Et dicit possesse ad vtiāz donationis sicte. Dicitur autē gratis date ad vtiāz veditiōis pmutatiōis. ⁊ similia sp̄z cōmutionis. Ad ppositū qz qd deus nobis sua imēsa bonitate largitur oib⁹ his conditionib⁹ participare

vident. ideo dicit donauit. Dat enim omni aiali rem nō resituentandam. s. cōplexionem possēssā ab eo: qz oia continet emi nēter ⁊ gratis vt p̄z. Et ideo i legēda sancti frācis scribit cantasse cicadā. ⁊ dominū deus laudasse p̄pter dona qd sibi donauerat. ¶ Scōdo nō. per mēbrū in proposito nō solum intelligēda ē parte nostri corporis: s. et nostris partib⁹ adiacentia. vt pilli hūiores. nec solum pplexiones donauit: sed et virtutes que pplexiones sequuntur. vt sup̄: s. dedit eas per cōplexiones intelligi. ¶ Tertio nota. meritū ē alteri scōz ex gentiam finis debiti. qz igitur dedit pplexiones scōz qd cōuenit opatiōib⁹ ad quas aialia ⁊ mixta ⁊ mēbra finalr ordinantur: s. dedit ex cōplexione qd magis meretur. Dicit autē actionib⁹ pp opatiōes actiuas ⁊ dispositiōnib⁹ propter passiuas. Item nota qd scōm possibilitatē. s. ordinatā nō vero absolutam. de potētia. n. absoluta posset deus aial multo perfecti⁹ boie pducere. hoc autē certificare est p̄mi pbi. s. metaphysici ostēdētis a prima cā totū vniuersi ordinem habere depēdētis cēntiā: ⁊ pbi ē naturalis ponētis et oia ad finē ordinatā dispositi scōm finis exigētiam.

¶ Donauit autē homini cōplexionem tēperatiorē qz in hoc mūdo ē ē possibile cū suarū virtutum conuenientia qbus agit ⁊ patit.

¶ Premittit scōm dices deum donasse homini meliorem cōplexionem quā i hoc mūdo ē sit possibile cū suarū virtutū cōuenientia qbus agit ⁊ patit. ¶ Primo nō hoc dictū sequi p̄mitto. Si enī cūlibz aiali donauit de⁹ ex cōplexione qd magis meretur ⁊ qd magis p̄petit p suis opatiōib⁹: cū opationes hūiane debeāt ēē perfectissimē: perfectissimā cōplexionē donauit homini cū suarū virtutū pueniētia ⁊c. qd totum est intelligendū scōm potētia dei ordinatā ⁊ nō absolutam quā agit mediātib⁹ causis secūdū nātū. Et quo cōter cōcludit pplexiōis pfectionē ēē penes pfectionē opatiōis attendendā ad quā ipsa finalr ordinat. Ordinata enī ad finēz mēsuratur ⁊ disponuntur scōz finis exigētiam scōdo p̄by: ⁊ p̄ ethicoz. ⁊ scōdo metaphysice. Cū igit opatiōes sint finis pplexionum. vt in ista dicit Aui. sequit ⁊c. Qd tñ vt intelligēdū est cū certis circūstātijs ⁊ nō absolute. pfectiores enī opationes apte sunt puenire a pplexione b̄uiti temperat⁹ qd boia appopletici ad mortē rēdētis: q̄uis ista nō sit perfectior cōplexio: sed tñ illud argumētū valet. pplexio humana est perfectior pplexione b̄uiti. s. deducto accidentali impedimēto pfectior operatio apta ē puenire a cōplexione humana qd a cōplexione b̄uiti: vel d̄ qd pplexiōis pfectio nō attendit penes perfectionē operationis ad quā finalr ordinat. ¶ Cōtra. qz multa aialia perfectiorē hnt oīatū vt vultur ⁊ canis. hō enim inter cetera aialia prauē odorat. s̄r certa aialia perfectiorē hnt vīssū vt aquila. vt p̄bat scōdo de aia. ⁊ qnto de generatione aialū. Qnto ca. ⁊ tertio colliget. caplo de accitib⁹ sensus oīatū. vñ i metro d̄r. Nos aper auditu. ling vīssū. s̄mia gustu. Vultur odoratu. p̄cellit aranea tactu. Et vide solutionē scōdo tegni vbi ap̄le tractata est mā ista.

¶ Et vnicuiqz mēbro donauit de cōplexione quod meretur. Posuit ergo qdam ex mēbris caliora: ⁊ alia frigidiora: ⁊ alia sicciora: ⁊ alia humidiora.

¶ Donit tertium dices qd vnicuiqz mēbro corporis tā cōsiliū qd organico donauit pplexionem quā magis meretur. Et qd sequit qd qdā posuit calidiora ⁊c. ¶ Notādū hic qd hoc sic sequit: qz si cūlibet donauit cōplexiones quā p sua opatiōe magis meretur: ⁊ aliqua ad opatiōne p̄ficiēda regit pplexionem calidā ⁊ aliqua frigidā sequit.

¶ Qd autem in corpore ē calidius ē spiritus ⁊ cor a quo pcedit.

¶ Ostendit nūc ordinē mēbroz i suis pplexionib⁹. ⁊ p̄ calidiorū. scōdo frigidiorū ⁊c. partes patēt. Prima in tot quot ponit gradus vel ordines. Dicit primo qd res calidior est sp̄s deinde cor a quo sp̄s pcedit de quo erit pncipalis q̄stio.

¶ Deinde sanguis licz in epate generetur: qz enim cum corde cōtinuus existit ab eo plus acquirit caloris qd epar habeat.

¶ Primo nota p sanguinē non oī intelligere omnes. s. potissime artarialem: cōtētū ē in venis cordi valde p̄pings

In his enī sanguini magna cōducatur caliditas pp spūs z va-
pores cōmunicatos a corde. Cōscō nota per sanguinem
cordi p̄tinuū qdā intellexerit p̄tēti in p̄citate cordis: q̄
dam vō in artarijs. Ego autē puto q̄ cū b̄ ē p̄tē intelligi s̄
guis exis in cpe, p̄tinuū enī cordi p̄ infusū quez recipit a
corde: z l̄ ē sp̄sum recipiat epar: minus tamen p̄pter sub-
lecti inepitūdinem calefit q̄ sanguis.

Postea epar: q̄ ē sicut sanguis p̄gelatus.

Primo nō epar ēē calin p̄clusū ē exp̄mēto q̄ ad tactū ap-
paret ēē calin, op̄one q̄ chilū trāsmutat in sanguinē z hoc
nō sit nisi a forti calō: ex colorē q̄ ruberū: z a d̄fio carnes
z hoc ē signū efficacius alijs. Cōscō notādū hanc p̄posi-
tionē. epar ē sanguis p̄gelat⁹. ēē falsam vt verba sonant, sed
sic ē intelligēda epar ē mēbrum ex sanguine coagulato ḡnā-
tūz, exponit. n. sic p̄gelat⁹. i. a calō coagulato: q̄ tñ in tali co-
agulatiōe resoluatur partes calidiores ignee, s. et aerree. iō
remanet epar minus calidum sanguine.

**Post quod est caro que minoris ē caloris q̄
epar propterea q̄ nervorum villi in ea mixti
sunt qui sunt frigidi.**

Nota p̄ carnē hic intelligēda ēē simplicē, s. habentē sen-
sum z nō motū. pp enī sensū necessariū ē p̄mos vilos ner-
uorū ēē sube sine intersectos z p̄mixtos. iō min⁹ cala ē cpe.
Et l̄ ē in epe sunt b̄mōi villi nervorū: nō tñ ēē p̄lonē eq̄li-
ter refrangūt sicut carnis: pp iuuamūt qd̄ h̄z a spū z s̄gūi-
nem: nec ēē sunt ita commixti substantie epatis.

**Deinde sūt musculi qui minoris sunt cali-
ditatis q̄ caro simplex propter illud quod ē
nervi z ligamētis eis admiscetur.**

Nota i musculo duplicē imaginamur p̄lonē. vna ē in eo
resistās ex p̄ib⁹ ip̄am integratib⁹ solā: z scdm̄ hāc p̄lonē
ē musculus frigidior carnis: cōponit. n. vt videbīs infra ex
ville carnis nervi z ligamētis in carne at̄ oca simplici non
sūt nisi pauci villi nervi: z hoc mō graduat̄. Alii musculi: se-
cūda p̄lonē imaginamur resistatē ex p̄ib⁹ iā dictis: z mō
spū regito p̄ op̄atide motina z sensitiua musculi. z scdm̄
hāc ē calidior carne simplici. Et b̄ Sen. Alii alr̄ dñt q̄ l̄ i
musculo p̄ regit⁹ de spū p̄ sensu z motu q̄ i carne iā oca
p̄ solo sensu: q̄ tñ valde p̄ter⁹ ē ex villis nervi z ligamētis
q̄ sūt frigida nō reddunt cū toto illo spū suba illius muscu-
li ita calida sicut caro illa. sūt at̄ necē ip̄z ex multis frigidis
z densis p̄ib⁹ ēē p̄teritū ne facile ex fortibus motib⁹ infla-
maretur z dissolueret. Cōtra musculus ē infirm⁹ motus vo-
luntarij z caro sensus: s̄z plus regit⁹ de calore ad motū q̄ ad
sensū. igit. Conceditur q̄ pluri calore indiget motus q̄ sen-
sus: q̄ pluri spū nō tñ infirm⁹ siue mēbro caliori.

**Postea ē splen pp illud quod est in eo de fe-
ce sanguinis.**

Dicit q̄ splen ē minoris calitatis q̄ sit musculus pp multitu-
dinē fecis sanguinis. i. h̄ioris m̄lici multū ēē calitatē refrenā-
tis z refragēt plus q̄ villi nervi z ligamēta refrangāt calidi-
tatē carnis z musculi. Primo nō q̄ l̄ splen sit mēbrum
carnosū z artariosus merito ēē videret ēē p̄lonis multū ca-
lide: p̄siderādū tñ multitudinē h̄ioris m̄lici cūstis ad splenē
h̄itis ei⁹ calitatē refragere. v̄ ponēdus ēē splen i gradu frī-
gidiori caloz q̄ musculus. scdm̄ nō q̄ cā que mouet. Ad
graduadū splenē ex pte h̄ioris m̄lici fuit. q̄ ex hoc in ope
p̄furgit utilitas. b̄ n. scito: scit q̄ splen indiget medicinis m̄-
tū subtilitatib⁹ z ap̄itiuis in suis p̄lonib⁹. scitur ēē indigēt
euacuatiōib⁹ fortib⁹: z pp hoc tarde euacuāt spleneticū: p̄-
det. n. eoz egritūdiēs a m̄a grossa fixa. Tertio nō q̄ p̄pter
idem opozuit splenē ēē rarum z artariosum. ita vt videat⁹
quodā modo medium iter epar z pulmonez: vt scdm̄ de vi-
litate p̄ricularum. capi. de vilitate splenis. eo enim q̄ h̄et
digerere z coquere humorem valde grossum z ip̄m suge-
re z continere: ideo ip̄m opozuit rarum ēē: hoc artariosū
vt ad ip̄m perueniat multus calor iuuans ad hanc decocti-
onem. z collit bec causa. tertio de partib⁹ animalū. ab Alii.
in ca. de vilitate ep̄is z splenis. Et a Bala. quarto de iuma-
mētis mēbrozū. caplo quarto dñi inquit multitudine venarū
pulsantū in splene fuit pp grossitē nutritiū vt purgent et
subilient ip̄m. z nō hic q̄ l̄ epar paucas h̄et artarias. cor
tñ ad ip̄m apte calozes infuit p̄ latas vias z aptas artarias.

**Postea renes eo q̄ non multus in eis exi-
stet sanguis.**

Primo nō renes ēē calos. qd̄ arguit ex sube eoz carnos-
itate z rubedine z fortitudine attractiōis eozū q̄ p̄ficat a calo-
re ex nā aquositate v̄nalis q̄ p̄ eos transit q̄ cala ē pad-
mixtiōe colere z ex facili cāu eoz in egritudines calidas.

Scdm̄ nō q̄ l̄ ita sit. q̄ tñ p̄iplos paucas percipim⁹ pe-
netrare venas z q̄si exāgue mēbrum appet. iō p̄cludendūz
visū ē auctozib⁹ q̄ l̄ sunt cali nō tñ ita sic splē. Cōtra q̄
circa renes multiplicat pinguedo que sit a frigido. Cō-
tra a q̄busdā rōne finis. nō pl̄z. q̄ p̄ter finē requirit agens.

Alii pauca multiplicat pinguedo imo q̄si nulla i suba. s̄z cir-
ca renū suba a frigate circūstātiū p̄tū. z iō assimilāt ren a
uaro q̄ stat i diuitijs z nubil eaz ad vilitatē suā sibi applicat

**Deinde arteriaz tunice nō p̄pter ipsarum
nervosa corpa: sed p̄pter illud quod recipiūt
de calefactiōe sanguis z spūs q̄ sūt in eis.**

Primo nō. l̄ corpa artariarū z venarū sunt de se frigide cō-
plonē q̄ sube ligamētalis v̄l p̄nicularis: sūt tñ p̄cipitati-
onē multi spirit⁹ z sanguis calide z h̄iōde p̄lonis: z b̄ sub-
tigit clare i l̄a. Cōtra: q̄ p̄ calitatē sanguis z spūs p̄plo
artarie reducūt ad mediū: p̄rio p̄lonis: ad finē. Cōtra q̄
reducūt ad p̄lonē mediū inf̄ p̄lonē artarie z ip̄is z s̄gūi-
nis: z illud ē s̄p̄ia cutim: non tamen intelligas q̄ ad medi-
um arithmeticum reducatur.

**Postea sunt venarū non pulsatiūz tuni-
ce p̄pter sanguinem solum.**

Primo nō ēē intētiōem Alii. venarū r̄ficas nullo mō p̄ sp̄z
calefieri. s̄z v̄l q̄ vene solum principaliter calefiunt per s̄a
guinem arterialem venalem nō per spirit⁹: in venis enim
paucus: in artarijs vero plurimus p̄tinet.

Postea cutis vole temperate.

Cōtra supradēm ē carne simplici ēē p̄pinquas cuti plūs
alijs: hic vō venarū tunicas. Dicit aliq̄: supra dixit b̄ carne
simplici q̄ ē in pulpis digitorū. hic de alijs sicut gingiuarū.

Alii caro simplex q̄ ad q̄itates actiuas z passivas simul
magis appropinquat cuti. ē. n. q̄si tota b̄uida. hic vō compa-
tur in calido tñ i q̄ tunice venarū magis appropinquant
quā caro simplex. Alii tempamēto tactui p̄portionato
magis appropinquit caro simplex cuti: sicut tñ p̄t alib̄ mē-
brum ei⁹ fore p̄pinqui⁹. Alii supra considerabatur caro
simplex quo ad complexionem innatam solum. hic vero ad
innatam simul influentem. tene quam vis.

Frigidi vero quod ē i corpore est flegma.

Declarat ordinē frigidoz. Et dicit q̄ frigidū qd̄ ē cor-
pore ē s̄a. Primo nō q̄ dispōnes humoz aliq̄lī attestari
videt⁹ dispositionib⁹ elem̄toz. flegma. n. aque z colera igni
et sic de alijs. Qd̄ q̄ ad ponit elem̄toz frigidissimū: ideo zē.

Scdm̄ nō vt infra flegma ē duplex. s̄. nāle. z non nāle. hic
at̄ sermo ē de nāl alijs nāliter se h̄itibus comparo. Notūz
enī ē q̄ si p̄petur ad mliam nō nālē nō opoztebit hoc p̄ce-
dere v̄l. cū ex flegmate q̄stūctūz frigidū possit per p̄gela-
tionē ḡnari mliā nō nālē. Tertio nō ad p̄cludendū fleg-
ma nālē frigidius ēē mliā naturali diuersa. p̄babilia addu-
cuntur. Primū q̄ attestatur elio frigidiori. scdm̄ q̄ ḡnatur
a calido diminuto. mliā vō a tempato q̄ mediū inter calin
generās flegma z generās sanguinē vt infra videbīs: l̄ ē
alr̄ illa auctoritas possit erponi. tertio q̄ i corpibus frigidis
ozib⁹ magis multiplicat flegma q̄ mliā vt in senib⁹: quozū
egritudines p̄cipim⁹ plures flegmaticas z paucas mlicas
frigidū ēē flegma q̄ mliā. s̄cē tñ b̄ itellige. f. flegmate z me-
lancolia nālū cōpatis sibi inuicē in s̄itib⁹ suarum latitudi-
num corzēpondentib⁹. vt frigidissimo flegmate: frigidissi-
me mlic: medio medic. z sic de alijs.

Postea pili.

Primo pili ḡnāt ex m̄a fumosa terrestri p̄ viā adustiois ele-
nata i q̄ tñ aliq̄ glutinositas repit. v̄l ps p̄ti adberere p̄t.
hic at̄ m̄a a calido subtilitatem ad poros cuti p̄denfat
a frigiditate cutis aeris et circūstāntium frigidior: z in cor-
pus quoddā rotundū oblongū scdm̄ lōgitudinē porzi cō-
uertit: cui s̄is exbalatio fumosa succedēs hāc ex t̄er⁹ p̄pel-
lit: scdm̄ s̄is p̄gelata: z sic deinceps donec generet v̄nū cor-
pus rotundū oblongū qd̄ d̄z pillus. Et q̄ p̄z pillū tā ex m̄a

¶ Er his possēt pcludi plura pulcra i qōne declarāda.

Deinde os.

T Flō ossa eē frīgida

nā:q2 terrestris 7 grossa:vt p3 per densitate 7 duricie. Ex agente q2 calidū diminutū ē qđ ēt subtile resoluendo relinquit grossum sicut alia agētia assantia. Ex fine ēt. q2 finis ofiij ē sustētar ad qđ forit firio 7 durities q̄ friditati attestat

¶ *Dostea cartilago.*

Tñlo q cartilago ē mēbraū terreſtre durū min⁹ iſi offeta na
tura pductū, vt iñ os 7 os, aut inter os 7 carnē mediet: ne
dūz duro: aut molle cōtactu duri nimisū ledereť. 7 pꝫ banc
ēē frigidam licet minus offe.

Post ligamentuz.

T Flota q̄ ligamētū ē substantia quedā terrestrio: neruo: mī
nus tñ cartilagine: vñ vñ se hñe ad cartilaginē: sicut carti
lago ad os: 7 oritur ab osse: q̄ infirmū est substantie ossis in
extremitate 7 ē illū d̄ iſectura luncture annectit s̄z b̄ ifra.

Deinde chorda.

Tñ q chozda ē mēbri qđdā ex villis nerui ⁊ ligamētī cō
rectum. iō redditur frigidū min⁹ ligamētō participatiōe vil
lozum nerui qui sūt minus frigidi ligamentalib⁹ vilis. In
diget ēt spū animalī ppter mortū ⁊ sensum eius cui⁹ ē inistz
qui multum frigiditate eius refrangit.

Post panniculus.

T Aſ p̃. Pāniculū ēē duplicē. qđā ē ſolū tegēs ṽt inſolens
ſicut pāniculū tegēs immediate ō cruris ṽt hunc videt
Sal. appellare mēbanā qđ ē nā rep? ṽt inſra alī mēba
mediet qđ ſuo tractu poſſent ſe ledere. Altē ē cuius nō ſo
lū ē tegere: ſz ē mēba p̃bere ſenſus: ſicut pāniculū te
gens ep̃ar. Ad poſitū d̃ ṽtroq; pōi ṽficari ſermo Aui.
De p̃. n. p̃p̃ m̃onitō ē? cū cū capet ip̃z cū n̄ frigidū
cōdā. De ſcō d̃ nō p̃ ṽt ip̃z aīale frāctē frigiditātē ē?
ṽt

Deinde nervus. post nucha: post cerebrum
deinde ad epy postea pignedo: postea cutis.

Tñō q̄ nernū pli indiget spū ali 7 vitali q̄ pānculū. iō vñ min⁹ frigid⁹. Nernus et mortuus qz pli idiget spū 7 calore q̄ sensitiu⁹ solū. vñ q̄rto b̄ accitit: iō ē min⁹ frigid⁹. De alijs vñ mēbris 7 latitudine frigidorū positis 7 questioē appetit.

Humidius vero qđ ē in corpe ē flegma.

T O fidit mēbra humida. scdo subdit quoddam notādū ibi
scda. Scire tñ. Dicit primo q̄ humidius q̄ est i corpenfo

est flegma. ¶ Flō duplex ē humiditas. ſ. accidentalis ſive
maſſaſtina & ſubalis ſive ſubſtantifica. Prima humiditas

te humidus ē flegma, scđa vō sanguis: qz magis ē in substan

tificū humiditātrāsmutabilis. ¶ Cōtra terrā. hūiores sūt sic
cut elemētā mēbriorē. ¶ Taliter pibū attribuitur qualitates
cut elemētis. sed nullū eque primo frigiditas ⁊ humiditas ē
attributa. ¶ nec flegmati frigiditas ⁊ hūiditas. ¶ Pro isto
dicitur qd flegmati nō eque primo attribuitur istē qualitates
sed primo frigiditas. ¶ Alij qd prius hūiditas: flegma enī
ē intensius humidū qd frigidū vt infra patebit. ¶ Pūmī autē
dicebat qd frigidū qd aliquo mō reperit humo: humidior
flegmate. vt infra de sanguine sed nullo modo frigidior.

Post sanguis.

TFlō q̄ sanguis ē minus humidus flegmate ad sensus da-
tum. Comprēbēdītūr āt rōne ipsū esse minus humidū
q̄ ex flegmate per vltēriorem decoctionem generatur san-
guis i q̄ resoluūt ptes aquose que plurime sunt. ideo rē.

Postea pinguedo: postea adeps.

Tri pingue. i. lardum. adeps. i. arugia. sūt cōplōnis huius
medeo eo q̄ vt vinctuō sanguis gñatur: tale at ē bñdum.
sūt ē frīgide cōplōnis: differēt. nō frīgiditate cōplōnis
nō habent a mā imo merito illius eēt calide cōplexiōnis.
sed ab agente cōplēre q̄b ē frīgidum inspissāne: talc. n. red
dit adipē p̄ pinguedinē frīgide cōplexiōnis. **E**t q̄ tān
quā fundamento p̄. quare membra dēā iter p̄sentiūne
enumerātur inter mēbra frigida: vt tñ nobis occurrētia
extra int̄ medicinas calidas cōputatur: vt scō casī. caplo
de adipē. Et t̄ia terapē de simplicib⁹. z. yfach de dietis par
ticularib⁹. non cñt sunt itē p̄tes in corpore nō naturaliter
se habētes nisi sñt actualiter p̄tes t̄ solide q̄b a frīgido acq̄

fiuerant. Ideo volentes a sumptibus seruare plagues re
nes iungunt cum oleis frigidantibus et frigidibus. Si autem ve
dicine nobis exterius occurrunt. operantur in nobis p pper
one in eis heretica per calorem digerit sanguine hmoi vi
ctuosum. Sicut enim cineribus relinquitur vestigium caloris
adurentis. Ita in dictis. id per hac coctione calefaciendo
tepeate ipse opant. et hanc calid colligere possumus. scdo 3 par
tibus aialiu caplo scdo. s. de zirbo et adipem et expressi libro
tertio caplo nono. Et ex his ps quare adcps lupnatur. bume
ret et ad tactu appet mollior: quare pinguedo ponit quum
dior. ¶ 3 scdo quare frigidioris complexionis asseritur
adeps q pinguedo. q. s. ex parte sanguis de flosi gfiatur. iue
nis. n. adeps magis defla q pinguedo: ita ut aliquo m rum
patur. pinguedo vero no: ppter eadem remanent pinguedo
buidio adipe. Insipissans enim adipem excludit eius partes
aqueas: insipissans vo pinguedine non: cuius signus e quia
fridet pinguedo ad ignem et non adeps. s. 3 bis latius qone.

Costea cerebri.

Clota cerebrius humidū esse cōprehenditur ex mollitie et tactu: scdo ex opatione: tertio ex fine. Ad tactus enim molle percipitur: et eius operatio cōsiccationem totius tempore: solum puocare: sentire: que oīa per humiditatem p̄ficiuntur. Et fine ē: quia cum cerebrum subiciatur fontibus morib⁹: z alterationib⁹: z sensationib⁹ iteriozib⁹: z exteriorib⁹ faciliē efficacit⁹ fuisset: nisi fuisset p̄p̄onib⁹ humide, z collī hec cā p̄ia terti⁹ capitulo scdo. **C**ōtra. tunc cor debuisset ēē humidū. De hoc i qōne hēbis. **C** Scdo nō he inuif cerebriū plus recedere a cute per hūiditatem q̄ per frigiditatem qz in ordine frigidiorū ponitur facie p̄p̄e cutē. qz i quatuor ordine. hic verō i ordine humidiorū ponitur eleuati⁹. hui⁹ cā in questione videbitur.

Dostca nucha.

Cerebrū humidū ēē nuca pprehēditur ex tactu. qz
mollis: opatiōē qz plures eius opationes sunt apphēsiue
que būdo plurimū perficiunt. tercio ad cerebrū multū va
pores ascēdunt ipz humectatēs. Quarto p qz per nucam
debet seruari p̄tinuitas spondilii ad quod requiritur solū
ditas maior. vi tercio de partibus animalium. 2 scdo coll
caplo de nuca. de nuca.

Postea caro mamillarum et testiculorum.

Tota carnes mamillarum esse humide complexionis comprehenditur tactu quia molles & teneres effectusque generantur bene humidam. ppositio enim mamillarum ad lactis generationem ex sanguine est sicut ppositio ep̄is ad sanguinis generationem. & uodecia tertiꝝ capitulo primo. Similiter ppositio testiculorum ad sperma est sicut mamillarum ad lac. & ep̄is ad sanguinem. vt collit. x. tertij. primo capitulo. & secundũ coll. capitulo de inuamento mēbrozũ generatibꝫ. quia fit lac humidus & magis fluidũ & spermate eo qd spermata indiguit soliditate maiorꝫ & fluxibilitate minorꝫ: primo uel melius imprimere: sed vt sp̄m gignitum melius conservare: ideo conclusum est testiculos min⁹ humidos esse mamillie: ad tactum etia solidiores apparent. de dispositione aut̄ horum in qualitibus actiuis nō bene reperit expressum. quidã enī ponunt calida & quidã temperamento ita vicina vt non comprehendatur excessus: & veritas ita apparet qd vtraqꝫ caro declinet ad calidum, sed magis testiculꝫ. vtriusqꝫ enī opatio est digestio & attractio multæ mēta a longinquo que indigent calore dñante. & argumentũ nō sit efficax. quomodo aut̄ lac ex sanguine per digestiōem in mamillis gēritum reddat frigidum infra videbitur.

C. Post pulmo.

Quod ostēdit mollities. Et quia a domino carnicus: vt temperet siccitatem cordis: ⁊ ne inflāmetur. est etiaꝫ calide cōplexionis scđm naturalem complexionē. Iꝫ scđm accitalem sit frigidus ⁊ humidus vt statim post subiungitur.

Post epar: deinde renes.

Edatet ad tactum, 7 ex operatione que est principaliter sanguinem generare: quia tamen est minus molle pulmōe minus ponitur humidum.

Post muscoli. post cutis . 7 hic quidē ordo
quo Galī. disponit ea.

¶ Quia a domino carne⁹ ⁊ moll. quia tñ est multū ex pñib⁹

apta nata retineri. & est fum⁹ v^l vapor⁹ fumosus terrestris
nō multē subtilitatis q² exbalaret: nec g⁹rofici: q² nō pe-
netraret. sed tātē: vt in poro retineatur donec pgeleat: &
expectet. ppulsionē ab alia supueniente mā. C^oSecundo
nō hic explicari cās g⁹ationis pilī. q² agens remōtū est ca-
lidum q² ē velutrens. vnde in pilo ē modicus d⁹igōne.
Deinde mā q² vapor⁹ fumosus rē. deinde explicat agens
immediatū cōplens. & forma cū dicitur congelata. cōplens
enī ē frigidū congelans: & sic aliquo modo p³ eius forma.
C^oTertio nō nō ē intētiōe Alū. totū humidū ē a pilo re-
solutū. q² sic nō staret glutinositas & p³tinuitas suarū p³u³
sed vult plurimam esse factam ipsius p³umptionē nō tñ to-
talem: s³ tantam remansisse vt p³ternetur p³tinuitas eius.

C^oPostea est os. ipm nāq² oibus mēbris duri-
us existit.

C^oProbat p³io os ē siccus oib⁹ mēbris. scdo q² est humi-
dus pilis. ibi scda. Humidius rē. C^oPrimo arguit sic. Os
ē durū oibus mēbris. & ē siccus: p³ia t³. & assumptū patet.
C^oNota duritiē q² fieri a frigido q² a calido. Exem-
plū p³mi. vt in glatie. Exēplū scdi. vt in latere luto osse rē.
C^oPrima arguit frigiditātē. scda siccitatē: d⁹ igitur intelli-
git taliter argumētū Alū. Os ē durius alijs mēbris: & cū b³
a calido g⁹atum tale. igit⁹ ē vel d⁹ siccū. quō ergo distingui
& d⁹icerni d⁹ p³ma durities a scda alibi p³erutādum est.

C^oHumidius tñ pilis est. Ossis nanq² gene-
ratio est ex sanguine.

C^oProbat os ē humidū pilo. p³mo rōne. scdo expimento.
scda ibi. cū d⁹ic. P³os at. C^oP³io b³. scdo p³cludit conelariū
ibi scda. Quapropter. Prima in duas sicut dupliciter pro-
bat. ibi scda. Cuius sit. C^oPrimo arguit sic. Ossis g⁹atio
ē ex sanguine. & rē. t³ p³ia. q² nō sic contingit de pilo.

C^oCuius sit os est sitis qui humores natura-
les exiccat locatus in eis.

C^oArguit sic. sitis ossis ē in medio q² hūiditates humorū
multū exiccat os. C^oP³o q² os d⁹ nāliter carne circunda-
tum. iō refrāgitur ei⁹ siccitas ab hūiditate carnis. quantū
cūq² igit⁹ nō foret ex mā os humidius pilo remanet tamen
ex hac p³opan⁹ hūidius. C^oNota. q² pil⁹ ē s³eribilis & os
nō: & pilis ē humidior osse. C^oR³idetur b³ ē p³ subtilitātē
C^oContra subtilitē os. frāget tñ. Alū b³ ē ex mō p³mixtiōis
humidi cū secco. vñ p³tingit res siccās ēē p³licabiles sic p³
lus & humiditas rāpibiles & p³minuibiles. vt glacies. & tū b³
considera ex quarto methaurozum.

C^oQuapp⁹ os multa nutrit aialia. Pili vero
nullū corū nutriūt: aut fortasse si nutriunt ex
eis aliq² valde ē rāz & extrāeum sicut existit
māt quidam q² vespertilionēs eos digerant:
& in eis delectentur.

C^oPatet hoc.

C^oNos aut cū duas q²uitates ossis & pilorū in
pōdere equali assumpserim⁹. & eas in cucur-
bita alēbico supposito distillauerim⁹ egredie-
tur ex osse plus aque & plus olei & remāebit
minus fecis. os ergo pilo humidius est.

C^oPatet hoc etiam.

C^oPost os autem in siccitate est cartilago.

C^oPost ordinē aliorū mēbrorū dicēs q² post os in siccitate
ē ipsa cartilago que est durior post os & ē q²si d⁹ nā ossis.

C^oPostea ligamentum. post chorda.

C^oDicit q² post cartilagīnē in siccitate ē ligamētum ipm eo
q² sic se b³z ad cartilagīnē sicut cartilago ad os & per simile
post cartilagīnē est chorda.

C^oPost p³anniculus.

C^oNota. q² cōpōnē ex pilis nerni & ligamētū sicut chorda
infra caplo de mēbris. Dicēdū q² chorda puenit ad maiorē
duritiē & soliditatē q² b³z fortiores mor⁹ sustinere. & q² pan-
niculus h³ tegere mēbra mollia ne sua mollitie lederēt. iō
forte p³aniculus tegēs dura posset ēē nō minus siccus & du-
rus q² chorda sed hoc non exp³essit. Al. relinquens tāquā
facile a nobis comp³rehensibile.

C^oPost arterie. post vene.

C^oQuia sūt venis magis dure & p³aniculares ēē debent esse
fortiores q² morib⁹ subijctis & nō vene. ponūt⁹ āt parūz
elevate in sicco. q² Alū. ymaginatur ei⁹ siccitatē ab hūidi-
tate sanguis & spūs temperari. idem p³ de venis rē.

C^oPost nervi motui.

C^oPropter ipsos indigere plurima fixatione.

C^oPost cor.

C^oDoc patet.

C^oPost nervi sensus.

C^oDicit Añicena q² post cor. ponūt⁹ in siccitate ipsi nervi sē-
sus eo quia ipsi maiori indigēt possibilitate & maiori fixatione

C^oNotionis enim nervi frigidiores & siccio-
res sūt exiūtunt tempamēto. Nervi autē sēsus
friores q² dē: sed nō multū sūt tēpamēto siccio-
res: & fortasse sunt ei⁹ p³pinqui: & neq² ēt i⁹ fri-
giditate sūt ab eo valde remoti. postea ē cur⁹.

C^oNota. q² motus sūt per caliditātē. Itē plus de calore re-
quiritur ad motū q² ad sensū. vt q²to de accēsit: & primo in-
terior. igit⁹ nō frigidiores sunt motui sensui. Nota hic
Alū. cōpar solū motuos ad sensuiuos: & p³ cōsequēs moti-
uos & sensuiuos sūt ad sensuiuos solū eo q² ois nervus moti-
uus est sensui⁹. s³ nō ecōtra. vt colligit⁹ locē p³allegato.

C^oScdo nō nervos ēē cōplexionis frigide facile p³ben-
dit: q² sūt mēbra exāguia. Motuos ēē cōplexionis sicce cō-
p³endit. q² m motu regit⁹ fixio. q² āt nervi sensus sunt sic-
ci nō est euidēt⁹ ab auctorib⁹ p³batum. s³ forte hoc tactu
exp³ri fuerint. iō standū corū testimonio. C^oSciēdum tertio
q² nervi sensui soli p³ura q² sūt infirm tactus sunt secūdū
vtrāq² d⁹ietatem tēpamēto satis p³pinqui. Et iō d⁹it. Et
fortasse. q² bōitas tact⁹ regit⁹ dispositionē mediā. C^oAd
p³mi negatur p³ia sicut de cerebro p³. C^oAd scdm pcedē-
retur q² indigēt p³li calore ad istā opationem dato a cere-
bro. non tamen segit⁹ eius scbam ēē calidiorē sicut d⁹ alijs
p³libus supra dicim⁹ est. quare rē.

C^oCap³ r³uū t³ie doct⁹ie q² ē b³ p³letioib⁹ etatū & genēz.

Tates oēs sunt quattuor. Etas ad o-
lēdi q² vocat⁹ etas adolefcentie & ē fere
vlsq² ad. xxx. ānos. Postea ē etas cōfi-
stēdi q² vocat⁹ etas pulchritudinis. & ē fere vlsq²
ad. xxxv. aut. xl. ānos. Et etas minūcūdi cū
vltus nō amittit⁹. & hec ē etas senectutis q² fe-
re ē vlsq² ad ānos. lx. Et ē etas minūcūdi cū
māifesta virtutis debilitate: & hec q² ē etas
senium & finis vite

Elarat de complexionibus etatum que natura-

libus annectuntur & similiter sexuum et regionum.

Scda ibi cū d⁹ic. Scdm diversitatē vero. C^oPrimo
declarat numerū etatum. scdo notificat complexionēs
earum. Ibi scda. Infantium vero. Primo ponit g⁹ialem
diuisionem etatum. scdo subdividit. ibi scda. Adolefcentie.

C^oDicit primo. oēs etates esse quattuor rē. Ista p³. Primo
nota etatis p³les & antur notificationes. Quidā sic etas ē ta-
lis mensura mensurans dispōnez corporis vivētis. Alij:
etas est terminus vite alio quo crescit stat occulte & mani-
feste diminuitur. Alij. Etas est dispositio accidentalē cō-
plexioni principaliter attributa spālī periodo mensurata
scdm variā p³portionem calidi naturalis ad humidū & ra-
dicale. Albertus autē magnus i libro de iuēntute & senectute
te describit etatem sic. Etas ē spaciū temporis in vivēte
relictū i quo virt⁹ vite oēm perfecit sue mensurē motūvel
opationem nisi per accidens impediatur. Concliator ve-
ro differentia. rvi. sic etatē perfecte describit Etas est d⁹
spositio animalis permanentie mediātē cōplexione rebus
vivētibus attributa ex actiōe calidi in humidū & cuiusdā
influxu cāta tali periodo mēsurata quo illud augetur stat
decrefcit & manifeste declinat. s³ huius diffinitionis & de-
claratio in questioē patebit qua queritur. viz. q²no: sunt etas-
tes. Et si considera: quidā in descriptionibus d⁹is p³ eta-
tem intellexit⁹ tempus mēsurās ipsam dispositionē p³o-
ut ē tempore mēsurata. Ex isto p³ cur nō diffinit etatē hic

auicem: quia videlicet sumitur per ipsa dispoſione meſurata: et ſic eſt populo que iſtius diſpoſitione eſt. p̄babilior eſt q̄ nō placuit. ¶ Flora ſecundo q̄ ex actione calidi naturalis i humidū ab intra in nobis quatuor ḡiales reperiuntur mutationes ſc̄dm̄ varia p̄portione calidi ad humidū. ad q̄ q̄ q̄ h̄z p̄portionē talē q̄ ipſm̄ pōt extēdere ad magnas dimenſiones. q̄ q̄ nō pōt ipſm̄ humidū p̄pter ei⁹ terreſtreitatem ampli⁹ extēdere. Iſ pōſſit ipſm̄ ſub eqli mēſura conſeruare: et cor̄p⁹ ſub eqli roborare. q̄ q̄ aut in tū terreſtrificatū eſt humidū: vt calidū nō ſe pōſſit p̄ſeruare in mēſura equali. q̄re decreſcit calor et cor̄p⁹ robur in q̄ſtitate: Iſ nō māiſte b̄clinat. Et p̄pter b̄ quatuor ſunt etates. Adoleſcētie: conſiſtentie: ſenectutis p̄rie. et ſenij. et illud eſt finis vite. Dicit aut adoleſcētie. i. e. creſcentie. Adoleſcere. n. e. creſcere. Et dixit fere quia huiusmodi etatis longitudo et breuitas variatur ſc̄dm̄ varietatem complexionis naturalis.

¶ Adoleſcētie vero etas diuiditur in etatē infantie. et hec q̄dē eſt cum mēbra pueri nondū ad motiones et ambulādū ſūt apta: et in etatē dentitiū plantatiua q̄ eſt poſt ambulatiōē et an tequā ſit fortis: et illud eſt cū nodū gingiue ſūt oib⁹ dentib⁹ replete. Poſtea eſt etas p̄cuſſio nis quod q̄dem eſt p⁹ vehementiā et natiuitatem dentitiū et anquā poſſunt. Deinde eſt etas algulemati vel alguadi: et rebac. i. cum ab eo egrediet ſp̄ma q̄ eſt quouſq̄ barbeſcat. Poſtea eſt etas fortitudinis q̄ eſt donec ſinat creſcere.

¶ Flora hanc etatē ſubdiuiſit: q̄ plures in ea ab intra perſiſtunt mutationes. p̄mo. n. nō graditur nec loq̄t. Deinde ſu perueniūt dētes: et graditur et loq̄t. Deinde p̄cuſſit et for tibus motib⁹ monetur: deinde poſſit p⁹ barbeſcit et cōpleſ. q̄ q̄ in hoc tot mutationes perſiſtunt: iſ ſubdiuidit. ¶ Se cūdo nō. d̄f infans quia non ſans. puer vero quaſi pur⁹ nō coliquinat⁹ vlti⁹: d̄citur etas plātatiua dentitiū: quia iā dentibus replētur gingiue. d̄citur etas p̄cuſſionis: aut q̄ fortificatio tūc calo valde ſuper humidū reſpectu ei⁹ quod prius v̄t q̄ quaſi illud p̄cuſſit: aut q̄ in hac etate ſatis vigo rata virtute motiua: pueri ipſonidētib⁹ et inordinatis p̄cu ſiſſis motib⁹: aut q̄ i hac etate incipiūt pueri et puellae ab libi dinē icitari et p̄cuſſi et q̄ q̄ ſup̄fluitatē dicta alguadi expellēt.

¶ Infantitiū v̄o ſolum ab infantia vſq̄ ad iuuen tutem cōplexio in calore fere tempato et i hu miditate fere ſuperflua exiſtit.

¶ Declarat p̄plexiones etatum. p̄mo i calo et frido. ſc̄do i hūido et ſecco. ſc̄da ibi. Et pueror. p̄mo oſtēdit q̄lis eſt cō plexio adoleſcētiū et iuuenū. ſc̄do ſenū. tertio p̄cludit. ibi ſe cūda. Poſtea eſt ſciendū. ibi tertia. Qd̄ igitur. p̄mo oſtē dit qualis ſit cōplexio infantium. ſc̄do circa cōpationem pueror. ad iuuenes tangit varias opiniones. ſc̄da ibi. De dicit aut. prima p̄ p̄s. Notat d̄f in hūiditate fere ſup̄flua re ſpectu iuuenem: aut in reletione ad operationes non ta men reſpectu ipſorummet.

¶ Medici aut antiqui inter ſe diſceptauerūt de duabus calitatib⁹ pueritie et iuuenutis. fu erūt enim eorum quidam qui dixerunt q̄ ca liditas pueri eſt maior.

¶ p̄mo ponit opinione alior. ſc̄do Ba. ibi ſc̄da. Gal. aſt. p̄mo prima. ſc̄do ſc̄dam. ibi ſc̄da. Et eis. p̄ p̄t prima. ſe cūdo motiua ibi. Et p̄ illd̄. Prima p̄ p̄s. ¶ p̄mo notā dum per pueritiam hic intelligi totam etatē creſcentie ſue adoleſcentie. Der iuuenutē vero etatē in qua non ampli⁹ uſ creſcendo p̄cedit ſed ſtat.

¶ Et propter illam plus creſcit.

¶ p̄mo motiūm. puer p̄pter ſuam caliditatē plus creſcit igitur eius caliditas eſt maior. p̄ia t̄z. eo q̄ augmentum ſit a calido. ideo maiori exiſte augmento p̄cluditur maius eſſe calidū ſicut ex maiori effectu p̄cludit maior cā t̄z. Ad p̄ creſcunt. ſ. q̄ iuuenes eſt compatio abuſiua vel non vera. Alr plus. i. vltim⁹ creſcendo p̄cedit et ſupple iuuenes nō.

¶ Iſ q̄ oēs eius opationes naturales deſi derij et digōnis ſūt maiores et diuiti durates.

¶ Secūdo arguitur ſic. omnes operationes naturales. ſ. d̄i geſtiones et appetitus ſunt maiores et diuitius morātes. cō ſequentia tenet. eo q̄ oēs iſte opationes ſūt effect⁹ calozie.

¶ Quoniam calor innat⁹ qui neſt eis ex ſper mate magis eſt aggregati⁹: et eſt maioris t̄pis.

¶ Tertio arguitur ſic. Calor innat⁹ qui eſt eis a ſpermate: eſt magis vnitus ſue p̄gregat⁹ et eſt minoris t̄pis. Iſ t̄z. t̄z p̄ia q̄ virtus et calor magis aggregat⁹ et vnit⁹ eſt fortior et maior q̄ diuſus. et aſis patz. minus enim ſubſecutum eſt tempus poſt generationem puerorum q̄ iuuenum. vt patet.

¶ Et ex his fuerunt qui dixerūt q̄ calor inna tus i iuuenib⁹ eſt valde fortior: quoniam eorū ſa guis eſt maioris q̄ſtatis et magis ſpiſſus: iſ q̄ accit eis flux⁹ ſanguis ex narib⁹ p̄l⁹ et fortius.

¶ p̄mo ponit hanc opinione. ſc̄do motiua. tertio ſoluit. ibi ſc̄da. Quoniam. ibi tertia. Deſideriū. p̄ma ratio: ſanguis iuuenis eſt maioris quantitatis et ſpiſſior. igitur t̄z. p̄ſequē tia t̄z. quia ſanguis multiplicatur a calido et inſpiſſatur. et aſis patet quia plus accidit eis fluxus ſanguinis narium. et hoc arguit eorum ſanguinem eē magis bulientem.

¶ Et q̄ eorum complo plus ad colerā declinat et pueror. p̄plo plus declinat ad flegma.

¶ Secūda rō. Complexio iuuenem eſt magis colerica. q̄ eſt magis calida: et e contra. Puerorum eſt magis flegmatica. ergo frigidi⁹. t̄z.

¶ Et q̄ iuuenes vehementiorū motionū exi ſtunt: mot⁹ vero nō eſt niſi propter calorem.

¶ Tertia ratio. Iuuenes ſunt fortiorum motionum et non ſit motus niſi a calido. ergo t̄z.

¶ Et ipſi etiam vehementioris iſtibre exiſtunt et ſūt melioris digōnis: et hoc ex calore.

¶ Quarta ratio. Iuuenes ſunt fortioris iſtibre. i. deſt fortio ris digeſtionis que non ſit niſi a calido.

¶ Deſideriū nāq̄ nō eſt ex calore ſz ex fritate.

¶ Iſ q̄ canin⁹ appetit⁹ ex fritate ſepi⁹ p̄tingit.

¶ Soluit motiūm iſtorū de appetitu. ſc̄do declarat. p̄po ſitum. ibi ſc̄da. Signūz aut. Dicit p̄mo iſtos ex appetitu puerorū male arguere quia appetitus vigoratur a frigido cuius ſignūm. q̄ frequenter ſit appetit⁹ canin⁹ a frigore. et nota quare d̄f appetit⁹ canin⁹: et quare dicit actio corrupta.

¶ Signūm aut q̄ vehementioris iſtibre iſti exiſtant eſt: q̄ neq̄ nauſea accidit eis neq̄ vo mitus neq̄ faſtidium quemadmodum p̄tin ḡit pueris p̄pter digeſtiue eorum malitiam.

¶ Declarat iuuenes eē vehementioris iſtibre. i. digōnis q̄ eis non accidit frequēter vomitus vel nauſea ſicut pueris.

¶ Et ſignūm q̄ eorū complo magis calore p̄tinet eſt q̄ omnes eorū egritudines ſunt calē: ſicut febris tertiana et eorum vomitus totus eſt colericus. Egritudines aut plurime que pu eris eueniūt ſunt fride et hūide: et eorū febres ſunt ſtaticę: et plurimū q̄d vomunt eſt ſtā.

¶ Declarat illud q̄ ſumplerat. ſ. q̄ p̄plexio iuuenū ſit ma gis declinans ad colericā. quia omnes ſue egritudines ſunt: quaſi colericę et puerorum flegmaticę etiam plurimū quod vomunt pueri eſt flegma et iuuenis colera.

¶ Et augmentum quod eſt in pueris non eſt p̄ fortitudinem caliditatis eorū: neq̄ eſt niſi p̄ multam ipſorum humiditatem.

¶ Soluit aliud motiūm iſtorū ſumptū ab augm̄to dicēz au gumētū nō eſt p̄ calidū ſz p̄ hūidū ſue hūiditatē. Eades .n. v̄l mior mēſura calozis i ſubo hūido pōt augmētū face re q̄ t̄ſi i ſubſecto ſecco augmentum facere non valeret.

¶ Maximum eſt eorū deſideriū ſignificat ca/

loris eorum diminutionem. Idem quidem sunt
duarum sectarum sententiae et ipsarum rationes.

C hoc tamen est supra.

C Haec vero ambabus sectis contradicitur: dicit
enim quod earum calitates in radice sunt equales.

C Hinc opinione Salerni, secundo declarat eam ibi secundo: Et hoc.

C Dicit per quod Sal. ab ab seculo nunciat dicitur dicens quod pueri
et iuuenis calitates sunt equales in radice: et calitas pueri sit
maioris quantitas, et minoris quantitas, i. acuitas. Ecce contra hoc ca
litas iuuenis est maioris quantitas et maioris quantitas, i. acuita
tis. **C** Pro non Alui. respondendo ad istam questionem innuit hic tres
conclusiones. Prima calor pueri et iuuenis sunt equales in radice.
Idem in gradu. Secundo, calor pueri est maioris quantitas et minoris
quantitas, i. acuitatis calore iuuenis. Tertia, calor iuue
nis est ecotra. **C** Secundo non quod Sal. dicitur hic seculo in prima conclu
sione. In alijs, n. forte non dicitur, id potest dici medius inter hos.

C Tercio non calor est quod sumi per quantitate significata per hoc
abstractum calitas, frequenter autem per corpus calido ut ipsum ca
lor appellamus: hic sumit calor per modum. **C** Quarto non gra
dus intelligendum est gradum, nam per equitatem in radice denotat
equitatem in calore pueri et iuuenis aliquid et non nisi gradualis vel
intermedia quod extensio sit ita ratione subiecti propter quam ratio subiecti co
munis inest. Et fuit hic modus loquendi: ut credis penes
arabes radice gradus intelligentes forte metaphorice, quod
sic ex radice surgit illud quod est radix, ita ex gradibus surgit
forme intensio vel essentia. **C** Quinto non ad veritatem hoc per
conclusionis oppositum potest alia paria in regimine conclusionis nam ut per.

C Sed puerorum caliditas est maioris quan
titaris et minoris qualitaris, i. acuitatis: et iu
uenis caliditas est minoris quantitaris, et ma
ioris qualitaris, i. acuitatis.

C Secundo per tracta est. Pro cuius intellectu est sciendum per vnum
corpus dici posse maius vel extensius alio vel minus dupliciter. primo
modo ratione dimensionum, propter quod. secundo colum vel extraneum.
Exemplum primum. Si in vase sit vna libra vini puri et in alio me
dia, primus vinus est extensius ratione dimensionum propter quod
ut per. Exemplum secundum. ut si per addatur libra media aque, ita quod
secundo imaginatiorem totum aggregatum fiat vinus extensius extensi
one vni per libras duas dimidia, vino secundo quod erat libra media:
addat libra vna cum dimidia aqua et fiat totum vinus tertium, ut dictum est.
per quod ratio subiecti communis maioris est vni secundo quod primum
libra subiecti propter quod maius sit primum secundo. Ad propositum caloris
nunc duplex consideratur subiectum, vnum, scilicet, propter quod illud est humidum
radicale a generatione tractatum, tale enim quod maxime aeris est
et per ipsum optime sustentatum. Aliud est subiectum extraneum
ut est humidum ex nutrimento contractum quod non est eque boni
caloris sustentatum, sicut dictum a generatione de subiecto extrane
um respectu eius. Aggregatum autem ex his potest dici subiectum commune
C Ad propositum cum de calore pueri est maioris quantitaris itel
ligitur per rationem propter quod subiecti caloris, humidum, n. a generatione co
tractum in puero amplius est quod in iuvene. ecotra vero in iuue
ne amplius est humidum ex nutrimento tractum. Ex quibus penes
hos modos tenende sunt istae conclusiones. Prima, ratione subiecti
propter quod in puero calor est amplius. Secundo, ratione extranei vel co
muni amplius est in iuvene. **C** Secundo non quod Sal. hic per calor est spi
ritu intelligere et maxime inattu, volentes quod sit amplius in puero
proportionabiliter respectu sue molis. **C** Notandum tertio calitas
pueri est minoris quantitaris, i. acuitatis quod minus activa vel acu
ta est coniuncta humidum: alijs per quod coniuncta sicco: secundo aliter
duos modos, primus est, quod siccitas potest esse per se caliditas
productiva et calitas siccitas: non autem humiditas, secundo ima
ginando quod siccitas sit solus dispositio uia causa qua subiectum cali
dum redditur actiuus sed de hoc alias. **C** Ex his patet in
tellectus tertie conclusionis.

C Et huius quidem declaratio sicut ipse di
cit: ut opinemur vnam solam caliditatem in
mensura: aut corpus subtile calidum in qua
titate et qualitate in subiectum humidum multas
semel penetrasse: sicut aqua, et alia vice pen
trasse in subiectum siccam et paucam sicut lapis:
et cum sic fuerit inueniemus caliditatem aque

am maioris quantitatis et mollioris qualita
tis: et caliditate lapideam minoris quantitaris.
et acutioris qualitaris: et ita debes agnoscere
caliditatem que est in pueris et iuuenibus.

C Declarat illas conclusiones. Et per exemplum, secundo probat, ibi se
cundo: Pueri enim. **C** Dicit primo: exemplum eius quod est dictum est B.
Imaginemur vnam solam calitatem in mensura: aut corpus vnum ca
lidum subtile et in quantitate et in qualitate semel penetrasse in subiectum
multa aquea et alia vice receptum esse in subiectum lapideam pau
cam: tunc cum sic fuerit inueniemus calorem aque esse maioris quan
titaris et mollioris quantitaris. Ecce contra vero calitatem lapidis
acutioris quantitaris et minoris quantitaris et ita de caliditate pu
eri et iuuenis est intelligendum. Sciendum quod dicitur calitatem solam
aut corpus tertium, secundo quod ad explicandum modos ambos quod
dixerit tenet aqua calefieri, quod gradus dicitur per generationes cor
pusculorum ignis: et eorum commixtionem tertium, vel de quod sic dicit
tur propter intellectus rudes non percipientes modum quo calitas
possit in subiecto induci. Dicitur et notiter penetrasse et non pene
trare ad explicandum quod vult istas qualitates in productum et ge
tato esse equales: quod si poneremur nunc actu penetrare corpus
equaliter calidum in hoc et in illud non tamen in secundo penetrationis
evidenter apparet istas mensuras esse equales. **C** Secundo nota ex
pluribus ad propositum adaptando per aquam facit auicenna nos intel
ligere humiditatem puram et bonam per sustentationem calidi in pu
ero: per sicca vero paucam lapideam humidum bonum per sustentationem
ratione calidi in iuvene repletur: quod valde est paucificatum
et terrestrificatum decet designat per subiectum lapideam pau
cam. Ex quo primo per remotio eorum dubitationis hic mouetur
ri solite, cum iuuenis sit multo maioris dimensionum pue
ro debuit in exemplo potius dicere subiectum aquea paucam
et lapideam multam. Dicitur quod A. hic solus voluit subiectum calo
ris propter quod non extranea comparare, et quod subiectum propter quod ca
loris est in puero amplius. In iuvene vero minus et magis terre
strificatum, idem puenit subiectum caloris pueri proprium desi
gnat per aquam multam et iuuenis per subiectum paucam lapideam. Pa
tet secundo quod in hoc exemplo Alui, tangit implicite, itaque conclusio
nem supra tactam. Prima, si equalitatem in radice dicitur dicitur
quantitatem solam aut corpus vnum in quantitate et quantitate tergitur, secun
dam: dum dicitur maioris quantitatis et mollioris qualitaris,
tergitur tertiam dum dicitur minoris quantitatis.

C Pueri enim non fuerunt generati nisi ex
spermate quod est multum calidum.

C Probat has conclusiones. Primo quod calitas puerorum sit
maioris quantitaris. Secundo quod sit in gradu equalis. Tercio quod
mollioris qualitaris, secundo ibi. Et huius caloris, tertia ibi. Sed
calor. **C** Arguit, per hoc, Pueri non fuerunt generati nisi ex sperma
te quod est multum calidum et humidum. Et calor pueri est multo ma
ioris quantitaris. **C** Primo nota ut quidam pueri non di
cuntur esse generati nisi ex spermate respectu iuuenis, quod si vterque
fuerit ex spermate generatus: tamen quia modicum ipsum est ex quo
puer fuerit sic generatus amplius autem ex quo in pueris modum
cum est de nutrimentali humido: in iuuenibus modicum et at
tracto ex spermate et multum de nutrimentali, id dictum est non
nisi ex spermate tertium. Alii tamen tamen melius ut patebit statim. **C** An
de secundo non quod per sperma hic secundo viam Sal. intelligitur
vtrumque, scilicet, maris et femine: vtrumque, n. itaque malitiam quod effectiue
perurit ad generationem, ut Sal. in libro de spermate: licet viri
magis effectiue et ecotra mulieris: extenditur et quod quod nomen
spermatidis ad mestruum. Dicitur igitur quod pueri non fuerunt generati
nisi ex spermate quod est multum calidum et humidum: et supple quod
quo tunc fuit effectiue in puero, i. in iuvene vero multum. Et propter quod
subiectum caloris est in iuvene multum effectiue: in puero vero non, et
per hoc multum amplius est tale subiectum in puero quod in iuvene, quare et
calor maioris quantitaris. Ex illo per quod aliter et argumentum Alui.
C Contra, quod possibile est humidum nutrimentale iuuenis esse eque
vel magis purum quod humidum quod est generationis materia ut sanguis qui
membra separati nutritur in iuuentute purior est sanguine mestrua
li, igitur tertium. Pro isto dicitur in questione de restauratibus humidum.

C Et huius calori nondum accidit res que ipsum
extinguat, puer namque augeri non cessat, sed cre
scendo graditur nec adhuc stetit necdum quod
iam retrocedat.

C Probat qd sit eqlis in gradu. et arguit sic. **C** Calor pueri non accidit aliqd vsqz ad iuuetutē qd ipz diminuat nec sup. qd ipz augeat. **C** calor pueri rē. p̄ia nō. **C** p̄batur assumptū qd puer vsqz ad iuuetutē augeōdo pcedit rē nōdū stetit. ne dū qd tā retrocedat. **C** Primo nō qd lz in textu explicet qd nōdū aduenit aliqd qd calorē diminuat: suppleri tñ d3 neqz augeat: qd nō appet qd cēt istud: **C** B ipo nālter decurrente p suas etates r eadē nāl p̄plone p̄seruata cū regimie debito. **C** Secdo nō qd argumētū Alui. sic nude platū non ē euidēs. nō. n. seqtur vsqz ad etatem iuuetutis calor i for. ē potēs ad augumētū faciendū. **C** gradualr nō diminuitur. **C** Donat enī for. colericū p̄p̄z reduci ad tempamentum. ita qd in p̄ncipio iuuetutis erit perfecte reductus. **C** p3 qd cōtinue calor faris gradualiter diminuez tñ p̄tinue potēs erit ad augumētū faciendū. Et p idē p3 reducēdo mlicuz vsqz ad iuuetutē calorē p̄tinue crecēdo procedere: r tñ p̄tinue augumētū fieri. **C** Tē si aliqs calor sufficit augmentum facere. minor isto sufficit facere cū aliqs p̄ibus qd alias da ref minitū. augumētū r vltimū instans augumētū rē. **C** Intelligitur igit argumētū Alui. sic. calor pueri vsqz ad iuuetutē ē p̄tinue potēs ad faciendū augmentū: **C** merito p̄portionis ad hūiditē r nālīs eius actiōis in hūidum vsqz tñ non gradualr minorat. p̄ia t3. qd nō minorat gradualr calor merito nālīs actiōis r p̄poriōis nisi subo talr terrefriscato: vt nō valeat ampli tantā caloris mēsuram p̄seruare. sed hoc stante nō sit augumētū. igitur ex opposito p̄tis seqt oppositū afitis. r hoc argumētū intellexit Alui.

C Iuuenibus vō nihil accidit qd eoz calorē augumētet inatū n3 ēt aliqd qd ipz extinguat.

C Adducit scdm argumētū ad idē taliter arguendo. Iuue nūb nō accidit qd eoz calorē augeat vel extinguat. igit rē. p̄ia t3 r afit dimittit tāqz notū. **C** Et nō b qd Alui. magis dubiū appēbat vel nō ita notū calor iuuenum nō aduenit se aliqd extingues qd augumētans: eo qd cā remissionis caloris euidēs ē nobis intrinseca. s. explicatio: nō aut sic euidēs ē caloris augumētatio. r hoc de cāis nālīb nālter nos imutantib loquēdo. id pcedit post declarādo qd non accidit aliqd extingues r dimittit tanqz notū nō aduenit se aliqd augumētans. oēs. n. p̄corābant qd si calori in p̄cessu accidit mutatio illa ē diminutio. **C** Secdo nō ē b qd Alui. assumit in hac p̄ticula r ex eo qd assumpsit in p̄cedēti pōt fieri vna totalis rō euidēter p̄cludēs p̄positū talit ar guēdo calitati pueri nō accidit aliqd qd ipam augumētet v̄l diminuat. r s̄lt calitati iuueis. **C** eqlis ē calor v̄tiusqz.

C Sille calor i eis p̄seruat hūiditate mioris q̄tatis r qualitāt s̄lt dōec ad declatiōē p̄ueniat: neqz tñb hūiditatis diminutō ē adhuc diminutio q̄ caliditatē retinē nō possit neqz ē nisi quia augmentum facere non valet.

C Probat tertias p̄clonē. s. qd calitas iuuenis ē mioris q̄tatis r maioris q̄tatis. Secdo remouet dubiū ibi. **C** p̄qz tñ. **C** Primo sic arguit. calor iuuenis p̄seruatur in hūiditate mioris q̄tatis s̄lt vsqz ad senectutē. **C** ē mioris q̄tatis r maioris acuitatis. **C** P̄lō p̄ dixit p̄seruatur ad vno tandū qd in p̄cedēti gradu remāet. Dixit mioris q̄tatis. s. rōne sub p̄p̄z qd ē in iuuenē. qd lōgo tpe resolōne p̄sum ē q̄tatis mioris r maioris ē acuitas qd min⁹ inten siue hūidit. **C** Ex quo seqtur calorē iuuenis cē in subiecto siciori r mioris q̄tatis ad datū s̄lt. r p̄ p̄is qd ē maioris acuitatis seu actiuitatis. **C** p̄qz tñ. Remouet dubium. s. cūdo pbat ibi. Quasi. **C** Primo dicit arguēdo qd si hūiditas in iuuenē ē mioris q̄tatis r q̄litāt q̄ fuerit i puerō. igit nō pōt calorē sub equali mēsurā p̄seruare sicut poterat hūiditas pueri. **C** R̄it Alui. negādo p̄iam. nō enim ad quāz miorē q̄tātē r qualitāt hūiditē sequitur calor r diminutio. s. bec ē d̄ia qd in pueritia poterat calor iste seipm in hūido p̄seruare r cū b̄ supēe ad augumētū faciendū: in iuuenē vero solū pōt seipm conseruare.

C Quasi hūiditas tāta erat p̄i qd duas res facere poterat: custodire videlz calorē: r supēe ēt ad augumētū faciendū. ad vltimū vero ad hoc dēciēt: qd neutā duarū rerū efficere va-

lebit. qz ergo vt in medio talis existat qd pos sit vnā ē efficere r nō alterā. **C** falsum aut ē vt dicam ipam posse augumētare r nō posse retinere calorē innatū. Quō. n. in re augumētū p̄stare pōt qd radicez nō valet custodire. **C** X stat ergo vt dicam qd calorē custodire pōt r in corpore augmentūz p̄stare non potest r scitum est qd bec ē etas iuuentutis.

C Arguit ad pbandum p̄positū sic. caliditas i puero ē tanta qd seipam p̄seruare pōt r vltra hoc supēse ad augmentū faciendū. Et aliqñ qd in senectute neutri facere pōt. igit aliqñ soluz alterū pōt facere. sed nō pōt d̄ici qd pōt aliqñ facere augmentū r nō seipam conseruare. quō. n. in re augumētū p̄stare pōt qd radice custodire non valz. relinqtur igitur intentū. s. qd aliqñ poterit se p̄seruare. s. nō augumētū facere. r b̄ nisi in iuuetute siue p̄sistentia. igit rē.

C Quod aut dixit secūda secta qd augumētūz quod ē in pueris nō ē nisi p̄p̄ hūiditatē r non p̄p̄ calozē: ē dictio falsa. hūiditas nāqz augumētū ē materia. r materia nō patit p se: neqz p se creat: Immo apud opatiōem v̄tutis in eā agētis: virt aut hoc agēs ē aia aut natura p̄cepto dei: neqz agit nisi cū instrument o. et illud est calor innatus.

C Improbat Solones r dicta sc̄be secte 3 primā r p̄iovnū secūdo aliud ibi. qd afit. **C** Arguit sic. mā nō patitur per se h p̄opatiōē virtutis opantis in eā. s. hūmiditas ē augumētū mā. igit nō per se patit vel extendit. s. tale agēs ē virtus p̄cepto dei r illa nō agit sine instro r illud ē calor. hūiditas igitur nō extēdit p se. s. p̄p̄ calorē instrumētāliter i ipam agere. **C** Primo nō mā nō patit p se. i. sine agente alio ab ea ipam trāsmutante qd nihil agit in se tanqz totale v̄l ade quatū agēs r passū. **C** Secdo nō per hūiditatem intelligere possum⁹ qualitātē q̄ aliquo mō patitur. qd i genere cāe mālis puta dispositiue p̄currit ad augumētum. Possumus ēt intelligere mām ipam nutrimentalē. r vterqz intellect bon⁹ ē. **C** Tertio nō notāter dixit aia vel nā. aia enim p̄prie nō d̄t nisi in ordine ad operationes cum cognitiōe. vt p̄mo virtutum naturalū ad p̄ncipiū. Anim⁹ enī grece latine sensus vel cognitio. eadem iō aia in ordine ad operationes cognitiuas p̄prie d̄t aia que in relatione ad alias d̄ctur nā. Et subdit qd eius instm ē calor: qd est q̄ltas magis opatiua. **C** Ex qb oib colligitur ex lra oēs iste p̄clasiō nes. **C** Prima. hūiditē ē mā augumētū. **C** Secda p̄clō. agēs p̄ncipale augumētās ē aia vel nā. **C** Infiale vero calor. **C** Tertia. l3 aia vel nā sic faciēs augumētū. vt sic non si agēs cognoscens agit tñ d̄irecta ab agente cognoscent infallibil. s. p̄cepto dei excelsi. **C** Ex qbus p3 falsum ē qd d̄icē secta. s. qd augumētū in pueris non est nisi p̄p̄ hūmiduz. pu to enim ipsos non fuisse ita rudes vt loquerētur ad sensūz ad quem improbat eos Alui.

C Quod autem dixerunt ēt qd vchemēs desiderū quod ē in pueris non ē nisi p̄pter frigiditatē cōp̄lonis eozum: ē dictio falsa.

C Improbat eos quo ad secūdum dictum quo. s. dicebant vchemēs desiderium puerozum non esse nisi p̄p̄pter frigiditatem. **C** Secdo remouet dubium. ibi. Aliquand tñ. Primo p̄mittit. sc̄do pbat ibi. Cum malo. Qd hic dicit p3.

C Cū malo nāqz desiderio qd ē p̄p̄ fritatem p̄p̄lonis nō puenit istimbze neqz nutrimentū puerozum enim istimbze melior q̄ esse pōt ē in pluribus hois.

C Probat. sc̄do declarat qdā assumptum ibi. **C** p̄qz. Primo arguit sic. Cum malo desiderio siue appetitū a frigiditate p̄ueniente non p̄uenit istimbze. s. bona digestio v̄l immutatio sed cum appetitū puerozum stat melior istimbze que posset esse in pluribus hois. igitur desiderium istozūz nō p̄p̄ frigiditatē. vt isti d̄nt. Primo nota duplicem eē ap̄petitum. s. naturalē r nō nālē. **C** Plālis aut appetitus p̄sequit

resolutionem mēbrozū z tandē succionem ab ore stomachi mediātib⁹ mēficialis, vt quarto de accidētib⁹, sexto caplo. l3 bñc affocietur frigiditatis impressio a milia ordine nālī. ad os stomachi hoc a famis emulgendero pfluēte, vt prima pmi. capitulo de humorib⁹. z. xiiij. tertij. caplo d cāis destructi onis appetit⁹. z de lunanētis mēbroz⁹. de lunanēto mlie. sic g appetit⁹ nālīs aliquo mō iuuat a frido. Ad nālīs vero pōt psequi friditatē soli⁹ ozis stomachi z de tali nō loquebā tur antiq⁹. qz ex isto nō arguitur frigiditas pponis totius. vt p3. Aut friditatē totius pp quā mēbra debito priuantur nutrimento. vñ pōtinue a stomacho coguntur exgere z de ta li intelligit Aui. qz cū malo desiderio: puta nimis itenso: a fritate pueniētē nō puenit bona digestio. cū digestio mul to calore indigat. vt infra: doctrina sexta. capitulo de vir tuteb⁹ ministratib⁹. C Secūdo nō cū appetitu puerorū ē me lior digestio. qz esse possit supple p vite perduratiōne nō aut p opationibus alijs. vt infra patebit. Et dicit. In pluri bus horis pp cām inferius tangendam quia frequenter i peditur eorum digestio ex accidentalibus causis.

C Neq⁹ i corz corpibus nisi foret pp hoc de pmutatiōe ei⁹ qd comeditur plus puenit qz sit illud quod dissoluitur ppter quod crescūt. C Probat minorē assumptā. s. qz puerorū digestio ē melior zc. Et arguit sic. Nālīs in corz pib⁹ puerorū eēt bona digō vl iustitūe in ipsis nō fieret pmutatio nutrimentū in membra maior qz fiat dissolutio. h p3 in ipsis fieri restauratiōes ma iorē qz crescūt. g zc. C Ad argumentū auic. hoc modo t3. Ex augmento. n. pcluditur bonū eē nutrimentū qd mem bris trāsmittit⁹. qz ē multū facilliter puerit in subām aliti. Ex hoc at qz bonū ē nutrimentū sequit ipm pueniētē esse digestū. z p pñs a calo forti z vigoroso immutātū. z p pñs appetitus puerorū ē bon⁹ z nō cār a frigido. quare zc.

C Aliqñ nō accidit eis malicia istibz ppter eoz gulositatē: z qz eoz comestiones malis disponūt ordinib⁹ z cōdūt res malas z hūi das z multas z desup malis mouēt motib⁹.

C Remouet dubiū. secūdo pcludit. tertio epilogat. ibi secū da. Quapropter. ibi tertia. Doc ē. C Dicit pto. l3 bñt bonā digōnez z appetitū in pluribus horis vt dictum est: aliqñ tñ pp gulositatē accidit eis malicia istibz z dige stionis: z qz cibi eoz disponuntur malis ordinib⁹. vt pñi usq⁹ pñ⁹ cib⁹ sit digestus supueniat scō zc. z ēt quia co medūt res humidas malas z mouētur malis motib⁹ dige stionē. s. cōsūptib⁹. C Contra si appetit⁹ eoz ē bonus nō g gulosi sunt. C Dicitur p qz pñt eē gulosi accēstali ter. s. ppter humores acetosos in ore stomachi: vel dic melius qz nō sūt gulosi ex appetit⁹ intēsiōe nimia. h ex imaginatio ne: dñz. n. recordātur z fantasiātur delectatiōes quas ha buerūt in cibo: querūt cibos vt comedāt. l3 nō appetant. nō dixit res malas hūidas quia humida sint sibi magis no cūa. h quia fructus humidos comedunt frequenter.

C Quapropter de superfluitatib⁹ pl⁹ i eis ad unat. vñ purgatiōe idigēt z pcpue eoz pul mones. Jd qz eorum anhelitus est spissior et velocior: magnitudinem tñ non habet eo qz eozū virtus nondūz ad cōplemētū peruenit.

C Concludit z p3. C Ad purgatione idigēt eoz pulmo nes. s. cū re leui. vt in anna casta liquiritia capillis veneris. passulis. ficub⁹ siccis. ēt banelit⁹ ē spissior pp nēcitātē fre quētis mundificatiōis: non habet magnitudinem propter debilitatem sue virtutis.

C Hec est ductio de pplone pueritē z iuuetu tis quemadmodūz. B. declarauit cuius nos sumus interpretes.

C Datet per Bal. scōdo complexiōnū. scōdo caplo z p a ffo. i pñt. illi afforismi. xiiij. qui crescunt zc.

C Postea sciendum est qz caliditas post tñ consistendi minui incipit.

C Oñdit qñs sit ppo senectutis. secūdo assignat causas. tertio concludit. ibi scōdo. Preterea. tertia ibi. Et hec ē moiz

C Dicit primo qz p tps consistēdi calitas incipit minui. C Dico nō ex ista colligit ista pclusio. ppo senū frigida ē re spectu aliaz etatū. C Secūdo nō. Incipit diminui scōz du plicē intellēti. Dñm⁹ Ben. diminutiōem. s. qz gradū mu rat imaginādo qz p totā pñtētiā fiat aliq dñutio. h intra gradū eundē. i senectute aut variatur gradus. Alii potest sustineri pbabiliter qz mācat sub eodē gradu omnino nec intra nec extra latitudinē gradualit variata imaginādo bu mīdo nō nālī aliquā certā considere latitudinē sub cuius qlibet gradu eris humidū pñtis calin pōt sub mēlura ca dē pseruare vl eqli: extra quā tñ cū exsiccatū fuerit nō po terit merito pueniēt actiōis calī nālīs in ipm tātū pñtia re mēlurā. C Dico aut notāter merito pueniēt actiōis zc. qz merito alteri⁹ ipmētis posset tātā vl maiorē pseruare mēlurā. C Notādū tertio calin tñc minui nō solū extensī ue fed etiam intensiuelicet in proposito solū intelligat Aui. de gradualī diminutione. quare zc.

C Propterea qz aer circūdans materiāz ei⁹ que est humiditas exccat.

C Assigat cās qñz b⁹ diminutiōis calī. scōdo ibi. Calor qz Tertia ibi. Et labor. Quarta ibi. Et dñcis. Quinta ibi. Et pcpue. C Dico cā ē aer circūdans nos qz exsiccat hūidū p qd pseruatur calin. aer. n. in oi ei⁹ dispōe resoluit nos pp illud qd ē in eo de vñte solis z stellaz. scōdo pñm. doctrina scōdo. tertio caplo. C Dico nō. l3 aer z alie cāe exsiccatiōis in oi etate exccēt nō tñ in oi etate sūt cā mīoratiōis calidi. qz nō ad oēm hūidū mīoratiōem sequit cali extinctiō vl ex siccatio. h determinate mēlure vt dñm⁹. Ex qz soluitur du bñ hīc fieri vl moueri soluti. qz semp iste cācadit. igitur semp d3 diminui calor. negat enī pñā. l3 enī sūt iste cāe fri gidiatiōis nō tñ nisi cū multo tpe z nobiliter impresserit qd non est nisi quando dictum est. C Item autem aer in omni dispositione resoluat videbitur in questione.

C Calor quoqz inat⁹ q ē int⁹ ad hoc adiuvat.

C Secūda cā ē calor innat⁹ q ē intus q adiuvat ad hūm exsic cationē: z pñr tādez calidi extinctionē. C Primo nō. Di xit adiuvat vt qdā dñt qz calor in nobis duob⁹ mōis agit: C Primo vt calor absolute z sic agit calefaciēdo subtilian do z resoluedo: z b⁹ mō adiuvat ad exsiccatiōem hūidū z ei⁹ exsiccatōes p accidēs. scōdo opat vt nālīs: sic digerit nutrit z assimilāt mēbra istaurat z auget. z sic h iuuat ad exsicca tiōem. imo illā pphibet. Quia igit scōm aliqñ ei⁹ rōnez iuu at z scōm aliqñ nō. iō dixit iuuat ac si in h nō eēt de cāis pñcipalē exsiccatib⁹. Alii dñt a Ben. qz b ē cōis mōus loqñ dī. s. qz alijs effect⁹ pēdet a plurib⁹ agētib⁹ pñalr quod libet illos iuuare of aliis ad illi effectū pducēdū. vt si for. z plo pōtēt pōdus qz neuter p se pōtēt iuxta cōez modūz loquēdi. l3 ambo portare dicāt. tñ qlibet p se sumpt⁹ dicāt iuuare. Dixit qz adiuvat ad denotādū calorēz nālēz nō esse totalē cāz b⁹ resolutiōis. Tertio nō q ē intus. i. subiectiue i mēbris: qz nō solū influēs calor resoluit. s3 ēt innat⁹ in mē bris subiectiue exis. vñ z mixta spiritū influente carentia ab intra resoluantur z corumpuntur.

C Et labor proueniens ex motionibus corz pozeis z aialibus que necessarie sunt in vita.

C Tertia cā ē labor pueniēs ex motiōib⁹ corpeis z aialib⁹ q sūt necarie i vita. C Dico nō. si sumis h labor p nocumē to. h p fatica. C Secūdo nō labor corz poze⁹ exsiccat corp⁹. vt p3. qz ex illo calefit ipm z ipō calefcō psumit hūidū: z si mīl calor ipōz mēbroz⁹ itēdīf. z tpe auct⁹ resoluit. Ampli⁹ i labore et aialī sit. z mīlta resolo spūz z i flāmatio aut ppeve hemēte z ioridiātū motū ipōz sic in tristitia. ira z fīore. aut pp nimia ei⁹ dñtēlonē interi⁹. qre vigorat ei⁹ actiō circa iterio res ptes aut circa aliqz determinatā pte sic i fīore euenit. si cut ēt expimur. qz in fixa iuitiōe vñ rei multū debilitatur ocul⁹ z getādo brachii surfū pl⁹ lassat qz si moueret. nunc surfū: nūc deorsū zc. Qz. n. figit spūis in determinatā pte oclī vel brachij: z ibi vñt. pl⁹ i flāmāt z resoluit. z hec possit eē cā qz gressus p loca simplr plana pl⁹ fatigāt qz p loca pñz plana z pñm mōticulosa cū alijs pib⁹. vt collr qñta. pñcā rñ. pñemate. x. z. xxiij. C De ista materia vide plūsqz com mentatozem. tertio tegni sup ista pte. vter vero.

C Et defect⁹ nāc ad resistēdum illi toti semp.

C Dñt qñtā cās. scōdo pbat. tño remouet dubiū. scōdo ibi.

Oēs scia sibi Ampli si bōr. C Dīc p q q̄ta cā exsiccatio nis z dīsect calorīs ē dīsect nāe ad sp̄ hīstēdi illi. f. solutioi.

Omnes enī virtutes corporee sunt finite. hoc aut iam rōcinatum fuit i scia naturali. ei ergo operatio nō semper existit in materijs.

Probat qd p̄mīst dīcēs. qz oēs virtutes corporee. i. oēs q̄aice sūt finite. vt in nālī p̄bia dēclaratū ē h̄ igit vīus vī nāe op̄a tio nō sp̄ ē in m̄. h̄ determinatō tpe limitata. De q̄ aut finit tate z infinitate loquatur sibi opposita in hac particula z se quenti videatur in questione.

Ampli si bec vī i finita foret z sp̄ pmutatio nē i corpore faceret ei qd dissoluī ē q̄līter z vno mō. dissolutio tñ vno mō nō ēct. imo semper quotidie augetur z corp̄ dissolutiōz tolera re nō possz. z dissolutio hūiditatem finiet.

Remonet dubiū vī difficultatē qd. f. foret si ip̄a vīus ēct infinita z sp̄ restauraret eq̄lī z vno mō. z itē dīc hāc p̄clusi onē. si vī ēct infinita z sp̄ restauraret eq̄lī. z vno mō corp̄ tandē ad mortē pueniret. p̄bat sic. Si vīus bec ēct infinita z sp̄ restauraret equalit z vno mō. sicccitas i corpore p̄tinue cre sceret. ḡ tādē corp̄ dissolutiōnē tolerare nō possēt z dissolu tio hūiditātē finiet. p̄ba z assumptū pōit tāq̄ notū. p̄ pōit rōes dīctā. sc̄o applicat ad p̄positū. ibi sc̄a. Quanto ma gis. C P̄io nō q̄ ex intēdōe Am. sc̄to nālī p̄tūa q̄nta: in hoīe nō dīnt cēntiaī aīa nutritiua z intellectiua. qz itelle ctīua ē p̄tūa z infinita a p̄te p̄. p̄z hoc idē de nutritiua.

Sp̄alis igitur p̄surgit difficultas q̄dō deueniat defectus restauratiōis cū ip̄a vīr de se infinita sit z apta p̄petuo in formare mām qd nō ē de alijs formis. Ex quo p̄z latīs p̄tū nent. A. hāc difficultatē mouisse. C Sc̄o nō q̄ hāc vīr ē triplī imaginari possumus infinitā. f. itē hūe extē hūe z etiā duratiōe z potissime. de tertio mō intellī hīc l̄z tūc videbīf de qua infinitate possit ēē sermo. vt in q̄dōe oīdā. C Ter tio nō ly sp̄ restaurare nō ē intelligēdū vt vba sonāt. i. oī tē pore restaurare eq̄lī zē. qz tūc p̄clusio. A. clauderet p̄dicti onē. f. n. oī tpe restauraret equalit zē. ip̄a in oī tpe informa ret māz. h̄ sic supplert oī. vt mōdūm z semp. i. oī tpe q̄ res tauraret: restauraret eq̄līter zē. z ē q̄i cōis modus loquen di sicut dīcīm q̄ semp for. dormit i lectōe. f. q̄i legīf lectio

Quarto nō. ista particula eq̄līter z vno mō pōt bēre multi plicē intellectū. p̄m̄ ē: eq̄lī z vno mō. l. tūc z tale q̄tū z q̄le a corpore dissoluī. z hic intellectus nō est verus. quia tunc semper in restaurato ēē mēb̄oz ēct mēb̄a dispositiōis p̄sitis sicut aīi dissolutiōnē: z p̄p̄is ēct oīo cōsillis cā dura tīonis vīte: sc̄o equaliter z vno mō. i. equaliter z vniōz mīter. qz q̄tūm z q̄z velociter oīno in vno tempore tñ et eque velociter in alio tpe. z hic intellectus possit fī finiri. Tertio equaliter. i. quantitatiue z vno modo. i. modo p̄o portionali dispositiōi mēb̄i cui fit restauratio. quia. f. sicut in prima restauratiōe sequente resolutiōem acquirīf mem b̄o hūidū sibi. p̄portionale ita acq̄rat i sc̄a nutritiua sibi p̄portionale. vbi ḡra bēat os for. i. primo instanti sui ēē hū midū. vt q̄tūoz z supueniat sibi exiccatio remouēs centesi mam p̄tem vniūs gradūs. Deinde quia nutrimentum assū milatur membro resolutio apponatur sibi hūmidū. vt quat tuoz dempta centesima parte vniūs gradūs. z sic superue niat secunda resolutio remouens sc̄am centesimā p̄tē zē.

Et ita deinceps restauretur p̄portionale mēb̄o exsicca to. Et sub isto sensu intelligit hic equaliter q̄tūatiue z vno modo. f. in qualitate eque p̄portionali membro cui assūm latur post exiccatōnem: z hoc ē qd dicitur q̄ equaliter et vno modo restaurari potest intelligi dupliciter vel equalit z vno mō dispositiōi existenti i termino a quo vel ad quēz exiccatōnem: z secūdo modo intelligitur hic. C Quinto nota hic per dissolutiōēz intelligere debemus terminū ad quē per dissolutiōē acq̄sitiū. f. sicccitatē eo q̄ mō est de genere termini ad quē. q̄nto p̄bīcoz. Dissolutiōem igitur non ēē vniūs modi ēē sicccitatē per resolutiōem non ēē vni ūs intēsiōis sed continue maiorari. Aliter probabīf ima ginari possumus q̄ si virtus restauratiua semper restauret tale z tantum quale z quātū fuit i termino a quo resolutio nis in corpore resolutum: sicccitas tñ cresceret z tandē fini ret mām: imaginādo q̄ sī dūm sit resolutio sit etiā mēb̄o

rum qualitatiua exsiccatio z totius quod in postēz resoluē dum est: z p̄sequēter q̄ l̄z in prima restauratiōe gratia exē pli restauretur nutrimentum hūmidum: vt quatuor sic fuit primo resolutum. quia tñ in tempore medio. p̄cessit exsicca tio qualitatiua qd p̄ h̄ resolutur erit siccius q̄ qd i prima resolutiōe resolebatur. igitur qd post hoc apponetur vī restaurabitur erit sīlī siccius. l̄z sit simile resolutio in termi no a quo. z ita de tertia z quarta z sīlī de alijs. Iste mōns includeret magnas difficultates. sed ista egeret minoz i nē pretatione. Alimo premittēre aporet q̄ l̄z anima huma na sit infinite durationis non tamē pōt informare materiāz cum frigiditate q̄tūcūq̄z vel sicccitate. sed requirit certam mēsuram calorīs. z etiam hūmidū vt corpus informet qui bus absentibus nō pōt nostro vniū corpōz vel ipsum in formare. Ex quibus concluditur intellectus concūscis Am. q̄ si virtus bec esset infinita z semper faceret restau rationes equalit q̄tūatiue eius quod dissoluatur z vno mō. i. qualitatiue vniūs mōi vel p̄formis dispositiōi mēb̄i cui apponitur z assimilatur nutrimentū: sicccitas tñ nō ēct vni ū mēsure sed semper cresceret. z sic corpus dissolutiōem tā dez nō possēt tolerare. quia ip̄a dissolutio finiet hūmidit atez. omne nanq̄z finitū refecatur zē. lege literā. Ampli si bec virtus. f. nutritiua foret infinita. f. i. duratiōe z sp̄. i. oī tē pore quo restaurat faceret pmutatiōē. f. restauratiōē ei qd resoluīf equalit. f. q̄tūatiue. z vno mō. f. q̄tūatiue vī mō sīlī dispositiōi mēb̄i i termino ad quē exsiccatōis. qz semp. f. ap poneret z vniūf nutrimentū mēb̄o eque p̄portionalē i termi no ad quē dissolutio tñ. f. sicccitas acq̄sita p̄ resolutiōē non ēct vno mō. i. vni ū mēsure. f. semp augetēf. vt i exēplo da to. z sic corp̄ tādē dissolutiōē tolerare nō possēt. enī. p̄ qz dissolutio finiet. i. p̄sumeret hūmiditatz. z sic pueniret ad sicccitāz mēsurā cū q̄ nō pōt aīa vniū corp̄. C Alim̄ modūz exponēdi istāz tāgit sc̄. vt ly equalit z vno mō nō f̄ferat ad ly pmutatiōēz facēt: f. ad ly dissoluīf: z erit tūc sc̄sus l̄re. Sc̄i vī restauratiua foret duratiōe infinita. z sp̄ pmutatiōēz facēt. f. restauratiōēz. f. mō melior q̄ possēt ei qd dissoluīf equalit z vno mō. i. vni ū mīter. dissolutio tñ. f. sicccitas nō ēct vno mō vt iā dīctū ē. Prima expō appet mibi melior z ē antiq̄.

Quāto magis cū due res se iunāt ad mino ratōēz faciēdā z retrocedēdi: postq̄ sic est oīz necessario vt mā destruat z calor extinguat.

Ad p̄positū applicat p̄cludēs. igit mltō magis finiet hū miditas z p̄sumeret cū due res se iunēt i faciēdo diminutiō nē z retroducēdo. Aliter due res. f. nō restaurare qd dissol uīf eq̄lī z vno mō. Alit due. i. p̄les res. Postq̄z igit ita ē oīz necario vt tādē destruat materia. i. hūiditas z calor extingua tur. C Nota p̄ duas res itelligit qdā exiccatōē hūidit z diminutiōē calidi. Alij defect̄ hūidit nutrimental debētis trāsmutari z calidi trāsmutare debētis. C Alit z meli due res se iunāt. f. finitas virtutis z defect̄ ei. z hoc p̄ virtutē aīaz cū suis istrumētis itelligēdo z p̄tūna exiccatio zē.

Et p̄cipue cū ad ei exiccatōem adiūuet p̄ ter vī p̄p̄ mīci dīcīm. Alia cā z illdē humoz ex trane q̄ accidit assidue p̄pterea q̄ cib̄ p̄uat digōe: z adiūuat ad extingūēdū ip̄z duob̄ mo dis. vno suffocādo z tegēdo: alio qualitati ob uiādo. hic. n. humoz est flegmatic̄ frigidus.

Hec est q̄nta causa quā ponit z patet. C Nota hic repe ritur duplex littera. vna dicit p̄ter z est sensus q̄ p̄cipue seq̄tur calorīs extinctio cum p̄ter materiei defectum. i. exiccatōē hūmidū concurrat alia causa. f. humoz. C Alia littera habet p̄pterea. z tunc per defectum intelligitur mali tia: vt sit sensus. Et p̄cipue sit extinctio zē. cum ad eius extinctiōem p̄pterea defectum. idest malitiam materiei: iunat alia causa zē. vel aliter alia causa sequitur: ad materi ei defectiōem. idest exiccatōem. f. indigestio z humoz crudus zē. Secundo nota humor flegmaticus ē crudus: z viscosus. et cum hoc etiam frigidus z p̄pterea viscositatez z grossitiēz opillat. transpirationes prohibet: per conse quens calorem suffocat: per frigiditatem vero simplici alteratione caliditatem corrumpit. ideo consert ad exicca tiōem extinctiōem suffocando et tegendo et cūz hoc ob uiādo qualitati. quare zē.

Et hec ē mors naturalis cuiq; indiuiduo destinata secundū suam primā cōplonē vsq; ad terminū quē in sua potentia hēt ad suā humiditātē pseruandam. vñ quodq; enī corū terminū pstrū hz q; i indiuiduis diuersificat pp pponum diuersitatem. z hi qdē sūt termini naturales. sūt vero z alij termini abbreviati totum tamen diuino prouenit pcepto.

Super hoc erit questio. virtū per actionē calidi nālis in humidum possit cūenire mors naturalis. **P**rimo nota q; hec. s. infrigidatio z effecatio est mors nālis. lege causā sūliter z nō formaliter cuiq; indiuiduo destinata merito. s. complexionis nālis. **N**ō q; duplex ē mors. s. nālis z accidentalis. z pz. totum puenit diuino pcepto. i. scōm dei voluntatem. vel vno pcepto. s. colchodē vel intelligentie superioris ipressione. vt p b denotet. q; nō solū plonget vel abbreviat vitā merito pponis nālis i sequentis formaz h ē merito ipressiōis breuicte a superioribz. vt i qdōne patebit.

Quod ergo ex hoc acquiritur? ē qd puerorū z iuuenū corpora quātū ad qualitātē sūt calida: z corpora senū z decrepitorū sunt frā.

Ex dictis summatim colligit qles sūt oīuz etatū pplones. et primo compar eas in qtitatibus earum tam actiuis quam passiuis int se. Scō spāliter compar iuuentūz pueritē in perfectione. scōa ibi. Iuuentus aūt. zc. **P**rimo ponit pplones istoz in actiuis. scōa i passiuis. tertio in actiuis z passiuis sūl recolligēdo. scōa ibi. Sz puerorū. tertia ibi. Et pueris. Dicit p q illud qd acquiritur? q; cōclūsum est q; puerorū corpora z iuuenū qū ad equalitātē sunt calida. h senū z decrepitorū sūt frigida. **P**rimo nō qstom ad equalitātē. i. scōm equalitātē q; equali sunt calida. vt supra d cū ē. vel alit quātū ad equalitātē. i. scōm equale ad pondus. eo. n. q; ab equali ad pōdus plus recedūt corpa iuuenū z puerorū q; senū. dñr calida z ista respēct istoz. frigida. prima tñ expositio ē melior z psona sē. Aui. xvi. vel. xij. animalū caplo de etatibus. vbi sic stat sē. Corpa iuuenū z puerorū sunt equaliter calida. Dñr etiā signū ē: q; nō dñr corpa senū z decrepitorū ē scōz equalitātē frida: q; senex primus z decrepit nō sūt equali fridi sic iuuenes z pueri sūt equali cali zc.

Sed puerorū corpora equali sūt humidiora pp augmentū: z hoc quidē nobis insinuat expimentū quod de mollicie ossium ē z neruoz vl mēbris ipoz. z cōsideratio. quoniam pax ē ex quo fuerunt spma z spūs vaporāl.

Primo ponit pplonē puerorū. scōa senū. ibi scōa. Et senes. **D**icit primo h. scōa declarat. ibi scōa. Et b qdem. **D**icit p q corpa puerorū sūt equali hūidiora pp augmentū. **D**icit scōa q; b nobis insinuat expimentū z rō. Expe rimentū qdē q; nernos z ossa hñt valde mollia. rō vero siue pōsideratio. q; pax ē ex q fuerūt spma z spūs vaporabiles. **P**rimo nō. vt qdā ab equali. s. ad pōdus q; ab eo plus recedūt in hūido q; iuuenes. Aliter equali. s. iusticiali. q; nō sic iusticialiter tēpata ē hūiditas puerorū sicut iuuenūz necita opatiōibz. pportionata. **S**cōa nō pp augmentū. q; b cognoscitur ex augmento qd ē possibile in pueritā z nō in iuuentū. z ita hēs tres causas ad hoc pcludendum. Dñr augmentū. scōa mollicies ossiū zc. vel ēt a prior. q; ex cā finali q; os ipsos augeri z nō iuuenes. tertia rō quia parum distant a dispōne sanguinis z spūs vaporabilis ex quo fuerūt. i. facti ex spermate zc.

Senes aut z decrepiti ppe pter vl pp hoc q; sūt frigidiores adhuc sūt sicciores. Et hoc quidem scit expimento quod habet de duritia ossium corū z asperitate cutis eorum et pōsideratione. Scō q; plirū ē tempus ex quo fuerūt sperma z sanguis z spūs vaporālis.

Datet hoc. **P**rimo nō q; ex duobus. pbat senes ē sic cos. lex duritie ossiū. z b ē expimentū. z ratōne q; multuz distāt zc. omittit vero finē quē reiglit in pueritia. q; senes ē? z ē? dñr i qstū hñt nō ē finis nec bonum. **S**cōa

cūdo nota. hñt repitur sēa hñs pter. z pz. z hñs pp frigiditātē. z tunc ē sensus q; signum q; senes debēt ēē siccī ē qa debēt ēē nifrigidati etatiue z ista fritas plegē siccitatē.

Et in pueris qdē z iuuenibus igneitas est equalis: sed i pueris plus abundat aeritas z aqueitas: z in senibus z decrepitis plus abundat terrestritas q; illis duobus: z est in decrepitis plus.

Ponit simul complexionē earū etatum in actiuis z passiuis bi. q; igneitas ē equalis in pueris z iuuenibus. z aeritas z aqueitas plus abundant in pueris: z terrestritas in senibz z plus in decrepitis. **N**ota igneitas. i. caliditas: quia caliditas primo attestat igni: aqueitas z aeritas plus in pueris. q; istis duobz elementis plus attestat puer quia hñdior. **N**el alit. aeritas. i. hñditas nālis z aqueitas. i. accidentalis z madefactia plus ē in pueris q; in iuuenibz: in senibz vero terrestritas q; frigidit z siccit sūt. **S**cōa nō calor naturalis appellatur igneitas: q; in eo vicit ignis z ppietas eius: h ēt in isto calore sint simul calor celestis z elaris. vñr aūt differāt abinūcem specie pñc omittit.

Iuuentū aut hēt complexionē magis equalē pplexioni pueri. **C**omplexione tñ pueri ē ei? ppo sicca: z scīs z decrepiti ppatiōe ē hūida.

Compat has pplexiones quo ad equalitatem. scōa comparat decrepitum ad senem z iuuenē. ibi scōa. **D**ecrepitus. **D**icit primo q; iuuenis hz complexionem magis equalē. i. iusticialiter tēpationē complexionē pueri. Illa tñ iuuenis complexio compatiōe pplexionis pueri est sicca z cōparatiōe senis z decrepiti est hūida. **N**ota hic collr tēpationē z perfectiōe ēē cōplexionem iuuenis q; pueri. et idem tertio h? caplo pmo. et supra dñm voluit equalitatem iusticialem reperiri solum in iuuentū. **S**cōa nō q; in ista pte. **C**omplexione tamen. tetigit probabile argumentū ad pbandum istam complexionem esse temperatiorē. q; qd respēct alterius habet rationes mediū videtur temperatius. sed ita ē hic. quia extrema sunt humiditas pueri q; est multuz superflua. z siccitas senis: inter quos mediat bi ppositio iuuenis: transiēs enīz ab extremo superfluo ad extremum defectuosum transit per medium temperatūz sicut facit iuuenis. z ideo respēct vniū istoz recipit iuuenis vñā denominationem: z respēct alterius oppositā quia medium vtriq; extremorum compatiūz recipit denominationem vtriq; extremi. vt colligit scōa z tertio et bi corūz. z qnto phisicorum. pmeto sexto z. xvi. et cōmento illius seragesimioni affozsimi quarte particule. Quibus vñā grossa. zc.

Decrepitus vero ē siccior iuuenē z senē in mēbris simplicibus z humidior vtriusq; humiditate extranea madefaciente.

Datet. **P**rimo nota membra simplicia hic maxime intelligūt radicalia que simplicia potissime dicūt: cuz nō sint composita ex membris specificē distinctis sub hoc genere mēbrorū. **S**cōa nō q; decrepitus maxie in hīs mēbris radicalibus hz oīsibz ē ē siccior iuuenē z senē pp cās tactas. quia tñ per indigōnem multa in eo multiplicat hñditas flegmatica accidentalis madefaciens membra plusq; i supradictis. ideo ē illis: accidentali humiditate humidior: hec autem humiditas potissime manifestatur in membris carniformibz q; ibi bñt pp eoz laxitatē: nō māifestat affe i spmaticis pp cām oppōitā z maxie i ossibz pp qd i tegm. ipas vō ptes solidas zc. vl dñr vt dñr gētilis q; dixit i mēbris simplicibz: q; illis pncipalr z p debetur complexio.

Secundū vero diuersitatem complexionū generis femine frigidioris existunt complexionis. **I**ōq; sunt in creatura mīores masculis z sunt humidiores. ergo ppter complexiōnum earum frigiditatem multiplicantiū earū iū pfluatates: z pp paucūz eoz exercitiūz.

Nūc determinat b pponibz scōa regionū. tertio ar rñ. scōa ibi. Qui vō. tertia ibi. Et q. **P**rimo h. scōa ppat sub stātū carnis. mlieris sube carnis viroz. ibi scōa. Et suba

CPrimo hoc, secundo assignat eas humiditatis plurime et superfluitatis mullerū, ibi secūda. **I**gitur **C** dicit primo quod quando diuersitate pplexionū generū femine quantū ad hanc pplexionē sunt fridiores viris, id sūt in creatura minores et sunt et hūidiores. **C** dicit scdo, quod igitur per frigiditatem et humiditatem suam pplexionū in ipsis: multe superfluitates multiplicatur: et per paucū exercitium ipar. **C** Ad primo pplexiones generū intelligit complonē sexuum, i. quod in diuisis debetur merito sexus: eo, n. quod aliam hanc oporationē exercere masculus inquantū hūidior: et aliam, femella oportuit distinctas eorum esse complones. Describitur enim masculus per posse gñare in alio et femina in se. xij. de gñatione animalium scdo caplo. et al. in tertio. vel. xv. de animalibus primo capitulo. vñ et masculus dñ ponere hoc in b femella vero recipe b ab hoc. **C** Ad scdo Alii. in ista probat duas conclusiones. prima, mulieres sunt fridiores viris: et hanc probat ex putate eap. frigidit enim ē ampliationē et dilatationē pphibere. quō aut teneat argumētū videbit in qñtione. secūda conclusio, quod sunt humide multa hūiditate accidentali et hanc probat ex frigiditate complexionis et paucitate exercitij.

C Et suba carniū ē rario: hanc viri caro ex pte pplexionis ei⁹ quod ei admiscetur sit rario. Sua namq spissitudine plus pphibet in ipas penetrare quod a vñs et neruoz villis ad ea pfluunt. **C** Comparat subam viri et mulieris. scdo remouet dubiū, ibi licet. **C** Dicit pmo subam carnis mulieris rariores esse suba carnis viri. **C** Dicit scdo quod hanc ita sit per tñ illud quod admiscetur carni viri ex eo quod ad ipm pfluat ex venis et neruis viri ē rario: eius namq penetratio pphibetur ad carnem mulieris per spissitudinem eius. **C** Primo nota multiplici aliquod corpus dicitur alio rarius. Primo ppter quod sub equali extensione minus continet de materia. vt aer aqua. Et collit hic modus scdo de generatione: et primo methaurozum. et hac raritate vir ē rario muliere. ē enim magis igneus et aereus pfectius mixtus agilior et mobilior: scdo quod magis porosus vt spongia cōparata ligno. tertio quia in suis pñb⁹ ē magis et foris pteritū et cōpacrum. vt musculus. quarto quod molli⁹ vel magis laxū et ponatur modus alter tñgēdus in questione. Ad ppositū caro mulieris ē rario carne viri. qñto modo quia ē magis laxa aquosa fluida. **C** Ad scdo quod hanc ita sit raritate tñ scdo modo dicta ē vir rario muliere. s. porositate. Dico quod calidior. scdo quod plures hanc spūs sive carni pñmixtos: et istoz ē gñare poros. eo quod ppter multitudinē superfluitatē existim in muliere pphibetur eoz tanta penetratio sicut in viro. et hoc notauit in ista dñ dixit. sua namq spissitudine. i. obstrukione et clauisione pphibetur plus penetrare spūs in ipsas. s. carnē mulieris. **C** Tertio nō implicite tēgit Alii. triplicē spūm. s. naturālē et vitalē. dum dixit a venis qñ naturalis a venis nō pulsantibus et vitalis a venis pulsantib⁹ pfluat. tēgit aīalē dñ dixit quod a neruoz vill⁹.

C Qui vero terras inhabitant septentrionales humidiōres sunt.

C Contra: terre septentrionales sūt frigide et sicce. **C** Dicen dñ quod sūt humidī eo quod pstrictis poris pphibetur vapor. et superfluitatū resolutio. et propter hoc non sunt sapientes. vt z. iij. et v. problematum problemate. xv.

C Et partes exercēt aqueas hūidiores existunt: et qui ab istis diuersificant diuersi existunt. signa autē complonum narrabim⁹ vbi vniuersalia signa et particularia referemus.

C Nec pars patet. vide gentilem.

C Doctrina quarta: cuius sūt duo capitula. Caplū pñm quod ē ad sciendū quid et quotuplex sit humor.

h Humor est corpus humidum liquidū in quod in primis nutriēs conuertit.

C Determinat de humoribus. Scdo de modo gñationis humorū. ibi scdo. Et nutriēs masticatōs. **C** Dñ pñt diuinitates hūozis. Scdo diuisione. Tertio tēgit finis quāda cūda ibi. Et vero. tertia ibi. Inquit Sa. **C** Dicit primo quod humor ē eoz⁹ humidū liquidū in quod in pñmis conuertit nutriens. **C** Primo nota ordinem Alii. fuisse eleganter sumptum a natura reico enim quod elementa sunt priora comple-

xionibus. et ex illis resultant complexionē. primo determinat de elementis. secundo de pplexionibus. Et quod elementis mediātib⁹ pplexionibus resultant hūozes. id pñt pplexionibus: pñr determinat de humoribus. **C** Scdo nō hic sumit humorē: nō p quilibet corpore hūido fluidio: s. p quolibet corpore liquido. i. currēte restricto. vt infra patebit. **C** Tertio nō ly corp⁹ ē gen⁹. per ly humidū differt a corpibus sicis. Actualit fluidū expōitur. id est currēns. sed per ly i quod in primis conuertitur nutriens differt ab humiditatib⁹ scēndis quod nō sunt humores: vt b sūt hūoz vt in qñone patebit.

C Eius vero ē humor bonus: et ē illud de cuius proprietate ē: vt fiat pars substantie nutriti solus vel cum alio: et assimilari ei solus vel cum alio: et in sūma materia restaurationis eius quod ex ea dissoluitur.

C Donit diuisiones duas. ibi scdo. Dicemus autē. **C** Primo innuendo diuisionē declarat vñ membū diuisionis. scdo aliud. ibi secūda. Et eius superfluitates. **C** Dicit pmo quod humor bonus est de cui⁹ proprietate est vt fiat pars nutriti solus vel cum alio et assimilatur ei solus vel cū alio et in sūma vt fiat materia restaurationis eius quod resoluūt.

C Primo nota bonitatem humoris argui ex consecutione finis ad quem est a natura humor: finaliter intēns. s. vt cōuertatur in substantiam nutriti et assimilatur ei. Tunc enim vñquodq in sua specie perfectum dicimus dum propriū finem attingit. vt quarto methaurozum. Ex quo pñ diffinitioem humoris boni datam ab Alii. sufficientem esse. et bonam datam per causam finalem. **C** Scdo nō notat de cū esse in littera de cuius proprietate tē. inter nutriēs enim et nutritum currit occulta ppietas siue forma specifica actiua in nutrito et passiva in nutriente qua. s. facili⁹ ē ipsū nutrimentū pueribile in substantiam nutriti sicut illud ē ipsū naturalitē cōuersuum. Ad enim in nutrimento solū attendenda ē puenientia scdm qualitates manifestas. vt infra capitulo de eo quod comeditur et bibitur. declarabitur. **C** Tertio virtutis nutritiue triplex est act⁹. s. ppositio vñto et assimilatio: vñone tēgit dum dixit fiat pars sube. tēgit assimilationem dum dixit et assimilatur ei. tēgit appōnem dum dixit: et in sūma materia restaurationis. quod enim est materia restaurationis appōitur prius quod vniatur tē. Alter tēgit similitudinē in suba dñ dixit pars substantie. i. qualitatibus dum dixit. Et assimilatur. tēgit puenientiam in qñtitate dum dixit materia restaurationis. **C** Quarto nō notat esse dictum solus vel cum alio ppter varietatē positionum inter medicos et phōs: qñ pñ pposuerunt solū sanguinem nutrire. medici vero oppositum. i. alii ppter restaurationē eius quod deperditur sit ipius nutrimentū ali⁹ finis. s. augmētum quia tamen primus est cōmuniō: a quo nō absoluitur nutrimentū pot⁹ hanc explicare curauit.

C Et eius superfluitas est humor malus. et ē quod istud agere non consuevit: aut raro in bonum conuertitur humorem. Unde antea a corpore expelli et proijci debet.

C Describit humorem malum qui ē superfluitas. et pñ quia ex opposito describitur. **C** Primo nota superfluitatem esse duplicem. s. naturalem et ppter naturam. Est autem superfluitas naturalis humor vel humiditas in corpore multiplicata ex conuenienti et naturali actiōe caloris humores aut humiditates naturaliter digerentis aut cibos sicut est superfluitas prime aut secunde digestionis. et iam de tali non est hic sermo. Altera vero est superfluitas in corpore pternaturaliter multiplicata ex inconuenienti tē. quod quo modolibet indicat sue generationis impedimētū vt flegma salsum. cola eruginosa. et de tali intelligit hic. **C** Scdo nō notat de cū esse pñuēt. quod raro pñit hūoz nō nālē nutrire si. n. nutrit et puerit ad bēgnū nisi valde remisso gradu malicie peccauerit vt scdo affo. pñeto illi⁹ dñm sēptimū afforismū. vbi cūq cib⁹ tē. et dixit agere. i. opari: cibū. n. p quāto operatur a materia non agit sed patitur et transmutatur ideo exponitur agere id est operari. vtrum autem humor malus possit nutrire videbitur in questione.

C Dicem⁹ ergo quod humiditatu corporis quedam sūt prime quedā secūde. prime sūt qua-

mores humores quos paulo p^o notabimus.

C Ponit scđam diuisionem. scđido subdiuisionem. ibi scđda. Secundariū vero. prima patet.

C Scđaz vero due sūt diuisiones: aut. n. sūt supfluitates aut nō supfluitates. Superfluitates vero in sequētib⁹ notabimus. Et q̄ sunt nō supfluitates sūt hūiores q̄ a p̄ncipali dispoſitōe puerſi mēbris delegati fuerūt: sed non cum aliē mēbrorū simpliciu opatione perfecta ps effecti sūt: quoz sūt quatuor spēs: vna ē humor in foraminib⁹ extremitatū paruarū venarū cōtēt⁹ mēbris simplicibus p̄p̄quarum imbibentiū eavel cā. Alia ē humor p̄ oīa simplicia trāsſiens v^o sparsus mēbra sicut ros q̄ in nutrimentū puerſi ē aptus cū corp⁹ nutrimento caret: et vt mēbra humectet cū aliqua cā fortis mor⁹: aut alia ea exiccauerit. Tertia ē humor q̄ parū aū p̄gelatus fuit. Et ē nutrimentū qđ in suba membrorū ex pte p̄plonis puerſum est. Sz ex pte essentie complete et ſimilitudinis nondū conuerſus fuit. Quarta est humor q̄ est intus i membris simplicib⁹ a p̄ncipio nauitatis: et p̄ quez p̄tū eozū cōtinuitas exiſtit: cuius principiu est ex ſpermate Spermatīs vero p̄ncipiu est ex humoribus.

C Primo nō scđe humiditates q̄ sūt supfluitates p̄t̄itelligi oēs humiditates nō nāles ex p̄mis humorib⁹ p̄ternaturaliter ḡnate: sic mīaz nō nāles ḡnata p̄ aduſione dīcimus hūiditate scđam. de his infra. **C** Scđo nō p̄ hūiditates p̄nas in p̄posito nō eē itelligendas hūiditates ſimpli p̄mas. sz p̄mas in ordīne hūiditatu n̄ſi corp̄is ḡnatarum ex ciblo. Et q̄ p̄s qđ p̄ hūiditatem scđas ē itelligere debemus. **C** P̄s scđo q̄ p̄s via ḡnationis pores sunt humores hūiditatu scđas: nā tū p̄fectione p̄iores sunt ſecūde hūiditates humorib⁹. p̄s vltimus hūiditates scđas eē ſic medium forme et tranſitus inter humores et membra.

C Et dicem⁹ etiaz q̄ humores humorosi bōi et ſuperflui vel non ſuperflui: quatuor p̄tinentur generib⁹: ḡnē sanguinis q̄ oibus illis melior exiſtit: et genere ſiegmatis et genere colore rubee: et genere colere nigre.

C Determinat de humorib⁹ p̄mis. et primo p̄t̄it diuisionē eoz. scđo ſigillatim de ip̄is determinat ibi scđa. Sanguis vero. prima p̄s. **C** Primo nō dicit hūioſi q̄ multuz ſuūdi vel ligdi reſp̄tū hūiditatu scđaz. iſte. n. ſūt ſolidiores. q̄ ſube mēbrorū p̄pingores. **C** Scđo nō. hic ē duplex littera p̄ma boni et ſuperflui. scđa boni et nō ſuperflui. p̄ma ſic ſonant: cā boni q̄ ſuperflui zē. scđa humores boni: et qui non ſunt ſupflui. vterq̄ bon⁹. Dixit aut̄ notant ḡnib⁹ et nō ſpecieb⁹: q̄ ſub quoz eozū plures p̄tinent ſpēs vt apparebit.

C P̄s tertio humores eē quatuor ex plurib⁹ eludif p̄babilib⁹. Primo q̄ humores elemētis p̄portionat⁹ zē. vt infra caplo de mēbris. et Bal. primo elemētōz. vltimo capitulo. yſaac de elemētis. ypoeras in libro de humana natura: Aliabas primo theoricē. xrv. capitulo. **C** Scđo. q̄ ſimile ē de humorib⁹ et vino: ſed in factōe vini quatuor p̄ſurgunt corpora. ſ. fer. ſouma. aq̄ſitas que euaporat. et vinū. B̄ argumentū collit scđo virtutum nāliū: et q̄nto de iuuamentis. p̄mo capitulo. **C** Tertio ex ſimib⁹. q̄ quatuor ſūt fines q̄s nā per diuerſos humores attingit. ſ. nutritio oīum membrorū p̄ncipali p̄ sanguinē. totius corp̄is humectatio p̄ ſiegmata. appetit⁹ exercitatio per mīaz. et ex p̄ſionis intellētiōz exercitatio p̄ colaz et eoz abſterſio. **C** Quartū ex p̄mētiū i hōiorib⁹. Sanguis ē melior q̄ nature p̄uenientior.

C Sanguis vō natura calidus exiſtit et hūidus

C Primo nota sanguinez ſumī dupliciter. ſ. pro maſſa et pro humore. hic ſumitur ſcđo modo. **C** Scđido nota hunc eē

duplicem. ſ. venalem et arterialem. hic de vtroq̄ ē ſermo.

C Tertio nota completam ſanguinis deſcriptionem collectam ſparſim. xij. animalium caplo de humoribus. Sanguis eſt humor primus qui a ſua p̄ncipali diſpoſitōe naturali nō remotus eſt i cōplexione calidus et hūidus i colore rubens in odore ſuauiſ vel non ſetidus. i ſapore dulcis. per temperatam decoctionem in ſcđda diſpoſitōe genitus. Dicitur humor primus ad diſſerētiā ſcđdarū hūmiditatu. ſ. cetera patēt. **C** Quarto nota ſanguinē i p̄plone ad multa poſſumus comparare. ſ. ad equale ad pondus: ad medium proprie ſpeciei: et ad alios humores: et ad medium generis: hic vltimo mō ſit comparatio. **C** Contra: nos nutrimur frigido et ſiccō vt damaſcenus in aphoriſmīs et non nutrimur niſi ſanguine. iſt ſanguis ē frigidus et ſiccus. **C** Scđido q̄ ſanguis eſt temperatus. vt Auer. p̄io cārice. xij. p̄mēto. et quia generatur a calido tempo: vt appebit iſequenti capitulo. **C** Scđido queritur q̄s eſt hūidior humor: an artariālis an venalis. videtur q̄ venalis. quia generatur artariālis et eo per vltēriorem decoctionem exſiccantem hūmidum ſuperfluum. Similiter artariālis eſt calidior et caliditas maior: aſſociat ſecus ſiccitatem maiorē. Similiter q̄ diſſoluit iſgroſſando. p̄cedit. igitur eſt goſſior et terreſtior. **C** Ad p̄mū. illud quo nutrimur eſt frigidus et ſiccus reſpectu eius quo vivim⁹. ſ. ſpūs vitalis cuius p̄ſentia in membris cōſeruat ſuā. Pro ſcđo ſanguis eſt temperatus reſpectu aliorum humorū. et iſi cuius compatiōe eſt calidus et hūidus. Ad ſcđm vtrazq̄ pars p̄babiliter ſuſtēnari poſſet. Qui vult tenere ſanguinem artariāle eſſe hūmidiorē. dicit q̄ i partes ſanguinis hūide p̄ vltēriorem decoctionē dum ex venali ſit artariālis exſiccantur: q̄ tamen depurāt⁹ a partibus ſecalibus et terreſtrib⁹ que ſunt multē in venali remanent poſtea hūidior. Et qui diē oppoſitum oppoſito modo haberet illud tenere. ſ. q̄ plus facit exſiccatio q̄ depuratio et deſecatio. et qui i q̄ aliqui eſt hoc et aliquando illud hoc non eſſet in cōueniēs. Ad confirmationem. eſt calidior et caliditas maior zē. illud ē verū alijs partibus. de diſſolutione vero q̄nto iſgroſſando procedit videtur poſt.

C Cuius ſunt due ſpecies: naturalis et nō naturalis. Naturalis autem eſt cuius color eſt rubens malo carens odore et ē valde dulcis.

C Primo nota. ſanguis naturalis nature conueniens et p̄portionatus ē. vt per ipſum natura debitos fines attrigat.

C Scđido nota a p̄iori cauſa rubedinis aſſignari nō p̄t. ſed rubedo colore clarior eſt. et rubedo ſanguinis artariālis clarior ē rubedie venalis: ex odore et ſapore quia odor malus arguit putredinem: ſapor malus malam diſſolutionem: bonus vero e contra. **C** Primū dubiū q̄ ſanguis non eſt rubens q̄ calidum agens in hūmidum denigrat. **C** Scđo correlariū. ſanguinea ſetēt: quarto terrapēne: vltimo capitulo. et prima q̄rti. de p̄paratis ad feb̄ē. **C** Tertū quia ſi ſanguis eſt dulcis per vltēriorem decoctionem ſiet amar⁹. vt ſecundo virtutum naturalium vltimo capitulo: et quarto de ſimplici medicina. **C** Ad primū itelligitur calidum vrens. et ſimiliter ad ſecundum et tertium ſetent ſupfluitates hūide que i eis putreſcunt et non ſanguis.

C Non naturalis vero ſunt due diuisiones: Alius enim eſt qui a comp̄lōne bōa ſuit mutatus: non propterea q̄ aliquid ei admixtuz fuerit: ſed quia eius comp̄lō in ſe vitata fuit: vbi ḡſa: q̄ aut ſuit inſridatus aut calefact⁹.

C Nota ſanguinem fieri poſſe non naturalem multiplicit⁹ primo ex parte quantitatis. ſecundo ex parte modi ſubſtanſie. etiam ex parte qualitatis manifeſte et qualitatis occulte. tacuit primam tanquā facile cognofcibilem: et quia iſta de iſta mentionem faciet. tacuit ſcđam et quartam. quia ad tertiam reducuntur. ſunt enī qualitatiue. **C** Scđido nota quid per bonam et quid per malam complexionem ſanguinis itelligere debemus. viciata autem dicitur quando ex tra eius naturale temperamentum eſt alteratus ſanguis abſq̄ permittione eius cum humore non naturali: et hoc p̄t ſanguini aduēire ab iſtrifeco et ab exſtrifeco ſic p̄s q̄re zē

Et est alius qui non fuit mutatus nisi propter humorum malum quod ei admixtus fuit. Quod est secundum duas divisiones: aut enim ad eum humorum defec-
tus venit et penetravit in ipsum et corrumpit. aut
ipomet fuit generatus humorum. ubi gratia aliqua
ei perputruit: et ei subtilis in colera rubra et
spiritum in colera nigra percutit. et reman-
sit ambrum: aut una pars in eo. et huius quidem divi-
sionis partes secundum illud quod ei admixceat et ipsi
spiritus de spiritibus flegmaticis et spiritibus colere ni-
gre et spiritibus colere rubre diversificat. et aquo-
sitas vel aquositas ei: plerumque ergo fit tur-
bidus: et aliqui sunt subtilis et aliqui nigri multa
fecit nigredine: et quibus albus: sicut quoque odor
re sui et saporis mutatur: fit namque amarus aut sal-
sus aut acetosus.

Primo non solum est intelligendum humorum permisceri sanguini:
sed et fumum et vaporis alteri humorum. Secundo non per humorum
sanguini permixtum: quoniam manifeste fieri sanguinis frigidioris: aut
calidioris: ut si sanguini tepato permiscetur de flegmate vel
de colera quod secundum naturam: quoniam autem per hanc admixtionem ad
ei graduale tepamentum reducit. ut si sanguini infrigidato et
humectato permiscetur colera spiritiorum. Et si sanguini qui in isto
casu sanguis a suo tepamento non labatur gradualiter: est tamen distem-
peratus per non esse in eo quantitas graduum cum debita depende-
ntia. Alii dixerunt quod si sanguis non infecto occulta malitia:
et per simplicem alterationem a colera ad gradualiter ei tepamentum
reducto: sanguis huiusmodi per quartum humorum et tepat. Iste hoc ag-
gregatur. Iste massa sanguinea sit distempera et per quartum humorum
ribus secundum indebitam proportionem commixta. Residuus sit
tere videtur notum visum ibi flegmatis vero.

Flegma autem aliud est naturale: aliud non naturale
Determinat de flegmate. per divisionem. secundo declarat.
ibi. Alii. Dicitur per flegma aliud esse naturale et aliud non naturale.
Primo non posuit flegmatis diffinitionem sicut sanguinis: aut
quod tanquam nota relinquit: aut quod colligitur potest ex his quod prius dicit.
Et alij per multiplicem varietatem flegmatis difficile erat
valde flegma sub aliquo termino communi vniuocum apprehendere. Et se-
cundo non flegma dicitur naturale: quod non naturale sine potest attingere: et sit
natura illius in quo est perueniens: contra vero non naturale. Ex quo
soluit argumentum puerile ad probandum quod flegma esse natura-
le: quod esse flegma a natura sit: saltem aliquando. per non sequi.

Naturale est quod est aptum: ut in aliquo tpe
fiat sanguis: quoniam est sanguis non plene coctus.
Primo de naturali. secundo de non naturali. ibi. Secundo. Primo
notificat naturale aliud modo diffinitionem. secundo ex plexione. tertio
ex loco. quarto ex fine. ibi. Secundo. Et est quidam modus. tertia. ibi.
Dulcis vero. quarta. ibi. Dicitur autem. prima pars. Primo non perpletam
diffinitionem flegmatis naturalis. si flegma naturale est humorum primus qui in
sua naturali principali dispositione existit et in plexione frigidus et humi-
dus et in colore albus. in sapore dulcis vel insipidus: per dimi-
nutam decoctionem ex secunda digestionem generat per vltimam deco-
ctionem in sanguine transmutatus vel aptus transmutari. Dicitur
autem notari in sua naturali dispositione principali. primo quod percutit
ab ista ut transmutetur in sanguinem aut ut nutriatur membra
non est necessario frigidum. imo potest esse calidum: ut declaravi in capi-
tulo de plexionibus humorum. relique partes patet ex dictis. secundo
non habet plexiones esse de virtute sermone falsa. flegma est sanguis di-
minutus decoctus. si sic est intelligenda. flegma per diminutam de-
coctionem generatur et per completam decoctionem in sanguinem peruenit
bile. Est igitur in potentia non multum remota sanguis ad bonum
intellectum. Dubium primum. quare ita non dixit ipsum esse colerum
diminutum decoctum. cum ita per vltimam decoctionem possit in co-
leram sicut in sanguinem peruenit. Secundo dubium. si flegma
est sanguis et sic tempus prius quod chylus transmutatur in sangui-
nem conueneret in flegma. quod autem omnes perpletam et perfectam decoctionem
precedit diminuta decoctio. Tertium dubium. non flegma per vlti-
morum decoctionem transmutatur: peruenit ne in solum sanguinem
aut in quatuor humores. et ut quod in quatuor: quod non minus potest calor
supra flegma quam supra chylum: sed potuit generare quatuor humores ex

chilo igitur. et. Et ad oppositum quod tunc per corruptionem vniuocum idem
videtur generare vniuocum aliud eiusdem speciei. et ita in corruptione non varia-
ret nomen et diffinitio. flegma tamen quod si flegma in quatuor humores per-
uenit. per quod flegma transmutatur in flegma. Quartum dubium. si san-
guis ex chilo et sanguis ex flatu generatur sunt eiusdem speciei quod non
quod diuersitas materiarum arguit diuersitatem formarum. ut flegma
rois quarto philosophorum. Et ad oppositum quod peruenit in colore odo-
re sapore et plexione. Et ad primum dicitur quod non ita facili transmuta-
tur in coleram: et quod non ita principali: ad illam finem ordinat. Et ad
secundum negatur flegma. quod per mensuram decoctionis ut inducat for-
ma flegmatis alia regreditur: sed si hoc in sequenti capitulo. Et ad ter-
tium dicitur quod secundum plurimum peruenit in sanguinem et frigens est quod tres
non vniuocum quatuor per argumentum adductum. et negatur similitudo de chilo
lo quod chylum est potentia ut transmutetur in flegma non ipsi flegma adhuc est
in potentia. Et ad quartum dicitur quod non per diuersitatem materiarum arguit di-
uersitatem formarum. ut patet et caro et chylum flegma ipse peruenit.

Et est quidam modus dulcis flegmatis quod non
valde existit frigidum: imo corporis copatione
frigiditatis paucum existit sanguinis vero copatione
et colere rubre est frigidum.

Notificat ex plexione. secundo ponit duas in se et quatuor species
non naturales flegmatis. secundo ibi. Et est flegma. Dicitur per flegma na-
le esse quendam modum flatus dulcis: quod non est valde frigidum pro-
prie corporis: imo respectu eius est frigiditas paucum. Iste respectu san-
guinis et colere sit frigidum. Primum dubium. si hoc per flegma esse
dulce quod est insipidum ut Iohannes et Aliena et Auerroes. per ca-
tice. Et secundum dubium. si hoc per flegma esse frigiditatem paucum et frigidum
us est quod sit in corpore. ut supra: capitulo de plexionibus humorum
ubi gradualiter partes in corpore naturaliter se habent. ut ibi nota-
batur. Et ad primum dicitur quidam flegma naturale esse insipidum quod val-
de remissum principis sapore. ipsum tamen est dulce. dulcis. n. sapor
et perfectus regreditur multum perfectam et bonam decoctionem ex quo tollit
dictio. Aliiter dicitur. dupliciter dicitur aliqd dulce. per p-
secundo improprie. ut omni re horrido sapore diuatis sicut aqua
anciores dulce vocat. et sic hoc flegma dulce dicitur si sit insipidum.

Et ad secundum dixerunt quidam quod flegma illud quod est frigidior res est in
corpore et flegma vitreum. non sonat supradictum. Alii quod loquuntur de
flegmate dulci per admixtionem sanguinis: quod statim notifica-
bit et hoc non sonat lre. Tertia melior dicitur. percedit istas co-
clusiones. flegma est frigidior res et. inter partes naturaliter se habentes
in corpore quod aque proportionat. Secundo. flegma respectu san-
guinis et spiritus est res valde frigida quod sit extranea. Tertia. flegma
in frigate non multum recedit a calore cuius. ad hunc sensum quod re-
cessus est a cute et per respectu recessus gradus sanguinis
et spiritus ab eadem et calitate: quod caliditas est vite per formior. Ex
quo tollit dictio: quod si flegma sit res frigidior et. excessus tamen eius
in frigate est paucus respectu recessus spiritus et sanguinis in calitate
a medio. sicut. et hoc voluit Alii. Alii flegma naturale est inter partes
naturaliter se habentes sit frigidior per respectu tamen alie flegmatis non na-
lis. ut vitreum est paucum frigiditatem. Alii est frigitat paucum respec-
tu corporis respectu eius quod est in copatione sanguinis colere et spiritus
Alii flegma alteratur versus naturam sanguinis et flegma aliquo modo
dulce est frigitat paucum respectu corporis: imo potest esse calidum. Iste non
alteratur: nec peruenit a principali dispositione naturali sit per frigidior

Et est et flegma dulce quod non est naturale
quod est flegma saporis non habens: quod notabi-
mus: quod sit cum accidit: ut cum eo sanguis mi-
sceatur naturalis: et quod multotiens in rheu-
matismis: et in salina sentiuntur.

Primo non si flegma peruenit cum naturali: quod vitreum dulce Iste naturalis
dulcedie dulci: flegma ipso sub dispositione naturali. Dicitur autem. quod si
natura generatur ex permixtione sanguinis cum flatu crudo insipido: potest
et fieri ex permixtione sanguinis non naturalis cum flatu dulci naturali. imo
vitrisque naturalibus. si deest permixtio. Secundo non humores in corpore
alii a sanguine et visis existens naturaliter debent esse sanguini permixti.
ut a sanguine temperant. Alii. n. colera sanguine referantur a leui
ca fureret. flegma sicut iterum daret. Et hoc per Alii. quarto primum et
primum capitulo. Ista tamen permixtio regreditur debita permixtio. proportio
ne adiuvit. ita. n. possit esse proportio sanguinis supra alios humores
res quod redderet totum illud aggregatum non naturale: sit ita parua.
Ex quibus tanquam fundamentis soluit dubia quidam moueri soli-
ta. Primum non per hoc flegma fieri innaturale per sanguinis

*Sanguis generatur ex chilo per se
natura solum ut voluit Alii: tamen
colera niger cap 8*

admixtiones. qz sanguis nalis rectificat flegma z mliasz, scd3 dubiū, nō vñ q ex sanguine z ex flegmate simul nalisbus pos sit fieri flegma nō nāle. qz ex naturalib3 nō fit nō nāle. Ter tiuz dubiū. qdō ē dulce si est saporē nō hñs. Quartū dubi ūz. quare maxime sentit in reumatismis. C Ad primū p3 q nō scdm oēm modū mixtionis sanguis rectificat flegma vt dictū ē. C Ad scdm dī q ex pluribus naturalibus z cō uenientib3 z indebite cōmixtū sit res indebita. vt p3 i cibis potibus z medicinis. C Ad tertiu quidam dicūt saporē nō hñs. f. talē qualē pñum flegma naturale. Alij saporē nō hñs. f. multū notabilē. qz l3 aliqua pñcipet dulcedine. potest tñ inspidum appellari. Aliter saporē nō habens. f. per ptē flegmaticā. qz illa ē pure insipida. l3 per ptē sangui neā secū pñmixtā beat. C Ad quartū dī q nō alibi ē sensus gustus. et plurimū catarrā a capite per colatorium descen dunt ad guttur z linguam quibus frequenter contingit sā guinem admisceri vt patet.

C Dulcis vero naturalis receptaculum. Di xit Gal. naturā nō fecisse mēbrūz pñpū. quē admodum duab3 fecit coleris. hoc nāq3 fā fā guini pñinquā h3 silitudinē. z egent co mē bza oia. iōq3 fecit natura vt cū sāguie vadat.

C Notificat eā ex receptaculo. scdō declarat eā ibi. Dice mus. Dicit pñmo Gal. scdō virtutū nālīū vltimo capitulo dixisse nām nō fecisse receptaculū flegmati dulci sicut dua bus fecit coleris. cū enīz beat nām sanguini pñinquaz oia mēbra egēt eo. ideo o3 ipsū trāsire sāguini pñmixtū. C Pri mo nō q tripliciter dicit aliqd mēbrū receptaculū alicu ius superfluitatis vel humoris. Pñmo. qz i tali mēbro ma xime est aptus talis humor multiplicari respectu aliorū sic stomachus flegmatis. vt. xi. tertij plurica. scdō qz ad illud maxime talis superfluitas defluit. vt pulmo. tertio pñpē dī receptaculū vt pñposito pertinet mēbrū a nā finalit o3 dinatū ad superfluitatē aliquā vel humorē sugēdū ppter vtilitatē z fines a nā intentos seruādūz. sicut chistis ē rece ptaculū colere z splen mlie. z sic intellexit Alii. flegmati nā q3 receptaculū nō fecit. vt Gal. loco allegato. Ex quo patz solo ad qdē magis Antonij de bireto. f. vtz flegma beat receptaculū. C Scdō nota b3 eām tangi in lra. flegma. n. h3 vtilitates toti cōes quas non h3 colā. pño qz humectat mēbra. scdō qz tpe necessitatis conuertitur in sanguinem. Ex quocludū quidā alibi q3 in epe posse sanguinem ge nerari. quā alibi potest flegma in sanguinem conueri. licz hoc sit per virtutem datam ab epe.

C Dicim3 at q bec indigentia est ppter duas res. vna ē necessaria. z altera iuuatua. Nec cessaria vero ē ppter duas res. Una est vt sit iuxta mēbra ad hoc. vt cū mēbra nutrimentū quod ad ipā pñuenit venire amiserint quod ē sanguis bon3 pñpñtētōnē materiei ei3 q a sō fit z epe ppter aliquas cās q3 acciderunt ope rētur in cōvntes naturales corz z coquant z digerant. z nutriātur ex eo. z sicut calor inna tus digerit ip3 z rectificando facit ipm sāguinē. sicut calor extrane3 ipm plerūq3 putrefacit z corripit. Idēnc vero necessitatis ptē nō ha bēt due colere. Dūc nanq3 colere flegmati in hoc nō cōicāt q calor naturalis ip3 rectificat z facit ex eo sanguinem. licz in hoc cōicent ei q calor accidentalis ip3 mutatur z facit ex eo rem putridam z corruptam.

C Declarat illud q dixit z sine diuisione dicit hāc idigētā trāsitus flegmatis per totū ē duplicē. necessariā. f. z iuuat uā. necessariā sō ē duplex. vna ē vt flegma sit iuxta mēbra z cū sibi aliquādo nutrimentū defecerit qd debet ad eaz trā sive a stomacho z epe ppter aliqd cās impediētes virtu tes nāles operātur in flegmate z ipm pñuertit in sanguinē vt nutrit mēbra. Subdit tñ q calor nālīs sicut ipm recti ficādo pñuertit in sāguinē. ita pñternālīs aliqd in putridum humorē. z subdit q bec necessitas nutriendi nō reperitur i

coleris. iō in hoc cū flegmate nō cōicāt. qz nō pñuertitur i sāguinē. sed bñ cōicāt flegmati in hoc q pñuertit a calo rectrāeō. Superflua pte. Nota pñmo q necessarium. vt collit qnto mēbaphisice sumit multiplī. vt aut. pñposito p tiner. sumit duplī. pñmo p illo sine quo res ēē z pñmāre nō pōt. qñter cibū sāguinē z spūz hoi necessariū dicim3. scdō p illo sine q res bñ ēē si pōt. z pñmāre. vt vestes necarias homini dicimus qñs sine illis absolute ēē z absolute per manere hō possit. Ad pñpositū p cās necessariā intellexit b necessariū pñmo mō. Sine trāsitu. n. flegmatis cū sanguine z pñuersione ei3 in sanguinē z nutritiōe flegmaticorū ex eo mixto sāguini nō pōt hō ēē z pñmāre saltē scd3 viā quā tenet medicū. C Scdō nō ē vt dicit. A. saltē exisse collit sāgu inē extra epar qz in venis posse gñari. Et p isto adducit p babile argumētū qz in venis reperitū oēs cās cōcurrere potentes ad sanguinis gñatiōēz ex flegmate. igitur zē. ar gumētū p3. qz ibi ē aia vñus nālīs instm. f. calor z mā. f. fleg ma bñ argumētū q3 sit euidentē pñ. qz per satis sile pñbare tur q trāsmutatio. Et tertio nō q cās impediētes trāsitu nutrimenti ab epe vñ stomacho pñt ēē extrisecce. vt pñuatio ci bi z pot3. Pñt ēē intrisecce. vt opilio venaz post epar aut mefuralicaz. aut defect3 immutatiue stomachi vñ epi3. z sic d3 alijs. C Pñmū dubiū. Ad vñ flegma solū tpe necessitatis. f. indigentie nutrimenti mēbroz pñuertit i sāguinē. qz toto tpe q ad huc nō ē necessitas ē in vēis calor nālīs debite pñs flegma ti z flegma pñueniētē dispositū. vt in sāguinē trāsmutet. cū igitur tale agens sit mere nāle sequit q tūc fiet ei3 san guinē trāsmutatio. Et simile pōt fieri dubiū de rose. f. qz si solū tpe carētie nutrimenti conuertitur in cambūz. Confir matur qz debilioz ē calor debēs flegma in sāguinē trās mutare pñ inanitōis mēbrozū q3 tpe quo mēbra non in digēt ceteris pñbus. S3 tpe indigentie sufficit hic calor trā mutare flegma in sanguinem. ergo a fortiori tpe nō indigen tie. C Ad hoc dicit pño qz l3 aia z virtus corporis sint agētia mere nālīa. tñ regulata sunt ab intelligētia non errā te. pñ qd scd3 opatiōnū idigētā qñq3 plus. qñq3 minus trāsmitit de spiritu z calore nālī ad mēbra in quibus ē ne cessitas opationum. vt i carnis depditiōe ex vulnere. vt alias declarauī. Dico ergo q l3 calor sit absolute debilior tpe inanitōis q3 tpe copiofitatis sāguinis. z sit ibi calor pñ sens. nō tñ tūc flegma i sāguinē pñuertit. sed tpe idigētie. tūc .n. nā trāsmitit copiofitatē spiritū ad venas. vbi flegma cō tinet vbi pñ3 nō. C Ad argumētū igitur negat qz semp aff idigētā erit flegmati calor sufficiens zē. Alit dñals qz ve rīsimile ē qz semp aliq3 pñ flegmatis in sāguinē pñuertatur in coze saltē sano vñ saltē pñparat. vt i sāguinē pñuertatur. vt dī pñbare argumētū. nō tñ sātum sicut tpe inanitōis. Pñ mo ppter cās iā tactam. scdō qz tempore copie nutrimenti flegma in venis cōmifetur sanguini multo. ita vt obtidat actio calorīs in flegma multo sanguine resistēte ppter qz i peditur z tardatur eius pñuersio i sāguinē in compatiōne ad pñuersionem que fit tpe indigentie. De rose aut dicitur qz nō trāsmutatur i cambium nisi attrahatur ad pñuositates pñculares. z qz i attrahit stāte copia nutrimenti. g. zē.

C Altera est vt sanguini admiscatur. vt ipm aptum reddat ad flegmatica mēbra nutrienda sicut cere rebum. z in hoc etiam communicant colere. C Pñmo no ta ex littera q ad nutrienda mēbra flegmatica necesse est cū sanguine permisceri flegma. Ad colericā vero nutrienda coleram. cui3 cā varia assignat apud ponētes solum sangui nem nutrire z ponētes quatuor humores. scd3. n. dicerent. vt ex oibus his fiant humiditates scd3 oibus mēbris pñpor tionate. pñmū vero dicunt vt p hanc flegmatis pñmixtionem alteretur sanguis alteratione qua proportionalis reddat ur flegmaticis mēbris. et ad ipsa nutrienda dearticulē. Ex quibus patet differentiam inter pñnam necessitatem z scd3. Scdō nō mēsurā. nō. i. dīcrimīnata z limitata.

Connatina vō ē: vt humectet iūcturas et mē/
bra q̄ multe exiit motiōis ne siccitas eis acci-
dat pp̄ calore q̄ ex motu puenit et fricatiōe: et
hoc qd̄ ē iūcturā iūctas i terminis necessitat̄.

C Patet et dicit q̄ ista ē stans i terminis necessitat̄. **C** Pri-
mo nota h̄ humectatio est humectatio madefactiua et acci-
dentalis necessaria mēbris multe exsiccationis ne ex nimio
motu inflāmentur: ppter qd̄ circa cor ponit capsula aquo-
sitate limpida plena que cor refrigeret. **C** Secūdo nō h̄ iūctura
mētū est stans i terminis necessitat̄. q̄ nō ē necessitas ab-
soluta talis madefactiōis. q̄ tñ hoc iūcturā ē magnū. id̄
pōt dici sc̄do nō necessitat̄. vt quinto methaphisice pp̄ q̄
stare dī i terminis necessitat̄. q̄ aliquo mō necessitat̄ dī.

C Ad naturalis at̄ flegmatis aliud ē supflui-
tas diuerse eēntie vsq̄ ad sensum: et istud est
mucilaginosū: et aliud ē in suba equale in fen-
su: et in veritate diuersū et ē flegma crudum.

C Determinat de sp̄ibus flegmatis nō naturalis et p̄rio de
his que ex mō sube distinguūt. sc̄do de his que ex sapore
sc̄da ibi. Et ex flegmate. **C** Primo ponit diuersitatē sube
ex pte vniformitatis et difformitatis partū. sc̄do grossitiei
et subtilitatis. ibi sc̄da. Aliud ē subtile. **C** Dic̄ p̄. flegmatis
nō nālis aliud ē in suba sua diuersum vsq̄ ad sensum. et dī
mucilaginosum aliud est sc̄dm sensum vniforme licet sit in
rei veritate diuersum. et hoc dī flegma crudū. **C** Ad p̄rio
diuersum vsq̄ ad sensum. q̄. s. p̄ sensū sine rationis discursu
p̄cipit partū eius difformitas: et dī mucilaginosū. quia
sile mucō expulso per nares. Est at̄ nō nāle vt supra q̄: na-
ture incoēniens et corporis lesiū. **C** Sc̄do nota in hoc fleg-
mate tantā ē p̄tū difformitatē aut ppter materiei inobe-
diētā: aut ppter calozis debilitatē non potētis p̄ce: istas
ēq̄re: aut ē q̄ ex m̄ etherogēia et difformi genitū. **C** Ter-
tio nō q̄ flegma sc̄d̄ lā dē m̄ sc̄dm sensū dicat homoge-
nū: ē tñ sc̄dm veritatē etherogēniū. q̄ tñ eius difformitas
nō facile sensu discernit nisi pcurrat rationis discursus fa-
ciendo de ipso experientias notas dī in suba sc̄dm sensū eq̄-
le. **C** Quarto nō dupl̄ dī flegma crudū. primo respectu
b̄siois p̄fecte digesti. s. sanguinis et sic oē flegma ē crudū
sc̄do in cōpatione ad decoctionē flegmati nāli dībita: et sic
crudū est hoc flegma. **C** Contra respectu flegmatis nālis ē
crudū ē mucilaginosū: illud igit̄ ita dī appellari crudū
sicut hoc: s̄lī alia flegmata nō nālia. **C** Pro isto negatur
p̄sa. q̄ in alijs sp̄ibus flegmatis appet̄ aliqua nobilitas dī-
uersitas ip̄oz: a naturalis: nō sicvero in isto. oī alia flegmata
alias denotationes recipiūt B̄ vō solum recipit denotamina-
tionem flegmatis crudū.

C Aliud ē valde subtile et ip̄m ē aquosum.

C Notificat eius diuersitatē ex pte subtilitatis. Et p̄ subtile
sc̄do grossū valde. ibi sc̄da. Aliud. prima p̄. sc̄do B̄ lā dī
cī pōt valde subtile tam in cōpatione ad s̄a naturale q̄ ad
plura alia flegmata nō naturalia. Dico at̄ notat̄er pluria.
q̄ nō repugnat repiri flegma salūz B̄ subtilius. l̄ ē possit
repiri grossū. p̄t. n. p̄ colerā flegmati p̄mixtam in salū fleg-
mate fieri subtilitatio maior q̄ resolutio p̄tū et s̄lī ecōtra.

C Aliud ē valde grossū albiū videl̄: et illud
qd̄ vocat̄ gipsū. et ip̄m ē cuius subtile fuit re-
solutum: id̄ q̄ in foraminib̄ et iūcturis diu su-
it retentū: qd̄ oib̄ existit grossius.

C Primo notificat. sc̄do assignat cām eius. ibi sc̄da. Et ip̄m
Dicit primo aliquod ē flegma valde grossū: m̄ qd̄ dicitur
gipsū et illud cuius subtile ē resolutū et remāsit grossū
q̄ diuturno tpe fuit in iūcturis aut alijs locis retentū.

C Primo nō hoc fieri albiū forte nō q̄ in colore intendat.
sed q̄ p̄tibus aquosis recedētibus remāet hec albedo sua
visum terminat̄: sicut de albumine oui cocto videm̄ et cru-
do. et q̄ partes lucide p̄pinq̄ se se magis illustant. **C** Se-
cūdo nō h̄mōi flegma generari ex resolutione vel expressi-
one p̄tium subtilium cum terrestriū et grossarū permanētia.
C Et quo p̄z h̄mōi flegma fieri possit tam a calido q̄ a fri-
gido. a calido quidem subtile resolute. a frigido vero aq̄-
sum et subtile exprimente sicut in luto coagulato videmus.

C Patet sc̄do tā a calido forti q̄ a debili diuturno tpe re-
soluente hoc posse p̄tingere vt in renibus a forti calido. ita
vt ibi in lapidem in breui tpe puerat tale flegma. a calida
vero debili in iūcturis satis p̄z. ad qd̄ multū p̄fert motus
iūcturaz situs deorsum p̄cavititas et debilitas. xxiij. tertij. ca-
pitulo d̄ causis passionū iūcturaz. Et q̄bus oib̄us p̄z ca-
non observādus in actu practico i appropinatioē localis
in dolorib̄ iūcturarum. vt in podagra flegmatica. q̄ non
debemus appropinquare resolutiua forā pura ne subtile re-
soluant: et aliud in durū lapidē vt gipsū transmutent: s̄z
debēt appropinquare cā resolutionis i declinatione resolutiua
mixta cum mollificatiuis vt sūt mucilagines altece fenugre-
cuz et. **C** Patet et q̄ in p̄ncipio nō debēt appropinquare ve-
hemēt̄er in frigidantia aut narcotica ne humido per conge-
lationem exp̄resso residuum induretur.

C Et ex flegmate ē quoddāz qd̄ ē salū quod
omnibus flegmatis speciebus acutius est et
siccus et leuius.

C Determinat de sp̄ibus flegmatis nō naturalis sumptis
ex pte saporis. Et primo salū. sc̄do acetosū. tertio ponticū.
partes patebunt. Primo notificat hoc flegma. sc̄do expli-
cat cām falsedinis ibi. Omnis. **C** Dicit primo repiri quod-
dam flegma falsum quod est calidū acutius siccus et leuius
oib̄ flegmatib̄. Lā ē q̄ p̄ducitur ex p̄mixtione colere cum
flegmate s̄z colera ē humor calidissimus acutissimus et leuiss-
ima et. **C** Sc̄do nō q̄ duplex ē siccitas vel dupl̄ dī aliqd̄
alio siccū. p̄mo formalis. sc̄do effectiue et v̄tuali: et p̄posito
vō dī B̄ flegma siccus effectiue. l̄z actualiter v̄l formaliter
sit flegma gipsū siccū. Et q̄ solutur dubiū hic moueri so-
litū: an hoc sit siccus gipseo. Dicēdū. n. p̄mo vt dictum ē
Aliter dī q̄ l̄z nō sit siccus solū: ē tñ siccū calidius et acuti-
us et nō ita siccū calidū et acutū ē flegma gipseū sicut B̄ et.

C Ois vero falsuginis cā ē vt aquose humidi-
tati pauci saporis: aut p̄uate eo terrece partes
aduste cōplexionū siccarum et saporis amari
equali temperamento misceant̄.

C Declarat cās falsedinis sc̄dm viā p̄p̄iam. sc̄do ad cōplē-
dam doctrinā subiūgit quoddā dē m̄ Sal. ibi sc̄da. Sal. vō
Primo B̄. sc̄do declarat quoddā ibi. Si. n. Dicit p̄mo et p̄z:
C Ad p̄mo vt sc̄do canonis. caplo tertio. Sapor salis ē p̄pi-
quus amaro nisi q̄ amarus fundat̄ i substantia terrestri gros-
sior et siccior et i qua siccū ē ab humido magis separatum.

C Lū igit̄ substantia insipida aquosa aut pauci saporis p̄mix-
tur amaro remittit amaritudinis cā et acquir̄ sapor̄ illi p̄p̄i-
gor et iste ē salis. et v̄l isto ē sermo i p̄posito. q̄ aut̄ sapor sal-
is sit amaro p̄p̄iquior et fundet̄ i substantia minus sicca ama-
ro et subtiliori et calida minus potest coll̄ signis p̄libus. Pri-
mū tactū ē B̄ l̄ra. q̄ resultat sapor salis ex p̄mixtione et p̄fra-
ctiōe rei amare cū re aquea insipida v̄l pauci saporis in q̄ ca-
sa subtiliaz grossities et minorat siccitas amari. Sc̄dm signū.
q̄ salum statim p̄ v̄ltioriē decoctionē fit amare. Tertius si-
gnū q̄ sp̄es salis h̄ntes amaritudinē sunt calidiores sale cō-
muni cōestibili et grossioris substantie: s̄lī aque amare vt de
stagnō fodome: et colligunt̄ h̄ sc̄do canone: et t̄tio caploz q̄r-
to de simplici medicia. diuisione q̄rta. sc̄do caplo. Et q̄b̄ p̄z
p̄mo q̄re sal i igne crepita et p̄blematū v̄ndecia. et sermo p̄ble-
umate. Patet v̄ltiori quare sapor sudoris et v̄rie ē salis. se-
cūdo q̄re faciliū natat h̄o i aq̄ falsa q̄ d̄ncl̄. xxiij. p̄blematū
p̄blemate. xxiij. et. iiii. d̄ nauib̄ oneraz a mari ad fluuiū trāscū-
tib̄ q̄ piclitate fuerit. et t̄tio q̄re in stagnō fodome nō v̄nit at̄
et ligatis pedib̄ et manib̄ supnatet. q̄rto d̄ simplici medicia.
q̄rto q̄ aq̄ marinā insāmarī p̄uēt aqua v̄l putealē sic: vt. p̄-
bleumatū. xxiij. et. p̄blemate. et p̄p̄ idē a mari si eleuat̄ aura
est mitigatia sic a flumib̄. xvi. p̄blemate et p̄la alia vide ibi.

C Si enim multe fuerint amarum peruenit.

C Declarat q̄ dictum est equali temperamento. secūdo ex
hoc asserit causas quorundam. tertio proposito adaptat. se-
cūda ibi. Et ex hoc. tertia ibi. Similiter quoq̄. **C** Dicit p̄-
mo et. **C** Flora ista debēt misceri equali temperamento sic
q̄ rei amare supra insipidam vel aquosam substantiam nō
sit magnus excessus. quia tunc ad latus traheretur amari: si
militer nec econtra. q̄ forte resiliaret sapor salis.

Et ex hoc quidē similiter sūt sales et aque falsae. et est et cum sal sit ex cinere alchali: et calce et ex alijs cum in aqua coquuntur: et coquantur et coquitur illa aqua donec in salē coaguletur.

Infert quedā et pz. Alchali sub noīe tali in sinonimis simonis et herba similis vermiculari cuius sapor est saluus et pinguis: ex cui⁹ adustione cinerib⁹ mixtis aque sit aq̄ falsa.

Similiter quoq̄ flegmati tenui quod sapor rez non habet aut cuius sapor adeo est paru⁹ q̄ non superat cum colera sicca natura se miscuerit adusta et qualitatis admixtio ipsum faciet saluum: et calefaciet. hoc igitur flegma est colericum.

Adaptat proposito. di. Similiter.

Galenus vero dixit flegma hoc falsū fieri ppter ipsius putredinem aut aquositate que ei admixta fuit. et nos quidē dicimus putredinem ipsum falsū efficere: id q̄ in ipso adustione facit et cimeritatem que cū eius humiditate cōmiscetur. Sola autem aquositas cū ei admiscetur falsedine in ipso efficere nō valz cum ibi vlla alia nō fuerit causa. et mihi quidē videtur q̄ ista: aut nō permutationis est: sed continuationis: tunc enim locutio p̄pleta erit.

Nō Sal. scđo de differētijs febriū. sexto caplo scđm lras quam allegat Alii. et caplin de empiala. et idē scđo virtutis naturalium vltimo capitulo. et de hac materia satis loquif etiam Galienus quarto de simplici medicina distinctione quarta. capitulo secundo. **P**lota scđm mentes Alii. qñ Bal. dixit flā fieri falsū: ppter eius putredinem aut ppter eius aquositatez que ei fuit admixta. ly aut nō pōt teneri dī siuncitue quia nec aquositas per se nec putredo falsedinez efficit. imo cuius putrefactorum et adustio est scđo se amarus vt pz in libro de sensu. et quarto methauroz: et quarto de simplici. allegato capitulo. h ly aut debet teneri copulatiue: vt sit sensus q̄ flā sit falsum p putredine et aquositatez putredini cōmixtam. ex putredine enim incinerantur pres eius aliquez: sunt amare: quib⁹ parti aquose postea cōmixtis resultat sapor falsus: hoc vult Alii. in littera. Si enim sola putredo faceret flā falsū oīs febrijs flegmatica putrida vlt oīs flegmatis putredo eēt ex flegmate falso. **P**rimū dubium. quia dulce cum decoquitur vltior⁹ fit amari⁹: igit nō prius transit in falsum nec falsum ē ei p̄pinq̄. assūptū collr q̄ro de simplici: vbi allegatur. **S**cđo dubiū quia sapor falsus ē mediū inter dulce et amari⁹: sed mediū resultat ex extremis. igitur nō ex insipido et amaro. **T**ertiū dubiū q̄ nō est insipido quia sit falsum ex amaro nisi frāgatur amaritudo. sed ip̄a non frangitur ab insipido. igitur et. vide dē. et p̄tiliatoz differentia. c. lvi. et c. lvi. **Q**uartū dubiū. si dīz poni in specie flatum et si ē calidū aut frigidū.

Et ex flegmate ē quod est acetosum: et quē admodū dulce est scđm duos modos dulce p suam cētiā: et aliud ppter rem extraneaz q̄ ei admixta fuit. similiter acedo flegmatis acetosi scđm duos ptingit modos. **U**no iō quia res extranea ei admixta fuit q̄ est colera nigra acris quā in subsequēti nominabim⁹. alitero ppter cāz q̄ ipsomet ptingit: et illud q̄dez ē vt flegmati dulci quod diximus ipso dulci existente accidat sicut accidit alijs succis dulcibus q̄ prius bulliunt et postea accescunt.

Determinat de flegmate acetoso dicēs flegma acetosū esse duplex sicut dulce quoddā per admixtiōē rei extraneae acetose sicut mlie acris: quoddam vero per alterationem in sua suba sine admixtiōē rei extraneae acetose sicut alijs succis cum accidit ebullitio tūc ip̄i acceſcunt ita flegma ti dulci cū accidit ebullitio tunc contingit ip̄m acceſcere.

Sciendū q̄ sapor acetosus fundatur in substantia subtili frigida. dupliciter autē conuenit aliquā substantiā reddi subtile frigida: primo ppter impotētiā calidi digerentis p̄miscere debētis humidū subtile aqueū cum sicco terreo si cut fructibus humidis in principio frequēter accidit vt in agresta. et hoc pz ē in arancijs et limonibus. qñ q̄ autē accidit per opationem calidi extranei exhalare facient humidū cū quo ē educitur calidū et in frigidat res sicut vino accidit acerece dī ebullit. **E**t prima dicitur cōter ace: ositas pura non q̄ alteri saporis p̄iuncta. pōt enim cōnfigi cūz stiptico et pontico. sed quia non cōmixta acuitati. scđa autē dicitur nō puratūcta ē enim acuitati: q̄ in re ebulliente remanēt pres subiles calide: vt pz i acetō vini vinofi. **E**t quo pz q̄ ppter p̄mum modū flegmatis acetosi et scđm factum ex dulci inueniri pōt flegma acetosum aīis dulce imaginadū q̄ materie chiloſe in flegma transmutande occurrat calor: debilis impotēs partes terreas cū subtilib⁹ aqueis debite cōmiscere: et sic triplex pōt ē flegma acetosum.

Et nota q̄ ex mlie pōtica cōmixta cū flegmate aqueo aut pauci saporis resultat sapor acetosus et pōt resultare stipticus per maiorem aut minore p̄mixtionem. **C**ontra p̄mum tūc ante generationem flegmatis dulcis p̄cederet acetositas. et sic semp aī generationem flegmatis naturalis p̄cederet generatio flegmatis nō naturalis: p̄fla t̄z sic de agresta. **I**tem quattuor eēt spēs flegmatis acetosi. q̄ sicut a diminuto calido pōt fieri flegma acetosum ita a calore putrefaciente et materiam ebullire faciente. **A**d p̄mū dicitur q̄ sapor dulcis et acetosus nō solū differūt scđo maiore aut minore caliditate s̄ et scđm maiorez aut minore p̄mixtiōē humiditatis sicco. q̄ in acetoso cōmixtiō pauca ē vnde nō semp opz transire ab insipido ad dulce per acetosum sicut nec a pontico: vt scđo casu. tertio capitulo. v̄ez t̄z istud ē p̄tingens vt in agresta. **A**d scđm p̄cedenda ē p̄tiliatoz illud Alii. voluit intelligere per predicta et c.

Et aliud flegma pōticū cuius dispositio ē quemadmodū hec dispositio. fortasse enī erit eius ponticitas ppter ea q̄ colera nigra pontica ei admixta fuit.

Primo declarat p̄mum modū generationis pontici. scđo cūdo secūdu. ibi. **E**t fortasse. **P**rima pz cuius dispositio ē quemadmodū dispositio hec: q̄ similis dispositioni flegmatis acetosi: q̄ sicut acetosum est duplex. q̄. l. genitūz p̄mixtionem et per alterationem in se. ita sūt ponticum.

Et fortasse erit eius ponticitas ppter cām qua i se vehemēt in frigiditate in frigidatū ē adeo q̄ eius sapor ad ponticitatez sit conuersus. ideo q̄ eius aquositas p̄gelata ē: et ad siccitatem parū et terreſtritate altera vel alterata ē: et neq̄ fuit calor: debilis q̄ ip̄m bullire faceret et p̄uiceret i acedinez neq̄ calor: fortis quoq̄ ipsum coqueret.

Secūdu modus est per alterationē in se q̄ in se vehemēt in frigidatione in frigidatū fuit donec fiat pōticū: conuenit enim dī vehemēt in frigidatū eius aquositatez p̄gelari et terreſtrificari. vnde nō superueniēte calore debili faciente ebullitionem nec forti decoquente sit ponticum. et nō acetosum nec dulce. **P**rimo nota per ponticū intelligi dīz hic ponticū p̄prie dictum et stipticū. bñdī enim sunt saporēz scđm naturam multū. p̄pinq̄ vt scđo casu. tertio ca. et quarto de simplici medicina. **P**lota scđo tam saporēz ponticum q̄ stipticum fundari in suba mixta ex humido aqueo grosso frigido et terreo frigido grosso. l̄z suba deferens saporēz ponticū sit grossior et frigidior suba deferente saporēz stipticum. vnde pontica in quātū bñdī frigidiora sunt stipticis et c. ppter h fructus a principio pontici p̄ vltiorē attractionē humiditatis aquei et vltiorē passionem a calore p̄mum sunt stiptici deinde acetosi vt in agresta ne spulsi et bñdī. **E**t quibus p̄mo pz modus generationis flegmatis pontici. agēle enim frigore in flegma et ip̄m congelante ita q̄ humidū eius subtile ex p̄imat et grossū remaneat cū terreſtri remanet substantia mixta cūz terreo frigido et grosso et humido grosso frigido: et h ē subiectū saporis

*Nota: aut nō est acetosus galienus
et scđo de differētijs febriū
flegma cap. lvi. ubi dicit: et aliter
et scđo de differētijs febriū
flegma cap. lvi. ubi dicit: et aliter
et scđo de differētijs febriū
flegma cap. lvi. ubi dicit: et aliter*

pontici. igitur. Et hoc scdo. non solum ex dulci flegmate sed et acetoso: pluribus alijs species flegmatum posse flegma poticum generari. Et ex hoc est probabiliter apparet ex flegmate salso posse flegma poticum generari: ponendo salso flegmati occurrere frigus forte exprimens subtile humidum cum quo et educatur calidum colericum donec remaneat humidum aqueum ingrossatum cum siccio terrestri frigido. Et plura alia ex his concludi possunt. Dubium quod flegma sit frigidius an acetosius an poticum. vide solutidinem quod de simplicibus et secundo casu. allegato caplo: quod in se poticum in quatuor humidum est frigidius. Acetosius tamen propter suam subleuitatem est magis infrigidatum.

Et est status species vitre et spissi grossi vitro liquefacto similis in sui viscositate et pondere/rostate.

Determinat de flegmate vitreo. Secundo summam colligit omnes species status non nalis. Ibi igitur declaratur. primo notificat flegma hoc ex similitudine. secundo ex sapore vel eius priuatione. Ibi secundo. Quod plerumque. dicitur primo reperiri species flegmatis vitrei: quod id vitreum dictum est: quod liquefacto vitro simile in spissitudine. I. porior grossitie suble viscositate et pondere rostate. Nota hoc flegma differt ab alijs species flegmatis. Primo quod non reperitur aliqua species cui eque conueniant ista quatuor. I. grossities spissitudine et sicut bunc. secundo quod alie species aut sunt insipide aut sunt alius determinati saporis. hoc aut flegma vi statim patebit nullum sibi limitat saporem. Et ex quo patet. quare separatim ab alijs de hoc tractatur autem.

Quod plerumque est acre: et plerumque saporem non habebit.

Notificat ex parte saporis. et primo innuit distinctionem eius in sapore bnis et puris sapore et spalter declarat quatuor ad habens saporem. secundo quatuor ad puris sapore. secunda sibi. Et videtur. prima patet.

Et videtur quod illud ex eo quod est grossius saporem non habens sit crudum: aut quertitur in crudum. et hoc quidem est illa status species que in principio rei erat aquosa frigida: que neque putruit neque res alia ei admixta fuit: sed sic permansit recedente donec fuit ingrossata: et frigiditas fuit ei addita.

Declarat secundo. et in sententia vult quod flegma grossius vitreum non habens saporem est flegma crudum: aut flegma quod quertitur in crudum. I. per congelationem magis in crudum. et subdit quod hoc est ista species flegmatis que in principio rei. I. ante quertitionem vitreum erat frigida aquosa et nec putruit. quia potuisset aut scindari aut fieri salsa: neque alia res fuit ei admixta sicut in flegmate salso vel acetoso. sed remansit recondita et quiescit in aliquo receptaculo vel membro. donec ingrossata fuit et friditas addita ex qua ingrossata et congelata est.

Sciendum pro ex omni flegmate insipido non nali posse generari flegma vitreum: et quia tale est duplex. I. mucilaginosum crudum absolute et aquosum. id omni tali potest fieri flegma vitreum. ex mucilaginoso igitur potest fieri vitreum frigidum ingrossante. Sicut ex crudo absolute contra mucilaginosum distincto. Sicut et ex aquoso. per crudum igitur non intelligitur crudum tantummodo distinctum contra mucilaginosum: sed et aquosum. illud igitur flegma vitreum est crudum. I. ex crudo per congelationem generum. aut quertitur in crudum. I. per congelationem in crudum supple quodcumque de dictis flegmatibus fuerit. Den. autem dicit quod. An. I. hoc caplo vitur hoc noie crudum equiuoce triplici. Primo pro specie flegmatis distincta contra mucilaginosum. vi per supra. secundo pro mucilaginoso sicut hic in littera et vi per illa species flegmatis que est saporis non habens sit flegma crudum. I. mucilaginosum. Istud. n. multum facile transit in vitreum saporis non habens. tertio pro flegmate subtile aquosum sic hic. aut conuertitur in crudum. I. aut est flegma subtile aquosum quod conuertitur in crudum. I. hic possimus imaginari flegma illud aquosum ubi quertitur in vitreum prius fieri mucilaginosum. Sed circa hoc sunt dubia plura. Primum non videtur vita stare in nostro corpore generari posse flegma vitreum. quod non potest nisi a frigiditate congelate. sed itante vita non reperitur in nobis friditas congelans eam in nulla

parte corporis seruetur vita nisi per calidum et humidum. igitur. Et hoc scdo. non videtur tamen ex flegmate crudo: aut ex eo quod conuertitur in crudum. sed et ex acri vel acetoso posse fieri sicut vi treum. quod ex pontico et stipitico cum sint grossiora et frigidiora et congelationi et dispositioni flegmatis vitrei propinquiora. Confirmatur. quod ex salso flegmate potest fieri flegma vitreum. Si militer ex nali: quod arguitur. quod multo calidior et dispositior ad congelationem est sanguis. quod flegma nali aut salis: et multo et distantior est dispositio melie per congelationem genite a dispositione sanguinis quam flegmatis nalis aut salis a dispositione flegmatis vitrei. Sed per congelationem potest ex sanguine fieri similia. vi sexta quod caplo de morbis canis rabidi. et videbis in loquuti caplo. igitur. Et tertium dubium. videtur quod flegma vitreum ex acri generum non sit acre. quod terrestrificatio subiecto et ingrossato humido et terrestrificato dicitur variari seu poticus vocari. Quartum dubium. videtur quod omne flegma vitreum debet esse poticum. et per hoc nullus insipidus. Sena. n. deferens poticum saporis est mixta ex humido grosso frigidum et terrestri grosso frigidum. hoc est in statu vitreo quod cumque igitur. Et per idem per quod acetosius purius ad vitreum dicitur fieri poticum. Ad primum dicitur quod stare vita in nobis potest fieri congelatio ad sensum quod habet vehementer ingrossationem appellamur congelationem. Et negat prima in nulla parte nisi corporis subieci potest esse friditas congelans statu vita. non potest in alio modo in nobis fieri congelatio. I. n. an sit verum: hoc tamen contingere potest ab intra ex dispositione humorum: et maxime cum potest fuerit humor in locis distantibus multum a fonte caloris. Tres a causa primitiva. vi potu frido valde in estate. I. n. non congelat stomachum aut pulmonem: flegma tamen aut humoris generum ex curbita aut citrulo ex nali. per preparationem congelari facile congelare poterit. et multas vias ad saluandum hoc facile imaginari possumus. Ad secundo concedendum est dubium. sed illud omisit. An. tamen quod notum. I. de flegmate salso ex nali. Den. dixerit esse valde remotum. mihi autem sufficiens facit fide argumentum adductum. Ad tertium dicitur quod non omnis varietas humoris subiecto deferente saporis causa diuersitate specificam saporis. conceditur igitur esse potest ex flegmate acri fieri vitreum: et subin ita terrestrificari et taliter disponi quod non remanebit acetositas herit stipiticum aut poticum: et potest esse quod non: si non fiat partium humidarum expressio: si tamen accretio. Et per idem respondetur ad quartum. In congelatione. n. flegmatis aquosi aut alterius insipidi potest fieri tanta partium humidarum expressio et terrestrificatio quod producat subiectum ad dispositionem preparantem ad saporis ponticum vel stipiticum. et potest et fieri solus purus accretio et ingrossatio ab his expressione. et tunc non necessario habet saporis hanc. Accedit autem varietas in tali expressione. quod sit in uno magis quam in alio vel ex parte varietatis humoris subiecto aut humoris occurrit causa infrigidans. aut quod una res est altera porosior. et sic de alijs.

Ultimum dubium quod flegma est fridum an gipsum factum per congelationem an vitreum. Et nota quod si flegma vitreum sit fridum acri. acre tamen subleuitate sua magis infrigidat et.

Itaque igitur declaratur est quod corrupti flegmatis modi ex parte saporis ipsius sunt quatuor: salsum: acre: ponticum: et insipidum. Et ex parte sue essentie sunt quatuor: aquosius: vitreum: mucilaginosum: et gipsum. crudum vero in collectione mucilaginosi continetur.

Ex dictis summam colligit omnes species status non nalis. et per

Colera autem rubra alia est naturalis. alia est que est superfluitas non naturalis.

Determinat per de nali. secundo de non nali. secunda ibi. Ad nalis.

Primo ponit diuisiones. secundo exigitur ibi. Ad nalis. Primum per per.

Ad hoc colam sumi triplici. primo per humoris. vi secundo affore: cetero meo. xv. ubi fauces egrotant. secunda per genus ad nalarum et rubra. tertio per sola rubra. vi prima affore. in quodam illis. Quibusdam colice egrotant. et potissime sumit hic secundo modo addat ly rubra. Secundo non colera potest parari ad sanguinem: et sic quod dicitur superfluitas. secundo ad alias coleras ratione finis nallum. quod potest vel non potest nali mediate ipsa attingere secundum quod apta est vel non apta corpori inferre nocumendum. et sic aliquid est nalis. et aliquid non nalis. nalis quidem vi supra de alijs. Sed contra hanc opinionem. quod non prebendit omnes colam. quod nec passiva nec zinnaria de humoris infrigidabilis est colera rubra. C. Primum

dicunt qdā q nō ē diuisio vniuersi in sua inferiora: s; analo-
gi: illud ē colera rubea. Alij dicūt. dī colera rubea. i. non
nigra ad differentiam melacolic.

Calis ē spuma sanguis cui⁹ color ē rube⁹
clarus: t ē leuis acuta: t q̄to magis fuerit ca-
lida erit eius rubedo maior.

Proficat p̄ pacifica. scdo p vitilates. ibi. Que cum.

Dic q nālis ē spūa sanguis: color ē rube⁹ clarus. t est
leuis t acuta t q̄to erit calidior: tāto hēbit plus d rubidie.

Prio nō. Alii. notificat colerā ex q̄tuor. p q ē spuma.
t er colere acuitate t leuitate in q̄b⁹ sepa ab hōiorib⁹ alijs.

Scdo nō colerā nō ē spūa ppe dictā. qz ista magis
attestāt stat. vt collr in p̄mēto illi⁹. Alij. ap̄horismi scbe pti-
cule. Stragulator. s; dī spuma silitudinaria ex loco. qz su-

permarat sicut spūa. pōt ēt cē cā spumificationis sanguinis
t aliorū humoꝝ cū ipi⁹ sit alios hūiores marie agitare agita-

tiōe q̄ subleq̄ spumificatio. possum⁹ ēt imaginari ipam se-
cūdiū plurimū in suba sua spumosa ēē. eleuat⁹ emz fumis ex

sanguie: t colere supnatāt occurrētib⁹ pūit ipos frequē-
t in āpulas eleuari. Iste sint minores t mior tpe p̄durātes

q̄s flegmatici. Et q̄ solutū in stātū faciles. p̄ia qz ylac p̄ia
vrinaz pōit flegma ēē spūa sanguis. Scda quia spūa sit

ex p̄mixtione ventositatis cū hūiditate viscosa. vt secunda
affōz in p̄mēto illius. Alij. affōz. stragulator. t scdo p̄noti-

cor. tlvij. p̄mēto. t. vij. affōz. in illo. ryl. affōz. quib⁹ spu-
mose. **D**icē emz ad p̄mū qz sūa ē spuma sanguis. quia

potissimē p sūa ē sanguis sp̄iosabilis. **A**d scdō vero dī qz
cola nō ē oio tenacitate p̄uata. verūtāmē spuma p̄durās

bñ sit ab hūiditate tē. Tercio nō. qz iudiciuz sumptum a
colore de p̄plexiōe sit fallax. vt scdo cas. tertio caplo. t q̄r-

to de simpli ci medicia. eo qz repitit res alba et cala sic allū-
um. alba et frida vt citrullus. sūr rubea cala vt cepe. rubea

frigida vt rosa sandalus et coralus. vltimūz in p̄paris
idividuis eiusdē sp̄i intra se aliq̄ mō rubedinem sibi dter-

minātib⁹ rubedo maior arguit caliditatē maiorē vt rosa ru-
bea sic rubicūdiōz ita calidior t ita de alijs. B canone vsus

ē Alii. p̄posito. **Q**uarto nō. qz ē leuis p̄ caliditatē cū
siccitate in suba subtili que p̄epant ad leuitatē ignea. Ali-

ta exponit multipl. p̄mo. i. penetratiua. scdo idēst velocitē
imp̄ressiua. tertio. i. saporis acuti. Sapor. n. colere non est

amarus purus. sed acuitati p̄mixtus.

Que cum in corpore generat in duas diuidi-
tur partes: quaz vna cū sanguine vadit t al-

tera ad chistim trāsmittitur sellis.

Constitit vitilates. p̄mo vidit. scdo declarat. ibi. Illud vō.
Dic q cū i corpore gñat ps vna vadit cū sanguine. reliq̄ vero

ad chistim sellis. **P**rio nō ex mō loquēdi Alii. qdā cō-
cludere velle nō sp̄ dū ex chilo gñat sanguis i epe gñari co-

lerā. t p̄ oio allegāt auctitates Arist. p̄rio de hystorijs vlti-
mo caplo. Et q̄to de p̄tib⁹ aialū. caplo scdo qd est de fel-

le. vbi pōit equū. mullā. asinū. ceruū. elefantē. delfinū tē.
si hīc sellis. Et aui. xliij. aialū. caplo p̄rio. Itē p̄babile ar-

gumētū ponēdo epar statū t cibū totū ēē statū. t p̄ de
ductio. Itē signet ps scdm se totū p̄uertibilis in sanguinē.

t p̄ repiri posse cibū talē. Dōaf q̄ ēē t segtur p̄clusio. Et
scdm h̄ erponēda ēē lra vt stat. **S**cda via t̄z opposituz

.f. qz p̄ tē. t p̄ isto adductū ē auctoritatē aui. i sequēti cap.
t Bal. scdo d̄tū nālis vltimo caplo. t argumētū. p̄babile.

qz nā nō deficit in necessarijs tē. t negat illa aialia carere
colera: t̄z careāt receptaculo ei⁹. vide ab alberto i scdo de

aialibus. traciatur scdo. caplo p̄. Dicūt tñ qdā ceruūz hīc i
cauda. t alia forte hñt i aurib⁹. t alia i stō vel itestinis: vt fe-

cūdo d̄ hystorijs allegato caplo. De argumētis vō videbif
in sequēti caplo. **S**cdo nō. sicut iste colere. f. vadēs cūz

sanguie t vadēs ad chistiz funi ad varios fines deputate.
ita sūt diuerso mō dispositi. vadēs. n. cū sanguie ē min⁹ ca-

lida subtili acuta: tñ qz a sanguie i suis q̄litatib⁹ refrāgīf. tñ
qz debēs nutrire mēbra satis scdm viā medicōz d̄z ēē be-

nignioz. **P**rimū dubiū vī qz colera vadēs ad chistiz d̄z
ēē grossior. qz purior. t p̄ha collr scdo p̄noticoz p̄mēto

xxxv. caplo d̄ vomitū. vbi vult colerā t flā q̄to sunt purio-
ra ēē grossiora. **S**cdoz vī colerā ēē grossiorē sanguie. qz

gñat ex eo p̄ vltiorē decoctionē: s; digō ingrossando p̄-
cedit. Itē qz ē amara t amaritudo fundat in subo siccio ter

reo. scdo cas. tertio caplo. t q̄to de simplici medicia. dī

stinctōe q̄ra. scdo capi. d̄ stagno soddē. Dōm qz subtilior
ē sanguie. qz leuior. scdo qz in oī tali digōne ē signare p̄ez

grossas t subtilē respēū digesti. Itē qz d̄gerif p̄ ingrossa-
tionez scdm plurimū peccās subtilitate. p̄ima q̄ti. p̄lies:

Itē ē aquosior. qz multiplicat ex cibis calis t subtilib⁹.

Ad p̄mū igit dōm qz loq̄t de pura ignita donec ad adu-
stione pueniat. Alij qz loq̄tur de vitellina. **A**d scdōz in-

fra videbif doctrina d̄ vntib⁹. **A**d tertiū d̄z qz oē purū
amaz ē grossius: s; colera ē amara. t cū hoc acuta. **E**t si

q̄raf d̄ fumo amaro. Dicif in isto cē p̄tē terrestrē ex q̄sit fu-
ligo. t ēē p̄tē fumosaz. t ista ē amara. alia ē subtilis ignea. t

ista ē acuta. Alii negat omne siccū terreuz ēē grossius sicut
de fumo dictum est.

Illud vō qd de ea vadit cū san. cū eo pene-
trat cā necessitatis tinnamētū. **N**eccessitas vō

ē vt sanguini admisceat ad nutricēda mēbra i
quoz p̄plonib⁹ magnā colere rubee p̄tez ēē

oīz secūdu modū quē meret de dione sicut
pulmo. **S**z iunamētū ē vt sanguinē subtiliet

t in itinerib⁹ ipm penetrare faciat.

Primo pōit vitilates ei⁹ q vadit cūz sanguine. scdo ei⁹ q va-
dit ad chistiz ibi. Dō vō. **A**d hīc p̄ dōm int cāz nece-

riā t iunatiū vt sup̄ dēci ē. **S**cdo nō ad mēbz colerā
cūz nutritus d̄z oīz mltuz trāsire d̄ cola cūz sanguine. **P**rimo

tenēdo colerā t humores alios a sanguine nutrire. qz mem-
bz magis colericuz pluri indiget colera. scdōz etiā p̄boruz

viā vt sanguie subtiliet t p̄paret p̄paratōe q̄ reddit apt⁹ ad
sic membra colerica nutrienda qz nō alia. Et adhuc dato

qz colera nullaten⁹ nutriet. qz tñ sanguis nutritur t rāsire d̄z
p̄ngustos meat⁹ nisi fuisset aliq̄s subtile acutuz iunās ad

penetrādūz nō potuisset tēcē penetrare. t appellat⁹ bec
iunamēta. qz forte sine tali subtiliatōe corp⁹ in vita p̄dura-

ret. t nō ēē bñ. et qz mot⁹ sanguinis ad mēbra p̄ncipalitē
venit ab attractiua membri attrahēt. et expulsiua mādā-

te. vt ista videbif. **S**z dices ap̄d tenentes colerā nō nu-
trire qd sit d̄ ea expleta nutritiōe. Dōm qz p̄tiz insensibi-

lit resoluit etiā cūz aq̄sitate vinali: p̄tim expellit imaginā-
do qz aliq̄ ps reingrediat⁹ venas tē. et p̄tiz expellit cūz aq̄-

sitate sudorali. vñ et p̄ p̄ sudor est saluus colera amara p̄-
mixta aq̄sitati insipide: vt q̄ra p̄blematus. p̄blemate q̄to

et scdo cas. capi. d̄ sudore. Sudor est aq̄sitas sanguinis cui
pus colicum est p̄mixtus. p̄p qz sudor vñ bz resolutiua et

resolutiua ap̄ata inguinis et mamillaz et lac coagulatum in
mamilla. vt scdo cas. alle. ca. p̄p qd nō administrat exsic-

catiū nō colicuz resolutiū ēuolet nisi admisceat cū oleo
rosato vt oleū viscositate sua p̄hibeat colici euaporatōem:

et p̄ rosas vñte stiptica ad interiora membrōz p̄pellat.

Quod vero de ea colatū ad chisti trāsmitti-
tur sellis ēē necessitatis trāsmittit t vitilates.

Neccessitas at aut ē secūdu totū corp⁹ quod
ē ipm a supfluitate mūdare: aut secūdu vñuz

ipius mēbz quod est fel nutrire.

Constitit vitilates qñ vadit ad chistiz. p̄ diuidit. scdo decla-
rat. scda ibi. Vitilates. p̄ma p̄z. **A**d p̄ qz notāter d̄i b̄ co-

lati. h. n. colera multū a sanguie et alijs hōiorib⁹ d̄purata
trāsmittit ad chisti. t nō sic qz penit⁹ nihil sanguis secū trā-

seat p̄o nutrimento saltē chistis. faciēs at istā seq̄stratiōez ē
d̄ vñta epis nālis intēdēs sanguinē a supflua colera mū-

dare. p̄currēte ēt cū b̄ vñte attractiua chistis. **S**cdo nō
qz cū cola sit bñ: sua subtilitate t acuitate ebullitiōi parus

necessariū fuit modicū d̄ ipsa cū sanguie p̄misceri. qz tñ p̄p
ei⁹ neccitatē ad alios fines oportuit d̄ ea multū gñari: opor-

tuit nām ei receptaculū preparare i qz recipet. t illud ē chistis
i qz recipit cola sanguini supflua: t i b̄ mūdā totū qz sanguis

tot⁹ ab ei⁹ supfluitate. qd si nō fieret magnū nocumētū seq̄
ref: t hāc teigit auicē. d̄i dixit totū corpus a supfluitate

mūdari. **T**ercio nō. illa ps. aut scdm mēbz qd est fel tē.
dupl̄r glōsā. **P**rio notādo qz dupl̄r ad chisti trāsit co-

lera. vna ad p̄cauē ei⁹ p̄ collū siue orificiū chistis ad mediū
epis terminatum. scda transit p̄ venas mēta sanguini rami-

ficatas p̄ chistim. Per primaz mūdificat sanguis coleric⁹:
p̄ scdam nutrit chistis scdm viā medicōz. Et quo tollitur

apparēs dicitio int̄. Hall. scdo vel sexto de inuamēz 7 A. b. Dicitur enī. Hall. q. velice 7 ebisti date sunt venē qb' m' trianf. Aui. āt hic v' dicere q. nutrit chistis colera cūte ad p'cauū. Voluit enī Aui. qd' dcm ē 7 non d'ffonāt sine Haliē. Ait pōt b' ita glōfari q. colera trāsīēs ad p'cauū chistis de fert scdū aliq' p'ē sanguis vinctuōsā q' p'nalit nutrit chistis l'z ē nutrit nutritmēto p' venas trāsīēre v' dicit Hall.

Utilitatis vō duo sunt inuamēta: vnū ē ite/ stia a stercore 7 flate viscoso ablucere. 7 aliū i/ testia 7 ani musculos pūgere vt qd' sit ei ne/ cessariū sentiat 7 digōnes emittat. Idq' sepe accidit colica cā opilatōis q' sit i forame qd' a felle d'fendit ad itestina.

Priō nō i mēbris duplex pōt repliri supfluitas. vna p'p'a 7 ex p'p'io mēbri nutritio derelicta. 7 b' scdm plus ē modica 7 facit expulsiōis. Alia ē cōis ex nutritmēto. scdū derelicta in mēbro vt feces 7 mucositates itestinas. 7 b' ē difficilis ex/ pulsiois. q' grossa 7 pluria. vñ oportuit ad hāc fugādā v' fiedā mēbra expulsiōi d'putata recipere inuamēta ne tales retēte facerēt egritudines. vñ neciū fuit colera trāsīre ad in testina ad pūgēdū 7 purgādū 7 abstergēdū. **S**cdō nota ebistis sellis ē vesicula qdā situata i p'cauū epīs sub tertia ei' p'enula. c' collū sine orificiū terminat ad vētris p'cauūz q' trahit supfluitas colere ad vētrē siue p'cauitatē ebistis. Est itī illud collū ramificatū i duos ramos: q' p' maior pene trat in epar. Ait tēdit v'fūs itestini duodenū. q' itē i duos diuidit: q' vñ tēdit ad fūdū stōi. 7 ibi d'ffundit p' ipm ad ca lesaciedū 7 digēs stōi p'fortādū. 7 ite ē valde p'uu. quia multa colera v' cibū corūpēt v' expulsiuā incitaret. Ait vō ram' maior tēdit ad intestina effūdēs colerā in eis. p'p' cāz dictā. tñ q' q' p'gigit mōstruose istos duos vltios rāos ecōtrario se h're. q' i. f. magn' tēdit ad fundū stōi 7 p'uu ad intestina. vt scdō regnū b' flatico q' d'ide colerā palidam euo mēre. 7 scdō p'p'leionū. vltio caplo. 7 tertio regiminis acu toz p'mēto. r'it. vñ taliter dispositi sepe coleram vomunt egōnes h'it albas. vt rapacia aialia: 7 colligantur b' q'ro b' p'ibus aialinz. caplo scdō: quod ē b' felle. iō zē.

Cū nālīs vō cola alia ē q' nā egrediē pp cāz extraneā q' ei admisceē: alia ē q' nā egrēf fa ē pp cāz i se: q' ei' subitātia ē nō naturalis.

Determinat b' nō nālī colera. Et b' diuidit. scdō mēbra v' uisiois d'clarat. ibi scdā. Partis p'ime. p'ia p'p'z. **P**riō nō v'itāq' h'ap' p'p'z colere cē nō nālī eadē rōne: q' de flate 7 sanguie supra dcm ē. Ad posuit āt diuisione sp'z colere ex p'ie sapozis. q' oēs in amaritudine cōicant. vel dic q' nō determinat de colera gñata ex p'mixtiōe sanguis cum cole ra: q' in tali p'mixtiōe sanguis non seruat diu languinis for mā. **S**cdō nō ex ita colerā dupl' reddi nō nālī. p' abqz admixtiōe sube extranee cū ea sic si putrefiat vel aduraf. fē cūdo cū p'mixtiōe rei extranee sic si flā vel alud scdū admī sceaf p'ter nām. 7 tu facili' potes addere tertiu' mēbz: sic si v'itūq' p'tingat. Dicit tñ b' qdā colerā fieri posse nō nālēm nō solū p' admixtiōe rei nō nālīs cū ea. s' ē p' admixtiōe rei nālīs: indebite itī: q' nō scdū debuit p'p'ortiones p'mixte sicut sanguinis zē. vt supra de sanguine dicebat. Alij vero dixerūt q' nunq' p' sanguinis admixtiōem fieret colera nō naturalis sed semper naturalior. 7 tu considera.

Partis p'me ē alia que ē scita 7 famosa. 7 ē illa cui extraneū illud qd' ē admixtū ē flegma cuius gñatio magis est in epare.

Priō declarat p'mū mēbz. f. gñatū p' admixtiōem. scdō scdū ibi. Que vō. ite p' inuēdo diuisione d'clarat mēbra. fē cūdo subdiuidit v'itūqz. ibi scdā. Ad āt. b' d'clarat p'mū mē b'ū. scdō scdū ibi. Et alia. Dicit p' duplicē cē colerā nō nālī factā p' admixtiōem. vna ē famosa altera ē mioris fame. nō 7 famosa ē illa q' gñat p' admixtiōes flatis cū colera: cū ge neratio magis ē in epe. **P**riō nō coleraz 7 flā dupl' pos se adiuicē p'mixeri. p'io sic. q' v'itūqz illoz seruet p'p'iam formā. scdō sic q' neurz saluet: s'z ambo i b'uiditate tēntam p'ternālē p'uertant. 7 q' d'icē q' sit si donabit i m'p'io. p'p'ie tas flatis d'icē flegma nō nālī. si ē. d'icē colera nō nālīs Si vō fuerit cūdo nōmē nōdū b'it sicut multe quotidie b'it diuites in corpe b'ūano gñant: nōia. p'p'ia ab auctozib' i'p'o

sita nō b'ites. **S**z dices. signē illa b'uiditas itia 7 putre scat 7 febrē facit itepolarā vel p'tinuā p'p'ortionalē qualesz piodū seruabit. Item dabit alia spēs febris humoralis q' itā dicta. **A**d p'mū dī q' ei' p'iodicatio affimilabif piodo se. de mā mixta ex colera 7 flate. **A**d scdū p'cedit illi: s'z nō noiauerūt hāc auctozes tāq' p' silitudine q'daz reduci bilē vel raro euenibilē. **S**cdō nō hāc colerā notaz 7 fa mōsā d'ici. q' frequēt' aduēit q' alia d' qua dī q' p'iguit p'ri mo pp' flatis m'ltitudine maiorē cē q' m'lie. scdō q' colera acuta exis facili' diuidit 7 sepat p'tes flatis abiuicem 7 in ipas penetrat: itā vō sua viscositate p'tes colere penetran tes iuiscat tenacit. q're ipoz facili' ē cōmixtiō respecū m'lie cū colera. **C**ōtra. q' yfach p' v'itūqz dicit colerā nō pos se misceri cū flate. q' ē sicut spuma zē. D'icē q' nō pōt. i. difficult' miscet respecū sanguis: l'z facili' q' m'lia. Et ex b' p' p' q're se. ab hac cola cāta dī tertia nota. q' i. caulata a colera nō nālī nota 7 famosa. vel q' forte illa tertia est frequēt' p'tingēs. **A**d tertio hāc maxime gñari in epe. **P**riō q' ibi est calor fortior cōmiscēs. scdō q' b'iores sunt ibi p'venas minutissimas adiuicēz p'diuisi q're facili' ē eoz adiuicē p'mixtiō. **C**ōtra. q' yfach in lib'o de dietis vll bus. q'ro caplo. dicit hāc maxie in stō regiri. Quic dī q' li cer maxime iueniat in stō. maxie tñ gñat in epe. vt virtute. n. epīs scdū plus fortior existēte q' i stō gñata p' m'eleraicas expellit ad stomacū 7 itestina eo q' ille vic sunt latiores 7 aptiores expulsiōi. Ex isto habet casū in practica. dum vi des hāc in stomaco multiplicare rectifica epar.

Et alia est que est mioris fame: tēst illa cui extraneū qd' est admixtū est mēla colia.

Quare āt gñata ex admixtiōe mēlie cū colera sit mioris fame patere pōt ex dictis. 7 credendū ēt est ipam maxie in epe gñari pp' cām silem: l'z Aui. hoc nō exp'cterit.

Nota autē 7 famosa aut ē colera citrina: aut est colera vitellina: flā nāq' cui admisceē cole ra q'iq' ē tenue: 7 gñat ide p'ma. q'iq'z ē gros sum. 7 generaf ide scdā. f. colera que onozuz vitellis similis existit.

Priō subdit p'mū mēbz ipm declarando. scdō scdm. ibi scdā. Que āt. Dicit p'mo q' ista q' nō ē 7 famosa ē duplex q'daz dicta citrina. altera dicta vitellina. p'ma gñat p' admī xtiōe flegmatis subtilis aq' cū colera. scdā p' admixtiōes grossi flatis cū ea. 7 ista dī vitellina. q' filis vitellis ouoz.

Nota p'mo colerā citrinā q'iq'z misceri flati grosso q'iq'z tenui. vñ tenui miscet. q' illud est diafanū: 7 quasi p'mixtus colore p'uatuz nō notabil' refrangit color colere. vñ resul tat mixtū illud coloratū sicut aq' mixta cū croco dicta. f. tin ctura croci. Dī vero flegmati grosso miscet. q' illud est al bū 7 q' p'fecte terminās resultat illud mixtū citrinū citrini tate quasi ad albedinē d'clināte qualis est color vitelli oui nō recētis. vterqz tñ illoz coloruz pōt appellari citrinus.

Scdō nō p' hui' intellectu q' l'z oēs vitelli ouoz in citrini tate p'municē: in gradu tñ sue citrinitatis abiuicem multū d'nt: sūt. n. qdā citrini citrinitate ignea ad roseū vel rubesū colorē d'clināte sicut recētis. qdā vero citrinitate ad albe dinē d'clināte: 7 sunt p'p'ie pallidi 7 hui' coloris est becvi tellina de q' loqutur auicē. Ex quo tāq' fundamēto colligif p'cordia repr' am. hic. 7 gali. scdō v'itūq' nālū. vltio capi. 7 Auer. tertio collz. tertio capi. voluerūt. n. gale. 7 auerois colerā vitellinā gñari p' colere affationē. Aui. vero ponit hic eā gñari per flegmatis admixtiōe. Dicit. n. q' i cole ra citrina nālī affatiōe p'cedēte resolutio subtiliori 7 grosso ri remanēte reddif ipa colera opacio: 7 p'p'uens ad citri nitatē vel rubedinē d'clinās obscuriorē sic est citrinitas vel rubedo vitelli recētis: 7 scdm hāc silitudinē dī vitelli na. 7 de ista nō loqutur auicē. sed Hal. 7 auerois locis alle gatis: hic aut loqutur b' vitellina citrina citrinitate ad albe dinē d'clinū sic est albedo vitelli oui nō recētis.

Que āt mioris ē fame ē illa q' colera vocaf adusta q' aliquo duoz gñat modoz. vñ ē vt colera i se aduraf 7 accidat i ea cinereitas: s'z ei' subtile nō separet ab ipi' cinceritate. imo cinceritas i ea p'tineat: 7 bec qdē ē p'cioz.

Nota q' ista ē illa species colere quā Hal. scdō virtutuz

naturaliū appellat vitellinā gñatam p affationē, et hoc pōt pñaderi, pñmo qz buic attribuit oēs pñtides illū cole vir telline, nā dicit eā gñari ex hoc qaliqua ei⁹ ps adurif in se, et bec ē affatio colere: cui⁹ cinereti non sepatur a subtili, vñ reddif color ei⁹ opacioz, et p pñs hñs rubedinē ignea qd su it attributū iā dicte coler, scdo qz credēdū ē Aut, hāc spēs colere cognouisse et alicubi b ipsa mētionē fecisse: et si appz alibi qz hic, igr ēc. C. Lōtra, qz ibi gali, illā spēs pñt famo⁹ faz, h hāc nō ponit autē, eē famosam in lra, igr ista nō ē illa, Jte qre posuit aut, hic hāc spēm colere cū debeat describe re colerā gñatam p rei extraneae admixtiōez et nō p alteratio nē in sua suba, vt pz intueti seriē lre. C. Ad pñm dī qd fuit famosa apud gal, non vero apud aut, Alr dī qz ē famosa re spectu aliaz spēs cole nō nālis, lz respectu colere gñate p flegmatis admixtiōem ipsa nō sit famosa, qz frequētius pñ gñt ipaz gñari p flegmatis admixtiōem qz alr fieri, vñ dīc qz Bali, dīxit ipam famosaz i malitia: qz valde mala: lz non sit famosa, qz multū frequēter eueniens, pño scdo dicitur qz cinerulentū potest pñsiderari quodāmodo sicut extraneum sube cui pñmiscetur: ideo vt sic ad istas reduci potest.

Et ali⁹ ē vt colera nigra extrisce⁹ ad eā veni at, et cū ea misceat⁹: et bec qd ē melior, b aut spēi colere color ē rube⁹: lz nō ē clar⁹ neqz flori dus: imo ē magis silis lāguini: lz ē tenuius: et plerūqz a suo colore pp aliquas mutat cās.

Declarat aliud mēbz et pz: C. pño nota duplicē colerā nigra imaginari possum⁹ pñmisceri cole rubee, C. pño nō nāle, et tūc generat colera multū praua vel salte gñari pñtin git, qz vehemētis malitie pñit eē colerā nigra adueniētē, De hac igr nō ē in pñposito sermo cū aut, dīcat hāc meliorē eē pcedētē, ptingeret enī ipam eē deteriorē, C. Scdo ima ginari possum⁹ pñmisceri colerā nigra nāle ex qz lz fiat cole ra mala pp pñmixtiōē eē idebitā, nō tñ ē ita mala sicut pce cedēs vi pz intueti, Alr alias sū imaginat⁹ qz sp ceteris pa rib⁹ deterior ē pcedēs qz ista, Dico aut notat ceteris pñb⁹, qz si gñetur colerā nō nālis p aduētū mlie venenose, ab extra ipa possit eē deterior: qz gñata p aduētū sube ppe, h alijs pñb⁹ nō, qz sp plus malinas subtil ps in pñia qz in scdo et in pñe adusta sunt pares, iō ēc, C. Sz vlcres tenendo pñmam rñssionem quo mō ē ista scdo cola denoīanda adusta, quia nec ab intra nec ab extra adurif, Dī qz silis ē aduste i co lore mō sube ēc, scdo qz p admixtiōem melie adhuc terre strificat⁹ et exiccat⁹, C. pño scdo hāc silari sanguini i colore qz ex re rubea et clara cū re opaca pñmixta resultat color ru beus aliq mō obscur⁹ sicut ē color sanguis: dñt tñ a sangui ne odore et sapore: et qz magis tenuis et acuta pp colerā do minātē in mixtiōe, C. Tertio nō b color frequēter mutat pp alias cās, lz pp varias pportiones pñi melie et colere inter se et variā opacitatē melie et claritatē colere, ppter etiaz fri gus extrinsecū pzelans, et sic de alijs qbus varij resultant colorē: aut scdm vītātē aut scdm apparētiām.

Que vero i sui suba extra naturā ē alia ē e⁹ generatio sepius est in epe, alia ē cuius gene ratio magis est in stomaco.

pño pñmo p colerā extra nāz in sui suba intelligif colera p ter nāz nō pp re extraneā fecū pñmixtā vel ad eā ab extrise co venientē: lz solū pp alteratiōem vel mutatiōem sue sube ptingētē vt spēs statiz noīande, C. Scdo nota ex illo vbo sepius et ex illo verbo magis nullā illaz eē solū in stomaco vel in epe generabilem, lz aliqua sepius et facilius in epate et aliqua in stomaco generetur.

Et illa qd ē e⁹ generatio magis est ab epe ē vna spēs, Que ē cū qd in sanguine ē subtile aduritur enī pñspissitudo colera ē nigra.

pñmo nō p vñtiōē b indifferentē intelligi pñt ustio pde dicta aut putrefactio, Per vñt qz n, ptingit subtile i colerā pueri et inflamari et grossū i meliā, C. Scdo nō, qre marie i epe generet ē multiplex rō, pñia qz ibi sāguis ē copiosior, scdo qz ibi calor ē fortior: qre ibi sanguis facili i flāmaf: ter tia qz sanguis ibi frequēter pculcato facili euenit pñbita trāspiratio, et pñr i flāmatio et putrefactio et eodē mō in ve nis magnis ppe epar, i alijs at locis nō ē ita, d, qz ppe cor

Dicif q non ppter fortitudinē virtutis plurimū materias malas a se repellentis.

Et quic i stō magis generat duas hz ptes prassina, f. et viridem: vt erugo eris.

Definiat de illa cui⁹ gñatio ē magis i stomaco, et pño po nit diuisione ei⁹ i spēs suas, scdo illas dēclarat ibi, C. Et mī bi qdē, C. pñia pz, C. pñio nō p prassina itelligēdā eē illā e⁹ color: ē silis color i prassiq: siue marubii et color viridis obscur⁹, vñ et coloris pora: aliqñ appellari pñuenit pp cāz eādē, p cinariā vō colerā i colde silis gñiar, i, viridi eris q ē color viridis clar⁹ ad albedinē, f. dcluius pp qd et colera erugiosa et aliqñ appellari pñuenit, C. Contra, ista colera gñat i epe, g, et c, pñia pz, et assumptū pñbat auctate auer, ter tio colligit, rñio caplo, et argumēto suo, idē ē loc⁹ gñatiois bñozis nālis i supflui, lz i epe gñant nāles, igr ēc, C. Jte gñat a calido forti, lz tale fi ē in stōaco, lz pot⁹ i epe, g, et c, C. Jte prassina gñat ex vitellia, lz vitellia marie gñat i epe, g, et c, C. pñio istis dī qz marie i stōaco gñat: qz lz in epe ge neret vitellina q ē sicut vñtūscqz mā: plimū tñ residet et reri nel in stōaco, iō ēc, C. Dñm scdo qz in stōaco pñt eē calor sufficiēs ad istas gñandū vt i stōaco multū igneo: aut et ex pparatōe mariez vt colera vitellina ex cibis marie i flāma bilib⁹ gñata, nō repugnat tñ ipaz colerā gñarias gñari in epe: lz raro euenibile ē, qz pñs epar expellit vitellinā cole rā qz i eo lōgā morā pñbat, C. Ad pñm dī qz ista nō fuit i rñtio Auic, sed voluit qz nō eēt vere colere, qz tūc i epe gñant, qz idē est loc⁹ ēc, Et sic ad argumētū pñm idē est loc⁹ gñatiois bñozis nālis et nō nālis, Dicif, n, distiguēdo qz tripl vō bñozis nō nālis, pñmo qz supfluitas residēs ex dī gestione naturalis: qualiter coleraz flegma ēc, dīcin⁹ esse bñozes nō nāles respectu sanguis, pñcipalr, n, nā itēdit ge neratōes sanguis, dñ i māz seu massaz chilozas agit digerē do et sanguis gñatōez pparādo, tñ sic agēdo alios gñat bu mozes, C. Scdo vō dī nō nālis, qz formā seruās nālis bu mozis: lz sit a nāli sua dispōe remor⁹, C. Tertio qz mutat⁹ tā a forma qz a nāli dispōe bñozis, De pñmis duob⁹ pce dit auctoritas auer, qz idē ē loc⁹ gñatiois ēc, Et iō cludit ex isto, qz nec prassina nec zinaria est colera non nālis illis modis, de bñozē aut nō nāli fñto mō illud nō oēs, C. Ad se cūdū pz p dicta, C. Ad tertū similit⁹ qz vitellina lz i epe ge neret nō lōgāz ibi scbz plurimū trahit morā: lz expellit ad stomacū et iustina, cōtra, igr magis in iustinis qz in stōaco gñabit prassina, qz magis ad illa expellit vitellina: negaf pz, qz ibi non est calor fortis: et qz scdm plurimū cū alijs bñiditibus et humoribus exterius pellit.

Et mibi qdē vñ qz prassina ex vitellina ge neratur cū adurif, cū enīz adurif adustio in ea efficit nigredinem: ex qua cum citrinitate mixta generatur viriditas.

Offēdit modū gñationis et materiā eaz, scdo ponit qd, dāz pñcipiū ex quo habet veritas ei⁹ dicti, scdo ibi, Caloz nāqz, pñio determinat modū gñationis pñe, scdo scdo ibi, Et zinaria, C. Dīc pñio qz prassina generat ex vitellina su perius dicta quādo adurif, qz calor agēs i ea efficit nigre dinez ex qz cū citrinitate mixta resultat viriditas, C. pñia pñio p vitellinā hic itelligēdā eē supius ab aui, dñscriptā ge neratā, f, ex grossi flegmat admixtiōe cū colera, calidū igr vrēs agēs i ptes istas flegmaticas dñigrat eas qbus pñi xis cū citrinis existētibus facit colerā scbz apparētia vl ridē sic pictozes pñmiscēt vitellū oui cū nigro et ex illo resul tat scbz apparētia color viridis cuius cā querēda ē i libro de sensu et d coloribus, et i libro metatrop, in tertio, Et ex pñmētū offēdit qz si p vitp citrinū aspicias res nigras ipe vidēt virides, C. Scdo nō hāc colerā isto mō generari si solā ppter vñtēperatiā calidā vebemētē stomaci, lz etiaz ppter dispōnem materie in quā operat calor stomaci: licz n, stomaci nō habeat calorē multū adustiuū, ptingit ta mē ad stomacū pelli coleraz vitellinā generatā ex cibis vebemētē i flāmabilibus vt sunt cepe porri et alia huiusmo di, quare calor nō multū tamē vñtius istā materiā vebemēter adurif, Ex quo patet nō solum corumpi actionēz mēbz vel virtutis propter complectionis vel alterius na ture vñtēperiem: sed etiam propter dispositionem obie

eti circa qd virt^{us} operatur. Et quo ifertur nō semp opera-
tōis corruptionem arguere mēbrūz egrū vel lapsūz: vt pz
de calore iunenim agere in mel: ac ē de calore stōachi cole-
rici agere i lac. ¶ Si tñ oparet circa pportionalit^{er} obiectū
ex corūspōe argueret lapsus vt pz. Et scdm hūc modū pz
qre qñqz i boie itra latitudinē sue sanitatis exsistit subito ap-
pet vomitus colere prassine v^{el} vitelline. Doc. n. cōfigit qz
nō merito dīstēperatīe mēbroz gñata est zē. z potuit pte-
pas latitare post gñationē abīqz hoc qz sensibile faceret no-
cūctūm. ¶ Tertio nō lz aui. nō explicet nisi vñū modum
gñatōis colere pssine. Et dicit tñ auctorū pñt ples colligi.
¶ Primus hic ab aui. positus. ¶ Secundus ex cibis i stōa
cho corūptis ad viriditates declinātibz vt porzi blites.
scdo pñoticoz pimen. rrrr. z scdo pplexionū vltio caplo.
¶ Tertius ex adustōe colere vitelline scōz ga. per quā pōt
fieri viridis obfcura. ¶ Quartus ex admixtione colere vi-
telline gal. cū mīa. fieret. n. verisilr i viridīs z obfcura. Et
ita ex admixtōe mīe nigre cū colera nāli citrina. lz illud nō
esset p solā alterationē in ppxia suba. ¶ Quarto nō ex di-
ctis auctorū hic multas alīs posse colligi spēs colere ab enu-
meratis. hec pōlo est gal. in libro iterioz. caplo d passioni-
bus stōachi vbi ponit idica q pōt pprehēdi per viridē ob-
fcuras. Et idē daly. tertio tegni. caplo de dīcrasij epīs.
fumosa vero posita ab auer. pmo cārice caplo de hōioribus
cārico nono. reducit ad hās. qz oīs multuz a stomacho ef-
fumās pōt dīci fumosa. ¶ Item oēs spēs mīe possunt cum
qualz spē colere pñisceri. notum est autem omnia sub iam
dictis comprehendī posse zē.

¶ Zinaria vero videt mibi qz genetur ex praf-
sina cū tñ adurīt dōce ei^{us} humorositas sicca-
tur: ad albedinē redire incipit pp sui siccitatē
¶ Hic textus clarus est.

¶ Calor nāqz in humido corpe in primis ni-
gredinē efficit deinde onudat ipm nigredie
qñ eius oīo finit humiditatem: z qñ supfluit i
eo ipz albisficat: z hoc qd in lignis attende q
pus in carbonē vtunt: deinde in cinerē. Ca-
lor eni in humido efficit nigredinē: z in
ptrario albedinē. z fritas in humido albedi-
nē opat: z nigredinē in ei^{us} ptrario. hec tamē
duo iudicia que in prassina z zinaria iudicauī
estimatiua sūt iudicia: hec autē spēs qd zina-
ria oībns colere rubec specieb^{us} calidior exi-
stīt z peior z magis perniciofa: z dicitur qz est
de substantia venenozum.

¶ Sup hoc passu nīlī noto. qz plene i qdē totū dēclarabūt.

¶ Colere autē nigre alia ē naturalis. alia nō
naturalis superfluitas.

¶ Determinat d mīa. z primo ponit diuisionē. scdo mem-
bra pertracat. scda ibi. pñlīs. ¶ Prio nota hic terminus
mīa sumit ab auctorib^{us} eguocē. qñqz p aliqua passione ce-
rebrū. pñia tertij. tractatu qñto. caplo de mīa sic descripta.

¶ Mīa ē mutatio cogitationum aut extimatiōis a cursu
nāli ad corūptiōez z timorem z malitiā pp pñlōnē mīicaz
faciētē spm cerebri siluestrē interius zē. scdo sumitur pro
hūore vno ex qñuo: nāliter frigidū z sicco vel ad ipm re-
ducibili qd dico pp mīam nō nāle. z talr sumitur hic. z dñ
nālis z nō naturalis ea rōne qua humores alij. dicitur autē
mīa a melan grece qd latine sonat nigrū. z colon sel v^{el} co-
lera. inde mīa qñ sel nigrum vel colera nigra.

¶ Naturalis ē boni sanguis fer z turbulētia
z supfluitas in pparatiōe ad sāguinē: qz oēs
hūores dicitur supfluitates ad ppōez sāguī-
nis ē sapoz iter dulcedinē z pōticitatē exsistit.

¶ Determinat prio de nāli. scdo de nō nāli. ibi. Mīa v^{el}o. pri-
mo descriptū eā ex parte suoz accidētū. scdo vilitatē. scda
ibi. Quēcūqz. dicit p qz nālis zē. ¶ Primo nota Aui. ex
qñuo: notificat mīas. prio ex pte sube. qz fer. ē eni in tota
humorali massa pz grossioz z grauioz z dēscēdere aptioz. lz
maneant nāliter sanguini scdm dēcētē pportionē z nīxta re-

gulatē vtute: z dicitur metaphorice fer sicut colera spuma.

¶ Scdo ipam notificat ex qualitate visibili. qz turbulētia
ē. eni alīs humorib^{us} opacioz z sanguini pñixta ipm ma-
gis turbulētū reddit. ¶ Tertio notificat ex bītudine ei^{us} ad
bonū sāguinē. qz supfluitas eius ē. z b fecit Aui. pp duo.
pmo qz mīn^{us} de mīa forte alicui videret. qz de flegmate
vel de colera qz ifra dicitur ē ipam fieri a calido tempato.

¶ Scdo ad dñas pñs grosse sanguinis puri. qz lz sit feculētioz
z turbulētioz. nō tñ ē mīa. qz nō ē sāguis boni supfluitas:
¶ Quarto notificat ex sapoz: qz bz sapozē mediū iter dul-
cedinē z pōticitatē. Pñō notificat autē eam ex colore: qz iam
ipam nigrā noiat. Nec ex qualitate tāgibili. qz posito qz ipa
est sicut fer ē facile scitur ipaz ēē frigidē z sicce pplexiōis:

z sic nō explicat ipaz ex pte pplexiōis. ¶ Scdo nō ipaz ēē
sapozis mediū zē. duplr itelligi pōt. prio mediū iter dulce z
pōtici p picipatiōem. scdo p abnegatiōem. pñus duplr.
pmo imaginādo illā dulcedinē i quadā pte sāguis vinctuo-
sa ē fūdātā a qua nō pōt penit^{er} mīa abfolui. scdo imagi-
nādo nō oēs mīe ptes ēē a natura sanguinis equaliter elō-
gatas. z qz alique ptes eius nature sanguinis multā ppinā
allqua dulcedine picipāt. scdo itelligi pōt mediū p abne-
gatiōem qz acetosus: cui^{us} cā nō ē fritas tāta sicut pontici.
nec tāta calitas sicut dulcis. ¶ Sed ptra. hoc sūt dubia. p
mī. qz sicut cū mīa misceat sanguis vinctuosus. ita cum co-
lera. igit sicut mīa dñ pp b sapozis mediū ita colera sapozis
mediū iter dulce z amay: z ē p mīū itellectū. ¶ Itē ptra se
cūāā imaginatiōem qz sapoz dulcis fūdatur in subiecto ca-
lido z hūido bñ digesto. vt qñto de simplici medicina. z se-
cūāā canosi. caplo tertio. h nulla ps mīe ē hmoī. igitur zē.

¶ Itē arguit qz nō sit sapozis acetosi qz acetositas fundatur
in hūido aqueo subtili frido qd nō cōpetit mīe. ¶ Ad pri-
mū dñ qz amaritudo colere oculrat dulce vinctuosū sanguis
sibi mīxtū. qd nō ē in mīa. ¶ Ad scōz dñ qz dulcedo multū
remissa fundari pōt i subiecto frigidō. vt pz de cucurbita ci-
trullis zē. ¶ Ad tertij dñ qz sapoz acetosus fundat in hū-
mido subtili aqueo. i actualit^{er} fluido cum qz tñ stat ipm esse
grossum z terrefre respectu hūidi aliozū humorū. vel dic
qz in mīa sūt ptes subtiles aqueē in gbus fundari pōt ace-
tositas. vel dñ qz ista acetositas ē remissa ponticis media
iter pfectā pōticitatem z acetositatē perfectaz.

¶ Que cū i epe gñatur in duas sepatur ptes
quarum vna in sanguine penetrat z alia ad
splenem transmittitur.

¶ Florificat ipam ex pte suaz vilitatē. primo distinguit. se-
cūdo declarat ibi. Pars autē. Sed queres qz ē amplioz: quā-
titas. Itē que est grossioz. Conciliatoz dicit maiorem ēē il-
lam que vadit cū sanguine qz illā que vadit ad splenem qd
pz. cōsiderata mole mēbroz mīicaz que sūt mīa nutrien-
da vel saltem quoz nutritiōē dñ per mīam ppari. z pz
qz vadēs cū sanguine ē ēt minus feculenta eo qz eius qñtas
per qualitates sanguinis z aliozū multum refrangitur.

¶ Pars autē qz cū sanguine penetrat vadit cū
eo cā necessitatis z vilitatis. ¶ Necessitas vō
ē vt sanguini admisceatur eo mō quo dñ in nu-
trimento cuiusqz mēbroz i quoz pplexioni
b^{us} magnam mīe premē ē opz sicut sunt ossa.

¶ Hic primo explicat vilitatē trāscētis cum sanguine. se-
cūdo trāscētis ad splenē. ibi scda. Et pars. ¶ Pmo iterz
pmissa diuisione in necessariā z vilitē declarat necessitates.
scdo vilitatē ibi. Utilitas zē. ¶ Ptra prio hāc merito dī-
ci necessitatē tā scdm viā pboz qz scdm viam medicozum
z tu declara sicut supra de colera. Et quibz sequit primo
maiozem qñtatē mīe transire cum sanguine qz colere quia
multo amplioz ē moles mēbroz nutritiōzū mīa qz
colera: z hoc scdm medicos: aut quoz nutritiōē ē p mēlā
coliaz disponēdū qz per colerā. z hoc scdm pboz. z plus ēt
ppportionaliter respectu totalis qñtatis mīe z colere que
in corpe gñatur. ¶ Sequit scdo plus absolute z ppportio-
naliter trāsmitti de colera ad chistim qz ē mīa ad splenē.
quia mīn^{us} trāsit de ipsa ppportionaliter cū sanguine z ples
fines attingere bz. s. abstergere pñgere seu purgare intēsti-
na z fundū stomachi calefacere. mīa vero solū appetitū ex-
citare. Et qz bñ ē pōt pbadlr pcedi multo maiore qñtatē

Improprie nō dīstīngit mīā
ab oībns vilitatē ad pñmā qz
ab oībns mīis pñmā qz
pñmā qz pñmā qz pñmā qz
pñmā qz pñmā qz pñmā qz
pñmā qz pñmā qz pñmā qz

melie in esse nāliter disposito gñari q̄ colere. lz b̄ sit mere isensibile. ¶ Primo dubiū, qd sit de supfluo melie eūte cū sanguine p̄ opatiōem sanguis que supfluit. ¶ Secūdo v̄ q̄ q̄to mēbri ē magis melicū tāto magis ad ip̄m nutrīdū d̄z cū sūguie d̄ colera penetrare. q̄ tāto h̄z v̄cas z poros z mear̄ āgustiores. q̄ tāto oz sanguinē magis subtiliari. z eū. q̄to magis colericū tāto min⁹ indiget ea. ¶ Tertius dubiū tactū ē q̄ ē grossior. ¶ Ad p̄mū dubiū d̄z q̄ ip̄a ex pellitur z resoluit in supfluitatē quādā lutoā supfici cor poris extrisece adherētē. vt pz. Ad scdm d̄z q̄ p̄i⁹ a cole ra subtiliā nutrimentū subtiliatiōe sufficiētē ad penetrādū. d̄nde euolat z soluit colera z pfici opatio mlie. ¶ Lōtra. q̄ saltē vsq̄ ad mēbrū trāsbīt nutrimentū cum ampliori co lerica mixtū. ¶ Dicēdū negādo p̄mā. ¶ Et cū arguit. q̄ porū sūt āgustiores zē. negatur p̄mā. q̄ sicut mēbra sūt ma gis meliacolia: ita in eis tardius sit resolutio. ideo tardī oz idigēt nutrimenti attractione. z per p̄mā nō opz ip̄z sub tiliari sic sicut nutrimentū colericorū. ¶ D̄o tertia dcm ē su per⁹ z ē sūa Boli. sc̄o v̄tutum naturalium.

¶ Utilitas vero est vt sanguinem restringat z confortet z inspissat ipsum.

¶ Declarat vtilitatē z pz. ¶ Primo nō. tripl̄ pōt aduenire nōmētū i obita nutricaoe mēbroz ex sūguie. p̄ p̄t sub tilitatē ei⁹. q̄ nimis cito resoluit. z b̄ tollit melia ip̄z igrossā do. sc̄o. p̄pter labilitatē ei⁹. q̄ sube mēbri nō decēt ad heret. z huic ē obijciē melia ip̄m figēdo sua terestritate: tertio q̄ ex humiditate sanguis posset mēbris nutrīdiō q̄ dam latitas induci. iō huic obijciē melia subam mēbrozum p̄fortādo. ex q̄ pz rhetoricū ē sermōne exponētium z p̄for tet mēbra: ne sūguis dulcedie sua mēbris abominabilis fi at. sic igit melia tripl̄ cōfert nutrīdiōi. f. inspissādo sangui nē z phibēdo ne euaporet: figēdo ne labatur z laxitatē mē broz impedido. ¶ Et nō q̄ ista d̄z vtilitas z nō necessitas sicut de alijs. Lōtra. igitur nō deberet miseri colera. q̄ fa cit sūguinē euaporabile. negatur p̄mā. q̄ affert alias vtilita tes. z illud emēdatur per meliacoliam.

¶ Et pz ei⁹ q̄ ad splenē transmittit ē illd̄ quo sanguis nō indiguit que ad ip̄m vadit cā neces sitatis z vtilitatis. ¶ Necessitas vero aut ē sc̄oz corpus totū. f. vt a supfluitate mūdetur aut se cū dū vnū membz quod ē vt splenē nutriat.

¶ Donit vtilitatē eius que vadit ad splenem. z pz. p̄mo no ta duplicē ire ad splenem meliam. sicut supra de colera dī cebatur ad chistim. z hec est causa necessaria. q̄ sine ista nō posset h̄o diu viuere sicut etiā d̄ colera supra dicebatur.

¶ Utilitas vō iō accidit. q̄ in os stōi q̄si mul gēdo p̄fluit. ¶ Et hec qdē vtilitas duob⁹ est mo dis. vno quia os stomaci stringit z confortat z inspissat. Alio vt in ore stomaci cōmotiōez faciat p̄pter acridinem z excitet ad famem z faciat desiderium.

¶ Primo nō melia vadēs ad splenē ad os stōi p̄fluit a sple ne q̄si emulgēdo. q̄ stipticitate z p̄ricitate sua os stomaci p̄stringēdo sicut manus capiēdo vber emulget ip̄m. ¶ Se cūdo nō. melie huic Aui. plures vtilitates attribuit. p̄ma ē q̄ p̄stringit z vnit z p̄sūt p̄fortat os stomaci. quare melius i stomacho retinet cib⁹. z idē q̄to de vtilitate p̄ticularū. ca pitulo tertio. z sexto b̄ inuamētis. caplo tertio. sc̄o q̄ com motiōem facit ad quā segtur appetit⁹. ad hāc. n. p̄sequitur mor⁹ p̄tū ozis stōaci z qdā ip̄az p̄fricatio tediosa quā v̄r sensitiua p̄cipiēs. p̄mouet ad appetēdū cibū. vt tediosa tal tollatur p̄fricatio. Ex quo pz p̄mo q̄re p̄tica z acetosa ex citat appetitū. p̄mo q̄ faciūt silem p̄moriōem. sc̄o q̄ cau sant in ore stomaci aspitātē q̄dam que maxime est cibo re mouibilis. Ex quo vltēr⁹ pz. q̄re fridi augmētū auget ap petitū cibi. ēz cal⁹ potēs. vt d̄cimatertia. tertij. tractatu p̄. caplo de signis d̄spōnum stōaci. b̄ quo sc̄o tegni. ¶ Du biū p̄mū circa dicta. quia hec nō v̄r cā solū vtilis sed etiam necēsa. necesse ē enī al̄s p̄moueri ad appetēdū cibū si de bet viuere. cū igit hoc nō posset fieri. sine p̄cursu melie cui⁹ signū ē. q̄ phibito aduētū ei⁹ destruit appetit⁹. vt. xiiij. ter tij. caplo de cāis destrūctiōis apētus. segtur zē. ¶ Sc̄o

dubiū q̄ nō v̄r melie estis ad splenē ēē aliqua necitatem. p̄ q̄ splen nō ē mēbz ali necessarium. sc̄o de istorij. ca. sc̄o. z tertio b̄ p̄tibus. q̄to caplo. q̄to q̄ in aialibus iō ha bēt⁹ splenē mūdficatur sūguis z excitat appetit⁹. cū non repiatur receptaculū ip̄i⁹. ¶ Ad p̄mū pōt dici q̄ sine cō cursu zē. adhuc causaret appetit⁹. lz nō eque facili ter z eq b̄i. oporteret enī tāto vehemētiorē ēē succiōem venarum ab ore stōaci. Alii dixerūt alij q̄ z si nō appeteret h̄o cibū posset p̄ suas etates decurrere sicut plures videm⁹. lz non eque b̄i: adhuc enī ēēt cib⁹ tpe idigētē sibi delectabilis si cut videm⁹ expimēto multos nō famelēcētes: vū tñ cibū gu stat cō multis delectari: imo p̄moueri ad appetēdū. ¶ Ad scdm colligi pōt solutio ex dictis Arist. tertio b̄ p̄tibus. ca pitulo allegato. z Alberti. sc̄o de aialib⁹. tractatu sc̄o. ca pitulo primo. q̄ nō oibus aialibus ē splen necessarius: cuz sit a natura finēt⁹. vt sit receptaculū fecis sanguinis. non oia aist aialia indigent tali receptaculo: imo indigēt vt illd̄ supflui trāsmutē i squamas aut plumas zē. iō in p̄scibus multis splen nō ē z in aue quādā dicta asin⁹ q̄ h̄z caput asī no sile. Et Aui. sc̄o aialia ad p̄ncipiū inqt. illd̄ aut animal volatile q̄ h̄z caput ad modū capre nō h̄z splenē. z Arist. sc̄o de istorij. caplo tertio. noctua aut totaliter non h̄t. ¶ Ex his pōt colligi p̄abile argumētū q̄ splen nō neces sario cōcurrat ad appetitū causādū. q̄ talia aialia cibum appetit q̄uis splene caret. sed credēdū in talib⁹ aliunde q̄ a splene fluere mliāz ad excitādū appetitū. in aialib⁹ aut multū sanguis sicut ē h̄o nō ē ita. q̄ ibi cū multū de sūguine generet multū ē creat de sanguis feces a qua oz sūguinem depurari. z pz hoc dixit arist. splenē repiri in aialibus ac cidētaliter z nō cēntialiter sicut vesica zē. non enī regitur nisi vt sit receptaculū zē. q̄ nō ē necessariū oia aialia. iō d̄ ac cidētalē animalia. lz sit necessarium boi. ¶ Tertū dubiū q̄ re nō ordinauit natura ad os stomaci trāfire colerā ad sin⁹ excitādū sicut meliacolā ad famē. r̄idetur q̄ os stomaci h̄z cām p̄tūctam facili ter sitis cātūa. f. calm humidū rozi dum p̄sumēs z exicēs. nō sic aist de fame.

¶ Debes at scire q̄ colera rubea q̄ ad chistim trāsmittit fellis ē illud quo sanguis non indiget: z illud quod a felle egredit ē illud quo fel nō indiget. z sifz colera nigra que ad splenem transmittit ē illud quo sanguis nō indiget: z illud quod a splene egredit ē illud quo non i diget splē: z quēadmodum illa colera rubea postrema cui gilat virtutē expulsuā inferius sic colera ista nigra postrema virtutem appe titiuam enigilat superius. Unde sit deo omni bus melioris factoribus laus.

¶ Patet quid velit hic zē.

¶ Melancolia vero non naturalis nō ē ad mo dum ipostasiz z fecis: immo ē ad modū adu sionis z cineritatis.

¶ Determinat de melia non naturali. z p̄mo ofidit d̄fiam inter ip̄am z meliam naturālē. sc̄o ip̄am in suas spēs diui dit. ibi sc̄o. Res nāq̄ humide. Dicit p̄mo q̄ melia non nālis nō est ad modum ipostasiz z fecis sed ē ad modū adu sionis z cineritatis. quia nō ē vt fex: sed tāquāz cinis d̄re lictus a re humida adusta. res enim que est sicut fex seque stratur a calido digerēte p̄ficiēte humidū z supflūū terre um sequestrante. res vero que ē sicut cinis derelinquitur ex adustione vel putrefactione zē.

¶ Res nāq̄ humide cū reb⁹ terrestribus ad miscentur: sepatur terrestritas ab eis aliquo duorū modorū: aut ad modū ipostasiz z tale quale illud de sanguie ē melia naturalis: aut ad modum adustis quod ē cū resoluit sub tile z spissū remāet: z tale quale illud de hūo ribus ē melancolia superfluens: z ista gdez vocatur colera nigra.

¶ Primo declarat. sc̄o remouet dubiū ibi. Et neq̄ b̄iit. Dicit p̄mo q̄ dupl̄ a re b̄ūda contingit separti terreum:

primo ad modū ipostasiz z fecis sicut cum calor digerens perficit humidū. sequestrat enī supflūū terrē sicut i vino occidit. z sūt dū a calido digerēte ex chilo gñatur sanguis pficit z depurat humidū chilosū in sanguinē trāsmutādū vñ seqstrat ab eo pō min⁹ terrea q̄ ē sicut fer z ipostasiz et illd ē melia nālis. scđo p̄gitit separi terrestē ab hūido ppter vltiōez aut putrefactiōez z tale terrē ē melia nō nālis.

Et neq̄ hūit ipostasiz nisi sāguis. Ex flate .n. pp sui viscositate nihil dēcedit sic ex oleo.

Remouet dubiū. possēt enī aduersarij dicere q̄ melia nālis ē ad modū ipostasiz sanguis: sed melia nō nālis ē ad modū ipostasiz alterius a sāguine. hoc igit remouet. primo ostēdēdo colera nō habere ipostasim. scđo idē de colera. ibi. Et ex colera. **P̄rio arguit sic. flegma nō vñ min⁹ vñ scolum q̄ oleū. sed ex oleo ppter viscositatem nihil dēcedit. igit nec ex flegmate. Contra. quia ex oleo descendit amurea. dīcēdū q̄ ex oleo putrefacto. vel dicitur q̄ ex eo nihil descendit nisi per corruptionem: z taliter ē ex flegmate cum putrefit vel aduritur: pōt aliqd descendere. vult ḡ autē. vñ mihi videtur q̄ flegma ē superfluum viscosū qđ remanet in generatōe sanguinis z ab isto nō sequestrat melā colia sed a sanguine. Similiter quia flegma naturale videtur vñiformiter viscosum sicut oleum tale: aut non habet i se superfluitatem ipostasiz potētem descendere dum stat sub dispositione illa: qđ notat addo pp flegma dum conuertitur i sanguine: q̄ forte aliqua ei⁹ pars trāsīt i melias.**

Et ex colera rubea pp sui subtilitatem z sue terrefrictatis paucitatem z sui mot⁹ assiduitatem

Probat idē de colera gñalit. scđo spāliter de colera eūte ad ebistū ibi. Et ppter ea illud. **Arguit p̄rio sic. ex re multum subtili z homogenia modicū de terrefricti habēte z multū mobilē nībil dō ipostasizū separi posse. sed h̄mōi ē colera. igit zc. Sed dīceres. nō videt alia assiduitas mot⁹ colere quā sanguinis cū sit secum. dīcēdū per assiduitatem intelligit mobilitatem. qđ enim scđm se totū ē multū mobile non videtur hēre ipostasizū. q̄ illud ē terreum fixū. Posse mus ēt concedere colerā in sanguine habere motū velocitatem z frequentiorē sanguine. lz nos lateat.**

Et ppter ea q̄ illud qđ de ea a sanguine sepatur in corpe ē parū nō dēcedit res de qua sit curandū: neq̄ ēt cū sepatur morat nisi parū: s̄z putrefit aut a corpe expellit: z cum putrefcit eius subtile resoluit z spissum remāct: z sit colera nigra adusta z nō ipostasizua.

Declarat illud de colera que vadit ad ebistū: possēt enī aliquis credere q̄ q̄ colera que vadit ad ebistū gescit in vale suo. id ē ex ea aliquid dēcedit. hoc igit remouet dīct q̄ illud de colera qđ sepatur a sanguine in corpe. i. eūte p corpus. s̄ per venas zc. dīxit āt notat in corpe. q̄ vadēs ad ebistū nō oīo sepatur a sanguine: imo transit cum aliq̄ sanguine vñctoso. vt dīctū ē supra. illud inq̄a qđ sepatur de colera z trāsīt ad ebistū ē pna res. idē ab eo nībil sensibile. aut a medico cōsiderabile descendit z si qđ modicū dēcedit illud vñ statim de corpe eijctur del putrefcit z illud qđ ē subtile euaporat z cinis ē colera nigra nō nālis z non generata per modum ipostasiz.

Oelia āt que ē supflūēs. alia ē que ē cinis colere z qđ de ea adurif que ē amara iter quā tñ z colerā rubēā quā adustā vocam⁹ existit dīa: q̄ illa est colera rubea cui cinis hīc fuit admixtus: hec vero nō est nisi cinis per se cognitus cuius subtile fuit resolutum.

Plunc determinat de speciebus melācolie non naturalis scđo sūmatim colligit. scđa ibi. Dale igitur. p̄ma in q̄tuor. vt pz. **Dīct p̄mo q̄ vna spēs melie ē que ē cinis colere et illud qđ de colera adurif: hec est fapozis amari. dīct se cōdo q̄ int̄ banc et colerā rubēā adustā suplus notatam ē dīa: q̄ illa est colera cui cinis ex adustione remanēs ē admixtus sed hec melācolia ē solus cinis per se remanēs ex adustione. **Nota nō ē per cinerē intelligēdū cinerēz pzle dīctū a quo totum humidū ē resolutum sicut cinis****

gnorūm. sed illud cuius humidū ita resolutū fuit z ita terre strificatū vt nō sit amplius vehiculū illius caloris merito talis cāe impmētis sicut frequēter apparet in lignis q̄ cōburitur. **Sciēdū scđo hic p adustionē putrefactionem ē intelligēdū vt supra. **Sciendum tercio q̄ colere rubee duplī pōt accidere adustio. p̄mo sic q̄ cinerēz sepatur z exhalet humidū z sic gñatur p̄ia spēs melie nō naturalis scđo sic q̄ tantūmodo pars incineret sed illud cinerēz non oīo sepatur h̄ aliquo mō misceat cū pte nō adusta. ita q̄ pō nō adusta cū illo terreo excoquat z bulliat z tñc gñat colera nō naturalis vitellia dēā apud Bali. quā appellauit autē ē. mīozis fame. **Dīversitas āt h̄ adustionis p̄seq̄ varietatē agētis z passī z p̄r variām p̄positionem agentis ad passūz. ista ingrenda sunt quarto methaurozum. **Quarto sciēdū hāc ē amaram ppter siccum adustum multūz z humidum paucū.********

Alia ē que ē cinis flatis z qđ de eo adustū fuit z si flā valde subtile z aquosum fuerit cinis erit salisus: z si non trahitur ad acredinē aut ponticitatem.

Nota q̄ si flegma qđ adurif ē subtile aquosūz resultat sapoz salisus p̄mixto t̄reo adusto amaro. cū subtili aquoso: vt supra de flegmate salio. **Nō scđo per acredinē intelligere possum⁹ acuitatem ex adustione relicta. vel intelligere possum⁹ acetositatē z scđm hoc imaginari oīz: q̄ si flegma qđ aduritur sit nō valde subtile z aquosum: sit tñ subtile z dulce z calor fuerit putrefaciens q̄ uertit hoc flegma i melā coliam: resultat ibi in illo sapoz acetosus sicut in alijs succis bulitibus dī acēscunt. q̄ remanēbit suba frida satis subtilis in qua sūdatur acetositas. q̄ si illud flegma fuerit multū grossum resultat sapoz ponticus. q̄ ex putredine religitur suba terrea grossa frida in q̄ sūdāt pōticitas vt supra.**

Alia ē q̄ ē cinis sāguis. z qđ de eo ē adustū z hec qđ ē falsa ad paucā trabēs dulcedinē.

Nota de hac supra icidēter fecit mētēm cū dīxit. Lulus spissitudo ē colera nigra. In hac pp dulcedinē sanguis remanet aliqd dulcedinis pp vero aquositatem a qua nō ad soluitur sanguis ē ibi falsedo vt supra in scđa specie.

Alia ē que est cinis mlie nālis que si subtilis fuerit erit eius cinis z quod de ea adustū ē valde acre sicut acetū quod cū sup terre faciem cadit ebullit: z ei⁹ odor ē acris a quo mufce fugiūt z alia: z si grossa fuerit minozis erit acredinis cum ponticitate pauca.

Plotificat sacra ex nāli mlia. Alia igit spēs melie si nālis ē cinis derelict⁹ ex putredine z adustione melie naturalis: z h̄ ē duplex. q̄ qđā ē genita ex melia nāli subtili. quedā ex grossa. p̄ma ē fapozis acris siue acetosi z ebullit cum cadit sup terrā z eius odor ē horridus a q̄ fugiūt mufce. Alia autē ē mīozis acredinis cū pauca tñ ponticitate. **Prīmū dubium cū q̄libet humor ex q̄ gñat melia sit diuisibilis i subtile z grossum q̄re hāc dīam nō sic tetigit in sanguine z colera sicut in flegma z mlia. **Dūc dī q̄ hoc nō ita manifeste appet in sanguine z colera. Si enī colera subtilis fuerit tota aut fere tota euāescit z si sanguis fuerit subtilis totūz ei⁹ subtile in coleraz transit. **Scđm dubiū. q̄ ex intētio ne Aut. vñ oīz melias nō nālē aliquo mō p̄cipare acetositate. q̄ oīs gēita ex melia quātilibet grossa p̄cipat acetositate. vt pz in lra. igitur a fortiori quēlz alia cum sit subtilis subtilioris. Item genita ex adustione colere de acetositate p̄cipat. **Dalyabas p̄mo theorice. igit a fortiori quēlz alia. p̄ia lz. q̄ gēita ex colera ē calidior. igit idipositior ad retinēdū acetositatē. **Crede q̄ in oī melia nō nālī sit acetositas. in qualz. n. repiunt aliq̄ p̄es subtile p̄ calidi euaporatōem in fritate sicut in vino dī acēscit. **Scđo q̄ in qualz ēt tali repit acuitas: q̄ in q̄libet putrefactioē vñ adustione relingit vestigiū caloris adurētis vel putrefacientis************

Tertio q̄ in aliq̄ plus de acetoso z minus de pōtico z in aliq̄ eō. z tu p̄sidera. Sī in aliqua minus de acuto z plus de acetoso: z i aliqua ecōtra. scđz q̄ calor ē magis adurēs q̄ putrefaciēs vel ecōtra: hoc aut ptingit ex varia dīspōne mātē z agētis. Sī in p̄ p̄is ex varia bitudine seu p̄pōtione

agentis ad materiā. **T**ertium dubiū, an magis melāco-
lie genite ex naturali competat bulire sup̄ terram q̄ alijs.

Cdicēdū q̄ nō hoc enī cōpetit sibi rōne acuitatis ⁊ subtili-
tatis sube in qua fundat acuitas ⁊ acetositās: s; hoc nō istsit
magis huic melie: s; magis colē. tñ magis ex subtili mīa
genite illud puenit. tñ p̄io q̄ acetosū fundat in suba subti-
li q̄ de facili p̄poros terre penetrās aerem aut vapores ibi
inclusos exterius excludit? exi? cāt ampullas ⁊ bullitio-
nē. ⁊ hec cā ē cōis cuius acetoso. in acetoso āt acuto ad hoc
coadiuuat acuitas ⁊ caliditas p̄tium acutaz q̄ fumos ⁊ ex-
balariones ex humido cui occurrit eleuat ⁊ p̄ hoc scindit
acetū forte lapidē ⁊ p̄mūt ferrum ⁊c. **Q**uartū dubium
cur colera zinnaria nō appellat melia cū sit multū terrestris
cata. **C**dicēdū q̄ nō in tñ exbalauit humidū cum calido
q̄d ex suba remāserit frigida: imo ē adhuc calida ⁊c.

CAdale igit̄ colere nigre spēs sunt tres. cole-
ra rubea cū aduritur ⁊ eius subtile resoluitur:
⁊ due alie diuisiones quas post eā diximus.

CColligit ex dictis nūc spēs p̄tium colere nigre. scdo cō-
parat dictas spēs inter se. scda ibi. **M**lia s; flatia. **C**Di-
cit p̄ q̄ male colere nigre sunt tres spēs. P̄ia genita ex co-
lera rubea dum aduritur. Alie due genite ex melia nālī subti-
li ⁊ grossa dū aduritur. **C**Colera q̄ quq̄ nūerant. **C**Dicē-
dū q̄ genitas ex flatē ⁊ sanguine nō appellat malas in p̄pati-
one ad istas tres. imo q̄ plus h̄nt de hūido sūt istis multū
benigniores. ē igit̄ sensus sic. male igit̄ colere. i. colere dete-
rioris ⁊ multe p̄auitatis tres sūt spēs.

CAdelancolia vero flegmatica est tardioris
impedimenti ⁊ malitie.

CCompat illas. p̄mo flegmaticā colerice. scdo colericam
flegmaticā ⁊ melice. tertio melicas int̄ se. p̄tes patebunt.

CDicit p̄io q̄ melia flegmatica ē tardioris impedimen-
ti ⁊ minoris malitie q̄ colerica. q̄ minorē adustionem reci-
cipit flegma q̄ colera. **C**Ad illud idē ē intelligendū d̄ san-
guinea. p̄babile tñ ē deteriorē ēē sanguinea flegmatica: tñ
q̄ sanguinis corruptio v̄ deterior corruptiōe flegmatis.
tñ q̄ sanguis ceteris parib⁹ magis ē adustibilis q̄ flegma
⁊ q̄ calidior. ⁊ q̄ vinctuosior: ⁊ p̄ter inflammabilior.

CEt melia colera est q̄ est fortioris malitie et
velocioris corruptionis. verū tñ ē susceptibili-
or curōnis q̄ illa. De alijs vero duab⁹ diuīsi-
onibus q̄ magis acris ē deterior existit. Si tñ
i ei⁹ principio auxilij p̄sto fuerit: citius medi-
cationē recipiet. Tertia vero q̄ min⁹ sup̄ ter-
ram ebullit: ⁊ min⁹ in mēbra penetrat tardius
p̄mitit: s; ad r̄soluēdū ⁊ ad maturādū ⁊ medi-
cationē recipiendū magis ē effrētis. **I**de ex-
go sūt spēs hūoz nō naturalū ⁊ sup̄fluentū.

CCompat colericā ⁊ vult q̄ ipsa ē maioris malitie q̄ ma-
gis aduritur ⁊ velocioris corruptionis quia velocius im-
p̄mitit in mēbra ⁊ corrupit illa. sed ē citius susceptibilis cu-
re q̄ alie. s. flegmatica et sanguinea. ⁊ ambe ex nālī melia
genite. quia subtilior: passibilior: ⁊ resolubilior. sicut egritu-
do acuta comparata crōice. **C**Consimiliter per oia dicit̄
de melancolia non naturali genita ex subtili ⁊ comparatōe
ad genitā ex grossa. vt p̄z intuenti. **C**Dixit autem notat̄
i principio. si ei⁹ auxilium p̄steto ⁊c. q̄ neutra postq̄ multū
ip̄esserit ē cur̄ susceptibilis. vide tertia q̄rti. caplo d̄ lepra.

CInquit Galī. qui dixit q̄ humor naturalis
solūmodo ē sanguis ⁊ alij humores sunt sup̄-
fluitates qbus non egetur non dixit v̄ez. Si
enī solus sanguis ēēt hūoz q̄ membra nutrit
oia in suis cōplexionibus ⁊ cētis similia fo-
rent. os nāq̄ carne durius non existit nisi q̄
sanguis cui suba dura melica fuit admixta ip̄s
nutrit: neq̄ cerebrū mollius ē carne nisi q̄
sanguini qui ip̄m nutrit substantia mollis
flegmatica fuit admixta.

CRecitat quasā opinionē. scda ibi. Sūt autē quidaz. ter-
tia ibi. Et sunt quidā. primā opinionē auctoritate Galī. du-

obus motibus ip̄probat. scdo smouet dubiū ibi. scda. **A**quo-
sitas nāq̄. **C**Dumū argumētū. si solus sanguis nutret
oia mēbra cētū similia nec posset assignari eā diuersitatis i
p̄plexione ⁊ suba mēbroz. cū tñ videamus os durius car-
ne q̄d nō ē nisi q̄ in suo nutritiōe ē plus de melia ⁊ in car-
ne minus. **C**Nota q̄ fundamētū galī. ē. quia suum nutriti-
mētum ōz ē simile nutritio saltem virtualiter. Quislibet
enī nutriti nālīs complexio ⁊c. igitur omnia mēbra erunt
sanguini filia. ⁊ per p̄ns inter se. sed de hoc in questione.

CIp̄m quoq̄ sanguinē alijs iuuenim⁹ admix-
tū humorib⁹ q ab eo sepantur. **C**ū. n. extrahi-
tur ⁊ ordinatim ponit̄ in catio visu discernit̄
q̄ sepatur in partē que ē sicut spuma: ⁊ ē cole-
ra rubea: ⁊ p̄tē q̄ ē sicut fex ⁊ res turbida ⁊ est
melācolia: ⁊ partē que est sicut albumē onoz
⁊ est flegma: et partem aquosaz que est aquo-
sitas cui⁹ superfluitas in vrina euacuatur.

CSecūda rō fundat̄ super experientia. ⁊ p̄z. d̄ qua ēri q̄d.

CAquositas nāq̄ nō ē ex eo q̄ bibis ⁊ nō nutrit:
neq̄ est necessaria nisi i nutritiōe attenuatio-
ne ⁊ penetratione. hūoz nāq̄ ē q̄d ex eo q̄d
bibis ⁊ cōceditur ē nutritiens. Quod āt dico nu-
triciens volo intelligi q̄ ē in potentia sile corpi
Quod autem in potentia corporis. s. humani
similitudinem h̄z est corpus cōmixtum non
simplex. **E**t aqua quidem est simplex.

CRemouet dubium. Argueret enim aduersarius sic. Cole-
ram ⁊ melācolia p̄cedis nutrire membra q̄ simul cuz san-
guine inuenit̄ colera ⁊ melācolia in venis. igit̄ p̄ter d̄ es
p̄cedere aquositate nutrire corpus. quia simul reperit̄ cuz
sanguine in venis. **C**Remouet hoc negando similitudinē
q̄ colera melancolia ⁊ flegma sunt corpora mixta. **A**qua
vero est simplex ex qua nō p̄t fieri nutritio. ⁊c. isto mo-
uebo difficultates in sequenti capitulo. **N**ota hic quatuor
humores appellat scdos. s. respectu chili: supra s; appella-
uit p̄mos. s. respectu humiditatum scdarum.

CSūt autē qdam hūm q opinātur corporis
virtutem sanguinis seg multitudinē ⁊ ipsius
debilitatez seg eius paucitatē. sed non est ita.
Quod vero attenditur est dispositio ei⁹ quan-
titatis q̄ de eo corpus ingreditur.

CRemouet scdam. **C**Nota ad corporis robur non op̄z at-
tendere quantitatem sanguinis absolute s; q̄titate cū p̄por-
tione ad corporis vasa ⁊ calorem debentē reglare sanguinē.

CEt sūt qdā q opinātur q̄ cū humores aucti
fuerint aut diminuti. Postq̄ corpora huma-
na secūdum p̄tationē fuerint qua debent in
q̄titate vnius ad alterum sanitas erit conser-
uata. sed non est ita: hūozes nāq̄ p̄ter istud
mensurā in q̄titate cōseruatā h̄re debent nō
in comparatione alterius humoris: immo in se-
cum custodia mensurationis quā h̄nt in com-
patione vnius ad alterum. **A**dhuc qdem re-
māserunt de reb⁹ humorūz questionēs que
non medicis. sed tñ pertinent philosophis.
Ideoz eas p̄termisi.

CTota ista littera p̄z. v̄ez ibi. Nutriēs masticatione ⁊c.
CCapitulum secundum. doctrine quarte q̄d ē de qualitate
generationis humorum.

Atriciens masticatione aliquā h̄z di-
gestionem.

CIn hoc caplo determinat de mō gñatōis
humoz. determinat enī de digestionib⁹ p̄ q̄s
gñantur hūozes sumpto hic humore vt se exē
dit ad chilum. hūiditates scbas. humores p̄prie dictos. et
superfluitates ip̄oz. ostendit enī qualiter ⁊ a qbus fiat de di-
gestionē ⁊ gñationē. **E**x quo p̄z intellectus rubrice. p̄io

facit hoc. scdo ponit casu. quosdā. ibi scda. Debes autem scire. primo determinat de gñatione cibi sine digestionē. prima. scdo humor siue digestionē scda. tertio humiditatis quarto superfluitatis. scda ibi. Deinde eius subtilit. tertia ibi. Debes aut scire. ibi quarta. Superfluitas. primo ponit i ore aliq fieri pparatiōem. scdo declarat. tertio ostendit modū generationis cibi. ibi scda. Sufficiens ibi. itia. Deinde post qd. Primo nota decet fuisse ordinem quē Anī. posuit vel seruauit. hēni pzi tpe sit digō z gñatio qd humor per digestionē pductus. quia tñ notio nobis est humor qd digō z modis generationis eius prius ordine doctrine fuit d humoribz qd modis generationis ipoz determinādū. C Scdo cūdo nō per nutritiōis i proposito intelligēdū ē cibū sūpiz p eo qd in humano corpore ē a mā operatiū z distinctiū cōtra potū. qz non sine masticatione deglunibile ē. vt panis z caro zc. Et maxime de hoc facit Aui. mentioem. qz maiore requirit transmutationē. z quia sepius puenit cibulum ex cibo qd ex potu generari. cum plurime gentes p potū sola aqua viuant ēt aialia. C Tertio nota ly masticatione dupl. exponitur. primo. l. p masticatiōem. qz per ipam puerit seu pteritur cibū. z diuidit quare a calore stomaci facilius trāsmutatur. Scdo masticatiōe. i. dū masticat vel in ipa masticatiōe. tñc enī scdū mīscet salina in qua ē vestigiū digerēdī caloris z ppter alia inferius dicenda. C Nota quarto banc pprie non esse perfectā digestionē qz per istaz non acquiritur noua forma digestionis. sed ē preparatio quedā ad digestionē tam ex pte diuisionis qd rei pmitte z qualitate preparationis. C Ex quo pz quare gulse pmedentes z habētes raros dentes sūt breuēs viue. vt collr. x. pblematum xlvij. pblemate. lz ibi tangatur alia causa.

C Sufficiens enim oris superficie scdū conuigua existit. immo ē ac si vna eēt superficies: cūqz in co virtus digestiua ex ipso. cūqz masticatū tetigerit aliqz ipz puerione pmutabit.

C Probat p rōez. scdo signo ibi. Et dixerūt. pima in duas scdm qz duas rōnes ponit. ibi scda. Et in hoc quidem. C Primo arguit sic. superficies oris ē pigua superficie stomaci. h. illa digerit. igit ista. C Nota pmo p superficie oris intelligēdā oris interiorē pelliculam lōgā latā vsqz ad stomaci ptes. z stomaci ipm coopientē. Ex quo pz qd ppe magis cōtinua qd cōtinua qd cōtinua. vñ z tertia terti. capitulo pmo. d. pima z nō pigua. vñ qz tecta ē hec superflcies aliqz mēbris nō pceptur pmutatas ē. C Ex qd pz pmo cā dicit Aui. co enim qd stomacū oris p hac pelliculā cōtinuat os z stomacū in vñte z pplexione cōcant. cū igitur in stomaco sit vñtus cibi imutatus sequit ē qd ore est cibi vñtus imutatus. C Dz ēt scdo. quare tremor labij inferius oris est signum futuri vomit. agitur enim stomacus. z p consequens pellicula oris zc.

C Et i hoc quidez auxiliatur salina acqfita p digōem i qua cadit calor innatus.

C Adducit scdam cām. z diuidit in duo. primo adducit rationē. scdo declarat. scda ibi. Ideoqz. C Primo nō p salinas intelligendā ēē bñditatē quādā in modo substantie ad flegmaticā nām z pplexiōē declinatē in pibus glādis. s. in duobz foraminibz ppe linguā reptā z digestā ad fines a nā intentos plures ordinatā ferta terti. caplo primo i sine. dicta ē aut salina quia ab ore salit. vel dicta ē sic. qz salia vel sapida. sibi enim quodā humore colerico pmixto vñtus suā quandam salsēdinez declinat. C Et ex hoc pz. nō oēm bñditatēz flegmaticā ab ore per spūū erectaz debere salinam notari vt sunt humiditates catarrales z hmdī. sūt aut ordinatā circa radicem lingue bec salina. pmo vt linguam ferozet z maderfaciat ne motu nimio efficeretur. scdo vt cōmīscetur cibo z inuēt ad digestionē eius. tertio vt res sic ce organo gustus occurrentes gustum moueat. non. n. pōt sapor actū gustum mouere nisi organū fuerit per humidū actualiter dispositū. vt colligitur in libro de sensu. z colligitur bec tertia causa. scdo collz caplo. de inuamento instrumētū gustus. C Scdo nota salinā hoc caloris nālie vestigiūz acquirere ibi in radice lingue vñtibus principalū ad locum istum pertinentibz. C Primo enī notabiliter ibi apparet vñtus cordis per artarias magnas ad linguā pueniens z ppter propinquitatē eius. z sili cerebri pñt z epi

z alioz mediantē stomacho z venis magnis sub lingua cōtentis z ramificatis. ita vt in ipa sit vestigiū trifi pncipalium. C Ad igit mirari si in ea appet vestigiū caloris digerētis. deciditur enim a digestionē facta circa ptes gule ad quas fortis pūit influxus trium pncipalium mēbroz. C Ex quo patz pmo. pbabiliter ipam a natura flegmatis sua virtute multum elongari. C Patet scdo quare anima lia venenosa secūduz plurimum nocent sua salina. Ploent enim potissime per humiditatem illam in qua suozum pncipaliū mēbrozū manifestatur virtus. z ista est salina: lz ēt in hoc finalis cā pcurrat. C Patz vltierius quare auctores docentes preparare carnes serpētū vel ad curam lepre vel ad faciendū troscos viperē maxime abiciūt caput et collum p duos digitos. C Dz vltierius quare salina hoīs maxime ieiuni interficit serpentes z scorpiones scdo casu. capitulo de salina. z tertio d simplici medicia. caplo eodē. z tertio naturalium septio caplo. z vlt oia animalia suo veneno sria sūt homini. vt serapio i suo d simplici. capitulo de spu. C Ex gbus patz vltierius quare digerit maturat z abstergit impetiginē z mōdificat maculas faciei. vt colligitur locis palle gatis. C Dz vltierius quare qñqz salina vñtus multū alteri nocet si bibat residuū vini sui. C Nota qz ē pura superfluitas. igit nō inuāt ad digōem. C Dē p qd nō ē pura superfluitas vt tactum ē. vel dic negādo affi pū sicut stercus z vrina multa possunt facere inuamenta digerēdo resoluēdo zc. Ex gbus pz vltieri. quare panis i aqua vel vino infusus nō eque bene digeritur sicut simplex masticatū debite. Et plura alia que omitto zc.

C Iqz triticū masticatū in maturatiōe furūculozū z exiuraz opaf quod nō opaf triticū cū aqua tritū neqz illud quod cum aq coquitur.

C Declarat hoc exemplariter quia triticūz masticatum zc. Et idem tertia quart. capitulo de cura endememul z pp idem suppositum morisui canis rabidi valz sic masticatum: tacta est causa sapia: vt colligitur scdo casu. z a serapide. caplo de frumento. C Nota pmo frumentū ponitur ab auctozibz in pplexione ēē homini sile z valde pueniēs z tēpa mēto armēs. qz ponit calz p z i bñditate fere tēpati. vñ scdo casu. allegato caplo: id scdū se ē medicia maturatiua. vñ emplastrū factū ex frumētū farina oleo z aq ē bonū maturatiū. maior ē ist bz efficaciā i maturando masticatū qd aq mīrū vñcū ea coctū vñ dissolutū pp vestigiū caloris nñ nālis i co derelictū q ē optimū ad maturādū. vñ qto medicia ē calozū nālie pformior ē magis directe z p se maturatiua. vt itia qrti. caplo d medicinis maturatis. Et Serapio. caplo de medicina maturatiua. dicit q si posset manus ptime applicari pñ i q maturatiōez aut faciei gñationem qrim esset optia maturatiua. C Per se enī medicie maturatiue sūt complexioni mēbz i q qritur maturatio ppinq. vt locis palle gatis. z qnto collz. caplo de medicinis maturatiuis. z scdo casu. caplo qto. C Ad scdo p furūculos intelligit qdam oz deoū qdā āpata sanguinea parua. qdā vñ āpata parua q sunt de genere exiurarum dicta endememul: per exiuras apostemata magna sanie terminanda.

C Et dixerūt quidā q signū ondēs nobis q masticatū iā parum incepit digerī qz nec pimus odor. nec pimus sapor in co inueniē.

C Sic Bal. itio vñtus nālie. cap. vij. vt supra. C Ad caplo pcedēti sapor z odor i re dupl variāf. p p alterandem et mutatiōez in sua suba. scdo p rei alteri odoriz vñ saporiz pmitrēz. Dz at q illa varietas cibo masticato non euenit scdo modo cū sola salina sibi pmisceatur: in qua nec sapor nec odor notabilis inuenitur.

C Deinde postqz stōm igreditē integra digerit digōc nō pp stōaci calozē tñ: s. ppter calozē mēbrozū q ipm circūdat z a dextra qdem epar z a sinistra splen. splē nāqz calefacit non ppter sui subaz s. ppter artarias z vēas multas q in eo sunt: z ab anteriori qd ē zīrbū adīpinum: qd cito suscipit calozem cā adīpis: et stomachū reducit z superius quidem cor mediantē diaphragmate ab eo calefacto.

Determinat de gñatōe chīlī. p̄ oñdēdo a q̄b̄ mēbzis gñe tur chīlī? et q̄rū iuuamēto. sc̄do nōnificat chīlī. ibi secūda Lūq̄ nutritis. dīc̄ p̄mo q̄ post q̄s cib̄? igressus est stōachū digerit itēgra digōne n̄ solū p̄ calozē stōachi zē. C̄ p̄o p̄i mo itēgra digōne. q̄ tūc p̄io subalt̄ trāsmutat̄ nutrimentū. Et quo p̄3 paratōez in ore nō eē itēgrā digōne. trāsit aūt cib̄us ad stōachū p̄currēte v̄tute expulsiua oris: attractiua ysofagi: z grauitate cibi. C̄ p̄o sc̄do epar multiplicē iuuat̄ stōachū i digerēdo. p̄io p̄ simplicē aliteratōez ip̄3 calefaciē do: amplexit̄. n. ip̄m z ē co multo calidi? vt d̄3 videri i ano thomia: p̄p q̄b̄ p̄fert ad digōne dōmire sup̄ late v̄tro: vt tertia p̄mi caplo de regimie ei? q̄b̄ comedit̄ z bibif. Etio ad ip̄3 sanguiez z sp̄3 nālez trāsmittēdo ad q̄b̄ ē cōcurrūt m̄l titudo humoz calidoz eleuatoz ab epe et actiōe calozis in būidū sanguineū. Iuuat̄ et ab eadē pie chīstis fellis. tūz q̄ calitate sua calefacit stōachū: tū ē q̄ ad fundū stōachi trāsmittit̄ colerā vt calefaciat z digōne p̄fortet v̄tī p̄cedētib̄ declaratiū ē. Et q̄b̄ p̄3 eē possibīlē mēboz n̄i corp̄s iter se p̄opantiā. p̄o fec̄ at̄ ani. mēboz v̄felle. q̄ euidētī est iuuamētū ep̄is aut q̄ illū iuuamētū est sic ab epe p̄cedens. C̄ Tertio nō vt supra splen est membrū fugens inelictū hūo rē. q̄ q̄ fridus ē z terrestris eguit multo calozē ad subtilian dū. z sc̄3 nāe sue exigētiā disponēdū. v̄n oporuit splenem eē mēbz artariōsū z venosū: vt mult? vital z nālis sp̄s ad ip̄m p̄fūctis iuuaret ip̄3 i b̄. Et hic innuit̄ Aul. q̄ non p̄p̄ sui subam zē. C̄ p̄o q̄to zib̄s adipinū eē mēbzū p̄positus et suba paniculari z sepola facit̄ calozē suscipiente z reuerberātē: z in nō sit calida. v̄n calefacit̄ stomacū sic vestis. C̄ Ad b̄ ē p̄ferūt musculi v̄etris. p̄ calefaciēdo z reuerberādo. sc̄do fricat̄ extrinsecā penetrare p̄hibēdo. v̄n z habētēs musculōs illos graciles z macros sunt debilis digōis sc̄dm plurimū. vt. r̄ij. tertiū. C̄ Ultimo nō cor nō caleface re solū mediāte dyastfragmate: s̄ ēt mediante artaria adorti posterī iuxta dōrū trāscitē: z aliq̄ ēt ad stomacū venientib̄. Et q̄b̄ collige silitudinē stomaci ad alia mēbra circumstātia a Bal. postūā. tertiū v̄tutū nāliū. septio caplo fuisse cōueniētē. q̄ dicit̄. Stomac? est sicut lebe: mēbra v̄o circumstātia sicut ignis. C̄ S̄3 dubiū ē qd̄ op̄at̄ magis ad cibī digestiōe: an caliditas stōact̄ an mēboz circūstantiū. Vide tur q̄ circūstātiā. q̄ illa ē maior z potētior. C̄ Itē q̄ stomac? ē v̄le mēbz frigidū. C̄ Itē q̄ stomac? se bz vt lebes z circūstātia sicut ignis: s̄ plus op̄at̄ ignis lebe. C̄ Itē q̄ cā p̄maria p̄i insituit̄ effectū q̄ cā secūdaria. C̄ Solo cōis q̄ ad trāsmutat̄ adz absolute cibū p̄i facit̄ calitas ep̄is z circūstātiū q̄ stōaci. vt p̄bat̄ argumēta. Ad bāc tñ trāsmutat̄ tōez vt chīlificatio ē p̄i stōacus. Stomac? n. p̄currit vt p̄ti clare d̄erminās z calitas circūstātiū vt v̄le. Ad effectū āt. vt sic p̄i op̄at̄ p̄ticulare q̄ v̄le q̄rē zē. C̄ Ad augmēta p̄3.

Cūq̄ nutritis i p̄mis digerit̄ sit sua cēntia i multis aialū auxilio ei? quod ei admisscet̄ de eo q̄b̄ bibif̄ p̄lrunq̄ chīlus: z ē suba liquida p̄fane i spissitudine similis.

Prio nō chīlū? i. massa hūozalis. chīlus v̄o suba bīc v̄ferti p̄ta. C̄ Sc̄do nō in multis. q̄ non in oib̄. vt sunt imp̄fecta carētia stō q̄ sicut nec sanguie. ita nec chīlo nutritiū: chīlū lus in sanguie finalit̄ oxidinet̄. C̄ Tertio nō p̄lrunq̄ p̄strut̄ p̄ōt cū i auxilio. q̄ sepe auxilio ei? q̄b̄ p̄medif̄ zē. z n̄ sp̄. q̄ multa sūt aialia nō potētia zē. sc̄do cū ly p̄uertitur z dicit̄ p̄lrunq̄: q̄ aliq̄i stō accidentalit̄ ipedito nō sit ita. s̄ eoz rūpif. iuuat̄ at̄ pot? subtiliādo z passibilitē cibū faciēdo.

Decinde ei? subtilia stō z itestinis attrahit̄. z p̄ vias venaz que mēscraice vocāt̄ ipellit̄ q̄ sūt vene subtiles dūre oib̄ itestinis p̄tinue.

Determinat de gñatione hūoz. Primo oñdēdo modum trāsit? chīli ad epar. sc̄do p̄p̄atiōem z receptiōez ei? epe. tertiū modū gñatiōis vel p̄uēt? hūoz ex chīlo. ibi secūda Lūq̄3 p̄ eas. tertia ibi. Sāguis. prima p̄3. C̄ Primo nō digestio cibi i eo q̄ ex ei? digōne relinq̄ sūt due p̄tes. vna subtilis z altera grossa z fecal. Subtiles p̄ mēscraicas expellit̄ tur. fecales v̄o expellit̄ur inferi? z b̄ notauit̄ Aul. C̄ Sc̄do nō ad motū chīli ad epar p̄currere sūt v̄tutē stomaci expulsiua z mēscraicaz attractiua z ipulsiua. z cū hoc ep̄is attractiua: q̄ determinatū quid attrahit̄ sit bec attractio a v̄tute. C̄ Et q̄ p̄3. primo in venis mēscraicis esse v̄tutē

chīli aliquāl̄ imutatinā: q̄ non fit bec attractio sine altera tione quadā p̄uicia. C̄ D̄3 sc̄do nō repugnare per eadē venā sūt fieri motum chīli a stomaco ad epar. z ē3. sanguis ab epe ad stomacū. S̄3 de his plus infra. doct̄rina sexta videbitur. C̄ p̄o tñ nō ē itētiōe. A. stomacū totū subtile chīli ad epar mandare. s̄ aliq̄a p̄tē eius retinet̄ qua fouetur z voluptuaf̄ quā rugositatib̄ applicat̄: vt sc̄do coll̄. z tertiū v̄tutū nāliū. z. i. z. tertiū. capitulo primo. C̄ Tertio nota ex dictis in littera coll̄ in hoc motu termin? a quo stomac? z itestina terminus ad quē epar z v̄la mēscraice dicta a misenterio mēbz q̄ itestina dōrō alligāt̄ z i q̄ sustētāt̄: sūt subtiles oib̄ itestinis z stōaco p̄tinue z dūre vt subtilis pars chīli ab oib̄ itestinis z stomaco expicec̄ z ne facit̄ le rūpāt̄ur z vt chīlus i eis magis ad minima diuidatur.

Cūq̄ p̄ eas ipellit̄ ad venā puenit̄ epatis q̄ porta vocāt̄ z penetrat̄ i epar i diuisiōib̄ z ramis porte it̄rātib̄ z se minorātib̄ z subtilian tib̄ ad modū capillozū occurrentib̄ ozificis diuisionum radicum vene que a gibbo epatis ascendit.

Declearat modū gñationis hūoz. z p̄mo in gñali. sc̄do in spālī ibi. In oī aūt. p̄mo hoc. sc̄do dēclarat̄ qdā iuuamenta. ibi. Et nō facit̄. C̄ Primo nō. in epe sunt due magne vene: vna in p̄cauo q̄ dicit̄ porta. Alia in gibbo q̄ d̄f̄ vena chīli: z v̄traq̄ ipaz diuidit̄ in duas vsq̄ ad capilares. p̄ma p̄ p̄cauū. sc̄do p̄ gibbū ep̄is. vt imaginemur portā eē trācūm magnū in p̄cauo epatis: z venā chīlis in gibbo: z q̄ v̄traq̄ trācūm in ramos z ēt ramusculos diuidat̄: sic q̄ rādem ramusculi v̄niūs occurrāt ramusculis alterius. s̄let iḡr delatio chīli a trunco porte ad ramos minores: z itēz minores vsq̄ ad capilares obuiantibus capillarib̄ chīlis z illos ingreditur de mīori ad maiorē trāscūdo donec ad truncū magnū chīlis vene pueniat z gibbū. D̄ssum? ēt imaginari ramus istaz venarū satis magnos adiuuēt̄ hēre colligantia per ramusculos quaz venaz vt sensibīl̄ p̄3. ēt in solis arborū. Et quib̄ collige p̄io q̄b̄ chīlus in stomaco genit̄ p̄i uenit̄ ad p̄cauū p̄ porta. deinde ad gibbū. sc̄do q̄ mēscraice sunt vene a vena porte orie: cui? ramaliqui tendunt versus stomacū z itestina. z aliq̄ versus gibbū. C̄ Et quo p̄3. q̄rē m̄ collecta in p̄cauo epatis facile cūatur ad stomacū vel itestina. C̄ Nota tñ q̄ bec oīa p̄ anothomā dī sc̄rni nō p̄f̄it̄: sed argumentatiōe p̄clude sic eē.

Et nō facit̄ ipam penetrare i illas coāgustationes nisi melior p̄mixtio aque bibite supra id quo indiget corp̄. cū ergo i istarū villis diuiditur sit quasi epar totalit̄ tagat̄ b̄ chīli totalitatē: z p̄pter illud tūc ei? op̄o est vehementior z fortior z velocior: z tūc cogitur.

Primo nota ipam. s̄partē chīlosam penetrare in puos ramos vene porte zē. C̄ Sc̄do nota ipam. s̄ subam sanguine am ex chīlo generatā in p̄cauo non facit̄ penetrare in rāos paruos vene chīlis zē. nisi aqua vel ab extra cibo p̄mixtū aliud liquidū. C̄ Tertio nota melior cōmixtio zē: q̄ p̄mixtio debita z cibo p̄portionata z per aquam oēm potū intelligit̄. i. v̄tra illud quo indiget corp̄ per n̄tricationez C̄ Quarto nota supra illud quo indiget. s̄ p̄ n̄tricatione z preparatione cibi ad digestiōem z delationem sanguinis ad mēbra. quia cū minori q̄stitate aque bec possent oīa fieri. cuius signū est. q̄ quā cito sanguis egredit̄ epar magna hūis aquositatis q̄stas per emulgentes venas expellit̄. C̄ Et quibus p̄3. primo quare epar non habuit concavitatem magnā sicut stomacū. C̄ Sc̄do quare non ordinauit̄ nā p̄f̄ic i stomacho digestiōem in venis paruis z capillarib̄ sicut i epare. C̄ Dicitur enim ad primum q̄ natura intēdens sanguinem optime depurare a superfluis ordinauit̄: vt ad minima in venis minimis diuideret̄ vt totū epar totum quasi chīlum attingeret. C̄ Ad sc̄dm vero pat̄3. quia stomacū debet digerere rem grossāz que loca angusta penetrare non possit̄. C̄ Primum dubiū circa v̄trum chīlus digeratur: et in sanguinem conuertatur i p̄cauo vel in gibbo epatis. q̄ v̄trobiz est Aul̄cen. in littera qui ponit̄ q̄ cū chīlus fuerit talr diuisus: vt totalitas ep̄i q̄st totalitatē ei? attraḡ tūc cogit̄. C̄ Ad oppositū q̄ p̄m̄f̄q̄ ad gibbū

chil⁹ pueniat aliq⁹ potimo forte tot⁹ mutat in sanguinem. c⁹ signi⁹ q⁹ supfluitates ab ipo sequestrat. s. vadens ad chisti fellis z ad splenē. C⁹ Iste p⁹clones sūt pcedēde. p⁹ia sūgulo ex chilo tā i gibbo q⁹ i p⁹cauo gñari pōt q⁹ vtrobiq⁹ ē p⁹plo epis sanguificatiua. C⁹ Scda p⁹clo. sanguis gñar⁹ i p⁹cauo p uenies ad gibbū pficir. q⁹ ibi ē calor z tēpamētū melius et pfecti⁹. C⁹ Tertia p⁹clo. contingit totū chilū ex cibo gñan⁹ dū i p⁹cauo epis z nō i gibbo i sanguinē trāsmutari. q⁹ p⁹trū git chilū valde passibile z facili trāsmutabile ēē. z v⁹tem epis digestiua fortē z chilū paucū. C⁹ Quarta p⁹clo. contin gēs ē chilū scd⁹ totū aut maiorē ei⁹ p⁹ie i sanguinē i solo gib bo puerit. p⁹ vbi ponat cāus c⁹. C⁹ Quinta p⁹clo. vtrobiq⁹ scdm plurimū sit digō. l⁹ pus in p⁹cauo q⁹ in gibbo icipiat. C⁹ Ad argumēta p⁹. Ex q⁹ b⁹ seq⁹ aliq⁹ digōem fieri i gibbo q⁹ nō sit in p⁹cauo: q⁹ aliq⁹ ē m⁹ā tota digerenda recepta in gibbo: z p⁹ie digerit: v⁹ fāltē sic ēē p⁹tingit. C⁹ Sequitur se cūdo aliq⁹ ēē ecōtrario: q⁹ p⁹ri⁹ ē i p⁹cauo z in b⁹ p⁹ri⁹ digerit. g⁹ zē. C⁹ Scd⁹ dubiū. v⁹z gñatio sanguinis fiat in solo epe. q⁹ nō. q⁹ sit i corde. v⁹ z Alii. tertio d⁹ p⁹ri⁹. illo caplo. l⁹ o⁹ q⁹ dē. Et tertio caplo inq⁹. Null⁹ dignificabit epar ēē sanguis pncipiū. C⁹ Scdo q⁹ cor ē marie sāguineū. p⁹ p⁹lonū. v⁹lio caplo. z tertio de p⁹ri⁹ ca. sexto. C⁹ Tertio splē z vene gē nerat sanguinē. i⁹ g⁹ zē. Alii p⁹ri⁹ p⁹ scda p⁹ie supra v⁹sum est. D⁹io p⁹ma vero ē Bālī. i libro d⁹ v⁹litate baneli⁹. ponēs q⁹ splen attrahit fucositatē cibi z exinde facit sanguinē. v⁹ d⁹ splenē ēē epar fūstrū C⁹ Itē Alii. tertio de p⁹ri⁹ aialū ca pitulo nono. d⁹ic q⁹ epar z splē q⁹ carnosa sūt: p⁹it decoque re cibū. Alii q⁹ loq⁹ de cōcoctione aut p⁹ria. si p⁹riū p⁹posi sitū b⁹ nō scd⁹. q⁹ i b⁹ oia mēba cōcant epi. Alii. tractatu suo d⁹ corde z cor ēē pncipiū sanguis. p⁹ q⁹ ē pncipiū nutri mēti. scdo q⁹ ē pncipiū vitē. tertio q⁹ ē pncipiū venarū q⁹to q⁹ i eo ē marie sāguis lacuna. q⁹to. q⁹ dās formā dat mām. sed cor dat formā q⁹ spūz z vitā. i⁹ g⁹ zē. C⁹ Communis r⁹isio z istas p⁹clones. C⁹ D⁹ia. in epate z nō in corde gñat sanguls. D⁹io b⁹at. D⁹io in epe z nō alibi seq⁹stratur b⁹iozes q⁹ sūt supfluitates sanguis i⁹ b⁹ nō ē nisi digōem sanguiē. i⁹ g⁹ zē. scdo q⁹ aliq⁹ p⁹ nutrit eo q⁹ nūq⁹ iuit ad cor. v⁹ splen chistis fellis scd⁹ zē. tertio. q⁹ tot⁹ chil⁹ attingit a totalita te zē. C⁹ Scda p⁹clo. l⁹ ita sit: si t⁹ pncipali n⁹ v⁹te data a corde. b⁹ sequēti caplo declarabit. C⁹ Tertia p⁹clo. seq⁹ q⁹ cor z nō epar ē pncipale pncipiū gñatiois sāguis. q⁹ cā p⁹ maria p⁹ i⁹stuit effectū zē. C⁹ Quarta p⁹clo. sanguis in epe gñar⁹ in corde pfectiorē digōez acqrit q⁹ ab epe acq⁹sue rit v⁹ alibi v⁹te i⁹stuy⁹ cordis. Ad argumēta ad p⁹muz z se cūdo fāz p⁹. C⁹ Ad tertiu⁹ dixit Bē. sē b⁹re illū lib⁹ā suspēm z q⁹ non fuit Bālī. v⁹ q⁹ gñat sanguinē z attrahit chilū sicut supra dictū ē stomachi attrahere flegma. z ex eo facere san guinē ipsope dictū. q⁹ āt b⁹ pncipat⁹ nō sit splenī attribut endus v⁹ colligi possit ex dictis aristotelis. scdo de istoriis z scdo de p⁹ri⁹. z Bālī. scdo de v⁹litate p⁹culaz vbi vult splenē inuētū ēē pncipali ad sugēdū b⁹iozē meli⁹z. p⁹pter b⁹ nō repit⁹ in oib⁹ aialib⁹ splen: adhuc pfectis z sangui nē b⁹itū. argumēta autē Alio⁹is ex dictis facile soluitur.

C⁹ In oi aut decoctio ē ē b⁹io est res q⁹ est si cut spuma z res q⁹ est sicut ipostasis z res for tasse erit cum eis. aut que ad adustioez p⁹inet si decoctio supflua fuerit: aut res q⁹ nō ē bene cocta si decoctio fuerit mior q⁹ debet.

C⁹ Quidit modū gñatiois humozū i spālī. scdo modū trāsit⁹ b⁹ioz ad mēba. ab epe. scda p⁹ icipit ibi. Qui q⁹ dū. D⁹io mo facit b⁹. scdo declarat ibi. Sp⁹ia. C⁹ Nota p⁹ decoctio nē i p⁹posito intelligēda ēē digōez que nō sit nisi a p⁹prio z nālī cāldo. v⁹ q⁹to metbauroz z assilāz hec digō pēpasi siue elixatiōis. decog⁹ n. res i b⁹uio malto z occurrir alienū b⁹uio sicut aq⁹sitas sanguinī z humozū b⁹ mixta d⁹ q⁹ supra dicebatur. C⁹ Scdo nō penes q⁹ dā. in oi digōne o⁹ aliq⁹ refecari supfluz v⁹ v⁹ inuē Alii. q⁹to metbaurozū. z Bālī. scdo v⁹tiū nālī. q⁹ in oi digrēdo sūt p⁹tes repugnātes for me acgrēde. q⁹ alias nō idligeret digōne. hoc nō p⁹z Ben. Ad enī solū p⁹ inepitūdinē p⁹tiū ad digōem ē resistentia et repugnātia i digōe. s⁹ ex dissimilitudine qualitatū z mōi m⁹it⁹ onis. iō nō v⁹ v⁹ v⁹ v⁹ in oi digōne ē tā ita. s⁹ b⁹ n⁹ in oi digōe talis rei sicut ē chil⁹. q⁹ ē et heterogeneus valde z ex reb⁹ val de heterogeneis gñat⁹. C⁹ A āt p⁹abilis ēē pōt. q⁹ in quolz

mixto apto nutrire: sūt p⁹tes aeris ignee z aquee zē. vel eis p⁹portionales. i⁹ g⁹ in quolz mixto sūt p⁹tes apte supflua rect pere decoctioez dūmū z mediā. z p⁹ p⁹is zē. l⁹ ē ad b⁹ con currat occulte p⁹paratioes in d⁹uerfis p⁹ri⁹ mēa nutritatio nis ipas sic ad hāc formā q⁹ nō ad aliā bilitates scd⁹ q⁹ dā. C⁹ Tertio nō notat. p⁹ulit Alii. b⁹ aduerbiū fortasse. p⁹igit enī cibo vel chilo multū inflāmabili exstie: z si epar sanum fuerit p⁹te in colerā p⁹uertēda aduri z in colerā aut meliam nō nālē p⁹uertit: sicut mel in stō vel epe iuuenis z senis: v⁹ se cūdo v⁹tiū nālī caplo sexto. z scdo casū. caplo d⁹ melle: q⁹ i⁹ g⁹ p⁹igit. ita ēē z nō frequē ēuenit. iō notat d⁹it fortasse. C⁹ Cōtra. q⁹ adustio nō sit a p⁹prio z nālī cāldo q⁹lis ē epis sani. Itē q⁹ illa opatio ē corrupta. i⁹ g⁹ mēbū egrū vel neu trū. p⁹ia l⁹. q⁹ nulla opatio ex toto genere p⁹ter nām pōt ali cui mēbro vel indiuiduo nālī se b⁹ti inē. C⁹ D⁹io p⁹ d⁹ q⁹ calor respectu v⁹ni⁹ p⁹pri⁹ z nālī pōt ēē respectu alterius ac cidētalīs z p⁹ternāz. v⁹ calor stomachi colericissimi respectu laci v⁹ lactice v⁹ cibi duri. C⁹ D⁹io scdo d⁹ic⁹. q⁹ nō potest merito dispōnis i eo exstis. aut ipsa in obiectū p⁹portiona tū opante zē. C⁹ Alii exponit ly fortasse scdm q⁹ dāz. v⁹ p⁹ b⁹ itelligat q⁹ pōt talis chil⁹ epi offerri tali q⁹ prius gñabitur flegma aut colera: z itez sanguis p⁹adustōem i colerā con uertet: sicut i exēplo dato d⁹ melle. prima melior ē scd⁹ quā ly fortasse nō ē replicādū i sequēti p⁹ticula autē. quare zē.

C⁹ Spuma autē ē colera rubea: z hypostasis ē melia q⁹ abo sūt naturales. Aduti⁹ v⁹o subti le ē mala colera rubea z ci⁹ grossū ē melia ma la nō naturalis: z q⁹ nō b⁹ coctū ē f⁹la ē. Q⁹ d⁹ āt d⁹ hoc toto res colata ē q⁹ ē b⁹ cocta ē sāguis C⁹ Quidit qualiter colera dicatur naturalis z nō naturalis. hoc aut supra satis ē declaratū i p⁹cedēti caplo.

C⁹ Qui tū q⁹ dū ē in epe subtilior existit q⁹ d⁹ p⁹ aquosa supfluitatē q⁹ p⁹ rem quā d⁹ixim⁹ ē necessaria. Istud vero q⁹ ē sāguis cū ab epe sepatur ab aquositate ē supflua ilico mūdāf q⁹ necessaria nō ē nisi p⁹ cāz q⁹ dā q⁹ iā subla ta ē. Extrahit ergo aquositas a sāguine i ve na q⁹ ad renes descendit: z fert secū sanguinē q⁹ ad renes nutritōes sua q⁹ritate z qualitate bon⁹ existit. Nutritōz renes v⁹ctuositas b⁹ aquositatis z sāguinositatis: de cū aliud quod remanet ad vesicatēdit z post ad virgā.

C⁹ Ad p⁹ vt supra vt chilū possit p⁹ loca angusta penetrare sūt necariū secū misceri multā aq⁹sitate acq⁹itaz q⁹ potu z vt q⁹ dā d⁹it q⁹ i oi mixto sūt a nā retēre p⁹tes aq⁹sē ad velocē exicatioez p⁹hibēda c⁹ signū: q⁹ fere oia ad elāb⁹ p⁹si ta aq⁹sitate q⁹ dā emittit. C⁹ Scdo nō ille sanguls p⁹ tunc ē subtilior q⁹ d⁹z. s⁹ p⁹ obita nutritatio mēbroz: q⁹ nimis flui dus z aq⁹sus. v⁹ cū tāta aq⁹sitate nō saluere⁹ i nutrīmēto de bita adberētia z iniscabilitas. i⁹ g⁹ o⁹ ab illa depurari. q⁹ cā q⁹re oportuit cū eo tāta misceri aq⁹sitate iā s⁹blata ē. C⁹ Ex q⁹ p⁹ intellect⁹ illi⁹ p⁹ticule sup⁹ p⁹osite i p⁹cedēti p⁹te lectionis nisi melior comitio aq⁹ bibite sup⁹ illud q⁹ idiget cor: p⁹. s⁹ vt sāguini misceat⁹ p⁹ debita nutritatioē z penetratioē. C⁹ Ter tio nō hic emulgētes oziri a vena chilū z tēdere v⁹lus re nes z supflua aq⁹sitate a sanguie sugere: v⁹ emulgētes d⁹ cte sūt. v⁹ aliq⁹ posuerūt v⁹te discretiū p⁹ter alias v⁹tes positas ab Alii. de q⁹ infra. doctria scpta. Ex q⁹ p⁹ q⁹ dā su per calefactis renib⁹ multa attrahit aq⁹sitas z frequēs m⁹ ctus fit. vt in diabete. Patz scdo q⁹re m⁹ā p⁹tera i gibbo epis facile p⁹ renes educit. in p⁹cauo vero per intestina. C⁹ Et nō hic de nutritatioē renū z de aialib⁹ vesica carentibus.

C⁹ Sanguis āt cēntie bone p⁹ vcnā magnā ad gibositatē epis ascendētez vadit: z tendit p⁹ve nas que ab cavi rami separātur. deinde gēde guil venaz. postea i sedēcchi gedeguil. post in sugētib⁹ seguecchi. deinde in venis que sūt sicut villi capillarib⁹ similes. postea sanguis ab earum ozificiis sudando labitur in mem bra ex parte diuina.

C Plota pmo bone eēntie. i. tā a supflua aq̄sitate spūratu. remanet enī tūc bone ⁊ mediocris eēntie. Alij bone eēntie i. dōc p̄lōnis ⁊ modi vī mollis sube: q̄ nimis grossius nō penetraret: nimis vō subtilis respueret a mēbris: p̄ma expo sitio melioꝝ. **C** Plō sc̄to p̄ venā magnā ascēdētē intelligē dā cē venā chilis q̄ diuidit in ramos p̄nos ⁊ mīores v̄sq̄ ad capillares: ⁊ q̄ oīzq̄ emulgetēs v̄ne. b. ⁊ ad diuīsiōis ad ramos v̄sq̄ ad capillares necessitas fuit vt cuiq̄ p̄r exteriori mēbrū cōsideret vena q̄ possit ad ipsam nutrimentū de ferre. ⁊ vt q̄s p̄ totū corp̄ seminare: q̄ nō potuisset. ali cūci res. dñr autē illa v̄ne p̄c sugentes: q̄dā ē capillares: sugen tes q̄dē q̄m ita p̄c fuit vt nō vidēatur h̄re capillares. vsū gēdo vidētur nutrimentū attrabere. Capillares vō q̄ tenuita te sua files fūt capilis. **C** Tertio nō relādādo: q̄ ad modū sudoris ⁊ poros insensibiles igredīs labī ex p̄te diuina. q̄ a forma specifica mouet ad mēbrū q̄ a gub̄dā diuini. q̄ occultū p̄ncipiū dī: vī a datōi formaz iuducta vt sētur Alii. vī q̄ ē a s̄tute celestī mīra ⁊ mēbris attributa. Alii s̄tute di uina q̄ mirabilī app̄z effect⁹ vt p̄ tā gūstos mear⁹ m̄ p̄ne tret nutrimentū. vī ex p̄te diuina. q̄ a gūstū direct⁹ itālībī lī coacōfictē erip̄t q̄ i alijs effectib⁹ nō mirādīs zc.

T sanguinis ergo causa efficiens calor est tēperatus: t causa materialis est q de nutriētibus est tēperatū t de potibus bonis: t forma lis causa ipius est decoctio bona t eius causa finalis est vt nutriat corpus.

¶ Determinat dñs gñationis hñoz. scđo subdit canones
qđdā. ibi scđa. Debes autē scire. Primo sanguis. scđo colē.
tertio flegma. qñto milie. ptes patebūt. ¶ Cñio dicit qđ cā
efficiēs sanguis ē calor tēpā. mālīs cibi ⁊ potus tēpā.
formalis decoctio bōa finalis nutrire corp⁹. ¶ Cñio nō b

p cās efficiēte instrumētalis ē intelligēda: pncipalis enī est
aia vl' v' epīs. Hāc at caliditate possum' imagīni tēpa
tā, p ponderalit' t sic fit intelligi. Si i. pposito, scō iustitialit'
t iterum sic nō vificatur dcm' Aui. p idē enī calor, pducens
colaz in corpe lano nālē diceret tēpat' c' ppositū p' in se
quēti pte vbi ponit sup'ius. Dicit aut' tēpatū q' humoz
tēpati saltē p'pātibē alioz humoz pducit'. C' Nota scō
b lūmī māz non p pncipio pmo subiectio trāsmutatioz
naturalis: sed p naturalī cōposito erē q' tāq' er termino cō
figit aliq' nālē ppositū gñari qualr' sanguinē dicim' mām
mēbzoz t cibos būoz t farinā panis. Hō vult aut' soluz tē
patū nutriēs c' māz languis cū ex alijs medicinalib' nutri
entib' languis generet: sed vult nutriēs tēpatū cē māz ma
ximē languis gñatōis p'pōtionatuz: t nē cū nutriētē dīsem
patō gñet languis: er pte tñ er' tēpatōis ē ap' languis ge
nerari potissimē. C' Tertio nō vt qdā dicit, decoctio tēn
pata ē forma languis nō vere t p'p'is ē metaphozice: hoc
mō sūpta metaphoza. q' sicut res p formā bō ē dīstinctuz
t dēterminatū: ita languis p decoctiōem tēpatam v' ab ali
js dīfferre bñozib'. dcm' leuē ē q' p idē rubedo aut' dulce
do ē forma cū. Alij q' medic' h' p'iderat bñozes scōz suas
rōnes vl' formas suas subales. id hāc nō noiat. Ideo meli
us ē b dicere q' v'it b Aui. tēpata decoctiōe tāquā signo
q' incipit mē in ea t languis forma. C' Contra p'maz qdā
q' calidior: res q' t corpe p'cor: t spūz ē sanguis: vt sup'a
capitō p'pōitib' mēbzoz. s nō b' dīci gñari a calido tem
pato h' valde excessiuo. C' Item tūc in ēpē tempato magis
multiplicaret sanguis q' calido t būdo. q' in se ē cā effici
ens efficacior: sanguinis. C' Pro p'mo dī negando p'iam. t
qualiter aut' sit minus calidus t qualiter calidior: colera su
p'a declaratur est. De scō videbitur infra.

Calor supfluus z pprie in epe: z eius caufe ma-
terialis est qd de nutritiſibus est ſubtile calidū
dulceſcentioſum z acutū. z eius cauſa formalis
est deſectione ad ſupfluitatē pcedere: z eius
finalis cā ē neceſſitas z virilitas quas noiāuim⁹.

¶ Declarat eas colere di. q. ca efficiēs ei? e calor igne^o sup
fluus mōlis nutriēs calin subtilē. dulce acutū. formalis dē
coctio supflua. finalis tacta ē. ¶ Nō p. ca efficiēs colere ē
calor igne^o. q. hōris ignei supflu^o. i. supflue decocti z cali
di gūiarū. z dē supflue calida respectu sanguinis z aliorū

hīoꝝ nō respēctū finis ad q̄s ip̄as nā ordinauit. ¶ Secūdo
nō calidū nutriēs facili infāmatur ⁊ sili subtilē ⁊ acut⁹ et
similiter dulcē ꝑpter acrum ⁊ vinctuosum multum reper-
tur in eo. vt ꝑ3 in melle q̄s in st̄o iuuentis ⁊ eꝑe facile infā-
matur ⁊ i colerā putiēti sc̄do v̄tutū naturalū. sexto caplo.

Efficiens aut flegmatis causa est caliditas attenuata. ⁊ eius materialis causa est qđ d m triūbus est grossum humidū viscosum ⁊ tri gidum. ⁊ eius causa formalis est decoctionis attenuata: ⁊ eius finalis causa est necessitas ei. ⁊ vitilitas ipsius quas noiaminus.

Patet.

Unde autē hypostasiue qdē causa efficiēs est calor temperatus: Sz causa efficiēs adiu ste est caliditas que ab equalitate est egressa. ⁊ cuius causa materialis est qd de nutritiōibus est vehemēter grossum pance humiditatis ⁊ corꝝ calidū est fortius illo: ⁊ causa eius forma lis est sex hypostasiua scōm vniū duoz modo rum. vnde neqꝫ labitur neqꝫ resoluitur. ⁊ eiꝰ causa finalis est necessitas eius ⁊ innamētum iōis quod nominauimus.

¶ Ponit cās mlie, scđo explicat cās multiplicatiōis ei⁹. ibi Melacolia aūt. ¶ Prio dicit qđ efficiēs mlie ipsoñtis ne. i. nālis ē caliditas repata sed imālis ē calitas qđ ē egressa ab equitate. Mālis est qđ de nutriētibus ē grossius panis cum humiditate prius t in hoc terrestre calidū ē fortius. ¶ Formalis vō cā ē fer ipsoñtis scđm vniū duoz modoz rūt: neqz tabitur neqz soluit: r eius finis ē necessitas supra dicta. ¶ Nota p bñc dē tempore vt in qñe videbitur p ab negatōes. i. media iñt generatā flegma r colera. nō natura lis vō dē egressa ab equitate. i. a qua pūnit nālis mlie

¶ Alij dixerat qd caliditas generat melias nales est tem-
pata, quia eadem caliditas que generat sanguine imagi-
natio qd cli ebullit recepti e in epe diuidit in tres ptes. qua
rū vna est subtilis vinctuosa, z illa pueritur in coleram, al-
tera grossa viscosa: illa pueritur in flegmat: a nulla istarū
sequestatur ipostasium aliqd vel supia. Altera vero ptes puer
tut in sagine scdm maiore ptem z ex illa sequestrat melā
colia, z iō fieri dicit a calore tepato quia calor tempatus ge-
nerans sanguine sequestrat fecē, z ideo supius dicebat qd
nullus altius hūo hys ipostasim nisi sanguis. ¶ Secdo nota
qd nō notificat ipam per decoctioes: quia p decoctioes nō
pōt bñ ptra alios diluigi. Si eni decierē tempata nō dī-
stingueret a sanguie. Si supflua vel diminuta nō colera
vlt a flegmate. ¶ Dīe cāz formalē ē fecē ipostasium, qz p
bñ alijs distictē spēdific. Et dicit qd ē fer ipostasium, q
clūdi vñ duoz mox qz. i. per modū residētie qstuz ad na-
turale vel cineritatis ex aduisione derelictē qstūm ad nō
naturales mliam. ¶ Tertio nō in gnatione mlie nutriti-
grossum calidus ē fortius. pmo qz ipo calido exstie facilius
euaporat: subtile z remanet grossum cinerulētum, secundo
quia ipso calido exstie facilius de ipso z plus conuertitur
in ebilum z plus attrahitur in epar z minus cum fecibus p
intestina expellitur: quare magis melācolia ex ipo multipli-
catur. Causa autem quare nō labitur melācolia neqz re-
solutur sicut alijs humozes ē se pz.

Caelicia aut sit multa aut propter caliditate
epis: aut splenis debilitate aut propter frigo
ris vehementiam congelatis: aut ppter constri
ctionis persecutiam. aut ppter egritudies
que multe & proleare fuerunt: quare propter il
lud humores facti sunt cineres.

Tercio nota caliditatem epatis excessiuam causam esse multitudinis melancholicæ humores adurendo ⁊ incinerando, ⁊ consequenter in melancholicum non naturale conuer- tendo. **S**ecundo nota q̃ debilitas attractiue splenis potissime est huius cā: quia tunc non sufficeret depuratiō sanguis a supfluitate melica que sanguini omnia remanens ipsi infundit ⁊ terrestrificat. Ad quod etiaꝝ seq̃t ep̃is infidatio.

Silr debilitas caloris splenis i digerendo z expellendo sup-
fluum humoru melicū ē causa multiplicationis eiusdem
humoris melici in corpore vt pz. Tercio nota frig^o con-
gelās ē eius cā fortit^r pstrigēdo z pres hūdas subtile cal-
das expimēdo cū terrestriū remanentia. Ex q bz b^o melie
saliter generate maxime fieri generatidē in pibus a fon-
te caloris multum distātibz. Quarto nota. pstrictiois
idest opilationis pscueratiua posset eē cā multiplicationis
melle multipl^r. Primo impediēdo transitū melie ad splenē
si via illa fuerit opilata. vnde remanet melia sanguini mul-
tum admixta. scdo qz mā in aliquo loco per opilationez co-
ortata ptingit eius subtile resoluū z remanere melicuz. ter-
tio pphibito transitu spūs ad materiam q si naturaliter frigi-
da fuerit congelatur z sit melancolia: z si calida fuerit pu-
trefit subtile resoluū grossū remanēt: lz etā calida qz fri-
gida possit pphibita trāspiratione putrescere.

Cūqz mliā multiplicat^r z inter stōm z epar
stat sanguis z bonoz humoru generatio cum
ea minoratur. ergo sanguis minuetur.

Primo nota qz melia pnta in meseraicis multa impedi-
tur transitu chili ad epar. quare impeditur generatio san-
guinis vel nimis. scdo. qz melia bec si fuerit ppinqua epi
alterat epar infrigidando z digestiūz debilitādo. z p pīs
sanguine minorādo: si vero stō ppinqua infrigidat stoma-
cum z impedit digestiōē pnam. z ex psequēti secundā ad
quod concurrat qz chilis a melia alteratus indisponit nei
sanguinez transmutetur. Tercio scite casu dicto poterit me-
lācolia cārī mirachia dicta a remanentia vel mesenterio vl
a mirach: vt patet.

Debes autē scire qz generatōis humoru cāe
caliditas z frigiditas cū aliis exrit cāis.

Subiungit casū. ex qbus complef doctrina b^o capli. de
modo generationis humoru. scda ibi. Debes at. tertia ibi.
Rex opz. Primo pponit casū. scdo declarat ibi. Sz cali-
ditas. Tercio nota qz in pposito sumit causa put est ge-
nus ad materiam formā efficiens z finē: sed calitas z friditas
sunt solum cāe in genere efficiēs: z qz vitiaz sit cā patere
pōt ex dictis. Scdo nota qz illa particula cuius alijs causis
multiplicē potest bēre intellectum. Prim^o ē cū alijs causis
scilz materiali formali z finali superius dictis. Scdus ē cum
alijs causis. i. cū qualitatibus passivis que ēt sunt cāe ge-
nerationis z multiplicationis humoru simul cū actiuis pcur-
rentib^o zc. ppter qd infra subdit qz in b^o debes attendere
virtutes passivas cū vtutū actiūz equidistantia siue p
portione. Tercio cum alijs causis. i. principalib^o. vt sit vir-
tutes. caliditas enī z fridas sunt infra. sed alie cause vt aia
z virtutes sunt pncipales. Alij cuz alijs causis. i. reb^o alijs
non naturalibus. vt sit cibuz: potus: aer: exercitiū zc. pme
due expositiones dicūtur meliores z magis viles. Contra.
oīz humorum cā ē calor: z nō frigus. qz non tirat op^o
nature. vt infra. doctrina. vi. caplo d^o vtutibus ministrant
bus. Dicūt quidā friditas. i. remissa calitas. vel melius fri-
giditas saltem secundario. vel qz hic sermo est tam de natu-
ralibus qz de nō naturalibus. quozum causa pōt eē frigiditas
non minus qz caliditas qualiter autem intret friditas
opus nature videbitur post.

Sed calitas equalis sāguinē generat. z su-
pfluens colām gignit rubeā: multūqz supflua
mliam generat pp supfluitatez adustionis z
fritas qdē illa generat. z multū supflua gene-
rat mliam pp supfluitatē pgelationis.

Specificat canones dicens qz caliditas equalis generat
sanguinē superfluens coleram rubeā: z multū superflua ge-
nerat mliam ppter supfluitatē adustionis. silr friditas
generat flegma: z multū superflua generat melancoliā ppē
superfluitatem pgelatōis. Sciendū pzo qz cū dicat cali-
ditatem equalē generare sanguinē intelligi oīz hoc cū alijs
causis pcurrentibus pportidatis generationi sanguis. pu-
ta humiditate puenient: z sic de alijs. Silr cum dī calidi-
tatem augmentatā generare mliam. z silr dicendū ē de fri-
giditate. Scdo sciendū hic non solū intelligendū ē d ge-
neratione bonū humorum naturalū imo melia de qua loq-
tur hic nō ē naturalis. Ex quo pz tā a superfluo calore pos-

se mliam non naturalem generari qz a supfluo frigore: z i b^o
differt ab alijs humoribus. solus enī hic humor aptus ē ge-
nerari ex corruptione omnium humorum.

Debes autē attendere vtutes passivas cū vir-
tutum actiuarum equidistantia.

Iste ē canon remotius dubij. posset enī aliquis crede-
re qz ad generationem humoru iā dictoz sufficeret calidi-
tas aut frigiditas intensa. hoc remouet dī. qz in tali genera-
tione requiritur actiūz qualitatū z passiuūz equidistan-
tia. i. debita bitudo vel pportio zc. verbi gratia. lz calitas
sit temperamentum excedēs nō tñ est generatiua semper ma-
gis colere nisi fuerit siccitati coniuncta: silr quāuis friditas
sit intensa vltra tēperamētū nō tñ multiplicat melias nisi fu-
erit siccitati cōtacta: silr lz caliditas equalis generet san-
guinem: nō tñ cuiilibet qualitati alteri coniuncta ē maxime
ipsius generatiua. si enim ptingeret multe siccitati. illud nō
pingeret. requiritur igitur equidistantia. i. equa distantia. si-
ue bitudo q̄litatez passiuarum z actiūz simul. Pro ter-
tiā declaratione nota qz scd^o aliquos p vtutes actiūz z pas-
siūz intelligit aut. qualitates actiūz z passiuas. z tñ b^o i
tellectus lre positus. scdm alios vero p vtutes actiūz in-
telligit auicēna potētiā z virtutē digestiūz epatis z ad huc
mēbroz humiditates nōles generātiū: per virtutē autē pas-
siūz intelligit dispōm obiecti digerendi vel transmutādi
vt sit sensus qz ad conueniētiē gnationē humoru requiritur
debitam eē pportioez z habitudinez virtutis imutatiue vl
digestiue ad obiectū digerendū z ecōuerso: vbi saltē nō fue-
rit hec debita bitudo vel pportio non ē debita seu pueni-
ens talium humorum generatio zc.

Acqz opz vt sit credulitas qz oīs cōplexio
sibi generat simile z non sui cōtrarium per ac-
cidens: lz non sit per cēntiam. Complexioni
enīz multotiens accidit vt cōtrariū generet.
frigida nāqz pplexio z sicca plerūqz generat
humiditatem extraneā nō ppter conuenien-
tiam sed ppter digestiue debilitationem.

Donit tertium casū. scdo per signa declarat. ibi scdo.
Et hmoi quidem pplexione. Nota per effectum per ac-
cidens ab aliqua pplexione pductum intelligi debet effe-
ctus ab ista complexiōe pueniens nō scdm naturāle inten-
tionem vel inclinationē pplexionis b^o. Et ecōtra effectus
per se ab aliqua complexione pueniens dicif eē ille ad c^o
productionem complexio ipā ē naturaliter inclinata. qz g
complexio sicca non ē naturaliter inclinata ad pducendūz
humiditatem sed potius ad ipsam cōsūpendū. ideo dicim^o
sicca complexione per accidēs humiditatem pducere. z hoc
notauit auicē. hic. modus at quo per accidēs illud cōtin-
git tactus est supra caplo de pplexionib^o. cōplexione enīz
frigida exite z sicca ppter imbecillitatem caloris nō resol-
uuntur superfluitates humide flegmaticę. sed retinentur z
multiplicant: vnde humectant mēbra. iuuantes etiā ad si-
bi similitum multiplicationem. lz igit complexio frigida z sic-
ca sit per se multe melie generatiua per accidēs tñ ptingit
oppositum. Silr econtra imaginari possum^o pplexionē fri-
gidam z humidam eē cām siccitatis vebementis: imaginan-
do qz pplexio sit ita frigida z humida qz virtutes mēbro-
ruz fiant ipotētes nutrimentūz in puenientē quantitātē sibi
assimilare: quare nō facta pportionali restauratiōe. z mem-
bris ptnue resolutis: mēbra ipā ad siccitātē valde excessi-
uam pducerētur. Ad quē intellectum auicēna primo cano-
nis sen tertia. doctrina scda. caplo primo. versus finē dixit:
exercitium aūt relinquens in ethicam frequenter incurrit.
Et per idē pz. quomodo pplexione exite multum calida p
accidēs multiplicat frigidus humor. i. melicuz. Nota
tamen nō in q̄libet pplexiōe melica illud ptingere qd dcm
ē. sed melica a tēpato multū distante.

Et hmoi quidem pplexione hñs est homo
macr enius iūcture sunt laxę: z ē lenis z ipē
ē timorofus z frigidus tactu z suauis z vene-
anguste z simulatur huic quod generatur se-
miū de flegmate licz certa senī complexio fri-
gida sit z sicca.

Nota qd homo habens complexionē hanc flegmaticāz accidentalē: l3 naturalis cēt melancolia ē macer pūatōe carnis z pinguedinis deficiente calido z humido naturali. Juncture sunt lare ppter flegmatis abundātiāz relaxātiōe iuncturas. lenis. i. sine pilis ppter humiditātē supflūam et frigiditātē phibentē aduſtionem z humoſam eleuationem: timorofus ppter paucitātē sanguinis seu caloris. ſuauis. i. mollis tactu ppter molliem flegmatis: vel ſuauis morib⁹ quia mitis z timidus. quare autē ē tactu frigidus ſaris pz: et vene ſunt anguſte. q: calidi ſunt venas ampliāre z dilatāre. C Licet certa complexio ſenij zc. exponitur a quibūſdam ſenectis ē certa. i. lactualiter frigida z ſicca complexio. vñ certa. i. nō dubia. Elliter. l3 certa complexio ſenij. i. ſenectus vltime quia decrepiti etatis ſi frigida z ſicca: que ideo certa ē. quia in ea euidenter appent effectus ſenij. ſ. certi z manifesti defectus z valde magne leſiones operationūz reſpe ctu carum que erant in etatibus precedētibus. C Circa di cta cadit dubia. primū. qz i tictis aut. vñ cōtradictio cū ſu pia dixerit qd frigiditas multū ſuperfluenſ generat melan colia. ſiſtra vero dicitur qd frigiditas certe ſenectutis q mul tum ſuperflua ē generat flegma. C Scēdm dubiū. qz infra caplo de ſignis complexionum in tertio genere ſignorum videtur innuere qd melicus ē pilofus. z idēz caplo de ſignis oſij humorū: cuius oppoſitus hic in littera innuit. C Ter tium dubiū. qd humor ſit ſecior an colera an melancolia. C Quartū dubiū. de quo humore ē in nobis maior quā titas an colera an melancolia. C Quintū dubiū. quib⁹ horū hūoz ſit frigidior an flegma an melia. C Ad pñū dicit qd frigiditas flegmatis aut melancolie excedēs tempamen: um vel eſt naturalis vel accidetalis: z viroq3 modo vel multū recedit vel parum a tempamento. Et ſcēdm hoc dicendum pñō qd ſi frigiditas fuerit naturalis paz recedens a tēpera mēto. cum ſiccitate ppoſitionabili multiplicat humorē me lācolici. qz in parte chili ſibi ppoſitionata impedit ppleri ones ppoſitionatā hūoz milico: ſi tñ hic reſectus fuerit mul tus ſicut ē in milico ſignato p accēſis multiplicat flegma ſic ēt i decrepito. Ecōtrario autē ē de accēſali pplexione: ſi. n. parūz recedens fuerit a tēpamento per indigētem multipli cat flegma. ſi vero multū p pgelationē multiplicat meliaz. Ex quo pz concordia. qz i pncipio loquebatur de accēſali frigiditate. In ſine vero de nālī. z ita nō ſunt repugnancia. C Ad ſcēdm pñō dicit pñō qd melic⁹ paz recedens a tem peramēto ē pilofus. vel melicus factus ex colerico paduſti onem multūz tñ recedēs ē pūatus pilis: l3 magis flegmati cus alijs paribus. C Ad tertij dñ qd colera effectiue eſt ſic cior: melia. qz terreſtrio: qd ſaltes vez eſt de non naturali. Ex qualibet enim colera quatitūq3 non naturali poteſt generari melia per aduſtionē. Et notādūz ē qd in tali gene ratione continue pcedit materia excreando. C Ad quartū dñ qd absolute in nobis plus ē de hūoz melancolico: quic quid dicat pñātoz. qz pluri indigent mēbra melia q3 cole ra. C Contra. quia galie. v. de vilitate pñātoz. dicit pau ciſſimus de melia ſuperfluenē z plus de colera. Dicendū qd loqitur de ſuperfluitate illius que vadit cū ſanguine. qz pau cior: eſt colera eunte ad chiltim: qz ſi hēat melia recepta culum magis de quo miraf ibi Galī. ſed cā ē. qz illi recepta culo fuit neceſſaria carnoſitas z raritas z artariāz multitu do: qd nō fuit de chilti ſellis. C Ad vltimū ſatis dictum ē ſupra. caplo de pñonibus mēbrozum.

Ad debet autem ſcire qd ſanguis z qd cum eo labitur tertiaz habet in venis digōnem: z cū per membra diuiditur vt vnum quodq3 ſuū recipiat nutrimentū: hēt digōnem quartā.

C Determinat de digōe tertia z quarta dñ. qd ſanguis z qd cum eo labitur recipit tertiam digeſtionem in venis: z cum egreditur a venis z diuiditur per mēbra recipit in mēbris quartā digōnem. C Sciendū pñō qd per illud qd cū ſan guine labitur eadē intelligi hūozes alijs a ſanguine cauſa neceſſitatis z vilitatis cū ſanguine trāſcētes: vt ſupra opi nioni medicorū de nutrificatione mēbroz nos cōformando. Et ex hoc collige digōnem factā in ore per maſticationēz non eſſe pñāte digōnem. quia tunc eēt gñq3 digeſtionem. z ſic digeſtio in venis eſt quarta z nō tertia: vt hic eā pñōt auicēna. ſed eē pñātionē ad digōnem primā. C Sciendūz

ſcēdo qd vñq3 qdā dieſſi ate epar qdā i epate z qdā pēpar ad propoſitū maxime ſermo ē de venis poſt epar. l3 ēt ſcū di poſſunt vene ante epar ſeu in epate: cu3 etiā in ipſis gene retur pia bāditas d ſecūdis ex q3 d3 epar nutriri. C Scē dū tertio qd venāz quedā dicunt cōmunes: z quedā ppe. pñones ſunt pñātes ſanguinē totis aut pluribus mēbris. pñācientē ad nutriendū ſicut vena chilis aut etus rami ma gni: e contra vero pñā vena ē que pñāct ſanguinē vni mē bro dearticulatū vt vena digiti. Ad pñōſitūz hic ē ſermo de venis pñāis z nō de cōmūibus: puta per venas intel ligendo capillares in quibus generatur pia humiditas de ſecūdis. Ex quo modo pz tranſitū ſanguis in humiditatem primā de ſcōis fieri per digeſtōem tertiā: tranſitū vero pri me in ſecundā z tertiā fieri per digōnem quartā: de quo toto videbitur in queſtione.

C Superfluitas igitur digōnis prime qd eſt in ſtomaco p inteſtinorū egreditur viam.

C Determinat de ſuperfluitatibus digōnz. primo prime. ſe cūdo ſecūde. tertio tertie. quarto quarte. ibi ſecunda. Et ſe cūdo. ibi tertia. Duaz vero. prima pz.

C Et ſcēdm digeſtionis que ſit in epate ſu perfluitatis plurimum cum vrina egreditur. Qd autē de ea remanet ad ſplenē z ſel tēdit.

C Declarat dñ. qd plurimū ſecūde ſuperfluitatis digōnis q ſit in epate expellitur per vrinā z quod de eo remanet ex pellitur ad chiltim ſellis z ſplenēz. C Primo nota. qd b ſa ſuperfluitatis plurimūz zc. duplicēz pñōt hēre intellectum. Primū ē plurimū idēſt maior pars ſuperfluitatū epas ex pellitur p vrinā: z hoc eſt vez. quia maior pars ſuperfluita tis epatis eſt equoſitas que poſtea ad veſicā tendit. Scē dū intellectus pñōt eē plurimūz. idēſt maior pars. ſ. aquoſi tatis expellitur p vrinā. z hoc ēt eſt vez. qz non remanet de aquoſitate iſa cum ſanguine niſi illud modicūz qd regri tur ad ſanguinē ſubtiliandū vt melius poſſit per venas di ſcurrere. C Scēdo nota de ea. ſ. ſuperfluitate digeſtionis non aquoſitate. magis pñāte denominatur ſuperfluitas co lera vadens ad chiltim: z melancolia vadens ad ſplenēz q3 illa que tranſit cum ſanguine. Cum non pñārat ad tot vili tates ſic illa que cum ſanguine remanet: l3 tñ vtraque re ſpectu ſanguinis debeat dici ſuperfluitas.

C Duarum vero digeſtionū remanentiū ſu perfluitates per reſolutionem que non ſenti tur z per ſudorem z per ſorditiam extrinſe cas egrediuntur. Cuius pars eſt qd per ſoza mina egreditur ſenſibilia ſicut per nares z i ſtrumētum auditus: aut nō ſenſibilia ſicut p poros: aut extra naturam ſicut per apoſtema ta cum aperiuntur: aut quod naſcitur ex additi onib⁹ in corporib⁹ ſicut pilli z vngues.

C Declarat de alijs duabus. ſcēdo ſubiungit alios caſi. com plexionis. ibi. Debes at. Dicit pñō. qd duaz digeſtionūz remanentiū ſuperfluitates expellunt multiplici. primo p re ſolutionē ſenſibilem per poros ſub forma ſorditiet: aut ex pellunt per ſozamiam ſenſibilia. z hoc aut pñāaturali ſicut apoſtemata: aut naturaliter ſicut pilli. vngues cornua zc.

C Primo nota per duas digōnes remanētēs itelligit tertiā z quartā. qz. n. in locis ſiſt multū propings. z qz ſuperflui tates illaz nō ſunt a nobis bene diſtictē pceptibiles. ideo illas ſimul noſant. appellat aut reſolutionē que non ſentit quēſione ſupfluitatis in vapore. ecōtra vero eſt ſenſibilis vt illa que ſit p ſudorē. C Scēdo nota qd pñāct eandē ſup fluitatem qñq3 ſenſibiliter expellit: z qñq3 inſenſibiliter: z hoc ſe cūdū variā habitudinē caloris ad ipam. nam ſi calor fuerit debilis tunc ſuperfluitas aquoſa mēbrozum q trāſit cū ſanguine ad loca in quibus generari habet humiditas pri mā de ſcōis aut ēt ros nō poterit tñ ſubtiliari q pñātur in vaporez: z ſic inſenſibiliter expellatur: ſed expelletur ſub forma ſudoris. Si vero calor ipſe fuerit fortis tunc ipſa aq ſitas bene pñāretur in vapore z ſic inſenſibiliter expellet.

C Tertio nota hunc modū euacuationis non eē pñāte ſuperfluitatibus: vez quia ſepe taliter euacuatur. iō voluit auicēna ipſis attribere hūc modū euacuationis. C Quar

huius autem hic digeſtionem hanc
per membrum diuiditur ut vnum quodq3 suū
recipiat nutrimentum: hēt digōnem quartā.
Similiter etiam videtur quod dñ
recipiat nutrimentum in tñāte

to nota q̄ per foriditē intelligere debemus superfluitatē terrestrem lutosā ad corporeā superficiē erpulsā quā videmus in corpore abfudare maxime in manibus ⁊ pedib⁹ nisi fiat sepe absterſio seu lotio. ¶ Quinto nota q̄ tripl⁹ dicit aliqua superfluitas alicui⁹ digestiōis. p̄mo. q̄ sequeſtrata ab eo q̄ illa digōne perfecte digeritur. scđo. q̄ decisa a loco ubi fit illa digestio. tertio. q̄ fit per actōem virtutis ⁊ caloris in illa digōne digerētis. Exēplum p̄mi vt fex p̄ime digestiōis. Exēplū scđi. vt sudor tertie digestiōis: fortasse enim mā sudoris eſſet superflua seu flegma. Exēplū tertij. sicut ſanica apostemat⁹. Et quo p̄ solutio ad qđem que cōſuevit queri: an materia apostemat⁹ sit tertie digestiōis superfluitas. ¶ Sexto nota q̄ dupl⁹ pōt dici aliqua euacuatio naturalis. p̄. q̄ pueniens a natura naturalis operante circa mā expellendam naturaliter in corpore multiplicatam: sic euacuatio facta per nares aures ⁊c. dicitur euacuatio nālis. Scđo p̄muni⁹. q̄ pueniēs a natura naturaliter operante circa materia expellendam: siue ista mā sit nāliter siue preternaturaliter in corpore multiplicata: ⁊ sic mā apostemat⁹ siue quecūq̄ alia materia peccans eretice expellatur dicit expelli nāliter. ¶ Septimo nota q̄ dupl⁹ dicitur aliquod apostema generari: aut enī generatur per viam p̄gestionis: ⁊ sic eius materia ē superfluitas quarte digestiōis: aut per viā d̄fluxus. ⁊ sic nō necessaria eſt superfluitas quarte digestiōis: sic enī posset quilibet humor p̄m⁹ ⁊ ventositas ⁊ aquositas eē materia apostemat⁹. vt p̄ in tumentis. ly vt dicit ista materia sit ſanica: aut tranſmutata virtute loci. ubi fit quarta digestio possit appellari superfluitas quarte digestiōis ⁊ cetera.

¶ Debes autē scire q̄ si alicui⁹ humores subtilis existunt eorū euacuatio cum debilitat: cui multū nocet in ſua fortitudine ſuorum pororum amplitudo.

¶ Addit caſi. duos ad complementū hui⁹ doctrine. ibi scđa. Et debes scire. Primo ponit duas cauſas debilitat⁹. ſecundū declarat. ibi scđa. Propterea. Dicit p̄mo q̄ euacuatio plus debilitat hōiem habērem humores ſubtiles. Dicit ſcđo q̄ tali hōi nocet multū in ſua fortitudine. i. multū debilitatur talis homo in fortitudine ſua: ⁊ dicit q̄ augeat ſua debilitatem latitudo ſuorum pororum. ¶ Iuxta qđ p̄mo nota q̄ iſte canon ē vtilis ad ſciendum qualiter corpora ſint regēda ſeu cuſtodieda ſumpta indicatione a diſpoſitione humorū in ſubtilitate ⁊ groſſitate. ſcito enī q̄ habēs humores ſubtiles magis debilitatur ⁊ facilius incurrit reſolutionē q̄ hōis humores groſſos: ſciſ q̄ ipſe etiāz difficiliter tolerat iciumini et q̄ differenter ab alijs eſt dietādus ⁊ farmacādus: recōuerſo q̄ dicatur de habēte hōiores groſſos. ¶ Scđo nota q̄ latitudo pororū ſiue fuerit naturalis: ſiue temporaliter acq̄ſita p̄parat corpus ad hoc vt eius hōiores ſpūs ⁊ mēbra faciliſter reſoluātur. ⁊ p̄pter hoc facit corpus min⁹ potēs ad reſiſtēdū cauſis reſoluētibus. ¶ Tertio nota q̄ ad dictā reſolutionē ſequitur debilitas que nō ē niſi quedam ipotētia ſeu diminuta potētia virtutis ad operatiōes peragēdas. Nec aſit ipotētia talis nō puenit niſi quia virtus nō hēt inſtrū ſibi p̄portionale ad operādū. qđ inſtrū dicitur eē p̄pletio vel ſpūs: ⁊ p̄pterea mutata complexionē a naturali ⁊ mutato ſpū: co. ſ. ita paucificato. p̄pter reſolutionem vt diximus q̄ de eo non remanet debita quātitas in corpore ſeu in membro tunc debilitatur virtus atq̄ ipotētes reddit vt dictum ē ad operationes debitas peragēdas.

¶ Propterea q̄ reſolutiōes ſequitur debilitas.

¶ Declarat hoc. Primo de pororū latitudine. scđo de ſubtilitate humorū. scđa ibi. Et qđ. Primo innuit tale argumētū. Ad reſolutionē ſeq̄ debilitas. ſ. ad latitudinem pororū ſequitur reſolutio. ſ. ad eā ſequitur debilitas. ⁊ p̄ p̄is ⁊c.

¶ Et q̄ humores ſubtiles ad euacuādū ⁊ reſoluēdū ⁊ euacuādū eſt facile ſpiritui facile aſſociari poteſt in ſua reſolutione cum eo. igitur reſoluitur.

¶ Probatur ſcđm dupliciter: ⁊ p̄mo ſic. hōiores ſubtiles ſūt faciles ad euacuādū reſpectu groſſorū. igitur ceteris paribus in cauſa euacuante maior eorū fit debilitatio. ⁊ p̄ p̄is

plus ⁊ facilius debilitationē incurrit corpus ſubtiles hōis humores q̄ habens groſſos. scđo ſic. humor apto ad euacuādū facile aſſociatur ſpūs in euacuatione ſua. ſed hoc ē in homine ſubtilium humorū. ergo in eo facile fit multi ſpiritui reſolutio. ⁊ per p̄is cito adueniet debilitas per viā reſolutionis. Sciendum: q̄ quando homo ē ſubtilium humorū ⁊ etiam ſubtilium ſpūum. ideo cauſa reſoluēs ⁊ mouens humores: facile etiam reſoluit ſpiritum: ⁊ hec ē prima cauſa quare humores hōis ſubtiles cito reſoluitur ⁊ debilitatur. ¶ Scđa vero cā ē. q̄ humoribus ſubtilibus exiſtentibus cā mouens eos mouet motu vehementi ⁊ veloci: ad quem ſequitur veloci⁹ motus ⁊ inflatio ſpūs. ⁊ per p̄is reſolutio magna. ¶ Tertia cā. quia euacuatio humorū ſubtiliū ſurripuit materiā generationis ſpirituum. ex ipſis enī generatur ſpūs. ¶ Quarta cauſa. facilius cōmifcetur ſpiritui multū humoribus ſubtilibus q̄ groſſis.

¶ Et debes ſcire q̄ quacūq̄ modum humores iſti in ſuis generationib⁹ cauſas habent: ſic ⁊ in ſuis motib⁹ habēt cauſas. motus namq̄ ⁊ res calide ſanguinē mouēt ⁊ colerā rubeā ⁊ fortasse mouebūt melancoliā ⁊ forte ⁊ faciēt eam. qes vero flegma forte reddit: ⁊ aliquas melancolie ſpecies.

¶ Donit ſcđm caſi. quem dupliciter declarat. ſibi ſcđa. Et ē ipſe. Dicit p̄mo q̄ ſicut humores iam dicti bēt in ſuis generationibus cauſas. ſ. determinatas ⁊ appropriatas. ita ē in ſuis motibus cauſas habent. p̄prias. nam motus ⁊ res calide mouent ſanguinem ⁊ colerā. ⁊ fortasse mouēt melancoliā ⁊ ipſaz faciunt fortē. ⁊ econtrario: quies ⁊ res frigide reddūt flegma forte ⁊ aliq̄s ſpecies melancolie. ¶ Sciendum p̄mo q̄ per motus humorū intelligi pōt p̄mo mot⁹ localis eorū per corpus ſicut motus ſanguinis ad exteriōra apud preſentiam rerum rubeaz. pōt etiam intelligi motus alterationis quo fortificatur ⁊ debilitatur in ſuis qualitatib⁹. poteſt etiam intelligi motus animalis quo ſecūdum varias humorū diſpoſitiōes irāſcitur aut manſueſcit: triftamur gaudem⁹: ſollicitamur. negociamur. perſpicacis igeni reddimur. ¶ Scđo ſciēdū q̄ motus localis. ſ. exercitium mouet ſanguinē ipſum eliquando: ſeu aliq̄ calefaciēdo ſubſtantiando: ſ. ſi res calide nobis occurrentes vt vinū ⁊c: ⁊ per idem mouent colerā rubeam ipſam inflāmando et fortificando in ſuis qualitatibus: ⁊ fortasse melancoliā naturalem forte faciunt imprimēdo per qualitates ſuas. ⁊ ad huc genitam per congelationē liquefaciēdo. Econtrario quies ifrigidando ⁊ humectando flegma forte reddit: et ſi milititer aliq̄ ſpeciem melancolie ſaltem per congelatiōes genitam et etiam naturalem. ¶ Sciēdū tertio q̄ per fortē facere intelligitur in ſuis qualitatibus vigorare.

¶ Et etiam ipſemet eſtimationes mouēt humores. verbi gratia. ſanguinem enim mouet res intieri rubeas: quapropter phibemus illuz ex cuius naribus ſanguis fluit: res ſplēdorem habētes rubeū aſpicere.

¶ Primo nota q̄ per eſtimationem nō ſolum intelligere debemus eſtimationē p̄prie dictam que ē actus virtutis interioris ſenſitiue exiſtens in medio ventriculo cerebri. ſed etiam oēs apprehenſiones: ⁊ aſe accidentia. ⁊ cauſa ē quia ex varijs anime accideb⁹ ſiūt varij motus ſpūs ab exteriōra ad intus ⁊ econtrario ad quorū ſpiritū motū ſequitur varijs motus. humorū ⁊ alteratio vt videbitur in quēſtione. ¶ Scđo nota q̄ inſpiciente hōie res rubeas vel ſplendorem habentes multi mouent ſpūs ad extra quos etiam ſequitur ſanguis: et per p̄is poteſt eē cauſa fluxus ſanguinis narium: ⁊ ideo cum intēdimus motū materiē ad exteriōra. vt in variolis ⁊ morbillis. et ſimiliter q̄q̄ in ictericia panis rubeo inuolui facimus egrotantem: cauſa at quare res ſplendorem habētes ſunt cā mot⁹ ſpiritū ad extra ē ſcđm medicos naturalis puenientia ſpūs cum ſplendore. cum. ſ. ipſe etiā ſpūs ſit nāliter ſplendidus: pōt ēt aſſignari cā quia p̄ſentato ſenſui obiecto p̄portionali ⁊ delectabili aia ad organum ſenſus tranſmittit ſpiritū vt obiectum delectabile bene recipiat. ſeu percipiat. cū ergo lucidū ſit obiectum delectabile viſui vt p̄ hīc ē q̄ co viſui p̄ſentato ſpūs ad extra

mittitur. ex quo facile solui potest. pbleuma istud. s. ppf qd
ē q alba v. nix. r lucida. v. lū. dīsgregant. que vero sūt nigra
sen opaca ipsum congregant.

¶ Et hec quidem dicimus de humoribus et
eorum generationibus. Loqui vero contra
proternos et decedentes debent sapientiarum
opifices et non medici.

¶ Nota qd vt colligitur a galieno scdo virtutū naturalium
quidā negauerunt humorū: gñationē dicētes formas hu
morū latitare in materijs ciborum contra quos r oēs alios
humōi dicit auicenna q non pertinet ad medicos procedē
re: s; ad pbilosophos.

¶ Doctrina quinta sen prime cuius est vñs caplin r qnz
summe. **¶** Caplin doctrine quinte quod ē ad sciendū qd
sit membrum r sue partes.

Membra sunt corpora que ex prima
humorū generatur cōmixtiōe quē
admodū humores sunt corpora q
ex prima ciborū generatur p̄mixtiō
ne sicut cibi sunt ex prima cōmixtiōe gene
rati elementorum.

¶ Post determinationē de humoribus sequitur determi
natio de mēbris. Et primo in generali determinat de eis.
Scdo magis specialiter ponendo ipsoꝝ anothomiam. se
cunda ibi. Dicemus qd ossum. Primo ponit generalē diffi
nitionē. Scdo diuisioneꝝ mēbroꝝ ibi. Membrorum. dicit
primo q membrum sunt corpora que generatur ex prima cō
mixtiōe humorum sicut humores ex prima cōmixtiōe ci
borum r cibi ex prima p̄mixtiōe elementorum. **¶** Scien
dum primo q corꝝ que sunt in corpore nfo: quedā sunt sup
fluitates: quedā vero non sunt supfluitates. Sed res natu
rales ad integritateꝝ vel conseruationē corporis ordinate
r illoꝝ qdaz sūt aiata r quedā sūt inaiata. r inaiatoꝝ qdaz
materialiter: quedā effectiue potius ad corꝝ positio
nem vel conseruationem faciunt sicut spūs. sole autē ptes
aiate nfi corꝝis appellantur mēbra. Et quo pz in diffini
tione mēbri supplendam esse istas clausulas. que sunt ptes
aiate nostri corꝝis. **¶** Scdo sciendū per p̄mixtiōem in
pposito intelligere possumus verā p̄mixtiōes que ē misce
bilius alteratoꝝ r postea corruptoꝝ vñio ad quā sequitur
vñus tertij a quolibet miscibiliū distincti specie generatio
siue illud accidat ex mutua refractione qualitatum humorū
siue a calido membrorū vel a virtute ipsoꝝ p̄mixtente r re
frangēte: siue abvtoꝝq; sil' imaginando q sicut ex elemētis
refractis resultat tempies p̄forma mixtita refractis qua
litatibus humorū resultat tēperies p̄forma mēbri: r s; tam
in generatione p̄iuncta q; seiuncta vñ est scdm suam me
dicorum ponit tñ non solū sanguineꝝ esse materiā generati
onis vel nutricationis quā in p̄posito sequitur auicēna. Te
nendo aut solū sanguineꝝ ēē materiā generationis r nutrica
tionis. Dicendū qd ex p̄mixtiōe p̄tū sāguinis quatuor hu
moribus r elemētis proportionatay sunt mēbra. **¶** Ter
tio nota hanc p̄mixtiōēz intelligi p̄imā multipliciter. p̄io
rpe: r hoc nō. scdo p̄fectione. r hoc est verum. sed nō intel
ligit hoc auicēna. tertio. prima immediate. quia immediate ex
humorū p̄mixtiōe fit mēbroꝝ generatio. r sumitur hic hu
mor vt se extendit ad humore p̄imū r humiditate secūday
vel exponitur ex prima p̄mixtiōe hūioꝝ. idest ex re imedia
te ex humoribus p̄mixtis generata. r ista ē humiditas scba
vt in nutricatiōe aut sibi p̄portionalis vt in generatione fe
tus in matrice. Et quibus pz. intellectus diffinitionis. naz
ly corpora est genus. Per hoc differt a complexione v̄tute
rē. Que sunt ptes. ad differentiam supfluitatū. Animate
ad differentiam humorū spermatis spūsque que non sunt mem
bra. quia nō sūt ptes aiate. ex prima rē. ad ofiaz humorum
r spūm: r per hoc circūloquit māz appropriatā generati
oni mēbroꝝ. **¶** Quarto nota. hūioꝝes generatur ex prima
p̄mixtiōe ciborū. i. ex re que ex p̄ia p̄mixtiōe ciborū ē p̄o
ducta. s. chilo qui p̄oꝝ dicitur prima p̄mixtiō. i. prima res p̄ cō
mixtiōē genita: vel sumit hūioꝝ vt se extendit et ad cibum
¶ Quinto nota. cibi generatur ex p̄ia p̄mixtiōe elemento
rū quia nō apparet aliud sensibile a nobis percepius. r hoc
scdo plurimū. sed de hoc in dubijs litteralibus plus vide

bitur. **¶** Primum dubiū. vñ diffinitio mēbroꝝ sit bona.
Arguitur q non. quia humiditates secūde non sunt mem
bra. r tñ sunt corpora que ex prima hūioꝝ p̄mixtiōe gene
ratur. **¶** Scdo totū hūianū corpus ex p̄ia humorū p̄mixti
ōe generatur. non tñ est mēbrū. igitur rē. probatur maior:
quia ex prima p̄mixtiōe humorum nutritur. igitur genera
tur. pz p̄sequentia. quia eadem ē materia nutricationis r ge
rationis. **¶** Tertio. membra organica non immediate p̄o
nuntur ex prima p̄mixtiōe humorū. igitur rē. assumptū pz.
quia immediate p̄ponitur ex p̄similibus mēbris primo de
accident. ergo rē. idē de spermate. **¶** Scdm dubiū videt
q mēbra non generentur ex humoribus per p̄mixtiōem
sicut humores ex elemētis. primo quia taliter sunt mēbra
ex humoribus sicut humores ex cibo vel chilo: sed ex chilo
sunt humores tanquā ex materia r non ex elementis se re
frangitibus igitur rē. **¶** Scdo. quia hūioꝝes nō se refran
gunt in suis qualitativis. qd regitur ad hoc vt aliqua fiat
ex aliquibus vt ex elementis. igitur rē. assumptū pz. q: hu
mores in nutricatione patiuntur a membrorū. r in generatiōe
patiuntur a virtute generatiua. pz etiā. quia hūioꝝes stāt sil'i
venis non refracti. **¶** Tertio. membra non resoluit in hu
mores. igitur non componuntur ex humoribus. r p̄ia. quia
vñquodq; resoluitur in ea ex quibus p̄ponitur. r sunt ar
gumenta Auerrois secūdo collz. **¶** Tertium dubiū. q: vt
q humores non fiant ex prima ciborū p̄mixtiōe: primo qz
sunt immediate ex chilo. secūdo qz possunt fieri ex sanguine
carnibus rē. **¶** Quartū dubiū. quod cibi sūt ex prima cō
mixtiōe elementorū cum sanguis caro rē. sint cibi nō tamē
sunt ex prima cōmixtiōe elementorū. vt pz. **¶** Ad p̄mum
dubiū dicitur q diffinitio illa bene intellecta bōa ē vt i lsa
¶ Ad p̄mū argumentū dixit dñus hūiditates secundas
posse contineri sub genere mēbroꝝ. Ad placet. Aliter q p
hūioꝝes non solū intelliguntur hūioꝝes p̄imi: sed etiā hūi
ditates secūde. r tñ ex prima p̄mixtiōe corꝝ: quia per dñe
formā humorū generatur mēbra. vel dixit ex prima p̄mix
tione. idest re primo ex humiditatibus p̄mixta que ē hūidi
tas secūda generatur mēbra. **¶** Aliter per generatiōem
intelligit seiunctam distinctā p̄tra nutricatiōē. ista sit i ma
trice immediate salteꝝ ad apparentiā n̄as ex humoribus. qz
non est nota nobis alia forma ad quā p̄ius transmutet. l3
rationale sit materiā generationis recipere in matrice mu
tationes p̄portionales illis quas recipit i nutricatione. vel
dices q ille humiditates nō sunt ptes aiate r ita de sperma
te. **¶** Ad scdm deficit clausula ponēda in diffinitione. s. et
sunt partes rē. **¶** Ad tertium. negāda est illa p̄ia. imedia
te componuntur ex consimilibus. igitur nō ex humorib⁹ im
mediate. p̄ponitur enim immediate ex consimilibus tanq;
ex partibus integranibus: r non ita ex humoribus sūt sic
non sequit aqua immediate p̄ponitur ex aquis. igitur non
immediate ex suis p̄cipijs intrinsecis. **¶** Ad scdo dubiū.
auer. creditur solum sanguinem ēē materiā generationis
r nutricationis mēbroꝝ. Auice. vero hic sequit vñ oppo
sitā. ideo ad p̄imū dicit q ex partibus chli tanquā ex ele
mentis refractis r p̄mixtis sunt humores: r ita etiā chilus
ex cibis. Et similiter ad scdm concedit q humores in vēis
etiam se alterant. licet eorum transmutationē ad finē neces
sarium nā regulet. vt pz. **¶** Ad tertium dic q non oē com
positum ex aliquibus necessario resoluitur in illa immedia
te: vel dic argumentum probare nō oio similem ēē p̄positi
onem membrorum ex humoribus r mixtoꝝ elementis. qz
elementa remanent in mixtis formaliter: non aut humores
in membris. **¶** Ad tertium dubiū. humores: sūt ex p̄ia
p̄mixtiōe ciborum. idest ex chilo qui improprie dicit p̄ia
ciborum p̄mixtiō pro quanto ē p̄imū in quod cibi p̄ dige
stionem transmutantur. Aliter dī q hic sumitur humor. vt
se ad cibulū extendit. Et ad secundū pz. q si fiat ex carnib⁹
r sanguine illa non sunt nisi cibi. Ad vltimū quidam se ex
pedientes dixerunt illam non ēē litteram auicē. Alij. illud
est verum de pluribus r simplicioribus cibis. Alij. nō ē no
bis nota forma media rei que non est cibum medians inter
primas p̄mixtiōēz elemētōꝝ r cibū ex illa genitū.

¶ Membrorum autem alia sunt que sunt sim
plicia. alia sunt que composita.

¶ Primo ponit diuisionem. secundo declarat membra diui
sionis. tertio p̄icularit̄ alterum mēbroꝝ diuisiōis p̄traciat

ibi scda. Et simplicia. ibi tertia. Primum membrorum. C Dicitur primo: quod membrorum quedam sunt simplicia: quedam composita.

C Et simplicia quidem sunt: quorum quacunque sensibilem assumptionem partem in nomine et diffinitione erit toti concilians: sicut caro in suis partibus: et os in suis partibus: et nervi in suis partibus: et his similia. Ideoque similia vocantur partium. composita vero sunt illa quorum quacunque acceperis partem in nomine et diffinitione toti concilians: non erit sicut manus et facies. pars enim faciei non est facies. neque pars manus est manus: et vocantur membra instrumentalia: eo quod sunt anime instrumenta ad complendum motus et operationes.

C Dicitur secundo quod simplicia sunt illa quorum quacunque sensibilem partem acceperis: erit toti concilians in nomine et diffinitione: ut nervus: caro etc. opposita vero econtra: ut manus facies etc. non enim quilibet pars manus aut faciei est manus aut facies etc.

C Sciendum primo tripliciter esse naturam membrorum attributam. scilicet: primo: positio: et unitas. prima simplicibus principaliter. scilicet organica. tertia vtriusque in tali igitur diffinitione sensus est quod membrorum quedam sunt in quibus principaliter attributa est complexio. quedam quibus compositio. et aliter diversitatis membrorum principaliter sumitur ex fine. tanta enim diversitas operationis non posset ab humano corpore provenire sine tanta organicoz et simplicioz membrorum diversitate. et a complexione membrorum. **C** Secundo sciendum quod idem important hec nomina: membrum simpliciter: membrum simile: homogeneum: unigenitum: omniomeron. ac similiter idem important hec nomina. simpliciter: compositum: organice: instrumentale. officiale: anomiomeron: et heterogeneum. et si qua alia sunt huiusmodi. Primo. n. dicuntur membra simplicia seu consimilia. ut caro: os: et huiusmodi: quod non sunt composita ex partibus quantitativis dissimilibus seu differentibus secundum denominationem specificam et diffinitionem. quare autem dicatur membrum officiale scilicet pars. **C** Tertium quod dicantur membra homogenea seu unigenita et homiomera. ac similiter quid denotet anomiomeron atque heterogeneum: in naturalibus requiritur: dicuntur autem organica instrumentalia precipue: quia sunt instrumenta anime in quantum est anima: quia cum cognitione operantur: iste sunt operationis sensus et motus. ut potest sumi primo virtutum naturalium. et primo. propter quod plante non sunt organica membra organica magis in ordine ad operationes animales: ut dictum est: quia vero dicantur membra officiale satis pars. **C** Circa hec danda sunt dubia. primum contra descriptionem consimilis. quia tunc musculus non esset membrum simile contra Avic. infra. quod determinat de eis tanquam similibus. et pars prima. non quilibet pars musculi est musculus. quia nec vilus nervi nec corda. sicut pars idem de corda que est posita ex nervo et ligamento: ut infra videbitur. sicut de arteria: cui non quilibet pars sensibilis: puta tunica vasa est arteria. **C** Secundum dubium quod intelligi debet per partem sensibilem. **C** Tertium dubium: quod non minus per operationibus naturalibus videtur. necessarium membrum esse organice quod per operationibus cognitivis et voluntarie motivis. ut pars de corde et epate. quare igitur dicitur membrum esse: quod in ordine ad naturales. Item cuiuslibet organice operationis principalis sit per partes eius similes. non igitur magis instrumenta operationis anime sunt organica quod similia. assumptum colligitur primo de accidenti. **C** Ad primum dicitur: quod membrorum tam organicoz quod simplicium nostri corporis: quedam sunt vere et manifeste talia. ut caput et caro gingivae: vel glabella vel pinguedo. quedam autem sunt vere organica et apparent similia. quia sensu suorum partium dissimilitudo non multum discernitur. sicut musculus: corda etc. Quedam autem sunt in substantia similia et proprie: pro quantum tamen importatur nomine conciliante organizatione determinata denotant organica. verbi gratia. scilicet tunica vasa sit in se membrum simile. quia tamen non dicitur tunica vasa: nisi per quod est talis figure ut sic notatur organice membrum. et sic non recipit quilibet eius pars denominationem totius. Non enim quilibet pars tunice vasa est tunica vasa. quia non rotunda interius perforata. preceedit igitur quod musculus est

verum membrum organice. scilicet sensu simile. et de eo et de corda determinat Avic. sicut dicitur potest de arteria. vel dicitur quod si nomen arteria non notaret organizationem sic esset membrum simile: et quilibet eius pars quantitativa est arteria. si autem notet organice: et non quilibet eius pars quantitativa est arteria.

C Ad secundum quodam per partem sensibilem intellexerunt partes foris malem ut distinguuntur extra materiale: putantes non qualiter premiale carnalis esse denotanda carnes. quod non potest in operationibus debitas carnis. hoc habet difficultatem contra se: quia signo a. parte formale carnis: cuius nulla pars est formalis: si debilis est talis ut preceunt. et sequitur. a. non esse membrum organice: nec simile. ut pars inveniunt. Alij per partem sensibilem intellegunt partem sensu apprehensibilem. hoc enim recipit instantiam. sic enim in animali valde parvo vel insensibili non essent membra organica: nec similia. Alij et puto melius per partes sensibiles intellegendam esse partem quantitativam: ut distinguuntur contra partes essentielles. illa. n. ut pars non est quantitativa nec de se apta sensui apprehendi. **C** Ad tertium: ista organizatio non est attributa illi membro per operationibus naturalibus: nisi pro quantum iste subferunt talibus animalibus. similiter dicitur de consimili de quo magis fen. secunda.

C Primum membrorum similitudinem est os quod durum est creatum: quoniam ipsum est corporis fundamentum et sustentaculum motuum.

C Exegitur notificando membra similia generali quadam notificatione. primo os. scilicet cartilagine. Dicitur primo quod primum membrum similitudinem est os quod creatum est durum. quia est corporis sustentaculum et fundamentum. **C** Primum nota. os esse primum secundum narrationem. et si placuisset ab alio posuisset incipere. vel forte primum: quia inter membra similia vel simplicia est in corpore dominantius. **C** Contra. quia musculus magis in toto constituitur dominantius. **C** Dicitur vero ut supra musculos non esse membra vere simplicia. aut forte dicitur primum: quia inter alia radicalia prius tempore a natura formatur. **C** Secundo nota. Avic. nobis notificat os ex duobus. primum est ut sit sustentaculum corporis sustentans. scilicet corporis molem et resistens extrinsecis occurrentibus ut percussione etc. secundum est ut sit fundamentum motuum. oportuit enim musculos in sua contractione et extensione inniti ossibus. quia quilibet localis motus requirit aliquod fixum cui innitatur mobile. ut in libro de progressu et causis motus animalium. **C** Contra. tunc in progressu motu non oportet spaciis esse fixum: ex quo instrumentum est fixum cui mobile innititur. **C** Respondeatur prima. nam sicut mobile particulare iterius ut musculus habet supradictale fixum cui innititur: ita totum mobile debet habere unum extrinsecum cui innitatur.

C Post ipsum vero est cartilago que osse existit mollior. Ideoque flecti potest: sed est omnibus aliis membris durior.

C Primum notificat cartilagine quo ad suam substantiam. secundum quo ad ipsius iuvamenta. ibi. Cuius iuvamentum. **C** Dicitur primo post os esse cartilagine que est mollior osse: si omnia membris alijs est durior. et quia mollior est osse flecti potest sine fractura. **C** Nota ut quidam cartilago dicitur: quia carne vel membrane filis. quia alba et dura. videtur at ab osse quasi scilicet magis et minus solam differre in duritie plenitudine etc. ut tertio de hystrionis. cap. octavo.

C Cuius iuvamentum in creatione fuit ut ossum cum corporibus mollioribus per ipsas mollior fieret continuatio: et ut durum cum molli non absque medio componeretur. duro enim molle lederetur: et precipue in hora percussione et constrictionis si non esset compositio ordinata: sicut est in osse spatule et hypocondriorum et in ossibus costarum: et sicut est epiglottalis cartilago: et illud quod est sub torace: et ut per ipsas etiam foret mollior iuncturarum se adinvicem fricantium vicinias: ne sua duritie rumpere tur et etiam ut cum aliquis musculus se extendendo ad aliquod pervenerit membrorum: in quo os non existat cui innitatur et a quo confortetur

sicut palpebrarum musculi: ut sit ibi sustentaculum cordis eorum et defensio. et plerumque etiam in multis locis est necesse rem aliquam rei alicui inniti: que non sit dura in ultimo sicut in epiglotti.

C Notificat eam per quatuor inuicem. Primum est per ipsam fieret continuatio melior ossium cum corporibus mollioribus: et ne dum cum molli poneret absque medio. quod tunc molle lederet a duro percipit in hora restrictionis aut percussione: nisi propositio esset ordinata et graduata. verbi gratia. in osse spatule quod os est triangulati cuius conus est ad exteriora: et basis e contra ne acuties coni lederet carnem exterius: supra ipsum est cartilago. ut patebit infra summa prima. ca. xvij. quod est de anothomia spatule. Similiter per hoc in ossibusypocondriorum. ipsa enim non tangunt immediate partes molles: sed mediante cartilagine: similiter costae mendoae. et propter hanc causam innata est cartilago epiglottidis: ne musculi epiglottidis contactu ossis lederentur. et cartilago que est sub iocae seu trachea in directo stomachi situata inuenta est: ne ossis contactu hora concussione vel extensione stomachi stomachus lederetur.

C Secundo inuicem: et ne inuenire in eorum conscriptione lederentur. contactus enim multum duri cum multum duro est causa marini nocimenti et rupture.

C Tertius inuicem: et non habet os. ideo loco illius habet cartilaginem sicut in palpebris.

C Quartus inuicem: est. quod plerumque necesse est rem alicui inniti que non sit in ultimo dura sicut est os. ideo oportet quod loco ossis sit cartilago sicut in musculis epiglottidis videtur.

C Nota primo quod illa particula: textus. scilicet melior fieret continuatio. potest dupliciter exponi. primo melior. scilicet melior: propter. scilicet utilitates sequentes: ut ne molle ledatur a duro et. ut dictum est. potest exponi secundo melior et. scilicet ut melius membrum molle duro posset alligari: membrum enim valde molle male posset alligari membro valde duro propter duriciam nimiam impediendam. quod iter illa que alligantur debet euenientia. ut in exemplo cum musculus debeat alligari ossi: non ponit hoc immediate convenienter fieri propter nullam esse quo ad hoc euenientiam. oportuit ergo mediare cartilaginem et adhuc credendum est corda secundum partem terminata ad extremitatem musculi multo molliore esse quam in parte alia.

C Secundo nota quod in iunctura necessaria est plerumque restrictio partium iuncturam adinuicem: necessarium fuit partes illas non fore multum duras ne a se invicem frangerentur et lederent. ossa autem ipsarum dicuntur multum dura. oportuit ergo inter ossa ipsarum iuncturam cartilagine media re.

C Pro cuius ultiori manifestatione nota tertio quod ut apparere potest in anothomia: in iunctura generis: et anche: et spatule sunt duo ossa: quorum unus est rotundus: et dicitur vertebri. aliud vero illi considerans eorum: quod appellatur piridis. et in conuexo quidem vertebri est quedam pellicula ad modum carie mollior ossis: sit durior alijs partibus. sicut in pectore piridis est alia filia pellicula. et he dicuntur cartilagine. hinc quoque est quod canes libenter comidunt ossa. hoc. n. faciunt ut ab eis excellent huius pelliculas gustui eorum valde gratas.

C Postea sunt nervi qui sunt corpora a cerebro orta aut a nucca: alba ad flectendum mollia et ad separandum dura: ad hoc creati ut per eos membra sensum habeant et motum.

C Declarat nunc Aulic. tertius membrum simile. scilicet nervos videtur quod ipsi sunt corpora orta a cerebro vel nucca: alba mollia ad flectendum: dura ad separandum. et subdit quod ipsi nervi sunt creati: ad hoc quod membra per eos habeant sensum et motum.

C Sciendum primo quod postea non dicit ordinem membrorum in gradu sue duricie. quod post os et cartilaginem duriciam non immediate debet esse nervi sed potius ligamenta: cum ipsa nervis duriora esse dicantur. dicit ergo solum ordinem in numero membrorum quorum fit narratio.

C Secundo nota quod Aulic. et quatuor declarat nervos. Primo quidem ex parte originis sue. quia dicit ipse eos oriri a cerebro et nucca.

C Secundo notificat eos ex colore. quod dicit eos esse albos: sicut sunt cerebrum et nucca a quibus ortus habent. et etiam quia sunt generati a calido agente in sicco cuius tunc est dealbare.

C Tertio notificat eos ex modo substantie dum dicit eos esse molles ad flectendum. Sic enim oportet esse flexibile instrumentum motus localis. et etiam quod sunt substantie viscosae: et dure ad separandum. hoc autem puenit ex viscositate et sic citate ipsorum: et etiam quod debent fortibus subijci motibus.

C Quarto et ultimo declarat eos ex fine dum dicit eos creatos esse ad hoc ut habeant membra mediantibus ipsis nervis sensum et motum: quod fit ex transitu spirituum tam quidem sensuorum quam motuorum per ipsos nervos: tanquam per quosdam riuos defluentium ad membra. et in hoc differunt nervi ipsi a ligamentis. hinc est etiam quod ex ipsis opilatōe canantur stupor et paralysis.

C Tertio nota quod sermo aulic. in littera dum dicit nervos oriri a cerebro vel nucca: et dum dictum est eos esse albos ad similitudinem membrorum a quibus ortum habent: est potissime verus secundum opinionem Galie et aliorum medicorum. verum philosophi aliter dicerent: ex quo voluit arterias venas et nervos a corde orti habere: et tunc dicerent nervos non proprie oriri a cerebro vel nucca. sed solum secundum quadam metaphoram similitudinem. quod sicut riuus debet oriri a fonte: et etiam dicunt quod ligamentis appareat et videatur eos a cerebro oriri: non tamen sic est: a corde oritur. cum autem apparentie est. quod ibi videntur grossiores. in toto autem residuo seminatur et dividitur in partibus ramulosos: ut apparet in anothomia.

C Quarto nota: quod ab auctoribus triplici solet sumi nervus. Primo quidem valde editer: et sic se extendit etiam ad corda et ligamenta: cuius videntur esse substantie flexibiles tenaces motui deservientes: taliter autem hic non sumit nervus. Secundo vero sumitur per substantiam flexibilem tenacem: que est hoc est quodammodo instrumentum sensus et motus. et sic dicit excludere ligamenta. extendit autem se ad nervum et corda. et adhuc isto modo non sumit nunc ab aulicenna.

C Tertio autem modo accipit nervus proprie satis quasi sit in proprio positio. videlicet substantia alba mollis: facile flexibilis: difficiliter separabilis: a cerebro vel a nucca orta: et sic a se excludit ea quod corda et ligamenta. nam ut ait aulic. in ista prima sententia. docetur nunc. ca. primo: ligamentum non oritur a cerebro neque nucca. sed quod ossa sunt dura et nervi sunt subtiles: propterea mis benediciter egit de benedictus et subtilis: cuius nomen sit benedictus: et ex ossibus rem nervus similem extrahit: que corda et ligamenta vocatur: et versus finem capituli dicit. Et hoc quidem membrum est musculus. et ipse est: cum colligitur trahit corda que ex ligamento et nervo ponitur. Sic ergo ex eis verbis patet: quod neque corda neque ligamenta oritur a cerebro vel nucca. sed solum nervus tertio modo sumptus.

C Quinto nota: quod dicit aulic. notat hic cerebrum ipsum intelligit parte anteriore cerebri: per nuccam autem intelligit parte posteriore. potest etiam dici omnes nervos oriri a cerebro: putet predictis duabus partibus ipsum esse constitutum. pars tamen anterior mollior est. posterior vero est magis spissa. ut dixit aulic. doc. nunc. summa tertia. ca. primo in fine.

C Sexto nota quod ut colligitur ca. eodem. et in sequenti ad illud nervi orientes a parte anteriori cerebri sunt valde pauciores quam dicantur esse orientes a posteriore: parte eiusdem. nam a parte anteriori solum septem nervorum paria oriuntur que in sentiendo et mouendo solummodo inuicem membra capitis faciet: et viscerum interiorum. a parte autem posteriore videntur omnes alij nostri corporis nervi orti habere et sunt. xxx. et vnum paria.

C Ultimo nota: quod ut ait aulic. eodem primo ca. plim. eorum nervorum et tribuit sensum ortuntur ab affectione cerebri. in parte anteriori cerebri. et plim. eorum nervorum et per motum oriuntur a postremo. id est a parte posteriore cerebri quod est nucca ut dictum est.

C Post nervos sunt corde que quidem sunt corpora quod ab extremitatibus musculorum oriuntur et nervis similes: et ad membra tendentes mobilia plerumque sua retractioe retrahunt membra per musculi tractionem et aggregationem: et per retrosum reductionem vel reditutionem: et quandoque relaxant laxamento sui: propterea quod musculus dilatatus cum ad suum redit situm: aut supra mensuram quam habet longitudo: et supra dispositionem quam habet cum in suo naturali existit situ ad ducit: sicut in quibusdam videmus musculis.

C Declarat nunc Aulic. corda que est quartum membrum simile

i ordine. et hoc facit dupl'r. pmo qdē ipm declarat ex sua origi-
gine et operatione vel fine. Secdo vero ex sua pōne. secunda
ibi. Que qdē scdm plimum etc. ¶ Dicit pmo q post ner-
uos sunt corde que sit cor:pora ab idē i extremitatib⁹ mu-
sculosi oia: et nervi filia: et ipse corde tēdentes ad mēbra
mobilia plerūq⁹ retractōe sua retrahunt mēbra ppter con-
tractionē et aggregationē et ppter retrosum reductionē mu-
sculi. quādoq⁹ etiā ipse corde relaxant mēbra relaxamento
musculi. q: cuz musculus redit ad suum situm dilatatur aut
addit supra mensuraz quā habet eius lōgitudō: et supra dis-
pōnem quā habet cum est in suo situ naturali: sicut apparz
i quibusdā musculis. ¶ Secundo nota: q: vt supra aliquatiter
dictum ē: et meli⁹ in sequēti textu apparebit. musculus inte-
graf et triplici substantia. s. ex villis carnis: neruit: et ligamen-
ti. villis ligamenti egredientib⁹ a ligamento post q⁹ ipm ab
osse egreditur et tendit versus locū vbi generari debet mu-
sculus. villis vero nervorum egredientibus a nervis post q⁹
ipsi nervi a cerebro vel nucce pcedūt: et ex opposito tendē-
tibus ad eundē locū vbi generari habet musculus: qui vil-
li nervi et ligamenti cū villis carnis vacuantes replentib⁹ ad
inuicem spargūtur et seminātur per modū cuiusdāz rerbis:
ex quibus trib⁹ nervi pstituitur musculus ipse. ¶ Secun-
do nota: q post q⁹ musculus a iunctura aliqua⁹ remot⁹ ge-
neratus est. tūc duo tñ villosum genera. s. nervi et ligamen-
ta musculo elongantur et magis versus iuncturaz veniūt:
ibi q⁹ adinuicem ptozquentur et miscentur: sic q⁹ membruz
illud pstitunt: q⁹ a medicis corda vocatur. ¶ Tertio no-
ta q: in hmoi corde generatione plurimū abundāt villi ner-
uoz super villos ligamentozum: q⁹ arguitur ex multa sensi-
bilitate ipsius corde: nā nervi quidē sentiunt: ligamenta ve-
ro non. arguit etiā h⁹ ex multa similitudine iter nervos et cor-
das. q autē nervi abundantibus corda sit meli⁹ sensus de-
claravit Balie. tertio regn. textu scdm Dali. cxi. scdm vō
expōnem Trufciani textu. liij. dicēs: nervi vero et tenātos
punctura zc. cuius dicti expōnem in pmentis correspondē-
tibus requirē. hoc tñ ibi voluit Balie. in sūma. s. q ex pñctu-
ra tenātos. i. corde causatur spasmus. fere sicut ex punctu-
ra nervi. hoc autē non pzoenit nisi ex plurima sensatōe zc.

¶ Quarto nota: q corda nō tendit nisi ad membra mobilia
nam ipsa finaliter ordinata est ad motū: et ipsi iuvamentum
est membra mouere motu volūtario. ¶ Quinto nota: q
auic. in ista particula: et ad membra tēdentes mobilia ple-
rūq⁹ zc. notanter addidit plerūq⁹. nā aliqui sunt muscu-
li nō habentes cordam in sua extremitate saltem manifeste:
cuiusmodi sunt musculi lōgitudinales vētris: et musculi frō-
tis: vt pz in anothomia. ¶ Sexto nota: q ex pñti textu pōt
trahi modus et ordo quo membra volūtario motu moueri
dicunt: et etiā quo musculus mediante corda seruit ipsi mo-
tū volūtario. nā virtute volūtariē motiua iperante flexio-
nē brachij: exempli gratia: ad partem domesticā musculus
ptrahitur et sic abbreviatur. quare ptrahitur corda que est in
extremitate musculi: et sic trahitur iunctura: et sic flectit bra-
chium ad partem domesticā seu interiorē. cū vō sit econtra
extenditur musculus: et corda: et iunctura. et sic mouet bra-
chium ad partē siluestre seu extrinsecā. ¶ Septimo nota q i
p:dictis motib⁹. s. ad partē domesticā et ad partē siluestre
multuz se iuvant musculi circa idē mēbrū ptrahitū. nā
contractis interiorib⁹ musculis extendunt exteriorē. et cō-
tractionē exteriorib⁹ extendunt interiorē musculi. ¶ Octa-
uo nota q i tali motu ppter retractionē corde accidit q⁹q⁹
fieri musculi tractionē: aggregationē: et retrosum reductionē:
vt dicit in textu. q⁹ dictū ples hz expōnes: quaz pma ē eu-
fusdā Antonij de parma: q per tractionē intelligit leuē cō-
strictionē: p aggregationē mediā pstrictionē. et p retrosum
reductionē intelligit pstrictionē vehemētē et valde fortē.
¶ Secda expositio ē Abundini fere i oibus cū predicto An-
tonio pcordat: nisi q ad tertiū terminum. i. ad retrosum re-
ductionē addidit dicēs: p ipsam itelligendū esse motum val-
de fortem ad siluestrem partē. sicut: cuz al: quis ita fortit ex-
tendat manū ad siluestrem partē vt flectatur retro. tūc illa
scdm ipm appellatur retrosum reductio: ¶ Tertia expō ē
gentilis q per tractionē intelligit motuz mēbrū versus ori-
ginē suā: vt brachij per directū versus spatulā. p aggregationē
intelligit motū ex pstrictionē in se. s. versus eius medium. et
p retrosum reductionē intelligit reditum eius ad situm et ma-

gnitudinē naturalem. sicut cū quis brachij aut manū violē-
ter extenderit aut linguā violēter extraxerit: deinde ad sitū
nālem eā reducerit: illa vocat retrosum reductio. ¶ Plono
ē notādus: q sicut ptingit musculū multipliciter ptrahit: s. z
vqz ad sitū et q⁹itātē ei⁹ nālem: et etiā vltra eā: ita etiā pū-
git ipm multipli⁹ extendi et elongari. s. donec pueniat ad sitū
et q⁹itātē ei⁹ nālem et donec trāscendat eā. sicut cū quis
linguā valde violēter extrahit: aut brachij valde violēter
extendit. et hoc tāgit auic. in pñti lra dum dicit: et q⁹ corde:
supple corde relaxat mēbra laxamēto sui. i. corde. que sua
relaxatio ē: ppterea q musculus dilatatur seu elongatur quādo
post tractionē redit ad sitū sitū nālem: aut supple a sua q⁹it-
tate et sitū nālem elongatur: pptea q addit supra mēsurā ei⁹ quā
bz lōgitudinē. s. naturāle: et supra dispositionem quam ha-
bet cum existit in suo situ naturali: sicut vidēm⁹ in quibusdā
musculis: qz in predictis.

¶ Que quidem secundum plurimū compo-
te sunt ex nervis qui ad musculuz tendunt: et ex corporibus
de quibus post cordarum relationem tracta-
binus: et hec quidē sunt que ligamenta vocā-
tur. que etiā secundū visum et tactum neruosa
existunt: et ab ossibus venientia ad musculuz
vadunt: et sunt fila ipsa et nervi in eo. quod er-
go est supra partē musculi vocatur caro. et q⁹
ab eo separatur et ad iuncturam vadit et mem-
brum motum colligitur in seipso: et permuta-
tur corda.

¶ In hac parte auic. notificat ipsā cordā ex pte sue pōnis
et vult q ipse corde scōz plimū sūt ppositē ex nervis. qz. n.
plus igredit de nervo i pōnez corde q⁹ de ligamētō. ideo
subiicit auic. i. lra ly scdm plimum. nō ergo voluit dicere q
corda q⁹q⁹ pposita sit ex nervis: et hoc frequēti⁹. et q⁹que
nō: et hoc rari⁹. s. vt expositū ē: q. s. nervi tēdūt ad musculū:
et ab altera pte egrediūt: supple ab ipso musculo: vadūt ad
obuiandū ligamētis: cū q⁹ postea se ptozquendo vt supra
dictū ē pstituit cordā. iō subdit auic. et supple ppositē sūt et
corde ex corporib⁹ de q⁹ tractabim⁹ post relationē corda-
rū. s. i textu sequēti. et hec qdē corpora sūt illa que vocātur
ligamēta. que etiā corpora dicta ligamēta scōz visū et tactū
existūt neruosa. i. nervi filia: et ipsa eadē veniūt ab ossibus
a q⁹ ossib⁹ vt dictū ē: vadūt ad musculū. i. versus musculū:
supple ad obuiandū nervis: q vt dixim⁹ pstituto musculo ex-
eunt ab ista pte ad obuiandū ligamētis: vt nervi cū ligamen-
tis: et ligamēta cū nervis se inuicē ptozquendo pstituit cor-
dā. iō subigens modū h⁹ pstitutōis dixit auic. et ipsa. s. liga-
mēta et nervi sūt fila. i. scinduntur i ptes subtiles: sicut sūt fi-
la: vt meli⁹ adiuicē ptozqueri possint i eo. s. cozpe q⁹ voca-
tur corda pstituedo. et postea breuiter ostendit ex q⁹ pstituat
musculus dicēs: q⁹ ē supra pte. s. aliā musculi. i. illū q⁹ do-
minat i musculo vocat caro. et illū q⁹ sepat ab eo. s. muscu-
lo et vadit ad iucturā. et supple p q⁹ mēbrū motū colligit. i.
ptrahit et pmutat: sup. a tractionē. i. extendit vocat corda. to-
tū hoc supra declaratū ē. ¶ Secundo nota q aliq volūt bñc
textū qdē de corde cōpōne exposuim⁹ debere de musculi cō-
pōne expōni: q⁹ ex plib⁹ declarat. pmo qdē q ples textus
hñt sic. q qdē scdm plimū ppositi sūt zc. et tūc exponūt. q. s.
musculi sunt ppositi zc. scōz qz i textu dicit. et sūt fila ipsa et
nervi i eo q⁹ exponūt sic. et ipsa. s. ligamēta et nervi sūt: sup.
sic fila i eo. s. musculo. Tertio pcludūt idē: q⁹ q⁹ seq⁹ i ter. d
musculo aptissime loquit. ¶ Secdo nota q ex pñctis pōt
haberi venas et arterias p substantiā musculi trāscēntes nō cē-
ptes musculi. nā lz musculus nō posset pseruari absqz eis:
nō tñ sūt ipse dicēde ptes substantiā musculi integrates. q⁹
ex hoc satis pbabilr pñuadef. nā musculus vñ iñstūm ordia-
tū ad sensum et motū vt supra patuit: mō venē et arterie ad
huiusmodi nō ordinant⁹ vt claz ē. ¶ Tertio nota q hec
sma capif ē a Bali. ij. regn. textu scōz expōnē Dali. ix. tra-
ctatu de testiculis. scōz vero expōnē Trufciani text. lvij. et
volo ponere textū tractatōis scōz qz clarior ē: vbi sic et icit
Balie. et musculus qdē ē caro pposita ex carne simpliciter pri-
ma et ex villis q inuoluūt. s. adinuicē sicut rete: et sup quos

pponitur caro. f. replendo vacuitates. Et substantia quidem musculi ppria nō ē nisi iste due res. f. villi dicti z caro. deinde addit. vene aut q̄ p̄tinuatur cū eis. f. musculis nō sūt eis sicut rami z riuī aquarū. f. deferentes nutrimentū. et ipse non sunt p̄p̄tes substantias eorū musculorū. s̄ adiuuāt ad B vt remaneat. f. substantia dictorū musculorū eis deferēdo nutrimentū vt dictū ē. hoc idē ē colligis ab eodē B. l. p̄mo iterorū.

C Post eas aut sūt ligamēta que predixim⁹. que etiā sunt corpora nervo filia: quorū que dam sunt que absolute ligamēta vocant⁹: z q̄ dam sunt que noīe alabacab vel alcahab ap̄ propriat⁹. id vero qd̄ ad musculū extēditur nō vocat⁹ nisi ligamētū: z illū quidē ad musculū nō extēditur: sed tñ qd̄ iter duo extrema ossiūz iuncturē p̄tinuat: aut iter alia membra z vnā rem alii firmiter annectit: p̄ter hoc q̄ ligamētū vocatur: etiā quādoq̄ noīe alabacab vel alcahab ap̄ propriat⁹. ligamentorū vero nullū sensū habuit: ne p̄pter motum multū et frictionē doleret. inuamētū aut ligamētū ex eo qd̄ p̄missū est p̄penditur.

C In parte ista aule. notificat ligamēta dicens ip̄a ligamenta esse corpora nervo filia. et ista d̄str esse duplicia. quedam enī ab ossē egrediētia tendūt ad p̄ponem musculū. et bec vocantur absolute ligamēta: z nō vocantur alio nomine. qd̄az vero dicuntur esse ligamenta nō tendētia ad compositionem musculi: sed tñ modo p̄iungētia os cum ossē: ip̄sque firmiter adiuuāt p̄necentia. z bec p̄ter hoc q̄ appellantur ligamenta. appellant etiam arabice alabacab vel alcahab: quod latine sonat membrorūz conuēctio. z subdit aule: q̄ nullū ligamētū habuit sensum ne p̄pter multū motūz z frictionē accidētēz sibi in motu iuncturarū doleret. pōt addi et alia ratio probabilis. nam cum ligamentum oriatur ab ossē vt predictum est. ossa autem terrestria sunt z p̄ter dentes non sentiētia: ideo consonum ē ligamenta non sentire. Inuamentum aut ligamētū dicit aule. ex predictis patere. **C** Sciendū quosdā credidisse nō omne ligamētū sentire sensū: sed solū ligamētū conuēctionale. Ligamentum vero ingrediēs p̄ponem musculi putant sensum habere. p̄ p̄terea q̄ quarto cano. fen. quarta. tra. quarto. cap. p̄mo in fine. dicit aule. z in vulneribus z in disruptionibus que adueniūt ligamentis nascentibus ex ossē ad os nō est malum z sufferunt vehementiorē curam. ex quo dicto capiunt illi q̄ i vulnerib⁹ z disruptionib⁹ que accidunt ligamētis tendētib⁹ ad p̄ponem musculi est malū. z etiā ip̄i min⁹ curā recipiunt q̄ dicit ip̄i non accidere nisi p̄pter sensum boz secundorūz. p̄pter carentiam sensus illoz: de qbus loquitur aule. loco p̄icalligato. f. neruorum cōiunctionaliū. Idem etiā videt inuere B. l. septimo de ingenio sanitatis. **C** Ad quos potest responderi: q̄ siue aule. siue B. l. dicat ligamēta compositionē musculi habere sensum: nō intelligunt q̄ ligamenta de se habeant sensum: sed q̄ vt sunt coniuncta neruis in musculi compositione per quādam cōmunicatidē: z ip̄o p̄rie dicitur habere sensum. **C** Ex quib⁹ colligi potest triplex causa necessitatis ingressus ligamenti in p̄positionem musculi. prima est vt cordam iuncturē lūngeret. secunda est vt sensum corde a neruo datum aliquāter obtunderet. tertia vero est vt villis carneis nimis valde mollib⁹ soliditatē z sustentationem daret.

C Et post ligamenta sunt arterie que sunt corpora que a corde nascuntur concaua in longitudinem extensa neruosa z in sui substantia ligamentalia habentia motiones dilatando se z p̄stringēdo que ex quietib⁹ discernuntur.

C Notificat artarias. p̄mo ex ortu: forma: p̄positione z operatione. sc̄bo ex fine. ibi sc̄da. Que quidē. **C** Dicit p̄mo q̄ post ligamēta sunt artarie que sunt corpora zc. **C** Sciendū p̄mo q̄ aule. notificat artarias multipliciter. p̄mo ex origine q̄ oriūtur a corde. sc̄bo ex forma q̄ concaua in longitudinem protense. tertio ex p̄pōne: q̄ ex villis ligamentaliū

z nerueis vt earum substantia sit solidior z spissior ad spiritus debite continēdum z resistendū motibus. quarto ex operatione. dilatantur enim z constringunt⁹: z isti motus ex quietibus discernuntur. eo enī q̄ artaria aliquando percūtūt in digitum z aliquando desistit a percussione: deinde iterato redit ad percutiendū p̄prehenditur q̄ mouetur dilatando et constringendo. p̄mo motu dilatandis siue diastolis. sc̄bo motu p̄strictionis siue systolis. ideo ex quietibus. f. cessationibus a percussione comprehenditur q̄ mouetur dilatando z constringendo. **C** Sciendū secūdo q̄ tam in venis pulsantib⁹ que dicitur arterie: q̄ etiam in venis non pulsantib⁹ que absolute vene dicitur sunt porositates qd̄a. Verūtam porositates artiarum sunt angustiores q̄ porositates venarum. hoc autem ē p̄pter plurimos spiritus qui in ip̄is arterijs cōtinent⁹. ideoq̄ dicitur ip̄s arterie sc̄dm quosdā q̄si arte vie. hoc autem intelligi habet quo ad predictas tunicarum porositates. nam in eis vt p̄z i anothomia est notabilis p̄cauitas. **C** Sciendū tertio q̄ ex p̄sentit textu cū aule. dicit in eo artarias esse corpora neruosa. aliq̄ accipere voluerunt ip̄as esse sensitiuas. **C** Pro culus dicti intelligētia aduerte q̄ si vellemus ponere in eis esse sensum: oporteret ponere ip̄m esse valde obusum. quod arguitur ex plurima ligamentalia substantie permissione: vt patet i textu. Verūtamē si quis vellet tenere ip̄as artarias nullum habere sensum: facile possent soluere rōnem tenentium oppositum. nā possent dicere illū textū i quo aule. dicit artarias esse corpora neruosa esse exponēdū. f. corpora neruis similia. ex quo text. postea nō sequeretur ip̄as ēē sensitiuas. nam vt supra videtur sum est etiā ligamenta dicta sunt esse corpora neruosa filia: q̄ tñ vt patuit sensu carent. Posset etiā hoc idē ex eo qd̄ seq̄t in textu. f. ip̄as artarias esse corpora in sui substantia ligamentalia. qd̄ satis euidenter arguit eas carere sensu cū ligamenta vt dictum est sensu careant.

C Que quidem ad hoc fuerunt create vt cor euentetur z fumosus vapor ab eo expellatur: z spūs mēbris corporis distribuatur.

C Notificat ip̄as artarias ex fine. **C** Sciendū aut q̄ cor vt infra videbit⁹ ē mēbris p̄ncipalissimū a quo vita z calor i toto depēdet. id quē ad modū dicit auerrois sc̄bo colligit: ip̄s cor stat i corpore ad similitudinē vni⁹ clibanī ignis i domo: in quo corde ex sanguine generat⁹ spiritus vitalis: ex sanguine venali fit sanguis artierial⁹. **C** Ex q̄ insurgit cordi triplex necitas. p̄ma ē necitas euēctōis ne sup̄cedat z resoluat sp̄m. sc̄bo ē necessitas mūdificatōis fumoz capinosoz: q̄ p̄ actionē caloris in humidū sanguineū z adhuc mēbrale cōtinue eleuatur: retētū aut caloz extingueret. tertia ē necessitas trāsmisissōis sanguinis artierialis z spūs vitalis sup̄ toto vt eis mēbra cōferuent. **C** Prime necessitati satisfaciūt artarie per diastolē z systolē: recipiēdo p̄ diastolē aerem frigidū a pulmōe z ab extra z p̄ p̄strictionē d̄i dilatāt cor ip̄s i cor pellēdo. Et sc̄bo s̄lir. Dum. n. p̄stringit⁹ cor dilatantur artarie z recipiūt aerē calidū a corde z fumū quē pellunt ad pulmōē. s̄lir tertie. Dum enī dilatātur recipiūt a corde sanguinē z spūs quē postea p̄strictionē ab mēbris distribuūt.

C Post sunt vene que arterijs similes existūt sed sunt ab epate z sunt quiete. que quidē fuerūt create ad hoc vt sanguis mēbris que sunt in corpore partiatur. **C** Sciendū hic venas notificat ex forma q̄ files sunt artarijs sc̄bo ex ortu q̄ ab epate oriūt⁹: tertio ex opatōe q̄ gete sunt. z p̄pter hoc differūt ab artarijs: q̄ artarie mouēt⁹. quarto ex fine: vt sanguinē partiāt. f. distribuāt mēbris: id venam descripsit cōciliator d̄ria. xlvij. q̄ vena ē cor⁹ p̄aniculare l̄z magis p̄prie ligamētale lōgū p̄cauuz vnica tunica p̄stituta sanguis z spūs nālis p̄ nutricatōe p̄tentiū. **C** Ex q̄b⁹ p̄phēditur d̄ria iter venā z artariā. q̄ vena sc̄bz plimū vni ca p̄tinet tunica. artaria vero duab⁹. dico sc̄bz plimū p̄pter artariā venalē z venā artierialē. Secūdo q̄ vena geta z artaria mobilis existit. tertio q̄ vena plus p̄tinet de sanguine z min⁹ de spiriū: artaria ecōtra. quarto q̄ sc̄bz medicos artarie oriūtur a corde: z vene ab ep̄e. Potest addi z q̄nta differētia que sup̄radicta ē. f. q̄ arterie sūt porositates tunicarū suarū angustiores: vene aut latiores.

C Deinde sunt panniculi qui sunt corpora de
filiis nervosis non sensu perceptis texta: quo
rum spissitudo tenuis existit: dilatata aliorum
corporum superficies cooperientia et continē
tia ea propter inuamenta.

C Florificat pāniculos. pmo ex pte forme et eoz pponē. se
cūdo ex fine. ibi. Ex qb. Prima ps ps. Dicit aut qdā panni
culū eē duplicē. qdā tū a nā ordinar. ad tegendū mēbz et
ipsz defendendū. qdā vō bz nō solū hoc facere s; et sensuz da
re. pmo ē ligamētalis. scōs vō nerve. et de hoc ē sermo hic.

Ex quib. et vt sumā eoz i. sua figura et actu
ra custodiāt: et ex eis est vt ea ab aliis corpozi
bus suspēdāt et eis anectāt mediātib. nervo et
ligamēto que fila facta fuerūt. ex qb. texti su
erunt sicut renes dorso: et ex eis ē vt mēbra se
cūdū sui substantiā sensum nō habētia p ipsos
hēant supficiē sui cēntia sentientē. que illud
qd ei occurrīt sentit: et accidēt. Et hec qdē mē
bra sunt sicut pulmo: epar: splen: et renes. hec
enim sua substantiā nllō mō sentiūt. s; neq; sen
tit illud qd i eis p cūssionē facit: nisi qd de pan
niculis sup ea existit. Cūq; in eis accidit vēr
aut apā sentit. S; ventū sentit pāniculus ac
cidentaliter ppter extensionē que ptingit in
ipso. apostema vero sentit principiū pāniculi
ex eius appensidē accidentaliter. ideo q mē
braum apostematis grauitate laxatur.

C Florificat nunc psequēter auic. ipsos pāniculos ex tripli
ci fine vel inuamēto. pmiū ē vt sumā. i. molē substantie mē
bz pcpue molliū: sicut ē caro epatis et splenis pseruet in
sua figura: nisi. n. talia mēbra pāniculo inuoluerēt fluitabili
tate sua i debita figura nō pmanerēt. C Scōz ē vt mediāt
bus nervo et ligamēto q fuerūt facta fila: ex qb. postea fuit
subtilissime pfecta substantiā pāniculi: suspēdāt et anectant
mēbz vniū alteri mēbro vt eo sustēret: sicut ren anectitur
dorso p hūc pāniculū suspēdentē. C Tertiu ē vt membra
que scdm suā substantiā sensuz nō hnt cooplanf supficie sen
sum hnt: vt possit nociuiua et inuatiua pcepere. et p hūc pan
niculū sentiūt mēbra aliqua p se et aliq p accēs. vt statz de
clarabit. C Scienduz pmo q mēbz pntēns p substantiāz
sua ē mēbz pntēns i se pplones q ē pntēns istrumentū sen
sus. ecōtra vero scōz substantiāz suā nō sentiēs ē qd non bz
pplonē talē. Et repluz pmi: sicut pāniculus tegēs aut suspē
dens epar aut splenē. et c. repluz scō. vt caro epatis sple
nis et c. C Scō nota q illd qd imēdiatē occurrit pāniculo
grā exēpli: tegenti epar si fuerit subiectiue et mālter ipressi
uiz sentiūt ab eo p se. qz p impressionē factā i organo sensus.
Illud vō qd ē i carnositate epīs sentiūt ab illo pāniculo per
accēs. v. grā. vētositas aut apostema. vētositas. n. i carno
sitate epīs exis extēdendo totā carnositate extēdit pānicu
luz. ad extensionē vō sequit dolor extēsiuus: et doloris cā
p accēs oblectiua ē ventositas. pmo q: mediata. scō quia
nō p ppiā ipressionē quā p se efficit i pāniculū. s; r apā exi
stēns i carnositate epīs sentiūt p accēs a pāniculo. nō enim
sentiūt p impressionē. ppiā. sed qz grauitate. ppiā trabēdo
inferius trahit et extēdit pāniculuz suspēdentē epar vñ cau
satur dolor aggrauatiuus. patitur q pulmo: epar: et hmoi mē
bra dolorē extēsiuū p pāniculuz inuoluentē: et dolorē aggra
uatiuum per panniculum suspēdentem.

C Postea ē caro que ē loco: vacuoz imple
tio: que i hōz mēbz situ i corpore existit:
et ipsoz fortitudo qua sustentantur.

C Florificat carnē simul ex situ et inuamēto. Est. n. caro loco
ruz vacuoz repletio: qz replet spatiuz cadēs iter spermatis
ca mēbra. ppter qd bñ dicit Ari. ij. d. generatōe aializ. iij.
ca. qd nā opatur sicut bono pictor pmo lineādo et c. Et p car
nē intelligere possum? lacertofam et glandofas. et forte etiam
pinguedinē dedit intelligere: quā dñt tñ qdā iter membra et

veras ptes aiatas pputādas nō eē. nō soluz alii inuamētuz
facit caro replēdo: s; et sustētat mēbra ista et aliq mō pstrare
facit. et B ille pnt dñ dicit. et ipoz fortitudo qua sustentatur.

C In vnoquoq; vero mēbro ē virtus natura
lis qua ei res nutritiū pplef. et hoc quidē ē
nutritiū attrahere et retinere et assimilare et
vnire et superfluitatem expellere.

C Donit diuersitate mēbz sumptā ex pte virtutū eozum.
pmitēdo pmo virtutē i qua mēbra oia cōicant. scō ponit
i qb. diuersificatur. ibi. Et post hec qdē. C Dicit pmo. oia
mēbra i hoc puenire q i vnoquoq; ipoz repit vñ nālis
qua sibi pplef res nutritiū mēbz p attrahere: retinere:
et assimilare: vnire: et superfluitatē expellere. C Sciēdū pmo
q hec virtū cūtz mēbro nālis est. pmo qz pueniēs: siue per
virtutē intelligam? virtutē pncipalr dictā que ē aia siue tem
peramētuz sūti: aut qualitātē aie cū tēperamētū quo opaf
aia supadditā: vt iā nōnulli crediderunt ponētes vtutes eē
potētiās vel ppietates i aia fundatas: q p istra diuersa no
bis manifestātur dñ i opatōes creunt. scō nālis qz operati
ua sine cognitiōe. vt p3 discurredo p oēs act? enumeratos.

C Ex quo notato solui pnt due qōnes: quaz prima ē vtrū
virtutes abiuicē distinguāf. scō vō est vtruz virtutes di
stinguātur ab aia. Dotēst etiā oziū distinctio cōiter posita
de appetitu. s. q quidā ē appetit? nālis et qdāz aialis. nālis
dñ sine pcedente cognitiōe facit. aialis vō cō vt p3. C Sciē
dum scō virtutē nālem eē duplicē. qz quedā cōis que p o
toto opatur et circa obiectū cōe: vt digestiua chiliū epe sū
guinis i corde et c. quedā vō ppa. qz p determinatio mēbro
et circa appropriatuz obiectū opatiua: vt digestiua et retenti
ua ossis et c. In pposito vō ē sermo de ppiā. notādū ē emz
nō eē i vnoquoq; mēbro quatuor virtutes cōes qb. p to
to res nutritiū pplef. et hoc notauit. Al. qñ dicit. qua ei et c.
qz ipmet mēbro res nutritiū pplef istis. C Scienduz ter
tio vt dñt quidā. Al. tāgū hic triplicē actuz virtutis nutriti
ue. s. appōnes que pficiūt simul p opationē virtutis attracti
ue et retētiue. attractio. n. nutritiū distātis a porositatib.
cōibus ad ppias mēbz: et retētiō pficit appōnē. vñio vero
p digestionē pficit. assimilatio vero fit postea p virtutē nu
trituiā agentē i humiduz iā aiatuz et mēbro assimilādō in
accētib. et c. Et qz i tali digōne remanet aliqz supfluz qd
necessariū est expelli. iō necessariū ē eē in mēbro virtutes ex
pulsuā. Alij p assimilare itelligunt digerere. virt. n. dige
stiuā assimilatiua vocari pōt p quāto ducit nutritiū ver
sus silitudinē mēbz. et tunc explicat actuz virtutis nutritiue
cui quatuor opatōes virtutū ministrantiū subferiūt: attra
ctiua: retētiua: assimilatiua. i. digestiua opatio et expulsiva.
Alij dicunt qz p rem nutritiū itelligi debet actuz nutriti
onis qui integratur ex tribus actibus: appōsitione que at
tractione et retentione perficitur vt dictum est: assilatiōe et
vñio: cui subferiūt expulsio supfluitatuz remanentium.

Contra quia tunc eadē virt? eēt ministrās et mini
strata s; auic. infra. arguit pñā. qz isti tres
actus ministrāt nutritiōi: vel saltē aliqz eoz q ē digestio.
et quilz talis ē ministrat? p qsto ē act? nutritiue. igit et c.

Ad id pōt dici pmo q nō ois digestiua ē mini
strās: s; solū cōis. Aliter q nō repugnat
eandē opationē totalē: et vtutē scōz diuersos act? ministrā
tē et ministratā eē. eadē. n. nutritiua vtus scōz actū appōnis si
bi ministrat qñ ad actū vñiois et assilatiōis. s; vñ plus istra.

C Et post hec quidē mēbra diuersificāf. sunt
enī eoz quedā que pter hāc virtutē insup
aliā virtutē habēt que ab eis ad aliō pcedit: et
quedā sūt eozū que hoc nō habēt. alr quedā
eoz sūt que pter hāc virtutē insup virtutē ha
bent q eis ab alio insunt: et sūt eoz quedā q nō.

C Diuidit mēbra scdm diuisionē sumptā ex pte virtutū eozū
Et pmo pmitit diuisionē qdam psumam. ex qua scō is: et
distinctionē euidētiōrē. tertio discurre p mēbra ista diuisi
onis. ibi scō. Cum igit ppositio. ibi tertia. De mēbz autē.
C Dicit pmo q mēbz nostrī corpōis quāto diuersi
tates reperitū. qz quedā sunt q pter hāc virtutē in pcece
dēti particula tactā hnt virtutē que ab eis pcedit ad aliō.

qz. f. infusit virtutē alijs. quedā vero nō hnt talē virtutēz: et itēz quedā sunt que recipiūt virtutē vel infusuz ab alijs mēbris. quedā vero nō.

¶ Cū ergo pōd sic seqē q' ē mēbrū suscipiēs z tribuens: z mēbz tribuens z nō suscipiēs: z mēbzū suscipiens z nō tribuens. z mēbzū neqz suscipiens neqz tribuens.

¶ Dicit q' ex his mēbris adiunctē pbinatis sequitur hec mēbzū diuisio. f. q' qōdam ē membrum suscipiēs z tribuens: quoddā suscipiens et nō tribuens: et qōdam tribuens z nō suscipiens. quoddā nō suscipiens nec tribuens.

¶ De membri aut tribuentis z suscipientis inuentōe nō dubitām'. In cerebro nāqz z epe oēs puenierunt medici: q' vni quodqz eorum virtutez vite suscipit z calozēz nālem z spūm a corde. z vni quodqz eoz pncipiūz hz virtutis quā alijs tribuit. Sz cerebzū qdem pbet sensū secūdū quosdā absolute: z secūdū quosdāz nō absolute: z epar est pncipiū nutrimenti secūdū quosdā absolute: z secūdūz quosdā non absolute.

¶ Declarat mēbra diuisiōis. et pmo pma duo i qb' nō ē am biguitas. scdo reliqua i qb' appz maior discordia. ibi. scda. De alijs vero. pmo pma. scdo scdōz. ibi scda. De mēbz aut.

¶ Dicit pmo q' nō est dubiū iueniri mēbrum tribuens z suscipiēs. oēs. n. medici pueniūt q' cerebzū z epar a corde recipiūt virtutē vite et spūm z calozē nālem. et tñ vniūqzque illoz est pncipiū virtutis quā alteri membro tribuit. f. cerebzū aialis et epar nālis: hz scdōz quosdā. f. Sal. et Platonem cerebzū sit pncipiū pbens sensum absolute: z scdōz quosdā nō absolute. q' h pncipale subiectū. et epar ē pncipiū nutrimenti scdōz Sal. absolute et scdm ari. nō absolute. **¶** Pmo nō q' isti tres termini i lra positi ab aui. f. vit' vite. caloz nālis. et spūs idē fere ipozitāt. hz scdōz varias denoiatōes sic noies. dicit. n. vitus vite p qto ipo tāqz insto opatōes vite pficiuntur. d' caloz nālis p qto ipo vel e' pma i mēbris: membra i suo eē nāli pferuāt. d' at spūs p qto ē corp' qōdā va porosus. **¶** Scdo nō q' dupl' imaginari possum' cerebzū et epar virtutē vite calozē nālez et spūs suscipe a corde. pmo qdē q' cor: p' generaf q' epar aut cerebzū: dicēte aui. tertio h' fen. xli. trac. pmo. ca. ij. sic et vitas qdē ē q' pmoz mēbz qd creat ē cor. exponit aut creat. i. generaf. cū q' ipm cor pmo generet i luit: deinde spūm vitale cerebzū z epari quo spū vitā suscipiūt. **¶** Secundo vō possum' imaginari q' ipē spūs gignitiuus seu vitus gignitiua mediāte spū gignitiuo ex mā a pporiōali generatōis cerebzū generat spūs vitale i cerebzū. z sit ex mā pporiōali generatōis epiis gnat spūs vitale i epe. qualicūqz tñ sit imaginādū ē: q' si ppolē ptnue maneret talis spūs ita intr infecaret q' non foret ne cessari' cordis i luitus. vt colligit pmo iterioz. **¶** Ex quo p'z q' quocūqz pdictoz modoz adueniat pmo spūs vitalis i cerebzū siue i epe. i luitus ptnu' spūz a corde ad pdicta mēbra ē maxie necessari' ppter restauratōē ei': q' ptnue depdit. **¶** Ex quo et notato tanqz optio fundamēto solui pnt difficultates q' plime circa hāc mām ptingētes. **¶** Tertio ppter illa verba aui. posita i pnti textu. f. scdōz quosdā absolute: z scdōz quosdā nō absolute zc. Nota q' iter p'bos z medicos ē discrepātia d' picipatu cerebzū z epiis. Volūt enim pbi q' hz cerebzū dicat eē pncipiū sensus z mot'. nō tñ dicit eē pma pncipiū talis opationis. ponūt. n. cerebzū opari velut qdā cordis vicari': z i vtute cordis. silqz d' sit d' epe tenendū ē respectu opationū quas exerceat. medici at ponūt ecōtra. Volūt. n. cerebzū eē pma pncipiū sensus z mot': nō aut opari i vtute cordis: neqz vt cordis vicari'. silqz d' epe suo mō dicūt. de his tñ ifra etiā dicet. **¶** Quarto quia aui. dicit i lra: epar eē pncipiū nutrimenti. nota q' dupl' possum' hoc imaginari scdōz q' dupl' sumit nutrimentū. Pmo eni p nutrimentū possum' itelligere mām mediātā nutrificationis cuiusmodi ē solus sanguis scdm tenētes solū sanguinē nutrire: aut aliū humores pmixti sanguini scdm tenētes nutrimenta mēbra scdm varias eoz pplones varia requirere nutrimenta. **¶** Ex qualicūqz sumat satis est. p nūc q' ill' san

guinis siue illoz humoz epar ē pncipiū effectiui. **¶** Scdo vō p nutrimentū possum' itelligere nutricionē vel actum nutrimenti mēbzūz oium trāsmutādō. f. sanguinē i hūiditates scdas: z pueritōe tñ i substantiaz mēbzū. que opatio ē sit virtute eparis trāsmittētis spūs nālem ad singula mēbra. sic q' p'z q' quocūqz victoz modoz sumat nutrimentū: dicit aui. ē vez. magis tñ p'prie ē itelligēdū sumēdo scdo mō.

¶ De membri aut suscipiētis z nō tribuentis inuentōe nō dubitām': sicut caro est que sentit ē vtutes z vite suscipit: z non est alic' vtutis pncipiū quā aliū vllō mō tribuat.

¶ Declarat scdm dicēs nō esse dubiū iueniri mēbrum recipiēs z nō tribuens: sicut ē caro que a corde z cerebro suscipit vtutes z sensus: z tñ ipa nō ē pncipiū vtutis alicui' quas i luit alteri. **¶** Ad q' hz caro alterādō os z neruū sit cā q' os z neru' habeāt tēperamētū tale quale nō haberēt nō ptraopante carne. q' tñ caro nō trāsmittit offi vel neruo spūm alique cui' ipa sit pncipiū: non dicim' carnē tribuere offi vel neruo virtutem aliquam.

¶ De alijs vō duab' ditionis p'ib' i vna eaz medici a magno philosophozūz diuerificati sunt. phōz nāqz magn' dixit q' mēbzū tribuens z recipiēs est cor. ipm. n. est oium vtutū pma radix: z oib' alijs mēbris suas tribuit vtutes quib' nutriunt z viuunt: z qbus comprehendunt z quibus mouent.

¶ Dertractat duo vltima mēbra diuisionis posite. z primo pma. scdo scdōz. ibi scda. Postea i alla. primo declarat positionē pbi i hoc. scdo medicoz. tertio pparat istas pōnes adiunctē. ibi scda. Medici aut. ibi tertia. Et pbi. **¶** Dicit primo q' i vna de vltimis diuisiōib'. i. vltimis mēbris diuisionis medici sunt diuerificati a magno pboz. f. ab arist. dicit. n. magn' pboz q' i nobis reperit mēbzūz tribuens z nō suscipiēs: z illō est cor: qm cor oium virtutū ē pma radix: z oib' alijs mēbris i luit siue tribuit vtutes suas q' nutrit. f. nāles: z vltimū. i. vitales: z q' apprehēdūt. i. aiales cognoscitūas z motiūas. **¶** Sciendūz q' scdm sniaz arist. scdo b' generatōe aialis. z alibi vbiqz de corde loqf. cor ē pncipale oiu virtutū pncipiū. z ad b' adduxit pla. pba. bilia moriua. Dum q' i oī multitudine bñ ordinata oī repe riri vnuz pncipiū: et tale nō ē nisi cor. Scdo signis: q' pmo qd viuūt z vltimo morif ē cor. z q' oēs opatōes nostre pficiūt p spūs z calozē: cor ē pncipiū z fons. igit zc. **¶** Et si p arguit. q' cor ab epe recipit sāguinē: z a cerebro spūs aialis: viderent q' nec epar nec cerebzū mandat cordi nisi illō quod facit virtutē cordis nec remandat virtutē p'p'ia. **¶** Sciendū scdo q' idē pbs voluit tñ vna i nobis eē aiam cui' pncipalissimū organū ē cor: a quo depēdēt oia alia mēbra i suis opatōib'. z q' spūs vitalis quē cor i oib' mēbris distribuit ē gñale istz oiu opationū: hz cū cōcurrāt alijs spūs z mēbzūz pplones. Cor igit est tribuens et nulli' aliter virtutem suscipiens.

¶ Medici aut qdā primozū phōz has virtutes i mēbris partiti sūt z nō dixerūt q' sit mēbrum tribuens z non suscipiens.

¶ Declarat pōnem medicoz dicēs q' medici: vt Sal. z euz sequētes: et qdā primozū phōz. f. plato partiti sunt istas virtutes i mēbris dicētes nulli eē mēbzū tribuens z nō suscipiēs. **¶** Sciendū q' plato et Sal. sequēs eē ex itentōe posuerūt i nobis tres aias: nālez. f. vitales: siue pncipalib' z intellecti. uā. primā dixerunt eē i eate. scdā i corde: tertiā i cerebro: q' aut ad hoc eos mouere potuit videt eē: q' distincta gñā opationūz requirūt distinctas vtutes scdōz spēm vel gen'. sed nos distinctas opatōes gñē i nobis pcpim'. q' oī vtutes z tēperamēta sint distincta. z p' q' i nobis alia gñē vī spē erit aia cōdis: alia epiis: z alia cerebzū. z sic i nobis erūt tria mēbra pncipalia q' sunt istaz triū aiaz organa. z p' dicit bāt q' hz cor sit pma pncipiū i vtute et opatōe vitali. nō tñ i oib' alijs: h' i aiali cerebzū: z i nāli epar. z sic q' ad opatōes vitales pēdet cerebzū a corde. ita cor a cerebro quo ad aiales. et ita de eate respectu cordis et cerebzū. **¶** Et p isto adducebat gal. experimētū i libello d' virtutib' d' ppen

sanctib⁹ nostrū corp⁹: q⁹ experimento p⁹ertū ē leso cerebro
lecti virtutes aiales leso corde vitales: et leso epe nales, par
tite ergo sunt virtutes et p⁹icipai⁹ i tria membra. et sic nō po
suerūt esse mēbz tribuēs et nō suscipiēs. Ad hāc autē pōnē
legitur nullū aial eē vere vniū p vniā formā. S⁹ qual⁹ iustas
nes sue et alie possit a gal. claudat: videb⁹ in qōne.

¶ Et philosophi qdcs sermo cū subtiliter cer
tificat est veracior. s⁹ medicorū sermo i p⁹mis
cū attendit est magis manifestus.

¶ Cōparat dicens: q⁹ sermo pbi cū subtil⁹ certificat ē vera
cior: q⁹ sup⁹ vera rōne metaphysica et physica fūdat⁹. q⁹ i. in
oi multitudine et. et q⁹ aial qd⁹ perfectū ē vere vniū p⁹posi
tūz nāle et. cui⁹ oppositūz sequitur ad pōnēz platonis et gal.
h⁹ sermo medicorū p⁹ima fronte ē manifestior: q⁹ rei manife
stiori. s. sensui et experimento inititur vt tactum est.

¶ Postea i alia dionis pte diuersificati sunt
medici iter se et philosophi iter se. Vna. n. se
cta dixit q⁹ ossa et caro nō sent iētia et coz⁹ silia
nō p⁹durat nisi p virtutes p⁹rias que sūt i eis
que nō ab aliis p⁹icipiis eis influxerūt. sed p
illas virtutes cū nutrimentū eis trāsmittit sibi
sufficiunt: et neq⁹ ipa alii rei virtutē tribuunt:
neq⁹ etiā aliud membrū eis aliā tribuit virtu
tem. Alia vero secta dixit q⁹ virtutes iste non
sunt eis p⁹rie. sed ab epe et corde i generatio
nis p⁹ncipio eis influxerunt: et in eis quiete
permanerunt.

¶ Pertractat aliud membrū dionis dicens q⁹ i alia diuisio
nis pte. s. de mēbro nō influxit nec suscipiēte. medici et phi
iter se diuersificati sunt. quidā. n. posuerūt carnē et ossa non
sentientia. qd⁹ addit ppter dentes q⁹ sentit. h⁹ n. virtutes
eis inatas quas a generatiōis p⁹ncipio receperunt. et ille a
nullo mēbro eis influxerūt: per quas illa mēbra p⁹ficiūt ope
rationēz circa nutrimentū q⁹ eis apponit. Alii vero posu
erunt q⁹ ille virtutes ab epate et corde a p⁹ncipio g⁹atiōis eis
influxerūt et i eis gete p⁹manerunt. Sciendū q⁹ ista scōa
positio et p⁹ma d⁹nt. q⁹ p⁹ma ponit q⁹ os sine aliquo influxu
et depēdentia ab aliquo p⁹ncipali pōt i opationēz suā: ita q⁹
ad hoc q⁹ assilet et digerat nutrimentūz nō requiritur aliquis
influxus. s⁹ sibi suffic⁹ p⁹lo inata p⁹tracta a p⁹ncipio g⁹atiō
nis et sibi data a g⁹atiōe. s. spermate. Scōa vero vult q⁹ re
cipit influxū et pender ab epe. dixit autē. et gete p⁹manerunt
ad d⁹ntas virtutes aialis q⁹ nō sic vt nālis manet i mēbro ge
ta: vt videb⁹ i qōne. itez d⁹nt: q⁹ p⁹ma pō ponit q⁹ viri⁹ os
sis et carnositas data ē sibi a p⁹ncipio g⁹atiōis: nō ab aliquo
p⁹ncipali mēbro: s⁹ a generante. scōa vero cōdita.

¶ Medico tamē nō attinet vt i sequendo de
mōstratua pcedat argumentatōe. vnde de
his duab⁹ diuersitatib⁹ ad veritatem erit⁹ p
ueniat. neq⁹ patet ei semita ad hoc inq⁹tū cit
medicus. neq⁹ hoc ipm in aliqua suaz p⁹scrui
tationu m et suaz actionū impedit.

¶ Ostendit qual⁹ medicus d⁹ se habere i hac discordia. Et
p⁹mo qd⁹ in istis duab⁹ discordiis nō d⁹ medicus p⁹scruiari.
scōo qd⁹ circa vnāquāq⁹ sit tenēdū. ibi scōa. Debz at crede
re. Dicit p⁹mo q⁹ ad medicū nō p⁹tinet vt pcedat demon
stratua argumentatōe in sequēdo. i. ingredō vnde pueniat
erius ad veritates de istis duab⁹ diuersitatib⁹. qd⁹ p⁹ p⁹mo
q⁹ ei inq⁹tūz est medicus nō p⁹ semita ad hoc. scōo q⁹ hoc
nō impedit medicū i aliqua suaz p⁹scrutatioūz et. Sci
endū p⁹mo q⁹ i p⁹ma discordia medicus nō h⁹ semitā ad ve
ritatem inuestigandā. in illa. n. d⁹ tenēdo opinionē Aristot.
assumere p⁹pōnes metaphysicas et etiaz p⁹physicas: vt sup⁹a
osūm est. Tenēdo etiā pōnēz plonis et gal. ipse fundat se
super p⁹pōnib⁹ nō medicinalib⁹. vt q⁹ distincta g⁹ia opati
onum arguat distincta genera tēperamētoz et virtutū et.
que p⁹pōnes p⁹culdubio ad sup⁹ioem p⁹ntinent artificem:
Si igit⁹ aut. tri. terrū. aut gal. i suis libris inuestigauerūt ve
ritates hui⁹: hoc nō fecerūt inq⁹tū medici. In secunda etiā

diuersitate p⁹ nō esse p⁹siderationem medicinalem i qua inq
rit⁹ vtz caro et ossa nō sentientia sunt. p⁹ducta a generāte cum
p⁹plone q⁹ se esse p⁹seruare p⁹nt aut istā p⁹plonez habuerint
ab epe. Dec. n. inuestigatio p⁹ntet ad p⁹im nālem.

Contra p⁹imū p⁹mo ē h⁹ia Alierois. scōo coligit
ponētis hāc p⁹scrutatioē ēē multū neces
saria medico. scōo q⁹ nō p⁹hēsa vitate i p⁹ma discordia igno
rat locus vbi sit egritudo. et sic nescit an cordi vel cerebro
sint applicāda remedia. et tūq⁹ h⁹ scōo iterioz. vlti. capi.

Pro isto dicit q⁹ quēcūq⁹ istaz opinionūz tenet
eidē et eodē mō sunt applicāda remedia.

Si. n. ponat opinio arist. i⁹ coz⁹ ponat p⁹imū i radicale p⁹in
cipiūz sensus et mot⁹: nō tū est ei⁹ nisi p⁹ncipiū vlt⁹: nec per
ipm ei⁹ mēbz possit i opatōes sensus et mot⁹: nisi determi
naret ad has p⁹ cerebrū et spūm cerebrū. Idco cerebrūz coz
spū ei⁹ et tēpamēto p⁹currit ad illas p⁹pōnes: vt particulare
aq⁹es limitās vlt. limitatā ē et distincta lesio opationūz aia
lū: ostēdit lesiōē i eo: qd⁹ ē nō sicut vlt⁹: s⁹ sicut particularis
et distincta cā. et p⁹ p⁹his eidē ē succurrēdūz et nō cordi. et ita
i egritudinib⁹ p⁹p⁹is ledētib⁹ sensū et motū: p⁹rie cerebro et
nō cordi sunt applicāda remedia.

Contra q⁹ scōm opi. arist. p⁹sert imo debiti ē etiaz
remedia applicare cordi. q⁹ p⁹oratio p⁹nci
pali vigozaf et scōariūz. s⁹ scōo opi. galie. nō. Et q⁹ cerebrū
ē p⁹imū p⁹ncipiūz i opatōes sēsus et mot⁹: q⁹ nō eodē mō et.
Cōdōm q⁹ q⁹stūcūq⁹ poneret cerebrū scōm galii i sensu et
motū p⁹imūz p⁹ncipiūz et epar i opatōes nāli. Qd⁹z istī istoz a
corde aliquo mō h⁹z dependentiā: cur⁹ signū q⁹ nullūz ab il
lo absolui pōt. p⁹supponit igit⁹ viri⁹ et aia cerebrū aiaz et virtu
tem vitale et nālem: et ita illis et eaz organia mel⁹ d⁹posi⁹
mel⁹ d⁹ponit cerebrū et p⁹nt sensus et mot⁹. et sic p⁹sert in
egritudie sensus et motus lesia coz b⁹si disponere. Ad ar
gumētūz p⁹ solutio. Pro auctoritate Auer. dic q⁹ in hoc
fuit aduersari⁹ auic. et nō b⁹si dixit. vel dic q⁹ ista ing⁹sitio est
neēia. facit. n. te cognoscere an epar sit solū p⁹ncipiū sanguis
nis: eo mō quo stomachus chilian etiā vlt⁹ira hoc beat p⁹ci
piū i virtute nāli. Flota tū auctē nā fuisse i hoc fere ab oī
bus alijs p⁹his diuersūz: eo q⁹ voluit ipse colcodeā ēē causā
imediātā i p⁹ductōe virtutum membrorū: vt in naturalibus
magis habet videri.

¶ Debet autē scire et credere i diuersitate p⁹ma
qd⁹ nō ē ei curādū: vtz coz sit p⁹ncipiū sentie
di et motōis cerebro: et virtutis nutrictūs epi:
aut nō sit: Cerebrū nāq⁹ siue p se siue post coz
beat p⁹ncipiū aialium actionū existit com
paratōe alioz mēbroz. Et epar sūt actionū
naturalium nutrimentū p⁹ncipiū existit
alioz membrorū comparatione.

¶ Ostendit qd⁹ circa virtūz sit tenēdū. et p⁹io circa p⁹ma.
scōo circa scōam. ibi scōa. Et de alia. p⁹ia p⁹. Pro cui⁹
tū ampliori declaratōe p⁹mo nota: q⁹ nō fuit i⁹tenio aut. me
dici nullo mō debere scire coz ēē p⁹imūz p⁹ncipiū. nāz b⁹ d⁹
scire medicus: qm⁹ ignorātia hui⁹ p⁹pedire posset i certo casu
rectā curā. v⁹z q⁹ medicus hoc scire: p⁹supponēdo. s. nō autes
via demōstratua p⁹bādo: neq⁹ hoc inuestigādo: eo q⁹ h⁹mōi
inuestigatio p⁹ntet ad sup⁹ioē artificē. q⁹ ad p⁹hilosophū.

¶ Scōo nota q⁹ id dixit auic. i l⁹ra: q⁹ non d⁹ curare medic⁹
m⁹lū diligēt⁹ inuestigare an cerebrū beat a corde an a seipso
q⁹ sit p⁹ncipiū aialium actionum. s⁹ itez epar nāliū nutrien
tiā. nā quomōdūq⁹ sit nō d⁹ diuersificari opio medici in co
gnoscēda et curāda egritudie. siue. n. cerebrū a se siue a coz
de beat p⁹ncipatū i sensu et motū: satis ē medico q⁹ nocumē
tum i cerebro ē cā lesiōis h⁹mōi opationū. S⁹z posset ali
quis obijcere: qm⁹ nocumētum i corde ē etiā cā lesiōis hu
i⁹scemodi opatiōis. s. sensus et mot⁹: vt p⁹z i sincopi. Ad
qd⁹ pōt dici q⁹ istud vez ē. bec tū ē d⁹ia: nāz et nocumēto
cordis ledunt oēs opatōes tā nāles q⁹ aiales et. Vterūz ex
nocumēto cerebrū nō neēio accidit hoc: s⁹ solū vt dictūz ē.
Et id p⁹prehēdi pōt cerebrūz fore tanq⁹ particulare p⁹nci
piū: coz autē tanq⁹ vlt. T⁹rtio nota q⁹ vbi auic. dicit in
l⁹ra cerebrū esse p⁹ncipiū aialium actionū p⁹para: de alioz
mēbroz. ly alioz mēbroz pōt expōi vupl⁹. p⁹ qd⁹ alioz mē
broz. s. a corde et cerebro. et bec expō videt⁹ satis cōsona

littere. nā immediate aī locutus est aīc. de corde z de cereb-
bro. idē nunc videt excludere membra alia ab eis de qbus
fecit mentionem. Et hāc expōnem etiā magis acceptarent
philosophi. C. Secūdo vō pōt expōni cerebrū cē principium
actionum aīalium pparatione. s. oīum mēbroz alioz a cere-
bro: z hec expōitio magis placeret medicis. nā ipī non ha-
berent p inconvēnienti cori dependentiaz qdam habere a
cerebro i opatiōib⁹ aīalib⁹: z p oīa applices mō debito hāc
duplice expōnem ad ly alioz mēbroz pparatōe dā parum
infra aīc. dicit q epar ē principii actionū nālium nutrien-
tium pparatōe alioz mēbroz. C. Quarto nota q notāter
dicit aīc. i. līfā epar cē pncipiū actionū nālium nutritiū.
nā vt infra videbīf. doc. vi. hui⁹ pme sen. ca. pmo. virt⁹ nālis
ponit eē duplex. quaz vna ē ministrās i re nutritiū: z b⁹
sedes et opatiōnū ipsius pcessus ē epar. z hec ē illa q voca-
tur nālis nutritiā. de qua ē i pñti lectōe loq⁹ aīc. altera vō
vīus nālis est ministrās i re generationis: et hui⁹ habitatio
et ipsius opationum pponentus sunt testiculi. z de hac na-
turali non loquitur hic aīcēma.

C. Et de alia qdē dīversitate dī scire z crede-
re q nō eēt cī curādū vīz vī nālis i tali qua-
le ē os in pncipio generatōis ab epe venerit:
aut eā p suamet pplone mereat: aut nihil sit
eoz. S. dī credere q hec virtus ad ipm nō
pfluat nisi ab epe. nā si iter ea via clauderetur
z os nutrimentū aptū haberet: cī actio dīstru-
eret quādamodū sit i sensu z motu: cū neru⁹
q puenit a cerebro stringitur.

C. Quidā qd i scēba dīversitate dī tenere medic⁹. scēdo remo-
net dubiū. ibi scēba. C. Tūc vō. C. Dicit pmo q de alia dīver-
sitate medic⁹ dī scire z credere q nō dī medic⁹ curare: vīz
virt⁹ nālis i tali quale ē os venerit ab epe a pncipio genera-
tionis: aut os mereat illā vīutē p suam pplonem: sicut dixit
alia scēba que ponit q a generāte oīa mēbra fuit dāta b vīr-
tus ossi: aut nihil sit hoz. qz. f. nec ab epe nec a generāte oīa
mēbra habuerit. f. pncipali. f. supple fuerit aliq⁹ agens vīe
dāns istā virtutē: puta colicoles. S. tandē credere dī q b
vīr⁹ nō pfluat ad os nisi ab epe. Nā si iter epar z os via clau-
deret z os haberet nutrimentū aptū: cī actio i nutrimentū
destrueret: sicut i mēbris sensibilib⁹ z mobilib⁹ destruit
sensus z mot⁹: cū neru⁹ q a cerebro puenit ad ista mēbra de-
struit. C. Nota pmo q p mēbris tale qle ē os ielligit aīc.
oē mēbris qd vī habere vīutē inatam tñ. C. Secūdo nota q
scēdm medicos nullū ē mēbrum qd immediate toti distribuat
spūm nālem z sanguinē: nisi epar. iō hmdī pncipiū attribuit
medic⁹ epi. C. Tercio nō. q si p polē spūs nālis ab epe ad
mēbra trāsmittas pntue pseruaret i mēbris: z nō resolueret
tur nō esset neqia via epi ad mēbra p nutritatōe. z ideo dī-
xit Bal. q hmdī mēbra si idigūnt pōz vī venat: si eoz sub-
stācia fuisset i deficiens. de b etiā pti tactū est supra.

C. Virtus vero illa ossi naturalis facta est dū
cū permansit complexio.

C. Remouet dubiū. dicebat. n. ex pcedēti pncipia seq. q oīo
sūt pēder vīus nālis i ossē ab epe: z aīalis i mēbris sensibilib⁹
b⁹ z mobilib⁹ a cerebro. cū ppositū dīcat exp. mentū. sic
enī illa virtus cēt inatā sicut nālis. Danc obiectiōne remo-
uet dī. q lī aliquo mō sit ille nō tñ oīo. qz virtus nālis ē fa-
cta māsua z fixa i ossē dūz eius pplō māsrit. f. nō est ita de
aīali. accedit. n. z recedit a mēbro vīuo z sano manēre.

C. Sciendū pmo vt videbīf in qōne. lī tā opatio ossis qz
opatio mēbris sensibilib⁹ z motū pncipiat aliquo mō p īfluxū
a pncipali z pplonem inatā. vīnt tñ: qm opatio aīalis vī-
det magis p īfluxum alteri⁹ qz per innatā pplonēz perfici.
ecōira vō nālis. vī saltē plus opatur īfluxus pncipalis ad
aīales qz īfluxus nālis ad nālem opatiōē: cuius cā i qōne
tāget. Ex quo p multo plus variat opatiōes nāles ex va-
riatōe pncipalis mēbris qz aīales mutēt ex simili mu-
tatione. C. Secūdo z clari⁹ sciendū q dēpendētia vīutis nā-
lis ossis ab epe i alioquo puenit cū dependentia vīutis aīalis
mēbris sensibilib⁹ z motū a cerebro: z i aliquib⁹ dīffert ab ea
dem. puenit. n. qz sicut retracto epi īfluxu destrueret opa-
tio nālis nutritiā: ita cerebro īfluxu retractio destrueret ope-

ratio aīalis: sensibilib⁹. f. z motū. Differunt autē primo: qz
spūs nālis q ab epe trāsmittitur ad mēbrum: ita sibi intri-
secat q a mēbro nō reuocatur. spūs autē aīalis non sic: sed
magis stat deriuat⁹: z sub pncipia forma īfluxus. C. Differūt
scēdo: qz magis nēcūis est ad esse mēbris īfluxus spūs natu-
ralis qz aīalis: cū ei⁹ opatio sit magis necessaria. in somno
enī qstūcūqz retractat spūs aīalis vīget. tñ p tūc opatio na-
turalis et mēbris bene pdurat in eē: qd nō ptingeret si pñt
retraheret spūs naturalis. C. Tercio differunt: qz nō sen-
sibilib⁹ tpe possit pducī actio aīalis sine actuali īfluxu cerebri.
ppter qd Bal. pmo iterioz assimilat īfluxum cerebri spūe
dōi a cerebro puenit. ecōira vō esset de actōe nāli. tanto
enim tempore pmaneret qto mēbris p spūm sibi ītrīsecatū
pseruaret pplō. z hoc ītellexit aīc. i. tē. pñt dī dīxī: virt⁹
vō illa ē facta nālis ossi dī ei⁹ pplō pmaserit. zc. C. Tercio
sciendū q duplī imaginari possum⁹ clausa via iter os z epar
nutrimento pñt destrui opatiōē ossis in nutrimentū. pmo
q tūc dēf. cū ossi ppter hec qūtas īfluxa a pncipali p quā
os agit q stat: sue pploni: sicut pfectio actūas ipsam. z b for-
te dīffert scēba scēta. Scēdo: qz qstūcūqz esset virt⁹ i ossē sa-
na et integra b se sufficiens ad opatiōē ossis: nō tñ clausa via
erit mī in quā dī agere os sufficiēt opatiōis ossis recep-
tiua ppter ipam nō habere debitā dīspōnem a pncipio qd
ē epar. scēdo quā īmaginātiōē saluari possz: qz si epar nul-
lā īfluaret mēbris spūm. saluat tñ pncipat⁹ respectu alioz
mēbroz: qz ab eo dēpēdet vt a pncipio dīspō debita nutri-
mentalis materię sicut dictū est. Tūm aut pter spūm z p
paratiōnem materię iam dictam epar aliam virtutes vel qū-
tatem īfluat: tangetur īn questione.

Ex hoc soluit dubiū. Posset. n. videri a medico alif
eē opandū circa curā ossis eā actio circa nu-
trimentū deficeret penes primā. z alī penes scēbas scētam.
qz apud scēbam scētam necesse ē autēdere epatiōnē aut apud
primā. iuxta. n. scēbam patif os epe patiēte: f. nō iuxta pñā.
C. Pōt dīcī pmo quasi caullādo: qz siue ab epe siue non ab
epe pueniat mala pplō i ossē codē mō curat. f. p pncipia: vt
scēba calida frigidiē: et ecōuerso. C. Alī. z meli⁹ qz secundum
vīrāqz scēba patif os patiēte epe. scēdm primā ex defectu vī
īndīspōne materię. scēdm vō secundā ex defectu vī īndīscōn-
uenientia īstrumētū. C. Alī dīxerūt q lī ille due scēte in b
dīffertīficatūz q vna ponebat virtutē ossis carā cē a ge-
nerāte. f. a spermate. reliqua vero a corde z ab epe. creden-
dum tñ est illos voluisse illā virtutē pseruari p calorem cor-
dis et epi. qd forte notauit aīc. dā dīxit. et debet credere
qz hec virt⁹ ad ipsum nō pfluat nisi ab epe zc.

C. Et tūc qd explanabīf ei dīuīsiōnis habitu-
do: z videbīt membra pncipalia que sunt: z
membra pncipalib⁹ dēseruientia: z mēbra
nō pncipalia absqz seruītiō.

C. Ex istis pcludit alia dīuīsiō. scēdo declarat mēbra: ibi scēba
Membra vō. C. Dicit pmo q ītellecta dīuīsiōe sup⁹ pōita
medico explanabīf bitudo dīuīsiōis istī quaz nūc ponit. f. mē-
broz quedā sunt pncipalia: quedā seruīentia pncipalibus: z
quedā sūt non pncipalia absqz seruītiō. C. Nota pmo. appa-
rebit bitudo dīuīsiōis. i. bita dīuīsiō. vel bitudo. qz pportio
z pparatio mēbroz: istī dīuīsiōis que nūc ponit. quoz duo
se hnt relatiue: vt pncipale z seruīes pncipali. tertius vō ne-
gat vīrūqz. Dī aut hec dīuīsiō ex illa. qz ex ipa seqt. ex b. n.
qz scio aliq⁹ ē mēbra tribuētia scio aliq⁹ ē pncipalia siue ab
solute siue nō absolute dicātur talia. ex b etiā scio aliqua ēē
pncipalib⁹ seruīentia. qz nō pñt pncipalia sine seruīentib⁹ pnci-
paliū sūt ad actū dūcere. ex hoc ē scio aliq⁹ ēē non pncipa-
lia absqz seruītiō. qz scio aliq⁹ ēē q solū recipiūt z nō pparāt
aut dēferūt alijs. C. Secūdo nō triplī ītelligi possē aliq⁹ mē-
bris ēē sine seruītiō: sicut triplī sumit seruītiū. pmo qz sine
aliq⁹ opatōe cōi vī pncipia. z sic nō ītelligit hic: qz frustra eēt
ista mēbra. scēdo sine seruītiō. i. sine vīlitate aliq⁹. z itēz p b
ēē falsū. ossa. n. faciūt vīlitate sustētando. caro z pinguedo
replēdo vacuitates. tertio sine seruītiō. f. appropriato alicui
pncipalib⁹ p opatōe pncipalī ordinaro. f. latior vī pparatio
rio. z sic ītelligit b. mltā. n. sic sūt nō pncipalia sine seruītiō.

C. Mēbra vō pncipalia sūt mēbra q primariū
virtutū q i corpe existūt q ad hoc sūt necessa-
rie vt singularē: aut spēs pdurēt pncipia bnt.

Circa declarat primis membris. scdo omisso tertio taq p se noto declarat scdm scda ibi. Debzo vero seruituti. Dico ponit generalē descriptionē mēbrū pncipal. scdo declarat quedā posita in illa. ibi scda. Scdm vō singularis. **C** Dicit primo q mēbra pncipalia sūt ista q hnt pncipia primarum virtutū que sūt in corpore: que virtutes sūt ad hoc necē: vt in diuīdū aut spēs pseruet. **C** Nota pmo q multiplī dī aliq virtus prima: tpe vel generatōe: vt vegetatiua. ij. de aia. et ij. de generatōe aialium. vi. ca. pfectōe vt viri aialis vl co gnitiua. cōitate etiā. z sic sūt tria genera prima. **C** Secūdo nota q lz autē. ptra se inuicē diuidat: mēbra ordinata ad cō seruationē indiuidū z ordinata ad pseruationē spēs. illa tam que faciūt ad pseruationē indiuidū faciūt et ad pseruationē spēs: p qto nō pseruat spēs sine ipō indiuiduo. que autēz boz sūt nobiliora nō pntinet ad pns. **C** Tercio nota q mēbra pncipalia ab alic. in lra numerata sic dicuntur pseruare indiuiduum seu spēm. per sua enim temperamēta pducunt instrumēta aliqua que trāsmittit sup totum pseruat cuiusq mēbrū tēperamētum: aut trāsmittit ad locū generatōis faciūt ad indiuidū nouā pductionē. z pnt ad speciei pseruationē: vt cor: mediastib. arterijs influēdo toti vitalē spēm: pseruat vitam in toto: z cerebrū mediastib. neruis influēdo toti spēm aialem pseruat in toto sensus z motū. sensus enim z motus sūt in loco sive cōm locū ē neciūs ad vitas aialis. vt colligit primo de sensu z sensato. z. ij. de aia. epar vero mediastib. venis nō pulsantib. influēdo toti spēm naturales pseruat in toto nutricaoē. Sistrō testiculī p suūz tempamētū gñatiū spēs gignitū: q trāsmittit ad locum generatōis generat vt dictum est. **C** Ex quib. patet ppter quid aliq mēbrum dicit pncipale. dicitur. n. tale ex hoc q p eius tēperamētū vt dicit ē ē pductionūz aliq virtutis vel instrumētū: puta spēs p se effectiue pcurritis tāq pncipale instrū ad indiuidū vel spēs pseruationē. **C** Dico scdo q qñcūqz stomach. sūt gñatiūz aliq neciō regitū ad generatōē vel pseruationē indiuidū: puta chili. nō tñ oz dicit pncipale mēbrū. lz. n. chiliū necessariū pcurrat ad gñationēz vl pseruatōēz indiuidū. B tñ nō ē effectiue: sū solum māliet.

C Scdm vero singularis durabilitatez sūt tria pncipia: cor qd ē pncipiū virtutis vite. z cerebz qd ē pncipiū virtutis sentiēdi z motū. z epar qd ē pncipiū nutricaoē.

C Primo declarat primis. scdo scdm. ibi scda. **C** Dicit pmo q ad singularis durabilitatē faciūt tria. pncipia pncipia dicta. scdm. cor: cerebrum: z epar.

C Scdm spēm spēs pncipia durabilitatē sūt pncipalia hec tria: z et aliud quartū qd spēs existit. p pncipiū: z sūt testiculī q vni rei sūt necessarij: z ad rē aliā inuatiui. Necēssitas ergo ē ad sperma generatū qd genealogiā pseruat. Inuatiui mētū vō ē ad hoc vt pplemētū forme dēt et ppo masculina z feminina pseruet: q spēbus aialis accidētia sūt isepabilia: z nec sūt ex rebus in aialitatis cēntiam ingredientibus.

C Dicit scdo q ad pseruationē spēs faciūt iā dicta tria pncipalia mēbra: quartū qd ē spēs pncipiū. scdm. testiculī q ad vnam rē sūt necessarij z ad aliā inuatiui. necessarij. n. sūt ad generatōis spmā qd pseruat genealogiā. viles vō sūt vt def pplemētū forme z pseruet ppo masculina z feminina q sūt accia isepabilia aialis. q nō sūt ex reb. igrediētib. cēntiā aialitatis zc. **C** Sciendū pmo q lz testiculī scdm sniam medicorū p eoz tēperamētū imēdiatē tribuāt formā spmā. psupponit tñ in hoc influēdo cordis: epīs: z cerebz. influētūz vitalem nālem: z aialē spēm: ex qb. integrat spēs gignitū. oz. n. vt sit ei ex oi mēbro pncipali fons: z ex alijs mēbris reludatōis etiā vsq ad pmas radices. scda. xxiij. trac. pmo. ca. iij. qd ē de canis spmā. Ex quo patz hec tria mēbra pter testiculos nō sūt ad pseruationē spēs cēntiā. p qto pseruat indiuidū: sū ē p qto vt cēntiālē ordinatā pcurrit ad spmā pncipali gñationē. bñ lgit dicit aut. scdm spēs durabilitatē sūt pncipalia hec tria. **C** Scdm nō scdm sniaz medicorū nō sūt bē ē sermonē b testiculīs viroz: sū ē muliez. z bñra declarat autē. qd ē p eoz inuatiui qd vtriusq testiculū attribuit. **C** Dicit vō def pplemētū forme. i. figure z pōni. q per eos

bñ distinctio maris z femie. scdo p eos dat pplementū for me. qz vniqz qd ē i sua spēs pfectū z pplemētū cū pōi i opatōez sibi debitiā. iō tñ vir z mulier bz pplemētū sue forme qñ pōi i opatōem zc. s. sibi sile generare: qd ē p testiculos. Recipit tñ hec expō istantia. qz magis videt hec necessitas q inuatiui. **C** Scdm inuatiui ē qz p eos reuerberat calor sup toto p que itegrat et habilitat indiuidū ad suas actōes: cū gñū ē. qz p castrationē efficit vt effeminat. z maloz morū. dñr at masculia z femina ppo accia isepabilia spēs aialis: nō tñ oib. qz nō orbatis z plib. ex putrefactiōe genitōis sū pfectis. z iō nō sūt cēntiam aialis ingredientia. vir enīz z mulier sūt cēntiālē eiūsdē spēs: lz differant seru.

C Embrozū vero deseruiūt alia sūt que seruiente deseruiūt pparatoria: alia que seruiente seruiente latozia.

C Declarat scdm mēbrū dionis. z sūbdiuidit. scdo declarat mēbra. ibi scda. Et pparatoria. Dicit p. **C** Nota sū nom seruit. ē equocū. sumif. n. qñqz p quacūqz vtilitate vel pferētia mēbrū ad mēbz. tñc mltiplex ē. s. sūstetatozia vt offiū. defensoria vt cū. expurgatoria: vt nariū: itestioz zc. z sic sū sumif b. scdo sumif p pferētia mēbrū ad pncipale p sua pncipali opatōe. z sic repit duplex. eo. n. qd oē mēbrū pncipale bz alijs influere: necessariū ē mēbz hūc influēdo deserens alijs mēbris. z sic necessariū ē mēbrū seruies seruiente latozia. et qd spēm p influēdo alijs trāsmittit ēdū nō pōt pncipale generare: nisi ex pparata mā. iō vltra hoc necessariū ē membrum sibi seruies seruiente pparatoria.

C Et pparatoria qd seruīt vocat vtilitas. latozia vō seruīt absolute vocat. seruīt aut pparatoria ē atēqz pncipale opet. z latozia seruīt ē postqz pncipale opatur.

C Declarat mēbra diuisionis. scdo exēplificat q quolz seruio pncipaliū. ibi scda. Cordis vō. **C** Dicit p q seruīt pparatoria vocat vtilitas. s. seruīt latozia pncipale dñ seruīt absolute. **C** Dicit scdo q seruīt pparatoria ē atēqz pncipale opet. s. latozia ē postqz pncipale opatū fuerit. **C** Nota pmo seruīt pparatoria pncipale videt ipotare pferētia ad pncipale opatōes pncipalis. iō p antinomia sū vocat vtilitas. videt. n. ex seruiente pparatoria pncipale aliq lucrari. Per latozia vō tribuit. in quo vti deseruit vt seruīs. z p hoc seruīt absolute dñ. **C** Dicit. iō mēbrū sū seruīt seruiente pparatoria z delatozia: vt artaria venalis cordi aerē pparat z recipit ab eodē spēm z sanguinē arteriale. s. diuisio nō bona. negāda ē pna. nec ponit hec diuisio tāq mēbroz neciō ex nā rei distinctioz: vt pbat argumentū. **C** Scdm nota q scdm autē. i. lra. seruīt pparatoria dñ qñ an paratoria. qz. s. an opationē mēbrū pncipalis parat aliq pferens ipi pncipali in opatōe: sicut pulmo pparat aerē cordi imaginādo pulmonē remittere et refrāgere aeris qñtates: z aliqua forte sibi dare occultā pncipiatē: qua postea i corde scdm se vl aliquā ei. partē i spēm puerat. s. n. aer nimio frigidus subit occurreret cordi ipediretur spēs generatio. iō zc. Et sistr stomach. pparat chili epatū. s. seruīt latozia ē seruīt qua mēbrū seruies deserit alijs mēbris illū qd pductū ē a pncipali mēbro cui talī seruīt. sicut arterie deserūt ad aliā mēbra pncipalitā z sanguinē arteriale a corde generatū. z vene nō pulsatiles deserūt ad aliā mēbra spēm nālem z sanguinē venales in epē generatū. qz ergo nō pnt deferre nisi qd generatū ē. iō bene dicitur in littera hanc seruientes latoziam cō postqz pncipale operatum sit.

C Cordis vero seruies pparatoz est sicut pulmo: z ei seruies latoz ē sicut artarie.

C Exemplificat nūc autē. ostendēs vt dicit ē: q nā dicat eē mēbra respectu pncipaliū mēbroz seruētia: z pmo cordis. scdo cerebz. tertio epatis. quarto testiculorū. partes patēt: **C** Dicit primo. seruies cordi pparatoz est pulmo. de latozie vero arterie. **C** Sciendum pulmonem seruie cor di seruiente pparatoria. primo secundū Sal. opinionem. vij. de vtilitate particularium. capi. de pulmone. z. viij. de inuatiui membroz. pmo capitulo. et in libro de vtilitate anbelitus: vbi ponit pulmonem pcedigere z pcedi ponere aerem attractum per anbelitum: quid cor proueniēs pueritū in spiritum. qz igitur sic materiaz spiritus pparat: pulmo cordi seruie dicitur seruiente pparatoria.

CSecundo secundum suam verioriem servit pulmo pparatoe cordi. q. pparat aerem debentē tepere calore cor dia z spūs. ppter quā tepentia generat spūm vitales sine qua nō generaret: vt etiam in textu immediate precedenti dictum ē. Et possem⁹ dicere q. vapor sanguinis i corde i spūritum trāsmutatio cor porat se p mifer ipm subliatōe et pparado: vt trāsmutatioē a corde debite recipiat. **C**Nota tñ q. l3 de pulmone solū explicet anic. tanq. de manifestio ri: nō tñ negasset alia mēbra cordi seruire seruitute pparatoe: vt epar vene: i multū mediate stomachus. nā pulmo finaliter deputat⁹ est ad seruitutē cordis: z ad illud limitatus: nō sic autē alia mēbra dicta. ideo de ipso pot⁹ q. de alijs membris explicationē auic. **C**Et quo sequitur idē esse membruz pncipale z seruicē pncipali scdm distinctas tñ rōnes. z per pñs diuisio supius posita nō fuit diuisio mēbroz ex pte rei necio distinctoz. **C**Secundo scienduz non ē intentionem Auic. solū artarias seruire cordi seruitute latoe: imo et vene et artaria venalis: s. de his vt notiozib⁹ explicationē.

Sed diceret. videt⁹ ē q. cor seruitute pparatoe seruiat pulmōi: cui sibi pparet sanguinē quo nutrit. vt. vij. de iuuamētis. ij. cap. **C**Dom q. ista nō ē seruitus: q. nō ē pferentia p pncipali opatione: sed est velut retributio quedā p seruicio.

CCerebri vero seruicē pparatoe scit epar: z alia nutrimentū membra z custodie spiritus z latoe est sicut nervi.

CExplicationē de cerebro dicēs: q. cerebri seruicē pparatoe est. sicut epar z alia nutrimentū mēbra et custodiēs spūs z latoe seruicē ē sicut nervi. **C**Sciendum pmo epar seruire cerebro seruitute pparatoe. pmo scdm Sen. q. pparat materia nutrimentalem. ex qua tādē spūs aialis i cerebro gñat⁹: l3 pmo vitalis i corde. et modus iste ē valde immediat⁹ que nōnulli rudiores reprobare conātur. s. illud qd addit i fra: et aliqua nutrimentū mēbra videt⁹ pfirmare suam Bentilis. Alij alr dñt epar seruire zc. p quāto i cerebro ex ipso vitali i rete mirabili sit aialis p verā digōnem que ē opatio nālis z per pñs pficiat mediate spū nāli dato ab epe. epar q. seruit cerebro dādo et preparando sibi spūm nālem quo pducit spūm aialem requisitum ad pseruationem zc.

Contra. q. tunc idē simul esset pparatio siue iuuamentū et opatio. q. hec generatio spiritus naturalis est opatio vt patet. z illam ē pparatio siue iuuamentum. igitur zc.

Pro isto pceditur pso: nec illud repugnat respectu diuersoz. **C**Contra per pñs tñc pcurret epar ad generationem spiritus animalis q. cerebrum.

CDo: est dici q. epar concurret quo ad trāsmutationem absolute prius. quod autem limitate pducit tepamentū aialis spūs est cerebrum. vel dic q. epar dat instrm. s. spūm nālem: quo postea vt instrumento viit virt⁹ z tepamentū cerebrū. **C**Et nota q. per alia nutrimentū mēbra intelligere possum⁹ stomachū venas. et quidā etiā intelligūt cor. p custodias aut spiritus intelligunt quidā cor. alij artarias z pncipue subeticas i q. spūs vitalis tēdens ad rete mirabile aliquas recipit pparationē. Aliqui vero p eas intelligunt rete mirabile in quo sit spiritus animalis ex vitali generatio. hec omnia probabilia sunt. quare zc.

CEpatis vero pparatoe seruicē ē sicut stomachus: z latoe ē sicut vene.

CExemplificat de epate: z patz. **C**Nota pmo vene duplices sunt. quedā ante epar: vt mesaraice deferētes chylum a stomacho ad epar. i quib⁹ etiā chylus quādā pparationē recipit z rubescit. et iō ille seruūt epati seruitute pparatoe. l3 etiā pcedi possit q. seruūt seruitute latoe postādo sanguinē ab epe ad stomachū z intestina. Alie sunt vene post epar p quas ab epe sup toto deferit sanguis: z ille seruūt seruitute latoe. z de illis pncipue intellexit auic. **C**Secdo nota non solū stomachus epi seruire seruitute pparatoe. s. etiā potest idē pcedi de corde z artarijs. p q. cor sibi spūs pparat ex quo d3 fieri nālis: et istuz vitalē p artarias maxime trāsmittit q. paratoe ē vt trāsmutet i nālem.

CEt testiculoz quidē seruicē pparatoe sunt sicut mēbra que ante q. ipsi generant spma.

s. corz seruicē latoe ē virga i viris z vene que sunt iter cos z ipam. z i mulierib⁹ similiter sūt vene que sperma ad locū pceptōis pellunt: z mulieres insuper habēt matricē per quam spermatis completur vtilitas.

CExplicationē de testiculis dicēs: q. seruicē pparatoe comz sunt mēbra que generāt sperma ante q. ipsi testiculi. z seruicē latoe i viris ē virga: z vene que sunt mediātes iter testiculos z virgā. et subdit etiā q. i mulierib⁹ sunt vene que impellunt spma ad locum pceptōis. z pñs que seruunt seruitute latoe testiculis muliez. et vltra hec hñt matricē p quā pplet vtilitas spermatis. **C**Sciendum pmo q. p mēbra generatā spma añ testiculis intelligere possum⁹ tria pncipalia mēbra alia q. b⁹ decidit p parte corpulēta p spermatis et pars etiam spūosa. dñr autē generare sperma añ testiculoz: q. pmo sunt nā testiculis i gñatione spermatis. testiculū autē hoc facit virtute ruz pncipaliū pcurētum: z pcedit pue cordis et epi. vel dñr generare añ: q. añ pparant mās q. i testiculis puerat i sperma. **C**Secdo p mēbra que generant sperma añ q. testiculū possum⁹ intelligere vasa inuoluta ante testiculos mām i sperma trāsmutandā multū pparatā: ita vt in eis beat similitudinē spermatis: l3 soluz i testiculis scdm suam gal. acquirat ista mā verā formā et temperamētum spermatis: nō tñ p hoc excludit seruitutē pparatoe cordis: epi: et cerebri: sicut dñi ē. nā cor pparatoe seruit dādo spūm vitalem: et epar dādo sanguinē z spūm naturalem: cerebrum autē spūm aialem exhibēdo. **C**Secdo nota q. p venas que sunt inter testiculos et virgā debem⁹ intelligere vasa quedā seminaria mediāta inter testiculos z virgāz p que a testiculis ad virgā deferat sperma in actu coitus. z abbreviatur tunc vt sperma citius transeat. hec autem non sunt vene proprie dicte s. simulantur venis: aut dñr vene: q. oze ab emulgetibus venis. **C**Sciendum tertio i mulieribus reperiri duplicia vasa seminaria. quedam enim terminantur ad os matricis z effundūt hōra coit⁹ salinale sperma hōra delectatōis. alia vero sunt magis itra terminata ad cōcanum matricis eadem hōra ipellētia sperma ad locū pceptōis. vtraq. igit seruiunt testiculis muliez seruitute latoe. matris vero videtur seruire pparatoe virtuti in forma tue. q. pstringit super sperma et ipz pseruat. et iō dixit q. p ipam vtilitas spermatis completur.

CSal. aut dixit q. mēbroz alia sūt q. opatio nē tñ efficere hñt: alia q. iuuamētū tāti. z alia sūt q. opationē z iuuamentū hñt: pimum est sicut cor. scdm est sicut pulmo. tertiu sicut epar.

CDonit diuisionem sumptā a fine ad quē finalia natura deputata sunt mēbra. et p3 distinctio que sumpta ē a Salī. pmo iterioz. **C**Nota q. hec diuisio non sufficēter pprehendit omnia mēbra. plurima enim nō pncipalia sine seruitute nec operationem faciunt nec iuuamentum. **C**Intelligēda est igit diuisio sic. membrorum de quib⁹ i pcedenti particula dictum est. s. pncipaliuz z seruientium pncipali: alia efficiunt operationē tñ zc. et si vis vt diuisio sufficēter comprehendat: addatur illud membrum. quedāz nec habent iuuamentum nec operationem.

CDico autem q. per operationem oportet intelligi illud qd cū re solūmō opationū in vitā singularis igredientiū pplet: aut i spci pmanētia sicut cor in generatōe spiritus.

CDeclarat mēbra dionis. z pmo pimum. scdo scdo. tertio ruz. ibi scdo. Et p iuuamētū. ibi tertia. 3 pmo dō epar. **C**Dicit pmo p opationē intelligēdā ē illud qd solūmō ppletur cū re opationum igredientium vitā singularis aut permanētia spci: sicut cor in generatione spiritus vitalis dicitur facere opationem. **C**Nota operatio sumitur tripliciter. pmo p qualibet passione vel actione membri quecumq. fuerit. z taliter non sumitur hic. **C**Secdo pmo pncipali operatione ad quāz mēbra finalē ordinat quāz visionē oculi dicim⁹ opationē. Alia vero opationes i oculo visiōi subseruicēs non opatōes s. poti⁹ iuuamēta appellam⁹. z nullo istoz modoz sumitur hic. **C**Tertio pmo operatione solūmō p se se ordinata

ad observationem sp̄ei vel individui: sic sumitur hic:

Eterbac distinctio sequitur r̄sio ad q̄onem qua querit. vtrū q̄s mēbz hēat opatōes. Cōm ē enī q̄ sic accipiendo opationē p̄mo et sc̄do mō. h accipiendo opationē tertio mō solū principale mēbz bz opationē. C̄ Sciendū sc̄do q̄ ista l̄ra pōt habere p̄les intellect̄. p̄mū est intelligendo p̄rem effectus: et p̄pleri finem attingere. est igit̄ sensus q̄ opationē intelligi ōz illud q̄ solūm p̄plef. i. finem attingit cū r̄e. i. cū effectu opatio- nuz vitā singularis aut sp̄ei permanentiā ingredientū. v. g. cor i factioe sp̄is vitalis dicit̄ facere opationes. q̄ illa ge- neratio sp̄is vitalis nō attingit finem q̄ ē vitā dare nisi cūz sp̄ū vitali q̄ est effectus opationuz ingredientū vitā singu- laris. Spiritus. n. vitalis manens b̄mō solus p̄ cūz p̄fina sc̄m finiam gal. dat vitā. q̄ formā t̄ temperamenti mēbro r̄i p̄servatiū. sed sic nō est de epate. non. n. solū attingit si- nem cū r̄e. h̄ ultra hoc ōz sanguine trāsmutari in hūmi- ditates sc̄bas. iō non soluz cūz sanguine t̄ sp̄ū suo attingit finem r̄e. Et sc̄m hoc opatōes possūm appellare isto ca- su ipsam sp̄is generationē i corde que h̄c finē dat et dare vitā attingit solūm cūz r̄e. vel ēt ipsa vitā quā rationē que est finis: q̄ solūmodo taliter attingit. C̄ Alter dico opati- onē illō q̄ solūmō p̄plef cū r̄e. i. p̄ducendo r̄e opationi r̄e. C̄ Alr̄ dico opationē. i. mēbz b̄is opationēz t̄m: cūz si- nis p̄plef. i. attingit cūz r̄e opationuz solūmō vitā singularis aut sp̄ei p̄manentia ingredientū: sic q̄ si alteri p̄cipali finit p̄ se subordinet̄: sicut cor i generatōe sp̄is facit op̄erationem dādo toti vitā r̄e. C̄ Alr̄ alij v̄nt q̄ actionuz victor̄ mem- broz quedā est opatio t̄m: vt vitā dare per sp̄m cordis vi- tales. quedā ē iuamentuz t̄m: vt opatio pulmonis. q̄dā v̄o est final iuamentuz t̄ opatio: vt opatio ep̄is ē op̄ratio t̄ iuamentū respectu nutriticōis toti. t̄ tunc sic exponitur l̄ra. q̄ per opationē intelligi ōz illud. i. illa opatio q̄ solūm mō p̄plef r̄e. absq̄ hoc. f. q̄ ad illā opationē ordinat̄ per se: vel absq̄ hoc q̄ illa opatio alteri opationi p̄ se p̄ferētiā faciat. t̄ hoc sc̄m finiam Gal. erit v̄ez: q̄ vult q̄ finis sp̄itū vitalis p̄ se est solū dare vitā. C̄ Et penes hoc possit p̄cedi q̄ h̄ cor faciat opationē t̄m. i. aliquā actionē q̄ ē op̄era- tio: q̄ nō ē iuamentū. pōt t̄m p̄cedi q̄ etiā faciat iuamen- tuz. C̄ Alr̄ imaginari possūm q̄ vitā dare t̄ viuere ē p̄mū nā q̄ dare nutrimentū aut sensū et mortū. p̄plef igit̄ viuere p̄ sp̄ūz vitales solū. h̄ nec nutriri per n̄lem solū. nec sentire p̄ aiales soluz. h̄ ōz ēt sp̄ūz vitālē t̄ alios sp̄ūz modificatōes facere sicut recipere. t̄ sic sp̄us vitalis h̄z sufficientē actum i dādo vitam: alij vero nō. p̄ma t̄m exp̄o tenenda est:

Et p̄ iuamentū ōz intelligi illud q̄ p̄para- rat ad alteri mēbz opatiōem suscipiendāz. t̄ t̄m erit opatio completa ad dādam singu- lari vitam aut speciei permanentiāz que mād modū pulmo ac̄ez p̄parat.

Declarat sc̄m dicens q̄ p̄ iuamentū intelligit illō q̄ p̄parat ad suscipiendū opationē alteri mēbz: sic q̄ cū illaz opationē suscepit erit p̄pleta opatio ad t̄andū vitā sin- gulari aut permanentiā sp̄ei. sicut pulmo p̄parat ac̄ez r̄e. C̄ Sciendū p̄mo istā l̄raz dupl̄r intelligi posse. p̄mo vt ver- ba sonant: t̄ sic facit mēbz iuamentū q̄ p̄parat mām vt suscipiat opationē alteri mēbz quā p̄maneat i individū r̄e. t̄ tunc sc̄m erēpluz datuz op̄porteret ponere ac̄ez p̄para- ratū i pulmone: i corde i sp̄m trāsmutari: vt supra. sc̄do pōt intelligi illud p̄parari nō vt illā opationē in se recipiat: h̄ vt ip̄o talr̄ p̄parato eunte ad p̄ncipale illō fiat p̄oēs p̄- ficere opationes suā p̄ncipalem sicut i exemplo posito. et tunc exponit littera. illud q̄ p̄parat ad alteri mēbz opationē suscipiendam. i. p̄ficiendam. C̄ Sc̄cūdo sciendū iu- uamentū tripl̄r sumi. p̄mo p̄ qualibet vilitate vel p̄ferē- tia vt supra. sc̄do p̄ sc̄baria vel nō p̄ncipali op̄eratiōe mē- bz ad p̄ncipales t̄r̄ eludē finalē ordinatā: vt receptio spe- ciey visibilium visioni. tertio vero capis p̄ seruitio p̄pa- ratorio p̄ p̄ncipali opatōe cui illa p̄paratio ē p̄ se t̄ p̄ncipa- liter subordinatā: sicut in exemplo dato. Et quo patet oē iuamentū posse seruitutem appellari. sed non ec̄oer so. Et quo patet vterius eandem rationem simul esse posse iuamentū et opationē vt supra.

Contra tunc cor nō haberet opationē t̄m. p̄ auicē i l̄ra. q̄ p̄parat sp̄m vitālē cerebro t̄ ep̄i- pōt dici p̄mo q̄ epar nō h̄z iuamentū: q̄ ad hoc vt mēbz dīcat iuamentūz fa- cere requirit illā actionē q̄ d̄ iuamentū esse ad illā q̄ dīci- tur opatio tāq̄ ad finē p̄ncipalr̄ ordinatā qualr̄ nō est de corde. sua enī op̄eratio est ad dāndū vitā solū p̄ncipalr̄ ordinatā: t̄ nō ad sp̄m aiales. t̄ ē sile sicut si r̄ez oib̄ abun- dāter elargiat opes: t̄ istis opib̄ aliqui vītāt ad mercan- tias: alij q̄ ad sc̄iam acquirēdāz. nō t̄m dīcūt i hoc regē facere nisi ḡfam: mō vero seruitutis aut iuamentū. Et penes h̄ ēt si- fineri possit cor respectu nulli alteri mēbz facere seruitutē. t̄ i- sūma videt̄ q̄ ista actio. p̄prie respectu alterius dicitur ope- ratio que habet rationem finis. dicitur vero iuamentū quod habet rationem viliis t̄ ordinatū ad finēz. t̄ q̄ op̄erā- tio que est vitam dare habet respectu aliarum rationem fi- nis: solūmodo dicitur iuamentū.

Aliter dici pōt p̄cedēdo cor efficere iuamentū. q̄ t̄m finis ad quē p̄ncipalr̄ ordinat̄ cor t̄ alia mem- bra facientia ad p̄servationē sp̄ei: est etiā ip̄i individui p̄ser- uatio: et respectu illi h̄z cor opationē solū. q̄ vitā p̄ actu p̄mo immediate pendet a calore cordis: reliqua vero res- pectu huius faciunt iuamentūz. iō cor dicit̄ habere solū ope- rationem: q̄ eius inq̄stū virtutis vitalis oīganuz ē finis. finis v̄o ē opatio t̄ nō iuamentū ad opationē ordinatū.

Ip̄m vero epar suā sc̄cūda p̄ficit p̄mo dige- stionem: t̄ digestiōi tertie: t̄ quarte apparatū p̄stat. ergo inquātū digōnem sc̄cūda ad op̄- sectā efficit quoad s̄gūis ad ip̄m met nutrī- cū sit bonā actionem operatū est. t̄ inq̄stuz op̄eratōem efficit q̄ alia ex p̄ceptata opatione auxiliat iuamentū efficit.

Declarat tertū. t̄ h̄ p̄sideres ostēdit q̄ eadē op̄o ē sil̄ ope- ratio t̄ iuamentū dicens: q̄ ip̄m epar sc̄bam digōnem suā efficit: t̄ digōm tertie t̄ quarte p̄stat apparatū. iō inq̄stuz dige- stionem sc̄baz p̄ficit in t̄m q̄ sanguis ide generat̄ sit bonus ad ip̄m met nutrīcū efficit opationes. Inq̄stū vero p̄ h̄ac digōnem auxiliat i alia digōne. f. tertia t̄ quarta dīcūt face- re iuamentūz. C̄ Nota circa hoc q̄ epar inq̄stuz facit san- guinem bonum ad ip̄m met nutrīcū facit opationē. nō nisi q̄ sanguine existente bono p̄ epate bonū est p̄ toto. h̄ inq̄stū ille sanguis nō pōt totū nutrīre nisi digōnem tertā t̄ quartā recipiat ad quas p̄ digōnem sc̄baz p̄parat: dicit̄ facere iua- mentūz. C̄ Et penes hoc p̄z: q̄ silr̄ cerebrū inq̄stuz facit sp̄i rituz aiales p̄ toto facit op̄eratiōem. h̄ p̄ q̄sto ista op̄eratio p̄parat istū sp̄m vt vario mō dearticulet in toto facit iua- mentū. silr̄ testiculos inq̄stuz facit p̄paramentū ad itegran- dū sp̄m gignitūz facit opationes: inq̄stuz vero dispo- nit partem materialem spermat̄is ad tales vel tales trāsmu- tatōes a virtute informatiua recipiendas facit iuamentū. et t̄ p̄sidera. C̄ Et nota q̄ forte penes hoc etiā p̄cedi pos- set q̄ cor etiam facit iuamentū. f. ad op̄eratiōes alterius generis: q̄ p̄parat sp̄m vitālē t̄ mām generationis in sper- mate. q̄ t̄m finem in genere opationuz vitalis p̄ sp̄ūz solū i co generatū attingit: dicit̄ facere opationem t̄m.

Et etiā de nūo dicem q̄ mēbz ōz alia sunt que generātur ex spermate q̄ sunt s̄lūm par- tium membra p̄ter carnem t̄ adipem: t̄ alia sunt que ex sanguine generantur: sicut adeps t̄ caro. quod enim est p̄ter hec duo ex duob̄ generatur spermatibus masculorum sperma- te t̄ spermate mulierum.

Donit diones s̄ptā a mām t̄ efficiēte. sc̄do declarat mām nutriticōis eoz addēdo aliā. ibi sc̄ba. Postea s̄gūis. D̄zio ponit diones. sc̄do declarat t̄ sc̄bz quosdāz tacite remouet dubiū. ibi sc̄ba. S̄z sc̄bz sermonē. C̄ Dicit p̄mo q̄ mēbroz quedā generat̄ ex spermate: t̄ ista sūt oīa mēbra p̄silia p̄ter carnes et p̄guedines. quedā vero generātur ex sanguine: vt caro et adeps: omnia enim alia ab istis generantur ex duo- bus spermatibus. f. viri t̄ mulieris. C̄ Sciendū p̄mō q̄ hoc nomen sperma apud auctores est equiuocum. q̄nq̄z. n.

sumis proprie. 7 sic describitur ab aristo. qd est superfluitas
villis 7c. qñq; autem extenditur ad oem superfluitates que
per coitum expellitur naturaliter. 7 sic dicitur de superflui-
tate temi dicta aliquadi i viris: qñq; expulsa solo mulieris
aspetu qñq; expellit i pueris aliq; poluant. dñ etia de sup-
fluitate saluali ad os matricis expulsa i muliere hora coit⁹.
que nō ē p se vilis ad generationē: s; soluz grā delectatōis
a nā i muliere inuenta. cuz. n. sperma mulieris grossum
generatōi oportet pelli i cōcauuz matricis nō percepisset
multaz delectationē i coitu: nisi alia superfluitas fuisset p col-
luz matricis expulsa: qd ē mēbzuz multe sensibilitatis. qd at-
pter saluale sperma p delectatōe expulsum versus extēio-
ra a muliere recipiat sperma expulsum ad pcanū satis inult auis.
supra dñ dixit mulieres habere venas p quas sperma ad lo-
cū deceptōis expellit. notū. n. ē q nō loquitur de saluali. q; ta-
le expellit ad extēioz: 7 nō ad locū deceptōis. Dic igit dñ
A. loquitur de spermate viri et mulieris: loquitur de duob⁹ sper-
matib⁹: quoz vnū ē appropriatū agēs. f. viri. 7 reliquū ap-
propriatū mā generatōis. ¶ Sciendū scō hoc nomē men-
struū sumi qñq; p sanguine piodice: 7 scōm plūm de men-
se i mēse: p venas mricis expulso: q scōm quosdā mēstruū
dicit a mēse. qd de mēse i mēse piodice expellit. Scōz vō
Jsidoz dñ mēstruū a mēse qd ē luna. q; accidit scōz mu-
tationē lune i quadris aut oppōne vel pinctōe. qñq; se ex-
tēdit ad mām generatōis embzōis a muliere deca. 7 sic ex-
tēdit nomē mēstruū ad sanguinē attractū ad locū genera-
tōis et ad sperma muliebz: qd nō videt nisi sanguis vltēri-
ori digestione digestus 7 dealbat⁹. dñ igit de mēstruo au-
ctoze loquit⁹: qñq; accipit p vno qñq; p alio. Et ex hoc
tolli pnt mltē apparētes dñtates. ¶ Sciendū tertio adipe-
ghari ex sanguine. qd ex sanguis vinctuoso a frigido pgelato. h
de hoc supra. qd et caro ex sanguine generet satis supra deca-
ratuz est. h alia membra generantur a spermate. qd ei⁹ substā-
tia ē grossior: 7 magis pportionata mēbris vocatis sperma-
ticis. ¶ Dubiū autē ē d cerebro an debeat poni iter mēbra
spermatia vel carniformia. de quo videbif infra.

¶ Scōm sermone ci⁹ qd de sapientib⁹ verifi-
canti de spmate masculi generat⁹ sicut gene-
rat⁹ case⁹ de coagulo: 7 de spmate mulieris
gnat⁹ sicut case⁹ gnāt de lacte. 7 sic pncipiū co-
agulatōis ē i coagulo: ita pncipiū coagulatōis
nis forme ē i spermate viri. Et sicut pncipiū
coagulatōis ē i lacte: ita pncipiū coagulatōis
forme. f. virtutis patētis est i spermate mulie-
ris: 7 quemadmodū vniūquodq; duoz coa-
guli. v3. 7 lactis est ps substātie casei q sit ex-
cis: ita vniūqodq; duoz spermatum est pars
substātie embzōis.

¶ Declarat qd dñerat de generatōe mēbzoz dñctorum ex
duob⁹ spermatib⁹. 7 pmo ponit i hoc sniam arist. scō galī.
ibi scōa. 7 hoc autē verbū. ¶ Dicit pmo q scōm sermonez
ei⁹ q verificauit de sapientib⁹. i. p quē sapiētēs veritatē ostē-
derūt. Aliter generat⁹ embzō vel mēbzuz ex spermate viri:
7 alr ex spermate mulieris. qd d spermate viri generat⁹ sicut
caseus de coagulo. de spermate vero mulieris sicut caseus
de lacte. Ideo sicut pncipiū. f. actiū coagulatōis ē i coagu-
lo: ita pncipiū actiūz generatōis ei⁹ aut mēbzoz ē i sper-
mate viri. 7 sicut pncipiū coagulatōis est i lacte. f. passiu-
um: ita pncipiū passiuū coagulatōis. i. generationis
forme membz aut fetus est i spermate mulieris. 7 quēadmo-
duz vtrūq; istoz. f. coaguli 7 lactis est ps casei: ita vtrūq;
duoz spermatuz. f. maris 7 femine ē ps ebzōis. ¶ Scien-
duz pmo qd ad casei factionē duo pcurrunt. f. coagulum et
substātia lactis. lac qd ē vt materia. coagulū vero vt agēs.
cui⁹ coaguli viri⁹ vt colligif scō cano. ca. de coagulo. ē ca-
lesactiua 7 ericatiua 7 icisua. ideo a lacte partes subtiles re-
soluēdo ipsum coagulat. ¶ Sciendūz scō Aristotelem ex
intēione posuisse sperma masculi ad generationē fetus so-
lū pcurrere actiue: nullo mō mālter. sperma vō mulieris
solū mālter siue passiue. ideo puenienter posita est similitu-
do coaguli ad lac et vna pte: 7 spermatē masculi ad spma
mulieris et alia parte. sicut. n. coaguluz soluz actiue 7 nullo

mō mālter pcurrit ad factionē casei ex lacte. 7 lac solūm
mālter: et nullo mō effectiue. ita sperma viri ad generatio-
nez scō ex spermate mulieris pcurrit solū vt agēs: et spma
mulieris vt mā. q autē coaguluz nō cōcurrit mālter ad ge-
nerationē casei. p3. qd nec scōm partē subtilē: nec scōz gros-
sam. n. n. scōm subtilē. q illa ē aerea nō ingrossabilis p ei-
gestionē. nec scōm grossam. q illa nō penetrat ad lac: nec i
recto mō factionis casei lacti pmissē. includif eniz i qdam
petia linea coagulū et cū petia ponit in lacte. Et tñ flores q
dam herbaz integri positi i lacte nō sensibif diminuti coa-
gulat lac virtute ptis subtilis diffuse p substātia lactis. Et
nota q sicut i coagulo ē ps subtilis penetratiua 7 velut spi-
rituosa. Et ps grossa que ē illic sicut vebiculus: ita i sperma-
te viri reperit⁹ ps subtilis spirituosa i qua fundat⁹ viri⁹ gene-
ratiua. 7 ps grossa que ē sicut vebiculū ptis spirituose iā vi-
cte. et sicut coaguluz p partes illā subtilē coagulat lac 7 fac-
caseum. ita sperma per partē hāc spirituosa coagulat sper-
ma mulieris et facit embzōnem. et sicut nec ps subtilis nec
grossa coaguli igredit⁹ casei compositionē: ita nec subtil⁹ nec
grossa ps spermatis viri ingreditur substātiā embzōis:
h3 pcliator alr scēferit vt videbif i qñe. ¶ Qd at ps sper-
matis grossa nō igrediat⁹ substātiā embzōis: declarat pbs
signis plib⁹. Prīmū tactū pmo d generatōe aialū. pcul.
cap. Nam si gallina pceperit ouuz nō plificat⁹: si sit ouū iam
pletuz et testa dura circūdat⁹ et supcoat gallus: efficietur
ouū plificū si aspergat⁹ rore galli. 7 tñ tam nō penetrat semē
copulētū i testā ouī vt videt⁹. 7 colligif idē experimentuz
xri. tertij. trac. iij. cap. pmo. dñ inquit. vidit eni pbs q cum
ouū galline cruduz roze aspersū ē: et pcedit ex eo odo: sper-
matis galli puerit⁹ ad pceptionem. 7 colligif idē scō d ge-
neratōe aialium. i. cap. Scōm experimentuz de pisciculis
querib⁹ dā: quoz semella nō coit cū masculo: h3 pcepit oua nō
plifica: 7 cū pcepit oua masculus sup aspergit spermate oua
et quecūq; attigunt spermate masculi: efficiūt plifica. vnde
pmo de generatione aialium alle. cap. Idē autē accidit 7 in
generatōe pisciū ouiscantium. cum eniz parturit oua semel-
la masculus sup aspergit coitu. 7 que vtiq; attingit plifi-
ca hec sunt oua. que aut vtiq; nō agona tanq; nō ad qñuz
pferente aialibus masculo: sed ad quale.

¶ Hoc autē verbū nō parum imo multum
verbis galie. est pteritum. Sibi nāq videtur
q cuiq; duoz spermatuz inest virtus coagu-
latiua: 7 virtus coagulationē suscipiens. 7 p-
pter hoc non se prohibet quin dicat q virtus
coagulationis in masculis est fortior: virtus: co-
agulationem suscipiens est fortior: i feminis.
Qualr autē sermo in hoc certificetur inueni-
tur i nostris lib. q sūt de sapiētis radicalib⁹.

¶ Ponit in hoc sniam Galī. que fuit q in vtroq; duoz sper-
matum ē virtus coagulationis. f. virtus actiua: 7 viri⁹ coagu-
lationem recipiens. i. viri⁹ passiuā. 7 dicit vltēri⁹ q viri⁹
actiua ē fortior in viris: 7 passiuā in feminis. 7 qualr hoc sit
verum declarat⁹ est in libris de sapiētis radicalib⁹: d ge-
neratione. f. animalium: a qbus sumūtur radices multarum
scientiarū particularium et pcpue medicinalium. ¶ Sciē-
dū est qd hoc opinio oīno opposita est snie arist. putauit eniz
Galī. tam in spermate mulieris q viri esse duplicem partē:
vnā spirituosa p quā sperma ē actiua 7 transmutatū ma-
terie generationis: reliquā copulētā grossā per quāz
sperma est receptiuū hui⁹ impessionis: h3 in spermate vi-
ri sit pars spirituosa vigoz osioz 7 amplioz: q; magis spirituo-
sum est 7c. ecōtra vero in spermate mulieris: et sperma viri
actiue et passiuē pcurrit ad generationē embzōis. h3 magis
actiue 7 mūi mālter. ecōtra vero sperma mulieris. hanc
suā pōnem inuestigauit Galī. in lib. de spermate signis 7 erpl-
mentis quib⁹sdam. Prīmū q; videmus filiū quādoq;
masculum qñq; femellam generari: 7 hoc non esset nisi in
parte generatōis viri⁹ actiua spmatis mulieris: aliqñ vince-
ret sperma viri i pducēdo scō quē itendit. scōm q; aliqñ se-
tū i pphone 7 colore simile totaliter matri videt⁹ et vtiq;
ad stigmatā. h3 hoc nō ē nisi sperma mulieris effectiue con-
curreret. sperma aut patris nō est aptū pducere similitudi-
nem matris: cū in eo non sit derelictum idoluz maternum.

sed paternus a quo decifum fuit. Et possum addere tertius signis. q. femina plantar. nō solū hñt i se principii effectuum plantar. s. etia passiu. cui signis est. q. nullo saltē coagulēto ab extra eueniente frequēter germinant. et alia plura addi possunt. de quib. in qōne videbitur.

Circa hec quedā insurgunt dubia. **C**Primum: q. hec nō videtur positio Aristi. quā aulc. in lra explicat. p. 5. n. ex primo de generatōe aialium: et exēplis inductis ex icentiōe Aristi. nō fuisse sperma viri pte eē substantiē embionis: marie cū dicit. tāq. nō ad quantum pferēte aialibus masculo: sed ad quale. cui. tñ oppositi ex pte aulc. dñt dicit. q. sicut lac et coagulū sunt partes substantiē calet. ita sperma viri et mēstrua mulieris sunt ptes substantiē ebionis. **C**Scdm dubiū. q. scdm icentiōē Aristi. ad generatōē sufficit sperma viri et mēstrua mulieris: nec o. ad hoc pcurrere sperma mulieris. multē. n. mulieres im-pregnatur q.uis sperma nō emittant nec delectent i coitu. vt **Auerro.** scdo. colligit. et pmo de generatōe plurica.

CTertiu dubiū. q. hec nō videt positio gal. imo scdo virtutis naturalis. iij. ca. videtur sentire pōne aristoteli ascrip-tā dum pparat mēstrua mulieris cere: et sperma viri sigillo.

CQuartū dubiū. scdm sniam Aristi. seq. videt q. possibi-le est idem aial esse filium diuersorū masculorū. **C**Item q. pole est ipregnari virginē. pms p. 5. q. pole est diuersis gal-lis ouo pcepto super coactis. idem ouū plium gallosi sper-matib. irroari: quo posito in esse nō erit pullus ex ouo ge-nitus magis vnus galli q. alteri filius. et sñr imaginari pos-sum. in alijs aialibus. Et per idem p. 5. scdm. nam qua ratōe ouū superaspermum spermate puerit ad pceptionē odore seu parte subtili spermatis per poros testē ouī penetrātibus eadem rōne in virginē effuso spermate ab extra poterit pe-netrare odor: spermatis viri ad pcausū matricis. et sic vique ad locū pceptionis. et per p. 5. et. et tñ ex illo facile pclude-tur esse pole aliq. esse filiū duorū patrū. q. a multis iuris-consultis est auditi. **C**Quintū dubiū. an cerebrūz debeat vocari spermaticū: videt q. sic ex textu aulc. q. pter pigue-dinem carnem: et adipem: oia alia dicit eē spermatica. sñr q. ab eo osiunt nerui: videt autē genitū ex sanguine. primo p. 5. mollicie. scdo q. xxi. tertij. ij. cap. innuit q. ante formatio-nem cerebri ipletur vesica correspondens cerebro sangui-ne ad albedinē declinū. et sic videt generari ex sanguine.

CSextū dubiū est ppter exemplū positi de coagulo: quid p coagulū intelligere debeamus: in quib. aialib. p-prie reperitur coagulū: et que est virtus coagulū.

Ad primum dicit q. per parte substantiē embi-onis nō intellexit aulc. in littera pte que est p. p. sumpta. s. integralē aut eēntialē. sed p. par-tem intellexit eē eēntialiter pcurrēns ad alteri. pductōem vel oēm cām ordinatā eēntialiter ad pductōē: ut dicitur: si cut est sperma viri et mulieris ad pductōē embionis.

CAd scdm iam p. 5. ex dictis Aristi. q. sub noie mēstrui cō-prebendit vep. sperma mulieris. tale enim nō ē nisi sanguis i vasis spermaticis vteriori quadā digōne digestus: et etiā teneri posset q. esset superfluitas quartē digestiōis sicut in viro. et pceditur q. sperma saluiale illud tenue et aquosūz nō necessario pcurrit ad generatōē. nec tale necessario expel-litur vñ mulier impregnatur. **C**Ad tertiu dicit q. l. 5. dñl. in lib. de spermate senserit ptra Aristi. in lib. tamē virtutis naturalium alle. ca. fuit alterius snie. nec puto illas auctori-tates iter se posse bene p. lliari. **C**Potest tñ dici. p. babilē q. ibi pparuit partē spirituosāz ad co. pulentā: que h. 3. sevt forma et sigillū. p. vero co. pulētā vt cera. **C**Ad quartum pceduntur iste p. clones tanq. possibiles q. quid dicerēt iu-risconsulti. **C**Ad quintūz vira q. p. posset p. babilē teneri. mihi tñ videt. p. babilis q. sit genitū ex spermate. q. autem dicit. xxi. tertij. alle. ca. implez. et. per sanguinē intellexit sper-ma mulieris: q. q. q. noie sanguinis mēstrui vocat. vel dñt eitur q. ad illam trāsmittitur sanguis q. post formatiōē na-trit cerebrū. **C**Ad vltimū dñ. q. p coagulū p. p. intelligere debemus lac aut substantiam ex lacte i ventre lactātis aia-lis generatā per decoctionē diuturnā spissatā. ppter quā in suis partib. ignitatē et acuitatē psecuta est. ex quibus h. 3. virtutē subtiliandi dissolueni et incidendi: remanserūt tñ in eo partes terree per quas virtutem habet constrictiua: et quidam dicunt eam esse stipticam.

Contra. q. tñ in quol. lactatē posset inueniri co-agulū. p. h. 3. ē falsum. nō. n. inueniē nisi in bi-dentatis et lepusculo. vt. iij. de partibus. vltimo capitulo. et auicenna tertio animalium. vltimo capitulo. et albertus in. iij. aialium. **C**Scdm q. in aialibus comutis grossis et bi-dentatis maxime reperit coagulū. q. talis nutrimentum est grossum: et lac terrestris ē facilius coagulabile. **C**Dñs se-cundo q. repit i alijs aialib. multis marinis lepoze et viso. vt auic. xij. aialib. cap. vlti. Jtē i e. q. x. b. sim. medicia. ca. 8. coagulo. Jtē i mure. vt sexta quarti. capi. de moris canis rabidi. **C**Scdm tertio q. nō repugnat repiri in multis alijs aialib. scdm tñ eōm cursum magis repit i aialib. iam dñt etis et p. p. in bidentatis. Causa aut quare i paucis alijs aialib. ex p. p. bidentatis et comutis repit. tāq. iij. de par-tib. aialium. ca. vltimo. q. nō comutor lac ē subtile et nō co-agulabile: comutor aut grossū facile coagulabile. vñ talia aialia vplimū hñt coagulū: reliqua vñ scdm plimū non.

Sed dices si hec est virtus et complo coagu-li. quare igit coagulū lac coagulati dissoluit: et sñr sanguinē coagulati. dissolutū tñ coagulati. vi det. n. q. solūz h. 3. dissolueret et si coagularet. et. **C**Auerrois gnto colligit pcedit coagulū hoc facere p. p. p. etia cūis occulte sunt cāe. Alij dñt q. illd opatur per diuersitatem suarū partū. ignē. n. virtutē h. 3. dissoluedi: tēcti vero co-guladi: q.uis etiā p accidens ignēz p. vñ resoluitiōis coa-gulare et indurare possit. Alij dñt q. ignē coaguli scb. v. arietatē partū patientius pōt vnūz coagulare et aliū eliqua-re. et sic occurrēns coagulato a frigido liquefacit et subtiliat ipm. occurrēs aut coagulato a calido ipm fort. indurat.

Istam materiam de coagulo: vide a Francisco de pede-montium. cap. de exsiccatōe lactis et caseatione. Ista q. non sunt de pncipali pposito sufficiant de coagulo.

CPostea vero sanguis qui i tempore mēstru-orum a muliere separabatur fit nutrimentūz.

CNotificat materiā ex qua generantur scipue spermatica et nutriuntur notificando etiā materiā ex qua generat et nu-tritur caro et adeps. secundo pparat membra spermatica et carnisformia inter se. ibi scdo. Membra autem que ex spma-te. Primo notificat hāc mām nutritiōis generaliter. scdo spālter magis. tertio notificat appropriatū agēs et p. priam mām carnis et piguedis. ibi scdo. S. 3. alia. ibi tertia. Et caro quidez. **C**Primo dicit postea. i. formato fetu et mēbris for-matis que ex spermate generant: sanguis qui separaf a mu-liere tempore mēstruorum fit nutrimentum fetus et mēbro-rum. **C**Sciendum primo q. per sanguinē mēstruum itel-ligit vt supra sanguinem aptum a muliere per diode de mē-se in mensem expelli. multiplicatur autē iste sanguis i co-po-re mulieris ad finem generatōis et nutritiōis embionis. ppter quod non in omni etate omnibus mulieribus accidit mēstruatio: sed solum in etate qua sunt fecundabiles. simi-liter nec est idem terminus inceptionis et defectus mēstru-ationis in omnibus. in quibusdam enim citius: et in quibus-dam tardius incipit. et similiter desinit scdm varias comple-xiones naturales et regimina ex quibus accidit mulierē vñ altera esse fecundabilitatem: et similiter diutius. **C**Sciēdū secundo q. q. tñcūq. sanguis mēstruus videat putridus et corruptus: in eo tamen sunt partes aliquę non putride nec corrupte: sed pure et laudabiles ab epate et natura pueri re-ctificabiles: ex quibus aliquę transeunt in materiam nutri-cationis. aliquę vero opportuno tempore tranfmittāt in lac. partes autem penius impure aut non rectificabiles reseruantur ad hōam partus et simul cum fetu expelluntur vt infra videbitur. **C**Tertio nota. Et littera videtur colli-gi q. ante impregnationem pcedit mēstruatio. De quo in dubijs litteralibus. **C**Quarto nota q. probabiliter con-cedi potest aliquam mulierem per totum cursum suarū eta-rum naturaliter se habentē nunq. mēstruari ponendo mu-lierem fore colericam vtentem regimine valde secco et ex-catuo multum superfluitates consumente. tunc enim satis p. babilē est nullam ab ea superfluitatem expelli sub forma mēstrui. sed solum insensibiliter aut sub forma sudoris. Et similiter probabile est aliquam aliam mulierem conti-nuo mēstruari ponendo conditiones oio predictis oppo-sitas: et si que alię addende videntur.

C Sed alia pars ei⁹ est que in similitudinem conuertitur substantie spermatis et membrorum que ex eo generantur: et erit nutrimentum augmentans ipsum.

D eclarat magis particulariter ostendendo hunc sanguinem in quatuor partes separari: quarum aliquę sunt nutrimenti spermaticorum. Alique sunt nutrimentum et materia generantis carnis et adipis. et aliqua pars penitus inutilis sicut cum fetu expellitur. aliqua vero transmutatur in lac. scilicet ibi. Alia pars. tertia ibi. Et alia pars est superfluitas. quarta. ibi. Cuius infans. **C** Dicit primo quod alia: id est una pars sanguinis illius est que conuertitur in similitudinem substantie spermatis et membrorum spermaticorum: et est nutrimentum augmentans ipsum. scilicet fetum vel ipsa. scilicet spermatica. **C** Sciendum quod conversio huius sanguinis ad similitudinem spermatis fit accedat ante aiationem membrorum: fit a virtute spermatis masculi. si vero post eorum formationem et aiationem fit a virtute digestiva illos membrorum preparantem sibi materiam per nutritionem.

A lia pars eius est que non nutrimentum fit adhuc. sed est conueniens ut coaguletur ad implenda loca membrorum primorum vacua et fit caro et adeps.

D eclarat quo ad secundam partem: in qua dividitur sanguis. Et dicitur quod illa alia pars sanguinis que adhuc non fit nutrimentum alicuius membrum: est conueniens ad hoc ut fiat materia generationis carnis: et adipis: et pinguedinis: que debet replere loca vacua primorum membrorum. id est vacuitates cadentes inter prima membra. id est spermatica. **C** Sciendum quod in hoc sicut notificat materiam generationis carnis et pinguedinis et etiam nutritionis. ista. n. pars primo subicitur per generationem horum membrorum: deinde per nutritionem. **C** Sciendum scilicet quod ut colligitur scilicet per prius aialium. natura in formatione embryonis operatur: ut pictor bonus quod primo lineat. scilicet vacuitates cadentes inter lineationem colorum replet. ita nam in principio lineat formando spermaticam. et quod iter spermatica formata cadunt vacuitates: illas postea pinguedine et carne replet: tunc ut ex hac repleti one resultet decem membrorum figura et dispositio.

E t alia pars eius est superfluitas que nulli harum duarum rerum est bona: et remanet usque ad horam partus quam utpote natura superfluum expellit.

D eclarat quantum ad tertiam partem sanguinis dicens: quod alia est pars sanguinis que nulli horum duarum rerum est bona. sive generationi carnis: nec nutritioni: vel augmento spermaticorum. et ista est superfluitas ipsa que remanet usque ad horam partus. et hac natura tamquam superflua expellit. **C** Sciendum quod hęc pars sit superflua in eius transpiratione persequitur natura aliqua utilitate pro quanto lubricat fetum et vias per quas debet fieri exitus fetus. et sic faciliat partum. et ideo multum difficultatur partus si ille superfluitates que ad horam partus referuari debent ante horam partus per notabile tempus expellatur.

C uique infans parturit sanguinem quem ipsum epar generat huius sanguinis vice supplet et generatur ex eo quod ab illo sanguine generabatur.

D eclarat quantum ad quartam partem sanguinis dicens: et in summa vult: quod postquam infans parturit membra infantie: nutriuntur ex sanguine quem generat epar pueri. et sic sanguis quem generat epar pueri supplet locum huius sanguinis. id est sanguinis menstruati: quo ad partes illas ex quibus membra pueri in utero nutriebantur. Sed iste sanguis quem generat epar pueri: generatur ex eo. scilicet nutrimento quod generabatur ab illo. scilicet ex illo sanguine: quod dicitur ille sanguis quem generat epar pueri generatur ex lacte matris: et lac matris generatur ex illo sanguine. scilicet menstruato. et in hoc explicat quartam partem sanguinis menstruati que tendit ad mamillas et conuertitur in lac. ex quo postea generatur sanguis in puero.

E t caro quidem ex sanguine generatur spiritus quem caliditas et siccitas coagulant. adeps vero ex eius aquositate et vinctuositate gene-

ratur quam frigiditas coagulat: ideoque ipsam caliditas resoluit.

R otificat nobis appropriatum agens et materiam tam carnis quam pinguedinis dicens: quod caro generatur ex sanguine spisso quem coagulauit caliditas et siccitas: et pinguedo hinc adeps generatur vinctuositate et aquositate sanguinis quem coagulat frigiditas: cuius signum est quod adipem caliditas resoluit. Quicquid autem a calido resoluitur a frigido coagulatur est. quarto methaurozum.

C irca hanc lectionem plura cadunt dubia istalia.

P rimum. virum ante impugnationem sicut necessarium menstruationem precedere. videtur enim quod sic ex modo loquendi dicitur. in illa parte. Postea sanguis quod tempore menstruationis a muliere separatur et cetera. **I** tem non fit conceptio nisi concurrente spermate mulieris ut supra. sed generatio spermatis supponit menstruum tanquam materiam eius. igitur et cetera.

O ppositum videtur docere experimentum. Impugnatur enim mulieres aliquando in undecimo aut in. xij. anno. Incipiunt tamen menstruari circa secundum septennium. id est circa. xiiij. annum. quinto de hystorijis. primo capitulo. **I** tem dixit mihi quidam fide dignus. scilicet. Marfilus de sancta sophia se vidisse papie puelam pregnantem que erat precise annorum octo. Et marfilus seu gentilis fateretur se vidisse mulierem que nunquam emisit menstrua. plures tamen impregnata fuit et partus suos ad lucem eduxit. **C** Secundum dubium videtur quod embryo non tamen nutritur sanguine menstruo. nec etiam adeps et caro ex illo sanguine solius nutritur et generari. Nam possibile est impregnari mulierem tempore quo ipsa est a menstruatione effecte mundificata. sed hoc posito non nutritur embryo per totum illud tempus ex sanguine menstruali: imo nutritur ex sanguine optimo mulieris. igitur et cetera. **T** ercium dubium: per quod modum nutritur fetus in utero ex sanguine iam dicto. et quare non ordinatur natura ad stomachi pueri transire cibum masticatum a matre: ex quo fieret ibi cibulus et sanguis in epate eiusdem. **I** tem quare ordinatur natura sanguine mulierum in epate earum generatum in venis ulterius transire ad epar pueri: postea in venas eius cum sufficiant sanguini tres digones. **Q** uartum dubium videtur quod melius fuisset nature illam teriam partem sanguinis que est superfluitas omnino inutilis paulatim expellere quam ipsam usque ad horam partus referuare: ne qualitate praua lederet embryonem. **I** tem hec superfluitas in venis retenta non prohibet a natura quin faciat magna nocumeta et in faciat membra. igitur multo magis ipsa aggregata in uno loco: in quo non ita potest a virtute regulari. **Q** uintum dubium. quod non videtur quod materia appropriata carni et agens apozopiatum sunt pueri assignata. primo quod sanguis spissus est sanguis melancolicus quod non est proportionatus generationi nec nutrimento carnis sed membrum melancolicum. **I** tem hoc agens appropriatum est inconueniens. scilicet caliditas cum siccitate. caro enim coagulatur a frigido. scilicet de generatione aialium. xij. capitulo. cuius signum quod ab igne dissoluitur ut in febris liquefactiuis.

I tem dominium carnis: ut habet scilicet proportionum. id est. capitulo. significat dominium caliditatis et humiditatis. et per prius non fit a calido et sicco. **S** eptimum dubium est de agente appropriato adipis quod generat carnem et adipem et spermam. quomodo igitur potest sperma una parte digerere sanguinem quem conuertit in carnem et calefacere: et parte aquosam et vinctuosam infrigidare. non enim. videtur hoc esse possibile. **I** tem circa cor: renes et membra calida multum generant adeps: ubi non apparet aliquod dominium frigiditatis et gelatis. **I** tem non videtur quod dissolui a calido sit sufficiens signum quod res sit coagulata a frigido: nec videtur oia a frigido generata a calido dissolui: quod caro dissoluitur a calido: tamen non coagulatur a frigido sed a calido: etiam pili aut nervi coagulantur a frigido: tamen non dissoluitur a calido.

A d primum respondetur quod dicitur quod hęc naturalis est ratio menstruationis cum alijs signis pluribus appareret in muliere in etate pubertatis: puta eleuatione mamillarum: pilositate pectinis. ut habetur ab Aristotele. ix. de hystorijis. primo capitulo. et ab alicuius. ix. aialium. primo capitulo. sint signa quod mulier sit fecunda: ubi non tamen necessario hec signa nec aliquod tempus precedit conceptui: sed plures afficiuntur: concedendum est tamen quod sunt boni signa pro quanto sunt ostendentia iam superesse materiam non solum pro nutrimento membrorum mulieris necessaria sed etiam pro nutrimento fetus. propter quod natura iam materiam super

fluas expellit versus namillas ⁊ partes matricis ⁊ mamillas angmetat vt sint lactis ptenitue ⁊ gñatue. ¶ Et ex b pñbenditur nām pellere mām ad vasa spermatica: testiculos supfluum puerbilitatē spermā. nō. n. magis follicita videtur debere esse nā de materia nutritiōis q̄ de mā generatiōis. Quāuis tñ naturalis eritus mēstruoz nō pcedat acci dēt pceptionē fieri. ¶ Primo q̄ possibile ē mulierē p uos vel tres dies añ primā mēstruationē p̄cipere. ⁊ sanguinem q̄ in prima mēstruationē fuisse expulsum paulatī ad locum pceptionē attrahi. quo posito: p̄ añ pceptionē nō p̄cessisse menstruationē. ¶ Secdo q̄ scdm plurimum mulieres que nūq̄ mēstruāt steriles sunt. nō tñ semp nec necessario. vt fr. de hystoia. pmo. ca. in trāslatē greca. Et p̄t hoc fūderi rōne. Primo q̄ puenit mulierē post p̄pleiā purificatiōē nē menstruoꝝ p̄cipere ⁊ in ea sufficientē supelle copias san guinis: vt inde fr. integre fomari possit et ad huc nutriti: maxime si ponat q̄ sit mulier que solū in duob⁹ mēsi⁹ mēstruat. semel. pmo. igitur aliquā mulierē oīno carere men struis ⁊ habere testiculos ⁊ vasa spermatica fortia: ⁊ tñ q̄ ea sit sanguis etiā tāta copia q̄ta ē i muliere signata nouit p̄ rificatiā a mēstruis. ⁊ sequit q̄ ista mulier etiā p̄cipe pote rit. adūnt enī oīa caule requisite ad pceptionē vel adesse possunt. ⁊ tñ suam pceptionē nō ascendit menstruatō: vt p̄ inuentū. ¶ Accidit autē mulierē aliquā priuati mēstruis p̄ petuo. aut ppter regimē refectius ⁊ exccitatus ex cibo et potu ⁊ exercitio ⁊ sic aut credit diāna mēstruis caruisse. aut ppter p̄plonē nālem fuisse. et tñ q̄ l̄ fuerit i ea quo ad mem bra generatiōis p̄plo feminina. aut tñ i ea respectu p̄ncipa liū ⁊ habitudis toti⁹ p̄plo masculina. ¶ Ex quib⁹ p̄ sine men struatōē mulierē posse sanā viuere ⁊ totū decursus suarum etatū p̄ rationē sup̄radictas ⁊ magis infra b̄cedas. ¶ Secūdo suadet idē. q̄ muliere pueniente ad senectutē p̄i⁹ defici t i ea mēstruatiō q̄ potētia p̄cipiēdi: vt docet experimētū. maior. n. regitrit q̄stias sanguinis ad mēstruationē ma nifestā q̄ ad pceptionē: cui⁹ signū est. q̄ i femellis omnib⁹ aialium deficit mēstruatiō excepta muliere ⁊ equa: ⁊ tñ cō p̄sit. igitur p̄i⁹ deficit q̄stias regita ad mēstruationē nō ad pceptionē. ⁊ per p̄is muliere pubescente ⁊ ad augmētum tendente p̄i⁹ in ea supfluit q̄stias sanguinis sufficiētes ad cō pceptionē q̄ ad mēstruationē. ⁊ sic p̄i⁹ erit potens p̄cipere q̄ mēstrui. De quē uasione virtuali colligi possunt ex dī ctis. fr. fr. de hystoia. alle. cap. dñ inquit. Plura quidē igit p̄ceptōes sunt post hōꝝ remotionē mulierib⁹. i. men struoꝝ mundificationē: q̄buscūq̄ nō fuit bec. i. menstrua: vt i plurib⁹ steriles pmanēt. ⁊ subdit: quoniam nō factis b̄is. quedā p̄cipiūt q̄bus p̄gregat humoz tātus q̄stus parientib⁹ relinquit post purificationē: quib⁹ nō fuit exiret. ⁊ in hoc tenet q̄stionē primā. Deinde potest intelligi suasio sc̄ba: dñ fabiugit. ⁊ factis ad huc quedā p̄cipiūt postertus. i. ocu clentib⁹ menstruis ad huc quedā p̄cipiūt: q̄ tñ vt in pluri bus nō p̄cipit mulier nisi p̄cedētē mēstruationē. ideo dīc quic. q̄ sanguis qui tpe mēstruoz ⁊c. ¶ Et ex quib⁹ p̄ q̄ ge neratio spatios nō p̄cedit necessariō mēstruationem i mu liere. Ad. n. mirabile magnū est i muliere aliqua i p̄ncipio p̄ubertatis repiri q̄stiatē sp̄matis sufficiētē ad generatiōē q̄stāctōis: nondū multiplica ta sit in ea q̄stias sanguinis supflua expellēda p̄ menstrua: q̄ forte p̄ exercitiū p̄sumpta est. aut flomia. aut fluxu sanguinis nariū euacuata. aut q̄ h̄z testiculos ⁊ vasa spermatica fortia ad trahendū ⁊ digerendū mām vtilē p̄ spermate: ⁊ h̄z sanguinē bonū nō supfluum i quali timo forte nec i q̄to. ponat igit q̄ coeat ⁊ concipiat. ⁊ p̄ q̄ virtute sp̄matis forti exiret attrahet ad locū gene rationis seu p̄ceptōis spermā bonū ⁊ sanguinē bonū i quo ca su nō ambigendū q̄n. p̄duce fer⁹ boni sanguis paucap̄ sup̄ fluitatū: q̄ forte i tota sua etate nō variolaret. Et p̄t possi bilitas huius casus colligi. fr. tertij. capi. de vitilitate seu de multitudine desiderij. ⁊ ex hoc tāq̄ ex fundamēto patere pot̄ rñso ad scdm dubitū. p̄cedit. n. q̄ nō tñ ex sanguine men struo iū dīcto nutrit fer⁹. nec etiā ex eo solū generat adeps ⁊ caro. vt videt p̄bare argumentū tactū i dubio: ⁊ aliq̄ etiā tacta i solutōe p̄cedētis dubij. s̄ et ex sanguine puro ⁊ bono mulieris. p̄cedendū ē tñ q̄ scdm plurimū nutrit fer⁹ ⁊ gene ratūr mēbia iā dicta ex sanguie illo mēstruo q̄ p̄iodice nō nō est ip̄regnatio expellere fer⁹. cā aut ē: q̄ virt⁹ membroꝝ m̄is q̄stū p̄p̄ se retinet sanguinē bonū: et relaxat sanguinē p̄io

dicte expellēdū. Flota tamē q̄ l3 sanguis q̄ p̄dicte aptus ē
p̄ mēstruationē expellēz sanguis q̄ attrahit ad embionem
nutriēdū z fo: mādū sūt idē, differēt tñ z sub diuersis dis
pōib⁹ mouet sanguis ad embionē z ad extra dō p̄dicte
expellit. p̄mo q̄ z nouet ad embionē attrahit p̄tine z pa
ulatie. p̄tine qdē sicut p̄tina ē necessitas restauratiōis aut
generatiōis. paulatie vero q̄ sūbitio magna ei⁹ q̄ntas at
traheret: postz calozē naturalē embiois suffocare z extin
guere. sanguis vero q̄ mēstrualiter expellit p̄dicte de men
se in mēsem: aut i duob⁹ mētib⁹ semel simul effundit et in
magna q̄ntitate subito. Scēto q̄ sanguis qui mouet ad em
bionē attrahit p̄digēsus z rectificat⁹: q̄vero expellit ē m
gis corrupt⁹. Flō igit̄ imaginādū ē q̄ sanguis q̄ attrahit ad
embionē aliter et sit ratē malicie sicut sanguis mēstru⁹ q̄
expellit tpe mēstruoz: sū q̄ paulatī attrahit z rectificat. Itē
et q̄ nō i tanta q̄ntitate sū i venis aggregat. Si enī ita cor
rupt⁹ attraheret inficeret fetū. vñ z q̄ tēpore mēstruatiōis
p̄cipit nāscitū leproui vel saltē cū ipece q̄dā i postz
cadit i lepza. vt tertia quarti. ca. de lepra. C. Et q̄ colligit
possunt cū multoz apparitū nobis. p̄mū quare fet⁹ genit⁹
sit post pletā mūdificationē mēstruoz sūt fet⁹ plimū mū
di z mūdū. fet⁹ aut genit⁹ a mūdificationē seu purificatiōe
sunt fetidi supfluiati⁹ abūdā iisimī. vñ z p̄mī solum plimū
paz variolatur. secūdi autem multum. et quandoq̄ bis
variolantur. z quanto erit mulier mēstruatiōis p̄pino: rian
to erit magis infect⁹ fet⁹. p̄mus enī fet⁹ format⁹ z nutrit⁹ ex san
guine bono z puro. scēto vero ex sanguine infecto z maligno.
z p̄pterea p̄cipit i veteri testamēto: vt vir nō coeat cū mu
liere: nisi trāsactis decē dieb⁹ post mēstruationē: i quo tpe
vixit est totā sanguis infectionē remota ēē. C. D3 scēto vñ
accidit q̄ntas ex viro z muliere robusta z fo: nō regimini
boni z bone p̄pōnis generari fetū valde infectū z imūdiū. cō
vero ex viro z muliere male p̄pōnis generari fetū satis mū
diū. p̄tingit. n. p̄mū q̄ntas p̄pceptū fuisse fetū tpe p̄pino
mēstruatiōis: quo tpe sanguis est multū infect⁹. scēto vñ p̄mū
git p̄p fetuz p̄ceptū fuisse scā purificatiōe. pōt etiā illō acci
dere p̄ variā p̄potionē vñutis attractiōe embiois ad vir
tutē retentiā z attractiā mēbroz m̄fis. p̄tingit. n. virtutē
attractiā mēbroz m̄fis multū superare vñutē attractiūm
embiois. z tñc q̄ntas q̄ cibi mulieris sūt bōe p̄pōnis: mē
bra tñ sua bona sanguine attrahit p̄ se z retinet: infect⁹ vñ
relaxat. q̄ nutrit embio sanguine infecto: sic inficit zc. Sili
p̄tingit cō. z tñc bonū sanguine attrahit fet⁹ z malū relaxat.
q̄ inficit aut aliquo mō male dispōit m̄ fis iurmalū. Et p̄p
illū p̄tingit mulierē bñtes sanguine infectū nō pere fetū infe
ctū. q̄ vñut attractiua fet⁹ fortior ē cō mēbroz m̄fis. et sic
sanguine puz. z bonū attrahit: infect⁹ vero relinqt. ex B enī
q̄ videm⁹ p̄gnatēz i p̄gnari et fieri carminē: nō bñ potest
p̄cludi bona vñutē fet⁹. p̄tior ē. q̄ p̄mū rē q̄ iuenies
medici nec p̄ oib⁹ occultis fugiat ad celestes aspect⁹: si ali
q̄ m̄liere robusta viderit p̄ducē fet⁹ bñiles et ex viro robu
stū. q̄ntier et q̄ resiliētia mēbroz m̄fis supripit nutritiē
tū semz: reddit ipm̄ ibecillez. Contra mulier sag debil⁹ ex
viro robusto vel medicorū p̄ducet fetū robustū p̄ cām op
positā. C. Lōra. q̄ tñc p̄ mēl⁹ et alijs parib⁹ mulierē de
bilitē ē q̄ robusta. negādā ē p̄ia. q̄ p̄tingit muliere robu
stā supēe bonū sanguine p̄ se z p̄ femē. Et multe alie p̄igen
tie iueniri p̄nt hic. C. Ad tertio dubiū dō q̄ venie secundine
sunt p̄tuate colliditōib⁹ matricis ex vna p̄ter: terminant
ad venā vmbilicā ex alia q̄ rēdit ad epas pueri. deide vñut
dis q̄ venas toti⁹ z distribuit mēbroz pueri. Cā asti q̄re fuit
necessariū sanguinē hūc trāsire ad epas pueri: ē q̄ sanguis
ille vñplimū ē crudus z idigēt⁹. Jtē q̄uis etiā bñ digēt⁹ in
epē z venis m̄fis. q̄ tñ aliū ē tēpamētū mēbroz pueri z ali
ud m̄fis alī p̄pari⁹ dō ē calozis nutritiū mēbra ei⁹: z ali
nutritiū mēbra m̄fis. vñ opozitū ip̄s i epate z venis m̄fis
dearticulati et p̄fici: z sili i venis ei⁹. C. Lā āt q̄re ordinat
nā nutritiū pueri trāsire ad epas z nō ad stomach⁹ pōt ēē
m̄liplez. p̄mo q̄ calozis fet⁹ p̄sigit bumdū nūcū calozē ei⁹
obtidens: vñ nō fuisse caloz: i eo ap̄ t rāsmutare: nisi obie
ctum facile trāsmutabile sicut ē sanguis. scēto q̄ ex cibo in
tūc digelto ples z magis grose rēscat supfluitates q̄ ex fā
guie. Itē igit̄ tpe ip̄gnatiōis i vtro aggregant tot z tā se
de supfluitates ordinant nā ad fetū solū sanguinē attrahit z

petitus stomachi matris deficeret fetus nutrimentus. Ad quartum iam per responso. quare reservatur ista pars ad bonam partum. quia. si pars faciliat. et quia forte est illa aliqd utile quod attribuitur a virtute membrorum fetus mixtum est. et dicitur vlt terius: quod calor naturalis feti coactus secundum regulam et putrefactionem. probet in hoc sanguine: nisi fuerit ex se valde corruptus et ineptus rectificandi. Tunc. n. quod fetus in ficit: nisi eius virtus fuerit valde fortis: et recipit mirabiles modos putrefactionis. ex quibus etiam ex eo generatur diversa aialia. vt serpentes: bufones: et silia aialia. Ad quintum dicitur quod per sanguinem spissum intelligit. huius. parte sanguinis grossam respectu partis vinctuose aquose ex qua generat adeps et pinguedo. Non tamen vult quod esset sanguis spissus respectu sanguinis mediocris: aut quod esset sanguis mlicus. Et est arguitur quod agens appropriatus carnis non est puenienter assignatus. quia caro coagulatur a frigido. vt scdo de generatione aialium. ca. xij. dicitur quod non distinguit Aristoteles. carnem ibi per pinguedinem aut per carnem intellexit illud vinctuosius et pingue quod carni coniunctum est. tale enim est a frigido coagulatum: et id dissoluitur a calido igneo. sicut huius videri in assatione carniis. si aut febris eliquitine dissoluit carnem propter dictam istam non est dissolutio opposita coagulationi: de qua i. pposito intelligitur. Ad aliam confirmationem. dominiis carnis significat dominiis humiditatem. igitur non coagulatur a caliditate et siccitate. neganda est ista. 13. n. dominiis carnis significet dominiis humiditatem. stat tamen carnem fieri a calido et siccitate respectu eius quo fit pinguedo. Ad sextum dicitur quod sperma sua caliditate potest coagulare carnes et superfluum humidum eius exsiccare. parti etiam vinctuose dare potest modum mitionis quo meretur formam pinguedinis: que postea a frigidityte radicalium spissatur: et ad formam pinguedinis reducitur. Agente igitur spermate in sanguine ex quo generari dicitur caro parte spissiore inspissat digerendo: humidum etiam supernatans vinctuosum a frigidityte spermatice: spissatur. et sic videtur quod non fit pinguedo de principali intentione nature sicut caro. vt Aristoteles. quinta pbleumatum. xv. pbleumate. Ad aliam confirmationem dicitur: quod circa cor multiplicatur pinguedo a frigidityte capis le et aeris puenit ad locum hunc attracti. 13. videat autem. aliter dicere. scdo primi. ca. de signis pplexionis. Ad vltimum de pilis et nervis dicitur: quod nervi ossa et pilis: et talia a calido formata sunt. Venita enim sunt hec membra a calido assante: quod per viam resolutionis ea in frigidum. et talem a frigido inspissata non oportet dissolui a calido.

Ad membra autem que ex spermate sunt creata cum solutione continuationis patiuntur certa continuitate: non restaurantur nisi pauca ex eis et in paucis habitudinibus: et in etate pueritie sicut ossa et rami venarum parui. non. n. magni neque arteriarum. Cum enim aliqua eorum pars seculum gatur nihil loco eius nascitur. et hec quidem sunt sicut ossa et nervi. Illa vero que ex sanguine sunt creata renascuntur post perditionem suam. et continuantur tali substantia qualis sunt ipsa sicut caro.

Donit quidam pparationem inter membra genita ex spermate et ex sanguine. scdo facite remouet dubium. scda ibi. Et istud quidem. Dicit primo quod membra que sunt creata seu facta ex spermate cum patiuntur solutionem: continuationis non restaurantur certa continuitate: nisi pauca ex eis et in paucis habitudinibus et in etate pueritie sicut ossa et parui rami venarum. rami. n. magni venarum et artiarum: siue parui siue magni non regenerantur. Cum. n. aliqua pars istorum separatur nihil loco eius nascitur. et hec membra sunt sicut ossa et nervi. Dicit secundum de membris generatis ex sanguine sicut caro: quod non deperditur aliqua pars eorum renascitur et continuatur tali continuatione quali pars prior erat continua. Sciendum primo quod per certam continuationem intelligit continuationem naturalem qualis erat primo in membris ante solutionem: quam appellant continuationem prime intentionis. quia. primo intenditur a natura. aut quia sibi primo debetur intentio et ratio continuationis. continuatur tamen siue aliquando colligatur membrum quoddam humido viscoso superueniente circumsigat vnam partem solutam cum alia: vt non

amplius separatur. et hec substantia circumsigans vocatur porus sarcoides. arabice vero oros bor. hec autem restauratio siue recontinuatio dicitur restauratio secundum intentionem. primum enim quod intenditur a natura post solutionem continuationis membrum est prima continuationis: quam si persequi non potest intendit secundum naturam membrum secundum naturam dicitur continuata per viam secundum intentionem. Sciendum scdo quod inter membra nostri corporis inueniuntur extrema et media in facilitate et difficultate restauratio nis post eorum dissolutionem. quedam enim ex natura sua sunt difficillime solidaabilia et restaurabilia: vt ossa. quedam facillime vt caro. quedam medio modo. vt nervi: venę et cartilaginee: et huiusmodi. Et istorum quedam declinant ad latius difficultius: vt cartilago. quedam ad latius facillius: vt panniculi. et nervi et c. Colligitur hec diuisio quarta quarti. primo ca. et v. de igitur sanitate. Et primo de spermate. ca. xij. Sciendum tertio: quod difficultas restauratio nis vere post solutionem continuationis inuenitur in membris propter multas causas. Primo merito dispositionis naturalis membrum: vt duritiei: siccitatis: et caloris naturalis: virtutis restauratio nis debilitate sicut in osse. Secundo ratione dispositionis anere accidentali ter naturali: sicut est motus in pulmone et in artaria. aut res cadens inter partes solutas: sicut humor aut sanguis: sicut i. vena aut artaria. aut accis phis solutus forte: unde prouenit mors: vt i. solutio carnis seu partis cordis. aut tractio partis solutę et elongatio ipsę ab inuicem: sicut i. incisio musculi aut eorunde. In pposito autem quicquid tenet facilitate et difficultate continuationis merito dispositionis naturalis membrum dicitur alias intelligere. Contingit enim aliquod membrum merito sue naturalis dispositionis esse facillius restaurabile. merito autem sue accidentalis dispositionis fieri difficillius restaurabile. Sciendum quarto: quod cause ex quibus spalliter redditur os vel aliquod membrum spermaticum difficile restaurabile: sunt sicut durities et que membrum duritiei et terre stricitate necessario persequuntur. Ex hoc. n. quod membrum durum est sequitur partes solutas adinuicem difficultiter applicari. raro enim fit i. re dura solutio sine prius depeditione. sicut ad duritiei sequitur siccitas et ad siccitatem difficultas restauratio nis seu inuiscationis partium continuandarum. quia talis inuiscatio fit per humiditatem. Item ad idem duritiei et terre stricitatem sequitur frigiditas pplexionis et debilitas virtutis naturalis i. restauratio nis. et quod omne membrum nutritur ex nutrimento sibi ppositionabili: opus talis membrum nutrimentum esse terrestre. durum et difficulte attrahibile: et difficile transmutabile. quibus oibus coniunctis resultat difficultas maxime restauratio nis. Et quia etate pueritie minor est durities et minor siccitas: et minor defectus saltem quantitatis caloris naturalis: ideo in pueritia satis principio generatio nis. ppinqua possibilis est huiusmodi solido pperue i. pplexione temperata aut sanguinea a temperamento modicum recedere. vltimo tertio tegni. Wolle. n. et puerile et c. h. de hoc plus in dubijs.

Ad illud quidem quod est creatum ex sanguine: in quo adhuc virtus existit spermatis: dum nodum inter ipsum et sperma tempus iter cessit nisi paruum. illud membrum quando soluitur iterum nasci potest sicut dentes in etate pueritie. Cum autem sanguis ad aliam pueris fuerit pplexionem non iterum renascetur.

Tacite videtur quoddam dubium remouere. Eo enim quod dentes videtur membra spermatica: et pedit regenerantur non vlt debatur dictum autem. fuisse verum. Hoc igitur remouens dicit: quod dentes non sunt geniti ex spermate. sed ex sanguine in quo erat virtus spermatis. et ideo quando inter sperma ipsum et sanguinem interuenit paruum tempus. quia in illo sanguine adhuc reseruat virtus spermatis: si perdatur regeneratur: sicut i. pueritia. Cum autem sanguis pueris est ad alias completionem nec amplius virtute spermatis retinet si perdat non regeneratur. Sciendum quod autem. in superficie membrorum videtur velle quod materia generatio nis detumescat. sit media quasi participatione inter materiam generatio nis spermaticam et carnifor mi. et ideo videtur dentes membra quasi media inter carnifor mi et spermatica. pueniunt. n. cum spermatis i. duritie et albedine. Conueniunt autem cum carnifor mi: in possibilitate regeneratio nis post eorum depeditionem. et etiam participant sensu aliquo in quo saltem a natura ossis

separant. Et de hoc satis videbitur in dubijs litteralib⁹.

Et dicemus etiā q^d membrorum sentientium mobilitū plerūq^{ue} motus et sensus simul principiū ē vnus neruus et plerūq^{ue} separant^r: et erit principiū cuiusq^{ue} virtutis neruus.

Quia supra posuerat quasdam diuisiones gēales mēbroz⁹. nūc ponit quasdam diuisiones spāles. et diuidit in quatuor si cut ille diuisioes sunt quatuor: partes patent. **P**rimo dicit q^d mēbroz⁹ habentis sensus et motus q^{ui} q^{ui} recipiūt sensus et motus p^{er} idē principiū. s. neruū: quedāz vero sunt q^{ui} p^{er} diuersos neruos recipiunt sensus et motus. **E**xempl⁹ p^{ri}mi. sicut muscoli corāz recipiūt sensum tactus et motus volūtariū p^{er} eīpue p^{er} illos neruos: et q^{ui}bus postea cū ligamētū viliū p^{er} tūant corde nec apparet ad eos venire alius neruus. **E**xempl⁹ p^{ri}mi secūdi. sicut oculus palii neruū sentit acute sensu tact⁹ et similiter videt et p^{er} alii voluntarie mouet: sicut et vīgūz indez p^{er} alium neruū h^{ab}et tactū p^{er}fectissimū et p^{er} alii motus voluntarium vt infra videbitur. **S**ciēduz hic p^{ri}mo q^d p^{er} sensum hīc intelligit exteriorē et p^{er} motum intelligit modū voluntariū cuius principiū sunt nerui. **S**ciēduz scđo q^d membrorum q^{ui}bus p^{er}cepti sensus et motus quedā participant sensu et nō motu volūtario sicut caro gingiuar⁹ et auris et similiter intrinsecū auditus organū. quedāz vero participāt sū sensu et motu volūtario vt labia lingua et vīr musculi: nullū autē re perit membrorum soluz motu volūtario p^{er}ceptiōis. s. sine sensu: q^{ui} cū motus volūtarius sit p^{er}fectio posterior et sensus sit p^{ri}or nō pōt motus voluntarius absolui a sensu. q^{ui} nō pōt posterior nā absolui a p^{ri}ori h^{ab}et bene ecđtra. **E**x quo p^{ri}mo q^d cū dicitur **A**uice. palii neruūz ēē in aliquo mēbro principiū sensus et p^{er} alii principuz motus nō intelligit aliquē neruū esse principū motus solum. hoc. n. ē impossibile. q^{ui} oīs neruus motus ē sensitivus. sed voluit q^d alioq^{ue} neruus ē principiū solū sensus et alioq^{ue} cū hoc volūtariū motus. causa autēz diuersitatis hūi⁹ videbitur in dubijs litteralibus.

Circa hanc lectionēz accidunt multa dubia litteralia **P**rimū. videt q^d mēbra ex spermate orta sola possint vera p^{ri}mitiuitate p^{ri}uari et amissa regenerari. p^{ri}mo q^d vbi possibiles sunt cāe sufficiens ad aliquē effectum p^{er}ducēdū pōt ille effectus p^{er}ducit. sed absciso vel soluto mēbro spermatice sunt possibiles in nobis cāse sufficiens ad eius verā p^{ri}mitiuitate aut generationē. igit^{ur} zc. p^{er}bat minor. q^{ui} ibi ē materia generatōis sufficiens. adest. n. materia sufficiens nutritatōis: sed eadē est materia nutritatōis mēbroz⁹ et generatōis. p^{ri}mo v^{er}o generatōis. igit^{ur} zc. **S**imiliter adest sufficiens agens. s. virtus cū calore nāli ossificatōis vel neruū catuū: sūz q^{ui} cor p^{ri}mo genitū genuit alia mēbra cuius virtus nō deficit. adest ēē finis gēa cuius zc. igit^{ur} v^{er}o possit ille effect⁹ p^{er}ducit. **E**t dicitur v^{er}o videt os aut neruū p^{er}ducit pedalis quātūz ad duplum vel triplū augeri q^{ui} digitalem quātūz ossis regenerari: eo q^d vūz auget os pedale ad vniplū pedalis q^{ui}tritas ossis generat: sed viri⁹ spermatice mēbra pōt facere p^{ri}mi v^{er}o docet exp^{ri}imū. igit^{ur} zc. **E**t dicitur nō minorē v^{er}o habere natura sollicitudinē de aialib⁹ p^{er}fectis q^{ui} de imperfectis. h^{ab}et ad salutē imperfectoz⁹ post eoz⁹ generatōez et semine relinq^{uit} natura in eoz⁹ mēbris virtutē generatiuāz eoz⁹ post eoz⁹ dep^{re}ditionē vt in cancri⁹: in q^{ui}bus abscisis pedibus regenerantur et in lacertis et serpentib⁹ abscisis caudis regenerantur. In pullis etiam byrindinum excecatis rena scatur oculi vt colligit in libro de p^{ri}etant⁹ rez. caplo de byrindine. et **P**rimo septimo nāli byrindine. et **Al**bert⁹ in tertio aialuz caplo de byrindine. Et sūle argumētū pōt adduci de plātis in q^{ui}bus partes aliquē abscise regenerantur. **E**t dicitur nō minoris p^{er}fectōis videt virtus naturalis in aialib⁹ p^{er}fectis q^{ui} i imperfectis et plātis. h^{ab}et in plātis et in imperfectis aialib⁹ pōt virtus naturalis partē solutā verā cōtinuitate. restaurare et deperditā regenerare. igit^{ur} zc. **E**t dicitur humo: albugineus dep^{re}ditus restaurat qui ē mēbro spermaticeum. iij. de acci. ij. ca. **O**ppositū sonat littera **A**uice. et sūia nisi cū conditionallibus in littera exp^{ri}essis zc. **S**ecūduz dubiū. Quia ex quo dētes totaliter dep^{re}ditū pōt regenerari: cūz sit perfectus seu difficilior rem totā de nouo p^{er}ducere q^{ui} diminutā restaurare videt q^d dentes fracti pōt restaurari: q^{ui} est p^{ri}or exp^{ri}imū. **E**t cum dentes sint terrestres sunt etiā duriores lī gamēto et cartilagine quomodo sensiti dētes et nō ligamē-

tuz nec cartilago. **E**t queri potest cuius virtutis operatio sit dētes regenerare. q^{ui} si generatiue virtutis nō minus ossa cartilaginez et cerebri debēt posse regenerari. similiter videtur quod ligamētum tūc fractū poterit reintegrari et in omni etate regenerari. **T**ertiu dubiū. Quia nō videt q^d idē neruus possit esse p^{ri}ncipiū sensus et motus. p^{ri}mo q^{ui} tūc nō debuisset nā sensitivos neruos separare a motiuis. Nam ex quo vnus neruus sufficit ad vtrūq^{ue} frustra natura plures posuisset quoz⁹ aliq^{ui}z deseruisset sensui et aliq^{ui}z motui. **I**tem nerui sensitui sunt humidiores et molliores motiuis. infra. ca. p^{ri}mo de anothomia neruoz⁹ et supra. capitulo de cōplexio nibus mēbroz⁹. et secūda tertij. caplo p^{ri}mo. **E**t p^{ri}mo causa quia maiorē soliditatem et firionē requirit mot⁹ q^{ui} sensus. **E**t quoz⁹ virtus et p^{ri}mo et substantia et finis sunt distincta illa etiā sunt distincta: h^{ab}et nerui sensitui et motui sunt hūilissimū. q^{ui} alia ē virtus sensitua et alia ē virtus motua. Similiter p^{ri}mo motui ē siccior substantia solidior et terrestrior et mouere et senti re sunt distincti fines. **E**t hoc potissime foret. q^{ui} motus non pōt absolui a sensu. **S**ed oppositū p^{ri}mo exp^{ri}imū p^{ri}mo d^{icitur} motu ē ererecēte opatōes vigilātū. scđo de mēbro stupido in quo frequēter nullo mō impeditus ē motus.

Ad p^{ri}mu istoz⁹. Dicit p^{ri}mo q^d membra spermatice soluta solutōe magna aut mediocri. s. notabili in corpore p^{ri}mo p^{ri}ncipat et tunc et p^{ri}ncipue p^{ri}ncipue dispōis nō reuīunt vnione vera: p^{ri}ncipue ossa. deinde cartilaginez et ligamenta que post cartilaginez sunt duriora et terrestriora. deinde corda. post tunc et articulariūz iteriores. deinde neruus. post p^{ri}ncipat. deinde vene et artarie tunica exterior. **E**t in summa p^{ri}ncipat: inter hec membra videt ponere graduz in facilitate et difficultate reunionis secundā maiorē et minorē: et terrestreitatē eoz⁹. possunt tūc hec mēbra soluta p^{ri}ncipat p^{ri}ncipatōe nō vera. s. p^{ri}ncipatōe v^{er}o superlignationē faciā per porz⁹ sarcoide cuius causam dicit esse multiplicē. **P**rima ē absentia virtutis informatiue q^{ui} euāescit formato fetu vt dicit osūm esse differētia. p^{ri}mo. **S**ecūda est defectus materie spermatice p^{ri}mo quā stabat mēbra vnitas. **T**ertia causa est debilitas mēbra solui p^{ri}mo solutiōne. vñ impotēs sit materiaz attrahere vt ex ea aliqd loco p^{ri}mo de p^{ri}ncipat generare valeat. **Q**uarta cā est innata durities mēbra. et iste quatuor cāe simul p^{ri}ncipat p^{ri}ncipat vnam cām integrā impossibilitatis vnionis cū p^{ri}ncipat p^{ri}ncipat. **E**t p^{ri}ncipat p^{ri}ncipat cāe mēbra ex sanguine generata soluta vel scissa possunt restaurari. p^{ri}mo q^{ui} non deficit materia. se cundo nec virt⁹. q^{ui} illa ē virtus nutritiua carnis et carnosū mēbroz⁹. tertio nec multū debilitat caro p^{ri}ncipat solutiōne p^{ri}ncipat. q^{ui} ē pluris caloriz et multū humidū. quarto nō ē durities inuiscationē et cōtinuationē. p^{ri}mo. **E**t dicit scđo q^d si solutio cōtinuitatis sit parua i corpore infantili bone di spositiōis et habitudinis possibilis ē vera et p^{ri}ncipat cōtinuatio et paruaz partiū vt ramoz⁹ venarum minutissimaz⁹ regeneratio et seruabit in hoc ordo p^{ri}ncipat p^{ri}ncipat superius in mēbris spermaticeis. p^{ri}mo. n. facilius fiet hoc in tunicis venaz: cō sequēter in p^{ri}ncipat: deinde in neruis. deinde in tunicis artarie intrinsecis. Post in cordis et ligamētis et cartilaginib⁹ et demū in ossib⁹. In hac. n. etate et habitudine remāit q^{ui}da vīgor virtutis informatiue i corde: et in foraminib⁹ siue poro sitatibus mēbroz⁹ spermaticez remāit aliqd materie spermatice cōseruate seu disseminate. mēbra ē talia adhuc mol lia sunt nec in solutiōe talia mēbroz⁹ facta ē debilitas de qua sit curādum multū. **E**t per hec arbitrat^{ur} cōcliator cē facile soluere istātas factas. **A**lt⁹ dicit **T**hadeus q^d causa p^{ri}ncipat quā pars mēbra generat^{ur} ex sanguine pōt regenerari. nō aut mēbra spermatice est. q^{ui} virtus restauratiua iue nit in corpore materia p^{ri}ncipatōnatā carnū ex qua pōt regenerari caro. **A**lt⁹ aut inuenit in corpore materias p^{ri}ncipatōnatā ossi aut alteri spermatice. et causa est. q^{ui} in carne nō remāit de antiqua materia ex qua p^{ri}mo fuit genita caro: h^{ab}et tota fluxit antiqua et sustētat tantūmodo sup^{er} noua materia: vnde sanguis nonit^{ur} genitus est illi carni p^{ri}ncipatōnatā. **E**xpediebat tūz corpori animalis ad saluādas actōes suas aliquas eius p^{ri}ncipatōes esse molles facile etiam trāsmutabiles: s. p^{ri}ncipatōes fundamēto hāz partiū molliū oportuit esse in co partes spermaticeas duras in quib⁹ semper quādiu viuūt aial remāet aliqd de antiqua materia ex qua p^{ri}mo genita sunt cui nō est p^{ri}ncipatōnalis aliqua materia in corpore regit^{ur}. et ideo

cum illa antiqua materia soluitur nō restauratur z similiter cū deperdit a multo fortiori. Ali cōcludit q cū membrum spermaticū sustentet duplici materia. scilicet antiqua z noua. sunt enīz fundamēta cordis. ideo indiget semper fundamētalī materia hūit duritiē super q fluētēs z refluētēs partes su- stententur. sic q deperditā vel abscisā eius parte notabilī nō pōt fieri restauratio. Cōtra. pmo. q cerebrū ē molle im- mo molli⁹ carne. igit si aliqua eius notabilis pars deper- dit restaurabit. Cōtra. q cadē ē materia generatōis z nutrica- tionis scdo de aia. caplo de tactu. z scdo de generatōe ani- mali. xvi. caplo. z. liij. de generatōe. scdo caplo: h in corpo- re aialis repit materia nutritiōis spmatis pportōata. igit z generatōis. Cōtra pmo dicit q l3 cerebrū sit multū molle: h3 tñ antiquā materiā multū indurātā cui nō pōt re- periri pars pportionalis sanguinis: z sic nō pōt pars deper- dita perfecte regenerari. Cōtra scdo dicitur q cadē est vl pōt esse materia generationis z nutritiōis. scilicet generationis vnius z nutritiōis alterius. nō autem eiusdē. Ex pū gra- tia. Cōtra est pueniēs materia nutritiōis patris z pars ab illo inquātō superflūēs est pueniēs materia generatōis alterius puta filij. Quātūz aut veritatis hec opīnō pmeat videbit i tertio tractatu tegni ad quez pīs difficultas spāl- pertinet. Cōtra aliter dicit vt circa litterā tactū est: q cause pēcipue difficultatis polidatōis z regnatiōis i mēbro aliquo pēdētēs ex nālī dispōne mēbri sunt durities z siccitas mē- bri ex qb⁹ difficultis sit ptiū solutariū iūscatio: debilitas inate virtutis z caloris naturalis: z ineptitudo nutrimenti ad hoc vt facile cōuertatur in substātiā mēbri: z magna eius distan- tia. z elōgatio a natura mēbri. cū igit oīa simul cōiungūtū- r impōssibilis reddit restauratiōe pēcipue cū mēbriū sperma- ticū per solutiōē multū fuerit debilitatū. cū. n. oīi z cuiuslibz spermaticū sit difficile aliquid modicū quod per actionē ca- loris z carūz resoluētū dissolutū ē restaurare: neqz illō fa- cere possit nisi i tpe satis lōgo respectu carniformiū: vbi o3 p poros nutritiū ad minimā ē diuisū: ita vt q3 q3 pā inē- bri nutritiū q3 pte nutrimentū trāsmutādī attingat: nō videt q mīto sit nutrimentū occurrētē si diuiso ad mīma z mēbro per solutiōē multū debilitatū z nutrimentū terrestri diffici- le trāsmutabili a natura mēbri multū distātē z magnā trā- mutatione indigētē possit perfecte materia illa in ptes mē- bri spermaticū antecēdētibus similes trāsmutari. econtra est in carniformibus ppter causam oppositam vt p3. Cōtra ppter hoc p3 q in pōne hūmida z maxime cum hoc ca- lida vel tepēra in etate infantie l3 sit difficile: illud tñ nō ē impōssibile. Cōtra q glibz istoz modoz bene intellectus possit sustineri. Cōtra argumenta igit adducta ante opposi- tū. Cōtra pmiū penes pmiū modū respōdēdi negāda est minor. deficit. n. m3 z agēs vt declaratū est. sed penes scdm deficit m3. Penes vero tertiū deficit agēs vt declaratū ē. Cōtra scdm negatur maior. imo difficilius ē digiale quāti- tatē oīis deperditā regenerare q3 os pedale ad triplūz auge- ri. pmo q deperditō oīis debilitata est multū virtus qua os deperditū regenerari d3. Non sic aut ē de augmētō fieri- do. secundo q: dū per actionē virtutis nutritiue z augmēta- tiue nutrimentū assimilatur mēbris nutrimentū illud ad mī- nima diuidit ita vt quasi quāl3 partē nutrimentū trāsmutādī virtus mēbri attingat. Secus aut est in generatione partis deperditē. ideo nō est mīz si virtus illa pōt mēbz ad duplūz augmētare nō tamē potest notabilē partē deperditam rege- nerare. Qualiter aut scdm pmiū modū z scdm rīdendū fo- ret satis p3 intelligētī. Cōtra tertiū dicit negādo illā p3iaz. per idem enīz vel simile pcludi possit q partes boīs decise lōgo tempore deberēt viuere. q3 nō minores debuit natura habere sollicitudinē de aiali pfectissimō. scilicet de boīe q3 de ser- pēte vel de plātio: h natura taliter in plantis z serpētib⁹ vi- tam z calozē nālēs impressit vt decise viuant. igit ita debuit boīs partes in vita dispōere. Similiter per idē argui possz boīes ad vite pseruationē non indigere hanelitū vel pulsu. q3 nō minus sollicita fuit natura zc. h in impfectis puidit vi- tam posse cōseruari sine anelitu vel pulsu zc. igit in homine debuit similiter puidere. p3. n. q aialia quātō pfectiora sūt tāto ad partes eoz z eoz generatōez z vitā pla requirunt. vñ aialia impfecta nō requirūt ad generatōez pcursum agē- ris sibi sibi in spē: h generātū pla a casu per se vano. l3 que- daz eoz media inter pfectiora z impfectiora viroz modo

gnari possint vt. io. pbleumatū. xvi. pbleumate. hō at z pfe- cta animalia a sibi simili in specie z generatione vniuoca ge- nerātū: sed aialia impfecta abscisio capite nō statim perit imo eoz quedā post capitis abscisioē lōgo tēpore viuūt. Homo aut z aialia pfecta statim abscisio capite moriūt vt io. pbleumatū. vltimo pbleumate. z sicut ad vitā z genera- tiōē totius pla requirūtū in perfectis aialibus q3 in imp- fectis. ita ad vitā z generatōez partis deperditē aut vnitatis solute plura requirūtū in aialibus pfectis q3 in impfectis. igitur non mīz si membra spermatica aut organica deperditā aut notabilē soluta in boīe nō restaurātū aut regenerātū. In cancro aut lacerta serpētib⁹ z plantis restaurātū aut regenerant. Cōtra tamē Dally scdo tegni q causa ppter quā in plantis renascit ramus abscisus est inuētiō materie ex qua nutritū z generātū plātē que vt dixit est ipsa elemē- ta z maxime terra. Cōtra aut ppter quā in aialibus imp- fectis iaz dictis renascuntur caude zc. est q3 talia mēbra ge- nerātū ex supfluitate nutrimentū alioz mēbroz principalū z nō generātū ex materia generatōis mēbroz radicalū. z est simile de istis caudis q renascūtū sicut illud q3 nascit aialib⁹ de pilis pēnis vnguīb⁹ z cornibz. q3 illa abscisa re- generat. De oculis aut irundinū dixerūt quidā fabulosum esse. Cōtra ego aut puto q euulso oculo integre a pullo irūdi- nis ita vt humores z tunice totaliter euellātū nō est possz regnatio. Si tñ humor albugineus qui in q3itate excedit alios educeret scdm magnā partē aut adue totaliter. vñ de videretur oculus excecatus pfecte possibile est vt ille re- staret. Et ē in puero cecis Salie. esse possibile. iij. de ac- cidētī. scdo caplo in etate tñ puecta immo vt in pluribus i- infantia illud ē impōssibile. Cōtra or vero dicit q natura in pductiōe aialis pfecti totū suū posse facit vt pficiat a p3- cipio z nō ita operat in pductiōe imperfecti. Natura. n. p3- deras q pfecta possint multo tēpore pmanere si partes ba- berēt pfectas a principio z ppleas z fontes z bene cōtinua- tas ipsas a principio tales pduxit. h in pfecta quātūq3 a p3- cipio pducta integre nō pnt permanere diu. iō decreuit in aialibus impfectis in p3- cipio nō expēdere totū suū posse sed aliā m3 apud se retinet ex qua insurgētib⁹ defectibus z occasionib⁹ possit succurrere. z hec solutio l3 videat re tbo- rica: possit tñ reduci ad sanū intellectū: sed de his plen⁹ tra- ctabit tertio tegni. Cōtra scdm dubiū rīdebit inferius.

Sed pro respōsione Ad tertiū dubiū. Premittēdū ē h q neru⁹ q ē p3- cipii sensus z nō mot⁹ aut p3- cipii sensus z mot⁹ itelligit neru⁹ p quē deferit spūs sensitū⁹ z nō motū⁹ ad mēbz sensitū⁹: aut p quē deferit spirit⁹ sensitū⁹ z motū⁹ ad mēbz sensitū⁹ z motū⁹. scdo pmittēdū q tēpe- ramētū p sensū ē naturaliter prius tēperamētū p motū uoluntario de quo est in ppositio sermo. potētia. n. voluntarie motiua naturaliter p3- supponit sensitū⁹ z nō econtra. sed sicut fe habet potētia ad potētiā ita fe habz tēperamētū ad tēperamētū. iō zc. Ex quo p3 q tēperamētū p motū uoluntario tā in spū q3 in mēbro p3- supponit tēperamētū pro sensu z nō ecōtra. Ex quo p3 nō esse repibile aliquid mobi- le uoluntarie nisi illud idē sit sensitū⁹ quāuis dabilis sit par- ticula sensitua nō mobilis uoluntarie. Cōtra quibus sequit istē pclusiones. Prima. oīs neruus motiuis est sensitū⁹ sed nō ecōtra. Cōtra. oīs spūs motiuis est sensitū⁹ z nō ecōtra. Cōtra. sublatō sensu auferitur motus: h nō ecōtra. Cōtra. ad idem mēbz ptingit mediātibz dī- stinctis neruis trāsmitti virtutē sensitū⁹ z motū⁹ sic. l. q p aliū trāsmittit virtutē sensitū⁹ z nō motū⁹ z per aliū mo- tiua simul cū sensitua. Hoc aut ordinanit natura in plurib⁹ casibus. Primus casus est vbi aliquid mēbz nō indiget solo sensu tactus: sed etiā visu vel auditu. tunc. n. debz dī- stinctus esse neruus motū⁹ z sensitū⁹ visu vel auditu. se- cundus ē vbi mēbz indiget pfecto sensu tactus z forti mo- tu. necesse est enīz neruū qui d3 esse p3- cipii fortis mot⁹ ēē dūz z scdm z cūz tali duricie nō stat pfectio sensus tact⁹. ideo tali mēbro necessarius est neruus mollis q sit p3- cipii sensus zc. sicut i oculo: indice manus: z sic de alijs. Et sic p3- primo q per euēdē neruū solum aliqua mēbra recipiūt sen- sum z motū aliq3 per diuersos recipiunt. Patet secūdo qua- liter in eo qui cecidit ab equo vel mulo cūdo Romā remā- sit motus z deperditus est sensus. q3 remāsit sibi sensus ob-

mus ut quidā dicunt solū per nervos mortuos. vel for
te ut dicitur Don. quātus ad partes exteriores: quāvis in ite
riorib⁹ esset sensus. Et ex his pōt patere solo ad argumēta
adducta. Quid autē de dormientib⁹ opa vigilātus exercē
tibus dēcendū sit: vide secūdo tegni circa līam. caplo de si
gnis dīscrasiaz cerebri.

Ex his p3 rñso ad questionē qua qñs cōter vtrum
deficiente sensu sit necessariū deficere motū
et non ecōtra. p3. n. q sensu et motu p eundē nernum delatis
sublato sensu auferetur motus: quia sublato piori auferetur
posterior: vbi autem per distinctos nervos deferatur illud
non op3: sed de hoc vbi supra.

Et etiā dicimus q omniū interiorū q panni
culis sunt inuoluta pāniculus ex vno pānicu
loꝝ pectus: aut ventrē cooperientīū nascit.

Donit aliam diuisionem membrorū. secūdo declarat. ibi
scōa. Sed eoz. **C** dicit primo q omniū mēbroꝝ interiorū
que sunt inuoluta pāniculus ex altero duoz pāniculorū orit
tur. Aut enim nascitur a pāniculo pectus cooperiente qui
appellatur pleura. aut oriūtur a pāniculo cooperiente ven
trem qui appellatur siphac.

Sed eoz que i pectore sunt pāniculorū ori
go sicut diaphragmatis et venaz et arteriarū
et pulmonis ē ex pāniculo itēiore q costas te
git et mēbroꝝ quidē et venaz que sunt in ven
tre pāniculi oriūtur ex siphac qui interior
ventris cooperit musculos.

C dicit scōo declarās mēbra diuisionis q origo pāniculo
rū pectoris puta diaphragmatis et pulmonis venaz et arteria
rum que sunt in pectore ē ex pāniculo interiori qui tegit co
stas planas: h origo pāniculorū membrorū que sunt in vētre
inferiori puta epīs splenis venaz artariay que sunt in ven
tre inferiori ē ex pāniculo dicto siphac q tegit musculos vē
tris. **C** Sciēdū primo per oritū hic nō esse intelligēdum or
tum tale qualis ē deferētis a principalibus: s; hic pōt appel
lari vt arbitro: affinitas et colligātia mēbroꝝ adinuicē quo
rū vnūz videt egrēdi ex altero sicut minus ex maiori: sicut
dicimus q pāniculi minores hntes colligātia cum maiori
bus ex illis oriūtur. **C** Sciēdūz scōo in corpore nro iūeniri
tres vētres siue pāuitates. vna ē supior continens mēbra
aiata que sunt organa vel infra virtutis aialis sicut cerebꝝ
cū pāniculis ipm inuolutibus. scōa cōtinet spūalia: sicut cor
pulmonē et diaphragma et. tertia cōtinet mēbra nālia vt flo
macū epas intestina et splenē et. Nota igit q littera duplicē
pōt hēre intellectu. primus est vt per omnia mēbra indifferē
ter oia intelligat mēbra interiora siue sint in superiori vētre
cōtenta siue in alijs: et scōz hoc op3 dicere q piamater et du
ra mater oriūtur a pleura. **C** Secūdus sensus ē vt solū se re
ferat ad mēbra in duob⁹ inferioribus pāuitatibus cōtenta.
C Sciēdū tertio vt p3. in anothomia. Pāniculus vētris
est duplex. Quidā annexus musculus vētris. Alter autē ime
diatē regēs intestina: et scōz quodā vtrūq; noīas siphac. se
cundū quodā vero nō. s; primus scōm quodāz p3io noīe
vocat beliteron: et secūdus siphac: secūdū vero quodā ecō
tra vt in supicie videtur posse colligi ex līa. dicit q a pāni
culo musculus annexo et coopietē musculos: quēz Aliic. ap
pellat siphac: oriūtur omnes alij pāniculi inferiorēs. Ab ipso
enim orit primo pāniculus magnus dictus cōmūter si
phac et cooperiēs imēdiatē intestina. et ab illo postea alij pā
niculi oriūtur sicut epīs splenis venaz et artariay. sed qualis
hec vera sint videbīs in dubijs līalibus.

Omnia quoq; membra carnosā sunt aut vil
losa sicut caro que est in musculus aut villis ca
rentia sicut epar.

Donit aliaz diuisionē. secūdo ostēdit vtilitatē membroru
mīsdā positi in diuisione. ibi scōa. Et nullus qdē mor⁹. **C** Di
cit primo q oia mēbra carnosā aut sunt villosa aut vilis ca
rentia. Exēplū pmi. sicut caro musculorū. Exēplū secun
di sicut caro epīs. **C** Sciēdūz q hanc diuisionē solūz po
nat de carnosīs mēbris: nō tñ intelligit sola carnosā esse vi
losa: immo plura alia sunt villosa vt nervosa ligamēta et. dī
xit autē illud vt ostēderet q ē: illud cōpetit carnosīs. **C** Sciē

dum secūdo q p villos intelligere debemus partes mēbroꝝ
rū ad modū filorū ptenās p mēbra que fila quādoq; ince
dunt scōz diametru longitudinis: et dñr vili longitudinales:
qñq; latitudinis: et dñr latitudinales: et qñq; trāsuēse capie
do de diametro lōgitudis et latitudinis: et dñr trāsuēse.

Et nullus qdēz motus fit nisi per villos.

Ostēdit finem grā cuius facta sunt mēbra villosa. scōo pro
bat. ppositū. ibi scōa. Volūtarius. **C** dicit primo q nullus
motus fit nisi p villos. ideo suple a natura pducta sunt mem
bra cum vilis vt mediātibus illis suos motus perficiāt. s; na
turales voluntarios aut mixtos.

Volūtarius vero motus fit causa villosorū q
sunt i musculis. et naturalis sicut motus matri
cis et venaz. Et cōposit⁹ sicut mot⁹ trāsglutit
di sit vilis p3iys p formaz ex situ lōgitudinis
et latitudinis et trāsuersionis. Attractorū vero
sunt vili q in lōgitudinē p tendunt: et expulso
rū vili q in latitudinē tendunt cōstringentes:
et retētoꝝ vili q ex trāsuēso vadunt.

C dicit secūdo pbādo ppositūz q motus voluntarius fit
causa villos. i. per villos qui sunt in musculis similiter et na
turalis vt matricis et venaz sit p villos. Eodem mō motus
mixtus ex volūtario et naturali sicut ē motus translutionis
fit p villos suos qui sunt extēsi scōz lōgitudinē et latitudinē
et trāsuēsum meri: q in motu trāsglutitionis necessaria est at
tractio que vilis lōgitudinalib⁹ perficit et expulso que lati
tudinalib⁹ perficitur. similiter necessaria ē retētio q trāsuē
salibus vilis perficitur: vt infra doctrina sequēti declarabi
tur. **C** Sciēdūz q Alii. hic inuit diuisionē motū in corpo
re nostro cōtingētūz: q quidā est volūtarius qui fit mediā
te musculo vel lacerto vt progressiuus. quidāz naturalis vt
mor⁹ mīcis que elongatur ad sperma attrahēdūz. qdā ve
ro mūrtus ex naturali et volūtario sicut motus translutōis
cibi vt in sequenti doctrina declarabit. patet autē q omnes
isti motus sunt mediātibus vilis vt ipse declarat in līa et in
sequēti doctrina magis declarabitur.

Membrorū autē q vnā hnt tunica sicut vena
rum et vesice tres villos spēs adinuicem sunt
texte. Et mēbroꝝ q sunt duas habētia tuni
cas vili q in latitudinē tendūt semp in extrin
seca exrit eoz tunica et alij duo in tunica eozū
intrinseca. Illi tñ q in lōgitudinē p tendunt ad
supiciē magis declināt intrinseca. Qui taliter
nō creati fuerunt nisi ne attrahēdi et expellen
di villi simul existāt: immo melius ē vt villi at
trahēdi et retinēdi sint simul nisi in intesti
nis. non enim multa indigent retentione: sed
attractione et expulsionē.

Hec est alia diuīso quam inuit implicate Alii. et in summa
vult q membrorū in quibus reperit substantia tunicalis que
daz hnt vnā tunica: et quedā duas tunicas. in hntibus autē
vnā tunica sicut vesica et vena oēs species villos superius
noīatē adinuicē sunt p3erte. Cum enim hec mēbra indigēat
attractione retentione et expulsionē cōmūnibus que sunt per
tres species villos dictas: et nō possunt illas spēs habere in
distinctis tunicis necesse ē eas reperire in vna tunica. secus
autē est in mēbris habētibus duas tunicas: quonīa in cis vil
li latitudinales sunt in tunica exteriori. alij vero duo. s. lōgi
tudinales et trāsuēsales sunt in eoz tunica intrinseca. causa
autē quare i distinctis tunicis fuerunt situati isti villi sicut vt
villi attrahēdi et villi expellēdi nō essent simul: q se aliquo
modo impediret in suis motibus: s; necessariū est et vtile vt
villi attrahēdi et retinēdi. i. lōgitudinales et trāsuēsales sint
simul. Deinde excipit dicēs quod dictū est esse verū ppter
q in intestinis: q intestina nō multa indigēt retentione: sed
multa indigēt attractione et expulsionē. **C** Sciēdū primo
nō esse intentionē Aliic. oēs venā vnica tunica hēre: fallit
autē hic de vena artariay: sed vult q secūdū plurimū vena
babz solā vnā tunica. **C** Sciēdūz scōo q in hntibus duas
tunicas villi latitudinales situant in exteriori tunica et lōgi

tudinales et transuersales in interiori. primo quod trabes melius attrahit dum immediate attingit attrahibile. Item, quod attrahit sub ratione presentis illud quod attrahit, melius est igitur villos longitudinales in interiori tunica esse situatos. Et per idem patet quod melius est transuersales in eadem tunica situari. Et per oppositas causas melius est latitudinales situari in tunica exteriori precipue: quod hec sunt membra idigentia his motibus fortibus et huiusmodi fortitudo impedit ex mixtione villos longitudinales cum latitudinalibus, et propter hoc etiam villi longitudinales et latitudinalibus in tunica eadem simul pertinet: latitudinales tamen magis declinant ad exteriora et contra longitudinales et transuersales ad interiora. Secundo patet quod ista exceptio nisi in intestinis dupliciter potest haberi intellectu. primus est quod in membris habentibus duas tunicas villi longitudinales et transuersales, attrahentes et retinentes sunt simul coteriti in interiori tunica: sicut melius est trabes si esse cum attracto ita retinentes cum retento preterquam in intestinis in quibus pauca videtur necessitas transuersalium: propterea quod pauca aut quasi nulla indigent retentio et videtur quidam dicit ad illam modicam sufficere exteriores latitudinales. Nec sententia multum consonat ista et hoc maxime videtur verum de intestinis interioribus in quibus quasi non continentur nisi sex pauca. Secundus est, quod in membris duas tunicas habentibus latitudinales sunt in tunica extrinseca: transuersales vero in intrinseca: preterquam in intestinis in quibus est vehemens necessitas expellendi et attrahendi et pauca retinendi. ideo in intrinseca tunica cum longitudinalibus maxime sunt latitudinales et non transuersales ut videtur sententia Galienus. tertio virtutum naturalium.

Et dicemus etiam quod membrorum nervosorum corpora a sui substantia aliena continentur alia sunt quoniam habent tunicas: et alia que duas. Que autem duabus persistunt tunicis non taliter creata fuerunt nisi propter iuuantem multa. Quorum unum est multa necessitas multe custodie fortitudinis sue corporitatis ne scindatur causa fortitudinis moris eius quod continentur in eis sicut arterie. Secundum est multa necessitas multe custodie in re corporis quod in eis est recoditum ne resoluantur et egrediantur. Resolutio vero timor puenit causa sue raritatis si una haberet tunicas. Et exit timor est. ideo quod propter hoc etiam ad scindendum essent apte et hoc quod corpus quod in eis est recoditum est sic spiritus et sanguis qui in arteriis sunt recoditi in quorum custodia valde est studendum: de quibus timeat ne per nihil recedat. Spiritus quidem per resolutionem et sanguis quidem per fissuram. ex hoc namque maximum timeat malum. Tertium est: quoniam cum alicui membro fuerit necessarium ut sit ipsius attractio et expulsio motu vehementi factum est unicuique earum singulariter instrumentum si ne permittit de hoc sicut stomachus et intestina. Quartum est: quoniam cum voluntas fuerit ut unaqueque membrum tunica operatio que est ei propria sit preparata: et unaqueque duarum operationum acciderit propter complexionem ab alterius operationis complexionem diuersam fuit melius iter eas diuidere sicut stomachus in quo fuit voluntas sentiendi virtutem esse: quod quidem non fit nisi in membro nervoso et digerendi: quod similiter non fit nisi per membra carnosum. Unicuique igitur harum duarum rerum tunica posuerunt per se: tunica nervosam virtuti sentiendi et tunica carnosam digestionis et natura quod intrinseca tunica fecit nervosam et extrinseca carnosam. Potest namque digerentis operatio ad id quod digestum est in potentia sine ob cursu puenire. Sentientis vero id quod sentit non potest

sentire nisi obuiando ei sensui. videlicet tactus.

Dec est alia diuisio membrorum nervosorum continentium corpora aliena a sui substantia sicut est vena et arteria que continent sanguinem et spiritum stomachi chylum. Hec igitur quedam habent unam tunicam solum alia duas. Deinde ostendit causas quare quedam habent duas: videlicet quod habita duas sunt talia propter multa iuuantem. primus est necessitas multa custodiendi corpus membrum in sua fortitudine ut non corripatur et scindatur propter fortes motus quibus subiicit illud membrum: propter hoc habuerit arterie duas tunicas. secundum iuuantem est custodia corporis presentis in concavitate membrum ne resoluantur propter raritatem illius corporis aut ne egrediantur propter corporis complexionem scissuram. et propter illud etiam habent arterie duas tunicas ne vena egredietur resoluantur et egrediantur spiritus per poros aut ne scindatur et extridatur ex ea sanguis articularis i quorum amissionem est magni periculi. Tertius est. quod quicquid unum membrum fuit necessaria attractio et expulsio vehemens. ideo necessarius fuit unicuique operatio illarum deputare unum instrumentum. scilicet una tunica sicut in stomacho et intestinis. Quartum iuuantem est. quod aliqui unum membrum a natura deputati est ad duas operationes: quarum una perficit per unam complexionem et alia per contrariam illi. ideo necessarius est aliud esse instrumentum unius et aliud alterius operationis. sicut stomachus deputatus ad operationem sentientis et appetitivam que perficitur per complexionem membrum nervosum et ad operationem digestivam que perficitur per complexionem membrum carnosum. vbi natura tunicam nervosam dedit stomacho ad finem prime operationis: carnosam vero ad finem secunde operationis. Et quod quis ambigere posset quare fecit exterior carnosam: interior vero nervosam hoc declaratur dicit quod operatio digerentis potest puenire ad digestibile sine immediato eius occurru vel contactu eius quod digeritur: sed sentiens. sensu tactus non potest perfecte et distincte sentire tangibile nisi eidem immediate obuiando.

Circa hanc lectionem sunt dubia plura. Primum. quod non videtur quod omnium membrorum que paniculis involuuntur paniculi nascantur ex altero duorum. scilicet pleura et siphac. primo quod paniculus cordis et episcopus non nascitur ex aliquo istorum. prius. nam formatum fuit cor: quod pleura vel siphac. igitur prius formatum fuit paniculus qui est pars cordis quod pleura aut siphac. et per prius non oritur ab aliquo istorum. etiam si arguitur de paniculo episcopi. Item ex ista et sequitur quod paniculi cerebri. scilicet piamater et duramater et rete mirabile oriuntur ab aliquo istorum paniculorum quod a nullo auditur est. Secundum dubium. quod non videtur quod vena vel arterie naturaliter oriuntur a siphac. nec et arterie et vena ipsa illa oriatur a pleura. primo quod omnes vena oriuntur a corde. ergo nulle oriuntur a siphac vel a pleura. Tertium dubium. quod non videtur quod omnes vena illa dicte et siphac sint involute paniculis. quod tunc omnes vena duas habent tunicas et siphac omnes arterie habent tres tunicas. duas. scilicet arteriales et unam panicularem. et siphac omnes vena: quod a nullis auctoribus cessat. Quartum dubium est. Quomodo se habent quo ad ortum isti duo paniculi. scilicet siphac et pleura. Quia ne unus ab altero an ambo ex tertio vel nullus istorum ab alio ortus habet. Quintum dubium est. quod non videtur quod omnes mori fiat mediatis vilis. cerebri. nam mouetur motu dilatationis et contractionis ut omnes testantur experientia patet. et tunc cerebri caret vilis. siphac pulmo mouetur motu diastolis et tunc manifestus est pulmonem non esse vilosum. Item si motus artarie fieret mediatis vilis tunc non tota artaria simul dilataretur et contraheretur: sed paulatim sicut in motu meri et aliorum quod mouentur mediatis vilis. Sextum dubium. videtur quod vesica duas habet tunicas auctoritate Avicenne. decimanona tertii. capitulo primo. et Galienus. tertio theorie. Septimum dubium est. quod principalis operatio ad quam principaliter ordinata sunt intestina et expulsio: igitur magis videtur interiori tunica que est vehemens operatio de bere continere vilos latitudinales quam longitudinales vel transuersales. Octauum dubium. quod si ea per quam artaria habet duas tunicas est continere spiritum multum et sanguinem videtur quod artaria venalis debet habere duas tunicas. Avicenne. Nonum dubium est. quod distans non agit in distans nisi per medium agendo. quatuor tunc. igitur gradus caloris imprimunt tunica carnosam stomachi in cibo digerendo imprimunt in tunica nervosam quod media iter ea et cibum. et per prius tunica nervosa fiet inepta ad debitam sensationem.

Item non apparet verum quod sentiens non possit sentire tangibile nisi obuiando immediate. hoc. n. videtur contra Aristot. secundum de anima. sensibile positum supra sensus non causat sensationem.

Ad primum istorum. responsio circa litteras tacta est: ille non est ortus proprie dictus quo ortus concedendum est panniculos iam dictos nec a plenra nec a siphac habere ortum: ortu tamen improprie dicto possunt dici orti ut dictum est. Alij dixerunt eorum habere duplicem panniculum. unum separatim ab eius substantia et iste est capsula cordis et hic panniculus ortitur a pleura ut alij. Aliiter est panniculus subas cordis tegens et ei immediatus et ille non ortitur a panniculo iam dicto: sed potius alij ab illo. sicut epar habet panniculū proprius inuoluentē a principio generatōis. et iste non ortitur ab aliquo illoz. h. et alligatē aut suspendentem: et iste ortitur ab aliquo dicto. De panniculis autem cerebri dicitur quidā quod ortiunt a diafragmate. Alij autem dicit sicut dictum est de panniculo proprio cordis et epia. prima ratio melior ē. Et per hoc patet ratio ad secundum dubium. cōcedit. n. secundū suam medicorum venas ortiri ab epar: artarias vero a corde: hoc secundum subas primā earum quantū ad substantiā pannicularē velatēz eas ortiunt ortu dicto a panniculis iam dictis. Sed dices. unde ortiunt illi panniculi ortu proprie dicto. dicendū quod quantū ad partē nervicā in eis receptā oriuntur a cerebro vel naca: quātm vero ad partem ligamentālem respectam in aliquo ipsorum oriuntur. sicut alia ligamēta. s. ab osse. Ad tertium dicitur. quod omnes vene et artarie inuolunt sunt panniculis: cuius signus est durities pulsus et tensio et serenitas pulsus in artariis pleare et siphac: aut et velaminis cerebri. nisi. n. cū bis haberet colligatā dictā. non videt quare illis extēsis extēderet. et cum cōcludit quod oīs vena habet duas tunicas et artaria tres: dicit cōiter quod vene quātūz ad substantiā propriā venalem h. solū vnam tunicā. et artaria duas quantum ad propriā substantiā artarialem: cōsiderata tñ cuius substantiā panniculari que ē sicut defensiuus eius vena h. duas et artaria tres. Alij dixerunt quod in rei veritate vena habet duas tunicas. tñ quod panniculus non decernit sensu non ponitur habere nisi vna sensu percepta et eodē modo et artaria. Sed dices. quid igitur cogit eos si non sensu discernere potuerunt ad ponendū venam et artariā inuolui panniculis. Ita. n. dicit possit omne membrū aliud panniculis inuolui esse. Dicendum quod ad istud moti sunt signo supius posito de extēsiōe artariarū dum extēduntur alij panniculi. scōm etiā. quod exprimitur ostendit quod vena quātū ad extēriore superficiem habet sensum. s. n. n. punctū vena discōpota extērius sentit. quantū tamen ad supērie intrinsecā non habet sensum: cuius signū est quod materie male pūctitue putrescentes stantes in venis non inferunt sensationem aliquam nec lesionem sensatam. Ad quartum dicitur quidam quod a panniculo vētris inferioris immediate tegente musculū qui ab Alu. in littera vocatur siphac ortiunt omnes alij panniculi immediate. Alij crediderunt quod a pleura. hic parua posset esse speculatio. Ad quintum dicit quidā cōcedēdo non omnes motus fieri per villos ut pbant illa argumēta: et quod auctoritas Auicē. veritatē habet ut in pluribus. sed de hoc videbit in doctrina sequenti. Ad sextū dicitur. Sen. et alij quod vesica h. duas tunicas: sed occulte et inseparabiles sunt. et id dicit habere tunicam vnam. Alij quod non habet nisi tunicam vnam integram totā cōcauitatē eius ambientē scōm partē tñ habet duas. s. scōm illā partē ad quāz pertingunt pori vritides. si enim esset vna sola repleta vesica vrinā tūc posset vrina regurgitare versus renes aut etiā comprimēdo ptes pectinis deberet vrina refluerē. cuius oppositum docet experimentum. cōcludit igitur tunicas tñ duas esse perforatas foraminibus p que pori vritides emittunt vrinā in vesica. foramina vero non sunt directē opposita: sed ingredis vrina pmo p vnū foraminē et transit per spatium inter vnam tunicā et aliā: deinde penetrat per aliud foramen et cadit in cōcauitatē vesicę: propter hoc quanto fuerit vesica magis repleta vrina tanto fortius vna tunica applicat alteri: et sic obstruit foramen et ex illis pbiat ut decanona terti. p. primo capitulo. Ad septimū scōm expōnēs vna littere cōcedit totum ad quod deducit argumētū. scōm aliā vero expōnēs patet intelligēti qualiter sit sititendū. Ad octauū patet quod artaria venalis non habet continere spiritū multum et sanguinē artarialem: s. ac-

rem et vaporem fumosius. ideo non opus in ea tāta esse custodia. unde vna sufficit tunica. Ad nonū dicitur quod argumentum cōcluderet si totalis calor digerens eēt calor tunice carnose stomachi: sed non ē ita: imo agit calor etiā partis nervee que fortius calefacit cibū fortificatā p tunicā carneaz quā si non cōcurreret ad illā actōz tunica carnea. Ad firmatōem siue ad decimū videbit doctrina sequenti.

Et dicemus etiā quod sunt quedā mēbra quorū plio sanguini non ē ppinquā: non ergo idiget sanguis in eorum nutrimento multoties conuertitur sicut carnis: quapropter in eaz neque foramina facta fuerūt: neque vētriculi in quibz aliquāto tēpore nutrimentū quod ei digerit imoretur: et deinde caro ex eo nutritur: imolico cū ei nutrimentū occurrit in ipsaz puertis. Et sunt ex mēbris quāz quorū cōplexio a sanguis cōplexione valde est remota. Ideo cū necesse fuerit sanguinē ea nutrire oportebit ut in similitudinē substantie eorum multis puertionibus ordinatiz puertat sicut os: quapropter i creatiōe aut vnū positū fuit foraminē quod eorum nutrimentū tāto contineat tēpore quāto illud in eorum similitudinē conuertatur: sicut in osse cruris et adiutorij. aut foramina multa in ipsis diuisa: sicut in osse mandibule inferioris.

Donit aliam diuisionem membrorum ex qua infert duo correlaria. Diuisio est hec. membrorum quedam sunt quorum complexio est sanguinis ppinquā sicut caro. ppter quod sanguis non indiget transmutari pluribus transmutationibus ut illa nutritur. Ex quo correlarie patet. quod non oportet naturam in illis membris fecisse foramina aut ventriculos in quibus nutrimentū de quo digeritur ad illa membra nutrita morerē tēpore longo ut caro nutritur ex eo: immo statim cū sanguis occurrit cōuertitur in ipsaz. Quedaz vero sunt membra quorum complexio est multā remota ad complexione sanguinis sicut ossa. ppter quod si sanguis ea nutrire debet necesse est ipsum cōverti multis conuersionibus si debet cōverti in ipsorum similitudinē. Ex quo patet correlarie. quod necessarium fuit in talibus aut esse vna cōcauitatē magnā in qua tanto tēpore cōtineat suum nutrimentū quod possit in eorum similitudinē puerti sicut est in osse cruris aut adiutorij: aut esse in eo foramina multa sicut in spongia in quibz cōtinetur nutrimentū quod posset in eorum substantiā cōverti ad finem dictū sicut in osse mandibule.

Et membris quidez que sic sunt necesse est ut nutrimento ampliori quā eis tunc sit necesse repleatur: ut paulatim et paulatim procedant illud in sui similitudinē conuertendo. Membra autem fortia superfluitates suas ad membra debilia sibi vicina expellunt sicut cor ad ascellas: et cerebrū ad loca que sunt post auriculas et epar ad inguina.

Patet sententia et. Sciendum quod daz ex ista littera concludere voluisse quod ad hoc ut ex sanguine nutriatur caro non oportet ipsum primo mutari in humiditates secūdas inter sanguines et formam membri mediantes: quod videntur recte innuere verba Auicē. dum dicit: inimo illico cum nutrimentum ei occurrit in ipsuz cōuertitur. Alij dicunt Auicē. per hec exempla non aliud voluisse nisi quod non sic manifeste sunt propter propinquitatem sanguinis ad carnem. licet totidē recipiat sicut sanguis i ossis substantiā transmutatus.

Et sic explicat hoc capitulum huius quinte doctrine primū canonis Auicenne. Hinc sequuntur quinque summe butus quinte doctrine: quas summas Jacobus Hierosolimitensis non curauit exponere: ponemus autē nos textum Auicenne in capitula per ordines distincte ad pleniorum voluminis perfectionem.

Cap. I. Summe prime doctrine quinte. et est sermo vniuersalis de ossibus et iuncturis.

Itemus quod ossium que sunt in corpore alia sunt que sunt sicut fundamentum: quoniam super ea est corpus fabricatum sicut spodiales domus. Spodiales namque ille corporis sunt fundamentum super quas ipsum fabricatum est: quoniam admodum navis super lignum fabricatur quod in ea primum ponitur. Et alia sunt que sunt in corpore sicut clipeus ad tunc sicut os crani. et alia sunt que sunt sicut arma quibus bellatores impedientes repelluntur sicut ossa que vocantur sphenia: et sunt ossa que sunt super spondiles domus sicut spine. et alia sunt quibus iuncturarum vacuitates replentur sicut ossa sphenia: que iter ossa digitorum existunt: et sunt alia que sunt ad corpora suspensa quod suspensio idigetur: sicut os laudis assis milaris: quod est musculi gutturis lingue: et aliorum suspensio foris. **D**ia autem ossa corporis sustentacula sunt et erectio. Et ossa quod que ad sustentandum tantum sunt: aut defendendum et ad membra mouenda necessaria non existunt solida facta fuerunt: sed sunt in eis vacuitates et foramina parua et pora que fuerunt necesse eis esse. eorum vero que propter motum et necessaria fuerunt in quantitate concavitatis augmentum factum fuit et ipsorum concavitatis in medio eorum posita fuit et vna: ne corpus eius receptaculis nutrimenti paruis et separatis idigeret: quoniam lapsum vel lapsu idem fieret: immo dum factum est eius corpus et ipsum nutrimentum quod est medulla in eius interioribus aggregata. inuamementum igitur additio concavitatis intrinsece et ut sit leue. et inuamementum unitatis peccitatis intrinsece et ut sit corpus ipsius durum: et in duritiam suorum poris inuamementum est ne in hora fortissimum motum rum paret. et inuamementum medulle que est in eo et ut nutriat ipsum sicut ante declarauimus: et ut ipsum semper mollescit ne frangatur. id quod motus ipsum ericcat et ut sit ventrem habens et forte et solidum. **C**oncavitates vero minores: cum firmitudo magis est necessaria. et est maior cum plus necessaria est leuitas. **O**ssa autem porosa facta fuerunt sicut nutrimentum: quod non autem causa: et propter additionem necessitatis cum res alicuius que necesse est ut in ea peccet sicut odor qui cum acre attrahit in osse collatorio simili: et cerebri supfluitates que per ipsas expelluntur. **D**ia vera ossa vicina sunt cuncta neque iter aliquod ossis et ossis ipsum sequitur magnam existit spatium. **I**nter aliqua tamen eorum iuenit spatium paruum quod cartilaginosa impleantur lagnabunt cartilaginibus similia que propter inuamementum creata fuerunt propter quod et cartilaginee. **E**t ubi quidem de inuamemento illo non est curandum iunctura iter ea sine la bicata. i. vacuitate facta fuit: sicut in mandibula inferiori. **A**lcinitates vero que iter ossa existunt multis sunt modis. sunt enim ossa quorum vicinitas est vicinitas iuncture laxe: et sunt alia quorum vicinitas est vicinitas iuncture laxe neque multum stricte. et sunt alia quorum vicinitas iuncture multum stricte et vicinitas fixe aut olodrusi seu almodrusi: id est secundum similitudinem dentium ferre aut muli sabaci: id est continue connexi: et iunctura quod laxe est cuius vni ossium suorum suis motibus facile potest moueri: ita quod os non moueatur sicut est iunctura rasete cum a se: et iunctura dura non valde stricte est illa cuius vnius ossium motus per se non est facilis neque nisi quiddam modicum sicut iunctura que est iter rasete et peccine: aut iunctura que est iter duo ossa peccine. **I**unctura vero valde stricte est illa cuius nullum ossium illo modo moueri potest. sicut iunctura thoracis. et fixa quod est cuius vni ossium habet additamentum: et aliud habet foramen in quo figitur illud additamentum fixatione in qua non mouetur. sicut dentes in suis origibus. et almodum quod est cuius vni quod ossium habet vacuitates et dentes sicut serra: et dentes vnius talis sunt parati quod alterius ossis vacuitates

ingrediuntur quoniam admodum erant eris tabulas propositae. et hec quod iunctura vocatur sereni seu adores: sicut sunt iuncture ossium crani. **E**t musabac quod alia est que in longitudine est pnera sicut iunctura que est inter duo ossa a se. alia est que in latitudine continuatur sicut iunctura spodialem inferiorum et spodialibus domus: earum enim que superius sunt iuncture non valde sunt stricte.

Cap. II. De anatomia crani.

Adnum quod ossium crani inuamementum est quod sunt o clypeus cerebri ipsius cooperitum et ab omnibus malis defendetur. inuamementum vero quod multa creata fuerunt: et non sunt vni tantum ossis: in duas partes sumas. quarum vna consideratur secundum res que sunt in comparatione ipsius ossis. et alia consideratur in comparatione eius quod ipsum os colligit. **P**rima vero summa in duo diuiditur inuamementa. vni est quod si craneo impedimentum in vna sui parte eueniret fracture: aut putrefactionis non erit toti craneo communis: quoniam admodum ceteri si vni foret os. secundum enim in partibus vni ossis diuersitas in duritie et molitie et raritate et spissitudine et subtilitate et grossitie habeatur. et hec quod diuersitas est necessaria propter iterum quod primo dictum sumus. **S**ume vero secundum inuamementa sunt quod adores complectitur. **Q**uorum quedam sunt que sunt in comparatione ipsius cerebri. vapores enim grossi ab eo re soluti egredi non valerent si esset vni ossis: egrediendi autem habet viam adores quod ab eo separatur ut cerebri propter resolutionem misceatur. et aliud est in comparatione eius quod de villis nervorum a cerebro egreditur quod per membra capitis vadit ut viam habeatur. et sunt alia duo inuamementa cetera inter ossa et iter alias duas res. vni est in comparatione venarum et artiarum que iterum ingrediuntur in capite ut viam habeatur: et aliud est in comparatione dure matris spisse et granis ut alicuius partes cum adores teneatur et a cerebro eleuentur ne eigrammentum inferatur. **E**t habet quod ossis figura naturalis est ut sit rotundum propter duas res et duo inuamementa. vni est in comparatione eius ad iterum. figura namque rotunda est maioris dimensionis ea quam recte linee comprehendit figure cum earum comprehensio equalis fuerit. et aliud est in comparatione ad ceterum: quoniam figura rotunda propter impulsiones non patitur: quoniam admodum angulos habet patitur: et ipsum quod sit rotundum: in longitudine tantum factum est: quoniam origines nervorum a cerebro in longitudine sunt posite. et sic opus ut non coangustentur: et duas habet eminentias ante et retro ut nervos defendat quod descendit ad frontem et ad nunc. et hec quod figura tres veras habet adores et duas habet medosas. et in primis vna adores fronti est comunicatio arcualis hoc modo. **C**. et vocatur coronalis. et alia adberet adores: quod directe transiens in longitudine diuidit caput in duo media: et per se considerata vocatur sagittalis: et in quantum est congrua coronali vocatur nervalis. et hinc quod figura arcus similis: in cuius medio linea recta sive perpendicularis est erecta que hoc modo. **E**t adores tertia iter occiput et basia ipsius ceteris existit. cuius per se ceterum ipsa fit secundum figuram anguli extremitas sagittalis prius et vocatur adores laudis: eo quod laude littere grece similis existat que est ita. **Q**uorum duabus adores quod prius non autem in quantum sit figura talis. **D**ue vero adores medosae per capitis longitudinem sunt prentse utriusque equidistantes sagittali quod profunditate integra in ossibus non profundatur. **E**t hec due corticales vocantur. **N**on naturales autem capitis figure sunt tres: vna est ut anterior eminentia minuat. et propterea de adores amittatur adores coronalis. **E**t alia est ut posterior minuat eminentiam. et ob hoc de adores perdat adores laudis. et tertia est ut utriusque perdat eminentiam. et fiet caput ut spera longitudinem et latitudinem habens equalis. de hac quod figura sumus

mus medicorum Gal. dixit. q. propterea q. dimensioes in ea sunt equales oportuit fm equalitate vt dimensioes vel diuisiones adores eent equales: sed diuisiones adores i primis erant tres: vna in longitudine z due in latitudine. erit itaq. in hac adores vna i longitudine z similit adores vna in latitudine. Et erit adores qdem latitudinalis in medio latitudinis ab aure ad aurem sicut longitudinalis adores in medio longitudinis. Dixit etia summ⁹ medicorum Galie. imposibile e caput alia figuram quartam non naturale habere. s. ita vt sit longitudo minor latitudine nisi de vetriculis cerebri aut de ipsius corpore aliquid minue retur: quod quidem vice e contrariu z compositiois prohibens bonitatem. Et hic quide primi medicorum hypo. dicta concessit qui dixit capitis figuras quatuor tantu existere.

Cap. III. De anatomia eius qd est sub craneo.

Aput post hoc qnq. bz ossa: quoz quatuor sunt vt parietes: z vnu e sicut basis. bi asit parietes craneo facti sunt duriores: eo q. calius z pussiones ad eos fm plurimu tendit: z q. necessse fuit vt cranes esset rax factum e medullis simili ter rax propter duas res: vna e vt vapores ide egrediant q. resoluatur: z altera ne grauame cerebri ferat. z de parietib⁹ q. de posterior durior factus e: eo q. a sensus custodia e remot⁹ paries primus e os frontis cuius supior terminus e adores coronalis z inferior adores q. ab vna extremitate coronalis puenies trahit sup oculos apud supcilia z continuat ei⁹ finis alij extremitati coronalis. alij vero duo parietes q. a dextra sunt z a sinistra sunt ossa i qbus sunt aures: z vocat petrosa propter sui duritie. Quoz vnu q. terminat supius ad adores coronalis z inferi⁹ ad adores q. puenit a summitate adores laude z porcedit vsq. ad coronale z ab anteriori ps cordalis z posteriori ps adores laude. Quartu vero pariete terminat superi⁹ adores laude z inferi⁹ adores q. e comunis iter caput z papilli z iungit iter duo extrema laude. Basis at cerebri e os q. oia alia sustinet ossa z vocat basilare: qd qdem duru propter duo inuamenta fuit creatu. vnu e q. durities ad portandiu inuata: z aliud qd duru minus suscipit putrefactione superfluitatuz: z hoc quidem os sub superfluitatibus q. sup ipsum temp. descendit positiu est. io fuit melius ipsum esse duru. In vnaquaq. pterea duoz tepoz parte sut duo ossa dura que cooptunt neruu qui trahit i tepore. Quoz sit⁹ est scdm longitudine temporis ex trahit: z vocatur bec duo ossa paris.

Cap. III. De anatomia ossiu madibulaz z auris.

Ssum qdem madibule z teporis numerus declarabimus adores madibule declarado. z dicemus q. supioze madibula terminat superius adores cois iter ea z fronte transies sub supcilijs a tepore ad tepus. Et inferius terminat ea dentiu origines. z a duab⁹ partib⁹ adores q. a pre auris vrit cois iter ea z os basilare: qd e retro post dentes. Bei de alia extremitas q. est eius finis. v. q. eminedo ad domesticu paruper declinat. z e adores q. diuidit inter bec z adores qua noiauinus: que e illa q. in longitudine sup palatu leca. Isti q. de ei⁹ sunt termini. Adores xpo terminos ei⁹ igredietiu queda est q. secari i longitudine qd i palato e superius: z alia adores e q. incipit inter duo supcilia z vadit ad oppositu q. est inter duos dentes duales: z e adores q. in principio incipit b⁹ adores: z descendit declinat ab ea ad oppositu q. est inter quadrupli z cantinu a dextra: z alia qualis illa a sinistra. z ex his quide trib⁹ adores. s. media z

duabus extremis z inter oppositos origines dentiu pdictoz sunt duo ossa triagula. Sz triaguloz bases no sunt apd dentiu origines: s. ahi hoc sit in medio adores secas circa basim nariu. tres. n. adores hac se cantu i locis pdictis trahit z sunt sub duob⁹ triagulis duo ossa quoz ambo horu triaguloz z origines dentiu puenit bases z duas pres adores extremaruz z vnu os separat ab alio illud qd de media adores descendit. In vnoquoq. ergo illoz duozum bsiuz sunt duo anguli recti apud hac adores secates z acutus ei⁹ apud duos caninos z expasus ei⁹ apd nares. Et de adores madibule supioris e adores q. d. q. descendit ab adores cois supiori z ad pre dirigis oculi: z cui puenit ad orbita in tres separat ramos: quoz vnu pgredit sub adores que cu fronte est cois z sup oculi orbitam donec supercilio cōtinuet. Et alia adores est sub ea: z filr cōtinuat per q. orbita no igreditur. Et alia adores tertia filr puenit postq. orbita igitur dif. z qcqd de illa inferi⁹ existit in cōparatiōe adores q. est sub supcilijs: lōgus e loco q. illud qd supi⁹ rangit: os vero qd adores prima trahit separat est maius: z post illud qd separat scda. Nasti asit inuamenta manifestata sunt: q. sunt tria. Vnu e: q. cu forame qd est i eo in odoratiōe inuata donec plus aeris i eo cōtineat: z et rēperet prius q. in cerebri penetret. Is. n. plurimu aeris qui attrahit ad pulmonē vadit: magna trahit pars ad cerebri et tendit. Et cu aeris e attractio necu q. odorare vult multus i vno loco aer coram istro odorat⁹ adiungit: vt sit apprehēsor plus z copiosior. In vno igit inuamento sunt bec tria inuamenta. Scdm asit est qd ad litteras inuata distinguēdas: z vt earz eritus sit facilis in icisioe. z ne tot⁹ acrapud loci cui litteraz accidit icisio cōprimat: s. scbz mensurā. z bec duo inuamenta in vno cōsistit inuamentu. Et trū est qd facit natus in mensuratiōe aeris haru litteraz quatu illud qd facit forame pforati abfolure post fistulā qd nihil obturat. Tertiu vero est vt superfluitates a cerebro egredientes tegumentum z defensionē a visibus habeat: z etiā e istruitiu inuatiu ad ipsas ercuerendas cu epnflatiōe. Et ossium q. de nati compositio ex duobus e ossib⁹ ad moduz duoz triaguloz: quoz duo anguli supius pcurunt z bases apud vnum angulu se cōtingit z i duos separant angulos: z vnu q. duozum ossiu vnicuq. duaz adores superponit extremitaz quas noiauin⁹. Et sup duas coru inferiores extremitates sunt due cartilagines molles. z inter ea fm lōgitudinē adores medialis e cartilago cui⁹ supior ps inferioze e durior: q. rota alijs duab⁹ cartilaginib⁹ durior existit. b⁹ vero medie cartilaginis inuamentu e vt natus in duas partiat nares. io vt cu a cerebro superfluitas descendit fm plurimu ad vna earz declinet z nō tota attrahendi aerē vā obturet: que ad cerebz aere z defert q. qd ibi de spū existit euat. Duaz vero cartilaginis extremitaz inuamentu tres res existunt. vna e inuamentum omnib⁹ cartilaginibus que sup omnes ossiu existit extremitates coe: q. iā executi sumus. Et scda e vt expādent z dilatent si necesse fuerit aerē supflue attrahere aut expellere. Et tertia e vt ad vapozē ercuerendū cu suo motu z quatiōe z tremore inuēt cum epnflauerit. z duo q. de nariu ossa facta fuerit minuta z leuia: quoniā leuitas magis est hic necessaria q. firmitudo z precipue. q. a mēbzoz cōtinuare sunt separata q. nocumēta sunt recipiētia z sunt posita cu custodia sensus. Ossiu vero madibule inferioris forama z inuamentu scita sunt. ex duobus nāq. cōsistit ossibus que stricta sub mēto cōnecti iunctura. Et i

summitate cuiusq; duorum aliorum extremorum eorum secundo facta est serratura curua que cum additamento ei ingeniose preparato componitur. quod et osse nescitur quod ad eam peruenit quarum unaqueq; ligamentis fuit ligata.

Cap. V. De anatomia dentium.

¶ Entes quidem sunt. xxxij. est tamen cum pringit quosdam boies non habere neguegidij quod sunt quatuor extremi: et tunc non erunt nisi. xxvij. Eorum vero duo sunt duales: et duo quadrupli superius: et toride inferius ad incidendum: et duo canini superius et duo inferius ad frangendum: et molares ad molendum ab utraque parte superiores et inferiores quatuor aut quinq;. Et huiusmodi summa est. xxxij. aut. xxvij. quatuor duales: et quatuor quadrupli: et quatuor canini et octo molares et quatuor neguegidij. et neguegidij quidem secundum plurimum nascuntur in medio temporis augmenti. et hoc quod est post spermatis emissionem et ante coexistentiam: quoniam coexistentia est circa. xxx. annos. Ideoque dentes isti dentes sensus vocantur. Et dentes etiam habent radices et capita acuta que in foraminibus figurant ossium duarum mandibularum in quibus consistunt. Et super margines cuiusque foraminis additamentum magni rotundum oritur quod dentem circumdat et stringit ut eius fortiora sint ligamenta. Unusquisque vero dentium preter molares unus habet caput. Sed molariis in inferiori mandibula fixos quosque ad minus duo habet capita: et est etiam cum habet plura et precipue neguegidij qui quatuor habet capita. Sed fixos in mandibula superiori quosque ad minus tria habet capita: et forasse plura et proprie neguegidij qui plura habet capita. capita vero molariis multa facta sunt: quoniam sunt magni: et quoniam eorum operatio est maior. Et superioribus quidem additamenta sunt: eo quod sunt suspensa et quod grauitas facit eos ad oppositionem partis suorum capitum declinare. Inferiorum vero ponderositas infirmitati eorum non est contraria. Nulli preterea ossi villo modo sentit preter dentes. Sali. n. dixit quod experimenter nobis demonstrauit eos sensum habere de quo natura sollicita fuit: et fecit ipsum cum virtute que a cerebro puenit. Ite cum eo ipsi cum inter calidum et frigidum discernant.

Cap. VI. De inuamento dorsum.

¶ Dorsum propter quatuor inuamenta fuit creatum. Unum est ut sit nucbe semita que in permanencia animalis est necessaria propter illud quod in suo loco de nucbe inuamento clare narrabimus. Aliud autem summam aggregatam de eo referemus. Et hoc est quod si nervi omnes a cerebro nascerentur esset necessarium caput multo maius esse quam sit: sic grauarer supra totum corpus. Alio quoque esset necessarium grande pertransire spatium et longum: donec ad extremorum finem perueniret: et esset nocumetis expositus et ad incidendum: et eius quidem longitudo ipsi debilitaret fortitudinem ad attrahendum membra graua ad ipsorum principia. Ideoque deus cuius nomen sit benedictum: misericorditer egit faciens partes cerebri que est nucba ad inferiora corporis icedere: sicut canales a fonte quatinus ex ea nervorum diuisiones a duobus suis lateribus et eius extremo secundum eius oppositionem et vicinatem cum membris egrediatur: postea facti est dorsum semita eius et custodia. Et finem quidem est qui dorsum est custodia et clipeus membrorum nobilium que sunt posita coram ipso: locum in creatore facte fuerunt ei spine et simenia. Et tertia de causa quod dorsum creatum fuit ut sit aliorum ossium principium: sicut lignum quod in exordio navis primo ponitur: cui alia ligna ifiguntur secundo et annectuntur: locum dorsum duarum creatum fuit. Et quartum est ut possit bono stare: et ad multas se mouere partes. Ideoque dorsum de spondilibus ordinatis factum est non de osse uno: neque de ossibus magnis: iustitiam quoque iter spondiles facite sunt non late: quoniam statim poterant debilitaret neque valde stricte: quoniam prohiberet inclinare.

tur: cui alia ligna ifiguntur secundo et annectuntur: locum dorsum duarum creatum fuit. Et quartum est ut possit bono stare: et ad multas se mouere partes. Ideoque dorsum de spondilibus ordinatis factum est non de osse uno: neque de ossibus magnis: iustitiam quoque iter spondiles facite sunt non late: quoniam statim poterant debilitaret neque valde stricte: quoniam prohiberet inclinare.

Cap. VII. De anatomia spondilium.

¶ Spondilis est bos in cuius medio est foramen per quod nucba transit: et est cum spondilis quatuor habet additamenta a dextra et a sinistra et a duobus lateribus foraminis. Et ea quod est sursum tendunt sursum aspicientia dicuntur. Et que sunt inferius tendunt inferius aspicientia et inneria: et est etiam cum additamenta sunt sex: quatuor ab una parte et duo ab alia: et est cum sunt octo. In his vero additamentis existit inuamentum ut per ea continuitas que est inter spondiles continuitate iuncturali ordinatur cum coeuitatibus in quibusdam eorum et capitibus: bucellis similibus in quibusdam. Sunt preterea et spondilibus que alia habent additamenta non propter hoc inuamentum: sed propter defensionem et clipeum et repulsionem et quod percussit et super ea texuntur horum additamentorum ligamenta: et sunt ossa ampla et dura spondilium longitudinem posita. que autem eis retro posita fuerunt spine vocantur et simenia. Et que eis a dextris et sinistris sunt posita vocantur ale. Ipsa vero sunt ad defendendum illud quod in longitudinem corporis et neruis et venis et musculis profundius quam ipsa ingreditur. Et quedam ex aliis que ad partem costarum tendunt aliud proprium habent inuamentum. Quod quidem est ut in eis creentur vacuitates quibus capita costarum gibbosa mirabiliter ligentur. In unaquaque enim ala et eis sunt due vacuitates: et in unaquaque costa sunt duo additamenta gibbosa. Sunt preterea et alii que duo habent capita et ale duplici simulantur. et hoc quod in spondilibus existit colla: cuius inuamentum nunc nominauimus. Spondiles quoque preter foramen medium alia habent foramina propter illud quod ab eis egreditur de neruis et quod in eis ingreditur de venis. quedam autem illos foraminum sunt que complentur in una vnius spondilis emittuntur: et sunt quedam eorum que complentur inter duas spondiles communes. Locus earum est communiter minus qui inter eas existit. Et plerumque est cum istud a duabus partibus. id est superius et inferius existit. Et plerumque est in una parte. et est etiam cum in unaquaque spondili est semicirculus. et est cum in una eorum est maior et aliter minor. et hoc quod foramina a duobus lateribus spondilis posita fuerunt et non retro propter defensionis defectum illic eius quod egreditur et quod ingreditur. et quod percussioibus esset expositus: neque fuerunt posita anterius. quod in locis essent ad que corpus sua naturali ponderositate et suis etiam voluntariis moribus declinaret. Ideoque motus debilitarentur. Et non fuit possibile ut essent stricti ligamenti ut autem anterius egredierentur et postea retro redirent fuit impossibile: quoniam declinatio etiam esset super nervorum egredientes et eis faceret coagulationem et nocumetum. Idcirco autem additamentis que pro defensione existunt supposita fuerunt ligamenta. et nerui et lenia facta fuerunt et lubrica ne tactu carni inferantur nocumetum. Additamentorum quoque costructuralium de natura est hoc. Sunt enim adinuicem fortiter ligata ligamento vehementer undique. versus ligatura anterius est plus stricta et posterius plus laxa: quoniam anterius curuari et coacti est magis necessarium quam posterius flecti et curuari. et propter ea quod ligamenta que sunt posterius facta fuerunt laxa: impleta fuerunt spatia que ibi penultimo sunt bu-

inorib⁹ viscosis. Spondilii aut^{em} dorſi quedā sunt q̄ valde bene ligant^{ur} ch^{on}atib⁹: ac ſi eſſent vnū os crea-
tūz ad fixationē ⁊ quietē. ⁊ quedāz sunt que ſunt laxa
ac ſi eſſent oſſa multa creata p^{ro}p^{ter} motum.

Ca. VIII. De iuuamēto colli ⁊ anatomia oſſiū ei⁹.

Collū fuit creatū p^{ro}p^{ter} tracheā arteriā ⁊ tra-
chea quidē arteria fuit creata p^{ro}p^{ter} illud qđ
narrabimus de creationis eius iuuamentis i
ſuo loco. Et p^{ro}p^{ter} ea qđ ſpōdiles colli ad ſummūz
ſupiores ſunt deſcende ſup^{er} eas q̄ cū ſint dorſi ⁊ ſūt ſub
eis oportuit vt fuiſſent minores. Quia n. deſcēde deſe-
rente lenius ē op^{er}z cū placuerit vt motus quidēz ſint
ſm^{us} ſapientie ordinē. Et qm̄ necesse fuit initium nuche
groſſius eſſe ⁊ maius ſicut cōcauitatū p^{ro}p^{ter}icipiū: eo q̄
illud qđ ex diuiſione neruoz ſupreme parti ē p^{ro}p^{ri}us
eſt plus eo qđ eſt p^{ro}p^{ri}us ei qđ eſt inferius: oportuit
in ſpondilibus colli foramina magna ampla fore. ⁊
qz paruitas ⁊ foraminis amplitudo eaz attenuaue-
runt cor^{po}ra oportuit ſimilitudinis inſerōne ibi af-
fuſſe qua illud qđ duc res quas narrabimus debili-
tauerūt emēdare. oportuit igit^{ur} eas oibus alijs ſpō-
dilibus duriores creari. ⁊ qz cuiuſqz ſpōdilis earum
cor^{po}rus fuit ſubtile creata fuerūt eaz ſimētia parua.
Adagna. n. ſi creata foret ſpondiles eſſent expoſite
rupture ⁊ nocumētis: eo qz eaz ſimētijs res occur-
rerunt fortes. ⁊ qz eaz ſimētia fuerunt parua: ſacte
fuerunt ale eaz magne duō duplicia hñtes capita. ⁊
qm̄ mot^{us} magis fuit neceſſari^{us} qđ ſitio: eo qz ipſe nō
multa fuerūt oſſa quāmodū ille q̄ ſunt inferius la-
te ſacte fuerūt ſpondiliū eaz ſitūre cōparatiōe iun-
cturaz eaz que ſunt inferi⁹: ⁊ qm̄ quātū deſuit eis ex
ſimilitudine p^{ro}p^{ter} lapſitatē nūdez recuſat^{ur} aut plus eo ex
parte eius qđ eas circūdat ⁊ ſup^{er} eas gradit^{ur} de ner-
uis ⁊ muſculis ⁊ venis: iō nō fuit neceſſaria multa
ſimilitudo ⁊ iunctura. ⁊ qz nō fuit neceſſariū multūz
firmare iſticuras ⁊ ſufficere eis meſura q̄ ex ea attri-
bua eis fuit: iō eaz additāmēta p^{ro}iunctōalia ſurſum
aſpiciētia ſurſum i ſumma non fuerūt creata magna
⁊ inſe latitudinis quēadmodū illa q̄ ſunt ſub collo.
Atrū eaz baſes poſite ſunt longiores ⁊ eaz liga-
mēta latiora. Et neruoz egreſſiōes in eis poſite fue-
runt cōes ſicut diximus: qm̄ fuit poſſibile vt in vna-
quaqz illaz ſpondiliū: eo qz ſi ſubtilis ⁊ parua ⁊ for-
men p^{ro} qđ tranſit nucha amplū eſſet p^{ro}p^{ri}e niſi in illis
quas declarabimus: ⁊ quas demonſtrabimus diſpō-
nes. Nunc aut^{em} dicemus qz ſpondiles colli ſeptē ſunt
numero. Hec nāqz meſura in lōgitudine ⁊ numero
fuit equalis. ⁊ queqz eaz oia. xi. predicta hñt addita-
mēta p^{ro}p^{ter} primā. ſ. ſimētia ⁊ duas alas ⁊ quattuor
additāmēta p^{ro}iunctōalia ſurſuz aſpiciētia: ⁊ quattuor
iſer⁹ aſpiciētia. ⁊ vnaqueqz ala duos bz ramos. ⁊
circulus egreſſiōis nerui iter omnes duas ſpondiles
diuidit i duo media. Prima aut^{em} ſpondilis ⁊ ſecun-
da quaſdā hñt p^{ro}p^{ri}etates quas non hñt alie. In pri-
mis vero ē tibi ſciēdū qz mot^{us} capitis ⁊ a dextris ⁊ a
ſiniſtris ſit iunctura q̄ iter caput ⁊ ſpōdile primā exi-
ſtit. Et ipſi⁹ motus anteri⁹ ⁊ poſteri⁹ ſit iunctura q̄ ē
iter illā ⁊ ſpondile ſecundā. eſt igit^{ur} nobis de iunctura
primi i primis loquēdū. Dicem⁹ igit^{ur} qz ſup^{er} laborio-
ſaz parte ſpōdilis prime a duab⁹ partib⁹ q̄ ſunt ſupe-
rius create neruū due vacuitates in quas duo oſſis
capitis additāmēta igredītur. Et cū vnū cor^{po}rele-
uat^{ur} ⁊ alter⁹ deprimi⁹ declinat caput ad depreſſum.
⁊ qđ i hac ſpōdili alia ſit iunctura i poſſibile fuit. Ibi
igit^{ur} alia ſacta fuit ſpōdilis per ſe que eſt ſcda ex qua
creatora parte eius anteriore que eſt ad iteriora ad-
ditāmētiū longū durū oriū fecit qđ p^{ro}trahit ⁊ igredi-

tur foramen p^{ro}p^{ri}e ſeu prime cor^{po}raz nucha foramine
iter eas cōi. ſ. forame qđ a poſteriorib⁹ ad anteriore
eſt lōgius qđ a dextra ⁊ ſiniſtra: qm̄ iter poſteri⁹ ⁊ an-
terius ſunt duo igredītia que maiorē occupāt locū
qđ vnū ex igredītib⁹ occuparet: latitudo aut^{em} meſu-
ra ſm^{us} vnū igredīes qđ ē maius. ⁊ hoc qđez addita-
mētiū vocat^{ur} dens a quo qđē occupata fuit nucha li-
gamētis fortibus: quatenus dentis extremitas a nu-
che extremitate ſeparet^{ur}: ne dens ſuo motu nucham
percutiat ⁊ ei coanguſtationem faciat: deinde addi-
tāmētiū hoc a ſpondili prima eleuatur ⁊ vacuitatē
que eſt in capitis oſſe ingreditur quod vacuitas que
in oſſe exiſtit capitis anterioris ⁊ poſterioris circūdat.
Et his quidēz dens non ad interius fuit factus niſi
p^{ro}p^{ter} duo iuuamēta: quorum vnū eſt vt ſit am-
plius cuſtoditum. ⁊ alterū vt latus ſpondilis quod
eſt magis ſubtile ſit interius ⁊ non exterius. Et pri-
me quidem ſpondilis p^{ro}p^{ri}etates eſt ne ſimētia ha-
beat: ideo ne ei inferant grauiamen ⁊ ne p^{ro}p^{ter} ipā
nocumētis ſit expoſita: additāmētiū nāqz quod re-
pellit in quātū eſt fortius ipſum iter fracturā ⁊ no-
cumentum affert ei qđ eſt debilius: ⁊ etiā ne muſcu-
los ⁊ neruos multos qui in eius circuitu ſunt poſiti
ledat. Et qz etiā parum indigemus hic ſpinis cuſto-
dienrib⁹. hec enim ſpondilis eſt quāſi fracturā ⁊
ſepulta in cuſtodijs ſecūde que ipſam a nocumētis
cuſtodiu⁹. ⁊ p^{ro}p^{ter} has qđez intentiones nō p^{ro}-
p^{ri}e ei ſacte fuerunt alie. Neruozū enim ⁊ muſculo-
rum plures in duobus eius lateribus poſitione ſpſi-
ſa poſiti ſunt: p^{ro}p^{ter} ea qz i principio ſunt p^{ro}p^{ri}ia.
Ideoqz ale locū non habuerunt ibi. Amplius ex p^{ro}-
p^{ri}etatibus huius exiſtit ſpōdilis qz nerui ab ea nō p^{ro}-
duo eius egredītur latera: ſed per duo foramina q̄
in ea poſterioris ad partem rēdunt ſuperiore. Si enīz
eius neruozū egreſſiones eſſent vbi duo capitis addi-
tāmēta oſſicijz iungunt^{ur} ſuis: ⁊ vbi motus eorum
ſunt vehemētis vehemētī impedimento caput ipe-
di⁹. Similiter quoqz ſi eſſent vbi ſecūda deglutit^{ur} ad
deglutitionem ſm^{us} ſua additāmēta que igredītur in
ipſa ex ſuis duobus additāmētis q̄ ſuper eaz ſcedit^{ur}:
⁊ vbi inter eam ⁊ iter ſecundā iunctura ſit laxa que
anterioris mouet ⁊ poſterioris neqz fuit conueniēs vt
anteri⁹ ⁊ poſteri⁹ egredierent^{ur} p^{ro}p^{ter} cauſas quas i
declaratōe cauſe aliarū ſpondiliū demonſtraui⁹:
neqz a duob⁹ lateribus p^{ro}p^{ter} oſſis ibi exiſtētis ſub-
tilitatez cauſa dētis: quāp^{ro}p^{ter} fuit neceſſe vt parū
ſub iunctura capitis eſſet poſteri⁹ a duabus partib⁹. ſ.
in medio eius qđ eſt inter id qđ eſt poſteri⁹ ⁊ latus.
Oportuit igit^{ur} vt duo foramina eēt parua: quāp^{ro}-
p^{ter} neceſſe fuit neruos fuiſſe paruos. qz nō in ſpon-
dili ſcda i poſſibile fuit neruozū egreſſiones ſupcri⁹
fuiſſe. ſicut fuit impoſſe i hac: eo qz ſi ea eſſent neruo-
rum ſinorū egreſſiones ſicut i prima timere⁹ ne con-
quaſſaret^{ur} ⁊ rumpere⁹ motu prime ſpondilis ſup^{er} eā
cum caput anterioris aut poſterioris mouet^{ur}. Neqz etiā
fuit poſſibile vt anterioris egredieretur ⁊ poſteri⁹ p^{ro}-
p^{ter} illud qđ diximus. Nec fuit poſſibile vt a duob⁹
egredieretur lateribus: quoniam ſi eēt ita eſſet cum
prima cōmunis: ſ. qđ inter eas oriretur eſſet valde
ſubtile: neqz primorū corrigeret^{ur} paruitatē. ⁊ qđ cō-
prehēderet eēt paria debilia ſimul iuncta. ⁊ ſi cum
prima eēt cōmunis. ſam. n. cognoui⁹ nūc cām prime
⁊ qđ eēt corruptio ſi eam a duob⁹ p^{ro}foraret^{ur} lateribus:
ergo oportuit foramina in ſecunda eē ante duo late-
ra ſimētia ⁊ duob⁹ prime oppoſita lateribus: quo-
niā cor^{po}z prime cū eis aſſociabit^{ur} nō ledet eos. ⁊ dens
qđē qz ex ſecunda ori⁹ bñ prime ē annexus ligamēto

forti. et iunctura capitulis cum prima ambe cum secunda sunt laxiores quam earum spondilium iuncture: id quod motus per eas sunt valde sunt necessarii et iunctura: ut essent firmæ et manifeste. et cum caput mouet iunctura vnius spondilis alia manet inseparabilis et alia sua iunctura. sicut oppositæ facie ad faciem: et cum caput antè rursus mouetur et posterius stat cum prima spondili ac si ambo essent vnius os et cum ad duo latera sine transuersione mouet sit spondilis prima cum secunda sicut vnius os. Hoc est quod de spondilibus colli et eorum proprietatibus narrare volumus.

Cap. IX. De anatomia spondilium pectoris et eorum inuamentis.

Spondiles pectoris ille sunt cum quibus iungitur costæ attractio aeris membra compræhédit. Et sunt spondiles. xj. simenia habentes et alas: et vna que alas non habet. Sunt igitur. xij. spondiles. Earum vero simenia non sunt equalia. Que enim ex eis sunt coram inebriis que sunt nobiliores maiora sunt et fortiora. Et spondilium quidem pectoris alia alijs duriores erant propterea quod cum eis costæ iunguntur. Septem autem supremarum spondilium simenia sunt magna. Et ipsarum alæ grosse ut cor fortissimè tueat. Et ideo quod earum corportas in hoc fuit diminuta facta sunt ipsarum additamenta coniunctionalia curta et lata: et illa rursus quidem supra decimam additamenta coniunctionalia que sursum tendunt sunt illa: in quibus est vacuitas bucellæ. et illa que inferius tendunt sunt illa ex quibus egrediuntur gibbositates que vacuitates ingrediuntur: quarum simenia ad inferiora curuant. Decime autem simenium est rectum et non curuum. et eius additamenta coniunctionalia vtrinque habent vacuitates que coram bucellis existunt cum superius et inferius simul bucellarum sit receptio. postea vero illarum que sub decima existunt bucellæ sunt ad superiora et earum vacuitates ad inferiora: et ipsarum simenia ad superiora curuant. et nunc huius totius inuamentum nominabimur post. Duodecima vero spondilis alas non habet: quoniam necessitas multa que costarum causa inerat iam est diminuta: sed firmitudo alio modo est ingentata in quo firmitudo cum alio iungitur inuamento. Et huius quidem existit declaratio quod spondiles albatim nimia indiguerunt magnitudinis et iustitiarum multa firmitudine. quod ferunt totum quod est supra ipsas. idcircoque necesse fuit ut in iuncturis vacuitates et bucellæ plures numero fierent. quare iuncturarum earum additamenta duplicata fuerunt. et fuit necesse ut pars duodecime que est versus partem illarum similis illis fieret. quapropter eius additamenta coniunctionalia duplicata fuerunt. In his igitur additamentis destructa fuit res ex qua dignum erat ut alæ fierent. post hoc amplissime fuit dilatata. et quod ex ea ampliatus fuit fere alæ simile existit. Duo igitur inuamenta simul in hac creatura coniuncta fuerunt. et hec quidem duodecima est illa cum qua diafragmatis iungitur extremitas. Ille autem que supra hanc existit spondilem non hac indiguerunt firmitudine in multiplicatio ne additamentorum coniunctionalium: immo quod eis oris de simenibus et aliis magnificatus fuit. quare earum corpus ad hoc occupatum fuit. et propterea quod pectoris spondiles maiores existit spondilibus colli non fuerunt posita foramina inter duas spondiles communia equaliter diuisa: sed paulatim fuerunt ordinata: quoniam in illis que sunt superius fuit factum augmentum et in eis que sunt inferius fuit facta diminutio donec totum foramen in vna remansit. et huius quidem simenium in decima existit spondili. earum vero que ex spondilibus pectoris remanent: et spondilium albatim corporis

rad tolerare potuerunt a dextris et a sinistris ut in eis fiat foramen completum. fuit ergo in spondilibus albatim foramen a dextris et foramen a sinistris: propterea ut nervus egrediretur.

Cap. X. De anatomia spondilium albatim.

Super albatim vero spondiles sunt simenia et alæ late. et ipsarum quidem additamenta coniunctionalia inferiora dilatantur et assimilantur aliis defendentibus. Et spondiles ille sunt quinque. albatim vero cum albanum est sicut basis totius dorso. et ipse quidem sustinent et deferunt os femoris. et sunt a quibus nervi pedis oriuntur.

Cap. XI. De anatomia albanis.

Si albanis sunt tria que magis ingeniose sunt coniuncta quam omnes spondiles. et earum iunctura sunt firmiores. et ipsarum alæ sunt magis ample. et nervus quidem qui de foramine in eis existente egreditur non exit a certitudine duorum laterum ne ambe iunctura ipsum comprimant: sed est magis remotus et multo plus spissus seu missus ad anteriora et posteriora: et ossa quidem albanis similia ossibus existunt albatim.

Cap. XII. De anatomia albosos.

Albosos est compositus ex tribus spondilibus cartilaginosis que non habent additamenta: et nervus quidem a foraminibus illarum communibus oris: sicut est in collo: propterea quod sunt parue: et a foramine tertie nervus egreditur impar.

Cap. XIII. In quo est sermo qui est sicut finis de inuamento dorso.

Am locuti sumus de ossibus dorso verba moderata. Nunc autem de toto dorso verba loquamur continentia summam. Dicemus igitur quod totum dorsum est sicut res vna propriam habens figuram alijs figuris meliorem que est circularis. Nec namque figura remotior est a receptione nocu mentorum ex percussione vel impulsione euenientium quam omnes alie figure: et propter hoc capita eorum que sunt superius ad inferiora fuerunt curuata: et eorum que sunt inferius ad superiora et coniunctum se apud mediam que est decima. Hec vero ad nullam curuata fuit pars. ideo ut super eam duc simul conueniant curmitates. et decima quidem inter simenia non finem numerum: sed longitudinem media existit: et quod quantum est necesse dorsum ad aliquod duorum curuari laterum: et istud non fit nisi ut declinet medium ad partem partis et declinet illud quod est supra ipsum. et sub ipso ad aliam partem ac si duo extrema dorso ad sibi obuiandum declinarent: propterea in medio non facit fuerunt bucellæ: sed vacuitates tantum: et facit fuerunt bucellæ superiores et inferiores ad ipsum declinantes: sed superiores descendentes et inferiores ascendentes. Ideo ut earum ablatio ad contrarium partis declinationis facilis sit et ut superiores curuent ad inferiora et inferiores ad superiora.

Cap. XIII. De anatomia costarum.

iste sunt turamentum eius quod ex instrumentis attractionis aeris et ex superioribus instrumentorum nutrimentis circumscribitur et ipse quidem non facit fuerunt vnius os ne granaretur: et ne si aliquod accideret nocu mentum foret cõc: et ut facile esset dilatari cum necessitas addit finem illud quod est in natura: et impletur interiora nutrimento et inflatur et indigeret loco magis amplo: et propter aerem qui attrahitur: et ut inter eas musculi pectoris qui in operibus attrahendi aerem inuuant: et ei quod continuat cum ipso iecerent: et propterea quod pectus circumscribat pulmonem et cor: et quod est cum eis

necessaria sunt cautela veheimentissima i eoz defensio ne: qm̄ nocumētoꝝ ipressiōes que eis accidūt sunt maiores z cū hoc eoz minutio vndiq; non ea angustat neq; eis nocet. Et iō septē coste superiores create fuerūt continētēs illud qd ē i eis sibi apud cassum obuiantes z membꝝ circūdatēs pꝛincipale ab oibꝝ partibus. Ille vero que existunt in parte instrumētōrum nutrimentū create fuerūt sicut posterius minute: vbi sensus non peruenit vīsus: s; antcri⁹ non fuerūt continuare: imo paulatim ordiari fuerūt cum sectio ne: fuerūtq; superiores pꝛīngus bīses spatū iter duo extrema egrediētia z inferiores longinquius. z istud omnino fuit vt cum cautela membꝝ nutrimentū. s. epais z splenis z alioꝝ amplitudo loco stomaci iungeret ne cū impleret nutrimentū z inflatōibꝝ comprimere. Septem vero coste superiores pectoris coste vocant: que ab vnaquaq; parte sunt septē: s; due que sunt in medio sunt maiores z longiores: z ille q̄ sunt i extremitatibꝝ sunt breuiiores. hec. n. figura vt comprehendit vndiq; comprehendat melior existit: z coste qdē iste i pꝛīmis supra sui gibbositate ad inferiora inclinant: deinde redcundo ad superiora icēdit z continuant cum torace sicut nominabimus postea. Ideo vt sit eaz comprehendit i locis amplior: duo pꝛeterea cuiusq; earum additamenta duas pfundas igrediunt vacuitates q̄ sunt i vnaquaq; ala: q̄ est supra spondiles: z pꝛūit iunctura dupla: z similiter existit ale septē cum ossibꝝ toracis. Quicq; aut curua reyl vireat que remāserūt sūt ossa posteriora z coste false: quaz capita create fuerūt cū cartilaginibus continuata vt sint secure a fractura cū percussiones af fuerit: z ne occurrat mēbris lenibꝝ: z diafragmati cū sua duritie: s; occurrat eis euz coꝝpore qd iter eas z mēbra lenia existat mediū z iter duritiē z lenitātē mediocritatem habeat.

Cap. XV. De anatomia toracis.

Dat ex septē ossibus cōpositus. ex vno aut ossē nō fuit creatus ppter inuamētum qd in alijs locis sciuit: z pꝛeterea vt sit laus vt cōueniens sit ei qd colligit ex membris attrabēdi aerem i dilatātōe. Ideoq; creata fuerūt nō solida cum cartilaginibꝝ continua vt i ipsoꝝ interiori motu adiūnet: s; sint iuncture eoz firmę. Que etiā septē creata fuerūt fm̄ numex costaz que cū eis iungūt. Cū inferiori pꝛeterea parte toracis os carilaginofuz latum continuat: cuius inferior extremitas forūditatē atinēs vocat epiglotalis: eo q̄ epiglota sit similis: z ip̄s qdē est tutamentū oris stomaci. z mediū iter toracē z mēbra lenia. iō vt pꝛīuitas duri cū leni sit melior quēadmodū multoties diximus.

Cap. XVI. De anatomia fureule.

Urcula est os positū super vnāquāq; duarū partū eius qd in torace ē supremū curuatum coram anbar. i. loco q̄ est i inferiori parte gula. z ppter sui concavitatem accidit foramen: i quo penetrat vena ad cerebrū subiens z nerul ab eo descendentes: z declinat ad partem siluestrem z continuat cū capite spatule. z cum ipso spatula ligatur z cum eis ambobus adiutorium.

Cap. XVII. De anatomia spatule.

Spatula fuit creata ppter duo inuamenta. Ant est adiutorū z manus ab ea suspēdāt: ne adiutorū cum pectore sit cōtinuū: qm̄ facillitas motus vniūscuiusq; duaz manū ad alterā destrueret z coāgustatio fieret. Ipsa vero creata fuit a costis separata z partes motū ad illā fuerunt amplate. z aliter est vt sit defensio firma mēbroꝝ que

intra pectus existunt: z vt eleuetur in loco simentorum spondilū z alaz ipsarū vbi nō sunt spondiles q̄ percussiones repellāt: neq; sensus q̄ eas percipiant. Spatula vero a parte siluestri subtilia: z a pte domestica ingrossat: z super extremitates ipsius siluestrem sit vacuitas pfunda quā rotūda adiutorij igrediet extremitas. z ipsa quidem duo bz additamenta. vnum ē ad superiora z posterius z vocat destructū z rostrū eozū z per ipm̄ ligatur spatula cū furecula: z ipm̄ est qd̄ prohibet ne adiutorū ad superiora de suo moueat loco. z aliud est interius ad inferiora qd̄ etiam prohibet ne caput adiutorij disloccetur. Postea sine intermissione dilatat quantū plus ad partem incedit domesticā. ideo vt sit eius compꝛehēso plus defendens. Et ipsa qdē supra sui dorsum additamentū habet sicut triangulū cuius basis est ad partem siluestrem z ipsius angulus ad partē domesticam ne dorfi superficies fricet. si enim foret basis ad partem domesticā eleuaret euz z cū percussiones adessent efficeret dolorem. Et hoc quidez additamentum est ei sicut simentia spondilibus creatum ad defendēdum z vocatur oculus spatule. Ultima vero spatule dilatio est vbi est cartilago cum qua continuatur: cuius extremitas est rotūda que cum ea continuatur ppter causas quā in alijs diximus cartilaginibus.

Cap. XVIII. De anatomia adiutorij.

Adiutorij os rotūdū fuit creatū vt a nocumētoꝝ receptione magis foret remotū. Cuius qdē superior extremitas ē gibbosa vt spatule vacuitatē ingrediat cum iunctura laxa non valde firma z lapitatis cū iuncture huius accidit et frequēter dislocatio. Iunamentū vero qd̄ in hac existit lapitare sunt due res: necessitas z securitas. S; necessitas ē facilitas motionū ad omnes partes. Et securitas ē q̄ lz adiutorio sit necessariū vt diuersis motionibus ad partes possit moueri diuersas: motēs tamē iste neq; sunt multē neq; perdurat vsquequo timeat ne eius rumpātur ligamēta z disloccēt: immo adiutorū in pluribus suis dispositōibus est quietū: z aliud qd̄ est ex manu ē mobile: z ppter hoc alie iuncture firmiores facte sūt q̄ adiutorij. Adiutorij vero iuncturā quattuor amplectitur ligamēta. Ant eoz est dilatarū pāniculare iuncturā circūdas sicut omnes alie circūdat iuncture: z duo alia ligamenta que a rostro corui descendūt: quoz vnū est habēs extremitatē dilatarā z circūdat adiutorij extremū: z alterum est maius z durius descendēs cum quarto qd̄ etiā descendit ab additamento rostrali in tenuitatē eis preparatā quoz figura ad latitudinem trahit z pꝛīe cū adiutorū tangunt: z ipsa quidem solent occultari sub adiutorio z continuari in musculis q̄ in ei⁹ interiore extēsi sunt sequētes adiutorij. Adiutorij pꝛeterea a parte domestica est cōcaus: z a parte siluestri gibbosum vt ppter hoc qd̄ sup ipm̄ ex musculis z venis z neruis disponit affirmer: z vt homo bene amplectatur quod vult amplecti: z q̄ vna manus ad alterā perueniat. Super inferiorē autem adiutorij extremitatem duo additamenta continuata cōposita fuerunt: ex quibus illud qd̄ est ad interiora est longius z subtilius cū nulla re habens iuncturaz: quoniā nō est nisi neruoz z venaz defensio. Sed cum eo quod est ad exteriora complet iunctura cubiti per bucellam que in ipso existit scdm̄ modū quē nominabimus: z inter ea procubndio subtilitas existit. Et in duabus quidem huius subtilitatis extremitatibus due sunt vacuitates superius ad

anteriora et inferius ad posteriora. Et earum superiorum domestica cōcavitās est lenificata et non existit super earum separatio: sed filuestris cōcavitās est maior eis: et quod ad finem filuestris cōcavitatis tendit non est lenificatum neque ipsi perforatio rotunda: sed est sicut paries peccata ut cum additamēto a se in ipsa ad partem moueat filuestrē et cum ea pūet ster: et nos quod declaratores necessitatis earum cito afferemus. Has pro partibus duas vocat Hypo. duos limites.

Cap. XIX. De anatomia a se.

Scid ex duobus ossibus in longitudinem cōiunctis est cōpositū et vocantur focilia. Superius vero ex eis quod ad polices tendit est subtili et vocat facile superius et inferi et eis quod vadit ad articulare est grossius: quoniam est deferens et vocat facile inferius. Superioris vero facili iuuamentum est quod per ipsum est motus a se id ad se torquendum et resupinandum in inferioris facili iuuamentum est ut per ipsum fit motus a se id ad cōstringendum et dilatandum. Cuius vero ipsorum medium attenuatum fuit: quoniam grossitudine non indigent propter illud quod ex musculis grossius super ipsa iacet. et ipsorum duo extrema ingrossata fuerunt propterea quod super ipsa multa ligamentorum origo est eis necessaria: quod frequenter eis accidunt verbera et percussiones fortes cum motus est iuncturaz: et propterea quod carne denudantur et musculis. Superius vero facile est torquē quasi veniat a parte domestica et paululum tortuose ad partes filuestris gibbosum fiat: et iuuamentum in hoc existit preparenti bonitas ad modum torquēdi: sed inferius facile est rectis: quoniam hoc ad cōstringendum et dilatandum melius existit.

Cap. XX. De anatomia iuncture cubiti.

Abiti vero iunctura ex iunctura facili superioris et inferioris facili iunctura cum adiutorio componitur. Superius quidem facile in sui extremitate vacuitatem ingeniosam factam habet in qua bucella filuestris extremitatis adiutorij ingreditur et ligatur cum ea: et ex ipsius circuitu in vacuitate illa puenit motus resupinus et tortionis. Inferius autem facile duo habet additamēta inter que existit tenuitas que sine grece littere similes et est ita. L. Et huius quidem tenuitatis cōtorque superficies illa que est ipsius cōcauitate ut bene sit factus eius introitus in cōcauitatem sen tenuitatem que est in extremo adiutorij quod cōcauitas existit. sed sue cōcauitatis figura gibbositate circuli similatur. Ex bona igitur ingressione subtilitatis que inter duo facili inferioris additamēta existit in illa inferiorē tenuitate iunctura componitur cubiti. Cuius tenuitas vel pars super tenuitatem vel partem ad posteriora mouetur: et inferius extenditur manus et cum parietalis tenuitas eam refrenat a vacuitate bucella tenet tenet eam et prohibet a dilatazione superflua. Stant igitur adiutorium a se id secundum rectitudinem. Cum vero una duarum tenuitatum super aliam ad anteriora et superius mouetur cōstringitur manus donec a se id tangat adiutorij ad partem domesticam et ab anterioribus. et duo quidem facilia superius simul iunguntur sicut res una et accidit eis vacuitas ampla cōmunis: cuius plurimum in facili existit inferiori. Quod autem superfluit ab hac vacuitate remanet gibbosus lenificatum ut sit longinquus a nocuentorum receptio ne. Et posterius quidem ex vacuitate facili inferioris oritur additamēti quod ad longitudinem quandam trahit. Et de huius tortus iuuamēto loquemur si deus voluerit.

Cap. XXI. De anatomia rasete.

Altera ex multis est cōposita ossibus ne nocuerit si accideret eade fiat. et ut ipsam plantam cōcauari possit: cum corpora rotunda continendi voluntas affuerit et cuius liquida currentia retinere voluerimus. et hec quidem ossa iuncture sue firmiter et bene adinuicem sunt ligata ne separentur et plantam debilitet illud teneat quod colligit et quod tenet: ita ut si cutis plante excoriaretur inuenirentur hec omnia ossa continua: quoniam separatio a sensu sit longinqua. et cum hoc ligamentum firmiter stringit unum cuius vno: sed in eis existit obedientia ad paruam constrictionem ex qua prouenit ut interius plante concave tur. Rasete vero ossa septem et unum additum: sed septem radicalia in duabus consistunt aciebus. una acies est ad partem a se id: cuius ossa sunt tria: quoniam propterea quod est ad partem a se id oportuit ut esset plus subtilis. Et alterius aciei ossa sunt quattuor: que est ad partem pectinis et digitorum: unde propter hoc oportuit ut esset magis ampla: et tria quidem ossa ordinata fuerunt. Eorum enim capita que sunt ad partem a se id subtiliora sunt et melius adinuicem collecta et plus continuata. et eorum quidem capita que sunt ad partes aciei alterius sunt latiora et minus bene collecta et continuata. Et eorum vero os non consistit in duabus rasete aciebus: sed sunt creatum ad defendendum neruum qui est in planta. Et aciei secundum de se extremitas ex coniunctione capitum ossium eius et ingreditur vacuitatem: quas nominamus: que est in extremitate duorum faciliū. Sit ergo iunctura dilatationis et constrictionis. Additamētum vero predictum quod est in facili inferiori vacuitate ossium rasete ingreditur et fit inde tortionis et resupinationis iunctura.

Cap. XXII. De anatomia pectinis manus vel platee.

Si pectinis plante sunt quattuor propterea cum quattuor cōtinuantur digitis et sunt coniuncta a parte que est ad rasetam: ideo ut cum ossibus que sunt sicut cōnexa et cōiuncta bene continentur: que in parte digitorum parumper dilatantur: ut cum ossibus que sunt distincta et separata bene continentur: et fuerunt ad interiora curuata: propter illud quod iam sciuit. Rasete vero iunctura cuius pectine componitur per cōcavitates que in extremitatibus ossium rasete consistunt: in quas bucellae ossium pectinis: que iam cartilaginibus innestire fuerunt ingreditur.

Cap. XXIII. De anatomia digitorum.

Igitur sunt instrumenta que ad colligendum res iuuant. Et ipsi quidem non fuerunt creati carni ab ossibus vacui: et si tamen hec diuersis modis possint moueri quemadmodum multi vermis et piscium potentia debili mouerent: et hoc ideo ne coris operatioes foret debiles: et essent debiliores quam vermis: neque in uno creati fuerunt osse ne eorum operatioes forent difficiles: quemadmodum accidit patientibus eorum: et ipsi quidem tria suffecerunt ossa: quoniam si eorum numero adderet et augmento numeri motum ipsorum iuaret: sed debilitas proculdubio in tenendo vel itendendo illud quod ipsos in superflua firmitudine oportet tenere proueniret: quod si ex paucioribus quam tribus creati fuissent quemadmodum si creati fuissent ex duobus ossibus eadem firmitudo maior: sed motus minueretur ab eo quod sufficit: et nos quidem plus idigemus motibus diuersis quam augmento firmitudinis terminum transeuntis. Ipsi vero creati fuerunt ex ossibus quorum bases sunt latiores et ipsorum capita sunt magis tenuia: et quod ex eis sunt inferiora sunt maiora secundum ordinem: ita ut qui eis

sunt subtiliora sint extremitates anemul. et hoc quod est propter decoratōes cōparatōis que inter portante existit et portatus. Ipsorum autem ossa creata fuerunt rotunda timore nocumētōis. Et facta fuerunt dura nō habētia cōcauitatem neque medullā ut essent fortiora et ad constringendū et ad figendum i motibus et attrahendū. Et fuerit creata interi⁹ curua: et exterius gibbosa: propterea ut illud quod tenent melius retineant et melius fricent et melius premant illud quod fricant et premunt. Et inter vni⁹ quodque et aliud non fuit posita in medio cōcauitas neque gibbositas ut bene tanq̃ res vna cōtinent cū necessitas fuerit ut ex eis iuuamentū quasi vni⁹ ossis habeat. Eorum vero extremi sicut pollex et auricularis gibbositates ad partem in qua non est digitus habet: ut sit eorum summa cū applicant simul figure rotunde: que a nocumētis tunc: et intrinseca eorum pars fuit cariosa: ut sustentet eos et ut cedant sibi obuiantib⁹ cū ea strin gerint. Alii foris vero non taliter facti fuerunt: ne gra uarent et ut pugnū esset arma dolorē facienda. Terti⁹ tamē in anemul plus carnis positi fuit ut bene apud cōcursum quasi cōiuncta applicent: et melius quod ex longiorib⁹ factus fuit iūcturis et postea annularis. Deinde index: et postea auricularis. Ideo ut eorum extremitates apud cōprehensionē sequent: et nō remaneat apertio: et cū hoc ut digitus et planta sup rotundū cōcauent: cū colligūt. Pollex vero omniū quatuor digitorum iusticia existit: quod si non in suo poneret loco ei⁹ iuuamentū destrueret. Si in digitis i plantam poneret plurimū operationū quas per plantā habemus destrueret i nobis. et si ad partē poneret auricularis: vna man⁹ ad aliam ad tendendū illud i quo iungunt non perueniret: et hoc quidem remotius existit: quā si retro poneret et pectini pollex nō alligaret longitudinem inter ipsum et alios digitos non coangustaret. Quod ergo alij quatuor digitus res aliquā ab vna parte cōprehēderet et pollex ab alia parte adiunxerit: potest esse ut planta rem magnā cōprehēderet: et pollex ab alia parte eēt sicut applicans illud quod planta pstringit et tener et auricularis et annularis. sicut coopertoriū posterius. Omnia autem digitorum ossa continuata fuerunt cum tenuitatibus et cōcauitatibus intrantib⁹ inter quas humior existit viscosus: quorum iuncturas ligamēta cōprehēdit fortia: que sibi obuiant cum panniculis cartilaginosis: et vacuitates quidem implent que in iuncturis existūt propter augmentum firmitudinis ossa minuta que sissima vocantur.

Cap. XXIII. De iuuamento vnguis.

Vnguis propter quatuor fuit iuuamēta creata. Vnum est ut carnis extremitatis digitorum potius existat ne cū super aliquā presierit rem debilitetur. Et aliud ut digitus per eam res minutas possit capere. Et tertium ut per eas valeat scalpere et mundare. Et quartum ut quodque sit arma. Trias vero prima speciei humane digni⁹ pueniunt. Et quartum ceteris animalibus. Et vnguis quod extremitas rotunda creata fuit propter illud quod scis. Et ipsa ex ossibus creata fuit lenibus ut sub eis flecteret que ipsi percutiunt ne scinderetur. Et vngues quidem create sunt semper crescentes propterea quod sunt apertae ut fricentur et radantur.

Cap. XXV. De anatomia ossium femoris.

Quam albanium sunt duo ossa a deorsum et a sinistris que in medio firma cōtinent iūctura et ipsa quod sunt sicut oium superiorū ossium fundamentum et portancia et mutantia localiter in se

riora. vni⁹ quodque autem ipsorum in quatuor diuisi⁹ partes. illud quod est ad partē sinistrem vocat alharafa et os ilij: et illud quod est ad anteriora os vocat femoris: et illud quod est ad posteriora vocat os anche: et domesticum quod est ad superiora vocat pectus core: quod in ipso est cōcauitas quam caput core gibbosum ingreditur et super hoc os membra posita sunt nobiliora: sicut vesica et matris et spermatis receptacula in viris: et fiteris et intestinum rectum.

Cap. XXVI. Est fimo aggregat⁹ de iuuamēto rigil.

Quia iuuamēta i duab⁹ cōsistunt reb⁹. vna ē

b figure et stare et hec ē per pedē: et altera mutatio equalis aut ascendēs: aut descendēs: et hoc fit per corā et per crus. Quod pedis nocumētū acciderit stare et figure difficile erit: si mutari nō nisi tantum quātū necessaria fuerit mutatio multe fixiōis quod est ad vni⁹ pedē: cū autem musclis core: aut cruris nocumētū acciderit figure erit facile: si moveri difficile.

Cap. XXVII. De anatomia ossiū core.

Rigil ex ossib⁹ rigil ē corā: et ipsum quod est os maius quod i corpore existit: quod ipsum ē deferēs illud quod ē supra ipsum et mutās illud quod ē sub ipso. Cui⁹ superior extremitas fuit facta rotunda ut in pectus anche bene ingrederet. Et ipsum quod est gibbosum ad partem sinistrem: et curuati⁹ ad partem domesticam: et ad posteriora. Si n. ipsi forer positi secundum rectitudinē et pectus equidistantia accideret ide aliq̃ claudicatōis motus seu modus: quēadmodū acciderit ei cuius talis ē creatio. neque bñ defenderet musculos magnos et nervos et venas: neque hoc toto recta res gnāret: neque sedendi forma eēt bōa. Ampli⁹ si curuati⁹ ad partē domesticā nō fuisset reducti. puenit⁹ ide alteri⁹ modi claudicatio: neque statio illi media foret: et fieret ei cōis declinatio: neque eēt equalis. et i ipsius extremitate inferiori sit addita mēta duo per poplitis iūcturā. nos tamē prius de crure et postea de iūctura loquemur.

Cap. XXVIII. De anatomia ossiū cruris.

Crus ē quēadmodū ascid ex duobus ossibus cōpositū. Vni⁹ est maius et longius et ipsi⁹ est domesticū et vocat cāna magna: et aliud est minus et breuius. non. n. puenit vsq̃ ad corā: immo ab ea breuiatur: inferius tñ peruenit ad locū ad quem protenditur maius et vocat cāna minor. Crus etiā h⁹ gibbositate ad partē sinistrem: postea apud extremitatē inferiorē h⁹ gibbositatem aliaz ad partē domesticā: propterea ut per eā melior sit statio: et canna quod maior equat quod per certo ē crus: et minor creata fuit q̃ corā et illud ē propterea quod adiuncte fuerit res propter quas ei in magnitudine fuit addendus. et hoc ē figure et deferre quod ē supra ipsum. et res propter quā fuit addendū ei in paruitate ē facilitas ad motū. et res scdā magis conueniens fuit intentioni. per qua fuit scm crus minus et res prima itēndōi⁹ fuit facta corā maior. Duo autem cruris ossa sunt quantitas temperata adeo quod si vni⁹ os adderetur accideret de debilitate et duritie motus illud quod acciderit habenti elephantiā et varices. et si vnum minueret accideret de debilitate et duritie motus et de impotentia defendendi illud quod est supra ipsum illud quod acciderit crura habentibus de natura subtilia. et propter hoc torum sustentatum fuit et fortius factum est cū canna minore. In canna preterea minore alia existunt iuuamenta sicut nervos et venas et que sunt inter eas cooperire et communitas canne minoris in iūctura pedis: ut velox et fortius fiat iunctura dilatationis et retractionis.

Cap. XXX. De anatomia poplitis.

Incitura poplitis puenit propter ingressum duorū additamentorū q̄ sunt sup̄ extremitatem corē i duas vacuitates que sunt i capite ossis cruris: q̄ firmata sunt ligamēto cingēte z alio ligamēto in pfundū tendēte: z duob⁹ ligamētis fortibus a duab⁹ p̄tib⁹: cuius qdē p̄s asirio: bñ facta fuit cū rasgat. patela hoc ē oculo poplitis. z ē os ad rotūdita- rez trabēs. Qui inuamentū est refrenare illud qd̄ t̄- met cū ē necesse super digitos pedū curuati stare z suspēsus sedere ex ruptura z dislocatione: z iūctura qdē laboriosa sustērata fuit p̄pterea q̄ suo motu de- fert corp⁹. z positus fuit loc⁹ eius ad asirioz pluri- mū qd̄ ei accidit de labore inclinatiois ē ad anteriora. nō. n. h. ad posteriora inclinationez laboriosam: ad duas tñ partes rē modicā declinatiois h. z. Tota hō ei⁹ declinatio ē ad anteriora: z accidit ei ibi labor in hora icidendi z standi sup̄ digitos pedis cū aliquis quasi suspensus curuus stat z hōz silium.

Cap. XXX. De anatomia pedis.

Pē creatus fuit ut sit istrumētum figēdi z fa- cta fuit figura ei⁹ ad asirioz ut figura lōgave in stādo z i apodiādo sup̄ ipm̄ auxiliū pbeat cul in pte domestica tenuitas creata fuit ut sit pedis declinatio i hora stādi. z p̄ptē vacillāri ad partē con- trariam parti pedis eleuari: quatenus refrenet illud qd̄ opz cōstringi ex n̄tu super partes bene eleuandi pedem eleuati z ut statio sit rēperata z etiā ut sit fa- cile calcare sup̄ renes excurrentes z absq̄ in magno dolo- re z ut pes bene circūdet illud quod gradibus z ex- tremitatib⁹ eoz per que sit ascensio similis. Et pes qdē ex multis ossibus creatus fuit. p̄pter inuamenta ex qbus est ut bene retineat z circūdet illud sup̄ qd̄ icēdit ex terra cū necesse fuerit. Pes nāq̄ plerūq̄ te- net illud sup̄ quod incedit: quēadmodū manus re- tinet illud quod recipit. z eū tenens preparatur ut moneatur suis partibus ad aliquā formam: ut p̄ cū retentio fiat melior erit melius q̄ ut totū sit vñs fru- stum: ne figura post figurāz figuretur. Et ex eis est inuamentū toti cōmune: cuius ossa sunt multa. Pe- dis vero ossa sunt vigintisept. Alcabab p̄ quod iunctu- ra pedis cū crure completur: z calcaneus quod ē su- stēramētūz fixationis. z nauiculare p̄ quod est tenui- tas z quatuor ossa rasere cū quib⁹ pecten cōtinuat: quoz vñm est os grandinosum exagono simile po- sitū ad partem siluestrem: p̄pter quod pars illa sup̄ terram bene figit z qnq̄ pectinis ossa. Alcabab ve- ro b. manū magis subtiliatum ē ad exteriora z ma- gis ingrossatū ad interiora q̄ alcabab oīum alioz ani- malū. z ipsum ē quasi nobilius ossibus pedis in mo- tu inuantiū sicut calcaneus ē nobilius ossib⁹ pedis in figēdo adiuantibus. Et alcabab qdēz inter duo extrema positū ē a duabus canis egrediētia ipsum a suis partibus circūstantia. s. a sup̄remo ipsius z a suo loco vel collo z a duabus suis partibus siluestri z domestica: z ei⁹ duo extrema in duas vacuitates que sunt i cānis sipe ingrediunt. Alcabab p̄pterea in- ter crurē z calcaneū mediū existit. p̄ ipsum. n. melius cōtinuat z iūctura iter ea firmat z secura sit a dislo- catione. z ipsum qdēz pro certo i medio ē positū. l. z existunt qdāz q̄ ad domestica sit declinans. p̄pter cōcauitatis tenuitatē. Ad alcabab vero os nauicula- re ab anterioribus coniunctū dāliter ligat. z hoc qdē nauiculare cū calcaneo posteriorius cōtinuatur z ante- rius cū trib⁹ ossibus rasere a parte siluestri. Os vero grandinosum ē illud quod si manū vocatos solita- rium. z si volueris ponas quartū ossiūz rasere. Cal-

canens autem sub alcabab positus est durus rotun- dus ad posteriora ut percussioibus z nocumētis re- sistere valeat: z iserius lenificat⁹ ut melius calcet z pes melius coopiat illud sup̄ quod gescit cū stat: en- ius q̄stias magna facta fuit ut corp⁹ portare queat z fuit factus triangulatus ad longitudinem z sub- liando paulatim p̄tendit donec finiat⁹ z annibi- letur corāz tenuitate ad partē siluestrez. ideo ut sub- tilitatis concanitas sit ordinata superius ad suūz me- diū. Raseta vero a palme raseta est diuersa: quo- niam hec est vna acies: illa due acies: z qz eius ossa sunt numeri multi minores: z in hoc quidem inua- mentū existit: quoniam in palma mor⁹ fuit plus ne- cessarius z comprehensio q̄ in pede: z malus inua- mentum quod in pede cōstitit est figere. Multipli- care autem diuisiones z iuncturas in retinendo no- cet. z in cooperiendo illud super quod stat propte- rea quod puenit inde lasitas z aperio multa: quē- admodū si nulla foret ibi lasitas noceret. propterea q̄ dilataris equalis que est conueniens deesset. Fas enim scitum fuit q̄ circūdare z retinere cum eo qd̄ est numeri maioris est melius: z bene stare z bene posse deferre: cum eo q̄ est nūeri minoris z maiori- ris quantitatis est melius. Pedis vero pecten de qn̄ que ossibus fuit creatum ut cum vnoquoq̄z ipsoz q̄q̄z digitorū qui sunt quinq̄z constituti in vna acie continerent: quoniam in eis fuit plus firmitudo necessa- ria q̄ comprehensio z circūdatio q̄ in ossibus ma- ius fuit necessarium. Quisq̄ autem digitus p̄- ter pollicem ex tribus constitit ossibus. Jam de ossi- bus locuti sumus quantum sufficit: z hec quidez of- sa cum computata fuerint erunt ducenta z quadra- ginta octo: p̄ter silamina z p̄ter os quod laude- littere grece similatur.

Summa secunda continet capitula triginta.

Cap. primus summe secūde doctrine quinte. z est verbum vniuersale de neruis musculis chordis z li- gamentis.

Aoniaz motus voluntariis a membris nō completur nisi virtute a cerebro eis a me- dianibus neruis adueniente: z neq̄ erat conueniens ut nerui ossibus continuaren- tur: que pro certo sunt membrorum nobilium radi- ces in motu propter intentionem primam: quia of- sa sunt dura z nerui sunt subriles propterea miser- corditer egit deus z ex ossibus rem neruo similem extraxit que connerio z ligamentū vocatur: z ipsaz neruo adiūnt: z ex eis rete faciendo quasi rem vñā effecit. Et propterea q̄ corpus quod ex neruo z li- gamento componitur: proz⁹s fuit subtile: quoniaz corporis nerui augmentum cum ad membrūz per- uenit non est tantum: q̄ ab ipsius corpore z grossi- tie cum est in sui oru remouetur tanta longitūdi- ne de qua sit curandum: cum neruus non consequa- tur augmentum faciens adipisci corpus eius perue- niens ad membra consecutionem longinquā super corpus suum in oru suo in sua grossitie consecutio- nem de qua sit curandum: z eius corpus cū est eius orzus est tantū quantū ipsum cerebri corpus z nuca z capitis concanitas: z neruorum egressionēz tole- rare possunt. tunc enīz si neruus membrorū mouere- tur affirmare ipsi in sua corporeitate possibilib⁹ erit stentibus z proprie cū diuiduntur z partiuntur z ra- mificanti in membris: z sit illud quod ex eis vñ ac- cidit membro multo subtilius q̄ radix: z cum a suo principio z oru elōgat⁹ esset in hoc corruptio mani- festa. Sui igitur sapientia deus ipsum gubernauit:

grossiū ei attribuēdo que puenit ppter corporis ex
eis z ligamēto compositi villos confusionē. quozū
vacuitates carne impleuit: z hoc ip̄z pāniclo rexit. z
in ip̄i medio perpendicularē sicut megar de sub
stātia nerui posuit. Et hui⁹ sūma facta est membrū
ex neruo z ligamento z eoz villis z carne imple
te z pāniculo coopiente cōpositū z hoc qdez mem
brū ē musculus. z ipse est q cū colligit trahit cordā
q ex ligamento z neruo componit: illa. s. que ab eis
ad membrū partem transit z colligitur ad membrū
attrahendū z cum dilatarur laxatur choīda z clon
gatur membrum.

**Cap. II. De anatomia musculorum mouentium
qui sunt in facie.**

X eo qd scitur est muscoli faciei sunt secūdi
e numeꝝ membrorū mobiliū que sunt in facie.

Membra autē mobilia que sunt in facie sunt
frons z oculi z palpebre supiores z maxilla in cō
munitate cum labijs z labia sola. z due auris exte
mitates z mandibula inferior.

Cap. III. De anatomia musculorū frontis.

Rons autē per musculū tenuē dilatatū panni
f cularē mouet q sub cute frontis dilatat. z cū
ipsa adeo miscet donec sit q̄si eētie cutis p̄s
z fiat impossibile ip̄z ab ea excoīlari z mēbro qdez
qd ip̄m mouet absq̄ choīda obuiat. qm illud qd
per ip̄m mouet ē cutis dilatata lentis z mouet tale
q̄le ip̄m est p choīdā nō est bonū. z b⁹ qdē musculi
mōm eleuant supcilia: z etiā cū ad claudendū ocu
lū iuuat pp suaz virtutū dimissionē z sui laxitatē.

Cap. IIII. De anatomia musculorū oculi.

Musculi vero oculū mouentes sunt sex quozū
m qmōr in qtuor eius laterib⁹ consistūt: sursum
z deorsum: z duo almechēni. vniūsq̄z enī
ip̄osū ad suā p̄tē mouet z sunt duo muscoli ex trans
uerso iecedētes q fm rotūdiratē mouēt. Ab oculo ve
ro posteri⁹ est musculus q neruū concuū q̄t post
nominabim⁹ sustētat. ppter ea q cū eo miscet z pri
nuat z eleuat ip̄z z pbibet ip̄z a laxitate ex q puenit
albod. propterea q retinet ip̄m cū intēre intuei: z
huius qdez musculi panniculis ligamentalis acci
dit ex diuisione. vñ in ei⁹ esse ad dubietatē peruenit.
Sūmāq̄ ex anatomicis q tenent q est vnus muscu
lus: z sunt ex eis q duo: z sunt ex eis q tres quocūq̄
tamē mō sit eius caput vñ existit.

Cap. V. De anatomia musculorū palpebre.

Aurū vero inferioꝝ mōm nō indiget: intentio
e nāq̄ puenit z pplet mōm supioris solā. z eo
complet oculi clausura z aspect⁹ q fit intēre.

Solūtas. n. dei fuit: vt infra q̄to plus possibile fue
rit sint pauciora cū nō puenit impedimētū: qm mlti
plicatōe eozū puenit ex nocumētis illud qd est scitū.
z post qdē erat vt palpebra supior q̄ta manerz z
inferioꝝ eēt mobilis. S⁹ factoris volūtas ē vt opatio
nes suis appropinquet principijs z causas ad suos fi
nes eleuet rēperatoꝝ via z rectioꝝ semita. Supior
at palpebra a neruozū originē ppingo: existit. vñ ner
ui cū ad ipsaz tendūt reflexiōe z reuolutōe nō indigēt:
z q palpebra supior duob⁹ indiget motib⁹ eleua
tiōis cū aperit oculus: z depsiōis cū claudit z clau
sura idiget musculo trahēte ad inferiora. pp qd fuit
necessariū vt musculus ei aduēret ad inferiora decli
nans z ipellēs. Et si vn⁹ fuisset: tūc ipossibile foret:
vt p̄tinuaret nisi aut cū extremitate palpebre: aut cū
ip̄i medio: z si cū palpebre medio p̄tinuaret: coo
periret pupillā cū ad ipsaz eleuaret. z si cū extremitate
palpebre p̄tinuaret: nō p̄tinuaret nisi cū extremi

tate vna: z nō pueniret palpebre coopertura cōliter
h trāsuertaret: q clausura in parte vbi esset choīda
pstringeret primo: z ab alia debilitaret p̄tē z coop
tura nō eēt cōlis: h similis eēt coopere palpebre ho
minis torturā patientis. pp hoc ei nō vn⁹ creat⁹ fuit
musculus: h duo: q a partib⁹ duoz almechēni nascē
tes palpebrā ad inferiora simili deponūt attractōe. in
apertōe aut palpebre vn⁹ sufficebat musculus q ad
mediū perueniret palpebre. z eius choīde extēmi
tas super palpebre dilatarēt extremitatem: z cū cō
traheret aperiret z propterea ad hoc vnus creat⁹
fuit q secūdi rectitudinē inter duos descendit pāni
culos z dilatat z continuat cū corpore cartilaginis si
mili. z expādīt sub piloz palpebre origine.

Cap. VI. De anatomia musculorū maxille.

Axilla duos h⁹ mot⁹: vn⁹ est sequens mot⁹
m mandibule inferioris. z alter est ei cūz labio
cōmūis. Motus autē causa que h⁹ motū al
teri⁹ membra sequētes sunt musculi illius membra.
Et motus quem cū alio membro h⁹ cōmūe causa
ē musculus q est ip̄i z illius alteri⁹ cōmūiter. Et
iste qdez musculus in vnaq̄z maxillaz gene vnus
existit latue: q z hoc nomine scit. Vniūsq̄z autē
eoz ex quatuor compositus est partibus: quoniam
villus a quatuor ei aduenit locis. Vnius origo ē fur
cula cuius fines cū extremitate labioꝝ ad inferiora
continuāt z trahunt os inferius ex transuerso. Et
secūdi origo existit inter choīdacez z fureculaz a dua
bus partibus. z ip̄oz villi transuersi protenduntur
z ille quia a dextris oriūtur cū eo quia a sinistris nascit
transuersando iungit z penetratur: z continuat il
le quia nascit a dextris cū inferiori parte extremitatis
sinistre labij: z ille quia a sinistris nascitur contra.
Cum villus iste colligitur angustat os z ipsum ad
anteriora protrahit: sicut in bursa efficit coīgia que
bursam claudit. Et tertius dicitur ab osse quod ro
stro corut in spatula similat z continuat inferius con
tinuitate illius musculi: z trahit labium in duas par
tes attractione simili. Et quartus oriūtur a sinenys
colli z transit circa terminos aurium z continuatur
cum fine maxille: z mouet maxillam mōm manife
sto quem sequit labijs: z foras valde appropinuat
loco: vbi est auris ingressus in pleriq̄z hominib⁹: z
continuatur cum ea z mouet aurem.

Cap. VII. De anatomia musculorū labioꝝ.

X musculis vero labij sūt illi quos diximus
e ei z maxille cōmūes esse: z ex musculus ei⁹
sunt q sunt ip̄i⁹ proprij z sunt musculi qua
tuor. par vnum aduenit ei a superiori in rectitudine
duozū generum maxillarum z continuatur pro
pe ip̄ius extremitatem: z duo ab inferiori. Et bi
quidem quatuor ad hoc vt solum labiū moneatur
sufficiunt. vnaqueq̄z enī pars eoz cum mouetur
ad partem illam mouet. Cūq̄ duo ad duas mouen
tur partes ad duas dilatanť partes. Ad sūt igit ei se
cundū complementū motus ad quatuor partes: ne
q̄ villū habet motū nisi istos. In his igit quatuor
adeit ei sufficientia: z isti quidem quatuor musculi
z summa musculorū cōmūniū eoz corpore labij mi
scenť taliter q sensus a substantia labij prima ip̄os
discernere nō valet. propterea q labiū est membrū
molle carnes os non habens.

Cap. VIII. De anatomia musculorū nasi.

Em extremitate no leporis duo pui p̄tinuā
c tur muscoli fortes: puitas aut existit ne sup ali
os musculos plus necessarios coāgustatio fi
at. qm mēbroz maxille z labij moriōes plures sunt

numero: et frequentius fiunt: et perseverant plus. et plus sunt necessarie quam motus extremitatis leporis. Forres autem creati fuerunt ut eorum fortitudine illud quod eis deficit propter ossis defectum emendetur: quorum aduentus est a parte gene maxille: et misceatur prius cum villis pomii maxille. non autem a parte gene maxille adducte fuerit nisi ut ipsum ad eam moueatur.

Cap. IX. De anatomia musculorum mandibularum superioris. et inferioris.

Mandibule inferiori absque mandibula superiori motus proprie attribuitur fuit propter suavitatem ex quibus est quod lenioris motus est melior. Et ex eis est quod dimittitur ad movendum superiores membra nobilia comprehendente. ideo quod motus in ipsa masticatione efficitur est dignius et salubrius: et ex eis est quod si superior mandibula tali modo esset ut ipsa motus facilis foret non fieret iunctura que est inter ipsas et caput firma. preterea in mandibula inferiori motus plures quam tres non fuisse necessarii. Ad hoc aperit os. scilicet et claudere ipsum et motus masticandi et molendi. Aperiens autem mandibulam ad inferiora descendere facit. Et claudens ipsam elevat. Et molens ipsas circumire facit ad duas partes declinare. Mandibule sunt igitur quod ex utroque motus claudendi fit per musculos qui a superioribus descendunt et ad superiora retrahunt et aperit e contrario et molendi cum transierit. Quapropter ad claudendum duo creati fuerunt musculi qui duo temporis musculi vocantur. Ipsorum vero quatuor in bove puer facere fuerunt: quoniam membrum quod per eos movetur in bove puer existit quatuor. in medio vacuitates hinc et inde in potere leue. Namque motus quibus accidunt membris per hos duos venientes musculos magis sunt leues: in ceteris autem animalibus inferior mandibula est maior et grauior quam sit in bove. Unde per eos moueri in motu mordendi et res comedendi duras: et incidendi et cradicandi est difficilius. Et hi quidem musculi duo sunt molles propterea quod iuxta principium existunt: quod est cerebrum quod est corpus in vltimo molle: et neque est inter ipsos et cerebrum nisi vniueros. vniueros propter hoc: tunc propter illud quod tunc ex societate cerebri cum eis in nocumetis si acciderent et in doloribus si venirent adeo quod ille cui accidissent inde ad prenesis perveniret et ad eas que sunt files eis ex egritudinebus sepe hinc eos creatos apud ipsorum originem et egressiones a cerebro in osse paris: et ipsos penetrare fecit et cooperit quod filis est canali et est composita ex duobus ossibus paris: et tortuositas vel tortuositas foraminis per que transit que cum eis vadit eorum vestientes extrema magno spacio donec par pertransit ut eorum substantia paulatim induret: et a loco ubi orti fuerunt paulatim elongetur. Antequam autem duorum horum musculorum magna generat corda que super mandibule inferioris incedit extremitatem et ipsas cum pertransit elevat. Et hi quidem duo musculi ab alijs duobus adiuti fuerunt musculis qui in inferioribus bucce incedentes ad mandibulam descendunt inferiori in fornice: quoniam in elenando grane est necessarium ipsum ingeniose regere et sollicitari pro ipso qualiter plus habeat fortitudinis. et chorda est que ex istis duobus nascitur musculis ex ipsorum origine medietate et non ex eorum extremitatibus propter firmitudines. Et chorda due nascitur ex istis duobus musculis procedit ex medio eorum: et non ex eorum extremitatibus propter firmitudines. Musculorum vero aperit et mandibulam descendere facientem villi ex additamentis nascitur adhibent qui retro post aures creata fuerunt et descendunt et vniuertur et fiunt unus musculus. post separatur et fiunt corda ut firmitudinem augeant: deinde iterum rarificatur et carne repletur et fit musculus ne propter sui resio-

nez ad nocumenta recipienda sit parata: deinde mandibule reflexio merito obulat: et cum pertransit trahit mandibulam retro et descendit paulatim: et propterea quod naturalis gravitas in descendendo adiuvat duo suffecerunt et neque adiutorio egnerunt. Masticandi vero musculi sunt duo. ab unaquaque parte unus musculi triangulato cum eius caput positum fuerit triangulus qui ex suis angulis in facie consistit duo. prendunt latera: unus ad mandibulam descendit inferiori et alter ad partem paris ascendit: et inter ea basis continua recta et misceatur quod angulus est quod ante ipsum existit: propterea ut musculi iste diversas in partem habere possint: et si sit ei motus equalis: si diversas possint inclinari inclinationibus. id est ut per eas molitio et masticatio pleat.

Cap. X. De anatomia musculorum capitis.

Aput motus huius proprius et motus cum quocumque collis pondilibus coes per quos est motus propositus declinat capitis et ex declinatione colli similitudinem. Anusque huius duo motus. scilicet proprius et cois autem erit curvas anteriori. aut curvas posteriori. aut inclinans ad dextram aut ad sinistram. Et iter ipsos quod est per circuitum formam motus generat conversionis. Musculi autem qui caput ad inferiora proprie curvant sunt duo musculi. qui a duabus descendunt partibus qui cum villis suis misceant retro post aures a superioribus et ab osse toracis ab inferioribus et eleuant sicut conversionis. Est etiam cum quidam existimant quod sint tres musculi: duo namque unus eorum extrema ramificatur et duo capita sunt eis. Quibus unus eorum movetur caput ad inferiora curvat: et cum ambo movent caput ad anteriora temperate curvat. Musculi vero qui caput et collum simul anteriori curvant sunt par sub meri positum quod ad partem spondilis prime et scilicet vadit: et cum eis misceatur. Quibus pars ipsa que est ad partem meri contrahit curvat caput solum et si pars cum duabus spondilibus continuata opera tur: curvat ad anteriora et collum. Sed musculi qui solum caput ad posteriora curvant quatuor sunt paria sub partibus que nominantur posita. et horum quod pars origo supra iuncturam existit. et ex eis etiam sunt qui ad fumenta perveniunt: et ipsorum origo est longior: medietate que est posteriori: et sunt ex eis qui ad alas perveniunt quorum origo est a medio. Et istis sunt par quod ad duas prime spondilis alas pervenit super par quod ad secundas pervenit sicut: par cuius villus ex ala prime toris et vadit ad fumentum secundas. Et unus quod proprietas est ut capitis declinationes cum ipsum curvat ad naturalem elevet dispositionem sui transuersione. Et ex eis est par quartum quod a superioribus incipiens penetrat sub tertio cum transuersione ad partem spondilis: et comitatur prime spondilis alam. Duo prima paris caput posteriori sunt declinatione aut cum declinatione valde paria sunt. Et tertium declinationis rectificat torturam. Et quartum transuersione manifesta ad posteriorem curvat: et quicquid tertium et quartum solus declinauerit inclinabit caput ad suam partem. Et cum ambo retrahentur monent caput ad posteriorem conversionem absque declinatione. Musculi vero qui caput cum collo curvant sunt paria tria profunda: et par unus cooperiens vniueros quodque impar eorum est triangulus: cuius basis est posterior os cerebri. et quod ex ea remanet ad collum descendit: et tertium parium sub eo expansum vniueros super duo latera spondilium descendit et aliud multum declinat ad alas: et aliud per medium transit inter duo spondilium latera: et duo extrema alarum. Musculi autem qui caput ad duo inclinant latera sunt duo paria capitis iuncturam comitantes. Unus paris eorum locus est anterior: et ipsum est quod inter caput et spondilium continuatur.

secundam: cuius vnū impar ē ad dextrā z alterz ad sinistram. Et par sim eoz ē cuius locus ē posterius: z cōiungit iter spōdile primā z caput: cuius vnū impar icedit a dextra: z alterz a sinistra: z qdēq; vnum ex istis p̄rabet caput declinabit ad partē ipsi? cū trāsfuer sione: z q̄cunq; duo ab vna pte p̄rabent declinabit ad eos caput absq; trāsfuer sione: q̄ si anteriores mouebūt inuabit i curuādo caput ad inferiora. z si posteriores mouebūt reducēt caput ad posteriora. Et si oēs vt quattuor simul mouebūt: stabit caput recte. Et hi qdē quattuor musculi alijs musculis sunt minores. Aterius eis locoz ipoz bonitate: z qz sub alijs descēdūt musculis restauratū fuit quātum alijs per magnitudines hnt. Iuncture p̄terea capitis due res necessarie sunt qbz due intēdēs p̄terea erāt op̄portue. Vna ē firmitudo: z hec qdē pendet ex affirmāda iūctura: z vt par motibz obediat. z altera est multitudo numeri motuū: z hec p̄det ex facilitate iūcturaz z laxatione eaz. Factus est igit vt iūctura rum laritas p̄ransiret complementū firmitudinis q̄ ppter musculos mltos q̄ sunt cingētes eas z circūdātes acquirir. due igit itēdēs ei acquiris fuerūt. vnde deus omnibz factoribz melior sit b̄dictus.

Cap. XI. De anatomia musculoz epiglottis.

Epiglottis ē membrz cartilaginosa creatuz
c vt vocis sit istrumentū qdē ex tribus cōpo sitū est cartilaginibz. Vna ē cartilago quā sen sus comprēbēdit corā gula: z sub mento que vocatur petalis z clipealis: qm̄ ei? venter ē concavus z dorsum gibbosum pelte similis z clipeo parū ei?. Et scda est cartilago post illam posita ad partē collī cū ea ligata: z vocat que nomē nō hz. Et tertia ē super illas coopiens q̄ cū ea que nomē nō hz cōtinuat z obuiat petali absq; continuitate: z inter ipsaz z illaz q̄ nomē nō hz est iunctura dupla ppter duas vacuitates q̄ sunt in ipsa i quas duo additamenta nō habentia nomē decēter ingreditū cū eis ligamētis conneat: z vocat cooptozialis z cymbalaris. Et ppter ea q̄ petalis qnq; adiungit nō hnt nomen z qnq; elongat ab ea ē epiglottis amplitudo z eius coangustatio. Et ppter ea q̄ cymbalaris coopit clipeales: z ipaz comitaf. z ppter ea q̄ ab ea separaf ē epiglottis aptio z clausio ipsi?. Vbi at ē epiglottis z corā ipsa ē os triāgulatū laudavocati: qdē laudā grecā ltrā a significat: z ē ita. In creādo vero os bz existit inamentū vt sit origo z principū ex quo villi musculoz epiglottis oriūtur. Epiglotti p̄terea musculi fuerē necessarii q̄ clipealē nomē nō hnt applicēt z musculi q̄ cymbalarē applicēt ipsis z eas cū ea coop̄eriant. z musculi q̄ cymbalarē ab alijs duabus elōgent: vt epiglottis aperiatur. Et musculis vero epiglottim apicēribus est par qdē ab osse laude nascitur. et vadit ad asirioza petalis: z cōtinuat z expādīt sup ipsaz. z cū p̄rabit trahit cymbalarē ad asirioza z ad inferiora z dilatat epiglottis z par. qdē numerat inter musculos gulae ad inferiora trahentes: z nobis quidē videt vt ipz numeret inter eos q̄ iter eas sunt cōes cuius origo ē iterius i thorace z vadit ad petalez. Et vero z multoz aialū motū aliud associatur par. z duo paria quoz vnū ad cymbalarē peruenit posterius z cōtinuat cū ea. cūq; cōtrahunt ad cymbalarē eleuāt z eā ad posteriora trahunt: z separaf. ab applicatione sui cū petali z dilatat epiglottis. Et alterius paris musculi ad duos cymbalaris margines veniūt qui cū cōtrahunt ipsam a petali separaf z in latitudine extendūt: z in dilātādo epiglottis adiunāt. Ex musculis autē q̄ epiglottim coangustant ē par qdē

a parte laude venit z cōtinuat cū petali. postea dilatat: z cingit sup illam que nō hz nomen: donec duo extrema duoz impariū ipsi? post illā que nomen nō hz vniāt z cū p̄rabit coangustat. Et ex eis sunt quattuor musculi: z fortasse existimaf q̄ sunt duo musculi dupli p̄tinuātes petalis extremitates cū extremitatibus eius que nomē nō hz: qui cū cōtrahunt inferiora epiglottis coangustant. Et sunt qui existimant qdē vnum par ipsoz sit occultū z alterz manifestus. Et sitibus vero musculoz qui claudūt melior fuit vt in inferioribz epiglottis creati fuissent: ita vt cū cōtrahuntur cymbalarē ad inferiora traherēt z eaz claudēdo coop̄ire facerēt. z pp hoc par creati fuerunt q̄ de radice petalis nascitur z eleuāt interius ad duo cymbalaris extrema: z ad radicē eius q̄ nomē non habz a dextra z a sinistra: z cū cōtrahunt iuncturaz stringunt z epiglottis: tali clausura claudunt q̄ musculos pectoris z diafragmaris rēstrenare valeat i p̄hibēdo aeris attractōez. Vni qdē parū creati fuerūt ne interioribz epiglottis coangustatōez facerent: z fortes fuerunt creati vt eoz fortitudine cū ipediti fuerint i claudēdo epiglottis z p̄hibēdo aeris attractionē defect? multus corrigat q̄ eis ex paruitate aduenit: z ipsoz via ē fm rectitudine ascēdētis cū declinatōe parua: pp quā sit p̄tinuatio cōueniēs iter petalē z nō hnt nomē. Et est et cū duo iueniunt musculi sub cymbalarī positi q̄ hoc p̄dictū par iuuant.

Cap. XII. De anatomia musculoz gutturis.

Guttur i summa duo bz paria q̄ ipm ad inferiora trahit: vnū eoz ē par qdē iam in caplo epiglottis noiāuimus: z alterz est par ē ex thorace nascēs qdē eleuāt z cū lauda cōtinuat primo: postea cū gutture: z trahit ipz ad inferiora: gutturis nomē musculi sunt duo musculi gutturosi q̄ sunt duo musculi apud gulā positi i trāsglutinēdo adiuvantes.

Cap. XIII. De anatomia musculoz lingue.

Auda vero musculos bz q̄ sibi sunt pprii z musculos in qbz aliud mēbz cū ipso cōicāt. Sz q̄ laude sunt pprii: tria sunt paria: vnum par venit a duobz mādibule marginibus: z cū linea recta que sup os existit cōtinuat: z ipm ē qdē ipm ad mādibulā trahit: z par qdē oris sub mento z incedit inferius sub lingua ad linguā: z ad extremitatē supiorē b̄uius ossis: z istud ē trahit hoc os ad partē mādibule: z aliud par oris ex addmētis sūaminiis q̄ sunt apud aures z cōtinuat cū extremitatē inferiorē linee recte super hoc os. Illi vero quos bz cū alijs cōmunes tā noiati sunt z noiabuntur.

Cap. XIII. De anatomia musculoz lingue.

Musculi vero linguā mouētes sunt nouē duo sunt latitudinales ab additamentis sūaminiis veniētes z cū duobz ipsius lateribus p̄tinuātur. Et duo lōgitudinales a sup̄remo ossis laude nascētes q̄ cū medio lingue p̄tinuāt. E duo q̄ eā in trāuerso mouent: z nascūtur a latere qdē est inferius ex duobus ossis laude lateribz: z penetrant in linguaz iter longitudinales z latitudinales. Et duo musculi linguā resupinātes z conuertētes eam: quozū loca sub istozū locis quos nominabimus existunt: z ipsoz villi iam expāsi fuerunt sub eis in latitudine z cū toto osse mādibule cōtinuati fuerūt. In summa p̄terea musculoz lingue noiāuerūt qdā musculū solitariū q̄ inter linguā z os laude cōtinuat: et vnū ad alioriora in longitudinē mouet moueat eā sic. Inest eni ei vt in exēstione in seipsa moueat quēadmodū inest ei vt in curatione in seipsa moueat.

Cap. XV. De anatomia musculorum colli.

Asculi qui collum mouet sunt duo paria: unus par a dextra et alter a sinistra: sed quicunque eorum solus trahet collum ad suam partem transuerse trahet et quicunque duo eorum qui sunt ab una parte simul contrahent inclinabit collum rectum in parte illa non cum transuersione: imo cum rectitudine. Et cum omnium quatuor simul erit operatio: stabit collum absque declinatione aliqua.

Cap. XVI. De anatomia musculorum pectoris.

Asculorum quod pectus mouet quod sunt qui tantum dilatant ipsum et non restringunt: ex quibus sunt musculi diaphragmatis iter membra aeris attrahendi et membra nutrimenti distinguuntis: quod postea notabimus. Et par sub furcula positi a pre nascitur quod ad caput pertendit spatule quod postea notabimus: et eorum unus cum costa prima a dextra et a sinistra: et cum ipso unus par unus cuius unusquodque ipse est duplas ipsius facies ipsum duas partes quatuor superiorum cum collo continuatur: et ipsum mouet et inferior eorum mouet pectus et mihi scilicet cum musculo eius quod notabimus: et ipse est ille qui est continuus cum costa quinta et sexta: et par quod est in loco spatule concano infusum et cum quo par continuatur quod a spondilibus ad spatulam descendit et sunt siue cut musculi unus et cum costis continuant posterioribus. Et par tertium quod nascitur a sexta spondili collum: et a prima et secunda spondili pectoris et continuatur cum costis thoracis. isti sunt musculi dilatantes. Musculorum vero pectus restringentium alij sunt quod pectus in latitudine restringunt: et est diaphragma cum gescit. Alij sunt qui secundum essentiam et ex istis est par quod sub radicibus costarum superiorum est extremum cuius operatio est stringere et aggregare. Et ex eis est par apud extremitates istius cum thorace vel adherens thoraci inter epiglottam et furculam continuatur: et continuatur cum musculis ventris qui sunt recti: et alia duo paria que ipsum cooperiunt. Musculi vero qui simul restringunt et dilatant sunt musculi qui sunt inter costas: veritatem perseueratione in considerando cognoscit quod constringentes alij sunt a dilatantibus. Inter omnes. n. duas costas sunt ex eis quatuor propter totos musculi. licet quidam existimet quod sit unus musculus. et hic quidem quem unus existimant musculum ex villis connectus est transuersis: quorum quidam sunt intrinseci quidam qui cooperiunt. Eorum qui cooperiunt quidam sunt qui eunt ad partem extremitatis cartilagineae costae: et quidam sunt qui sunt ad partes alterius extremitatis que est foris. Quod vero inter existit foris in situ a cooperiente est diuersus: et illud quod est in extremitate costae cartilagineae diuersus est in situ ab eo quod est super aliam extremitatem. et quando quidem hic quatuor habent villi numero oportet ut musculi sint numero quatuor: et quod ex eis sunt superius positi sunt dilatantes. et quod ex eis sunt inferius positi sunt constringentes. Per hoc itaque fit omnium musculorum pectoris numerus. lxxvij. musculi. et est etiam cum musculos pectoris duo alij iuvant musculi qui a furcula ad spatule caput venientes ad primam eius continuatur latus et ipsum sursum eleuant et in dilatando pectus adiuvant.

Cap. XVII. De anatomia musculorum motus adiutorij.

Et musculis moris adiutorij sunt illi qui mouent spatule iuncturam: et sunt tres musculi qui a pectore adveniunt et ipsum mouent ad inferiorem: et musculus qui inferius sub mamilla oritur et cum parte adiutorij ante continuatur apud antecedentem partem marginis cartilaginis concanaris: et ipse est qui adiu-

torij ad pectus applicat cum communiter qua spatula ipsum sequitur. et musculus qui a supremo thoracis nascitur et efficit ut domesticum capitis adiutorij cooperari et est applicans ipsum ad pectus cum impulsione pauca. et musculus duplus magnus qui a toto oritur thorace continuatur cum infimo antecessoris adiutorij quicquid operatur cum villo qui in superioris partis est adiutorij ad pectus: ducit ipsum eleuando. et cum alia parte ducit illud ad ipsum faciens ipsum ad inferiora descendere. et cum eis ambobus ducit ipsum ad pectus secundum rectitudinem: et alij duo musculi qui a parte nascuntur illi magis interius continuatur quod sit continuus: tas magni musculi qui a thorace ascendit. Unus eorum est magnus veniens a loco qui est apud illos et a costis posterioribus et trahit adiutorium ad costas posteriores directe: et alter est subtilis qui nascitur a cute illius et non ab eius osse: et declinat magis ad medietates quod ille et continuatur cum chorda illius: qui a parte mille ascendit et profundat. Et hi quidem operatio nem primorum efficit secundum modum adiutorij: sed tamen ad posteriora pariter declinant. et quicunque musculi qui ab osse spatule nascuntur unus musculi eorum ortus est ab osse spatule: cuius implet illud quod est inter separans et costam superiorem villis: et penetrat ad partem superiorem capitis adiutorij filie strein declinans parumper ad domesticam: et ipse etiam cum declinatione penetrat ad domesticam: et duorum musculorum ex istis quinquaginta origo est a latere superiore spatule: quorum unus est maior et villi ipsius vadit ad inferiores partes separantis: et implet illud quod est inter separans et latus inferius: et continuatur valde cum capite adiutorij a parte filie stri et penetrat cum declinatione ad filie strein. Et alter est cum hoc primo continuatur adeo quod est quasi eius pars: et penetrat cum eo: et ipsius operationem efficit. Iste vero non multum pendet a summo spatule: et eius continuatur est secundum transuersionem in manifesto adiutorij et declinat ad filie strein. Et quartus est musculus qui locum concanum ossis spatule implet cuius chorda cum partibus interioribus lateris domesticae capitis adiutorij continuatur et eius operatio est efficere ut adiutorium posterius circumscribat. Et alter musculus est qui ab inferiori extremitate lateris spatule inferioris nascitur: cuius chorda superius continuatur secundum continuatur magni ab illo ascendit: et cuius operatio est trahere supremum capitis adiutorij ad superiora. Adiutorij preterea alius habet musculi duo habentem capita cum duas efficit operationes et operationem communcin. Et ipse quidem sub furcula venit et a collo deglutiens capitis adiutorij buccellam et peruenit usque iuxta locum continuatur chorde musculi magni a pectore ascendentis. Quidam autem dixerunt quod unum capitulum ipsius interius est super manifestum spatule apud eius infimum: et declinat ad exteriora cum transuersione pauca: et cum operatur cum duabus partibus eleuatur secundum rectitudinem. Sunt preterea hominum quidam qui duos addiderunt musculos: musculum paruum qui ad mamillam venit et alium qui in spatule iunctura est sepultus: et fortasse posuit cubiti musculos cum eis habere communiter.

Cap. XVIII. De anatomia musculorum brachij.

Asculorum brachij mouentium alij sunt qui ipsum contrahunt: alij sunt qui ipsius dilatant: et isti positi sunt super adiutorium. alij sunt qui ipsum trahunt: alij sunt qui ipsum resupinant: et non existunt super adiutorium. Dilatantes vero sunt par unus

cuius unum ex suis imparibus cum declinatione ad interiora expanditur: quia eius ortus est superius ab antecessione adiutorij et a latere spatule inferiore et continuatur cum cubito illic ubi sunt partes eius inferiores: et impar secundum expandit ad interiora cum declinatione adiutorij: quoniam ab adiutorij collo provenit et cum extrinsecis cubiti partibus continuatur. Quisq; ambo operantur proculdubio secundum rectitudinem extendunt. Constringentes vero sunt par aliud cuius unum impar quod est maius trahit ad interiora cum declinatione: quoniam eius origo est a margine cartilaginis spatule inferiore et a rostro vnicuique: quorum propriè inest caput: et continuatur chorda ipsius que est nervosa cum parte facili superioris interiora antecedente. Et secundum impar trahit cum declinatione ad exteriora: quia eius ortus est a manifesto adiutorij posteriori: et est musculus duo carnosa habens capita: quorum unum est in posterioribus adiutorij et alterum in anterioribus: et occurrantur hi duo in suo incursu parimper donec ad antecessentem partem facili inferioris vadant. Et cum eo quidem iam continuari fuit quod ipsum inclinatur trahens inferius ad exteriora et cum eo quod inclinatur trahens superius ad interiora ut sit tractio melior. Et cum isti duo musculi in suis coniunguntur operationibus secundum rectitudinem stant proculdubio. Et duos quidem musculos dilatantes vestit musculus quibus adiutorij circumdat. Et similis est ut sit pars alteri musculi constringentis. Facientes vero brachij iacere supinum sunt par cuius unum ex imparibus est positum in exterioribus duorum facilium et obliquis facili superiori absque chorda: et alter subtilis prolongatum nascitur a superiori parte adiutorij ab eo quod eius manifestum sequitur: et maior pars eius vadit in a se id et penetrat donec propinquum fiat iuncture rasete: et venit ad partem occultam facili superioris: et continuatur cum eo chorda pannicularis. Gyantes autem sunt par positum exteriorius cuius unum ex duobus imparibus a supremo domestico capitis adiutorij incipit: et continuatur cum superiori facili sub iunctura rasete: et alter est magis curvus ipso: et eius villus ad latitudinem est declivis: sed eius extremitas est plus nervosa et incipit ab ipsomet superiori facili: et continuatur cum eius extremitate superiori apud rasete iuncturam.

Cap. XIX. De anatomia musculorum motu rasete.
Musculorum vero iuncturam rasete moventium quidam sunt constringentes et quidam dilatantes: et quidam gyantes: et quidam resupinantes super collum. Ex dilatantibus vero est unus musculus cum alio continuus ac si ambo unus essent musculus: et istius quidem origo est a medio facili inferioris cuius chorda cum pollice continuatur per quem potest ab indice elongari. Et alterius origo est a facili superiori cuius chorda cum primo ossis rasete continuatur. I. posito coram pollice. Quisq; isti duo simul movent dilatant rasetem cum gyratione parca. Et cum secundus solus movetur facit ipsam iacere resupinam et cum primus movetur solus prolongat inter pollicem et indicem. Et musculus qui iacet super facile superius a parte silvestri cuius ortus est ab inferiori parte capitis adiutorij a quo procedit chorda: duo habens capita quorum unum cum medio per crinis coram indice et medio continuatur et alteri capitis chorda est caput inferius super facile superius apud rasetem: et dilatat rasetem expandendo cum

gyratione. Constringentes autem musculi sunt par super latus brachij silvestre: quorum inferior incipit ab inferiori duorum capitis adiutorij et pervenit ad pectine coram auriculari. Et superiori utroque incipit alius quille et pervenit ibi. et est cum eis musculus qui incipit ab inferioribus adiutorij partibus loca predictorum medians: quod duo habet extrema que ad modum crucis transuersantur: et postea cum loco qui est inter pollicem et medium continuatur cumque ambo moventur constringunt. Et isti quidem constringentes et ipsimet dilatantes gyrationes efficiunt et resupinationem cum duo oppositi ex eis secundum transuersionem moventur. Sed musculus cum pectine continuus coram auriculari cum solus movetur gyrat plantam et cum musculus facili quem nominamus ipsum adiuvat plenarie plantam resupinam iacere facit: et cum ille qui est cum rasete contrarius coram pollice solus movetur gyrat ipsas parum per et cum auriculari quem nominamus efficit gyrationem completam.

Cap. XX. De anatomia musculorum motu digitorum.
Musculorum vero digitorum moventium quidam sunt qui sunt in planta et quidam sunt qui sunt in brachio. Quia si omnes in plantam coniungerentur propter carnem multam gravarent et propterea quod illi qui sunt ex eis in rasete a digitis clongati fuerunt: chorde ipsorum necessarii fuerunt longe. munite ergo fuerunt panniculis qui eis ab omnibus adveniunt partibus: et ipsorum quidem chorde rotunde et fortes create fuerunt et non dilatant nisi cum ad membrum perveniunt. Ibi igitur dilatantur ut membrum motum bene comprehendant. Omnes autem musculi digitorum dilatantes super brachium sunt positi: et similiter ipsos ad interiora moventes: et ex dilatantibus quidem est musculus qui in medio manifesto brachij positus nascitur a parte suprema capitis adiutorij inferioris et quatuor digitis chordas que ipsos dilatant mittit. Ex eis vero qui eos ad interiora inclinant tres adinvicem in parte istius sunt continui. Quorum unus a parte media capitis adiutorij silvestris inter duo ipsius additamenta oritur et duas chordas auriculari et annulari transmittit. Et unus a summa duorum musculorum duplosum qui sunt duo ex his tribus oritur sub duobus additamentis adiutorij interioris et a margine facili inferioris: et duas transmittit chordas medio et indici. Et tertius eorum est ille qui remansit: oritur a supremo facili superioris: et chordam pollicis mandat. et apud hanc iuncturam est musculus qui est unus duorum musculorum inter musculos motu rasete nominatorum: et nascitur a loco medio facili inferioris cuius chorda pollicem ab indice prolongat. Constringentibus autem quidam sunt qui super brachij existunt et quidam qui super plantam plantae. Et illi quidem qui sunt super brachium sunt tres musculi: quorum unus secundum aciem in medio super alius est positus. Ex quibus nobilior est inferior qui inferius est sepultus et cum osse facili inferioris continuus: quoniam eius operatio existit nobilior. Quapropter oportuit ut eius locus magis esset custoditus. Cuius principium est a medio capitis adiutorij silvestris ad interiora: deinde penetrat et dilatatur eius chorda et in quatuor partibus chordas: quas quaeque ad interiora digiti pervenit. Illarum vero que ad quatuor perveniunt quaeque iuncturam primam ipsius constringit: et tertiam. Primam vero propterea quod est ibi annexa ligamento quod super eam est cinctum: et

tertia propterea q̄ eius caput puenit ad eam ⁊ continuatur cū ea: que autem ad pollicem vadit eius secundam ⁊ tertiam constringit in iuncturā. q̄ non continuatur nisi cum eis. Et secundus quideꝝ musculus q̄ est supra istū est minor ipso ⁊ incipit a capite ingreditur quod est vnū ex capitibus adiutorij ⁊ cuiꝝ foci inferioris pariter continuatur: ⁊ transit per terminus communem q̄ est inter latus siluestre ⁊ domesticū: ⁊ est superior superficies foci superioris: ⁊ cū ad partem puenit pollicis declinat pariter ad interiora ⁊ cū iuncturis medijs quattuor digitorum chordas mandat vt eos constringant. Ad pollicē vero non puenit nisi ramus paruus q̄ nō est ex chorda eius immo ab alio loco. Et primi quidem origo est post principium nominatum qd̄ est a capite foci superioris ⁊ inferioris. Et secundū origo est a capite foci inferioris. Factum est autem q̄ pollex vno musculo in sui constrictione sit conuentus: sed quattuor duobꝝ constringuntur musculis: quoniam nobilioꝝ ex operationibus quattuor est constrictio: ⁊ ex operationibus pollicis nobilioꝝ est vt dilaretur ⁊ ab indice elogeretur. Tertius autem musculus non est ad constringendū: sed eius chorda interius in planta penetrat ⁊ dilatat desuper ad hoc vt in eam adipisci faciat sensum: ⁊ in sentiēdo inuamentū prebeat: ⁊ pilos in ea nasci prohibeat: ⁊ ad sustentandum illud quod est in interioribꝝ plante: ⁊ vt fortis fiat ad suas actiones peragendas. hi q̄dem sunt illi qui superasram existūt. Musculi vero q̄ sunt in planta sunt trij. in duabꝝ aciebus ordinati ad inuicem sibi superpositi. vna acies est ad inferiora ⁊ interius. ⁊ altera acies est super eam exteriorē. Qui autē in acie existūt inferiore numero sunt septem: quorū quinqꝝ digitos ad superiora inclinant: ⁊ qui ex eis delegatus est pollicis a principio ossis rasere nascit. Et sextus est curuus ⁊ latus cuiꝝ villus est transversus ⁊ ipsi caput pēdet a pectine manus donec pueniat in rectitudine mediꝝ: cuius chorda cum pollice continuatur: ⁊ ip̄m ad inferiora inclinat. Et septim⁹ est apud auricularem incipiens ab osse pectinis quod in eius rectitudine existit ⁊ ipsū ad inferiora inclinat. Nullus vero horū septem est ad constringendum: sed quinqꝝ sunt ad eleuandum ⁊ duo ad flectendum inferius. Illi vero qui sunt in acie superiore sub musculo super plantam expanso qui quideꝝ est musculus quem solus cognouit Salic. sunt musculi vndecim: ex quibus sunt octo: quorū duo cum prima iuncturarum quattuor digitorū continuantur: scilicet vnus super aliam vt hanc constringant iuncturam: sed q̄ ex eis est inferior constringit cū dispositione vel depressione ⁊ reflexione: ⁊ eius qui est ex eis superior est strictura cum modico eleuationis ⁊ ad superiora ascensionis. Cūqꝝ coniuncti fuerint directe ⁊ eorum tres polices sunt proprij: quorū vnus primas constringit iuncturam: ⁊ duo secundas sicut scimit. Dilatātes ergo quinqꝝ sunt. ⁊ de reflectentibus ex capitis pollicis ⁊ auriculari vnicuiqꝝ inest vn⁹: polices vero ⁊ auriculari vnicuiqꝝ assunt duo. Et de constringentibꝝ vnicuiqꝝ digito assunt quattuor. Et de his qui ad superiora inclinare faciunt vnicuiqꝝ digito adest vnus.

Capitulum. XXI. De anatomia musculorum motus dorsii.

musculorum dorsii alij sunt qui ipsum ad posteriora flectunt: alij qui curuant ad anteriora. Et istis enim omnes alij oriuntur motus. Ad po-

steriora vero flectentes sunt illi q̄ proprie dorsū vocantur musculi. ⁊ sunt musculi duo de quibus existimatur ⁊ vnicuiqꝝ eorum ex. tri. compositus existat musculus: quoniam vnicuiqꝝ ipsorum ab vnaquaqꝝ spondili aduenit musculus. Ab vnaquaqꝝ nāqꝝ spondili aduenit ei villus transversus nisi a prima. Et isti q̄dem musculi cū equaliter tenduntur stat dorsum: ⁊ cum superflue extenduntur declinat ad posteriora. Et cū illi q̄ in vno existunt latere mouentur dorsum ad illud inclināt. Musculi vero curuantur sunt pariter super positum q̄ sunt ex musculis caput ⁊ collū mouentibus: q̄ a duobus veniunt meri lateribus quāqꝝ inferiores extremitates cū quinqꝝ spondilibꝝ pectoris superioribꝝ continuant in aliquibꝝ hominibꝝ ⁊ in pluribus hominibꝝ cum quattuor. Et eorum superiores extremitates ad caput pueniūt ⁊ collum. Et pars quidem sub isto est positus ⁊ vocatur renale: que ambo ad decima ⁊ vndecima pectoris incipit ⁊ ad inferiora descendit: ⁊ plerūqꝝ curuant flectentes. ⁊ medio q̄dem in suis moribus horum musculorū sufficit inuentio: quoniam in curuatione ⁊ inclinatione a dextra ⁊ a sinistra duarū extremitatū sequitur motus.

Capitulum. XXII. De anatomia musculorum ventris.

Musculorum autem ventris sunt octo qui in inuamentis communicant. ex quibus est inuamentū prebere in exprimendo illud quod ex stercore ⁊ vrina in inferioribus continetur ⁊ que in matricibꝝ nata existūt. Et ex eis est q̄ diafragma sustinent ⁊ ipsum cū adest exustatio que est in constrictione adiuvant. Et ex eis est q̄ intestina calefaciunt ⁊ stomachum propterea q̄ eam cooperiūt. Et his autem octo est vnum par rectum quod secundū rectitudinem ab epiglotali descendit cartilagine: cuius villus in longitudine vsqꝫ ad femur extenditur ⁊ eius extrema in eis que sunt coram ipsis expanditur. Huius vero paris substantia a sui principio vsqꝫ ad ipsius finem carnosa existit. Et duo musculi qui in istis in latitudine secant: quorū locus est sub panniculo qui super totū extensus est ventrem: ⁊ sub duobus longitudinalibus. Sectio autem que inter istorum duorum ⁊ duorum primorum villos accidit est secundū angulos rectos: ⁊ duo paria que pertransuersum vadūt: quorū vnumquodqꝫ est in latere a dextra ⁊ a sinistra. et vnumquodqꝫ eorum par ex duobꝝ existit musculis se ad inuicem admodum crucis secantibus a cartilagine costarum non completarum extremitate vsqꝫ ad femur. ⁊ ab illo vsqꝫ ad epiglotalē. Et duorum parium extremitates sibi a dextra ⁊ a sinistra apud femur obuiant. ⁊ aliorū duorum extremitates apud epiglotalē que super carnosas partes ab vnaquaqꝫ parte duorum musculorum latitudinalium sunt posite. ⁊ hec quidem duo paria semper carnosa incedunt donec rectorum musculorū cum cordis latitudinalibus tangant que panniculis simulant. Et hec etiaꝫ duo paria sub duobꝝ longitudinalibꝝ sunt posita q̄ sub duobus posita sunt latitudinalibus.

Capitulum. XXIII. De anatomia musculorum testiculorum.

Musculorum autem viroꝝ musculi sunt quattuor: propterea vt testiculos custodiant ⁊ eos eleuent ne laxentur. Quisqꝫ testiculus habet par sibi propriū: mulieribus vero vnus par sufficit: scilicet cuiqꝫ testiculo impar propterea q̄ eaꝫ

testiculi nō sunt in exterioribus: neq; suspensi quem admodū viroꝝum.

Capitulum. XXIII. De anatomia musculorum et vesice.

Super os vesice vnus existit musculus qui ipsam circumdat. cuius villus super ipsius os dilatatur. et eius quidem inuamentum est vrinam vsq; ad horam voluntatis retinere. et cū voluntas expellendi affuerit eius constrictio laxabitur et ventris musculi vesicam vrgebūt: et vrinam expulsiua adiuuante expellent.

Capitulum. XXV. De anatomia musculorum virge.

Musculi qui virgam mouent duo sunt paria: vnus vnus paris musculi in duobus virge lateribus sunt extensi: qui cum extendunt foras men dilatant et ipsum amplificat et penetratio rectificatur: et sperma in ipsa cum facilitate discurrit. Aliud vero par est quod a femoris osse oritur et cū radice virge fecidum transuersionem continuatur. et cum rectificatur tenditur: et instrumentum secundum rectitudinem eleuat: et cū constringit̃ reducit ipsū ad posteriora. Quod si vni eorū acciderit tensio ad ipsū partem declinabit.

Capitulum. XXVI. De anatomia musculorum ficeris.

Interioris musculi sunt quattuor. vnus eorum est musculus qui ipsius committatur os: et cum eius carne vehementer miscetur: que permissioni musculorum labiorum similatur et ipse quidem coarctat et constringit anumi: et sua expressione stercoreis reliquiis que sunt in ipso excutit. Et musculus qui est positus magis interius q̃ iste: cuius statio est secundum operationem capitis hominis. et existimatur q̃ sit habens duo extrema: cuius extremus cum radice virge pro certo continuatur: et par quod super hos omnes transuersum existit. cuius inuamentum est longanem sursum eleuare et neq; accidit longanem egredi nisi propter ipsius laxitatem.

Capitulum. XXVII. De anatomia musculorum coꝝe.

Et musculis coꝝe maior est ille qui eam extendit: deinde ille qui contrahit. Et suis namq; operationibus nobiliores sunt isti duo intus vel motus. Veritamen extensio contractione nobilior existit: quoniam statio non conuenit nisi cum extensione. Postea sunt musculi qui elongant: deinde illi qui appropinquare: post illi qui circuire faciunt. Et musculis autem coꝝe iuncturam extendentibus est vnus qui est omnib; corporis musculis maior. et ipse est musculus qui os femoris et ancham cooperit. et super totam coꝝaz voluitur ab interioribus et exterioribus et posterioribus: donec ad poplitum perueniat: cuius villi diuersa habent principia: quia propter ipsius operationes secundum diuersas specificantur species. Et ipsius namq; villis est qui ab infimo ossis femoris nascitur et declinando ad domesticū dilatatur. Et est alius ex villis eius: cuius ortus est parum altior ortu istius qui coram tantū ad superiorem eleuat. Et est alius ex villis eius: cuius ortus est valde altior ortu istius qui coram ad superiora ad domesticum declinantem eleuat. Et est et eis alius cuius origo est ab osse anche q̃ satis coram secundum rectitudinem dilatat. et est ex eis musculus qui totam anche iuncturam posteriori cooperit

tria habens capita et extrema duo. Et hec quidem capita ab illo et anche et albosos nascitur: quorum duo sunt carnosia et vnum panniculare. Duo vero extrema cum posteriore capitis coꝝe parte continuantur. et si cum vno traxerit extremum eūz declinatione ad ipsum dilatat. et si cum duobus traxerit extremis secundum rectitudinem dilatat. Et ex eis est musculus qui ex tota ossis ilij superficie oritur. et eūz supremo maioris additamenti continuat: deinde descendit et illius operationem operatur. Veritamen ei est parui dilatationem et multaz efficere declinationem: cui origo est ab infimo superficiali ossis ilij. Et est ex eis musculus qui ab infimo ossis anche oritur ad posteriora declinans: et dilatat ipsam: et eam ad posteriora parumper declinare facit: et ad domesticum sufficienter declinare facit. Et musculis vero coꝝe iuncturam constringentibus est musculus vnus: qui cum declinatione ad domesticum parua constringit. et est musculus rectus: qui a duob; descendit originibus: quarum vna cum fine lumborū et altera cum osse ilij continuatur. Et ipse quidem sunt que cum minore additamento domestico continuant: et musculus qui ab osse femoris nascitur et cum infimo additamenti minoris continuat: et musculus ad duo latera ipsius transuerse extensus qui est sicut pars maioris. Et quartus q̃ a preparata stante post os ilij oritur: et ipse etiam cruris contrahit colligendo coram. Et musculis vero q̃ ad anteriora declinare faciūt iam quidam nominari fuerunt: vbi dilatationis et constrictionis mentionem fecimus. et hec quidem mouendi species habet musculus qui ab osse nascitur femoris: et ad eo fit longus ut ad poplitum perueniat. Declinare vero ad exteriora facientes sunt duo musculi vnus eorum ab osse venit lato. Sed circuire facientes sunt duo musculi quorum vnus a siluestri ossis femoris et alter ab ipsius oritur domestico: et cum sibi obuiani transuerfantur et fiunt carnosii apud locum profundum circa posteriora additamenti maioris. Et quicūq; eorū solus traxerit coram ad sui partem cū pauca dilatatione torquebit.

Cap. XXVIII. De anatomia musculorū mouentū iuncturam cruris et poplitis.

Et musculis autem iuncturam poplitis mouentibus sunt tres in anterioribus coꝝe positi qui musculis in ipsamet coꝝa positis sunt maiores. et eorum operatio est dilatare. vnus autem horum trium est sicut duplus duo habens capita: quorum vnum ab additamento incipit maiore et alterum ab interiore coꝝe: et duo habet extrema: quorum vnū est carnosum et cum rasga antequam choꝝda fiat continuatur. et alterum est panniculare cum domestica duarum extremitatum coꝝe continuatum. Aliorum vero duorum vnus est ille quem inter coram constringentes nominauimus: scilicet a separante quod est in osse ilij nascens. et alter ab additamento siluestri quod est in coꝝa oritur. et isti quidem duo continuantur et vniuntur. et generatur ex eis choꝝda vna: que dilatatur et circumdat rasgam et ipsam cum eo quod est sub ea conuenienter affirmat: deinde cum capite cruris continuatur et poplitum dilatat et cruris extendit. Dilatatio vero

unum habet musculum qui ab obuiatione ossis femoris nascitur et incedendo descendit in latus coxae domesticum secundum transuersionem: deinde cum parte venosa supreme partis cruris continuatur: et cruris declinans ad domesticum dilatat. et musculum alium in quibusdam anatomicis libris ei oppositum in parte siluestri qui incipit ab osse anche et secundum transuersionem in latus siluestre tendit donec ad locum peruenit venosum. et neque est musculus maioris transuersionis isto: et cum declinatione ad siluestre dilatat. et cum ambo dilatant est dilatorius recta. Ex eis vero qui cruris contrahit est unus musculi angustus et longus qui ab osse ilij oritur et femoris circa originem dilatantis ingrediens a separante quod est in medio ilij: deinde secundum transuersionem penetrat ad interiora duarum extremitatum poplitis: postea egreditur exterius et vadit ad eminentiam que est in loco poplitis venosus: et cum ea vnitur. Et ipse quidem est quo cruris ad interiora trahitur declinans cum pede ad partem inguinis et tres musculi domesticus: et siluestris et medius. Sed domesticus et medius cum declinatione ad siluestrem contrahunt: et siluestris contrahit cum declinatione ad domesticum. Et domesticus quidem oritur ab axe ossis anche: deinde transuerse incedit per posteriora coxae donec perueniat ad locum cruris venosum in parte domestica et vnitur cum eo: cuius color ad viriditatem trahit. et aliorum duorum etiam origo est ab axe ossis anche: sed declinant ut cum loco venoso lateris siluestris continuentur. In iunctura preterea poplitis est musculus sicut in sternositate poplitis sepultus qui operationem efficit qualis huius medij existit operatio. Et quidam existimant quod pars eminentis musculi dilatantis dupla separante est cum poplite acciden- taliter constringit: et est cum ab eius origine egreditur chorda que anche proximam tenet: et cum ea et cum ipso quod sequitur ipsam continuatur.

Capitulum. XXX. De anatomia musculorum pedis iuncturam mouentis.

Et musculis autem pedis iuncturam mouentibus sunt quidam qui ipsius ad superiora eleuant: et quidam qui ipsius descendere faciunt. Ex eis autem qui ipsum eleuant est vnus musculus magnus qui est positus in parte antecedente canne domesticae cuius principium est pars siluestris capitis canne domesticae. Et ipse quidem cum ad exteriora egreditur inclinatur super cruris ad partem vel poplitis vadens: et continuatur cum eo quod radici poplitis vel pollicis est propinquum et pedem ad superiora eleuat. et alter oritur a capite siluestris et quo nascitur chorda: que cum eo quod est iuxta radicem minimi continuatur: et pedem ad superiora eleuat: et proprie quando cum eo conuenit primus musculus. Et fuerit hoc secundum equalitatem et rectitudinem. Facientium vero descendere est vnus par cuius origo est a capite coxae quod postea descendit et cruris ventrem carne replet ex quibus chorda nascitur que et maioribus existit chordis. et ipsa quidem est chorda nemi qui cum osse alcabab continuatur: et ipsum ad posteriora transuerse ad siluestrem trahit. et est hec causa flexionis pedis super terram. Et ipsum quidem adiuvat musculus qui a capite siluestris oritur cuius color est melongianus: et descendit donec ipsemet absque chorda quam mandat: sed car- nus remanens continuatur cum postrema alcaba-

hab parte sub continuitate quam ante diximus. Cum musculis istis aut ipsorum chordis nocumentum accedit pes claudicat. Et musculus ex quo duo nascuntur chordae quarum vna pedem constringit: et altera pollicem dilatat. Illud vero est quoniam iste musculus a capite canne domesticae oritur ubi ipsa siluestri obuiat: et descendit inter eas: et in duas diuiditur chordas: quarum vna sub raseta in anteriori pollicis parte continetur cum qua etiam chorda pedis existit humilitas. Et altera chorda est que ex parte istius generata musculi primae chordae pertransit originem: et primo pollicis ossi chordam mandat: et ipsum cum transuersione ad domesticum dilatat. Et iam etiam a capite coxae siluestris oritur musculus et cum vno duorum musculorum acibalium continetur: deinde ab eo separatur cum occultum cruris pertransit: et quo oritur chorda que ad interiora pedis peruenit et sub eo toto dilatatur: quemadmodum facit musculus qui super plante occultum dilatat propter iunamentum tale quale est eius.

Capitulum. XXX. De anatomia musculorum digitorum pedis.

Et musculis vero pedis digitos mouentibus qui sunt constringentes musculi sunt multi. ex quibus est musculus qui a capite canne siluestris oritur: et crenatus super ipsam descendit: et chordam vniam transmittit que in duas diuiditur chordas seu partes que medium constringunt et medicum. Et alter istorum minor cuius ortus est a postremo cruris: cuius chorda cum ipsam transmittit in duas diuiditur chordas que indicem constringunt et minimum. et diuiditur ab vnaquaque duarum partium chorda que cum eo quod ab alia diuiditur continuatur: et sunt chorda vna que ad pollicem peruenit et ipsius constringit. Et tertia chorda quam iam nominauimus a siluestri duarum extremorum que in canna existent domestica oritur: et inter duas descendit cannas. et ex se partem transmittit ad pedem constringendum: et partem ad primum os pollicis. Et horum quidem musculorum digitos mouentium quos nominauimus situs est super cruris et posterior. Illi vero quorum situs est super plantam pedis: decem sunt musculi: et in hoc quidem anatomici decepti fuerunt. sed primus qui istud scivit fuit Galienus. Ipsi vero cum quinque continuantur digitis: scilicet cum vnoquoque duo lae certi a dextra et a sinistra: et mouent ut constringant secundum rectitudinem si simul mouerint et ut declinent si vnus mouerit. Et ex eis quidem sunt quatuor super raseta: quorum vnus vnicuique digito delegatus est: et duo qui proprie sunt ad constringendum pollicem et minimum. Et isti quidem musculi adeo sunt permixti ut cum vni eorum accidit nocumentum prouenit inde ut reliquorum operatio debilitetur in eo quo eorum est proprium: et ut vnicuique istius aliquo modo gerant in eo quod huic est proprium: et hac de causa difficile est vnum digitorum pedis proprie absque alijs constringere. Et ex musculis quidem pedis sunt quinque supra pedem positi qui ad siluestrem declinare solent: et quinque sub eis positi quorum vnusquisque digitum ad illud quod ipsum sequitur trahit a parte domestica: et ipsum cum motu ad partes eleuat domesticam. Et isti quique sunt cum duobus qui pollicem et minimum sunt proprii secundum similitudinem septem qui sunt in planta pedis: et similiter decem primi. Omnes igitur

corporis musculi sunt quingenti et viginti.

Summa tertia doctrine quinte continet capitula sex.
Capitulum primum summe tertiae est sermo vniuersalis de nervis.

Anamentorum nervorum alia sunt que sunt secundum essentiam: alia sunt que sunt per accidens. Quod vero est secundum essentiam est quod cerebrum est median-
tibus omnibus alijs membris iuuamentum prestat dando eis sensum et motum. Sed quod est per acci- dens est ad hoc ut caro corroboretur et corpus for- titus fiat. et ex eis etiam est percipere id quod ex nocu- mentis membris accidit sensu carētibz: sicut epas- splen et pulmo: licet enim membra ista sensum non habeant: super ea tamen cinctorum positum est ner- uosum: et panniculo tecta fuerunt nervoso: que est apostematata fuerint aut ventositate tensa proventie apostematosi grauedo aut vëtofitatis partitio ad cin- ctorum in ipsius radicem: et accider ei ex grauedi- ne attractio: et ex vëtofitate extensio: et sentiet ipsaz. et nervorum quidem principium secundum modis scitum est cerebrum. et illud ad quod istorum per- ueniunt extrema est superficies cutis. Cum cure- niz villi miscantur minuti: et in ipsa nerui partium- tur qui etiam membris que ipsi viciniantur adueniunt. Quod vero cerebrum nervorum principium existit duobus est modis: quoniam quorundam eorum est principium secundum sui essentiam: et aliorum est principium mediante nucha que currit ex eo. Et nervus quidem qui a cerebro egrediuntur non iu- uantur membra in sentiendo ex mouendo nisi capi- tis et faciei membra et viscerum interiorum. Alia vero membra hec iuuamenta non habent nisi a ner- uis nuche. Et Galien. quidem iam ostendit nobis sollicitudinem magnam que nervis a cerebro ad vi- scera descendentibus est propria. Creator enim de eorum munitione sollicitus aliter ipsos muniuit quā alios nervos: et illud est quoniam propterea quod prin- cipio elongati fuerunt: oportuit ut sustentarentur superflua affirmatione a musculis fortibus qui eos tegant ut panniculi: et a corpore cuius essentia in- ter nervum et cartilaginem est media similis ei quod corpori nervi accidit cum torquetur. Et istud qui- dem est ex tribus locis: quorum vnus est apud epi- glottim. Et secundus cum ad costarum radices ve- niunt. Et tertius cum pectoris locum transeunt. Factum est autem ut alij nervi a cerebro progre- dientes in quibus existit vilitas in sentiendo iua- mentum prestare penetrarent a sui principio secun- dum rectitudinem ad membrum ad quod dirigun- tur: quoniam rectitudo ad id ad quod dirigitur pro- pinquior defertur vel defert via: et illic ex hoc est impressio que manet ex principio fortior: et propte- rea quod in nervis sensibilibus non queritur de duritie que facit necessitatem elongandi a substantia cere- bri cum circuitione: propterea ut ad sui similitudi- nem vel a sui similitudine in lenitate ordinatim elon- getur quantum in membris queritur motus: immo quanto plus fuerunt leniores: plus fuerunt virtutes sentiendi dantes. Sed factus est ut motui ad id ad quod diriguntur eant post circuitiones in quibus ipsi incedunt: propterea ut a principio elongetur et in duritie ordinentur. In vnoquoque etiam duorum modorum ad id quod ex duritie et mollicie in ipso est necessarium adiuvantur ortum ipsorum substantie: plurimi namque eorum qui sensum tribuunt ab an-

tecessione oriuntur cerebri. Et partis quidem que est cerebri antecessio est essentia mollior: et plurimi eorum qui motum prebent a postremo oriuntur ce- rebri. Et partis que est cerebri postremum essentia est magis spissa.

Capitulum II. De anatomia nervorum egredientium a cerebro et eorum vijs.

Cerebro septimo nervorum paria oriuntur: a primi paris principium est ex fundo duorum ventriculorum cerebri antecessione apud duorum additamentorum vicinitatem mamilla- rum extremitatibus similium quibus fit odoratus. Et ipsum quidem est paruum ventrem habens. Et ille qui a sinistra oritur dextratur. Et ille qui a dextra oritur sinistratur: deinde sibi super sectiones cruceam obuiant: postea ille qui a dextra oritur ad pupillam dextraz penetrat: et quinasitur a sinistra ad sinistram pupillam: quorum adeo dilatantur ori- ficia donec humorem qui vocatur vitreus compre- bendant. Quidam vero qui non est Galien. dicit quod ad sectionem cruceam sine reflexione penetrant: et dixerunt quod in hac sectione tria existunt iuuamenta. Unum est propterea ne spiritus qui ad vnam cur- rit pupillam ad alteram ire prohibeatur cum accide- rit nocumentum: et propter hoc vnaqueque dua- rum pupillarum cum alter claudatur oculus in vi- dendo fit fortior: et clario: quā ipsamet esset si altera intente intueretur. Et propter hoc foraminis vici dilatatio augmentatur cum alter claudatur oculus: et hoc quidem est propterea quod spiritus vehementer vadit ad ipsum. Secundum vero est propterea ut vno oculi vnum habeant deferens quod visui simu- lacrum eis afferat et ibi vniatur: et sic duobus vide- re oculus vnum videre: propterea quod simulacrum in termino vniatur communi. Ideoque luscis accidit ut ex re vna videant duas: cum vna pupilla superius elcuiatur aut inferius deprimatur et destruitur recti- tudo penetrationis foraminis ad sectionem et ante communem terminum accidit terminus torturę ner- ui. Et tertium est ut vnuquisque duorum nervo- rum ab alio sustentetur et illi innitatur et fiant ac si ad pupillam ex propinquo venirent. Secundus autem parium nervorum a cerebro procedentium nascitur post ortum primi paris et ab eo ad sinistram decli- nat et a foramine quod est in orbita que totum com- prehendit oculum egreditur et in musculis partitur oculi: et hoc quidem par valde est grossum. Ideo ut eius grossities sue perficeretur molliciei quam ha- bere debuit: propterea quod est circa principium: et con- fortetur in faciendo motum: et precipue cum adiu- torum non habeat cum tertium par sit conuersum ad mouendum magnum membrum quod est man- dibula inferior. quare ei non remanet superfluitas: immo adiutore alio a se indiget sicut modo refere- mus. Tertij vero paris origo est a termino com- muni inter antecessione cerebri: et ipsius postre- mus: scilicet ab infimo basis cerebri quod primo cum quarto pari paulisper miscetur: deinde ab eo separa- tur et in quattuor ramis ramificatur. Unus ramus ab ingressu egreditur vene subetic quam postea no- minabimus: et descendendo super ceruicem vadit donec diafragma pertranseat: et in visceribus que sunt sub diafragma partitur. Et secunde quidem partis egressio est a foramine quod in osse existit tem- poris que cum egreditur cum nervo continuatur: qui a quinto diuiditur pari: cuius modo nominabi-

mus dispositionem. Et ramus tertius in foramine descendit a quo secundum egreditur pars: quoniam ipsius directio est ad membra in anterioribus faciei posita. et neq̃ fuit conueniens: vt in penetratōe primi paris ventrem habentis penetraret. quia nobilitati nervorum coangustatione faceret et ipsum comprimeret et via cooperiretur. et hec quidem pars cū separatur in tres distribuitur sectiones. Quartus vna ad partem lachrymalis declinat et vadit ad musculos temporis: et masticantium: et supercilij: et frontis: et palpebre. et pars secunda per foramen vadit apud oculos creatum: et inde ad nasi tendit interior rem superficiem: et in tunica spargitur que in interioribus nasi est expansa. Pars quoq̃ tertia est pars non parua in concanitate descendens brachij quē in osse maxille est facta et duobus ramificat ramis. Unus vadit ad interiora concanitatis oris et in dentibus spargitur. sed illud qd̃ inde pertinet dentibus est manifestum. quod vero inde alijs pertinet est visui sicut oculum. et in gingiua etiam spargitur superioze. Alter autem ramus in membrorum spargitur superficiebus que sunt ibi sicut cutis maxille et extremitatis nasi et labij superioris. hec quidem sunt sectiones partis tertie paris tertij. Quartus autem ramus tertij paris vadit penetrās a foramine suo qd̃ in mandibula existit superioze: et vadit ad linguas et in eius manifesta diuiditur rēnica: et tribuit ei sensus proprium qui est gustus: et illud quod remanet in dentium retis inferiorum et in ipsorum ginginis diuiditur: et in labio inferiori: h̃ pars que peruenit ad linguam subtilior est q̃ nervus oculi. quoniam isti duritiam et illius molliorem temperant grossities illius et subtilitas istius. Quartus vero paris origo est post tertium: sed ad cerebri basim est magis declinans: et cum tertio quemadmodum diximus miscetur. deinde ab eo separatur et ad palatum vadit et datur ei sensus: quod quidem est paruius: sed est plus durum q̃ tertium. quia palatum et palati panniculus durior est lingue panniculo. Sed vnum quodq̃ paris quinti impar cum duobus nascitur medij secundū duplici forami. immo multi illorum tenent q̃ vnu: quodq̃ ipsius impar est pars: cuius quidem origo a duobus est cerebri lateribus. Et pars quidem prima cuiusq̃ partis ipsius ad panniculum vadit qui in interioribus instrumenti auditus est dilatatus: et in eo diuiditur totus. et huius quidem diuisionis origo proculdubio est a parte cerebri posteriore et per ipsam est audiendi sensus: sed secūda diuīsiō est maior prima. Ipsa nāq̃ egreditur a foramine quod in osse perforatum est petroso: et ipse quidem est qui vocatur monoculus et cecus: propterea q̃ multum torquetur: et eius vici in obliquationibus incedunt: ideo q̃ volūtas affuit prolongandi spaciū et vt eius finis a principio remoueretur: propterea vt nervus antequam inde egrederetur a principio esset longinquus: ideo vt durities ei inde acquireretur. Cumq̃ egreditur cum nervis tertij paris miscetur: quoniam plurimi ad maxillam: et ad palati vadunt musculi: et quod remanet ad musculos protenditur temporum. Sensus autem in quarto creatus fuit nervus: et auditus in quinto: quoniam instrumento auditus fuit necessarium vt esset discooperum ne aeris via ad ipsum clausa foret: et instrumento gustus fuit necessarius vt esset immutus vel munitus: propterea oportuit vt nervi auditus essent duriores. Et ideo origo eorum postremo fuit propinquior: et neq̃ oculi mu-

sculis vnus sufficit nervus: et neq̃ musculorum temporum nervi multiplicati fuerunt: nisi quia foraminibus oculi multa necessaria fuit amplitudo: propterea q̃ nervus virtutem afferēs visus multa indiget grossitudine: ideo quia ei necessarius fuit ventrem habere: non ergo os qd̃ ad comprehendendum oculum est perforatus multa foramina tolerare potuit. Temporis vero nervus multa fuit durities necessaria: sed grossitudine multa nō indigere: immo grossitudo esset faciens motus difficultatem: et etiam egressio quam in osse duro petroso habent potest foramina tolerare multa. Pars vero sextum a postremo oris cerebri cum quinto continuum: et cum eo panniculis et ligamentis ligatum: ac si esset vnus nervus: deinde separatur ab eo et egreditur a foramine quod ē in extremitate adorez: qd̃ laude similatur. Et ipsum quidem antequam egressum esset iam in tres diuisum fuit partes: que omnes simul ex hoc egrediuntur foramine. Vna eaz̃ ad gule musculos suo protenditur itenere: et ad lingue radicem: propterea vt pars septimum in ipsorum adiuvet motu. Et pars secunda ad musculos descendit spatule et eius quod est circa eam: et ipsius plurimum in musculo spargitur lato qui est super spatulam: et hec quidez pars est magnae quantitatē: et suspensa penetrat donec perueniat ad quod dirigitur. Pars vero tertia que maior est ex tribus partibus ad viscera descendit in ascensione vene subeti: et est illi annexa et cum ea ligata. ex qua cum in rectitudine est epiglottis separantur rami qui ad musculos veniunt epiglottales: quorum capita sunt ad superiora: qui epiglotti et ipsius eleuant cartilagineas. Lingas epiglottis pertranscūt et eis ascendunt rami qui ad musculos vadūt capita ad inferiora habentes: et ipsi sunt qui ad cimbaletem claudendum sunt necessarij cum ad inferiora trahere necessarii est: et propter hoc vocantur nervi retro redeuntes. Hic autem nervus retro rediens non egressus fuit a cerebro: et non a nucha nisi propterea q̃ si a nucha ascenderent ab ipsorum principio subirent transuersi et non recti: et ad inferiora attracti cum eis nō proueneret secundum actionem decentem. Et ipsi quidem non de sexto pari creati fuerunt nisi propterea q̃ illud quod ex nervis est molle: aut molli vicinum: scilicet illud quod fuit ex eis antequam sextum iam in musculos faciet et capitis et in eo qd̃ est in eis fuit diuisum: et septimum etiam non secundum rectitudinem descendere quemadmodum sextus descendit. immo proculdubio transuersitas eos comitatur: et propterea q̃ illud quod ascendit et redit quādoq̃ indiget re firma cui innitatur ad similitudinem gurgillis: vt super ipsas renouatur ascendens: et ex ea adiuuatur vt sit firmus ipsius rectus et durus: et fortis et lenis et iuxta positus nō fuit ibi ad hoc idoneus sicut arteria maior. Et illud quod ex istis ramis a sinistra ascendit hanc innent arteria: ipsa recta et grossa. ergo super eam reflectitur non multa indigens firmitudine: a dextra vero ascendenti hec non vicina arteria ad modum primi: sed vicina ei postquam iam accidit ei paruitas propter ramorum diuisionē qui iam ex eo egressi fuerunt cui etiam iam defuit rectitudo in situ: quia transuersatus fuit ad ascellaz̃ declinādo: sic fuit ergo necessarius vt ipsi re aliqua affirmentur cui inniterentur cum ligamentis in quibus rami stringerentur: ideo vt per ipsos illud quod de fuit ex rectitudine grossitie in situ corrigere. Et sapientia quidez in hoc redeuntes ramos elongando

est ut talis qualis est hec suspensio proximi fiant: et propter elongationem a principio fortitudinem habeant et duritiam. Et nervus antez redeuntibus fortior est ille qui in duabus musculorum epiglotis spargitur tunicis cum alijs nervorum adiuvantium ramis: postea illud quod ex hoc remanet nervo descendit: a quo rami separantur qui in panniculis sparguntur dyaphragmatis et pectoris: et in musculis ipsius: et in chorde et in pulmone: et in venis: et in arterijs que ibi sunt. Illud vero quod remanet penetrat in dyaphragma: et associat ei quod ex parte tertia descendit: et in panniculis panniculus spargitur viscerum: et peruenit ad os latum. Septimi autem partis origo est a termino communi qui est inter cerebrum et nucham: cuius plurimum incedit se in musculis spargendo linguam mouentibus: et in musculis inter pelalem et os laude communibus: et est cum ipsius residuum in alijs spargitur musculis qui huic musculo sunt vicini: non tamen semper est istud: et propterea quod alij nervi ad alias reducti fuerunt necessitates: et neque fuit bonum ut foramina in anterioribus neque in inferioribus multiplicaretur: fuit melius ut ad lingue motum nervus ab hoc loco veniret: quod ipsi sensus iam ei ab alio venit loco.

Capitulum. III. De anatomia nervorum nuche et colli et viscerum.

Et nuchae nascentes qui per colli vadunt spondiles octo sunt partes. Unius partis egressio a duobus est spondilibus prime foraminibus: quod in capitulis musculis solum spargitur: et est paruum minutum: quoniam melius fuit ut locus a quo egreditur sit angustus quemadmodum in capitulo de ossibus diximus. Et secundi quidem partis egressio est inter spondilem primam et secundam. s. foramen in loco vel capitulo de ossibus nominatum: cuius plurimum capiti tangendi sensum defert. transverse enim ad id quod in spondilibus est supremus ascendit: et ad anteriora refertur: et super tunicas extrinsecam aurium spargitur. Et quod pars primus minus facit propter sui parvitatem et abbreviationem ob quam expandi expedire non poterat et dilari in locis qui sequuntur ipsum complete emendat. Quod autem ex hoc remanet pars ad musculos qui sunt in posterioribus colli et ad musculum latum venit: et eis datur motum. Et partis tertijs origo et ipsius egressio est a foramine: quod est inter secundam et tertiam. Et unusquisque eorum in duos partitur ramos. Ab uno ramo sparguntur rami in profundo musculorum qui sunt ibi: et proprie caput cum collo mouentium: deinde ad spondilium ascendunt spinas: et cum in eorum rectitudine veniunt ad radices tenentur earum. et post ad ipsarum eleuantur capita: et cum ligamentis miscentur pannicularibus que ab illis nascuntur simenij: postea ad partem aurium reflectendo penetrant: et in non omni homine: vel et in non homine ad aures perueniunt et aurium musculos mouent. Et ramus secundus ad anteriora vadit donec ad musculus peruenit latum. Et cum hoc quidem primus cum nascitur miscetur vene et musculi qui ipsum cooperiunt: propterea ut in seipso sit fortior: et est etiam quando cum musculis miscetur temporum: et cum musculis aurium in bestijs. Plurimus tamen spationis ipsius non est nisi in musculis maxillarum. Quarti vero partis egressio est a foramine quod inter tertiam existit et quartam. et partitur sicut ille qui est ante ipsum parte antecedente et parte posteriora.

consequente: sed pars eius que antecedit est parua: et ideo cum quinto miscetur. Et quidam iam dicunt quod ab ea penetrant rami sicut aranee tela extensi super venam suberit: donec ad dyaphragma perueniunt separas super duo latera dyaphragmatis percutit in duo media partientis incedentes. Sed eius pars maior ad posteriora refertur et in fundo musculorum profundatur donec ad simeniam vadit: et musculus manducator ramos: qui inter caput et collum sunt communes: et deinde itinere suo ad anteriora reflectendo vadit: et cum musculus maxille et aurium in animalibus continuatur. et dixerunt quod ab eo ad dorsum descendit ramus. Quinti autem partis egressio est a foramine quod est inter quartam et quintam: quod etiam in duos partitur ramos. unus ramus: scilicet ille qui est antecedens et ipse minor est: ad musculos peruenit maxillarum. et ad musculos qui caput anticus curuat. et ad alios musculos qui capiti et collo sunt communes. Et ramus secundus in duos diuiditur ramos. Unus ramus inter primum et inter rami secundum est medius et peruenit ad spatula supremum: et miscetur cum eo quidam sexti et septimi. Et ramus secundus cum ramis quinti et sexti et septimi miscetur et ad medium penetrat dyaphragmatis. Pars vero sextum et septimum et octauum ab alijs secundum ordinem egrediuntur foraminibus: sed octavi egressio est a foramine communi inter finem spondilium colli et inter primam spondilium dorsum: et eorum rami vehementer commiscetur mixtura. Sed plurimum sexti ad spatula peruenit superficiem: et pars eius maior parte que est ex quarto et quinto parte que est ex quinto peruenit ad dyaphragma. Et plurimum septimum peruenit ad adiutorium: licet sint quidam ex ipsius ramis qui ad musculos capitis et ad colli et ad dorsum cum ramis quinti associati vadunt et ad dyaphragma perueniunt. Sed octavi post coniunctionem et societatem omnes ad brachium et ascid perueniunt: et neque est aliquis eorum qui ad dyaphragma perueniat: sed tamen ille qui ex quinto ad partem manus tendit non transit spatulam: et ex septimo non transit adiutorium. sed ille qui a spatula peruenit ad brachium est ex octavo mixto cum primo ramo qui nascitur ex spondilibus et ad dorsum vadit. Nervi autem isti in dyaphragmate partiti non fuerunt nisi nervi nuchae: propterea ut ad ipsum veniens ab alto foras descendens loco: ideo ut eius partitio in ipso esset melior: et precipue: quia prima eorum directio fuit principium panniculi pectus per medium partientis. Et impossibile quidem erat ut nervi ad ipsum a nucha directe venirent absque fractura cum angulo. Et si omnes nervi qui ad dyaphragma descendit a cerebro protenderentur ipsorum prolongaretur incessus: et neque eorum nervorum continuitas cum medio dyaphragmatis posita fuit nisi propterea quod non fuit conueniens ut in ipso secundum iustitiam et equalitatem spargerentur si cum extremitate et non cum medio continuarentur: aut si cum tota continuarentur circumscriptione: et esset hoc contrarium vie que est necessaria: quoniam musculi non faciunt aliquid moueri nisi si extremitatibus suis. Propterea illud quod ex dyaphragmate mouetur est illud quod est circens. oportuit ergo ut in ipso finirentur nervi et non ut in ipso incederent. Et quoniam necessarium fuit eos ad medium venire: oportuit necessario ut penderent. oportuit ergo ut ipsi defenderentur et panniculis cum coniunctione tegerentur. recte ergo panniculis fuerunt cum

munitione defendente in qua eis associatur panniculus qui pectus per medium partitur super quem mitti perreperit. et quia huius membri operatio fuit nobilis facta fuerit nervis eius principia multa ne eius opatio propter aliquod destrueret nocumētum quod vni accederet principio.

Cap. III. De anatomia nervorum nuche spondilii que sunt in rectitudine pectoris.

Primus paribus ipsorum egressio est iter primam spondilium et secundam pectoris: quod in duas dividitur partes que est maior in omnibus musculus spargitur costarum et in musculus dorsif. Et quod remanet super primas costas extensum procedit: et octavo nervorum colli obuiat et simul ad manus protenduntur donec ad adiutorium et spatulam pertineant. Secundus vero secundum foramine egreditur quod predictum sequitur foramen: cuius pars ad adiutorium tendit superficiem dans ei sensum: et ipsius residuum cum alijs partibus que remanent aggregantur: et ad musculos spatule qui super eam sunt positi descendunt ipsius moventes iuncturam: et ad musculos perveniunt dorsif. Qui igitur ex nervis istis spondilium pectoris oriuntur: et ramis qui ad spatulam non protenduntur ad musculos dorsif vadit: et ad musculos qui sunt inter costas puras in posterioribus pectoris positas. Qui vero ex spondilibus falsarum nascuntur costarum ad musculos veniunt qui sunt inter costas et ad musculos ventris. Cum istorum nervorum preterea ramis arterie et vene quiete currunt et nucham ingrediuntur per loca inferiora: unde ipsi egrediuntur.

Cap. V. De anatomia nervorum nuche albarum.

Primi albarum in hoc communicant quod pars eorum ad dorsum musculos pervenit: et pars ad musculos ventris et ad musculos qui sunt in dorso expandi. Tria autem superiora cum nervis miscentur qui a cerebro sunt descendentes et non alia. Et duo paria inferiora ad partem crurium multos transmittunt ramos: cum quibus ramis iterum paria et ramus nervi primi ex alba mixtus: sed isti duo rami anche non transeunt iuncturam: sed in ipsius sparguntur musculus: et illi eos pertranseunt incedendo ad crura. Inferiorum autem crurium et pedum forma a nervis manifesti separatur: hoc quod non omnes coniunguntur et declinant submersi incedendo ad oculum. non enim est forma continuitatis adiutorij cum spatula sicut forma continuitatis core cum alba: neque eius continuitas cum origine suorum nervorum sicut continuitas ipsius cum suorum nervorum origine: et isti quidem nervi ad partem cruris dividentur: et sunt ex eis qui manifestantur: et sunt ex eis qui submerguntur sub musculus cooperti. et quod musculus qui a parte ossis femoris oriuntur vix ad utrosque pedes non habuerunt a posterioribus corporis: neque ab occulto coarum propterea quod sunt ibi musculi multi et vix: factum fuit ut pars nervorum qui sunt proprii musculorum qui sunt in pedibus: curreret: et penetraret in foramine quod ad testiculos descendit donec ad musculos vadat femoris: et descendat ad musculos popliteos.

Cap. VI. De anatomia nervorum nuche albarum et albosos.

Primum par ex alba mixtum cum nervis albarum sicut diximus. Alia vero paria et impar quod ab extremo osis albosos in mu-

sculis spargitur ficeris et ipsius virge: et in musculo vesice et maricis: et in panticulis ventris: et in partibus domesticis interioribus ossis femoris: et in musculis qui nascuntur ab osse albaum.

Summa quarta doctrine quinte continet capitula quinque.

Capitulum primum. Summe quarte doctrine quinte. Et est sermo de forma arteriarum.

Arterie pulsatiles sunt arterie que create fuerunt preter unam earum duas habentes tunicas: quarum durior est occulta: quoniam ipsa est illa que pulsationi obuiat: et forti motui substantie spiritus que celari voluit. et ipsius receptaculum custodiendum et corroborandum fuit. Arteriarum autem origo est a sinistro ventriculo duorum ventriculorum cordis: quoniam deexterorum epati est propinquior: quapropter oportuit ut ipse poneret occupatis in attrahendo nutrimentum exercendo ipsum.

Cap. II. De anatomia arterie venalis.

Quod in primis a sinistro osis ventriculo due sunt arterie. una ad pulmonem vadit et in ipso partitur propterea ut aer attrahatur et sanguis qui pulmonem nutrit a chozde deferatur: quia transitus nutrimenti pulmonis est ad cor: et a corde vadit ad pulmonem. Et huius quidem partis vel partis origo est ex partibus cordis subtilior: et ubi venit ad ipsum penetrant que est unam habens tunicam ab omnibus alijs arterijs diversa: et propter hoc vocatur ipsam arteriam venalem. Et una autem creata fuit tunica ut sit mollior et lenior et ad dilandum et ad confringendum magis obediens: et ad resudationem eius faciendum quod ab ea ad pulmonem resudat ex sanguine subtili vaporoso qui substantie pulmonis magis est conveniens sit apta. qui complemento digestionis in corde iam propinquus fuit. Et neque est ei necessaria supfluitas digestionis sicut ea indiget sanguis qui in vena currit ventrem habente quam modo nominabimur: et propterea quoniam eius locus est intra cor et vadit ad ipsum eius virtus calida facile digerens: et etiam quod membrum in quo pulsatur est rarij: et non timeatur cum pulsaverit in illo raro. et percussit quod ipsius durities ei noccat: et propter hoc in corpore ipsius non tantum durities fuit necessarii quanto alie indigerunt arterie: que sunt membris duris vicine. Vena autem arterialis quam dicam licet pulmo non sit vicina: non tamen ei vicinatur nisi ipsius postremum a parte dorsif. et hec arteria venalis in antecendente pulmonis parte spargitur: et in ipso submergitur: que iam quidem in partes et ramos divisa est. Sed cum inter duas huius arterie necessitates comparatum fuerit que attenduntur secundum firmitudinem et lenitatem que facit ei dilationem facilem et constrictionem et resudationem eius quod ab ea resudat innuenitur quod lenitas magis est ei necessaria quam spissitudo et firmitudo. Alia autem arteria que est maior quam Aristo. vocat ositibi in primis cum ex corde osis duos transmittit ramos: ex quibus maior in circuitu chozdis revolvitur et in suis convertitur partibus: et minor revolvitur et in ventriculo spargitur de retro. Quod autem post hos duos remanent ramos cum separatur in duas dividitur partes. una pars est maior et ad descendendum apta. et altera est minor et est apta ad ascendendum: et que est apta ad descendendum creata fuit in quantitate sui super aliam addens: quoniam ad membra tendit que numero sunt

plura et in quantitate maiora. et hec quidem sunt membra que sub corde sunt posita. Super oritibi autem essentiam vel egressionem tres duri consistunt pāniculi ab anteriorib⁹ ad posteriora. si enim vnus aut duo fuissent non preberent iuuamentum quod i eis queritur: neq; ipsius quantitates: aut ipsorum quātitates magnificando: et fieret motus propter ipsos difficilis. Quod si essent quattuor: fierent valde parui et destrueretur iuuamentum eorum: et si in suis quantitatibus magni fierent viam coangustarent. Venalis igitur arteria duos habet pāniculos ad inferiora declinantes. et duo quidem suffecerunt: quoniam non est ibi tantum necessitatis benefaciendi forma: quantum est hic. in subtiliando vero est ibi plus necessitatis. ideo vt fumosum vaporez expellere sit facile: et sanguinem ad pulmonem euntem in partem oritibi que ex duab⁹ partib⁹ est ascēdens.

Capitulum. III. De anatomia arterie oritibi ascendētis.

Ars autem que a duabus oritibi est ascēdens in duas diuiditur partes: quarum maior ad partem leuarii ascēdēdo tendit: deinde ad partem transferatur dextram donec ad carnem latam mozo similem peruenit que est ibi. Et in tres diuiditur partes: quarum due sunt due arterie que sub eteni vocātur et ad dextraz et ad sinistras cum duabus ascēdit guidegis profundis quas postea nominabimus: et in diuidendo cum eis associantur sicut postea referemus. Pars autem tertia in thorace spargitur et costis primis et in sex spondilibus colli superioribus et in partibus furcule donec ad caput peruenit spatule: postea erinde ad manus pertrā: sit membra. Pars vero minor ex partib⁹ oritibi ascēdens ad partem ascelle vadit: et diuiditur sicut pars tertia maioris partis.

Cap. IIII. De anatomia duarum artēiarum que subeteni vocantur.

Itaqueque duarum artēiarum que subeteni vocantur cum ad collum perueniunt in duas separantur partes: partem anteriorem et posteriorem. Anterior vero pars in duas sequētur partes: occultam que ad linguaz tendit et ad musculos oculos: qui sunt musculi mādibile inferioris et ad partem que manifestatur: et ascēdit ad illud quod est coraz duabus auribus et ad musculos temporum et pertransit eos postquā in eis reliquit ramos multos: et ad capitis cacumen tendit et obuiant sibi dextre earum extremitates cum extremitatibus sinistre. Pars autem secūda vel posterior in duas diuiditur partes: quarum minor plus ad posteriora eleuatur et in musculis qui capitis sunt continentes iuncturam spargitur. Et quia etiam est quod ad basin postremi cerebri tendit in foramen ingrediens magnum quod est apud adores laudaz. Maior autem coram hoc foramine in foramine petroso ad retbe ingreditur: immo retbe ex ea reficitur: scilicet ex venis i venis et tunicis super tunicas: et rugis super rugas: ita vt nemo ex eis vnam solam apprehendere possit: nisi cum alia continuam: et cum ea ligataz sicut retbe: et spargitur ad anteriora et posteriora ad dextram et sinistram: et vadit per totum retbe: deinde aggregatur ex ea parte vel par sicut erat ante: et formatur ei pāniculus: et ascēdit ad cerebrum: et spargitur in ipso pāniculo subtili: postea interius in cerebro in suis ventriculis et in siphac ventriculorū ipsius: et ramorum suorum orificia sibi obuiant que

ibi ascēderunt quemadmodum ramorum venarū orificia non pulsantur que descēderunt. Non autem facta fuerunt ista ascēdētia et illa descēdētia nisi propterea quod illa sunt rigantia et fundētia sanguini: quoniam melior ex sinibus suorum vasozū rigantium est vt eorum extremitates sint capita ad inferiora habentes: sed ista iuuamēta prestant in dando spiritum. Et spiritus quidem est subtilis ad superiora mobilis. Et neq; est necesse suorum vasozū capita ad inferiora reducere donec fundāt: immo si hoc fieret multa inde proueniret effusio sanguinis qui ei associatur et difficultas motus spiritus i eis: quoniam ipsius motus ad superiora est facilior: et propter illud quod in spiritu existit ex motu et subtilitate sufficit in eo quod ex ipso ad cerebrum vadit illud quod est necesse vt calefaciat ipsum. Et sub cerebro quidem non fuit expansum retbe nisi vt redēdo incedat sanguis: qui in arteriā: et spiritus qui in ea existit complexioni cerebri post digestionem similitur: deinde secundū ordinem ad cerebrum vadat. Et retbe quidem inter os et pāniculū duz est posurum.

Capitulum. V. De anatomia partis oritibi descēdētis.

Ars autem oritibi descēdens primum secundum rectitudinem incedit donec super quintam mittitur spondilem: cuius situs capitis cordis sibi est oppositus. et ibi quidem est pulmo sicut accubitatio et sustentamentum ipsi ad hoc vt inter ipsum et ossa dorsi separationem faciat. Adhuc quoque cum ad hunc peruenit locum ab eo ad dextrā declinat: et non secundum rectitudinem transiit: deinde cum pāniculis appensus incedit cum ad diafragma peruenit ne ipsum coangustet. Et hec quidem arteria descēdens cum ad spondilem. v. peruenit ad inferiora vel interiora trahitur extendendo se supra dorsi: donec ad os peruenit: quod ē ex albaui. Et cum est in pectoris rectitudine transiit inde et dimittit ibi ramum subilem paruum et dispargitur in receptaculo vase pulmonis quod est ex pectore: et perueniunt extrema ipsius ad cannas pulmonis: et ipsa quidem nō cessat dimittendo in omnibus spondilibus per quas vadit ramus qui inter costas et nucliam incedit. Cumq; pertransit pectus ex ea due diuiduntur arterie que ad diafragma perueniunt et in ipso a dextrā sparguntur et a sinistra. deinde dimittit arteriaz: cuius rami in stomaco et epate et splene sparguntur: et ipsius rami ab epate egrediuntur et ad vesicam vadunt. Et postea oritur arteria que ad degul que sunt in circuitu minorum intestinozū et colon vadit. Deinde post hos tres ab ea separantur rami quozū minor reni sinistro propius est: et in ipsius spargitur fascijs et in coxpozūbus que ipsius circūdant: et eis iuuamentum prebet dando eis viam. Alij autem duo ad duos vadūt renes: ideo vt cum eis ren sanguinis aquositatez trahat: quoniam multotiens a stomaco et intestinis sanguinem trahunt non purum. Postea vero due separantur arterie que ad testiculos vadunt: sed que ex eis ad testiculum peruenit sinistrum ei semper associatur: que ad renem peruenit sinistrum. Immo forsitan est cum non est illud quod ad sinistrum peruenit testiculū nisi tantū ex rene sinistro. Et eius que ad dextrā peruenit testiculū origo semper ē ex maiore arteria: et raro contingit vt cū aliquo eius que ad dextrā peruenit renē associet. Postea ab hac arteria maiore due separāt arterie: q̄ in vīs venaz spargūt q̄ in circuitu

recti sunt intestini: et rami qui in nucha sparguntur in foramine spondilii egrediuntur: et vene que ad duo vadunt illa: et alie que ad testiculos vadunt. Et istius autem summa par egreditur paruum quod ad vuluam vadit preter illud quod nominabimus postea. Et istud est in viris ac mulieribus: et miscentur cum eis vene non pulsátiles. Postea hec maior arteria cum ad finem peruenit spondilium diuiditur cum vena non pulsátili: que sibi associatur sicut dicemus in duas partes secundum similitudinem laude in scriptura greca hoc modo. Una pars earum dextratur et altera sinistratur: quas vnaqueque super os alba equitat vadens ad coras. Certe tamen antequam ad coras perueniat vnaqueque ipsarum venam dimittit que ad vesicam tendit: et ad sume: et sibi apud sume obuiant: et in non natis manifeste apparent: sed in completis carum extrema iam siccata fuerunt et rades remanere earum. Et ab ipsis quidem diuiduntur rami qui in musculis sparguntur qui super os albaui sunt positi. Et illud quod ad vesicam peruenit ex eis in ea partitur: cuius extrema peruenit ad virgam: et ipsius residuum in mulieribus vadit ad matricem: et est par paruum. Due vero ad pedes descendentes in coras in duos diuiditur ramos magnos: scilicet siluestrem et domesticum: et in siluestri etiam est declinatio ad domesticum: et ramos in musculis qui sunt ibi positi dimittit: postea descendit et declinat ex eo ad interiora ramus magnus inter pollicem et indicem: et quod remansit occultatur. Et ipse quidem in plurimo partium pedis penetrant tense sub ramis venarum non pulsátilium: quas postea nominabimus. Ex his autem pulsátilibus sunt que non pulsátiles non afficiuntur: sicut due que ab epate ad sume in corporibus non natozum perueniunt: et ramus pulsátiles non pulsátiles similis: et pulsátiles que ad spondilem penetrat quinquam et ascendens ad labraz: et declinans ad ascellam: et due subtereni que sparguntur in reti et in secundina: et illa que penetrat vel que puenit ad diafragma: et illa que ad epar cum suis penetrat ramis: et illa que ad stomacum et epar et splene et intestina venit: et ille que de mirach ventris descendunt: et vene que sunt in osse albaui solimmodo. Quoniam arteria vene associatur non pulsátiles super dorsum equitat arteria super venas non pulsátiles: propterea ut ignobilis amborum sit deferens nobilis. In membris autem manifestis arteria sub vena non pulsátiles submergitur: ideo ut sit magis cooperta et magis recta: et sit vena non pulsátiles sicut clypeus ei. Arterie autem non fuerunt venis associate nisi propter duas res. vna est ut vne panniculis ligentur qui sunt cooperientes arterias: et quiescant vene in villis membrorum inter que vadunt. Et altera est ut vnaqueque illarum alteram ambibat.

C Summa quinta doctrine quinte continet quinqz capitula.

C Capitulum primum. Summe quinte quod est de modo venarum non pulsátilium.

Adnium autem venarum quietarum origo est ab epate. et quod in primis ab epate oritur sunt due vene. vna a parte ipsius concava oritur: cuius manus est iuuamentum in attrahendo ad epar nutrimentum: et vocatur porta. Et altera oritur a parte eius gibbosa: cuius est iuuamentum nutrimenti ab epate membris deferre: et vocatur ventre habens.

C Cap. II. De anatomia vene que vocatur porta.

Accipimus vene que porta vocatur anatomia. Et dicemus quod porte extremitas que in epatis submergitur ventriculis: in primis in quinqz diuiditur partes: et ramos a se emittit: donec ad gibbosas epatis peruenit extremitates. ex quibus vna vena ad fel tendit. Et isti quidem rami sunt sicut arboris radices que ad fundum originis ipsarum vadunt. Extremitas vero que eius concavitatem sequitur cum ab epate egreditur in octo diuiditur partes: quarum due sunt parue: et sex sunt maiores. Et vna quidem ex duabus minoribus cum parte intestini continuatur: quod duodenum vocatur: ad hoc ut ab eo nutrimentum attrahat: et ab ea etiam iam diuisi fuerunt rami: qui separati fuerunt in corpore: quod vocatur encharas. Et pars secunda in inferioribus diuiditur stomaci apud portanarium: quod est os stomaci inferius: ideo ut nutrimentum trahat. Una autem sex remanentium ad partem stomaci latam tendit ad ipsius superficiem manifestam nutrimentum. Oculum namque stomaci primum nutrimentum quod est in ipso tangit: et ex eo per tactum nutritur. Et pars secunda ad partem peruenit splenis ad splenem nutrimentum: quia antequam ad splenem nutrimentum perueniat separantur rami qui corpus quod encharas vocatur ex clarioze eius parte quod in ipso penetrat ad splenem nutriunt: deinde peruenit ad splenem: et ex ipsa cum eo continua reuertitur ramus magnus qui in latius stomaci sinistrum ad ipsum nutriendum partitur. et cum illud quod ex ipsa penetrat in splenem in medio ponitur ascendit ex ea pars: et descendit ex ea pars. Et ex ascendente quidem spargitur ramus in medietate stomaci superiore ad nutriendum ipsam: et altera pars in splenem ad ipsum nutriendum. Et pars altera egreditur donec ad stomaci peruenit gibbositatem. deinde in duas partitur partes. vna pars in manifesto sinistri stomaci spargitur: et altera ad os stomaci submergitur: ad supfluitatem ponticam acetosam colerem grebi piciendam: que cum supfluitatibus egreditur: et os stomaci titilica titilicatione desiderii excitate: et iam ipas ante nominauimus. Pars vero ex ea descendens in duas etiam diuiditur partes: vnius quarum rami in inferiori splenis medietate diuiduntur ad ipsum nutriendum. Et altera ad reticulum vadit: et in ipso spargitur ad ipsum nutriendum. Et pars tertia ex sex primis ad latum vadit sinistrum et in oibus vijs venarum que in circuitu recti consistunt intestini spargit ad sugendum illud quod ex reliquis nutrimenti est in stercore. Et pars quarta ex sex ad modum capilloz separatur: ex quibus sunt qui in manifesto dextri gibbositates stomaci oppositi parti que in sinistro ad preter splenis ad eum venit spargitur: et ex eis sunt qui a dextera reticuli parte vadunt et in ipso sparguntur oppositi parti que ad ipsum a parte sinistra venit ex ramis vne splenetice. Quinta vero ex sex in gedeguil spargit: qui sunt in circuitu intestini colon ad nutrimentum ex eo sugendum. Et sexta est sicut hec: et ipsi plurimum in circuitu ieiuni spargit: et quod remanet in circuitu tunicarum minutarum et cum monoculo continuatur et trahit nutrimentum.

C Cap. III. De anatomia vene habentis ventrem et eius que ex ea ascendit.

Ad ventrem habentis radix in primis in ipso met epate spargitur in partes que sunt sicut capilli ad attrahendum nutrimentum a partibus porte que etiam sicut capilli priuntur. Partes vero ventris habentis a gibbositate epatis ad ipsius ventrem sunt

venientes. Et rami quidē porē sunt veniētes a con-
cavitate epatis: ad cuius ventres postea eius stipes
apud epatis elevatur gibbositate et in duas divi-
ditur partes: vnam ascendentem et alteram descen-
dentem. Sed ascendens ex ea rumpit diafragma et pe-
netrat in ipsam: et duas in diafragmate dimittit ve-
nas que in ipso sparguntur et dant ei nutrimentum:
deinde cassule choris opponitur: cui multos trans-
mittit ramos qui ad modum capillosum dividuntur
et eam nutriunt. Et postea in duas dividitur partes
quarū vna que est magna pervenit ad cor: et in ip-
sam penetrat apud dextram cordis auriem. Et hec quidē
vena venis choris maior existit. et nō est hec vena
alijs venis maior: nisi propterea quod alie vene sunt ad
aerem attrahendas: et hec est ad nutriendū: sed nu-
trimentū grossius est aere. oportuit ergo ut eius pe-
netratio eēt amplior: et illud in quo stat esset maius.
Et huic quidem cum cor ingreditur tres creantur
panniculi: quorū fissure sunt ab exterioribus ad in-
teriora propterea ut cor attrahat cuius trahitur ab eis
nutrimentum: et postea non revertatur cum dilata-
bitur. Et hī quidem panniculi omnibus alijs panni-
culis duriiores sunt. Hec autē vena in opposito cho-
ris apud extensionem eius tres dimittit venas: qua-
rum vna ab ea ad pulmonem vadit apud arteriarū
originem nascens iuxta sinistram: et in venterculo dex-
tro ad pulmonem reflectit. et ipsa quidem iam crea-
ta fuit duas sicut arterie habens tunicas: et ideo eas
arterialem vocant venam. Primum autem iuvam-
entum in hoc existit ut sit illud quod ab ea refudat
sanguis in ultimo subtilis pulmois substantie similis
parum: quoniam parus est ex quo sanguis hic a cor-
de exiit: neque eo talis existit digestio: qualis est ei
qui ad arteriam effunditur venalem. Et secundum
existit iuvamentum ut in ea sanguis multum digera-
tur. Secunda vero ex his tribus partibus in circui-
tu cordis reuoluitur: postea in interioribus ipsius in-
greditur ad ipsum nutriendum. Et hoc quidem est
cum fere vena ventrem habens venit ut submerga-
tur apud auriem dextram intrans ad cor. Sed pars
tertia in omnibus propterea ad partes declinat sinistra:
deinde vadit ad quintam spondylium pectoris: et su-
per eas accubitat: et in octo costis inferioribus spar-
gitur: et in eo quod ipsas sequitur musculis et alijs cor-
poribus. Ex ea vero que ex habere ventrem post tres
penetrat partes cum partes pertransit cordis ascen-
dēdo: spargitur in supremo pāniculi pectus per me-
dium patiens: et in supremo cassule: et in carne neta
que motū vocat partes capillares. postea apud fur-
culē propinquitatem duo ab ea separantur rami: quo-
rum ambo ad partem furculē transierunt incedunt. et
quantifcūq; plus vadit ab invicē elongantur: et sic
vniūq; ramus ex eis duo rami. scilicet vni in vnoquoque
latere: descendentes super extremitatem thoracis a
dextra et a sinistra: donec ad epiglottim perveniunt: et
in suis itineribus ramos dimittunt qui in musculis spar-
gantur qui inter costas existunt. quorū officia venarū
obstant orificijs que in ipsis penetrant: et egreditur
inde collectio ad musculū pectoris extrinsecū. Cūq;
ad epiglottale pervenit: egreditur ab eis exteri colle-
ctio ad musculos conculcatos spatulam mouētes:
et spargit in eis: et alia collectio sub musculis rectis
descendit ex qua vel et que in eis spargunt partes qua-
rum extremitates cū partibus ascendētib⁹ continuā-
tur vene albanizabiles quā modo nominabimus. Se-
cundū autē vniūq; musculorū et par vniūq; duo

rum imperiū quod dimittit ramos. vni ex eis in pe-
ctore spargit et quatuor superiores nutrit costas. Et
alter ramus nutrit spatulam locū. Et alter ramus ad
musculos submersos vadit qui sunt in collo ad nutrie-
dum eos. Et alter ramus penetrat in foraminibus sex
spondyliū superiorū que sunt in collo: et ide ad caput
transit. Et alter ramus magnus qui illis existit omnibus
maior ad ascellā ab vnoquoque vadit latere: et in quat-
tuor dividit ramos. Primum in musculis qui sunt sup-
er thoracē spargit: et ipsi quidē sunt ex illis qui spatulam
isture mouent. Et secundus in carne laxa in et pāni-
culis qui sunt in ascella. Et tertius eorū descendit incedēs
in supremo pectoris ad mirach. Et quartus omnibus
illis ē maior: et itres dividit partes. Vna pars spar-
gitur in musculo qui in concavitate existit spatule. et alte-
ra pars in musculo magno qui ē in ascella. et tertia est
maior ipsis omnibus super adiutorij tendēs ad ma-
nist: et ipsa est qui ascellata vocat: et illud quod ex ramis
remanet primis: quorum vni ex imparibus in mul-
tas partitum fuerat partes: ad partem colli ascendit:
et antequam multus ascendat in duas dividitur par-
tes. vna est guidez manifesta: et altera ē guidez sub-
mersa. et guidez quidem manifesta illico cum a fur-
cula ascendit in duas dividitur partes: quarū vna illi
co cuius separat ad anteriora tendit et ad latus: et alte-
ra vadit primo ad anteriora et descendit: et postea ascē-
dit et reuoluitur super furculam: deinde elevatur et
manifesta ascendit super collum donec ad primam
partem pervenit: et miscet eā: et fit ex eis guidez
manifesta que ē scita. Et istam antequam eā mi-
sceat separat ab ea due partes: quarū vna ad latitudi-
nem tendit: deinde sibi apud furculā duarū obuiatio-
num obuiant in loco profundo. Et secunda in collo mani-
festa transierat: et duo eius imparia nō post hoc si-
bi obuiant. Et ex istis quidem duobus imparibus rami
separantur aranceales qui sensui nō subiacent. Et sum-
ma autē ramorum istius secundi partis propterea tres ve-
ne iam separate fuerit sensui pcepte quāritatē haben-
tes: si alie sunt nō pcepte sensu. vna vero baris vena
rū sup spatulā extendit: et ipsa est que vocatur spatu-
laris ex qua est cephalica. Et due ad duo istius spa-
tularis latera ipsam vsq; ad caput spatule simul co-
mitantes. vna vero earum ibi torquetur ut serpens:
et non pertransit eam: immo ibi spargitur: sed secun-
da anterior earum eam pertransit ad caput adiuto-
rij et ibi spargitur. spatularis quoque eas ambas per-
transit ad vltimum quod est in manu: et hec est. Vni-
deus autem manifesta postquam eius duo imparia
miserantur in duas dividitur partes: quarum vna oc-
cultatur: et separantur ex ea rami parui: et in mandi-
bula sparguntur superiore. Et alij rami multus ma-
iores istis in mandibula inferiore sparguntur. Ramo-
rum autem duorum modorum partes in circuitu
lingue sparguntur et in manifesto partius musculo
rum qui sunt ibi positi: et pars altera manifestatur.
et si locis qui sequuntur caput et auriem spargitur.
Guidez vero submersa comitatur meri et ascendit
cū eo directe: et in suo itinere dimittit ramos qui misc-
tur cū ramis qui a guidez manifesta veniunt: et omnes
in meri et in epiglotti et in omnibus partibus musculorū
profundorū sparguntur: et penetrat extremitas eius ad
finem adorois laude: et sparguntur illic rami a dextra:
qui in membris sparguntur que sunt inter spondilē
primū et secundū: et ide vadit vena capillaris apud
iuncturam que est inter caput et collum: a qua rami
separantur qui ad panniculum veniunt qui est coo-

periculis cranium: et veniunt ad locum ubi duo emulgranea sibi obuiant: et submerguntur ibi in craneo. Quod autem post harum venarum transmissiones remanet ad cranei ventrem penetrat in fine dorez laude: et inde spargitur ramus in duobus cerebri panniculis ad nutriendum eos: et ad ligandum panniculum durum cum eo quod est in ipsius circuitu et circa vel supra ipsum: postea egreditur ad exteriora et panniculum qui cooperit cranium nutrit: deinde a panniculo subili ad cerebri descendit: et in ipso dispargitur: sicut arterie disparguntur: quas omnes panniculi grossi replicatio stringit: et eas ad loci amplum qui platea vocatur defert: in quibus sanguis funditur et congregatur: deinde ab eo separatur inter duas replicationes: et vocatur torcular. Istis quoque ramis cum ventriculo medio propinqui sunt est ne esse ut magne fiant vene: et ex torculari surgant: et ex suis vasis que ab eo separantur: deinde a ventriculo medio ad duos anteriores ventriculos tenduntur: et arterijs ad locum illum ascendentibus obuiant: et tegitur panniculus qui recte vocatur secundum.

Cap. III. De anatomia venarum manuum.

Primum autem quod ex spatulari diuiditur p vena que est cephalica cum in rectitudine sistitur adiutorij: et in eam et partes musculorum spargitur manifestas: postea iuxta cubiti iusturam in tres diuiditur partes: quarum vna est brachij finis: que super manifestum superioris focilis extengetur: deinde ad siluestre inclinatur: et ad facili inferioris gibbositatem declinans: et in eo quod in inferioribus partibus rasete siluestris vel siluestribus est spargitur. Secunda autem ad cubiti flexionem redit in manifesto afeid et ramo ascellaris commiscetur: et fit inde vena nigra. Tertia autem submergitur et in profundum cum ramo etiam ascellaris miscetur. Ex ascellari vero in primis eius oritur procedunt ramus: qui in adiutorio submerguntur: et in musculis qui sunt ibi sparguntur: et ibi finiuntur excepto vno eorum qui peruenit ad afeid. Quibus ascellaris circa cubiti puenit iuncturam in duas diuiditur partes: quarum vna submergitur: et ramo cephalice continuatur qui profuso ramus eius quo parumper incedit: sed postea ab eo separatur et declinat vna earum ad masticum: donec ad auricularem et annularem peruenit: et ad medium medij: et pars eleuatur: et in partibus manus extrinsecis que tangunt os diuiditur. Secunda autem partium ascellaris apud afeid in quatuor partitur ramos: quorum vnus in inferioribus afeid diuiditur et ad raseram tendit. Et secundus diuiditur supra diuisiones primi: cuius diuisiones sunt sicut illius diuisiones. Et tertius similiter diuiditur in medio afeid. Quartus vero est maior eorum. et ipse est ille qui manifestatur et eleuatur a quo procedit ramus: qui ad vnum cephalice peruenit ramus: et fit ex eis vena nigra: cuius residuum est basilica: que etiam occultatur et submergitur alia vice. Vena autem nigra a domestico incipit et supra superius facile eleuatur: deinde ad siluestre peruenit: et in duas ad laude grece similitudinem diuiditur parte: quarum superior ad extremum superioris focilis tendit: et vadit ad raseram: et in pollicis dorso spargitur: et inter ipsum et indicem. Pars autem eius inferior ad extremum focilis inferioris vadit: et in tres diuiditur ramos: quorum vnus ramus ad locum tendit: qui est inter medium et indicem: et ramo qui ad in-

dicem a superiore proficiscitur parte continuatur: et fit inde vena vna. Ramus vero ipsius secundus et ipse est scilicet procedit: et inter medium et annularem diuiditur. Et protenditur tertius ad annularem et minimum. Et isti postea coniunguntur et in digitis sparguntur.

Capitulum V. De anatomia vene ventris habentis descendentes.

Am quidem compleuimus sermonem de parte ventrem habentis ascendente que est duarum partium ipsius minor. A parte vero descendente primum quod diuiditur illico cum oritur ab epate antequam supra dorsum appodictur est ramus capillares: qui ad facias dextris vadit et sparguntur in eis et in eo quod circa eas existit de interioribus ad nutriendum ea. Postea procedunt ab ea due magne vene que emulgentes vocantur et ad renes vadit ad sanguinis aquositate colandas. Ren enim non trahit nisi nutrimentum sui quod est sanguinis aquositas. A sinistra autem venarum emulgentium duo procedunt vene que ad sinistram masculorum et feminam testiculum vadit secundum modum que in arterijs diximus. non enim altera in hoc neque in hoc quod post diuisionem due vene que ad duos incedunt testiculos. Et illa que ad sinistram tendit semper a sinistra harum duarum accipit ramus: et fortasse in aliquibus tota eius origo erit inde. Illa vero que ad dextram tendit raro a dextra istarum duarum emulgentium accipit ramus: immo sepe non et commiscet: neque in eo alteratur quod a rene peruenit ad testiculos: et in foraminibus in quo sperma digerit et albificat cum prius esset rubrum: propter multitudinem toruositatum suarum: quarum vna ad duos tendit renes. et quod ad eas etiam peruenit a choorde. Et huiusmodi quidem vene plurimae in virga et in collo matricis sunt: quemadmodum in arterijs declarauimus. Postquam vero due emulgentes et earum ramus nascitur venter habens e vicinis supra dorsum appodictur et descendere incipit: a qua coram omni spondili separatur ramus: et in ea egreditur et spargitur et in musculis qui apud eas sunt positi: et vene separantur que ad duos tendunt illa: et ad ventris musculos vadit. Postea vene que per foramina spondilium ingreditur ad nucham. que cum ad extremum peruenit spondilium in duas diuiditur partes quarum vna ad dextram et altera redit ad sinistram: et vnaqueque ipsarum ad vnam redit coram. Ab vnaqueque tamen earum antequam ad coram perueniat decem separantur tunice: quarum vna ad duos tendit renes. Secunde vero earum partes subtiles sunt et capillares que ad inferiora partium siphac tendunt. Tertia autem in musculis spargitur qui super core os existunt. Quarta spargitur in musculis qui sunt in ano et in manifesto et albaui. Quinta vero ad collum matricis mulierum vadit: et in ipso spargitur et in eo quod ei continetur: et ad vesicam redit. Sed illa que ad vesicam vadit in duas diuidit partes quarum vna ad vesicam spargitur et altera ad ipsius redit collum. et hec quidem pars in viris est valde magna propter virgas: sed in mulieribus est parua. Sexta vero ad musculos super os femoris positos vadit. Et septima ad musculos redit qui in rectitudine corporis super ventrem sunt positi. Et hec quidem vene cum extremis venterum continuantur: quas in pectore diximus ad miracula ventris descendere. Et harum quidem venarum radii egreduntur in mulieribus vene que ad matricem tendunt. Et a duobus quidem lateribus venarum que ad matricem tendunt diuiduntur vene que ad

mamillas ascendunt per quas mamille matri-
focantur. Quarta vero ad viro-
rum et feminarum
receptaculum vadit. et nona quidem peruenit ad
musculos eius quod in cora est occultum et spargi-
tur in eis. Decima vero a parte emulgentis manife-
sta veniens ad duo tendit illa et cum extremitatibus
venarum descendendum continuatur: et precipue
eis que a parte mamillarum descendunt: et sit ex eis
pars magna que ad narium musculos vadit. Quod
vero ex istis remanet ad coram tendit ubi prouenit
rami: quorum vnus in musculus diuiditur qui su-
pra antecedente coram partem consistunt: et alius in
musculus eius quod in cora inferius est: et in ipsius
domestico profunde: et alij multi rami in cora pro-
fundo sparguntur. Quod autem post hoc totum
remanet postquam poplitis iuncturam parit co-
perit in tres diuiditur partes quarum siluestris in-
ter cannam extenditur minorem usque ad calcanei
iuncturam. Et ipsarum media in flexione poplitis
extenditur descendens: et in laceris occultis cruris
facit descendere ramos: et in duas diuiditur partes:
quarum vna occultatur in eo quod in interiore cruris
parte existit. Altera vadit inter duas cannas exten-
sas ad anteriorem pedis: et ramo siluestri miscetur
quem nominauimus. Tertia vero et ipsa est dome-
stica ad locum cruris venosum. declinat et extendi-
tur et ad chaab et ad extremitatem canne maioris
gibbosam: et ad pedis domesticus descendit: et ipsa
quidem est sapbena. Isti vero tres facie fuerunt
quattuor: quarum due siluestres ad pedem veniunt
a parte canne minoris. Et duarum domesticarum
vna supra pedem incedit et in supremo eius a par-
te minimi spargitur. Secunda vero est illa que cum
domestico ramo siluestris miscetur partis quas no-
minauimus. Et sparguntur ambo in partibus inferi-
oribus. Isti quidem sunt venarum numeri. et iam
quidem membrorum consimilium habentium par-
tes anatomiam compleuimus. Compositarum ve-
ro instrumentalium cuiuslibet anatomiam nomina-
mus in dictione que eorum dispositiones et medi-
camenta comprehendit. Nunc de virtutibus loqui
incipiamus.

¶ Doctrina sexta: cuius est summa vna et vnus
capitulum.

¶ Summa est de virtutibus cuius sex sunt ca-
pitula.

¶ Capitulum primum Summe que est do-
ctrine sexte que est dictionis prime quod est
de generibus virtutum secundum sermones
vniuersalem.

Virtutum et operationum adinuicem
v alie ex alijs cognoscuntur. Omnis
enim virtus operationis existit ini-
tium: neque aliqua operatio prouenit
nisi ex virtute. Ideoque vtrique in vno posui-
mus capitulum.

¶ Post doctrinam membrorum sequitur doctrina de vir-
tutibus et operationibus: in qua primo ponit generalem di-
uisionem virtutum in sua genera. secundo determinat de
vno quocunque genere. ibi secunda. Virtutum autem natura-
lium. Primo ostendit simul tractandum esse de virtuti-
bus et operationibus. secundo exequitur ponendo genera-
lem diuisionem virtutis et operationis. ibi. Virtutum autem
genera etc. Primo arguitur sic. virtutes et operationes

mutuo se manifestant et notificant et adinuicem cognoscun-
tur virtutes per operationes: et e contra. igitur simul de eis
in vno capitulo determinandum est. assumptum probatur.
quia virtus est principium operationis: et operatio est effe-
ctus virtutis. quia non prouenit nisi a virtute. ergo virtus
per operationem cognoscitur: et e conuerso. Sciendum
primo apud auctores virtutem multipliciter sumi. quia ali-
quando pro quocunque principio principali vel instrumen-
tali actiuo vel passiuo alicuius operationis: et sic qualitates
primas et secundas et formas substantiales tam simplicium
quam compositorum virtutes vocamus. vnde supra capitulo
de complexionibus. Cum enim agunt et patiuntur suis vir-
tutibus elementa etc. Secundo sumit virtus pro forma spe-
cifica qualiter attractionem aliquam dicimus fieri a calido:
aliquam a vacuo: et aliquam a virtute: id est forma specifica.
Tercio sumitur virtus pro habitu rei perfectius quo red-
ditur res bona et ut sibi conuenit operatiua: sicut oculum vi-
suum bonum dicimus cum bene potest in operationem
debitam. et sic ab Aristotele generaliter describitur virtus.
Virtus est que habentem perficit et opus eius bonum red-
dit. Quarto sumitur virtus pro quocunque habitu ani-
me laudabili. et sic diuiditur virtus in virtutes intellectuales
et morales et nullo istorum modorum sumitur hic. Ulti-
mo sumitur virtus pro potentia anime per quam redditur
anima potens ad suas actiones producendas. et sic sumitur
in proposito. Cuius communis descriptio est. virtus est po-
tentia anime animatis rebus essentialiter seu naturaliter at-
tributa ad proprias animatarum actiones peragendas:
Sciendum secundo quod per operationem non debemus
hic intelligere operationem proprie dictam distinctam con-
tra iuuamentum. sed indifferenter omnem operationem ani-
mato corpori inquantum animatum est attributum: sicut sunt
animales naturales et vitales operationes. nulla enim talis
operatio prouenit nisi a virtute. Sciendum tertio quod no-
titia in doctrina demonstratiua reperitur duplex: scilicet quod
et propter quid. prima est qua ex effectu causas comprehendimus.
secunda vero e contra. Et quia causa est prior effe-
ctu. ideo notitia effectus per causam dicitur notitia a prio-
re: contra vero a posteriori. virtutes igitur cognoscuntur
per operationes notitia. quia eo quod operationes sunt effe-
ctus virtutis. Et e conuerso operationes cognosci possunt
per virtutes notitia propter quid. Que autem istarum noti-
tiarum sit perfectior et que facilius considerare pertinet ad
superiorem artificem. Sciendum vltimo quod per capitulum
intelligunt presens capitulum in quo simul generaliter di-
stinguitur operationem secundum distinctionem virtutis: et
e contra. Alij tamen dixerunt. quod quia virtus in sua ratione
formali includit operationem et operatio in sua ratione for-
mali includit virtutem: non possumus distingere comprehendere
quid sit virtus: nisi intelligamus operationem in ordi-
ne ad quam virtus suam recipit denominationem: et e contra.
ideo necesse fuit vtrique poni in vna determinatione. Der-
idem patet alia causa quare virtus per operationem et ope-
ratio per virtutem cognoscitur.

¶ Virtutum autem genera et operationum ex
eis prouenientium apud medicos sunt tria.
Que sunt genus virtutum vitalium: et genus
virtutum naturalium: et genus virtutum ani-
malium.

¶ Ponit generalem distinctionem virtutum secundum sen-
tentias precipue medicorum. sed in hoc ostendit varias sen-
tentias quorundam philosophorum et medicorum ex vna par-
te: et Aristotele et sequentium suorum ex alia parte. ibi secunda.
Ex multis quidem. Dicit primo quod apud medicos tria sunt
genera virtutum: et similiter tria sunt genera operationum ex
virtutibus prouenientium: scilicet genus virtutum et ope-
rationum vitalium: naturalium et animalium. Sciendum pri-
mo quod virtus de qua est sermo in proposito et similiter ope-
ratio sufficienter diuiditur in hec tria genera. quia nulla est
operatio vel virtus quin sub aliquo istorum trium generum
comprehendatur. Nulla enim est operatio vel virtus que

non sit animalis naturalis vel vitalis. ¶ Sciendum secundum quod hoc diuisio: licet videatur alia a diuisione posita ab Aristotele secundum de anima, in vegetatiuū sensitiuū et appetitiuū et secundum locum motiuū et intellectiū. ad illas tamē aliquo modo reduci potest: eo quod sub vegetatiuo comprehenditur naturalis et vitalis, infra enim declarabitur quod virtus vitalis non constituit genus virtutis per se distinctus a vegetatiuo: sed est species et modus eius, sub animali vero continetur sensitiua et secundum locum motiuā et appetitiua: et aliquo modo intellectiua pro quanto ad eius operationes actus sensitiuos iteriores essentialiter presupponit: quantum de rationali ut rationalis est ad medicum non pertineat considerare cum non sit organica virtus. ¶ Sciendum tertio quod sicut diuisio operationum proportionatur et correspondet distinctioni virtutum: ita eadem proportionatur distinctio spirituum quod sunt instrumenta virtutis, sicut, n. sunt tria genera virtutum ita sunt tria genera spirituum vitalium: scilicet animalium et naturalium. ¶ Et nota quod notanter dixit apud medicos, virtutem enim vitalem Aristoteles Auer. et plures alij non distinxerunt contra virtutem naturalem: vnde infra declarabitur.

¶ Et multis quidem philosophorum et medicis omnibus: et precipue Galieno videtur quod vnaqueque virtutum membrum principale habet quod eius existit minera et a quo ei procedunt operationes.

¶ Ostendit varias sententias circa membra diuisionis posite. Primo ponit sententiam quorundam medicorum et philosophorum. Secundo sententiam Aristoteli et sequenti eius. Tertio comparat istas sententias inter se, ibi secunda. Omnis autem philosophis, ibi tertia. Preterea eius. ¶ Primo ponit generaliter primam sententiam, secundo ipsam magis specialiter declarat, ibi, secunda. Et videtur eis. ¶ Dicit primo quod multis philosophorum et medicis quibusdam antiquis et precipue Galieno, videtur quod vnaqueque virtutum iam dictarum habet membrum vnum principale quod existit eius minera et a quo procedunt eius virtutis operationes. et sic aliquo modo erit distinctio membrorum principalium secundum distinctionem virtutum. ¶ Sciendum primo quod isti philosophi fuerunt Plato et platonici, medici autem fuerunt Hippocrates et Galienus, et alij multi. Plato enim dicebat quod virtus sit ligibilis est in cerebro: concupiscibilis in corde: et naturalis in epate: ut dicit Auer. tertio de anima: commento septimo. ¶ Sciendum secundo quod membrum principale dicitur principium virtutis, est enim principium in quantum ab eo velut a fonte vel radice dependet illa virtus, dicitur autem minera metaphorice. Nam sicut locum aliquem dicimus alicuius metalli mineras, quia in ipso sicut in fonte reperitur virtus illius metalli generatiua et conservatiua: ita minera virtutis vitalis dicitur cor, quia in ipso reperitur virtus illa sicut in radice spiritus vitalis generatiua, et quia in corde virtus illa sustentatur et fundatur, ideo cor dicitur illius virtutis sedes, et quia per ipsum existit hec virtus in actum et operatōes, ideo quantum ad hoc dicitur eius organum, consumit dicitur de animali et naturali respectu cerebri et epatis.

¶ Et videtur eis quod virtutis animalis sedes sit cerebrum: et ipsius ab eo proueniant operationes.

¶ Declarat specialiter hanc antiquam sententiam, et primo quantum ad virtutem animalem, secundo naturalem, tertio vitalem, ibi secunda. Et quod naturalis, ibi tertia. Vitalis vero. ¶ Dicit primo quod istis videtur quod cerebrum sit sedes et principium virtutis animalis: et quod ab eo tanquam a principio primo huius virtutis in genere membrorum proueniunt operationes animales, voluit enim plato quod sicut cor est principium principium virtutis vitalis: ita cerebrum animalis: et epar naturalis.

¶ Et quod virtus naturalis duas habet species: et vna species est cuius finis est custodire indiuiduum et conservare ipsum: que ministrat in re nutrimenti quousque ad finem crescentie

eius nutriat corpus, et huius quidem speciei sedes et operationum ipsius processus est epar.

¶ Declarat idem quantum ad virtutem naturalem, et primo ponit quandam diuisionem declarando vnum membrum illius diuisionis, secundo declarat secundum, secunda ibi. Altera vero. ¶ Dicit primo quod videtur eis quod virtus naturalis habet duas species, vna est cuius finis est conservare indiuiduum que ministrat in re nutrimenti quod nutrit corpus usque ad finem crescentie eius. Et subdit quod sedes huius virtutis et processus operationum eius est epar. ¶ Sciendum primo quod hec virtus ministrat in re nutrimenti dupliciter. Primo quia hec virtus generat materiam ex qua perficitur res nutrimenti: scilicet nutritio: generat enim sanguinem et humores. Secundo quia eius hoc ministrat instrumentum quo perficitur actus nutritionis: scilicet spiritum naturalem: et sic ministrat materiam et efficiens nutrimenti. ¶ Sciendum secundo quod hec littera usque ad finem crescentie exponitur multipliciter, primo quia nutrimentum nutrit corpus nutritione ducente ad perfectionem. Alij dicunt quod quia usque ad finem crescentie maxime manifestatur actus virtutis nutritive restaurando: scilicet plusquam deperdas, ideo hoc tanquam manifestius et notius expressit dans per illud alia intelligere. Alij usque ad finem crescentie: scilicet in clusue, finis enim crescentie est etas declinatio, quia intrit usque ad etatem declinatioam inclusue, quia quandoque vult animal talem nutrit, ideo dixit: Nutrit corpus usque ad finem crescentie: id est usque ad etatem sequentem crescentiam. ¶ Ex quibus patere potest convenientia et differentia inter principium cerebri et epatis, conueniunt enim primo: quod virtus generat spiritum et ipsum genitum influit, secundo quia virtus conservat indiuiduum, differunt autem primo quia magis communis est influxus epatis quod cerebri, cuiusque enim influit animalis virtus influit naturalis: sed non econuerso: cum virtus animalis sit perfectio posteriori naturali, secundo differunt, quia cerebrum datur membris solis principium effectuum operationum animalium: epar vero principium effectuum naturalium: et cum hoc dat materiam, tertio differunt, quod influxus epatis saltem corpore naturali ter se habente est continuus: cerebri vero non: saltem quo ad omnia membra influxus cerebri receptiuus.

¶ Altera vero species est cuius finis est speciem conservare que est ministras in re generationis et separat ex humoribus corporis spermatem substantiam: deinde ipsius informat in creatorem precepto. Et huius quidem speciei habitatio et operationum ipsius prouentus sunt testiculi.

¶ Declarat secundum membrum dicens, quod altera species virtutis naturalis est cuius finis est custodire speciem: et ista est ministras in re generationis: et separat substantiam spermatem ex humoribus corporis: deinde ipsum informat precepto sui creatoris, et subdit quod huius virtutis habitatio et suarum operationum prouentus et perfectio est in testiculo.

¶ Sciendum primo quod finis generatiue virtutis est custodire speciem, eius enim propria operatio est sperma et spiritum gignituum generare que ut supra genologiam conservant: quantum etiam non sit negandum quin etiam alie virtutes concurrant ad speciem conseruationem. ¶ Secundo sciendum quod hec virtus reperta in testiculis ministrat in re generationis, id est in fine vel termino qui terminat generatōes et est fetus productio: ministrat enim in hac re, quia generat sperma quod secundum sententiam Galieni, est materiale et effectuum principium generationis. Aliter per rem generationis intelligi potest principium generationis quod est sperma: ministrat enim hec virtus spermatem materiam attrahendo et separando ex humoribus corporis. ¶ Ex quo patet virtutem hanc simul secundum diuersos actus eius ministrare esse et ministrat. Qualiter autem hec vera sint videtur in dubijs literalibus, dixit autem, informat ipsius sui creatoris precepto, quia actio illa videtur mirabilis et diuina aut propter colobodeam siue datorum formarum quem posuit

Auicenna. ¶ Sciendum tertio qd virtus generatiua est duplex: sicut duplex est principalis actus virtutis generatiue. vnus est productio spermatis prolifici; alter actus est productio substantie fetus. vna igitur virtus generatiua est que producit spermata: hec subiectiue fundatur in testiculis. Altera vero est virtus fetus formatiua: hec subiectiue fundatur in spermate. Primam videtur tetigisse Auicenna dum dicit. Separat ex humoribus substantia spermatis: secunda dum dicit. Deinde informat ipsius sui creatoris precepto: vbi ex parte eius copulenta generantur membra fetus. hec tam expositio videtur pari instantia tangenda in dubijs. ¶ Alter potest exponi littera vt hic solum notificet virtutes spermatis generatiuas que primo per virtutem attractiuam sibi ministrantem separat materiam spermatis &c. deinde informat ipsam &c. quia imprimis in ipso virtutem formatiuam fetus.

¶ Vitalis vero virtus est illa que spiritus esse conseruat qui sensus & motus vehiculum existit: & ipsum reddit aptum ad eorum impressiones recipiendas cum ad cerebrum peruenit: & facit ipsum potentem dandi vitam vbi: cumq; expanditur. & huius quidem virtutis sedes & operationis ipsius processus est cor.

¶ Notificat tertium genus secundum sententiam medicorum: quo ad operationes qd quo ad organum. ¶ Et dicit primo qd virtus vitalis est illa que conseruat esse spiritus qui est vehiculum sensus & motus: & facit ipsum potentem ad recipiendum eorum impressiones: scilicet sensus & motus quando peruenit ad cerebrum & facit ipsum potentem ad dandum vitam vbi: cumq; expandit. ¶ Dicit secundo qd sedes huius & principium sue operationis & processus est cor. ¶ Sciendum primo qd intentio Platonis & Galienus fuit qd tria principalia per suas virtutes influunt tres spiritus: per quorum vnum & virtutem in eo impressam conseruat vitam suam pro actu primo in membris ad que peruenit. quia per ipsum conseruatur presentia anime in membris. per alias vero conseruatur potentia transfundendi alimentum in substantiam aliti secundum aliam & aliam nature exigentiam: per aliam vero conseruatur habitus membrorum ad operationes sensus & motus. Prima virtus appellatur vitalis. secunda naturalis. tertia animalis. Dicit igitur virtus vitalis. quia conseruat actum primus vite que est anima. ¶ Ex quo patet qd sicut prius est membra viuere qd nutriri & nutriri qd sentire: ita virtus vitalis est natura prior naturali & naturali animali. ¶ Sciendum secundo qd vitalis virtus non solum conseruat esse spiritus vitalis: sed etiam cuiuslibet alterius. cum enim generet & conseruet vitalem & ex vitali pendeant naturalis & animalis: seruat etiam spiritus naturales & animales. Et nota qd spiritus naturalis & animalis non dependent solum ex vitali tanquam ex materia ex qua sunt: sed etiam tanquam ex efficiente. cum enim vita pro actu primo sit naturaliter virtute naturali & animali: si a vitali spiritu dependet effectiue vita in membris: ab eodem etiam dependet naturalis & animalis virtus: & consequenter spiritus. Quocumq; enim pendet prius ab eodem pendet posterius. ¶ Sciendum tertio qd spiritus vitalis potest dici vehiculum sensus & motus tripliciter. primo quia est sicut materia spiritus animalis: materia autem potest dici vehiculum forme: & hoc tangitur in littera dum dicit. Reddit enim potentem ad recipiendum impressiones eorum cum ad cerebrum peruenit. Quia uis enim spiritus naturalis ad cerebrum peruenit: non tamen recipit impressiones sensus & motus. quia epar non generat spiritum preparatum ad hoc: cor per virtutem vitalem generat spiritum taliter preparatum quod cum ad cerebrum peruenit recipit impressionem per quam fit conseruatus instrumentus sensus & motus. secundo potest dici vehiculum &c. quia per ipsum membrum redditur preparatum vt sit receptiuum virtutis sensitivae & motiue: & fiat sensitiuum & mobile. Tertio quia vt infra declarabitur spiritus vitalis non concurrat ad operationes vite solum: sed concurrat tanquam principalis & generalius instrumentum etiam ad omnes alias operationes: scilicet tam naturales quam animas

les. virtus igitur vitalis spiritui vitali triplicem tribuit proprietatem. prima est dandi & conseruandi vitam vbi: cumq; expanditur. secunda est aptitudo ad recipiendum impressiones sensus & motus. tertia est preparare membra in quo recipitur ad sensum & motum. Et possumus addere quartam si volumus: scilicet potestas concurrendi ad omnes operationes tanquam generale instrumentum.

¶ Omnibus autem philosophis maior: id est Aristoteli videtur qd omnium istarum virtutum vel operationum principium existit cor: sed primarium operationum earum manifestatio in his predictis existit principis.

¶ Declarat sententiam Aristoteli. circa diuisionem dictam que diuersa est & opposita sententie platonicoz & medicorum. Secundo explicationem. ibi. Quomodo. ¶ Dicit primo qd maior omni philosophorum: id est Aristoteli videtur qd cor sit istarum trium virtutum principium primum in genere membrorum: sed manifestatio operationum primarum istarum virtutum existit in istis tribus principis enumeratis a platoniciis & medicis. In corde enim manifestantur operationes virtutis vitalis. In epate naturalis. In cerebro animalis: & originaliter a corde dependant.

¶ Quomodo apud medicos cerebrum est sentiendi principium: & post hoc quisq; sensus per se habet membrum in quo eius apparet operatio.

¶ Deinde hoc exemplariter declarat dicens: qd secundum sententiam medicorum cerebrum est principium operationis sensus & motus. & sic est principium primum operationis visive & auditivae: & iste operationes non manifestantur in cerebro: immo quilibet sensus habet organum in quo virtute cerebri manifestantur sue operationes: sicut in oculo visiva: & in aure auditiva. ¶ Sciendum qd ex ista littera Auicenna secundum sententiam Aristoteli. patet responsio ad questiones. quia queritur vtrum tantum vnum sit principale membrum quod sit omnium virtutum principium in genere membrorum: quia dicendum est qd principaliter omnes virtutes fundantur in corde velut in minera: instrumentaliter vero & manifestatiue siue secundario virtutis naturalis principium est epar & animalis cerebrum: quauis enim cor in se habeat omnes istas virtutes: non potest tamen ad actus deducere nisi per instrumenta: & non sufficit omnibus idem instrumentum: sicut artifex habens in se artes plures non potest eas ad actum ducere & opera earum manifestare nisi per diuersa instrumenta: & ita cor ad operationes animales vtitur cerebro. Ad naturales vero epe: & quantum ad actus virtutis visuales exequendo habet in se sufficientes instrumenta.

¶ Preterea cum considerat sicut debent & certificari inueniunt rem sicut videtur Aristoteli: & non quomodo ipsi videtur: & inueniunt tractatus suos extractos ex propositionibus sufficientibus & non necessariis: in quibus non assequuntur nisi quod ex rebus apparet.

¶ Comparat has sententias inter se. secundum ostendit qualiter consideratio huius diuersitatis pertineat medico & qualiter non. ibi secunda. Medico autem. ¶ Dicit primo qd quando medici & platonici considerant sicut debent & certificari sicut debent: sicut scilicet requiritur exquisita veritatis inquisitio inueniunt rem sicut videtur Aristoteli. & non sicut videtur eis: & inueniunt tractatus suos: id est conclusiones extractas & conclusas ex propositionibus sufficientibus: scilicet medico & non necessariis in quibus non exequuntur nisi illud quod apparet ad sensum ex rebus: & non quod dicitur ratio naturalis aut metaphisica. ¶ Nota: conclusiones illas quas tenent medici sunt fundate super propositionibus sufficientibus. I. probabilibus. Apud arabes. n. probabilis propositio vocatur sufficiens. I. medico qui sensuali experientia innititur: vt in sequenti parte declarabit. pponebat autem Aristoteli. fundate erat super pponebat necessarius vt in omni multitudine bene

ordinata &c. & multa alia inducebant que supra capitulo de membris declarata sunt.

CMedico autem inquantum medicus non attingit ut consideret que sit harum duarum sententiarum veritas: sed illud considerat philosophus aut physicus debet. Medicens autem cum conceditur ei membra hec prenomina istarum virtutum principia existere non curat in eo quod de esse medicationis considerat an ex alijs habeantur principia que sunt ipsis priora vel non. neque illud ex eis existit que philosophus non ei leuia facit.

Costendit quid considerare de hoc ad medicum pertinet dicēs quod ad medicum inquantum medicus est non pertinet considerare que sit veritas harum duarum sententiarum: sed illud pertinet considerare ad philosophum. s. primum aut physicum. Nam cum sufficiat medico hec prenomina membra esse principia istarum virtutum: secundum quorum scilicet lesionem & impedimentum accidit impedimentum & lesio distincta in operationibus illarum virtutum: non debet tamen curare quantum ad illud quod pertinet ad actum medicationis: an ille virtutes proficiant ab alijs principijs que sunt priora istis vel non: neque illud: id est illa consideratio est ex his que philosophus non facit ei leuia: quasi dicat: ista consideratio est leuis medico: quia non est utilis in opere nec requisita. In alia littera deficit vna negatio: & est sensus: quod ista consideratio non est ex istis que philosophus facit medico leuia: immo ista consideratio est grauissima etiam philosopho: ideo a medico dimittenda.

Circa presens capitulum cadunt aliqua dubia. **C**Primum de quidditate virtutis. si hec tria genera virtutum sunt abinuicem essentialiter distincta, videtur enim primo quod virtus non sit anima essentialiter: quia vna essentia anime virtutes plurificate sunt. vt patet in distinctione generum virtutum posita ab Auienna in littera. Et per idem patet quod ista tria genera sunt abinuicem distincta. Sed oppositum videtur rationabiliter: quia ad producendum operationes viuētis sufficit principale agens quod est anima cum suis naturalibus instrumentis. s. complexionem: compositionem: & unitatem &c. Non igitur oportet poni virtutes essentialiter distinctas ab anima. **C**Secundum dubium. quia non videtur quod omnis operatio proveniat a virtute. In corpore enim nostro multi sunt motus & operationes vt ictus contractio in spasmo replecionalis: quorum causa non est virtus. similiter ifrigidatio stupefactio & huiusmodi non proveniunt a virtute. non ergo omnis operatio provenit a virtute. **C**Tertium dubium est de virtute generatiua. quia non videtur quod virtus generatiua separet substantias spermatis ex humoribus: quia separatio ista fit in membris in quibus complex quarta digestio: vt vigesima tertij. capitulo de causis spermatis: ab illis vero multum distant testiculi: quomodo igitur possunt a tam remotis locis separare. Item talis separatio est operatio virtutis attractivæ quæ alia est a generatiua. Item non videtur quod virtus generatiua sit in testiculis. quia principium & naturalissimum actus virtutis generatiue non provenit a virtute testiculorum: virtus enim testiculorum non concurrat ad fetum productionem: sed solum virtus seminis. Et notum est quod illa non est fundata in testiculis: sed in spiritu gignitivo &c. **C**Quartum dubium circa descriptionem virtutis vitalis. ita videtur spiritus vitalis esse vehiculum operationum naturalium: sicut operationum sensus & motus: vt patet discurrendo per omnes tres modos quibus declarabatur quod spiritus vitalis est vehiculum &c. ergo sicut describitur spiritus vitalis per conservare esse spiritus qui sensus & motus vehiculum existit: etiam dicere potest qui operationum naturalium vehiculum existit. **C**Quintum dubium. videtur quod virtus animalis sit vitalis: & quod ita bene est potens dare vitam spiritus animalis sicut vitalis. primo quia sensus & motus est perfectio posterior. vita vero prior naturaliter: vt supra: sed quicquid habet perfectionem posteriorem habet priorem naturaliter. igitur &c. Item sicut se habet virtus principij ad virtutem principij: ita vir-

tus instrumenti ad virtutem instrumenti: sed in membro quod est principium primum virtutis naturalis necessario est virtus vitalis. quia alias posterius absolueretur a suo priori. igitur in instrumento proprio virtutis animalis reperitur etiam virtus vitalis. **C**Item quia non per aliud argumentum probatur superius quod omnis spiritus motivus est sensibilis: & non e contra. **C**Item virtus & spiritus animalis conservat vitam. quia conservat eam per motum anhelitus quod est principium vite secunda affusum: comento quadragesimo secundo. & prima tertij. capitulo de appoplexia. **C**Item necessaria videtur operatio cerebri ad custodiam indivisi sicut cordis: sed custodire indivisum est conservare vitam indivisum. Et eadem vel similia argumenta adduci possent de virtute naturali ex quo superius ponebatur posterior naturaliter vitali. **C**Sextum dubium. videtur quod virtus naturalis sit naturaliter prior vitali. Primo. quia est communior: inest enim plantis & viventibus vita vegetatiua. vitalis vero viventibus vita sensitiva. Secundo. quia ab ipsa absolui potest in aliqua parte nostri corporis virtus naturalis: non econverso: quia aliqua pars nostri corporis solum vivit vt planta. & sic in ea non videtur virtus vitalis: quia illa non reperitur nisi in viventibus vita sensitiva. **C**Septimum dubium. quia si datur illa virtus vitalis distincta a naturali animalis videtur quod ultra gradus viventium ab Aristotele numeratorum dabilis sit alius gradus. arguitur consequentia. quod quicumque virtus alteri comparata non necessario sequitur ipsam nec e contra constituit gradum vite distinctum a gradu vite alterius: sed virtus vitalis & naturalis sunt huiusmodi. separatur enim virtus vitalis a naturali: vel separari potest: vel saltem sic esse non repugnat: ex quo in nobis est naturaliter prior. similiter animalis a vitali in plantis. ideo &c. **C**Item quicumque virtus comparata ad duas virtutes quarum vna est naturaliter altera prior: non necessario sequitur ex prior nec ex ea necessario sequitur posterior: constituit gradum vite distinctum a quolibet illorum: sed virtus vitalis comparata vegetatiue & sensitivæ est huiusmodi: non enim necessario sequitur vegetatiua vt patet in plantis: nec ex ea necessario sequitur sensitiva: sed est ea naturaliter prior. igitur &c.

Ad primum Communis responsio est. quod virtus prior proposito pertinet duplex: scilicet principalis & instrumentalis. prima est animalis dicta virtus vitalis inquantum est operationum vitalium productiva &c. Altera vero instrumentalis: & illa est instrumentum vel temperamentum quo erit anima in iam dictas operationes: sicut vitalis virtus est temperamentum anime in corde vel spiritu quo erit in operationes vitales. Animalis vero est temperamentum quo erit in operationes animales: & sic de alijs. virtus vero vitalis animalis & naturalis primo modo dicta non differt essentialiter ab anima: sed secundo modo dicta differt essentialiter ab anima: & plurificatur & diversificatur secundum genus anime vna existente. vna enim existens anima distincta requirit temperamentum ad producendum operationes animales naturales & vitales. & taliter sumendo virtutem distinguunt auctores invirtutes influentes & innatas. principalis cum virtus omnis est innata vt patet: sed instrumentalis aliqua est influens: aliqua innata: puta temperamentum tale vel tale. Sub hoc etiam sensu dicunt cor influere virtutem vitalem epar naturalem & cerebrum animale. **C**Notum est. n. nullum istorum membris influere animam: sed temperamentum ad exercendum tales vel tales operationes anime. Et secundum hanc responsionem patet. quod preter animam complexionem & compositionem cum quibus operatur anima non sunt in nobis requisite potentie superaddite. **C**Datet etiam secundum hanc responsionem qualiter genera tria virtutum abinuicem distinguantur vel non. **C**Quidam tamen huic inbecilliter vie dicunt virtutem quandoque sumi pro eo quod principaliter significat hoc nomen virtus in recto: sic virtutes anime non sunt nisi anima: quandoque vero pro anima cum dispositioibus requisitis ad actiones anime producendas: sic virtus non est anima: sed aggregatum quoddam ex anima & huiusmodi dispositioibus requisitis: & secundum hanc distinctionem respondeatur ad questionem per. **C**Ratio autem magis antiqua tenet quod per alias

z dispositiones iaz dictas in anima distinguuntur virtutes seu potentie fundate in ipsa que sunt proprietates quedā naturales anime per quas mediante temperamento sibi oppositōnato anima cordis pducit operationes vitales: cerebrā vero animales zc. ¶ Et cōsequenter. qz ad producendum operationem quācūqz animati cōcurrit triplex principii: vnum principale: z illud est anima. Anima enī est illud quo primo viuimus z sentimus zc. Aliud vero est instrumentū purum z operationi proximum sicut complexio z compositio. Aliud vero est inter hec medium. s. principale et instrumentale secundū quid. quia respectu anime est instrumentale: respectu vero complexionis est principale z directiui. z hec est virtus vel potentia anime. Forma enim opatur per suam virtutem: virtus vero per complexionem. sicut anima artificis in producendo opus artis est principale agēs z instrumentum artificiale: vt securis vel malleus est instrumentale purum habitus vero artificis est instrumentale respectu anime. principale vero respectu instrumenti. Anima enī p artem mouet instrumentum ad opus artis producendum. ¶ Et secundū hoc concedunt potentias anime siue organicas siue non organicas esse ab anima essentialiter distinctas. z qz sunt proprietates anime in anima fundate aut i composito. ¶ Ad hoc aut saluandum adducunt plures suauiones. prima est. Non minus prouida debuit ēē natura circa perfectionem animatorum qz inanimatorum: sed res inanimatas insigniuit virtutibus formas consequētibz distinctis a formis z complexionibus earum vt magneti virtutem dedit at trabendi ferrū: reubarbaro vero coleram. igit etia res animatas debuit similibus z adhuc nobilioribz virtutibus insignire: quibus anima exeat in actiōes anime propositas. ¶ Itē non minoris potētie videt natura qz cōsuetudo. sed cōsuetudo dare potest anime virtutem per quā habilitat ad actiones suas vt patet de virtutibus moralibus z intellectualibus. igitur natura dare potest aliquas virtutes naturaliter insitas anime. ¶ Itē attractio que fit virtute attrahente grossū z relinquentē subtile prouenit ab anima mediante tēperamēto z calore naturali membris z virtute: quā formam specificam vocant. igitur ad attractionem factas a virtute concurrunt triplex principium. vñs primum. s. anima. Alterum instrumentale. s. calor naturalis. z tertius mediū. s. forma specifica vel virtus. igitur hec virtus attractiua est propter calorem superadditū anime z calori naturali: z quā ratiōe virtus attractiua est sic distincta ab ea: eadē ratiōe digestiua retentiua. z sic de alijs. ¶ Item ab eodem membro proueniunt mediante complexionē vna z temperamēto vno operationes pārie: vt attractio z expulsio. igitur oportet has operationes contrarias in aliqua contraria principia reduci: sed non in essentias anime contrarias nec temperamenta contraria. igitur in virtutes contrarias. z sic essentia anime vna z simplex per complexionem vnam producit actus oppositos: per virtutes tamen contrarias seu contrariōū productiuas: sicut anima artificis eodem instrumento per contrarias volitiones z affectiones contraria opera producit. z fundatur augmentum super bec: qz idem principium naturale vt naturale distinguitur. contra voluntarium secundū idem non potest contrarios effectus producere. ¶ Quod etiam ista tria genera virtutum sint abinnicem distincta sua deri potest. primo. quia vna istarum operante alia quiescit vt patet. de animali in somno z naturali. ¶ Item destructa animali remanet vitalis vt in membro paralitico. ¶ Item vna fortificata altera debilitatur vt patet. ¶ Item obiecta diuersa habēt principia diuersa: actus diuersos: fines diuersos: vt p3 discurredo. Si quis bec motiua soluere voluerit facile poterit ex his que pluries tacta sunt in precedenti capitulo. ¶ Ad secundū dubium conceditur in nobis fieri operationes aliquas que communiter sumendo operationem dicunt operationes: quāuis non proueniant a virtute: sed hoc non est contra Auicennā qui sumpsit operationem proprie vt supra notatum est. vel dic qz nulle operationes sunt debite animato in quātum animatum est quā ille a virtute proueniant vt patet intuenti. z sic intellexit Auicenna. ¶ Ad tertium puto nō esse verisimile qz testiculi per totū corpus diffundāt virtutem per quāz separent ab omnibus membris vel humoribus eorum substantias spermatis: sed credendum est qz nutrimentū quod superfluit a digestionē

quarta membrorum reingreditur venas z pellitur a virtute de porositatibz membrorum ad venas capillares: ex illis etiā ad maiores donec tandem ad venam concavam magnam perueniat: z tandem in vasa seminaria ad testiculos transit illud commixtum cum materia nutrimentali debente nutrire testiculos: vbi virtute testiculorum separat materia spermatis a materia nutrimenti vasorum z testiculorum z trāsmutatur in spermā: z hec voluit Auicenna. ¶ Ad confirmationē dicitur. qz virtuti generatiue spermatis ministrat virtus attractiua. sicut enim virtuti nutritiue ministrat attractiua z retentiua zc. ita z generatiue. virtus igitur generatiua spermatis mediante virtute attractiua separat substantiam spermatis zc. z mediante virtute retentiua retinet illud. z sic de alijs virtutibus ministrantibus. ¶ Ad aliam confirmationem dicitur. qz virtus testiculorum est illa que principaliter est generatiua fetus: eo qz virtus spermatis agit tāquā instrumentum z idolum eius. z ideo licet virtus que est intestinalis non concurrat actualiter: concurrat tamen virtualiter. ¶ Ad quartū dubium conceditur qz spiritus vitalis ita est vehiculū operationum naturalium sicut sensus z motus: expresse tamen de sensu z motu. primo quia sunt operationes digniores z nobiliores. secundo quia manifestiores sunt qz operationes naturales. tertio qz in hoc omnes conueniunt qz spiritus animalis generatur ex vitali: non sic aut conueniunt de naturalibus: immo apud multos ambiguum est an dandus sit spiritus naturalis distinctus a vitali. videtur enim saluari multum principatus epatis in generando sanguinem. ¶ Ad quintū dicitur. qz quicquid habet formaliter perfectionem posteriozem: habet z formaliter perfectionem priorem. Non tamen necessario quicquid virtualiter vel instrumentaliter habet perfectionem posteriozem eodē modo continet priorem: potest enim aliquis spiritus esse conueniens instrumentum virtutis posteriozis z non prioris: sicut spiritus oculi est conueniens instrumentum visionis. sed non est conueniens instrumentum generationis aut nutritionis aut augmenti. ¶ Contra. sic se habz actus ad actus sicut virtus ad virtutem: sed virtus posterioz nō potest ab solui a priori. ergo nec actus posterioz. z si sic. ergo omnis spiritus producens actum posteriozem producit priorem. Neganda est maior. licet enim virtus auditiva aut visiva nec cessario presupponat tactuam: nec ab ipsa aliquo modo ab solui possit. hoc enim solo sensu cum alias prouatur necesse est mori: actus tamē videndi absolui potest ab actu tangendi. ¶ Potest tamen probabiliter sustineri qz quilibet spiritus tam naturalis qz animalis vitam conseruet in quantū instrumentum vitalis vel inquantum in eo aliquid de virtute vitali spiritus vitalis ex quo fuit genitus derelictum est. sed hoc non concludit qz sit spiritus vitalis vt patz. ¶ Ad confirmationem patet neganda esse similitudinem illam vt dictum est. ¶ Ad aliam cum dicitur. qz arguitur superius qz omnis spiritus motiuus est sensitiu⁹: dicitur hoc esse verum: sed illa probatio non est efficax. ¶ Ad alias confirmationes dicitur. qz vitalis spiritus differenter conseruat vitam z spiritus animalis. quia spiritus vitalis per se z immediate: spiritus vero animalis mediate z per accideēs: vt plures alias declaratur est. ¶ Ad sextū dicitur qz virtus naturalis est prior communitate virtute vitali: perfectione tamen z causalitate prior est vitalis virtus virtute naturali in his in quibus vtraqz virtus est reperibilis: sed de hoc plus videbitur inferius. ¶ Pro alia vero confirmatione dicitur qz in nulla parte nostri corporis reperibilis est naturalis in qua non sit etiam vitalis: vt infra capitulo de virtute vitali. ¶ Ad septimū dicitur negando consequētiā. z negatur vltterius qz quēcūqz virtus alteri comparata que non necessario sequitur ad ipsam: nec econtra constituit gradū vite distinctum a gradu vite illius. patet enī qz virtus visiva comparatur olfatiue: z non necessario sequit ex ipsa nec eodē tra. Non tamen gradum vite distinctus constituit: qz vtraqz continetur sub gradu vite sensitiuorum. ¶ Ad alias confirmationem videbitur infra capitulo de virtute vitali. z patet etiam facilliter. ¶ Similiter facilliter soluitur instantia contra minorem de virtute tactiua cōparata vegetatiue z olfatiue. Illa enī non necessario sequitur ex negatiua: nec ex ea necessario sequitur olfatiua. z tamen non constituit gradū vite distinctum vt p3.

Cap. II. Quod est de virtutibus naturalibus quibus ministratur.

Virtutum vero naturalium alie sunt que sunt ministrantes alie sunt que sunt ministratæ.

Post generalem diuisionem virtutum exequitur specialiter determinatio de membris diuisionis. Et primo de virtutibus naturalibus. scdo de vitalibus, tertio de animalibus, ibi secunda. Virtutes autem animales ibi tertia. In virtute autem animali. Primo ponit diuisionem quandam, scdo subdiuisionem, ibi secunda. Et ministratarum quidem. C. Primo dicit qd virtutum naturalium alie sunt ministrantes et alie sunt ministratæ. C. Sciendū pmo. qd l3 multiplex summa naturale. s. vt distinguit contra violentiam, ptra pternaturale, ptra causale, cōtra artificia le. s. voluntariū. et cōtra cognoscitū. C. In pposito p naturale virtutē vt melius et clarius infra declarabit intelligere debemus virtutē in nobis circa alimētū sine cognitione operationis nō preparatē spūs vel instrm virtutis animalis seu cū cognitione operationis: sicut ē nutritiua et augmentatiua. Et p hoc qd dicitur circa nutrimentū operatiua sine cognitione differt ab aliis. Et ex hoc qd nō preparat instrm zc. differt a vitali. C. Sciendū scdo. qd necessitas ponēdi quādam virtutes nāles ministrantes et aliquas ministratas sumit ex hoc qd virtutis z operationis naturalium quedā habet rationem finis quedā vero ordinatoz ad finem: et qz finis melior ē et pfectior ordinatus ad finem. Ideo vtutes hñtes rōnes finis sunt pfectiores et meliores. Et qz inter ea que sunt eiusdem ordinis imperfectius subserviunt z ministrat pfectiori. Ideo virtutes et operationes imperfectiores subserviunt z ministrat pfectioribz. Et quo p3 causa vitatū līe. Omnis. n. vtus nālis aut habz rōnes finis vel ordinatus ad finem. s. pmo: est ministrata. s. scdm ministras. Et ex hoc p3 quid per virtutē ministratā naturalem: et quid per ministratē debemus intelligere. Per ministratē debemus intelligere virtutē alteri subservientē p operatōe necessaria ad custodiā vel integritatē individui aut spēs. Contra vero p virtutes ministratas intelligere debemus vtutes huiusmodi: seruiliū seu ministrari recipientes, vtz autē de virtutes ministratæ: z ministratæ sunt necessario distincte videbit in dubijs lralibus.

¶ C. Et ministratarum quidem duo sunt genera. vñ gen⁹ ministrat i re nutritiis ad hoc vt idū indū remaneat: qd in duas partē species nutritiua et crescitua. et alterz genus ministrat i nutritiis ad hoc vt remaneat spēs: qd ē i duobz diuidentē spēs in generatiua et formatiua.

¶ Donit subdiuisionem determinatio de membris diuisionis supra posite. Et primo determinat de virtutibz ministratis. scdo de ministrantibus. ibi scda. Virtutes vñ nāles. Primo ponit subdiuisionem. scdo tractat eius membra. ibi secunda. Virt⁹ vñ nutritiua. C. Dicit pmo. qd duo sunt genera virtutum ministratarum. qz vñ est genus qd ministrat in re nutritiis ad hoc vt pseruet individū: et illud diuidit in duas species. s. in nutritiua et crescitua: aliud vero ministrat in re nutritiis ad hoc vt pseruet species: et diuidit in generatiua et informatiua. C. Sciendū pmo. qd l3 Aulcē. describit vtrūqz genus virtutis ministratæ p ministrare: non tamē describit per ministrare virtuti precipue naturali eiusdē generis: sed describit per ministrare fini qd est individui aut speciei permanentia aut etiā per ministrare actui quo ille finis attingit. C. Sciendū scdo per rem nutritiis intelligere debemus materiam nutrimentale circa quā operat tam nutritiua qz augmentatiua: similis itaqz generatiua qz informatiua. Ex quo p3 qd sicut iste due virtutes sub vno genere comprehendunt: ita et eoz obiecta. omni enim istaz virtutū obiectū est nutrens siue materia nutrimentalis: l3 nō scdm eandē rōnez vt p3.

¶ Virtus vero nutritiua ē illa que nutrens in nutriti cōuertit similitudinē: ideo vt p ipm re/ stauratiōe eius recuperet qd dissolutū fuit.

¶ Nunc pertractat membra subdiuisionis posite. et pmo notificat virtutē ministrantē ad individui permanentiā. scdo speciei. scda ibi. Generatiue vñ. Primo notificat nutritiua. scdo crescitua. tertio cōperat has virtutes inter se. ibi se

cunda. Virt⁹ at crescitua. ibi tertia. Nutritiua vñ. C. Dicit pmo qd virtus nutritiua ē illa que cōuertit nutritiis in similitudinē nutritiui ad hñc finē vt per nutrimentū recuperet re stauratiōe eius qd dissolutū fuit. C. Sciendū pmo. qd Aulcē. notificat nobis virtutē nutritiua ex multis. pmo ex obiecto dum dicit nutritiis a quo z nutritiua dicta est. scdo ex actu et operatione: dum dicit: Cōuertit: talis enī cōuersio est operatio virtutis nutritiue. tertio notificat ipsaz ex termino sui motus. vltimo ex fine dī dicit. Ideo vt ppter ipsaz zc. Ad hoc enī sit ista operatio a virtute nutritiua vt restauret zc. C. Sciendū nō. qd nutritiis vñ est illud qd ē pprie obiectū vtutis nutritiue: z nō futurz nutritiis: vt infra. C. Sciendū tertio p similitudinē nō esse intelligēdā similitudinē accidentale solā: imo virt⁹ nutritiua deducto impedimēto nō assimilari nutrens nutritio solā accidentali: s. etiā subali vt infra videbit.

¶ Virtus autem crescitua ē illa que i totius corporis dyametrīs addit secundū pportionalitatem naturalem: quatenus ipm ad finem augmenti pducit p illud qd ipsuz ex nutritiis igrēdit.

¶ Notificat crescitua: et in finis vult qd crescitua virt⁹ est illa que addit scdm pportionalitatem nālem in dyametrīs totius corporis: vt ipm ēt individū pducit ad finem augmenti per illud qd ipz ingredit ex nutritiis. C. Sciendū pmo. qd Aulcē. notificat virtutē augmentatiua ex multis. pmo ex parte cui attribuit crescitua seu augmentū dī dicit. Totius corporis. scdo ex parte eius operationis dī dicit. Addit. talis. n. additio quantitatis ē operatio virtutis crescitue. tertio ex parte modi dī dicit. Scdm pportionalitatem. quarto obiecti dī dicit. Per illud qd ex nutritiis. qnto ex pte finis dī dicit. Quatenus ipsuz ad finem augmenti pducit. C. Sciendū scdo vt declaratiū ē scdo celi. in corpore nō signabiles sunt sex differentie positionis sub tribus prietatibus pte. s. Prietate qd est iter sursum z deorsuz. Prietate que ē iter dextrū z sinistrū. et tertia qd est iter aī z retro. Iste ergo sunt sex differentie positionis terminatæ per tres lineas mensurantes magnitudines corporis nostri. qz linea que est a sursum in deorsuz mensuratur corporis longitudinē. que vero inter dextrū z sinistrū latitudinē. et que ē iter ante z retro pfunditatē. et iō sō l3 tres ponimus corporis diuisiones. qz nō sunt plures linee differentiaz positionis tam dictaz terminatiue. et se ad angulos rectos irrefecantes. Ad nāles igit crescentiā requirit ipsam fieri scdm tres dyametros signatas: ita vt inter istas diametros seruet pportionalitas nālis. C. Sciendū tertio. qd p pportionalitatem intelligere debemus vt sumit qnto euclidi: similitudinē pportioniū. Et n. pportionalitas similitudo pportioniū. nec est arithmetica pportionalitas. qz semper seruat equalis excessus membri excedētis ad excessū. Nec etiā seruat pportionalitas geometrica. qz nō semper seruat similitudine pportio geometrica: s. seruat pportionalitas naturalis. qz qñs nālis erat pportio istaz dyametroz aut augmentum talis sublato impedimēto accidentali reperit posterius. Qualiter aut intelligēda sit illa pportionalitas nālis declarabit infra i dubijs que circa istam mouebunt.

¶ Nutritiua vero virt⁹ crescitue seruit: eo qd nutritiua quādoqz affert nutrens ei qd dissoluitur equalē: quādoqz minuz: quādoqz plus. Sed crescitua nō erit nisi cū quod ingredit plus fuerit: eo qd dissoluitur.

¶ Comparat has virtutes inter se. scdo remouet dubiū. tertio declarat operatiōes et actus nutritiue virtutis. scda ibi. Ad istā. tertia ibi. Nutritiue. C. Dicit p qd nutritiua seruit crescitue afferēdo. s. de nutrimento plusqz sit illud qd dissoluit. C. Sciendū qd nutritiua seruit crescitue: p afferēdo plus zc. scdo substantificā excecationē membrorū prohibendo quare saluaf membrorū extēsiuitas p quā sit augmentum.

¶ Non tamē totū qd taliter existit est crescitua. Impinguarī. n. post macredinē etate cōsistentie est huius secte: nō tamē ē crescitua. nō est. n. augmentū nisi illud qd secundū naturalem pportionalitatem in oibus existit dyametrīs: quatenus ipm ad crescentie pducit com/

plementū. Deiceps vero post hoc nullo modo ē ibi crescitia: et si sit ibi impingatio: quē admodū ante consentiā non exiit etiā ariditas: et si sit ibi macredo: licet illud longius exi fiat et a necessario exiens magis.

Remouet dubiū, aliquis. n. crederet qd temp si restaurat plus qd resoluū sit crescitia: h̄ hoc nō est. qz homo cōsistēs post macredinē ipinguari pōt et nō augeri. qz nō ē crescitia nisi seruet pportionalitas naturalis scdm tres dyametros vt vniū debita q̄ritatē attingat: ideo h̄ sit impingatio post cōsistentiā: nō tamē ē ibi augmētū: sicut in pueritia pōt eē macredo quāuis ibi non sit ariditas. l. diminutio: h̄ illud. s. corpus augeri in cōsistētia sit longius a vero siue sit magis exiēs a necessario. qz plus tēdit ad impossibile. qz possibile ē diminiui pueritia zc. h̄ nō ē pole cōsistētē vere augeri.

Circa hanc materiam cadūt dubia non pauca:

Primum videt qd taz nutritiua q̄ augmētatiua q̄ ē generatiua sint v̄tutes ministrantes. Plur tritiua. n. seruit crescitie vt v̄tutes ē in lra. Augmentatiua ēt seruit generatiue vt infra in fine capli. generatiua ēt et nutritiua seruit informatiue vt infra. Igit illa diuisio in ministrantes et ministratas ē icōueniēs. C̄ Itē omniū istaz virtutū ē obiectū vniū. Igit iste nō sūt difficiles. qz potētie distinguunt p act⁹ et actus p obiecta. C̄ Itē signet in stomaco aut in epate virtus digestiua et nutritiua. et arguit sic. huius digestiue siue cōmunitis siue p̄prie: et hui⁹ nutritiue ē idē obiectū et idē instm. qz totus calor stomachi et sili epatis inflūēs et inatus agit ad eius digōnem cōmūne et p̄prie: et ille idē calor totus agit ad eius nutritiōē. idē ergo est instm digestiue et nutritiue. et sili arguit de alijs virtutib⁹ mēbroz simul exstibus: quāquā vna dicat ministras et alia ministrata. et sic obiectus et instm erūt idē. et per cōsequēs iste virtutes nō sunt difficiles. C̄ Secūdu dubiū est. quare bec diuisio virtutū ministratū et ministratāz posita ē ab Auicē. magis de virtutibus naturalibus q̄ aialibus aut vitalib⁹. Ita. n. inter vitales alique se habēt p modū finis et alique p modū ordinatōis ad finē: et sili in aialibus sicut in naturalibus. C̄ Tertiū dubiū. qz virtus augmētatiua nō videt requirā ad indiuidū pmanētiam. C̄ Et sane. n. actus et operatōe virtutis augmētatiue remanet indiuidū: et cōseruat: nō illa ē necessaria. C̄ Quartū dubiū: est cōtra descriptōē virtutis nutritiue. qz illa descriptio videtur cōpetere virtuti digestiue. virtus. n. digestiua epatis stomachi mamillaz et testiculoz cōuertit suū digestibile in similitudinē suā: et tñ nō oēs sunt virtutes nutritiue. C̄ Itē qz virtus generatiua cōuertit generabile in similitudinē generantis. C̄ Item qz nō est possibile fieri restauratiōē eius qd dissoluit. qz tunc vita posset perpetuari. C̄ Itē nō semp naturaliter possibile ē vt fiat recōpēlatio p restauratiōē ei⁹ qd a corpore dissoluit: h̄ nulla ē virtus agēs vt attingat naturaliter finē impossibile. Igit zc. p̄ maior. qz in senectute illud ē impossibile. C̄ Item ex ista diffinitōe sequitur qd semper ante restauratiōē quālibz pcedit resolo. ideo. n. conuertit virt⁹ nutritiua nutritio in sui similitudinē vt recuperet p restauratiōē id qd dissolutū fuit. et p̄prie ante actōē illā virtutis nutritiue fuit facta resolo: sed arguit qd non. primo qz ita potēs est calor naturalis et potēti⁹ ad nutrimentum p̄prie nature mēbro cōuertendū in substantiā mēbro q̄ ad resoluendum humidū membrale. als. n. p totā pueritiā nō plus restauraret qd resoluere. ergo nō citius faciet in membrō resoluēdū humidū substantiā q̄ faciat restauratiōē. et p cōsequēs ante restauratiōē nō pcedit resolo. C̄ Item positis causis naturalibus ad effectū pducēdū sufficētib⁹ pducit effectus: sed quāuis nulla resolo pcecesserit post instans generatiōis fetus p tēpus stabunt cause sufficētes restauratiōis. Igit zc. p̄batur minor. qz stabit agēs materia. s. nutritiūz finis. l. vt fetus suā pfectam quāritatē attingat. Igit zc. C̄ Item quādiu viuunt aial tam diu nutritur secūdo de aia: sed nō prius sit in aial resolo qd viuat. Igit nō p̄us sit resolo qd nutritio. Et alia plura pro illo adduci possent. C̄ Quintū dubiū. An virtus crescitia et nutritiua sint vna virtus vel diuerse. videt. n. qd vna. qz idē ē obiectū. idē ē instmētū et subiectū. Igit zc. videt aut qd sint difficiles. qz destructa vna altera manet. destructa. n. augmētatiua virtute remanet nutritiua. vt p̄z in senectute et in cōsistentia.

C̄ Sextū dubiū. quid p hāc pportionalitatē naturālē iel ligat Auicē. dū dicit: qd virtus augmētatiua addit in trib⁹ dyametris totius scdm pportionalitatē naturālē. videt. n. hoc non esse verū: cū experimēto pateat vniū mēbroz plus alijs crescere. vt p̄z in naso et multis alijs mēbris. C̄ Septimū dubiū. qz videt qd in etate cōsistēdi possit fieri verum augmentū: p̄mo qz sic se h̄z diminutio ad etatē crescitie sic augmentū ad etatē cōsistēdi vel decrecitie: h̄ in etate crescitie pōt fieri vā diminutio. qz pōt scōz oēs dyamet⁹ fieri maior resolo qd restauratio. Igit zc. C̄ Item sanguineus pōt in etate cōsistentie vere augeri. Igit zc. assumptū probat. qz virtus restauratiua in p̄mo instanti p̄sistentie sanguinec ē multo fortior qd in colerico in primo instanti siue cōsistentie. Igit tur plus sufficit scdm omnē dyamētrum afferre qd virt⁹ nutritiua colerici et cū hoc est in sanguineo resolutio minor qd in colerico. ergo si in colerico sufficit virtus restauratiua secundū omnem dyamētrū tantū restaurare qd resoluū: sufficit in sanguineo plus restaurare qd resoluū secundū oēm dyamētrū. C̄ Forte diceret negādo p̄am. qz ad augmentum requirit extensio que nō pōt fieri in sanguineo cōsistentie. C̄ Cōtra. in p̄sanguineo sili ē est humidū extensibilis qd in mlico in aliqua certa parte siue adolecētie: et calor de bens extēsiōē facere est fortior: cū igitur per totā adolecētiā in melacolicō possit calor extēsiōem facere: sequit qd in sanguineo in aliqua parte cōsistentie poterit. p̄batur maior. qz in principio cōsistentie est humidū extēsiibilis in sanguineo qd in mlico. Igit in aliqua pportione: sit Igit qd in tu plo: et sequit qd in p̄ncipio p̄sistentie est in sanguineo humidū extēsiibilis qd fuerit per tēpus ante in mlico: sed continue ante in mlico erat humidū sufficēs ad extēsiōem. Igit zc. C̄ Itē magis extēsiibile est humidū in sanguineo vel temperato in p̄mo instanti p̄sistentie qd in mlico: et calidū potēti⁹ ad extēsiōē faciendā. Igit tardius desinet in sanguineo calidū posse facere extēsiōem qd in melacolicō: sed tunc p̄mo desinet in melacolicō. ergo per tēpus post poterit in sanguineo facere extēsiōē. et per cōsequēs in etate cōsistentie zc. C̄ Istud argumentū vltimū apparentius est sanguineo et melacolicō equaliter distantibus a primo instanti cōsistentie: et similiter de sanguineo aut temperato cōparato colerico. C̄ Vltimū dubiū. Quare ppter virtutē aliquando posse addere scdm pportionalitatē naturālē in dyametris totius ponit virtus augmētatiua: et ppter diminutiōē fieri secundū pportione eandem nō ponit virt⁹ diminutiua.

Ad hec dubia

respondetur. C̄ Et primo ad primum dixerunt quidā qd virtutes ministratę sunt solū respectu ministratūz eis ministratę: inter se tamē sunt ministratę et ministratę: sic nutritiua est ministras crescitie et nutritiua et crescitia generatiue: et generatiua et immutatiua p̄ma informatiue. sed hoc nō videtur repugnare diuisioni posite. qz iste virtutes non sunt ministratę et ministratę respectu eiusdē virtutis. C̄ Cōtra. qz tunc per idē cōcedendū foret tam digestiua stomachi qd et epatis esse virtutes ministratę. qz digestiue stomachi ministrat attractiua et retētiua: et digestiue epatis ministrat digestiua stomachi: qd nō videt consonare lre. Ideo dixerūt alij qd aliud est seruire alteri et aliud est ministrare. seruire enim dicūt quicqd alteri aliquaz offert vtilitatē: ministrare vero dicūt qd offert vtilitatē maiorem qd sibi: sic cōcedendū est digestiua ministrare nutritiue: quoniā digerendo maiorem facit vtilitatē nutritiue qd sibi. C̄ Contra tamen hāc respōsiōē videt instantia de immutatiua p̄ma et generatiua respectu informatiue. Alij dixerūt qd inter virtutes est ordo sicut inter artes quaz alique preparant materiā: ille dicunt ministratę. Alique vero inducunt formā et ille sunt ministratę. qz igitur digestiua preparat materiā et nutritiua inducit formā. ideo digestiua nutritiue preparare dicūt: sed nō sic de nutritiua respectu crescitie. C̄ Adhuc bec respōsiō videt recipere instantiā de generatiua et immutatiua p̄ma respectu informatiue. iste enim preparat materiā: et informatiua inducit formā. C̄ Aliter potest dici. preparatio est duplex quedā cōmūis et quedā p̄prie. exēplū primi: sicut digestiue cōmūi attractiua. exēplū secūdi: sicut attractiua p̄prie retēdi. C̄ Ad p̄positū vocat Auicē. virtutes ministratę que ministrat siue preparant preparatione cōmūni: sicut digestiua stomachi epatis et v̄paz ministratę ve-

ro que non preparant cōmuni preparatione hac: sed si mini-
strant illud sibi ministeriū sine preparatio est particulare
limitatū. ppter hoc digestiua particularis mēbri sicut of-
fis nō pprie dicitur ministrā: licet seruiat nutritiue; immo
ipsa cōprehendit sub nutritiua: vt collr in littera. ¶ Cōtra.
qz tunc et generatiua spermatia dicere ministrās ē effect in-
ter virtutes ministrātes numerāda. qz videt digestio com-
munis. ¶ Dicendū q ista virtus cōis cōcēnit materiā nō
cōmūnem pro suo obiecto: sed determinatā ad limitatā for-
mā. s. fetus: sic aut nō est digestiua epatis stomachi et venarū.
Sed qd de hoc sit dicendum habebit in questione. ¶ Ad
cōfirmationem dicit q idē est generale obiectū istarū virtu-
tum. s. nutritiue: sed nō appropriatū virtutis. n. digestiue sto-
maci et obiectū cibū epatis: chylus aut humor: sed virtutis
nutritiue ē crescitue obiecta appropriata sunt due humidi-
tates mēbri: qz generatiue vero substantia spmatica. ¶ Ad
aliā confirmationē dicit q distincte virtutes mediante co-
dem instrumēto circa diuersa et vario modo disposita obie-
cta possunt varias operatōes pducere: vt virtus digestiua
stomaci mediāte toto suo calore ex cibo chylū generat: et nu-
tritiua existēs in stomacho mediāte eodē calore ex sanguine
humiditates secūdas generat: et ex hūiditatibz secūdis rege-
nerat substantiā mēbri resolutā. Et ita dicerēt ponētes istas
virtutes esse potētias vel pprietates fundatas in potentia
anime. sed tenēdo quod virtus non differat ab aia vel tēpe-
ramēto que in ordine ad alias et alias operationes est alia et
alia virtus ad sensus datū: p q anima mediāte cōplexione
vel temperamēto ex variis obiectis pōt varias operatōes
pducere: vt ex cibo chylū: ex sanguine humiditates secūdas:
et ex illis partē mēbri. et sic virtus essentialiter vna. s. aia ē
virtus digestiua cōmunis in tota substantia stomachi: et nutri-
tiua sibi: sed ē attractiua in vilo longitudinali: et retentiva in
transuersali: et expulsiua in latitudinali est virtus nutritiua di-
gestiua propria et cetera: in ordine ad aliud obiectū. vt p ex
dictis. Et ex hoc vltērū p q si p virtutē intelligimus tem-
peramētū non semp eadē esset virtus ministrās et ministrā-
ta. Et multa alia sequūtū que intūcti nota sunt. ¶ Ad secū-
dū dixerūt quidā. ideo magis de naturalibus hanc diuissi-
onē positi esse. qz manifestior apparet seruitus et preparatio
qz in alijs. ¶ Vel pōt dici q tacuit de alijs tanqz de facile in-
telligibili p hoc quod de naturalibus dixit. ¶ Ad tertium.
Pōt est dici pmo q ad hoc q indiuiduū possit p suas etates
decurrere cōueniēter requirit virtus augmētatiua saltes a
principio vsqz ad pñsentia. Non enim indiuiduū per suas
etates pueniēter decurreret: nisi per augmētū debitā quā-
titate attingeret. Ij p aliquo tēpore nō necessariū sit actus
eius: sicut etiā generatiua decremētū necessariū ad speciem
cōseruationē: quāuis nō sit indiuiduū in omni etate potens
ad operatōes generatiue. ¶ Aliter dicitur q facit ad indiui-
duū pmanētiam in esse perfectio: Ij nō in esse absolute. ¶ Vel
dicit vt alij q ois virtus ministrata naturalis ministrat ad
indiuiduū pmanētiam vel perfectionem siue integrationē.
¶ Ad quartū dicit q virtus digestiua aliter cōuertit dige-
stibile i similitudinē: et alr nutritiua: qz digestiua dat digesti-
bili suā similitudinē accidentālē et nō substantiālē: sed nutriti-
ua dat virtūz. stomachus. n. ex cibo p virtutē eius digestiua
nō generat stomachū aut partē eius: sed nutritiua mēbri ex
materia nutritionis generat partē membro similē in sub-
stātia et accitibus nisi fuerit phibens. ¶ Ad cōfirmationē
dicit q verum est q nō semper pōt fieri p restaurationē in-
tegra recuperatio eius qd resolutū fuit sicut in senectute quā-
diu tñ durat. Tūta sit aliqua et aliquanta recuperatio p restau-
ratōes: et hoc sufficit in pposito. ¶ Ad aliā cōfirmationē di-
cunt qdā q scdm plurimū anteqz fiat restauratio pcessit re-
solutio: nō in semper nec necessario. et iō scbz plurimū sit nu-
tricatio ad recōpensatōes eius quod fuit resolutū: et hoc vo-
luit Aliuicē. hic. et tertia can. fen. xxi. scdo caplo. s. de hoc sa-
tis dictū est in questioe generali. ¶ Ad quintū. Qualiter
respōdendū est p ex dictis scdm varias positōes. Ij aut idē
sit obiectū nutritiue et augmētatiue: nō in scdm eadē ratio-
nem: qz vt trāsmutabile ē obiectū virtutis nutritiue. vt ve-
ro ē quātū augmētatiue. alr ēt opatur virtus vt nutritiua
et vt augmētatiua. vt. n. nutritiua equaliter oibus mēbri se-
cundū ppositōes siue quantitatis affert alijs pibus et mēbro
pporionali et fortioris virtutis de se plus apponet. Sed au-

gmentatiua secundū naturalem exigentiam et pportio-
nem vt ab vno mēbro trahat et alteri mandet: sicut p de ca-
pite qd in pncipio multū auget respectu ieriorū mēbroz: in
processu vero nō: vt Aliu. secūda serti: naturalū pmo capi-
tulo. Qualiter aut sit respōdendū apud ponētes virtutes et
potētias anime non esse distinctas ab anima vel suis tēpera-
mentis: p ex dictis. ¶ Ad sextū dicit a quibūda. q per na-
turālē pportionalitatē intelligi debet pportionalitas termina-
ta: qz omniū natura cōstantiū et nō placet. ¶ Aliter dicit
q ad debitā indiuidui integritatē requirit debita lōgitudo
latitudo: et pfunditas: aliquāta tñ lōgitudo est certa latitudo
ne et pfunditate esset pportionalitas nature qz aliā natura
nō cōueniret: et contra. Pportionalitas vero naturalis ser-
uatur in augmēto quādo inter bas dyametros seruatur in
crescētia pportio dyametroz scdm q maxime nature pro-
portioant. Ista tñ habet magnā latitudinē. Et ideo instan-
tia de naso nō cōcludit: vel si illud aliquādo accidit ē ppter
causam accidentālē seu accidentāliter impediētē: aut pmo-
tem augmētū plus in vna parte qz in alia vltra nature con-
ueniētia: sicut p de catulis parulis habētibus quādoqz cru-
ra longa multū: caput valde grossū: et vtrūqz minimū ppter
angustia locoz in quibz seruant. ¶ Ad septimū dicit
tur nō esse possibile augmētū vtz fieri in cōstētia: Ij alias
dederim modū pbabiliter sustinēdo oppositū. Et negat q
sibi se bz diminutio ad etatē crescētis et. facile enim in etate
crescētis pōt phiberi augmētū: sed nō pōt in etate cōstē-
tie pmoueri augmētū: qz nō pōt mēbris terrestificatis
de nouo dari extēditilitas. ¶ Ad pñmatōes negat assum-
ptum. et ad pbatōem cū arguitur q scdm oēm dyamētrū po-
test virtus in pncipio pñsentie in sanguineo afferre plusqz
in colerico: et cū hoc minus resoluif: negat illa minor. Puto
eniz multo maiorē et velociorē fieri resolutionē in sanguineo
qz in colerico. ¶ Et si arguit ptra. qz i colico maior ē ppor-
tio calidi ad humidū. ¶ Itē. qz difficilior tolerat ieiunius:
prima quart. caplo de cibatoe feblicitantū: et pma affor-
mo affo. illo. Qui crescunt et. ¶ Pro solone dī qz hūma-
lor ē pportio nūeralis gradus caloris ad gradū humiditatis: nō
tñ ē ibi maior pportio potētis caloris resolutionis ad resiten-
tiā hūidi resolutionis sicut i iuvene et puero tēperato. ¶ Pro
scdo negat pñ. Difficiliū tollerat ieiunius. igit velociū resolu-
uitur. sic eniz possit cōcludi decrepitos velocius resoluif
mis senibus. ¶ Ad alias cōfirmatōes omnes ille ppositio-
nes apud me sunt negādē. humidū sanguinei in pncipio cō-
sistentie est magis aeris et magis extēditibile qz colerici
vel melacolicī. et sibi si signet mlicus et sanguineus equaliter di-
stans a pncipio siue cōstētie puto magis terrestre esse hu-
midū sanguinei quā mlicū. causam aut huius pō nūc causa
breuitatis ommito. ¶ Ad vltimū p qz decretere nō dicit
aliquā pfectionē: sed impfectionē et impotentiā virtutis re-
stauratiue. et ideo nō opz pōt virtutē decrectiuiam cū vir-
tus in sua rōne formali pfectionē includat.

¶ Et nutritiue quidem operatio tribus parti-
cularibus completur operationibus.

¶ Notificat nūc specialius virtutē nutritiua spāliter p actus
suos. Et primo pmittit diuisionē istoz actūz vel opationū.
scdo declarat mēbra diuisionis. ibi scba. Tūa ē. Prima p.
¶ Sciēdūz pmo. q virtutis nutritiue duplex ē operatio.
vna pncipalis et finalis. s. indiuidui pmanētia p huiusmodi
restauratōes: et bec pōt dici vltis. qz alie oēs sunt ppter istā.
Alia est eius operatio minus pncipalis: sed ad hāc opera-
tionem finaliter ordinata: sicut appositio: vnio et. cum igit
dixit: nutritiue opationem tribus compleri operationibus.
Intellexit de principali dicta. Notum ē enim q nec apposi-
tio nec vnio tribus cōpletur opatōibus. ¶ Sciēdūz scdm
do q iste tres operationes sunt secundū naturam se cōse-
quentes. qz appositio secundū naturam precedit vnionem
et vnio assimilationē. et penes hoc cōcedendū est eandē: vt
tutem seruire sibi ipsi secundū diuersas eius operatōes vt
nutritiua vnionē seruit sibi pro assimilationē et apponēdo
pro vnione. Necesseitas autem ponendi bas tres operatōes
sumitur ex hoc. qz cum substantia mēbroz per actionem
caloris cōtinue dissoluatur indiget ad eius custodiā et pma-
nentiam restauratione ex nutrimento quod cum non sit con-
iunctū semper membro necesse est illud moueri ad membrū

z sibi iuxta poni. Et cum iuxta positus fuerit ut pars membri cum membro continetur necesse est ipsius cum membro uniri. Et qz in modo sube z accedebz erat dissimile membro necesse est ipm membro assimilari. ideo necessario e vnio appositio z assimilatio: qbus positis copletus e actus principalis z finalis nutritiue: vt pz. ¶ Sciendū tertio q iste operatōes differūt ex parte obiectoz: qz obiectū appositionis est prima vel secunda humiditas de secūdis. Obiectū vniōis est tertia humiditas dicta cambiū. Obiectum vero assimilatiōis e quarta dicta gluten. Differūt etiā ex alio. qz in appositione necesse sarius e motus localis nutritiui cum occulta alteratōe. In secūda vero z tertia nō: vel salte nō interuenit notabilis mor' localis. Et secūda quōdā differt a secūda z tertia. qz in pma est subtilis trāsmutatio: i alijs vero nō: s; solū accidentalis.

¶ Una est permutatiōis substantie cōprehensio que e sanguis: aut humor: qui e in potētia ppinqua in effectu similis membro qz quādoqz fallit quēadmodū in egritudine cōtingit que atrophia vocat: que e nutritiui defectus.

¶ Declarat z primo primā. secūdo secūda. partes patent: ¶ Dicit primo q vna opatio virtutis nutritiue est comprehensio sube permutatiōis. i. sube que subiectū permutatiōis. Quod enim apponit membro subiectur trāsmutatiōis quaz facit membrum: vt pz que. s. substantia permutatiōis est sanguis aut humor: qui est similis membro in effectu impotētia ppropinqua. Dicit tamen q ista operatio quādoqz impedit sicut in egritudine dicta atrophia: cuius interpretatio e defectus nutritiui. ¶ Sciendū primo q ista opatio appellatur comprehensio sube permutatiōis: qz ista suba que debet permutari in membz quādo apponit comprehendit in porositate membz: i; aut notificando hāc operatiōe solū explicet motum locale. s. comprehensio: intelligēda tamen est cum hoc alteratio occulta ad quā sequitur motus localis nutritiui ad porositatem: sicut mouetur ferz ad magnetē: vt septimo phisicorū cōmento decimo. ¶ In hac. n. attractio ne solum attrahibile mouetur: qd nō cōuenit in cōmuni attractione. ¶ Sciendū secūdo q per sanguinē possimus intelligere verum sanguinē apud ponētes primam humiditatem de secūdis nō differre a sanguine substantialiter: aut humiditatem pax distantes a natura sanguinis sicut pma humiditas de secūdis. Et qz nō solum prima humiditas de secūdis pot esse obiectū appositionis: sed etiā ros tēpore necessitatis. ideo subtilis: aut humor. qz humiditas rorida manifeste apparet differēs a sanguine. Alij dixerūt q dicit sanguis propter obiectū appositionis nutritiue carnis formā que vel immediate ex sanguine nutriuntur aut ex humiditate a sanguine pax differente. dixit aut humor: propter humiditates q sunt obiectū appositionis nutritiue radicalis. Si qz autem teneret q quatuor humiditates secunde habēt inter se ordinē essentialē quantū ad suam generatiōe. s. qz non genere immediate ex prima nisi ros z ex roze cambiū haberet aliter dicere: vt pz intuitū. ¶ Sciendū vltimo nutritiue aliquod esse simile membro in potētia remota sicut est futurum nutritiue. Aliud in potētia ppinqua vt obiectū appositionis z vniōis qd appellatur quasi nutritiue. Aliud vero in actu sit aut factū est simile obiectū assimilatiōis dictum vix nutritiue. hoc igitur obiectū appositionis est: quasi nutritiue. impedit ergo hec operatio in egritudine dicta atrophia ab a qd est sine: z tropoz quersio: vel vt alij dicūt tropoz. i. appositio. qz deficit appositio nutritiui ad mēbra cuius causa potest esse multiplex: vt pz intuitū.

¶ Et alia est adherentia: que est vt hoc receptum nutrimentū completo effectu efficiat. s. vt mēbz pars fiat: qd plerūqz fallit: quemadmodū in hydropisi cōtingit carnosā.

¶ Notificat aliā operatiōe: z dicit adherentia que est operatio qua huiusmodi nutrimentū appositū z receptū in poris in effectu efficitur pars membri. impedit tamen aliquando illa operatio: qz licet fiat appositio nō tamen vnif nutritiui: nec efficitur pars membri: sicut accidit in idropisi carnosā dicta ipofarca. ¶ Sciendū primo q hec operatio dicitur adherentia: qz in tali operatiōe nutrimentū adberet membro ita vt inter ipsum z membz non intercedat me-

dius potens verā continuatiōe impedire: dicitur vnio: qz ex nutritiue generatur pars membro substantialiter similis qz sibi vnif vera ptiuatiōe: dicit cambiū: qz tunc videtur cambiū z permutatiōe quādam fieri loco partis dissolue succedēte parte nouiter generata. ¶ Sciendū secūdo ex ista littera colligi posse apparēter satis ex intēdē Alicen. qz cambiū est vere animatū z membro substantialiter simile: z cōsequēter q in assimilatiōe sequēte fit solum mutatio accidentalis. hoc enīz satis expresse sonat littera dū dicit. Complerō effectu efficiat. s. vt mēbz pars fiat. videtur. n. ex hoc cambiū vera continuitate continuari. Alij tamen dicunt qz ibi nō est cōtinuitas vera: qz requirit cōtinuitatē forme: sed est ibi solū cōtinuitas materie: vt inuiscatio z cōmixtio tanta vt sit sicut vera pars membri: sicut vulgariter dicim' virgam cuius vna pars est viridis z alia arida vel sicca esse vnā continuū. ¶ Sciendū tertio qz in idrope carnosā trāsmittitur ad mēbra sanguis aquosus nō potens membris adherere. z qz secūda complexionē etiā multū distat a natura membri non potest in substantiam membri trāsmutari: quare remanet membro iuxta positus z nō vnitus. vnde oia mēbra multiplicato i eis hoc sanguine crudo z aliqua versus formā carnis coagulato tument z igrassant.

¶ Et tertia est similitudo que e vt hoc receptū quod iam factū est pars membri ponat ei ab omnib' partibus simile vsqz in essentia z colore. Quod quādoqz fallit quemadmodū cōtingit in baras z morphica. Cambium. n. z adherentia iaz ibi sunt reperta: sed similitudo non ibi inuenitur.

¶ Notificat tertiam eius operationem. secūdo virtutē propriam a qua prouenit ista operatio. Ibi secūda. Et hāc quidem operationem. ¶ Dicit primo qz tertia operatio virtutis nutritiue est operatio faciens hoc nutrimentū receptū z vnitū omnino simile membro vsqz ad essentia z colorem. Fallit tamen hec opatio plerūqz sicut accidit in morphica z albaras. qz ibi iam sunt cambiū z adherentia: sed nō inuenit ibi similitudo. ¶ Sciendū primo qz obiectū istius virtutis est illud qd est terminus ad quē vniōis. si igitur poneremus qz in vniōe sit vera ptiuatiō tūc obiectū istius operatiōis est humiditas substantialiter z nō accidentaliter membro assimilata: z sic assimilatio erit solū accidentalis trāsmutatio. Si aut obiectū teneret hec assimilatio nō solūz dicit assimilatiōe in substantia: sed etiā in accidentibus vt pz. ¶ Sciendū secūdo qz sicut virtus informatiua materie fetus quādoqz pfecte dominatur materie generatiōis: z tunc pfecte assimilaf fetus generatū in sexu: completiōe: cōpositiōe z c. quādoqz vero dominaf secūda quid solūz: z tunc generaf fetus parenti similis solūz secūda qd: vt secūdo de generatiōe animalium: ita virtus nutritiua quādoqz pfecte dominatur: z tūc integre apponit vnif z assimilaf: quādoqz vero dominaf impfecit: z tūc non pōt istos tres actus pficere: s; aliā quē nō pficit. qz tamē assimilatio est pfectio posterior vniōe z appōne. ideo aliq actus possunt absolui ab assimilatiōe. z nō cōuerso: vñ conuenit q nutritiū apponit z vnif: s; nō assimilaf: hec tñ impotētia assimilatiōis quādoqz accidit ex parte agēis quādoqz ex parte materie quādoqz vero ex parte virtutis: sicut de materie generatiōis alibi declaratū ē. morfea pēdet ex materie subtiliori z supra quā magis dominaf viri' expulsua. z ideo ē ifectio magis superficialis: econtra vero albaras: z ideo est magis profunda: vt septima quarti tractatu secūdo: caplo de morfea z albaras.

¶ Et hanc quidem operationēz efficit virtus imutatiua que est vna de virtutib' nutritiue: z est in homine vna in genere z principio pimo: sed in membris similū partūz diuersificatur. In vnoquoqz. n. membro ex ista virtute secūda eius complexionēz que nutrimentū in eius cōuertit similitudinē diuersa a virtute que nutritiū in similitudinē alterius pmutat. Immutatiua vero que e in eparte opatio nem efficit toti co: pozi cōmunem.

Confiteatur virtutes eius assimilatione est propria operatio? Et dicit q^d hanc operatōes, s. assimilatione facit quedāz virtutes imutabilia que ē vna de virtutib⁹ nutritiue? t^{er} est in hoīe hec virtus imutabilia ī genere vna? ī principio pmo. Diuerfificat tñ per spēs in membris similibus. Nā in vnoquoq³ mēbro reperit virtus vnde propria eius cōplonez assimilatione nutritiue diuerfa a virtute assimilatione alterius membri, sicut enīz cōplo ossis alia ē a completōe carnis? necut sic imutabilia ossis alia est ab imutabilia nerui? zc. sed imutabilia, s. generalis? cōmūis que est in epē tñz ī principio pmo efficit opationē cōm totī. ¶ Sciendū pmo q^d ista est vna de virtutibus nutritiue distinguēdo has virtutes scōz diuisionē opationis? q^d sicut alia est appositio alia vno zc. ita alia est virtus appositio alia vnitua? z alia assimilatione. Saltem. n. p^o q^d aliud ē temperamētū requisitū p appositionē in mēbro? aliud p vniōnē? aliud p assimilationē? q^d ali quādo in mēbro repitur tēperamētū sufficiens p appōnē? non p vniōnē? t aliq^u p vniōnē? nō p assimilationē? vt in lra declaraturū ē. vocat autē hoc virtus pēcipue imutabilia. maxime enim ē aliqua virtus potēs obiectū imutare cū pōt ipm in similitudinē suā cōuērtē. Et quēdamodū virtutes proprie assimilatione mēbroz distinctioz sunt diuerse ita credendum ē de virtutib⁹ quibus apponit^{ur} z vniunt. ¶ Sciendū scōz q^d hec virtus ponit ab Aulcan. vna in genere? pncipiū pmo hoc virtus multiplicē epōnēs. prima ē vna in genere, i. est vna generalis virtus nutritiua pncipalis. scia que ē pncipiū pncipiū nutritiue opatiōis. differt autē spē. s. virtus instrumentalis in diuersis mēbris scōz diuersa instrumenta quibus aia nutritiua cōiuncta ē: in osse enim est ossificatio: in carne carnificatio zc. Scōda expositio est vna in genere: q^d vniū est genus cōpēdēndū sub se omīē virtutē nutritiua: sed p spēs diuerfificat scōm specificam distinctiōes mēbroz: q^d alia ē scōm spēm in osse alia in carne. Tertia expositio ē melior q^d ad cuiusq³ mēbri opatiōes qua nutritumz in sui similitudinē cōuērtit concurrūt duplex virtus. vna generalis in qua. l. mēbra cōmūicāt: z ē virtus ab epate pncipiū naturalē inflata: alia vero ppria mēbroz insequēs suam cōplonē? z suū modū mixtiōis: z illa diuerfificat in spēs scōz dū distinctiōē mēbroz? q^d sicut alia ē complo? z modus mixtiōis ossis? z alia carnis ita etiā virtus alia. Et scōm hoc p^o intellectus lre. virtus enīz assimilatione oib⁹ membris ab epate per spūm naturalē influens est vna in genere in pncipiū pmo quod est epas: sed ppria cuiusq³ speciei mēbri est alia? z alia? ideo subdit declarationem hāc q^d virtus naturalis que est in epate facit operationēz totī cōm: q^d spiritus naturalis ab epate ad alia membra in fluxus tanq³ commune agens agit ad assimilationē nutrimenti ad mēbra: de inde proprie virtutes mēbroz hanc assimilationē determinant? z significant vt p^o.

Generatine vero virtutis due sunt species: una ē que in masculis ⁊ feminis sperma gene-
rat. Altera est que diuidit virtutes que sunt in
spermate ⁊ permiscet eas temperādo secūdu
q̃ vnicuiq̃ cōuenit membro dāns neruo com-
plexionem propriā: ⁊ offi cōplexionē ppriā:
hocamē totū puenit de spmate similiuz par-
tium ⁊ similis permixtionis: ⁊ hanc qdēz vir-
tutē vocāt medici virtutē imutatiuā primā.

C Determinat de virtutibus operantibus in re nutriti et ad
speciem conservandam, et primo de specie prima, generativa, scilicet de
informativa, scilicet ibi. Virtus vero informativa. C. Dicitur primo
quod generativa virtutis due sunt species, una est que generat
spermam in masculis et feminis, alia est que dividit virtutes quod
sunt in spermate et permiscet eas temperando secundum quod vult cuius
libet membro dando nervo compositionem propriam et similiter ossi et
aliquis, quod totum fecit hoc virtus de spermate similis prius et
similis permixtionis, illa virtute vocant medici immutativa
primam. C. Sciendum primo quod apud auctores equivoce sumitur
virtus generativa, primo per quales virtutes principali
ordinata ad conservationem speciei: sic tam informativa quam fe
minis productiva quam est immutativa prima debet dici virtus ge
nerativa; virtus per virtute feminis productiva aut virtutis ge
nerationis in spermate crescentium secundum erigentia formam

doium membrorum preparatur: et sic sumis hic ab Alio. et
 dividit in generaturam spiritus et immutaturam primam. Et ex
 hac distinctio soluit questio qua queri consuevit an virtus
 informativa sit generativa: similiter an virtus productiva sper-
 matis sit generativa. p. 3. n. 10. ex distinctio. Et Sciendum
 scdo qd qd in embryo formatio ex spermate necesse e reperiri
 tria genera prima virtutis actu necesse e in spermate pda-
 cente embione virtute esse productiva temperamenti cum
 istay virtutis, et per pns necesse e in eo ee virtutes diversas
 quaz aliqua sit pposita virtuti vitali et eius temperam-
 to et aliqua naturali et aliqua aiali pndendis. Et ex quo p3
 vltierius necessariu esse reperiri in spermate virtute divide-
 tem et pmissicem et temperantem has virtutes in spermate re-
 pertas secundu exigentia membrorum formatiozum: et empli
 gratia: ad cordis formationem alia op3 habere oportet
 et habitudinem virtutis vitalem naturalem et animales inter le
 q3 ad epatis formationem. op3 igit in spermate ee virtutem
 dividetem permiscetem et temperantem istas virtutes secun-
 dum exigentia formatiois istoy membrorum que sic tempera-
 do permiscet et c. ipmatur materie generatiois coplexiones
 mebro illi generando p. 3. et hec est immutatur pma. banc p
 parte expssit Ali. xii. tertii. cap. de casis spermatis dicitur.
 Op3 vt ei. s. spermatis sit ex omni mebro picipali sono: spiri-
 tus emi gignitius generat ex trib3 spiritib3: nall. s. aiali et vi-
 tali. Et expssus. xii. tertii. scdo cap. vbi assignas casu
 motus aduenietis spermatis post conceptione et corruga-
 tionem matricis super ipsu dicit. et varias quide et fortius spu-
 motus et ex hoc qd virtus informativa movet illud qd in
 in spermate ex spiritu animali naturali et vitali ad mineram
 vniuersalius ipsorum. Et colligitur ides ab eode nono au-
 matis: secundo capitulo.

Virtus vero informata imprimēs est illa
ex qua precepto sui creatoris procedit mēbro
rum lineatio: et ipsorum figuratio: et cōcavitās:
foramīa: et lenitas: et asperitas: et corz situs: et
ipsoz continuītas: et ad vltimū operationes
que ex sinib⁹ dimensionū corz pendent.

Confiteretur virtutē ifoꝛmatiuā . ſecundo iter fe cōparat vir-
tutes miniſtrātes omnes . fopanes ad pleruotq; diuidit
ꝛ ꝓci . bñ . Et huc qdes . **C** dicit ꝑmo qd virtus ifoꝛmatia
ꝓimēs aut figillās ad indiuidū ꝓmanēt vt habz ſra exte-
rior . ꝓꝓmꝓit . n . cōꝓerēdoles naturas in materiā genera-
tionis modo qd ꝓꝓrimt figillū in cerā formā figilli : ꝛ illa
que ꝓcepto ſui creatozis ꝓducit mēbroꝝ lineatiōes : figura-
tiōē . cōcauitātē . foꝛamā . l . ꝓoſitiōē . aperitatē . lenitatē
ꝛ qd at eis operatōes ꝛ poſſe opari : que operatōes ꝓendūt
ex finibꝫ diuiſionis . i . diſtinctionis mēbroꝝ . Nota tñ qd alia
littera bz dimenſionis : ꝛ itē ꝓponit vt infra . **C** Sciēdiū ꝑ
mo qd a ſpermate oparatē circa materiā generatōis ꝓoue-
niunt opatōes aliquę manifesta ꝓncipia ꝛ manifestas qua-
litates redacibiles ſicut mēbroꝝ cōꝓlexiōti . duricies mo-
llities . fiſſilitudo . raritas . coagulatione . diſolutio . Et iſte opa-
tiones vt patuit in ꝓcedenti parte attributū virtutis immuta-
re ꝓme qd alterat ꝛ trāsmutat māꝛs gñatōis cōꝓlexiōnādꝫ ꝓ
caliditē naturale . ꝓucentiā et a ſpermate opatōes aliq non re-
ducibiles i bec manifesta ꝓncipia ſicut mēbroꝝ figuratio . li-
neatio . colligatiō . ſitus . foꝛamā . aſpitās . ſtatibꝫ . n . ꝓꝓlonibꝫ
ſimilibꝫ diſſimiles valde ꝓcipimus aliq figures ꝛ ꝓꝓones
ꝛ diſſimilibꝫ ſimiles . ꝛ iō hmoi opatōes ne ſequit tantūm
ꝓꝓreſſione qualitatū manifestar : ſed aliqd oculut ꝓncipiuz
qd qñq; actozes diuinū vocāt vt . xxiij . cōꝓlexiōnū vltimo
caplo . Aꝛiſto . at ned alij ali re bꝫ virtutis dubitauit . itaq;
dixit de ea qd ē digna vt ſit ꝓncipia altioris ꝛ maioris ꝛ ꝓ
ꝓingos diuine : ne ſit ꝓꝓ caliditē frigiditē humiditē ꝛ ſiccitē . Et
colligit idē ꝓmo ꝓꝓlexiōnū . mono caplo . ꝛ pole ē vt ſit ꝓnci-
piū citius . l . cōꝓonis a re alia diuina deſup . **C** Ex quo ꝓꝛ qd
fi bec virtus ifoꝛmatia ē ſoli oculut ꝓncipiū vꝛ iforma-
tiua ē alia reali a virtute immutatiua ꝓma : nec ſoli abiniciā ra-
tiōē diſtinguit . **C** Sciēdiū ſecdo qd Aut . notificadō opato-
nis hꝫ virtutis ifoꝛmatie aliquid mo videt explicare natu-
ras oēs ꝓꝓionales quaz ꝓncipii ē ifoꝛmatiua virtꝫ . facie-
do . n . lineacionē facit figure ꝛ alias naturaz cōꝓōnis qdas
lucboꝛamēta : ſicut pictozes volentes figurare ꝓmo lineant

deinde explicat figuratōes que ē vna de naturis plasmati-
 cōcauitates et forania. Et p hoc explicat duas alias
 naturas plasmatias. s. receptaculū et vias. Postea explicat su-
 p plicie dum dicit. Aspitas et lenitas; cōfue aut tangit situs et
 numez cū subdit. et eoz sitū et cōitas. Non. n. esse posset de-
 bita positio et debita colligātia sine debito numero partiu.
 Postremo aut videt tangere q̄titate dum dicit. deinde opa-
 tiones q̄ et finib. i. ex terminis vel terminatis q̄titatib. diui-
 sionū pendet alia lra dīmensionū. Causa autem. ppter quam
 nō explicat forme iductionē declarabit in dubijs lralib. cū
 illa videat pncipalissima opatio virtutis iformatiue. Et
 nota q̄ opationes pendet ex finib. dīmensionū. i. limitatis
 q̄titatib. mēbroz in genere cause efficiēti; limitata tñ q̄ti-
 tas et figura mēbroz pendet aliquo mō ab opatōibus in ge-
 nere finis; q̄ gratia istaz operationū et scdm eaz exigentiā
 proueniunt iste dīmensionū figuratōes et.

**Et hūc quidē virtuti ministrātes sunt que-
 rem nutrimentū ministrāt ad spēs custodiendā
 et sunt virtus nutritiua et crescitua.**

Et parat dīcēs. Et hūc qdē virtuti generatiue ministrāt
 virtutes q̄ in re nutrimentū ministrāt ad spēs custodiā sū sunt
 virtutes nutritiua et crescitua. Et sciendū q̄ crescitua vir-
 tus ministrāt in re nutrimentū ad spēs custodiā vel pseruatōes
 p quāto ex nutrimento ampliori resolutio mēbra augmētāt
 et ad pfectōes pducit q̄ sunt instrumenta generatiōis. Augēt
 enīz illa scdm oēm dyametū et scdm ppositālitatē natura-
 lē regitā ad generatiōē fiendā. Virtus vō nutritiua mini-
 strāt generatiue p quāto pmo ē ministrāt crescitue. scdm
 p quāto affert mēbris nutrimentū in q̄to superā illud qd
 est necessariū p restauratiōē vt ex ista supfluitate q̄titate
 possit virt. generatiua generare sperma. et sic p3 q̄ etiā aug-
 mētatiua et nutritiua operant ad conseruationem speciei vt
 explicat Aulēn. in littera;

Circa hanc materiam cadunt dubia quedam:

Primum est: q̄ ex dictis supra videt q̄ generati-
 ua spermatis et imutatiua prima sint di-
 stincte vtutes; h arguit qd non: q̄ tunc imutatiua pma esset
 posterior virtute spermatis generatiua et cū hīs virtutē po-
 sterioz habeat et in se priorē. In quocūq̄ esset virtus imu-
 tatiua pma in eo et esset virtus spermatis generatiua: et sic i
 spermate esset virtus generatiua spermatis: qd nō ē pcedē-
 dū. Et sic perfectio et nobilitas ē actus et opatio ppria vir-
 tutis imutatiue pme q̄ generatiue spermatis. h perfectioz est
 virt. imutatiua pma q̄ spermatis generatiua: cū igit imutati-
 ua pma sit fundata i re inaiata. i. in spmate et spū gignitūo.
 virt. vō pductiua spermatis in re formaliter aiata erit aliqua
 virt. inaiati pfectioz vtute aiati qd nō apper rōnabile.

Secundus dubiū ē: q̄ si virtus imutatiua pma
 dat neruo pponē ppriā: cū idēz sit
 agens disponēs materiā et formā inducens. septimo mēbra
 pphice hec virtus dabit neruo offi. et sic de alijs formā ppo-
 priā: et sic erit virtus informatiua vere.

Tertium dubiū: q̄ nō videt q̄ virtus imutatiua
 pma sit distincta virt. ab iformatiua. pri-
 mo q̄ oīa saluari pnt p virtutē vnā que p manifestas quali-
 tates trāsmutādo materiā dat vniciūq̄ mēbro ppriā cōple-
 rionē: p occultas vō qualitates dat nāles cōpōnes: sicut vir-
 tus reubarbari p calitatē calefacit et p occultā quā h3 quali-
 tatē correlariā attrahit: nō igit op3 poni istas distinctas vir-
 tutes in spermate. Et sic virt. iformatiua et imutatiua pma
 hnt inter se ordinē essentialē. Aut igit virt. informatiua est
 nāliter posterior aut prior imutatiua pma. si pma. igit iclū
 dit pfectōes imutatiue. et p pns pōt q̄qd pōi imutatiua. Si
 scdm. igit sublata opatōe imutatiue pme poterit virt. info-
 matiua formare embriōnē. et p pns vniciūq̄ mēbro dare
 pplexionē ppriā: et nō erit necessaria imutatiua prima.

Quartum dubiū est. Ex quo prima et principa-
 lissima operatio virtutis iformatiue
 est generatio forme feius quare enumerādo opatōes info-
 matiue vtutis iter eas nō posuit forme fer. gñatōes.

Quintum dubiū est cōforme superioribus motis:
 q̄ videt q̄ generatiua spmas et nutri-
 tiua nō sint distincte vtutes: q̄ eaz idē est subm idē obiectū

et idē instrumentū. igit non sunt distincte virtutes.

Ad primum istoz dī. q̄ virtus gñatiua spma-
 tis et virt. imutatiua pma sunt vir-
 tutes distincte. pbat pmo. q̄ obiecta eaz sunt distincta. Obie-
 ctū. n. pme ē mā humo: alio i sperma trāsmutabilis. obiectū
 vero ppriū scdm ē sperma. h ēt opent circa mēstrū. Et sic
 differūt subo: q̄ pma fundat in suba aiata. scdm vero i re so-
 lū potētiāliter aiata: subiecta igit illaz sunt distincta. tertio
 differūt p opatōes: q̄ opatōes pme sunt sperma generare
 et materiā ei. et hūoib. separare. scdm vero opationes sunt
 vtutes q̄ sunt in spmate diuidere miscere: tēperare scdm exi-
 gentiā mēbroz formādoz: qd nō solū vōz est q̄tū ad ptes
 spermatis spumolas: h ēt viscosas grossas quas hec virtus
 sepat miscet et tēperat: et scdm exigentiā vt fiat pueniēs mate-
 ria gñationis nerui vel offi et. scdm snāz hālie. pueniunt
 autē iste virtutes in fine: h vna sit ppingo: tñ i altera remo-
 tioz vt p3. Et cū arguit q̄ nō sunt distincte pme: q̄ imuta-
 tiua prima esset posterior virtute spermatis gñatiua: dicēdūz
 q̄ ipa ē pōi tēpore et posteriori nā. i. pfectōe: agit. n. tanquā
 istm virtutis gñatiue spermatis: h nō est posterior cōitate:
 imo ille sunt due spēs distincte in quas diuidit virt. genera-
 tiua vt i. pposito eā accipit in Aut. vt patuit i textu. et sic vir-
 tus gñatiua spermatis et imutatiua pma nō hnt adinuicē o-
 dinē prioris et posterioris scdm cōitates. vnde nō repugnat
 vnā in subo aliquo ab altera absolui. Et aliter dicit aliq̄
 nō necessario instāliter hīs pfectōes posteriorē h3 priorēz
 sic ēt in pcedēti caplo dcm ē. Et ad cōfirmatiōes dīci pōt.
 Primo q̄ actus ppri. et opatio ppria vtutis imutatiue pri-
 me nō ē pfectioz actū pprio spermatis gñatiue: q̄ imutati-
 ua pma nō generat formā fetu: h tantūm dat partialē cō-
 plonē et perfectionē pparatē ad formā mēbri. virtus vō ge-
 neratiua spermatis pducit de nouo substantiā multi pfectā
 cū virtute seminali. et cum hac rōne possz h3 transire. Quia
 tñ silr adduci pōt argumētū de virtute iformatiua fundata
 in spermate quā cōiter cōcedūt formā embriōis inducere.
 ideo rīdēt negando cō sequentiā: q̄ quāciq̄ actiōē fa-
 cit imutatiua prima facit virtute spermatis generatiue. iō
 principalis et p prius dependet illa operatio a generatiua
 spermatis q̄ ab imutatiua pma.

Ad secundū facit p3 rīo ex dictis: q̄ virt. im-
 mutatiua pma nō inducit cōplonēz
 terminatā et pfectā sufficiēter pparantē ad aiatiōē. cū h or-
 q̄ idē ē agēs et. debet itelligi de sufficiēter disponēte. Aliq̄
 dixerūt q̄ sufficiēs dispō ad aiatiōē nō ēt ppo: h3 euz hoc
 regitū debita cōpositio. Anima. n. ē actus corporis pphici
 organicū. iō dico q̄ disponit imutatiua pma materiāz gene-
 rationē p pplones ad aiatiōes regitas. hec tñ rīo icludit diffi-
 cultates arduas quaz discussio p̄tinet ad nāles p̄bm.

Ad tertiu dī. p̄babile esse et vt credo vōz q̄ vna
 virt. pncipalis in spmate p manifestas
 qualitates trāsmutat māz gñatōis ad pplonē mēbro ppriā
 et p occultā qualitātē vl. p̄prietatē ip̄mit nāles p̄pōnes si
 ue illa virtus pncipalis sit forma spūs gignitui siue vt qdā
 bñt sit paternū idolū siue q̄qd sit aliud: h nō ē ex hoc negā-
 dū qn saltē instālia illa pncipia distincta sunt: et sic vtutes sal-
 tem instrumentales. i. imutatiua pma instālis et informatiua
 instālis erūt distincte. et hoc sufficit ip̄posito. possz tñ dīci
 eādē virtutē spermatis in ordine ad opatōes reducibiles in
 qualitates manifestas circa māz gñatōis dīci imutatiua pri-
 mā: q̄ tñ in ordine ad opatōes alias nō sic in manifesta pnci-
 pia reducibiles dī iformatiua: et ita iuxta modū loquēdi an-
 tiquū differūt formalr: h sunt materialiter vna virtus.

Ad quartū dubiū dixerūt qdā q̄ satis dedit in
 telligere dū dicit. et ad vltimū eius
 opatōes: q̄ quis opatōes aīe a p̄pōne et pplonē pueniant:
 tñ notū ē q̄ nō nisi instālr: vñ op3 aliud i indiuiduo pducī
 qd sit pncipale pncipiū istaz opationū: illud nō pōt ēē nī-
 si aīa. Et alij dixerūt iō tacuisse: q̄ nō ita nobis est nota for-
 me siue aīe productio sicut lineatio et figuratio. Et alij dixe-
 runt iō Auicē. tacuisse forme pductōes: q̄ nō credit ab hac
 vtute aīam pducī: h a datoze formaz dicto colchodea. Ne-
 gabat igit idē esse agēs māz dispōns et iroducēs formā.

Ad quintū rīdēdū est pformitū sup. dīcē. i. q̄
 si vtutes aīe ponāz p̄prietates aīe na-
 turales. In testiculis ē duplex virt. i. nutritiua et gñatiua: et

Fen.

Prima

Doc.

Sexta

Iste p[ro]p[ri]e t[em]peramentu[m] p[ro]ducit sperma in actu nutriti[on]i. Et alio in alio appropriato obiecto. Aliu[m] n[on] e[st] obiectu[m] t[em]peramentu[m] p[ro]p[ri]e g[er]m[in]is s[em]inis in actu p[ro]p[ri]e nutriti[on]i testicul[is]. Si aut[em] n[on] possu[m]us hanc distinctio[n]e[m] virtutu[m] virtute[m] p[ri]ncipale[m] g[er]m[in]in[u]m dicemus e[ss]e a[n]i[m]a[m] testiculor[um] que e[st] generatiua t[em]peramentu[m] nutriti[on]i in ordine ad alia[m] t[em]peramentu[m] op[er]atiue[m] t[em]peramentu[m] q[uo]d e[st] in ordine ad actu[m] t[em]peramentu[m] nutriti[on]i e[st] virtus nutritiua: in ordine ad obiectu[m] generatiue[m] e[st] generatiua. Ista sup[er]ius visa sunt. difficultates aut[em] magis ar[duas] p[ro]p[ri]e ad hanc m[at]riam tractabo in q[ue]stione.

¶ Cap. III. Quid est de virtutibus naturalibus ministrantibus.

v Virtutes vero naturales que ministrāt
tantū virtutū nutritiue sūt ministrātes:
q̄ sunt quattuor virtutes: attractiua: re
tentiuā: digestiua: et expulsiua:

Constet determinationem de virtutibus naturalibus ministratibus determinat de ministrantibus. Et primo vñ quāq; istarum virtutū specialiter notificat. Secūdo ostendit quas illarum quatuor qualitates p̄me seruiant opatiōibz istarum virtutū, ibi scēba. His aut quatuor. Primo ponit nūmēz 7 ordinē istaz virtutū scēbo declarat membra, ibi. Attractiōes vero. Prima p̄z. **C**ito intellectus p̄me pariter sciendū p̄mo q̄ ly tāstū pōt pponi cū hoc verbo ministrāt: ē sensus: q̄ virtutes nāles que tantū, s̄, solum ministrāt: qz. s. sunt ministratōes virtutū nutritiue. Potest ē pponi cū hoc p̄p̄terio. s. virtutū nutritiue. 7 est sensus: q̄ virtutes naturales que solū ministrāt virtutū nutritiue sunt istę q̄ dicūt ministratōes. s. vbi stincte s̄ ministratās. 7 verq; istoz intellectū cū sup̄plemētis q̄ tāstū pōt esse verus. primo. n. cōcedi pōt q̄ iste virtutes sunt tātūz ministratōes. i. cōparatōes ad virtutes ministratōes de quibz in p̄cedēt caplo demē ē. sic. n. sunt ministratōes q̄ ip̄e nullo mō sunt ministratē. 7 hoc offert a virtutibus ministratōis q̄ cū hoc et alijs aliquo mō ministrāt: sic de creatūta 7 nutritiua dicūt ē: 7 hāc expōnē squibz plurimi: s̄ ilr videt secūdu intellectus verus. Nam iste virtutes nāles ministratōes solū vident ministrare virtutū nutritiue. s. limediate. Quis mediate ē seruāt gnātūe. Dicūt tñ aliq̄ v̄ ille opantes in mānū nutrimenti p̄ restauratōe eius q̄d dissoluit imediate seruāt nutritiue: opantes tñ p̄ generatōe spermatis 7 p̄ sp̄i p̄seruatōe seruunt sine ministrāt gnātūe. **C**Sciendū scēbo has virtutes ēē duplices. Quedā. n. sunt cōcō 7 q̄dā p̄p̄zie. in p̄p̄oio v̄o sermo ē de cōibus: q̄ quali distinguū s̄ p̄particularē videbif: s̄ p̄ parte satis declarāt v̄ sup̄. **C**Sciendū tertio has quatuor esse. vt sup̄a in ca. de membris declarāt ē: s̄ ibi generalr tam de p̄p̄y q̄ de cōibus est sermo. Altrū aut ille quatuor sufficiant videbif post.

Attractiua vero fuit creata ad attrahendum nutrimentū iunatiuū: que qd ē opat hoc villis mēbris in quo ē secūdū lōgitudinē ptensis.

¶ Tunc floccat quodlibet membrum diuisionis posite primo attrahit. secundo retentum et partes patet. Primo notificat attrahit ex parte finis. Secundo instrumenti. ibi. Cum quides. Dicit primo quod virtus attrahitua fit creata ad attrahendum nutrimentum. Dicit secundo quod instrumentum quo operatur virtus attrahitua sunt villi mēbrī in qua ipsa prenta se extendit longitudine. i. villi lōgitudinales. ¶ Sciendū pmo quod ex ista lra colligit talis descriptio virtutis attrahitiue. virtus attrahitiua ē virtus a nō creata ad attrahēdū nutrimentū inuatiūū q̄ est mediūb villis lōgitudinalibz mēbrī in quo est operatio sue pductiua. in qua descriptio de pmo ponit genū cū dicit virtus. scdo finis dū dicit: creata ad attrahēdū. tertio explicat obiectū dū dicit: inuatiūū nutrimentū. quarto origi nē siue instrumentū dū dicit: villis lōgitudinalibz pntis. Et possumus dicere quod quanto explicat subiectū ppiū in quo fundat attrahitiua virtus cōis de qua i. pposito ē sermo: tū lōd est membrum villosus hñs villos lōgitudinales: imo ade quatu subm lōd ē villus longitudinalis mēbrī. ¶ Secundo sciendū hāc diffinitionēz ppiē puenire virtuti attrahitiue cōi et nō ppiē. differt aut virtus attrahitiua cōis a propria multipli. pmo rōne obiecti: quod virtutis attrahitiue ppiē obiectū nō est cōis: sed mēbro appropiati. cōmuni vbro obiectū est cōmune: vtrā attrahitiue stomaci cōis et ycnaz. Differt

rant scdo: q: in attractōe ppria nō sequit motus attrahen-
tis: s: obiecti solū sicut in attractione ferri ad magnetes, vñ
dum os attrahit nurimēti non cōcurrit motus ossis ad nu-
trimentū: sed cō. in attractōe vō cōmuni cōcurrit motus ne-
cessario virtutis q: tam attrahētis q: attrahibilis: sicut in at-
tractōe quā facit meri. causa vero huius diuersitas infra pa-
tebit. ¶ Et ex hoc sequit tertia offia. s. rōne organi vel instru-
menti. fit. n. attractio cōis mediātū villis: ppria vero non
necessario fit p villas. ¶ Et ex quibus pz q: diffinitio virtutis
attractiue posita cōpetit cōi z nō pprie. ¶ Sciēdiū vltimo
q: hūc virtus attractiua operet merē nāsi z sine cognitio-
ne. Quia tñ nāsi inclinatio cuiusq: est ad cōueniētia. hoc
virtus nāsi inclināt vt iuuatiū nutrimentū attrahat z
nō nocitiū: vnde obiectū eius ē iuuatiū nutrimentū. ¶ Et
ex isto videt q: ad saluandū operationes attraciue virtutis
attrahētis cōueniēz z nociū relinquitū nō opz pter vir-
tutes enumeratas ab Auzē. ponere illā virtutē quā quidā
vocāt diferētia sicut imaginatus est Auzr.

Et retētia fuit creata vt inuatiūū retineat: dū virtutes ipm̄ inuatiōes in eo op̄at: que ab ipso alimētū suscipiūt: qđ eadē efficī villis q̄ ex trāsuerſo ptendūt. Et etiā cum villi q̄e cundū latitudinē iecidūt auxiliū p̄bēt.

Transflicat retentiu ex parte finis z instrumenti: z dicit qd virt^{us} retentiu fuit creata vt retineat inuatiu^{em} boni virtutes imutantes opant in eo que suscipiunt alimētū a bono: instru^{mentū} aut talis opatio^{is} sunt vii transuersales qb^{us} ipsa operat^{ur}: etia qñq^{ue} vii latitudinales in retetioe angustū pbeant.

Sciendū primo qd ex ista lra colligit diffinitio virtut^{is} retentiu pportionalis diffinitioni attractiu^{is} supra posite in qua explicat finis obiectū organū: dat intelligi subit^{us} z nō considera^{re} ex dictis. bñ etiā sermo est de retentiuā cōmuni que differt a propria sicut de ppria z cōmuni attractiuā dicit^{ur} est.

Sciendū secundo qd sicut vii transuersales sunt mediū per participationem inter longitudinales qui sunt attractiu^{is}: z latitudinales qui sunt expulsiu^{is}: quia simul participant de diametro longitudinis z latitudinis: ita sua opatio media ē inter attrahere z expellere.

Digestiua vero est illa q̄ qd attractiua attra-
xit ⁊ retinuit retētiua in essētiā cōuertit aptā
virtutū in ea pmutationem faciētiū opatiōis ⁊
complōnē qd cōuersiōis nutritiōis in effectu cō-
competēs. Hec est. n. eius operatio in inuati-
uo qd vocat digestio.

Confirmat virtutē digestiua. primo quantū ad operationē
quā efficit circa nutrimentū suauitatis. scēdo quārit ad opera
tionē quam facit circa nocturnū. ibi. scēdo vero operatio.
C Dicit pmo qz virtus digestiua ē illa que conuertit quod
attrahit attractiua 7 retinuit retētiua in essentia 7 cōplōnā
aptā 7 competētē opōitōi 7 quēstioni virtutū faciētis in
ea pmutatōē 7 conuērsiōi nutritiōis in effectu. **C** Sciēdiū
primo duplicē ē digestiua. scēdo 7 ppria. 7 hz bec 2 descripti
tū indifferēter cōpetere possōt cōmuni 7 pprie: arbitrio itē
qz hic pcpue describat cōis: qz describit illa q ē ministrans
7 nō ministrata. digestiua vero ppria ē etiā ministrata vt ita
etiā est. similis credēdi ē qz vniuersimilium sic sicut attra
ctiua 7 retētiua: s; ibi loquit de cōi attractiua 7c. id hic etiā
loquit de cōi digestiua. digestiua autē pprie digere qd at
trahit attractiua cōmuni est digestiua cōmūia. Differēt
autē digestiua cōis 7 ppria. primo rōne obiecti: vt supra. scē
cundo rōne virtutū subministrantiū: qz digestiue cōiue
ditate seruit attractiua 7 retētiua cōis nō autē pprie. **C** Itē
rōne locorū in quibz fiunt. digestiua. n. ppria operat indiffe
rēter in quolibz mēbris: s; cōis hz determinata membra ad
hanc digestiua deputata vt stomachi 7 epar. **C** Scēdo nō
vt nutrimentū sit competēs fini quē intēdit virtus faciens in
eo pmutatōem: requiritur in eo due conditiōes precipue.
Prima ē debita essentia siue debitus modus sube. s. debita
grossities vel subtilitas viscositas vel eius oppositi. Scēdo
de regnē debita cōplexio qua fit a virtute mēbris debite pas
sibile 7 reddat sibi obm pportatiōis: bec autē ambo faciū
digestiua virtū in humidio nutrimentali. dat. n. sibi debitus com

plexione et debili modo sube qd reddat hūidū nutritiāle debite cōuertibile scdm exigentiam virtutis cui ministrat digestiua virtus: talis opatio digestiue vocat digestio in iuuentio que proprie digestiue vocat. Est enim perfectio buendi a proprio et naturali calido.

Cuius vero opatio ē in supfluitatib⁹ vt si posibile fuerit eas in hac mutet dispōnez: que ēt vocat digestio. Aut vt eaz egressione a membrō in quo sunt retentē facili efficiat cū expulsiōne eaz attenuādo essentiaz si qd prohibet fuerit grossities: aut ingrossando si quod vetat fuerit tenuitas: aut incidendo si quod prohibet fuerit viscositas.

CNotificat ipaz opationem eius in materia nocturna. Secundo ostendit differentia inter hac et primā opatiōez quantū ad eoz denotatiōē. Ibi. Et hec qd ē opatio. **C** Dicit pmo q opatio virtutis digestiue in supfluitatib⁹ est: vt si virtus digestiue possibile fuerit mutet eas i banc dispōnez. I. essentia et cōplonem aptā que vocat digestio. si aut supfluitas fuerit ita maligna vt nō sit receptiua huius mutationis: intentio eius ē vt faciat eaz egressione facili a membrō i quo sunt eaz expulsiōne virtutis expulsiue: et eius intentio ē reddere illas supfluitates aptas expulsiōē. hoc facit virtus digestiua subtiliādo subam illaz supfluitatū si illud quod pbiat eas expelli ē grossities. Aut ingrossando si illud quod vetat expelli est subtilitas: aut incidendo si illud quod prohibet expelli est viscositas.

CEt hec qd ē opatio vocat maturatio. Est tamē digestio et matratio synonyma dicūt.

CDicit secūdo q talis opatio in supfluitatibus pprie appellat maturatio: qdādoq digestio et matratio sumat iāq synonyma. **C**Sciendū primo q sicut digestio iuuatiui ē duplex. I. cōmūis et ppria ita nocitiui. dñt obiecto vt supra. hic pōt ēē sermo de viraq: q pncipaliter de pma. **C**Sciendū scōdo vt scōdo affor: smoz pmeto illi. **C**Abicqz cibis pternam et. hōr et supfluitas peccans qñq peccat remisso gradu malitie. I. cōligibili: et tali cōpetit pma opatio virtutis digestiue qua hōr: ad benignū reduci qñq peccat gradu malitie incēso nō corrigibili: et tali cōpetit preparatio ad expulsiōē quā opat ēē variā scdm varietatē dispōis supfluitatis. Qñqz. n. respicit expulsiōē pp grossities: qñqz ppter subtilitatem p quā imbibit mēbz: qñqz pp viscositate nimiaz. vñ qñqz sibi debet subtiliatio qñqz ingrossatio et qñqz incēso. Aliquādo vero humoz ē indispōitus ad expulsiōē pp qualitatē prauā impēssiōis virtutis repugnātes. et tunc sibi debet pponis rectificatio vel equatio. **C**Ex quibus iterū non omne digestione ingrossando. pcedere.

CExpulsiua autē ē illa q supfluitatez expellit ex nutrimento residuā que ad nutriendū non est cōueniens: aut q excedit mēsurā que sufficit ad nutriendū: et q nō ē necessaria.

CNotificat virtutē expulsiuā. Et pmo rōne obiecti. secūdo rōne loci expulsiōis. Ibi. Aut euacuat. **C**Dicit pmo q virtus expulsiua ē illa q expellit supfluitatē ex nutrimento residuā que nō est cōueniens ad nutriendū aut expellit supfluitatem q excedit mēsurā que sufficit ad nutriendū: et ēt que nō ē necessaria. **C**Sciendū pmo q sicut relique virtutes duplces sunt. I. cōes et pprie: ita expulsiua ē duplex. I. cōmūis et ppria. **C**Et dñt pmo rōne obiectoz: qz obiectū pprie est supfluitas nutritiui pprii. cōis vero obiectū ē supfluitas nutritiui cōis. scōdo rōne organi et modi operandi: qm obiectū cōis ē villus latitudinalis. ppria vō opat sine villis occulte alterādo supfluitatē alteratōe iclināte ad expulsiōē: vt p3 i offe supfluitates suas a se pellēdo quārtificqz carcat villis. **C**Adēf. n. q virt⁹ mēbz se beat ad nutrimentū et ei⁹ supfluitatez: sicut magnes ad ferr⁹: h magnes pōt virtutē sua occultā alterādo quādoqz ferr⁹ attrahere et qñqz expellere. Igit⁹ et. hic videt⁹ pncise sermo de cōi. **C**Sciendū scōdo supfluitatē ēē triplicē. Quedā ē peccans in qual. qdā in q3io: et quedā vtroqz modo. Alij sub alijs verbis. Tripl⁹ vñ ali qua humiditas superflua in corpore vt rōne qualitatis aut

quātatis: aut vtriusqz. **C**Exemplū pmi. vt sanguis calidus aut frigidus aut grossus et. mediocrē tñ quantitātē sanguinis nō excedēs. **C**Explū scōi: vt sanguis in p3ione tēpar⁹ h quātitatē mediocrē excedēs. **C**Explū tertij p3. Et notum est qdlibz istoz superfluoꝝ esse obiectū virtutis expulsiue.

CNota tñ q tam supflua qualis qz quātū repit in corpore duplex. Qdāz multiplicatū in corpore scdm cōuenientem naturē cursuz: sicut ē supflui pme et secūdo digestiōis qd ē supfluitas rōne qualitatis iēptē ad nutritiōē: que tñ scōz naturē cursuz multiplicat in corpore: similr supfluitas spermatica ē supfluitas quātū supflues ab eo qd sufficit p nutritiōē membrōz: in corpore tñ sano scdm naturē cursum multiplicata: quoddā vero ē supflui quātū aut qualis extra naturē cursum aut pternaturalr multiplicatū in corpore: resic bñs puridus aut sanguis male qualitatis aut quātū ratiue multū excedēs puenientē mēsurā. **C**Et qz bec oīs supflua sunt obiecta expulsiue virtutis. id est. Aut. oia illa in nutritiōē virtutis expulsiue implicat. **C**Et igit⁹ enis supfluitates qualis tam naturaliter qz pternaturaliter multiplicato in corpore tēti git supflui quātū naturaliter multiplicatū aut ad finē a natura intētum. dum dixit. Aut que excedit mēsurā que sufficit ad nutriendū. sperma enis est huiusmodi. **C**Et igit⁹ tertij. I. superfluum quātū non naturaliter multiplicatum dum dixit. Et que nō est necessaria: sicut sanguis superfluus. Non enim ordinatur ad aliquem finem.

CAut euacuat in receptaculo sibi apto sicut vrinam in vesica.

CNotificat hac virtutē ex parte locoz expulsiōis. et primo localis termini ad quē sit expulsiō. secūdo loci vel vie p quā sit expulsiō. tertio assignat causam dicti. Ibi scōa. Et hec quādem. Ibi tertia. Lunqz. Prima ista videt⁹ truncata et defectiua: h opz eā sic supplere. expulsiua ē que expellit et. resūmēdo totā diffinitōē expulsiue expellēdo. I. extra corpus. Aut si nō expellit euacuat i receptaculo sibi apto: quasi dicat: q vir⁹ expulsiua qñqz expellit materiā extra corpus qñqz vero non: sed euacuat ipsaz ad receptaculū aptū ad hac supfluitatē continēdam sicut expulsiua renus expellit superfluitates ad vesicā que ē receptaculū aptū. et per receptaculū aptū intelligere debemus membz finalr ordinari a natura ad suscipiendū superfluitates aliquas et continēdā priusqz expellant: et fuerit bec receptacula ad multa inuamēta inuēta: iter que pcpitū est ne sit nobis necessaria cōmūia supfluitatū illaz emissio. nisi. n. fuisset vesica ptnēs vrinā lōgo tpe: exitus vrine fuisset cōtinuus: vt p3 in diffuria patētib⁹.

CEt hec quidē virtus has expellit supfluitates: aut p ptes et foramina q sunt eis preparata vel si nō fuerint ibi foramina preparata a nobili expellit ad ignobile: et a duro ad laxū.

CNotificat ipsam ex parte locoz per que sit expulsiō dicēs qz bec virtus expellit superfluitates istas: aut p partes et foramina que sunt parata ad banc expulsiōē. vel si non sint partes et foramina pparata expellit a nobili ad ignobile aut a duro. I. forti ad laxū. I. debile.

CLunqz in parte expulsiōis fuerit declinatio materiei superfluitatis nō conuertit eam vir⁹: tus expulsiua ab illa semita in quantum possibile fuerit.

CDicit vltimo q si materia expellenda declinauerit ad partem expulsiōis. I. cōuenientē et deputatā ad illud natura in quantum pōt non cōuertit materiā ab illa semita: quasi dicat: q si aliquādo cōuertit ab illa semita illud ē coacte. **C**Sciendū pmo hic reperiri duplicē istam. vna h3 ptes. altera poros. per partes debemus intelligere vias occultas. et p foramina manifestas. **C**Explā hoz satis nota sunt. **C**Et ex hoc colligi pōt combinatio talis expulsiōis materiez: qz vel expellunt per vias sensibiles et manifestas sensibilib⁹: vt supfluitates pme et scōdo digestiōis nariū auris et. aut expellunt p eas dē insensibilib⁹: sicut si supfluitates nariū insensibilib⁹ resoluere et expellunt p vias occultas sensibilib⁹ sicut supflui

fluitates sudoris p porros isensibilis aliqui sub forma sudor
ris expellit: scdm quosdā supfluitates dicte aliquadi ē: h
sensibiliter expellunt nō tñ bñt manifestū meatū per quē egre
diant: aut p porros isensibiliter expellunt: sic ma
teria q per porros isensibiliter resoluūt z expellit. ¶ Scien
dū scdo q natura semp de possibilibus qd melius ē opaf. si
ig supfluitates declinatēs ad locū aptū expulsiōi pōi p illū
locū expellet nō diuertit: s p illū locū cūat. si aut nō pōt: qz
forte in via ē opilatio aut aliud impedimētū eligūt viā aliā:
qz expellit a nobili ad ignobile sicut a corde ad subaſſellās:
aut ab epē ad iguinā: aut a cerebro ad loca q sūt post aures:
aut a mēbris interioribus ad exteriora z vtrāq fortiori ad de
bili: si pōt: aut a pfectiori ad impfcti. ¶ ptingit aut materiaz
declinare ad locū aptū expulsiōi aut rōne qualitatis locali
motiue vt superfluitates graues z mlice ad ventrē: aut p p
pter ppinquitate z colligatām loci in quo cōtinet materia
cum loco expulsiōis: sicut materie in gibbo epīs magis de
clinant ad vetricā z in pcauo ad ventres: aut rōne rectitudi
nis aspectus: sicut cōtēta materia in dextro declinat magis
ad dextrū: z in sinistro magis ad sinistrum.

Super hec dicta plura insurgunt dubia.

Primum nō videt q pme partis capli sfa sit vera
qualitercūq ly tm pstruat. si. n. plungit
cū ly ministrat: sfa ē falsa: qz digestiua nō tm ministrat: s h ē
ministrata ab attractiua z retētiua: vt p p e eius diffinitōe.
¶ Nec potest cōstrui cum ly nutritiue: qz nō solum nutritiue
seruiunt: sed crescitue z adhuc generatiue. Quocūqz igit
erponat sfa nō videtur vera.

Secundū dubiū ē: qz pter virtutes naturales mi
nistrātes tā dictas necessario ad saluā
dū ea q in nobis apparēt pōnēda est virtus discretiua. igit
diuisio illa iustificā. assumptū pbat: qz pter actus z ope
rationes istaz virtutū necesse ē pōnē actū discretiui z sepa
ratiui retinēdi ab expellēdo z expellēdi a retinēdo: s ille act⁹
nō ē attractiue nec expulsiue. igit zc. exēpli grā dūz sanguis
mouet a gibbo epīs p viā ascendēde cōmūtis aquositate su
pflue quaz necesse ē separari a sanguine. igit opz ē ibi vū
tez sequestratiua aquositate a sanguine. ¶ Itē stat destru
ctio actus discretiue virtutis fortificatio actui attractiue vū
tis: sili stat destructio act⁹ discretiue fortificatio actui retēti
ue: sic de alijs. igit zc. assumptū p3 in diabete vbi fortifica
tur act⁹ attractiue z debilitat discretiue z separatiue. p3 ē q
fortificata retētiua epīs ipedit illa debita discretiue z sepa
ratiue. ¶ Pro isto videt intētiō Auer. scdo colligit: caplo de
iuanamētis vesice. z tertio colligit caplo de causis acciden
talū supuentiū stomacho. z Alii. pma quartū. caplo de cura
emittit. z qnto can. pmo caplo. vñ z Desue in de cōsola
tione medicūaz intētiue scdo. pmo caplo. Et sciuit qz vir
tus ē q regulat z distinguit iter virtutē rei z virtutē. regula
re aut z distinguere iter virtutē z virtutē est alia opatio ab at
tractiōe z retentiōe: infra pñdimus q natura mandat ad lo
ca diuerse necitatē hoc z illud: qz hec sunt adminicula iter q
natura sapiēs distinguit z separat. vide ibi. ¶ Itē nō appa
ret qñ virt⁹ expulsiua p pta posset expellere supfluitates
solo quāto peccantē nisi cū ea poneret discretiua. ¶ Itēz
qz pter generatiua spmatis opz in spmate pōnē discretiua z
separatē. Virtutes qz vocata est imutatiua prima.

Tertium dubiū est: qz nō videt q attractiua fue
rit creata tanimō ad attrabēdā nutri
mentū iuuatiū. Attractiua. n. renū z vesice nō solum attra
bit nutrimentū nec ad illud solū creata ē: s ē ad attrabēdū
supfluitates secunde digōnis: attractiua ē testiculorū atrā
bit supfluitates a nutrimento z christia sell colerā z sel mliāz.

Quartum dubiū est: cum in eodē mēbro vt sto
maco simul sit attractiua cōmunis z
ppia. quare ad pficiēdū opationē attractiue cōmunis re
quirat villas lōgitudinalis. Ad faciendū tamē attractionē
ppia nō requirit ille villus. z similiter dubiū haberi pōt
de retentiua z expulsiua cōmuni z propria.

Quintum dubiū: qz videt q virtus retentiua nō
solū ē ad iuuatiū retinēdū: imo reti
ner z nocitiū: vt p3 de fecib⁹ z vrina pcpue formata re
tentiua. ¶ Itē nō videt q villi lōgitudinalis pñt iuuatiū
retinēdē. pmo qz ppia eoz opatio est per cōstrictiōez ex

pellere: s expulsiō opponit retentiōi. igit zc. ¶ Itē qz cū
prabunt eoz pcatias minoas: sed minoas pcatias
pbibz retinēdē eius qd in pcatiate retinet.

Sextum dubiū videt q digestiua nō sit vna vir
tus. qz obiecta ipsius sunt distincta ope
rationes distincte fines distincti. igit virtutes distincte. assum
ptū p3. obiecta enim sunt quādoqz iuuatiū qñqz noctiū.
Similiter operatiōes distincte. alia enī est preparatio materie
vt recipiat cōuersionem nutritiū in effectū. z alia ē prepa
ratio vt expellat similiter etiam p3 qz alius est finis: qz vnu ē
restauratio z alius nocumenti pibitio.

Septimum z vltimum dubiū: qz Alii. quarto
methauroz videt sensisse omne
digestiōe ingrossando pcedere: z tñ oppositū videt sensis
se. Alii. qz videt Alii. qz qñqz subtiliat qñqz ingrossat virt⁹ bl
gestiua scdm exigentia superfluitatis digerēde nec solum il
lud in nocitiū videt vep: sed etiā in iuuatiū: sanguis enīz
per digestiōem transmutat in spiritū z in rores: z spirit⁹ vi
talis in animalē in quibus videt semp digestiōe nō ingros
sando: sed subtiliando pcedere.

Respondetur ad omnia ista.

Et primo ad primū istoz dixerunt quidā q ille
quartus virtutes possunt cōparari ad
opatiōes: z sic oēs sunt ministrātes: ordināf. n. in opatiōe
tāqz in fine: ordinatū aut in fine ministrat fini. ¶ Scdo pñt
cōparari ad organa siue mēbra: z qz organa z mēbra sunt crea
ta pp virtutes. id vt sic bñt rōne ministrat. ¶ Tertio pos
sunt cōparari ad virtutes tres pñtus notatas. s nutritiua cre
scitiua z generatiua. z sic sunt solū ministrātes z nō ministra
te. ¶ Quarto iter se: z sic aliq sūt ministrātes z aliq nō
te: qz attractiua z retentiua ministrat digestiue. possunt etiā
cōparari ad qualitates qbus operant: z sic sunt omnes mi
nistrat. saluat igit sfa qz ille vñtes sunt solū ministrātes. s.
virtutibus trib⁹ pñtus numeratis: qz respectu nullius istarū
sunt ministrat. si tamē ly tan: si cadat super ly virtuti nutri
ue potest intelligi qz ille vñtes sunt solū ministrātes. s.
diatē ministrat alijs. ¶ Aliter potest dici ex pcedētī caplo
qz ille virtutes pprie ministrātes z nullo modo ministrat
deunt: qz pprie ministrātes sunt cōmunes z nō pprie. pro
isto vide deā in pcedētī caplo. z hec rñso est clario.

Ad secundum Cōcesserūt quidā sic Auer.
q opz pter quatuor virtutes
dictas pōnē quā ipse vocat discretiua moti rōnib⁹ vi
ctis: z in hoc possumus hñe duplicē imaginatiōes. pma ē q
virtus hec sit naturalis ppietas fundata in aīa. scdo q aīe
corrispondeat in organo aliquo modus tempiei p opatione
discretiua necessari⁹ qui p simplici attractiōe retentiue zc.
nō eēt necessari⁹. z hic modus tēperamētū pōt virt⁹ discre
tiua dici. z tñc p3 quid ad questū sit respōdendū scdm hoc
virtus enīz pncipalis ē attractiua z retentiua in ordine tñ ad
aliud z aliud tēperamētū vt p3: s virtus instalis discreti
ua ē distincta ab alijs. s. talis vel talis tēperice: z si hoc itel
lexisset Auer. nō fuisset magnus error. ¶ Cōis tñ modus tē
perice nō enumeratas nō oporere pōnē hāc virtutē
ab illis distinctā: qz nec ex parte organi nec obiecti nec ope
ratiōis nec finis ab alijs distingui pōt. nō. n. ex pte organi: qz
nō sunt ibi nisi tres villos spēs q trib⁹ virtutibus seruāt. s.
attractiue retētiue z expulsiue: nec ex parte opatiōis: qz
quecūqz opatiōes in nobis apparētes reperunt. pcedētes
a virtutibus naturalib⁹ reduci possunt ad attractiua aut re
tentiua. verbi grā emulgētes: eligere aquositate vinales a
sanguine z venas sanguinē ab aquositate hoc sufficēter re
duci pōt in attractiua emulgētis z retētiua venaz: qz emul
gētes naturalr inclināt ad sic illā aquositate attrabēdā q
nō sanguinē. z illa aquositas ē sic eaz cōueniens obiectum
qz nō sanguis: z eodra: sanguis est cōueniens obiectū retēti
ue venaz: z nō aquositas illa. id emulgētes aquositate at
trabūt z dimittūt sanguinē p solā suā virtutē attractiua z
vene retinet sanguinē z dimittūt aquositate p actiōes soli
sue virtutis retētiue. sicut reubarbaz p solam suā virtutē at
tractiua attrabit colerā z reliq alios hñores qñs in eo nō
sit virtus discretiua supaddita virtuti attractiue. si igit aliq
auctores nisi sunt hāc virtutē ponere: nō plus voluerūt nisi
qz vna ē virt⁹ materiali q ē discretiua: z attractiua discreti

ua z retētia, discretiua z expulsiua: h̄ attractiua d̄ inq̄a-
tum absolute attrahit: discretiua inq̄atū qd̄ determinatuz
attrahit z aliud relinq̄t: z sic de retētia z expulsiua. C̄ Ad
argumētū d̄ q̄ ibi nullus apparet actus q̄ reduci nō possit
in virtutē attractiua retentiua aut expulsiua: p̄ p̄ ex d̄c̄.
C̄ Ad sc̄dm̄ d̄ q̄ sicut in diabete ledit actus discretiue ita
retentiue: eodē. n. actu natura discernit z sepat plusq̄ op̄z.
z retinet: postq̄a oportet: z eodē actu retinet natura plusq̄
oportet z discernit minus. z sic de expulsiue. Et p̄ idē p̄
ad alias confirmationes. C̄ Pro auctoritatibus vero dici
tur q̄ si sententia Auer. fuit qualē ostendunt verba non est ac-
ceptāda, alie autem auctoritates nō ponūt h̄c virtutem ab
alijs naturalibus distinctam nisi ratiōe. de hac tamen mate-
ria latius dicet in questioe.

Ad tertium Dubiū dicit q̄ nō fuit itētiō Aue.
q̄ attractiua sit soluz creata vt ar-
traheret solū nutrimentū inuatiū: fuit enī creata etiā ad at-
trahendū sup̄fluitates: sed tamē principaliter fuit creata vt
materiā nutrimentalē inuatiū attraheret. Non enim rep̄-
gnat aliquid productū esse ḡa diuersorū finū: propter vnū
tamē magis p̄ncipaliter q̄ ppter aliū.

Ad quartū p̄ q̄ attractiua cōis ordinata ē ad
rem attrahēdā situ z natura a mem-
bro multū distātē. multe ēt q̄tatis z difficultatis motiōis cō-
paratiōe obiecti virtutis attractiue p̄p̄le. s̄o ad attractionem
cōis p̄ficiēdā oportuit moueri organū z obiecto applicari:
nō sic aut̄ in p̄p̄ia: q̄ ppter distantia parua q̄tatiē etiā
modicā sufficit sola alteratio occulta: z nō fuit necessarius
mor⁹ organi ibi: z similis dicit de retētia z expulsiua ex p̄p̄-
ta causa sumpta ex parte distantie localis.

Ad quintū d̄ sicut ad tertius. C̄ Ad illud vō
qd̄ obijci de villis latitudinalib⁹.
dixerit qd̄ q̄ villi latitudinales inuāt retētiōē q̄n̄ remisse
debit̄ p̄trahit: cū aut̄ fortiter p̄bunt facit ad expulsiōē.
C̄ Alij q̄ possunt inuare p̄ accēsiōē: q̄ trāseunt sup̄a trāseunt
sales quos retinēde rei applicat: aut inuare possunt expelle-
do aliq̄ res ad locū vbi retineri d̄z. C̄ Alij p̄t d̄c̄ q̄ aliq̄
mō inuāt ad retinēdū p̄stringēdo viā p̄ quā exire possēt res
retinēda. ymaginari t̄m̄ possūm⁹ q̄ iz villus latitudinalis sit p̄
eius p̄strictiōē expulsiua: t̄uncta t̄m̄ ei⁹ p̄strictiōē cū p̄strictiōē
transuersaliū conferre p̄t ad retinēdū: p̄cipue cum multo
maior fuerit restrictiō transuersaliū quā latitudinalium
vt possit exemplo declarari.

Ad sextū quali v̄r⁹ digestiua sit dicēda vna sex-
cundū genus z diuersa sc̄dm̄ sp̄m̄. re-
spice ad ea que circa istas d̄c̄a sunt p̄cedētī caplo de im-
mutatiua virtute que ponit vna ex speciebus nutritiue: z dic̄ pro-
portionabiliter sicut ibi.

Ad vltimū lat⁹ d̄ in q̄ōne q̄ i digestibili qua-
cūq̄ sp̄e digestiōis vno cōsiderāda
sunt. vnū ē p̄ncipiū passiū cui p̄p̄ie vt obiecto debet dige-
stio: z illud ē humidū. Aliud ē p̄ncipiū quo mediāte facit ca-
lidū digestiōē. s. sicci qd̄ magis tenet locū actiui z termina-
tis sicut humidū terminabilis ēz locū: z sc̄dm̄ hoc dicendū q̄
ois digestio ingrossando p̄cedit suū p̄p̄iū obiectū qd̄ ē p̄-
cipiū passiū digestiōis: q̄uis subtiliādo p̄cedat p̄ncipiū il-
lud qd̄ bz rōnē terminatiōis: z q̄ absolute aliq̄ plus subtilia-
tur sicci q̄ humidū ingrosset: z aliq̄ contra. s̄o aliq̄ dige-
sta i tota sua mole reduūt grossiora aliq̄ subtiliora: sed de
hac responsione z alijs magis videbit̄ in q̄stione.

Adis aut̄ quattuor virtutib⁹ naturalib⁹ quat-
tuor prime seruiūt qualitates. s. caliditas fri-
giditas siccitas z humiditas.

Florificat virtutes has ex parte qualitatū eis seruiētium.
z primo p̄mitit p̄positū. sc̄cūdo declarat. ibi. Sed caliditas
no seruiētia. p̄ma pars p̄z. C̄ Sciēdū p̄mo hanc doctri-
nam esse merito p̄ vtilē: sc̄to enī q̄ qualitas virtutis attra-
ctiue aut retētiue seruiat facile cognoscit̄ q̄ ppter eius qua-
litatis distemperantiā adueniat debilitas z impedimentum
in operatiōe attractiue virtutis. z per cōsequē quall̄ medi-
caminē sit hūc impedimētū succurrendū z quib⁹ remedijs at-
tractiua sit cōsotanda: z sic de alijs. C̄ Nota t̄m̄ q̄ be qual-
itates non solum ministrātibus seruiūt: sed etiā ministratis.
Nec solum ministrātibus cōmunitibus: sed etiā proprijs. de

his tanquā de manifestiorib⁹ vt per illas alias cōprehenda-
mus specialiter declarauit. C̄ Sciendū sc̄cūdo has qualita-
tes seruire dupliciter intelligi. primo vt constitutiōe com-
plexiōis ingrediant̄. sc̄cūdo p̄ quanto alicui op̄ationi sic
proportionata ē caliditas q̄ nō frigiditas: z eōcōra. q̄ autē
alicui virtuti sit p̄posita sic caliditas aut humiditas intel-
lectum ē a posteriori. exprimit̄ enī q̄ crescit siccitas vsq̄
ad mensurā certāz fortificat retētiō z debilitat expulsiō zc.
C̄ Nota tamē has qualitates omnes seruire virtutib⁹ sub
debitis z proportionatis mensuris: quia non sub omni men-
sura siccitas fortificaret retētiua nec humiditas expulsiua.
Omnis. n. imoderata qualitas dicit actū p̄p̄le virtutis.

Sed caliditatis seruiūtium omnibus quat-
tuor pro certo est cōmune.

Declarat z primo absolute qualiter quattuor qualitates
seruiant. sc̄cūdo eas inter se comparat in hoc seruitiū. ibi.
Post hoc. Primo de actiuis. Sc̄cūdo de passiuis. ibi. Scci-
tas vō. P̄mo de caliditate. Sc̄cūdo de frigiditate. ibi. Fri-
giditas vero. Prima p̄z. C̄ Sciendū q̄ seruiuntium calidi-
tas est cōmune omnib⁹ virtutibus: q̄ omnes producant z
operant̄ calido. P̄mo q̄ calidū est instrumentū anime
marime p̄portionatū. forme enī marime operative cor̄re
spondere debz in subiecto instrumentū maxime operantiū
quod est calor. Sc̄cūdo q̄ omnes operatiōes eius perficit
anima per spiritū qui ē res calidior quē ē i corpore nostro.
Tertio q̄ omnes operatiōes istaz virtutū perficiunt̄ per
motum: z calor ē qualitas maxime motiua.

Frigiditas vero est cum alicui earum seruit
accidētaliter z non essentialiter.

Declarat de frigiditate. z primo ponit cōclusionēz inten-
tam. sc̄cūdo p̄bat. ibi. Quod enīz. C̄ Cōclusiō est hec. frigi-
ditas alicui virtuti dicit̄ seruit accidētaliter z nulli essen-
tialiter. C̄ Sciendū est q̄ sicut tripliciter dicit̄ operari ali-
quid accidētaliter ita z per se siue essentialiter. primo q̄ me-
diante vt causa morbi ledit accidētaliter: q̄ mediante mor-
bo. sc̄cūdo q̄ nō principaliter: sed sc̄cūdo q̄ vi graue appe-
tit̄ mori per accidēs. p̄ncipali vero quietē intēdit. tertio q̄
nō per se z naturaliter: z sic arbitro: sumi hic: q̄ nullus vir-
tutis frigiditas ē naturale instrū quo vt naturali instrumē-
to virtus in aliquā suam operationem exire possit.

Quod. n. frigiditati inest essentialiter est vt
omnibus virtutib⁹ sit cōtraria.

Probat cōclusionē positā. Et primo q̄ frigiditas nō ser-
uit essentialiter. sc̄cūdo q̄ seruit accidētaliter. ibi. Ad retentionē
t̄m̄. C̄ Primo arguit sic. frigiditas est essentialiter cōtraria
omnibus virtutibus. igit̄ non essentialiter seruit. P̄mo po-
nit antecedēs. sc̄cūdo p̄bat. ibi. Quoniam oīum. p̄ma p̄z.

Quoniam omnium virtutū op̄ationes p̄ motū
existunt: z hoc qd̄ in attractiōe z expulsiōe
manifestū existit: sed in digestiōe ē: quoniam
digestiō cōplect̄ p̄ partes eius qd̄ fuit ingrossa-
tū z inspissatū partiēdo z adiungēdo ei qd̄ atte-
nuatūz fuit z subtiliatū. Et he quidē motiōes
sunt separātes z temperātes. Retentiua vero
operat̄ villos mouēdo transuersos secundūz
figurā comprehēsiōis bene factā.

Probat antecedēs sic. omnium virtutū operatiōes perfici-
untur per motū: sed frigiditas ē paraliticū faciens. z per
consequēs sensum z motum prohibens z est mortificans z
prohibēs ab omnibus operatiōibus. igit̄ frigiditas nō essen-
tialiter seruit operatiōi alicuius virtutis. primo ponit ma-
iorem cum probatione. sc̄cūdo subintellecta cōclusionē po-
nit minorem. ibi. Et frigiditas quidem. C̄ Dicit primo q̄
omnib⁹ virtutum operatiōes existunt per motum. C̄ Dicit
secundo q̄ hoc potest declarari discurrendo per omnes. p̄i-
mo enim de attractiua z expulsiua hoc est manifestum. itēz
manifestum est in digestiua: quoniam digestiō cōplect̄ par-
tiēdo z diuidendo partes eius quod inspissatum est z in-
grossatū z adiungēdo ei quod fuit attenuatū z subtiliatum:
z p̄z q̄ iste sunt motiōes que sunt separātes z tēperant̄: p̄z
ē aīo de retētia q̄ suā perficit op̄atiōēz mouēdo villos irās

versales scdm figurā cōprehēnsiōis bene factam.

¶ Et frigiditas quidem est paralitici faciens et mortificans: et ab oibus phibēs opatōibus.

¶ Dicit vltimo ponēdo minōrē q̄ frigiditas ē paraliticus faciens mortificans et ab oibus opatōib⁹ phibēs. **¶** Sciendū p̄mo q̄ p̄ motum hic intelligi d̄z localis qui in opatōibus virtutū naturalis omnis est necessarius: omnes enī natura les v̄tutes opant motu spūs aut organi aut obiecti aut oīus istoz simul: vt p̄z discurredo. Naturalis tñ cōpetit virtutū bus oibus motus spūs. non. n. oportet in oibus aliq̄s motū ueri obiecti simul et organū: imo in opatōib⁹ quārdaz motus organi tñ sicut in retentiua vel saltē sic esse est possibile. Et sicut in digestiua: h̄ in expulsiua et attractiua cōibus mouetur vtrūq̄: vt p̄z. **¶** Sciendū sc̄do q̄ ad motū q̄ fit i digestione concurrunt calitas cuius ē diuidere miscere et tēperare. eō vero opat frigiditas materiā digerēdas ingrossando et imobilizādo. vñ nō solus cōtrariet frigiditas digōit vel digestiue: q̄z p̄trariet caloz: h̄ ē q̄z cōtrariet motui: et est ipsius naturalis ipeditiua: et hoc v̄z est tam de digōne p̄pria q̄z cōl: l̄z in p̄pria nō ita manifeste illud appareat. **¶** Sciendū tertio ex hac l̄a p̄cludi q̄ digō non ē mot⁹ localis quo fit commixtio b⁹ humidit̄: l̄z hic motus necessario requirat ad digestionē: q̄z per ip̄z fit b̄mōi debita p̄mixtio. Concurrunt aut ad digestionē alteratio et q̄nq̄z vera generatio: l̄z digestio non fit nisi aggregati ex istis motibus et nō aliq̄s ip̄soz. **¶** Alij voluerunt q̄ digestio ē alteratio: q̄z ē perfectio b̄mōi et ita q̄ hoc nomē digestio supponat p̄ alterationē appellādo de bitā cōmixtiōē. sed hoc p̄scrutatio alibi p̄inet. **¶** Nota vltimo ad digestionē p̄currere multiplicē motū locale. p̄mus est sublatio terre grossi et eius partitio: secūda ē motus ingrossationis humidit̄. tertius boz adinuicē cōmixtio. quartus est superflui indigestibilis expulsiō. p̄mos tres modos explicat in l̄a: postremū vero dedit intelligere dum dicit. et hec quidem motiones sunt temperantes: q̄z humidit̄ equātes cū siccō et separantes. l̄. superfluum.

¶ Ad retentionē tamē faciendā accidētaliter cōfert: quoniā villos secundū bone compressionis figurā tenet. Non ergo in operationibus virtutū essentialiter ingreditur: sed tali preparat instrumentū dispōne qua ipsū suam custodit operationem.

¶ Ostendit q̄ frigiditas seruit aliq̄bus virtutib⁹ per accēs. et p̄mo de retentiua. sc̄do de expulsiua. tertio refert p̄conēs inrentā cū declaratōē. ibi sc̄do. Expulsiua. ibi tertia. Et frigus. **¶** Ostendit p̄mo q̄ frigiditas accētaliter cōfert ad retentionē faciendā: q̄z tenet villos trāsfuerales scdm figurā bone cōprehēnsiōis. igit nō seruit ad retentionē nisi accidētaliter. l̄. p̄ quanto preparat instrū tali preparatione.

¶ Et expulsiua quidē a frigiditate inuat p̄pter ea q̄ v̄tositatis prohibet fieri dissolutio nez que ad expellēdū inuat: et q̄z in eius auxiliā grossitie: et p̄pter ea q̄ villū q̄ secundū latitudinē protendit exprimētem cōtrahit et in spissat ip̄m. Et hoc ē etiā instrumentū preparare: et nō ē in ipsamet opatōe auxiliū ferre.

¶ Dicit sc̄do q̄ et expulsiua inuat a frigiditate. p̄mo q̄z prohibet resoluē v̄tositatis: et v̄tositas inuat expulsiōē. phibet aut resoluē v̄tositatis: q̄z ingrossat ipsāz. sc̄do q̄z villūz latitudinalē cōtrahit et in spissat: et hoc ē preparare instrū: sed nō est auxilium facere in ipsa operatiōe expulsiua.

¶ Et frigus nō intrat in seruitiū h̄az virtutū nisi p̄ accēs: si. n. in ipsi smet ingredere operatōibus: noceret: et motōes debilitaret.

¶ Ex quibus vltimo cōcludit q̄ frigiditas non intrat seruitiū h̄az operationū nisi per accidens. si enim frigiditas concurreret et ingressum haberet in istis operationibus oēs istas opatōes ipedit et noceret eis et motōes debilitaret.

¶ Siccitas vero in trium virtutum operatio nib⁹ necessaria existit: que sunt due mutatiue localiter et retentiua. Duabus vero localiter

mutatiuis: q̄ sunt attractiua et expulsiua p̄bet siccitas auxilium: eo q̄ multā eis efficit sustentationem que in motu est necessaria: motu videlicet spiritus qui has virtutes ad suas defert operationes impulsione vehemētī: quā et talē qualis est ipsa humoralis prohibet fluxus cū id substantia fuerit spūs: aut instrumētū: sed retētiue p̄pter cōstrictiōem.

¶ Tertius hic et imēdiatē sequēs nō regiunt a iacobo expofiti: tñ sc̄do supiorē diuisione text⁹ ab eo positaz possum⁹ sic ip̄m ad p̄cedētia continuare. nā post q̄ Alui. ostendit quales qualitates actiue dicat seruire virtutib⁹: nūc ostendere intendit idē de qualitatib⁹ passiuis: et p̄mo de siccitate. sc̄do de humiditate. ibi. Digestiua autē et c. **¶** Quo ad p̄mā partē dicit Alui. siccitatē ad tres v̄tutes ēē necessariā seu inuamētū p̄stare. sc̄d attractiua expulsiua et retentiua: duas p̄mas vocat localiter mutatiuas quas auxiliū recipe a siccitate dicit p̄p mēbz sustentatōez q̄ in motu ē valde necia: nā cū h̄iora lis flux⁹ fuerit in suba spūs seu ipsius instrumētū prohibebit talē sustentationēz qualis a siccitate acquiri: retentiue autēz virtuti p̄fert ex cōstrictiōe q̄ ab ipsa siccitate acquiri.

¶ Digestiua autē plus indiget humiditate.

¶ Ostendit humiditatē seruire digestiue: et p̄z.

¶ Circa hec sunt dubia.

Primum videt q̄ calitas nō seruit oib⁹ opatōib⁹ nō ē cēntialr. p̄mo q̄ calitas ē natura liter ipeditiua opatōis naturalis. nō ē cēntialr seruit opatōib⁹ oīus virtutū assumptū p̄z. p̄mo de opatōib⁹ v̄tutis retētiue q̄ plus p̄ficiunt gete q̄ motu: cū igit calitas sit natura liter mouere: seq̄ et c. **¶** Itē q̄ calz naturalr mouet solū ad vñā d̄fiaz p̄nōis: h̄ virt⁹ attractiua et expulsiua indifferētē oēs d̄fiaz positōis monēt. igit et c. Et p̄ h̄c arguit q̄ calidit̄ est ipeditiua opatōis digestiue: q̄ calor naturalis ē dissolutiuus et puerilius rei i naturā simplicē: digestiua v̄o nō. Ad igit seruit naturalr caliditas et cēntialiter: h̄ pot⁹ cēntialiter ipedit digestiua. Consimilr argui p̄t de virtutib⁹ ministratis. **¶** Itē nō apparet q̄ duab⁹ virtutibus d̄fiaz sic ē attractiua et expulsiua possit idē instrū essentialr cōuenire: q̄qd enī naturalr cōuenit vñi d̄fioz. cōtrariet alteri: sicut q̄z p̄rie operatōes vident indigere d̄fiaz instrumentis.

Secundū dubiū: q̄ nō videt q̄ frigiditas sit oib⁹ virtutib⁹ d̄fiaz essentialr. p̄mo q̄z q̄d vñi d̄fioz ē essentialr d̄fiaz: non ē alteri essentialr d̄fiaz: sed potius pueniēs alteri. Quicqd. n. est p̄ se corruptiū vñius d̄fioz est p̄ se alterius p̄seruatiū. **¶** Itē q̄d essentialiter p̄currit ad eē allicius nō est illi d̄fium: sed frigus essentialr p̄currit ad eē cuiuscūq̄ v̄tutis nālis: q̄ frigore debite p̄mē furato integrit p̄plexio et tēpamētū q̄z cōsequē v̄tus. id et c.

Tertium dubiū: q̄ nō videt q̄ oēs opatōes v̄tutū naturalū existāt p̄ motū: p̄mo q̄z motus spūs in opatōe attractiue et expulsiue ē opatio virtutū naturalis: et tamē nō apparet q̄ sit p̄ motū. q̄ si cōcedit esse p̄ motū querā de isto: et dabit p̄cessus in infinitū in motib⁹ talibus. sc̄do q̄z operatio virtutis retentiue p̄p̄e saltē p̄t fieri sine motu obiecti aut organi. Ideo et c.

Quartum dubiū: q̄ nō videt q̄ ad retinēdū s̄t giditas faciat inuamētūz accētalr: eo q̄ villos scdm figurā bone cōprehēnsiōis disponat. p̄mo q̄z talis figura villoz ē cēntialr regita ad retentiōēz. id q̄qd ē causa cēntialr istius bone figuratōis ē p̄ se cā retentiōis: sed frigiditas ē b̄mōi. igit et c. **¶** Itē preparare instrū mēt cēntialiter frigiditati: h̄ bec p̄paratio ē aliqua operatio. igit et c. **¶** Itē si p̄p hoc accētalr p̄fert ad retentiōēz: q̄z p̄parat instrumētū tali p̄paratiōe cū taz calitas q̄z siccitas instrū tali p̄paratiōe p̄paret qua suā opatōēz custodit seq̄ tā calitates q̄z siccitatē ad retentiōēz p̄ferre accētalr et si cēntialr. **¶** Itē plus p̄currit frigiditas ad retentiōēz q̄z calitas: h̄ calitas cōfert cēntialr. h̄ et frigiditas. assumptū p̄z: q̄z tēpus getis i retentiōē ē mains tpe mot⁹ quo opat frigiditas getādo.

Quintum dubiū. Quō frigiditas inuat expulsiuam p̄hibēdo dissolutionē v̄tositata

tas cū vītoſitas impediāt expulſionē: vt pz in colica ventoſa: vt colligif. xvi. tertij. caplo de colica. ¶ Tres tunc colica ppetet cibaria ventoſa: qz iuuatē virtutē expulſiua. ¶ Tre qz difficultus ē virtuti expellere duo ſubta alijs partibus qz vnū tantū. ergo difficultus eſt virtuti expulſiue expellere vītoſitatē z alias materias expellēdas qz illas ſine vītoſitate. z p pſis vītoſitas nō iuuat expulſiua. ¶ Tre quantum frigiditas inſpiſſando ventoſitatem reſolūonem phibz tāti alias materias igroſiat z figit z iobediētes reſolūonem faeit. z p pſis expulſionē impedit. Sicut ſicut vīlū latitudinalē pſtrīngēdo expulſionē iuuat: ita trāſuerſalē etiā pſtrīngēdo retēdēs iuuat: ſimul igif iuuabit retētiā z expulſiua.

Sextum qz de caliditate inuit Aulicē qz eſſentialiter pcurrit ad oēs opatiōes virtutū naturalū: de frigiditate vero dixit qz ſolum accidētialiter: de ſiccitate vero nō dixit qz eſſentialiter nec accidētialiter: quāuis dixerit qz eſt neceſſaria dupl an ſiccitas eſſentialiter vel accidentaliter conferat.

Septimum z vltimūz dubiū. Audeſ qz digeſtiua nō magis indigeat humiditate qz ſiccitate: pmo qz digeſtiō ſcōm plurimū inſpiſſando pcedere dīz: h magis ad inſpiſſatōēz cōſert ſiccitas qz humiditas. ergo plus indiget digeſtiua ſiccitate qz humiditate. Et p iſto videt ſua Aui. iij. tertij. capi. de debilitate ſtomaci vbi voluit digeſtiua pfortari ſiccitate z Ball. ſexto b accidētialiter. pz ēt experimēto in opatiōe: qz ſcōm plurimū digeſtiua z digeſtiōē pfortatiā z adiūuatiā ſunt exiccatia vt piper et namomū abſinthium menta z ſimilia.

Soluēdo igitur bec dubia. Opz per ordi nem reſpōdere.

Ad primūz dīz qz caliditas eſſentialiter ſeruit oibz opatiōibz. ideo dēm eſt in iſta qz eſt inſtrūmētū maxime pportionalit aie: qz maxime opatiōi ſicut aia inter formas maxime opatiua eſt. tñ etiā iſpſa eſt inſtrūmētū cū quo anima opat. Et cū arguit qz nō. pmo qz caliditas nāliter impedit opatiōē retētiue: imo ēt cuiuſlibz virtutis: dicendū qz iſ caliditas ſubali qua mēſura z agēs vt caliditas abſolute ſit huiuſmodi opatiōis impediētiā ſub mēſura tñ pportōe nature z agēs vt nālis: qz. ſ. directā a natura nō eſt iſta opatiōis impediētiā: imo pductiua. z dicit vlti qz multo plus opatur virtus retētiua mediāte calore tēpore quietis qz mediāte frigore. non enīz ſit cōſeruatō villoz trāſuerſaliū membri i debito ſitu z figura ad retinendū niſi pp debitiū modū z applicationē ſpiritus ad inſtrūmētūz ſcōm exiccatia ſua guratōis z cōſeruatōis eius: exemplū de Aue volāte tenente alas expāſas: z de hoīe tenente brachiū eleuatū: qz notā: bñr debilitat ſi per tēpus notabile teneat: qz non accidit niſi propter multū cōſurum ſpiritus ad mūſculos z lacertos in tali ſitu figendos. Niſi enim virtus ad hāc opatiōē ſpūs tranſmitteret qz reſolueret nō accideret fatigatio. ¶ Et p idem pz ad cōfirmatiōē: qz quāuis calor abſolute ſit inclinatū ad vnā differentiam poſitionis tñ vt tñ nālis ſue aie inſtrūmētū eſt motiū z inclinātū ad omnē differentia poſitiōis: ſicut pz in motu volūtario aialis qui ſit mediāte ſpū. ¶ Alij tñ dixerūt qz calor elis inclināt ſolū ſeu motiū ē ad vnā differentiam poſitionis: ſed calor nālis nō ē huiuſmodi: eſt enim cōpoſitus ex elari z celeſti: z bec reſpōſio pōt babere intellectū bonū: z dicit qz eſt de itēto Aui. in locis pleriqz. z pz per idē rīdendū eſſe ad argumētū de digeſtiua virtute. quō aſt virtutes iſte. expulſiua: z attractiua ſint prie: quomō etiā eodē tēpore nō in iſto poſſint plicere opatiōes ſuas: declarātū ē ſupra caplo d mēbris.

Ad ſecundū qualiter eſſet reſpōdendū ſecundū viam cōſiliatoris diſſerentia. lci. videbif infra in fine capli. L cōſiliat enīz frigiditatez nō eſſentialiter omnibz virtutibz eſſe pſia: imo eſſentialiter ingredi aliquas opatiōes nature. ſeqūdo tamen ſniam Aulicē. vt verba ſonāt: negat qz qcquid eſt vnius cōtrariōz corruptiū eſt alteri pueniēs z eius cōſeruatū. pz. n. in moralibz qz virtus z opatiō ſcōm virtutē ē virtutēz extremū corruptiua. pz ēt qz omnis qualitas multū immoderate deſtruit actū virtutis cuiuſcūqz. iō non opz qz ſi aliqd contrariū vni virtuti vt expulſiue illud ſit cōſeruatū aut cōſeruatū pſie. ſ. attractive. contra qcquid in eſt eſſentialiter

vni pſario remouet ab altero: ſed pſario frigiditati eſſentialiter competi attractiue. ergo remouet ab expulſiua. Nega tur maior. ¶ Ad cōfirmatiōē quādo dicit qz eſſentialiter cōcurrit ad eē zc. dñt quidā negādo minoz. ſ. frigus eſſentialiter cōcurrit zc. videt enī ſolū accidētialiter cōcurrere: qz ſolū cōcurrit ad hoc vt calorē temperet z ad mēſurā virtutis pportōatā perducāt: aut etiā inſtrūmētū aliquomō diſponat: quo poſtea virtus ſic diſpoſita mediāte calore vt inſtrūmento actiones pducāt z nō mediāte frigore. ¶ Alij dixerunt qz frigiditas cōcurrit ad eſſe virtutis eſſentialiter materia liter nō aſt effectiue. eſt. n. frigiditas cauſa diſpoſitiua ſubſecti animati vt recipiat vītes anime ſicut caliditas z alie qualitates. z ſic cōcedunt qz ſicut diſpoſitiue eſſentialiter concurrūt ad eſſe cuiuſcūqz virtutis. ita etiā diſpoſitiue cōcurrūt ad opari. omnis enīz opatiō virtutis eſſentialiter pſe ſupponit ſubiectūz diſpoſitiūz per frigiditatem ſicut p alias qualitates pſimas: cū quo tamē ſtat qz non concurrat effectiue eſſentialiter ad opari. Et de hoc poſſet poni exemplū: quia manifeſtus eſt qz ſpiritus naturalis eſſentialiter concurrūt ad eſſe virtutis animalis: nō tamen eſſentialiter z z effectiue concurrūt ad eſſe vel opari virtutis animalis. ſi cut tamē eſt ſpiritus animalis eſſentialiter pſupponit pſiritū naturalē: ita z opatiōes animales eſſentialiter pſupponunt opatiōes naturales. ¶ Cōtra: quia ſi eſſentialiter depēdet eſſe cuiuſlibz virtutis z opatiōis a frigiditate cū omnis dependentia deat cauſalitātē: tunc omnis virtus z opatiō cauſatur a frigiditate eſſentialiter: z non in alio genere qz in genere cauſe efficientis. ergo omnis opatiō effectiue eſſentialiter cauſatur a frigiditate. ¶ Pro iſto dicit vt alias qz iſte modus cauſandi ad genus cauſe materialis reducitur. Alij fugientes difficultatem concedunt frigiditatem eſſentialiter concurrere ad opatiōes virtutū: ſed non tanquāz dominans inſtrūmētū: ſed de hoc plus videbitur infra.

Ad tertium dicit qz non omnes opatiōes virtutū naturalūz cōmuniū mīnſtrantū de quibus ē ſermo hic ſunt per motum locale effectiue: ita vt ly per: denotet circūſtantiā cauſe efficientis: qz ſic in talibus motibus pcederet in infinitū: vt pbat argumētū. concedendū eſt tamē iuxta cōmūē modū loquēdi qz omnes iſte opatiōes ſunt per motūz formaliter: quia ſpemet opatiōes ſunt formaliter motus quidā: ſicut dicitur qz albefactio ſit per alterationē. ſ. formaliter: z generatio ſit per ſubſtantialem tranſmutationē: quia generatio eſt formaliter ſubſtantialis tranſmutatio. opatiō vero retētiue quantū ad quietē ſit per motum antecedentē inſtrūmētū z ſpūs effectiue. ſimiliter etiā opatiō digeſtiue que eſt per ſectio zc. tanquā cauſam effectiua aut diſpoſitiuā cōſequitur motū locale quo miſcent z partiunt partes: z ſic omnis opatiō iſta ſit per motūz formaliter aut effectiue aut diſpoſitiue. ¶ Alij facilius dñt qz omnes iſte opatiōes ſūt per motum. ſ. cōcurrente motu: qz nō ſit aliqua opatiō qz cōcurrat motus ſpūs inſtrūmētū obiecti aut omnis aut pluriū iſtoz. z tunc pz argumētū non cōcludere. ¶ Ad cōfirmatiōē de opatiōe retētiue dicendū. qz in retentiōe ppria ſit motus ſpiritus vel ſaltēz retētiō ipſa pſupponit motum obiecti z attrahibiles ad membrūz attrahēns: z ſic ſit per motū attractive effectiue vel cōſecutiue. Alij breuius dicunt qz omnes iſte opatiōes ſunt per motūz aut formaliter aut cōſecutiue.

Ad quartū dñt quidā pbabiliter pſe ppoſito pſinet qz qualitas dicitur accidentaliter ſeruire virtuti que non eſt inſtrūmētū quo virtus attingit opatiōem nec eſt pſeparatio qua organū eſt opatiōis formaliter productiū. z quia frigiditas nō eſt inſtrūmētū quo attingit virtus opatiōem retētiua: vt pz: qz non mediāte frigiditate aut corpore frigido producit anima actum retinendū: ſed mediāte calore z ſpūritu. Nec etiā eſt frigiditas formaliter pſeparatio organū formaliter ad retinendū: vt pz: qz illa eſt organūz ſpiſſitudo z cōſtantiā. ideo frigiditas accidentaliter ſeruit attractioni. ¶ Cōtra. qz per idēz ſiccitas ſeruit retētiōi: accidētialiter: qz nec ē iſtm quo vīus attingit opatiōēz retētiua: nec ē formaliter pſeparatio organū. ¶ Pro iſto dñt pcedēdo qz ſiccitas qualitatiua nō eſſentialiter ſeruit retentiōi: ſed ſolūz accidētialiter

taliter sicut frigiditas: hanc bene siccitas sumpta p subli cōstan-
tia. Nec tñ rñō nō videt oīno cōsona dictis Alu. dñ. n. lo-
quū de siccitate seruiri nō accipit siccitate p subli cōstan-
tia: hanc p siccitate qualitativa: nam cū supra pmissis bis vtu-
tib⁹ quatuor qualitates seruiri psecutus ē postea declarā-
do sigillatim per quālibz istarū qualitatum discurrendo:
Ideo dñr alij probabñr: negando consequentiam t conce-
dendo q siccitas ē instrū quo vir⁹ attingit opatōez reten-
tūam imaginādo q siccitas sub aliqua mensura tam in spi-
ritu quā in organo effectiue agat cū calore ad retētiōē: ita
q spiritus ille similiter t mēbrū simul cū siccitate sua t calo-
re facit opatōez retentiā: hanc frigiditas vt dictum ē: hanc alij
quō mō instrumētū pparat t calorē ad debitā equalitatē re-
ducat. Alij dixerunt q ideo frigiditas p accidens iuuat re-
tentiōē t nō essentialiter: q nō ē aīe naturale instrumētū
ad opatōez pducēdā: hanc iuuat p quāto reddit iustitiz spissum
t illud melius retinet sicut aptans manubriū maiori vel secu-
ris feruit manui p accidēs p q̄to aptato manubrio melius
pōt manus p securis incidere: sicut in sanguie fluēte ex venis
forte frigus p gelādo sanguinē ad ex veniēte feruit retētiue
accidētaliter: nō q co mediāte efficiat vir⁹ actū retētiōis:
sed q sanguie sic ingrossato vir⁹ cū suis nālīb⁹ instrumē-
tis ipm facilius retinet. Ad argumētū igit pmissū cui⁹ dñ.
Talis bona figura est cēntaliter cā istius retentiōis: hanc
figū ē essentialiter cā istius bone figure. negat. est. n. cā isti⁹
spissitudinis p se: hanc addit ad illā spissationē seg illas figura-
tiōē. Et per idē negat q pparare instrumētū insit frigi-
ditati essentialiter. hanc insit frigiditati essentiali.
nō tñ inest essentiali sibi pparare ad retētiōez vt p. Ad
firmatōez dñ: q ideo frigiditas accidētaliter t nō cēntaliter
seruit: q pparat instrumētū suū organū t cum hoc nō est
instrū vel cū eo nō pueniēt natura attingit actū retēdi:
hanc nō ē de alijs qualitativis. posset tñ cōcedi q oīs quali-
tas pparat instrumētū in quāto est instrumētū preparans
accidētaliter seruiri: hanc alij rōnē seruiri cēntaliter. Ad
aliā cōfirmatiōē negat argumētū. t vltius dñ: q hanc tem-
pus gescendi in retētiōē sit malus: nō tñ tēpus quo calor
opat est minus: q tempore gētis virtus retētiua actus istū
retinendi mediante calore operatur.

Ad quintū dñ q hanc ventositas sub aliqua q̄ti-
tate t dispōne iuuat expulsiuā: q v-
tositas nō plurima existens neqz nimie grossitie facile reci-
pit impulsione: t ista recepta impellit mās cui obulat. Multū
tñ t grossa nō iuuat: hanc expulsiuā impedit p̄hibēdo debitam
cōstrictiōez villorū latitudinaliū que in expulsiōē est necessa-
ria sua etiā multitudine t grossitie virtuti resistēdo sicce ap-
paret in colica. Et p idē p̄ ad p̄firmatiōē q cibaria vēto-
sa p̄st in tantū multiplicare ventositatē vt nō iuuat: sed ipe
diat expulsione: cōcedit tamē q in aliquo corpore aliqui ex-
pulsione iuuat sicce exp̄imentū ostēdit. Ad aliā cōfir-
matiōez dñ q virtuti alicui facilius est expellere duo obā q̄
vnū illoz tantū ceteris pibus: t hoc nō ē quādo vnū illoz
iuuat ad expulsione alterius: sicut in pposito iuuat ventosi-
tas ad expulsione istarū materierū: t de hoc exēpla habebis
plura. Ad aliā cōfirmatiōez pōt pmo negari q quātum
vētositate ingrossando t eius resolutiōez p̄hibēdo frigus iu-
uat expulsiuā etiā tantū alias materias ingrossando figit: q
materia vētosa ē passibilior etiā: q ingrossando materiam
nō semp frigus facit eā resistentē expulsiōi: imo per ingros-
sationē q̄nqz ipsaz facit resolutiōi paratiōē. Ad aliā cōfir-
matiōē negat q sicut villū latitudinalē cōstringēdo iuuat
expulsione. Item pstringēdo trāsfuerālē iuuat retētiū: t
hoc si intelligit vniuersalē. cōtingit. n. frigiditatz cōcurrere
villo latitudinali t nō trāsfuerālē vel saltē nō equaliter vel
ecōtra. Sili quātūcūqz occurrat stat tñ virtutē intēdere ex-
pulsione: t nō retētiōez: t sic iuuabit frigiditas virtutē ex-
pellēdo t nō retētiōē. cōcedit tñ q sicut frigiditas ē apta
iuuare expulsiuā. nā ē retētiuā: t hoc nō repugnat dictis.

Ad sextū dñ q siccitas non
cēntaliter ingredit opatōez ipsaz vir-
tutū sicut nec frigiditas ad intellectu Aluē. q sicut frigiditas
nō ingredit opatōez nature tanqz dominās instrumētū:
hanc solā tanqz subdominās: ita siccitas: t quēadmodū neces-
saria ē frigiditas vt tēperet calorē t ad mensurā nature pro-
portatā pducatur similiter siccitas: t sicut frigiditas opatio

nes nō attingit nāles tanqz debiliū instrumētū: sed solus in-
strumētū aliquo mō pparat vt ipsa natura per calorē actiōes
suas pficiat: ita sili t siccitas. Et ex hoc p̄ quare non di-
xit Alu. siccitate ingredi cēntaliter opatiōes nature q̄nqz di-
xit ipas esse necessariā. Causa aut p̄ quā nō dixit Aluē.
siccitate solū accidētaliter seruiri: sicut de frigiditate vt dñ ē
p̄mo: q siccitas nō est qualitas ita nociua t repugnans na-
ture sicut frigiditas: tum q nō est qualitas ita actiua: tum q
non est per se t imēdiate extinctiua calorīs qui est qualitas
nature cōueniētissima sicut ē frigiditas: ppter q̄ cū maiori
mensura siccitatz pōt stare sanitas q̄ frigiditatz: maior etiā
mēsurā siccitatz pcurrere pōt ad actiōes q̄ frigiditatz. vñ
frigiditas siccitati cōparata dici pōt accidētaliter seruiri: t
ecōtra siccitas essentiali. si q̄ auctores aliqui vñ sunt dicere
siccitate accidētaliter seruiri intelligit nō siccitate qualitati-
uā: hanc subiecti p̄statiā. Quātū aut veritatis p̄tineat: hec re-
spōsio videbit in q̄stione. Aliter t p̄babil⁹ vt credo di-
xi pōt q ad hoc vt aliqua qualitas cēntaliter sit dicēda serui-
re vñ nō opz ipsam tanqz dominās instrumētū in organo
illi seruiri: hanc sufficit aīaz mediāte organo istā opatiōē p̄-
cere p illā qualitatz isomato t rōne qua tali qualitate isor-
matū. verbi gratia. quātūcūqz in musculo dominaret hūmi-
ditas supra siccitatē: musculus tñ ē retētiuus ppter siccita-
tē t nō ppter humiditatē: cuius signū ē: q crescente siccita-
te fortificat retētiōē t debilitat vñ intēdē hūmiditatz: hanc signū
nō sit efficac. q̄ igit vñ trāsfuerālē retinet: q tanta siccita-
tē t nō q tāta humiditatz isomato. Ideo videt q siccitas
essentiali ingredit opatiōē retētiuā. Ad sic aut dñ po-
test de frigiditate. nullū. n. organū attrahit retinet digerit
vel expellit: q sit frigidum: sed quia tāto calore humiditate
vel siccitate informatur. dum igit dñr Aluē. siccitate esse
necessariā: voluit eā essentiali seruiri t. nā per organū ei⁹
mediāte siccitate aliquam opatōez nāles attingit.

Ad vltimū dñ q digestiua indiget ma-
gis humiditate. p̄mo q obie-
ctum quod p̄prie digestiōi subijciē est humidum. secūdo
quia operat per calidū multum quod humido cōfōrtatur.
tertio quia humiditas reddit digestibile passibile alterabi-
le equabile t permiscibile: q̄ requirit ad digestiōē. siccitas
vero ecōtra. quarto quia humiditas iuuat ad faciliem pene-
trationē per vias angustas: quod frequenter requirit in dige-
stione vt in chilo digerēdo in epate t ad faciliē figuratiōez
t terminationē ad quam digestio ordinat: t sic humiditas
multū est necessaria ex parte obiecti t instrumētū. Ad ar-
gumētum igitur dñ q ad inspissationē que fit in dige-
stione plus operat siccum q̄ humidū effectiue: sed dispositi-
tine t materialiter magis humidū: t est expositio antiqua.
Ad hoc q absolute plus depēdet inspissatio que fit i di-
gestione ab humido q̄ a sicco: q̄ totale principij passiuum
in digestiōē est humidū: sed nō totale efficiēs in digestiōē
est sicco: immo in hoc plus t principalius operat calidum:
Ad hoc absolute negādo istam cōsequentiā. digestio in
spissando pcedit t plus ad inspissationē facit siccitas q̄ hu-
miditas. ergo plus indiget digestiua siccitate q̄ humida-
te. per simile enī probaret q attractiua plus indiget siccita-
te q̄ humiditate: q attractio cōmuniū cōstringendo ob-
iectum pcedit: t secundum illā cōstrictiōez plus operat
siccitas. igit t. hanc enim magis cōferat siccitas ad inspissatio-
nem humidū: t quātū ad hoc magis sit necessaria quātū
tamen ad alia necessaria in digestiōē magis seruiri humidi-
tas. Ad auctoritatē dñr quidā q ista lra corrupta est:
sed debet dicere humiditate. Alij dicunt q iuuat siccita-
te. i. remissa humiditate: quia opz in digestiōē humiditate
esse remissā aut diminutā respectu calorīs qui debet hūmi-
dum regulare. Aliter iuuat siccitate. i. extrinseca per ac-
cidens: quia cōgregat t vñ partes stomachi: vñde confor-
tatur calor: sed iuuat humiditate intrinseca per se: t per idē
p̄ q confortanda digestiōē sunt secundū plurimū sicca
t calida. tum q siccitate stipticant. tum quia superfluas ma-
terias humidas que frequētissime sunt causā debilitatiōis di-
gestiue consumunt.

Post hec autem cum inter qualitates acti-
uas t passiuas comparaueris inquantū istę
virtutes eis indigent: reperies virtutes retēti-

tinam plus indigere siccitate q̄ caliditate: eo q̄ tēpus in quo quiescere debet villus retenti ne maius est tempore i quo moueri debet villus qui secundū amplitudinem tendit ad constringendum. Nam tempus quod est ad mouendum est illud quod caliditate indiget: et breue: et totum reliquum tempus eius operationis est ad tenendum et ad quiescendum.

Offēdit cōparatiue qualiter ille quattuor qualitates istis virtutibus seruīst. primo que plus retentiuē. secūdo q̄ plus attractiuē. tertio que plus seruānt expulsiue. quarto que digestiue. partes patēt. Primo facit hoc. Secūdo exp̄lariter de clarat: et scōm quosdā correlariū infert. ibi. Et q̄ puerorū.

Dicit p̄mo q̄ postea que dicta sūt de seruīto istarū qualitatū absolute si iter se cōparaueris istas qualitates quātūz ad mēsurā qua ille virtutes eis indiget inuenies virtutē retentiā plus indigere siccitate q̄ caliditate: q̄ retentiua indiget siccitate p̄ gete villi trāsfuerfalle: calitate vero p̄ motu eius indiget: h̄ logiori tēpore op̄s quiescere villū trāsfuerfale q̄ moueri. q̄ magis indiget siccitate q̄ calitate.

Est quia puerorum cōplexio plus declinat ad humiditātē: ideo virtus hec in eis plus est debilis.

Dicit secūdo q̄ ex illo apparet causa quare in pueris hec virtus est debilis: q̄ i iuuenibus: q̄ complo eoz est humidior complo inueniūz. ideo fortior est retentiua in iuuenibus: et debilior in pueris.

Attractiua vero plus indiget caliditate q̄ siccitate: quonīaz caliditas adiūuat in attractōe in eo quod maior pars sue operatōis est mouere: et plus necesse ē ei mouere partes sui instrumenti q̄ quietas facere et tūz siccitate stringere. Nec enim virtus non tantum indiget multo motu: sed plerūq̄ etiam motu indiget vehementi.

Declarat idem de attractiua. et primo offēdit q̄ plus indiget caliditate q̄ siccitate. scōm subiungit quādam distinctionem offēdens cōuenientiā caloris ad virtutē attractiua. ibi scōa. Et attractiua. Dicit p̄mo q̄ attractiua plus indiget calitate q̄ siccitate: et declarat idēz: quonīa caliditas ex natura sua iūuat in attractōe. h̄ supple nō sic siccitas. Secūdo p̄bat id per rationē sumptā ex opposito eius q̄ assumēbat ad retentiua: q̄ maior pars operatōis attractiue est mouere: q̄ plus. i. pluri tēpore necesse ē ei mouere partes sui instrumenti q̄ ipsas getas tenere et cū siccitate stringere. Subdit etiā: et potest poni tertiā ratio q̄ ista virtus etiā nō tantū indiget motu multo. s. longo et diuturno: imo etiā frequenter indiget motu valde forti et frequēti. Ex q̄b̄ satis p̄ q̄ plus indiget caliditate q̄ siccitate.

Est attractio quidem sit aut virtute attractiua: quādam modum magnes attrahit ferr̄: aut implendo vacuum sicut aqua trahitur in azaracha: aut calore sicut in lampade attrahitur oleuz: licet hec pars tertia reducatur necessaria ad implendum vacuum apud certificantē: immo est iplēmet.

Subdit distinctionem quandam p̄ncipioz a quibus sit attractio. secūdo infert propositum de virtute attractiua. ibi. Cum ergo. Dicit p̄mo q̄ p̄ncipium attractiōis est triplex: vnum est virtus siue forma specifica siue proprietates occulta: sicut virtus qua magnes attrahit ferr̄. secundum ē vacuum vel ne detur vacuum sicut attrahitur aqua in instrumento quod pueri vocant elschizo seu schitarolo. tertium p̄ncipium attractionis est calor: sicut attrahitur oleum in lampade ad licinium. dicit tamen hec pars. s. attractio que fit a calido apud certificantē. s. philosophos reductur ad eam que fit ad replendum vacuum: immo est iplēmet: quia calidum attrahendo oleum ad licinium per poros licini q̄

quam partē olei facit ascendere: et tunc ne inter partes ascendentem et remanentem interueniat vacuum aliter inlequitur. et sic attractio ista facta a calido reductur ad illam que fit ad implendū seu p̄hibendū vacuum.

Cum ergo virtus attractiua caliditatis habuerit auxiliū fortior erit attractio.

Ex quibus vltorius correlarie concludit q̄ cuius virtus attrahens habet auxiliū caloris tunc attractio est fortior. tunc enim simul concurrunt duo p̄ncipia actionis: scilicet virtus et calor.

Circa hec Insurgunt dubia. Primo videtur q̄ argumentum adductum ad p̄bandū q̄ retentiua plus indiget siccitate nō sit efficax. per idē enim probari posset q̄ plus indiget frigiditate quam caliditate: q̄ plus indiget quiete: et tempus quiescēdi in operatio ne est maius: frigiditatem autem est quietare. igitur et. Item si indiget caliditate p̄pter motū tunc p̄pter quietē d̄z indigere frigiditate. et sic frigiditas p̄ se igrēdit opus nature.

Secundum dubium est: quia nō videtur q̄ retentiua virtus plus indiget siccitate q̄ caliditate. Primo q̄ omnis operatio p̄uenit a calore tanquam a dominante instrumento. ergo nulla virtus magis indiget siccitate q̄ caliditate. Item virtus retentiua ad eius operationem requirit organum in quo fundatur quod est villus trāsfuerfalis: et instrumentūz quod est spiritus et obiectum: sed in nullo istorūz dominatur siccitas: spiritus enim est calidus: et humidus: et obiectūz est sanguis aut cibūz quod potest esse magis calidum q̄ siccum: similiter organum v̄i p̄. Item in agendo plus seruit caliditas que est actiua q̄ siccitas que est passiua.

Tertium dubium est. Et cum vnum sit temperamentum quo virtus operatur in membro retentionē et motū quomodo dicimus q̄ magis indiget siccitate pro quiete q̄ calore pro motu.

Quartum dubium. Videtur q̄ retentiua in pueris sit fortior q̄ in iuuenibus. Primo quia tantum sufficit precise retinere virtus retentiua in iuene quantū immutatiua sufficit immutare: et similiter in puero: sed plus sufficit immutatiua pueri q̄ immutatiua iuuenis. ergo et retentiua plus sufficit retinere. Item in puero sano simpliciter est virtus retentiua proportionata debilitate sue digestiue sicut in iuene. ergo sicut se habet retentiua pueri ad retentiua iuuenis: sic digestiua ad digestiua: sed non est debilis: digestiua pueri q̄ iuuenis. ergo non est debilis retentiua. Item in corpore sano simpliciter a p̄ncipio generationis vsq̄ ad iuuentutē permanet debite proportionata retentiua digestiue. ergo vna illarūz fortificata oportet fortificari alias: q̄ aliter nō seruetur proportio: sed accedente iuuentute fortificatur retentiua. ergo et digestiua q̄ non videtur cōcedendum.

Quintum dubium. Quia non videtur verūz q̄ attractiue sit magis necessarium mouere partes sui instrumenti q̄ ipsas quietas facere. Tunc. n. virtus attractiua haberet quietare organum suūz quod nō est verisimile cum attractiue virtutis sit tantum attrahere et mouere. et per idē videtur q̄ non habeat cum siccitate stringere: q̄ constrictio nō fit nisi p̄ villos latitudinales aut trāsfuerfales qui nō sunt instrumenta attractiue virtutis.

Sextum dubium. Quia non videtur q̄ quicquid sufficienter enumerauerit causas et p̄ncipia attractiōis: quia preter causas enumeratas alie videntur cause. primo enim apparet quod siccitas sit attractiua: quia videmus spongiā siccam et lanam attrahere aquaz et humida omnia: et tamen huiusmodi attractio non p̄uenit a calido nec a forma specifica. Mirum enim esset si omnia humida corpora in hac forma specifica conueniret. Nec fit ad prohibendum vacuum: nulla enim interueniēte causa extrinseca mouēte exp̄imur q̄ si vna extremitas sp̄gie tangit aquā subito tota sp̄gia repleatur aqua. Item cerebrū licet facile humiditātibus replet prima. tertij. cap. de signis sumptis ex velocitate et tarditate alterationis cerebri: h̄ hoc nō videt: nisi q̄ a sicco sit materiē attractio: nec i aliā cām reduci potest. igitur et. Item p̄ter causas dictas attractiōis reperit dolor: vt teritio legnit: et non potest reduci ad aliq̄ istoz

principiorum. **C** Similiter attractio fit a simili vt docet experimentum de virga precipue arboris auelane scissa per medium secundum longitudinem: qz partes ille adinuices mouent: ita vt vna videat alia trahere: et hoc non videtur reduci nisi informale similitudine. **C** Item vni contrarior naturaliter fugit aliud vt expellit. ergo simile attrahit simile. **C** Similiter quot modis venit fieri vni oppositor tot modis reliquis: sed pluribus qz tribus modis contingit fieri expulsiōe. ergo et retentione. et per illud medium cōcludi posset qz tribus modis illis nō sit attractio. qz tūc sūt tribus fieret expulsiō. scilicet qualitate vacuo et forma specifica: qd nō videtur esse cōcessum.

C Septimum dubium est. quia videtur qz a vacuo nō fiat attractio. qz illud nec est nec naturaliter esse potest. Secundo qz cuiuslibet effectus positus dicitur esse causa positiua. igitur attractio quae fit a vacuo aliqua causa ē positiua et non vacua vt pz. erit igitur principium eius aliqua qualitas manifesta vel occultā aliqz principium. Non primum vt pz discurrendo. si dicat secundum tunc attractio qz fit a vacuo reducit ad illaz qz fit a forma occultā: et sic attractio quae fit a vacuo reducit ad formam specificā vel virtutem: et cū attractio omnis quae fit a calido reducat ad illā qz fit a vacuo: sequitur qz attractio qz fit a calido reducat ad illaz qz fit a virtute vel a forma specifica.

C Octauum dubium. Quia non videtur qz attractio quae fit a calido reducenda sit ad illaz quae fit a vacuo. quia nulla videtur esse causa propter quā sit necessarium aliqd moueri ad prohibendū vacuū dum oleū in lampade attrahit a calido: tunc enim illud oleū subtilizat et in vaporē conuertitur. et per consequens maiores occupat locū: nulla enim videtur causa necessitans motū olei ad prohibendū vacuū. **C** Item. qz quia ratione mouet ad licium inflāmarū oleū in lampade mouet etiam nutrimentū ad membra quae a calore resoluitur ad prohibendū vacuū: et sic quālibet esset virtus debilis in egritate vel cōualescente nunquā membro deficeret nutrimentum contra sententiam Aulicē. secunda quartū. capitulo de regimine cōualescentium.

C Alitum dubium. quare non ita dicitur Aulicenna qz vacuum iunctum cum calore fortius attrahit dicit de virtute. et similiter etiam quare virtutem iunctam cum vacuo ad bonum sensum non dicit maiorem facere attractionem sicut dicit de calore. **C** Item si virtus iuncta cum calore facit attractionem maiorem vel fortiozem hoc nō est nisi qz plures attractionis cause simul iunguntur. igitur iunctis simul vacuo calore et virtute fortissima erit attractio. et sic i febribus febze ethica deberet membra fortissime attrahere cū omnes ille cause sint cōiuncte qd est contra experimentū.

Ad primum istoz respondēdo dicitur qz argumentum Aulicē. bene intellectum est efficax. Nam cū retentiuā indigeat quiete oportuit hanc multam quietē perfici vel frigiditate vel siccitate multa quae vtrūqz istoz habet figere et quietare. nō oportuit autem per frigiditatem multam. qz multa frigiditas debilitat calorem: et non fuisset ita ibi calor sufficiens ad motum requisitū in retentione. igitur vt motū et quietem mediāte organo eodē posset natura perficere posuit in eo caliditatem supra mediū cui non esset composibilis frigiditas tanta quāta requiritur ad fixationem multaz: et ideo loco frigiditatis est in organo siccitas quae fixationem facit et calidus non exstinguit. Argumentum igitur Aulicē. potest sic fortificari. retentiuā indiget quiete cū notabili motu villos transferat: sed non potest multa quies cū notabili motu perfici a frigore. igitur multa quies indiget siccitate. et per idem patet qz non sequitur si indiget calore propter motū. ergo frigiditate. propter quietē.

C Ad secundū potest dici qz retentiuaz plus indigere siccitate qz caliditate potest itelligi dupliciter. primo absolute. qz ad operationem retentiuam requiritur maior mensura siccitatis qz caliditatis. et sic non intellexit Aulicē. nec est verū vt argumentum est. scdo respectue siue correspondet. qz. scilicet inter mensuras siccitatis seruientes nature in operationibus maior est mensura siccitatis seruientis retentiuē qz sit mensura caliditatis sibi seruientis inter mensuras caliditatis. et sic procedit qz retentiuā plus indiget siccitate. qz siccitas seruientis retentiuē est maxima inter siccitates seruientes nature: sed caliditas sibi seruientis nō est maxima inter caliditates virtutibz seruientis: vt pz. 13 absolute maior sit caliditas seruientis retentiuē qz siccitas. **C** Aliter probabiliter ymaginari possumus qz 13 i

gano qd est instrumentū retentiuē operatiōis sit absolute maior caliditas qz siccitas: tanta tū mensura caloris nō ē in organo illo posita. propter opatiōē retentiuā: sed p digestiuā et attractiuā propter motū. et sic de alijs. si igitur illud organū debuisse esse instrumentū solius retentionis multo minor mensura caloris sibi sufficeret: sed nō siccitatis. ideo propter opatiōē retentionis minor mensura caloris sufficeret huic organo qz siccitatis. et sic retentiuā virtus minus indiget calore qz siccitate: cuius signū est. qz multū remisso calore stat retentio: nō tū multum minorata siccitate. et tūc pz illā cōsequentia nō valere. **Ad omnē opatiōē caloris tanqz dominās instrumentū occurrit. igitur natura plus indiget calore. 13 etiaz possit negari assensio. et per idē pz responsio ad primā cōfirmatiōē. **C** Sicut ad aliā cōfirmatiōē negat pna et cōcedit qz ad aliquā opatiōē plures operat qualitas passiuā. vt pz intuenti.**

C Ad tertū dubiū dixerūt qd qz 13 sit idē tēperamentū mēbra quo producit motum requisitum in operatione retentiuā et quo producit quietē in opatiōē eadē: nō tamē eadē qz sit virtus spiritus agit virtus motionē et quietatiōē requisitā in opatiōē retentiuā: immo multo maior cōcurrit quāntitas spirituum tēpore motiōis qz tēpore quietis. et per pna maior mensura caloris. **C** Aliter dici potest qz 13 eodem et unico tēperamento et c. in isto tamē tēperamento tanta requiritur mensura caloris pro motiōe quāta non requiritur pro quietē: 13 vni ca mensura caloris cōcurrit ad motionē et quietatiōē.

C Ad quartū dicēdū qz virtus retentiuā ē absolute debilior in puero qz in iuvene et magis retentiuā cōmuni: vt stomachi intestini et c. cuius signū est. qz frequentius et facilius incidunt lienterias et fluxus a debilitate retentiuē cōtingentes: 13 ēt illud videat vix de pila retentiuā membrorū. **C** Et cū arguit qz nō. qz tantū precise sufficit retinere et c. negat assumptum: immo in vtroqz et maxime in iuvene plus retinet et facit retinere retentiuā qz imutatiua sufficit imutare. Manifestū ē et qz aliqua qzitas tibi grauaret virtutē retentiuā i puero quāta nō grauaret virtutē retentiuā in iuvene. vñ a faciliore causa incurrit pueri vomitus et fluxus colericos et siccitas aciditatis. **C** Ad cōfirmationem concedit qz in puero sano simplr virtus retentiuā ē proportiōata optime siue digestiue proportiōe. illa quā proportiōata esse debz in tali etate et merito psonis illius etatis: sicut ēt in sano simpliciter iuvene. et negat pna cum infer. igitur qualis est proportiō et c. pz enim qz 13 in pueritia sit proportiōata optima proportiōe huic etati debita: multo tū absolute debilior ē digestiua qz erit in tpe iuuetutis. Et p idē pz rō ad aliā rōne seu pfirmatiōē.

C Ad quintū dubiū. dicēdū qz opertio ad quam ordinatur prima attractiua ē attractio. cū hoc tēme stat qz aliquas aliam faciat opatiōē non primo: sed in quātu ad opatiōē principalē ordinat sicut ē stringere retinere attrahere et c. circū dare opatiōē cū villis suis longitudinalibus donec alteri partis vili perueniant ad ipm capiendū: sicut satis explicat Aulicē. in lra. et sic concedit qz duaz distinctaz virtutū possunt operationes esse similes. sed tū non prime et principales vt pz. **C** Ad cōfirmatiōē cū arguit qz virtus attractiua nō habz stringere: dñt retentiōē esse duplicē: quedā ē finaliter ordinata ad digestiuā. et hec ē opatio virtutis pificis sola pstrictio villos longitudinaliū. **C** Alij vero imaginati sunt qz retentiuā cū villis transferat: sed non potest multa quies cū notabili motu villos transferat: sed non potest multa quies cū notabili motu perfici a frigore. igitur multa quies indiget siccitate. et per idem patet qz non sequitur si indiget calore propter motū. ergo frigiditate. propter quietē.

C Ad sextū dubiū. Cōcedit Aul. nō sufficienter nūcasse oīa pia instrumentalia attractiōis sicut videtur pmiū argumentū probare: a sicco eni videtur fieri attractio et nō solū a calido virtute vel vacuo. sed nominauit pncipia maxime cōmuniā attractionum relinquens rariū contingentia: vel potest dici qz per attractionem a calido intellexit omnem attractiōē a manifesta qualitate prouenientem sicut est attractio quae niens a sicco. **C** Alij dixerūt qz hec attractio reducitur ad eam quae fit a virtute vel forma specifica: quia corpora buvimodis sicca taliter posita a forma specifica vel qualitate occulta attrahunt corpora omnia currentia liquida. nec mirari debemus hec omnia corpora i tali forma specifica conuenire: qz inter se in natura satis ppingua et cōueniētia sunt sicut nec debemus mirari omnes serpentes et reptilia oīa in venenositate cōcare et c. **C** Alij imaginati sūt qd applicata

Spongia aliqua pars aque penetrans in poros spongie pellis aerem in poris contentum. q. multū facilius pellibilis est: et sic remouet facilius a loco in quo prius erat. ne igitur inter aquam pellentē et ipsum intercedat vacuū: insequitur aqua ipsa cōtinne pellendo: donec tandem tota spongia aqua vel alio liquore repleat. ¶ Quidam tamen socij testificati sunt q. spongia super aquam suspēsa ita ut sit superficiei aque multum p̄pina et per longū tempus ita dimissa rep̄it. postea aqua plena q. si vez esset difficile foret hunc modū saluare ut p̄s. ¶ Quidam autē dicunt q. vnum cōtrarium naturaliter surgit ab alio cum eo multū debilius et impotētius fuerit. aqua igitur occurrēte acri cōsento in poro spongie multū debilio ri fugit aer ad quē ne detur vacuū insequitur aqua: quia aut istorum modorū sit verio: videbitur in questione. Et p̄ idē responderi potest ad secundū de cerebro sicco. ¶ Ad cōfirmationem aliā de dolore dicendū q. a dolore p̄uenit attractio multipliciter. primo q. natura mouet sanguinē et spiritū ad partē dolentē ut amoueāt causam dolorē facientē. ¶ T̄tē. q. debilitat pars dolēs. vñ recipit ab alijs. ¶ T̄tē. quia inflamatur locus dolēs. sed de hoc plus in questione. ¶ Ad aliā confirmationē cōcesserunt quidam antiqui attractionē fieri a simili formaliter quāscūq. dicant attractionem istā factam esse per modum apprehensionis. simile enī appetit naturaliter sibi simili iungat: sibi simile p̄iungere: sicut naturaliter appetit sui cōtrarij abentia: ideo si virtus in vtroq. istorū efficaciter fuerit motiua aut attractiua vñ mouetur ad alterē vel attrahit ab altero: sicut in exemplo dicto de virga per mediū diuisa: q. exp̄imentū dicitur q. pars vna mouetur ad alteram. ¶ Et si arguitur q. tunc lapis ad lapidē: et aurum ad aurū deberet moueri et attrahere vñq. aliorum. ¶ Flegat cōsequentiā. q. in corporibus istis siccis non ē virtus tanta secundū plurimū quanta in actualiter viuētibz a quibus egrediuntur vapores cum virtute attractiua eorum. et ideo virga sicca per mediū diuisa non mouetur partes ad se inuicem sicut in viridi. Dixit autē notanter per cundū plurimū p̄pter magnetē: adamantē: et aliquos p̄ciosos lapides quibus multū viget virtus attractiua. quicquid sit de hoc attractio ista reducitur ad illā que fit a virtute v̄l forma specifica ut p̄s. ¶ Ad alias confirmationes p̄s ex dictis intelligenti. ¶ Ad septimū. Loceditur q. a vacuo nō sit attractio nisi ad sensum sub quo auctores hanc auctoritatem protulerunt. quia. scilicet aliqua attractio fit ad prohibendū vacuum. Et cū arguitur q. nō. q. illius attractiois cū sit effectus positus debet ēē aliqua qualitas positia: si illa nō ē qualitas claria manifesta. ergo erit p̄ncipiū occultū vel proprietates occultae que d̄s vocari specifica forma vel virtus. ¶ Dicendū q. nō omne p̄ncipiū occultū vel proprietates occultae d̄s vocari specifica forma vel virtus ut p̄posito p̄mer: q. forma cōmuni specifica determinatū cōcernit agēs et determinatū cōcernit passum. sic autē non est de attractōe que fit ad prohibendū vacuū. indifferēt. n. cuiuslibet corpori competit: h̄ cōcurrat p̄ncipiū occultū a virtute celesti cuiuslibz entis naturaliter impellus quo natura inclinatur ad saluandū cōtinuitatē vel p̄tuitatē partū vniuersi i qua saluatur vñq. o: do corporū cōstituentiū vniuersus: nō tū illud p̄ncipiū propriissime d̄s dici forma specifica. ¶ Alii d̄s q. cū dixit Aui. attractioes fieri a calido vacuo v̄l virtute: intellexit p̄ virtutem illā que in h̄ano corpore est p̄ncipiū actū determinatū obiecti: sicut est de virtute magnetis: et ista ē virtus aie. Et tūc p̄s q. attractio a vacuo nō ē ad illā reducibilis. ¶ Ad octauū dubiū d̄s q. h̄ flāma licinij oleū rarefaciat et maiores loci occupare faciat: hoc tū non ē nisi in circūscētibz partibus a poro tamē licinij oleū attrahēdo in p̄ncipio: quare leuificādo euacuat porū vel euacuaret nisi oleū aliud insequeret. vnde p̄s h̄c attractiones reduci ad illam q. sit a vacuo: Primus enī motus olei nō videtur apud quosdam p̄prie attractio: sed est ascēsus rei leuificate sicut etiaz ascendunt vapores a calore solis leuificati: licet ip̄prie attrahi dicantur: sed sequēs motus pōt dici attractio a vacuo ad intellectum datū. ¶ Ad p̄firmatōes cōcedit p̄p̄ in additionē quā facit calidū fieri attractionē a vacuo. Et cū inferat q. quantū cūq. vñq. attractiua esset debilis nō deficeret nutrimentū: negat p̄s. q. plus requirit de nutrimento ad restorationē deperditū siue dissolutū q. ad implendū vel p̄hibendū vacuū ut p̄s. ¶ Ad vltimū quid sit dicendū p̄ ex dictis.

Expulsiua vero minus indiget siccitate q. attractiua et retentiua.

Comparat plures istarū virtutum inter se quātum ad indigentia et feruitū istarū qualitatum. Et primo cōparat expulsiuā attractiue et retētiue quātū ad indigentia siccitatis. Secundo comparat digestiua alijs omnibus. ibi sc̄da. Que at plus. Proponit p̄mo intentū. Secundo pbat. ibi sc̄da. Ad etiaz. ¶ Dicit p̄mo q. virtus expulsiua minus indiget siccitate q. virtus attractiua vel retētiua.

Non enim indiget cōstrictione retētiue: nec inseparabilitate attractiue: et cōstrictōe eius et circūdatōe attracti tenendo partes instrumenti: donec ad illas alterius partis attractio perueniat.

Probat p̄positū. primo per rationē sumptā ex parte p̄strictionis q. fit t̄z in attractiōe quā in retētiōe. sc̄do ex pte q̄tis. ibi. Et ad vltimū. ¶ Dicit p̄mo q. causa quare minus indiget expulsiua siccitate q. attractiua et retētiua: est q. expulsiua nō indiget cōstrictione qua indiget retētiua nec indiget inseparabilitate attractiue et cōstrictione eius et circūdatiōe rei que attrahit: que. sc̄da. circūdatiō fit a virtute attractiua partes sui instrumenti tenēdo firmas donec ad illas pres q. tenent firme pueniat attractio alterius partis instrumenti que supple retētiō et p̄strictio siccitate pficit. id supple expulsiua modicus vel minus indiget siccitate q. due virtutes dicte. Et in summa argumentū Aui. videt hoc q. expulsiua virtus nō indiget cōstrictiōe adherētia et circūdatiōe obiecti. sicut indiget attractiua: sed hec oia p̄cipue per siccitatem pficiuntur. ergo minus indiget siccitate q. aliqua illarū. ¶ Sc̄da. hic q. ex dictis Aui. colligitur modus quo fit cōstrictiō. q. ad illā requirunt actus p̄les. Primus ē inseparabilitas siue adherētia: quod enim attrahit inseparabiliter adheret: nō sic autē q. expellit. hec vero adherētia ad attractionem requirit tribus p̄fectis cōditōibus. Primo q. adherētia fit cū cōstrictiōe. Sc̄do q. fit cū circūdatiōe obiecti. et obiectū cadit aliquo mō in p̄cauitate trabentis. Tercio q. fit ibi retētiō p̄tis circūdatiōis retētiōis obiecti situm circūdatum donec alia pars instrumenti ad obiectū pueniat circūdatū et attrahēdū. ¶ Et manifestū ē q. ad q̄libz istorū requiritur fixio et cōstrictio tāta quāta non requireret in expulsiōe. si enī volueris rē aliquā manu trahere manifestū ē q. op̄z manū mā rei attrahende foris adherere circūdatōe digitis q. si manu eā a te pellere volueris: et hoc loco exēpli.

Et ad vltimum nullo modo indiget expulsiua quiete: sed motu et inspissatiōe pauca que ad exprimendum et ad expellendum tali adiunct mensura: quatenus per ipsas remaneat instrumentum figuram exp̄ressiōis et cōstrictionis cōseruans: quēadmodū in retentiua tempus longū: et in attractiua tēpus breue est necessariū: donec partū attractio vñq. applicet alij: ideo op̄s siccitate p̄p̄ indiget.

Probat hoc ex parte quietis arguendo sic. Expulsiua nullo mō indiget quiete quēadmodū retentiua quiete tempore longo: et attractiua tempore breui: donec vna pars post aliā pueniat ad obiectū: sed quies maxime sicco pficit. igitur et. indiget tamē expulsiua motu et inspissatiōe pauca que instrumentum inuenit ad expellendum et exprimendum: ita ut instrumentū p̄ siccitate inueniatur ad hoc q. seruet figurā requisitā ad expulsiōem: indiget igitur expulsiua pauca siccitate. ¶ Sc̄da. dum q. in expulsiōe non requiritur quies multa v̄l pauca: sicut in attractiōe et retētiōe. q. expulsiō pficitur per viros latitudinales membri dum cōstringunt: quos non op̄z obiectum figere et circūdare donec alterius partis expulsiō ad obiectū pueniat sicut in attractiōe: immo illa expulsiō pōt ēē cōtinua sicut cōstrictio vilorū erit continua. Et hoc p̄s cōsiderat cōstrictionem calcie clisteris qua enema cōtēntū in ea expellit. indiget tamē expulsiua sicco: ut figuratio membri ad exprimendum quā facit virtus: cōseruetur: et non statim deleatur: sicut in corpore liquido carere constantia. et etiam q. in tali motu regit fixio ut supra.

Que aut plus eis omnibus indiget caliditate est digestiva.

Comparat digestiua alijs virtutibus. primo quati ad id gentiam caliditatis. scdo ostendit ea indigere humiditate et sic no idigere siccitate. tertio remouet dubijs. ibi scda. Que siccitate. ibi tertia. flegz pto. **C** dicit pmo q illa virtus q plus oibus alijs idiget caliditate est digestiua.

¶ Que siccitate non indiget: sed humiditate:
vt nutriēs efficiat liqdū z ad penetrandū ī fo
ramia z ad figuras recipiēdas aptū reddat.

Tedit secūdo q̄ ipsa indiget humiditate ⁊ nō siccitate. q̄ opus digestiue ē nutrienſ liquidus efficere ⁊ aptum facere ad pēncrationem in ſozamina nutriti ⁊ ad recipiēdā figuram ſecundum erigentiā nutritiōz mēbrozū: que omnia humiditate p̄ficiūtur ⁊ non ſiccitate.

Nec potest aliquid dicere quod si humiditas in digerendo est inuatiua pueri possent res duras digerere. Non. n. prouenit pueris non posse istud: et inuenibus posse. ppter hoc: sed pp hoc mogeneat et homogence elogatoz. Q. d. n. ex rebus duris trahit pplexiōi puerorū nō est homogenei. Virtutes igitur digestiue corā eo nō operant: nec ipsū recipiunt retentive: sed cito ipsū expellant expulsiue. Iuuenūz vero complexiōibz ē id pueniens: et ad eos nutriendos conueniens.

¶ Remouet dubiū. Secūdo epilogat. Ibi. Et er hoc quidē.
dubiū ē. hoc clariū ē qđ digestiua idiger humiditate. ¶ Con-
tra. qđ iste corpora humida alijs pueris melius possent dige-
rere res siccas qđ corpora sicca: 7 sic pueri melius digerēt
res siccas qđ iuuenes. in calore. n. sunt pares vt sup̃a capi-
tulo be cōplonibus etiā: 7 in humido pueri c̃cedunt iue-
nes. ¶ Hāc dubitationē soluit Auicē. dicens: qđ pueros nō
posse digerere res siccas: iuuenes vero siccas accidunt ppter
digestiua virtutē non iuari humiditate: sed puenit: qđ res
sicce sunt homogenee nature iuuenis. 8 sunt elongate ab ho-
mogeneitate nature puerorū. qđ nutritiūm dūz non ē ho-
mogeneū 7 ppo: tionatū nature 7 complōi pueri. fed bene
iuuenis. 7 ideo virtutes digestiue puerorū nō operant in il-
lad tan qđ dispropōtionatū obiectum: neq; retentive virtu-
tis illud recipiūt: fed tanquā disconueniēs cito ipsam expel-
lunt virtutes expulsiue.

¶ Et ex hoc quideꝫ collectum est qꝫ retentiu
indiget cōstrictione: ꝛ figuraz cōstrictionis
fixione longo tēpore: ꝛ paucō motionis adiu
torio. Et attractiu cōstrictione indiget: ꝛ fi
xione: ꝛ cōstrictionis tēpore breuissimo: ꝛ in
motu multo indiget auxilio: ꝛ expulsiue ē ne
cessarium stringere tantū sine fixione de qua
nō est curandū. Et indiget adiutorio ad mo
tum faciendū. Et digestiue est necessariū eli
quare ꝛ temperare: ideoqꝫ virtutes iste quali
tates illas quattuor: inequaliter opari faciūt
ꝛ cis inequaliter indigent.

Epilogat: ꝑꝫ ex dictis. Ex quo ꝓcludit qꝫ v̄tutes iste faciunt istas qualitates inequaliter opari. Digestina enim multus facit operari caliditate ⁊ humiditate: retētiua siccitate: ⁊ sic de alijs. ergo eis inequaliter indiçēt.

Dubia multa insurgunt circa p̄dicta. ¶ Pr̄
mus. Videt̄ q̄ expulsiua plus
indiget siccitate q̄ attractiua vel retentiua. q̄ quilibet illa
rum idiget p̄strictiōe que siccō pficit. sed maior regritur cō
strictio in expulsiōe q̄ in attractiōe vel retentiōe. eo q̄ plus
q̄s infirmi cōstrigunt vt expellat̄ q̄ vt attrahat vel retineat.
multo. n. plus oportet minorari cōcauitatem instrumenti vt
obiciat̄ a fe expellat̄ q̄ vt attrahat vel retineat. id̄ ꝛc. ¶ Se
cundū dubiū est. q̄ in parte inuiſ q̄ expulsiua idiget siccita
te. ¶ Oppositū bui⁹ videt̄ p̄mo. q̄ inuiſ lubricitate q̄ bui⁹

miditate ⁊ nō necitate fit. Videmus ēt erpimento qꝛ corpo
ra quāto humidiora sunt vt intestina ⁊ stomachus tāto plus
expellūt. ⁊ p̄ isto videt sentētia ysaaich in libro eozꝝ pōnē
te ex illis tūari humiditate. ¶ Tertij dubium ē qꝛ non vi
det qꝛ digestiua virtus eget pluri calore qꝛ aliqua alla p̄
mo. qꝛ eadē mēbrū cōplone qua membrꝫ nutrimentū attrahit
attrahit digerit ⁊ retinet. iō nō ē maior calor qꝛ indiget di
gestiua aut qꝛ feruit digestiue qꝛ alijs. ¶ Secūdo. qꝛ digestio
pōt fieri a frigido. ergo virtus digestiua p̄ sua operatiōe nō
plus indiget calore. assumptū p̄. p̄mo de digestiōe materie
rꝫ calidaz. subtiliū accutaz que digerunt potu aque frigide
⁊ de syrups infrigidatibꝫ. vt sunt syrups violati otysacaz ⁊ si
milis. materie ēt apostematū calidoꝝ frigidi maturatiū. ¶
Secūdo qꝛ a frigido domināte pōt fieri aialis gnatio: in nūe
enim generat aial. gnō de bisfizioꝝ ⁊ in medio lapide: vt
Salie. in libro de causis procreatiōis: sed nō fit buisimodū
generatio nisi per digestiōem. igit ꝛc. ¶ Tercꝫ qꝛ lac in ma
millis: ip̄s aialis in cerebro: pinguedo ⁊ adeps generantur
a frigido. lac enī ē frigidius sanguine ex quo generat: ⁊ sp̄
rit⁹ aialis vitali: ⁊ pinguedo ⁊ adeps vinctuosi sanguinis: ex
quo generantur per digestiōē. ergo necesse est materiā p̄ di
gestiōē infrigidari. ¶ Tercio. quia attractiua ⁊ expulsiua
pluri indiget calore qꝛ digestiua. p̄mo qꝛ maior indiget mo
tu qꝛ fēpue calore p̄fici. scēdo qꝛ virtutis digestiue est obli
etꝫ alterare suo calore: attractiue vero est alterare ⁊ locali
tate mouere: sed plus requirit ad alterandū ⁊ localiter mouē
dus qꝛ ad alterandū solū. ergo ꝛc. ¶ Tercꝫ in op̄atiōe digestiua
non oporet localr moueri nisi obiectū scēm partes qꝛ ad in
uicem cōmiserūt: in op̄atiōe vero attractiua requirit motū
obiecti ⁊ organī: sed plus de calore requirit ad motū organī
⁊ obiecti qꝛ obiecti solū. ergo ꝛc. ¶ Quartū dubiū. Plō vi
det qꝛ digestiua magis opetur humido qꝛ sicco. p̄mo qꝛ vi
cundū plurimū inspissandū pcedit: sed buisimodū ip̄pissati
magis p̄fici sicco qꝛ humido. vt p̄ supra. ¶ Item qꝛ p̄ di
gestiōē p̄cap nutrītis ita vt affimile nutrītio: sed cōtingit
nutritū esse sicce cōplonis. igit nutrimentum per sicci op̄ati
preparari ⁊ digeri. ¶ Tercꝫ qꝛ omniū membrorꝫ digestio ex
siccatiōe pcedit cū omne membrꝫ digerēs nutrimentū. sp̄mo
p̄mū sit sicci cōparatiōe nutrimenti p̄prij. ¶ Tercꝫ ex hoc videt
differre digestio que appellat assatio ab elixatiōe. qꝛ assatio
fit a calido igneo: elixatio vero fit a calido ⁊ hūido. ¶ Pro
isto videt auctoritas Auiicē. de materia tertij. tractatu scē
cundo. caplo scēdo. Digestiua ingit p̄seruat siccitate: ⁊ Hali
scēto de accidēt. videt ēt erpimentū: sere. n. omnes medici
ne digestiue calide sunt ⁊ sicce. ¶ Quintū dubiū. Que virt⁹
plus indiget calore an digestiua an nutritiua. videt. n. qꝛ
digestiua. p̄mo qꝛ obiectū transmutat male resistēt ⁊ diffi
cilioris t̄smutatiōis. scēdo qꝛ eius obiectū ē distātius a na
tura mēbrū t̄smutantis. ¶ Si oppositū apparet. qꝛ maior
fit t̄smutatio virtute nutritiua vt sic qꝛ digestiua. ergo for
tior indiget instrumēto. assumptū p̄bas. qꝛ multo maior ē
distātia animati ab animato qꝛ alati ab alato: sed nutritiua
t̄smutat nutrimentū in rē animatā: digestiua vero nō. ꝫ ꝛc.
¶ Tercꝫ stante in mēbro calore sufficiēte ad nutricatōē stat
calor sufficiēs ad digestiōē: eo qꝛ actus nutricatiōis origi
naliter p̄p̄p̄it actū digestiōis: ⁊ nō ecōtra. ergo ad nut
rificationem maior requiritur calor. ¶ Sextum dubiū: est in
quibus cōp̄osis absolute fit digestiua fortior an in iune
nibus an in pueris. videt. n. qꝛ in iuuenibus. P̄mo qꝛ cō
pletio in iuuenibꝫ est iustitral tēperatiō. vt supra caplo de
cōplonibus etatū: sed fortitudo virtutis insequit tempore
tūm complexionis: vt Baly scēto regni. Secūdo. qꝛ fortior
obiecta transmutat. Tercio. qꝛ in eis est acutior ⁊ fortior ca
lor. Quarto. qꝛ in digerendis liquidis iuuenēs ⁊ pueri sunt
pares: ⁊ in siccis digerēdis excedit iuuenes pueros. scēto
de accidēt. ¶ Pro isto videt snia Salie. tertia affo. p̄mem
p̄p̄. vbi ponit cibaria in pueris nō bene digeri. ¶ Natura. n.
eozꝝ nō bene ē firmata: qꝛ neqꝫ fortis in cibis digerendis: vi
de ⁊ dyaria necesse est sequi. ¶ Oppositū tamē videt colligi
posse in lra. qꝛ humiditas inuat digestiōē que maior ē
in pueris: cum igit in calore sint pares sequit ꝛc. ¶ Tercꝫ p̄
p̄a pōt digerere virtus digestiua puerorꝫ. ¶ Tercꝫ itaz in pue
ro qꝛ in iuuenē virtus digestiua ē propōtata nutritiue cui
feruit: sed fortior ē virtus nutritiua in pueris qꝛ in iuuenibꝫ
ergo ⁊ digestiua. ¶ Item ad debite seruiciūdū nutritiue

augmētatiō requirit maior virtus q̄ ad seruandū nutriti-
ue solū: sed in pueris seruit digestiua nutritiue t̄ augmētati-
ue: in iuuenibus vero nutritiue solū. § 2c. ¶ Dio istū videt
auctoritas. Alii. supra caplo de etatib⁹ puerorū: ystimbz ē
melior que esse possit in pluribus horis. Et Galie. sexto de
regimine sanitatis. tertio capitulo dñ iquit. Duplicibus. n.
existētib⁹ actibus secundū animalitatem corpus quidem
puerū p̄physicos bz optimos.

Septimūz dubiū: qz nō videt q̄ ppter homo-
gēnitatē siccā melius digerant in
iuuenibus q̄ in pueris: qz tunc etiā melius digerent siccā t̄
dura in corporib⁹ senum q̄ iuuenū aut puerorū. t̄ sic erūt
senes nutriti di siccis t̄ nō humidis. § Galie. scō de regimi-
ne sanitatis. t̄ tertio tegni. t̄ arguit p̄na: qz corpora senū sunt
sicciora corporib⁹ iuuenū t̄ puerorū: cibaria igit multum
siccā maiore habet homogēnitatem cū corporib⁹ senum
q̄ iuuenum. Et p̄ idem arguit q̄ cibaria siccā in eis melius
digerunt q̄ humida: in habētib⁹ enīz simbolus facili⁹
est transitus. ¶ Item quantā habet dissimilitudinē t̄ discō-
uenientiā cibaria siccā cū naturis puerorū tantā habet di-
scōuenientiā cibaria humida cū naturis senū: cū senū t̄ pue-
rorū corpora sint extremaliter opposita: sed ppter dissimi-
litudinē puerorū nature ad dura non digerūt ea vntes dige-
stive puerorū nec retinēt retētiue: § cito expellūt vntes ex-
pulliue. § pariformiter in senib⁹ nō digerūt digestiue cibaria
hūida nec retinēt retētiue: § cito expellūt eoz expulsiue vir-
tutes. t̄ sic erūt senes siccis t̄ nō humidis nutriti di.

Respondendo. Ad primū istorum: Plega-
tur p̄na. Et vltimū dicit
q̄ maiorem contingit fieri constrictionē in expulsiōe q̄ in
attractione vel retentione: vt suadet argumentū: sed non ta-
men quolibz constrictione coniuncta motui: lz necessario requi-
rat siccitatē requirit tātas: sē p̄stricō que ē quieti t̄ motui
p̄fecta. igitur 2c. constricō enī in expulsiōe coniungit motui:
retentiue t̄ attractiue vero non solus motui: sed quieti. ideo
maiorē requirit siccitatē constricō attractiue t̄ retentiue q̄
p̄stricō expulsiue ppter ficiōē necessariā in motu t̄ ppter
ficiōē necessariā in quiete que maior ē vt p̄.

Ad secundū D̄z q̄ expulsiua aliqua indiget sic-
citate. indiget. n. ficiōe requisita
in motu expulsiōis que siccitate perficit. Et cum arguit q̄
nō: qz iuuat lubricitate: negat p̄na. Cum lubricitate enim iu-
uante expulsiō stat siccitas requisita ad expulsiōē neces-
saria in motu expulsiōis. Nota tamē qz lz lubricitas sub ali-
qua mēsurā iuuat expulsiōē nō tamē sub qualibz: qz ois im-
moderata qualitas dicit actū p̄prie virtutis: tāta. n. possit
esse lubricitas qz lz multū debilitaret retentiū: nō tamē for-
tificaret expulsiū. Et p̄ idē p̄ nō esse concedendū scdm. f.
qz quātō intestina t̄ stomachus t̄ vniuersaliter mēbra aīa hu-
midiora sunt tāto magis expellunt. Aliud. n. est expellere t̄
aliud nō retinere. ¶ Dio auctoritate ysaac dicendū qz iu-
natur humiditate non quātacūqz: sed determinata iuuat
tur etiā siccitate: sed minus.

Ad tertius dicit q̄ digestiua indigere calidita-
te plus oibus alijs virtutib⁹ potest
intelligi tripliciter. Primo q̄ vntus digestiua agēs digerēdo
operat maiorē mēsurā caloris q̄ virtus retentiua retinēdo
vel attractiua attrahēdo: t̄ hic sensus non necessarius est ve-
rus vt supra declaratū est. Scō qz nō tanta in mēbro ē ne-
cessaria mēsurā caloris p̄ opationē attractiua vel retentiua
quāta p̄ digestiua: qz. f. cū minorē mēsurā caloris ficiō pōt
opatio attractiua q̄ digestiua cū alijs partib⁹. Tertio pōt
intelligi q̄ obiectū digerendū vt digerat a virtute opz ma-
gis a calore transmutari q̄ obiectū attrahibile ad hoc vt a
virtute attractiua attrahat. Et sub his duobus vltimis sen-
sibus pcedit q̄ digestiua plus alijs indiget caliditate: lz ter-
tius sensus reduci possit ad scdm. ¶ Ad primū igit argumē-
tū per hoc adductū p̄ qz nō valet p̄na. ¶ Ad scdm dicens
p̄mo q̄ digestio i nocturno pōt fieri a frigido: qz frigido po-
test acq̄ri materie preparatio qdā ad hoc vt a virtute faci-
lius expellat: sed de tali nō est sermo in p̄posito. ¶ Dicen-
dus secundo qz a frigido per accidēs potest fieri t̄ iuuari di-
gestio. primo qz a frigido extrinsecō pōt calidū naturā cō-
cludi iterius t̄ vnti: vnde melius perficit digestio vt i bye-
me. tertio qz lz calidū sit instrumentū p̄prie virtutis. nō ia-

men nisi terminatū t̄ cōmensuratū t̄ ad hanc cōmensurati-
onē t̄ terminatiōē ducit per frigidū ipsum tēperans vt su-
pra declaratū est. vtz aut frigidū possit per se tanquā instru-
mentū ingredi operationem virtutis digestiue visum est in
questione generali. de animalī aut generato in nīne dicitur
qz non generat a frigido domināte: imo a calido in materia
generatōis a virtute astroz impresso. ¶ Contra: qz fortio-
est frigus nūis q̄ calor ab astris impressus aut virtus calo-
ris impressiua. ergo nō potest virtus caloris in materiam
illam imprimere calorem requisitū ad vitam. assumptū p̄. qz
dato opposito nīr liquefieret. ¶ Plegāda est p̄na. quātū-
cūqz enim sit absolute fortius frigus nūis ad infrigidādū
q̄ virtus calefactiua astroz ad calefaciendū: multo tamen
preparatio potest esse materia ad recipiendū imp̄fessionē
caloris a virtute astroz q̄ frigois a nīne. Et de hoc tra-
ctatū est secundo tegni. vtrum aer in omni dispositiōe defic-
cet. ¶ De lacte autem pinguedine adipē spiritu animalī p̄
qz generant per digestiōē a calido: lz a frigido cōpleri pos-
sunt sicut multa alia mixtoz genera. vide quarto methēozo-
rum: de hoc tamē plus in questione generali. ¶ Ad tertius
negat assumptū. Ad probationē primaz negatur p̄na: qz lz
attractiua indiget maiori motu locali: minori tamē indiget
transmutatione sui obiecti quod non solū accidentaliter: sed
etiam substantialiter transmutat a virtute digestiua. Et per
idem p̄z respōsiō ad p̄bationē secundā. Non enīz vniuers
saliter plus requirit de calore ad alterandū t̄ mouendū lo-
caliter q̄ ad alterandū solū nisi cum alijs p̄bue: lz vt p̄z di-
gestiua virtus etiā nō solū habeat eius obiectū alterare: im-
mo alterat t̄ localiter mouet p̄tendo t̄ miscēdo t̄ substantia-
liter transmutat ad q̄ p̄culndio requirit calor. fortio: qz ad
attrahēdū. t̄ per idē p̄z respōsiō ad tertā p̄batōē.

Ad quartus dubium dicit: q̄ digestiua magis
semp operat humido q̄ siccō: lz
non sit negandū ipsam indigere siccitate. saltey enīz indiget
siccitate temperatē humidū ne sit sup̄flus t̄ caloris suffoca-
tiua. Et hoc p̄z primo ex parte obiecti qd opz liquari adbe-
sibile. t̄ etiam inuisibile fieri. Itē ex parte instrumenti: qz di-
gestio fit mediāte calore cōplonali mēbri qui est cōiunct⁹
humido t̄ in ipso saluaf. sit ē mediāte spiritu qui est corpus
aeris calidū. f. t̄ humidū. Ex parte et ā finis: qz digestio or-
dinat ad nutritiōē que fit per diuisionē inuicationem t̄
mixtionē que omnia humido melius q̄ siccō fieri possunt.
¶ Ad primū igit argumētū dicit q̄ dissolutio requisita p̄
nutricationē calido t̄ humido dominantibus melius perfici-
tur q̄ calido t̄ siccō: qz tunc arefieret t̄ enapozaret ei⁹ hu-
midū. ¶ Et per idem respondetur ad secundū. Non. n. ap-
paret per siccū dominās hanc efficacitatem fieri ppter cau-
sam dicam: qz cum calor sit efficacitius functus com siccō
domināte fieret vntis. oportuit igitur vt humido iungere-
tur cui tamē debite calidū dominaret. Et per idē p̄z respō-
siō ad tertā. De assatione aut t̄ elixatiōe dixerūt qdā qz ois
digestio que fit in corpore animalis magis assimilatur elixa-
tiōis absolute q̄ assationi. Una tamen digestio alteri cōpa-
rata pōt dici aliquo mō assatio. lz. n. omnis digestio p̄fecta i
corporib⁹ animalū fiat a calido t̄ hūido: vna tamē respe-
ctu alterius dici pōt fieri a calido t̄ siccō: quare digestiōē
que fit in colico dicere possumus esse assationem quādā re-
spectu eius que fit in sanguineo vel flegmatico: t̄ que fit i iu-
uene respectu eius que fit in puero: t̄ que fit in corde respe-
ctu eius que fit i cerebro. Et hec materia pertinet ad quar-
tum methēozorū. ¶ Dio auctoritatibus vero dicit qz non
plus voluerunt nisi q̄ digestiua cōfortat siccitate temperā-
te t̄ cōmensurante humidū vt sit calori p̄portionatū vt nō
sit eius suffocatiuum. Causa aut quare plurime medicine di-
gestiue calide sunt t̄ sicce est: qz in nobis maxie multiplican-
tur humiditates efficacitē indigētes. Que autē medicia di-
catur digestiua vide secundo cano. caplo quarto.

Ad quintus. Dixerunt qdā q̄ digestiua est tu-
plex. f. cōis t̄ p̄prie. Et scdm hoc
dicit q̄ digestiua cōis maiori eget calore q̄ nutritiua. eius
enī opatio ē circa obiectū difficilior transmutabile: vñ opz
calore transmutatē esse forte: operatio vero nutritiue virtutis
est circa obiectū primū t̄ quasi assimilatus nature mēbri. lz
indiget forti calore: t̄ p̄p hoc ad tactū mēbra in gbus fit di-
gestio cōis sunt apparentia multū calida. In mēbris aut in

quibus sit digestio tantū modo ppria non pcpit nisi calor remissus. ppter hoc et frequenter in mēbris faciētibz digestione cōdēz notabiliter ipedif operatio cōis digestiua quā uis nutritiua operatio ipsoz et alioz nō sit notabiliter impedita. Et si arguitur qz eodē calore stomachus epaz et cor nutritiōē faciūt ppriā et digestiōē cōdem. C. Dicitur qz i illis mēbris calore equale idiget digestiua cōis et nutritiua: i alijs aut nō. C. Aliter et melius dicitur qz i equali calore in epate et corde fiat digestio cōis et nutritio: ad digestiōēz tñ cōdem necessaria ē maior mēsurā caloris vt supra de alijs dictū est. C. Dñt scdo qz si cōperat digestiua ppria mēbz nutritiua pprie cū equali calore opant et equali idiget. C. Cōtra p debilitatē adueniētē calori mēbz prius defuit et impedit nutritio qz digestio pparans ad nutritiōēz sicut prius impedit assimilatio qz vno et vno qz appositio. ergo maior requirit mēsurā caloris ad nutritiōē. Et hoc ego arbitror pcedendū. licet igit cū eadē mēsurā caloris pficiant: minor tamē mēsurā et debilioz calor sufficit pro digestiōē ppria qz nutritiōē. Etia ex parte materie multo melioz regit pparatio materie vt sit pueniēs obiectū nutritiōē qz digestiōē pprie. C. Ad pñmū igit argumētū dñr: qz i maior sit distātia pfectiōis inaiati ab aiato qz inaiati ab inaiato ceteris pibz: nō tñ ē maior distātia gradual' dispōnū acgrēdaz ad illas formas pparantiū. Igitur maior sit distātia pfectiōis hominis a forma cadaveris qz a forma asini vel leonis: minor tamē gradualis distātia dispositiōis hominis ad mortē tendēis. pñtā qz nō semper magnitudo trāsmutatiōis arguit fortitudinē agentis et c. C. Ad scdm pz qz nō sempitē in mēbro calore sufficiēte ad nutritiōē propriam mēbz stat in eo calor sufficiēs ad digestiōē cōdem vt de stomacho et epate declaratiū est.

Ad sextum dubiū dicitur qz digestiōē in pueris fortioz esse qz i iuuenibus vlt ptra potest dupliciter intelligi. pmo fortioz qz velocior. secundo fortioz qz pfectioz et melioz qz. s. pductū per digestiōē in iuene et pfectiōē et melius qz pductū per digestiōē in puero vel cōtra cum alijs pibz. Et secundū hoc dicitur pmo qz fortioz est digestio in puero qz in iuene pmo mō: qz in minozi tpe cū alijs paribus digerit in puero nutrimentū sibi pportioatū qz in iuene. Et hoc suaderi pōt: qz digestio pueroz dñt esse qno ad tēpus mēsurans eaz pportio nata sue nutritiōis: nutritiō vero resolutiō: sed multo velocior est resolutio in puero. ergo nutritiō. et per consequēs digestio. C. Item qz iunat humido vt videt inuere Aui. in iſra. C. Dicendūz scdo qz digestiua alijs paribus est fortioz in iuene qz in puero. s. pfectioz absolute. pz. qz per digestiōē iuuenis pfectiozē fines attingit qz puer: puta sensitiuas motiuas et generatiuas operationes. puer enim aut nō generat aut feminas et debiles generat: vt pōtō b hystorīs animalīū. C. Dicedū tertio qz p vite pductiōē pfectioz est digestio in puero: sed pro opatiōibz animalibz in iuene et pro aliquibus naturalibus pcpue ordinatis ad speciei pseruationē. C. Ad pñmū igit argumentū pz qz absolute pfectio: est virtus digestiua i iuene sicut absolute iuuenis est iustitialiter temperatio. C. Pro argumētis vero alijs pz qd sit videndū. Et videbitur melius in questiōē generali vbi etiā tangetur responsio ad septimū dubiū ideo ad ipsūz nihil presentiacliter responderetur.

C. Cap. III. Quod est de virtutibus animalibus.

Trunces aut animales intelligi volūt
v illas virtutē illaz que cū in mēbris recepta fuerit pparabit ea ad recipiēdum virtutem sensus et motus et operationis vite: quibus etiā admiscēz timoris et ire motiones: ppter ea qz in eis reperiūt dilatationem et constrictionem que accidit spiritui qui huic comparatus est virtuti.

C. Post determinationē de virtutibus naturalibz: nūc determinat de virtute vitali quaz vocant animalē. Et primo generaliter notificat virtutē. secundo declarat magis specialiter banc suā notificatiōēz. ibi. Pos aut. C. Dicit pmo qz me dici per virtutes istas animales. i. vitales quas tamē vocat animales volūt intelligere illā virtutē qz cum facit recepta

in mēbris pparabit ea ad recipiēdum virtutem sensus et motus et virtutē etiā operatiōis vite. C. Dicit scdo qz ista virtutibz et operatiōibz et admiscēt motōes timoris et ire. s. ad vitālē virtutē ipsas reducūt: ppter ea qz medici reperiūt in ira et timore dilatatiōēz et pstrictiōēz spūs qz cōparat' ē. s. attributus huic vīti. s. vitali. Douere. n. spūs itus vel extra i accidetibus aie ē opatio virtutis vitalis. C. Sciendūz hic pmo qz ista tria genera virtutū. s. naturalis vitalis et aialis pprie sumpta scdm ordinē in suo ambitu sese psequunt: qz cōioz et maioris ambitus ē naturalis et cōsequēter vitalis et psequēter aialis pprie dicta. id cōuenientē ordinē seruat Aui. qz post virtutē naturālē determinat de vitali et postremo de aiali. maior ē est pueniētia inter naturālē et vitālē qz inter ipas et aialē. est. n. virtus vitalis opatiua sine cognitioe nescit naturalis. C. Sciendū scdo qz tripliciter pōt dici aialis: quā virtus aialis. pmo absolute. et sic oīs virtus vel potētia aie est aialis. et sic virtutes oēs de qb' Aui. in hac doctrina determinat sunt aiales. scdo dicit aliquā virt' aialis: qz cū cognitiōē opatiua: aut qz cognitiōē. Animos. n. grece la tinc sensus vel cognitio. et sic virt' sensitiua et localis motiua pprie vocant aiales. et nullo istoz modoz sumit hic virtus aialis. tertio dñt aliqua virtus aialis: qz in solo aiali repta. et sic hoc adlectiua aiale format ab b substantiua aial. et sic virtus vitalis cadit sub genere virtutis aialis. in solo. n. aial repletur virt' vitalis. et scdm hoc distinctio generē virtutū hoc mō sumit ex pte sub: qz vīus oīs aie aut soli aiali attributa est aut aiali et vīentibz alijs: qz. s. oīs et cōis. Si scdū sic ē virtus naturalis vt augmētatiua nutritiua et ministrantes eis. Si pñm vlt opatiua cū cognitiōē sue cognitiua. et sic ē aialis pprie sumpta vel ē nō cognitiua. et sic est virtus vitalis. C. Et ex hac distinctiōē pz pmo: quare Aui. virtutē hanc hic vocat aialē virtutē: tñ naturālē nō vocauit aialē. s. n. virt' naturalis in aialibz inueniat: nō tñ in solis aialibz sic vitalis. pp qz ex parte rei virtus vitalis saltē in habitu nō sepat ab aiali pprie dicta: nec ē. s. h. s. fit ea naturaliter pōt vt inferius ostēdēt. C. Dñt scdo. quare has virtutes pmo noiauit in plura l. et tādē dēscēdit in singularē. sicut. n. virt' naturalis ē vna in genere et pncipio pmo: et multiplex scdū spēm: ita sñt et vitales. C. Dñt tertio solo qōnis moueri solite An. s. virt' vitalis fit distincta a virtute aiali cōter sumpta vt in distinctiōē declaratiū ē. C. Sciendū tertio qz bec virtus vitalis ē duplex. s. cōis: cuius opatio circa obm versat cōe et ad finē totū ordinē nata i illa fundat in corde: cui' ē ex pte sanguinis subtilioz spiritūz totū cōem gñare et ipz gentū totū distribuere et p ipz tandē in toto vitā pseruare. Altera ē ppria et ipsa reperi in singulis mēbris pp impressionē quā recipiūt nō solus a spū cōi cordis: s. et appropriato cuius mēbro. In pposito qz loquitur Aui. de vīra qz. C. Sciendū quarto qz virt' vitalis multipliciter pparat ad virtutē aialē. pmo p bendo materiā gñatio nis spūs aialis qz vitali gñat. scdo vitā in mēbris pseruādo et actualē calozē sine quoqz pscntia nō est aliqz mēbz susceptiua virtutis aialis. tertio qz spūs vitalis in mēbris sensitiu' et motiuis recepta cū spū aiali pcurrit effectiue ad opatiōēz oēs aiales tanqz ad illas eēntialr ordinata. C. Et qz pz spūm vitālē in ordinē ad opatiōēz aiales cāz ē. s. effectiua et dispositiua. i. pposito vō videt sermo Aui. itelligēdus solū de pparatiōē scdo mō dicta: vt iſra videbit. C. Et qb' colligit p parte intellect' sic. bec. n. virt' recepta in mēbris pparat ea ad recipiēdū virtutē sensus et mot' qz in eis pmo vitā pseruat qz eēntialr psuppōit vīus sensitiua et motiua: et qz in eis pseruat calozē et eis dat tēperamētū per cui' pscntiaz sunt mēbz receptiua illuz cerebz et impressiōis eius. Et p opatiōēz vite intelligunt opatiōēz naturales omnibus mēbris cōes quas etiā sine spiritus vitalis pscntia nullum mēbris pducere possēt. quidā etiā per opatiōēz vite intelligunt opatiōēz omnes alias ab aialibus: vt sit sensus sic qz virtus vitalis recepta in mēbris pparat ea ad recipiēdū virtutes sensus et mot' et opatiōēz oēs alias vite. bec pz meli' declarabit in dubijs mouēdia.

Sed ptra hanc descriptionē vīus vitalis plures occurrūt istātie. C. Dñt ē. qz ex diffinitōē scqz qz nō oia mēbz nī corpus recipiunt a corde virtutē vitālē: cuius oppositiū inuit Aui. Et arguitur consequētia: qz in quocūqz mēbro regit virtus vitalis in eodē apparet opatiōēz vitales: qz frustra in mēbris regit virtus

sine opatōe. Omnis. n. virtus opationis existit in ista vt supra: sed nō in oibus apparēt opatōes virtutis vitalis vt in offe cartilagine: vt pz discurrendo p oēs opatōes virtutis vitalis q sunt cor z artarias motu diastolis z systolis mouere spm vitale z sanguinis vapore generare z genitus mēbris trāsmittē: quaz nulla i offe aut alijs mēbris a corde mani festat. id zc. ¶ Scda instātia: qz si descriptio bec eēt vā se queref q oia mēbra essent pparata ad recipiēdū virtutem sensus z mori a virtute vitali. vñs ē falsus: vt pz. z arguitur pba: qz virt⁹ vitalis ē illa q cū in mēbris recepta fuerit pparabit ea zc. h in oibus mēbris ē virt⁹ vitalis. Omnia igit pparata sūt ad recipiēdū virtutē sensus z mori. ¶ Tertia instātia ē. qz sicut supra dictū ē vitalis virtus ē sine cognitōe ne opatū. h nō sibi debet attribui opatōes cognitūe: cum igit ira timor: z hmoi accūsia aie sint opatōes cognitūe sequitur q nō sunt vitali virtuti attribuēde: cuius oppositū innuit Aui. ¶ Quarta instātia est. Non videt bec virt⁹ pparare mēbra ad recipiēdū opatōes vite. Non. n. pparat ad illas: h dici potius debz q agit vel pducit illas. ¶ Fonte dices q per opatōes vite intelligit opatōes naturales. ¶ Contra. igitur pariformiter debuit dicere q pparat ad recipiēdū virtutē opationem vite.

Ad primum istoz negat pna. Ad pbatōes cōcedit q in quocūq mēbro ē virt⁹ vitalis in eodē apparet opatio aliqua vitalis. Nō tñ opz q in eodē apparet ois opatio virtutis vitalis. Sicut lz in aure sit virtus aialis vt auditū: non tñ in aure manifestat ois opatio virtutis aialis: qz i ea nō manifestat opatio virtutis volūtariē motiue aut memoratiue. sū lz in offe z cartilagine sit virtus vitalis: nō tñ in eo manifestat ois opatio virtutis vitalis: qz non gñatio spūs nec mori pallus: qz tales sunt opatōes mēbru solū a quo pfluat virt⁹ vitalis alijs mēbris. Manifestat aut in offe z cartilagine: z alijs mēbris virtutem hāc a corde recipiēdū opatio maxime cōis z pncipalr intēta p virtutē vitalē. s. vite pseruatio in mēbro p pntiā spūs dātā corde z calozis ab eo recepti: z h sufficit. ¶ Ad scdm qdā glossant q pparabit ea. s. q apta sunt: hāc pparatiōē accipere: notū est. n. q ad hoc naturaliter inepta nō pparabit. Aliter alij dixerūt q illa plunctio z ponit p vel. Et erit sensus: pparabit ea ad recipiēdū virtutē sensus z mori vel opationes vite. z sic lz nō recipit instātia siue p opatōes vite intelligant opatōes naturales siue vitales. pprie dicte. vt pparabit. i. pparatiua erit mēbru. vt. n. vitalis i vnoquoq recepta ē pparatiua. Si aut nō recipit instātia nō deficit nisi ex parte subiecti impparabilis. ¶ Ad tertium dicit q in ira z timore z huiusmodi accidētibus anime duo pñderāda sunt. vñs est appēhēō obiecti z inclinatio scdm illā appēhēōne appetitus ad psecutiōes vel fugā. secundū est motus spiritus ad intus vel eius diffusio ad extra. Et quantū ad pñmū attribuit bec opatio virtuti aiali: vt Auerōis scdm colligit. Quantū vero ad scdm attribuit virtuti vitali. z hoc factis expresseit Aui. ppter ea q in eis reperit dilatatōes z cōstrictōes que accidunt spiritui. Que vero sit causa immediate mouēs spiritū ad intus vel extra in huiusmodi anime accidētibus videbit clarior lzra. ¶ Ad quartū pōt dici q p opationes vite intelligit hic indifferētē opatōes naturales z vitales. pprie dicte. Et qz nō pparat ad virtutē vitales. Ideo dicit solū de opatōibus. Nec sequit si bec virtus pducit z facit ad opatōes vite q nō pparat ad illas. Jaz. n. dictū est q oēs pducit z tamē ad illas pparat vt pz. Alij dixerunt q per opationes vite intelligit opationes naturales circa alimentū per quas pnuatur vita. Non fecit autē mentionē de virtute: h solū de opatōe relinquens hoc notū: ex eo q dixerat de virtute sensus z mori vel forte: qz manifestū est p virtutē vitalē pparari mēbru ad virtutem sensus z motus quod cōprehendit ex eius destructiōe z ab sentia frequēt q de virtute naturali vt pz.

¶ Nos aut explanabimus summā hāc: z dicemus q quādmodū ex humorz spissitudine secundū aliquā pplonē substātia generat spissā q est mēbru aut ps mēbru: ita ex humorz vaporib⁹ z eoz subtilitate secūdū aliquā pplonē substātia generat subtilis q est spūs. Et si

cut apud medicos epar pme generatōis ē pncipium: ita cor generationis secunde pncipium existit.

¶ Declarat notificatōes virtutis vitalis supra pmissam. Et supponit quedā suo pposito necessaria. scdm exegitur declarando. ibi. Et hic. ¶ Dicit pmo se hāc sumā. i. suam diffinitionē sumatim collectā declaratur. Alia tñ lz bz sentētia. Premittēdo pmo q sicut ex spissitudine. i. parte grossiori humorz scdm aliquā cōplonē gñatur suba spissa qdā. s. mēbru aut pars mēbru ita ex vaporabili z subtili pte eoz scdm aliquā ē cōplonē generat suba qdā subtilis acra que ē spiritus. Scdm q sicut epar scdm finiaz medicorū ē pncipiū generationis pme ita cor ē pncipiū gñatiōis scdm se. s. spiritus. ¶ Sciēdū pmo q expedies fuit Aui. hoc fundamētū pmittere. ppriū. n. organū virtutis vitalis ē spiritus vitalis. proptia ē opatio eius ē huius spūs gñatio. Intēdēs igitur notificare effect⁹ pueniētes a virtute vitali merito habuit pmittere notitiā h⁹ spūs qui ē eius organū z opatiū eius propriū. Scitis. n. effectib⁹ z opatōibus h⁹ spūs satis facile erit cognoscere effectus z opatōes virtutis vitalis. ¶ Sciēdū scdm q Aui. notificās nobis hāc spm. Primo notificat nobis eius materiā q est pars hūozis subtilis vaporabilis. Scdm notificat eius cām formale dispositiua dū dicit. Secūduz aliquā cōplonē. Non. n. ex omni pte sanguinis subtili z vaporabili pōt gñari spūs: h opz determinatū modū mixtionis z cōplexionis pcedere in ea. Tercio notificat huius spiritus cām efficiētes pncipalē. s. cor. Et eodē mō circūloquitur cām materialē generatōis mēbroz z partiu eoz. i. partem spissāz humorz dispositiua dū dicit. Scdm aliquā cōplexionē z efficiēte dū dicit: epar. Dicit aut notāter apud medicos pp pōnes pboz vt supra. Ex quibus pz intellect⁹ auctoritatis Damasceni cōiter allegare. s. viuim⁹ p caliduz z humidū: nutritur frigido z secco. viuimus. n. spū qui calidus ē z hūidus. Et ex parte sanguinis gñatur hūidior z calidior. Debet. n. materia materiato ppositiari: sed nutritur parte humorz grossiori z terrestrioz q cōparatiōe alterius ē frigida z secca. ¶ Sciēdū tertio. q Aui. sim⁹ explicat materiā ex qua nutrit⁹ z generat mēbra. nā ex parte humorū spissiorū generant. cū igit eadē sit materia generationis z nutritiōis: ex parte grossiori nutrit⁹. Tēgit aut gñatiōnem dum dicit. Denibz z tetigit nutritiōes dum dicit. Pars mēbru: secundū. n. nutritiōes partes mēbroz generant. ¶ Sciēdū quarto q generatio mēbroz hic dicit pma narratiōe z etiā dignitate: qz pfectio ē substātia mēbroz spiritū saltem apud tenentes q spūs non est format⁹ ter aiatu. Non aut est pma tempore. Credendū. n. est q quocūq instātū est cor format⁹ pro eodē est format⁹ z genitus spūs qui oēs esse organū virtutis cordis imaginādo q sicut virtus formatiua agit p generatione disponēdo ptes grossiores materie generatōis vt recipiāt formā cordis: ita agit partes materie subtiles cōplexionādo z pparādo ad suscepiēdes forme spūs: ita q formato z aiatō corde format⁹ ē spūs a virtute formatiua q oēs ē organū virtutis vitalis cordis formati. Aliter videret natura deficientē i necessargo.

¶ Et hic qdē spūs cū secūdū pplonē puenit quā oēs hāc virtutē recipiēdā pparat: deinde oia illa pparat mēbra ad recipiēdū oēs alias virtutes aiales: z et reliquas.

¶ Exegitur declarādo. Et pmo generaliter z cōfufe. Scdm magis distimete z specialr. ibi scda. Virtutes egdē. ¶ Dicit pmo q hic spūs cū puenit secundū cōplexionē quaz habere dz: qz. i. pducit a corde cū debito temperamēto pparatur ad recipiēdū hanc virtutē: deinde disponēdo pparat alia mēbra ad recipiēdū oēs alias virtutes. s. animales z reliquas. ¶ Sciēdū pmo notāter dictū esse cū prouenit secundū cōplexionē quā habere dz: qz nō secundū omnem cōplexionē pparat spiritus ad recipiēdū hanc virtutē: qz tunc animalis z naturalis eēt huiusmodi. ideo dicit: forte: qz si spiritus iste non fuerit cum debita cōplexione z temperamento non erit pparatus zc. Et per cōplexionem dat etiā intelligere cōueniēte modū substātie. z alia que ad cōplexionē sequunt. Ex ista littera videtur quibudā cōcedi posse de virtute scdmōis virtutes vitales in spiritu nō

esse suū temperamentū. Si enim completio et temperamentū spiritus temperat et preparat spūm ad recipiendū hanc virtutem cū idē non sit preparatū ad se ipm recipiendū hmoi virtus nō est hoc temperamentū. Sciendū scđo aliter hanc virtutē recipi in spiritu aliter in mēbris scđpue apud tenētes spūm nō esse animatū: quoniam in spiritu recipit tantū virtutis sicut calor in radio solis; in mēbris autē formaliter.

Virtutes eadem animales in spiritu quidē et in mēbris non perueniunt nisi postq̄ hec vitalis pronenit virtus.

Declarat spāliter qđ dixit. Et primo ostendit virtutē vitālē pparare ad virtutē aiālē. Scđo ostendit qđ virtus naturalis nō pparat vitali et aiālī: hēz: virtus vitalis naturalis ibi scđa. Et pparat. Prima i duas scđz qđ dupliciter pbat. ibi scđa. Ideoq̄. Primo arguit sic. virtutes aiāles nō pueniunt in spiritu et mēbris nisi postq̄ puenit in eis hec virtus. s. vitalis. igitur vitalis ē preparatū aiālī. Assumptū reliq̄ tanquā notum. Quia sicut sentire et moveri essentialiter presupponit vivere: ita virtus sentiēdi et mouēdi videt essentialiter presupponere virtutē vitālem.

Idēoq̄ licet virtutes aiāles alicuius mēbri destruant: viuū tamē mēbriū adhuc existit nisi hec virtus in eo fuerit destructa.

Adducit secundā rōnē. Et arguit sic. Sublata vel destructa virtute sensus et motus in mēbro remanet vītus vite in eo. et nō eōuerso igitur virtus vitalis ē prior aiālī. et pōssā preparans erit ad virtutē aiālem. p̄z p̄fā: qđ semp perfectio prior naturaliter preparat ad pfectōes posteriores.

Nōne vides qđ mēbryz stupidū aut palitū cum vniū qđq̄ secundū habitudinēz est nō habens sensū neq̄ motū aut p̄p cōplonē qđ p̄hibet ipm eos recipere: aut p̄p opilatōez qđ accidit inter cerebryz et ipm in nervis qđ ad ipm pueniunt. et tñ ipm est viuū. Et mēbryz cui accidit mors ē nō hñs sensus neq̄ motus: et accidit ei vt putrefiat et corrumpat.

Hic Aulicē declarat antecēdēs p̄dicte psequēte: deinde pcludit cōclusionem intentā. ibi. In mēbro igitur paralitico. **Dicit primo: nōne clare vides qđ mēbryz stupidus. et etiam mēbryz paraliticū est carēs sensu nō solū secundū actū vt dormiēs: sicut scđm aptitudinē. i. habitū non h̄z potentia p̄pinquā sentiēdi: siue hoc fuerit p̄p malā p̄plonem p̄bentē sensus et motū recipere siue fuerit p̄p opilatōez eadentē in nervis qđ mediant inter cerebryz et mēbryz stupidū siue paraliticū: et tñ vñquodq̄ istoz est hñs vitā seu virtutēz vite: et sic destructa aiālī virtute remanet vitalis. Sed tu nō potes dicere qđ mēbryz mortuū et carēs virtute vitali hēat sensus aut motū. imo illud putrefit et corrūpit vñ caret virtute vite.**

In mēbro ergo paralitico est virtus q̄ eius custodit vitā donec cū remorū fuerit qđ p̄hibet pfluat ad ipm virtus sensus et motus. ipm nāq̄ preparatū erat ad suscipiēdū eaz p̄p virtutis vitalis sanitatē in eo. Prohibēs. n. non p̄hibuit nisi vt non eam in effectu recipet: sed mēbryz nō sic est mortuum.

Concludit p̄clonēz intentam dicēs qđ igitur in mēbro paralitico p̄ua: o virtute sensus et motus ē virtus quedā naturaliter prior. vite que custodit vitā huius mēbri donec iterato pfluat et redeat ad ipm virtus sensus et motus quādo remorū fuerit. p̄hibens: puta mala p̄plo aut opilo. igitur toto illo tēpore mēbriū illud erit preparatū ad recipiēdū sensum et motū p̄p sanitatē et p̄sentia virtutis vite in eo. illud enim p̄hibens nō p̄hibet nisi vt recipiat eam in actu: qđ. s. nō p̄hibet preparatū illam que erat in eo per virtutem vitalem: sed mēbriū mortuū non est sic. Est enīz mēbriū p̄uatum virtute vitali nō habens hanc preparatōez. hec tamē lra ab alijs exponitur aliter vt videbif.

Circa hec dicta est p̄mo dubiū: cuius cōplexio sit hic spūs vitalis. videt. n. qđ calidus et siccus: qđ pducit a corde p̄p̄p̄ ei? tempamētuz et

cor est calidū et siccū in genere mēbroz. igitur etc. **Itē** qđ videt ista p̄plo maxime p̄posita motui et subtilitati sube qđ est necessaria spūi. videt etiaz humidus: qđ viuū? p̄ calidū: et humidū et viuū p̄ spūm hñc. Apparet autē qđ sit tēpat: qđ spūs ē vapor sanguis tēpat? vt. vi. de iunamēz.

Secundū dubiū ē a quo recipit hic spūs virtutem hanc vitāles: qđ nō apparet nisi qđ a corde: sicut si agit nisi mediāte spūi. hanc igitur virtutē recipit ab alio. Et p̄sistit q̄rā de illo alio spūi. et sic erit p̄cessus i infiniū.

Tertium dubiū: qđ non videt qđ destructa virtute aiālī virtus vitalis remaneat: qđ tñ virtus vitalis posset absolui ab aiālī sicut ē naturalis: cuius oppositū dcm ē supra. **Itē** expimentuz ostendit statim qđ sublata virtute aiālī aufert vita sicut in forti apopleia. igitur etc.

Quartus dubiū: qđ non videt qđ virtus vitalis sit preparatū ad aiālē: qđ destructa vel deficiente virtute pparatē destruit aut deficit virtus pparata: sicut multū deficiente vitali non ppter hoc multū deficiet aiālī. frequēter enim viget multū aiālī virtus vt sensitiua tāterior qđ exterior et sicut localis motiua et tamē pulsus ē debilis p̄ sepe vt in febribus pestilentialibus.

Ad primū hōz dī qđ spūs vitalis respectu mēbryz generis calidus ē et hñdus: cōparatōe vero spūs aiālī et naturalis est calidus et siccus. respectu autē vaporis ignei terrestriis siue fumosi et aquosi eleuat a sanguine p actionē caloris in ipm est tēperatus. et sic dixit Aulicē. spūm ē vaporē sanguinis tēperatū. cū aut arguitur ipm calidū esse et siccū: qđ cor est huiusmodi: p̄z: qđ nō valz p̄fā. Pōt enī mēbriū calidū et siccū ex materia calida et buanda rem pducere calidā et humidā.

Ad secundū dī qđ hic spūs qđ defert ad mēbra recipit hanc virtutē a corde mediāte spūi suo appropriato et cū cōi siue per virtutē voluerimus intelligere temperamentū illud sine p̄prietatē illi tēperamentō supadditā. et cū arguit qđ non a spūi etc. dicendū qđ a virtute isomatua pducēte cor pducit etiaz spūs vitalis cordis: et isto mediāte cor pducit alios spūs vitāles: et sic non opz in infiniū pcedit: qđ deuenit ad p̄mum pducēs spūm et dāns hanc virtutē: qđ illud ē pducēs cor qđ sicut cor de p̄o ducit ipm qui dī esse instrumētū cordis vt p̄z.

Ad tertius dicit qđ in nullo aiato totali naturali ter se hñte pōt absolui virtus vitalis a virtute aiālī. viuētē tñ inaturali dispositio pōt ē destructa virtus aiālī manētē vitali: sicut in apopleitico forti apopleia. dī aut totali: qđ manifestū ē in multis partibz aiati cor pōis absolui virtutē vitālē ab aiālī vt i osse ligamētō carti lagine etc. Et ad p̄mū sensum dictū fuit supra hanc virtutē ab aiālī absolui nō posse. Aliq̄ dixerunt hanc virtutē ad hunc sensum absolui nō posse ab animali: qđ cuiusq̄ spūs vel generationis animalis inest vitalis inest aiālī. et eōtra. Aliq̄ dixerūt qđ vitalis non potest absolui ab aiālī scđm aptitudinē: qđ nō h̄z virtutē vitālem qñ illud scđm aptitudinē habet aiālē: secundū tñ actū absolui potest.

Ad quartū dī qđ in quacūq̄ parte multū deficit vitalis in eadez parte deficiet animalis et cō. in quacūq̄ pte multū viget animalis in eadē multū viget vitalis. Siat tamē in aliquo mēbro multū deficiet vitālē ab opatōe sibi debita in mēbro: sicut in alio multū viget aiālī. Exēpli grā: pōt virtus vitalis in artaria multū deficere pulsus faciēdo: quāuis p̄ tñc in nervo vel cerebro multū viget animalis: multū etiaz viget vitalis que cō cito deficiet etiaz ibi deficiet animalis. Causa autē diuersitatis puenire potest ex bona proportionē vel habitudine aut colligantia mēbri vnius ad cor et mala alteri? aut bona preparatione vnius mēbri ad recipiendū et retinēdū imp̄ressio nem virtutis vitalis a corde et mala alterius: ppter qđ deficiet vita in vno mēbro citius qđ in alio sicut docet experientia. Cōtra. tñc semp existēte forti virtute vitali et sana cerebro vel nervo forti et sana foret in eo virtus animalis. consequēs salūm: vt patz in melancholico et flegmatico. Regan da est cōsequētia: qđ licet ex parte preparationis quā facit virtus vitalis sit mēbrum debite preparatū ad sensum et motum: nō tamē hoc sufficit ad integritatē et sanitatē animalis: sed stare potest fortitudo virtutis vitalis cum debilitate animalis: vt patet in tuenti.

Et preparas nō ē virtus nutriēdi tantū: ita vt dicamus q̄ quādiū virt⁹ nutriēdi affucrit virtū erit: cū destruet^r erit mortuū.

Secundū vñā introductionē istius lre offit q̄ virtus nutritiua nō ē illa q̄ pparat oib⁹ alijs virtutib⁹. Et p̄ offit hoc de vitali. Scdō offit idē de animali. ibi scdō. Et si virt⁹ nutritiua. C^o pmo ponit p̄sonē intentā ipsāz aliquatiter de clarādo. scdō pbat ibi. Quoniam hoc ipm. C^o dicit pmo q̄ virt⁹ nutritiua nō ē pparans tantū ita vt dicam⁹ q̄ quādiū in mēbro fuerit nutritiua tādiū mēbz est viuū: cū destruet^r virt⁹ nutritiua in mēbro mēbz erit mortuū. C^o Scien dum q̄ ly tantum pōt mltip̄r sumi. pmo vt sit dictio exclu siva: 2° ē sensus q̄ virtus nutriēdi nō tantū: q̄ non sola ē pre parās: q̄. i. ipsa nō est illa q̄ pparat oib⁹ alijs virtutib⁹. se cundo vt sit aduerbiū quātitatis: 2° ē sensus q̄ virt⁹ nutritiua nō ē pparās tantū quātū virt⁹ vitalis. Et vterq̄ sensus est apud hāc introductionē ver⁹. Pmo. n. veritas pmi sen sus apparet. scdō dū ē a gub̄sā taliter p̄uadef. virtus vi talis plurib⁹ modis pparat alijs vt supra declarauit ē. Pm mo: q̄ pbat sp̄m vitālē ex quo alijs sp̄s generāf. Scdō: q̄ p̄ p̄sentia sp̄s vitalis cōseruat mēbris actualis calor: per quē p̄seruat in mēbris aia: vñ reddunt pparata ad recipien dū alias virtutes. Tercio: q̄ sp̄ritus vitalis tanq̄ vniuersale agēs effectiue pcurrit ad opationes oīnz alijs virtutib⁹. Et notū est q̄ virt⁹ naturalis non b̄a modis pōt pparare alijs virtutib⁹. Non. n. necessario cōcurrit effectiue sp̄s natura lis 2c. Nec p̄ eius p̄sentia reddātur mēbra preparata 2c. iō bene dictū ē q̄ virtus nutritiua nō pparat tantū quātū vi talis: videt^r tñ pcedendū aliquo mō posse ipsam pparare p quāto tanq̄ cōior ab alijs p̄supponit in quocūq̄ viuente. Et ex hoc pcludunt quidā necessitatē ponēdi in viuētib⁹ vita sensitua virtutē vitālē p̄ter virtutē aialē. Necesse ē. n. in viuētib⁹ vita sensitua 7 localiter motua repiri quādam generale dispōnēz per quā vita seu aia in mēbris cōseruat. Et illa ē actualis qdā calor: sine quo nec p̄seruari nec iudici nec ēt opari pōt: cuius signū est: q̄ per solā h̄mōi caloris ex tictionē motū mēbz: 2° q̄ b̄sc calorē opōuit esse funda tum in suba subtili aerea. ideo hic calor facile resoluif. vnde oportuit in omnib⁹ viuētib⁹ reperiri mēbz in quo erit virtus generādi hunc calorē in mēbris distribuēdū ne illo resolutio cito deficeret vita. Tale autē est cor in h̄mōib⁹ cor: in nō habetib⁹ aut aliqd qd est cordi p̄portionatūz. vñ cor dicit^r p̄ncipiū 7 radix 7 minera virtutis vitalis. Est. n. p̄ncipiū in totō p̄seruātis vitam. 7 p̄ motū pulsus ipsius cō seruatiūz 7 distribuētiūz p̄ totū 7 p̄ eius temp̄amentū ipsius pductiūz. Et ex hoc infer^r q̄ si per possibile mēbroz n̄ri cor poris suba nō resoluēret nō ēt in mēbris necessitas vir tūz nutritiue: nec p̄st sp̄s naturalis aut ēt sanguis nutriti uo mēbra ad eoz vitā 7 p̄manētia: quāuis tunc esset neces sitas sp̄ritus vitalis cui⁹ p̄sentia in mēbris vita p̄seruaret. C^o Et ex hoc vlti⁹ p̄z. q̄ magis per se 7 imēdiatē ad p̄er nationē vite ē necessari⁹ sp̄s vitalis q̄ naturalis. Et similē virtus vitalis q̄ naturalis. Ad. n. necessarius est sp̄s natu ralis nisi p̄ quanto suba mēbroz est resoluibilis. C^o Ex quo vlti⁹ segit^r q̄ si in mēbro aliquo ēt quātitas sufficiens sp̄s naturalis 7 sanguinis requisitū ad opatōz nutritiue vir tutes: tñ in mēbro nō ēt sufficiens quātitas sp̄s vitalis pro opatōib⁹ vite p̄ tūc illud mēbz nec viuēret nec nutritēf. Si tñ ē. et est in mēbro quātitas requisita sp̄s vitalis p̄ opa tiōē vitali viuēret mēbz quāuis nō ēt in mēbro sp̄s natu ralis q̄titas requisita ad opatōz nutritiue viuēz. Ex q̄b⁹ scdōz hāc lre introductionē sunt iste p̄clones tenēde. C^o P̄ia. p̄us natura ē vita mēbz 7 v̄tus vitalis 7 opatio vitalis q̄ virt⁹ vel opatio naturalis: 7 s̄līr tēpore. q̄. n. sit natura p̄us p̄z: q̄ virt⁹ vitalis ē cā v̄tus naturalis 7 s̄līr opatio vitalis opa tiōis naturalis. q̄ ēt sit p̄o: tēpore pbat sic. Quia p̄us est mēbz viuere q̄ nutriti vt in p̄mo instātū esse mēbz. C^o Et p̄isto pōt adduci p̄babile argumētū: q̄ difficult⁹ ē in mēbro vitā p̄ sp̄m p̄seruare 7 mēbz nutriti s̄lī q̄ alit⁹ illoz facere. q̄ cū aliqua dispōnē sufficit ad vñ istoz cū qua non sufficit ad vtrūq̄: h̄ nō pōt dici q̄ sufficit ad nutriti 7 nō vi uere. q̄ poterit aliqui ad vitā 7 nō ad nutritatiōz. C^o Itēz si diminuaf calor in mēbro donec nec ad vitā nec ad nutrita tiōz sufficiat videt^r q̄ p̄us officiat opatio nutritiua q̄ opa

tio vite. C^o Itē vita stat in mēbro p̄ p̄sentia sp̄s vitalis. Nutricatio p̄ p̄sentia naturalis 7 vitalis: h̄ possibile ē repiri in mēbro debita quātitatē sp̄s vitalis quātitatē q̄ nō sit in eo sp̄s naturalis quātitas requisita ad nutritatiōz. q̄ vita a nutritatiōē absolui pōt. C^o Et hic segit scdō p̄clō. q̄ aliquo viuēte pōt absolui virt⁹ vitalis a v̄tute nutritiua. Et p̄st^r q̄ virt⁹ vitalis pparat nutritiue. 7 nō ē. C^o Ex q̄b⁹ pōt col ligi argumētū sequētis pbatōis dū in lra subūgitur.

Quoniam huius ipz verbū virtuti afferimus nutritiue: fortasse. n. plerūq̄ in aliquo eius opatio destruet^r 7 mēbz viuūz remanebit. 7 fortasse plerūq̄ remanebit eius operatio 7 mēbz tendit ad mortem.

Probatur ppositū 7 dicit^r q̄ hoc verbū qd attributū aiall in cōp̄eratiōē ad vitālē afferre possumus virtuti nutritiue: q̄ sicut superius dicebat^r q̄ destructa virtute aiali remanet mēbz viuū: 7 non ē. Ita de naturali dicere possumus: quo nia fortasse plerūq̄ in aliquo mēbro destruet^r opatio virtu tis nutritiue. 7 tñ mēbz remanebit viuū. Simil^r ēt manēte opatiōē nutritiue stat mēbz ad mortē tendere. virt⁹ igit^r nu tritiua nō ē illa qua stātē stat vita 7 qua sublatā deficiit vita p̄ia nota ē itūcti. 7 assumptū p̄z. 7 pōt p̄suaderi vt supra.

Contra tñ hāc sniaz videt^r auctoritas Ari. scdō d aia dicit^r q̄ viuētia vsq̄ ad finē possunt viuere quousq̄ p̄nt recipe nutrimentū. Vita. n. nō videtur aliud q̄ p̄seruatio p̄ alimētū vt ibidē. C^o Itē ex quo virtus vitalis pparat ad nutritiua videtur q̄ stātē vitali nō possit d̄strui nutritiua. C^o Itē si virt⁹ vitalis pparat 2c. 7 cēntialr p̄o: ē virtute nutritiua quō est possibile manere opatōz nu tritiua. 7 tñ mēbz ad mortē tēdere. Sublatā. n. virtute po ri auferi posteriori. 7 p̄is opatio posteriori. C^o Itē inter vegetatiūz 7 sensitūz daret^r vinēs mediū: puta illud i quo erit virt⁹ vitalis 7 destructa nutritiua: nō. n. ē in tali nutriti ua. 7 p̄st^r nec vegetatiua nec sensitua: vt pono: q̄ pono ēt illā destructā manēte vitali sicut de naturali ponit^r ēē possi bile. C^o Itē virt⁹ nutritiua ponit^r ēē cōior virtute vitali: sed nō ē possibile posteri⁹ via cōitatis absolui a p̄o. q̄ nec vita lē a nutritiua. C^o Itēz nō videt^r q̄ argumētū p̄uadētia hāc virtutē absolui posse a virtute naturali sint efficacitā. P̄a per idē pbat^r q̄ virt⁹ vitalis repit in plātis distincta a natura li. Pmo q̄ p̄us p̄tingit plantā viuere q̄ nutriti. Scdō q̄ difficult⁹ ē v̄tuti plātē vitā suē aiaz in suis p̄tib⁹ p̄seruare q̄ illā p̄seruare 7 alimētū in subaz plātē p̄uertere. q̄ aliqui pōt facere vñ istoz q̄ nō alit⁹: h̄ nō scdm sine p̄mo. q̄ poterit facere p̄mā sine scdō. q̄ poterit plātā viuere 7 nō nutriti.

Ad primum istoz dixerunt qdā q̄ quādiū vi uat aialia tādiū nutritū dū natu raliter se d̄serint: p̄cāz tñ aliqua p̄ternālē pōt impediri i aia li nutritio: q̄uis i eo adhuc vita remanet. C^o Alii alij tādiū viuūt aialia donec p̄nt accipere nutrimentū: q̄ nō pōt in aiali notabili tpe vita permanere absq̄ actu nutritiēdi: i. ali quali tpe vita p̄manere possit sine nutritatiōē vt videt^r sua ere qdā adducta. C^o Alij dixerūt Aristō. voluisse q̄ nullā repugnātiā claudit aial viuere vel mēbz 7 nō nutriti: h̄ mē bz vel aial nutriti 7 nō viuere manifestas claudit repugnā tiā. C^o Ad scdm p̄z. q̄ ly vitalis p̄paret ad nutritiua p̄ter tñ vitālē virtutē ad ēē v̄tūz nutritiue in mēbris requir^r aliud. q̄ nō opz q̄ stātē vitali stet nutritiua: sicut q̄uis dyafaneitas p̄paret ad illuminatōz mediū: nō tñ ad mediū illuminari suf ficit dyafaneitas. C^o Ad tertiū dixerūt qdam vt pbat argu mentū nō ēē possibile mēbz tēdere ad mortē manēte opa tiōē v̄tutis nutritiue nec hoc credat dixisse Aul. h̄ oppositiū: vñ p̄ remanere nō itellerit Aul. p̄manere: h̄ itellerit cessare: sicut vulgariter dicim⁹ pluuia aut pestē remāsisse q̄ cessat. Sensus igit^r lre ē. Et fortasse plerūq̄ remanebit. i. cessabit opatio ei⁹. i. virtutis nutritiue. 7 p̄z mēbz tēdit ad mortē. Sic. n. videt^r argumētū Aul. efficax sic arguēdo. destructa v̄tute naturali mēbz remāet viuū: 7 dū mēbz tēdit ad mor tēz cessat opatio virtutis nutritiue. igit^r virt⁹ vitalis pparat nutritatiōz: 7 nō ē. Alij vō aliter dixerūt p̄mittēdo q̄ vir tute naturalē dupl^r p̄siderare possum⁹. Pmo mō q̄ tñ ad sui cēntiā quā bz in mēbro. 7 quātū ad opatōz: cuius ḡa fl naliter tributa ē mēbro 7 viuēti: sic non ē p̄se q̄ maneat opatio virtutis nutritiue 7 mēbz tēdat ad mortē. Nec ad

hunc sensum vadit auctoritas Aui. scdo hanc virtutē con-
derare possumus vt ē defluēs a pncipali mēbro vt. s. ab epe
defluit: sicut vitalis a corde. Et sic quēdammodū nullā inclu-
dit repugnantiā opatōez virtutis naturalis destructaz eē re-
manēte virtute vitalitā ē eē: qz stat ad mēbz z musculuz
defluere sufficientē q̄titate spūs naturalis. z tñ illud mem-
brū tēdet ad mortē: qz nō defluet ad ipm sufficiens q̄titas
spūs vitalis: z pp hoc tēdit mēbz ad mortē z remanebit in
eo opatio virtutis naturalis scdm q̄ illud mēbz ab epe re-
cipit: qz defluit ab epe sufficiens q̄titas spūs naturalis z san-
guinis. illud igit mēbz nō morit pp defectuz naturalis vir-
tutis z sanguinis z istuz epūs dātis virtutē naturalē: s. pp
defectū vitalis spūs. vitalis igit spūs est q̄ dat vitā z nō na-
turalis. Ad q̄rtā negat illa p̄clo inducta. In tali. n. viuē
te destructa ē virt⁹ nutritiua z tñ remanet vegetatiua. vt. n.
ista declarabit virt⁹ vitalis ē virt⁹ vegetatiua. Ad aliaz
dicif. qz virt⁹ nutritiua sit cōlor vitalis: quoniam plura viuē
tñ gñā participāt nutritiua q̄ vitalis: in quocūqz tñ viuente
repit vitraz istaz virtutū cōlor z naturaliter pōt est vitalis
nutritiua: qz p aliqua mēsurā tēporali repiri pōt in aliquo
mēbro vtus z opatio vitalis qñ nō repit virtus in eo z opa-
tio nutritiua saltē scdm actū. z nō eōuerso. Aitū autē i plā-
tis repiat virt⁹ pp̄te dicta vitalis distincta a naturali vlti-
mitiua vel vtus aliqua alia supior: z pōt videbit i questōe:
ista sūt q̄ p̄ster tenēda sūt secūda sūt p̄mā introductōez lre: scōz
sō alia introductōez illa parte. Et pparās nō ē vtus nutriti-
di tātuz ita ve dicam⁹ qz q̄diu vtus nutritiū affuerit viuū
erit z cū destructū erit mortuū: quoniam hoc ipm verbū virtū-
ti afferemus nutritiue: fortasse. n. plerūqz i aliquo ei⁹ opatio
destructū ē mēbz viuū remanebit: z fortasse plerūqz rema-
nebit ei⁹ opatio z mēbz tēdit ad mortē. Intēdit Aui. osten-
dere qz virt⁹ naturalis nō ē illa q̄ preparat ad virtutē aialez
q̄ pbat p duas rōnes. z tertio pcludit. ibi scōa. Et si virt⁹
nutritiua. ibi tertia. Restat igit. Ad h⁹ expōnēs euidentia
p̄mittēdū pmo qz vita sumit tripl^r. pmo p cuiuscūqz entis
p̄stētia siue sit p aliaz formā. Et sic oib⁹ qbus cōicatu ē eē
cōicatu est viuere zc. Et videt ēt aliquāter hic modus lo-
quēdi Aui. octauo p̄bicoz ad p̄cipiū. Scōo sumit vita
p cuiuscūqz aiatū subistētia. z sic sumit Aui. scdo de aia dū
gradus vite vel viuētū distixit vegetatiū z sensitiūz zc.
Terno sumit vita p vita sensitiua z motiua: z hoc iterū
mō sumit dupl^r. s. p actu vel habitu p̄pleto ad actū sensus z
mot⁹ vel apitūdie q̄ ē duplex: vna pp̄ia p calozē aiale. Al-
tera cōis p calozē vitalē: qualiter supra dēi ē: qz mēbz pa-
ralitici viuūt: qz aptū ē ad sensuz z motū apitūdie cōi z me-
diata: nō aut pp̄ia z imediata. z hoc vltimo mō sumit vita
z viuū in p̄posito: vt viuū significet idē q̄ aptū ad sensuz
z motū hac cōi apitūdie: z illa apitūdie cōis stat p debitam
p̄sentia spūs vel calozis cordis. Propia vō p̄supponit hāc
z regit debitā assistētia calozis aialis siue cerebri. Doc
suppositio argumētū Aui. videt hoc. Si nutritiua tñ vlti-
mā nutritiua eē illa vtus q̄ pparat ad sensuz z motū: tūc
quādiu cēt nutritiua in mēbro erit mēbz viuū. l. preparatū
ad sensuz z motū. z p̄ia t̄z: qz si virt⁹ nutritiua tñ pparat zc:
hoc ipm verbū q̄ pmo afferēbamus vtuti vitali afferem⁹
vel debemus afferre vtuti nutritiue: illud verbū erat qz
stātē virtute vitali in mēbro mēbz ē preparatū ad sensuz
z motū. illud idē debemus de nutritiua pcedere. s. qz ipsa
stātē mēbz ē aptū ad sensum z motuz z ipsa destructa est
ineptū. p̄is vō ē falsuz: qz fortasse in aliquo mēbro destrue-
ret opatio h⁹ virtutis z mēbz remaneret viuū: z tñ qñqz
remanet h⁹ virtutis opatio. z tñ mēbz tendit ad mortē. l.
sit ineptū ad sensuz z motū. s. virtus naturalis nō ē illa q̄ tñ
preparat zc. Primo in hac lra Aui. confuse sumit p̄iam. l. se-
cundo tāgt pbatōez. tertio pbat falsitatē p̄sequēter. ibi se-
cunda. Quoniam hoc verbū. ibi tertia. fortasse etiam.

Sed contra

hāc expōnēs sunt instātē nō faci-
les. Prima. Ad videtur pole-
qz i mēbro saluē opatio nutritiue vtutis. z tñ mēbz sit in-
eptū ad sensuz z motū: qz vtus vitalis pparat nutritiue vt su-
pra. igit stātē nutritiua stat vitalis: qz stātē pparata stat pre-
parās: s. stātē vitali stat mēbz preparatū ad sensuz z motū
vt supra. igit stātē naturali erit necessario mēbz preparatū
ad sensuz z motū: q̄ aduersat expōnē vt pz. Tñ nō tēdit
mēbz ad mortē nisi pp defectū virtutis vitalis: s. in quo

cunqz deficit virtus vitalis illud putrefit z corrūpif. ergo
remanente nutritiua membrum putrefit z corrūpif quod
nō est bene intelligibile. Tñ videt qz vitalis nō sit etiā il-
la q̄ preparat: qz qñqz homo bñ sentit imaginat⁹ z loquit⁹: z
tñ vtus vitalis tēdit ad mortē. s. lre cōtra: qñqz vigeat eius
opatio z destructa ē opatio sensus z motus. Tñ secūda
hāc acceptōez vite z vtus ofia cartilagines z ligamēta saltē
apitūdie ista cōi eēt apta z pparata ad sensuz z motū.

Pro responsione est p̄mittēdū. pmo qz
p̄ter aiaz z virtutē eius
reptas i aiali replunt ēt in eo tres modi siue mēsure calozis
a trib⁹ spiritib⁹ depēdētes. s. vitali naturali zc. p quos creūt
vtutes in actus vitales aiales z naturales. vnu. n. modus
calozis z spūs nō posset eē adequatū in istz oīz istaz virtu-
tū opatiū: qz tñ q̄cūqz illaz lēsa vel ipedita eēt eē pmo
oēs alle ipeditē: cuius oppositū rō z erpimentū dīcat vt su-
pra vltimū ē. Non igit sunt istī calozes indīster z equaliter
oībus istis opationibus p̄positi: sed caloz aialis p̄posita
hū ē a natura aialib⁹ attributis p̄sentitua z motiua: nō aut
p nutritiua nisi in quātū in aialibus ē p̄fecta sensitiue z mo-
tue. Cuius signū ē: qz in aialib⁹ solis repit iste caloz z spūs
z mēbz q̄ ē fons z pncipiū eius pductiū. l. cor. Quia ve-
ro in plātis pōt virt⁹ nutritiua opari actus suos cuz paucos
calozes actuali nō ē eis a natura tributus hic spūs nec caloz
nec mēbz eius pductiū: z p̄ p̄s nec virtus vitalis. Aitū
igit nutritiua in quātū nutritiua nō necessario cōiuncta ē vi-
tali: s. aialis in quātū aialis ē vitali necessario p̄fecta. Tñ
mittēdū etiā qz lū nutritiua vt sit nō necessario cōiuncta huic
calozī actuali vel vtuti vitali: tñ in quātū in aiali repia ē z cō-
iuncta aiali virtuti ca idiget z eīdē necessario p̄fecta. Tñ sic
p̄tes aialis alr sunt a natura disposite z cū maiori calozē pro-
duce actuali vt sint aialis virtutū receptiue aut ipis aliquo
mō seruētēs q̄ sint p̄tes plantaz: ita eas oportuit a natura
aliter disponi ad nutrimentū suscipiēdū q̄ sint disposite p̄tes
plantaz. Multo. n. amplior regit actualis caloz: ad debita
nutricatōē mēbz aialis q̄ plātē cui secundū sniam multo
rā sufficit suus cōpionalis caloz dat⁹ a generāte. Et qz hic
caloz actualis in oībus mēbris pncipali p̄det a vtute vita-
li cordis. iō in aiali p̄det virtus nutritiua quātuz ad suū eē
z opari in mēbro a virtute z calozē vitali.

Ex quibus pz pmo qz p sensu z motu regunt⁹
duo calozes z spūs: vn⁹ vitalis q̄ ē
magis cōis ad oēs opatōes. Alter aialis dat⁹ a cerebro sen-
sui z motui ap̄opiat⁹. Tñ scōo. qz apitūdie ad sensum z
motū repia in mēbro ē duplex: vna mediata z nō in habitu
p̄pleto: z illa q̄ repit in mēbro p p̄sentia spūs z virtutis vi-
talis sic in mēbro palitico. Altera ē apitūdie imediata i ha-
bitu. l. p̄pleto p quā pōt aial exire i opatōes sensus z motus
qñcūqz voluerit. Et p̄plec bec p p̄sentia soli⁹ calozis z spi-
ritus vitalis z aialis. Tñ tertio. qz opatiō nutritiua in
aiali regit ēt duo spiritus z calozes. s. naturalis: z vitalis z
p̄ster ēt qz apitūdie opatiōis nutritiōis ē i aiali duplex. s.
pp̄inqua z bitualis p̄pleta p quā pōt mēbz exire i actus nu-
triciōis qñcūqz debite p̄sens fuerit obiectū. Tñ ista reg-
rit debitā p̄sentia duoz spūs z caloz. s. vitalis z naturalis.
Alterā vero ē apitūdie mediata z nō in habitu p̄pleto quā
imaginamur repiri i mēbro p solā assistētia spūs z calozis
cordis siue vitalis. Tñ quarto. qz ad hoc vt mēbz apti-
tūdie bituali p̄pleta sit aptū ad sensuz z motū regit maior
mēsurā spūs z calozis vitalis q̄ ad hoc vt sit apitūdie sit
aptus ad opatiōes nutritiōis. Si. n. in mēbro sensitiuo pp
p̄natōez calozis vitalis debeāt paulatim impediri opatōes
sensus z mot⁹ z opatōes nutritiue: p̄s ipeditē opationes
sensus z motus q̄ opatōes nutritiue: q̄ nō esset nisi ad sen-
suz z motuz multo maior regreret mēsurā calozis zc. Tñ
qbus pz qnto. qz taz opatio virtutis nutritiue q̄ opatio sen-
sus z motus destrui pōt in mēbris dupl^r. pmo pp defectum
virtutis z spūs vitalis. scōo pp defectū virtutis z spūs natu-
ralis z animalis. Tñ sexto qz non oīs p̄sentia spūs vitalis

reddat membris aptum ad sensum et motum aptitudinem illa est dicta. Ex quo. n. minor quantitas spiritus vitalis requiritur ad hoc ut membris sit aptum producere operationes nutritive virtutis quam operationes sensus et motus. p. 3. 2c.

Ex quibus oibus et interde Alu. penes hanc exponem colligi potest iste conclusiones.

Prima. contingit in membro destrui operationes virtutis nutritive. et tunc membris remanebit vltus. i. aptus ad sensum et motum: quod non repugnat destrui operationem virtutis nutritive in membro pro defectu spiritus naturalis stante potentia spiritus vitalis et aialie: quo stante erit membrum vltus. i. aptus ad sensum et motum ut p. 3. **Secunda** potest collecta est ex ista. Non repugnat et in membro sensitivo et motivo saluari operationes virtutis nutritive. et tunc membris illud tederet ad mortem. i. ineptitudinem sensus et motus. Sit enim quantitas spiritus vitalis requisita in musculo ad hoc ut sit musculus aptus ad sensum et motum signata per sex quantitates vero spiritus vitalis in eodem requisita ad operationes nutritive: signetur per duo. Et p. 3. q. si spiritus et virtus vitalis in musculo pcedat de minuendo a sex vltis ad duo remanebit operatio virtutis nutritive stante etiam debita quantitate spiritus naturalis. et tamen musculus iste tendet ad mortem. i. ad ineptitudinem ad sensum et motum. igitur 2c. **Ex** q. b. sequitur tertia potest. q. virtus nutritiva non est illa que preparat et reddit membris aptum ad sensum et motum. ex quo. n. illa destructa remanet aptitudo ad sensum et motum: et illa stante ineptitudo. p. 3. 2c.

Ad primam igitur instantiam: 13 sequentes habent positionem inuoluntate se in multis modis respondendi: videtur postea respondendum dicendo quod neganda est minor si vniuersali intellectu fuerit. i. stante vitali membris preparatum ad sensum et motum vel aptum. Ad hoc. n. ut membris sit aptum vel preparatum ad sensum et motum requiritur maior mensura spiritus et caloris vitalis: quam ad hoc ut sit preparatum ad operationes nutritive virtutis. 13 igitur stante nutritiva fiet vitalis secundum mensuram requisitam ad nutrimentum: non tamen necessario secundum mensuram requisitam ad aptitudinem sensus et motus. **Et** secundum hoc imaginandum est quod quatuordecim a membro paralytico remoueat opilio: ita ut copiose transcat ad ipsum spiritus aialie: posset tamen esse tanta paucitas vitalis quod adhuc non esset membrum illud aptum ad sensum et motum aptitudinem cuius iam obiecta. **Secunda** q. illud videtur contra rationem formalem virtutis vitalis. est. n. illa que cum in membris recepta fuerit preparabit ea ad recipiendum virtutem sensus et motus. igitur in quocumque est hoc virtus illud est preparatum ad sensum et motum: sed stante virtute naturali in membro in eodem est virtus? hec. igitur 2c.

Pro isto dicitur potest. q. ista notificatio virtutis vitalis intelligenda est si cum debitis circumstantiis illa virtus vitalis in membro recepta fuerit: puta quod membris sit susceptibilis preparatio ad sensum et motum: et quod bec virtus recipiat in membro eius debita quantitate spiritus vel instrumentum ad hanc operationem efficiendam in membro ubi vero iste conditiones defecerint non oportet semper a virtute vitali membris reddi preparatum ad sensum et motum. **Et** ad hoc adduci potest probabile argumentum: quod si alique virtutes naturaliter copiosiores abinueniuntur potest naturaliter absolui et potest abinuenire eternaturaliter absolui et per violentiam. **Ex** pluribus virtus generativa et nutritiva sunt in eodem naturaliter possibiles et abinueniuntur totaliter absolui possunt ut in decrepito. ideo possunt abinuenire eternaturaliter absolui siue violentie ut in eunucho vel qualitercumque aliter patiente corruptiones in membris generatis. id est per augmentum nutritiva: et multis alijs: cum igitur virtus vitalis et aptitudo ad sensum et motum possint absolui abinuenire naturaliter ut in osse cartilagine et embrio ne primo formato ut quidam dicunt. igitur per eternaturaliter siue violentie poterit abinuenire absolui: per consequens per dispositionem eternaturaliter adueniunt membris potest membrum parui aptitudinem ad sensum et motum quatuordecim in eo fuerit virtus vitalis. **Item** ut supra dare vitam et aiam peruenire in membris est actus naturaliter potest quod membra reddere preparata ad sensum et motum: si non repugnat actus naturaliter prioribus absolui a posterioribus. igitur 2c. **Item** aptitudo ad sensum et motum non stat sine sententia debite quantitate virtutis spiritus. i. vitalis et aialie. vitalis vero virtus saluatur cum debita quantitate spiritus vitalis: si statim in membro esse presentem debita quantitate spiritus vitalis requisitam. i. ad preparandum ad sensum et motum. sicut est. igitur videtur possibile in membro aliquo eternaturaliter absolui virtutem vitalem ab animalis. **Alij** vero dicunt. q. 13 in eis hoc potest non possit. i. q. 2

aliquam dispositionem eternaturaliter adueniunt membris sit in membro virtus vitalis et auferat ab eo aptitudo ad sensum et motum. Illud tamen imaginationi nature rei non repugnat. Damia re sponso videtur magis conueniens. **Ad** secundum cuius dicitur. q. ad mortem non tendit membrum nisi pro defectu virtutis vitalis. Dicendum quod si per mortem intelligatur ineptitudo ad sensum et motum ut per hanc viam sumitur in proposito: neganda est maior. hec. n. mortis vel ineptitudo ad sensum non sequitur defectum virtutis vitalis simpliciter: sed bene in comparatione ad hanc effectum quod est preparatio membris ad sensum et motum: si non oportet quod cum deficit virtus vitalis in membro hoc defectu membris corrumpatur et putrefiat: ut p. 3. intuetur. **Ad** tertiū tacta est solo supposito: penes aliam modum videndi videtur. **Ad** quartū. pcessit Alu. quod hoc et p. 3. 2c. Offa. n. apud ipsum sensum habet obtusum. et per spiritum per virtutem vitalem preparantur hac preparatio debita. si autem dicimus ossa non sentire non hoc dicere debemus nisi sicut platas pedum et manus rusticorum dicimus non sentire: quod remissius et obtusum habet sensum: et parum habet collum valde dicitur non habere collum: vide ibi. **Aliter** dicitur. q. virtus vitalis preparat membra ad sensum et motum: quod ad hoc ut membris sit preparatum et dispositum ad sensum et motum requiritur in eo esse virtutem vitalem. ita quod virtus sensitiva et motiva necessario presupponit vitalem. Ad istam obiectam ubi dicitur quod virtus vitalis reddat illud preparatum 2c. quod contingit membris illud a natura sua non esse receptivum talis preparationis. Actus. v. actiuorum non sunt nisi in patiente bene disposito.

Contra. quicquid dispones ponit spiritus vitalis in carne aut lacerto eadem aut similes ponit in osse si in lacerto ponit preparationem ad recipiendum virtutem sensus et motum. igitur 2c. **Item** quod non minoris duritiei et terrestreitas videtur dens iuuenis quam os puerile. si dens iuuenis per spiritum et virtutem vitalem preparat ad sensum et motum. ergo et os puerile. **Item** quod p. 1. de videtur pcedendum esse quod virtus vitalis possit inesse platis. 13 non preparat platas ad sensum et motum. quod non sunt ex natura sua partes platee huius operationis susceptive. **Item** quod frustra recipit bec virtus vitalis in osse sicut et frustra ponit in platis. **Item** in osse est anima sensitiva. quod os est aptum sentire. hoc argumento videtur Aristoteli. libro de anima. si. n. in aliquo esset anima sensitiva et illud non esset sensitivum in eo frustraret illa anima vel potentia sensitiva. Similiter. quod est frustra actus primus: quod non potest exire in actum secundum.

Pro responsione ad ista permittitur quidam quod dispositio preparatio ad aliam quam formam vel ad aliquid effectum est duplex. quedam totalis et completa sicut summa caliditas respectu forme ignis. Ad hanc enim necessario sequitur forma ad quam preparatur: tale dispositio neminem non impedit spiritus vitalis in membris preparatio ea ad recipiendum virtutem sensus et motum. Altera vero est dispositio non totalis vel incompleta. Hec item est duplex. quedam. n. est qua posita. et sic non ponatur forma necessario tamen presentia actui sufficiens ad tale formam producamur necessario sequitur forma. sicut dyafaneitas illuminatio aeris. hac. n. posita in aere presentem tamen sufficiens actui necessario illuminatur deducto accidentali impedimento: et talis est non est dispositio quam impedit spiritus aut virtus vitalis in membris respectu virtutis sensus et motum stante. n. virtute vitali in osse quicquid ad os transiret spiritus aialie non fieret os aptum ad sensum et motum. Altera vero est dispositio adhuc imperfectior scilicet: qua posita in subiecto et presente sufficiens actui non induceret formam necessario: sed ultra hoc requiritur in passio alia vltioris dispositionis. sic exemplificat contra de complexione et sapore. 13. n. complexio preparat ad saporem in mixto proportionato: ad bec tamen ut mixtum fiat saporosum non sufficit proportio: quod non omne mixtum est saporosum ut mineralia multa et lapidea: sed ultra proportionem requiritur siccus determinatus modus attingi ab humido. Exemplum etiam: sicut complexio respectu caloris proprie dicti. Ad. n. est color nisi in complexionato: non tamen necessario posita proportionem ponit color. multa. n. complexionata sunt que tamen non sunt colorata: sed ultra proportionem etiam requiritur determinata proportio lucidi cum opaco. Et talis est preparatio spiritus vitalis respectu virtutis sensitivae et motivae. preter. n. plures in membro requiritur alia dispositio puta determinata molities et non vltima terrestreitas qualis reperitur in osse et cartilagine 2c.

Et ex hoc soluitur. Ad primum negando maiorem propositum. disparitates proportionis passivae siue dispositionis. sophista autem negat prius per varietatem medij ut p. 3. **Ad** secundum dicitur. q. dens non sentit per partes dentis duras et ter-

stres: h per partē mole vt alibi tactū est. ¶ Ad tertiu p3 ex
supius dictis qualis sit rēndū. ¶ Ad quartū neganda est
p3a. Nō. n. recipit virt⁹ vitalis in quolibz mēbro vt p3am
p3aret ad recipiendū sensū z motū vt supra declaratū est.
¶ Ad vltimū neganda est p3a. Et dicit a qbusda ad aucto
ritatē Ari. q eius argumentū tenet de virtute toti spēi aia
lis toti cōparata. Nā si omne aial hīs virtutē sensitiuas ha
beret motiua omne hīs infra sensus haberet infra motus
pgressiui z mobile esset motu pgressiuo: qz alr frustra data
esset ista virt⁹ toti generi aialiu: illud argumentū nō tenet
de virtute pperata partib⁹ aut mēbris indiui⁹ vnius. Nō
eniz o3 q si omne aial hīs vīfuz habeat gustū z nō ē3. qz
libet pars aialis hīs vīfuz z oculos beat gustū. In qualibz
eniz parte aialis est anima vna q est vīfua gustatiua zc. sed
gustat p linguā videt per oculū zc. Nec sequit q si in oculo
nō gustet ibi sit frustra zc. Cōsist p oia dicit de aia sensitiua
respectu offis. ¶ Et p idē p3 rīfio ad aliam pfirmationez.
Quicūqz igit generi aut spēi viuētū per se a natura data ē
virt⁹ vitalis eidē a natura data ē virtus sensibili z motiua
z aptitudo ad sensū z motū. Nō tñ op3 q3 cuiusqz mēbro
aut parti viuētis a natura tributa ē virtus vitalis sit tributa
aiali: sicut de gustu z vīfū superius declarabitur.

¶ Et si virtus nutritiua inquātū est nutritiua
esset ipsa virtus que preparat ad sentiendū z
mouēdū: vegetabilia preparata forēt ad sen
sū z motū recipiendū. Restat ergo vt sit pre
parans alia res que p3iā sequatur cōplexio
nem: que vocat virtus vitalis.

¶ Secundū vtrāqz lfe expositionez Aui. in hac parte offit
q virtus nutritiua nō ē illa q preparat aiali virtutē inquātū
nutritiua ē: qz tūc oia vegetabilia cēt pparata ad sensum z
motū q3 est falsū. vñ sequeret q plate mouerentur z senti
rēt. q3 ē oīno absurdū. Restat igit q si alia vīfuz q preparat
vīfū aiali: talis ē vitalis virt⁹: h nō p3 hoc sequit q virt⁹
vitalis sit absoluta z absolutū possit a vīfū nutritiua. Et for
te q hanc sntiam Intellexit Aui. dum dixit. Fortasse. n. zc.
Nō. n. voluit vt alig dicitū posse virtutē vitale absolutū a vir
tute nutritiua nec ē3: h voluit q si p posse sic fieret. s. subtra
beret virt⁹ vitalis remanētē naturali cū suis opatōib⁹ mem
brum cēt motiū: sūt destructa opatōe naturali zc. ad huc
staret vita si p possibile sic fieret. ¶ Nota tamē Sen. hanc
exponere litterā aliter notādū q vita sumit dupliciter. s. ge
neraliter. p esse. z p esse per formā que est anima. Et adhuc
sic ēē sumit duplr. pmo. n. p esse p alimētū. scdo. p esse cū
pparatōe ad sensū z motū: tūc p3 bec expositio.

Ex his omnibus solunt dubia qdā cōter hīc pro
poni solita. pmo quare plāis nō sūt virt⁹
vitalis cum eis insit naturalis z naturalis presupponit vi
talem vt supra.

Secundum quia secundo de anima dicitur q
vita consistit per alimentum: z p3
mo de generatione q quādū viuūt animal tandū nutritur.
ideo non videtur q stante vita possit destrui operatio vir
tutis nutritiue.

Ad primum istoz dicit. q l3 vitalis preparat
naturalis z presupponatur ab ea in
subiectis in quib⁹ operiunt nō tñ vbiqz: qz in animatis imp
fectis valde vt in plāis nō est hoc necessariū cum nō sit in
eis necessitas multī caloris actualis vt patet.

Ad secundū dicit q l3 vita per nutritionē cō
seruet: qz sine ipa pseruari nō pōt.
Temperamentū tñ naturale nō ē illud per q3 principaliter
in mēbris vita cōseruat. ideo si p possibile sub mēbroz nō
resolueret nō esset necessariū temperamētū quo fit nutrica
tio. Et posset ēt dici p babiliter p tēpus stare vitā in mēbro
postqz in eo ablate sunt operatiōes naturales z q pbus nō
plus voluit nisi q nō diu viuūt animal sine tendentia ad cor
ruptionem quin nutritur. z per vitam stare per alimētum
intellexit vitam cōseruari per actum vegetatiue potentie
sub qua etias vitalis comprehenditur. De hoc tamē scripsi
plene supra p3m de generatiōe zc.

¶ Et ipsa qdez est prima virtus que in spiritu
puenit cum spiritus ex subtilitate humorum

procedit: deinde spiritus secundum philoso
phum Aristotelez per eam recipit principiu
primum z animam primam ex qua alie pflu
unt virtutes.

¶ Primo nota q bec virtus ē prima tēpore z natura. Tem
pore quidē: qz prius tempore sit spūs potens cōseruare vt
taz in membris q3 trāsmutetur in naturalē vel animalē. Na
tura est enim causa aliaz virtutum vt supra dictū est. ¶ Se
cundo q alig ex intentōe Aui. voluit dictū spiritū fore
formaliter animatū: quā viam volendo tenere exponēda ē
littera sicut iacet. Si aut voluimus sequi viā oppositam di
cendū q per animā primā non intelligit formā substantiale
que est anima: sed tēperamētū anime proportionatum. vel
dicamus q recipit animam virtualiter. i. temperamētū po
tens exercere anime operationes zc.

¶ Tazur vero virtutū opationes ab hoc pro
ueniūt spiritu in pncipio rei: sicut etiā sensus
apud medicos nō puenit per spūm animales
q est in cerebro nisi ad cristalloidē penetrat
aut ad linguam aut ad alia: cū ergo pars spiri
tus in ventriculum peruenierit cerebri cōple
xionē recipiet: z erit conueniens vt ex eo pro
ueniant virtutum operationes que in eo pri
mo reperte sunt: z similiter in epate: z simili
ter in testiculis.

¶ Nota tota causa est fundata super ppositione pcessa com
muniter ab auctoribus posita. s. q agēs vniuersale siue in
differēt plurimū effectiū pductiū nō determinatur sic
ad istum effectum producendū q non ad illuz nisi ad hoc
ab agente particulari determinetur: spiritus aut vitalis pro
ductus in corde est huiusmodi zc.

¶ Et apud medicos qdem nisi postqz spūs in
cerebro ad aliā puerit cōplexionē nō prepa
rat ad recipiendū animā que ē principiu mo
tus z sensus: z sūt in epate: l3 prima cōplexio
iam inuenit ad recipiendū virtutē primā vita
lez: z similiter in vnoquoqz mēbro. apud eos
enim vñq3 q3 opationū genus aliā h3 aiam:
z neq3 ē aia vna ex qua virtutes iste pfluunt:
quoniaz huius summe aggregatio ē aia. Et si
quidem prima complexio iam adiunxit ad vir
tutem primam recipiendam: tunciam dedit
vitalem vbi puenit spiritus z virtus que sunt
eius perfectio.

¶ Nota pmo. q bec positio medicorū fuit Salic. z sequen
tium ipsuz: z parit cōuenit cū opinione philosophorū dicta
statim z partim differt ab eadē. cōuenit eniz: qz sicut ponit
medici q spūs vitalis ad hoc vt sit cōueniens immediatū in
strumentū operatiōibus animalibus op3 ipm in complexio
ne mutari. Ita etiā ponit philosophi vi p3 in pcedēti par
ticula. Differt autē: qz secundū philosophorū opinione spiri
tus vitalis vt fiat animalis solū op3 vt accitraliter alteret:
quia. s. manet eadē forma subtilis que prius. Non aut se
cundū opinione medicorū: immo cum ex vitali sit naturalis
vel aialis necessario vitalis substantia liter transmutatur: q3
latio explicat Aui. dūz dixit. nō preparatur ad recipiendū
animā. per animā intelligēt spūs substantiale formā: qua spi
ritus naturaliter inclinā ad exercēdūm operatiōes secun
dum exigentiā anime. ¶ Et quo p3 pmo iuxta medicorum
opinionē q sicut in nobis sunt tres anime z centialiter z or
ganice distincte. Ita eisdē cōrespōdēt tres spūs ab inui
cem essentialiter specie distincti. ¶ P3 secūdo ex his trib⁹
animis constituit vna animā vt videtur in littera velle aut.
¶ P3 etiā secundū medicos q spūs ad particularia mem
bra trāsmittit nō tantū trāsmutatur sicut trāsmittit ad pnci
palia. ¶ Secūdo nota q dicit in parte illa. Et si quidez
Intellectus partis est q prima cōplo data mēbro inuit ad
hoc vt mēbrū possit in operatiōes vite. Sed cū peruenit

spūs vitalis a corde ad membra infusus tum etiā habetur perfectio membrū virtutis vitalis membra: qz iam potēs ē in operationes sibi debitas. Tunc enim vnum quodqz pfectum est cum potest in sibi debitas operationes. vt colligitur potest secundo pphicozum et quarto metaburozum: et secūdo de anima.

C Nec autē virt^o apud eos nō sola sufficit vt spiritus p ipsam oēs alias suscipiat virtutes nisi ppria puerit complexio.

C Nota totius hoc fundatur super illa propositione famosa. Concedendum tamen spiritum vitalem esse instrumentum omnium operationum adhuc sub forma vitalis existentes: sed non totale oportet enim secum alios spiritus concurrere vt alibi dictum est.

C Preterea dixerunt qz virtus hec preter hoc qz ipsa est preparans vitam: est etiam motus substantie spiritualis subtilis principium ad membra: et principium constrictionis et dilatationis aeris attracti et pulsus. Affert enim adiutorium in comparatiōe vite. quod est passio: et in comparatione operationum anime et pulsus pbet auxiliū qd ē actio.

C Primo nota qz dupliciter dicere possumus hanc virtutem esse principium motus spūs ad membra. pmo pro quāto ipsa ē principium constrictionis cordis per cuius constrictionem transmittit spiritus super toto. secūdo imaginādo qz preter qualitates manifestas que dant spiritui a tempamento cordis datur etiā eidez occulta qualitas inclinās ipsum ad motum ad membra recte: sicut preter manifestā dispositionem datā humorib⁹ ab epate datur eisdē occulta dispositio quā inclinatur humores vt ab epate ad membra localiter mouetur. quod pōt ratione persuaderi. Non est enim cū spiritus sit corpus naturaliter leue per qualitatem eius localiter motum et manifestū. puta leuitatē nō moueret nisi ad vnā differentiam positionis puta sursum. Experimento autē patet ipsum nō solum sursum: sed etiā ad omnē differentia alia positionis moueri. ideo et c. **C** Et ex hoc pprobabiliter sequitur motus sursum esse aliquādo ei pternaturā. et plura alia. **C** Secundo nota qz dicitur principium dilatatiōis aeris: qz ē principium dilatatiōis cordis ad quā sequitur aeris attractio et dilatatio eius per substantia cordis. similiter est principium constrictionis pro quāto est principium constrictionis substantie cordis ad quā sequitur aeris in vnum aggregatio et expulsiō et c. **C** Tercio nota. qz illa sra affert etiā auxiliū et c. multiplices potest habere expositionē. Prima expositio ē vt fiat punctus: ibi vite et ibi anime: vt sit sensus qz vītus vitalis affert auxiliū in operatiōe vite generādo. s. spiritum vitales. quod quidem auxiliū in comparatiōe operatiōis anime est passio. Operatiōes enim anime vt anima ē sunt sensus et motus. ab anima enim vt sic dicat aīa: in compositiōe quarum auxiliū quod cōfertur per spiritum est passio: qz dat sibi materiaz que patit et transmutatur in spiritū animalē: licet hoc ampliare possemus ad spiritū naturalem: sed auxiliū respectu pulsus ē actio. spiritus enīz vitalis effectiue cōcurrit ad motus pulsus. Secūda expositio vt ibi fiat punctus in littera. quod est passio. vt sit sensus: qz respectu vite virtus vitalis prebet adiutoriū quod ē passio: qz. s. preparat membra et disponit vt patiatur. scitis enim qz preparare materiā ad recipiendū reducit ad genus cause materialis vt supra ostensum est. Est ergo huius particule sensus qz illud adiutoriū est passio: id est preparatio ad receptionem vite et virtutum aliarum. **C** Marilius primo notat operatiōes quasdam esse actiuas et quasdam passiuas. deinde exponit in comparatiōe vite. i. in existentia anime per sensus affert auxiliū quod est passio. i. spiritum qui patitur: qz. pprie spiritus in sensatione speciebus informat. Aliter in comparatiōe vite. i. conseruationis anime et existentie anime in toto affert auxiliū quod est passio. i. spiritum qui patitur continue et resoluitur. Non placet. Et monitus in comparatione vite. s. per nutrimentus sensum et motū affert adiutoriū quod est passio spiritū vt patitur preparādo et in animalem et naturalem transmutari et respectu pulsus et anhelitus affert auxiliū sicut est actio. et

tunc per vitā intelligitur operatio nutritiua: et per operatiōem operatio anime sensitiue.

C Et hec quidem virtus virtutibus naturalibus similes: ideoqz non voluntate prouenit: vnde plūunt: et similitur virtutibus animalibus ppter operatiōis earūz diuersitatē. ipsa enīz dilatat et pstringit simil. mouet ergo duobus motibus contrariis.

C Primo nota qz illa virtus pprie dicitur cognoscitiua aut voluntaria cuius actus est cognitio aut volitio. vel subordinatur in operando cognoscitiue virtuti. Exemplum primi vt virtutes exteriores. Exemplū secūdi vt motiua. Contra non cognoscitiua. Ad propositum patet vitalem esse nō cognoscitiuam. Ex quo soluitur dubius quare operatur vario mō secundū varias passiones appetitus sensitiui. **C** Secundo nota eandē virtutem nō cognoscitiuā esse principium motuum contrariorum. et hoc alias dictū est.

C Philosophi autem cum animas dicunt animā terrenam dicere volunt perfectēz corporis naturalis instralis. Et volunt dicere principium omnis vītutis ex qua metipsi motus proueniunt et operationes diuerse. Critigitur hec virtus secundum philosophorum sententiam virtus animalis: sicut virtutes naturales quas nominauimus apud eos vītutes vocantur animales.

C Primo nota per animam terrenam in proposito intelligit animam extensam ad extensiones materie generabilē et corruptibilem et de potentia materie eductam: sicut iuxta sententia philosophorum est vegetatiua et sensitiua brutorum et adhuc hominis: et hoc per animam vel formam eductāz de potentia materie intelligēdo animam a materia et dispositionibus existentibus in materia dependentē quo ad eius esse fieri et operari. contra vero per formā non eductam de potentia materie intelligēdo formā a materia et eius dispositionibus non totaliter dependentes. Exemplum primi vt forma ignis educta ē de potētia materie: qz quo ad esse produci et operari dependet a dispositionibus sui subiecti. puta caliditate siccitate leuitate et c. Exemplū secūdi vt anima nostra humana secundū fidem et veritates. licet enim quo ad eius operari in corpore dependentiam habeat a subiecto: nō tamen quo ad eius esse vt fide est tenēdum. De prima ergo est sermo hic. **C** Secundo nota qz talis etiam dicitur perfectio: quia ipsa est actus vel forma corporis. Actus autem et forma ē perfectio eius cuius est forma: et dicitur etiā instralis. i. organici: qz corporis ē potētis esse aīe in suis opatiōib⁹ instrumentum: sed de hoc plus secundo de aīa. **C** Tercio nota qz sic animam capiēdo omnis virtus nostri corporis siue naturalis siue vitalis est animalis virtus. Est enīz instrumentū anime pro suis operationibus conueniens. cum igitur hoc adiectiuum animale significet idēz qz ens vel aliqd anime vt sic pz omnem virtutem fore animalem. Et hoc est qz dicit Aulcenna in littera.

C Si voluerint dicere animam secundum hanc intentionem: sed volunt dicere virtutē que est principium comprehendendi et mouendi: quod ex aliqua prouenit comprehensione volūtariē. Et naturalem volunt dicere pro omni virtute ex qua operatio prouenit in suo corpore: secundum huius forme diuersitatem non erit virtus animalis: sed erit naturalis: et altioris ordinis qz sit virtus quam medici vocāt naturālē. Et si naturalem vocauerint illā que rem nutrimentū ministrat et conuertit: siue ad hoc vt remaneat idinidū: siue vt remaneat species: nō erit hec naturalis: s. erit tertium genus.

CPrimo nota. Et ista colligitur hec distinctio qd hic terminus anima sumitur dupliciter. Primo p quacūq; forma que est virtus corporis organici phisici zc. siue sit operativa cū cognitione siue sine cognitione. Et sic animā capiēdo omnis virtus ē virtus anime. z per psequēs aialis. Secūdo sumit aia p seipso p forma operativa cum cognitione: z taliter operativa est: sic non quelibz virtus est virtus anime vel animalis: qd nō quelibet virtus ē temperamentū anime debz bñ vt cognoscitiue vel volūtarie est opatiua: vt pz de virtute naturali z vitali. z sic pz qd taliter accipiēdo aiam non quelibz virtus est aialis. hec distinctio collī pōt a Galie pmo virtutū naturalū caplo pmo. **C**Secūdo nota qd ē virtutis naturalis sumitur qñq; cōiter. p qualibz virtute vel temperamentū vniētis nature debito z pportionato p suis opationibz: z taliter capiēdo virtutē naturālē quelibz virtus siue sensitīua siue nutritīua zc. ē virtus naturalis. Et sic vitalis est naturalis. scdo capif virtus naturalis p virtute operativa circa nutrimentū siue hoc sit ad cōseruationē indiuidui siue spēs: z sic vīs aialis z vitalis nō sunt virtutes naturales. hoc totū inuenit hic in lra. **C**Tercio nota. qd hec vīs vitalis dicta naturalis. pmo modo ē altioris gradus qd virtus quā medici appellant naturālē. hec. n. virtus est infirmū vel tēperamentū quo generat spūs vitalis z cōseruat in toto vita zc. Naturalis vero virtus vt sic est temperamentū quo producit naturalis spīritus sanguis zc. Notum est autē primum temperamentū perfectius esse secūdo iuxta ea que dicta sunt superius. **C**Ex isto cludi possunt multa puta qd etiā pfectior ē vitalis qm animalis zc.

Ex his omnibz solui possunt due qōnes. **C**Prima vtz virtū vitalis z aialis adiuicē distinguatur. Dicitur. n. qd non capiēdo pmo mō. scdo mō bene sic iuicē distinguunt. **C**Secūda questio. vtz vitalis vīs z naturalis sint abinuicē distincte. Dicit. n. qd nō capiēdo naturalē virtutē pmo mō. qd nō aliter operat virtus vitalis circa suū obiectū qd naturalis. generat. n. spūs digerēdo. Silt vt naturalis opat siue cognitōe z a cognitōe indepēdent. z nulla ē eius opatio p quā distinguat p naturalē. sed capiēdo virtutē naturālē pro virtute omnibus ministrante matre riam nutrimentalē ad finē nutritionis indiuidui aut cōseruationis speciei ad hoc principaliter deputata virtus naturalis distincta ē contra vitalem. **C**Pz etiā qualiter vitalis z animalis sint virtutes distincte.

CEt qd ira timor z similia eorum huius virtutis sunt passionēs: tunc lz corz principia sint sensus z existimatio z virtutes apprehendētes: huius tamen cōparate sunt virtuti. **C**Quius aut virtutis declarationū rōnes certificare: z an sit vna an plures qd vna in sapiētia continetur naturali qd philosophic pars existit.

CNota qd lz ira fit formaliter actus vl passio appetitus sensitīui. Ad iram tamē causandā effectiue cōcurrit apprehēsiō z ipsam concomitatur motus z agitatio spūs ad exteriora: Ecōtra vero in timore. Quantū vero ad ipsius ire essentia aut etiā cognitionem vel apprehēsiōnē antecedentē tribuenda est ira z similiter timor virtuti aiali. Quia tñ ad hoc cōsequitur motus spīritus vitalis ad intus vel ad extra zc. cuius principium est cor z virtus vitalis. Ideo z timorem atq; tribuunt medici virtuti vitali.

Ex hoc enim solui qstio hic solita pponi. **C**Trā. f. ira timor z similia sint accētia vel opationes virtutis vitalis vel aialis. pz. n. qualr sit rñdēdū ex dictis. **C**Cap. V. qd ē de virtutibz aialibus cōprehendētibus.

¶ Virtute aut animalī due copulātur i virtutes: quaz ipsa ē sicut genus: vna est sicut virtus comprehensīua z altera virtus motiua.

CPrimo nota qd merito doctrina vitalium virtutū pcedit doctrinā animalū: qd lz in quocunq; animato totali reperitur vna reperiā etiā alia: pluribus tamē membris cōis ē vitalis z pluri tēpore opatur z prius tēpore habet eē eius operatio: cū hoc preparās est aiali virtuti vt supra declaratū est: z nō ecōtra. ideo zc. **C**Secūdo nota qd per virtutē ani

malē in pposito intelligere debemus virtutē omnē cognoscitiuā siue que operat p cognitionē vel operat dependenter ab ea. **C**Exemplz pmi: sicut est virtū visīua sensus cōis zc. **C**Exemplz secūdi: sicut est virtus motiua que lz nō operetur p cognitionē: qd sua opatio nō est cognoscitiua: eius tñ opatio ē dependēs a cognitōe. **C**Tercio nota qd p virtutē cōprehensīuā in pposito non solū intelligere debemus virtutem cognoscitiuā: sicut etiā ad cognitiōes finaliter ordinatas: sicut ē virtus reseruatīua. lz. n. ista nō cognoscat. sicut tñ cognoscitiue spēs reseruando quibus iterato mouetur virtus cognoscitiua ad cognoscēdū. **C**Quarto nota scōs quosdā qd ipsa est sicut genus: qd pprie non ē genus: tum qd non est terminus incomplexus: tum qd prius dicitur de sensitīua qd de motiua. **C**Nota tamē motū animalis esse duplicez. s. pgressiū sub eo etiā comprehendēdo natatiū zc. z dilatatiū zc. z cōstrictiū zc. lz aut non competat omnibus primis: cōpetit tamē primis vel secūdis. **C**Quinto nota qd animalī ppter ea necessariū fuit sensus: qd cū animal sit ens valde perfectum z completiōis nobilis respectu non animalis oportuit nutrimentū sibi pportionatū esse inter nutrimenta satis perfectum. Et ideo oportuit ei dare sensum quo discerneret de nutrimentis conueniēs a disconueniēt: qd etiā est valde passibile: fuit necessariū in eo esse sensus eorūz que possunt immoderate mouere z moderate vt nū acceptando aliud refutādo se pseruaret. Quia tamē nutrimenta z alia que sunt cōseruatōi animalis necessaria non sunt cūlibet animalī iuncta: sed distātia z non vbicūq; reperibilia. **C**Pz ppter sensum discretiū zc. necessariū fuit animalī notus localis siue virtus localiter motiua. **C**Et ex isto tanquā fundamēto pz pmo. quare plāe non habēt sensum. ppter. n. imperfectionē eaz quasi quelibet humiditas exītes in terra sufficit eas nutrire. Similiter pp suā terrestrē itatez paucam imutationē sunt apte recipere: vnde nō fuit sibi necessarium zc. ppter etiā suā imperfectionē. **C**Datet secūdo. quare quibūsdā animalibus cōueniūt plures sensus exteriores z quibūsdā pauciores: vt debuit videri secūdo de anima z in libro de sensu. **C**Datet tertio. qd quibūsdā animalibz pertinet moueri motū pgressiū z quibūsdā non.

CEt comprehensīua quidem est sicut diuinus virtutum genus. Vna virtus comprehensīua est manifeste: z altera virtus comprehensīua occulte.

CPrimo nota. qd lz alius esset modus diuidēdi virtutē comprehensīuā. s. in virtutē organicā z nō organicā sicut ē intellectus: qd tñ impoposito z ad medicum non pertinet de virtute nō organica: puta intellectiua declarare. ideo hāc diuisionē impoposito tacuit Aul. Debet igit hec diuisio posita sic intelligi. s. qd cōprehensīua virtus. s. organica ē genus duarū virtutū zc. Et ex hoc solui questio quedā. **C**Secūdo nota. qd medici z philosophi vniunt his terminis. s. sensus interior. sensus exterior: virtus occulte cōprehendēs. virtū cōprehendēs manifeste: intelligētes p sensum exteriorē illā sensum qui aptus est obiectū sentire vel pcipere absq; hoc qd antecedit vel antecesserit eiusdē obiecti apprehēsiō per aliā virtutē cognoscitiuā. vel sic. sensus exterior ē cuius notitias nō necessario affecit vel antecessit alterius virtutis cognoscitiue notitia respectu illius obiecti qd ab eo comprehendit. ecōtra vero sensus interior. **C**Exemplz pmi vt tactū visus zc. **C**Exemplz secūdi: sicut ē sensus cōis cogitatiua zc. Per virtutē autem manifeste comprehendentem intelligere debemus virtutem comprehendentem cuius obiectum organum z immutatio ab obiecto sunt manifesta. **C**Contra vero virtus occulte comprehendētia. **C**Exemplum pmi vt visus. Obiectum enim est manifestum: puta color lux lucidus coloratum organum similiter. **C**Exemplū secūdi vt sensus cōmūis. obiectum enim totale eius satis est occultum: similiter organum. dubiū est enim an in corde vel in cerebro: similiter etiam immutatio. ideo zc. **C**Ex quo sequitur qd isti termini sunt cōuertibiles. s. sensus exterior: z virtus manifeste comprehendētia. Similiter isti sibi inuicem sensus interior: z virtus occulte comprehendētia: licet de eodem secundum diuerfas rationes predicentur. Et nota qd in pposito per virtutem comprehendētiā non solum cognoscitiua: sed reseruatīua etiam est intelligenda.

¶ Et virt^{us} qdē manifeste pprehēnsua ē sensibili
lis: qd ē gen^{us} scdm quosdā qnq^{ue} virtutū. 7. viij. se
cundum alios. q^{ui} si dixerimus q^{ui} sint. v. erunt
virt^{us} vidēdi: 7. virt^{us} audiēdi: 7. virt^{us} gustādi: 7.
virt^{us} tangēdi: 7. virt^{us} odorādi. Et si dixerim^{us}
q^{ui} sint. viij. crit huius cā q^{ui} plurib^{us} certificato
ruz vidē q^{ui} tactus sit plures virtutes. s. quat
tuor: 7. ponū^r p^{ro}prie vniū qdōq^{ue} quatuor genēz
tactus virtutē p^{ro} se: 7. in membro sensibili sint
cōia sicut gustus 7. tact^{us} in lingua: visus 7. tact^{us}
in oculo: hoc autē certificare ē philosophi

¶ Nota q^{ui} sensus oēs possumus ptra se inuicē imaginari di
stingui vel ex parte aīe vel ex parte organoz in quibus pro
ducit sensus oparōes suas vel ex pte dispōnūz qualitatuaz
rum disponētiū organa ad suscipiēdū diuersa obiecta. Pri
mo asit modo nō d^{icitur} sumi distinctio sensuū specificā: q^{ui} sic su
mēdo sic in nullo viuētē foret plures sensus specificē disti
cti. Nec ēt scdm mō vt p^{ro} in lsa: q^{ui} sic tact^{us} 7. gust^{us}: 7. tactus 7.
visus eēt vn^{us} sensus cuz i eodē organo subiectiue sit visus
7. tactus siue actus tangēdi. Opz 3us vt sumat^{ur} bec distinctio
ex distinctiōe tēperamētōz siue qualitatuaz dispōnūz per
quas disponit organū ad sentiēdū: q^{ui} ly sit idē oculus percip
iēs colorē 7. caliditatē: q^{ui} tñ p^{ro} aliud tēperamētū percipit co
lorē: puta p^{ro} dyasaneitātē suā 7. p^{ro} aliud percipit caliditatē: pu
ta per tēperamētū suaz qualitātū primaz. id videmus hos
foze distinctos sensus. **¶** Et isto p^{ro} cā p^{ro}pter quā ponit^{ur}
pbns scdm de aīa: sensus tact^{us} ē plures sensus. cū. n. sensus
tactus bēat iudicare de duab^{us} p^{ro}rietatibus. s. calido frigi
do hūido 7. sicco: 7. percipiat calidū simil^{iter} 7. frigidū p^{ro} tempera
mentū mediū inter calidū 7. frigidū 7. humidū. 7. sic sicū p^{ro}
cipiat per tēperamētū aliud mediū. s. inter humidū 7. sicū.
p^{ro} duo foze temperamēta. 7. p^{ro} p^{ro} duos foze sensus 7c. qd
tñ nō possumus dicere de visu: 7. alijs sensibus. **¶** D^{icitur} scdm
do quare antiqui plures moti sunt ad dicēdū quatuor foze
sensus tact^{us}. s. calidi hūidi frigidi 7. sicci: graui 7. leui: aspe
ri 7. lenis. Imaginabatur. n. quatuor epistēre qualitatuas di
spōnes tactui deseruiētē. **¶** Tercio p^{ro} tēnēdū ē scdm ve
ritatē sensum tactus ē duplicē sensum. sit. n. tactus median
te cōplone instatiter que ē duplex vt supra. grauitas tñ 7. le
uitas durities 7. molities percipiunt vt cōia sensibilia. **¶** Ex
quo p^{ro} intellectus p^{ro}bi ponētis sensus tactus duplicē: q^{ui} est
duaz p^{ro}rietatū nō reducibilū ad vnaz. voluit. n. percipi duas
p^{ro}rietates p^{ro} dispōnes qualitatuas in organo exites nō re
ducibiles ad vnaz. **¶** Et ex hoc p^{ro} 3us q^{ui} ly visus percipiat co
lorē: cū 7. lucē nō reducibilia ad cōtrarietātē vnaz: est tamē
vnus. vnica enī ē organi dispositio per quā sit bonū per
ceptio. s. dyasaneitas 7c.

¶ Et virtus qdem cōprehensua occulte 7. nō
sentiētiē est sicut genus qnq^{ue} virtutū.

¶ Primo nota q^{ui} sensus sumit dupliciter. pmo p^{ro} qualz vir
tute organica cognoscitūa siue que vti^{us} organo i sua cogni
tione: 7. sic virtutes interiori cōprehēsiue sunt sensus 7. sentiē
tes. 7. sic nō sumit in pposito. Secdo sumit sensus solū p^{ro} sen
su exteriori siue p^{ro} virtute pprehēsiua manifeste. 7. sic sumit
in pposito dñi dñi: virtutē pprehēsiuā nō esse sensus aut sen
sientē. **¶** Secdo nota dñi az inter occulte cōprehēsiuā 7. ma
nifeste pprehēsiuā vt supius positi 7. dictū ē. **¶** Tercio no
ta nō esse intentionē diuicē. q^{ui} sint qnq^{ue} virtutes interiorē
ad inuicē essentialiter ex parte anime distincte: sed solū q^{ui} or
ganice: quasi sit sensus: q^{ui} qnq^{ue} sunt virtutes interiorē ab
inuicē organice distincte 7c.

¶ Una ē virt^{us} q^{ui} vocat^{ur} sensus cōis 7. fantasia.

¶ Nota q^{ui} necessitas ponēdi sensum cōem pter sensus exte
riorē: vt p^{ro} scdm dñi anīa sumit ex duob^{us}: maxime. Primo
sumit ex hoc q^{ui} p^{ro}cipimus in nobis ē virtutēz nō solū ob
iecta exteriora pprehēdētē sensibilia: s. ē cōprehēdētē
act^{us} 7. optiōes sensuū exterioroz: puta visionē auditionē. 7. sic
de alijs. hoc autē fieri nō pōt p^{ro} sensus exteriorē. visus. n. nō
videt nisi lucē vel colorē 7c. nō autē visionē. s. s. auditus so
nū: nō autē auditionē. 7. sic de alijs. id pcludit pbns esse aliāz
virtutē interiorē sensitiuā: quā dicimus sensus cōis. Secdo

pcludit sensus cōis ex hoc q^{ui} nullus sensus exterior aptus ē
per se sentire obiectū alterius sensus. visus. n. nō indicat de
sapore nec gustus de colore. 7. sic de alijs. cum igitur tam in
brutis animalibus q^{ui} in nobis sit virtus vna cōprehēdētē in
differētē oīum sensuū exterioroz: omnia obiecta p^{ro}pria sequi
tur 7c. Et sic p^{ro} 3us q^{ui} taz in brutis q^{ui} in nobis ē virtus ponēs
p^{ro}uenientiā 7. ponēs dñiam inter obiecta p^{ro}pria diuersoz sen
suū exterioroz: vt causis de longe videns panes iudicat illos
esse lapidos: 7. lapidē nō. Et vidēs carnes similiter 7. vidēs
ignē iudicat ipm calidū. 7. sic de alijs. Omne. n. inter aliquā
differētiā ponēs vel p^{ro}uenientiā cognoscit vtrūq^{ue} extremo
rum cōparabiliū. ideo 7c. **¶** Ex quib^{us} p^{ro} 3us primo: quare bec
virtus dicat^{ur} sensus cōis. dicitur enī sensus: q^{ui} organice cō
prehēdit obiecta. dicat^{ur} cōis: q^{ui} cōiter 7. indifferēter cōpre
hendere pōt obiecta omniū sensuū exterioroz 7. actus 7. ope
ratōes eoz. **¶** D^{icitur} scdm do. quare bec virtus dicat^{ur} sicut cen
trum 7c. q^{ui} sicut linee recte a circūferētia trahit in cētro cō
currūt: ita sensatiōes diuersē facte in diuersis sensibus exte
rioribus in sensu cōi cōueniūt vt tactū ē. Et imaginandū est
etiā ab omnibus organo sensuū exterioroz ad sensum cōmū
nez esse vias per quas deserunt spēs ad organū sensus cōis
7. que ad ipm terminant^{ur}. **¶** Sequit^{ur} tertio aliud est adequa
tum obiectū sensus cōis 7. sensus exterioroz. Sensus enī ex
terior nō comprehendit nisi obiectū. Cōmuniū autē obiectū
7. sensatiōe obiecti. **¶** Sequit^{ur} quarto. q^{ui} spēs que multipli
cantur ad sensum cōem ab organo sensuū exterioroz: nō sunt
etiā dē rationis cū speciebus ab obiectis p^{ro}ueniētiū ad
organa sensuū exterioroz: q^{ui} non sunt similis obiectozum
adequate representatiue nec similē in organo dispositionēz
requirunt: vt p^{ro} intelligenti.

¶ Hic cadit dubium qd soluitur ex dictis: q^{ui} vnus
sensus est vnus cōtrarietatis. **¶** Et itā
dici possit. q^{ui} ex quatuor pcluditur virtus interior: pter sen
sus exteriorē. primo ex cōprehēsiōe obiectoz sensuū. se
cundo ex cōprehēsiōe actū sensuū. tertio ex notitiā pua
tiū. quarto ex notitiā sensibilib in eius absentia.

¶ Et apud medicos qdēz sunt vna virtus: sed
apud certificātes q^{ui} sunt ex philosophis: due
sunt virtutes. Scdm. n. cōis ē illa q^{ui} oīa sensu
pcepta recipit. 7. p^{ro} coz formas patit^{ur} q^{ui} ipsa
copulat^{ur}. Fantasia vtro ē illa que eas custodit
post quas cōiungūt: 7. retinet eas post sensus
absūdantiā. Et q^{ui} hāz duaz ē recipiēs alia ē a
custodiēte. **¶** Hec autē certificare ē philosophi.
S^{ed} qualiter cūq^{ue} fuerit eius sedes 7. oparōis
et pncipiū ē anterior cerebri vētriculus.

¶ Primo nota q^{ui} fantasia iuxta cōmunē modum loquēdi su
mitur. pmo p^{ro} actu fantasiādi qui est actus cōprehēdēdi
obiectū in eius absentia: sicut dicimus: ego habeo fantasiaz
de cesare vel antichristo. 7. taliter sumit a philosopho secun
do de aīa iuxta finē dicente: q^{ui} fantasia ē mor^{is} factus a sen
su. i. actualis aprehēsiō causata a sensu cōi exite in actu. 7.
sic nō sumit hic. **¶** Secdo nota q^{ui} de hac virtute fantasiā
ca tres possumus imaginari vias: quaz duas terigit Anī. in
lsa. **¶** Prima ē q^{ui} ista virt^{us} est pure cōseruatiua a sensu cōi
organice distincta: q^{ui} in parte anteriori primi vētriculi cere
bri est sensus cōis: 7. in posteriori fantasia. Ad hoc autē ponē
dum tangit ratio q^{ui} innuit in lsa: q^{ui} nulla eadem virtus com
prehensua est 7. reseruatua: q^{ui} semp illa fozet in actu secun
do. Cum igit fantasia sit reseruatua sequit^{ur} 7c. **¶** Secda via
est q^{ui} est omnino eadem virtus sensus cōis 7c. 7. q^{ui} est reser
uatua 7. cognoscitua: 7. pauco tēpore sit reseruatua: sed dī
cltur secundū aliā rationē sensus cōis 7. secundū aliā fanta
sia. Fantasia. n. dicat^{ur} p^{ro} quāto reseruat^{ur}: sensus autē cōmuni
p^{ro} dictā. **¶** Tertia via ē. q^{ui} iste terminus fantasia est equi
uocus: quia vel idem est quod virtus reseruatua aprehen
soz per sensum cōmūnem. 7. sic est idem quod memoria. vel
idem est quod virtus cognoscitua per species reseruatā:
7. sic est idem quod sensus cōmuniū: 7. ab eo ratōe differat.
tertiam 7. secundā viāz puto veriorē.

¶ Et secunda qdē est virt^{us} quaz medici vocant
cogitatiuā. S^{ed} certificatores vocāt qnq^{ue} ima

ginatiua: quāq; cogitatiua. Si. n. iperauerit ei virtus existimatiua aialis quā postea noiabi- mus: ipsammet ad suā puenit opatiōez: vocat eā imaginatiua. Et si virt^o rōnalis ei ipauerit et rederit eā ad illud qđ pdest vocat virt^o cogitatiua: Quocūq; tñ mō fuerit iter hāc vir- tutē et pma existit dīa qđ pma ē recipiēs et cu- stodies id quod ad eā puenit de formis sensu pceptis: et ista ē illa qđ se exercet in eis qđ i ma- ginatōe recōdita sunt exercitio cōponendi et diuidēdi et singulas efficit vel pcepit formas quē admodū ad eaz pueniunt a sensu: et alias formas ab eis diuerfas sicut hoīem qđ in mōte volat smaragdino. Sed fantasia nō ponit co- rā te: nisi quātū recipit a sensu: et h^o qđē virtu- tis sedes ē vētriculus cerebri medius.

¶ Nota qđ iuxta sniaz pborū pua natura et tēpore fit pps et diuisio in nobis qđ ad pponēz illā sequat iudiciū seu assensus vel dissensus. Et ita imaginati sunt i nobis et brutis fore du- as distinctas virtutes. vna ē cuius ē formare pcepta. Altera est cuius ē cōpō assentire vel dissentire. Et qđ bec virt^o for- mans cōpōla secūdi eius opatiōē qđq; subordinaf rōni vel intellectui: qđq; solā existimatiue vt i brutis. iō bec virt^o sortita ē noīa diuerfa: qđ in pmo casu dicit cogitatiua. i. secū- do casu dicit imaginatiua. ita voluit hic Aui.

¶ Et bec qđem virtus est instm virtutis que pculdubio in aiali ē oculta comprehensua et est existimatiua.

¶ Primo nota qđ bec virt^o. i. imaginatiua dī instm existimat- ue ppter ea qđ pparat ad pncipales act^o vel opatiōes eius. pncipales. n. act^o existimatiue sunt duo. i. assentire vel dissen- tire pplexo formatio p imaginatiua. scđus est eligere spēs et pcept^o rei nō sensate ex spēs^o et pceptib^o sensatoz. ¶ Notā dū ē aūt qđ in quolz istoz imaginatiua seruit existimatiue. In pmo. n. seruit: qđ formatio pplexa seruit assensui vel dissensui. In scđo: qđ formatio pplexa ex pceptibus sensatoz reddit existimatiua potēs in se elicere pceptū rei insensate vt satis pa- tet. iō et. ¶ Scđo nō. qđ bec virt^o reperit tam in brutis qđ i hoībus. vñ vt ista patebit multoties hoīes per hāc existima- tiua se regunt totaliter rōne omittētes. ¶ Tercio nota hāc virtutē pculdubio dici debere occulte cōprehensua cuz ei^o actus vel eius opatio. i. elicere et. sit valde occulta.

¶ Et ipsa qđē ē virt^o qua aial iudicat qđ lupus ē inimicus: et filius ē dilectus: et qđannonā pre- bere cōsuevit est amicus a quo non est fugien- dum. Et hoc iudiciū secundū modum exi- stit non rationalem.

¶ Primo nō. qđ i hac lra explicat duplex actus h^o virtutē. i. elicere spēs nō sensati et assensus vel dissensus. Dāf intelligi pms dū dicit. Iudicat qđ lupus et. scđus dāf intelligi cū dicit. A quo nō ē fugiēdus. ¶ Scđo nota. qđ p iudiciū duo intelligere possum^o. pmo assensui vel dissensui pplexo vero vel falso. scđo intelligere possum^o actū interiorē quo elicitur spēs vel pceptus nō sensati ex cōceptu rei sensate qualiter cūq; pōt hic sumi et. ¶ Tercio nota hāc existimatiua siue actū eius ē duplicē: qđ qđā ē mere nālis vt existimatio omis de inimicitia lupi: qđā aūt artificialis vel expmētalis vt vi- so qđ serpens mordēdo forē iterficit ipm et nō restudine pclu- do et elicio pceptū strarictatis vel inimicitie serpentis ad ho- minē et nō ad restudine. et qđq; istoz actūū hūc virtuti attri- buif. ¶ Quarto nota qđ cū dī hāc pprehēsiōē ēē scđo mō dū nō rōnalis bec lra duplicē pōt: hīe intellectū. pmo ē qđ ista pprehēsiō qua. f. omis pprehēdit lupū inimicū et. ē nō rōna- lis. i. nō fiti ope p discursu et rōne: s. soluz nālī hoc mō. i. qđ sic recepta spē coloris i oculo bñ disposito et cū oib^o circum- stātijs debitis sine discursu aia oculi agit i se actū vidēdi ita i existimatiua omis bñ disposita cū circūstātijs debitis rece- pta spē et pceptu coloris figure et mor^o lupi potēs ē nālī aia h^o organū bis mediātib^o tāq; instro elicere pceptū inimici-

tie i se: et nō p discursu et. ¶ Scđus intellectus pōt ēē qđ bec pprehēsiō. i. pceptus rei insensate et. nō ē p modū rōna- le et. i. nō fit tālī qualī intellect^o vel rō ex pceptib^o sensatis et singularib^o gñar vel pducit vlem pceptū. talis. n. pceptus cāur p abstractōez ei^o a singularib^o circūstātijs qualī non puenit i pposito: vtraz expositio pōt pbabilī teneri vt p3. ¶ Et bis oib^o p3 hāc pñaz ēē bonā: bec virtus cognosciti- ua ē nālis et organica. s. qđq; bec virt^o pōt cognoscere cadit sub sensu. Et multa alia ex bis pñt pbabiliter pcludi.

¶ Amicitia. n. et inimicitia nō sensu sunt perce- pte: neq; sensus eas cōprehendit: neq; de eis iudicat nisi virtus alia: et lz nō sit cōprehensio rationalis: est tamē proculduo aliqua appre- hensio nō rationalis.

¶ Toda littera patet.

¶ Homo etiā plerūq; vitē hac vtute in mul- tis suoz iudicioz et pcedit in hoc quēadmo- dum aial nō rationale.

¶ Nota. hō plerūq; vitē et. Dierāq; n. vt p3 in moralibus hō seq^o iudiciū sensus: puta existimatiue vtutis: et dimittit rō- nez vt aial brutū: sic p3 in pñtētia et bestialitate. Exēpli gñā. Sor. vidit bertā pulcherrimā vrozē plōnis: lz ratio dicitet ipaz ēē dimittēdā: sensus tñ pp delectatōez dicitat ipaz p3 quēdā sicut ē i bruto. si s. sequit dictamen existimatiue regie per hāc et gubernaf. Et hoc voluit dicere Aui.

¶ Et bec qđē vt^o diuidit a fantastica: quoniā fantasia sensu pcepta retinet: et bec i pceptis sensu intētiōes discernit nō sensu pceptas: et sepat ab ea quā imaginatiua vocam^o et cogita- tiua: quoniā illi^o opatiōes nullū seq^o iudiciū: sed isti^o opatiōes nō solū iudiciū: s. et iudicia sequūt^o et illi^o opatiōes sūt i sensu pceptis cō- pōnē facere: et illi^o opatio i sensu pceptis iudi- care itētiōes extra sensu: et quēadmodū i aia li sensus ē iudicās de formis sensu pceptis: sūt existimatiua ē iudicās de intētiōib^o illaz formatz qđ ad existimatōez pueniūt et nō ad scin- sum. Quidā aūt hoīuz sunt qđ psumunt: et hāc vitē existimatiua vocat: sed nō tñ curamus de noībus: qđ nō disputamus: sed intētiōes et differētiās intelligere debem^o.

¶ Totū qđ ponit hic satis videt ex sup^o dicit posse patere:

¶ Et medicō qđē nō ē curandū vt hāc vtutes sciat. Impedimēta nāq; opatiōnū ei^o et ipedi- mēta opatiōnū aliaz virtutū qđ sunt aūq; ipa sequētia sūt sicut fantasia et imaginatiua et me- morialis quā postea noiabim^o: et medic^o qđē nō curat nisi de vtutib^o ex qb^o cū i suis ipedi- mentis accidit lesio puenit egritudo. Qđ si le- sio acciderit operatōi alicui^o virtutis cā ipedi- mēti qđ accidit p^o opatiōi alteri^o virtutis qđ ei: fueritq; ipedimētū illud secutū malitiā cō- plōnis alicui^o mēbz aut corruptionē pponis sufficit medico vt sciat ipedimētū illud pp ma- litia pplōnis mēbz: aut siue compōnis corru- ptionē accidisse ad hoc vt cū medicina ei sub- ueniat aut ipm ab eo custodiat: et nō curat sci- re dispōnē virtutis cui qđ accidit non accidit nisi alio mediātē postq; sciuerit dispōnē eius cui accidit illud qđ accidit sine medio.

¶ Primo nota qđ actus existimatiue virtutis ab auctorib^o po- nit duplex. quidam. i. rectus et quidaz reflexus. Rectus est actus pms pponem et diuisionē factam in imaginatiua primo mota a fantasia vt si forē pñtetur serpens et cōponit ipm esse nocitiū ad quā cōponem sequit iudiciū quo dicitur

assensus et eiusdem fuge appetitus, reflexus vero qui dependet a speciebus in memoratiua referuatis iterato illas virtutes cognoscituias mouentibus: ut dato qd nullum serpentem videat nisi transiendo per loca ubi verisimiliter debent esse serpentes timeo ut doceat experiri. **C** Ad ppositum opatio recta virtutis extimatiue est prior tempore opatio memoratiue: nisi reflexa est posterior: et sic intellexit Aui. dñi dixit in ista operatione memoratiue esse ante qd sit opatio virtutis extimatiue. **C** Ex quo soluitur dubium hic moueri solitum. **C** Secundo nota qd aliqui ex intentione Aui. voluerunt hoc concludere qd virtus extimatiua non est organice distincta a virtute imaginatiua. hoc enim videtur posse ex duobus concludi. primo qd non assignat ei organum distinctum simile: qd imaginatiue cor respondet organum medium et huic non videtur aliud ventriculus qd medius corrumpere. hoc etiam videtur posse concludi ex dictis eius: qd dicit qd non ledit nisi lesione altarium cuius oppositum tamen ptingeret si haberet organum proprium. et certe pnto hoc esse verum: sed capiunt iste virtutes distinctas denominatōes ppter diuersitatem operationis.

Sed contra arguitur. videtur. n. qd est possibile: ledi operationem extimatiue non lesione operatione imaginatiue aut fantasie. ponitur enim tertio de accidentibus a Galieno ad finem: qd vñ sunt aliqui taliter in opationibus inter opationes virtutis lesi: qd vnus imaginabatur tubicenes in domo ipm impediētes. id iubebat eos expelli in casu isto fantasie erat lesa et iudicium non lesum. vidit iterum alium taliter lesum qd omnia supellectilia nominabat ppter nomen et accipiebat in manu. deinde ppeiebat. In casu isto iste bene apprebēdebat et male iudicabat. id est.

Ad hoc respondet primo pphabile concedendo qd stat ipsas ledi et. neqz hoc est in mente Aui. qd non plus vult nisi qd non potest ledi nisi stante lesione in organo fantasie vel imaginatiue vel memoratiue. et hoc sufficit. **C** Alter dicit qd non est malus assensus nisi sit mala compositio ut p3. h3 scdm aliqd esset aliqua ppositio bona ut ille componebat hoc esse falsum et hoc opatio erat bona: et hanc non sequebatur appetitus ppeiebat. h3 prius faciebat vna alia compositio. hanc bonum est frangere: vel danosius est esse integrum: ad quā ppones sequebatur assensus et ppeiebat et.

Ex secundo notabili apparet ratio ad quādam aliud dubium moueri solitum: qd loquendo accit per comitatem non solum medicus considerare opationem membris lesi p essentialia: sed etiam per comitatem. qd non vnuer saliter dcm Aui. e. v. s. qd sufficit medico et.

Dicitur enim argumen. si vix concludere. sed intellectus Aui. est qd duabus virtutibus in eodem organo operantibus vna lesa per essentialia et alia per comitatem non h3 medicus curare de lesa per comitatem ut sanguis ea epis diminuta pp debilitatem esse attractiuā eius.

Tertia vero illarū quas nominat medici est quinta aut quarta cui certificauerimus qd est virtus cōseruatiua: et memorialis.

C Primo nota qd hec virtus dicit pseruatiua: qd in ea pseruatur spēs rex que per cogitatuā vel extimatiuā sunt pprehēse. Dicit etiam memorialis p quāto p spēs illas iterato moueri potest extimatiua ad actuali pprehēdendū ea que in pterito fuerūt pphēsa sub rōne qua in pterito cognita. **C** Secundo nota qd hec virtus non dicit ppter cōprehēsiuā: qd non est cognoscitiua ad hūc sensum: qd in organo eius non formatur actualis cognitio. et hoc potest pphēderi rōne: qd alio tempore sub actuali memoratiue qd est experimentum. **C** Tercio nota. qd hec virtus scdm diuersas vias se distinguendo istas virtutes: est tertia in ordine: et quarta: et quinta. tenēdo. n. qd sensus cōis et fantasie sunt vna virtus: et imaginatiua et extimatiua non sunt distincte saltē apud medicos hec est tertia. Tenēdo etiam qd fantasie et sensus cōis sunt idem distinguendo imaginatiuā et extimatiuā est quarta. Sed distinguendo fantasie et sensum cōem et imaginatiuā pira extimatiuā est quinta virtus ut p3. et hoc vult Aui.

C Et est thesaurus eius quod peruenit ad extimatiuā de intentionibus in perceptis sensu extra formas eorum sensu pceptas: sicut phantastica est thesaurus eius qd peruenit ad sensus ex

formis sensu pceptis: et eius quod locus est posterior: cerebri ventriculus. **C** Sic vero est locus considerationis physice vix virtus cōseruatiua et memorialis et virtus que reducit illud quod est absens ad memoriam ex eis que ab extimatiua sunt reposita sit virtus vna aut virtutes due. **C** Medico tamen non est inde curandum: quoniam nocumēta que eis qualitercūqz sunt accidūt sūt homogenea. sunt. n. nocumēta que in ventriculo cerebri posteriori accidūt: vel de genere pphōnis vel de genere cōpōnis. **C** Virtus vō pprehēsiua que est vna de virtutibus anime cōprehēsiua est humana rationalis. Et qd medici virtutem extimatiuā non considerauerunt propter causam quā diximus: ideo hanc virtutem non cōsiderauerunt. **C** Non. n. fuit eorum cōsideratio nisi in operatiōibus trium virtutū tantū et non in alijs.

C Primo nota. notat dicit hec virtus thesaurus: qd res cara et pretiosa. Dicit enim thesaurus quasi tenēs aux. **C** Secundo nota. non esse in intentione Aui. in memoratiua solum referuari species insensatarum: sed etiam sensatarum. referuantur. n. in memoratiua omnes species cuiuslibet comprehēsi per cogitatuā et extimatiuā: sed per extimatiuā non solum insensata: sed etiam sensata sunt comprehēsa. quicquid enim inferior virtus comprehēdit: comprehēdit etiam superior: et adhuc plus. ideo et. Unde tenēdum eandem fore habitudinē inter referuatiuas que reperitur inter comprehēsiuas virtutes: facit tamen mentiones de insensatis Aui. aut quia est nobilior operatio: aut qd per hoc distinguitur pira fantasiam ut statim patebit.

Dubium videtur qd virtus memoratiua sit virtus cognoscitiua: qd memorari siue memoratio est actus eius: memoratio autem est cognitio.

Dicitur qd memoratio vel id est quod referuatio: et sic in proposito est sermo. vel id est quod cognitio alicuius cogniti ratione qua in pterito cognita et per species referuata. et sic non est actus nisi virtutis cognoscitiue et.

C Cap. sextum de virtutibus animalibus motiuis. **C** Tria vero virtus est illa que chordas contrahit et laxat: propter quod mouentur membra et iuncture dilatatiōe et sua flexione.

C Primo nota. qd per virtutem motiuā in proposito debemus intelligere virtutem motiuā localiter voluntariā siue talis motus sit totius siue partis siue progressiuus siue dilatatiuus siue constrictiuus: sicut est motus pectoris et pulmonis et dyaphragmatis. **C** Secundo nota. qd virtus motiuā est duplex. Imperans motum et equeus. Imperans motum est virtus appetitiua. Equeus vero est virtus extens in musculis et spiritibus que possunt dici instrumenta virtutis motiue appetitiue siue extimatiue. **C** Ad propositum hic de vtraque virtute est sermo. vterque enim mouet: licet vna principaliter et alia instrumentaliter. **C** Tercio nota. qd hec virtus contrahit et laxat: chordas modo superius dicto in capitulo de membris. Scitis enim musculum esse compositum ex villis carnis nervi et ligamenti qui in extremitate musculi adinuicem contempuntur et componunt chordas per quā alligantur iuncture musculo. Scitis etiam qd voluntario motu prius musculus dilatatur vel pstringitur: ad cuius dilatationem vel constrictionem sequitur motus corde per quē appropinquat centro musculi aut ab eodem remouetur et ex consequenti accidit extensio iuncture et membrorum aut constrictio. motiuā igitur virtus chordas contrahit et laxat ad contractionem et extensionem musculi propter quod mouentur membra et. Tacuit autem de musculis tanquam notis. Et ex notato potest colligi ut plurimum membris moueri a musculo existente extra ipsa in alio membro. **C** Quarto nota. qd illa ptecula. Ex fixiōe

est sic intelligenda: qz in omni motu est necesse aliquid esse fixum. ideo motuua virtus aliqua partē figit z aliqua partē mouet nō iāz dicto dñi. s. fuerit motus terminare partē.

Primum dubiū. Non glibet motus membrorum volūtarius perficitur motu corde: vt patz de motu dyasfragmatis z pectoris. iō zc.

Secundū dubiū. Motuua virtus non solum est principii motus: sed etiā quietis. ledi tur. n. opatio virtutis motiue dum nō potest membrū in situ in quo volumus debite quietari: vt patz in tremore: vbi ppter grauitatē membri z virtutis debilitatē membrū tremir: cui signū est qz si mēbz adhereat rei fixe nō tremir.

Ad primum dicitur primo nō fuisse intentio nem Auzien. qz omnis talis motus perficitur corda: sed sufficit vt plurimum sic esse: z quia hoc est notum. ideo de hoc facit mentionem. Vel dicitur secundo omnem talem perfici corda: licet aliquando ipsa sit nobis incognita.

Ad secundū dicitur concedendo qz virtus motiua est causa gētis membri quod satis intelligi potest per illam particulam. dilatatione sua z fixatione. vt dictum est.

Et cū qdē penetratio ē in nervis qui sunt cum lacertis continui.

CPrimo nota vt supra dictū est p virtutē in pposito intelligendū ē instrumentū vel tēperamentū instrumentale pcurrens ad motū mēbz. z sic spūs est virtus motiua. Dum igit dicit qz eius penetratio est p nervos exponit. i. spūs motiui penetratio ē zc. **C**Secūdo nō qz ex ista lra pz intellect⁹ antiqū distinctiois. s. qz ē duplex organū mot⁹ volūtarij: qdā opē rās z qdā de fereās. De fereās ē nervus vt pz. Operās vō ē musculus se dilatādo z pstrigēdo: sic dñter nervus z musculus sunt infusa z organa motus voluntarij. **C**Tertio nota qz placitū in pposito intelligere debemus musculus siue lacertū ppter dictū cui cōtinui sunt nervi: qz. s. compositionē musculorū igreditur: postea p subaz eoz seminant vt supra in pcedēti doctrina. ca. de mēbz.

Et est genus quod secundū specificationes principij motuum specificatur.

CNota qz sic spūs naturalis z sensitiu⁹ ab epe z cerebro ad particularia mēbra trāsmittit limitat ad varias mēfuras pzonā z qualitātē ita vt nō sit oīno eadē vel similis ppo spūs sensitiui manus z pedis oculi z digiti. z sic de alijs: ita ppositū ymaginādū ē nō esse eadē tūpōnez vel similem oīno spūs motui p nervos ad musculos z lacertos nri corpoz trāsmittit: s. variat scdm varietatē pzonis musculorū z lacertorū ad quos inferit hui⁹ spūs motui: z hoc itellerit Auz. in lra dñi dixit: qz hec virtus motiua ē gen⁹ qd scdm specificationē zc. qd dictū est metaphoricū. z sumit hoc mō mē thapboza. sicut. n. gen⁹ ē indmā ad varias spēs z p varias dñas ptabibile: ita spiritus motiua a cerebro puenit est genus indifferēter ptabibile ad varias dispōnes z modos pzonū scdm mēbz: ad qz trāsmittit diuersitatem.

In vnoquoqz igit musculo est alia natura que est sequens iudiciū existimatiue a qua prouenit cōmūis consensus.

CPrimo nō qz ad motū volūtariū causandū pcurrit plura agētia sibi adiutē subordinata cēntialr. pmo cōcurrit obiectū mouēs potētia cognoscitiua in genere finis. scbo pcurrit spūs mouēs i genere efficiētis: quia. s. pprehēdit obiectū sub rōne boni vel mali. tertio cōcurrit iudiciū siue assensus. quarto pcurrit appetitus siue inclinatio ad psequēdū siue fugiendū. quinto motus spūs ad infra motus. vltimo motus organorū ad psequēdū siue fugiendū. Iudiciū ē existimatiue ē illud ad qd seqt appetit⁹ z motus cuiuslibz. z hoc itellerit Auz. dñi dixit. ē sequēs iudiciū zc. **C**Secūdo nō: qz dixit a qua puenit cōis pensus. Ista lra pōt dupliciter exponi. Primo cōis pensus. i. a qua puenit iudiciū cōis cāns motū. Scbo vt p cōis pensus intelligamus mutū cōsensus. Est aut mutus pensus virtutis existimatiue z motiue ecutiue. virtus enī existimatiua impat motiue. z sic motiua pferit. virt⁹ autē motiua pferit epeqndo. hūc at pensus pducit existimatiua: qz picularia motiua ab ea dirigit vt sibi subordinata zc.

Capitulū doctrine sexte qd ē de opatiōib⁹.

Itemus qz operationum singulariū alie sunt que ab vna complentur virtute: verbi gratia: digestio.

CPrimo nota qz opatio pōt dici singularis multipl. pmo p dicatione vt hec digō stōaci. Scbo picipatiōe vt visio spūmificatio. Tertio. qz ad finē singularē z nō cōm ordiata. **C**Consistit dicis ēz. aliqua opatio cōis tripl. s. p dicationē picipatiōe: z qz ad finē subordinata cōis. Exēplū pmi vt digestio. Exēplū scbi vt nutritio. Exēplū tertij vt digestio stomaci. **C**Ad ppositū p opatiōes singulārē in lra positaz itelligere debem⁹ opatiōes singulārē accipiēdo pmo mō: vt digestio h⁹ stomaci zc. p ly tñ singulariū pōt itelligi singulārē. z secūdū hoc ē duplex lre sensus. Primo singulariū. i. terminataz z distinctaz. v. aliter opatiōnū qz sūt vna opatio: vel aliter. i. omniū. **C**Secūdo nota qz digō vna cōplect virtutē. s. naturalis: qz qd illā possit iuuare extrinseca qualitas emplastri vel ceroti. principale tamē in cōplemēto digestionis ē naturalis virtus nobis intrinseca.

Alie qz a quibus cōplent virtutibus.

CNota qz lra vna opatio ppleat duab⁹ virtutibus: nō tamē ab eis eque primo puenit: ab vna p prius. z ab alia p posterius: z sic vna alteri virtuti i tali opatiōe subordinat. hoc at non ē inconueniens vt debet videri in pbia.

Sicut cibi desiderij quod cōplectur a virtute naturali attractiua z a virtute sensibili que est in ore stomaci.

CPrimo nota qz per cibi desiderij compleri in pposito nō aliud intelligere debemus nisi cibi desiderium suū finem attingere vel ege. z hoc facit duplici virtute. s. attractiua naturali z sensitiua oris stomaci. **C**Secūdo nota vt colligat qnto de accidētē: ad famē naturālē plures cōcurrere mot⁹ sibi inuicē subordinatos. s. membrorū inanitionē attractionē eorum a venis z venaz ab epate z stomacho mediātibus mēfuraicis. Ad quā attractionē sicut alteratiōe quā facit mēfura naturalis i ore stomaci seqt tristis sensatio: z tādē appetit⁹ qz ē famēs: hoc fatio cōplect cibi desiderij ad intellectū dñi. Aliter tñ lre pōt esse intellectus vt statim patebit.

Attractiua vero operatur ex hoc qz mouet villū qz secūdū lōgitudinē pēditur retinēdo illud quod attrahitur z sugēdo ex hūoribus quod est sibi ppiū. Sensibilis autē operatur i hoc qz hāc sentit passionē: z qz sentit mordicationē colere nigre qz est excitās desiderij: cuius esse nominauimus.

CNota qz per attractiua in proposito videt Auz. itelligere attractiua mēfuraicaz ab ore stomaci: quod satis pōt patere per hoc quod subdit qz sensibilis operat⁹: qz hanc sentit passionem. s. attractionis. Et secūdū hoc possumus aliter exponere litterā superius posita dum dicit: qz cibi desiderij cōplect: non exponat. i. finē zc. sed cōplect. i. producit si mul a virtute attractiua z sensitiua virtute. Ad cibi enī desiderij causandū cōcurrit virtus attractiua naturalis mēfuraicaz z virtus sensitiua oris stomaci sentiēdo zc. Et ex ista littera de mente Auz. cōcludere possumus primo nec cōsumptio humidī substantifici nec cōsumptio humidī ebilo si est causa immediata famis: sed ad cōsumptionē illā sequitur sensibilitas vt pz ad quā sequit desiderij. **C**Seqt scdū do qz pter suctionē factam in ore stomaci ad tristē sensationem hōia famis causatā cōcurrit aliqua qualitas vel alteratio facta a mēfura naturalī trāsmittā ad os stomaci: vt pz in littera. **C**Seqt tertio qz capiēdo famē p appetitū oris stomaci ad cibū cā immediatū illius famis est illa tristis sensatio oris stomaci. **C**Seqt quarto qz immediatū obiectū ill⁹ tristis sensationis est illa mala qualitas que illa tristis sensatio percipit. **C**Ex quo vltierus sequitur qz iproprie capiēdo famem pro illa tristis sensatione immediate causans famē ē illa mala cōplectio vel qualitas nri ponere vellemus os stomaci immutari spūaliter per species. cum igit dicunt doctores antiq cōsumptioes siue suctionem humidī substantifici vel ebiliosi fore causam famis immediatā nō plus notū nisi

q̄ iter p̄sumptōes min⁹ mediata cā famis ē talis p̄sumptio:

C Et hāc quidē operationē nō dicemus duabus cōpleri virtutib⁹. nisi ideo q̄ euz sensibili acciderit nocumentū destrueſ intētio q̄ vocatur fames ⁊ desideriu⁹: neq; desiderabit cib⁹: h̄ eo corpus indigeat. Et similr trāsglutiēdi opatio duab⁹ compleſ virtutib⁹. vna ē attractiua naturalis. ⁊ altera ē attractiua voluntaria: ⁊ prima quidē suā cōplet opatōez p villū q̄ secundū longitudinē p̄tēdit q̄ est in ore stomachi ⁊ isophago: Et secūde cōplet opatio p villū lacerti trāsglutiēdi. Cūq; vna duarū virtutū destrueſ trāsglutiēdi opatio duriter p̄uenit: sed quando nō fuerit destrueſ. Sed cū illa nō opata fuerit: erit trāsglutiēdi operatio difficilis. Rōne vides q̄ cū desideriu⁹ nō recte p̄cedit: duriter p̄uenit opatio trāsglutiēdi illud qd nō desiderat: cū cum abhorremus aliquā rē nausea nobis puocabit. ⁊ cū cā poſtea trāsglutire voluerim us ⁊ territa fuerit ab ea virt⁹ nostra attractiua desideratiua dura erit opatio volūtariē trāsglutiēdi. Trāsitus quoq; nutrimenti perficitur virtute membri impellētis a quo p̄cedit: ⁊ attractiua membri ad qd accedit. Et similiter supfluitatū egresſio que fit per duas vias.

C Primo nota can. vel rez inuestigandi hāc virtutē fore alicui⁹ opatōis principis: q̄ lesa vel impedita virtute ledit illa opatio. Et ex isto soluif dubiū quo q̄ri p̄uenit quare dicitur opatōez digestiua p̄pleri vna virtute. s. digestiua: cum tamē ad eā cōcurrat attractio retētio ⁊c. nō autē sic dicimus de desiderio siue appetitu: q̄ dī q̄ p̄plet attractiōe ⁊c. **C** Dic potest dici p̄mo q̄ si p̄ possibile cessaret operatio retētiue aut attractiue poſito cibo digestibili in stomacho adbuheret digestio: sed si nō fieret attractio aut suctio iam dīcīa nō fieret desideriu⁹ ⁊c. Aliter dicif q̄ digestio compleſ plurib⁹ virtutib⁹ que tamē sunt eiūsdē generis: q̄ quilibz est naturalis: s. ad desideriu⁹ cōcurrūt plures. scb⁹ genus. s. aialis ⁊ naturalis. **C** Scb⁹ nota qd per egressiōez supfluitatū que fit per duas vias intellexit emissiōē fecū ⁊ vrine. Ad has enim expulsiōez sicut manifestū est concurrūt virtus animalis senſitiua ⁊ virtus naturalis expulsiua vt patet. **C** Tōtū residuū littere satis patz vsq; ibi.

C Et forsitan plerūq; erūt opatōis principiu⁹ due virtutes. s. aialis ⁊ naturalis. ⁊ fortasse plerūq; erūt eius causa virt⁹ ⁊ qualitas: sicut isrigidatio q̄ phibet materias ⁊ inuat expulsiuā in parilitate supfluitatū q̄ descendunt a membrō: ⁊ vetat ⁊ in faciez reuerberat. Et frigiditatis qd ē equalitas: q̄ propter duas phibet res. s. cū essentia substantiā ei⁹ qd effundit in grossando: ⁊ coangustādo poros. Et res tercia q̄ est p̄ accidēs q̄ est quā caliditas extinguitur attractiua: ⁊ qualitas caliditatis attrahit p̄ illud qd istis opponit modis quos p̄cedimus. Et caliditatis qd ē qualitas ⁊ necessitas vacui nō attrahūt in p̄mis nisi illud qd ē subtiler: ⁊ postea qd est spissus. Virtus vero attractiua naturalis nō attrahit nisi quod est ei magis conueniens: ⁊ qd nature eius ē p̄pū at trahere: ⁊ plerūq; qd ē magis spissum est magis p̄pū ⁊ magis cōueniens.

C Nota per expulsiuā in p̄posito itelligere possumus expulsiuā intellinoz vt in expellendo feces q̄ a frigiditate inuat. Cū. n. impediā expulsiō fecū aut pp caliditate ep̄is multuz

efficaciis: aut pp fortitudinē retētiue aut pp carentiaz v̄eto sitatis frigiditas hāc expulsiuā inuat remittēdo ep̄is caliditate debilitādo ⁊ p̄pellēdo feces inuat expulsiuā. Et secūdom hoc exponitur littera sicut in frigidatio phibet. i. facit subcūbere materias eaz impediēdo resistētā vel phibet. s. multiplicationē: q̄ euacuat ⁊ inuat expulsiuā tam dictam in paritate. i. dum est p̄tas virtutis ad materias: ⁊ e contra: q̄ neutru⁹ alterz sufficiētē excedit. ⁊ vetat. s. supfluitates resistere. ⁊ reuerberat. i. p̄pellit in facie. i. ad supflicies mouet. Aliter ⁊ meli⁹ exponit hec lra p expulsiuā itelligēdo ipelēdi virtutē ⁊ p expulsiōē repulsiōē scb⁹ qd lra itelligēda ē qd frigiditas phibet materias descendere ad mēbz ⁊ inuat expulsiōē ⁊ repulsiōē in pilitate. i. dī est pilitas modo laz dicto in alia expōne: Et vetat. s. illas supfluitates ad mēbz effundi. ⁊ reuerberat. i. repulsiōē i facie mēbz p̄pellētis: sicut q̄ si p̄icit lapidē ad mur⁹ ⁊ muro impediētē motū lapidis reuerberet lapis versus p̄iciētē ⁊ foris in facie ei⁹.

C Tōtū residuū lre p̄ vsq; in finē doctrine.

C Incipit expositio eiusdē Jacobi super secunda Sen.

C Sen secunde sunt tres doctrine.

C Doctrine p̄me q̄ est de egritudinib⁹ sunt octo capla.

C Cap. p̄mū. est de doctrina cause ⁊ egritudinis: accitio:

Itemus q̄ causa in libris medicorum est id quod primo est: ⁊ ex quo puenit inuentio alicuius dispōis i corpore humano aut ei⁹ fixationis.

C Primo nota q̄ res p̄ter naturā apud medicos ponuntur tres. s. cā: egritudo: ⁊ accitio. Et qd p̄ter q̄ istoz debeat intelligi declaraf in lra. Quia lgit in p̄posito nō determinaf de cā nisi scb⁹ q̄ de ea p̄derat medicus scb⁹ q̄ distiguit p̄ morbū ⁊ accidens. iō notāter dicit in lra in libris medicoz.

C Pro cuius intellectu nota scb⁹ q̄ cā cōiter sumpta dī de mā ⁊ forma efficiētē ⁊ fine: vt p̄ scb⁹ p̄bicoz: ⁊ sic de cā p̄tinet tractare ad p̄bm naturāle. scb⁹ sumif cā p̄ re p̄ter naturā a qua in corpore hūano sequif egritudo vel dispō ime diate ledēs opatōes. ⁊ sic sumif in p̄posito. **C** Ex q̄ legf q̄ cā talr sumpta solū dī efficiētē: q̄ tñ efficiēs cā p̄t ē cōseruās vel p̄ducēs vt dī videri scb⁹ p̄bicoz. iō cā de qua i p̄posito ē sermo dī de omni causa p̄ducēte uel cōseruāte egritudinē in hūano corpore. Nota tñ q̄ cā q̄ distiguit hic dī cā cā sanitatis ⁊ neutralitatis. **C** Tertio nota dupl aliqd ē p̄us respectu alteri⁹. Primo tpe. ⁊ sic nō ē sermo in p̄posito. Nota ē. n. q̄ cā p̄seruās nō p̄cedit tpe effectū p̄seruati ad bonū intellectu. Scb⁹ natura ⁊ sic sumif i p̄posito. sic. n. cā egritudo est qd p̄ius nā p̄o quāto. s. a cā depēdet egritudo. Dicif q̄ in p̄posito cā p̄o: natura: q̄. s. via depēdētē: q̄ ab ea depēdet effect⁹. Ex isto soluif dubiū hic moueri solū de cā p̄seruāte ⁊ p̄iuncta vt p̄z. **C** Quarto nota q̄ ly ex in p̄posito denotat circūstātiā cause efficiētis vt fit sensus. ex qua. s. a qua puenit inuentio. i. existentia alicui⁹ dispōis ⁊ fixiōis in corpore humano. Ista lra duplices p̄t h̄re expōnem. Primo vt sic sumaf dispō put distiguit p̄ habitū: q̄ ē qualitas de facili mobilis. ⁊ p̄ fixiōē itelligat habitus: ⁊ tūc erit sensus q̄ cā est illud ex quo puenit inuentio alicuius dispōitionis vel habitus. Aliter intellectus littere p̄t ē vt p̄ hoc velit ostendere diuersū modū cāsi efficiētis. qdā. n. p̄ducit iste dīr disponere: quedā autē rem p̄ductaz cōseruāte: iste dīr disponēs figere. ⁊ sic p̄z sensus lre. Ex qb⁹ oib⁹ segtur diffinitio talr itelligēdo. Causa ē id qd p̄mo ē. s. natura a quo in corpore humano dependet aliqua dispō. s. sanitas ⁊ egritudo. ⁊ sub sanitate ⁊ egritudine p̄bēdī neutralitas.

C Et egritudo ē dispō nō naturalis i corpore humano ex qua in opatiōe essentialr puenit nocumentū puentu p̄mo. Et ē aut cōplexio nō naturalis aut cōpositio nō naturalis.

C Primo nota q̄ dispō hic q̄st sumif p̄t ē idēz qd qualitas de facili mobilis. ⁊ sic nō sumif hic: q̄ lapis i vesica nō ē q̄litas. scb⁹ sumif p̄ omni eo q̄ denoiat subz aliqua denominationē. ⁊ sic quātitatē sūt ⁊ figurā dicim⁹ ēē dispōnes: ⁊ sic sumif in p̄posito dispō: sic enim dicimus lapides in vesica ēē dispōne: q̄ p̄ illā formā denomināf bō ⁊ sic bō aliq.

Nota scdo q per nōnaturale intelligo pternaturam vel cōtra naturam. et dixit in corpore humano: qz de illo solū cōsiderat med. cus. Tercio nota q nocumentū in operatōe potest contingere tripliciter. primo per lesiōē existētes in aliqua natura mēbrī. scdō per cōitatē. tertio rōne obiecti vel materie circa quā opatur virtus mēbrī. Exemplum pmi. nocumentū in digestiōe stomachi eueniēs a mala cōpōne stomachi. Exemplum secundi sicut nocumentum informatio ne vocis ppter impotentiā motus laceratōz pectoris. Exemplum tertij sicut imperfectio digestiōis in stomacho ppter rem indigestibile sicut ossa cerefor. Ad propositū nocumenti eueniēs pmo nō dicitur euenire essentialiter. Alijs autem duobus modis accidētaliter: qz pmo nō euenit ppter lesiōē in essentia mēbrī. Et quo sequit hic diffiniri egritudinē per essentia vel proprietatē et non cōmunitatē. Nota si per ly essentialiter aliqui intelligunt id qd p se et ex eius naturali cōlōnatiōe ledit. Prima expositio est melior. Quarto nota q per puentiū primū debemus intelligere dependentiā immediatam: qz. s. opationis lesio immediate dependet ab egritudine. Ex quibus colligit completa diffinitio egritudinis: qz per hoc qd dicit: dispositio tāgī genus. sed per ly nōnaturā differt a sanitate: sed per ly in corpore humano differt a dispōne pter naturā nō existēte in corpore humano de qua non tractat in libris medicor. Per hoc aut qd dicit. puentū primo differt a causa. I. enī a causa pueniat nocumentū: nō tamē post. I. immediate. causa enī non causat nisi mediātē egritudine.

Accidens est res que hanc sequitur dispositionē que est nōnaturalis: siue sit naturalis cōtraria sicut dolor in colica: siue nō sit pteria sicut rubedo multa maxillē piplemonia.

Primo nota qz hīc terminus accēs multipliciter possit sumi. s. put distinguitur cōtra substantiā et multis alijs modis: hic tamē sumit accēs p re pter naturā pte morbi et accēs: quasi ab alio: puta ab egritudine cadēs. Scdo nota vt sumit a hīc. tertio de accidenti et morbo. accēs taliter sumptus est triplex. scilicet lesa: qualitas mutata: etiens mutati. quid debet p quēlibz istoz modoz itelligi satis pz soluz aut explicat hīc. de actōe lesa et qualitate mutata.

Tercio nota qz hoc accidentis quoddā dicit ex toto genere pter naturā. quoddā vero nō. Exemplū pmi vt dolor in colica. Exemplū scdū vt rubedo maxillaz. Et per accidens ex toto genere et. itelligi dī accidens qd nulli indiui duo de spē humana pōt scdō naturā in esse vt dolor: cōtra vō qd nō repugnat alicui in cōscōm naturā vt rubedo maxillaz. et id in diffinitione doloris explicat aliqd rei naturalis prius vt dolor: ē tristis sensatio et. Hīc sic aut sit in diffinitione rubedinis maxillaz. Et ex hoc vltius patere potest quare dolor et huiusmodi accidētia mala ex toto genere pter naturā dicitur et accidētia mutata a naturalibz in propria forma: qz in ppta rōne formali ipsoz ponitur aliquid explicans prius naturali et cōueniēti dispōit. Quarto nota qz colica aliquando sumit pro dolore in colon intestino: qnqz pro dispōne pter naturā ad quā in colon seqt dolor si cut ē mala cōpō in colon aut mala compositio aut soluta continuitas ad quā dolor sequitur: et taliter sumitur cū dicitur: sicut dolor in colica.

Cause exemplum est putredo. Egritudinis exemplum est febris. Exemplū accidētis est sitis et dolor capitis.

Primo nota qz p putredinē in pposito indifferēter intelligere possumus humorē vel vaporē putridū siue qualitates putridā. quodlz. n. illoz est cā egritudinis: qz cātura re pter naturā existēte in mēbro vel in mēbris. si tamē eēt putredo in suba mēbrī vt sic nō esset cā egritudinis: sed pōt egritudo: vt pz ex qd nois egritudinis. Scdo nota. febris ē morbus siue egritudo. ē. n. dispō ex qua eēntialr puenit nocumentū in operatōe immediate siue puentū pmo qd nō ē de putredine: sius tñ et dolor sunt accidētia: qz sunt accidētia lesa dispōnes mēbroz ab egritudine dependentes. Caliditate. n. febrili efficāte cātur sitis pter naturā similiter eleuant materias vapores acutas ad caput causā dolor aut et imprimi in mēbro caliditate pter naturā vt in cerebro.

Cause quoqz exēplū est repletio in receptaculis que ad oculū descendunt. Exemplum egritudinis oppilatio in vena que ē egritudo instrumētalis vel cōpositiōalis. Exemplū accidētis est destructio visus.

Primo nota qz iuxta cōm modū loquēdi qnqz sumit repletio p materia replēte. et sic repletio receptaculoz dictorū in ira nō est nisi humoralis materia in eis cōtenta qnqz aut repletio sumit p mō se habendi mēbrī repleti quod realiter non est nisi ipm mēbrū sic se habere vel sic se hīs. et sic repletio non est materia replens. Ad propositū igit sumitur primo mō. s. p materia. sic enim est causa et non egritudo. mēbrū aut sic se habere ē egritudo: cuius causa est materia. materia. n. replens est causa eius quod est mēbrū esse repleti. Et penes hoc pcedēda essent multa que laz multis vīsa sunt absurda. primum qz eadem res ē sanitas et egritudo: vt posito qz nervus aliqz tōtū sit debite figuratus et sit repleti: tñ sic: nervus ē sanitas in figura. et tñ hic nervus ē egritudo: qz hic nervus est oppilatio. similiter res naturalis est res pter naturā. et infinita alia. Nota scdo qz p instrumenta descēdētia ad oculū intelligere debemus nervos obitos cōcōnos per quos deserit spiritus visuius ad oculos. Tercio nota qz illa oppilatio sumpta pro materia oppilante est causa: hī p mēbro et. egritudo. vena est tanica pforata per quam multiplicatur ipa et. destructio vero visus est accidēs pns repletionem iam dictam.

Exemplū etiāz cause est reumatismus acutus. Exemplū egritudinis ē apostema in pulmone. Exemplū accidētis ē rubedo ambaz maxillaz et gibbositas vnguiū.

Primo nota per reumatismū mō acuti intelligere debemus omnes materia fluentē a cerebro ad pectus et pulmonē. Dicit. n. reuma quasi ruens: hic. n. reumatismus ē causa apostematis dupliciter. primo p quāto fluens ad pulmonē et imbitis ei pōt causare malā cōpōnem. scdo p quāto acutitate sua pōt vlcere pulmonē et causare pūim.

Dubitatur quō pōt reumatismus ē acutus cū sit cātus a frigido et hūido cerebro.

Dicit qz hoc puenit ex dispōne pternaturali cerebri aut et ex dispōne humorū eleuatoz ad cerebuz.

Secundo nota ex dictis hīc. qz nō soluz materia frigida potest causare periplemoniaz: sed etiam calida: vt hic colligitur: sed vt plurimum causat periplemonia a materia frigida: vt colligit decima tertij in caplo de causis periplemonie. Tercio nota in piplemonia causatur rubedo maxillaz ppter materiā multā vaporabile a pulmōe ad faciē eleuatā et maxime receptā in poris maxillaz ppter multitudinē venaz et artariāz ibi existentiū causantē ebullitiōē in spū et sanguine ibi existētibz et calore ad illū locum attrahēte sanguinē et spiritū: hī in periplemonia ad quā sequitur etia cā aut pūis causatur vnguium gibbositas. cōsumitur enim materia digiti carnosa cui ānera est vnguis et glutinata: vnde quā minoratur materia illa necesse est vnguem flecti secundum minoratiōē materie sibi subiacentis sic sublequēdo materiam eis subiacentem.

Accidens aut vocat accidens respectu sue essentie: aut cōparatiōe eius cui accidit: et vocatur significatio respectu consideratiōis medicū ad ipsum et processū eius ab eo ad sciēdam egritudinis essentiam.

Primo nota: qz hec littera habet duplicē expositionē. pma est qz accidens cōsideratū secundū eius essentia vel sūū esse ab egritudine dependet: accidēs ergo respectu sue egritudinis cui accidit sicut effectus cause vel causam psequens dicitur accidēs. scdo expositio est qz accidēs sumit dupliciter. Primo ppter pter pternaturā pte morbus et dicitur accidēs quasi ab alio. s. a morbo cadēs. et sic cōsideratū secundū essentia eius que est ab alio cadere dicitur accidens. secundo capitur accidens cōmuniter p omni re corpore humano adueniente pter naturā et sic dicitur de causa morbo et accidēte pproprie dicto. hec distinctio colligit a hīc.

quarto de accidēt: sic respectu eius cui aduenit cā morbo
z accēdit illud qd accidit appellat accidēs. dicif. n. accidēs:
qz accidit z nō naturaliter corpori inherens. Ad ppositū
vtrāqz istaz significationū tetigit Aui. līa. p. pma. secūdo
secūda: Quid pōt dici capifcōm essentia qm sumit pprē z di
stincte ē egritudinem zc. aliter aut dē sumi respectu alteri.

¶ Secūdo nota ex līa idē scdm diuerfas rōnes ē signū z ac
cidēs: hē dicif signū in pposito: qz p ipm significamus aut si
gnificare possum⁹ supra morbi z causaz. Dicif aut accidēs
pp causaz iā dictā. Nota tñ qd isti termini non puerit ac
cidēs z signū. nō. n. quodlibz signū est accidēs: hē bene eē:
nā pmo vt dicit Joānitius. in sano sunt signa z nō accēta.
scō qz tam morbus qz causa possunt esse signa. per causaz
enim possumus significare supra morbi z per reumatismū
acutum supra psum z per morbi supra accidens vt pperi
plemonia supra vnguiū curuacionēz futurā.

¶ Et ē cū egritudo sit alterius egritudinis cā:
sicut colica sincopis aut palisis aut epilepsie.

¶ Primo nota qz colica ē cā sincopis. Fortis. n. dolor mul
tum virtutē z subitio pferit. similis paralisis: qz ē causa at
tractōis materie que per nervos sparia ē causa malificatio
nis. similis epilepsie ppter cōpassionē ppter etiā vapores ma
terie illi ad vētriculos cerebri pueniētes. ¶ Secūdo nota qz
cū colica sumat dupl⁹ vt supra hic sumit. egritudine z nō
p accēte. bap ē egritudinū iaz dictaz dē esse cā mediata co
lica nō imediata pro quāto est causa doloris z dolor ē cau
sa iā dictoz. ¶ Terio nota qz epilepsia palisis zc. qñqz su
munt p actiōib⁹ leſis. z sic sunt accēta qñqz p causis ime
diatis eoz. z sic sunt egritudines. hic aut sumit scō mō. l⁹
pprie sunt magis accēta. vt colligif tertio de accitit: pmo
de interiorib⁹ a Gal. ¶ Et ex hoc soluit vñ dubiū hic mo
ueri solitū. l⁹ aliter posset dici qz nō repugnat idē esse accē
te egritudinē respectu diuerſoz vt statim patebit.

¶ Accidēs quoz plurimū est cā egritudinis:
sic i colica dolor fortis: qz fit cā vt accidat sincop
is: z sicut dolor vehemēs qz fit causa apatis:
ppterea qz materie ad locū descēdūt doloris.

¶ Nota qz dolor ē cā apatis inflammando z debilitādo mem
bra z dirigendo virtutē ad locū z spm z sanguinē ad remo
uendū doloris causaz. iō est causa apatis. quare zc.

¶ Et plerūqz etiā ipm accidens sit egritudo:
quēadmodū dolor capitis qz ex febre accidit
cū quādoqz figit⁹ z tādū sit māsius donec sit
egritudo. ¶ Et ē etiā cū vna res comparatione
sui z rei qz est ante ipaz: z rei qz ē post ipsam est
egritudo z accidēs z causa: quēadmodū vbi
gratia febris ethica: qz est accidens apatis pul
monis: z ē egritudo secūda scz: z est causa de
bilitatis stomaci: z sicut dolor capitis qui acci
dit ex febre quando dolor ille figitur: qz est ac
cidēs febris: z egritudo in se: z plerūqz pue
nitur ex eo se. z sit ipsius causa.

¶ Nota nō ē intēdēz Aui. dolorē manifestū ē egritudinē:
qz tñ explicite h plus apparet de dolore manifestū. iō de ipō
magis vlt explicare. z ē egritudo. pmo qz trahit ad se curā:
secūdo ē egritudo sumpta gñaliter. z ē egritudo: qz dispō p
se z imediare ledēs optationē: qz virtutē pſternens. Et bis
pcludi pñt multa correlaria alibi conclusa pp breuitatē hic
dimittēda. Et inferf correlarie ex oib⁹ pdictis idē simul res
pectu diuerſoz dici posse cām egritudinē z accidens: sicut
p in exēplo in līa pōito. ¶ Ex quo vltērius sequitur qz vñ
sio rei pternaturā in cām egritudinē z accēns nō ē diuīſio ne
cessario reali distinctoz: h solū rōne vt p̄ intelligenti.

¶ Jacob⁹ de Forlūto nō expōuit vt credif alia septē capla
pime doc. scē sen pmi canonis: Nos tñ iuxta solitū pone
mus textū eorūde caploz ad maiore voluminis pfectōēz.

¶ Cap. II. De diuīſiōib⁹ dispositionū corporis hu
mani z de generibus egritudinum.

¶ Porio humani dispōnes scdm Galie. sūt
c tres. Sanitas que ē dispō per quā corpus bo

minis in sui complexionē z cōpōne tale existit vt ex
eo opationes eius oēs pueniāt incolumēs. Et egritudo
qz ē dispō in corpore huius traria. z dispō qz
est apud eū neqz sanitas neqz egritudo: aut iō qz nō ē
sanitas in vltimo: aut egritudo in vltimo: quēadmo
dū corpora leni z cōualeſcentiū z pueroz: aut iō qz
ambres in vno tpe in duob⁹ sunt copulare mēbris:
aut in vno mēbro: sed in duob⁹ generib⁹ remoniet:
sicut qz ē in cōplone san⁹ z in cōplone eger. exēpli cā:
aut in vno mēbro duoz genēz p̄p̄quozū: sicut qz ē
san⁹ in figura z non sanus in quātitate z sūt: aut qz ē
sanus in duab⁹ qualitatib⁹ passiuis z nō sanus i dua
bus qualitatib⁹ actiuis: aut vicissitudine duoz rerū
in duob⁹ tpebus: sicut qui sanat in hyeme z infirma
tur in vere. Egritudinū vero alie sunt qz sunt simpli
ces alie sunt qz sunt cōposite. Simples aut sunt qz
sunt vna ex spēsbus egritudinis cōplonis: aut vna ex
specieb⁹ egritudinis pōnis quā postea noiābim⁹.
Cōposite nō sunt i qb⁹ due spēs aut plures p̄figit⁹
ex qb⁹ vna cōponit egritudo. Incipiem⁹ igit prius
loq de egritudinib⁹ simplicibus. z dicemus qz egritudo
simplicis generā sunt tria. Prīmū ē gen⁹ egritudo
qz mēbris cōparat quoz ptes sunt filies. z sūt
male pplonis spēs: z ipse qd nō sunt pparate mem
bris quoz ptes sunt filies: nisi iō qz i primis z cēntia
lirer p̄rib⁹ accidit filib⁹: z p eas mēbris accitit p̄posi
tis: ita vt pōt sit imaginari eas p̄p̄bēſas z repras
cē i quocūqz mēbroz volueris quoz ptes sunt filies:
z nō in cōpositis: z scōz gen⁹ ē egritudinis mēbroz
officialiū: qz sunt egritudines pōnis qz mēbris p̄posi
tis accidit qz mēbris pponunt quoz ptes sunt filiā.
mēbra at officialia sunt opationū instrumēta. z ter
tiū ē genus egritudinis cōmz qz mēbris accidit quoz
ptes sunt filiā: z accidit instrumētālib⁹ iquātū sunt in
strumētālia: ita qz nō sequat eas instrumētālib⁹ accide
re pp̄terea qz simplicibus acciderūt. z he qd sunt qz
p̄tinitatis solo vocat⁹ z iparis dissolutio. Solo. n.
p̄tinitatis plerūqz accidit iuncture: ita qz simplicib⁹
mēbris ex qb⁹ iſectura fuit p̄posita nullo mō accidit.
Et plerūqz accidit neruo aut ossi aut venis solūmōz:
z ad vltimū qd ē egritudinis tria sunt gñā. egritudi
nes qz pplones sequit⁹ malitiā: z egritudines qz sequit⁹
tur malitiā cōpōnes. z egritudines qz p̄tinitatis so
lutionē sequit⁹. z ois egritudo qz vñ hāz sequitur z p
eā existit ei cōparat. egritudines aut cōplonum scire
sunt. xvi. quas nominābimus.

¶ Cap. III. De egritudinibus compositionis.

¶ Omponis egritudines q̄tuor p̄p̄bēdū ē ge
c nerib⁹ egritudines creature. egritudines q̄tira
tis. z egritudines nſerit: z egritudines sic⁹. z
creature qd ē egritudines quatuor p̄p̄bēdū ē gñib⁹.
egritudines figure z ē vt figura a suo cursu naturali
mutet⁹: z ex ei⁹ motu pueniat i opatōe nocumētū: sic
ē tortura recti: z rectitudo torti: qdratura rotūdi: z
rotūditas qdrati. Cūſusmodi ē capitis rotūditas cū
latitudine cū puenit ide impedimētū: z multa stōi ro
tūditas z vt i cristalloide nō sit pua latitudo. z fm ē
egritudines vīaz quaz sunt tres spēs: qz aut dilatanē
sic dilatat oculus: z sic sebel z varices: aut p̄stringit
tur sic p̄stringit oculus: z penetratio attrahēdi aere z
meri: aut claudunt sic opilatio foraminis vnee: z
venaz epis z alioz: z tertū ē egritudines receptacu
loz z vētriculoz quaz sunt quatuor spēs: qz aut fi
unt maiora z dilatat sicut testiculoz dilatat folici
lus: aut minozat z p̄stringit sic minozatio z cōstri
ctio stōi z constrictio vētriculoz cerebri: z epilia
aut oppilat⁹ z implet sicut opilat⁹ vētriculi cerebri

cum ē appoplexia: aut eſanē z deſerunt ſicut eſanē
vētriculi cordis ſanguie cū multū gaudiū pñtioſum
adeſt: aut mult⁹ timor pñtioſus. z quartū ē egritu
dines ſupficiēz mēbroz: z ſunt qz aut ſit lene qd dē
eē aſpex: ſic oſ ſtōi z iſtina cū leniſſ: aut eraspara
tur qd dē eē lene ſicut trachea arteria qñ eraspara.
egritudinū aut qñtatis due ſunt ſpēs: qz aut ſunt ex
gñe augmētī: ſicut ē elefantia z magnitudo hge: z ē
egritudo qua vocat tberſin⁹: aut ſicut accidit cuidā
hōi q vocabaſ Nicōach⁹ cuius oīa mēbra adeo cre
uerunt: q ſe mouere nō potuit: aut ſunt ex gñe dimi
nutois ſicut ſiccitas ligue z pupille: aut vt priſis: nu
meri quoqz egritudines aut ſunt ex genere augmētī:
z hoc qdē angmentum aut ē naturale ſicut dens ad
dū⁹ aut digīt⁹ additus: aut ē nō naturale ſic glādula
aut lapis: aut ſit ex genere diminutois: z diminutio
hic aut ē naturalis ſic cūz alicui nō creat digītus: aut
nō naturalis ſicut cū alicui abſcindit digīt⁹. egritudi
nes ſo ſit⁹: z ſitus qdēz ſm. S. dicīſ. p loco z dicīſ
p ſocietate: ſunt qñuor exiūs mēbra iunctura ſua:
aut vt a ſuo moueat ſitu: ita q nō egrediat ſicut ſiſlu
ra q cōparat iſtinitis. Aut moueat ſubito motu i co
nō ſm curſuz naturalē neqz volūtariū ſicut tremor:
aut vt in ſuo ſigat loco z nō moueat ab ipſo quēad
modū accidit ei cū iuncture i egritudine pbdagre idu
rant. Egritudines ſo ſocietatis oēm colligūt diſpō
nē quā bz mēbz cōparōe ſua ad aliud qd ſibi vicini
exiſtit ſine ei appropinquet ſine ab eo elōgeſ nō ſm
curſuz naturalēz. z ſunt duay ſpēs. vna ē vt accidat
ei prohibito motus ſui ad ipſum: aut vt durit ſit
poſtqz poſe erit: ſicut digītus cū ſibi tangere vicini
phibet: aut cūz accidit ei vt ab eo moueri. phibeat:
aut vt ſepeſ ab eo poſtqz erat poſſibile aut ſit difficil
le ſicut palpebre laratio z iuncturay laratio i palyſi
z durities aperiēdi manum z aperiēdi oculuz.

Cap. III. De egritudinib⁹ ſolonis pñtuitatis.

Lurōis ſo pñtuitatis egritudo plerūqz ac
cidit cū: z vocatur excoziatio: aut ſacrificatio.
z plerūqz accidit carni q eſt ei ppinqua in
quanōdū faciē pñs z vocat plaga. S. cūz pñs ſit
ibi vocat vlcū. S. ſit aut pñs in ea ppter ea q ſupflui
tates in ea eſanē eo q ē debilis: z ppter ea q ſui na
trinetū digerere nō valet z ſupfluitas ē in ipſi con
uertit plerūqz tñ dī plaga: z vlcus ſolo pñtuitatis
q accidit cūi z nō carni. Qñqz ē accidit oſi qd ipſz
i duas frāgit ptes: aut i ptes magnas: aut puas: aut
eſt cadēs ſz lōgitudine ſcindēs ipſz: aut ptingit vt ca
dat i cartilaginib⁹ ſm tres dimēſiōes: aut vt accidat
nerviis. S. ſi latitudine accidit vocat iſchio. z ſi ac
cidit ſm lōgitudine z ei⁹ nūmerus nō fuerit mult⁹
vocat ſciſſura: z ſi ei⁹ nūmerus fuerit mult⁹ vocat
ptuſio. Plerūqz ē ſit i pñb⁹ muſculi q ſi i extremita
te ceciderit muſculi vocat attritio ſiue cadat in ner
uo ſiue i chorda. z ſi ſm latitudine muſculi pueniat
vocat ſepatio. Et ſi acciderit ſm lōgitudine z fuerit
eius nūſerus pñs z fuerit ei⁹ pcanitas magna voca
tur amplificatio. Et ſi fuerit ptes ei⁹ multe z dilate
tur z pcanet vocat attritio z diſſolo. Et ē cū dici
tur diſſolo z attritio z liqfactio oē qd ē medio mu
ſculi accidit qñocūqz ptingat. Q. ſi i arterijs: aut i ve
nis acciderit vocat aptio: z ſi ptingat ſz ei⁹ latitudi
nē vocat iſchio z ſepatio z ſi pceſſerit ſm ei⁹ lōgitu
dinē vocat ſiſſura: z ē etiā cū hoc ptingit ſm motuz
operatōis oſificioz eay z vocat pforatio: Q. ſi arte
rys acciderit z non clauſa fuerit z ex ea ſanguis ad
receptaculū qd ipſaz circūdat exierit donec recepta
culū illud ipleat z cū pñit qd arteriā reuertat voca

bitur mater ſanguis: alij tñ boies oēs ſanguis egreſ
ſionē ab arterijs matrē ſanguis vocat. Bebes at ſci
re q nō omne mēbz in ptes diſſolutionē tolerat.
Cor. n. nō tolerat: qz pri⁹ accidit mors. Q. ſi in pñi
culis cadit z i dyſaſtmanib⁹ vocat ruptura. Et ſi
inter duas ptes mēbz cōpoſiti cadat z vñaz ab alia
ſeper ita vt mēbro ſimplici nō accidat nocumētū ei⁹
ſeparās cōtinuitatez vocat ſepatio z diſlocatio: z ſi
acciderit neruo q ſe de vno vñ ſuo loco remouit vo
cat ruptura. Et qñqz ē ſit i foraminib⁹ cōtinuitatis
ſolo z dilant. z plerūqz ſit i locis vbi nō ſunt fora
mina z facit ibi foramina q nō fuerit. z ſolo qdē cōti
nuitatis z vlcetatio z hia ſilia cū i mēbro fuerint bo
ne cōplonis cito ſanāt. z cū fuerit i mēbro male cō
plonis lōgo reſiſtūt tpe. Quāto plus cū i corpozib⁹
cōtingit eoz q patiūt hydropiſz aut pſtrictōis mali
tiam z lepra. Et debes ſcire q cū vulnera iſta ſunt
ſtricta pronenit ex eis herpeſtiomenus. z tu inue
nies in libris particularibus pſeruationē rei reſolo
nis cōtinuitatis: dimittamus ergo vſqz ibi.

Cap. V. De egritudinibus compoſitis.

Egritudinib⁹ at ppoſitis dicēdēz pferem⁹
i vñner ſalē. Bico q cū egritudines dicim⁹
cōpoſitas nō qñlibz egritudines pñctas in
telligi volum⁹: ſz egritudines ex qb⁹ oibus cū cōiun
gent puenit ex eis res q ē vna egritudo. z hec qdē ē
ſicut apa z eminētia in cute ē ex genere apatis. Emi
nētia. n. ſunt apata pua ſicut apata ſunt eminētia ma
gna. Et in apate qdē oīa egritudinū gñā reſiſtūt. In
eo nāqz reſiſt egritudo malitie pplonis. Nullū nāqz
accidit apa niſi ex cōplonis malitia cūz materia. z in
ipo ē inueniunt forme cōplonis malitia. Nullū. n. ſit
apa qñ cū eo pueniat leſio i figura z i dimenſiōe. z
plerūqz ē adeſt cūz eo egritudo ſitus. z inuenit i ipo
egritudo cōis q ē cōtinuitatis ſolo. Nullū. n. accidit
apa niſi pculdubio cōtinuitas ſoluat cū i mēbro apa
to materie eſanē ſupfluitates: z iter partes penetrāt
ipſi⁹ z ſeparatōez iter vñas faciūt z alias z ſibi loca
capitūt. Apa pterea mēbris accidit mollib⁹: z ē cū
oſlib⁹ accidit res q apati ſimilat p quā eius igroſſat
cōcanitas: z ei⁹ angmētāt hūiditas. Itaqz ē mīz vt
ſit illud qd nūtrimenti recipit augmētū ſupfluitatē re
cipiēs cū in ipo penetratnerit: aut i ipo acciderit. Et
omne qdē apa qd cām nō bz manifeſtā z ei⁹ cā cor
poralis moſtrāt materia de vno mēbro ad aliud qd
ē ſub eo fuiſſe mutatā vocat catarr⁹. z ē cū cā mate
rialis ex q apata z eminētie generāt ē i alijs ſubmer
ſa hūoib⁹ nō ſz ſuas ipediētib⁹ qñtates. Cūqz hūo
res illi boni aliquo etiātōis mō poſtea ſe euāuerint:
aut naturali ſic mulierib⁹ accidit cū pariunt: aut nō
naturali ſic eis accidit q vulnerāt cū egredit ſāguis
bon⁹ z remanēt humores illi mali puri ſinglares z
ipedit p eos natura z expellit eos. z ē cū expulſiōis
modus ē ad cutē z faciunt apata: aut botbor. Apa
ta ſo diuerſis differunt differētijs: ſz q magis ſunt
cōſiderāde ſunt differētie q pp eay exiūt cās: q qdēz
ſunt materie ex qb⁹ generāt apata. Ad materie ſo vñ
ſiunt apata ſunt ſer: hūores qñuor z aquoſitas z vē
tus. z apa qdē aut erit calim: aut nō calim. Itaqz eſi
ſtimādūz ē q apa calim ſit illud qd ex colera aut ſan
guie generāt tñ: ſz ex qñcūqz materia ſiue ſit cala pp
ſuā eñtiā: ſiue accidat ei calitas pp putrefaciēdēz: ſz
ē hec genera ſm ſpēi diuiſionē cuiuſqz materie diui
dāt: dignius tñ ē in aparib⁹ vt i eis ſpālis. pferat di
ctio. Et ſanguinem qd ē puruz ſlegmonē appellare
cōſueuerunt: z q ex colera rubea pura heriſipilā: z
qd ex eis ē cōpoſitus nōie cōpoſito ſupantis pponē

do nomē: qñq. n. flegmonē berisphiladē dñr: z qñz berisphilā flegmonidē. z cum cōgregat vocat exiura. Quāq. exiura i carnibus fit lazis z sub ascellis: z post anriculas z i ignib⁹ et ē ex gñe corrupto qd i suo pñculari loco noiabim⁹ vocat rasi. z apata qdē calā hñt pñcipiū i quo humor ad exteriora egredif z appet q cōcauitas auget. Deide capacitas cū eo auget z distēdit postea stat cūz egritudo ad maiore puenit statū i quo ē dñ. post icipit minui z maturatur pue: z decliat eius ē aut ad resolonē: aut ad puris collectōez: aut ad cōuertēdūz i duritiē. Ad calā hñ apata sunt: aut de materia melica: aut flegmatica: aut aquosa: aut vētosa. Et illoz qdem q ex materia sunt melica: tria sūt gñā: duritiles z cancer: quoz plima sunt acuta z glādulaz gen⁹ ex qbus sunt scrofulē z nodi. Inter gen⁹ hñ glādulaz z iter alia duo gñā ē differētia: eo q gñā glādulaz sunt separata ab eo i quo stat sic glādule pure: aut supficiē eius sunt retēte tñ sicut scrofulē: s illa alia sunt mixta z isusa i suba mēbz i quo stat. Et iter cancz etiā z duritez differētia: qñ duritēs ē apā qetum sedatūz destrues sensuz z pmanēs in mēbo i eodēz statu cū quo nō ē dolor. z cancer est mobilis addens ledēs z bz radi- ces inēras mēbo. Neqz opz vt p ipm destruat sensus nisi elōgatus fuerit eius tēpus z mortificē eius mēbz: z destruat ei⁹ sensus. neqz multū distat qñ dñā iter cancz z duritez exstat p accētia isepabilia et nō pp differēcias subales. Apata hñ dura melica plerūqz a pñcipio sue gñarōis icipiunt cū duritiē et plerūqz i duritiē mutāt. z pprie sāguica: z ē cū hoc qñqz cōtingit i flegmaticis. Flegmaticoz hñ apatūz genus i duas diuidit spēs. apā laruz z glādulle molles: z he qdē differūt: qñ glādulle sunt separe z iuo lute i cooptorio. z apā larum ē mixtū z nō separtuz. apata pterea bycenis plerūqz sunt flegmatica ita vt illoz q sunt calā sunt colozes albi. z glādulle qdē z bis filia a nodoz differunt nodositatē: eo q nodo suas magis sit i suo loco māfina: z ei⁹ tactus sentit nodosus z cūz figēdo rāgī spargit: z redit ad locū suuz z cū forzi medicamie spargit absqz cōprehēsiōe nō redit. z plurimū eius accidit pp labozē z destruitur pp pōderositatē sic plumbū z eius filia. Et tibi qdēz sciendūz ē q apata flegmatica diuersificāt fm diuersitatēz grossitiei flegmatis z molliciem ipsius z eius subtilitatē z latitatē ipsi⁹ z duritiē: ita vt qñz melicis sint filia: z qñqz videāt vētosa. Flegma pterea subtile multoties descēdit i rheumarismia i va cuitatē q ē i villis nernoz: ita vt pueat ad musculos q subepigloto z ad ea q sunt sub istis. Aliquosa autē apata sunt sic hydropisis z bernia aquosa: z sic apā qd accidit i craneo de aquositate z boz similia. Et ventosa qdēz apostemata fm duas diuersificāt spe cies. vna ē cacefia: altera est iflatio. Inter cacefiā ve ro z iflationē ē differētia duob⁹ modis. vnius est essentia: z altera ē cōmīxtura. z declaratio ist⁹ est q ventus huiusmodi i cacefia i mēbz suba ē admixt⁹: s in iflatione ē aggregat⁹ z separtus z nō admixt⁹ mēbo. z cacefia qdēz inuenit sensus mollē: s iflatio sensui resistit resistentia multa aut pauca. Amplius botboz sunt fm nūmēz apostematūz. eaz. n. alie sunt sanguinee sicut variole: alie sunt ex colera rubra pu- ra sicut effere colerice z defidationes. z alie sunt ex eis mixte sicut morbillus z formica z clani z scabi- es z verruce z boz filia. z plerūqz sunt aquose sicut ampulle. z quādoqz ventose sicut ifature. An āt in libro quarto inuenies distinctiōez q tibi in dispositio- nibus sufficiet apostematūz z botboz de qua con-

ueniensest vt i ipso sit si deus voluerit.
Cap. VI. De rebus que cum egritudinibus nume-
rant⁹ z non existunt egritudines.

Adā res sunt q extra egritudines exñt z cūz
q eis tñ numerāt⁹: z res qdē iste sunt q i decora-
tione igrediunt⁹. Quāz alie cōsistunt in pilis
alie i colozē: alie i odore: alie i figura post colozē. Et
egritudinū qdēz piloz genus pñstet i alopecia: z de-
truncatōē z paucitate z vt sint curti z vt scindāt z
sint subfritiles z grossi z multa crispitudine z multa
lenitate z canitie z colozis alteratio quocūqz modo
fuerit. Et nocumentū colozis quatuor cōtinet gene-
ribus: Ansi ē genus mutatiōis eius pp malitiā cōple-
tionis cūz materia sicut ictericia: aut sine materia si-
cut gypseitas: q sit in colozē pp pñonez valde frigi-
dā z citrinitas q accidit pp pñonez valde calidā. z
genus mutatiōis eius pp causas manifestas: quēad-
modū sol z frigus z ventus mutat colozē. Et gen⁹
expansiōis corpoz colozes hñtūz extraneos sup cu-
tem q colozē desert sicut morphea nigra: aut que ibi
nascunt⁹ sicut lentiginēs z macule. Et gen⁹ vestigio-
ruz q pueniūt ex cōsolidatiōe solutionis cōtinuitatis
que accidit sicut variolaz vestigia z vlcernz forami-
na. Et nocumenta figure post colozē sunt aut macies
supflue aut crosities superfina.

Cap. VII. De oris egritudinibus.

Circ debes q egritudinū plurime qñnoz ba-
f bent horas. hora pñcipij z horaz augmētī: z
hora stat⁹: z hora declinatōis. Que vero ex-
tra istas sunt de horis sunt sanitatis: Quāz dicimus
horā pñcipij et horā augmētī: nō volumus itelligi
duo extrema i qb⁹ egritudis nō māifestet dispō: s q
vñsqz corz bz tēpus pceptū sensu qd ppriū bz iu-
diciū. Et hora qdē pñcipij est tēpus i quo egritudo
appet et eius similitat dispōnes: et neqz apparet in ea
augmētū ei⁹. Et hora augmētī ē tēpus i quo egritu-
dinis manifestat pñstictio omni hora post bozā. Et
hora stat⁹ ē hora i qua egritudo in oib⁹ suis pñb⁹ hñ
vnā manet dispōnes. Et hora declinatōis ē tēpus in
quo ei⁹ appet diminitio: et qñ plus pcedit ei⁹ mino-
ratio ē magis manifesta. Et he qdē hore qñqz atten-
dūt fm egritudinē a pñcipio ei⁹ vsqz ad finē ei⁹ i suis
paroxisimis et vocāt hore vles. Quāz cōsiderāt fm
vñsqzqz pñstictū et vocant hore particulares.

Cap. VIII. Ad complendum sermonem de dispo-
sitionibus egritudinum.

e Egritudines multis modis sortit⁹ noia: aut
a mēbz in qb⁹ sunt: sicut illa q est latris et
illa q est pulmōis: aut a suis accētib⁹: sic epilepsia:
aut a suis cāis: sicut dicimus egritudines melicā aut
a sui similitudinē: sicut dicimus egritudines leoninā
et egritudines elephaticā: aut cōparate ei cui primo
accidit die: sicut dicimus vlcera balchie: aut cō-
parate ei cui fama fuit q medicādo eas curabat: si-
cut dicimus vlcera charōle: aut sui suba et essentia:
sic dicim⁹ febris et apostema. Inqt Sa. egritudines:
aut sunt manifeste q sensu cognoscūt⁹: aut sunt oculi-
te qz facile est cognoscere: sicut dolozes fōi et pul-
monis: aut qz difficile est cognoscere: sic egritudi-
nes epatis et cānaliū pulmōis: aut nō cōprehēse nisi
cū estimatiōe: sicut egritudines q vñs accidit vrine.
Egritudines quoqz est cū sunt pprie et ē cū sunt scōz
societatez. Et mēbz qdēz aliū mēbo in egritudine
sua associat⁹: aut qz natura sunt prima inter q aliqua
pñuanti instrumenta. sicut cerebz et stomac⁹ pp cō-
tinnitatez nernoz iter ea: aut matricē et mamille pro-
pter pñuitatē venaz iter illa: aut qz vñs est via al-

teri? sicut inguina apostematis cruris. Aut q? sunt vicina sic pulmo et cerebri. Omne. n. mēbris q? alteri associat? et pprie cū vniū corp? alteri vicinū dībile fuit socij sui recipit supfluitates: sic ascelle cordis: aut q? vniū ē pīcipiū et radij oparōis alterius: sicut dyafragma pulmōis et atrabēdo acrē: aut q? vniū feruit alteri: sic nerni cerebro: aut q? aliū tertio mēbro associat?: sicut cerebri associat? reni: ppter ea q? vniū qdāq? corp? associat? epati. et cū societas puenit ad casum: quēadmodū cerebri cū egrotat et associat? ei stōus. debilitat. n. sic ei? digō et mādāt ipsi stōus vapores malos et nutrimentū nō digestū: et auget ipsi? cerebri egritudine. et sic ex hac egritudine pueniūt patietes ad durabilitatē et circuitōez. Corp? nō oīdies inter sanitatē et egritudinē sūt sex. Corp? qd ē i vltimo sanitatis. Et corp? qd ē sanū nō i vltimo. Et corp? qd ē nec sanū nec egrū quēadmodū dicit. Et corp? egrotatiū qd egritudinē cito recipit. et corp? egrū q? parū hz egritudinē. et corp? egrū q? hz egritudinē i vltimo. Quē nō egritudines aut sunt sanatiue aut nō sanatiue. Et sanatiua qd ē egritudo ē q? nō hz qd pbibeat qn medicē vt dī. nō sanatiua nō ē cū q? est aliq? pbiēs: et neq? pcedit medico vt medicē sic dī: sic dolo: capitis si fuerit cū eo rheumatismū. Et ē ubi sciendū q? egritudo pporōalis pploni erat et tpi ē minoris timoris ea q? eis nō pporōat. Idō. n. accidit bec nisi pp cause ei? magnitudinē. Debes aut scire q? qdā egritudinē sunt q? ad alias mutāt egritudines et destruunt ipse: et i hoc pssit bonitas. et est vna egritudo alteri? egritudinis medicamentū sicut qritana ex q? multoties sanat epilepsia et podagra et varices et articuloz dolores. Et qdā ē sanāt aspasmo pp scabiē puritū et borbor: venter quoq? sūt sanāt pp oculo egritudinē. Et lyēteria sanat āpa laceris. Et sūt aut vcnay aptio oibus pferit melacolicis egritudinib? et dolorib? scie: et dolorib? renū et matricis. Et ē cū egritudines i alias mutāt egritudines. et pp hoc fit vīpō maioris malitie sic cū mutāt āpa laceris i āpa pulmōis. et sicut cū mutāt pbrēnefis i liēbargia. Et ē pterea ex egritudinib? qdā q? de vno ad aliū trāsīt sic lepra et scabies et variola et febris pestilentialis et āpara putrida: et pīpue cū dom? stricte fuerit: et sūt cū vicinus fuerit sub vto: et sic opthalmia et pīpue ei q? oculis cū ītūct: et sicut pgelatio cū imaginat aliq? q? accrosūz illud opē: et sicut pīpue et albaras. Et sunt egritudinē qdā que i semine hereditant sicut albaras alba et tinea naturalis et podagra et pīpue et lepra. Et sunt egritudinē qdā q? sunt generales q? sunt alicui gēti pprie: aut i aliq? re glōe morātib? aut i eis multis abūdāt. Debes preterea scire q? mēbroz debilitas cōplexionis seq? malitiam et solutiōē fabricatiōis.

¶ Doctrina secunde Fen secunde sunt due summe.

¶ Summe pme que est de rebus que accidunt ab vnaquaq? causay communū sunt viginti capitula.

¶ Caplm pīmū est verbū vniuersale de causis:

Ause dispositionū corporis quaz iaz
c pīmisimus variatōez. s. sanitatis et egritudinis et dispositōis que inter eas media existit: sunt tres antecedētes et pīmitiue et coniuncte.

¶ Primo nota q? p causas in pposito itelligit nō cuiuscūq? generis cās: q? nō materiales nec formales. De his. n. sapia fen pīma caplo de subiectis medicie satis ē determinatum: sed hic de determinat solū de efficiētib? sub efficiente intelligēdo vt sapia tactū est: cām pducēt et cām cōseruantem. ¶ Secūdo nota nō esse intentionē Aui. omne dispōnez

existentē in corpore nō actuali pēdere a causa pīmitiua cōfuncta vel antecedēte: hoc. n. nō ē necessariū vt p3 de ethica: sed intellectus ē q? oīs causa causans: puta pducēs vel cōseruans aliqūā dispōnez i corpore nō aut ē aūs aut cōfuncta aut pīmitiua. ¶ Tercio nota hic ex terminis Aui. tā sanitatis q? egritudinē vel neutralitatē hēre vel hēre posse causas iā dictas: de egritudine. n. aut neutralitate nō ē dubium: sed de sanitatē p3 ponēdo for. febrile febre sanguinea ab humore reducibili ad benignū: et q? def fori lactuca aut papauer alterans sanguinem et. et p3 lactuca esse cām pīmitiuam: sanguinem aut nondū reductū antecedentes dūz vero temperatus ē et reductus ē causa cōiuncta et.

¶ Antecedentes vero et cōiuncte cōmunicāt in hoc q? ambe sunt res corporee. s. humores et les aut cōplōnales aut cōpositionales.

¶ Primo nota p causas corporales in pposito nō debem? itelligere causas q? sunt corpora: sicut nī sol aer dicerēt in pposito cause corporales. similiter in pposito p causas corporales nō debemus itelligere causas q? sunt i nobis. s. n. accidētia anime deberent dici corporales: cuius tñ oppositū inuit cōis modus loquēdi. p causas q? corporales debemus itelligere causas i corpore existētes pīcipaliter ex parte corporis se tenēs et non alteri attributas nec alicui corpori vel rei extrinsece qualiter humores cōplexiōes et. dīctimus esse causas corporales. hūores enī solū corpori attributur. solū. n. corpus dicit pīcipaliter sanguineū cole ricus et. et similr cōplō. et sic de alijs causis corporalib? que corpori pīcipalr attributur et secūdū quas pīcipaliter denominat corpus capiedō corpus p toto cōposito. econtra vero dicit cause nō corporales vltra corpus. ¶ Et quo p3: q? timor ira labor sunt actiōes vel passiōes corporis: q? tamē plus ex parte anime q? corporis se tenēt. ideo tales nō dicit cause corporales. ¶ Et quib? sequit q? nō. ideo dicit aliqua causa corporalis: q? fit de corpore cōiuncta vt p3 de cōplexione pternaturali. ¶ Secūdo sequit eandē causay respectu diuersoz simul posse dici corporalē et incorporalē vt caliditas humoris in for. putrefcētis est respectu for. causa corporalis: q? tamē respectu Platōis si for. p ipas calefaceret platōē esset causa extrinseca et nō corporalis. secundo etiā respectu eiusdē. et hoc tamē secūdū diuersas partes vt si manus for. calefaceret stomachū sūt: q? s. cū ea calor reuerberaret. ¶ Secūdo nota q? cause antecedētes et cōiuncte sunt corporales: q? nō sunt nisi cause cōplōnales aut hūorales respectu eius cui attribuit vt p3 de hūore putrefcēte aut pato putrefcere vt infra patebit adhuc plus.

¶ Pīmitiue vero sunt q? extra corpus exiūt substantiā aut ex parte corp? extrinsecorū: sicut q? ex verberatione accidit et ex caliditate aeris et ex cibo calido et frigido q? corpori adueniūt: aut ex parte anime. anima. n. aliud ē a corpore sicut qd accidit ppter irā et timorē et similia. Et cause qdē antecedētes et pīmitiue cōiuncte i hoc q? inter eas et dispōnez quas nō minauimus aliq? existit mediū. Et cause pīmitiue coniuncte qnq? cōiuncte in hoc q? inter ipsas et inter pīdictas dispōnez nō interuenit mediū. Antecedētes vero cause a coniunctis differūt: eo q? cū causis antecedētibus nō aduenit dispositio: s3 inter eas alie exiūt cause q? sunt dispōni ppingores antecedētibus.

¶ Primo nota ex tota lra Aui. hic et i partib? pcedētib? pos sunt colligi iste distinctiōes. Prima causay qdāz sunt corporales quedā nō corporales. Scda causay corporaliū qdāz sunt antes quedā cōiuncte. Cause aut nō corporales et pīmitiue notē et dicit pīmitiue: q? multū alias antecedēt cās: ¶ Secūdo nota ex lra Aui. pp duo pōt dici aliqua causa pīmitiua. vel q? t3 se ex parte anime pīcipalr et ei pīcipaliter attribuit: vt ira timor q? dicunt cause pīmitiue cū aia videat quid extra corpus et a corpore distinctū: vel q? attribuitur alicui nobis extrinseco vel salte similib? nature rei extrinsece vt est reuerberatio vel calefactio cibi et potus: bos duos

modos tangit in littera. Et quibus colligitur descriptio completa cause primitiue. s. q. cā primitiua ē cā corpori nō pnci paliter attributa: q. nec cōplonalis nec cōpōnalis.

Et cause antecedentes differūta primitiuis in hoc q. ipse sunt corporales: et etiā inter ante cedētes et inter dispōnē pculdubio iternuenit mediū: sed in causis primitiuis nō ē hoc neces/ sariū. Cause quoq. pūctae a primitiuis diffe/ runt in hoc q. sunt corporales: et ē q. iter cau/ sas pūctas et inter dispōnē nō est medium. In causis vero primitiuis nō est hoc neces/ sariū: imo due res in eis sunt possibiles. Cause ergo antea sunt cause corporales. s. humora/ les aut cōplonales: aut compōnales. Et ipse qdē sunt ex quibus aduenit dispositio nō pmo aduenit: sed aduenit ex eis aliquo mediāte.

Nota q. vt ex dictis multis auctoz collr causa aīis sumit duplici. Primo mō p qualz cā aīte effectū. et sic causas pmi/ tiuas dicim⁹ ēē aītes. et sic nō sumit cā aīcedens in pposi/ to. Secūdo sumit ppter p cā corporali inter quā et effectū ca/ dit mediū. et sic sumit in pposito. sic. n. dicim⁹ humore para/ tus putrescere fore cām aīcedētē febri. Tercio nota q. inter cām aītem et effectū cadere pōt duplex mediū. s. tēpo/ rale mediāte tēporis et cālē mediāte cālē. Et ex hoc ille q. distinctio cōis q. duplici dieit aliqua cā corporalis aīis. Pri/ mo q. nō actu cāt: s. est causatura aut pata cāre. Secūdo q. l3 cāis actu nō tñ nisi p cāz mediā. Ad ppositū qualicūq. sumat aīis: cā tñ ipsa puenit cū pmitiua. pmo in tēporis me/ diatione vt sol pns tpe calefacit spūs q. febrē faciat effime/ rā. Secūdo q. mediāte cause q. primitiue mouēt qnq. aīce/ dētes causas: vt pma quarti caplo ē effimera: pmo caplo. Tercio nota nō esse intentōez Aui. q. semp inter causas primitiua et effectūz quē ē sanitas vel egritudo vel neutrali/ tas cadat causa mediā cū sit possibile et hic a causa primiti/ ua fieri incipiēdo: s. vult illud ēē possibi l3: nō sit necessa/ riss: iō cōicant qnq. l3 nō semp necio i hoc cōicant.

Et cause pūctae sunt cāe corporales ex qb⁹ dispōnes pueniūt primo aduenit. s. absq. me/ dio. Et cause pmitiue sunt cāe nō corporales ex qb⁹ pueniūt dispōnes aduenit pmo aut nō primo. Exēplū causaz antecedētū est reple/ tio febri et repletio receptaculorum oculi. vt aqua in ipm descēdat. Exēplū causaz cōiū/ ctaz ē putredo febri et humor qd foramen defecit oppilatōi et oppilatio cecitati. Exē/ plū causaz pmitiuarū ē caliditas solis aut for/ titudo motus aut tristitia aut vigilia: aut come/ dere rē calefaciētes sicut allea. et hoc tñ febri aut pūssio dilatatiōi et descēsu aq. ad oculūz. Quē at cāe aut sunt cāe scōz cēntiā: sic pip cū calefacit: et opū cū ifrigidat: aut sunt cāe scōz acciis. sicut aqua frigida cū calefacit ppterea q. inspiat cutiz et t3 caliditate: et aqua cala cū ifrigidat ppterea q. resoluūt et sicut scamonea cū ifrigidat: iō q. humorē expellit calefacien/ tes. Ad oīs vero cā q. corpori aduenit in ipm opat: immo pter hoc tria sunt necessaria. forti/ tudo. s. sue virtutis agētis: et fortitudo vītutis corporis pparatiue. et possibilitas permittēdi vnū tāgere aliud tāto tpe: vt i tali quale illud possit ex vno puenire opatio in aliud. Et sit cū causaz dispōnes diuersificat in eo qd pro/ uenit ex eis. Et n. cū ex cā vna i corporib⁹ di/ uersis diuerse pueniūt egritudines: et ē cūz ei⁹ opatio diuersificat i debili et forti: et fortis sen

sus et debilis sensus. Cārū pterea alie sunt q. sūt vicarie alie q. nō. et vicarie qdē sūt quaz cū separāt remanet affectio. Ad vicarie vō sūt ex quaz separatiōe pūcit sanitas. Dicim⁹ et q. cāe q. mutāt dispōnes corporis et ille q. cōser/ uant aut sunt necessarie a qb⁹ impole ē hoiez egredi in toto tēpore sue vite: aut non neces/ sarie. Et necessariaz qdēz sex sunt genera. Be/ nus aeris circūdatiōis: et gen⁹ eius qd comedie et bibie: et gen⁹ motus et getis corpore: et ge/ nus motu aialiū. et gen⁹ somni et vigiliē: et ge/ nus euacuatiōis et retētiōis. De genere ergo aeris ē nobis prius loquendum.

Auctor iste nō exposuit alia tredecim capla bulus prime summe doctrine secūde fen secūde pmi cannonis. nos tamē volumus apponere textū eorūde tredecim caploz ad am/ pliozem studentū cōmoditatem.

Cap. II. De effectiōe aeris qui circūdat corpora.

Est elementū nostrorū corporū et spiritūz: et pter hoc q. ē elementū nostrorū corporū et spiritūz. est etiāz emanatio nostris adueniēs spiritibus: et est causa melioratiōis eozum: nō tantūz sicut elementū: sed etiāz sicut faciēs. s. tēperās. Jam aut declarauimus in his que pcefferūt quid velim⁹ intelligi cū spiritū dicimus. nō enīz dicere volumus illud qd philosophi animā vocant. Et hoc q. tempe/ ramentū qd ex aere nostris aduenit spiritib⁹ ex dua bus pcedet opatiōibus que sunt mundificatio et euē/ ratio. Eucratio vero ē temperamentū completiōis spirit⁹ calidi cū superfluit ppter pstrictionē et secun/ dum plurimū et ppter aliud. s. temperamētū: quod sit temperamentū relatiū qd sciuit. Et hoc quidē temperamentū attribuit nobis aeris attractio a pul/ mone et a pōis eucratioē pulsus qui sunt cū arterijs pūmū. Aer aut qui nos circūdat valde ē frigidus in completiōe comparatōe spiritus innati quāto plus completiōis q. accidit ppter cōstrictionē. Quz aer ad ipm peruenit impellit ipm et miscet cū eo: et p/ biber ipsum ne ad igneitatē conuertat cōstrictionē ex qua ipse ad maliciā peruenit completiōis per quā re/ mouet a pparatiōe ad effectiōes ad recipiēdūz ani/ males in se que ē causa vite et ad resolutionē suemet/ substantie vaporalis humide. Adidificatio vero est ppter societatē ipsius quādo reuerti facit anbelitus illud qd ei attribuit virt⁹ separatiua ex vaporē fumo/ so: cuius comparatio ad spiritū est cōparatio humo/ ris superflui ad corpus cū aer expellit. Tēperamen/ tum ergo eius ē ppterea qd spiritui aduenit aer cūz attrahit et mūdificatio ē ppter eius exitū cū expelli/ tur. Aer. n. qui attrahit in primis cū ingredit ad tem/ peradū necesse ē vt sit in effectu frigidus: sed postq. cōuertit ad qualitātē spiritus ppter calozē longitu/ dine more destruit eius inuamētūz: et nō indiget eo et ē aer nouus necessari⁹ qui igrediat vt illius alteri⁹ suppleat vices. Oporet igit necessario vt egrediat ad hoc vt suo vicario locū euacuet: et vt sumose su/ persuitates substantie spūs cūz eo expellant. Et aer quidē dū est tēperatus et clarus: neq. substantia extra/ nea cōploni spiritus cōtraria et admisceat est sanitatē efficiēs et ipsaz cōseruans. et cū mutat sue opatiōis cōtrariuz opat. Aer pterea accidit mutatiōes natu/ rales et mutatiōes nō naturales et mutatiōes cursum egrediētes naturalē ei cōtrarie. Naturales vero mu/ tationes sunt mutatiōes temporales: quoniam in vno/ quoq. tempore ad aliā cōuertitur cōplexionem.

Cap. III. De naturis temporum.

Et hoc autem scire quod tempora ista sunt secundum medietatem
 o cos. alia sunt ab eis quod sunt secundum astronomicos.
 Quatuor namque tempora secundum astronomicos
 sunt mutantes solis in una quaque quadra circuli si-
 guorum a puncto incipientis vernali. Secundum medicos
 vero ver in terra reperiatur est tempus in quo non tamen sunt
 necessarie res calefacientes propter frigus ut inde sit multum
 curandum: neque enervatio propter calorem. Et in ipso quod est prin-
 cipium frondendi arbores. et est tempus est tempus existens
 inter equitatem vernalis aut ante ipsam aut post ipsam
 par donec sol sit in medio thauri. Et autem est hunc
 oppositum in talibus quales sunt nostre terre. In alijs
 vero terris est possibile ut preceat ver et tardet autem
 nus. et estas quod est totum tempus calidum. et hyems totum
 tempus frigidum. Antiquum quod est duo tempora veris et
 autumni est magis breue secundum medicos quam vniuersum quod
 ruum tempus estatis et hyemis. Et hyems quod est tempus
 estati oppositum: aut minus eo aut maius eo secundum ter-
 ras. et videtur quod ver sit tempus florum et initium pomorum. et
 autem tempus mutandi coloris foliorum et principium
 calis eorum. et quod est preter istud est hyems et estas.
 Et dicimus quod veris complexio est temperata: neque est si-
 cut quod est calidum et humidum. certificare vero
 istud multa investigatio est in parte naturalis philoso-
 phie. credere autem debemus quod ver est temperatum. Et estas
 est calida propterea quod sol oppositi capiti est propinquus
 et fortitudo existit radij quod ab eo. pluit quod imaginatur co-
 uerti retro in estate aut super angulos valde acutos:
 aut super seipsum in lineis in quibus penetrant. et propterea
 ipsius radij sunt: huius vero est pro certo existit eo quod ea
 sunt radij solis alius est quod est sicut casus aeris coline et
 pyramidis sicut si a centro corporis solis penetrat ad
 illud quod est oppositum. Alius est quod est sicut superficie et
 circumferentia: aut quod est propinquus circumferentia: et eius
 quod est virtus existit in aere eo quod impressio aduenit ei ab
 omnibus extremis. ille vero quod est in parte extremorum est ma-
 gi debilis. Nos autem in estate sumus cadentes in aere aut
 circa ipsum: et perdat hoc tempus super nos quod in istis
 moramur latitudinibus. Et in hyeme sumus circa cir-
 cumferentiam. Ideoque in estate lumen existit magis splen-
 didum in spatio quod est a nostro loco ad locum solis sit lo-
 gius cum sol circa suam existit angulum. Istius vero longi-
 tudinis et propinquantis comparatio in parte astronomica
 partis disciplinalis philosophie declaratur: et certifi-
 catio fortitudinis caloris et fortitudinis luminis mon-
 stratur in parte naturalis philosophie. Et estas propter hoc
 quod est calida est etiam sicca propter resolutiones humorum quod
 sit in ea a multa caliditate: et propter resolutiones sub ac-
 ris et ipsi similitudine cum natura ignea: et propter pau-
 citatem eius quod cadit in ea de rore et pluvia. Et hyems
 quod est frigida est et humidum propter hanc causam contrariam. In
 autumno vero ista calor dimittitur fuit: et frigiditas non
 dum puenit ad complementum. Et simile existit quod in me-
 dio stamus longitudinis quod est inter axem quam noiaui-
 mus et inter circumferentiam: propinquus igitur existit tempe-
 rameto quod inter caliditatem existit et frigiditatem. Inter
 humiditatem autem et siccitatem non existit temperatio. Quoniam enim
 hoc esset cum sol iam siccauerit aerem et non dum acciderit
 ex causis humectantibus quod sit exiccationi cause exiccatis
 oppositum. Dispositio quoque que est ad infrigidandum non est
 quoadmodum ea que est ad humectandum: quoniam peruersio
 que est ad infrigidandum est leuis: sed conuersio quod est ad
 humectandum non est tam facilis: neque etiam conuersio quod
 sit ad humiditatem propter frigus: sicut conuersio quod
 sit ad siccitatem propter calorem. Conuersio namque que sit ad
 siccitatem propter caliditatem est facilis: quoniam quilibet cali-

ditas exiccat: sed non quolibet frigiditas humectat: imo
 plerumque quilibet caliditas fortior existit in humectan-
 do cum materia inuenit quod sit quilibet frigiditas in eodem.
 quolibet enim caliditas euaporatorem facit et non resoluit:
 sed quilibet frigiditas non dissipat et restringit et adunat.
 Ideoque non est dispositio que faciat remanere ver in humi-
 ditate hyemis sicut est dispositio que facit remanere autu-
 num in siccitate estatis. Aeris enim humiditas temperat in
 tato tempore: propter caliditatem in quanto non reperiatur siccitas
 autumni propter frigiditatem. et videtur quod humectatio
 ista et exiccatio similes sint operatibus habitus et priua-
 tionis: hoc loco non est nisi sube humide destructio: et hu-
 mectatio non est sicce sube destructio: sed sube humide
 acquisitio. cum enim in hoc loco dicimus aerem humidum et aerem
 siccum non intelligimus eius formam: neque eius qualitatem
 naturalem: neque de hoc in hoc loco cogitamus aut mul-
 tum sollicitamur. Et cum aerem dicimus humidum non vo-
 lumus intelligere nisi aerem cui amixti fuerint vapores
 multi aquosi: aut aerem cuius spissitudo pueris finita
 similitudine vaporis aquosi: et aerem dicimus siccum
 aerem. vnde ex quo resolutum fuit quod de vaporibus aquo-
 sis ei erat amixtum: quoniam se conuertit ad similitudinem
 sube ignis propter resolutiones et cum quo amixti fuerint
 terrestres fumi quod terre in sua siccitate simulantur. Su-
 perfluitas igitur humiditatis hyemalis minuitur ex ve-
 re propter quolibet caliditatem que in ipso accidit propter
 ea quod sol oppositi capiti propinquus existit. Autumni
 vero substantia non propter quolibet frigiditatem que in
 ipso accidit ad humectat. et cum hoc cognoscere voles
 considerabis an res sicce in aere frigido rari cito hume-
 crentur: quod cito res humide in aere calido exiccantur. postquam
 ponas frigidum et frigiditatem suam sicut calidum in calidita-
 te sua fere. Cum hoc enim consideraueris inuenies rem iter
 ea diuersam. hic existit res alia maior ista: et est quod
 humiditas vel humiditates in aere calido et frigido si-
 mul non permanent: nisi propter emanationes permanentes
 ad eas venientis: sed siccitas indiget nulla emanatione.
 Ideoque autem humiditas non permanet in corporibus aeri
 discooptis: et in ipso aere nisi propter emanationem non est
 nescit. propterea quod aer non dicitur esse fortis frigiditatis nisi
 per comparationem nostrorum corporum: neque eius frigiditas
 puenit apud nos in terris habitatis tanta quoniam aliquo
 modo resoluatur. Immo in omnibus resolutis dispositionibus pro-
 pter illud quod in eo existit de virtute solis et stellarum.
 Quare ergo abscondit emanatio et perdurat resolutio
 cito aduenit siccitas. In vere autem illud quod resoluuntur
 est plus eo quod euaporat. Et huius quod est causa est eo quod
 euaporatorem due res efficiunt. una est caliditas subtilis
 pauca in eo quod ex spatio manifestum existit. et caliditas
 fortis inter ea vel in terra abscondita ex qua ad terre su-
 perficiem res perficitur subtilis. Quoniam enim de terra occultus est
 in hyeme vehementi calore calidus existit: quoadmo-
 dum in sapientis naturalibus principalibus declara-
 tum fuit et caliditas aeris pauca. Due igitur res ad hu-
 mectandum coniunguntur que sunt sublimatio: et dissipatio
 et quanto magis quod est frigiditas in suba ipsius aeris
 operatur spissitudine et conuersione ad euaporationem.
 In vere autem resolutio aeris est magis fortis quam euapo-
 ratio: et calor absconditus occultus valde minuitur
 et apparet ex eo quod superficie terre aduenit subti-
 lis res que est fortior quam vaporans aut res que subti-
 lis existit euaporatorem propterea quod multum superat
 materiam et subtiliatur: et inuenit eius pauca euapora-
 tio calorem multum in aere et complet resolutio propter
 hoc: hoc est secundum plurimum et secundum eam causam singularem
 eam absque alijs causis ex quibus de alie proueniunt

canse p̄ter eas quas nominauim⁹. Amplius autē non est ibi materia multa q̄ illud qd̄ fuit sublimatū ⁊ subtiliatū restauret. Et p̄pterea op̄s vt natura veris trahat ad equalitatē inter humiditatē ⁊ siccitatē sicut ē tempus inter caliditatē ⁊ frigiditatē: lz nō p̄hibemus qn̄ p̄cipiū veris trahat ad humiditatē quādam: ⁊ tñ nō est lōginquū ab equalitate sicut ē siccitas aut siccitas ab equalitate. P̄terea si nō iudicauerimus q̄ in autūno sit fortis equalitas iter caliditatis ⁊ frigiditatem non erit ab equalitate longinquus. eius. n. p̄cedit q̄ sunt ante meridiē ⁊ post sunt estine. Aer nāq; autūnalis est fortis siccitatis ⁊ valde aptus ad rectitudinē caliditatis ⁊ conuertit ad similitudinē igneitaris p̄pterea q̄ estas ipsū ad hoc preparant: ⁊ ei⁹ noctes ⁊ eius matutina sunt frigida p̄pter solis lōgitudinē autūno ab oppōne capitis: ⁊ p̄pterea q̄ subtile resolutū fortiter recipit op̄atōes eius qd̄ infrigidat. Aer autē magis ē circa equalitatē in duab⁹ qualitibus. id q̄ aer ips⁹ nihil recipit ex causa q̄ cause q̄ ē in autūno similis existit. s. illud qd̄ recipit autūmus ex caliditate ⁊ frigate. Eius igit̄ nō multū longe ē a die sui ips⁹. Oz si aliq; dixerit qua rōne nō autūni ē frigidior nocte veris cum op̄ueret vt eius aer esset calidior: eo q̄ sit magis subtilis. Respōdebim⁹ ⁊ dicemus q̄ aer q̄ ē fortis raritatis citius recipit caliditatē ⁊ frigiditatē: ⁊ sicut aqua fortis raritatis. idq; cū in calefecerit aqua ⁊ voluerit ipsas congelare: citius cōgelabit q̄ frigida: p̄pterea q̄ frigiditas ipsas penetrat p̄pter citius raritatem. Corpora autē nō sentiunt ex frigiditate veris q̄ tñ sentiunt ex frigiditate autūni: eo q̄ corpora i vere sunt ex cuncta a frigiditate ad caliditatem cōsueti in frigate: ⁊ in autūno sunt ad hoc cōtraria: lz autūmus ad hyemē tendat: ⁊ ver ab ea recedat. Et tibi sciendū q̄ tempore diuersitas facit cōmoueri in vnoquoq; climate aliq̄ue egritudinis modū. Et medicus dicit h̄z modū vnoquoq; climate cognoscere ad hoc vt i ipso sint constructe custodia ⁊ regiminis p̄missio. ⁊ ē cū vnus dies alicui tempore similis existit ⁊ nō ali⁹. Est nāq; q̄ dieb⁹ q̄ ē vernalis ⁊ est ex eis q̄ est estivalis: ⁊ ē ex eis q̄ est autūnalis qui in die vna calefacit ⁊ infrigidat.

Cap. III. De indicij tempore ⁊ eorum mutatioib⁹.

Adne tempus q̄ cōplexione h̄z sanā p̄portionalē est cōueniens: s; q̄ malitiā cōplexionis h̄z p̄portionalē diuersificat ab eo: s; cū multa ab equalitate egressio acciderit p̄portionalē ⁊ non p̄portionalē ab eo diuersificat: id q̄ virtus debilitabit. Vnus quodq; ē tempus cōploni egrotē pueniēs ipsius contrariū est. Aliq; duo tempora a sua egressa fuerit natura ⁊ fuerit eorum exit⁹ cōtrari⁹: neq; fuerit ibi sup̄fluitas longa quēadmodū si fuerit hyems meridiana ⁊ superuenierit ei ver septentrionalis: erit aduentus secūdi super p̄rimū cōferens corporibus ⁊ ipsa temperas: eo q̄ septentrionalitas veris ē opposita meridionalitati hyemis: ⁊ similis si hyems valde sicca fuerit ⁊ ver fuerit valde humidus: tunc ver hyemis siccitate temperabit: ⁊ si humiditas non fuerit multa neq; plōgabif tempore multo nō mutabit illud ei⁹ temperamentū i h̄mectatōes ipediēt. Mutatio p̄terea tempore i vno tpe ē minus afferēs mortalitatē q̄ eius mutatio i multis temporebus. s. mutatio adducens mortalitatem i non est mutatio emendās illud qd̄ prima attulit mutatio sicut diximus. ⁊ ex p̄p̄tione aeris dignior vt cōuertatur ad putrefactōes est calid⁹ ⁊ humid⁹ aeris completio. Plurimū vero q̄ accidit aeris mutatioes est in locis diuersis sitis: i in p̄funditatibus vallium: sed in collibus ⁊ in altis

paucē p̄p̄rie existunt: ⁊ est cōueniens vt sicut tempora debet pueniant vt sit estas calida ⁊ hyems frigida. ⁊ sicut vnusq; d̄q; tempus. Qd̄ si pleriq; nō ita fuerit erit cause malay egritudinū. Annus p̄terea in quo omnia ei⁹ tpa s̄m vnā eueniūt qualitatē: annus est malus: quēadmodū si tot⁹ annus fuerit h̄midus: aut siccus aut calidus aut frigidus. Ann⁹. n. q̄ ē sic: cuius est multay egritudinū sue qualitati p̄p̄tionalis quay tēpora postea erit plura. Vnus nāq; tps multum cōmouet egritudinē sibi p̄p̄tionalē quāto magis totus annus. Tempus. n. frigidū cū corpus inuenit s̄gmatich p̄mouet epilepsia ⁊ paralysim ⁊ apoplexia ⁊ torturā ⁊ spasim ⁊ similia. ⁊ tempus calidū cū inuenit corpus colericū cōmouet manias ⁊ febres acutas ⁊ apostemata acuta: quāto magis si totus annus s̄m vnus tēporis naturā incedit. Amplius cū cito p̄uenit hyems cito hyemales adueniunt egritudines. Et cū cito p̄uenit estas cito estiuē adueniunt egritudines: ⁊ mutant egritudines q̄ erāt ante s̄m iudiciū temporis. Aliq; aliq; plōgabif tēpus multe eius sunt egritudines ⁊ p̄p̄rie estas ⁊ autūmus. Debes autē scire q̄ effectus mutationis temporis nō sunt p̄pter causay temporis: vñ ē tēpus: sed p̄pterea q̄ cū eo mutata qualitas magnā efficit op̄atōes i mutatioib⁹ dispōit: similis quoq; si aer in vna die mutat de caliditate in frigiditate mutabunt s̄m eas corpora. ⁊ i tēporibus qd̄z sanius existit vt sit autūmus pluuiosus ⁊ hyems tēperata: neq; sit nō frigiditate habēs: nō tamē sit plurima i cōparatione regis. Et si ver pluuiosum fuerit ⁊ estas nō absq; pluuia fuerit: erit istud qd̄ sanius esse p̄t.

Cap. V. De aere bono.

Er bone subē ē aer cui nō admisceat ex vaporibus: neq; ex fumis res extraneas: ⁊ qui ē discoopitus celo: neq; est inter parietes ⁊ tecta p̄strictus. Cū vero in aere acciderit putrefactio cōis discoopitus tunc erit ipsas magis recipiens q̄ cōstrictus ⁊ occultatus: aliter autē discoopitus melior existit. Et hic qd̄ bonus aer p̄manet clarus nisi cū eo vapores misceant lacnū ⁊ stagnos ⁊ profunditatem aquā continētū: ⁊ terray que sunt late: ⁊ locorū vbi nascit̄ olera: ⁊ p̄cipue vbi talia quales sunt caules ⁊ cruce oriunt̄ ⁊ arbores viscosē ⁊ arbores malay p̄plexionū: sicut sobat ⁊ nucēs ⁊ ficus ⁊ odores putridi: ⁊ pp̄ vel p̄ter hoc nō remoueātur ab eo vñ boni q̄ sufflāt ex terra alta aut equali. Et aer hic nō ē retentus in terra p̄funda q̄ cito calefit cū solozē ⁊ cito infrigidat cū occidit: neq; ē strict⁹ iter parietes q̄ p̄p̄ ē ex quo fuerit cōstructi cū seberigit: ⁊ horū similia: ⁊ nō dūz itegre ad siccitatē perfectā puenierit: neq; obstitit attractōi aeris sicut qui guttur stringit. Et tu qd̄ tā seipisti q̄ mutationis aeris alie sunt naturales: alie sunt nature cōtrarie: alie sunt q̄ non sunt naturales: neq; extra naturā. Debes autē scire q̄ mutationes aeris que nō sunt s̄m naturā siue sunt ei contrarie siue nō cōtrarie quādoq; eueniunt s̄m circuitū: ⁊ quādoq; nō seruāt circuitū. Ex dispositionibus qd̄ tēporū sanior est vt existat tēpora s̄m suā naturā: quā eorum mutationes afferūt egritudines.

Cap. VI. De mutatione qualitarum aerum ⁊ eis que ex temporibus p̄ueniunt.

Er calidus dissoluit ⁊ laxat. Et si eius caliditas pauca fuerit. tēperata tamē rubificabit colorem: eo q̄ in sanguinem ad exteriora trahit: q̄ si multa fuerit colorem efficit citrinū. p̄pterea q̄ resoluunt illud qd̄ attrahit. Ipse quoq; multū efficit sudorem ⁊ minuit ymnā ⁊ digestionem debilitat ⁊

fitim facit. Frigidus vero aer constringit et digestio nem fortior reddit et vrinā efficit multā: ideo q̄ hū mores cōstringit et p̄pterea q̄ in sudorem pax̄ resol uunt. et his filia: et minuit egestiones p̄pterea q̄ mu sculiani se expriment. et iō q̄ rectū intestinū pax̄ obe dit: vnde p̄pter destructionē obedientie vie sterens nō descendit: quāpropter multū morat et ei⁹ aquosi tas in vrinā resoluit. Aer vero humidus cutes lenit et corp⁹ humectat. Et sicus exsecat cutē et denigrat corp⁹. Et aer turbatus tristificat aīas et cōmisset hū mores. Aer vero turbatus alius est ab acre grosso. Aer. n. gressus ē ille q̄ in turbatōe sube sue similit. Sz turbat⁹ ē ille q̄ cū partib⁹ misceat grossis. Quaz vero rex significatio ē q̄ stelle minute pax̄ apparēt: et q̄ splēdor ei⁹ q̄ ex stellis fixis sicut ei⁹ q̄ scintillat pax̄ respēdet. Et ei⁹ qdē causa exiit vapores multi et fumi multi et vti boni pauci. Hic astrilli sermo nem ad hāc reducemus itentēdes. et cōplebim⁹ ipm cū de mutatiōib⁹ aeris q̄ est p̄ter naturā tractabim⁹. et omne qdē tps qd̄ puenit fm qd̄ bz iudicia bz pro pria. et finie qdē cū tps ipis p̄cipio tēporis qd̄ est post ipm i iudicijs duoz tēporū cōicat et in egritudi nib⁹ ipsoz. Aer autē cū est bz suā p̄p̄tionez est melina tēpus et est p̄portionale cōploni ipis et sanguis: et lz cū sua existat equalitate quā noīanm⁹: ad calidita tem tñ subtilē declinat parūper sopitā et ad hūidita tem naturalē et rubificat colorē: eo q̄ sanguinē attra hit tempore et nō puenit ad resoluendū quēadmodū estas puenit estivalis. In vere quoq̄ cōmouet egrit udies cronice: facit. n. hūiores q̄ sunt geti currere et eliquat eos. Jōq̄ meliam paritib⁹ melācolia com mouet: et ille in quo multitudo exuberat hūmoz in hyeme p̄p̄tionez gulositatē et exercitiū ei⁹ paruitatē fit in vere egritudinib⁹ aptus q̄ ex illis cōmouent mate rijs p̄pterea qd̄ ver ea dissoluit. Quz ver plongat et tēperat estine egritudies paucē sunt. Aeris autē egritudines sunt sanguinis egestio et flux⁹ sanguinis ex naribus et melancolie ebullitio: quē de natura exi sit colere et apostematā et carbunculi et furunces: et sunt plerūq̄ perniciose et alic exiture. Et in ipso multum contingunt venarū fissure et sputum san guinolentum et tussis: et p̄p̄tionez in eo quod ex ipso est hyemale et hyemil silant sunt eoz dispositiones male q̄ has hñt egritudies et p̄p̄tionez p̄tbyis. et p̄p̄tionez q̄ ipzi flegmaticis materiā flegmatis mouet accidit i eo apoplexia et paralyis et iūcturaz dolo res. Et eis nō q̄ dicitur ad hoc est aliq̄ fortis mor⁹ ex morib⁹ corporis et aialib⁹ et comestio et reze cale facientis: eo q̄ aeris adiuvant naturā. Nulla autē res est que ita tucat ab egritudinib⁹ veris quēadmodūz flebotomia et inanitio et diminutio p̄medēdi et aug mentū bibendi: et debilitatio pot⁹ inebriantis et ipzi diminutio et temperamētū. Aer p̄pterea pueris ē cō ueniēs et eis q̄ sunt circa ipos. Hyems vero ad dige rendū est melior p̄pterea q̄ frigus calozis inari sub stantiā cōprehēdit. vñ fortior efficit et nō dissoluit. et iō q̄ fructus sunt pauci et gens nō comedit nisi le uia nutritia: et q̄ ad loca. igrediūz calefacientia. Jpā quoq̄ coleraz plus debilitat q̄ oīa tēpora sua frigiditate et sui diei breuitate et sue noctis pligritate. Et ipsa ē ma gis cōstringēs materias. Et i ipsa ē plus necessarinz assumere ea que icidūt et subtiliāt. Egritudinū vero hyemaliū plurime sunt flegmatice et i ipsa flegma fit multum. et plurimum quod est in eo quod vomitu expellitur est flegma. Colores quoq̄ apostematūz in ea secundum plurimū ad albedinē trahunt et in

ipsa abundat catarrus: et incipit catarrus cum aer autūnalis mutaturque postea sequuntur apostema la teris: et apostema pulmōis: et raucedo: et dolor gut turis: deinde accit dolor lateris ipsius et dorsi et ner uoz nocumēta et capitis dolor cronicus: imo appo plexia et epilepsia. Et hoc totū propterea q̄ materie cōstringunt flegmatice. Et q̄ multiplicant. Senib⁹ vero nocet hyems et eis silr q̄ eis similes exiit: hñe dñs iuuamētū p̄stat. In hyeme p̄pterea hyposta sis i vrinā multitudo existit cōparatōe estatis: et ei⁹ etiā quāritas ē maior: et minuit i ea sanguis et auget flegma. In estate vero auget colera rubea: hñ postea in eius sine colera nigra auget: p̄pterea q̄ subtile re soluit et grossius retinet et constringit. Et iuenies se nes et q̄ eis simulant i estate fortiores. Et estas qdēz hūmores resoluit et virtutes debilitat et operatiōes naturales causa multe resolutiōis et citrinat colorēz. p̄pterea q̄ resolut illud quod ex sanguine attrahit. Egritudinum quoq̄ tempora in ea abbreviantur. Hñm vritus fortis fuerit aerem immetit ad resol uendum adiuvantē et ad egritudinis materiā ma turandum et expeller eam extra. Qz si debilis fuerit calor aeris et addet debilitatem propterea q̄ laxat et destruit et moietur eger. Amplius estas calida et sicca cito incidit egritudines. humida vero est ma sticans. vnde suarum egritudinum tēpora p̄olon gantur: ideoq̄ plurimum vlcum ad herpetē estio mentuz p̄uenit. Et accit i ea hydropisis et lycteria et lenis natura: et ad hoc totū adiuvāt hūmores mul ti q̄ a supiorib⁹ ad iteriora descendūt et p̄p̄tionez capi te. Et hñe nō egritudines sunt sicut febres tertiane et sinochus et caufon et corporis extenuatio. Et ex dolorib⁹ doloris auris et ophthalmia et i ea multipli cant proptie cū nō fuerit vtrōsa herisipila et botthor que sunt eius nature cuius ē ipsa. Cū vero estas fue rit vernalis exiit febres bone dispōis non habentes asperitatem et acuitatem sicca: et multiplicabit i ea sudor et expectabit i crisi p̄pterea q̄ caliditas et humiditas hñe proportionant: quonā caliditas re soluit et hūiditas laxat et poros dilatāt. Quz estas fuerit meridionalis multiplicabunt i ea mortalita tes et egritudines variole et morbilli. Septentriona lis vero estas ē sana: ideoq̄ ex p̄p̄tionez egritudines i ea multiplicant. Egritudies autē iste ex p̄p̄tionez sunt egritudines que pueniūt ex cursu materie p̄pter ca lores manifesta et p̄mit. Et be qdē egritudines sunt si cut reumatisimi et que ipsos sequūt. Quz estas fue rit septentrionalis sicca flegmaticis cōfert et mulieri bus: et colerā habētib⁹ rubeaz accidit ophthalmia sicca et febres acute lōgi temporis et pueniūt ex adu stione colere constrictio et colere nigre exuberatio. Autūnus vero multaz existit egritudinū: eo q̄ i ipo homo sub sole calido multū incedit: deinde in nocte puenit ad frigus: et p̄pterea q̄ fructus ē multitudo qua hūmores sūt mali: et p̄pter dissolutionē virtu tis in estate. Hūmores p̄pterea sūt in autūno mali p̄ p̄tionez mala cibaria et p̄pter subtilis resolutionē: et q̄ remanet spissum: et p̄p̄tionez eius aduisione. Quz aliq̄s hūmoz ebullierit p̄pterea q̄ natura ipm vult expelle re et resoluerē reducit ipz frigus ad stringēdū. San gulis quoq̄ i autūno multū minuitur: imo sanguini in sua cōplexione cōtrarius existit. Non ergo ad ipm generandū inuat. Et etiā resolutio iam p̄cessit quē estas sanguine resolut et ex ipso minuit. In ipso autē accit ex hūmozib⁹ colera rubea residua ab estate: et nigra propterea q̄ hūmores in estate sunt cinis:

z ideo in ipso colera multiplicatur nigra: quoniam estas adurit humores: z autumnus facit ex eis cinerem: z principium quidem autumnus semibus aliquo modo conueniens existit z eius finis eos impedit maximo impedimento. Autumnus autem egritudines sunt scabies que excoziant z impetigines z cancri z functurarum dolores z febres commixte z febres quartane ppter colere nigre multitudinem: z ppter illud qd de eius opatide declarauimus: idqz ingrossatur splen i eo z accidit i ipso vt vrina guttatim emittatur ppter illud qd vesice accidit ex diuersitate complectis inter caliditatem z frigiditatem. Difficultas quoqz accidit vrine qd plura accidit qd vrina guttatim emittatur: z accidit i eo lyenteria. Et hoc qdem e ppter ea qd frigiditas expellit illud qd ex humoribus ad interiora corporis e subtile: z fit in eo scia: z accidit in eo finaria acuta colerica z in vere flegmatica: quonia principis cuiuscunqz humoris caput est ex huius re quem efficit tepus qd ante ipm fuit: et i ipso etiaz multiplicat iliaca sicca. Et e enim i eo accidit apoplegia et egritudines pulmonis et dolores dorsi et corporum ppter mori superfluitati in estate primis et postea cito restrictis. Et multiplicant in ipso vermes in ventre ppter debilitate virtutis in digerendo et expellendo. In ipso etiaz et ppter i sicco multiplicat variole: et ppter euz ante ipm fuerit estas calida. et in ipso etiaz multiplicat mania ppter humor colericum z in alia: et qd colera nigra eis comiscet. Autumnus pter est tepus qd in pulmone bñribus aspa est deterius q sunt bñtes primum et ipse detergit occultus in sua dispositione: cum ante ipsius initium habuerit et non bene manifestabat. Et bñca quoqz habebus singulare est ipse deterius tepus causa sue explicationis. Amplius autem e sicut nutritor reliquar egritudinum estatis. Et autumnus qui melior existit est qui est magis humidus et pluuiosus. et deterior est ille qui est ficcus.

Cap. VII. De indicis dispositionis anni.

Am hyemal meridiali ver supuenerit septentrionale quod postea estas sequitur valde vaporosa z multiplicata fuerit aque z ver conseruauerit materias vsqz ad estate multiplicabitur i autumno mortalitas i pueris z multiplicabitur in eo disenteria z intestinoz vlcera z tertiana nota plura. Quiaqz hyemis multas fuerit aquar aboziet ille que se in vere parituras sperabat absqz causa. Quia si peperint erit qd pariet debile aut mortuū aut grandē bñs malitia: z in hominibus multiplicabunt opthalmie z sanguinis egestio. z catarrhi sic multiplicabuntur z proprie in senibus z descēdēt in membra eoz oculi: rari: z quādoqz morte moriet subita: ideo qd vlt spiritus subito ex multitudine oppilant. Et euz ver pluuiosus z meridiale fuerit ipingz hyemal superuenit septentrionali multiplicabitur in estate febres acutae z opthalmia z nature solutio z sanguinis egestio. z plurimū horum omninz cōtinget propter reumatismos: z propterea qd flegma qd in hyeme adunatum fuit ad foramina descendit occulta: eo qd ipsius mouebit calor z ppter in humidis habetibus complectiones sicut mulieribus: z multiplicabuntur putrefactio z ipsius febres. Quia si in aliquorū estate uenerit pluuia tepore quo canis eleuatur z postea uenerit ventus septentrionalis boni fiducia habebitur z resoluuntur egritudines. Quibus autē plus nocet hoc tepus sunt mulieres z pueri. Et qui ex eis euaserit ad quartanas ueniet ppter humor adustione: quia sunt cinis: z post quartanas proueniet ad hyemal

dropisim z ad dolores splenis. z ad epatis debilitatem ppter hoc. In senibus autē z in corpore in quo est timor frigoris est eius nocuentū paruū. Quia vero estati sicce septentrionali superuenit autumus pluuiosus meridionalis preparabuntur corpora ad hoc vt ueniat in hyeme dolor capitis z tussis vel z cutis z raucefcent eorum guttura z fluent: quonia coriza multū accidet eis. Et similiter euz estati sicce meridionali superuenit autumus pluuiosus septentrionalis multiplicabitur etiā in hyeme dolor capitis: z post reumatismus z tinnitus z rucedo. Et cum estati meridionali autumus superuenit septentrionalis multiplicabitur in eo egritudines exprimendi et constringendi. et iam scimus hoc. Et euz autumus et estas in hoc conueniunt vt sint ambo meridionales humidi multiplicabunt humores: et cum uenerit hyemis uenient egritudines exprimendi quas nominauimus: neqz est lōge quin ad cōstrictionē et materieruz cōculationē perueniatur: eo qd sunt multe et qd vapores nō habent unde egrediatur vt ad putridas perducatur egritudines: neqz faller quin hyemal sit infirma: ppter ea qd inueniet malas materias constrictas et multas. Cum vero ambo fuerint sicci septentrionales inuabunt euz cui nocet humiditas: et mulieribus: et qui est talis quales ipse faller quid opthalmia sicca et catarrus lōgi temporis et febres acutae et melancolia. Hyemal autē qd ē frigida pluuiosa ardorem efficit vrine. Et cū estatis caliditas foris fuerit et eius siccitas proueniet sinantie pnciose: aut non perniciose et que aperietur: aut que nō aperientur: et ille que aperientur aut erunt interius aut exterius: et variola et mingēdi difficultas: et morbillus: et ambo erūt salui: et opthalmia: et sanguinis corruptio: et tristitia et menstruoium et spūti retentio: et cum post hyemem sicca fuerit ver eius siccum erit malum. Amplius mortalitas corrumpit arbores et vegetabilia: ideoqz corrumpunt et animalibus que ea comedunt. et ideo homines qui eis vescuntur corrumpuntur.

Cap. VIII. De accidētibus aeris impressionibus q non ualde cursui nature cōtrarie existūt.

Unc autem dictionem complere debemus de alijs mutationibus aeris nō naturalibus: neqz contrarijs nature: quia secunduz res celestes et res terrestres cūlūt. Et iam quidem multas earum inuimus in narratione temporum. Ille uero qd res sequuntur celestes sunt sicut ea que stellarum causa accidunt. Est enim euz multe ex stellis in vno coniunguntur loco et coniunguntur soli: et prouenit ex hoc calefactio multa eis quorum capita sunt ipsis opposita: aut locis que sunt circa eas. Et est cum ab oppositione capitiū multa remouentur longitudine et minuitur calefactio. Impressio enim rectitudinis capitis in calefaciendo non est sicut impressio durabilitatis rectitudinis et ppinquitate. Rerum autē terrestriū alie sunt que sunt propter causam latitudinū terrarum: alie sunt que sunt propter altitudinem ciuitatum: et propter earum profunditatem: et alie sunt que sunt propter causas montium: et alie sunt que sunt propter marium causam: et alie sunt que ventozum causa existunt: et alie sunt que sunt propter causam terre. Ille autem que sunt propter causam latitudinū: sunt qd si terra fuerit qd sit circa reuolutionē capitis cancri in septentrione: aut reuolutōez capitis capricorni in meridie: erit magis calida q illa qd elōgabitur ab ea ad partē lineę equinoctialis: aut ad septentrionē. Credere nō debet

sermone ex eo qd videt qd terra qe sub circulo equationis diei e circa equalitatez: qm causa celestis calefaciens ibi est causa vna qd est solis op posicio capiti: et hec qdes opposicio sola no magna efficit ipressio: nec. Qd at magna efficit ipressione e durabilitas op posiciois. Ideoq calor immediate vel imediate hore octane e maior calor qd i medio diei: et ppreca cum sol e i postremo cancri et i principio leonis e maior vel e plus caloris qua est cu e i fine sine declinatiois. Et io cu sol a capite cancri pcedit ad illud qd e minoris declinatiois qd ipm: est eius calor maior qd sit cu e est i tara declinatioe: et nodu puenit ad caput cancri. In terra vero vbi est linea equinoctialis non opponit sol capiti nisi paucis diebus: s postea cito elogatur. Augmentu naq partiu declinatiois apud duos nodos vel modos multu existit mal' qd augmentum qd existit apud tropicos: imo fortasse apud duos tropicos non opabunt motus triu diez aut qtuor: aut plurimu ipressione sensu pcepta. Deinde sol morat ibi i latitudine vna. aut circa logo tempore et cessanter calefacit. Quapropter p finia tenedu e qd terre quaz latitudines sunt ppinque declinatioi toti oibus terris sunt calidiores et post ipsas ille q ab ea i duobus elogan laterib' ad partes duorum poloz quantitate. xv. graduu. In linea xpo equinoctiali no est calor illi' sup finia tis qua facit oppo circa reuolutioez capitis cancri in locis habitatis. Frigiditas at in terris q ad septentrio ne loce sunt ab ista reuolutioe est maior. Et hoc qde e illud qd est p'sideradu s latitudies terraz. ita tñ vt i oibus alijs dispoib' similes existat. Illud vero qd est fm terre suu est q quadoq in alto consistit loco: quadoq in p'fundo. Et locus qde p'fundus est calidior. Et locus altus semp frigidior. Illud xpo qd est circa terrā in hoc spatio i quo sumus e calidius propterea qd solis radi' circa terrā fit fortior. et qd ab eo ad terrā altā elogat est magis frigidu. Et c' qdes ea in parte naturalis philosophice p'nef. Quaz p'fundi pter hoc multu fuerit imū plus cōprehendit radiu. et est magis calidu. Illud vero qd ea mōtinu existit si e illud i quo mons existit fm itenitioez habitatiois e ingredies i diuisione quaz noianim'. Et si e illud qd e fm itenitioez vicinitatis e id de quo loq nūc volum'. Dicemus qd mons i spatio duob' operat modis: vnus e ex parte vñ sup ciuitate solis radios reducit: aut ipsos ab ea regit. Et alter e ex pte vñ ventu phibet et ei' exuberatione refrenat. Primus aut e sicut si a parte septentriois alicui' regionu q sunt septentrionales fuerit mōtes: et eleuet sup ea sol in sua reuolutioe reflectet ipm' calefactio ad regionē et calefaciet ea i regio fit septentrionalis: et similiter cu mons est a parte occidentis et discoopit ab oriēte. Et cu mons existit a pte oriētis minus est qd illud i hac itenitioe. Sol naq cu mouet et sup mōtem illu eleuat i omni hora ab eo elogat: et radij qliras se minozado pcedit q ab ipso sole ad illā redit. Cū xpo mons e ab occide te no e sic. Sol. n. quazq hora ei appropinquado icedit. Adodus aut ventu phibendi e q mons aut elaudat a ciuitate statū ventu septentrionalis in frigidatōis: aut multiplicatur status meridionalis calefacientis: aut est ciuitas iter duo cacumina mōtis sita detecta oblatioi alicuius ventu: cuius exufflatio ibi fortior erit qd sit in terra plana. solet. n. aer cu p viā incedit angustā tractatim pcedere et no cessare et sicut aqua et alia. Et hui' qde causa in naturalibus e scita. Ciuitates xpo magis repare ex pte mōtis siue sunt coop te siue discoopie sunt q ab oriēte discoopie sunt et a septentrioē: et coopie ab occide te et meridie. Et ma

ribus vero assidue puenit ciuitatib' q sunt eis vicine humiditatis augmentum. Qd si maria fuerit a parte septentriois erit hoc adiunā ad ifrigidandū eas pp reuolutioez vñ septentrionalis q in natura sui frigidus existit sup aq facie. Et si a parte fuerit meridici puenit ex eis grossiuei meridionalis augmentu: et pprie si penetradi locu no inuenit: ppreca q mons sibi facie resistit: et cu a pte fuerit orientis. erit humectatio aeris ab eis maior qd i pte fuerit occidentis. Sol eni sine cessatioe reuolutioez augebit quanto plus appropinquauerit: s i occidentibus no sic efficiet. Ad summū xpo ex maris vicinitate puenit i acre humiditas: postea si fuerint vñ multi sibi succedentes quos no refrenauerit montes erit aer magis a putrefactione saluus. Qd si vñ exufflare vel exicare nequierint erit putrefactio pparat: et vt hūiores putrescat. In hac aut itenitioe vñ q sunt meliores sunt septentrionales post exufflatōes: post quas sunt occidentales et deteriores sunt meridiales. Sermo vero de eo qd ventoz ea generat duob' modis existit: sermo vñ ab solutis: et sermo s illud qd vñicuiq ciuitati p'prie existit. Antierialis xpo fmo e q meridialis fm plurimas ciuitates calidus est et hūidus. S3 calidus ppreca q a pte solis vicinitate calefacta venit: et hūidus ppreca q plurimu maris a nobis est meridionale: et pter hoc qd vel et p hoc qd sunt meridialis opat i eis sol fortiter et euaporat ex eis vapores q vñis cōmiserit. et io meridiales vñ erit latēres. Septentrionales xpo sunt frigidiores: eo qd sup montes trāseūt et sup terras frigidās multaz nūmū. et sūt sicci. ppreca q eis no multi affocianē vapores: qm resolo a parte septentriois fit min': neqz trāseūt sup aquas marias: s trāseūt fm plurimu sup aqes cōgelatas aut sup desertā. et oriētales qd iter calitatē et frigiditatez sunt repati: s sunt occidentales sicciores. Septentrionales naq oriētis min' bñt maria qd septentrionales occidentis. Et nos pculdubio septentrionales sumus. Occidentales xpo par plua sunt hūidi: qm sup maria trāseūt. et qd sol eos suo diuersificat motu. vñisqz. n. boz duoz. i. solis et ipsoz alteri suo motu qm p'pari' existit. Jōqz no tñ resoluit eos sol qm orientales resoluit vñ. et ppreca qd maior oriētalū exufflatio e i pncipio diei et maior occidentaliū exufflatio e i fine diei. Et io occidentales minoris erit calitatis qd orientales: et magis ad fritatez declinātes. et oriētales maioris calitatis: s ambo pparatioe vñ meridialiū et septentrionaliū sunt repati. Quoz vero i ciuitatib' vñ toz iudicia fm alias res murat. Est. n. qnq in qbus daz ciuitatibus cōueniēs vt vñ meridionales frigidiores sunt cu circa eas mōtes fuerint nūosi meridionales: et cu verterint se venti meridiales ad frigiditatem. io qd sup ipsos trāseūt. et cu septentrionales meridialib' calidiores erit: cu circa eos deserta fuerint adusta. S3 assaniayz aut sunt venti qd p desertā transeūt valde cala: aut sunt venti de genere fumoz q in spatio signa efficiūt coxfaciētia filia igni: qm cu sūt graues ibi accidit eis sic accessio vel affectio et cōbustio et subtile sepat: et qd graue e descendit in quo existit adustiois et igneitaris relige: qd oēs venti fortes sic videt sapiennib' phozū no icipiūt nisi a supiori: s materiez eoz pncipiu sūt ab inferiori. Pncipiu vero motuū et exufflationū et turbulē eoz e a supiori. Et hoc aut e iudiciū cōe: aut fm plurimu. et becertificatio i parte naturalis philosophie p'nef. Et nos qde nūc noiabim' capitulū istu i modū locis habitatis. ciuitatū xpo diuersitatez sunt fm terrā: quoniam earū alie sūt lutose: alie sunt q sunt petrose: alie sunt q sūt

arenose: alie sunt q̄ sunt limose fetentes: aut cendescē:
alie sunt sup̄ quas terrā est virt⁹ metallina superas.
et hoc totū in eius aere et aqua operatur.

Cap. IX. de impressionibus aerarum mutationis
malarum cursu naturali contrariarū.

Utationes vero naturā egredientes sunt aut
m ppter cōuersionē in suba aeris facraz: aut pp
cōuersionē in qualitatib⁹ ipsius. Quod vero
in eius existit suba ē vt eius suba ad malitiā cōuertat
tur. nō ideo q̄ aliqua suarū qualitarū valde fortior
facta fuerit sū augmētū vel diminutōez: et bec ē pe
silencia. Et ē putrefactio q̄ accidit acri similit⁹ putre
factōi aque remolieris fetide. Nos nāq̄ cū aerē dici
mus nolumus dicere aerē simplicē nudū: qm̄ ipse
nō est aer q̄ nos circūdat: et si inuent⁹ fuerit purus for
tasse erit aliū. Ipse. n. et vniq̄q̄ simplicis nudoz
nō putrescunt: sed aut i sui qualitate: aut i sui suba in
aliud cōuertit⁹ simpler: sicut aqua cōuertit⁹ in aerem.
Cum aut aerē dicimus nolumus dicere nisi corpus
in suba sua cōmixtū. Et est corpus cōmixtū ex aere
certificato et partibus aquis vaporosis: et partib⁹
terreis in fumo et nubibus surgentibus: et partibus
igneis: et nos neq̄ dicim⁹ illi aerem nisi quo modo
dicimus aquā maris: aut lacū aquā: et non sit aqua
pura seu simplicis: sed mixta ex aere et terra et igne: s̄
superans in ea ē aqua. Sic ergo aer putrescit qm̄q̄ et
conuertit⁹ eius suba ad malitiā. sicut aqua lacunarū
putrescit et cōuertitur eius suba ad eam. Pestilētia
aut et aeris putrefactio sū plurimū euenit in postre
mo estatis et in autūno. Et nos q̄dez nominabimus
accidētia que ex pestilētia in alijs locis pueniūt. Qd
vero in ipsius existit qualitatib⁹ est vt secūda calidi
tate aut frigiditate ad qualitatem perueniat inolerabi
lez in tantū vt per ipsūz mēses et generatio corūm
pantur. Et bec qd est aut cōuersio homogenea sic
ut rabiositas estatis cū fortior sit: aut cōuersio con
traria sicut frigoris malitia i estate q̄ ppter aliquē d
euenit accidēs. Et aere vero cū mutat⁹ prouenit in
corporibus accidētia. Cū. n. putrescit putrefacit hu
mores: et icipit humore putrefacere qui a corde et
cundatus ē: qm̄ ad ipsūz ppingus accedit q̄ ad aliū
et si fortiter calefit iuncturas laxat et humores resol
uit. ergo i siti augmentū pstat et resoluit spūz et defē
cit virtutes et pbibet digestionē: ppter ea q̄ calores
inatrū occultū resoluit q̄ est instrumētū nature. et co
lore efficit citrini: ppter ea q̄ humores resoluit san
guineos colore rubificātes: et q̄ coleram alios facit
supare būores et cor calefacit calore nō inato et facit
humores fluere et ipsos putrefacit. et defert eos ad
cōcūitates et membra debilia et corporibus sanis
nō ē bonus. Et tamē cū hydropicis cōfert et paralī
ticis et alenq̄z frigido et spāsmo humido et torzure
humide. Aer vero frigidus calore inatrū ad interiora
redire facit nisi talē adeptus fuerit fortitudinē p quā
ad interiora igrediat⁹: bic nāq̄ est mortificās. Aer pre
terea frigidus nō multū pbibet materiez fluxū. et cō
tinet eas: sed facit catarrū et debilitat neruos et tra
cheā arrectā magno ledit impedimēto. Et cū nō fuerit
fortis digestionē efficit fortiores et excitabit appetitū. Ad
vltimū hō ē magis sanis cōueniens q̄ aer multe cali
ditatis. Sed ei qd nocumēta sunt ex pte opationū
q̄ ex neruis pendēt. et iō q̄ claudit poros: et q̄ pmit
tillud qd inus i ossib⁹ existit. būidus hō plurib⁹ cōple
tionū ē bonus et colore efficit bonū et cūtez et reddit
eā mollē et poros dimittit aptos: s̄ ad putrefactōez
pparat. Et siccus qd būic existit pparatus

Cap. X. De naturis ventorum.

Am vētoz dispōnes narrauim⁹ i cap. muta
tionū aeris. nominatōe aliqua. Nunc vero in
eis sermonē volumus pferre aggregatiuum
sū aliū ordinē et icipimus a septentrionali.

De vento septentrionali.

Septentrionalis corroborat et idurat et q̄ ma
nifeste fluit pbibet: et claudit poros et dige
stionē fortē efficit: cōstringit ventrē et indurat et pu
cat vrinā et aerē putridā pestilētiā sanat. Cū vero
meridionalis septentrionalē pcedit et sequit⁹ cū septē
trionalis accidit a meridionali fluxus et a septētrio
li expressio iterū et qm̄q̄ puenit inde scissura ad exte
riora. Iōq̄ multiplicat⁹ tūc fluxus materiez capitis
et pectoris egritudines. Et egritudines qd septētrio
nales sunt dolores neruoz de qb⁹ sunt vesica et ma
terit⁹ difficultas mingendi et tussis et costaz dolores
et lateris et pectoris et horripilationes.

De meridionali vento.

Meridionalis laxat fortitudines et apit poros et
turbat būores et mouet eos ad exteriora ab
interioribus et in sensibus efficit granitatem. Et ipse ē
ex eis q̄ citius corūspit: et egritudinū efficit recidi
nationē et debilitat: et sup̄ extiruat et podagraz efficit
pūritū et cōmouet epilepsiā et affert somnū et facit
febres putridas: sed nō exasperat guttur.

De orientalibus ventis.

Orientalis si in postremo noctis et in principio
diei flauerit: veniet ab aere q̄ tā teparus ē pp
solē et subtilatus et ei būiditas tā fuit imutata. iōq̄
sunt sicciores et subtiliores. q̄ si in fine diei et i princi
pio noctis flauerint: erit res contraria. Quātales ta
men vniuersali occurrunt semp̄ et sit meliores.

De occidentalibus ventis.

Occidentalibus si flauerit in fine noctis et i princi
pio diei veniet ab aere i quo sol opatus nō fuit.
Spissiores igitur et grossiores erūt: q̄ si in fine diei et
noctis principio flauerint: erit res contraria.

Cap. XI. De his q̄ pueniūt ex birationū locis.

In capitulo mutationū aeris iaz noiauimus
i dispōnes quasda locoz birabiliū. Nūc vero
et in eis sermonē volumus pferre compē
diosūz sū aliū ordinē: neq̄ ē nobis curādūz si aliqd
ex his q̄ diximus reteremus.

Locoz habitabilium iudicia.

Am sciuiti q̄ locoz habitabilū dispōnes i
corporibus diuersificānt causa altitudinū et
pfunditātū i ipsis et causa dispōnis eoz que eis vici
nant cū hoc ex mōtib⁹: et dispōnis terre ipsius si sit
lucosa: aut humefacta: aut cenosa: aut si ē in ea xrus
minere et dispositōis multitudis aquarū: aut pauci
tatis eaz et dispositōis eoz q̄ eis vicinatur sicut ar
boz et mineraz aut foueaz aut cadaneaz: aut hoz si
miliū. Et sciuiti qm̄ aerūz complones ex latitudini
bus ciuitatū cognoscunt et ex terra ipsoz et ex mon
tiū et maris vicinitate quā būit cū eis: et ex ventis ea
rum. Et nunc qd dicemus summari q̄ ois aer q̄ ci
to ifrigidat cū sol occidit: et cito calefit cū ipse oritur
est subtilis. Qui vero būic ē pparatus est ecōtrario.
deide oibus aeribus deterior ē ille q̄ cor cōstringit.
et aeris attractōez angustat. Post hoc diuidemus
nunc cuiuslibet loci habitabilis dispōnem.

De locis habitabilibus calidis.

Dea habitabilia cala nigrificāt capillos i tū et
i crispant q̄ eos cū colligunt pipi similes effi
ciūt digestiū debilitātes. et cū eis maxima
fuerit resolutio et minuet būiditas cū adueniet se

Fen. Secunda

nisi sicut i terra nigroz. Illis namq; q; ibi morat adue-
nit senis annis trigit: et corz corda sunt timida pro-
pterea q; spūs multū resoluūt. Corpora ptecia in lo-
cis habitabilib; calidis morantū sunt magis leuia.

C De locis habitabilibus frigidis.

In locis habitabilibus frigidis morantes sunt
i fortiores et audacie maioris et melius dige-
rētes sicut sciūsti. Que si fuerint hūda erūt
ibi morantes crassi et carnosī: et multa abundantes
adipe. quoz vene erunt profunde et iuncture ocul-
te et erunt ipsi teneri et albi.

C De locis habitabilibus humidis.

In locis habitabilibus morantes hūdis pul-
i chraz sunt faciez. Quoz cutes sunt lenes. et
cū exercitant cito aduenit eis laritas. Et corz
estas nō multū calefit: neq; hyems valde ifrigida ē
et eis adueniūt febres mte more et vter et sanguis
mult' erit ex mēstruis et hemorroidib; et multi-
plicant in eis hemorroides. et vlcera putrida et pu-
trefactio: et multiplicat in eis epilepsia.

C De locis habitabilibus siccis.

In locis habitabilib; siccis morantū epiceatur
i ptones: et ipsoz offuscant cures et epiceat.
Et corz cerebris cito aduenit siccitas. Et corz
estas ē valde calida. et hyems qdē multū frigida.

C De locis habitabilibus altis.

i In locis habitabilib; altis morantes sunt sani et
fortes labores multū patientes: et viuūt diu.

C De locis habitabilibus profundis.

In locis habitabilibus pfundis morantes in
i vaporositate existēt multa et epatis debilita-
te et aquis abundant non frigidis: et pprie si
fuerit stātes: aut aque lacuū aut stagnoz: et quēad-
modū sciūsti corz aeres sunt mali.

C De locis habitabilibus petrosis et discoopertis.

Dum acres in estate sunt valde calidi et in
b hyeme multū frigidī. Et corz corpora sūt du-
ra et solida et multoz capilloz fortia et iūcti-
re māifeste: et vincit in eis siccitas: et sunt multū vi-
gilātes: et sunt maloz mox iobediētes: et in eis bel-
loz fortitudo et solertia i artibus et acuitas.

C De locis habitabilibus montuosis et niuosis.

i In locis montuosis niuosis morantū indicū
est: sicut aliaz terrarum frigidaz. et corz terre
sunt ventose. et dum nix morat generatur in
eis boni vēr: sed cū resoluūt si mōtes habēt q; vētos
prohibeant sunt vaporosa.

C De locis habitabilibus marinis.

Quz tepant calitas et frigiditas pp sue hūi
b ditatis ad passionē inobedientiā et ad recipiē-
dū illud qd in ipsa penetrat. In hūiditate nō
et siccitate pculdubio ad humiditātē declināt. Et si
septentrionalia fuerint erit maris vicinitas et habita-
tionis pfunditas magis tēperate in eis. Et si meri-
dionalia fuerint calida erit econtrario.

C De locis habitabilibus septentrionalibus.

Quz habitabilū loqoz hoīuz indicū ē sicut in
b dicū cūitatz et tēpoz frigidoz in qb; multi-
plicat exprimēdi et pstringēdi egritudines et
multiplicat i eis hūores i oculo corporis pgrega-
ti. et soler i eis ē digestine bonitas et vire lōgitudō:
et multū licat i eis erit sanguis ex narib; pp multa
repletōes et resolutōis paucitātē. vene q; aliqñ scindū-
tur. Epilepsia nō nō eis accidit ppterea q; sunt inte-
rius santi: et q; calor corz inat' ē mult' q; si acciderit
erit fortis: quoniam nō eueniet nisi pp fortem causaz.
In corporibus ptecia corz vlcera cito sanant pp eo

Doc. Secunda

ruz fortitudinē et sanguinis corz bonitatē: et ppte-
rea q; exteri nō est cā q; ea laet aut ea detegat. Sed
pppter multū calitatis cordū corz sunt eis mores in-
pini. Mulieribus ptecia corz accidit ne a mēstruis
pfecte mūdēt: qm carnz mēstrua nō sufficiēt flūit
cursū ppter viarū pstrictōes: et q; nō ē ibiq; ipa fa-
ciat currere et laet. Et pp hoc dixerūt qdā q; sūt ste-
riles: q; earū mīces nō sūt mūde. hoc tñ diuersū ē
abeo q; i partoz terris videm'. Ego at dico q; calo-
ris inat' eaz fortitudo parificat ei q; minuit ex cāis q;
flūere facit. et laxat exteriōrib;. Et dixerūt q; raro
accidit eis: vt abortū patiāt. et hoc qdē demonstrat q;
virtutes morantū in istis habitabilib; locis sunt fortes.
et pns aduenit eis dur': qm mēbra eaz pariedū sunt
stricta et solida. Et nō abortiant fm plurimū fit pp
frigus. Earū quoq; lac paucū ē et grossū pp frigus
nō pmitēs penetrare et currere. Et ē tñ i bac terra
accidit et pcpue debiles hūib; virtutes vt mulierū
bus cupez et pbfis et eis pprie q; pariant. accidit. n.
eis pbfis et cupez frequēter ppterea q; vehemēter
se exprimūt ex duritie pnis. Vene q; sūt i pte pecto-
ris scindunt et ptes aliquot ex nervis et villis. Et pti-
mo igit accidit pbfis et ex secūdo cupez. Adirach
quoq; vēris pparatis ē ad scindēdū apud vehemē-
tes expresseōes. et pueris accidit ramex aquosa q; ab
eis remouet cū crescit et puellis accidit aqua vētrū
et maricā: que euz crescent recedit. Ophralmia ve-
ro raro accidit eis. sed cū accidit est fortis.

C De locis habitabilibus meridionalibus.

Quz iudicia sunt iudicia terrarū et tēpoz
b calorū: plū āt aquarū q; sūt i eis ē salūz et sul-
fureū. Et capita morantū i illis sunt plena bu-
midis matris: qm merides hoc opat. et corz ven-
tres sunt soluti pp illud qd ex corz capitibus ad stōs
descēdit. Adēbra quoq; corz sunt laxa et debilia: et
sensus ipsoz graues. Et desideria comedēdi et bibē-
di debilia et quoz vino grauāt vel iebziāt. ppterea
qd corz capita et stōi debilia erūt: vlcerz quoq; eo-
rū dūriter sanāt et mollificāt. Mulierib; nō accidit
multū sanguinis mēstrui erit: neq; pstringit nisi cū
difficultate. et frequēter abortiūt pp mēdine egritu-
dinū eaz: et nō ab alia cā. Viris quoq; accidit a vētre
sanguis erit et hemorroides et ophralmia hūda q;
cito sanāt. Senib; nō q; trāscit qnq; gita ānos acci-
dit palyfis pp corz catarros. et accidit oib; eis ppte-
rea q; sūt corz capita plena asma et tētura et epilep-
sia. Et accidit eis febres i qbus calitas et frigiditas
pingunt et febres lōge hyemales et nocturne. Acu-
te nō febres parū accit eis ppea q; corz vētres mul-
tū resoluūt et dissoluūt subile qd ē corz hūorib;.

C De locis habitabilibus orientalibus.

Intras q; ab oriente ē aperta ei in oppositiōe
c posita ē sana et boni aeris. Sol. n. i principio
diei sup eā eleuat et aere eius clarificat. Po-
tea recedit ab ea aere iam clarificato: et exuffat sup
ipsaz vtri subriles quos pmitit ei sol: deide ipsemet
eos seq et cōueniunt ipsoz motus.

C De locis habitabilibus occidentalibus.

In ciuitate que ab occidēte ē discoopra et ab
i oīere coopra nō venit ad eā sol nisi tarde. Et
ilico cum venit ad ipsaz incipit elōgari ab ea:
quia nō ei appropinquando incedit. Nō ergo eius
subrillat aer neq; expiccat: s; dimittit ipm humidū
grossū et si vētos ei mittit: mittit eos ab occidēte et
in nocte. Iudicia q; ipoz sunt iudicia ciuitatū hūda-
rum et cōplexionū caliditatē habentiū tēperatam
grossū. Et nisi esset pp illud qd ex ipisūm dīne pue-

nit aeris eorum natura veris nature filis existeret. Sanitas vero in eis minus existit quam in terris orientabilibus cum diuinitate multa. Necque audientia sunt verba eius quod dicit absolute quod virtus huius terre est virtus veris corpora ratione aliarum terrarum valde bonarum. Quod vero in ea vehementer existit malum quod sol non aduenit eis: nisi postquam iam inuenerit ad calefaciendum clima. Ideo quod est altius: super ea igitur post frigus noctis ad hoc subito eleuatur: sed per humiditatem copulantis aeris eius sunt voces hominum raucae: et proprie in autumno per reumatismos ipsorum.

De eligendis locis habitabilibus et eis paradiis.

Si loca eligit habitabilia: cognoscere debet terras ciuitatis: et quod existit ei? dispos fin altitudinem et profunditatem et discoopturam aut coopituram. et ei? aquam et sabbatum aquam ipsam? et quod existit sibi ei? palatodes et ei? discoopturam: aut sibi sui occultatodes et ipsam? profunditatem. et si sit veris exposita aut iterra profunda. et debet cognoscere veros ibi flatus si sunt sani frigidi. et quod ei sit vicinus ex maribus? pelagus et montibus? minis. et debet scire quibus sit terra fin sanitatem et egritudines. et quod egritudines illic comorantibus? euenire soleat. Et debet cognoscere illic comorantibus fortitudines et eorum desideria et digestiua: et nutritiois eorum bonitatem. Et quod existat ei? structura: et si sit ampla spatiosa: aut sint ei? introitus angusti: et locus ubi vapor egrediatur sit pluri etus. Post hoc debet ut fenestre et porte sint orientales et septentrionales. Si quod illud ubi magis sollicitari debet ut venti orientales structuras ingredi valeant: et ut sol ad vniuersum locum intrare queat qui ibi existit: quoniam ipse est quod aerem rectificat. Vicinitas quoque aquarum dulcium mobilium curantibus multarum et misurarum: et quod hyeme ifrigidantur et estate calefiunt et diuersae ab eis quod occultantur est res conueniens et adiutorium prebens. Et ita quidem locum suum de aere et locis habitabilibus verbis expositum torijs. Nunc autem loquitur debemus de causis que ista sequuntur: que eis numerate sunt.

Cap. XII. De eis quod pueniunt ex motu et quiete.

Motus operatio in corpore humano diuersificatur: id est quod est fortis aut debilis: aut paucus? aut multus et per illud quod ei ex quiete admiscetur. Et istud quidem apud philosophos est diuisio per se. et per illud quod in ipso exercetur boies et materijs. Et motus quidem fortis et multus? et paucus: et cum quere mixtus oes cōdicantur hoc ut calore efficiatur fortior: sed fortis non multus differt a multo non fortis et a multo quoniam admittit: quoniam ipse vehementer calefacit corpus? et si resoluit partem resoluit. Adulter? non paulatim resoluit plusque calefaciat. Et cum quodque coram multis existit ifrigidat: propterea quod vehementer calore resoluit naturale et etiam exiccat. Sed cum ipse et alij exercebunt materia plerumque materia illa efficitur quod ei? adinuabit operatodes: et plerumque facit quod ipsa diminuit. Vbi igitur si mor? fuerit mors artis fulonis puenit ex ea in frigiditate et humiditate augmetur. Et si motus fuerit motus artis ferrariorum accidit ex ea in caliditate et siccitate augmetur. Quies vero semper est ifrigiditas propter priuationem viuificationis caloris: et propter costrictodes quod est suffocatio et est etiam humectatio propter defectum resolutionis superfluitatum.

Cap. XIII. De his quod pueniunt ex somno et vigilijs.

Omnis generi vehementer filis existit. et vigilie valde sunt motui filis. Ambobus? in corpore post hoc sunt proprietates quod sunt considerande. Bicemus quod somnus oes operatodes naturales fortis efficit propterea quod calore puenit inatui et virtute laxat aiales: id quod cor dis vias humectat et eas laxat: et quod ipsas subas turbidat efficit et perhibet illud quod resoluit. Latitudinis vero modos omnes remouet et fortis retinet etiones.

Motus namque omni quod ad currendum aptus est currendi adauget virtutem: nisi sint materie quod ad partem curis existant. Somnus. n. quicquid ad expellendum eas inuaret: propterea quod calore iterum? puenit et nutritum in corpore puenit. et expellit illud quod est in terra curis: propterea quod illico vel illud quod est longe perstringit. Vigilie vero hoc plus efficitur sibi somni? plus efficiat sudorem quam vigilie. Sudor namque quod efficit somnus est finem modum exuberandi materie: et non finem modum resolutionis subtilis conuini. quod autem in sono multum sudat nullam habens eam nutritum plenam? existit quod tolerare nequit. Quicquid somni? materia inuenit aptam ad digerendum et maturandum ad sanguinem naturam: ea conuertit et calefacit ipsam et transit calor per corpus? et calefacit corpus calore naturali. Quod si humoris inuenit calidos colericos et perdurauerit eius tempus calefacit eos vel corpus calore extraneo. Et si inuenit vacuitatem ifrigidam: per hoc quod resoluit: aut humoris quod virtuti digestiue sit obediens ifrigidabit per illud quod expedit de eo. Vigilie vero habet totum contrarium efficiunt. Et cum autem sunt multe propter contrarietatem cerebri aliquo siccitatis more et debilitat ipsum et commiscet rationem et adiungit humores et egritudines facit acutas. Somnus autem multus huius efficit contrarium. Operatur. n. virtutis aialium obusionem et capitis grauedinem et egritudines frigiditas: et illud est per illud quod ipse ex resolutione perhibet. Vigilie vero desiderium augeret et famem efficiunt propter illud quod de materia resoluit et de digestiua minuit per illud quod de virtute resoluit. Et insomnietas quod iterum vigiliam et somnum in oibus disponibilibus est mala. Quod autem disponit somni? superas est quod in ipso calor occultatur et frigiditas manifestatur: et propter hoc omnibus membris tanta necessaria sunt operimenta quanta in vigilijs non sunt necessaria. De indicijs vero somni et de eo quod de ipso consideratur et de ipsius disponibilibus verba multa inuenies in libris quod sequitur si deus voluerit.

Cap. XIII. De his quod pueniunt ex motu aialium.

Adia aie accitua sequuntur: aut eis associantur motodes spiritus iterius: aut exteri? Et istud autem erit subito aut paulatim. et ei? mortiones ad exteriora sequitur frigiditas eius quod iterius existit. et forcasse superfluit illud quod resoluit. Subito igitur ifrigidatur exteri? et interius et sequitur ea siccopis aut mors. Et motus quod eius ad interiora sequitur frigiditas ei? quod est exteri? et caliditas iterior. et est cum multa coagulatione perstringit et ifrigidatur interius et exteri?: et siccopis magna aut mors sequitur ipsam. Et motus quod ad exteriora aut fit subito: sicut fit cum est ira: aut fit leniter et paulatim: sicut pringit cum ad sunt delirium et gaudium temperatum. Motus vero ad interiora autem est subito sicut cum timor adest: aut est leniter et paulatim: sicut cum adest tristitia. Et suffocatio quod est et resolutio pducit nunquam sequuntur nisi illud quod subito euenit. Diminutio vero et peribis nature nunquam sequitur nisi quod leniter et paulatim euenit. Quicquid diminutionem dico intelligo suffocationem que ordinatur et paulatim accidit et non subito. Et cum dico peribis nature intelligo resolutionem quod fit leniter et paulatim: et non subito: et est cum accidit ut in hora vna ad duas moueat partes cum accidens duo committantur accidentis sicut elen. Est. n. cum accidit ei? ira et tristitia et diuersificantur duo motus: et sicut ve recedunt: quod sit prius costrictio ad interiora. deinde recedit ratio et consilium et dilatat illud quod est costrictum: et egreditur exteri? et rubificat colore. Et est etiam cum corpus patitur propter affectiones animales alias ab istis quas nominamus: sicut sunt imaginatodes aiales plurimum. n. ipsorum res naturales que admodum accidit ut puer ei? si sit? cui? forma imaginata fuit cum fuit

cōuentio viri et mulieris et ut sit et color propinquus coloris cuius quē viderit cū fuit casus. Et iste qdē sūt res quas hoīes credere abhorrent qd difficilis dispositio sitōis nō nouerūt habundācia. Illi vero qd sapientiā diligunt nō negāt eas quēamodū negāt res qd esse nō possunt. Et huius qdēz generis est mor⁹ sanguinis et secutio eius qd sparāt ad eum cū multuz intentus fuerit ad cōsiderandū res rubecas. Et istius capituli est congelatio dentis ppter ea qd alius acedinez cōmedit. et inuenire dolores mēbz ppter ea qd tale quale illud dolent aliq cū de eo cogitauerit. et istius capituli ē mutatio ppletōis propterea qd imaginat de re quā timeret ne cadat in eam.

Capitulum XXV. Summe prime doctrine scēti de fen secunde est de his que pueniunt ex his que comedunt et bibunt.

Quod comeditur et bibitur in corpore humano tribus operatur modis. Aut enim in ipso sola sui qualitate operatio nem efficit: aut sui materia: aut operationez facit tota substantia. et fortasse res que ex his tribus intelliguntur verbis propinque crunt secundum lingue considerationē. Sed cum de his loquimur intentiones exprimere volumus quas modo nominabimus.

Nota primo qd per illud quod comeditur et bibitur in proposito intelligit⁹ Aui. omne illud qd ē deglutibile a nobis cū masticatōe vlt⁹ sine masticatōe siue tale fuerit cib⁹ vel medi cina siue purus potus. de quol⁹ n. talis ver⁹ ē sermo Aui. Secūdo nota hos tres modos operādi nō solū fore cōpe tentes his que comeduntur et bibunt: sed etiā his que co:po ri nostro extrinsecus appropinquāt. Isti modi operādi vel saltem ipsos aliquid competere possunt. Contingit enīz ali quid extrinsecus appropinquātū opari a qualitate vt enforbium calefacere mucilaginem psilij et opii infrigidare: sicut a forma specifica operari. vt facinorū et coralsi ad collū suspensum cor confortare et peoniā epilepsiam sanare et. hos ergo in pro:posito solūz bis attribuit: qd de his est sermo. Tercio nota non esse intentionē Aui. illud qd comeditur et bibitur precipue posse aliquo modo iam dictorum in corpore nostro operari. cōtingit enim cibū assumptum sui gravitate in corpore impressionē facere aut quātitate stomachus grauādo aut nimis extendendo ledere. et tamē bec operatio non potest dici a materia vel qualitate vel forma specifica vt pate bit infra. similiter gladius comestus a struō possit cum cu spide operari: sed intellectus Aui. est qd modi principales quibus sepe cōtingit ingrediēs corpus nostrū in ipso opera ri tres iam dicti. Quarto principaliter nota qd per opera ri in pposito vel operationē non solū intelligere debemus agere vel actionē nec etiā solū pati vel passionē: sed indiffe renter vtrūq. dicit enīz aliquid operari non solū agendo: sed etiā patiēdo vt materia operat ad generationē: et quod operat a materia et nutrit corpus solū patitur et trāsmutat: quod tamē a qualitate operat agit et trāsmutat et. Quinto nota qd per operas a qualitate in pposito vt infra videbi tur intelligere debem⁹ illud qd ingrediēs et. agit in corpus nostrum per aliquā vel aliquas de qualitatibus manifestis pmiē: vt piper calefaciēdo et papauer infrigidādo. per ope rans vero a materia intelligere debemus illud qd ingrediēs corpus nostrum aptū natum est vt per paucas trāsmutatio nes formā propriā amittat et formā mēbz nostri corporis vel partis recipiat. Dico autē notāter per paucas trāsmuta: tiones ad differentiā ellebozi vel veneni. Et dico notāter mēbz vel partis ppter illud qd aptū est vt facilius in spl rituz cōuertatur: qd quāuis nō sit mēbz ponit tamē a me dici pars corporis humani. Per operans autē a forma specifica intelligere debemus omne illud qd operat agēdo vel patiēdo secundū forme sue substantialis inclinationem per dispositionē occultā in qualitates manifestas nō reduci biles sicut venena plurima agūt corumpendō: et dicit bec operatio a forma specifica: vlt⁹ quia attribuit omni idiuuio

eiusdē speciei: vel qd nō est nobis nota singularis dispositio a qua puenit manifestā. Dicitur etiā a tota substantia: qd nō apparet nobis determinatā pars substantie illius effect⁹ productiua: vel forte ppter causas dictas. dicitur etiā a pro pteritate vel forma occulta per idem.

Sui vero qualitate agēs est illud quod ca: lefieri solet: cuius est in corpore hominis: aut in frigidari: et calefacit caliditate sua: aut frige fa: cit sua frigiditate: ita qd nō ei assimilatur.

Primo nota qd operatium a qualitate: qd. calefacientis in infrigidatū corpus humanū quedam dicuntur formaliter talia et quedā virtualiter tantū. Exemplū pmiē: vt aqua dicit actualiter frigida et ignis actualiter calidus. Exemplū secūdi: vt piper et euforbij dicunt virtualiter talia. calida: quia et si nō habeāt in se actualē caliditatem per quas apta sint calefacere: in se tamē habent pncipiū: puta completio nem caliditatis in humano corpore pductiū. Ad ppo situm igit⁹ hic non facit Aui. mentionē nisi de virtualiter talibus qd in corpore recepta indigēt eoz redutiōe ad actū a calore nostri corporis: ppter qd dicit⁹ solet calefieri et infrigidari et. Nota est enim qd formaliter talia nō opz cū ca lescent aut infrigidant vt a qualitate in corpore humano ope rent sicut intelligētī patere pōt. Secūdo nota qd adhuc eoz que dicunt virtualiter talia quedā sunt supra modū lo: quēdi medicorū actualiter talia: et quedā sunt potentialiter talia. Prima sunt que in se habēt actu sufficiēs pncipiū pro ductiū qualitatis respectu cuius dicitur virtualiter talia: vel sunt illudmet pncipiū. verbi gratia. sol dicit virtualiter calidus: et cū hoc actualiter in se habz pncipiū sufficiēs ad pductionē caloris puta lucē. similiter radius lucis cuius sit il ludmet pncipiū sufficiēs. Per virtualiter aut talia et po tentialiter intelligere debemus ista que nec sunt formaliter talia nec in se habēt pncipiū sufficiēs ad pducendū quali tatem istaz respectu cuius dicitur talia virtualiter: sed indi gent extrinsecō motore iuuante ad hoc vt huiusmodi qua: litatē valeant pducere. Exemplū gratia vt piper aut piperz sunt naturaliter tantū talia et nō actualiter: qd nō habēt in se pncipiū et. sed potentialiter: qd opz illa prius ad actū a ca lore nostri corporis reduci vt satis infra patebit. Ad p:positū ergo de virtualiter talibus pmo modo dictis nō est in pposito sermo: sed solū de talibus potētiāter siue secun do modo dictis. talia enim sunt qd calefieri solent et. Tercio principaliter nota qd hic describitur pprē operas a qua litate positi in gradu respectu humani corporis. tale enī in corpore caliditatē efficit vel frigiditatē quod de medicina temperata dicere nō valeamus. Iam quibūdam dicitur qd et si respectu operatiōis non efficit in alijs tamē corporibus ca liditatem producit aut frigiditatē. Vel dici potest qd p: tremā dedit intelligi mediū. Dum enim dicit⁹ qd caliditatem efficit et frigiditatē intelligere possumus aut neutriū: sed tem periem cōseruat que ē effectus medijs etiā a qualitate pro ueniēs. Quarto nota ex dictis Aui. intelligi posse mo dum reductionis ad actū medicinarū taz calidaz qd frigida rum que dicunt in potētia tales. Modus enīz est iste: qd me dicine corpori applicatē a corpore nostro calefiūt subilian tur et in vaporē conuertunt⁹ et per formas eaz substantiales tanquā per pncipia principalia et eaz complexionēs tanqz per instrumēta produciūt suas qualitates vt sunt caliditas et frigiditas. Ex quo p: secundū intentionē Aui. tam ca lidas qd frigidas medicas a calore nostri corporis ad actū reduci. Differēt tamen medicina calida et frigida. Nam solum calida iuuatur a calore nostri corporis in hoc qd sub tiliatur et. sed etiā caliditate sibi data a corpore tanqz par tiali vitur instrumēto in calefaciēdo. Contra autem fri gida. Opium enim caliditate sibi data in corpore nō vitur tanqz instrumēto in infrigidādo corpus. Et forte hāc sen tentiam voluit Galic. tertio complexionum: et pluries alibi dum dicit. frigidam medicinam statim occurrentem infrigi dare ipsa non passa a corpore. i. nō recipientē a corpore in strumētum totale vel partiale quo ipsa agat. Quinto nota qd dum dicit⁹ solet calefieri aut infrigidari et calefacit cali ditate sui aut infrigidat frigiditate sui et. duplices pōt bēre expōnē. pma qd reduci ad actū caloris i se quo post calefa cit et sibi frigiditatis. Ite intellectus recipit instātiā de opio

q si enonitur apparet tepidum: licet infrigidet. huc tamē dari posset respoſio congrua. ſecundo exponi poteſt caleſce-
re aut infrigidari. ſi fieri ſufficiēs ei⁹ pncipiū calefacere: vel
infrigidare. hoc autē dicit caliditas ſue frigiditas ab effectu
quē pducit ſicut lumē dicimus calidū. ¶ Serto nota. nō eē
intentionē hui. illud qd operat a qualitate nō conuerti ⁊ aſſi-
milari poſſe mēbris nri corporis. oppoſitū. n. patebit infra:
ſi vult qd res p quātō opat a qualitate vt ſic agit ⁊ non aſſi-
milat ⁊c. ſcōm. n. qd aſſimilat dicit opari a materia vel pōt
dici fore intēdēs hui. deſcribere opans a qualitate tantū
ſic q nō a materia. Tale. n. vt p3 nō facili⁹. ⁊ per paucas
trāſmutatōes in ſubſtantiā noſtri corporis aptū eſt pueri.
Ex his notatis ſoluſt hec dubia. ¶ Primo: qd multa a qua-
litate in humano corpore operatur. ⁊ tamē ab ipſo non cale-
ſcunt nec infrigidantur vt aqua calida. ¶ Sermo dubius: qd
nihil igredēs corpus noſtrū. ⁊ in eo a qualitate operatiuum
ab ipſo ſolet infrigidari. ¶ Tertius dubius ⁊ deſcriptiones: qd
multa a qualitate ſunt opatiua que tñ nec calefaciūt nec in-
frigidat: ſi ſolū in ſua tēperie pſeruat vt medicina tēperata.
¶ Quartus dubius ⁊ illā partes. ita q ei nō aſſimileſ: qd cib⁹
medicinalis vt lactuca aſſimilat cor-porē ⁊ a qualitate opat.
¶ Ad pñm p3. qd loquit de virtuali talib⁹. ¶ Ad ſecūdm.
infrigidari. ſi fieri potēs ad infrigidandū. ¶ Ad tertiu dñ. pñ
mo q dat intelligere mediū p extrema. ſ. calefacit vel infrigi-
dat aut ſua tēperie pſeruat. ¶ Ad quartū p3 rñſio: qd vult
q rōne qua a qualitate operas nō aſſimilat. vel dic q loq
de eo q ſic ē a qualitate opans q nō a materia opat.

¶ Et ſui quide⁹ operans materia eſt illud qd
a ſui cōuerſitur natura: ⁊ recipit formā alicui⁹
diuiſionis membroꝝ humanorū.

¶ Primo nota hic fore apponēdas alias cōditiones q tan-
bant in deſcriptiōe operantis a materia. ſ. q facili⁹ ⁊ per
paucas trāſmutatōes ⁊c. ppter cauſas tactas. ¶ Sermo
dubius q dicit. Recipit formā alicui⁹ diuiſionis mem-
broꝝ. Exponitur. ſ. recipit formā mēbroꝝ. aliquorū vt orga-
norū aut ſimpliciū ⁊c. iſte. n. ſūt mēbroꝝ diuiſiōes vt p3.

¶ Sed ei⁹ materia: ſ. formā illā recipiat: ē ta-
mē cui⁹ accidit: vt aliqua ſuarū qualitātū quas
hēbat q ſuo mō fortior exiſtit qd humani cor-
poris qualitas in ipa remanere eā faciat a pñ-
cipio rei: donec cōpleat coagulatō ⁊ aſſimila-
tio: ſicut ſanguis q generatur ex lactucis: quo-
niā in ipō ē plus frigiditatis q ſit in cōplōne
hois: ſi ſit factus ſanguis ⁊ ſit bon⁹ ad hoc vt
mēbrū hois pars fiat: ⁊ ſanguis q ex alciis ge-
nerat hui⁹ exiſtit cōtrariuſ.

¶ Primo nota hic ex dictis hui. colligi diſtinctionē hāc ab
auctoib⁹ cōiter poſitā. ſ. ciborū quidā eſt pure cib⁹ qui ci-
balis dicit. quidā vero ē cib⁹ medicinalis. intelligit autē p
cibū cibale cibū qui eſt aptus in ſubſtantiā noſtri corporis
cōuerſi facili⁹ ⁊ per paucas trāſmutatōes ⁊ cū hoc cor-
pus noſtrū nō notabiliter alterat vt panis bene pparat⁹ ⁊c.
Ecōtra p cibū medicinale intelligit cib⁹ qui cū hoc q in
ſubſtantiā noſtri corporis cōuerſi etiā corpus noſtrū no-
tabiliter alterat. p quātō puerit dicit cib⁹. p quātō aut al-
terat dicit medicinalis. ¶ Ad ppoſitū medicinale hic ter-
git hui. dñ dicit. Eſt tñ cū accidit vt aliqua ſuarum qualita-
tū ⁊c. ¶ Sermo nota ex dictis hui. hic patere qd p frigidū
cibū intelligere debemus: qd. ſ. cibū iſtū ex quo optus ē ge-
nerari cibū frigidū reſpectu tēperati cū ſimilr ſanguis
frigidus reſpectu ſanguis tēperati. Ex quo humiditates fri-
gide ſecūde generat reſpectu tēperat⁹ ⁊ radē pars mem-
brū vel membroꝝ partes reperiunt frigide reſpectu tempe-
ratorū mēbroꝝ cōmiſcilitur dicatur de cibo calido. hec vo-
luit hui. dñ dicit hāc qualitates manere vſq ad aſſimilatio-
nis ⁊ coagulatōis cōplemētū. ¶ Ex quo p3 ly vſq impo-
ſito fore tenendū incluſiue. ¶ Ex quo p3 vltimus diſſe-
rentia iter cibū temperatū ⁊ cibos diſtēperatos in effectu.
¶ Ex p3 vlti⁹ q pter cibū temperatū nullus cib⁹ alius
pōt dici cibalis: hōc alij ſunt medicinales appellādi.

¶ Primum dubiū orit circa dicta: qd quātūcūq
fuerit cib⁹ tēperatus: qd tñ ſubſtantiā

ter a calo trāſmutatur ⁊c. agit in calid membroꝝ. Omne. n.
agēs cōicans in materia cū paſſo in agēdo repatiur. Simi-
liter: qd cib⁹ in pncipio ē cōtrariuſ corpori vt ſecūdo ⁊c
anima. ⁊ pmo de generatione colligit: ſed cōtraria iuxta ſe
poſita inuicē alterant vel mutuo. iſtū ⁊c. ¶ Item: qd in li-
bro de morte ⁊ vita de mente Aſiſto. habet q refrigeratio
viventis ſit per alimētum. ideo videt q alimētū quātūcūq
fuerit temperatū poſitū alterat membra noſtri corporis. ⁊ p
conſequens diſſerentiā poſita inter cibū cibalem ⁊c. non
apparet ſufficiens.

Secundum dubiū. videt in dictis hui. cō-
tradictio. Dicit. n. qualitates cibi
quādoq eſſe fortiorē q ſit qualitas corporis. ⁊ ſubdit hāc
manere quouſq ſiat aſſimilatio. ſ. ex hoc arguit ptradictio:
qd ſi qualitas ē fortior ⁊c. igitur ipſa obtinet ſuper corporis
qualitatē. ⁊ per conſequens qualitas corporis nō aſſimilabit
nutrimētum. ⁊ per pſequens nō manebit qualitas nutrimen-
ti quouſq ppleat coagulatō. ſimilr ecōtra arguit hec quali-
tas manebit quouſq ppleat aſſimilatio. iſtū qualitas corpo-
ris aſſimilabit nutrimentū. ⁊ per pñs vincet qualitates nutri-
menti nō ergo ecōtra qd repugnat pme parti.

Tertium dubiū: qd nō videtur q ſanguis ſaltē na-
turalis in epate genitus ex lactuca ſit fri-
gidus cōparatiōe corporis. ⁊ per pñs nec ipſum infrigidare
poſſit. quo mō. n. infrigidabit oſſa ⁊ cartilagines.

Sed ad hoc dñ qd ē calidior oſſe actualiter fri-
gidior: tamen virtualiter.

Ad primum vero iſtorū dicit cōmuniter con-
cedendo cibū quātūcūq tem-
peratum corpus noſtrū alterare: qd tamē ipſū nō notabile-
ter alterat in hoc diſſert a cibo medicinali vt tactum eſt. ¶ Il-
le ergo cib⁹ poteſt dici pure cibalis qui facili⁹ ⁊ p paucas
trāſmutatōes aptus ē pueri in ſubſtantiā noſtri corporis:
⁊ cum hoc nō eſt aptus noſtrū corpus notabiliter alterare:
ecōtra vero dicit medicinalis. ¶ Ecōtra. qd tñ cib⁹ calidus
vel frigidus in pmo erit cibalis. aptus ē enī cōuerſi in ſub-
ſtantiā noſtri corporis: ⁊ cū hoc nō notabile facit alterationem:
eo q pñmus gradus inſenſibiliter alterat vt infra pa-
tebit. ¶ Hui⁹ pōt dici primo q cib⁹ frigidus in pmo ⁊ tem-
peratus diſſerēt inſenſibiliter alterat: qd cib⁹ frigidus in
primo: ſ. inſenſibiliter quo ad cōm ſenſationem: tamē quo
iudiciū periti medici ſenſibiliter alterat qd non eſt de ciba-
li. ¶ Vel alr dicit q in hoc diſſerunt: quia ſ. inſenſibiliter
vterq alterat: frigidus tamē in pmo aptus ē per ſui pñuā
approximationē corpus extra latitudinē ſue ſanitat⁹ dūce-
re: non autē cibalis. ¶ Vel alr diſſerit: qd cib⁹ tēperatus
taliter alterat corpus q poſt eius cōpletā conuerſionē nul-
la in membro remanet eius impreſſio: eo q pueritur i par-
tes ſimiles reſolatio. Cib⁹ tamen medicinalis taliter alte-
rat q poſt cōuerſionē eius in ſubſtantiā remanet impreſſio
qua cōuerſitur in partes membroꝝ. calidiores vel frigidiores
res ⁊c. vt ſupra declaratur. ¶ Vel aliter dicit ad primum
dubiū vt alias dixi. ¶ Notando q temperatiā humana habet
latitudinem. ⁊ q alia ē meſura qualitatum debita reſpecto
ex cibo alia ſanctico. Alia completa nutritiōe ⁊ alia an-
teq ſiat nutritio. ſemper enī ante digeſtiōes cibi aſſum-
pti debet corpus temperatū peruenire pſe ad illaz meſu-
raz qualitātū que corpori temperato cibato ē naturalis. ſed
frigidus in primo perducit vel aptus eſt citra illam perdu-
cere ⁊c. ¶ Et propter hoc dicitur cib⁹ temperatus cōſer-
uare ⁊ frigidus non.

Ad ſecundū dicit non eſſe intentionem hui.
qualitatem cibi medicinalis eſſe
absolute fortiorē ⁊c. ſed vult ipſam fortiorē exiſtere in impi-
mendo frigiditatem quam ſit membroꝝ caliditas potens
ad etuſ impreſſionem totaliter impediendam. ¶ Hoc autem
non arguit ipſam eſſe ſimpliciter ⁊ absolute fortiorē: qua-
liter autem maneat hec qualitas impreſſa a cibo medicina-
li quouſq compleatur aſſimilatio ⁊ coagulatō videbitur
in queſtione.

¶ Qui vero ſubſtantiā operans eſt forma ſui
ſpecifica agens ⁊ eſt illa qua ipſū eſt id quod
ē ⁊ nō qualitate ſui pter q corpori ſimile fiat:
aut fiat ei ſimile corpus.

¶ Nota vt supra forma specifica sumit tripliciter. Et secundum hanc triplicem acceptionem potest littera tripliciter exponi. primo per formam specificam intelligendo formam substantialem: vt sit sensus qd specifica forma. i. forma substantialis est ista forma qua illud taliter operans est illud quod est: qd forma est illa qd potest esse etc. **¶** Secundo dices. tunc operans a qualitate vt sic operat a forma: dicendum qd non iuxta communem modum loquendi medicorum: qui quoadmodum comprehendunt qualitate a qua puenit actio illa attribuit qualitate tanquam notiori. Dum autem comprehendunt quod operatur transmutari: qd esse transmutabile est passio materice: illa operatione dicitur esse a materia. Vbi autem neutrius horum apparet attribui forme substantiali. Et sic patet qd ista illa actio pueniens a forma fiat etiam ab illo occulto principio quod est forme instrumentum: nihilominus attribuitur hoc forme substantiali tanquam principaliori. vel dicendum vt supra illud esse verum: sed non dicitur agere a forma specifica ratione qua a qualitate agens. secundo exponi potest qd hec forma est illa qua agens est illud qd est. i. est taliter operans vel denominatus a tali operatione vt virtus magnetis attractiua est ista qua denominatur magnes attractiuus. Tercio potest exponi dicendo formam specificam capi large per quolibet principium occultum: qd tamen semper vel vt plurimum cum alijs occultis principijs concurrit etiam substantialis forma. ideo hanc actionem etiam forme attribuitur substantiali. **¶** Secundo non quod dicitur. et non qualitate: ad denotandum quod illud quod dicitur a forma specifica proprie operari: sed deducitur ab eo qualitas manifesta deducitur etiam puerio eius etc. adhuc aliquam ageret actionem vt magnetis ferreum attraheret. vel forte vult qd non agit qualitate manifesta aut puerio ratione qua agens a forma specifica.

¶ Cumque dico qualitate vnaz quattuor qualitates intelligi. Qualitate igitur sua operantis materia in ope ingressum non habet.

¶ Nota primo ex dictis Avicene. non omnem operationem a qualitate manifesta debere dici a qualitate: sed solum que a prima qualitate est huiusmodi dicitur: unde operatio ab odore sapore. et huiusmodi non dicitur dici a qualitate: put in proposito sumit qualitas. Nota etiam qd non habens qualitate manifestam secundum tamen illam transmutans operari dicitur a qualitate vt est lumen. Nota etiam non esse intentionem Avicene. materiam vel operationem a materia non habere ingressum in operante a qualitate aliquo modo: sed vult qd operans a qualitate. vt sic non est a materia operans vt supra etiam dictum est. Hoc ponit quidam. licet mihi videatur probabilius esse tenendum qd per has qualitates primas dat nobis intelligere secundas qualitates istas conualescentes vt saporem odorem et virtutes secundas et tertias vt maturatum resolutionum aperitum prouocatum: omnes enim iste qualitates sunt.

¶ Sua vero operans materia est illud cuius materia cum de substantia quam habebat alteratur alteratione quam in ea fecit virtus que est in corpore restaurat illud quod ex eo fuit dissolutum primo et accendit calorem innatum propterea qd in sanguine facit augmentum secundo. et est etiam cum operatur suis qualitatibus que remanent in ipso tertio.

¶ Primo nota qd ly primo et secundo non denotant ordinem secundum prius et posterius in tempore. prius. n. tempore conuertitur illud qd operatur a materia in sanguine et augmentat calorem naturalis qd restaurat: ly primo et secundo denotant ordinem intentionis: qd primo ex nutriende operante a materia intendit natura restorationem eius quod dissoluit. secundo augmentum caloris: tertio alterationem istam que sequitur si cibum fuerit medicinalis. vel possit etiam probabiliter dici qd ly primo et secundo denotant potius numerum operationum a materia. Nota qd accessio siue augmentum caloris naturalis est duplex. scilicet graduale et quantitatiuum vel extensiuum. **¶** Ad propositum hic loquitur de augmento quantitatiuo quod est augmentum corporis calidi: in gradu non fiat augmentum: sed forte quoadmodum diminutio. Non est. n. qd nutrimentum pure cibale aut etiam frigidum non fieret augmentum in gradu caloris: sed bene fieret augmentum quantitatiuum corporis calidi puta spiritus et sanguis. **¶** Ex his vt fundamētis solui possit dubia duo hic moueri solita. primo per ly primo et

secundo: qd prius sit spiritus et sanguis generatio quam restauratio. igitur etc. **¶** Secunda dubia: qd non videtur qd operans solum: a materia accendat calorem: qd tunc deberet dici cibum calidum operans a qualitate. **¶** Ad primam patet quid dicendum. **¶** Ad secundam sicut dicitur qd non omne per se augmentat calorem etc. dicitur operari a qualitate etc. sed solum gradualiter calorem augmentans qualiter non est in proposito. **¶** Et hoc etiam patet ridiculum fuisse quoddam dictum cuiusdam bononiensis qd dicit qd omne operans operatur a qualitate: qd omne tale vt sic accendit calorem innatum vt habet in se. patet. n. istud non clare intellexisse quod sit operari a qualitate: vt sequitur ex dictis etc.

¶ Et sua quidem operans substantia est illud quod formam sue speciei operatur quam acquisiuit post complexionem: quod cum eius simplicia se commiscuerunt et ex eis generata sunt res vna preparauit se ad recipiendum speciem et formam additam super illud quod habet simplicia. **¶** Hec ergo forma non est qualitates prius quas habet materia: neque est complexio que generat ex eis: sed est perfectio quam acquisiuit materia secundum aptitudinem que fuit ei acquisita ex complexione sicut in magnete virtus attractiua: et sicut natura cuiusque speciei vegetabilium et animalium. Illa quam habet post complexionem propter complexionis preparationem: et neque est de simplicibus complexionibus neque ipsamet complexio: qd non est caliditas: neque frigiditas: neque siccitas: neque humiditas neque simplices: neque commixte.

¶ Primo nota qd formam specificam acquiri post complexionem dupliciter potest habere intellectus. Primo quod tempore post et hoc non loquendo de complexione perfecta in perfecto esse. ista enim est dispositio sufficienter preparata ad specificam formam. ideo ipsa postea ponit specificam formam. Secundus intellectus esse potest aduent post. scilicet natura: qd aduentus forme specificae dependet ex aduentu complexionis sicut aduentus forme in materia dependet ex aduentu dispositionis preparantis materiam ad recipiendum formam: iste intellectus est verus. **¶** Secundo nota ista littera veritate habere potest siue per formam specificam intelligentiam formas substantialem etc. siue intelligamus quacunque occultam dispositionem qua mediante operari forma substantialis adueniente post operationem et in materia ab ipsa dependente.

¶ Sed et. verbi gratia. color aut odor: aut animus: aut alia forma de non perceptis sensu. **¶** Et istius forme que generat ex materia quoadmodum est perfectio passio alicuius cum hec forma est virtus passiva: et quoadmodum est eorum perfectio facere et non aliud et est cum hec forma est virtus agens et non aliud: sed cum est agens et non aliud: quoadmodum est eius actio in corpore hominis: et quando non. **¶** Et eius quidem forme que post complexionem puenit aliquando accidit vt sit perfectio passio ab alio cum fuerit hec forma virtus passiva. **¶** Et quoadmodum accidit vt sit perfectio eius in aliud actio. **¶** Et quoadmodum accidit vt sit hec forma virtus super operationem in aliud. et quoadmodum euenit vt sit hec forma adiuncta super operationem in aliud. Sed cum fuerit operatrix in alio: aliquando euenit vt sit eius operatio in corpore hominis aliquando non. **¶** Et si est virtus in corpore hominis agens: aliquando efficit operationem conuenientem corpori quoadmodum operatur non conuenientem. Tota autem operatio hec non puenit ex ei complexionem: imo ex eius forma specifica adueniente post complexionem. **¶** Et propter hoc vocamus huiusmodi operationes a tota substantia. scilicet forma specifica et non quali-

tate. s. nō aliqua quattuor: qualitatus: neq; eo qd est eaz cōmixtio. Cōueniens vero est sicut pconle operatio que destruit epilepsiaz. Nō conueniens autēz sicut virtus napelli que hominis corrumpit substantiam.

Exponitur tripliciter. primo ē velut odor: quantū ad eius inductionē. sicut enīz nō indicit color: aut odor: nisi prius refractis qualitatibus elemētoz: et inducta cōplexione mixti ita nec forma specifica. Ex quo pōt pcludi in simplicibus elemētis non esse formā specificā. put est principia occulte operatiua. Secunda expositio quo ad modū operādū: qz. s. operans a forma specifica sic agit in hoc qd nō in illud: sicut ēt color ita inuatur organū visus qd nō aliud. Tertia expositio est qd vult oēm dispositionē occulte operantē esse formā specificāz sive sit occulta sive manifesta. et sic inuuit qd color et odor sunt specificē forme pro quanto sunt dispōnes oculi te operātes. Ex quo pz aliquid formā esse substantiales: vt animaz aliquid accidentalē occultā vt virt^{us} magnetis a magnetē diffusa et aliquid manifestā vt color et odor.

Rediemus ergo nunc et dicimus: qd cū dici mus qd res que comedit: aut qua sit inunctio est calida aut frigida. volum^{us} dicere qd sic in potētia et nō in effectu. et volum^{us} dicere qd in potētia plus calida qd corpora nra: aut plus frigida qd corpora nostra. Et cū hanc potētia dicimus: volum^{us} dicere virtutē consideratāz per operationē caloris quā nostra corpora in ea efficiūt: quoniam cū eius portio a calore inuato qd est in nobis patiet. accidet in ea tunc illud in effectu. Est etiā cū hanc potētiaz dicimus et volumus rem alias dicere. Et est vt sit potētia cum intentiōe bonitatis aptitudinis. sicut cū dicimus qd sulfur est calidū in potētia. Et est cū dicimus qd res ē calida aut frigida et attēdimus illud qd in eius complexione ex quattuor elemētis primis est magis superas. et non cōsideramus opationē quāz in nostris efficit corporib^{us}. Et est etiā cū de medicina dicimus qd est in potētia sic cū fuerit eius potētia in intentiōe habitus sicut potētia scribe qiam dimisit scribēdi opationē. et tū hz in scribēdo potētia: quēdam modū dicimus qd napellus i potētia est corūpēs. Inter hoc vero et primā existit differētia: qd prima nisi postqz corpus cōuersiōe manifesta ea cōuertit nō exiunt ad effectū. Istud autē aut operat ipsamet obuiatione sicut venenū vipaz: aut per quālibet cōuersionem in sui qualitate sicut napellus. Et inter potētias quidez primas et inter potētiam primā quā nominamus ē aliqua potētia media que est sicut potētia medicinarum venenosarum.

Nota hic Anī. facit mentionē de vnguentis. eadē enīz est ratio: et vni p aliud pōt itelligi. Nota etiā qd per nō esse tale in effectu intelligit nō esse tale in actu per effectū actus intelligendo in proposito. Secūdo nota eoz que corpori nostro approximat illud iterant quedā sic sunt humani corporis alteratiua qd nō aliorum: quedā vero omniū indifferenter alteratiua. Exemplū primi: vt piper. Exemplū secundū: vt ignis et aqua. Prima ergo sunt in potētia talia et secūda sunt talia in actu. de primis ergo intelligitur et continas sermo precedens. Tercio nota qd aliquid dicitur calidū vel frigidū in actu et aliquid in potētia. et declaratur vtrūqz vt supra. Quarto nota vt hic colligit nō dicitur res calida aut frigida absolute vt medicina: sed respectu nostri corporis vt medicina calida que est apta calefacere cor^{pus}

pue nostrum et frigida infrigidare. et sic de alijs: sine dicatur medicina calida que est apta calefacere hominem tepera tum sive respectu hominis absolute. Quinto nota et littera quattuor: principales modos quib^{us} aliqd in potētia dicitur. primus est quo aliqd dicitur in potētia actiua. s. ad impmēdū grā exempli in corpus nostrū. nō tamē sufficit impmēre nisi fuerit a corpore nostro prius notabiliter passus et alteratus: vt piper camomilla etc. Secūdo est quo aliqd dicitur in potētia passiua: qz. s. est in corpore nostro faciliter inflamabile aut etiā a quocūqz alio: sicut sulfur dicitur calidū: qd facile inflamabile, stupā etiā et lignū bene sicci dicuntur in potētia calida etc. Tercio dicitur aliquid in potētia: qd potētis sine aliqua alia eius permutatiōe a calore nostro i nos imprimere: sicut venenū serpentis. Quarto dicitur aliquid in potētia modo medio inter primū et tertiu^m: qd aliqua indiget permutatiōe: sed nō diuturna et notabili sicut medicine venenose. et tangit etiā hic modus quo dicitur aliquid calidū aut frigidū. s. predominas et nō solū respectu nostri corporis sicut omne illud in quo dominat elemēta calida dicim^{us} calidū. Et in quo frigida. et sic de alijs. Quinto nota qd ex dictis. terro cōplexioni colligere possumus hanc distinctionē qd operantiū in nostra corpore quēdam trāsmutat siue agūt et non patiunt vt aliqua a sola forma specifica operantia vt venena pura viperaz. quedā cōtra vt a sola materia operatiua: quedā medio modo vt medicine cibi medicinales et medicine cibales. et ista aut vincuntur a corpore aut vincūt. si vincūt sunt medicine venenose. si vincunt aut recipiunt formā mēbroz: vel partū nostri corporis. et sic sunt cibi medicinales aut non cōuertunt in partes nostri corporis: et sic sunt medicine pure nō venenose.

Præterea dicimus qd medicinarū gradus iam quattuor positi sunt.

Primo nota qd gradus sumit dupliciter. primo p qualibz parte latitudinis qualitatis qd alia intensior vel remissior existit: sic p multis latitudinis qlibz pars intensiua ē gradus. et sic infiniti sunt gradus eiusdē latitudinis non cōmunicantes: et sic nō sumit gradus improprio: s. taliter sumit a philosopho naturali. Secundo modo sumit gradus p certa et determinata mensura qualitatis vel excessu vitia vel citra tepera mentis: et sic sumit a medicis quicquid desertitur. Gradus ē excessus qualitatis supra tepera mentis: aut sensibilibz leditur operatione eius in corpore: vel quo corpus extra tepera mentis sui latitudinē positi occulte distat et insensibiliter leditur aut sensibilibz distat et insensibiliter ledit: aut sensibilibz leditur et sensibilibz remouet aut corūpif. Per hoc qd dicitur excessus tangitur genus. Per hoc autē qd dicitur qualitas daf intelligi solis qualitatibus inxta mentē medicoz. ppe gradus attribut. Per hoc autē qd dicitur limitatus etc. daf intelligi nō quālibz intensiua parte latitudinis fore gradū: sed oportet ipsam esse limitate mēsure. Per ly autē ex operatione etc. daf intelligi illud respectu cuius limitat gradus: sed per ly insensibiliter etc. tangitur primus gradus. Per istum. n. corpus insensibiliter distat et insensibiliter ledit. postea tangit secundus et tertius et quartus vt pz. Secundo nota et dicitur in diffinitōe colligi causam verificantē litteram. s. fore quattuor gradus. per omnē enim excessum a medicis consideratū aut considerabile aut corpus insensibiliter remouetur a tepera to aut sensibilibz: si primū. sic est gradus primus. si secundū aut per istum sensibilibz leditur aut insensibiliter. Stat. n. aliqd fore a temperato sensibilibz remotū qd tamē non ē respectu tepera ti sensibilibz lesus in suis opationib^{us}: vt pz in exercitatio. Si primū: sic est secundus gradus. Si secundū: aut mortificat aut nō. si nō est tertius gradus. si sic ē quartus gradus. sic ergo ppe sunt quattuor: qualitatis gradus. pmo quo insensibilis ledit corp^{us} et insensibilis distat: scdus quo remouet sensibilibz et insensibilis ledit tertū qd sensibilibz distat et sensibilibz ledit quart^{us} quo extremaliter distat et mortificat. Et sic possum^{us} in medicina solutiua imaginari primū gradū valde debili solutiua: vt cassia māna etc. secūdu est fortius solutiua et nō leditū: vt reubarbaz. tertius ē adhuc fortius solutiua et leditū: vt turbit. quartus est vltimate solutiua et leditū: vt scamonea et mezercon. Ex his sumitur necessitas in medicina quattuor gradus distinctionē. Tot enim sunt quot modis cōuenit corpus a tepera

mento remoueri z illi sunt quatuor. Ex quo sequit in discer-
sijs per se in medicinis vero gradus p attributionē esse rep-
tos. C. Tercio nota cū dicimus quatuor fore gradus itelli-
gi dz nō cōciantes. Cū. n. glibet habeat tres mansiones cō-
municātes possunt esse plures. Dixit etiā iam positi ad ostē-
dendū hanc distinctionē graduz non fuisse totaliter neces-
sariam: sed potius cōiecturatiuā. Non. n. repugnasset ipsos
aliter distinguere vt pz intuiti.

C Et gradus quidē primus ē illud qd cūz co-
meditur z bibit z quo fit innectio efficit i cor-
pore sua qualitate operationē non perceptā.
sicut cū calefacit: aut infrigidat. z nō percipit
neqz sentit calor aut frigiditas nisi postqz rci-
terati fuerit z multū factū fuerit.

C Primo nota notāter hunc gradū dici primū qz. s. in pda-
ctione alios antecedit. Procedēdo. n. a tēperamēto ad gra-
dum mortificantes prius acqrit dispositio insensibiliter vi-
stans. Scōbo sensibilibiter z insensibiliter ledēs. z sic deiceps.
Notāter etiā dictū est sua qualitate per qualitātē suā quali-
tate sibi naturalē intelligēdo. lz. n. aliqua medicina qualita-
te accidentali calefaceret corpus vrendo vt camomilla vsta
vel inflamata: nō tñ dicere debemus ipsaz nō fore talem in
gradu pmo vt statio pz. C. Secūdo nota nō esse intentiōem
Ani. caliditatē primi gradus nullo modo fore tactu pcepti-
bilē. cū. n. tēperatā sit tactu pceptibilis z bec sit infusio il-
la: sequit zc. Sed est intellectus Ani. qz nō cōciscit esse oīa
tēperatā per tactū: sed requirit rōnis longus discursus.
vbi gra. Exhibeo for. tēperato camomillā debita dosi bec
calefacit for. z ita istā caliditatē tactu percipio: sed nō per ta-
ctū indicat statim ipsaz fore distēperatā: sed requirit longus
rōnis discursus vt qz paulatim oīa pōndere signa vrine z pul-
sus zc. C. Tercio nota ex littera Ani. cōprehendi qz cū dici-
mus medicinā aliquā in gradu talē opz itelligi i debita dosi
z appropinuatōe vnica. vbi. n. doses multuz augent: aut vi-
ces appropinuatōis multiplicarent multuz in numero istud
nō teneret. medicīne. n. calide in primo sepius appropinuate
pfit calefacere in tertio z i quarto gradu. hoc aut dupliciter
imaginari possumus. primo ponendo qz medicina calida in
primo nō est pēse ad vnā mēsurā caloris reducibilis: hāc
varias mēsuras scōm qz calitas ad actū reducēs ipsaz ē ma-
ioris vl minoris intensiōis z hoc ē ponere ipsaz in gradu re-
spectu hoīs absolute. posito ergo qz caliditas tēperati sit vt
quattuor: medicina calida in primo sibi exhibita induceret
gradū caloris vt vñs: z ita fieret bec caliditas vt gñque. Si
tamē bec medicina fuisset exhibita calido in pmo calefecit-
set cū in pmo gradu sine p vñs gradum. z sic eius caliditas
facta fuisset vt vñs. si autē scōba vice appropinuatē tēpera-
to inueniēs ipm taliter dispositū vt calefiat qualiter est co-
lericus in pmo itēz calefaciet ipm in primo respectu dispo-
sitiōis tunc in ipso existit. Doc autē est calefacere in secūdo
respectu pēsentis tēperamenti. id zc. Et sic psequenter
dicendū foret de calefactione in tertio gradu. C. Secūdus
autē modus imaginādi ē ponēdo medicinā in pmo calidam
vnus certe mēsurā caloris precipue esse pductiūā. s. calidi-
tatis primi gradus respectu tēperamēti lz p accidēs contin-
gere possit qz replicata appropinuatōe intēius agat. modus
autē est imaginādo in corpore humano fore ela formatr vel
saltē virtualiter cōtraria. z qz per appropinuatōē medicīe
calide in pmo homini calido in pmo lz per senō pducatur po-
situa caliditas: per illā tamē fit qz forti⁹ excedit reuma qua
elemēta frigida resistit calidis. z per cōsequēs elemēta cali-
da vel eoz virtutes pfit reducere subm ad graduz caloris
intēsiōē: scōm quē modū etiā pcludi posset de tēperata.
Ad qd etiā pcurrit qz medicina calida i pmo impedit refri-
geriū cordis z spūs qd dz facere aer attractus cib⁹ z potus
z humores frigidi: vnde facile calefit cor z spūs z totus cor-
pus pñter. hoc autē experimēto sic pz: videntur. n. qz per so-
lam ipūs resolutōēz corpus humanū intēse possitue infrigi-
dāz cuius nō posset assignari debita causa nisi causa iam di-
cta. Ex qbus iā pz qz dū dicimus qz medicina calida in p-
mo calefacit corp⁹ insensibiliter z insensibilis ledit dz itel-
ligi ipā appropinuatā corp⁹ naturali disposito: corp⁹. n.
non naturaliter disposito: sed iam p aliquā medicinā calefa-

cto appropinuatā posset in corpore sensibilem causare lesio-
nem zc. C. Alij hic imaginant alr dicētes qz medicina cala-
in primo non inducit in corpore caliditatez quarti gradus
quāritūqz reiterata: sed bene effectū psequētes quartū gra-
dum. Pōt. n. ipām z virtutē multotiens appropinuatā resol-
uere vt illa quē ē quartū gradus.

Primum dubiū. non videt esse intelligendūz me-
dicinā talē in primo que in debita dosi
z vnica appropinuatōe inducit caliditatē primi gradus. Po-
natur. n. medicinā calidam pma mansionē primi gradus ap-
propinuatā esse in debita dosi forti tēperato in extremo tem-
peratē remissius calido. Et arguit sic. Medicina taliter ap-
propinuatā for. si for. eēt in medio tēperatē pmutare ipz ad
pma mansionē primi: sed iā for. remissius calefit ab illa me-
dicina qz tñ calefieret ab eadem: ergo for. ab ea citra pma
mansionē primi gradus calefiat. z per pñs in vnica appropi-
uatōe zc. non inducet caliditatē pmi.

Secundum dubiū. videtur qz pñus non alte-
ret insensibiliter: qz iā nulla vide-
retur differētia inter alterationē quā facit medicina tēpera-
ta: z alteratōēz primi gradus. ponatur. n. for. cē tēperatū
in extremo tēperatē calidiōi. z sic pz qz siue appropinuat
medicinā calidā in pmo siue tēperatā extra tēperantā pmu-
tabit. Cū. n. medicina tēperata habeat corp⁹ pmutare aliqua-
lier z iā illud sit in extremo: sequit zc.

Ad primum posset dici pmo qz medicina for. ap-
propinuatā calefaceret ipz in pmo:
tardius tñ qz si fuisset in medio tēperatē: z qualiter cūqz z
in quocūqz situ tēperantie fuerit aliqz corpus sibi appropi-
matā nō inducit nisi calozē primi in prima mansiōe oīno cō-
simile in vno sicut in alio. Solū aut differit secundū citius
z tardius nisi fuerit impediēs. Neqz ergo minor assumpta
in argumēto. C. Secūdo pbabiliter posset dici qz sicut tem-
peramētū bz latitudinē ita prima mansiō zc. Et qz omne
corpus tēperatū calefaciet in primo in diuersis tñ sitibus
primi gradus z prime mansiōis. C. Posset etiā pbabiliter
dici qz nō calefaciet ipm in primo vel qz illud nō ē possibile
nisi in maiori dosi dare: h de hoc alibi.

Ad secundūz dicit qz medicīne mere tēperate
est solum cōseruare z non positi-
ue alterare: z hoc p se: lz per accidēs possit oppositi⁹ pinge-
re. vel dicitur qz cōtingit vt permutez illud: sed nō aliqz
tēperamētū naturale: sed ad huc requirit discursus rōnis
in pmo pmutare. plura alia hic addēda forent.

C Et gradus secundus ē vt sit opatio fortior
ista: sed tamē nō puenitur ad impediēdū ope-
rationes manifestes: neqz cursuz eaz naturalē
mutat nisi p accidēs aut cūz multotiens ad-
uenit z est multum.

C Primo notandū ex dictis Auicēne differentiaz inter ope-
ationē medicīne calide in pmo z calide in secūdo zc. z etiam
conueniētā. Conueniūt nāqz in hoc: qz neutra ipsaz efficit
egritudinē siue sensibilibiter ledit. Differunt autē: qz per quali-
tatez posita a pmo gradu nō statim pēpif corp⁹ fore extra
tēperamētū naturale: sed adhuc requirit discursus rōnis
vt supra dictū est p medicinā tamē talē in scōbo cōuenienter
appropinuatā ipmitur qualitas qua pmo occurru gñ iud-
cari fore corpus remoti⁹ a tēperatā naturali. C. Ex isto
primo sequit hāc pñam nō valere. For. ē a tēperamēto sen-
sibiliter distās ergo ē eger. stat. n. aliqz fore a tēperamēto
quo ad mēsurā suāz qualitātis sensibilibiter remoti⁹: nō tamē
sensibilr lesus. C. Sequit scōbo medicinā primi gradus cor-
pus ad primā partē neutralitatis decidētē pmutare: talem
vō in scōbo pmutare ad extremā neutralitatis: z vtrazqz facit
corpus neutrum lz vna intensius z altera remissius. C. Se-
quit vltterius omne medicinā distēperatāz extra latitudi-
nem corpus pmutare. C. Secūdo principaliter nota opera-
tionē a medicina distēpata multipliciter ledi posse. s. corru-
pte ablate z diminute. Quis sit glibet istoz modoz lesiōis
satis pz. C. Ad ppositū istos tres tetigit Ani. in ista dicēte
medicinā talē in scōbo non sensibilibiter impedire siue manife-
ste hoc ē diminute lz zere: sed cū opatio corrūpit aut totalē
auferit tunc dicit pmutari extra cursuz naturalē vel cursum

naturalem eius esse mutati. Cum ergo medicina talis in secundo nec sensibiliter diminuat nec auferat nec corumpat operatione: sequitur. **T**ertio nota ex dictis. A. contingit medicinas talem in secundo corpus sensibiliter ledere aut inducere effectus gradus tertij vel quarti propter tria. Primo per accidens siue per qualitate accidentali et acquisita sicut olei feruere. Secundo propter multiplicem approximationem. Tertio propter quantitate eius duz igitur dicimus aliquam medicinam talem in secundo intelligi in certa dosi et approximatione vnicui sicut supra de tali in primo dictum est.

Et tertius quidem gradus est ut ex operatione eius essentialiter pueniat impedimentum manifestum: sed nondum tamen preuenit ad mortificandum et corrumpendum.

Primo nota hoc quod dictum est. Iam medicina tali in tertio preuenire manifestum nocuentis et debet intelligi ipsa apta proxima corpori naturaliter se habenti. ipsa. n. egrotanti apta proxima potest esse sanativa et lesionis operationum remota: ut patet intelligenti. **S**ecundo nota notanter dictum esse essentialiter ad differentiam nocuentis a medicina accidentali per puenientiam ut supra dictum est.

Et quartus est gradus ut illud ad mortificandum perueniat et corrumpendum. et hec quidem est proprietas medicinarum venenosarum: hoc est illud quod existit per qualitate. Cum tota vero sui substantia mortificans est venenum.

Primo nota per medicinam venenosam duo intelligere possumus. Primo medicinam operantem a qualitate et cum hoc a forma specifica corpus humanum apta corrumpere: que pro quanto est agens a qualitate dicitur medicina: per quanto est a forma specifica corrumpit dicitur venenosa: ut napellus. Secundo per medicinam venenosam intelligere possumus quolibet medicinam aptam inconvienti dosi et corpus corrumpere siue sola qualitate: ut opium et euforbium seu quomodolibet aliter. Dicitur. n. venenosa: quia sicut venens est corpus: ut ita et medicine illius. **S**ecundo nota hic per venens absolute platium intelligi debet illud quod a tota substantia operans est interficiens sicut napellus.

Dicimus autem de novo quod totum illud quod corpori aduenit quod est ex eis inter que currit agere et pati. aut mutat a corpore et non mutat ipsum. aut mutat a corpore et mutat ipsum. aut non mutat a corpore et mutat ipsum.

Primo nota per omne illud quod aduenit corpori in proposito intelligere debemus comestum bibitum et exterius applicatum: ut supra dictum est: et magis proprie verificetur de bibitis et comestis. **S**ecundo nota notanter esse dictum. Et ex eis inter que currit et ad differentiam actualiter in forma et gradu corpori similia eidem occurrentia. Talia. n. nec immutatur nec imitantur ut patet: quia inter ista non currit agere et pati et.

Tertio nota secundum quod non esse intentionem. Alii. autem quid esse mutatum a corpore quod nullo modo mutet corpus cum omne agens in agendo repatiatur: sed vult quod non mutet mutatione de qua sit curandum ut patet infra. **E**x hoc tollitur apprensus contradictio hic interdicta Avicene. Dicit enim eorum inter que currit agere et pati quoddam est quod mutat et non mutat. Si enim non mutat non agit: ergo non currit inter ista agere et pati. Soluitur primo quod mutat et agit non mutatione de qua sit curandum: quia ab illa statim facta conversione corpus releuatur. secundo inter que currit et ci. quoz vnus agit et alter patitur. et hec ite est bona epoposito.

Quod vero mutatur a corpore et non mutat corpus mutatione de qua sit curandum: aut conuertitur in similitudinem corporis: aut non conuertitur. Illud autem quod in eius conuertitur similitudinem nutrimentum est absolute. Et illud quod non in eius conuertitur similitudinem est medicina temperata.

Primo nota notanter dictum esse mutationem de qua sit curandum

randum ad denotandum tam a cibo quam a medicina aliqua in corpore fieri permutationem. **S**ecundo nota differentias ex dictis. Alii. inter medicinam temperatam et cibum temperatum et convenientiam. Conueniunt enim: quia neutrum corpus notabili permutatione permuat. Differunt autem: quia cibus est aptus facilliter et per paucas transmutationes corpori assimilari et conueniunt in substantiam suam: medicina autem temperata non.

Et nota quod cibus temperatus hic appellatur nutritus absolute: quia sic nutritus est quod non medicina vel medicinale. quid autem per medicinale nutritus sit intelligendum supra declaratum est. **T**ertio nota medicinam temperatam posse esse duplicem. factualiter talem et potentialiter talem. **E**xempla patent. hic autem est sermo de potentialiter tali. nouus est enim quod actualiter talis omnino similis existens corpori nostro non necessario mutat aut mutat. et per tale temperatam medicinam intelligere debemus rem que ingrediens corpus nostrum ad actum reducta apta est non transmutari in substantiam nostri corporis: sed totius nostri corporis completionem et temperamentum conservare. Sed diceres tu. membra nostri corporis sunt completionum valde diuersarum quo modo ergo ab eadem medicina possunt omnia membrorum completiones et temperamenta conservari: quicquid enim est conservatum vnus contrarius est corruptum alterius. Ad hoc sufficienter dictum est prima primi capiti de completionibus: et ad illud lo cum recurrit et vide.

Quod vero a corpore mutatur et ipsum mutatur non est possibile quin aut si cum mutatur a corpore mutat corpus: et post corpus mutet ipsum ad vltimum et destruat eum mutatione: aut non sit ita: sed ipsum mutet corpus ad vltimum et destruat ipsum. **E**t prima quidem diuisio aut conuertitur in similitudinem corporis: aut non conuertitur in similitudinem corporis. Si in corporis conuertitur similitudinem: erit medicinale nutrimentum: et si in corporis non conuertitur similitudinem erit medicina absolute. Secunda autem diuisio erit medicina venenosa.

Primo nota quod per medicinam absolute intelligere debemus illud quod ingrediens corpus nostrum aptum est sui qualitate alterare vel conservare: et cuius hoc non facilliter in corporis substantia conuenit et secundum hoc differt medicina absolute a cibo medicinali et etiam a medicina cibali. vtriusque. n. istorum corpus alteret et permuat: aptum tamen est facilliter et per paucas transmutationes in corporis substantia conuenit sicut de lactica et de alio supra dictum est. **S**ecundo nota iuxta communem modum loquendi medicorum differentias esse inter medicinam absolute et medicinam venenosam. Dicitur enim medicina absolute quod dicta est. Dicit autem venenosa cui competit non agere in corpus nisi post reductionem eius ad actum. et hec non est apta facilliter et in substantia nostri corporis conuenit: sed ad nostri corporis corruptionem naturaliter inclinatur sicut opium et iusquamus. **T**ertio nota penes medicos istos reperiri terminos cibis absolute. medicine. absolute. cibis medicinalis. medicina cibalis. omnia declarata sunt propter istum terminum medicina cibalis que est illud quod ingrediens et aptum est facilliter corpus nutrire: magis tamen est corporis alteratiuum quam nutritiuum et notabile. unde ita in medicina quam in cibo medicinali est virtus operandi a materia et a qualitate: sed in cibo medicinali potentia operandi a materia exercendi potentia operandi a qualitate propter quod dicitur cibum medicinalis: eo quod a predominanti sit denominatione. **C**ontra vero est de medicina cibali: quod operatio a qualitate excedit operationem a materia: propter quod appellatur medicina cibalis ut dictum est.

Illud vero quod a corpore nullo modo mutatur et ipsum mutat est venens absolute.

Primo nota differentiam inter venens absolute et medicinam venenosam. dicitur. n. medicina venenosa corporis corruptionem et non operatiua a qualitate nisi post notabile eius in corpore permutationem sicut euforbium et huiusmodi. venens

autem dicitur illud quod ante notabilem eius in forma sua permutacione est operatiuū in corpore nostro a sua substantia hanc hoc cōtingat ipm a qualitate operari. Et isto se quitur qd nō repugnat eandē rem simul dici venenā z medicinā venenosam: v. napellus dicit venenū p quāto sui substantia operatiuū est z corruptiuū, dicitur autē medicina venenosa secundū qd operatiuū a qualitate post notabile eius in corpore permutacionem.

Dubium primū circa dicta, videt qd diuisio superioris posita in cibis absolute etc. nō sit sufficientis: qd daf aliqd qd ingreditur corpus nostrū operatur a qualitate z materia. z tñ illud nec est medicina cibalis nec cibua medicinalis, igit etc. p3 pñā. z pbat assumptū: qd possibile est aliquod ingreditur etc. fori operari a qualitate qd a materia: z cōtra, ergo possibile ē aliquid equaliter fore a qualitate sicut a materia operatiuū: sed tale nec erit cibua medicinalis nec medicina cibalis, igit etc.

Secundum dubiū contra descriptionē cibū medicinalis dī. cibum medicinalem esse istū qui transmutabilis ē z cuius hoc notabiliter permutat. Cōtra, cuiusqz compossibile est vtrūqz extremorum eisdē est mediū cōpossibile: sed operatiū a materia compossibile est calefactio z compossibilis est frige factio: ergo cūcō cōpossibilis est cōseruatio: sicut medicine temperate, z per cōsequens erit possibile reperiri cibū medicinalē a qualitate operantē sicut temperata medicina. Plurē est autē temperatam medicinā sua qualitate non permutare notabiliter corpus nostrū, ergo etc.

Ad primum istoz dicit qd quādoqz isti termini cibū medicinalis z medicina cibalis sumūt tanqz sinonimi p eo qd simul a qualitate operantur z a materia sine equaliter sine inequaliter. z isto modo accipiendo p3 solutio. Quādoqz autē differenter loquuntur auctores: tunc concedit nō esse repugnātes esse aliquid qd non est denominādū medicina cibalis nec cibū medicinalis: qd tamē id raro z difficulter ē reperibile. ideo de talibz auctores nō fecerūt spālem mentionē, vel forte dederunt illud intelligere p extrema. Cognitis, n. extremis facile cōprehendit mediū. Et si qdā quali noie illud denotabif, dicit illi nō fore nomē impositū: h notia sunt ad placitū.

Ad secundū probabiliter etiā dicitur concedendo aliquē cibū medicinalē posse esse temperatū z qualitate sua pure cōseruantem recte sicut pbat argumentū: qd tñ huiusmodi cibū raro est inuenibilis: qd etiā eius operatiū in corpore non distinguit nec ex primō nec ratioe distingui pōt contra operationē puenientem a cibo pure cibali: dō de hoc nō se impedit mediū z vocat p: cūcō istū cibū medicinalē qui cum hoc qd transmutatur a corpore corpus aliquāliter a suo temperamēto notabiliter pmutat. Et ista respōsione teneri possunt probabilis istc plones. Prima, non quilibet cibū medicinalis ē aptus connenēter appropinquatus corpus notabiliter permutare. Secūda, nō quilibet cibū medicinalis ē respectu nostri corporis ponendus talis in gradu. p3: qd aliquis talis ē mere temperatus. Tercia conclusio. Nō quilibet opatio cibi medicinalis est calefacere vī infirigidare etc. vī medicinalis est: sed aliqua est pura cōseruatio. Et infinita alia penes hunc intellectum forēt concedenda que gratia breuitatis omittuntur. Quarta conclusio. Non quilibet cibū temperatus est mere cibalis etc. Omnia ista patent intuitu.

Cum autē nos dicimus qd a corpore nostro non mutatur nolumus dicere qd non calefiat in corpore per opationē innati caloris in ipso: immo plurimū venenoz non operatur in corpore nisi calefiat per operationē caloris innati qui est in ipso. Sed volumus dicere qd non mutatur ī sui forma naturali: immo nec cessat ab eo operatōe eius virtute z forma manētibus donec corpus corrumptat.

Primo nota hāc istam duplicē posse habere intellectum. Primus vī verba sonāt per quē inuult differētia inter me-

dicinam venenosam z medicinā absolute ex vna parte z venenum absolute ex alia. nāz tam medicina absolute qd medicina venenosa semper vel vī plurimū in corpore nostro taliter a calore patitur z alteratur qd suā tandē amittit formā substantiāle z naturā hanc quādoqz interficiat remanente a medicina venenosa impressiōe mala que tandē corpus corrumpt. Cōtra vero venenū interficit nisi sit phibens manente eius forma substantiāli z natura z forma specifica non perditis per transmutationē quā in eo fecit calor noster. Nō luit ergo dicere Aliqd. venenum nullo mō aliquā recipere transmutatōes: qd plura venenoz vī operent op3 vī plius calefiat: h voluit qd nō reciperet transmutationē iam dictā. Tota autē causa huius diuersitatis puenit ppter venenū absolute fore magis resistēs actioni caloris z transmutatōi ab eo qd medicinā. Et ideo ī corporibus venenatis pluries post mortē reperitur venenū non substantiāliter transmutatum. Et quibz concludi pōt inter entia naturalia non solum esse cōtrarietate vel repugnātiā ex parte qualitātū manifestaz cōtrariāz vī calidi z frigidi etc. immo etiaz ratione occultaz ppteratū quibz huiusmodi sibi inuicē sunt repugnātiā z quibus mediātibus forma vnus ē corruptiua forme alterius. Sicut venenū serpētis taliter cōtrariat spiritū z formē spiritus qd hanc per qualitates suas pmas nō vinceret qualitates spiritus alterādo tñ mala qualitate occulta pōt spiritus formāz corrūpere. Date: vltimus ad esse forme substantiālis in materia nō solus luare z preparare qualitates manifestas: sed etiā occultas. Et ex quo sequit vltimus qd non iniquatqz materia sunt similes pportiones qualitātū primariū ibi sunt forme substantiales similes necessario. Et plura alia ex his inferri possunt. Secūdas modus exponendi istam est vī Ali. velit ponere dīam inter reductionē venenā ad actū z medicinē absolute z adhuc venenose calidi de hanc. neutrum ipsoz agere possit vī plurimū nisi calefiat medicina tñ calide a corpore recipiūt partialē principū sue actiōis. venenū autē non recipit principū quo effectiue aliteret: sed sua forma specifica z occulta ppteratē agit corrumpendo. Et ex quo sequit primo taliter ad actū reduci venenā qualiter medicine frigide iuxta opinionē Hali. Seg tur secūdo qd plurime medicine venenose vī venenose sunt taliter operant qualiter venenū. Inquāti tamē medicine cōcedi possunt a calore principū actiōis recipere. Secūdo ppteratē nota qd notāter dictū est plurima venenoz nō aut omnia. quedam enīz sunt actualiter talia vī serpētis z alioz venenosoz plurime saluē. quedaz autē venenosa sunt solum potencialiter talia sicut plantaz mineralū z huiusmodi. Notum ē prima venena nō indigere pcealefactōe vī suos impūmāt effectus: reliqua vero sic. ppter qd notāter dixit plurima venenoz. Tercio nota nō esse intentionem Alien. venenū ingreditur corpus nostrū nunqz corūptū ppteratē. n. venenū in modica q̄titate sumptū nō solū corrumpt: sed etiā corpus quādoqz nutrire vī colligi pōt ex terra quartū. nunqz tñ venenū in debita dosi sumptū z remoto impedimēto qd cōtingere pōt vī a medicina z yrricali aut aliunde corūperet a corpore nostro.

Et est quidem cum eius natura est calida z adiuuat tunc suaz proprietatē natura eius ad resoluendum spiritū sicut venenum viperaz z napelli. Et est cum natura eius est frigida z adiuuat suā proprietatem natura eius ad congelandū spiritū z debilitandū sicut venenūz scorpionis z iusquiami.

Primo nota qd veneno existēte calido ppter partes reica lide citius z facilius ad cor moueri iuuat venenū in operatione sua. primo propter causam dictā: qd magis poterit ad principale membrū puta cor moueri. secundo qd ppter caliditatem eius iuuat spiritū resolutio z auget quare spūs paucificat z facilius vincitur a veneno. tercio qd rarefit spiritū quare fit passibilior a veneno z aperit vias vnde citius currit ad cor: z plures alie cāc possunt adduci. Secundo nota qd veneno existēte frigido a frigiditate iuuat mortificationē. Spiritū. n. congelando mortificat: vnde facilius a veneno vincitur vī tactum est: sicut cōuenit de veneno scorpionis. Et hoc tanqz fundamēto solui pōt questio quarta

cano. Qui. fen. sexta capitulo secundo. f. qd citius interficit. An veneni calidi an frigidi. dicitur qd calidus ppter multa. primo qd facilius penetrat ad principalia membra. secundo qd ipis est passibilior a calido mortificat qd a frigido et minus resistit sue acti ceteris parib⁹ quāvis frigiditas sit nature disconuenientior qd caliditas. et dixi notanter ceteris paribus: qd vbi ex parte forme specificæ actius forte veneni frigidum nō op⁹ v⁹ esse qd dicitur est. ¶ Patet secundo canis quare venenum animalius citius vt plurimum operatur qd plantarū. Operatur. n. absq⁹ hoc qd ad actus oporteat reduci cum sint actu talia. ecōtra vero venena potētia plantarum. Dixi aut vt plurimum propter venenum rabidi canis vt patet experimēto. ¶ Patet vltimus qd ceteris paribus facilius a veneno interficitur corpora calida qd frigida: et magis in eis venenum qd in frigidis resoluatur. ¶ D³ vltima quare veneni frigidum plus nocet corporibus calidis qd frigidis: qd citius penetrat et magis attrahit a venis: vt patet de turdo. ¶ Patet etiā quare famelicis fortius obest veneni qd repleto: qd i eo sunt meatus grossiores: ad quod concurrunt etiā qd veneni cibo permixti obtundit in actiōe sua. ¶ Patet vlti⁹ qd dormienti fortius obest venenus qd vigilanti. ¶ Et quo p³ canon observāmus. f. vniuersaliter corpora venenata a somno esse prohibēda. et infinita quasi alia patere possunt intelligenti.

Sed circa hec dicta quedā vidētur dubia.

Primum videt qd non a sola forma specificā sit aptū aliquod veneni interficere: qd nō sit corruptio nec generatio substantialis nisi mediante alteratione pueniente a qualitatibus primis sicut caliditate frigiditate et colligit in libro de gēatōe: et quarto methæororum. iō 7c. cuius tñ oppositū asserbatur.

Secundum dubiū. videtur qd veneni serpentum nō sit calidū. serpentes. n. nō sunt calidi. igitur 7c. p³ p³ia. et assumptū: cum in hyeme maneant et in autūno sepulti. simil⁹ qd apparet corpus ex mortui plurimū venenosū serpentū subito stupefieri vt colligit pōt sexta fen. quarti de morfu aspidis et de morfu salamadræ.

Tertium dubiū. si veneni scorpionis est frigidū quo mō oleū scorpionis cōfert punctu re scorpionis. ¶ Itē si scorpio ē aial frigidū qdō dñis scorpionis frangit lapidem et aperit vine vias.

Quartus dubiū. si veneni frigidū ideo tard⁹ nocet: qd tardius reducit ad actum: scilicet quā qd quanto insipitamus et opū datur in maiori quātitate tanto tardius efficit nocumentum secundū qd tardius reducit ad actum.

Quintum dubiū. datur venenus absolute qd est calefactum et cōsimiliter infrigidatum. ideo et mediū. f. corporis cōseruatum. et cōsequētia: qd cuiusq⁹ non repugnat vtrūq⁹ extremorū eidem non videtur mediū repugnare.

Sextum dubiū. si has occultas p³ietates forma sequit i materia. f. ipsi corruptio corū: p³itur forma. p³is est falsus: vt p³ de arboze per sap⁹ i de accidenti caplo pmo: et de puella tercio de simplici medichna: distinctiōe quarta: capitulo pmo: et sexta quarti: caplo secundo: et qnto colligit capitulo tercio.

Septimum dubiū. videt qd caliditas veneni secundo sit talis in quarto: qd tale calefacit calefactōe ad quā sequit corruptio. iō 7c.

Ad primum istorū pōt dici qd non per solā formam specificā vel actionē occultas pōt fieri alicuius forme subalis generatio vel corruptio nec illud dicebat supra. Dicebat tamē qd non soluz vigore actiōis a qualitatibus manifestis pueniētis pōt fieri alicui⁹ generatio vel corruptio. Potest etiā dici negādo assumptū et dici dictuz pbi fore vt in pluribus v⁹. vel possit dici qd forma specificā veneni impedit generationē spūs vitalis et eius operationē ad quā sequitur mor: nō tamē nisi p³us variata p³ortione qualitātū primarum.

Ad secundū dicitur: serpentes esse animalia intensiue calida et paucū quātitate de spū habēat vt vesp⁹. et colligit hec solo sexta quarti. de stupore aut aliis dixi qualiter a calido pueniat.

Ad tertium dicitur qd oleum scorpionis operatur a forma specificā attrahēdo venenū ad extra: modificatur tamen cū habentibus propriatē contra venenū vt p³ a 7de. distinctiōe duodecima de oleis. et de cinere olei sū illud a forma puenire occulta.

Ad quartum alias soluetur.

Ad quintum dicit primo qd cuiusq⁹ vtrūq⁹ extremorū est cōpossibile eidez est cōpossibile mediū vbi illud in sua ratione formali nō includat mediū abnegationē vel repugnantia sicut si datur cibus calidus et similiter frigidus pōt dari mediū. Sed nō sequit. datur distemperatus calidus et frigidus. distēperat⁹ ergo datur distemperatus cōseruatus: qd in ratioe formali distēperatiōe includit abnegatiōe mediū. et ita i ratioe formali veneni nō valet ista solutio. ¶ Alter dicit pcedendo qd sicut datur veneni absolute merito sue qualitatis calefactum et infrigidatum: ita daf merito sue qualitatis cōseruatum: qd tamē operatio a p³rietate occulta est fortior. iō 7c. hic essent multa dicenda.

Ad sextum dicitur negando cōsequētiāz sicut de permutatiōe complexionis naturalis et etatiue patet.

Ad septimum negatur p³ia: qd nō calefacit calefactōe merito cuius sequat corruptio: h merito male p³rietatis secū p³uncte.

Totum vero illud quod nutrit in fine rei naturali mutatione corpus mutat. et est calefactore: quoniam cum in sanguinē conuertitur proculaubio in calefaciendo augmentuz p³ebet: ita vt lactuce et cucurbitæ taliter calefaciāt qualiter istud calefacere existit.

Primo nota hanc litteram duplicem habere posse positionem primo vt ly in fine rei construat cum ly nutrit et fiat ibi punctus: et est sensus qd Aulcen. voluit quod omne qd in fine rei nutrit mutat corpus 7c. et iste intellectus satis p³ per sequētia. ¶ Secūdu intellectus pōt esse vt ly in fine construat cū ly mutat corpus. et sit sensus qd illud qd nutrit mutat corpus in fine rei naturali mutatiōe. et iste sensus poterit colorari secundū de⁹ licē viā. prima vt per mutatiōem nō solū intelligamus cōuersionē nutrimenti in substantiā membra: sed omnē cōuersionē naturāle nostri corporis. et sic omne tale dū conuertit in sanguinē nutrit. et tūc p³ littera. secūda vt per mutatiōē intelligamus verā et p³riaz nutritionē. et erit tūc sensus: qd mutat. i. nutrit corpus. nutritio aut est naturalis mutatio. ¶ Nota tñ satis p³opriū mō dū loquēdi eē dicere qd illud qd nutrit mutat. potius. n. mutatur in eo qd nutrit: sed qd nutrire impositum est ad significandum sub voce actiui talis modus exculari pōt. Et quo p³ correlative qd nutrire pati ē et nutrir agere 7c. ¶ Secundo nota dupliciter cōtingit nutriri calefacere. p³mo modo intensiue siue gradūaliter. secūdo mō extēsiue corpus calefacere p³o quanto augmentat substantiā calidāz nostri corporis sanguinem. f. et spiritū. et secundū hoc nutriens medicinalē frigidū calefacit corpus nostrum. extēsiue p³o quanto augmentat sanguinem 7c.

Primum dubiū. Nutriens medicinale frigidum infrigidat corpus extēsiue. igit nō calefacit extēsiue. p³ sequētia. assumptū probat: qd p³ebet augmentū in substantiā frigida: puta flegmate et humore melancolico. Et per idē arguit omne nutriens corpus simul calefacere et infrigidare hūccare et exiccare extēsiue.

Secundum intensiue calefacere corpus. Omne enīz nutriens frigidū dum cōuertit in sanguinem pducit in corpore gradū caliditatis intensiorē qd prius erat dum erat sub forma ebili. ergo 7c. p³ p³ia. et asis. p³bat: qd ipso puer so in sanguinē pōt remouere impressiōē que prius erat facta. ¶ Itē qd completa pueriōe cibi in sanguinē corpus ē intensiue calidius et membra qd prius. igitur 7c.

Pro responsione nota. nutriri calefacere corpus intensiue pōt dupliciter intelligi: vel absolute: ita qd aliquēz pducatur gradus

caliditatis intensiorē q̄ erat ante. 7 sic omne nutriendū ē in
tensius calefactiū. vel q̄ productū gradū caliditatis inten
siorē q̄ sit naturalis caliditas corporis. 7 sic solū nutriendū
medicinale calidū est calefactiū. **C** Et quo p̄p̄ia iter nu
triens medicinale calin ex vna parte 7 frigidum vel tēpera
tum ex alia. 15. n. vtrūq̄ sit aptū aliquādo intēdere calidita
tem corporis: calin tñ nutriendū est aptū intendere extra natu
ralem temperamentū 7 non aliq̄d alioz. 7 est simile sicut de
exercitio forti 7 tēperato. **E**x quo vltērī p̄p̄ia 7 nutriendū fri
gidū q̄ medicinale eē i corpore nro duap̄. 3. riaz. mutatōz
successiue. p̄ductiū. q̄. 1. p̄mo calefactiū sc̄do ifrigidatū.

Ad primum argumentū v̄f negādo p̄p̄ia illā:
p̄bet augmentū in suba frigida. 8.

Ad secundū conceditur ip̄m bene calefacere
intēsiue: sed nō ad sensū datū. 1. 1.
vlt̄a corporis naturale temperamentū. **C** Et isto p̄p̄ia qua
re ista mutatio dicitur naturalis. naturale enim est nobis il
lud sanguinis augmentum.

C Cum vero calefacere dicimus nolumus ca
lescere istud: sed illud q̄ ex qualitate rei p̄
uenit eius remanente specie.

C Primo nota sententiā littere esse iuxta modū loquendi au
ctoꝝ dum dicimus aliq̄d calefacere ingrediēs 7c. nō intelli
gimus taliter calefacere qualiter dictū est: s̄ intelligimus ca
lesctionē a qualitate p̄uenientē nō merito sanguinis gene
rari 7 cetera: sed merito impressiōis derelictē 7c. **C** Secun
do nota hāc litterā duplicē habere expositionē. prima eius
sp̄s manēte. 1. forma specifica: q̄. 1. medicina calida 7 a cib⁹ ca
lidus ante eius forme specificē corruptiōē est aptus calefa
cere corp⁹ nostrū v̄t docet experimentū ē 15. tandē tamē for
mā deperdat v̄t dictū est. 7 per hoc differt a nutrimento fri
gido 7 absolute nutrimento quoz neutrum est aptum caleface
re nisi ip̄o prius cōuerso. Secundus sensus ē. Et eius sp̄s. 1.
qualitate simili secundū sp̄m manente. 1. post eius p̄uersio
nem. **C** Tercio manente specie. 1. virtute. 15. enim in ciblo fa
cto ex alio non fit forma aliq̄: remanet tamen in eo virtus ca
lescentia: 7 similiter in sanguine: 7 tandē p̄uertitur in partē
membri calidam: v̄t patet.

C Et medicina quidē nutriendū a corpore per
sui mutatur substantiā. 7 mutatur ab ip̄o per
sui qualitatem: sed prima mutatur in sui quali
tate: 7 alia quidē mutatur primo in calidita
te 7 calefacit sicut allea.

C Primo nota q̄ per medicinā nutriendū indifferēter intel
ligi p̄t cib⁹ medicinalis 7 medicina cibalis q̄ qualiter a se
inuitē distinguunt supra dictū est. Dicitur ergo per medici
nam nutriendū in p̄posito intelligendū esse quolibz nutriendū
operatiū a qualitate ad sensum superius datū. **C** Secūdo
nota q̄ medicina nutriendū recipit a corpore nouā substantia
lem formā simile. 1. forme substantiali membrorū v̄t quantū
ad hoc dicit mutari per corporis substantiā. mutatur. n. per
qualitates corporis acquirēdo complexionē talem qualis
est in mēbris. ideo cōueniēter dictū est ipsam mutari p̄ cor
poris substantiā 7 qualitatem: prius tñ acquirat cōplexionem
q̄ formā. **C** Nota tñ cōplexionē esse duplicē. 1. totale 7 cō
pletāz partialē 7 imperfectā: 7 secundū hoc p̄t intelligi de
prioritate tēporis 7 nature v̄t alias iā notatū ē 7c.

C Et est alia que mutatur primo in frigiditate
7 ifrigidat sicut lactuca. Cūq̄ eius cōuersio
in sanguinem completur plurimū operatiōis
eius est calefacere p̄pterea q̄ in sanguine aug
mentum efficit. Quo modo enīz nō calefacit
cum iam facta sit calida 7 sua frigiditate se ex
positauerit.

C Nota hic datur intelligi q̄ prius tēpore op̄a medicinalis
cib⁹ 7 medicina quā cib⁹ qualitate ip̄se op̄es a materia
calida vel frigida. ideo prius q̄ op̄es a materia op̄a a qua
litate. **C** Secūdo nota nō esse intentionē Aulicē. cib⁹ me
dicinale 7c. p̄mo occurrit 7c. q̄ aliū primo occurrit ifrigi
dat cū in primo occurrit op̄etur per qualitatem eius actua

lem que est frigiditas: sed eius intellectus est q̄ alia est que
mutatur p̄mo in caliditate. 1. que statim post reductionē ad
actū mutatur ad actū calefaciēdi aliqua ifrigidandi. lactu
ca enīz statim reducta ad actū ifrigidat. **C** Tercio nota q̄
in hoc cōueniunt cibi medicinales 7 medicinae cibales cali
de 7 frigide inter se: q̄ facta p̄uertē in sanguinē calefaciūt
corpus extēsiue v̄t supra. secūdo aliquāliter intēsiue v̄t ci
bi medicinales calidi etiā frigidi aliq̄ez gradū frigiditatis
remouendo inductū ante eoz cōuersionē. **C** Et isto p̄p̄ia dif
ferentia operationis eoz in corpore nostro.

C Sed vnicuiq̄ carū etiā aliquid innatē qua
litas associatur post cōuersionē in substan
tia: quoniam in sanguine qui generat ex lactu
cis aliqua remanet ifrigidatio: 7 in sanguine
qui generet ex allicis aliqua calefactio: sed est
hoc vsq̄ ad tempus.

C Nota hic ex intentione auctoz ex sanguine frigido ex la
ctuca generari partē membri frigidiorē q̄ ex temperato ci
bo. similiter etiā ex cibo calido v̄t alio generat pars mēbris
calidior: hoc intelligunt auctores. **C** Secūdo nota notan
ter dictū esse vsq̄ ad tempus: q̄ nisi fiat iterata eiusdē vel si
milibz cibi medicinalis appropinatio impressio facta a p̄mo
nō diu p̄maneret: s̄ in modico tēpore remouet a mēbris se
ad suā naturāle dispōnez reducentibus v̄t p̄p̄ia.

C Medicinarum preterea nutriendū alia est
que medicationi magis existit p̄p̄inqua: alia
est que nutrimento est vicinior. Quemadmo
dum ip̄orum nutrimentum alia sunt quoz
natura vicinior est substantiā sanguinis: sicut
vinum 7 ouoz vitelli 7 aqua carnis: alia sunt
que parumper sunt longinquoꝝa sicut panis
7 caro. Et alia sunt que sunt valde longinqua
sicut nutritia medicinalia.

C Primo nota per medicinas nutriendū intelligi p̄t in p̄o
posito cib⁹ medicinalis 7 medicina cibalis indifferēter.
Si primū intelligēdi est dictū absolute. 1. q̄ aliquē sunt ab
solute p̄p̄inquoꝝa 7c. 1. magis a materia q̄ a qualitate ope
ratiue. 7 cōtra quedā exempla patent. **C** Secūdo autē mo
do exponendo sensus est q̄ ipsaz medicinarū nutriendū ly
quēlibet sit magis alteratiua q̄ a materia operatiua vna ta
men carū alia plus attinet nutrimento. 1. plus op̄es a ma
teria: 7 cōtra. alia plus a qualitate. 7 vterq̄ intellectus for
ret bonus. **C** Nota tamē p̄mā operationē esse impropria
nisi per attributionem ad sensum 7 perceptiones nostram.

C Nota secūdo q̄ nutrimenta q̄daz sunt valde vicina que
dam mediō modo quedā valde longinqua cōuersioni in
substantiā nostri corporis. 7 per valde vicina intelligo illa
que ratiōe sue complexionis 7 occulte forme 7 modio sube
apta sunt v̄t a calore nostri corporis facilius transmutent
7 in breui tēpore v̄t vinū vitella ouoz 7 aqua carnis p̄ quā
intelligam⁹ broditū in quo dissolute sunt carnes pulline. **C** No
tum est enīz omnia ista ratione complexionis: q̄ calida modi
sube: q̄ liquida subtilia 7 adhuc occulte p̄p̄ietatis fore fa
cilius mutabilia: 7 cōtrario alia. **C** Tercio nota q̄ panis
caro: q̄ nō ita passibilia nō sunt eque facilius mutabilia 7c.
similiter nutritia medicinalia: q̄ qualitate sua quādas ba
bent repugnātiā ad calorem 7 corpus ratione qualitatē
a qua operantur. ideo non debent adhuc ita p̄p̄inqua vi
ci v̄t patet 7c.

C Amplius dicimus q̄ nutriendū mutat corpo
ris dispositionē qualitate sui 7 quātitate. Qua
liter vero qualitate sui mutat iā sciuisti. Quā
titate autē: quoniam aut augmētabit 7 p̄ueniet
ex eo ad fastidiū 7 oppilationes 7 postea ad
putrefactiones: aut minuet 7 p̄ueniet ex eo
ad p̄bissim. Sed augmentū in quantitate ex
nutriente semper est ifrigidans: nisi p̄oue
niat ex eo putredo 7 calefactio que calefacit.

sicut enim putredo non accidit nisi propter calorem extraneum: ita propter ipsam etiam calorem accidit extraneus.

CPrimo nota. nimis quantitas nutrimenti dupliciter est causa lesiva. Primo: quia in illa est multum de piano resistenti calori quare cib⁹ a calido debite transmutatur et crudi atque indigesti humoris formā recipit. Secundo pro quāto tegit et opillat et prohibet transpirationē quare aliquādo est causa putredinis. Alia vero paucitas causa est pituitis capiēdo pituitum propter cōsumptionē qualibz. **C**Secundo nota quod cū nutrimentū in principio sit frigidū calori. id agit ipm remittēdo et debilitādo. Si ergo fuerit mult⁹ cib⁹ multū remisso calore corpus ifrigidabitur et sita. Ita. secundo de accidētis: cap. tertio. de causis morborū frigidorū. et infra Alii. doctrina secunda huius sen. secunda summa: caplo de causis ifrigidantib⁹. **C**Tertio nota quodlibet nutrimentū p se sit ifrigidatū ut tactū est: p accis tamē potest esse calefactū merito nimis quantitatē opillat et transpirationē prohibētis. phibita vero transpiratio est causa putredinis. ut pmo de differētiis febriu: et quarto methoerorū et pma quartū caplo de causis putredinis. et infra aliquid ter capitulo de causis calefactiōibus. Dubiū est: quod esset idē respectu eiusdē causā. et causatur pū et posterius: quod putredo caloris est causa: e contra. Conceditur idē secundū speciem: licet non idem numero.

CDicimus etiam quod nutriendū aliud est subtile: aliud est spissum: aliud est temperatū. Et subtile quidē est illud ex quo sanguis generatur subtilis: et spissum ex quo sanguis generatur grossus.

CNota quod p nutriendū temperatū intelligit medium iter subtile et grossū nutriendū et nō salū temperatū. **C**Secundo nota per sanguinē subtile et spissum in proposito intelligi debz sanguis i modo sube recedēs a temperamēto ut patz. Et quo videt descriptionē taliter exponendā. Nutriendū subtile ē illud quod ingrediens et. merito sui modi sube aptū est converti in subtile et. quod nō tātē addo. ppter qualescūq sanguinem ex quacūq nutrimentō esse generabilem.

CUniuscuiusq autē hāz divisionū aut ē eius nutrimentū: multū aut paucū.

CPrimo nota p nutriendū multū nutrimentū in proposito intelligi debemus illud ingrediens et. aptū est ut secundū plurimas ei⁹ partes cōvertat in partes mediū non nostri corporis ad intellectū dātū et secundū paucas insupfluitates. e contra vero dicit pauci nutrimentū. Quod si totū intelligi debz in relatione ad corpus temperatū. Notum. n. est quod aqua carnis et si sit multū et subtile nutrimentū in corpore tamē calidū simili stomaci cōvertitur in sanguinē.

CExemplum subtile et multū nutrimentū est aqua carnis et vinum et qua forbilia calefacta: aut trementia. Ista enim multū existunt nutrimenti: quoniam plurimum substantie ipsorum in nutrimentum convertitur.

CPrimo nota ut colligit in libro de virib⁹ cordis p aquaz carnis non intelligit brodiū: sed humiditas carnis p distillationē ipsi⁹ collecta. vñ ibi Alii. Quidam antiquorū opinati sunt quod aqua carnis sit brodiū decoctionis eius: nō tamē est ita. Est enim succus carnis p decoctionē extractus: et multū et subtile et velocis nutrimentū: ut ibidē colligit. vñ est et multū et subtile nutrimentū ppter causas iam assignatas: et debet intelligi de vino nō nouo neq veteri: sed de medio nec de aquoio: sed vino pot⁹ et citrini coloris vel aurei ut in tertio alimentorū: et in libro de dietis. particularibus i libro de euchimia. de quo dixit theonicus quod ē lachryma dei. Quia etiā intelligendo gallinaz: ut quinto colligit et secundū cāno. caplo de ovo. et serapio de simplicib⁹. et Rasia. tertio almasorū: maxime recentia et trementia nō indurata sunt multū et velocis et subtile nutrimentū.

CExemplū spissi et pauci nutrimentū est caseus et caro salita et melongia et his similia. Res. n. que ex eis in sanguinē cōvertit est pauca.

CPrimo nota p caseū in proposito intelligere debemus antiquū non aut nouū vel mediū qui est in cōplexione calidus et siccus difficilis digestionis et pauci et grossi nutrimenti: ut secundo canno. caplo de caseo. et quinto colligit capitulo eodē. et tertio alimentorū. et i libro de euchimia. B. De carne et salita p sal ab ea humido resoluio idē i locis pallegatis pluries haberi pot⁹: vñ secundo canno. caro salita et si i principio humida fuerit: sicca tamē est et pauci nutrimentū. **C**Secundo nota quod p melongias intelligere debemus fructū quedā i quo reperit acuitas et amaritudo: ppter quod ponit calidus et sicc⁹ vsq ad tertii gradū et generat nutrimentū grossū multū: et facit possidere apostemata et. ut secundo canno. caplo primo: l3 Auer. ab hac snia videat recedere quinto colligit capitulo pmo. Dicit. n. quod post quod decogitur et pificat pma aqua et coquit cum carnib⁹ pinguib⁹ est cibus valde delicat⁹ ita ut ipm taliter preparatū erit temperatū cibū: nec obstat auctoritas medicorū in ea. Et l3 nō sit in ea vñus p se solutius nec pspatiua: ita cūz olleo exhibita notabilis soluit: et cū aceto stringit vētrē: secundo canno. caplo de melongia.

CExemplū subtile et pauci nutrimentū est iulep et olera que in substantia sui temperata existunt et in sui qualitate. Et ex fructibus matiana et mala granata et quod eis simulant: et exemplum spissi multū nutrimenti est oua elixa et caro vaccina. Cuiuscūq etiam harum diuissio num alie sunt quod sunt boni cibi aliē sunt que sunt mali cibi. Exemplū subtile multū nutrimenti boni cibi ouorum vitelli: et vinū: et aqua carnis. Exemplū subtile pauci nutrimentū et mali cibi plū in caro anaguard. Exemplum spissi multū nutrimenti boni cibi oua elixa et caro animalis agni. Exemplū spissi multū nutrimentū mali cibi caro vaccina et caro anatis et caro equina.

CNota ille plurime. saque ē pauci nutrimentū ppter paucū zucbar et subtile. ppter multā aque permissionē. Et olera multa bona. satriplices et bleis malua et spinachie: ut colligit i libro de euchimia: et secundo alimentorū: et quinto colligit. nec dicitur absolute temperata cū oua huiusmodi declinet ad frigidum et humidū: sed nō multū recedūt. ideo appellantur temperata olera. **C**Secundo nota macianus esse fructū frigide et sicce cōplexionis sua. ppter etate cor letificatā. et spūm temperatū. et corpus subtile et leui et pauci nutrimento nutriendū: ut colligit pot⁹ in libro de virib⁹ cordis caplo de macianis. De malis aut granatis vide ab illis auctoribus: quod p3.

CExemplū spissi pauci nutrimentū mali cibi caro salita. i hac autē sūma inuenies temperamētū.

CDe carne eg. Dicit. B. i lib. de subtili dicta. Equos aut et asinos asininis hoibus concedendū est comedere.

CExplicit expositio capituli de his que proueniūt ex his que comeduntur et bibuntur.

CCa. XVI. De dispositionibus aquarum.

Qua vñ existit elementorum que sola inter omnia elementa habet propriū ut in eo quod comeditur et bibitur ingrediat: non ideo ut nutriat: sed quod nutrimentū penetrare facit: et eius rectificat substantias. Non autē dicimus quod aqua non nutrit: nisi quod nutriendū in portia est sanguis: et in aqua potentia longiore ista est pars mediū hominis. Corpus vero simplex nō convertit ad formā sanguineā recipiendā neq formā membri humani nisi componat. Sed aqua est substantia que adiunat ad liquefaciendū nutriendū et subtiliandū: ut per cito currat et penetret in venas et in foramina: neq esse pot absq hoc auxilio ei⁹ cōplementū rei nutrimentū. Simpliciter aut diuersificat nō solū i suba aqueitatis vix etiā i illud quod eis admiscet: et p qūitate que i eis est superans. Aliq nō q sunt alijs meliores sunt aq fontium

Neque tñ oium fontiu nisi fontiu terre libere i culus
territorij nulla disponsio aut qlitatij extraneaz supat:
aut aq q sunt petrosae: qz sit digniores ne terre stri pu
trefactioe putrescat. Illa tñ q ē terre libere melior: est
petrosa: neqz ex omni fote terre libe: s illa tñ q pter
hoc ē currens. Neqz ois currens nisi currens q ē soli z
ventis discoopra: hec nāqz ex eo q currens nobilita
tez acqrit. Nō currenti nō est cū acqrit pp discoop
tura malitia talis qlis nō acqrit ppter pfunditatē z
cooptura. Neqz ois currens discoopra nisi illa q sup
lurū icedit. z debes scire q q sup lurū vadit melior ē
ea q sup petras fluit. Lurū. n. mīdat aquā: z aufert
ab ea res extraneas sibi admixtas q sunt i ea z colat
ipsaz: s lapides nō faciūt illud. Qp3 at vt lurū p qd
transit sit liber: z nō sit feriduz neqz lacunosuz neqz
aliud. Qz si hec aq fuerit mītra z forti ecurrerit cur
su q pp sui multitudinē illud qd ei admisceat i suā cō
uertat naturā: z q suo cursu ad solē tendat. s ad orie
tez: z pprie ad ei est ius erit melior aqz z quātoma
gis cū multis a suo elōgabit pncipio. Et post hanc q
ad septentrionalē vadit. Illa nāqz q ad occidentē redit:
z meridiez est mala: z pprie cū meridiales exusta
uerit vti. Et illa qdē q a locis descendit altis cū alijs
bonitatibz ē melior. z illa q est sic ē qsi dulcis q dñt
cis cē imaginat: neqz vini tolerat vt ex ea sibi admi
scent nisi paz z est i pōdere leuius: z cito ifrigidat z
cito calefit: ppea q est resoluta frā i byeme z calā i
estate in q nullo modo sapor supat alijs: neqz alijs
odor: z cito descendit ab hypocōdrijs z qd in ea coq
tur cito coqz z cito dissoluit. Debes at scire q pon
dus ex experimentis ē adiunātibz ad cognoscendū aq
disponsiō. Aqua nāqz q est leuior i plurimis disponsi
est melior. Est at cū cognoscit pōdus p mensurā: z
cuz cognoscit si i duabus aqz diuersis dno pāni aut
dno cotta vni pōderis mādēat z postea vebemē
ter ericent: deide pōderent: qz aq cuius cōtū fuerit
leuius erit melior. Sublimatio pteca z distillatio
aqz rectificat malas. z si istud nō fuerit decoctio re
ctificat. Aqua. n. cocta sic testificat fuerit sapiētes
minoris ē istatōis z velocioris descēsiōis. Et torpi
di quidē medicorū existimāt q aq cocte subtile resol
uat z ipsi remaneat spissuz. vñ i coquēdo ipsam nō
existat inmanentis: qm spissitudines i aq augmētat.
Scire at debes q aq in sue aqritatis diffinitōe existit
ex pnbz i subtilitate z spissitudine sibi: qz est sim
plex: s nō i spissat nisi ppea q frigois qlitas sup eaz
pualur: aut pp fortēz terrestrū pñi pñitionē q ob
hoc q sunt pñissime ab ea nequeūt separi: neqz descē
dere i ea: qz nō sunt tāte quātitaris vt pñuitates aq
scidere valeat z i ea descendere ob multā pñitatem.
Qp3 q vt eis accidat pñitio cū suba aq. Post hoc
decoctio spissitudine remouet q pp frigz accidit pñi
mo. deide pñes aq vebementer rarificant donec fiat
subtilioris sube vt possint ab ea sapari pñes grāues
terrestres i ei spissitudine retere: z pñingat eā de
scendētes: z pp descensuz ab ea sepeñt z remaneat
aq pure z simplici. pñinqua: z erit illud qd pp cale
factōez fuit separuz bōgenē ei qd remāsit z nō lon
ginquū ab eo: q cū aq a pñitio sepaat: ei pñes i subri
litate sibi nē: neqz multū interest iter illud qd subit: z
iter illud qd remanet. Decoctio g nō subtiliat aquā
nisi pteca: qz aufert spissitudines frigois: z q fa
cit qd ei pñitū est descendere. Et hz qdēz significa
tio existit: qm cū aq grosse dimittunt lōgo tpe nō de
scendit ex eis res de q sit curādū. s cū coquuntur illico
descendit ex eis res multa: z sit aq q remanet in pōde
re leuius z clara. Et descēsiōis qdē cā est subtilitas q

et decoctioe acquiri. nōne vides q aqua magnorū
fluminū sicut fluminis gion. z pñipue ille que in po
stremo eius sumuntur illico cū sumunt vebementer
sunt turbide: z postea in breui tpe in vna resēsiōe su
bito ita clarificant. q si alia vice residē faceres: nō
descenderet in eis res de qua esset curādū. Sūt aut
q aquā nili maxīma laude extollunt z eius bōitates
in quattuor cōprehendit. In lōgitudine manatiōis
eius z bonitate locor p que vadit. z qz i cursu suo a
meridie tendit ad septentrionē subtilians illud qd in
ipso currit ex aqz. In multitudine nō sui alie cōicāt
ei. In aqz at alijs si quotidie cas de vno vase i aliud
mutares quotidie manifestā videres descēsiōē si
cur i primis. Et pter hoc non descendit ex eis qd de
scendere cōsuevit nisi paulatī z nō cito. z cū hoc nō
pfecte clarificant. Et hz qdē cā est cōmixtiōis terre
stres leuiter a subz subtili descendit in qua nō ē gros
situdō neqz viscositas neqz viciuositas: sed a spisso
nō taz facile descendit. Amplius decoctio sube acq
rit subtilitatē: z post decoctiones cōcūssus. Et aqz
quoqz laudabilibz sunt aque pluuię. z pñipue ille q i
estate eueniūt z ex nubibz eius qbus accit tonitrua.
Turbidatio at vaporis: vñ generat vti maximi cū
nubibz veniētes turbidat nubes ex qbz venit pluua.
Idē eius suba est falsa z nō pura. S3 tñ aq pluuiā
cito aduenit putredo: s sit aqua melior pteca q ē
valde subtilis: z qz in ipsa corūpēs terreus z aere
cito opat z sit eius putredo causā pputrescēdi hūo
res z ipedit pecus z vocē. Quidā aut dixerūt hūi
cāz esse q aq pluuię gñant ex vapore q fuit ex hūidi
tatibus diuersis subtiliat vel sublimat. S3 si hoc
eēt cā aqua pluuię vitupabilis eēt: z nō laudabilis:
s nō ē ita: imo pp multā suē sube subtilitatē: qm ois
subilis suba plus recipit passionēz: q si aqua pluuię
ebullit ei receptio putrefactōis minuet. Accrofa
quoqz cū comedunt tñ cū necesse fuerit vti pluuiā
aqua opponit putrefactōi z ab ipedimēto ei secur
ritates faciunt. Pñitioz nō aque z aq ductus: sunt
male cōparatōe aquaz fontiu. sunt. n. aq pñitice ter
reistritates logo recipiēte tpe. Idē cē non pōt qm in
eis aliq sit putrefactio: qm extracte fuerit z pñitice
virtute cogente: z nō virtute q sit in eis declinatē ad
hoc vt manifestē z expellāt nisi igenio z arte: qz via
ppinqua eis fuit adhibita p quā incellerūt. Et ex eis
tñ ille sunt deteriores qbz ex plūbo vie facte fuerūt:
qm ex ei virtute aliq assumūt: vñ frequēter ad vi
sinteriā ducti. Aqua at paludis deteriora aqua pu
tei existit: qz manatio aq putei acuit pp illud qd de
ipsa extrahit: vñ pdurat eius motz z nō multū mo
rat in pñitice: neqz manet i locis: vñ manat longo
tpe. Aqua nō paludis pteca q lōgo tpe morat in
fozaminibz terre putrefaciētis z ei morz in manan
do z egrediēdo ē morz tardus q nō puenit ex fortitu
die sue. expulsiōis pp largitatē materici ipsi: neqz ē
nisi i terra corrupta z putrida. Aliose vero aque z
glaciales sunt grosse. Et aq stātes lacunales pñipue
discoopre male sūt z grāues: qz i byeme nō infrānt
nisi pp niues. Idē gñant flegma: z calefiūt in estate
pp solē z pp putrefactōez vñ gñant coleraz. Et pp
spissitudine qdē ipsaz z cōmixtiōē terrestrū cū eis
z pp resoluōēz subtilis eaz generātur in eis q eas bi
būt splenes: z eoz mirach subtiliat: z iterioza iplo
ruz igrossant z eoz extrema macrescūt z bumeri z
colla: z comedēdi desiderij supat i eis, z sitis z cō
stringit eoz ventres z difficile vomere pñt. Et ē ē
cū pueniūt ad bydropisiz pteca q aquositas i eis
retinet. Et ē cū pueniūt ad apā pulmonis z splenis

z ad bysinteris z siccani eoz pedes z man⁹ z ipso
ruz epara debilitat z nutriti eoz minuit pp sple
nem: z gñanē eis mania z hemoroides z varices
z apata lata z pprie in hyeme z mulieres duriter
ipregnāt z cū difficultate pariunt: z parit pueros
apofos: z frequēter sit i eis mola z ipregnatio mēdo
sa: z eoz pueri sepe paritū ramicē z magni varices
z crurū vlcera: neq; eoz plage sanāt z acrescit eoz
desideriū z soluit duriter. Et ē cū nocumēto z apa
ribus in iestinis z q̄ranis abūdāt: z i senib⁹ febres
sūt adurētes pp siccitatē naturaz ipsoz z ventriuz.
Aque x̄o nō currētes quocūq; mō fuerit stō nō pfe
runt z iudiciū qdē ei⁹ q̄ ex cānalib⁹ baurif ē iudiciū
aq̄ nō currētis. Est tñ melior aq̄ nō currēte ppter ea
q̄ nō lōgo tpe i vno morat loco: z cū nō currit pro
culdubio aliq̄ i ea existit granitas z fortasse i multis
eaz existit stipricitas z cōuertit cito ad calefactiōē.
Idēq; nō sunt viles febres hñib⁹: z illis i qb⁹ colera
supat. In egritudinib⁹ x̄o in qb⁹ retentio z matura
tio sunt necessarie sunt meliores. Aq̄ pterea q̄bns
suba admisceet metallina aut ei⁹ file. z aq̄ sanguisū
gales oēs male sunt. In q̄buldā tñ eaz existit nutri
mentiū. Illa. n. i q̄na virt⁹ ferri supat inuamētū pstat
ad hoc vt iteriozib⁹ fortitudo tribuat z vt debet. i.
corruptio stōi prohibeat z vt virtutes desideratiue
oēs pcedat. z nos qdē ei⁹ dispōnē noiabim⁹ z ei⁹ q̄
est qualis ipsa post. Nix x̄o z aq̄ glacialis cū mīda
fuerit z nō p̄mixta aliq̄ rei virtutēz bñti malā sine sol
nat z fiat ex ea aqua siue cū ea de foris ifrētur aqua
siue ipsa mutet i aqua erit bōa. Et si aq̄z qdēz diuisio
nū dispōnes nō diuersificat diuersitate multū extra
nea: s; ē p̄fissior q̄ oēs aq̄ z nocet debilitatē hñib⁹
neruoz. s; cū coq̄t ad bonitatez redit. O s; aqua gla
cialis ex aq̄s malis fuerit aut fuerit nix virtutē p̄ra
bens malā z extranea a locis i qb⁹ cecidit erit meli⁹
vt cū ea ifrētur aqua q̄ ab istius p̄mixtiōe sit occulta.
Aqua pterea t̄pate frā sanis melior ē aq̄s oib⁹. licz
neruos ipediat z apā in iteriozib⁹ hñtes ledat. Ipsa
eniz appetitū excitat z stōm fortē efficit. Aqua vero
cala digōnez cōrūpit z facit natare cibis. neq; illico
exriguit sitim. z est cū ad hydropisū adducit z etbi
caz z p̄sumit corp⁹. Aqua at calefacta cū fuerit rept
da facit nauisat et cū fuerit calidior q̄ bec et i ieiunio
bibita fuerit m̄storiēs stōm lauabit et ventrē soluet.
eā tñ frequēter bibere est malū: q̄ stomaci debilitat
virtutē. Illa vero q̄ multū est cala est cū colicā resol
uit et splenis ventositates frāgit. Et illi qdē q̄bns
aqua cala arte inuamentiū pstat sunt epilepsia hñtes
et melancolia et capitis dolorem frigidūz et asma et
optalmia et boro in gutture et siccitate et apā post
aures hñtes et rheumatismos et vlcera i diaphrag
mate et iparis solonē i pte pectoris. Adenstria p̄e
rea puocat et vrinā et dolores sedat. Aqua x̄o salis
macrescere facit et eripcat et p̄mo facit ventrē ppter
viz radēdū q̄ ea existit. postea restrigit ventrē i finē
pp siccitatē q̄ est i eius natura et cōrūpit sanguinē. s;
p̄uiritū generat et scabiē. Aqua x̄o turbida lapides
generat et oppilatōes: idēq; post ipsaz res comedēda
est puocatiua: i ventrē bñti plerūq; cōferat ipsa: et
oēs reliq̄ aq̄ grosse et graues ppter ea q̄ i ei⁹ ventre
tenent: neq; cito descendit: ex cuius quidez tyriacis
exire res vniuos et dolores. aqua aut salis armonia
ci ventres resoluit si i ea sederit: aut ex ea biberit: aut
ex ea factūz fuerit clistere. Aque pterea aliminoſe
mēstroz supfluitatē currere nō p̄mittit: neq; spue
re sanguinē: z phibent illud qdē de hemoroidibus
egredijt: s; corpoz aq̄ febrib⁹ sunt apā fortiter ad eā

pducunt. z ferre qdē splenē resoluunt z nō cofre va
lentes adiunāt. Etce vero corruptiōi p̄plonis viles
erūt. Aliq; aq̄ diuerſe z bone z male cōmifcebunt
fortior supabit. z nos qdē declarabim⁹ regimē aq̄
rū corruptaz i cap. de regimie iter agentū. Et qdē d
iudiciū aq̄ z suis pprietatibus z modis suaz pprie
tatū remāsit i cap. aque qdē est in medicinis simplici
bus nominabimus si deus voluerit.

Cap. XVII. De eis que proueniunt ex retentione
z euacuatione.

Etio eius qdē naturalr eſari d; aut ē ex de
r bilitate virtutū expulsiuaz: aut ex fortitudine
virtutis retētiue: z retinet ab ea: aut pp debi
litate virtutū digestiua: vñ elogat moza rei in rece
praculū: idē q̄ retinet eā ibi virtutes naturales donec
digestio cōpleat: aut pp viāz cōagustationē: aut pp
oppilatōes q̄ sunt in eis aut ppter grossitudinē mare
rici aut pp ipsius viscositatē: aut pp eius multitudi
nez quā expulsiua neq; supare: aut pp defectū sentie
di illud qdē necesse ē expelli quēadmodū accidit i co
lica tetricia: qñ est cū virt⁹ volūtaria adiunat in ex
pellēdo: aut q̄ virtutes naturales ad aliā partēz ten
dunt sicut i crisi⁹ accidit retētiō vrinę aut stercozis
ppea q̄ eſatio eretica est in pte altera. Aliq; retētiō
eius q̄ eſari d; acciderit. pueniēt egritudines. Que
aſt sunt ex egritudinibus cōpositis sunt oppilatio z
laritas z ipasm⁹ humidus: z q̄ eis filia existit. Sed
ex mō egritudinūz cōplonis sunt putredo z calor
innati cōstrictio z ipsius in igneitate cōuerſio z ca
loris innati extinctio ex plūritate cōstrictionis z eius
fortitudine. quapropter eā frigus ſeq̄tur z supantia
enā humiditatis sup corp⁹. Lōes vero egritudines
sunt receptaculoz fissura z eoz diruptio. fastidiū
quoz est vna ex causis deteriorib⁹ baz egritudinū:
z pprie cū euenerit postq̄ conſuevit euenire vacui
tas: sicut accidit in multa ſaturitate in annis fertilita
tis post superflūā famē: in annis ſterilitatis. Et egr
itudinibus vero cōpositis sunt apata z borbor. eua
cuatio aſt eius qdē d; retineri ē aut pp fortitudinem
virtutis expulsiue: aut ppter debilitatē retētiue: aut
ppterea q̄ materia nocet granitate pp sui multitudi
nez: aut defensione vñ diſtensione pp ventositates:
aut pp mordicatōez ſui acrimōia z acuitate: aut pp
materiei ſubilitatez q̄ fiet sicut q̄ eliquat p se. Un
de ad expellendū fiet facilis. Est etiā cū ipsaz viarūz
innat amplitudo quēadmodū accidit aliqñ i sp̄ma:
aut ppea q̄ in longitudine ſcindiſ: aut incidunt aut
in latitudine: aut q̄ cap̄ aperiuñt ozificia: sicut acci
dit in exitu sanguinis ex narib⁹. Et est cū accidit bec
largitas ppter causam que exterius accidit: aut inte
rius. Cūq; euacuatio eius qdē retineri d; acciderit
proueniet ppter ipsaz cōplexiōis frigiditas ppter
euacuatiōez materiei que erat apta ad accendendū
ex qua calor nutrit innatus z fortasse prouenit inde
calor cōplexiōis cū illud qdē euacuabit cōplexiōis
fuerit frigide: sicut flegma aut fuerit circa equalita
tez cōplexiōis: sicut sanguis: q̄ calidūz calore ſupa
bit ſupfluo sicut colera z calefaciet. Et ex ipsa qdēz
ſemp accidit ſiccitas eſſentialr. z est cū ex ipsa pue
nit humiditas ſim cōſideratōez quā nominauimus i
accētalitate caliditatis. Et est cū humor ſiccans eua
cuabit nō ſupflue z pp caloris innati defectū quan
do nutriens pfecte digerere nō valet. Un flegma ac
creſcit. Hec tñ humiditas cōploni nō p̄fer inare:
neq; est innata ſicut calor ille non est innatus. Quod
si ſupflue euacuatur ſequitur ipsam frigiditas z ſic
citas in ſuſtātia membroz z in eoz natura: i; alieu

ipsoꝝ calor accidat extraneus ⁊ hūiditas non bona. egritudines qđe instrumentales qđe cōfones sequūt su- pflua sunt oppilatio pp supflua etiā venaz siccitatē ⁊ pp eaz coarctatōez ⁊ sequit eaz spasmus ⁊ cūez. Retentio vero ⁊ cūo qđ sunt egle. s. ille qđ in boza p- uenit qua est necē cōferentes sunt ⁊ vitā cōseruan- tes sanā: ⁊ iā gdez locuti fuimus de reb⁹ qđ sua gene- ralitate sunt necē: s. sicut cū plurimū suaz spēruz nō ē necessariū. Nūc ergo ad alias causas pcedamus.

Cap. XVIII. Sermo vltis de causis qđ casualit cor- porū accidit: ⁊ nō sunt necē neq; ipedientes.

Quamur nunc de cāis nō necessarijs ⁊ nō ipedientib⁹: ⁊ sunt qđ sua gūalitate non nāles neq; nature p̄trarie. Et iste qđe sunt cāe cor- porū obuiatēs p̄ter acē qđ est necēus: sicut balneario fri- candi spēs ⁊ alie. Incipimus at ⁊ dicim⁹ qđ cāe qđ i corpore hoīs sunt agētes exteri⁹ pp obuiatōez duo bus opant modis. Opant. n. i ipso aut penetratiōe illi⁹ qđ ex eis subtiliat ⁊ poris p virtutes penetratūā qđ est i ipso. Aut qđ mēbra sibi attrahūt eas p poros suos: aut iō qđ vniū istoz ab altero iuuat. Alter vero modus est vt nulla opent cōmittitōe: s. qđlitate pura pueritente corp⁹: ⁊ istud gdez est aut ideo qđ bec qđlitas aut est i effectu sicut epirhemia ifrigidatū i effectu qđ ifrigidat: aut emplm calefactū i effectu qđ cale- facit: aut est p̄p̄ea qđ qđlitas bec est i potētia: s. calor inatus qđ uest nobis cōmouet virtutes agentez i ea ⁊ adducit ipsaz ad effectū aut pp p̄p̄ietatē. Sūt at ex reb⁹ qđ obuiatōe mutāt ⁊ cū igrediunt corp⁹ nō mu- tant: sicut cepe cū exteri⁹ ad modū emplastri corpori supponit vulnerāt: s. iterius recepte nō vulnerāt: ⁊ sunt ex reb⁹ alie qđ ad hoc p̄trarie extitit: sicut cerusa qđ cū bibif vebemēter mutāt: s. cū ex ea sit epirhemia nihil ex hoc opat. Et sunt ex eis qđ nullo hoz duoz modoz opant. Et hoc gdez cā in diuifide prima fer- rez existit. Ana est qđ cū tale aliqd qđ cepe ingredit corp⁹ virtus digestina icipit pstringere ipsuz: ⁊ cito mutat eius cōplonez ⁊ debilitat ea ⁊ nō dimittit ea icolumen tāto tpe vt i tali qđle illud possit efficere suā opatōez ⁊ iteri⁹ vulnerare. ⁊ alia est qđ fm plurimū comedit mītra cū re alia. Et tertia ē qđ p̄miceat in re ceptaculis nutriendis alijs hūiditatibus qđ ipsaz sub- mergit ⁊ ei⁹ frāgit fortitudine. Et q̄ta est qđ cū est exteri⁹ i vno ponit sicut: s. iterius nō q̄scit se monen- do. Et q̄ta ē qđ exteri⁹ multū stricte tenet: s. inte- rius rāgit nō adherēdo. Et sexta est: qm cū ē iterius p̄paratōez eius ipsa virtus nālis regit ⁊ cito eius ex- pellit supfluitatē ⁊ bonū in sanguinez puerit. Eius nō qđ ex ceruse dispōne diuifificat cā ē qđ cerusa ē grossenature ⁊ grossaz p̄tū: qđ propter cū ē de foris nō penetrat in poris: ⁊ si penetrat non puenit ad po- ros spūs neq; ad mēbra p̄ncipalia: s. cū comedit est res buic p̄ria. Et ē nā venenosa qđ est in ea nō efficit ipressiōe: nisi ipressiōe supflua a calore inaro qđ est i nobis i ea. ⁊ hoc gdez nō acqrit ipsa obuiatōe exteri⁹ seca. ⁊ nos fortasse reiterabimus tibi in libro de sim- plicibus medicinis verba modū istius.

Cap. XIX. De eis que p̄poniunt ex balneatione ⁊ fricatione ad solem.

Vidā ornare loquētū dicit. ex balneis meli⁹ qđ est cuius fabrica ē antiq; ⁊ cui⁹ aer ampliat. ⁊ cuius aqđ est dulcis. Et ali⁹ addidit vt bal- neatoz ignē suū mensuret fm p̄p̄tōe eius qđ ipz vult ingredi. Debes at scire qđ opatio nālis balnei est cale- facere suo aere ⁊ humectare sui aqua. Et prima cā est ifrigidatō ⁊ humectatō. Et secūda calefactō ⁊ hu- mectatō. ⁊ tertia calefactō ⁊ desiccans. Et neq; at

tendenda sunt verba illius qui dicit qđ aqua non hu- mectat mēbra interiora cū bibif: aut cum ei obuiat. S; plerunq; ex balneo post illud qđ noiuiumus de suis ipressiōib⁹ ⁊ mutatōib⁹ alie accidit mutatōe. Quaz qđā sunt p̄ actis ⁊ qđā sunt p̄ essentiaz. Est nāq; cū accidit balneo vt suo ifrigidat acē p̄pterea qđ multū caloris resoluit inari: ⁊ vt mēbroz etiā sub- stantias ericet p̄pterea qđ vebementer humores re- soluit nāles: s. extraneos augeat hūiores. Cūq; eius aqua mīte est calitatis cutis ex ea horripilat ⁊ ip̄s- sant ei⁹ porū. Quare ex ei⁹ humiditate nil vadit ad corpus neq; bñ resoluit. Est tñ cū eius aqua calefacit ⁊ ē cū ifrigidat. S; eius qđe calefacere est iō qđ mul- tum ē cala ⁊ cū ip̄sū calor p̄nus ē minor qđ repide ifrigidat ⁊ humectat ⁊ pp p̄strictionē cū fuerit frā: qđ calozē pstringit qđ ex eius aere ē habit⁹ ⁊ cōlungit ip̄m viscerib⁹ cū obuiauerit corpori ipsa extitit frigi- da. Et nō infrare erit cū i ea aliq se multū balneane rint. duob⁹ nāq; infrat modis. vñ est qm aqđ natura in vltimo rei frā existit i calozē accūali calefaciat qđ nō permanet: s. tollit ⁊ remanet ei⁹ opatio nālis pp illud qđ ex aqđ penetrat i corp⁹ ⁊ ē infratio: ⁊ ē qđ aqđ sine sit cala sine frā ē humida. Iō cū multū hūme- ctauerit calozē cōstringit inatuz pp multā sui humidit- tatē ⁊ extinguet ip̄m ⁊ ifrigidabit. Est et cū balnei resolone calefacit cū iuenit nutrimentū qđ nō fuit di- gestū: aut iuenit hūorē frigidū qđ nō fuit maturatus. Illud. n. digerit. hūc maturat. Est p̄pterea cū ingre- diūt balnei ipso siccō ⁊ ericet ⁊ p̄fert bydropisim hūit⁹ ⁊ lapidatē. ⁊ est cū igrediunt ip̄m eo hūido ⁊ hūmectat. ē etiā cū in ipso diu morat ⁊ ericet pp re- solutiōe ⁊ sudorē. Et ē cū in ipso paz morat ⁊ hu- mectat cū corpus ab eo ericet ante qđ egrediat su- dor. Et est cū balnei ingrediunt ieiuni ⁊ vacui ⁊ ve- bementer ericet ⁊ macrescere facit ⁊ debilitat. Et est cū ip̄m ingrediunt illico post saturitatē ⁊ impin- gnat p̄pterea qđ materiam ad exteri⁹ trahit corpo- ris. Terūtiū oppilatōes efficit pp qđ sui causa a sto- maco ⁊ ab epate nutrimentū ad mēbra trahit nō co- ctū. Et est cum in fine prime digestiōis ⁊ ante qđ ad- sit vacuitas ingrediunt ⁊ p̄fert ⁊ impingnat medio- criter. Quasiū balnei ingrediunt p̄pterea vt hūme- mectent sicut erbicam patietes faciūt: debet i aqua mergi nisi debilitent: ⁊ postea ex oleo iungi. iō vt i humectatione fiat augmentū: ⁊ vt teneat aqueitas que in poris penetrat ⁊ cōstringat inter cutē ⁊ nō longa ibi morent mora ⁊ locū eligat temperatuz ⁊ in balnei terrā multā p̄p̄ciant aqua. iō vt vapor elar- get ⁊ aer humectet. ⁊ a balneo deferant sine sollici- tudie ⁊ labore qđ eis accidat sup lectū ⁊ iungant vel odorē illico cū egrediat ex bñ redolētib⁹ frigidis: ⁊ dimittat i domo i qua hoies denudat boza vna: do- nec eis attractio aeris tēpara ad eos redeat: ⁊ ad po- tandū tribuat eis paz ex humectatib⁹ sicut aqua oz- dei ⁊ lac asine. Qđ si qđe eoz mītas i balneo facit mo- rā timef ne sup̄p̄niet ei⁹ sincopis. p̄pterea qđ calefit cor ⁊ cōmouet sincopis. In balneo p̄pterea cū mītis ei⁹ inuamētis adsumt nocumēta. Facit. n. supfluita- tes ad mēbra i qđ ē debilitas leuiter descēdere ⁊ la- zar corp⁹ ⁊ ipedit nervos ⁊ resoluit calozē inatū ⁊ comedēdi desiderū deicit ⁊ coēdū debilitat virtu- tes. Balnei quoq; dīas bz a parte aquaz qđ in ipso fluit. Si. n. fuerit nitro se: aut marine: aut sulfuree: aut cineritē aut false natura aut ingenio. s. qđ in eis aliquid horum apponatur: aut in eis coquatur: sicut staphisagria: aut sicut bacce lauri: aut sic sulfur: aut bis filia resoluēt ⁊ subtiliabit ⁊ auferet lapidatē ⁊

phibebit humorum descensionē ad apāta: et venā habentib⁹ cū illē pferent. Erce hō aq̄ et ferree et salte et inuāt in egritudinib⁹ q̄ sunt ex frigiditate et hūiditate et i dolorib⁹ articulorū et podagrā: et confert lartari et asinari et egritudinib⁹ renū et fracture restau rationē fortē efficiūt: et pferūt carbūculis et vlcērib⁹. Et cneē qdē ori confert et vulue et oculo laro et hūiditatib⁹ auris. Ferree vero stomacū inuāt et splenē. Et nitrosē qdē et capitibus et pectori aut lū pbat q̄ materias recipe solēt: et cōferunt stomaco hūido et hūidib⁹ hydropisiz et inflatiōez: sed aq̄s alu minosis et atramentālib⁹ balneari pferit spūto sanguīneo et egressiōi sanguinis ab ano et mēstruis et nauſec et vomitui sine causā et cecēsie et multo sudorē. Sulfurē hō aq̄ nervos mīdificāt et dolores distēsiōis et spāsmi sedāt et corporis supficiē et bothor et vlcērib⁹ malis antiq̄s et signis violaceis mīdificāt et a pāno et morpheā et albaras et resoluit supfluitates ad hūcturas et splenē et epār defecēdētes et vulne duricie cōferūt: s̄ stomacū laxant et desideriu deijciunt. Asarine aut aq̄e caput ei⁹ q̄ in eis balneat replent. Iōq̄ q̄ in eis balneat caput i ipsi ponere non d̄y: et i eis q̄e post tps̄ eoꝝ calefiūt pponere et p̄prie matrit et vesica et colō. et iō oēs sunt male et graues. Qui at i thermis voluerit balneari oportebit vt balneet i eis q̄e et suauiter et ordinari et nō subito. Et nos fortasse reuterabim⁹ in caplo de pferuatōe sanitatis sermone de esse balnei et cōmmandū erit qd̄ ibi dicem⁹ et qd̄ hic aū diximus. et similit̄ loquemur qñ de potu aq̄ frigide tractabimus.

Cap. XX. De his q̄ pueniunt ex vsu solis.

¶ Arena sepeliri et volutari in ipā et in oculo vel i oleo balneari et sup faciē aq̄ torari: et in sole calēo fricari et p̄cipue fe mouēdo: quāto plus se mouēdo motu fortis sicut cito efido et salido est ex eo q̄ supfluitates vehemēter resoluit et dimi nūt et sudorē efficit et inflatiōez egredi facit et soluit apāta lara et hydropisiz: et cōfert in asmate et i aeris attractōe in qua est necesse alas rēdere et resoluit do lorē antiquū frigidū capitis et cerebri cui⁹ ē cōplo frigidā fortis efficit. Cū at qd̄ est sub eo nō fiet lenit⁹ remanebit eius loc⁹ siccus cōfert dolorib⁹ scie et renū et dolorib⁹ lepre et suffocatiōib⁹ matricis et mū dīficat matricē. Et si aliq̄s i sole steterit i p̄fissib⁹ cor pus et idurabit et ericabit ipm̄ quē ad modū caute riū supra pororū orificia et phibebit resolūtiōez. In sole aut i vno loco morari ē deterius in adurēdo cūtez q̄ in ipō ambulare: et ē plus phibens resolūtiōez. Et arene quidē q̄ in desiccādo hūiores sunt fortiores in pre cutis sunt arene marie. et ē cū sup eas calidas exi stētes sedēt et est cū in eis sepeliūt. Et est cū sup cor pus paulatī aspgunt et resoluit dolores et egritudi nes p̄dictas i caplo de sole. Ad vltimū hō vehemē ter ericāt corp⁹. Semitupis hō ingredi plenū ex ta li q̄le est oleū est cū cōfert laxitudinē hūidib⁹ et febres patientib⁹ lōgas frigidās et eis q̄ cū febrib⁹ dolores habent nervorū et articulorū et habentib⁹ spāsmi et euzes et vrine retentiōez. et opz vt oleū extra balneū sit calefactū. Et si in ipō vulpes cocta fuerit aut da lion et factū fuerit quē ad modū noiā uinua: erit me dicamen melius: qd̄ esse poterit dolorē hūidibus iun cturaz et podagrā. Faciem vero madefacere et sup ipas aquā rosare virtutes vniūficat q̄ est lapata a no cumento et inflamatiōe febris et cū adest sincopia. et p̄prie ex aqua rosacea et aceto: et est etiā cum deside rio medicat et ipm̄ erigit et obest rheumatismos pa tientib⁹ et dolorē frigidū capitis hūidibus.

¶ Sima secūda ad numerandū vnāquāq̄ cām cū iusq̄ accēnū corp̄aliū. que. p̄p̄. continet capla.

Cap. I. De causis calefacientibus.

¶ Calefacientib⁹ multe sunt causē vel species ex quib⁹ sunt nutrimentū in quāitate tem peratū et motus temperatū in quib⁹ ingre diūt exercitia tēperata et tēperata fricatio et tēpata cōplexio vlt cōpressio: et vērō sap abiq̄ scari ficatōe positio. Que. n. cū scarificationē ē in frigidat p̄pter euacuationē. Adorū etiā qui parūper p̄inet fortitudini et multitudinē: et neq̄ est supflus et nu trimentū calidū et medicina calida. et balneū tem peratū sicut scinisti qd̄ suo aere et aqua calefacit et artificii calefaciens et nō superflue calefacientis ob uatio sicut aeris et emplastroz et vigilie equales et somnus tēperat⁹ secundū conditionē predictaz. Et ira secundū omnē dispositionē et tristitia cū nō tanta fuerit vt in frigidet et gaudiū temperatū. Et est etiā putredo cuius p̄prietatis est vt caliditate extraneaz euenire faciat et nō amplius. Et eius qdē operatio ē aliud a calefactiōe absoluta et ab aduſtione. Calefa cere nāq̄ minus ē p̄culdubio q̄ adurere. multoties eniz accidit et nō efficit putrefactionē. et est cū ante putrefactōez accidit. Putrefactio. n. sepe accidit cū in corpore remanet. postq̄ ab ea causa extranea ca lefaciens separat et caliditas extranea in materia hu mida accēdit. et eius hūmiditatē mutat ab eo q̄ cō plexioni sube in qua ē erat cōueniēs ita q̄ eā ad aliaz cōplexionū specialis naturalis nō cōuertit. Et nāq̄ cū caliditas et hūmiditas mutant ad hoc q̄ vni com plexioni cōueniunt et fiunt alij cōplexionū naturalis congrue. qd̄ quidē nō est putrefacere: sed digerere. Adurere vero est vt suba hūmida a siccā separetur substantia: ita q̄ illa sublimet et ista descēdat. Calefa cere aut simpliciter ē vt omnes humores secundum suas speciales remanēt naturas: sed plus fiāt calidi. et de calefacientibus qdē est sp̄situdō supficiē cor poris. calefacit. n. p̄pterea q̄ vaporem retinet et rari tas: intus in corpore q̄ calefacit. p̄pterea q̄ vapore dilatat. S. aut has oēs cās in qnq̄ generib⁹ cōprehē dere cōſuevit. s. motu nō supfluo. et obuiatōe ei⁹ qd̄ non supflue calefacit: et materia calida q̄ corpori ad uenit et sp̄situdie et putrefactiōe.

Cap. II. De in frigidantibus.

¶ In frigidantib⁹ etiā multe sunt spēs. s. mor⁹ sup flus q̄ calozē innatū supflue resoluit. et qes supflua: qm̄ coadunat et claudit calozē et nu trimentū multū et supflū comestū aut ebibitū. Et ei⁹ supflua paucitas et nutrimentū frigidū et medicia frigida. Et obuiare ei qd̄ supflue facit ex acribus et emplis et aq̄s thermaz. bec. n. laxāt corp⁹ et resoluit ab eo calozē innat⁹. Et obuiare ei qd̄ tēpare calefa cit lōgo tpe sicut multa i balneo mora: qm̄ calozem suffocat inatū. Et obuiare ei qd̄ sim potētiā in frigi dat et si in p̄fisi hora calim̄ existat. Et retentiōis sup fluitas: qm̄ calozē suffocat inatū. Et in etiātiōe sup fluitas: qm̄ inatū calozis materiā destruit p̄p̄ea q̄ sp̄i ritus et oppilatōes q̄ sunt ex supfluitatibus sequūt. Et de illis ē vehemēter stringere mēbra et vt stricta pmancant: qm̄ in frigidat et p̄pterea q̄ calozis viā claudit. Et tristitia supflua et timor nimis et gan dium nimis et delitū supflue. Et artificii in frigidās et cruditas que putrefactiōi est opposita. Balie. ve ro medicorū princeps eas in sex solet comprehendē dere cās. s. motu superfluo et qere supflua et obuiatiōe eius qd̄ in frigidat: aut qd̄ vehemēter calefacit donec resoluat et materia in frigidās et vehemētia

Gen. Secunda

spissitudinis et nimia nutrimenti paucitas.

Cap. III. De humectantibus.

b Humectantia multe sunt cause. Ex eis namque sicut quies et somnus: et illud etiam retinere quod euacuari solebat et humoris siccantes euacuari et nutrimenti multum et humectans nutrimenti et medicina humectans et humectantibus obuiare et precipue balneo et post comestione proprie. et obuiare ei quod infrigidat: quoniam humores retinet. et obuiare ei quod calefactione tenui calefacit: quoniam humoris currere facit et gaudium temperatum.

Cap. IIII. De desiccantibus.

d Desiccantia quodque sunt multa: velut motus et vigilie et vehemens euacuari. et ex eis est coitus.

Et nutrimenti paucitas et ut sunt sicca. Et medicinie desiccantes et motus animalium frequenter et de desiccantibus obuiare. Et ex illis est in aqua balneari spiritibus et ex eis est frigus quod congelat: quoniam prohibet membris sibi nutrimentum attrahere: et propterea quod ipsi costringit: quare oppilationes in eo accipiunt quod nutrimentum penetrare non permittunt. et ex eis est obuiare ei quod est caloris vehemens qui superflue resoluit donec exsiccat et ex eis est multum balneari.

Cap. V. De causis figuram corruptentibus.

e Causis figuram corruptentibus sunt cause que in principio creature acciderunt. propter quas virtuti informative: aut digestive que sunt in spermate sue operationis complementum deficit. et ex eis sunt cause que accidunt cum a matrice separantur. et ex eis sunt cause que accidunt cum infans ligatur et cum tenetur. et alie cause premitive que extrinsecus adveniunt sicut casus: aut percussio. et ex eis sunt cause que accipiunt propterea quod se vult mouere antequam membra durecant et antequam bene ambulare possit. et ex eis sunt cause egrotiales sicut lepra et pthisis et spasmus et extensus et paralisis: et est cum puenit propter pinguedinem nimiam: et est cum accidit propter superfluum maciem. et est cum propter apata: et est cum propter infirmitates situs: et est cum accidit propter consolidationis vlcis maliciam.

Cap. VI. De causis opilationis et coangustationis canaliculorum.

o Dilatio accidit: aut propter causas extraneas que in canali cadit: et hoc aut erit extraneum in suo genere sicut lapis: aut extraneum in quantitate sicut sicut set multa: aut extraneum in sua qualitate: et hoc erit aut propter suam grossitatem aut viscositatem: aut quod est congelatum sicut sanguisuga illa que congelata est. De quidem sunt partes eius quod oppilat propterea quod in canali cadit: ex quibus sunt que in suo loco in canali fixa manent: et est ex eis quod in suo loco est mobile. Et est cum accidit oppilatio propterea quod clausus fuit foramen propter vlcis consolidationem quod in ipso factum fuit: aut propter nascentiam additum sicut carnis verrucose claudis. Aut quod canalis propter apatis compimentis vicinitate cooperit: aut propter constrictionem que fit propter forte frigus: aut propter vehementem siccitatem que propter stipitiam accidit: aut propter virtutis retentive fortitudinem: aut propter forte ligaturam. in hyeme quod multe sunt oppilationes propterea quod superfuitates multum retinent propterea quod frigus stringit.

Cap. VII. De causis amplitudinis canaliculorum.

c Annalis amplitas: aut propter retentive debilitatem: aut propter forte expulsive motum. Et ex hoc quidem modo est anbelus retinere: aut propter medicinas aperientes: aut propter medicinas laxantes calidas et humidas. et canales quod ex contrariis habentur

Doc. Secunda

in causis coangustationis et propter oppilationes.

Cap. VIII. De causis asperitatis.

a Speritas accidit aut propter causas medicinie que vehementer abstergit sua incisione sicut acetum et acetose superfuitates: aut sua resolutione sicut spuma maris et superfuitates acute: aut propter causas stipitiam que exasperat propter sua siccitates: sicut res pontice aut frigide que exasperat propterea quod costringit: aut propter res terrestres que super membrum iacent sicut puluis.

Cap. IX. De causis lenitatis.

l Lenitatis causa aut est glutinans propter sui viscositatem: aut subtiliter resolvens que materia subtilit et ipsas currere facit et spissitudinem a membrum superficie remouet.

Cap. X. De causis dislocationis et separationis a situ.

m Membri remotio est aut propter causas extendentes: sicut cum aliquod trahit membrum et extendit donec dislocat: aut ex motu forti super initio nem quod membrum a loco suo remouet: sicut cum alicuius pes flectitur: aut cum laxans et humectans: quod admodum accidit in rainice: aut propter cum ligamenti subam corrumperetur ipsum corrodendo aut putrefaciendo: aut laque reddendo: quod admodum in lepra accidit et sciatia.

Cap. XI. De causis malicie vicinitatis que separationem prohibet.

c Ausa eius est aut grossities: aut viscositas: aut spasmus: aut lapitas: aut humoris siccitas in iunctura: quod ibi sit lapis: aut cum qua natus fuit.

Cap. XII. De causis malicie vicinitatis que dilationem prohibet.

i Plus causa est ut grossities: aut vestigii icarnationis vlcis: aut spasmus: aut cum qua nascitur.

Cap. XIII. De causis motus non naturalis.

e Quam causa est aut siccitas debilitans sicut tremor siccus: aut siccitas spasmodica sicut causa singulorum siccis et causa spasmus siccis. aut superfuitates calefacientes. aut superfuitates infrigidantes: aut cause virtutis viam claudentes membrum suum probibentes penetrationem cum oppilationibus: aut superfuitates que nocent: aut propter suas frigiditates sicut rigor: aut propter punctione sicut horripilatio: aut propter caloris innati submersionem: aut propter sui paucitatem: et propter illa accidit in musculorum superfuitatibus frigiditas et puenit ventositas que vult resolui et exire sicut saltus. Et nunc quidem dicimus quod hec nocumetalis materia aut erit vaporalis pauca et accidet propter ea alices: aut erit plus ea et pringet propter ipsam latitudinem penalis si fuerit quicquid aut puenire alie latitudinis species: quas nominabimus si fuerit mobilis. Quod si fortior fuerit accidet inde horripilatio. et si fuerit magis fortis pueniet inde tremor. Et materia quidem ventosa cum in musculo tenetur puenit propter ipsam pulsationem.

Cap. XIII. De causis augmenti et magnitudinis et numeri.

b Quas cause sunt materie multitudo et virtutis attractiuarum in seipsis fortitudo aut virtutum attractiuarum fortitudo propter fricationem adiutorium et calefactionis cum emplastris: sicut cum emplastro de pice et quod est assimilatum. Et hoc quidem est magnitudinis proprium et non numero.

Cap. XV. De causis diminutionis.

b Quod sunt que aut in principio puenit creaturæ: sicut materie diminutio: aut virtutis lateris error: aut ei debilitas: aut nocumetia que quandoque extrinsecus aduenit sicut icatio aut percussio.

aut corruptio quā fecit frigus: et quādoq; intrinsecus sicut herpes estiomemus aut putrefactio.

Cap. XVI. De causis solutionis cōtinuitatis.

Sic quidez sunt aut intrinsecus aut extrinsecus. Que vero sunt intrinsecus sunt sicut humor comedēs et comburens et humectās et larās aut siccās et fundēs: aut sicut repletio ventosa pungens aut humor extendens. ppter ea q; se cōstrin gendo mouet: aut penetrādo in corpore. ppter ea q; fortis motus ipm separat aut humor pungens. Et he quide omnes aut sunt ppter motus fortitudinē: aut ppter materiei multitudinem aut sicut fortitudo motus expulsiue nō fm naturālē cursum et sicut motus super repletionē. et de his q; eis similes est vox fortis et salus et sicut apertus apertio. cause aut q; extrinsecus sunt: sunt sicut corp⁹ extendens vt funis et pondera: aut qd incidit vt ensis: aut qd adurit sicut ignis: aut qd cōtundit sicut lapis: quoniā huiusmodi si vacui inuenerit cōtunder: aut si repleti recepta cula funder: aut sicut corpus qd pforat vt sagitta aut quod psgit: aut mordet sicut canis rabiosus: aut vi pera aut homo.

Cap. XVII. De causis vlceryum.

Autē vlcery sunt apā qd aperit aut plaga que facit pus aut borbor qui se comedunt.

Cap. XVIII. De causis apostematum.

Aruz causaz quedā sunt que sunt ex materia et quedā sunt ex dispositōe membri. Que vero sunt ex parte materiei sunt repletiones ex se reb⁹ prenominate. Et que ex parte dispositiōis membrorū sunt sicut virt⁹ membri expellētis et debilitas membri recipiētis. et qd est preparatus ad supfluitates recipiēdas: aut ppter sue substantie naturā: quoniā ipm fit creat⁹ sicut cutis: aut ppter suā latitudinem sicut caro laxa que est i trib⁹ reflectiōibus. s. post aurē in collo et i ascella et in inguine: aut ppter viciū que ad ipm pueniūt dilatatores et eaz que ab ipso vadunt coangustationē: aut ppter ea q; inferius positus est: aut ppter sui paritatem: qui illud qd ex cibo ad ipsuz venit colligere non valent: aut ppter debilitatē sui: quoniā illud qd ad ipsum venit ex cibo digerere nō potest ppter nocumētū qd est in ipso. aut ppter percussione que materiam in ipso retinet: aut ppter ea q; resolutio ei⁹ deficit ei qd ab eo resoluti solebat ppter exercitiū aut ppter caloz supfluiū qui est i ipso vnde corrabit. Et ille qdem calor aut ē naturalis sicut carnis: aut nonnaturalis quez dolor enenire facit: aut motus valde supfluius: aut aliud ex calefaciētib⁹. Et fractura quoq; peruenit apā ppter vnā ex istis reb⁹ quas predictim⁹: sicut cōcussio et membri compressio et extensio cū ipsum os restauratur. In dente quoq; plurimū fit apostema: quoniā nutritiō et recipit augmentū et i infusionē et putrefactionem. ergo recipit apostema.

Cap. XIX. De causis doloris absolute.

Quoniā dolor est vna ex dispōib⁹ nō naturalib⁹ que corpori aialis accit: in causis eius sermonē facimus vniuersale. Dicim⁹ igit q; dolor ē sensibilitas rei cōtrarie. Omnes vero doloris cause i duob⁹ cōprehendunt generib⁹. s. genere mutatiōis cōplonis cito facre. et ē malitia cōplexiōis diuerse: et genere solutiōis prinitatis. Ider malitiā cōplexiōis diuerse intelligimus vt membra sui suba cōplexiōe habeāt mansuā. deide adueniat eis cōplexio extranea huic cōtraria. ita vt plus calida aut plus frigida q; erat et virt⁹ sensibilis rei adueniunt sentiet cōtrarie et fiet dolor: quoniā dolere

nō est nisi cōtrarie rei pparietatē sentire. Adalitia at cōplexiōis māsine nullo modo efficit doloz neq; sentit. veluti si cōplexio mala q; tā est in membrorū suba māsina corripit cōplexiōe principalē et facta est ac si ipsa esset pncipalis. Ista. n. doloz nō efficit: quoniā ipsa nō sentit. Opz. n. q; sentietes ab illo qd sentit patiānt. Res nāq; nō patit pp dispōnes māsina q; ipsaz nō mutant: imo nō patit nisi ppter contrariū adueniēs qd eam mutat ad illud qd non erat. Ideoq; ethica hīs nō tū sentit inflāmatiōis quātūz hīs ephimerā aut tertianā. s. ethice calor caloz rer⁹ tiane sit maior. Calor. n. ethice est māsina et i suba membrorū pncipaliū infit⁹. Et tertiane calor ē vebemens a vicinitate veniēs calī hīs ad mēbra i qb⁹ adhuc naturalis ipsoz cōplo ita pseruata est. q; si humor recesserit mēbz in sua remanebit cōplone: neq; calor ille in eo figet nisi egritudo i ethica murata fuerit. Et cōplexio qdē mala nō diuersa nō fit māsina in mēbro nisi ordinari. Et est cūz in dispōne sanitatis iuenit hoc intellectus. primū: et hoc ē quoniā ei q; se in hyeme balnear si se cūq; calā imo tepida lauat: accit dicit ei ipsa horripilatio: qui corporis eius q̄litas ab eo ē lōgū et cōtraria. postea hō vnit ea et delectatur ex ea. et ita ordinat ad resoluē frigiditē qd in ipso erat agēs. Deide aut cū aliq; hora i calā balnei incerto se sedērit fiet corp⁹ eius aq; illa calidius. Et cū illa ea de aqua pma repete eo iscio sup eū p̄iect⁹ horripilationē ab ea patiet et sentiet ex ea frigiditē. Cū igit hoc sciuisti dicemus q; hō vni ex generib⁹ causaz doloris sit malitia cōplonis diuerse: non tū ois malitia pplonis diuerse: imo calim essentiali et frigidū essentiali: et sicci accit et humidū nullo mō doloz facit. Calor. n. et frigiditas sunt due q̄litates agētes: et siccas et hūditas sunt due q̄litates patētes: quarū virtutes nō sunt vt p eas corp⁹ ipzimar et corp⁹: s. vt p eas corpus a corpore ipzimat. Siccas hō paccis facit doloz: qui est alteri⁹ generis eā sequit causa q; est prinitatis solo. Est. n. cū siccas pp sue p̄strictiōis fortitudinē fit cā soloni prinitatis. Ita. hō cū verificat interio ad hoc eā reducit vt cōtralis eā doloris nō sit nisi solo prinitatis et nō amplius: et q; calim doloz nō facit nisi ppea q; prinitates soluit: et neq; ē frigidū doloz efficit: nisi ppter ea q; prinitatis solo ipz comitat: pp mltā nāq; spissitudinē quā facit et coadunatores ipm. pculdubio seqt vt partes ad locū trahant vbi spissant et vbi loco separant a quo trahit. Et in quodā suoz libroz fm han sniaz in tū p̄cessit donec opinari fecit q; oia sensibilia passue nocumētū faciunt. pp huiusmodi. v. faciūt nocumētū. ppter ei⁹ separationes aut pp coadunatio nem quā separatio seqt. Igit itaq; in vlsibilib⁹ dolorē efficit ppter sui coadunationis fortitudinē: et alium pp sue disgregatiōis vebementiā: et amay et saluz et acerosuz in gustatis dolorēz efficiunt ppter ea q; fortiter dispergunt: et ponticū: ideo q; vebementer coadunat q; pculdubio sparsio sequit et in odoris similiter. Et ppter hoc in fortibus sonis fit dolor ideo q; dispergit. ppter motus aeris fortitudinē cum sibi obinat. Terra aut dictio in hoc modo ē vt cōplexiōis mutatio ponat genus ex quo dolor essentialiter puenit: s. cū eo cōtinuitatis separatio cōtingat. huius tamē declaratio verificata in medicina nō cōtinet: s. i parte sapiētie naturalis: ideoq; ad ipsi sum mā pariter innuemus. Dicemus igit q; cū dolor ē similis partii in membro dolēte et cōtinuitatis solutio nullo mō similis erit partii: s. dolorē i dispōib⁹ in qb⁹ prinitatis nō existit separatio nō ptingit iueniri

propter continuitatis solutionem: immo, propter copulationis malitiam. Et et frigus facit dolorem ubi strigit et coadunat et oino ubi infrigidat. Et solo quod coadunatur non est ubi infrigidat: immo in extremitatibus locorum infrigidatur. Amplius dolor, penultimo est contrarius subito ipsorum sentire ubi ipse est parari et dolore faciens. Nonne vides quod si quod frigus propter copulationem rumpit sensum ubi copulationem corrumpit et fuerit sicut non accipit propter ipsam copulationis separatio istud sentire an erit parari et an dolore faciens. Et hoc itaque scies quod mutatio propter subito causa existit doloris quod admodum solutio propter unitatis. et dolor quod caliditate faciens turbidat: et fit fortior dolor. Et etiam cum post dolorem remanet res quod sensus doloris habet: nec tamen est dolor certus: sed est ex summa re quod se resoluunt. Et tota pides quod in medicatio laborat et nocet ei.

Cap. XX. De causis cuiuslibet doloris.

Dolorum genera quod nomina habent hec sunt: pruritius aspartius: pugitius: compressus: extensus: coccussus: frigidatus: latus: pforatus: actualis: stupefactus: pulsatus: granatus: fatigatus: mordicatus. Ista quod sunt quoddecim genera. Causa autem pruritus doloris est humor acris acutus aut salis. Et doloris aspartius est humor asper. Et causa doloris pugitius est humor quod paniculatus extendit in latitudine: sicut ei separas copulationem. Et est cum sensu non est equis: aut propterea quod illi super quod extendit paniculatus: aut illi ex eo quod inest illi est pes in duritie et lenitate non sunt siles sicut furcula et paniculo quod super costas est inestus eius apud in pleureti ad supiorum eius trahit partem: aut non sunt ipsi partes in suo motu similes sicut dyasfragma illi paniculo: aut propterea quod pes corporis membrum non similes: aut propter naturam: aut propter nocumens quod alicui accidit suam partem non alijs. Et tamen doloris causa est ventositas aut humor quod nerui aut musculi extendit ac si ipsum ad suas trahat extremitates. Et doloris quod compressus causa est materia quod membro suo coangustat locum: aut ventositas quod ipsum coangustat: et fit quasi desuper comprimitur et prunderet. Sed causa coccussus doloris est materia quod inter sui musculi et suum paniculum resoluunt et paniculum extendit et copulationem soluit quod iter paniculi existit in membrum. Et causa doloris fragitius est materia aut ventositas quod iterponit media iteros et paniculum quod tergit ipsum: aut frigus quod illi pannicululz fortiter stringit. Causa vero doloris latus est materia que carne musculi extendit et non ipsius corda. Et hic quod nec vocat est latus nisi propterea quod musculus nervo latus existit et paniculo. Et pforatus doloris causa est materia grossa aut ventositas quod retinet inter tunicas membrum duri et grossi: sicut intestini colon quod incessanter ipsum rumpit et in ipsum penetrat stimulo ac si terrebello pforaret. Actualis autem doloris causa est ipsa eadem materia in huiusmodi membrum: sed est retenta in hora qua rumpit. Et stupefactus doloris causa est aut fortis frigoris propter aut porum penetrantis spiritus sensibilis quod ad membrum venit clausura eius ligatura aut receptaculo repleto. Et hoc doloris pulsatus est apud calidum et non frigidum. Frigidum enim quod quocumque membrum fuerit siue sit durum siue sit molle dolores non efficit nisi in calidum convertat. Neque etiam dolor pulsatus est apud calidum accidit nisi hoc modo. scilicet cum apud contigerit et membrum quod est ei vicinis fuerit sentiens circa quod existit arterie quod semper pulsant. Cum enim membrum sanum fuerit arterie motus non sentit propter ipsius profunditatem: sed cum infirmus et apud eius pulsatio dolore efficit. Et doloris quod granatus causa est apud in

membro non sensibili sicut pulmone rene et splene. Illud enim apud sua gravitate trahit inferius et membrum inferius trahit per sensibiles fascias ipsum circumdantes et suspensoria a quo oritur fascia: et fascia quod et suspensoria sentit quando inferius trahit. Aut apud in membrum sensibili cuius sensus ipsa egritudo iam destruit: sicut cancer in ore stomachi: cuius poderostas sentit: nec tamen dolore efficit propterea quod ipse sensus destruit. Fatigatus autem doloris causa est aut labor: et vocat labor iste fatigatio laboriosa aut humor extendens: et vocat quod accidit ex eo fatigatio ex tensura aut ventositas: et vocat illud quod accidit ex ea fatigatio inflama aut humor mordicatus: et vocat illud quod accidit ex eo fatigatio ulcerosa. Et ex eis quod pronuntiat compositiones quemadmodum eas in locis suis declaramus quod sunt eis proprii. Et ex summa compositionis est fatigatio quod apostemosa vocat que est coposita ex extrema et ulcerosa. Et mordicatus doloris ex humore quod qualitate habet acuta.

Cap. XXI. De causis sedandi dolorem.

Ansa geris doloris est aut quod cause ex quod pronuntiat existit parari et ipsas euacuat sicut anes et lini semen cum super locum dolentem ex eis sit emplastrum: aut cum quo mollificat et fit somnus et sensibilis virtus: aut sua redit operatio: sicut iebnaria: aut cum quo infrigidat et stupida efficit sicut oia narcotica. Sed as tamen certum est primum.

Cap. XXII. De eo quod provenit ex dolore.

Dolor virtute dissolvit et membra a suis proprijs operationibus prohibet. adeo ut membra spualia ab aeris phibeat attractio: aut eius destruat operationem et facit cum intersectum aut frequentem: oino non finit naturale cursum. Et est cum in primis calefaciemembris: postea infrigidat propter illud resolvit et vincit de spiritu vita.

Cap. XXIII. De causis deliciarum.

Deliciarum quoque cause in duobus sunt comprehendere generibus. Unus ipsorum est genus quod complexionem naturalem subito reducit ad hoc ut ipsa sentiat. Et alterum est illud quod naturale contrivitatem subito reducit. Nulla enim res que non subito venit sentit: neque delirare ex eo habent. Est namque deliria sentire convenientis. Et omne quidem sentire per virtutem est sensibile et sentire est propter passionem sui. Cumque sentire fuerit cum conveniente aut non conveniente: erunt deliria aut dolor secundum illud quod imprimatur. Et propterea quod tactus omnibus sensibus est spiritus fortior et magis retinens illud quod recipit ex impressione conveniente aut non conveniente: ideo eius sentire illud quod est convenientis cum natura ei obuiat est maior delirare. et sentire quod est inconvenientis est deterioris doloris quod illud quod alijs virtutibus existit proprium.

Cap. XXIV. Ad sciendum quomodo motus doloris efficit.

Quis doloris efficit propter illud quod cum eo accidit ex extensione aut cocussione aut ruptura.

Cap. XXV. Ad sciendum quomodo mali humoris dolores efficiunt.

Mores mali doloris efficiunt aut propter ipsorum caliditatem: sicut cum mordicatione faciunt: aut sua multitudine sicut cum extendunt: aut propterea quod utraque coniunguntur.

Cap. XXVI. Ad sciendum quomodo ventositates dolorem efficiunt.

Ventositas doloris efficit propter extensionem. et ventositas quod extendens aut erit in membrum cocantibus et ipsorum ventriculis: si infatio in istis aut

in tunica mēbroz et eoz villis sicut i colica vētosa:
aut in tunica musculoz et sub pāniculis et sup ossa:
aut i circuitu musculoz inter ipsos et carnem latā et
curēm: aut occultata i mēbro sicut musculi pectoris
sunt occultati. Et ipsius qdēz resolo sine subita sit si
ue multo more et tpe fm multitudinez sue materie et
ipsi⁹ paucitate existit: aut grossitie sue materie et sub
nilitate ipsi⁹ aut spissitudinez aut ipsi⁹ raritate.

Cap. XXVII. De causis ei⁹ qd retinet aut efiat.

Etentōis et euacuatiōis causas scire erit ei fa-
cile qea consideraverit que de retentōe dixi-
mus et euacuatiōe. Illud igit ibi legat.

Cap. XXVIII. De causis fastidij et repletōis.

Et qdēz aut sunt extrinsecce et sunt pmitine st-
cur cuz aliq regie vti⁹: vñ multa puenit bñ
metatio et corp⁹ nō idiget hēctatiōe cibi et
potus. Et iō cū bec duo cōiuncta fuerit simul multi
plicabit i corpore materia et corripet opatio nature
in ipsa sicut multoties igredit balneuz et scipue post
comestiōē. Et resolutōez phibentia sicut qes et di-
mittere exercitiū et euacuatiōez. Et i comediōe et bi-
bendo ipozunitas et regiminis malitia. Aut intrise-
ce et sunt sicut virtutis digestiue debilitas q nō dige-
rit: aut debitas virtutis expulsiue aut retentive pū-
tis fortitudo: quapropter remanebūt hōiores et exte-
rius nō eribūt aut cannaliū cōagustatio.

Cap. XXX. De cāis debilitatis mēbroz.

Ansa debilitatis aut erit veniens sup corpus
mēbz aut sup spiritū q erit virtutis latoz q in
mēbro ministrat: aut sup ipsaz virtutes. Illa
ho cuius cā i mēbro ppria existit aut malitia ppo-
nis mālita et pprie frigiditas: hē sit cū calor illud ef-
ficat. iō q ei⁹ opatio frictatis opatiōi stupore silis exi-
stet: ppea q corripit cōplōne spūs: quēadmodū ac-
cidit ei q multa i balneo morā facit: imo ei cui adue-
nit sincopis et siccitas ppterea q virtutes penetrare
phibet. iō q in spissat: et hūiditas ppterea q laxat et
oppilat aut aliq ex egritudine⁹ pponis. Sz q ex illis
maiorē ppietatez bz ne in hōie appareat neqz nocu-
mentū neqz egritudo neqz dolor: ē raritas tēptare illi⁹
mēbz i suis nervis. Dēs nāq opatiōes naturales et
volūtarie p villos et ipsoz cōplōnez cōplēnt. Dige-
stio quozq bōa et necessaria est retentio fm cōgruas
dispositiōez. Et bec qdē p villos existit. Illud ho in
quo ē cā spūs ppria est aut pp pponis vel oppilatio-
nis malitia: aut pp resolutōez cūone facta q ē ei pro-
pria: aut fz modū seqndi cūōnes alteri⁹. Et illud qd
ē virtuti ppriū ē opatiōis multitudo et ipfariū reite-
ratio: qm virtutē debilitat bz spūs resolo euz eo asso-
ciat quēadmodū associat cū vnaquaqz cā. Cūqz cās
fm aliū cōnumerant⁹ modū et remoras cās cū eis
miscuerint⁹ q pscitariū cārū exist cāe inuentem⁹ ex eis
cās ex malitia pponis: et cās ex corruptiōe aeris et
aq et comestiōis. Et ex eis sunt q spūs eliant quaruz
nulla fetori silis et precipue fetori aq et venenosariū
virtutis expatiō i aere aut i corpore. Et summa cārū
pterea debilitatis sunt q ex esione pendēt sic sanguis
erit⁹ et vter et pprie i subtilibus hūoribus et aq by-
dropicorū icisōe pactentis extracta cū eius quāritas
māta subito extrahit et pforatio magni aparis cū ab
eo multū pus subito exierit sine ipz p se aperiat et in
dor mult⁹ et exercitiū plurimū. Dolores etiaz spūm
resolutū bz etiā pplōnez pmutēt. et ex summa istozū
qdē dolorū sunt q maioris exist ipressiōis et sic dolor
oris stomachi: sive sit extēsiuus sive mordicari⁹. Et
ois dolor q est euz ppingrate parti cordis. Febres
quozq sunt ex eis q debilitat faciunt pp resolutōē et

eūōnes sanguis et spūs et pponis mutatiōez. Ampli-
tudo quozq porozū est ex eo qd ad hoc adiuvat vt de-
bilitas resolutōes accidat. et mīta fames existit b⁹ mo-
di. et etiā cū toti⁹ corporis debilitas vnius membri
aut pris membri: seqt debilitatem: quēadmodū cor-
poris debilitas pp maliciā q ori stōi accidit q tāta est
vt eius virtus resoluat: et cū alicuius cor et cerebrū
a quolibet nocumētaliz vebementer patit erit hō
hic velocis estuatiōis et q ex paucā resolutiōe cā. Et ē
cū cā debilitatis existit multitudo tolerātie egritudi-
nū. et est cū aliq mēbz i creatōe est debilius quodā
aut alio debili⁹ existit. sic pulmo et cerebrū. iōqz erit
recipiēs qd forti⁹ natura a seipso expellit: loc⁹. n. cere-
bz ppri⁹ si alius nō cēt ex tali mō rea pueniret quā to-
lerare nō posset neqz ei⁹ xrus cū ipse remaneret.

**Doctrina tertia. Fen. secunde cuius sunt. xi. capi-
tula et due summe.**

Cap. I. De accitibus et significationibus.

Accidentia et significatiōes fm vnaqz quāqz
trisi pōictaz dispositiō vñā trisi declarant si-
gnificatiōez: aut re pntes de qua dicit Sa.
q soli pfer ifirmo i co qd facere bz: aut re
pferitā de q dicit. S. q soli pdest medico: qm decla-
rat ipm in sua arte excellentes et ei⁹ pfilio magis cre-
dit: aut rem futurā de q dicit. S. q verisqz confert:
medico ho: qz demōstrat ipm i sua scientia excellen-
tes: et infirmo: qz demōstrat qditer ipse fit regendus.
Significatiōis sanaz qdā sunt q pponis significāt
cōlitate quas i suo loco noiabimus. Et qdā sunt q si-
gnificāt cōequalitate cōpositiōis: ex qb⁹ sunt subales
q. h. bi gta. sunt vt sunt forma et situs et qritas et nu-
mērus fm q opz. et he qdē dispōnes diuise fuerit.
et ex eis sunt accitales sic decoratio et pulchritudo.
et ex eis sunt finales et ipse fuit ex cōplemento opatio-
nū. et q iecedendo fm pfectionē pueniūt. Omne. n.
mēbz cuius opatio cōplet est sanū: modus aut ex
opatiōib⁹ cognoscendi est fm mēbroz pncipaliū di-
spōitiōes: fm cerebrū qdēz est p dispōnes opatiōnū
voluntariā et p dispōnes sensus et p opatiōes exist
matiōis. Et fm cor qdēz est p pulsiū et per anbelitiū.
Et fm epar qdēz est p gestione et vrina: ipsius nāq
debilitat egestio et vrina loture recētis carnis sumi-
les sequuntur. Accidentiū aut que egritudines signi-
ficant quedā sunt que ipsaz demōstrāt egritudines
sicut diuersitas pulsus in festinatōe sui febre. Ipse
nāq ipsaz significāt febre. Et quedā sunt q egritu-
dinis significāt locū sicut pulsus serinus cū in par-
te pectoris fuerit dolor: quoniā significat q apa est i
pāniculo et i dyastagmate: et sicut pulsus vndosus:
quoniā significat q apa est in corpore pulmonis. et
qdāz significāt egritudinis causam: sicut significatio-
nes repletōis per diuersitatē suaz dispositiōnū: qua-
ruz quifqz modus aliquē repletōis modū significat.
Amplius accidentiū quedā sunt pdenia que cum
egritudine incipiūt et finiūt sicut febris acuta et do-
lor pungitiuus et coangustatio anbelitus et tussis et
pulsus serinus cū apate lateris. Et quedā sunt q no-
tam horā nō hnt et egritudinē quādoqz sequit qnqz
nō: sicut dolor capitis cū febre. Et sunt quedā que in
fine rei eueniūt: de quibus sunt significatiōes crisis et
maturitatis significatiōes et significatiōes phibitio-
nis maturitatis et signa mortis. bz aut plurime sūt
in egritudinibus acutis. Significatiōnū ptece alie
sunt q in eo qd de mēbz apparet significant q sunt
ex eis sūmpre que proprie sentiuntur sicut dolorū
dispositiōes et dispositiōes tactus in duricie et mol-
licie et in caliditate et in frigiditate: et i reliquis: aut

et his que communiter sentiunt: et sunt ea que sunt sumpta ex forma membrorum et ipsorum sitibus et moribus et quilibet. Et fortasse illa significabit ipsorum dispositiones occultas sicut labij saltus vomitus. Ipsorum preterea quantitates augumentate si fuerint aut diminute et eorum numeri fortasse occultorum dispositiones significant membrorum quemadmodum curritas digitorum que epas paruitate significat: et contrario. Et cognosciones quod dispositionum eorum per egestiones si est nigra aut citrina et super quod significat sunt res visibiles. Et ex rugis supinatione et malitia digerendi est audibile. huiusmodi quoque sunt cognosciones per odores et saporis oris et reliqua. Et coniunctio vel cognosciones peribiles et etibi ce per vnguis gibbositate sunt visibiles: sed sunt de capitulo eorum que sentiunt communiter. vult autem quod manifeste sentit rem significat occultam quemadmodum rubor pomii maxille pulmonis portendit asiam: et gibbositas vnguis vlcus pulmonis. Et cognitionibus vero que habetur ex moribus et actibus irabiles res quam modo narrabimus. Significationes vero que sumuntur ex modo actibus sunt sicut apoplexia et epilepsia et sincope et paralisis. Et que ex motu sumuntur sunt sicut horripilatio et tremor et singultus et sternutatio et alices et tussis et saltus et spasmus cum incipit spasmari. Et eorum sunt quedam que pueniunt ex operatione nature principalis: sicut singultus: et quedam que pueniunt ex operatione nature accidentaliter: sicut spasmus et tremor. et eorum quedam sunt voluntarie pure sicut extimatio vel estimatio et renouatio et de latere ad latere. et quedam sunt compositae ex naturali et voluntaria sicut tussis et mictus et egestio. et istarum quidem quedam sunt in quibus natura super voluntatem sicut tussis: et quedam in quibus voluntas super naturam sicut mictus et egestio cum voluntaria non cito vult efficere. Accidentaliter autem a natura sine voluntate puenientia quedam sunt que demonstrant sensus sicut horripilatio: et quedam que sensus non demonstrant: quoniam non sentiunt sicut saltus. Isti autem motus diuersificantur aut propter diuersitates suarum essentialium: quoniam tussis in seipsa fortior existit quam saltus: aut propter diuersitatem nervorum motorum: quoniam sternutatio nervi motorum plures sunt quam motorum tussis. Tussis enim composita moribus membrorum pectoris: sed sternutatio completur coniunctione motuum membrorum pectoris et capitis simul. Sed quantitas timoris in eis est: quoniam motus singulorum fieri maioris est timoris quam motus tussis: sed sit tussis fortior: per quod autem natura inuac est cum quicquid adiunxit per instrumentum centrale et principalem: sicut cum inuac in expellendo stercus a musculus ventris. et est cum per instrumentum inuac extraneum: sicut inuac in tussiendo ab aere. Principiorum vero eorum diuersitates aut sunt ex membris sicut tussis et nausea: aut ex diuersitate virtutum agentium: quoniam saltus principium est naturale. tussis principium est animale. Sed et per materiam diuersitatem: quoniam tussis est ab excretionem et saltus a ventositate. Idem ergo significantes significant in eo quod de membris apparet. Et plurima eorum demonstratio est secundum dispositiones manifestas. est in eis occultas demonstrat dispositiones sicut rubedo pomii maxille que pulmonis apia declarat: et de signis etiam sunt que egritudines demonstrant occultas. quapropter oportet illis que egritudines vult cognoscere occultas ut anatomie notitia adeptus sit ad hoc ut per ea scientia subeuntesque membris ei acgras si est carnosus aut non carnosus et cunctis modis ei forma. id est ut sciat. Verbi gratia. si apia hoc quod habet figuram est in eo aut non ex parte: unde sue figure est comparatum aut non: et sciat si est possibile quod in ipso aliquid retineat vel non: sed id labere facit quod re-

cipit sicut ieiunium: et si est possibile quod in ipso aliquid retineat aut quod aliquid ab eo labatur: quod res sit quam in ipso retineri sit possibile aut ab eo labi donec eius locum sciat quatenus per ipsum indicet de eo quod in ipso sentit de dolore aut apate si est in ipso aut ab eo longinquus. Et sciat eius societatem ita ut indicet si habet dolores per se aut per societatem: et si materia ab ipsomet processerit aut a suo loco sibi infuserit. et si superfluum quod et eo se parat est de suba ipsi? an ipsum est via per quam materia in ipsi penetrat quod ab alio separatur donec sciat illud quod coprehendit ut noscat si est possibile illud quod euacuat ab ipso etiam fuisse: et ut membris operationes sciat donec ipsi? cognoscat egritudinem et nomenclaturam quod in eis possit operari. Tunc vero hoc per anatomiam scire potest. Scias preterea per medico quod vult egritudines regere que in membris etiam occultis necessaria est anatomia. cumque anatomia scientia ei acquisita fuerit: oportebit per hoc totum ipsum studere in cogitatione egritudinum occultarum secundum regulas. Quare prima est de nomenclatura operationum. et tunc quod operationes eius suis qualitatibus et quantitatibus iam sciuit. quare significatio est prima et particularis. Secunda vero est de eo quod euacuat: cuius significatio particularis quod est: si non est prima. et particularis quod est: propterea quod in ipsa semper consistit: et prima quod non est. id est quod significat maturatorem aut maturatorem prohibitorum media re. Tertia autem est dolor. et quarta est de apate. et quinta est de situ. et sexta est de accubitu? manifestis et coparatis. et eorum significatio non est prima neque particularis. et in vnaquaque eorum sermone diuisum facit. Et operationibus vero significatio habetur: quoniam cum operatio non sunt naturales processerit cursus quod est ei significat quod prout accidit nomenclaturam. et prout nomenclaturam egritudinem sequit quod est in membro in quo est viti? De operationibus vero nomenclaturam sunt tres modos. Operationes. n. aut minuit sicut cum oculi minuit visum: et rem videt minorem et appropinquat spacio: et sicut stomachus cum duri? digerit et tardi? et minorem quantitate. Aut mutant sicut cum oculus videt illud quod non est: aut videt rem non sicut est: et sicut stomachus cum cibum dissipat et ipsum male digerit. Aut destrunt sicut oculi cum non videt et stomachus cum nullo modo digerit. Et autem quod euacuat et quod retinet significat: multis sunt modis: aut. n. significat ex parte retentionis non naturalis sicut cum retinet res que solebat euacuari: quod admodum accidit illi cuius vrinam retinet: aut egestio: aut significat ex parte excretionis non naturalis. Et hoc quod aut erit de suba membrorum aut non erit ita. Sed quod est de suba membrorum tribus significabit modis: aut. n. per sui ipsi? subas significabit: si anuli? expulsi? berperet bestimentum in canali pulmonis significat: aut significabit per quantitate sui si corices cum in disinteria egrediunt. nam si fuerit grossus significat quod vlcus in grossis existit intestinis et si fuerit subtilis significat quod est in subtilibus intestinis aut significabit per colorem suum quemadmodum hypostasis peraloides que si fuerit rubea significat quod est in membris carnosus sicut renibus. et si alba significat quod est in membris nervosis sicut in vesica. Quod non significat illud quod non est de suba membrorum: significat autem: quod ipsi? egressio non est naturalis sicut huiusmodi sunt et sanguis cum exierit: aut quod est non naturale in qualitate sui sicut sanguis corruptus: siue puenierit exire siue non. aut quod est non naturale in substantia absolute sicut lapis: aut quod est non naturale in quantitate sui: si naturalis sit eius exire. Et istud est autem propea quod auget aut propea quod minuit sicut stercus et vrinam cum pauca fuerit aut multas: aut ut sit non naturale in qualitate sui: si exire soleat: sicut stercus et vrinam que sunt nigra: aut si egrediat per non naturalis: si exire co-

fuenerit sicut stercus et vria cui egritudine illi p supio
ra egrediunt. Doloris aut significatio in duobus
comprehenduntur. Et illud est quod dolor aut signifi-
cat p sui loci. ubi gta: qm si fuerit i dextra erit i epar-
te: et si i sinistra i splene. et est cu p sua spem signifi-
cat q sit ipsius: ca quemadmodum diximus in doctrina
causaz. ubi gta: qm si fuerit grauius significabit
apa qd est in mebro no sentiente: aut cuius sensus de-
structus e: et extensius multa significabit materia:
et mordacitudo materia significabit acura. A paris
aut significatio tribus exrit modis: aut. n. sunt ex suba
sit sicut berisipilla q colera significat rubra: aut scia-
rosia q colera demonstrat nigra: aut ex loco sui sicut
cu fuerit i dextra significat. ubi gta: q est apd epar:
aut i sinistra significat qd e ex pte splenis: aut p figu-
ra sui: qm cu apud dextra fuerit et fuerit lunare signi-
ficat qd est i ipo epe. et si logu fuerit significat qd e i
musculo q est sup ipm. Si vero significatioes aut
sunt ex locis aut ex coitibus. Et ex locis qd appa-
res sit. Et ex coitate qd sit sic p nocumetu qd est i
digito ex ca antecedente cognoscit q est pp nocumen-
tum qd sexto ex paribus nervo accidit.

Cap. II. De signis distinguendis inter egritudi-
nes pprias et associatas eis.

e Quoniam est cu egritudines in pncipio accit
i mebro: et est cu accit p associatioes quead
modu caput stomacho i suis associat egritudinibus:
tunc opy vt ordinem differentia inter has duas res
p signis distinguens. Dicemus igit q opz nos pside-
rare q pns accidit et autumabim q ipsa e pncipalis
et altera est ei associata. Et psidebim et q sit illa q
remaneat postq altera finit. Et autumabim etiaz q
ipsa est pncipalis et altera associata. Est tñ cu ex hoc
puenit error: et hoc e qm fortasse egritudo pncipa-
lis no erit pcepta sensu neq dolorosa i pncipio sui:
h postea sentimus ipsius ipdimentu postq associa-
ta egritudo apparuerit q p certo est illa q post ipiaz
accidit et est ea sequens. Estimabim q associata et
accitralis sit illa q est pncipalis egritudo. Et est cu
no percipit nisi accitralis tñ i pncipalis vel origo
obliuioni tradit. Semita ho obseruadi se ab hoc er-
rore est vt medicus mebroz noscat coitatez: qd qd e
erit ex sua scientia i anatomia. Et nocumeta sciat q
vnicuiq accit mebro quoz qda sit sensu pcepta:
qda no pcepta et mores in egritudine: et neq indicet
de ea q sit pncipalis nisi postq psideauerit qd sit
possibile qd accidat ipiaz seque. Egruz q iterroget
de significatioib egritudinis q mebris egro mebro
associatis posis e accidere q si pzi'erat sensu pcepte:
neq dolorose ita vt appareat primo: neq comone-
tes accitralis q sunt eis. ppinq: h nec etiaz eas sequunt
res nisi q ab eis sunt loquique no sensu pcepte. Eger
quoz ignozat q sint accitralis illi loqin q radici. Istud
tñ no cognoscit nisi sapientia medici. Plurimuz ho
qd ex eo ad memoriam reducit est cu opationu ipedi-
mentu psideat. Cuz opationu ipedimentu inuene-
rit ams indicabit q egritudo illa est associata: et qda
membroz sint talia q plurimu disponu ipsoz est vt
sint eoz egritudines alioz mebroz egritudines sequen-
tes. Capitis. n. fm plurimu suaz disponu sunt egrit-
tudines p societate stoi. Sz illud puertere est perpa-
ruz. Et nos qd e coramuis mamib ponem signa co-
plexionu pncipaliu et accitraliu h modu coez. Que
vero vnicuiq mebro sunt. pprie i suo dice caplo.
Quociqz aut ex significatioibus egritudinis ppositiois
manifeste fuerit sensus dignoscet. Sed que occulte
fuerit exceptis replecioe et opillatoe et apatib et loz

lutione conunitatis in dictioe vniuersali comprehende-
re e difficile. Et sit illud qd ex repletioib et apatib et
solone punitatis vnicuiq mebro pprie existit. Ade-
lius igit e vt hoc totu dictioib referet picularib.
Cap. III. De signis complexionum.

Ignoz gta qb colexionu dignoscit dispo-
sita sunt decem. vnu eoz est tactus. Et modus
qd quo cognoscit est vt psideat an tactu sa-
ni sit ealis in terris tempatis et acre tpatio. na si ealis
fuerit significabit calitate. Et si pariat ab eo tactozu
pplonez hns sanz et i frigidet aut calefiat aut ipz sen-
tiat materia molliore aut duriore aut aspiore q natu-
ralis: neq fuerit ibi ca ex aere aut balneatoe cu aq fri-
gida aut alia re q molliore addat aut aspiore: est tñ
ex coplone no tpara. Et ex dispone qdem vnguiu in
molliore et siccitate ipiaz pole est cognoscere coplo-
nis cozois disponez h molliciei et duricie iudiciu
no sit stabile nisi pzi'eqlitatis iter calitate et frigidita-
tem significatioes pcesserint: naz si no ita fuerit pole
erit vt calitas durz tactu et aspey molliciter nedu illu
q est tempatus pp resolonez ipzi et facit existimari
q sit molliis et humidus natura et vt frigiditas mol-
lem tactu iduret nedu illu q est tempatus ppterea q
multu cogelat et ipissat et opinabit q sit sicc et sic
et sol. Et tñ qd ppterea q coagulat et cogelat. Et
sol qd ppterea q igrossat. Eoz aut plurimi q frigi-
de sunt coplone cozoa mollia sunt h sint macra:
qm cruditas multa coistit in eis. Secundu ho e ge-
nus signoz ex carne et adipe assumptozuz: qm caro
rubea cu mltia fuerit humiditate significabit et calitate
et erit ibi soliditas. et si pauca fuerit et adeps multus
no ibi affuerit significabit siccitate. Pinguedo aut et
adeps sp frigiditate significat et est cu eis lantia. Et
si cu hoc fuerit venaz angustatio et sanguinis pauci-
tas et hoc hnti aduenerit debilitas ex fame pp mino-
ratioes sanguinis naturalis q est pparat ad illud quo
mebra ex nutrimeto idigent: significabit q ppo bu-
insimod est fm natura. Et si hec alia signa non affue-
rint significabit q e coplo acquita. Pinguedis at et
adipis diminutio sp calitate significat: qm pinguedi-
nis et adipis materia sanguis e vinctiostris et eaz fa-
cto e frigas: et pp hoc i epare minorant et sunt i inte-
stinis multe. Et neq sunt sup eoz multe plusq sup
epar nisi pp materia: no. n. pp pplone et forma et pp
cura nature pedente a materia illi fili. Pinguedis at
et adipis pgelatio sup corpus minuit et auget hz mi-
noratoez caloris et ipzi augmetu. Et cozp qd e car-
nosus absq mltia adipe et pinguedie e cozp calm et
huidu. Et si fuerit caro rubea multa cu pinguedie et
adipe pauca: significabit humiditate supflua: et si su-
flua fuerit: humiditatis et fratis significabit supfluita-
te et q cozp frigidu sem est et huidus. Et ex cozois
bus qd e q magis est macz est frim et sicc: et postea
calm et sicc: deinde sicc qd in calitate et fritate tpa-
ti existit: postea calz qd est i humiditate et siccitate te-
peratu. Tertiuz ho gen est signoz sumptoz ex ca-
pillis: et ipsa sunt q sumeda sit ex pre hoz modoz q
sunt velocitas origis et ipsius tarditas et multitudo
eoz et paucitas ipoz subtilitas et grossitudo eoz pla-
nities et crispitudo. et eozu color e vna ex radicibus i
hoc. Signa ho ex velocitate naturitatis eozu aut tar-
ditate aut phibitoe origis ipoz sumpta sunt: q illi q
tarde nascut aut no nascut cu no affuerit significatio-
nes q cozp penitus sanguinez no hnt demonstrant si
gnificat q ppo vebemeter est huida. Et si festinaue-
rint no eru cozp illi humiditatis: imo ad siccitate de-
clinebit. Ipsi ho calitas et frigas ex alijs signis q ia

dirim⁹ cognoscitur. Quia calitas et siccitas diligenter capilli multo citius nascuntur et erunt multi et grossi: quoniam multitudo calitatis significat et grossities multas fumositates. Item in iuuenibus est amplius quod in pueris: quoniam puerorum materie vaporose sunt et non fumose. Et horum contraria ipsorum sequitur contraria. Significatio autem ex parte figure est quod crispitudo significat calitatem et siccitatem. Est tamen cum coarctatione et pororum tortuositate. Item si non resoluitur cum altera parte. Dicitur vero puer res mutans et planities habet significat huius. Et preterea coloris nigredo significat calitatem et subalbedo significat frigiditatem et citrinitas et rubedo equitatem significat et albedo significat autem frigiditatem autem humiditatem vehementer sic canities: autem forte siccitatem sic accidit vegetabilibus cum siccitate quod ex sua nigredine aut viriditate transiit ad albedinem: et hoc quod non accidit hominibus nisi in fine egritudinis siccitatis. Et canities quod dicitur apud Aristotelem est puerilis ad colorem fatis. et apud Galenum. Et aracha ruga quod numerum comitatur quod ad capillos venit cum frigiditate et fuerit tempus mori et ipsi penetrant in poris data. Quia duas dicitur considerare iuvenes eas per certo propinquas: quoniam cum in albedine coloris flegmatis et cum in albedine aracha ruga est una. et hoc quod per huius cunctas tractat dicitur. Post hoc aeris et regiones in re pillosorum operat dicitur huius quod observanda. non enim timeat quod in nigro sit capillus flavus quod equitatem complexionis ipsi significat cum ea habuerit: neque in capillis solum nigredo quod complexionis est significat calitatem cum ipsorum generum ea habuerit. Etates etiam in re capillorum operantur: quoniam iuvenes sunt sic meridiionales et pueri sic septentrionales et senectus est sic medius. Idem preterea in pueris multum significat quod ipsi complexionis cum crescat ad melius convertitur. et in senectute significat quod in parte est melancolicus. Quartum vero genus est signorum sumptuum ex calore corporis. Albedo enim si gnu est purior sanguis aut panicitatis ipsius cum frigiditate: quoniam si cum calitate esset et humore colerico esset citrinitas. Et rubens quod dicitur significat multum sanguis. Et rufus et subrufus significat calitatem. Sed subrufus plus significat colorem rubrum: et rufus significat sanguinem colericum. Est tamen cum subrufus sanguis significat purior: sed non sit sibi colera rubra quemadmodum accidit in pualescentibus. Fuscus autem vehementer significat calitatem ob quam minuit sanguis. et pgelat ille paucus et ad nigredinem pertransit et cutis mutat colores. et brunus significat calitatem. Et melogianus frigiditatem significat et siccitatem: quoniam color est qui purior colorem nigrum sequitur. Sed gypseus frigiditatem significat et reus flegmatica. Et stannus frigiditatem et humiditatem significat cum paucare melancolica: quoniam est albedo cum paucis viriditatis. Est et albedo sequens colorem flegmatis et complexionem humiditatis et viriditatis sequens sanguinem congelatum qui trahit ad nigredinem qui coniunctus flegmati facit fuit viridis. Et eburne frigiditatem significat fatis cum paucis colera rubra. Et sem plurimum quidem mutat color per epar ad subrufedinem et albedinem: et per plenam ad subrufedinem et nigredinem. Et in egritudinibus hemoroidarum ad subrufedinem et viriditatem. hoc tamen non est si imo est cum mutat. Cognoscere vero ex colore lingue complexionem non est iustitiorum est difficile: et ex colore oculi complexionem cerebri est difficile. Et fortasse est cum in una egritudine duorum colorum diversitas in duobus pertingit membrum sic cum albescit lingua et nigrescit facies in una egritudine quemadmodum ictericia quod per vehementiam acutitatis colere rubere accidit. Quintum vero est genus si quoniam ex forma membrorum sumptuum: quoniam complexionem calidam sequitur pectoris amplitudo et extremitatum magnitudo et ipsarum complementum frigiditatem earum absque co-

angustate et sine cunctitate et precipue manus et pedum et venarum amplitudo et earum apparitio et pulsus magnitudo et fortitudo ipsius est magnitudo musculorum et propinquas eorum et iuncturas: quoniam operationes augmentative et compositione forme calitate complentur. Et frigiditatem sequitur omnium horum contraria: quoniam per ea minuat virtutes naturales et non plene operationes naturas et creatores. Et complexionem sicca sequuntur aspiritas et cunctitas et iustitiarum manifestatio et aptio caritiliginis et epiglotti in naso et est nasus equilis. Sextum vero est genus signorum sumptuum ex velocitate passionis membrorum. Membrum enim cito calefit absque difficultate est calide complexionis: quoniam conversio in genere propinquali est facilius puerilis ad contrarium: et cito frigidat res erit contrarium. Quod namque per certo scimus quod res non patitur nisi a suo contrario et non a suo simili. Item hoc quod tu pueri sunt pueri ut passio a simili sit dignior. Rursus erit quod si mile a quo non patitur res est illud cum quod est calitas et quod est calidus est una species et natura. Quod autem calidus est alio non est sile et quod est minus calidus: imo duo calida quorum unus est calidius diversificat. et illud quod quod est minus calidum comparat dicitur quod est calidius est frigidum. Partis est ex hoc unus est frigidus comparat dicitur illi et non calidum. Partes est ab eo quod est ipso frigidum et a frigidum. unus tamen eorum ipsius qualitate auget et per eam augmentum quod est ipso fortius et alterius citius minuit calitatem. Ipsius est alteratio ad id quod in sui qualitate prestat augmentum et mutat illud quod in ipso est fortius et citius facilius: sed sit hic alia causa quod alicui eorum qui in calitate coarctantur est propria et contradiet huius illud quod in sui natura calide existit complexionis non cito recipit in se calidi operationes: nisi per eam quod calitas destruit operationes contrarii quod est frigidus: eo quod refrenat illud quod complexionis calidus vult efficere de augmento et calefactione. Cum et sibi occurrat per huius destruit inuicem se ambo et calefaciendo et eorum adiutorum sequitur duarum qualitarum fortitudo complexionis. Quod ex intrinseca calitas equitatem destruit voluerit calor inatus quod est inus erit res fortior et resistendo adeo ut venena calidus non refrenet neque expellat: neque ipsorum contrariarum nisi calor inatus. Calor namque inatus nature est instrumentum quod caloris cunctitatis expellit non cunctitatis per se ipsum mouet ad ipsum expellendum et ad eius vaporem remouendum et ad ipsum resoluendum et ipsius materiam adurendum. Et frigidus est aduenientis nocumen tum per contrarium expellit. Idem hoc propinquant non habet frigiditas non in pugnat neque refrenat nisi aduenientem calitatem per contrarium tamen: quoniam non in pugnat aduenientem frigiditatem. Et calor quod dicitur inatus est ille qui humores naturales tuos ne eis caliditates extraneas dicitur. Calor namque inatus cum est fortis potest natura ipso medietate in humores ministrare sem modum maturandi et digerendi et custodire eos per sanitatem et mouenter humores per modum ministrandis ipsi et prohibent moueri sem modum ministrandis caloris extranei quod non putrefacit. Sed cum calor iste est debilis fatigat natura et a regimine humorum abstinet per instrumentum debilitate quod iter ipsarum et humores est medium et stat: et calor extraneus iuuenit humores non impedire ab administratione. Propinquant et ab eo et facit eos obediens et motu extraneo ipsos mouet et accidit putrefactio. Calor igitur inatus virtutum omnium est instrumentum mentis: sed frigiditas est in incoeniciens: et neque potest nisi accitatur. Ideoque dicitur calor inatus et non debet frigiditas inatus: neque operatur frigiditatem ex colodea corporis illud quod operatur calitatem. Septimus autem genus signorum est quod sumit ex cogitationibus et a rebus multis desideratis a natura hominis quas plurimum apprehendit virtus et

opar' similitudinē qualitatū: sicut dicemus i somnia: id q' corp' est istū aic. ¶ De trāsu ar' genus est qd' su-
mis a signis opationū. Ch. n. opationes sū naturales
cursum pcedit plene t' pfecte significat cōplonem eq-
litate. Et si a pte sua ad mor' murent' supfluos signi-
ficat pplonis calitatem. Et sū p' pperauerit qm' ca-
litatez significat sic augmenti velocitas t' nativita-
tis capilloz t' nativitatē dentium. Et si debilitat' t'
oculoz fūat t' tardent' significat pplonis frigatez. Est
tū cū eoz debilitas t' ociositas t' tarditas sunt cadē-
tes pp cōplonez calidā: l' illud esse non possit absq'
mutatōe a cursu naturali cū debilitate. Et est etiā cū
plures naturalis opationū deficiūt pp calitatē t' mi-
nus sic somnus: qm' fortasse est cū destruit pp calo-
rem pplonis calide aut minuit. Et sū est cū augmē-
aliq' dispōnū naturalū pp frigatez sic somn' : s' tū nō
erit et summa cōparationū nō naturalū vel opatio-
nū naturalū absolute: imo cōditōalr t' p cām. Sōni-
nāq' necitas i vita t' sanitare nō est necitas absolute:
imo ppea ut spūs ab ipcedētib' sepe pp illud qd' ei
accidit ex latitudine aut ppea q' ei necessarii incube-
re: pp digonē cibi: t' ppea q' nō pōt duas res. Sōni-
igit' necessitas nō ē nisi ex pte alicuius ipotentie t' est
epit' a necitate nālī: l' sit etiam ille nālī ab eo vñ est
necitas naturalis. n. dicit de necessario cōitare nois.
¶ Firmior: hō significatio quā hoc nomen h' nō ē nisi
ut dicat ex pplone eqli: t' illud ē ut opationes sequē-
t' ppleat. Et hō significatio sup calitatē t' frigatez
t' siccitatē t' bñditatez est significatio p'abilis. Ex
gñe ē opationū fortis q' calozē significat est acuitas
vocis ei' grossitudo t' loquidi velocitas t' ipi' cōri-
mitas t' ira t' festinatio motionū t' palpebrāz cita-
tio: l' sit cū ista adueniūt nō pp cāz cōez: imo pp cāz
mēbro opatiōis. ppia. ¶ Moni hō gen' ē expulso
supfluitatū a corpore t' q'itates eoz q' expellūt. Ex
pulso. n. cū nō auferē t' illud qd' ex stercore t' vīna
egrediat' t' sudore t' alijs ē acuti bñs odorē fortem t'
tincturā ex eis q' tincturā h'c p'ueniūt t' aduſtionē
t' decoctōez ex illis q' affatōez t' decoctionē solēt ha-
bere est calin. Qd' vero diuersus est ab hoc est frigi-
dū. ¶ Et gen' qdēz decimū est sumptū ex dispōnib'
virtutū aie in suis opatōib' t' passionib' sic ira fortis
t' estuatio t' pceptio t' intellect' t' audacia t' verecū-
dia t' supposito bōa t' bōa spes t' ipieras t' i pigritia
t' mox virilitas t' pauca ociositas t' pariter pati ab
vnaquaq' re significat calitatē. eoz aut' p'aria friga-
tem t' p'ueraria feruoris t' mānuendinis t' imagi-
nari t' remozari t' reliquoz significant siccitatem.
¶ Passiōib' vero cito remoueri significat bñditatē.
ex hac qdē secreta est isomnitas t' somniū: qm' ille est
cuius pplone ē bñiūz calitatis videt se qñ ad ignē ca-
lesciat aut sic ille q' seder ad solē: t' ille i cuius pplone
i fritas dñans videt se sicuti esset i niue aut qñ i aquā
mitteret frām. amplius vñ q'q'q' humorez bñs do-
minatē videt illud qd' suo pñer bñoz quēadmodū
dicūt. Hoc ē totū qd' notauim' aut plurimū eius est
de mō significationū cōplonū p'icipaliū q' sunt ab ini-
tio creature. Cōplonū hō extraneaz accitālū q' est
acuta significat istāmarōez i corpore nocibile febrez
pcedētes t' fortitudis destructōez apud mor' rebel-
lionē calitatis t' sūmū supflūā t' aduſtionē i ore stōi
t' amaritudinē i ore pulsuq' latitudinē attinet t' ve-
locitatem vebemētē t' frequentē t' cui oia calificancia i
regimie adbibita nocent t' q' vel quā i frigiditā cu-
rāt t' cuius dispō i estare mala existit. Cōplonia aut'
frigide nō nālī signa sūt paz digerere t' sitis pauca
t' iūcturāz lapitas t' ex f'late febrez mte t' curibeu'

matissimi nō nocent t' i frigiditā in regimie addibita
t' ut p calefacteria curet' t' ut i hyeme malā beat dis-
positioez. Signa vero bñditatis nō nālī sunt pñe-
tia signis frātis t' est cū eis laxitas t' salue fluxus t'
mucilagis t' ventris solō t' digerendi malitia t' ipe-
dimentū qd' est a regimie qd' est bñdū: t' mult' som-
nus t' inflāmatio palpebrāz. S' signa siccitatis nō
naturalis sunt aspitas t' vigilie t' macies accitālis
et lectio a regimine in quo est siccitas et malitia dispo-
sitionis i autino et curari per id qd' humiditate effi-
cit et curatio pñens p aquā calidā et oleum subtile et
fortis receptio eorum.

¶ Cap. III. De comprehensione signoz cōplonem habentis equalem.

Igna eius aggregata accepta de alijs q' dixi-
mus sunt eqūtas tactus in calitate t' frigate t'
siccitate t' bñditate t' mollitie t' duritie: t' eqūtas
coloris i albedine t' rubedine: t' figure medioctitas
iter grassitiē t' maciem q' tū magis declinet ad grassi-
tiē. t' ipsius vene sunt iter submersas t' sup carnem
pcedentes q' sunt separe t' egredientes t' capilli iter
pilositate t' lenitate t' crispitudine t' plantitie t' i tpe
pueritie trabāt aliquātū ad rubedine t' i tpe iunen-
tutis ad nigredine aliq'ulū. et eqūtas dispōis som-
ni et vigiliaz et mēbroz i suis morib' cōuenientia. et
sanitas et fortitudo i imaginatione et intellectu et me-
morā et i morib' medioctitas iter supfluitatez et di-
minutōez. v'z. iter multā audaciā et timorē et iter irā
et patientiā et ipietatē et misericordīā et iter instabili-
tate t' p'uerariā et in opatōib' oibus cōplemen-
tū et sanitas et bonitas augmenti et velocitas in ipso et
p'cerns status. et erit ipi' somnia delectaria et spez
bonā facientia ex odorib' bonis et somnijs delectan-
tibus et palatija nouis. et bāc qdēz bñs pplonez fa-
ciem bilare amabile et iocūdā habebit. et erit tempa-
tus i desiderio comedēdi et bibendū: et erit bone in-
stimbze i stomacho et epate et venis et assimilatiōe in
toto corpore. et tempatus i expellendo supfluitates
a se ex cānalibus q' illud efficere consueverunt.

¶ Cap. V. De signis eius qui egreditur ab equalitate superflua.

Iste est cuius pplones mēbroz nō similan-
tur: imo fortasse mēbra ipsius p'incipalia i ex-
tu ab eqūitate sibi contraria existit: vñ eoz ad vñaz
egredit' pplone et alijs ei' ad p'aria. Aliq' ei' p'posi-
tio dissilis fuerit: erit malus et igenio sui et intellectu
sic ille q' magnū bz ventrē et digitos curtos et caput
et facie rotūdā et staturā magnā: aut ille q' bz parū
caput et i facie et frōte carnis multitudines et etiā in
collo et pedib' et ei' facies medie spbere silis. et si
ipi' mādibule magne fuerit erit valde diuersus: et
sū si caput et frons rotūda fuerit: s' facies valde ro-
tūda et collū vebemētē grossūz et i oculis mor' ba-
bnerit tarditate: erit boib' oib' a bñitate remotioz.

¶ Cap. VI. De signis repletōez significatibus.

Repletio s'z duos existit modos. est. n. replo
sūm forania: et est repletio sūm virtutez. ¶ Re-
pletio hō sūm forania est ut sint humores et
spūs: et si i suis q'libet boni existit i q'itate sui sup-
flui adeo q' forania iplenerit et extenderint: hoc aut'
bñs s'z timorē mor' existit. Est nāq' cū replo venas
scindit et ad suffocatiā sit fluxus et accidit suffocatio
aut epilepsia: aut apoplexia. Cuius qdēz sanatio est
ut cito cū minutōe succurrat. Sed q' pp malitiā q'li-
tatis humorū ptingit ipsos nocuentū facere tū et
nō quātitate. id vincit virtutez. Secundū virtutem
hō replo est ut bñores quātitate sui nocuentū

non faciant: si malitia q̄litas ipsorū tū: quapropter virtute malitia sue q̄litas vincunt: z sūt iobediētes ad digerendū z maturadū. z hoc qdē hīs ex egritu dimib⁹ tūter putrefaciōes. Replonis x̄o signa vlr sūt mēbroz grauitas z i morib⁹ pigrina: faciei rubedo: z venaz inflatio: z cutis extēso: z plenitudo in pulsu z tinctura i vria: z spissitudo: z paucitas deſiderij z visus debilitas: z somnia q̄ grauitatē portendunt sic ei⁹ q̄ videt se q̄si mouere nō posse aut onus graue deferre aut loq nō posse sic videre se volare: z motu velocitas būores significat subiles z i q̄ritate tēperata. z replonis qdē fm virtutez signa sunt qdē grauitas z pigrina: z deſiderij paucitas: q̄ ei z pprie replēōi sunt cōia. Sz cū replō fm virtutē est simplex nō sunt vene adeo iflare neq; cutis vehemētis extēsiōes neq; pulsu adeo plenus z magn⁹ neq; vrina multū grossa: neq; color valde rubens: concussio quoq; z laxitudo nō pueniūt in eo nisi post motum z incessus. z videt i somnis puritū z mordicatum z icēsiōes z odores fetidos. Humor etiaz dñans cognosci p significatiōes ipsius quas noiābimus. Et fm plurimum replēō fm virtutem gñat egritudinez añq; ei⁹ cōpleant significatiōes.

CLap. VII. De signis dñij cuiuslibet humor.

Anguis significatiōes cū dñant significatiōibus replonis fm foramina vicine erūt: z pp hoc accidit ex dñio ei⁹ grauitas i origine oculorū pprie: z i capite z tpib⁹: z alices z oscitaciōes z nausea z dormitio multa: z i senib⁹ p̄urbatio: z i intellectu tarditas z laxitudo absq; pcedente labore z dulcedo i ore p̄ter solitū z rubedo i lingua: z foras se i corpore apparebūt ademenul z i ore borbos z sanguis flux⁹ accidētia locis q̄ facile scindūt sic narius ano z gignis. z etiā cū illud demonstrat cōpso et regimē p̄critū et regio et eras et tps et cōsuetudo et tps lōgūa minutione. Et somnia q̄ illud significat sic cū homo i somnijs res videt rubeas aut sanguinē multū et suo corpore citre aut se i sanguine natare et filia. Dñij x̄o flegmatis significatiōes sunt albedo i colore superflua laxitas et mollities et fritas: saluē mltitudo q̄ sit viscosa et sris paucitas nisi saluz fuerit et p̄cipue i senectute et digerendi debilitas et opyrenia et vrine albedo et somn⁹ multus et oscitaciōes et mēbroz laxitas et pigrina et pulsu lenitas q̄ tarditas et rari t̄gi attinet. Ampli⁹ eras et cōsuetudo et regimē p̄teritū et aer et regio. Et somnia i q̄bus videt aq̄ et flumina et nives et pluuie et frig⁹ demonstrat illud. Significatiōes at dñij colere rubee sunt coloris et oculorū citrinitas: et ozis amaritudo: et lique aspietas: et ipsi⁹ siccitas: et nariū ariditas: et v̄to frō delectari: et sris mltā. et pulsu festinatio et deſiderij cōmedēdi debilitas z nausea z vomit⁹ colericus z vridis: z v̄ter mordicatus: z horripilatio ad modū p̄ficure acū. Amplius pcedens regimen z eras z compso z cōsuetudo z regio z hora z tps z eras: z somnia i q̄b⁹ vidēt ignes: z v̄cella citrina z videre res q̄ nō sunt citrie citrinas: z videre icēsiōē aut caloz balnei aut solis aut bis filia significat illud. Dñij x̄o colere nigre significatiōes sūt corporis macies z vt sit fuscus: z sanguis nigredo: z cinis grossities z vigilie multe z mltā sollicitudo z ardor ozis stōi: z deſiderij mēdosus: z vrina fusca: aut nigra et grossa et vt corpus sit nigz et pilosum: qm colera nigrararo generat in corporibus albis et lenib⁹: et vt frequenter accidat morphea nigra et vlcera mala et egritudines in splene. Et p̄ter hoc eras et compso et cōsuetudo et regio et ars et hora et tempus et regi-

men p̄teritū et somnia terrore facientia ex tenebris et cruciatu et reb⁹ nigris et terroribus.

CLa. VIII. De signis q̄ oppilatōez demonstrat.

Am materie p̄ungū et significatiōes eas demōstrat: et sentit extēsiō et nō sentit significatiōes replēōis in toto corpore: oppilatōes p̄culdubio ibi adesse itelligūt. Verūm grauitas i oppilatōib⁹ sentit cū oppilatōes in cānalib⁹ erūt p̄ quas multas currere mās est nece: sicut i oppilatōib⁹ q̄ in epare sūt: qm cū illud qd ex cibo ad epā puenit oppilatōes penetrare p̄biuerit collige et ea res multa et retinebit et grauibit vehementius q̄ apā et discernet ab apare p multā grauitatem et febris p̄uatiōnez. Quasi oppilatōes in alijs fuerint cānalibus nō sentiet grauitas: s̄ sentiet retētiō penetratiōis sanguinis et extēsiō. Ampli⁹ plurimi oppilatōes in venis habentū colorē hnt citrinū cū sanguis p foramina sua ad cutis superficiem nō accedit.

CLa. IX. De signis q̄ ventositates significant.

Entositates cognoscūt p id qd ex doloribus accidit mēbris sensibilib⁹. Et hoc qdē seq̄ illud qd ipse ex solone cōtinuitatis efficiunt et cognoscūt p mot⁹ q̄ eis accit mēbris. et cognoscunt etiā p sonos: et cognoscūt p tactū. Dolores at extēdentes ventositates significat et p̄cipue si vehementes fuerint. Cū ille p̄uatiō ex dolore fuerit iā significatiō cōpleta erit. Et hoc qdē nō erit nisi cū cōtinuitatis solo i mēbris fuerit sensibilib⁹. In eis aut q̄ sunt sic ossa aut sicut caro glādosa nō apparet hoc p̄ dolore. Est tñ cūz in ossib⁹ sunt ventositates q̄ ossa r̄spēdo frāgunt vbi nō ē dolor nisi sequēs p̄cturā q̄ os fractū illud qd ē corā ipō frāgit. Cognitiōes at ventositatū et morib⁹ mēbroz sunt sic cognitiōes ex saltu accite ex ventositatib⁹ q̄ gñant et mouent: ad hoc vt erāt et resoluāt. Et sonis at cognoscūt: qm soni aut erūt i ipis eis dē: sic v̄tris rugit⁹ et eis filia: et sicut sonit⁹ i splene cū ei⁹ dolor et ventositate fuerit: aut vt son⁹ i eis fiat p̄ p̄uatiōne quēdamo dū dignoscit hydropisis iter aſclit et timpanit p̄ p̄uatiōnez. Et at cognitiōes ex parte tactus sunt. verbi ḡa: q̄ tactus discernit inter inflatōez et tumores cū humoribus: p̄pterea q̄ in flatio est ibi cū extēsiōe et cedit p̄soni et nō in mā fluida et ligda aut humore viscoso. sensus. n. tactus inter ista discernit. Et differentia qdē inter inflatōem et ventositatē nō est in suba: imo in forma motus statōis et cōp̄ressionis.

CLap. X. De signis apata declarantibus.

Parētia qdē apata declarāt sensus et p̄sentia. Oculorū x̄o cala demōstrant febris commitans ea et granitas cū dolore p̄uatiōis si mēbz apati sensus habuerit. et ex eis et q̄ ipsa declarant aut declarādo inuāt et nocumentū i opatiōibus illi⁹ mēbz i grediēs. Et ex illis q̄ ipsa vehementer significant ē sentire inflatōez in parte illius membri si sensus ad ip̄z semitā habuerit. Figidū aut dolor p̄culdubio nō comitat cuius vlia signa demōstrare ē difficile. Quē si facilia scā fuerint necessario erūt te diosa. Meli⁹ ē vt sermo de eis posterius ad dictiones cuiusq; mēbz p̄ticulares referret. Qd at hic dicim⁹ est q̄ cū sentiet grauitas et nō dolor et fuerit cū eo significatiōes dñij flegmatis exstīmadū erit q̄ sit flegmaticū. et si cū eo fuerit signa dñij melie erit meliacolici et pprie cū rāget et erit dūz. Burities nāq; est de cōmētiōib⁹ significatiōib⁹ ad ip̄m declarandū. Cū aut apata cala ineruis fuerit erit dolor: vehementes et febres fortes q̄ cito ad extēsiōem et turbationē intellectus pducunt et in moribus dilatatiōis

et cōstrictōis facient nocuementū. Ampli⁹ oīa iterio-
rū āpata in mirach renuitatē et macredinē efficiunt.
Lūq; collectōes facient āpata ī viscerib⁹ et fm exitu
re fūit⁹ pcesserint īstabit dolor vebemēter et fe-
bris et exaspab⁹ ligna valde et vigilie fortes et sient
accidētia augmētāb⁹ et acerefecer granitas et foras
se sentiet granitas et īstio. Est et cū ī corpore subita
appet macies et ī oculis repētina cōcāuitas. Lūq; il-
lud qd collectū ē sit matur⁹ febris fortitudo et dolo-
ris et pulsus sedat et loco doloris res aduenit q ē sic
pruritus: et si rubedo et durities ibi affuerit minora
bi rubedo et mollificabit durities vt cōpessio ē
dat et sedabit accētia oīa dolorē faciētia et granitas
ad sui finez pueniet. Lūq; apicē accidit pus tremor
mozdicatōes sanici seqns: deinde apparebit febris pp
exitum materiei et erit pulsus vacuitati et diuersitati
apt⁹ et incedet fm viā debilitatis et raritatis et pūta-
tis et tarditatis et ī desiderio appebit casus et īspeca-
lesit p ipm extrema. Adateria at expellit p cām sue
pris aut ī itinere spūdi aut ī mingēdi: aut egerēdi. Et
significatio qd bōa post aptōez est vt febris ex toto
gescat et anbelit⁹ fiat facilis et virt⁹ mūdificet et ma-
teria cito ī pte sua egrediat⁹. est et cū ī oculo āpata
bus mādē mēbro ad mēbz mutat⁹. Et cū bec qdez
mutatio ē bōa: et cū ē mala. Bōa aut ē cū de mēbro
nobili ad ignobile mutat⁹ mēbz: sicut cuz de apatib⁹
cerebri mutat⁹ ad id qd ē post aures: et de apatib⁹
epīs ad īguina: et mala ē cū de mēbro ignobili ad
mēbz eo nobili⁹ mutat⁹: aut qd min⁹ possit tolerare
illud qd ei accidit: sic cū āpata lateris ad partes cordis
aut pulmōis mutat⁹. Mutatio pterea occultorū āpa-
tū et īclinatōes magnorū āpatū ad supiora aut īferio-
ra significatōez hnt. Nā si ī motib⁹ ipsoz ad īferiora
declinauerit īby pocōdris apparetur exētio et gra-
uitas. et si ī morē sui ad supiora declinauerit demō-
strabit illud nobis dispōis anbelit⁹ malitia et eius
cōagustatio et ipm⁹ difficultas et pectoris cōstrictio
et ardor ab īferiorib⁹ incipiet et ad supiora tendena
et granitas ī pte fureule et capitis dolor. Et ē etiā cū
signū appeti adiutorio et ascid. et illud qd qd ad su-
piora declinat si cerebro fuerit īstū erit malū et ter-
refaciēs. Verū si ad carnē laxā q est post aures de-
clinauerit euasōis fiducia ī ipso erit. Flurns pterea
rea sanguinis et narib⁹ ī talibus āpatibus ē signū
bonū et ī oībus interiorib⁹ āpatibus. Tu aut ad hoc
inquirendū expecta ī eo qd postea dicturi sum⁹ vbi
sermonē de āpatibus īuestigabimus et dispōnez cu-
iusq; oculo mēbroz noiabimus.

Cap. XI. De signis solonis cōtinuitatis.

Quoniam cōtinuitatis si ī mēbris acciderit ap-
parentib⁹ sensus declarabit. Et si mēbris ac-
ciderit occultis dolor eā demōstrabit pfora-
tiuus aut pūgitiuus aut corrosiuus: et precipue si nō
cū eo affuerit febris. Et ipsas qd multoties comita-
tur hūoris spissi cū sanguine exitis ad amplitudinē
descēdētis et purulēte materiei egressio si post signi-
ficatōez āpatū fuerit et eoz maturatōez. q at ē post
āpata est cū significat āpatis aptōez cū maturatōe et
est cū nō. Si vō cū maturatōe fuerit febris cū aptōe
gescet et elabit⁹ pus et gescet granitas et alienabit⁹.
Et si nō ita fuerit dolor fiet maior et augmentabit⁹.
Est et cū cōtinuitatis solo ex mēbz dislocatōe a suis
locis et recessioe mēbz a suo loco et si nō dislocet sic
ruptura dignoscit⁹. Et ē cū ipsa cognoscit⁹ retēde et
qd cū cōtinuitatis ex cānalib⁹: qm foras se ad cāna-
les aut amplitudinē quā cōtinuitatis solo facit descē-
dit et nō fm nālē separāt viā quē ad modū illi ptingit

cū īstina rēpūnt cū egestio foras exire illi phibet⁹
Et ē cū cōtinuitatis solo nō appet neq; p signa cogno-
scit⁹ vīa q noiata sūt: vīi ī cū declaratōe diuisiōes pri-
culares sūt necē q sūt f3 vīi qd mēbz. et hoc q;
dē erit vt mēbz sensus nō hēat et cōprehendit hūorē
et currit qd ē ī ipso pculdubio et sepat a loco suo: et
nō sustentat sup mēbz: et sepet p dislocatōez ei⁹ quā
hūerit neq; hūorē suscepit q ab eo effluat neq; a suo
loco moueri poterit et alij mēbro nō adbeferit cuius
dislocatōe moueat⁹. Et tu qdez scire debes q āpata
cōtinuitatis solo q deteriora hnt accētia sunt q ī mē-
bris exnt nervosis q sūt fortis sensus: qm ē cū sunt
pnitiosa: s3 sincopis et spasms ea sp comitant⁹: sin-
copis qdē pp doloris fortitudinē et spasm⁹ pp mē-
bz nervositatē: deinde illa q sūt sup iuncturas: qm
tarde īcliozationē recipiūt pp vebemētē īmēture
motū. pterea q amplitudo q est apud īmēturā est
apta vt materia ad ipsas descēdat: et quonā pulsus
et vīna exstūt et significatiōibus dispositiōis vni-
uersalibus debilis igit loquimur.

Simile pme doctrine tertie Fen. scēdē sunt. ī p. capla.

Caplm primū est sermo vniuersalis de pulsu.

Alfus est motus receptaculorū spi-
ritus ex diastole et sistole composi-
tus ad regendum spiritum per ae-
rem attractum.

Primo nota vt qdā dicit⁹ l3 tam signa ab vīna sumpta et
egone q3 a pulsu sūt signa cōia per q fere sup oīa gñā egri-
tudinū possum⁹ significare merito tñ Alui. vīus fuit a pulsu
īnoandā fore doctrinā. Est. n. signū sumptū a pulsu cerni
et magis pmanēs: eo q significatio sumpta ab opatōib⁹ est
pma et pdurās. Imāgis q3 sūpta sup sūititib⁹: vt ī bac secū-
da fen. doctrina tertia pmo caplo ponit Alui. Signū at sum-
ptū a pulsu ē ab opatōib⁹: ab vīna vō a sup sūititib⁹: vt sa-
tis p3: l3 expedite dici possit hūc ordinē eritūse ad bñplac-
tum vt alij dicit⁹. Huius etiam ordinis pōt dari cā: q3 cōior
est significatio sumpta a pulsu sup dispōis corpore: q3 si
significatio ab vīna sumpta. Significam⁹. n. p pulsu īndia-
tiūs sup dispōis virtutis vitalis: p vīnas vero naturalis.
Cōior at cā oīus opatiōis nri corpore: et gñalior est vitalis
q3 naturalis virt⁹ vt supra declaratiō est: doctrina de virtutū
bus etc. Secūdo notū q hic termin⁹ motus sumif duplici-
ter. pmo. pprie p successiua mutatōe pūna cū alijs regitūis
ad vcz et pprie dictū motū: et talr nō sumif hic eo q pulsus
nō ē vna pūna mutatio īmo plures ī se pūnet pūnos mo-
tus gete et getib⁹ īterceptos scdo sumif hic termin⁹ motus
cōiter p aggregatiōe et mutatiōib⁹ pūib⁹ et gete vel getib⁹
īterceptis ad vñū tñ finē vel terminū rēdēntibus vel ordi-
tis qualr dicim⁹ motū quo sōr. vadit romā cē motū q ople-
tur ī vno mēse etc: q3 aggregatiō et motū et getib⁹ ītercep-
tōes tāto tpe etc. et sic ī proposito dicim⁹ pulsus esse motū:
q3. s. ex plurib⁹ mutatōib⁹ aggregatū ad vñū finē ordinatis
vt patebit. Tertio nō p receptacula spūs ī proposito in-
telligere debem⁹ tam cor q3 artarias: l3 qdā pprie artarias
intelligāt p q3to sūt mēbra ad receptādū spūs a corde tras-
missus et pūnedū pncipalr deputata. Quarto nō pēna
auctores cōiter hos terminos repiri. s. pulsus anbelit⁹. diasto-
le sistole. expiratio. respiratio. et īspiratio: intelligētes p pulsū
motū cordis et artariarū ad cordis et spūs refrigerisū et cōser-
uationē ordinatū: p anbelitū vō motū pectoris et pulmōis
dilatatiuus ad aerē frigidū ab ex recipiēdū et cōstrictiū ad
aerē calefactū et fumos exteri expellēdū ad cordis et spūs
pseruatōez pncipalr ordinatū. Ex quo appet iter anbeli-
tū et pulsus conueniētia qdā et dñā. Cōueniēt. n. pmo: q3 ad
eundē finē ordinat⁹. s. ad regimē spūs et cordis l3 pulsus me-
diatē min⁹ et anbelit⁹ magis. Cōueniēt scdo eo q vterq; cō-
posuit ē ex motib⁹ pūis. s. dilatatiōe et pūctiōe. Differūt at
ex pte mobilis: q3 mobilis motu pulsus ē cor et artaria: motu
vō anbelit⁹ ē pect⁹ et pulmo. Differūt et ex pte motūis: q3
mouēs motu pulsus ē virt⁹ vitalis: motu vō anbelit⁹ ē aīal⁹
et n. ālis. scdo affo. ī pmeto illius affo. Apoplexiā fortē solue-
re: pma tertij caplo vō apoplexia. Per diastolē intelligūt modū

dilatatio artariarum ad expellendum aerem frigidum ab eis recipitur
dicitur spiritum in sanguine et aerem calefactum et fumum capinosos a
corde: quod omnia tunc dilatatio in artaria recipitur. Intelligitur et
corporis dilatatio ad aerem frigidum recipiendum ab artariis:
Contra vero per systole restrictionis motu cordis et artariarum
expellendum aerem calefactum et fumum et spiritum in sanguine distri-
buenti toti, per inspirationem vero intelligitur pectoris et pulmonis di-
latatio ad aerem frigidum ab extra attrahendum. Per expirationem
intelligitur restrictionis motum ad ipsam aerem calidum et fumum ex-
pellendum. Respiratio vero est compositio ad inspirationem et expirationem se-
cundum quosdam vel secundum alios proponit ex his: si de hac diuer-
sitate non est curandum, uto tunc quod proprie loquendo respiratio et ex-
piratio idem sunt. Et ita videtur in hac. Isti termino respiratio
lib. de utilitate pulsus, ubi n. respiratio quasi retro spiratio:
si de nobis non est esse pectus. Cuius nota quod regimine spiritus
ex multis perficitur. primo prohibendo irrationem vel inflammationem spi-
ritus. Secundo spiritus in suba facit inflammabilem per caliditatem et subtili-
tatem eius nisi prius eadem occurrat aliquod corpus eo frigus infla-
mationem prohibere inflammationem et resolvere: tale autem occurrere est
aer. Secundo perficitur spiritus regimine per spiritus peruatorem et generatorem:
cum n. spiritus sit facilius resolvablem et continuo generatio ad quam si dicitur
vita pervenisset nisi ipsi fieret continua generatio ad quam si dicitur
servit aer frigidus ad corpus pueniens propter caliditatem cordis et spiritus debet
teperare. alioquin n. inflammata calitate potius spiritus resolveret et
corrueretur quod de nono perveniret. Tercio quod per diastole in pul-
su est causa generatio et tepameter spiritus et adhuc cordis quod at-
trahit aerem frigidum ad corpus. Restrictionem vero pulsus per. ad idem
ferre. ubi n. dilatatio cor pellit artaria per restrictionem aeris
frigidum in cor. Tercio perficitur regimine spiritus per mundificationem
operis n. spiritum in corde generatum a duobus seculis mixtis depurari.
Primum est aer in corde calefactus quod per motum eius in corde facit
est in illis cordis refrigerio. secundum est fumus multiplicatus in
corde per actiones cordis et huiusmodi sanguinis ex quo spiritus generatur
et est in aliis partes cordis quod si superfluitas adusta superfluitas
generatur spiritus. nisi n. hic fumus expelleretur inflammationem spiritus et
ipsum redderet grossioris quod esse debet et suas impediret operationes et
ei expulsi debet servit restrictioni. ubi n. cor stringit depellit in
artarias aerem calefactum et fumum hanc dicitur capinosus per nec-
cessitatem dicitur et ut cedat locum nouo aeri frigidum attrahendo.
Perficitur et regimine spiritus per eius distributionem super toto. Cum n.
spiritus in toto fiat continua resolutio necessaria est super toto continua trans-
missio. hoc est per restrictionem perficitur. ubi n. restringit cor pellit in
artarias aerem calefactum et fumum et spiritum in sanguine artariarum
quod postea per artarias restrictionem omnium alique transmittit membrum.
Tercio quod per per aerem attrahit regi spiritus qui refrigerari vel tepa-
ri. et per spiritus eius prohiberi nimiam resolutionem et regenerari et mixti
ficari. per eundem et a fumis capinosos mundificari. nisi n. eum
aer spiritum mixtus tunc restrictionis non fieret pueniens fumorum
capinosorum educio: nam aer egrediens efferit fumos seculi com-
mixtos. et per bene dicitur et in diffinitione ad regendum spiritum per
aerem attrahit. Et colligitur in hac tota virtuali secunda primi
modi doctrina scilicet: caplo secundo. et lib. de utilitate pulsus et anbe-
litus. Tercio quod omnium colligitur potest completa diffinitio pulsus. scilicet
pulsus est motus receptionis spiritus. scilicet cordis et artariarum ex dia-
stole et systole propter a virtute vitali pueniens ad regendum spiritum
per aerem attrahit. ly motus ponit in diffinitione loco generis. In
hoc n. puenit cum anbelitu saltu investigatione tremore et. Per
ly receptionis spiritus dicitur ab anbelitu: quod est motus pectoris: si
per ly propter ex diastole dicitur a prius ipsum integrantibus: quare nul-
la est pulsus: si bene per eius: si per ly ad regendum spiritum per aerem at-
trahit dicitur a investigatione saltu. et huiusmodi quorum nullus pue-
nit a virtute ad fines iam dictos et per ly a virtute vitali et. explica-
tur ea efficitur pulsus cum tepameter a quo puenit. puenit. n. a
virtute vitali principaliter puti virtus vitalis est anima operans cum tali
vel tali tepameter vel et per ly intelligendo tepameter cum quod
operatur anima vitalis operationes et pulsus. et hoc est descriptio data
de plura calis. explicat. n. cum male siue subiectis pulsus ubi of-
Receptionis. Explicat et per ly integrantes ipsum ubi of-
stole et systole. Si per cum finale explicat dicitur ubi of-
efficietur ubi of-
Proueniens a virtute vitali: possumus dicere
quod explicat formam ubi of-
Motus ex diastole et. hoc n. pro-
prio aliquo modo accipiendo formam potest dici forma pulsus.

Consideratio autem quod attenditur in pulsui autem est uni-
uersalis aut particularis secundum unamquamque egri-

tudinem. Et nos quod hic de vniuersali regu-
lis scientie pulsus loquimur: et particulares
ad loquendum de egritudinibus particularibus
in posterioribus referuabimus.

Nota considerari debet medici circa pulsus posse esse duplicem. scilicet
generalem et specialem. Generalis quod est qua consideramus pulsus se-
cundum eius diversas non dicitur ad particularem vel determinatam
corporis dispositionem secundum speciem. Specialis vero qua consideramus
dispositionem pulsus tractat ad determinatam corporis dispositionem
cui consideratio pulsus tertianarii aut quartanarii aut pleure-
tici aut principij potissimum. sic de alijs. Ad propositum phide-
ratio prius est generalis. non n. phiderat pulsus dicitur talis dicitur ut vi-
ctus est. Tercio quod per ly hic determinat de pulsui aphasi: non
est tunc ista particularis: si generalis determinatio cum non descendat
ad determinatas apostematum specialissimas species ut per.

Dicemus ergo quod quilibet pulsus est compositus
ex duobus motibus et duabus partibus. Quis namque
pulsus ex diastole et systole est compositus.

Primo nota hanc terminum pulsus penes medicos sumi du-
pliciter. quod est n. sumit per quocumque motu artarie dilatatio
vel restrictioni ad regendum spiritum et. qualiter tunc diastole quod si-
stole possumus nominare pulsus. quod est autem sumit per totam ope-
rationem cordis vel artariarum facta ad spiritum debite refrigeranda
et debite mundificandam. Et notandum est quod ista totalis ope-
ratio includit diastole et systole et gerit media iter ipsarum sequen-
ter diastole. taliter sumit in proposito sic est superius describenda
tur et non primo modo. Tercio quod per ly nullus pulsus est vniuersaliter
sumit nisi sit ex his quatuor partibus constitutus. est. n. pulsus ope-
ratio qua spiritus cordis et artariarum perficitur euertatio et mundifica-
tio: non perficitur autem euertatio nisi fiat diastole et aliqua ges iter
ipsarum et restrictiones sequentes. Similiter non perficitur mundifica-
tio nisi per systole et quiete aliqua ipsarum sequente. et per prius
exclusio durat versus ad sequentem diastole.

Post hoc vero necesse est ut iter oes duos
motus motus quod iterueniat. Impossibile est
namque quod motus vniuersalis motui continuo postquam spa-
tio corum applicat terminum et extremitas in effe-
ctu: hoc tamen in scientia naturali declarabitur. Postquam
igitur hoc tamen est impossibile est quod in vnoquoque pul-
su interueniat alius consequatur quatuor interue-
niat partes. scilicet motus duos et partes due. scilicet motus
elevationis et ges iter ipsarum et depressionis et mo-
tus depressionis et ges iter ipsarum et elevationis.

Primo nota motus duos quod sunt reflexi quod non: si se-
cundum rectum reflexus super eadem linea iccedentes. Explemi primus
diastole et systole ascensus lapis sursum. plecti et descensus
Explemi secundus sicut eum motus grauis a polo artico ad poli an-
tarticum motu recto moti per centum milli. motus. n. a polo arti-
co ad centum et descensus a centro ad antarticum et ascensus. Sicut
igitur motus duos reflexi. Motus et reflexorum quod sunt volunta-
rii et quod non. Ad propositum hic est sermo de prius reflexis.
In non reflexis. non opus verum interuenire partes ut si lapis
violenter per longam distantiam ultra centrum pelleretur: ubi et intelligitur
non voluntariis: ut sunt diastole et systole: et hoc deducto ipe-
dimeto extrinseco: cuius causa generalis tangit in naturali proba. Opus enim
virtute mouere graue violenter sursum graue extrinseco si ubi descen-
dere minoris donec grauitas ipsarum excedat. Signato igitur
instanti in quo est grauitas equalis virtuti quod prius graue sursum
mouebat per tunc notum est graue non moueri sursum nec deorsum
cum virtus illa non sit diminuta citra potentiam grauitatis deor-
sum trahentis. Siabit etiam per tempus antequam sufficiat virtus illa
deorsum trahere cum virtuti resistat mediis. id oportebit
virtute in diminui quod grauitas virtutis. scilicet virtutes illa et resi-
stentia mediis si excedat: si tempus erit antequam erit ita. Et notatur di-
git deducto impedimento extrinseco. Si. n. superueniret impedimen-
tum extrinseco contingens iter huiusmodi motus non interuenire ge-
re media sicut contra extrinseca de faba ascendente cui lapis
moralis descendens obuiat. Si per fatio si in medio instanti dia-
stolis tue artarie occurrat lapis magnus cadens ipsarum sine me-
dia gete postquam eleuaretur premeret. igitur et. Tercio non ubi

dicit. Impossibile nāq̄ est. Sentētia partis est q̄ nō ē post
sibile q̄ duo mori p̄rari p̄nuent aduicē ex quo vtriusq̄
illoz spatio. i. mensure vel duratiōi applicat extremitas vlt
terminus in effectu. i. postq̄ vterq̄ illoz terminus ad extre
mitatem vel terminū in effectu: q̄ p̄ tunc quādo est ille ter
minus nō est motus ille: sed esse definit vel incipit. Vbi aīa.
incipiat diastole i. a. instāti t̄ terminetur in. b. nō est possibi
le q̄ postq̄ diastole durauerit vsq̄ ad. b. in quo nō est dia
stole sistole cōtinuetur eidem ita vt ex his fiat motus conti
nuus: quod facilius pbatur: q̄ vel in. b. est motus diastolis
aut sistolis aut neuter illoz est. Si dicatur q̄ i. b. est diasto
le: h̄ immediate post hoc nō erit diastole: q̄ immediate post. b.
erit sistole per aduersariū ponentem istos duos motus esse
p̄nuos. ergo. b. est vltimū instans diastolis artariē quod
nō est possibile. Si dicatur p̄ tunc esse sistole. i. in. b. cū im
mediate ante. b. nō fuerit sistole: eo q̄ immediate ante. b. dila
tabatur arteria: sequit̄. b. esse primū instās cōstrictionis. Si
dicatur p̄ tunc neutriū istorum esse: q̄. i. nō dilatat nec con
stringitur arteria: sequit̄ intentio conclusio. i. sistolem t̄ diastole
lem nō esse motus cōtinuos: t̄ forte hoc sentit Aui. Alij
autem intellexerunt p̄o spatio applicari extremitatē in effe
ctu mobile peruenire ad terminū illum spacij quē naturali
ter intendebat. verbī gratia. si artaria naturaliter dilatatur
vsq̄ ad. a. cū peruenitur vsq̄ ad. a. nō est possibile q̄ nō
quiescat in. a. anteq̄ recedat ab. a. C̄ Tercio nota hic Aui.
nullū mediū p̄o p̄uam tangere ad pbandū inter diastolem
t̄ sistolem cadere quietē mediā. i. enim nō sunt cōtinui mo
tus: nō tamē ex hoc cōcluditur euidenter cadere quietē me
diam saltē tempore: mensurabile de qua est in p̄posito ser
mo. potest tamē hoc persuaderi. primo supponēdo q̄ nō se
cundū eandem applicatiōē instrumenti ad artariā mouen
dam mouetur anima artariā dilatādo t̄ cōstringendo. Si enī
esset applicatio eadem cū agens sit naturale mobile similr
nunq̄ nisi motu dilatatiōis moueretur. alia igitur ē applica
tio spiritus ad artariā dilatandā: t̄ alia ad ipsā cōstringen
dam. cū ergo huiusmodi applicatio nō fiat subito sequit̄ q̄
dilataata artaria cōplete tēpus erit anteq̄ elidē erit applica
tum instrumenti applicatiōē p̄portionata ad cōstrictionem
per quod totū tempus quiescit. igit̄ zc. Et maxime euiden
tiam sumit argumētū: q̄ artariā cōstrictionem suā inchoā
do nō a nō gradu: sed determinato gradu vebementi in
choat motum suū. Consimiliter p̄ omnia adue euidentius ar
guetur inter dilatatiōē t̄ cōstrictionē cadere quietem me
diam. C̄ Secūdo persuaderi pōt ex parte finis sic comple
ta dilatatiōe nōdū cōpletiū est spiritus t̄ cordis refrigeriū.
ergo p̄o tunc nō incipit cōstrictio. igit̄ zc. assumptū p̄: q̄
nō nisi in tempore postq̄ receptus est aer in corde cōpletiū
debitū refrigeriū. Similiter cōpleta dilatatiōe nōdū est
aer calefactus calefactiōe necessitate ad expulsiōē. ergo p̄
tunc nō fit vel incipit fieri cōstrictio. C̄ Similiter arguit q̄ i
instanti terminatē cōstrictionē nō incipit dilatatio: q̄ p̄ il
lo instanti nōdū augmentata ē necessitas dilatatiōis. ergo
assumptū p̄: q̄ illa nō acquiritur nisi in tēpore postq̄ refri
gerans est expulsus. ergo zc. C̄ Itē p̄ illo instāti p̄ quo cō
plete cōstrictū est cor: est aer calefactus t̄ fumus expulsus
immediatus officio cordis. ergo si immediate post illud instās
dilatabitur cor attrahet aerem calefactū t̄ fumū iam dictū:
als enī per tempus dilataref anteq̄ aliquid recipit. iō ra
tionabilius apparet cor p̄ tēpus aliquod remanere cōstri
ctum quo aer t̄ fumus expulsus impetiose recedat a corde
t̄ frigidus ad cor q̄ postea tēpore dilatatiōis cordis ingredi
tur cōcauitatē. bec in media nō sunt nisi pbabilia.

Circa dicta sunt quedā dubia pertractanda.

Primum dubium videtur q̄ iudiciū vel signum
sumptū ab vrina: q̄ facili⁹ variat̄ t̄ mutat̄ pulsus q̄ vrina.
ergo p̄manetior t̄ certior ē significatio sumpta ab vrina. as
sumptū colligit̄ in introducto: o pulsus: t̄ in omento. t̄ in li
bro de differentijs pulsus vbi ostendit quodcūq̄ leue acci
dens ale variat̄ pulsus: nō aut̄ sic ē de vrina.

Secundus dubiū videt̄ pulsus ēē motū p̄nuū
ex intētiōe Galie. q̄nto de acciden
ti caplo sc̄bo ponētis dīaz inter iccigatiōē t̄ pulsus: t̄ po
nētis pulsus ēē motū t̄ actōēz p̄nuā: iccigatiōēz aut̄ nō.

Tertium dubium cur nō ita bene per aquas po
test fieri cordis refrigeriū sicut per ae
rem. exāguib⁹. n. aut piscibus sit pueniēs refrigeriū p̄ aquā
hūitibus calorē debilem t̄ nō per aerem.

Ad primū dicitur absolute certius esse iudiciū
sumptū a pulsu. pulsus. n. est p̄eco
verus qui nūquā fallit. Fallit aut̄ signū sumptū ab vrina: q̄ vt
secunda quatit̄ tractatu p̄mo: caplo de iudicijs sumptis ab
vrina. Itē cōtrariātibus signis sumptis ab vrina t̄ pulsu se
quimur iudiciū pulsus t̄ non vrine. ergo zc. assumptū p̄. se
cunda quatit̄ allegato caplo. t̄ supra capitulo de iudicijs si
gnorum maloz. ibi. Et nō iudices per ista donec virtus ca
dat: casus nāq̄ virtutis est signū malū qui per pulsū cem
prehendit̄ vnde in meto o dicitur. Trine fraudes apertū di
cretio pulsus. Certificat q̄ fidem zc. C̄ Ad argumētū re
ganda est p̄ntia. i. facilius mutat̄ t̄ variat̄ pulsus. igitur zc.
ex illo enim potius cōcludi f̄ oppositū. Nota tamen q̄ i3 ita
sit difficultus: t̄ tā per pulsū q̄ p̄ vrinā iudicare possū m⁹
q̄ minus nō ē sunt nobis varietates i pulsū q̄ in vrina cō
tingentes quib⁹ tamē cognitū certius iudicamus. Hāc sen
tentiā voluerunt antiqui dīcētes q̄ pulsus signa sunt certio
ra in se: h̄ quo ad nos sunt certiora signa sumpta ab vrina:
que oīa intelligēda sunt quātū ad dispositiōē corporis su
per quib⁹ tam per pulsū q̄ per vrinā significare possūm⁹.
Notū est. n. q̄ super leuē scabiē vesice certius per vrinā q̄
per pulsū significare possūmus.

Ad secundū dubiū dicitur q̄ Galie. in libro
allegato non plus voluit nisi q̄
pulsus ē p̄nuus. i. semp̄ reperit̄ in nobis pulsus: q̄. i. semp̄
est aliqua pars pulsus: vel saltē q̄ nō stat corpus sanū nota
bili tpe sine pulsu. i3 nullus pulsus sit motus p̄nuus.

Ad tertius qualiter sit respondendum vide ter
tio regni questione nona.

Depressiōis v̄ro motus apud plurimos
medicorū nullo modo sentitur: sed apud alios
est cū aut in fori pulsu sua fortitudine sentit̄:
aut in pulsu magno. p̄pter eleuatiōē sui: aut
in duro p̄pter multā sui refrenatiōē: aut in tar
do p̄pter lōgingtate temporeis sui mori. Gal.
quoq̄ dixit lōgo tempore nō fui sollicitus ex
depressiōe. postea v̄ro nō quicui tangendo
donec ex eo aliquid p̄cepi t̄ postea illud com
pleui. nā postea porte pulsus mihi aperte sue
runt. Qui vero ista studuerit vt ego: p̄cipiet il
lud quod consecutus fui. t̄ i3 sit ita vt dicit̄: in
plurimis tamen dispositiōibus depressiō nō
est sensu percepta.

Primo nota motū illoz potest esse tale dum artaria de
primitur ipa recedit a tactu. igit̄ ipsa nō immitit in tactū.
t̄ per cōsequens nō sentit̄. Illud aut̄ motū nō est euident̄.
i3 enī artaria dum smitur recedat a sinu in quo erat tactus
dīgitō tamē cōtinue sequente artariam t̄ depressio sicut ipsa
deprimatur pōt oppositū cōtingere: q̄ cōtinue tanget t̄ p̄ci
piet motum eius ad interiora. puto tamē illos antiquos nō
absolute credidisse nūl de depressiōe posse p̄cipi: sed q̄
non pōt exquire cognosci quātū ipsius depressiōis: q̄
verisimile est tactū nō illequi posse artariā donec quiescat:
cōtra quos etiā p̄cederet q̄ nō exquire t̄ distīcte scimus
quātū eleuatiōis: sicut enī nescimus vsq̄ ad quē termi
num cōstringat̄ ita igno: amus a quo puncto incipiat eleu
tio. hūius autem opiniois videt̄ fuisse Rasio. io. Almanso
ris capitulo de pulsu. C̄ Secundo nota. quatuor sunt dispō
nes in pulsu iuātes vt percipiatur depressiō. p̄ma fortitu
do: fortiter enī artaria percutiēte tactū t̄ resistēte dep̄imē
ti cōstringit̄ melius percipitur q̄ si debilit̄ imp̄essisset. se
cunda est durities. p̄pter idē. tertia ē magnitudo: pulsu enī
multū existēte magno multū eleuat artaria t̄ dīgitū tangen
tes quare p̄cipit̄ melius postea depressiō similiter: q̄ faci
lius t̄ melius p̄cipit̄ magnus q̄ parvus motus. quarta est
tarditas: p̄pter velocitatē. n. pulsus tēpore dispōnis quasi
insensibiliter euanescit: si vero fuerit tunc melius percipit̄.
i3 tam extrema tarditas q̄ extrema velocitas modū poten

tie cognoscitue frequenter occuliet: vt patet de motu par-
ue ymbre stili modis solis ab oriente in occidentem insequē-
te: sed in pposito nō intelligit Alii. de tarditate sufficiēte ad
occultandū modū cognoscitue potentie.

Causa vero ob quam statutū fuerit tangere
venas brachij est facilitas prebendi ipm et q
homo nō est sollicitus vt ipm discooperiat et
rectitudo situs ipsius ppter rectitudinem cor-
dis et eius qd est iuxta ipm.

Primo nota tres conditiones ppter quas magis artarias
brachij q̄ alterius partis tangimus. prima est facilitas pre-
bendi brachium medi co propter facilitatem motus manus
et brachij. secunda est quia homo non est sollicitus. i. non ve-
recundatur discopere brachium sicut multas alias partes
nostri corporis propter cōsuetudinem ipsius detegendi et cū
ipso exterioribus illaz ad cor: vnde rectius super cordis dispo-
sitionem per ipsas indicamus. **E**x quo pz q̄ lz plurimum
aliarum partū pulsum per tactum possumus comprehendere
re non tamē ita bene sicut pulsum brachij. ideo illuz tange-
re debemus et pulsum artarie tempoz: lz tangere et per ipsuz
significare possumus: quia tamē non habet illas conditiones
non est equaliter tangendus lz illaz tactus conferat. experi-
mento enim pz q̄ corpore motu appropinquante cito desi-
cit illarum artariarū motus. **A**liam autem possumus ad-
dere causaz vel pditiōē. s. quia ille artarie sunt exterus ex-
posse propter carnis paucitatem et pinguedinem paucā lo-
ci quare facilius percipit illaz motus: quas omnes pditiō-
nes in metro taliter explicauit Egidius. Pulsus in artarijs
discerni debet honestis expositis rectis lōgis cordisq̄ pro-
pinquis. Et alie etiam ibi explicantur si illorum sententiam
bene consideras.

Et oportet qdē vt sit tact⁹ manu super lat⁹
existente: quoniā si manus sup vola plate ex-
tendat in latitudine augmētū prebet et ex el-
uatione diminutionē facit et etiā diminuit ex
lōgitudine et pprie in macilētis. et resupinata
augmētat in eleuatione et longitudine et dimi-
nuit ex latitudine. **O**portet pterea vt tact⁹ fiat
in hora qua ille cuius pulsus ē sit ab ira remo-
tus et gaudiō et exercitio et omnibus passioni-
bus et fatiritate que grauedinem facit et fa-
me et dispositione relinquendi cōsuetudines
et renouandi vsus. **E**t oportet etiā vt sit de pul-
su experimentū temperatū nobilis ita vt aliis
ei comparetur.

Primo nota per manus extensam super volam palme mi-
noratur altitudo. **P**rimo. q̄ tūc versus interiora compri-
mitur artaria. et per cōsequens eius probibetur eleuatio et per
idem maioras latitudo vt patet. **S**ecūdo. q̄ spiritibus et va-
poribus nō potentiūbus sursum eleuari propter artarie com-
pressionem diffundunt per substantiā artarie ipsaz ampliā-
do. igitur et c. **M**inoraz etiam longitudine. minus enim eleua-
ta artaria minus de ipsa secundū eius longitudines eminet
et manifestat in brachio quare minoratur longitudine pulsus.
E contra vero ipsa resupinata maioraz altitudo pulsus arta-
ria leuitus versus exteriora mota. et ex cōsequētī maioraz lon-
gitudine et latitudine minoraz. **E**x quo sequitur q̄ situs me-
dius inter hos est cōueniētissimus. per ipmeniz medio mo-
do se habet artaria tangenda. igitur et c. **E**t dixit pprie in maci-
lentis: q̄ in ipis magis apparet hoc. vel forte q̄ in pingui-
bus resupinatio aut extēsiō super volā non perceptibiliter
potest latitudinē vel altitudinem vel longitudinē pulsus va-
riare. **S**ecūdo nota. hic in littera explicant tres cōditio-
nes seruāde vt recte iudicemus p pulsum. **P**rima iam expli-
cata est. **S**ecūda est vt ille cuius dispositio p pulsum est cogno-
scenda sit remotus ab ira gaudiō et ab omnib⁹ passionibus
excessiuis. **H**is eniz in valefcētib⁹ passionibus fit varius
motus in spiritu ad interiora vel ad extra quare variant pul-
sum ostēsiue cause. et per cōsequens pulsus: vnde tunc in in-

diclo accidere posset error. verbi gratia. si tangis pulsum iu-
uenis melancolici inuenies ipsum parū et tardū respectu pul-
sus temperati ceteris parib⁹. Si tamē esset melancolicus ira-
tus aut fortiter exercitatus et tēperatus nō inuenies pulsum
melancolici multo maiorē et velociorē. vnde per ipsuz non
recte iudicare posset de cōplexione eius respectu tēperati:
et ita de alijs causis pmitis pulsum notabiliter permutare
potētib⁹ est intelligēdi: et ita de fatiritate faciente graue-
dinē dicitur que facit pulsum diuersuz vt infra patebit: et de
fame similiter. per dispositionē relinquēdi cōsuetudines et
remouendi vsū intelligit subitā mutationē ad inconſuetā
que pculdubio variat pulsum vt pz. **T**ertio nota q̄ quē-
admodū complexio temperata est sicut mediū vel mensura
complexionis ab ea lapsaz propter quod in cōparatiōe ad
ipsam in suaz perfectionis gradibus graduantur: ita videt
operationes a tēperata pueniētes esse mensurā operatio-
num pronenitiā a completiōib⁹ lapsus vt. sille sint de-
nominate alijs perfectiones que ad operatiōes temperate
cōplexionis magis accedūt. magnitudo igitur velocitas et fre-
quentia pulsus tēperate complexionis erit mensura magni-
tudinis velocitatis et pulsiū complexionis lapsarum. **E**rgo
ergo mēsurā semper debeat esse notio: et prius cognita men-
surato: sequit⁹ q̄ oportet pulsum temperatū prius esse cogni-
tus. appellat autē corpus temperatū nobile: eo q̄ habz com-
plexionē ad nobiles et perfectas operatiōes preparantem.
Quarto nota hāc vltimā conditionem forte necessariā
ad cognoscendā naturāle corporis complexionē: ad cogno-
scendū tamē dispositionē pternaturā non sufficienter fa-
cit hoc cōdictio cū alijs: sed oportet pulsum corporis tempo-
re sanitatis precognouisse. penes eniz recessum a proprio et
naturalī tēperamēto mensuraz lapsus corporis pternaturā-
lis. **H**anc cōditionē bene tetigit Ras. decimo **A**lmāsoz
capitulo de pulsu et **A**uer. quarto colliger: quā ē colligere
possumus ex dictis **A**uicē. **S**ecūda quartī tractatu primo: ca-
pitulo de signis sumptis a pulsu dū inquit. **E**t scias q̄ pluri-
morum hominū pulsus sunt diuersi mali absq̄ egritudine
quare opz vt scias hoc. **Q**uintrā cōditionē tangunt qdaz
auctoritate Rasie: secundo continētis. s. quādo statim medi-
cus cum occurrit egrotāti ipsuz tangat: quia forte erubescit
subito egrotās aut medicus aut ppter laborē vel aliud po-
test turbari iudiciū: loquatur ergo cū eo suauiter per tēpus
postea tangat. sed ista pōt reduci ad secundā conditionem.
Sexta cōditio q̄ nō statim perceptis duabus vel tribus
pulsationibus dimittat: immo plures expectet vt recte iudi-
care possit de qualitate vel diuersitate et ordinatiōe pulsus
bono vel malo pondere pulsus: vt infra patebit. **S**epti-
ma cōditio: vt medicus manu sinistra sustēret brachiū egro-
tantis et dextra tangat pulsum. cum enim frequēter egrotās
sit debilis oportet ipsuz conari in sustētando et ille conatus
potest aliquāliter pulsum variare. **S**imiliter ptingit si sibi re-
linquat brachiū tremere: tremor enim cōfundit iudiciū pul-
sus. **O**ctaua cōditio vt caueat ne egrotās teneat pugni
fortiter clausum aut manū fortiter extensam: quia secundū
hoc compressa aut nimis tensa artaria cōfundet iudiciū:
requiritur eniz status medius. **N**ona cōditio vt pmo le-
uiter tangatur postea fortius comprimēdo. **D**ecima con-
ditio potest addi vt medicus sit sanus et bene dispositus sal-
tem ad iudicandum de pluribus differentijs pulsus diffici-
libus de quibus in littera videbitur. **H**arum autē conditio-
num additaz conditionibus quas tetigit **A**uicē. in littera
quasdam **E**gidius in meta. taliter exprimit. **L**euā manus
medici leuam leuet et regat egrī. **S**ustentantis opem pars
imbecilla requirit. **Q**ue si se regeret modico concussa tre-
more. **F**alleret artificem fieretq̄ ex animis error. **S**ed ca-
ne ne digitos et c.

Amplius dicemus q̄ genera ex quibus me-
dici pulsum dispositionem cognoscunt secun-
dum q̄ ipsi referunt sunt decem: quauis eis
fuerit necessarium vt posuissent ea nouē. **S**e-
nus quidem quod est sumptum ex quātitate
diasfoles: et genus quod est sumptum ex qua-
litate percussionis vne in digitos. et genus
quod est sumptum ex tempore cuiusq̄ motio

nis. et genus quod est sumptum ex essentia instrumenti. Et genus quod est sumptum ex eius euacuatione aut repletionem. et genus quod est sumptum ex caliditate tactus ipsius aut frigiditate. et genus quod est sumptum ex tempore getis: et genus quod est sumptum ex pulsus equalitate aut diuersitate: et genus quod est sumptum ex eius ordinatione in diuersitate sui aut inordinatione: et genus quod est sumptum ex pondere.

Primo nota per genus in proposito non debere intelligi genus proprie sumptum: prout. scilicet unum quinq; predicabilium distinctum contra speciem differentiam et c. notandum est enim calidum durum et mole non esse genera pulsus proprie sumpta: de nullo enim pulsus predicantur inquit. Per genus ergo debemus intelligere terminum communem de pluribus predicabile sine essentialiter sine accidentaliter per cuius notitiam peruenimus ad conuenienter significandum per pulsum super corporis dispositionem. Secundo nota ut infra patebit genus ab ordinatione et inordinatione pulsus non esse distinctum a genere sumpto ab equalitate et inaequalitate sed ad illud reducitur. ideo dicitur: quibus eis fuisset necessarius ut possissent ea nouem. Tercio nota genus sumptum a quantitate diastolis non sic sumptum esse a quantitate diastolis quod non sisto lis immo ab utriusque quantitate sumitur: quia tamen notior est nobis diastole ab ipsa potius quam a sistole denominatione facit.

Quarto nota quod eorum a quibus sumuntur genera vel differentie pulsus quedam sunt essentialiter quedam autem accidentaliter pulsum concomitantia: voco autem essentialiter concomitantia quod pulsui attributa sunt ratione qua pulsus quod scilicet ratione qua morus compositus ex sistole et c. getis interceptis cuiusmodi sunt magnitudo spissitudo velocitas fortitudo et c. pulsui. n. inquantum homini attribuitur velocitas: id talia dicuntur pulsus essentialiter concomitantia. Contra vero accidentaliter concomitantia sunt quaecumque pulsui attributa sunt non ratione qua pulsus sed ratione alterius dispositionis accidentalis in organo vel in instrumento repperit ut calidus frigidus durus molis et c. Et quod septem pulsus essentialiter concomitantur. scilicet magnitudo paruitas: velocitas: tarditas: spissitudo: raritas: fortitudo: debilitas: equalitas: diuersitas: ordo: inordinatio: pondus: bonum vel malum. Tria autem sunt accidentaliter concomitantia. scilicet vni sumptum a pteno in artaria ut plenus et vacuus: secundum a modo substantie ut durum et mole. Tertium a qualitate tangibili prima ut calidus et frigidus: ideo conclusum est in tota summa de cetero genera pulsus: licet conuenientius esset sumere septem sola. scilicet sumpta ab essentialiter concomitantibus: magis enim de talibus videtur fumen das esse differentias pulsus. et hec est tota sententia Averrois quare colligitur capitulo de pulsibus. Ex quo sequitur quod adducendo genus sumptum ab ordinatione et inordinatione ad pulsum equalitatem et c. solum sex essent differentie. Et ex his istorum decem generum talis potest sumi sufficientia quod licet genus pulsus aut sumis ab essentialiter concomitantibus aut accidentaliter. Si ab accidentaliter concomitantibus vel sumitur a pteno in artaria vel dispositione inherente substantie artarie. Si primum est plenus et vacuus. si secundum vel sumis a modo substantie vel qualitate prima tangibili: primum est pulsus durus vel molis. secundum est pulsus calidus et frigidus. Si vero sumitur ab essentialiter concomitantibus hoc est principaliter: quod vel sumis a qualitate virtutis secundum modum loquendi Averrois allegato capitulo: secundum vero. A. a qualitate percussiois aut a quantitate dimensionum pulsus aut a quantitate temporis mensurantibus pulsus. Si primum: est pulsus fortis et debilis: sumendum est. n. a qualitate virtutis vel etiam a qualitate percussiois ut infra videbitur. Si secundum: pulsus magnus vel parvus. Si tertius: vel in hac mensura attenditur proportio partium pulsus inter se et adducit ad corporis habitudinem vel non. Si non: vel sumis a mensura motus et est pulsus velocis et tardus aut quietis: et est frequens et rarus. Si autem attenditur proportionalitas vel partium pulsus inter se vel ipsarum inter se et ad corporis habitudinem. Si primum: vel ibi denotatur ordo et inordinatio vel absolute similitudo: si primum: est pulsus ordinatus et inordinatus. Si secundum: est pulsus equalis et inequalis. Si autem

attenditur proportio proportionis mensure partium ad corporis habitudinem sic pulsus ponderis boni vel mali. et non videtur esse aliud vel alia a quibus sumi possit pulsus generationis vel differentie. ideo et c.

Genus vero quantitatis pulsus significatur ex quantitativis suis trium dyametroz que sunt ipsius longitudo et latitudo et eius profunditas. sunt ergo in eo nouem pulsus dispositiones simplices et compositae. et nouem quidem simplices sunt: longus: curvus: et mediocris: et latus: et strictus: et mediocris: et profundus apertus: et mediocris.

Primo nota quod sicut in alijs quantitatibus naturalibus magnitudo consistit in tribus dimensionibus. scilicet longitudine latitudine et c. ut secunda afforismorum commento ultimo. et supra capitulo de virtutibus ministrantibus: ita in pulsus proportio nabiliter est dicenda: ideo pulsum illum absolute augmentatum appellamus qui temperatum pulsus in tribus dimensionibus excedit: contra vero parum et diminutum. et colligitur idem in libro de differentijs et introductorio pulsus satis ad principium. Secundo nota quod differentie sumptae a magnitudine sunt nouem. cum enim tres sint dimensiones a quarum qualibet tres sumuntur differentie: sequitur has differentias esse nouem. a longitudine enim sumitur pulsus longus: curvus: et mediocris in latitudine altitudinis sumitur pulsus latus et strictus et mediocris in latitudine. a profunditate sumuntur tres. scilicet latus siue apertus profundus: siue humilis et mediocris in profunditate. et hoc voluit Auicenna in littera.

Tercio nota hic reperiri duplicem litteram. vna dicit. Sunt ergo nouem dispositiones simplices et nouem compositae. alia: et compositae septem. primam non puto fore litteram Auicenna. secunda vero est suppleenda. et compositae. scilicet adhuc sunt plures. Alia est etiam ista dicitur et compositae. xxvij. et sententia Galienus in libro de differentijs pulsuum. Has autem. xxvij. differentias taliter Galienus docet componere. Componendo. n. longitudinem et latitudinem cum profunditate sola variata profunditatem formabo tres: quod scilicet pulsus talis compositus quidam est longus latus et altus: quidam longus latus et humilis: et quidam longus latus et mediocris in profunditate. Ex hac igitur prima combinatione habemus tres differentias. Secunda combinatio est longitudinem cum profunditate sola etiam profunditate variata ex qua etiam extrahuntur tres differentie taliter. pulsuum compositus in longitudine et profunditate quidam est longus et altus: et quidam est longus et humilis: et quidam est longus et mediocris in profunditate. Tertia combinatio est latitudinis cum profunditate sola variata profunditate ex qua alie tres resultant differentie hoc modo. Pulsuum in latitudine et profunditate compositus quidam est latus et altus: quidam latus et humilis: et quidam latus et mediocris in profunditate. Sic ergo ex combinatione profunditatis cum differentijs alijs profunditatem sola variata habemus nouem differentias: quod scilicet sunt tres combinationes et ex omni combinatione resultat tres differentie. Et sicut composita est profunditas cum alijs ita componi potest longitudo: ex qua compositae nouem habemus differentias. Verbi gratia. pulsus alius est latus profundus et longus: alius est latus profundus et curvus alius est latus profundus et mediocris in longitudine. et sic habemus tres differentias in hac prima combinatione. In secunda combinatione qua combinatur profunditas cum longitudine variata resultant alie tres hoc modo. Pulsus ex profunditate et longitudine compositus quidam est profundus et longus quidam profundus et curvus siue brevis: quidam profundus et mediocris in longitudine. Similiter etiam fit de latitudine necesse composita: quod quidam est latus et longus quidam est latus et brevis: et quidam latus et mediocris in longitudine. variata ergo longitudine et composita cum alijs sunt tres combinationes ex quibus alie nouem resultant differentie. et sicut facte sunt tres combinationes de profunditate variata et similiter de longitudine tres ita de latitudine fieri possunt ex quibus alie nouem resultabunt differentie. arguitur ergo sic. Si cut nouem sunt simplices differentie sumptae a magnitudine ita ex ipsis fieri possunt nouem combinationes: si ex qualis combinatione resultat tres differentie. et ex omnibus. bis. xxvij. differentie resultabunt.

¶ Fen.

¶ Secunda

CEx quo sequitur qd si istis addant nouem simplices erit triginta sex differentie sumptae a magnitudine. et si addantur tres differentie in quibus omnes tres componuntur putata nouem absolute paruus absolute et mediocris erit triginta nouem. et possumus multiplicare ad huc plus secundum alias imaginationes et cetera.

Longus autem ille est cuius partes in longitudine plus sentiuntur quam naturalis absolute quod est per certum eius quod complexionem habet temperatam aut naturalis quod est eius quod huic est propinquus: et est temperatus cui est proprius. et tu quidem iam prius sciuisti differentiam inter eos. Curtus uero est ei contrarius. et inter eos est mediocris. et tu quidem indicabis secundum hanc regulam in sex que remanserunt.

Primo nota ex ista hac colligi posse quod medicus tangendo pulsus non cum uno vel duobus digitis solum tangere debet: sed cum quatuor: ut pulsus longitudo melius percipias. et visum fuisse auctoribus ut Auer. quarto colligitur allegato caplo: quod pulsus equalis in longitudine non percipitur notabiliter ultra quantitatem quatuor digitorum positum super artariam: longus autem percipitur notabiliter ultra: brevis autem contra. et propter hoc taliter describitur est pulsus longus: quod totum intelligendum est ubi pigitas in alijs fuerit puta in situ brachij macie pinguedine carnositate etc. **S**ecundo nota pulsus mediocres solum corpori temperato naturaliter conuenire: eo quod extremaliter longus conuenit complexionis lapsae ad caloris excessum: extremaliter uero curtus oppositae: ideo medius medie conuenit complexioni. Dico autem notat naturaliter: quod non repugnat pulsus mediocrem complexionis lapsae adhuc pernaturaliter aut merito etatis conuenire sicut sanguineus moriturus ex febre per resolutionem. Item in principio habeat pulsus secundum omnem dimensionem temperatum excedens. procedente tamen debilitate ex resolutione aliquando habebit pulsus ita longum latum et alium percipere sicut est mediocris pulsus. Similiter etiam sanguineus in sua etate procedente ad senectutem: sed hoc non habet merito siue naturalis complexionis: sed accidentalis vel etatis. **T**ertio nota quod per corpus huic temperamento existens propinquum intelligit corpus sanum multum cui proprius est hoc. scilicet propinquare optime sano: quod corpora qualiter differunt visus est primo et secundo tegni: et aliquantulum secunda primi secundo caplo.

Compositae uero ex his simplicibus quaedam sunt quae nomen habent et quaedam quae nomine carent. Illae. n. quae in longitudine et altitudine et latitudine est augmentatus vocatur magnus: et qui his omnibus est diminutus vocatur paruus: et qui inter eos existit temperatus. Qui uero in latitudine et altitudine est augmentatus vocatur grossus. et qui in eis est minutus dicitur subtilis. et est inter eos est equalis.

Primo nota per omnes compositas intelligere debemus illas quae denominationis sumpta est a pluribus dimensionibus. Per simplices uero illas quae denotatio sumpta est ab una dimensione: sicut longum et cursum est omnia simplex: quod ab una dimensione. scilicet latitudine est sumpta: grossus uero et tenuis sunt due differentie compositae: quod scilicet latitudine et profunditate sumptae. si militer magnus absolute. et paruus absolute. **S**ecundo nota ex dictis Aui. quod ad hoc ut aliquis pulsus sit denominandus magnus absolute vel paruus oportet ipsum esse in tribus dimensionibus supra temperamenti augmentatum vel diminutum. magnus. n. est qui in longitudine altitudine et latitudine existit augmentatus: et contrarius est paruus ut apparet littera etc. **P**rimo dubium. uidetur hanc descriptionem magni et parui pulsus non esse patientem. ponas. n. pulsus solum. esse equum longum et eque latum sicut est pulsus mediocris esse in altiore. et arguis sic. pulsus solum. est absolute magnus quod tamen non existit in tribus differentijs supra temperamenti augmentatus. ergo etc. Item postea assumptum probatur: quod in latitudine et longitudine est equaliter temperato absolute. et in alia omnia. scilicet altitudine: absolute ipsum excedit. igitur etc. **T**ercio sit. b. pulsus temperatus et sit. a. pul-

¶ Doc.

¶ Tertia

sus solum. laez signatus cuius ad. b. sit proportio dupla et sit. c. pulsus secundum quilibet dimensionem excedens. b. cuius tamen ad. b. sit proportio tripliciter fergaltera. et arguis sic. c. pulsus est absolute magnus: scilicet a. pulsus est maior. c. ergo. a. pulsus est absolute magnus. per prima. et prima pars assumpti per casum. et arguis minor: quod minor est proportio. a. ad. b. quod. c. ad. b. quod. a. est maius. c. prima tenet per illud principium. Si aliquorum duorum ad aliquod tertium fuerit proportio maioris inaequalitatis maius quidem maior est minus uero minor est ad illud obtinere proportionem. **T**ercio dicitur de descriptionibus illis sequitur aliquem esse pulsus qui nec est magnus nec paruus nec mediocris quod apparet non rationale. **E**t arguitur prima ponendo pulsus fortis excedit. a. medio cui in longitudine et ipsum excedere in latitudine: et sequitur pulsus fortis non esse magnus nec paruus: quod in tribus dimensionibus non est augmentatus nec diminutus. quod etiam non sit mediocris arguitur ex casu: quod mediocris solum corpori temperato conuenit. hic autem non est huiusmodi. id est etc. **P**rimo primo dubio dicitur tenendo descriptiones positae magni parui et mediocris absolute: quod pulsus solum. in casu primi argumenti signatus est maior quod pulsus temperatus non tamen absolute maior: eo quod non est absolute magnus. Ad id esse. n. absolute magnus respectu temperati sequitur secundum omnem dimensionem illi temperati excedere. et neque ista prima. secundum duas dimensiones est equalis et secundum alteram excedit. ergo absolute est maior. **E**t hoc ratio est sustinenda uolendo saluare dicta Aui. ut uerba sonant et Galie. in libro de differentijs pulsuum: et introductorio et primo etc. **P**ossit tamen probabiliter dici pulsus solum. esse absolute magnus: et quod illa non est descriptio pulsus absolute magni. Item. n. uerum sit quod omnis pulsus in longitudine altitudine et latitudine augmentatus sit denominandus magnus. non tamen oportet quod omnis magnus sit augmentatus in longitudine etc. pulsus et magnus est quod formaliter in longitudine latitudine et altitudine est augmentatus uel equaliter: quod. scilicet habet dimensiones alicui in longitudine latitudine et altitudine augmentato equaliter: et taliter est in proposito. **E**t secundum hoc dicitur ad secundo penes primam rationem negando primam illam. scilicet a. pulsus est maior. c. etc. est absolute magnus. Item. a. est absolute magnus nisi ponere. a. secundum omnem dimensionem esse maiorem. c. quod non ponit: quia si autem penes secundam rationem sit dicendum satis patet. **A**d tertium dicitur concedendo conclusionem istam. scilicet quod non quilibet pulsus est magnus paruus vel mediocris absolute ut euidenter deducitur argumentis: Item procedendum sit quolibet esse magnus paruum vel mediocrem absolute aut paruum vel magnum secundum quod: et sic de pulsus signato in argumento: est. n. magnus secundum quod: Item non simpliciter uel absolute ut sequitur ex casu. **E**t penes hoc procedendum primo hanc primam non valere est pulsus solum. est magnus absolute. et pulsus plonis est maior illo. Item pulsus plonis est magnus absolute. **S**ecundo hanc primam non valere. pulsus solum. est magnus solum secundum quod. et pulsus plonis est magnus absolute. Item pulsus plonis est maior pulsus solum. **S**ecundo tertio aliquem pulsus esse magnum secundum quod aliquo pulsus simpliciter magno esse maiorem et solum minorem: et ex primi equalem. **E**x quo ulterius sequitur non quoscumque pulsus equalium uno existente magno uel mediocri absolute alter esse huiusmodi. **E**t quo procedendum est hoc primo. a. pulsus est absolute magnus quod per totam istam horam maioribus in fine tamen erit magnus secundum quod Item erit maior quod iam est. **E**t per prius sequitur in casu. a. pulsus est absolute magnus quod per totam istam horam minorabitur: et tamen in fine erit absolute magnus. et infirmitate quasi tales conclusiones prius concludi ex his post quas non currunt contra medicorum speculationem: egrediuntur. n. aliquantulum maius.

Generis autem quod ex qualitate percussionis uene in digitos sumptus est: tres sunt species: fortis et ipse est qui apud dia stoles tactu resistit: et debilis qui est ei oppositus. et equalis qui est inter eos.

Primo nota. illa appellat qualitas percussionis. Item modus percussionis qui est fortiter uel debilitate percutere. **S**ecundo nota ut quidam dicit quod per pulsus fortis duo intelligere possumus primo pulsus uehementer seu acute in tactu percutiente sine perueret ista fortitudo siue acuitas siue non uel non consistit: et alio modo inter fortis et debilis datur medius ut equalis et temperatus. **S**ecundo per pulsus fortis intelligere possumus pulsus prius et in fortis percussione percutientem et taliter non loquitur Aui. qui ut

bunc fortem pulsum & debilem nullum datur medius. talis enim fortitudo prouenit a temperantia complexionis iuxta sententiam. Tally secundo tegni: fortitudo enim virtutis insequitur temperamentum, & infra idem habebitur. Notat autem dicit: Apud diastolem vel quod in sistole non resistit vel propter aliam causam statim tangendam. C. Tercio notandum quod propter tria potest artaria apud diastolem tactui venientem multum resistere. Primo propter duritiem, secundo propter plenitudinem, tertio propter fortitudinem virtutis & constantiam in tenendo artarias subleuata tempore dilatationis quare resistit artaria infirmo deprimenti. C. In opposito est sermo de resistetia, tertio modo vel propter tertiam causam contingente, propter regulam enim primo vel secundo modo contingentem non fortis: sed durus vel plenus denominatur pulsus. C. Logico scitur autem differentia inter has: quia prima stat cum lapsu notabili corporis ad flectum, tertia vero cum eius temperantia, secunda vero non percipitur nisi apud nimiam corporis plenitudinem, tertia vero apud mediocritatem corporis habitudinem. Secundo differunt: quia pulsus resistente multum propter plenitudinem percipitur artaria ac si esset quodam liquido vel humido repleta: in resistente vero propter fortitudinem non: sed percipitur mediocritas: similiter dum resistit propter duritiem percipitur durities & siccitas in artaria: sed in resistetia contingente propter fortitudinem virtutis non: sed percipitur mediocritas & mollicie & duritie, etiam quod fortitudo humilis modi ut plurimum sociatur mediocritati in alijs differentijs: be vero due prime non differunt etiam: quia dum constringitur artaria in pulsu duro digito artaria insequente ipsa adhuc videtur resistere propter duritiem & inflexibilitatem suam: similiter in pleno propter plenitudinem suam. In pulsu vero forti non propter artariam in contractione conuenienter tactui cedere. Et forte propter hoc dixit Alii. in littera apud diastolem: ut propter hoc differentia tangeret in littera inie. pulsus durus & fortis. Et nota bene hoc: quod vidi in discernendo has vias tam quodam valde peritos notabiliter errasse.

Generis quoque quod ex tempore cuiusque motionis sumptus est tres sunt species velox & tardus qui motus in breui tempore completur: & tardus ei contrarius: & equalis inter eos existens.

Primo nota ut puto has dekreptioes fore intelligendas cum cetera paria fuerit. si. n. spacijs describendum ad vnam artariam fore multo maius spacio ab alia artaria describendo, & in eodem tempore adequate describeretur: non propter hoc puto pulsus illos esse eque veloces oino denominandos: ut alias per multa deduxi argumenta ex dictis auctoribus. C. Secundo nota ex dictis differentia esse inter pulsus veloces & fortes: similiter inter tardum & debilem sicut inter motus veloces & fortes & tardum & debilem. Stat enim aliquem motum esse debilem & velocem: quodlibet occurrere possit illud mobile ab illo motu impedire & retardare: ut per de debili equo velociter currere: aut mulca aut papillide velociter volare. Similiter stat aliquem motum esse tardum forte tamen: quia, si visibile esset hoc mobile a tali motu retardare: sicut equus fortis tarde motus in palestra facit aliquos debiles existentes quantuncumque velociter motos retroire vel resistere, & ita proportionaliter in pulsu imaginandum est. Stat enim pulsus esse velocem debilem tamen: quod statim occurrente tactu sine re cadit siue deprimatur, e contra stat ipsum esse tardum & fortem: vulgus enim hanc differentiam inter fortes & veloces debilem & tardum non discernit & frequenter bis tanquam synonymis vtitur omni modum velocem appellando fortem & tardum debilem, & ex his patet quod ad recte comprehendendum fortitudinem aut debilitatem in pulsu necesse est digito super artariam aliquantulum comprimere, bis enim taliter compressis facilius bene differentie cognoscuntur.

Generis vero quod ex essentia instrumenti summi tres sunt species: mollis quod est recipiens redditum ad interiora: & compressio facilis: & durus quod est contrarius, & inter eos est mediocritas.

Primo nota per genus sumptum ab essentia instrumenti intelligi genus sumptum a duritie vel mollicie quod qualitate res auctores modos substantie pauerunt nominare. C. Secundo nota artariam essentiam mollem dum tangitur: & non de-

primatur totalis artaria: pars tamen que tangitur facilliter ad interiora flectitur propter molliciem esse causam ut mole facilliter ad omnes positionis differentias flectat. Contra vero contingit existente dura, & enim virtus esset debilis: tacta tamen artaria non facilliter in suis flectitur partibus: sed potius tale instrumentum cadit virtute ipsum subleuatum sustinere non potente. C. Ex quo concludi potest esse possibile aliquem pulsum simul esse fortem & molem similiter debilem & durum. Ipso enim existente molli & forti: licet pars artarie facilliter ad interiora flectatur: virtus tamen fortis ipsam fortiter & potenter tenet subleuata: unde non cadit. Contra autem contingit in duo debili: est simile: sicut si fortis existens rem molem manu sua teneret sursum: & conaretur tenere subleuata: & tu manum tentares deprimere: & enim illam rem secundum partem quam tangis ad interiora flecteres: non tamen posses inferius facilliter deprimere manum fortis, fortiter illam rem subleuata tenens. Et est etiam sicut si quis cum rem molli fortiter percuteret. Exemplum de duro debili est sicut si quis cum rem dura manum tuam debilitate percutiat: aut si fortis debilis existens teneret rem duram sursum eleuata: & tu deprimere conaris ad inferiora, licet enim res illa propter duritiem in suis partibus ad inferiora non reflecteretur: virtute tamen subleuante existente debili statim totale instrumentum deprimetur & non teneret subleuatum ut patet.

Generis autem quod est sumptum ex eo quod continetur tres sunt species. Plenus & ipse est qui sentitur sicut si in eius foramine esset humor implens de quo sollicitandum est ut pure euacuetur, & vacuus ei contrarius: & inter eos mediocritas.

Primo nota artariam conuenit multum esse repletam tripliciter, scilicet sanguine & humoribus: similiter spiritu & aliquando fumo capinolo aut omnibus aut pluribus istorum. hec autem repletio cognoscitur extensione artarie sine duritie: quia, si artaria multum resistit, & non durit in tactum imprimat. De hac autem syllogizandum est ut ille cusus est hec dispositio pure: id est sollicitate vel complete & decenter euacuetur, incurrit enim periculum suffocationis aut crepatione venarum vel extinctionis calidi: ut potest colligi prima afforismorum in commento illius. In exercitantibus ad summum. C. Nota tamen tensionem artarie esse duplicem. Que dam est coniuncta stricture & siccitati: & ista potest stare cum vacuitate, ideo de ista non est sermo in proposito. Altera est tensio cum latitudine coniuncta: & de ista est sermo hic. C. Dubium dubium est qualiter hoc corpus est curandum an per flebotomiam an per farmatiam. C. Secundum dubium ponatur quod cum duritie artarie coniungatur aliqua repletio: sicut non repugnat esse quo modo cognoscimus hunc pulsum esse plenum. C. Ad primum dicitur quod si constat repletionem esse sanguineam aut ex materia sanguinis commixta sicut ut plurimum in artaria contingit euacuandum est corpus cum flebotomia vane communis: eo quod minorata venarum repletionem nec tanto ad cor transmissio sanguinis sicut prius minorabitur etiam repleto artaria: vane etiam dum per flebotomiam minuuntur attrahuntur a vicinis, & consequenter ab artarijs, & sic minoratur repletio artariarum: ut colligitur quarta pmi. capitulo de flebotomia. Sed autem fuerit alterius mater. e repletio sanguinis non commixte multum scienda est secundum ipsius exigentiam euacuatio per farmacum. C. Ad secundum dicitur quod tunc difficile erit comprehendere per tactum pulsum plenum: sed alia poterunt esse signa quibus pulsus plenitudinem cognoscimus que narrare propter breuitatem omitto.

Et generis quidem quod ex suo tactu sumptum est tres sunt species, calidus & frigidus & temperatus.

Nota quod ita possent poni tres species ex parte humiditatis & siccitatis: quia tamen non ita per tactum percipiuntur, ideo de his non fecit mentionem: aut etiam quia non absoluitur pulsus humidus a molli: nec siccus a duro: de quibus sufficiter determinatum est.

Fen. Secunda

Generis vero quod est sumptum ex tempore quietis species sunt tres. frequens et ipse est in quo tempus sensatum quod existit inter duas percussiones est breue quod etiam vocatur consequens et spissus. et ei contrarius rarus qui etiam dicitur laxus et resolutus et inter eos mediocris. et hoc quidem tempus est secundum quod ex sistole cognoscitur. Si vero sistole nullo modo cognita fuerit erit tempus quod inter omnes duas diastoles continuatur. et si ipsa cognita fuerit erit secundum duo tempora duorum extremorum.

Primo nota ex littera penes quid frequentia aut spissitudo pulsus et penes quid sit eius raritas attendenda. Attenditur. n. frequentia penes breuitatem temporis mediantia inter diastole et sistoles artarice. ita quod quanto tempus illud est breuius tanto pulsus est frequentior. Et contra vero raritas: oppositè biliter. n. quanto tempus est longius tanto est pulsus rarior.

Ex quo colligitur diastola inter velocem pulsus et frequentem. Similiter inter tardum et rarum. alia. n. alia sunt tempora penes quod huiusmodi diastola mensuratur. Attenditur. n. velocitas penes breuitatem temporis mensurantis modum pulsus: frequentia vero mensurantis quietem. Et ex quo ulterius sequitur contingens esse pulsus eundem simul esse velocem et rarum. similiter frequentem et tardum: ut infra in pluribus casibus patebit. Nota tamen quod frequentior auctoribus istis terminis. velox. frequens. tardus. rarus. vtuntur permixtue: per pulsus frequentem i. elligendo velocem. et contra: paucum. n. solum dicitur de nominibus habuerunt: primo physicorum pimento primo. hec tamen est propria terminorum significatio que nunc explicata est.

Secundo nota hoc totum quod dictum est de spissitudine et raritate intelligendum esse ubi sistole artarice sit cognita et super quies inter eas et sequentem diastolem: ubi. n. ipsa ignota fuerit non videtur penes illud mensuranda esse frequentia: eo quod frequentia attenditur penes illud quod est ipsa illi tempore mensurari: sistole autem et quiete illa incognita incognitum est illud tempus. ideo non potest frequentia penes illud mensurari: tunc autem attendenda est frequentia grossius penes totum tempus inter diastole et sistolem iterceptum: ille pulsus denominatur frequentior in quo inter duas diastoles consequentes cadit minus tempus medius quam in quo cadit maius. Et hæc sequitur descriptionem medicorum vulgus: secundum quam vt colligitur quarto colligit non poterit penes ponere distinctionem inter velocem et frequentem pulsus. sed in casu in quo sit cognita sistole: et quies ipsa sequens erit frequentia in pulsus secundum duo tempora duorum extremorum. i. longitudinem et breuitatem ipsorum mensurantium. secundo extrema. i. duas partes cadentem. scilicet inter diastole et sistole: et postea cadentem inter sistole et diastole: que due quietes dicuntur duo extrema: quia terminant duos motus iam dictos. **T**ertio nota pulsus frequens appellatur et consequens: quod in illo vnus motus assumptus subito consequitur. pulsus vero rarus appellatur lassus et resolutus: taliter sumpta metabaphora. sicut. n. homo lassus et resolutus multum tempus apponit inter motus et actiones suas: ita pulsus denominandus rarus: quod multum tempus ponit medium inter suos motus.

Genus vero quod est sumptum ex equalitate et diuersitate est aut equalis aut diuersum. scilicet in equalis. et hoc quidem est per comparisonem similitudinis: aut dissimilitudinis pulsuum: aut partium vnus pulsus aut vnus partis pulsus in quibus rebus magnitudinem et paruitatem aut fortitudinem et debilitatem et velocitatem et tarditatem spissitudinem aut raritatem duritatem et mollietatem nec coniungit quod vnus pulsus est postremus sine diastoles citius propter vehementem calorem. aut debilius: propter debilitatem. Et si volueris dilatabis sermonem et considerabis in equalitate et diuersitate in tribus generibus predictis alias partes: sed considerationem fortitudo ad istas

Doc. Tertia

reducta est. Pulsus vero equalis absolute est ille qui in omnibus est equalis si in aliquo eorum solo fuerit equalis eo solo dicitur equalis: sicut si diceremus equales in virtute aut equales in velocitate. et similiter diuersus est ille qui non est equalis aut absolute aut in aliqua re.

Primo nota quod equalitas in pulsus vt quidam dicunt attenditur penes partes cõpares adinuicem: non autem dissimiles: puta cõparando dilatationem dilatationi: et cõstrictionem cõstrictioni: quietem quieti: et motum motui. ad hoc. n. vt pulsus sit equalis non oportet quietes equalis esse motui vel simile in quibus diuersas quas notat Aui. sed sufficit diastole in his esse similes diastole: et sistole sistole: et quiete quieti. Stat namque pulsus esse equalis in quo isti diastole maior est sistole aut velocior. et per pulsus inequalis vel diuersus in proposito idem intelligit Aui. et sicut dictum est de equalitate ita et de diuersitate dicendum est. illud tamen notabile habet vbi: propter textum qui sequitur statim. **S**ecundo nota ex littera posse colligi. scilicet differentias secundum quas cõuenit pulsus equalis et inequalis aut diuersus fieri. i. magnitudo. paruitas. velocitas. tarditas. fortitudo. debilitas. spissitudo. raritas. durities. et molities. secundum enim quicquid istarum cõtrarietatum fuerit in pulsus dissimilitudo pulsus inequalis vel diuersus nominamus: vt si vna sistole sit magna reliqua parua vna velox reliqua tarda. et sic de alijs dicitur pulsus diuersus siue inequalis. **T**ertio nota ex dictis Aui. in ista tribus modis secundum has. scilicet diuersas in pulsus inequalitatem vel diuersitatem contingere. primo stante disparitate totalis pulsus ad totalem pulsus in his quibus contrarietatem aut in aliqua vel in aliquibus eorum. Secundo propter dissimilitudinem partium eiusdem pulsus inter se in eisde vel in aliqua vel aliquibus differentis dictis. Tertio dissimilitudinem partium eiusdem partis inter se. tetigit primum dicitur. **P**er cõparantes similitudinis aut dissimilitudinis partium. scilicet pulsus totalis. tetigit secundum dicitur. **A**ut partium vnus. tetigit tertium. ibi. **A**ut vnus partis pulsus. **E**xemplum primum si primum totalis pulsus fortis esset magnus velox frequens fortis et molis: secundus vero esset parvus tardus rarus debilis et durus aut aliquas illarum differentiarum varietas. **E**xemplum secundum. non videtur posse poni nisi ponendo diastole pulsus esse maioris aut minoris sistole aut quietis eiusdem pulsus inequalitatem esse quieti. **E**xemplum tertium. vt si diastole sit sine velox et in principio tarda: aut contra. et similis sistole. **E**t ex his de mente Aui. videtur posse concludi primo inequalitatem pulsus non solum attendi penes dissimilitudinem diastolis ad diastoles et si stolis ad sistoles: sed etiam diastolis ad sistoles in his diuersis in quibus cõtrahat. Si. n. diastole non fuerit sistole cõuenienter proportionata in magnitudine et velocitate: pulsus possumus nominare inequalis. **E**t ex quo sequitur primum notabile secundum mentes aliquorum in principio partis ponendum esse aliquam moderatam. **S**equitur ulterius pulsus equalis absolute esse taliter describendum pulsus equalis est ille in quo omnes totales pulsus et pulsus partes et partes partium in quibus diuersas similes motus. scilicet ad motum quietis ad quietem cõparanda. **E**contra inequalis est in quo non similes: sed dissimilatur in omnibus aut aliqua differentiarum iam dictarum semper motus ad modum quietis ad quietem comparando. **S**equitur ulterius quatuor modis secundum dictas differentias contingere posse i pulsus equalitatem. **P**rimo toto pulsus toti pulsus esse dissimilis secundum omnes aut aliquas partes et secundum omnes vel aliquas diuersas dictas. scilicet si partes eiusdem sint dissimiles vt diastole et sistole. tertio si partes eiusdem partes et hoc dupliciter. vel quod ad partes artarice inequaliter eleuatur vt i pulsus vndoso vel sereno. vel quod ad partes pulsus integrantes vt si in capitis diastoles esset dissimilis in velocitate et si fini vel sistole principio fini eiusdem. **E**t ex quo sequitur quod non inter quicquid partes pulsus regit diuersitas et inter easdem repibiles est cõm omnes dictas quibus diuersas. principio. n. diastoles non potest esse dissimilis suo fini in frequentia vel magnitudine vt partes bene in velocitate. **S**ed contra hæc descriptionem pulsus diuersus si arguitur: quod illa sequitur quod ex quolibet lapsu ad humiditatem aut ad caliditatem aut siccitatem tantum cordis puenit pulsus

diuersus: qz tempore lapso ad humidū tantū in eo est ne-
cessitas maior expellendi q̄ attrahendi. igitur semper in eo
fiet maior sístole quā diastole. ⁊ per cōsequētiā diuer-
sus: ⁊ per idē ipso lapso ad sicciū tantū remanet maior neces-
sitas euentandi q̄ mundificandi vel expellendi. ⁊ per conse-
quētiā diastole maior: q̄ aut remanet maior necessitas euen-
tandi p̄z: qz ipso labente ad sicciū tantū decreuit necessitas
mūdicandi necessitate euentandi permāte: cū ergo p̄us
fuerint equales: qz ēperate sequit̄ ⁊c. ¶ Et per idē videt̄
argui posse q̄ colerici sibi sanquantificāz ⁊ flegmatici sibi
sani quantificāz pulsus esset semp diuersus: eo q̄ in coleri-
co semp multo maior esset necessitas euentandi q̄ mundifi-
candi: ⁊ ecōtra in flegmatico. ideo semp in colerico erit ma-
ior necessitas diastoles q̄ sístoles. ⁊ ecōtra in flegmatico.
¶ Pro isto dici pōt. p̄mo cōcedendo q̄ ex quolibet lapsu
ad calidū tantū vel humidū tantū aut sicciū tantū ap̄us est
merito lapsus puenire pulsus diuersus per cōparationē ad
pulsū tēperatū: sístis. f. diuersus nominando: in quo quāvis
ad partes eius nō seruatur equalitas talis qualis i tēperato.
licet quibz illoz pulsus possit dici equalis respectu pulsus
alterius in illa complexione p̄ternaturaliter existentis: vt si
for. flegmaticus sebitet putride fiet in eo pulsus diuersus
respectu pulsus sui naturalis: quoniam inter partes eius nō
seruatur equalitas neqz p̄portionalitas talis qualis erat in
ipso sano: lz tēpore sanitatis bēret pulsū diuersus respectu
pulsus tēperatū nō seruante equalitē in suis dīss. qualem
seruat pulsus tēperatū. ¶ Et hāc solutionē sequi op̄s etiā
sequētes viā tactā in primo notabili. Si enim inequalitas i
tactu arguitur vel argui pōt ex inequalitate p̄t si constituen-
tium pulsū eadē totalē: hoc erit vel ex inequalitate diasto-
les ⁊ sístoles: q̄ negat illa positio vel tēporis motus ad ge-
tis tempus: q̄ etiā negat vel tempoz quietis inter se. Cum
ergo in flegmatico vel humido tantū sit amplior necessitas
mūdicandi q̄ euentandi p̄z: q̄ quies sequēti diastole mi-
nor: erit quite sequēti sístole. ⁊ per cōsequētiā erit pulsus di-
uersus. Ecōtra vero in colerico ⁊ in cōplexione sicca tantū.
Ideo p̄babilit̄ dicif cōcedēdo in colerico flegmatico ca-
lido tantū sicco tantū humido tantū frigido tantū esse pul-
sus inequalis vel diuersos respectu tēperatū vt deducit ar-
gumēta. ⁊ hoc merito suoz lapsū. Cū hoc tamē stat meri-
to alterius accidētaliter p̄tingentis ipsos posse equales fie-
ri. ¶ Et ex hoc p̄cludi potest primo in nulla discreta natu-
rali p̄ter q̄ in aliqua calida ⁊ humida frigida ⁊ sicca uerito
ipsoz lapsū pulsus equalē esse rep̄bile. In aliqua enim ca-
lida ⁊ humida ⁊ similiter frigida ⁊ sicca nō repugnat tantū
augeri necessitatē mūdicandi supra tēperamentū quantū
augetur necessitas euentandi: ⁊ etiā tantū minorari. Et hoc
forte sentit Aui. secunda quartū tractatū primo capitulo de
signis sumptis a pulsu dum dicit. Et scias q̄ plurimoz bo-
minuz pulsus sunt diuersi mali absqz egritudine. Nota vt q̄
nisi inequalitas illa fuerit notabilis hos pulsus nō voca-
mus diuersos. ¶ Nota donec cōtingit ⁊c. postremus. i. tar-
dus respectu sue diastolis que variatur in velocitate ⁊ tar-
ditate: aut est citus vel citius fortis: qz frequens: aut velo-
cior: aut debilior ⁊c. ¶ Et si volueris dilatabis sermonem
nō solū de velocitate ⁊ tarditate: sed etiā de alijs dīss. exē-
plificādo: sed fortitudo consideratiōis est reducta ad basē:
qz sufficiēt̄ de his exēplificat. ¶ Ex his concludē q̄ est
pulsus equalis absolute q̄ equalis secūduz qd ⁊ q̄ inequa-
lis secūduz qd. ⁊c. q̄ oia in littera satis explicat Aui.

¶ Venus autem quod ex ordinatione ⁊ inor-
dinatione sumptū est duas habet species di-
uerse ordinatus ⁊ diuerse inordinatus. Or-
dinatus autē est ille cuius diuersitas habet or-
dinem cōseruatū super quez transit. ⁊ est se-
cundum duos modos: aut ordinatus absolu-
te: ⁊ est cū totum illud qd ex eo puenit nō ha-
bet nisi tantū diuersitatē vnam. aut ordinatus
qui est p̄prie ⁊ ipse ē qui habet duas diuersi-
tates aut plures sicut si ibi ēēt circulus ⁊ ali⁹
circulus ab eo diuersus: sed ambo ad suum re-
dirent ordinem sicut si esset vnus circulus. ⁊

inordinatus est qui est ei contrarius. Cūqz
certificaueris inuenies q̄ hoc decimū ge-
nus est sicut esset noni generis species intrās
sub inequali.

¶ Primo nota per pulsū ordinatū i n̄ proposito duo in-
telligere possumus. p̄mo omnez pulsū inter cuius partes
priorēs. ⁊ posteriorēs ē debita habitudo vel dependētia.
Ordo enī posterioris ad prius debita dependētia. ⁊ ecō-
tra. Et sic capiēdo ordinatū pulsū notū est pulsū equalē
⁊ temperatū esse ordinatū. inter partes enī posteriorēs ⁊c.
est cōueniēs habitudo ⁊ taliter in p̄posito nō sumit̄. Secūdo
possumus intelligere pulsū diuersitatē vel diuersitates ha-
bentē cum qua vel cū qbus ordinatus p̄cedit. ¶ Secūdo
nota q̄ pulsus huiusmodi ordinatus ē duplex vt sumit̄ i lit-
tera. f. pulsus absolute ordinatus: ⁊ p̄prie ⁊ talē Aui. ap-
pellat absolute ordinatū vt cōmunit̄ h̄z s̄a. Dicit aut̄ or-
dinat⁹ absolute i quo tantū vna rep̄it diuersitas scdm quā
tamen ordinate p̄cedit. Ecōtra aut̄ non ordinat⁹ absolute ē
q̄ plures habet diuersitates secūduz quas diuersimode or-
dinatus p̄cedit. Prima diuersitas ē sicut si esset vnus circu-
lus. secūda sicut si essent plures circuli diuersi sibi succeden-
tes: tandem tamē ad vnū circulum vel similem redeuntes.
Exemplū primi. sit pulsus for. magnus velox ⁊ frequens ⁊
cū his dīss. procedat vsqz ad quintū pulsū excludit̄. Ad-
ueniente vero quito fiat sola diastoles parua alijs seruatis
pibz quantū est possibile. Deinde fiant alij quattuor pul-
sus oīno similes quattuor p̄mior: ⁊ sequat postea pulsus ḡn-
tus similis ḡnto. ⁊ sic deinceps erit pulsus ordinatus abso-
lute. habet enī maximū ordinē quē habere potest cū diuer-
sitate minima. Exemplū secūdi. sit p̄mus pulsus magn⁹ ve-
lox ⁊ frequēs in fonte. secūduz mediocri i magnitudine ve-
locitate ⁊ frequentia tertius sit paruus rarus ⁊ tardus: deinceps
de sequat quartus similis primo ḡntus vero secūdo ⁊ sext⁹
tertio. ⁊ sic deinceps. Dic enī sunt plures circuli diuersi ad
vnū tamē circulū redeuntes vt p̄z. hanc tamē diuersitatē vel
has imaginari possumus multipliciter. Primo totali pulsu.
secūdo in partib⁹ diuersoz pulsū. tertio in partib⁹ eiusdēz
pulsū. vnam etiā solā diuersitatē imaginari possumus aut
secūduz vna partē tantū: sicut in exēplo primo in quo ad-
uenit ordo diuersitatis solū in diastole cōtingente: aut enī
in plurib⁹ sicut si tam 5 diastoles q̄ sístolis esset tardior vel
velocior ⁊ p̄cederet ordinate secūduz hāc diuersitatē tam
in sístole q̄ in diastole. hūc enī pulsū appellare possum⁹
ordinatū absolute: lz plures partes eius fortē habentes di-
uersitatem. ¶ Et his omnib⁹ potest cōcludi p̄mo q̄ si ali-
quis pulsus haberet solū vnam diuersitatē ad quā nūqz re-
diret ille nō esset ordinatus. ¶ Patet secūdo q̄ pulsus di-
uersi pulsus ordinatus ⁊ similiter inordinatus est species.
ois enim ordinatus pulsus ē diuersus ⁊ nō ecōtra. similiter
ois inordinat⁹ pulsus ē diuersus. ⁊ nō econtra. Et hoc exē-
plificat Aui. in littera ⁊ supra dum dixit: q̄ oportebat illa
genera solū ponere nouem ⁊ nō. i. o. ¶ Et quo p̄z q̄ nō q̄
bet pulsus ordinat⁹ est quolibz inordinato melior: imo ali-
quis est multo deterior vt pulsus b̄is vnica diuersitatē ad
quā nō reddit: melior est ad illā secūduz ordinē reuertens
te ceteris parib⁹ vel saltē esse potest. ¶ Et quo vltimus se-
quit̄ non quēlibz pulsū esse ordinatū vel inordinatū. pul-
sus enim equalis nō est ordinatus: eo q̄ nullā habet diuer-
sitatē secūduz quā ordinate procedit nec inordinatus vt no-
tum est. ¶ Et quo vltim⁹ sequit̄ r̄sio ad q̄stionē hic p̄o-
poni solutāz. vtrū. f. pulsus equalis ⁊ tēperatus sit ordinat⁹.
¶ Dicendū est q̄ capiēdo ordinatū p̄mo modo non solum
est ordinatus: sed ordinatissimus nisi fuerit ipeditus a cau-
sa accidētaliter diuersificante: eo q̄ inter partes eius priorēs
⁊ posteriorēs ē debita ⁊ cōueniēs habitudo. Si tamen se-
cundo modo sicut sumit̄ in p̄posito nō est ordinatus: eo q̄
nō habet diuersitatē secūduz quas ordinate p̄cedit. ¶ Et
qbus sequit̄ hāc cōsequentiā non valere. hic pulsus est ⁊
nō est ordinatus. ergo ē inordinat⁹. Similiter ecōtra nō se-
quitur nō est inordinatus. ergo ē ordinatus. bene tamē se-
quitur. hic pulsus est diuersus ⁊ nō est ordinatus. ergo est inor-
dinatus. similiter est diuersus nō inordinatus. ergo ordina-
tus. ⁊ causa satis p̄z intelligēti. Plura alia ex his possent cō-
cludi que gratia breuitatis omitto.

Debeas autē scire q in pulsu regitur natura musice: quoniam quēadmodū ars musice completur p adiunctionē sonoz secundū pportio/nem cōmitantes eos inter acuitatē z grauitatez p circulos casuū z tempoz qui sunt inter eoz percussiones: sic est dispositio pulsus: qz proportio suoz tempoz in velocitate z spissitudine est sicut pportio sonoz eius: z pportio dispositiōnū eius i fortitudine z debilitate z i quāitate ē sicut pportio adiunctiōis ei⁹.

Primo nota q per musicā intelligere debemus scientias bene modulādi: siue voces sonozqz bene pportionādi que vt allegat cōciliator a Boetio prime sue musice taliter describitur. Musica ē ars vel facultas sonoz atqz vocom sensuall rōne procedens. Ysidorus vero tertio etimologiaz capitulo. i. 4. ipsam taliter describit: Musica est peritia modulatiōis sano cantuqz consistens. Et subdit hanc musicas esse dictā a musis. Donitur. n. musa triplex. i. mundana humana z organica. tertia ē de qua est sermo i pposito. Mundana celoz z elementoz. zc. immo z in corpoz celestis motu plurimi pbi armoniā suauissimā seruari crediderūt: vt secundo celi apparet: propter quod Ysidorus tertio etim. capitulo. i. 6. dicit. Flāqz i ipse mundus quadam armonia sonoz fertur esse cōpositus z celi ipsū sub armonie modulatione reuolui. Humana vero consistit in debita pportioe partiu componentiu humani corpus inter se z organicosqz ad organica cōsimilis ad cōsimilia virtutis anime inter se z ad ipsum corpus. Organica autē pportionē vocom cernit z sonoz organis sonoris cantoz: quoz quedaz sunt naturalia vt instrumenta vocalia: quedā artificialia vt citabatur: spalterii: symphonia: tuba zc. In pposito autem intelligit Zuiacen. de tertia q est ista que ē superius descripta. **S**ecundo nota quod dicitur varias pportiones vocom inter se naturaliter quasdam voces esse cōsonantes quasdam vera dissonantes. Intelligo autē per cōsonantiā vocom vel sonorum naturalem cōcordantiā vel debitā pportionem ipsaz inter se cōsequētē in grauitate leuitate a alijs differētis que ibidem sic describitur. Cōsonantia est vocom dissimilis inter se simul permixta in vñ reducta concordia ita vt inde sensus auditus delectatio cōsequatur. **E**contra. dissonantia est dissimilis vocū zc. discordantia vt in auditu sensu aspera z indelectabilis cōmotio subsequatur. **T**ertio nota q sicut ad debitā sonoz vel vocom cōcordantiā requiritur ipsaz debita pportio in grauitate acuitate in magnitudine z paruitate zc. ita ad pulsus debitā cōcordantiā requiritur partiu ipsaz debita pportio in velocitate z tarditate magnitudine z paruitate spissitudine zc. **E**x quo patet inter partes pulsus debite cōcordantes esse pportio/nem aliquā talē qualis inter voces cōsonantes reperitur. z per cōsequēs in pulsu reperitur natura musice. i. inter partes pulsus reperitur cōcordia talis secundū differētiā iam dictas vel pportio vel pportionalitas qualis inter voces naturaliter cōsonantes reperit. **N**otū tamen est q ibi non est consonantia pportio: quia nō est sonus nec vox in eo: sed similitudo illius vel pportio in cōsonantia reperia: z hoc intelligit Zuiacen. in littera.

Et quēadmodū tempus ferendi z quātas sonoz est cum sunt cōuenientia z est cum non sunt cōuenientia. similiter est cū ibi diuersitates sunt ordinate z est cū sunt inordinate. z pportio etiā dispositiōnū pulsus in fortitudine z debilitate: z in quantitate est cū est conueniens z est cum nō: immo diuersa est z hoc quidem est egrediens a genere considerandi ordinem.

Primo nota q ars musice completur. i. finem eius conuenienter z complete attingit dum seruatur debita pportio sonoz inter se in grauitate z acuitate longitudine z breuitate zc. Et hoc circulariter variatur secundū circulos casuaz tempoz. i. vocom tempore mensurazum vel etiā mensure

vocom. Circulariter. n. pcedunt cantatores nunc elensando nun depzrimendo voce: nunc abbreviando: nunc elōgando tempus eius. z cōsequenter ipsaz isto tempore mensuratz: de quo a musicis plenā inquiras informationē si mihi non credas. Ita similiter cōtingit in pulsu vt ex dictis pcedentibus patere pōt. **A**lter **M**odū secundū circulos casuaz tempoz. i. quietum inter percussiones cadentiū z hoc magis cōsonat. **S**ecūdo nota vt mihi videt notandū q velocitas z spissitudo in pulsu acuitati vocis aliquāliter assimilat. vox enī acuta velociter mouet auditū: grauis vero tarde. Ita pulsus velocis cito impōnit in tactū z pterit z similiter spissus respectu rari ceteris pibus. vnde pulsus veloces z spissi possunt dici methaphorice acuti. **P**roportio ergo pulsus in velocitate z tarditate est sicut pportio vocom in grauitate z acuitate. fortitudo vero z magnitudo pportioe magnitudinē vocom. Sicut enī vox magna multū mouet auditum ita pulsus magnus tactum. pportio igitur adiunctionis vocom est sicut pportio pulsuum in magnitudine z fortitudine zc. vt tāgitur in littera. **E**x quo patet q per solam virtutem altiorē q sit sensus pōt illa pportio perfecte comprehendī: licet ad hoc satis seruiat tactus z auditus. **T**ertio nota super ista parte. Et quēadmodū tempus q sicut diuersitates vocū i grauitate zc. quādoqz sunt cōuenientes z ordinate zc. quādoqz sunt discōuenientes z inordinate. Ita z diuersitates i pulsu reperte quādoqz sunt ordinate: qz debite pportioe dispositiōnū corporis quādoqz vero nō sicut quādo licet sint ordinate: nō tamen illi pportionantur corpori cum tali etate vel habitudine. **E**xempli gratia in vocom diuersitate duplicē imaginamur pportionem. vna est illaz inter se. altera est illaz ad circumstantias ppter quas fit cantus: variat enī vocū pportio secundum circumstantiaz harum varietatē. alter enim cantus de cet letante alter cōquerente alter infirmū alter in nuptijs alter in prelio alter circa prandiū. **A**d hoc autē q cantus sit bene pōderatus requirit primo debita pportio vocū inter se vt dictum est. secūdo debita pportio istius pportionis vocom ad circumstantiā vel circumstantias iam dictas. Et similiter in pulsu duplex notatur pportio vna partiu pulsus inter se secundū differentias dictas. z ista cōstituit pulsus ordinem z inordinatū. **A**lia est pportio illius pportionis partiu pulsus ad corpus etatem vel cōplexionem. z ista cōstituit pulsus boni pōderis: ppter quod subdit infra. Et hoc quod est egrediens a genere considerandi ordinem.

Salutē autē videt q id quod potest sentiri ex pportionalib⁹ ponderis est secundū vñā pportionē musicaz nominatarū aut nō nominatarū. **D**ominatarū vero aut secundū pportionem totius: z quādoqz est pportio tripli cum est pportio dupli adiuncta cū pportioe addentis medietatem: z ipsa est que dicitur pportio p quinqz. z secundū pportiones que ē per totū z est dupla: z secundū pportiones que est p quinqz z est addēs medietatē secundum pportionem que est p quattuor: z est addēs tertiā z secundū pportionē addentem quartam postea non sentitur. z ego quidē miror quo modo pportiones iste p tactū discerni possunt: dico tamē q ei ē facile q in gradu tangendi cōfiscuit z pportionat sonos partem postquā erit ei potētia cognoscendi musicam acqzita z cōparabit factū p notū. homo etiam iste cum suam intentionem ad pulsus reducere rit huiusmodi poterit discernere pportiones per sensum.

Nota hic q pportio maioris z minoris inegalitatis est gncuplex. i. tres simplices z due composite. Simples sunt pportio multiplex pportio superptiens pportio superparticularis. **C**ōpositę sunt iste. i. pportio multiplex superparticularis. **N**ota et q pportio pmi ad vltimū cōposita ex pportioe pmi ad mediū z mediū ad extrē

mun. 2 per pñs ppositio tripla est cōposita ex fexgaltera 2 dupla: sicut ppositio tripla ad vñs componitur ex ppositione tripla ad duo 2 duos ad vñs: quaz prima est fexgaltera fexda vero ē dupla. ¶ Nota etiā in musica ppositio dupla vocat diapason: fexgaltera vero diapente: fexgtertia vero diateterson. Ex quibus pz q diapason cōponitur ex diapēte 2 diateterson: tripla vō cōponit ex diapēte 2 diapason. ¶ Secundo pñcipaliter nota ex littera. S. ppositiōes partiū pulsus inter se pcepit Salic. s. duplā triplā fexgalterā fexgtertiā 2 fexquiquartā. minores aut istis nō potuit pcepere Ba: ¶ Tercio nota q ppositio dupla apud antiquos vocatur ppositio p totū. est. n. pma inter ppositiones multiplices qbus. s. totū plures cōtinet 2 minima. id forte denominatōes illam assumpsit. ppositio vero fexgaltera appellatur ppositio per. S. qz in qnto loco monacordi reperit. ppositio ergo tripla est cōposita ex ppositione totius 2. S. i. dupla fexgaltera. 2 bīc sonat ista dum dicit. Aut scdm ppositiones totius 2 qnqz. 2 ista est ppositio tripla que suple est cum ppositio dupli iungit addenti medietate. s. fexgaltera vt declarati ē. ppositio vero fexgtertia dicitur ppositio per quattuor: vel qz q se bz in illa ppositione se bz vt quattuor: ad tria: vel qz cōtinet in. 4. loco monacordi qd credo verum.

¶ Genus vero qd ex pondere est sumptū est per comparationē ppositiōis quantitātū ppositionū quattuor temporū que sunt duobus motib⁹ 2 duabus getibus. 2 si sensus totū hoc discernere nō potest: tamē est p comparatōez ppositiōis quantitātū ppositionū temporū diastoles ad tempus qd est inter duas diastoles 2 ad vltimū tempus in quo est mor⁹ ad tempus in quo est quies.

¶ Primo nota hunc terminū pondus sumi dupliciter. Primo p re sua grauitate deorsū tractū faciente siue petere locū inferiorē. 2 taliter nō sumit bīc secūdo modo sumitur methaphorice p tali vel tali ppositione motus ad quietē vel tēporis motus ad tps quietis tactū cōprehensibilī secundū q ē conueniēs vel discōueniens corpori. 2 ex consequētī p illa ppositione ppositionū motus ad quietē. 2 ecōuerso corpus vel corpus dispōnē. Dicitur autē hec ppositio methaphorice pōdus taliter sumēdo methaphoraz. Sicut. n. rem ponderādo scimus 2 cognoscimus quātā 2 que sit eius conueniens mēsurā: ita dum taliter pulsū pōderamus. s. p nōritiā tallum ppositionū cognoscimus 2 scimus qz pulsus sit cōueniēs corpori 2 quis non. id dicit pondus. verbi grā. cognosco for. puez flagmatice cōplexionis cuius pulsū scio ēē velocē 2 parū 2 valde frequēte: ita qz vs esse tēporis motus ad tēpus getis dupla ppositio: tango ipm 2 repio ppositionē hāc: dico ipm esse bonū pōderis. Si autē esset ecōtra: qz. s. ēē velox 2 rarus dicerē ipm ēē malū pōderis.

¶ Qui aut ponūt in hoc capitūlo cōparatōez temporis motus ad tēpus mor⁹ 2 tēporis getis ad tempus quietis mittunt capitulū in capitulo: huiusmodi missio sit tolerabilis 2 nō sit inconueniēs: sed tamē nō est bona.

¶ Nota quidā crediderūt q ad cognoscendū pōdus in pulsu opz pmo scire 2 cognoscere ppositionē motus ad motum 2 postea getis ad quietē 2 postea ex hoc cognoscere ppositionē motus ad getē: qd qdē nō ē sic imo pñs scimus ppositionē motus ad getē immediate sequētē quā etiā statim comparāmo quo ad suā mēsurā tēporalē sequētē motui qb⁹ scitis scis qualis ē ppositio motus ad motū sūr getis ad getēz. Cōparatio ergo pmi motus ad quietē est vñus capli 2 alterius ē altera. facientes ergo hoc ponunt caplm in caplo: qz qd ē in vltima phideratōe ponit i pma. 2 ecōtra. Et ille fuit Daly. septimo theorie 2 sequētes ipsūz.quare 2c.

¶ Et pondus qd ē est illud in quo ppositio/nes musice cadunt.

¶ Primo nota nō esse intētiōē Anī. in quolibz pōdere pulsus repiri psonantiā musicalē. i. pulsū. n. valde malo 2 iordī nato nō opz ipsaz repiri: s. voluit q vbi fuerit ordo in pulsū vt plurimū reperit. ¶ Secūdo nota q pondus in rōne sua

formali nō includit diuersitatē vel inēqualitatē. quāscūqz enī esset pulsus equalis 2 tēperatus in ipso pōt esse pōdus bonū 2 psonantiā imo 2 in ipso ē tēperatissimū pōdus: qd arguit sic: qz in ipso est debita ppositio temporū. motus ad getēz. 2 ecōtra conuenientissima etiā corpori. igitur 2c. ¶ Ex quo sequitur nō quodlibet pondus inēqualitate includere sicut quilibet ordo. Sequit etiā nō omnē psonantiā musicalem in pulsu inēqualitate vel diuersitate pulsus arguere: vt ppositio musicalis motus ad quietē. 2 ecōtra inuenta in pulsu tēperato. ¶ Datet vltērius nō omnē pulsū pōderis ēē ordinatū vel inordinatū: qz equalis ē huiusmodi. ¶ Et ex hoc pz differētia inter hoc genus 2 genus sumptūz ab ordinatiōe. ¶ Datet vltērius ex parte rei genus ponderis nō esse a quarto genere distinctūz lz dñant rōne. ois. n. pulsus ponderis ē equalis vel inēqualis. 2 ecōtra.

¶ Et dicemus q pulsus aut est boni ponderis: aut mali pōderis. Et illi⁹ quidē q est mali pōderis sunt tres species. Vna est illi⁹ cuius pondus est mutatu⁹ 2 est iuxta pōdus: 2 iste ē cuius pondus est pōdus etatis q est iuxta etatem illi⁹ cuius est pulsus. sicut cū iuuenēs hñt pondus pulsū puerorū. 2 altera est separati pōderis sicut cū pueri hñt pōdus pulsus sicut senū. Et tertia ē egrediens a pōdere: 2 ille est cuius pondus ponderi pulsus hominis nō sūmilat. 2 multa egressio pulsus a pondere magnā in dispositionib⁹ significat mutōez.

¶ Nota pulsus ēē mali pōderis ē ipm corpori etati vel ppositiōi esse discōuenientē vel disproportionatū. ¶ Secūdo nota p etatē naturalē cōplexionē esse intelligēdā. ¶ Et totum residuū capli patet vsqz ibi. Dicunt q diuersi.

¶ Caplm secūdū ē de pulsu equali 2 diuerso. Sicut q diuersi pulsus diuersitas aut est i multis pñssionib⁹ aut in vno pulsū. Sed q in vno pulsū diuersificat aut in multis diuersificat partib⁹. s. in locis separatīs in quib⁹ cadūt digiti aut in vna parte. s. in loco vñius digiti.

¶ Primo nota q diuersitas est i multis pulsib⁹ supple tota libas quoz quilibet sit cōpositus ex duobus motibus 2 duabus quietibus aut in vno pulsū totali secundū partes suas. Exemplū primi: vt si primus pulsus esset magnus velox 2 frequens. secundus parvus tardus 2 rarus. Exemplū secūdi pz. ¶ Secūdo nota in vno pulsū potest cadere diuersitas vel quātum ad partes pulsū integrātes vel quātūz ad partes artarie sub digitis cadentes: sicut si vna pars magis alia minus dilatetur aut vna pars tardius alia velocius moueaf. 2 sic de alijs. ¶ Tercio nota q in vna parte sub vno digito cadente imaginari possumus cadere diuersitātē pulsus vel quātūz ad partes qstitatūz eius. vel quātūz ad partes istius partis pulsū integrātes: 2 adhuc partes illarū partiū. Exemplū primi imaginando duo extrema illius partis artarie 2 vnum altero magis dilatari aut velocius moueri aut fortius 2c. Exemplū secūdi vt qz pñcipiū dilatatiōis illius partis sit velox 2 finis tardus aut dilatatio velox 2 cōstrictio tarda.

¶ Et illius quidē q in multis diuersis existit pulsib⁹ est diuersus gradatus equaliter currens. 2 ipse quidē ē qui ab vno incipit pulsū 2 permūt ad maiore eo aut ad minore 2 proce/dit sic secūdū hanc regulāz donec peruenit ad finē in diminutione aut in augmento per similitē ordinem: deinde interfecatur 2 ad pñmam magnitudinē redit.

¶ Primo nota bīc pulsus est diuersus eo qz secūda pulsatio diuersa ē a pma 2 sibi īequalis 2 tertia secūda. 2 sic deinceps: vsqz ad certum terminū: 2 dicitur gradatus: qz per gradus quosdā augmētī vel diminutiōis glicius vel aliquaz suaz

Fen. Secunda

Fen. Secunda

Doc. Tertia

Doc. Tertia

CAut redies ex paruitate sua simili reditu in
ambab? dispositionibus ad primā regulā aut
diuersificans postq̃ venerit a p̃cipio qđ est
huiusmodi ad finem q̃ est huiusmodi.

Quod est cum ad fines peruenit. et est cum intersecat ante ipsum. et est cum addit supra ipsum donec itersecat: cumque intersecat fortasse itersecat in medio cessando: et est cum agit ab hoc diuersus et illud est ut in medio sui iterueniat motus. Et pulsus quod cessatio est habes est diuersus i quo expectatur motus et venit quies. et ille qui in sui medio habet motum est diuersus i quo expectat quies et venit motus. Diuersitas vero pulsus in multis partibus vnus pulsus autem est in situ suarum partium aut in motu suarum partium: sed diuersitas que est i situ suarum partium est diuersitas proportionis partium vnde ad partes. et quoniam partes sunt sex erit illud quod in eis cadit ex diuersitate similiter. diuersitas autem que est in motu autem est in velocitate et tarditate autem in cōsecutione et p̄uentione. scilicet ut moueat pars cum ante horam sui motus aut post horam aut in fortitudine et debilitate aut in magnitudine et paruitate. Et hoc totum autem erit secundum ordinem equalitatis aut diuersus: i augmento et diminutione: et illud quod est autem erit in duabus partibus aut in tribus aut in quattuor. scilicet in casu digitorum. Et tu quod cōponere poteris et ordinare.

Ex diuersitate vero pulsus in vna pte ē ille q̄ ē intersect' ⁊ reditiuus ⁊ p̄tinu'. Intersect' autē est ille q̄ in partē vnā cū paruo momēto separaf: partis vnius q̄ ex eo intersectat cū q̄te ē cū duo extrema diuersificant in velocitate

¶ Primo norandi per diuersitate pulsus in vna parte continēte intelligere possumus duo. Primo diuersitate contingēte in vna parte artarie sub vno scilicet digito cadēte, secūdo per partē vnā intelligere possumus partē vnas pulsus scilicet diastole aut fistole. ¶ Secūdo nota circa defēptionē intersecti istaz litteram duplicē posse habere intellēctum. Primus est per partē illā intelligendo artariā imaginando, s. qđ pars artarie que tangit habet duo extrema difformiter mota partem vero mediā quiescentē. ¶ sic litteram exponemus, intersectus ē ille cui qđ paruo motu. ¶ extendio per partē partem separatur in partē vnā, s. illo motu motaz ¶ supple aliam alio motu motā. ¶ est. i. cōtingit qđ partis illius. i. cadentis sub vno digito que intersectat cum quate duo extrema intersecta cū quiete. i. parte quiescētē vbiuefficientur in velocitate ¶ tarditate ¶ similitudine ¶ dissimilitudine. scilicet differentiarum. ¶ Secūda expōitio est per partem vnā intelligendo diastolem aut fistole imaginando qđ postqđ artaria incēpit dilatari ab. a. termino ¶ peruenit vsqđ ad. b. ibi aliqua mozula quiescit ¶ prius qđ depīmatur vlti⁹ ad punctū altiori⁹ puta. c. mouet motu dissimili⁹ puta velociori aut tardiori fortiori ¶ c. sicut i pulsu cōuenit big pulsante. ¶ scđz bāc epōne⁹ expōneda est ita vt ps.

Clota reditiōnis non videtur differre ab intersecto: nisi q̃
in intersecto est vera quies media: sed in reditiōe non. sed
prima pars eleuationis est velocit̃: est illa pars parua deinde
de tardetur: est motus subtilis quasi non perceptibilis: pos-
tea velocitatur: et complez diastole magna. Hoc igitur mo-
do reditiōis fit in vna diastole in eadem etiā parte: quantū
ad varias partes imaginādo extrema et mediū partis arta-
rie cadentis sub vno digito. et consequēter q̃ extrema mo-
ueant velociter p̃ faciendo diastolē magnaz. Pars autē me-
dia faciat primo diastolē deinde quasi insensibiliter mouea-
tur: et postea redeat ad magnitudinē aliam. Quis autem sit
continuus satis patet.

e Re is gazellans qui est diuersus i vna
parte cu fuerit tardatus ⁊ deinde inter
seca ⁊ fit velox.

Primo nota per pulsum gazelantem quem Auer. quarto colligit; capizantem nominat; debemus intelligere pulsum motui capiti vel capizoli vel gazeli qui est animal capizolo fere mille cōsomē. hic autē motus taliter diuersus est vt gazelus primo faciat aliquē saltum imperfectum paruu & tardu; deinde quiescat vel saltum quiescere videat secundū tenētē ipsius non necessario esse quiete interceptus & postea motu faciat velocem & completū. ita similiter in pulsu cōtingit quēdā propter hoc dicimus gazelantē. ¶ Secūdo nota hūc pulsum dupliciter imaginari possum⁹. pmo quātus ad diuersos pulsus imaginādo primā diastole parua & tarda & q̄ post illas sequat̄ systoles. deinde fiat mora aliqua līt magnā & fiat tūc

pulsus festinus valde et maior qui pro tunc interfecari dicitur: qui quere existere maioris quod reperitur artaria aliquando gescere quando deberet moveri. Et secundo imaginari possumus ipsum quantum ad eundem pulsus secundum tamē diversas partes ut scilicet diastole tarda et incompleta postquam sequitur quies longior: propter quod dicitur interfecari: deinde sequitur sistole completa et velocius. Et tertio imaginari possumus quantum ad unam partem puta diastole aut etiam sistole apud convenienter ipsam percipientem imaginando artaria ipsam debere dilatari ab a. ad c. punctum et quiescat in b. qui sit medius inter a. et c. vel saltem gescere videat fuerit tamē usque ad b. pigriter vel tarde mora cumque moram in b. contraxerit moveatur usque ad c. rapido motu complendo dilatationem suam. hic n. pulsus est gazelans: qui primo est diversus in una parte scilicet prima dilatationis in qua fuit tarditas: postea interfecatur: qui gescit vel videtur quiescere quando debet moveri: et sit postea velocius omni movetur ab b. puncto usque ad c. punctum.

Et ex eis est vndosus: et ipse quod est qui est diversus in magnitudine partium vene et earum parvitate et elevatione ipsarum ad superiora et in latitudine et in cōsecutione et precessionem in principio motus pulsus cum mollitie que est in ipsa: et ipse quidem non est valde parvus et habet latitudinem quamdam et assimilatur vndis quarum alie alias sequuntur secundum rectitudinem cum diversitate que est inter eas in elevatione earum ad superiora et descensionem ad inferiora et velocitate et tarditate.

Primo nota per pulsus vndosum in proposito intelligere debemus pulsus in suo motu motui vndarum aque maris proportionales. in motu autem vndarum multa percipiuntur diversitas. una enim pars eleatur et altera depumit: una eleatur magis et altera minus: similiter depumitur una magis et altera minus: etiam movetur una velocius et altera tardius: etiam una est altera latior et similiter strictior. Quod etiam alias citius cōsequuntur et quedam minus cito: ita ut videatur quodammodo altera attingere quodammodo post ipsam multum inchoare. que omnes diversitates in pulsu reperiuntur vndoso cuius una pars artarie depumit et altera eleatur: una magis et altera minus: una velocius et altera tardius: una est latior et altera minus lata. et sic de alijs: propter quod convenienter hic pulsus nominatur vndosus. Et secundo nota hunc pulsus non esse multum parvum et quodammodo habere latitudinem per quas dicitur esse a formica te et vermiculoso pulsu: ut statim patebit.

Et ex eis est vermiculosus qui est illi similis: sed est parvus multe spissitudinis: cuius spissitudo erit tamē velocitas: sed non est. Et formicatus qui est valde minor et vehementior spissitudinis. et vermiculosus quod est formicatus diversitas in elevatione ad superiora et precessionem et cōsecutionem in sensu est manifestior: ipsorum diversitate in latitudine: imo quasi non apparet id.

Primo nota per vermiculosus pulsus intelligendum esse pulsus cuius motus percipitur sicut si esset motus vermibus cuiusdam parvi. Est autem motus vermibus vndosus ut una pars primo moveatur et figuratur: et alia pars insequatur secundum multitudinem suorum pedum: ut primo moveantur anteriores deinde subsequentes. et in hoc similatur. Est tamē hic pulsus tardus valde si cuius motus vermiculorum est tardus propter virtutis debilitatem: sed est multum spissus cuius causa patebit inferius. Et propter tantam spissitudinem apparet alicui quod sit velocius: sed hoc non est. eo. n. quod in paucis temporibus multas facit percussiones: qui una alia cito insequitur et cōpletur post aliam videtur velocius cum tamē sit tardus: sed huius causa est parvitas cum frequentia. et illud potest esse motui pro sua positione ad perscrutandum non quilibet pulsus alio in minori tempore suam cōplent diastoles vel sistoles adequare esse eodem velociorē. Et secundo nota per pulsus formicatus debemus intelligere pulsus qui sub digitis percipitur sicut motus formice: et ille est multo minor vermiculoso: hic est multo spissior sicut motus formice spissior est motus vermibus. Et quibus dicitur esse vndosus ex una parte vermiculosus et formicatus

te ex alia parte. hi. n. sunt multo minores et frequentiores quod sit ille. vndosus. Tercio nota: quod pulsus vermiculosus et formicatus est valde parvus secundum latitudinem. ideo diversitas in latitudine in eo parva aut nihil percipitur sed percipitur diversitas quo ad alia in se explicata ut satis patet. Et in hoc etiam differunt ab vndoso pulsu.

Et est ex eis ferrinus qui vndoso in partium diversitate similatur et in elevatione ad superiora et latitudine et precessionem et consecutionem: sed est durior et cum duritie ipsas partes in duritie diverse existunt. Et ferrinus quidem est pulsus velocius spissus et durus: cuius partes in magnitudine diastoles diverse existunt in duritie et mollitie.

Nota per ferrinum pulsus debemus intelligere illam quo existente dum tangit artaria percipitur velut serra. in serra vero sunt dentes quorum quidam flectuntur ad dextrum: qui dam vero sinistrum: percipitur etiam in serra quedam partium eminentia et depressio. ita in tali pulsu quibusdam partibus magis: quibusdam minus eleatur illis etiam partibus duris valde existentibus. eo enim quod huiusmodi pulsus est durus valde percipiuntur velut dentes serrę: propter quod convenienter nominatur ferrinus. Et quoque primo cōvenientia et differentia ipsius ad vndosum. cōvenientia enim: quod in vtroque est inæqualitas in elevatione et depressione velocitate et tarditate precessionem et consecutionem motus partium artarie. Differentia autem: quod vndosus est pulsus molis. Ferrinus autem est durus.

Debetur secundo differentia huius pulsus ad formicantem et vermiculosum: ut patet intuitu.

Et ex eis est cauda formicina: et est ille qui ordinatur in diversitate suarum partium ex diminutione ad augmentum aut ex augmento ad diminutionem: et cauda quod est formicina est cum est in pulsu multis et est cum est in vno pulsu in partibus multis aut in parte una. Et eius diversitas propria est illa que ex magnitudine pedit. Et est cum est in cōparatione velocitatis ad tarditatem aut fortitudinis ad debilitatem.

Primo nota per caudam formicinam in proposito intelligere debemus pulsus in suis differentijs vel aliqua illarum dispositioni caudę muris in subtilitate et grossitie proportionatur. Quodammodo. n. incipiendo ab extremo grossiori caudę muris: et tendendo ad extremum subtilius vni formiter inveniunt grossities declinare: aut e contra incipiendo inveniunt ipsam vni formiter ingrossari vel augeri. Ita in tali pulsu inveniunt vni formale augmentum aut diminutionem in una vel in pluribus suis differentiis: propter quod merito nominatur cauda formicina. Et quoque hunc pulsus esse diversum et multum cōvenire cum gradato et equaliter currere. Et secundo nota hunc pulsus dupliciter imaginari possumus evenire. primo hac diversitate servata in pluribus pulsibus. secundo in vno pulsu ad plures quantas ad partes artarie. tertio quod ad unam partem artarie. quarto quantum ad unam partem integrantis pulsus: puta diastole aut sistole. Exemplum primum: sicut si sit primus pulsus formis unus gradus magnitudinis velocitatis et spissitudinis secundus sit duorum: tertius trius: quartus quatuor etc. hunc pulsus dicimus caudam formicinam propter proportionem litem tactam. Similiter potest exemplificari e contra. Exemplum secundum: ponendo partes artarie sic difformiter se habere cadentes. scilicet sub quatuor digitis quod prima moveatur quatuor gradibus velocitatis magnitudinis et frequentie. secunda pars que cadit sub secundo tribus: tertia duobus: quarta uno: vni formiter tunc difformiter extēsis: patet cauda formicina. Et replum quartum est si artaria dilatando vel cōstringendo cōtinue vni formiter intēdat vel remittat suum motum. Et quibus patet caudam formicinam non solum secundum magnitudinem in pulsu facta varietate esse repibile: sed etiam in alijs officijs.

Et ex eis est mesalius et ipse est qui ex diminutione procedit ad aliquod terminum in augmento. postea reclinatur inferius ad suum ordinem.

nem donec ad primū terminū diminutionis pueniat. Est ergo sicut due caude forecine q̄ continuant apud maiores ei⁹ extremitates.

CPrimo nota hic pulsus similas caude forecine: q̄ i isto sit ordinatus ⁊ gradat⁹ processus ab augmēto ad diminutionē vel eōdā sicut in cauda forecina. Differt tamen ab eo: q̄ ille reddit cū ordine ad pristinā dispōnez: hoc autē non ē necessarium in cauda forecina. **C**Ex quo p̄ p̄babiliter sustineri posse hūc pulsū esse speciē caude forecine. Cuiuslibz. n. tali cōpetit descriptio caude forecine ut p̄ inuēti nisi quis velit dicere in quid nominis caude forecine esse sup̄lendu⁹ q̄ eodē ordine non redeat ad pristinā dispōsiōnē secundū quē modū essent spēs eōtra se inuicē distincte. **C**Et ex his vltimis p̄ hūc pulsū esse diuersū ⁊ esse speciē pulsus gradati qualiter currens: de quo in precedentibus habitū est: melius ē dicē: ita ad similitudinē cuiusdā arcus i vtraq; extremitate subtilis ⁊ in medio grossi.

CEt ex eis est bipulsans ⁊ in ipso qdē discor dati sunt medici. Sūt. n. quidam q̄ ipsū vnū pulsū ponūt diuersum in p̄cessiōe ⁊ cōsecutiōne. ⁊ sunt alij qui ponunt ipm̄ duos pulsus quoz vnus alterz consequit⁹ ⁊ ad vltimū iter eos nō existit tps qd̄ dilate ē ad colligendū. si stōle deinde diastōle. non. n. omne ex quo cōsequit⁹ due p̄cessiōes: oportet vt sint duo pulsus. alioquin ille cui⁹ interfecit diastoles: ⁊ de iude redit esset duo pulsus. neq; etiam opz vt sint duo pulsus nisi cū incipit ⁊ fit diastoles ⁊ postea redit ad fundū faciendo sistōle deinde redit iterz ⁊ diastōle facit. Et eis sunt q̄tē habens ⁊ cadens in medio quos p̄diximus. Sed differentia inter cadentē in medio ⁊ gazellantē est q̄ gazellantis secūda ante venit q̄ compleat prima: sed in cadētē in medio est pulsus qui venit in tempore quietis cū complet percurssio prima.

CPrimo nota hunc pulsū nominari bis pulsantē: q̄ diastole sua binam causat pulsationē siue percussionē in tactū. verbi gratia. si pulsus sit dilatactus ab. a. ad. c. cuius distantie sit. b. medius p̄ctus ⁊ duz peruenit ad. b. quiescat. deinde sine sistole vltimus dilate ē ad. c. binā in tactū cābit percussione. ⁊ sic erit bis pulsans. Et differt hic pulsus a gazellante vel capzino: q̄ in hoc nō reperit diuersitas in velocitate. ⁊ q̄ in capzinate non ē vera quies secundū quosdā. **C**Secundo nota de hoc p̄ssu apud antiquos extisse varias opinionones. Quidā. n. dixerūt eē duos pulsus: eo q̄ ibi sunt due diastoles. non. n. videtur qd̄ vnus pulsus debeat habere nisi vnā diastōle. quidam autē dixerunt q̄ est vnus pulsus diuersus in cōsecutiōne ⁊ p̄cessiōne. i. uelocitate ⁊ tarditate aut spissitudine ⁊ raritate. Alii. autē dicit hunc esse vnū pulsū. si enim eēt duo pulsus oportet in eo esse duas diastoles ⁊ duas sistoles ⁊ quatuor quietes eo q̄ ut supra habitū est oīs pulsus est cōpositus ex duobus motibus ⁊ duabus quietibus. Hoc autē non est in p̄posito: q̄ post primā quietem bis pulsantis non sequit sistole: sed altior secūda eleuatio. ideo ⁊c. **C**Ex quo cōcludit vt tangit infra hāc p̄sequētiā non ualere. **C**In hoc pulsū sunt due dilatationes igit ⁊ duo pulsus. **C**Secūdo sequit non oēm pulsū solum ex duobus motibus ⁊ duabus quietibus resultare imo aliquis ex tribus vt in hoc pulsū bis pulsante ⁊ per p̄sequētiā aliquē pulsū resultare ex sex partibus. ⁊ plura alia ex his cōcludi possent. **C**Tertio nota non ideo dici bis pulsantē: q̄ in eo solū fiant due percussiones: sed q̄ in eo due ad minus. nō enim repugnat in aliquo fieri tres aut quatuor ut patet: oēs enim bis pulsantes nominarent. Ex quo sequit in casu pulsū ali quē vnū esse cōpositū ex quattuor motibus ⁊ quattuor quietibus totalibus. Et plura alia cōcludi possent ex his. **C**Nota differentia inter gazellantē ⁊ cadentē in medio: q̄ in cadētē in medio sunt pulsantes cōplete: sed venit motus

quādo deberet esse quies. In gazellante autē nō fit p̄mo motus cōpletus: sed cōpletur postea secūdo eueniēte ita q̄ nō interuenit vera quies i multū tardet motus. Potest tamen teneri iteruenire q̄tē ⁊ q̄ nō v̄t a bis pulsante nisi rōne.

CEt ex istis qdē capitulis sunt pulsus spasmosus ⁊ tremulus ⁊ retortus qui filo qd̄ torquet assimilant⁹ ⁊ est ex capitulo diuersitatis in p̄cessiōne ⁊ cōsecutiōne ⁊ in situ ⁊ in latitudine: ⁊ cordosus qdē est ex summa retorti ⁊ similas tremula: sed tamen in tremulo diastoles ē magis occultas: similiter exit⁹ ab equalitate situs in eleuatione ad superiora est in retorto occultior: sed tensio in cordoso est manifesta ⁊ est cū ei⁹ torzione ad vnā partē tantū.

CPrimo nota spasmosus tremulus ⁊ retortus sunt ex his calozis pulsus diuersi. In his. n. reperitur diuersitas in situ partū artarie vt in cordoso in quo est etiam diuersitas in p̄cessiōne ⁊ cōsecutiōne ⁊ quēadmodum in serino licet sit minus notabilis. **C**Secūdo nota pulsus spasmosus est pulsus apparet in spasma aut similis illi qui apparet in spasma qui est diuersus in altitudine ⁊ de p̄cessiōe sicut guta nūc altius nunc minus alte emissa: vt colligitur secūda rētiq; capitulo de signis spasmī. Apparet autem pulsus tensus vel propter duritiem vel tensionem vel contractionē: sicut in pulsu membri spasmosi cōtingit. huius autē causa infra patebit pulsus autem tremulus est in quo artaria videtur tremere: quia neq; complete dilatari neq; cōstringi: sed dimittit se sunt vterq; motiones vt vix distincte vna ab alia percipiatur. Et est diuersus hic pulsus: quia mot⁹ in eo sunt. Inne quales sicut in tremore cōuenit. Et forte quia multo maior est velocitas ⁊ spissitudo q̄ magnitudo. Et penes hoc cor rigenda essent multa superius dicta. i. penes quid sumenda sit in pulsu diuersitas.

CPlurimum vero tales accidunt quales isti. i. cordosus ⁊ retortus ad vnū latius declinans in egritudinibus siccis. Pulsuum vero compositozū species quasi infinite sunt: ⁊ neq; habentes nomina.

CPrimo nota q̄ fili contortum manifestam habet inequalitatem. vna enim pars est eleuatio: altera depressio: differunt tamen: q̄ in filo bene contorto hoc non ita bene apparet: etiam nō bene videtur manifesta. Et hanc diuersitatem in pulsu multū percipimus. **C**Primo nota in p̄cessiōne ⁊ cōsecutiōe motū: q̄ vna pars antecedit ⁊ alia subsequit⁹: percipit etia ex parte finis partū artarie cuius vna pars alia percipitur eleuatio: aut depressio. ⁊c. vt infra patebit: etia p̄ opter siccitatē partes artarie difformiter corrugantur. Et ex his etia in eodem reperitur diuersitas in latitudine siccitatis partes artarie vario modo cōstringentis ⁊ corrugantis vel forte propter breuitatem difformiter potētem pulsū latificare. **C**Secundo nota q̄ cordosus est retortus species. omnis. n. cordosus est retortus: sed nō e contra. Et causa est: q̄ ad cordosū requirit tēsiō. nō quilibz aut retortus est tēsiō. **C**Ex quo p̄ q̄ cordosus est similis tremulo: q̄ corda tensa mouet ac si tremaret: nō tamen est tremulus denomināctus: tsi q̄ sistoles ⁊ quies in eo ē manifestior: tsi etia q̄ pulsus est fortior. differt etia retorto qui non est cordosus: quoniam illo artaria magis potest equaliter eleuari propter tensionē non impedire sicut in cordoso. ideo minor est difformitas in eleuatione ⁊ de p̄cessiōne partū artarie apud diastolem. Et hoc vult Alii. dum dicit q̄ exitus ab equalitate sit⁹ in eleuatiōe est in cordoso manifestior. **C**Ex quo vltimo p̄ hāc pulsū differentias maxime in egritudinibus siccis contingere: cum eueniant maxime propter corrugationem partū artarie que superflua exsiccationē a calido vel sicco proueniētem consequit.

CCap. III. est de illo qui ex spēsbus pulsus ē naturalis

CUnusq; generum p̄nominatozū in quo est superfluitas augmēti vel diminutōis naturalis est equalis nisi fortis:

quoniam naturalis in eo est augmentatus.

CPrimo nota q per equale in proposito non intelligit equale distinctum contra diuersum: sed per equale intelligit medium inter extrema, verbi gratia, pulsus duri et molis velocis et tardi spissi et rari medium vocatur equale. **C**Secundo nota q naturalitas pulsus in proposito est duplex: quedam absoluta: et est dispositio pulsus conuenientis temperatissimo. Quedam vero in genere siue respectu determinati corporis. ad propositum de viroque potest esse sermo: verbi gratia, fortis, temperatissimus habet pulsus medium inter dictum durum et molem, et iste respectus cuiuscunque alterius est naturalis. Similiter fortis, colericus sibi sanus habet pulsus naturalem respectu sui non sanis: et ille est medium inter pulsus duri fortis, et molis fortis, tardi et velocis. **C**Tertio nota ex ista istam conclusionem q cuiuscunque generis pulsus medium est naturale preterquam in fortis, medium, n. in fortitudine non est laudabile neque naturalis: quia nature conuenientius quam extremis in fortitudine: sed potius e contra. Quanto, n. pulsus est fortior tanto est naturalior et laudabilior. Et tota causa huius esse potest: quia unusquisque pulsus tantum habet naturalitatem quantum significat super complexionis temperantiam a qua prouenit. cum igitur pulsus medius inter magnum et paruum velocem et tardum frequentem et raram significet super complexionis temperantiam respectu extremorum: sequitur et c. Similiter arguitur de forti, fortitudo enim virtutis insequitur temperantiam, ideo quanto fortior est pulsus tanto magis significat super complexionis temperantiam maiorem, et per consequens tanto est temperatior et naturalior. **C**Quarto nota per pulsus fortis non debemus intelligere solum fortiter percutientes: sed bene constantem et non facili mutaciones suscipientem ut patet. Et per superfluitatem augmenti et diminutionis hic intelligo augmentum et diminutionem nature disconuenientem si cut sunt extrema magnitudinis paruitatis velocitatis et tarditatis et c. q. s. vtriusque illorum extremorum est viciosum. **C**Primum dubium: defectus et superabundantia ad easdem ducunt differentias: sed defectus fortitudinis ducit ad distemperantiam, igitur aliud extremum, i. augmentum ducit ad distemperantiam. **C**Secundum dubium: q possibile est in corpore distemperato esse pulsus fortioris quam in temperato, igitur et c. patet per ista, et assumptum: q ptingit virtutes plus conari: quare et c. **C**Tertium dubium: q contingens est pulsus esse medium: non tamen esse naturale ut in febre tendente ad mortem, igitur et c. **C**Ad primum dicit q illa auctoritas est vera de extremis inter que cadit medium laudabile siue naturale, talia enim ambo sunt illa laudabilia in naturalia, ubi tamen est contra: q. s. non reperitur tale medium illud non oportet, verbi gratia, inter prodigalitem et avaritiam: inter colericitatem et flegmaticitatem: sed non inter sanitatem et egritudinem virtutis et vitii. **C**Ad secundum dicit q possibile sit fieri percussorem pulsus cum maiori conatu: non tamen cum maiori pulsus constantia, vel dicendum illud intelligendum esse ceteris paribus et conatu et c. vel forte melius q si virtus plus conetur non tamen fortior: sed solum maiorem aut velocior facit non fortior: quia non habet temperamentum optime proportionatum fortiori. **C**Ad tertium dicit Avicenna, non velle quilibet pulsus medium vel equale esse naturale: sed solum medium de quo supra.

CEst si aliquod aliorum generum non augmentum prebuerit nisi fortitudinis augmentum sequens et factum fuerit maius, verbi gratia, ipse erit naturalis propter fortitem.

CPrimo nota ut infra patebit, virtus necessitas et instrumentum sunt cause contentive pulsus secundum quod varietatem variat in pulsu magnitudo paruitas velocitas tarditas et c. Ex quo patet q pulsus magnificari potest propter augmentum necessitatis alijs paribus. Similiter potest magnificari propter obedientiam maiorem instrumenti: similiter propter fortificationem virtutis. **C**Ad propositum igitur vult Avicenna, q si fiat pulsus maior solito: et illa magnitudo sit solus dependens a virtute forti illa magnitudo erit solus naturalis: quod est a virtute forti dependens, consimiliter dicatur de velocitate et spissitudine et tarditate et c. Et ex isto dicto Avicenna, possunt concludi plura corpora post se sustinenda, primum stat pulsus temperati continue fieri maiorem et tamen ipsius fieri temperatioris.

ponendo temperatum versus extremum temperantie frigidius vel remissius calidius et q ipse reducatur ad equalitatem secundi modi sicut puer temperatus transiens ad iuuentutem.

CSecundum correlariū sequens est, e contra stat pulsus continue fieri minoris et tamen fieri temperatioris. **C**Tertium correlariū, stat pulsus secundum omnes differentias variari, et tamen ipsum permanere eque naturale vel temperatum continue. patet de homine de secundo modo equalitatis in quo in somno et vigilia motu et quiete variant differentie pulsus: et tamen continue remanet temperatus. **C**Ex quo vltius sequitur q magnitudini paruitati et c. non est secundum se naturalitas vel inaturalitas nisi pro quanto fortitudinis vel debilitati coniunguntur, non enim semper tanta vel tanta magnitudo arguit dispositionem consimiliter naturalem, notandum est enim q in sanguine egrotante egritudine frigida aut forte ad mortem tendente potest esse pulsus in omnibus differentijs his similibus pulsui temperato: tamen ille pulsus non est naturalis, hac sententiam intellexit Avicenna in littera. **C**Nota hic q non facta additio in gradu caloris temperati potest fieri pulsus maior si sit multitudo spiritus in quanto magis solito.

CAliorum vero generum que neque augmentum neque diminutionem tolerant naturalis est mediocritas et ordinatio et qui est boni poderis.

CNota q in istis tribus generibus, scilicet equalis, inequalis et versus boni et mali ponderis ordinatus et inordinatus non inuenitur augmentum vel diminutio ad intellectum datum: quia, si non inueniuntur extrema inter que datur medium laudabile: vnde extremus est laudabile et reliquum illud laudabile, naturalis igitur est equalis et ordinatus et boni ponderis. Et igitur dicitur q istorum non est augmentum exponitur, i. superfluitas augmenti et diminutionis, i. naturalitas vtriusque extremorum. Aliter exponitur illud genus dicatur tolerare augmentum et diminutionem siue superfluitatem inter cuius extrema ponitur medium ut magnus extremaliter et parvus extremaliter et medius. Contra vero inter que non cadit medium non dicitur tolerare augmentum et c. dicit, n. penes Avicennam, augmentum vel diminutio respectu medij, et huiusmodi sunt tres genera, scilicet equalis et inequalis, ordinatus et inordinatus, boni ponderis et mali ponderis. Omne, n. genus sumptum ab equalitate vel opposito est equale vel diuersum: et omne sumptum ab ordinatione et opposito est ordinatus vel inordinatus, si similiter omnis pulsus est boni vel mali ponderis.

CCap. V. est de causis specierum pulsus predictarum:

Ausarum pulsus quedam sunt communes necesse essentiales in constitutione pulsus ingredientibus: et vocantur contentive, et quedam sunt in constitutione pulsus non ingredientibus: et harum quidem alie sunt inseparabiles: quarum permutatio permittitur iudicium pulsus: et vocantur cause inseparabiles: et alie sunt separabiles que vocantur mutantes absolute.

CPrimo nota q pulsus eadem cause que contentive dicitur et cōes essentiales et necessarie, i. virtus necessitas et instrumentum. Dicitur communes: quia ad quolibet pulsus concurrat. Dicitur autem essentiales: quia in diffinitione pulsus ingredientibus. Dicitur necessarie propter idem propter quod communes. Dicitur contentive: quia in ipsis continetur pulsus tanquam in causa. e contra vero est de alijs ut etas, sexus regio, non enim necessarii concurrunt ad quolibet et c. **C**Secundo nota q sexus et etas sunt cause inseparabiles ut patet. **A**postemata autem et dolor sunt cause contingentes et c. **C**Tertio nota q cause iste tres contentive non solum nominant contentive: quia effectus hos, i. pulsus species in se ptingunt: sed etiam quia alias causas virtualiter quodammodo continent in causando, nulla, n. alia causa potest causare varietatem in pulsu nisi concurrere varietate in causis contentivis, e contra tamen bene: propter quod alie videntur in causando ab istis habere dependentiam, merito igitur iste cause nominant contentive. **C**Circa hoc capitulum duo occurrunt dubia. **C**Primum videtur q necessitas extinguendi non sit causa contentiva pulsus cordis et artariarum: quia non semper in corde et artarijs est calor: patet attractis vel attrahendis extinguendus, igitur et c.

p3 pñia. 7 assumptū arguit: q2 potest esse necessitas pure conseruationis: q3 qñq3 in frigidandi 7 qñq3 calefaciēdi. igit in eodes pōt esse necessitas pure pseruandi. pñia videtur nota cñ antecedit. C Secundu dubiū. nō videtur semper has tres concurrere causas pulsū contentiuas. ponat. n. in cor de malā esse cōplōne frigidā in primo vel in secūdo gradu. 7 arguit sic. q3 dū est cor 7 spiritus cordis frigidū in secūdo tādū indiget calefactione: hñ nūq3 simul indiget calefactiōe 7 caloris extinctiōe. igit pro tūc nō indiget in frigidatiōe vel euentatiōe. 7 tamē pro tūc fit plūs in eo vt docet experimētum. igit 7c. C Item sit cor 7 temperatū in quo surgat necessitas dilatandi cū fuerit sub. a. gradu caloris ita q2 adueniat. a. dilatetur cor 7 corruptio. a. per aerē attractū nō amplius dilates nisi iterato intēdatur caliditas vsq3 ad. a. 7 adueniat 7c. mala pplexio frigida in pmo duratura per horā. 7 arguit sic. Per totā istāz horā est caliditas in corde 7c. re missa citra. a. gradum: sed nō nisi ipsa pducta ad. a. gradum insurgit necessitas extinctiōis vs dilatationis: 7 tñ in eodē tempore pulsabit cor. 7 artarie. igitur 7c. C Item signetur gradus caloris existens in corde tēperato 7c. 7 non alterato in primo instanti in quo cōpleta est cōstrictio 7 sit. b. 7 arguitur sic. Si continue post hec stare cor 7c. sub. b. gradu non aucto nec diminuto cor 7c. non indigeret refrigerio: hñ per totā horam signatā in pcedenti argumēto minori idigebit refrigerio q3 sic. igit per totā istā horā signatā nō idigebit cor 7c. euentatiōe vel in frigidatiōe 7 pro tunc fiet pulsus. igit 7c. C Pro primo dī concedēdo non semp fieri dilatationē cordis 7 artariāz. ppter necessitatē extinctiōis 7c. hñ quādoq3 solū ad pseruationē 7 pñibēdū ne cor 7 spūs in flamentur 7 totū hoc appellat Aui. necessitatē extinctiōis vel forte magis explicauit extinctiōe itāq3 frequētius 7 manifestius occurrentē 7 ptingentē. C Ad scdm dī nunq3 cor idigere simul calefactione 7 extinctiōe caloris sñ tñ indiget cor calefactione 7 pñibitione inflamationis spūs que sit per aerē attractū. C Ad pfirmationē vero pñā dī q2 non iō cor solū dilatur q2 pducitur ad. a. gradū caloris: q2 multo minor gradus caloris. a. idiget refrigerio: hñ non ita frequenter 7 velociter 7 multū dilatat sicut qñ ad. a. gradū caloris pducit. ipso enim stare sub minori gradu. a. indiget aere frigido licz minori tardius 7 rari⁹ attracto. C Ad aliā pfirmationē dī q2 licz cor 7c. maneret continue sub isto gradu nō aucto 7c. ad huc indigeret aere frigido attracto ne fieret inflamatio. Platura enīz. pūda vt cordis tēperies pseruet nō solū facit motū cordis 7 artariāz ad lapsum iam factū remouendū: hñ etiā fieri possibīle pñibēdū: ad qd etiā pcurrit qd licet non augeret. b. gradus caloris signatus: multiplicans tñ fumi parati ad caliditatē itēdendi nisi refrigerent 7 educant. iō adhuc necessaria est attractio. C Ex ista igit replētiōe non videt argui nisi q2 minus 7 forte tardius 7 rari⁹ attraheret aer ipso corpore sic in frigidato. C Et penes hoc tenendū est nō semp fieri attractionē aeris ad refrigerandū. C Tenendū est frequēter necessitatē mūdificādi imediat⁹ pmouere necessitatē dilatatiōis q3 cordis vel spiritū caliditas. C Tenendū tertiū q2 q3 unūq3 in frigidat⁹ fuerit cor paratus tñ est spūs merito sue subtilitatis 7 caliditatis inflamari: quare necessaria est semp aliqualis vs aliquāta attractio. C Dñt autē qdā bic q2 spūs q3 tūc q3 in frigidat⁹ 7 etiā cor idiget refrigerio. p remotione illi⁹ gradus caloris q2 sibi acquirat tpe genis medie iter sistoles 7 diastoles. C Et q2 licet rātus gradus 7 adhuc multo minor cordi 7 spūi acqñt⁹ calefaciente aliquo sufficiēter approximato vt cinamomo croco vel mace esset spūs 7 cordi pueniēs 7 in eo pseruandus acqñtus: tñ a fumo capinoso retēto est pternālis 7 remouendus. Ideo pceditur psequenter q2 idiget extinctiōe caloris acqñsi a fumo 7 calefactione per spēs aromata medicinas vel cibos calefaciētes. C Dulchz autē eēt videre bui⁹ eām cum fumus ille non bēat: cū suo calore occultam repugnātiā cordi vel spiritui verisīle est q2 si tot vapores croci cordi ptime approximarent sicut illi⁹ fumi plus lederent cor q3 fumus ille. Etiā si manus mea est a cā pmitiua iſſata non video q2 referat si fſitas illa remoueret a calitate fumi vel aromati aut ignis vel pāni calī vel aque calide dum tñ nō piungat alia impſio. Ideo videt vel illd dictū oīno voluntariū vel q2 o3 in fumo capinoso poni ppietate oculat⁹ malā 7c. qd non apparet rōnale. Oportet etiā scdm viā illā

tenere sumū illuz esse calidiores spū eius tamen sita spū calefact⁹ 7 ad gradū caloris que bz pductus. 7 hoc est difficile. 7 si ponat illuz gradum caloris qui spū acquirat acquiri ab intrinseco tunc adhuc stat difficultas maior cum ille calor sic sit nālis spūi 7 cordi sicut a cinamomo pduct⁹. C Circa istaz mām alias plenius pñiderabo. C Et nota q2 pñe fūdamētū argui pōt q2 in febriente nulla bz esse quies inter diastolē 7 sistolē. sit enīz cor 7c. in pstricto esset: sit gradus caloris nūc exīis in eo. a. 7 qui in eodē tpe sanitatis pmouebat virtutē ad dilatandū. b. 7 arguit sic. Inuenios multo est. a. gradus q3. b. igit fortius pmouet virtutē ad dilatandū q3. b. vnq3 pmouebat. sed quādoq3 erat. b. gradus in corde vel artariāz sufficiēter pmouebat ad dilatationem faciendā. igit 7 a. pmouet nunc sufficiēter. Cū igit virtus sit fortis 7 infirmū obediens. sequit 7c. C S3 ad hoc dicitur pcedendo. a. fortius ceteris paribus pmouere virtutem ad dilatandū q3. b. ppter qd merito ab. a. puenit plūs maior. 7 forte velocior 7 frequētor vel saltē fieret si adesset alia requisita ad motū artariē. supia aut dictū est q2 scdm aliam applicatiōē instrumenti motui ad artariā mouet aīa artariā dilatando 7 scdm alia pstringendo. ideo cōpleta astrione necessariū est virtutē applicare spūm artariē mouende applicatione necessariā ad dilatationē. cum igitur huius modi applicatio nō fiat nisi in tēpore. sequitur 7c. Negatur igitur illa pñia. virtus est fortis 7 instrumentū obediēs 7 a. gradus caloris exīis in corde plus pmouet dilatationē q3. b. pmouebat. igitur nunq3 a gradu exīte in corde quiescet. Et potest addi causa supra tacta ex parte finis vt. s. fumus 7 aer calefactus a cordis subtilitā longe moueat 7 aer frigidus purus melius igrediatur tempore dilatatiōis. igitur 7c. C Flora etiā nō solū scdm exigentiā caliditatis euentande dilatationis fieri motuz. hñ etiā ppter alia iſſa rangēda.

Contentiue vero cause sunt tres. Virtus vitalis que est in corde mouens pulsū: 7 tu qdē iam sciuisti eam in. c. de virtutibus. 7 secunda est instrumentum 7 est vene pulsatiles quas iam sciuisti cum numerauimus membra. 7 tertia cñ necessitas extinguēdi: 7 est adueniens per quantitatem notam extinctiōis que renouatur in termino caloris opposita in suo incendio aut extinctiōe aut equalitate sua.

C Primo nota licet omnes cause pntiue dicant: nō tamen in eodē genere cause pcurrunt oīno. Ccurrūt enim virtutes vt principale agens: artaria vero vt instrumentū virtutis: licet etiam complexio 7 tempamentuz quo virtus opatur quīs etiā pcurrat mālīter ipsa artaria. necessitas vero siue caliditas concurrūt in genere cause finalis. C Scdō pñel paliter nota q2 cum inter q3libet sistolem 7 diastolem sequētem cadat tempus mediū vt supra ostensū est in quo tēpore iterato incēditur caliditas in corde que aerē attracto per sequētem diastolē est extinguenda. ideo bene dicit in littera quod hoc renouatur in termino 7c. quia cum hec necessitas extinctiōis opponatur calori acqñsito ipsa renouatur secūdu exigentiā caloris acqñsiti: 7 q2 bec necessitas qñq3 est ad calorem extinguendū vt in febriente quādoq3 ē ad conseruandū ipsuz in tēperie vt in corpore sano. iō subdī in littera aut extinctiōe sua aut equalitate sua 7c.

C Et harum qdez causarum contentiuarum operationes mutantur secundum id qd adiūgitur eis ex causis inseparabilibus 7 mutātibz absolute.

C Nota q2 h3 sexus regio etas cib⁹ potus apostema 7 dolor: 7 huiusmodi sunt cause potentes mutare pulsū nō tñ cāntuarietate in pulsu nisi prius facta mutatiōe in aliqua vel aliis quibus de causis contentiuis: propter qd dñr maxime cōmonez 7 necessarie. verbi gratia. etas nō mutat pulsū: nisi q2 mutata etate variat fortitudo virtutis aut ei⁹ debilitas aut infirmū obediētia vel inobediētia. 7 bec vult Aui.

C Cap. VI. Est de bis q2 pueniūt ex causis pntiuis solūmō. Am instrumentuz fuerit obediens sui lenitate 7 virtus fortis.

Nota ad pulsus magnificationem requiritur instrumenti. Si artariam esse obediens dilatationi. ipso. n. existente duro dilatationi non obediret. et per consequens non fieret pulsus magnus. Oportet etiam ipsam instrumentum non fore nimis humidum. humiditas enim nimis redderet ipsam in partibus suis nimis flexibilem unde non fieret artarie uniformis elevatione et uniformis depressio que requiritur in pulsu. ideo notanter dixi: lenitate sua et non dixit humiditate. secundo requiritur virtutem esse forte respectu huius effectus qui est magnitudo. cum. n. hic effectus sit difficilis: ut infra patebit: oportet agens producere hunc effectum esse forte: tale autem est virtus. id est. **¶ Tercio** requiritur necessitate esse magnam. Aer. n. per diastole attractus debet esse proportionatus caliditati extinguende. ideo non debet talis aeris quantitas esse magna nisi caliditate existente multa. opz enim ordinata ad finem proportionari finis. **¶ Et** quibus ad probationem dicitur. Alii. potest taliter argui. scilicet instrumentum obediens et virtutem forte. scilicet sunt omnia requisita ad plus magnitudinem. igitur. **¶ Et** per se. et alii sumptis satis intelligenti. **¶ Secundo** nota ista tria. requiritur: quia quocumque istos deficientes deficeret pulsus magnitudo ut patet per singula istos discurrendo. id est. **¶**

¶ Et necessitas ad extinguendum. vehemens erit pulsus magnus.

Nota quod necessitas dicitur inuantiore: quia concurrens ut finis ad magnitudinem pulsus. finis autem principalis causat quod ordinata ad finem. **¶ Et** quo potest elici antiqua distinctio hic poni solita. scilicet quod necessitate esse inuantiore potest intelligi quantum ad actum causandi. et sic non est verum. inuantiore enim est virtus concurrens ad hoc ut principale agens. secundo quantum ad modum et genus causandi. et sic est verum. et intelligitur deum. Alii. quod necessitas percurrit ut finis. **¶ Alii** istum puto melius exponi potest quod necessitas est inuantiore ad istum finem: quia plus deperder magnitudo plus ex augmento necessitas et plus ad ipsam se quis quod ad augmentum virtutis et obedientie instrumetis ceteris paribus. **¶ Et** assistit sit per se. stante enim necessitate equali in fortitudine quod fortificetur virtus aut fiat instrumentum obediens non tamen fieret pulsus maior: imo continue maneret equalis ubi primo per suam magnitudinem fuisset proportionatus necessitati. si tamen virtus maneat equaliter fortis et instrumentum equaliter obediens aucta necessitate augetur pulsus ut per se in febribus. ideo et c. similiter e contra de diminutione. Item minorata necessitate et crescente virtute minoratur pulsus. igitur magis consequitur augmentum necessitatis quod fortitudinis virtutis. et causa est quod necessitate aucta et finis auctus. ideo semper ipsa augmentata sequitur magnitudinem in pulsu. semper enim ordinata ad finem disponitur secundum exigentiam finis. quantumcumque tamen fortificetur virtus aut bene disponatur instrumentum magnitudo non necessario augetur stante necessitate equali: quia non variato fine non oportet ordinata ad finem variari. **¶ Et** quo solui possunt dubia quedam. **¶ Primo** viri principalis efficit pulsus quia aliqua alia causa. igitur variata virtute variatur etiam pulsus. ideo et c. assumptum probatur: quia virtus percurrit ut principale agens. quare et c. **¶ Secundo** dubium. quolibet istarum causarum est causa necessaria pulsus ut supra habitum est. ideo et c. **¶ Patet** ad hoc responsum ex iam dictis: quoniam et si quolibet est necessaria una tamen est inuantiore alia. **¶ Contra** variato fine variantur ordinata ad finem. igitur variata virtute variatur fortitudo vel magnitudo. **¶ Dicitur** quod variato fine exigente varietatem ordinatozumi ad ipsum illa variantur.

¶ Et si viri fuerit debilis pulsus paruitas cum proculdubio sequitur. et si cum hoc instrumentum fuerit durum et necessitas pauca erit minor.

¶ Primo nota quod per virtutem debilem in proposito non debemus intelligere virtutem debilem respectu temperati aut eiusdem corporis sibi sani: sed respectu huius futuri effectus ut satis intelligenti patere potest. similiter dicendum de fortitudine. **¶ Secundo** nota instrumentum multo magis magne quam per se frequenter vel veloci resistere dilatationi: eo quod in magna dilatatione oportet ipsius secundum partes suas extendi et aliquam partem suas dimensionem naturalem rarefieri quare extensioni multum resistit sicut per se in vires vel vesica dum inflatur. ideo debilitata virtute eius definit sufficere ad magnam

ficandum pulsum. et potest addi alia causa. Cum enim virtus moueat artariam mediante spiritu si dilatata artaria magis solita non pluri adueniente spiritu remanet spiritus artarie applicatus ad ipsam magis rarus et expansus. et per consequens artarie deterius applicatus quare virtute existente debili non poterit virtus ad maiores dilatari dimensiones. **¶ Tercia** causa est dum pulsus est maior tam in diastole quam in sistole mobile mouendum attrahendum vel expellendum est multo maius quam dum pulsus est parvus. cum enim dilatatio artarie est magna maior est aeris quantitas quem virtus mouet et attrahit et similiter spiritus et fumus. Tanta autem quantitate difficilior est virtuti mouere et attrahere quam paruum adhuc velocius et frequenter. Similiter dum constringit artaria pulsus existente magno magna est quantitas fumorum spirituum aeris calefacti et sanguinis artariis que expellit ad extra ad membra et ad membra distribuunt. Tanta autem quantitate simul mouere et expellere est virtuti difficilior simul quam diuisim adhuc velocius. ideo debilitata virtute citius desinet pulsus magnus: care. **¶ Tercio** nota cum per cuiuslibet causarum contentum. minoratio sit apta fieri diminutio magnitudinis pulsus: sequitur quod omnibus vel pluribus simul minoratis pulsus magis minorabitur. expleti gratia: minorata necessitate per unum gradum minoratur pulsus magnitudo ad sexquialter stante virtute et obedientia instrumenti. Et notum est quod si superueniat debilitas virtutis cum instrumenti inobedientia: sequitur vltior minoratio. ideo et c. **¶ Hec** tamen intelligenda sunt ubi seruetur peritas in diminutione pulsuum respectu vnius solius cause ceteris tunc diminute. posset enim vna tantum alia magis diminui quod inde pulsus multo minor: prouideretur: quod si omnes vno certo gradu diminuerentur ut virtus ad vltimum quasi per se stante necessitate et obedientia instrumenti. Intelligendum est igitur illud totum alijs paribus ut dictum est.

¶ Et etiam cum durities efficit paruitatem: sed tamen paruitas cuius causa est durities se paratur a paruitate cuius causa est debilitas per hoc quod est durus et non debilis et breuitas eius et profunditas non est mala sicut est cum est virtus debilis.

¶ Primo nota durilem instrumenti efficere paruitatem: quia artaria dura existente non est obediens dilatationi: sicut ipsa existente leni. unde ceteris paribus ad dimensionem minores sufficit virtus ipsam dilatare. et per consequens prouenit pulsus minor alijs paribus a qua vero causa prueniat durities infra satis patebit. **¶ Secundo** nota differentiam inter pulsum paruum propter debilitatem virtutis: supple stante lenitate instrumenti et pulsum paruum propter durilem instrumentum: supple stante fortitudine virtutis. Differunt. n. in duobus. primo quod in paruo propter durities percipitur durities et non debilitas. **¶ Contra** vero in paruo propter debilitatem percipitur debilitas et non durities. Differunt secundo quia in pulsu paruo propter duritatem non est breuitas et profunditas tanta sicut in pulsu paruo propter debilitatem. ille enim est profundus siue humilis valde et cum hoc est breuis: cuius quidem causam imaginari possumus: quia pulsu existente paruo et duro propter duritatem instrumenti virtute existente forti fortiozem in tactum facit impressionem: quare plures partes secundum longitudinem sequuntur: et per idem minor videtur eius profunditas: quia minus occultat tactui: ad quod etiam durities aliquantulum videtur conferre cum duriter in tactum impingit. **¶ E contra** vero dum pulsus est paruus propter debilitatem virtutis. debili enim existente percussione paucae partes et parue secundum longitudinem in tactum suum manifestant impressionem. et per idem apparet pulsus profundior minor eius impressione secundum latitudinem manifestat: quod totum intelligendum est ceteris paribus ex parte. scilicet diminutionis virtutis et obedientie instrumenti. ubi enim artaria foret multo durior in vno et in alio fieret virtus modicum debilioz proculdubio e contra: contingeret. **¶ Quidam** autem alij dicunt quod non tantum impedit durities ceteris paribus elongationem artarie. et per consequens elevationem quantum virtutis imbecillitas. Similiter dicunt minus facere ad depressionem artarie quod facit virtus debilitas et eo quod non assignat causam. **¶ Videtur** contra hec instans apparatus: quia plus mino

ratur proportio mouētis ad mobile crescente resistentia et potentia manēte quod decrecente potentia et manēte resistentia omnino equali ceteris paribus. Cuiusmodi stante virtute et duritie instrumenti crescente maneat potentia et crescat resistentia: contra vero debilitata virtute maneat obedientia instrumenti minoratur potentia et maneat resistentia sub eodem gradu: sequitur quod ceteris paribus non plus propter debilitatem debet minorari pulsus quam propter duritiem. Exempli gratia sit pulsus tam fortis quam plonis temperatus cuius artaria est resistentis ut quatuor virobis et potentia vel virtus motiua sit. Si manente potentia crescat in fortis durities artarie vel resistentia sit. et in platonie debilitetur virtus mouens per duo resistentia equali continue manente. Et per quod manente ista variatione erit continue in fortis virtus motiua sit. et resistentia sit. erit igitur proportio mouentis ad mobile sequenter. In plone vero cuius virtus est debilitata erit potentia motiua sit. et resistentia artarie ut quatuor. et per consequens proportio mouentis ad mobile erit sequenter. maior autem est proportio sequenter quam sequenter. igitur hac varietate facta erit maior proportio virtutis mouētis ad mobile debilitata virtute quam aucta inobedientia instrumenti ceteris paribus. Ideo apparet probabilius secundum primam expositionem esse tendendum licet ad illud argumentum dari posset responsio multiplex quam nunc dimittimus. Potest etiam alia probabilius assignari causa quare virtute debili existente fiat prius in latitudine augmentum quam respectu altitudinis. Facilius est enim pulsus latum quam altum facere. augmentata autem latitudine minoratur altitudo et augetur profunditas et minoratur longitudo: ut supra primo capitulo huius.

Pauca quoque necessitas paruitatem efficit: sed debilitas ibi non erit. et neque aliqua habet triū que plus efficiat paruitatem quam debilitas.

Primo nota ex dictis Aul. hic colligi posse per quolibet necessitatis diminutionem fieri paruitatem in pulsu: non tamen est necessario debilitas cum tali paruitate: sicut per comparationem ad paruitatem: quod non est ita debilis sicut paruus. aliter non erit ibi debilitas. talis qualis in pulsu paruo propter virtutis debilitatem. Si tamen comparet hic pulsus ad temperatum proculdubio esset respectu huius debilis. Causa autem propter quam diminuta necessitate operis pulsus fieri paruum potest esse ista: quia oportet aerem attractum pro euentatione esse proportionatum calori euentando. igitur existente diminuto opere diminutum esse aerem attractum pro euentatione. et per consequens pulsus esse paruum. Secundo nota nulla istarum differentiarum plus efficit paruitatem quam debilitas virtutis: imo paruitas consequens debilitatem videtur excedere paruitatem excedentem diminutionem necessitatis: aut etiam duritiem instrumenti. nunquam enim durat vita tantum indurare instrumentum quum stante virtute ipsum posset notabiliter dilatari. Similiter etiam nunquam ita diminueret necessitas stante fortitudine virtutis cum obedientia instrumenti et c. quum sit necessarium instrumentum notabiliter dilatari. Prius enim quam tantum exingueretur calor quod propter ipsum deperderetur magnitudo extremaliter aduenit valde magna debilitas in pulsu. Ad hoc autem est debilitas virtutis. Existente enim necessitate stante multum instrumenti obedientia merito sue lenitatis aliter virtuti proster nit et debilitari cōtingeret quam pulsus fere ad non quantum diminueretur: ut per in febribus syncopalibus aut accidentibus anime virtutis multum prostermitibus absque hoc quod corpus in frigide sit notabiliter. nulla enim est causa contentiua per cuius diminutionem in tantum cōtingat fieri minorationem pulsus stantibus alijs sicut debilitas. ita ut in proposito comparat Aulicem. paruitatem consequentem vel aptam consequi solas virtutis debilitatem stante obedientia instrumenti et c. ad paruitatem consequentem alias causas contentiuas constante virtutis fortitudine. Forte enim vult quod ceteris paribus plus minoratur pulsus ex debilitate virtutis alijs causis conseruatis quam diminuta necessitate vel obedientia instrumenti. et tu considera.

Et paruitas quidem duritiei cum virtute plus est quam paruitas priuationis necessitatis cum virtute. virtus namque cum priuatione necessitatis non minuit multum ex equali: quoniam a diastole

prohibentem non habet. et non declinat ad hoc ut non multum super temperamentum addat nisi id quod non multum habet necessitate.

Primo nota sententia paritatis que est quod paruitas consequens duritiem instrumenti stante fortitudine virtutis est maior alijs paribus quam paruitas consequens diminutionem necessitatis etiam virtute constante. Exempli gratia. sunt fortis et plonis temperati pulsus: superueniat fortis durities instrumenti cōseruata necessitate et virtute de se potest ad magnificandum nisi impedimentum inobedientia instrumenti cōtingat. Superueniat ploni necessitas diminuta tantum quantum in fortis. et factum obedientie instrumentum cōseruato virtute et inobedientia instrumenti. Dico igitur quod in casu isto est pulsus fortis minor quam plonis. et assignat causas Aulicem. dicens quod virtus. id est fortitudo virtutis cum priuatione necessitatis. id est diminuta necessitate non multum minuit ex equali. non facit pulsus multo minor: et medietate: non habet resistentis impediens dilatationem. sicut pulsus instrumentum cōseruato virtute: nec est aliqua causa quare non facit pulsus magnum nisi quod non est ibi necessitas. Si enim foret cum virtus sit fortis faceret pulsus magnus: quod supple non est de instrumentum duro. Ideo videtur fortiores esse causas impediens dilatationem in duro quam ubi est necessitas diminuta.

Secundo nota quod in hoc duas possumus imaginari causas. Prima est quia penes positionem meatu stante fortitudine et obedientia et c. diminuta necessitate non solus perdit magnitudo in pulsu: sed etiam velocitas et spissitudo. Quia igitur be alie differentie minorantur hinc est quod non operis multum diminuit magnitudinem. Contra autem stante necessitate eadem si fiat instrumentum inobedientia et cōseruata virtute diminuit magnitudinem instrumentum non obediens. quando tamen virtus remanet fortis pulsus velocitatem et frequenter vel inspissat. cuiusmodi augmentantur alie differentie minus difficiles virtuti quibus virtus cum minoribus debilitate satisfacit necessitatis plus diminuit de eis magnitudinem quare ibi sit pulsus minor. et per idem per quare efficitur pulsus minor virtute facta debili sed propter aerem calidum fumos et sanguinem et spiritum recipiendum in artaria. ideo non proportionabiliter minoratur pulsus sicut minoratur quantitas aeris frigidi attrahendi solus secundum eius exigentiam: sed secundum exigentiam totius aggregati ex ipso spiritu et sanguine. Quantitatem igitur minorat necessitas dilatatur tamen artaria secundum exigentiam corporis in ipsa recipiendorum ex quo virtus est fortis et instrumentum obediens. ideo non multum minuit ex equali: quod non nisi tantum quantum minus de aere frigido est attrahendum. Sed non sic est instrumentum ex stente duro. propter duritiem enim prohibet ne dilatetur secundum exigentiam corporis in eo recipiendorum. quare minor est huiusmodi pulsus quam a diminuta necessitate pro uentis alijs paribus. Et nota quod ista tua secunda positio ne videris ponere aliqua repugnancia bis que per te scripta sunt super secundum tegni circa materia pulsum: non tamen sunt repugnancia cum bene considerabis. Et nota etiam penes dicta esse sustentabile plus minorari pulsus ex debilitate virtutis quam inobedientia instrumenti ceteris paribus. Primo quod virtus debilis vertit ad differentias alias quare cum alijs satisfaciens parua indiget magnitudine. Stante vero duritie virtus fortis existens potest tolerare ut fortiter conetur ad magnificandum. ideo conatur ad illud quod non facit debilis: minus enim debilitatur ex forti conatu. et hoc potest esse causa quare in particula immediate precedenti dixit quod nulla est causa contentiua que plus efficiat paruitatem in pulsu quam debilitas virtutis. Ceteris enim paribus plus minoratur pulsus ex debilitate virtutis quam ex diminutione necessitatis et duritie instrumenti ut declaratum est. Ex quibus patet ordo istarum causarum in parificando pulsum: quia cum alijs paribus constante virtute plus parificat durities quam diminutio necessitatis et plus debilitas quam durities. ideo est ista que plus efficiat paruitatem quam debilitas. vel potest dici hoc non fuisse Aulicem. bene manifestum. ideo dixit quod nulla est istarum trium causarum. que plus efficiat paruitatem quam debilitas: non tamen asseruit ipsam magis paruitatem efficere quam aliam quam aliam causam.

C Si vero necessitas multa fuerit z virtus fortis z instrumentum inobediens propter suam duritiē magnitudini non poterit esse quin fiat velox z velocitati restauret id quod deest ex magnitudine.

C Primo nota ex hac lra videt edcludi qd necessitate aucta stante fortitudine virtutis z obediētia instrumti: prima differentia que acquiritur est magnitudo: deinde plus pcedēte necessitate acquiritur velocitas z postea spissitudo. huius autem causa pot sumi ex hoc: qd per magnitudinem melius satisfit necessitati qd per aliquā aliam differentia. 16 zc. pna tenet: qd semp natura de possibilibus opatur melius. z assumptus ps. qd magnitudinē satisfit in vna vice necessitati: per alias autē nō: ceteris pibus. Itē qd p magnitudinē maior qstas attrahit aeris: p alias autē sine magnitudinē pauca: sed veloxior vel frequentior: fortius autē videt magna quantitas aeris similis occurrens opari qd parua siue velociter siue tarde alijs pibus: vt ps in alijs alterantibus nostro corpori occurrētibz. Ego autē teneo qd stante fortitudine virtutis z obediētia instrumti per quēlibet gradū necessitatis supra temperamētuz additū apta est maiorari tam velocitas qd spissitudo qd etiā magnitudo z motiua tacta sunt secundo regni vbi te neo hāc positionē. Pro auctoritate vero Aul. dicit qd non plus voluit nisi qd necessitate aucta pus notabiliter auget magnitudo qd velocitas vel spissitudo: cū quo tñ itat alias simul cū augmēto magnitudinis augeri. z modus quo hec tolerari pot satis explicat est. **C** Secūdo nota ex dictis Aul. hic etiā colli hāc regulā. qd stante fortitudine virtutis z aucta necessitate instrumti exite inobediēte prius deplur magnitudoz fit pulsus velox: cuius causa sumit ex his que p dicebant. Instrū. n. duro vel inobediēte existēte plus resistit magne extēsiōi qd parue velociter facit vel frequenter. igit citius definit vna pp inobediētiā instrū posse facere pulsus magni qd velocē aut frequenter. igit zc.

C Si virtus fuerit debilis z pulsus non poterit magnificari z velocitas in eo nō opata fuerit nō poterit esse quin fiat spissus qua spissitudine restauret illud qd ei defuerit ex magnitudine z velocitate z multe vices tenebunt locū vnius viciis sufficientis z magne aut duarū vel locū. z hoc quidem est sicut cū homini necesse est ferre rem pōderosam: quā si poterit vna vice totā ferre: si vero nō: diuidet eaz in duas partes z festinabit: z si non: in multas partes ipsam distribuet z feret quāqz partē quocūqz modo poterit cūz spaciositate aut velocitate. deinde nō cessabit inter quaslibz duas oneraturas eius lz sit i eis tardat: qd si multe fuerit debilitatis stabit tunc z feret eam festine z redibit cū tarditate.

C Primo nota per virtutē debile in proposito intelligendū esse nō sufficientē merito sue fortitudinis instrū mouere debite. s. cū debita magnitudine velocitate zc. secundū necessitate exigentiā sicut in pposito statim explicabit. **C** Secūdo nota qd hac supueniēte debilitate prima differentia que deplur est magnitudo. cum. n. magnitudo vt supra declarata est sit inter ceteras difficillima dña debilitata virtute citius definit posse magnitudinē qd aliqz aliā differentia producere. scba vero dña que deperdit ē velocitas: in pncipio eniz crescēte magnitudine velocitas augebat. Ad tantū tamen cōtingit debilitatē augeri qd nec velocitatē nec magnitudinē pot efficere. quare efficit paruus z tardus. z p tunc auget spissitudo. virtus. n. intendens necessitati satisfacere z nō potēs per magnitudinē aut velocitatem cogit in pulsū spissitudinē augere. z de hoc claz ponitur in lra exemplū. In illa tñ vltima parte exēpli. s. illa. qd si multe fuerit debilitatis zc. Illud exēplū videt p radicare: videt. n. ponere qd si virtus fuerit vltime debilitata ē pulsus rarus z velox: ponit. n. qd stabit z feret festine. z per pna pulus deperdet spissitudinē qd velocitas: cuius oppositū in lra ponit. Quidā ex ponit. Stabit. s. pauerabit in portando: z feret festine. s. festinabit portationē: eo qd inter portationes modico tempore quiescet: sed redibit cū tarditate. aliter stabit. s. gescet: qd fiet pulsus rarior. z per hoc tāgit diuersitatē in pulsū pntes debilitatē multā: post qd in pulsū euenerit varietates dicte qd factus est paruus z tardus z remāsit frequēs: si vltimū pcedat debilitas acquirit spissitudo pulsus cadentis in medio: qd necesse ē aduenire quietē tempore quo debet aduenire motus. ideo tunc dicit stare in quo tempore virtus aliquo modo resumit saltem artate mouēde melius applicato instrumto: vnde tūc feret festine sicut portator dñ quasi ad vltimā debilitatē ductus ē inter labores interponit aliquantulum quietis magis solito: deinde festinat motū suū. Et qd virtus est multū debilis nō pot hanc festinantia dñ facere. vnde reuertit cūz tarditate. z sic tandē est remāns motus eius paruus tardus z rarus. Istam forte dispositionē intellexit Aulicē. in pulsū: qd primo fit pulsus prius velox z frequēs: deinde perdit velocitatem: postea vltimū fit pulsus cadēs in medio in quo resumit quādā velocitatē z postea reuertitur cū tarditate z remānet pulsus prius tardus z rarus.

C Si autē virtus fuerit fortis z instrū obediēs: sed necessitas erit maior fortitudine temperata virtus augmētabit velocitatem cū magnitudine: z si necessitas fuerit fortior erit cū magnitudine z velocitate spissitudo.

C Nota ex hoc colligi pot notabile primum in hac lectione positus. s. dñam primā que acquiritur esse magnitudinem. **C** Secūdo nota necessitas dicit maior fortitudine tēpata quādo necessitas est tanta qd illi non pot virtus cum sola satisfacere magnitudine. multū. n. tunc egredit a temperamento zc. Totū residuū prius expositum est vsqz ibi. Raritas quidē causa est virtus. z potest totū patere vsqz ad caplm sēptimū. ibi. s. Dasculoz pulsus zc. z ibi vsqz ad illam partē. Omnis quidē pulsus. **C** Preter alia superius notata aduertēte qd scdm Aul. videtur hanc pnam valere. hic pulsus prouenit a virtute forti z ē magnus z spissus. igitur est velox: lz nō econtra sequat. est magnus z velox igit est spissus. Contingit. n. prius velocitates qd spissitudinem in pulsū acquiri. **C** Ad hanc autē pnam declarandā premittendūz primo qd stante fortitudine zc. z obediētia instrumti prima dña qd acquirit ē magnitudo. secūda velocitas. tertia spissitudo. z hoc omne pulsū in pposito spissum appellando qui non est rarus respectu temperati. z sic tenet argumentūz Aul. z non aliter. vel p supponēdū qd augmētū spissitudinis respectu pēritētis presupponit velocitatis augmētū. z hoc vltimū ē expresse supra in lra. Tunc arguit sic. Pulsus fortis stante fortitudine virtutis est magnus z tardus. igit ē rarus. ps pna: qd ex opposito pntis cū altera parte assumpti sequitur oppositū alterius. Sequit enī. pulsus ē magnus z nō rarus ergo est magnus z frequēs. vel saltē in frequentia ē temperatus: z sequit est magnus z frequēs z virtus ē fortis. qd est magnus z velox p primā supponem. z per pna nō tardus. pot etiā multo clarius deduci argumentum.

C Longitudinē quoqz magnitudinis cause p certo efficiūt: cūz aliquid phibens amplitudinem phibuerit z eleuationē ad superiora non permiserit fieri sicut durities instrū: verbi gratia. que amplitudinem phibet z densitas carnis z cutis qd sursum elcuari non pmittūt. Sed est etiā cū in amplitudine addit macies. z amplitudinē quidē efficit aut venarū vacuitas vt p ipsam tunica supior sup interiorē declinet z dilatec aut mltā instrū lenitas.

C Nota qd virtute non potente extendere sufficienter artatiam subleat ipsam secundum partes multas in longū vt saltem per istam longitudinem aliquid recompēset eius qd deficit ex sufficienti amplitudine. Quomodi autēz impedita sunt durities instrumti dēstas zc. Ex quo satis ps qd macies addit in amplitudinem: qd si carnis densitas impedit latitudinem z auget longitudinē: patet qd macies auget

get latitudinem: et longitudinem in pulsu minuit. ¶ Secundo nota tres fore causas maxime amplitudinis. prima venarum vacuitas propter quod artaria potest conuenienter dilatari. secunda declinatio superioris tunice artarie supra inferiorem prohibendo eius elevationem iuuat ad latitudinem. tertia est multa leuitas instrumenti: sed tertia causa iuuat ad augmentum cuiuslibet alterius differentie ut magnitudinis vel locitatis et spissitudinis.

¶ Spissitudinis antea causa est debilitas aut multa necessitas aut caliditas.

¶ Primo nota quod debilitas multa est causa spissitudinis. cuius enim fuerit necessitas magna et virtus debilis non potest magnificare aut velocitare pulsus necessario inspissabit ipse ut habuit fuit in precedenti lectione. ¶ Secundo nota quod illa particula. necessitas aut multa caliditas. potest dupliciter exponi. Primo ut ly aut teneatur expositiue ut sit sensus. multa necessitas: aut pro idest multa caliditas et est consuetus modus loquendi quando duo nomina idem precipue important. Secunda expositio est. multa necessitas. scilicet inobedientia instrumenti. quamuis non sit caliditas multa. notum est enim quod talis multa necessitas promouet virtutem ad inspissandum pulsum. ¶ Tertia expositio notanda quod non solum insurgit necessitas propter caliditatem: sed propter magnam fumorum abundantiam a quibus necessarium est artaria frequenter mundificari: et quilibet istarum est bona.

¶ Et raritatis quidem causa est virtus que necessitatem in magnitudine superat: aut frigiditas multa diminuta a necessitate aut nimia intensio virtutis et aduentus perditioni proximus.

¶ Primo nota ex isto videtur contra opinionem scilicet quod acta magnitudine minoratur spissitudo. dicit enim quod cum virtus sufficit multum dilatare et magnificare pulsus tunc causatur raritas. ¶ Dicitur quod hoc non est contra me: quia non plus vult hic Aulicem. nisi quod virtute multum potente magnificare pulsum non tantum inspissat quantum inspissaret si non tantum magnificare posset. cum hoc tamen stat quod semper dum augetur magnitudo spissitudo aliquantulum augeatur. ¶ Secundo nota per nimiam virtutis intensiorem debemus virtutem quasi vltimate resolutam. hoc enim est causa raritatis. primo quia cum sit difficilior pulsum frequentem quam rarum facere virtute ad non gradum diminuta citius desinet posse facere pulsum frequentem quam rarum. et per consequens illa debilitas erit causa raritatis. secundo quia virtus vltimate resoluitur per resolutionem spiritus vel calidi naturalis: ad cuius resolutionem sequitur infrigidatio et necessitatis diminutio. ¶ Tercio nota quod virtute superare necessitatem magnitudinis est virtutem facere pulsum maiorem quam sit oppositum merito necessitatis refrigerij. Hoc autem imaginari possumus. primo premissis non solum fieri cordis et artiarum dilationem et constrictionem ad aerem frigidum attrahendum: sed etiam calefactum expellendum. Attrahit enim artaria dum dilatatur quattuor corpora simul: scilicet aerem frigidum ab extra: calidum et fumum ab intra spiritum et sanguinem artarialem. et secundum omnium istorum exigentiam dilatatur et constringitur artaria: similiter dum constringitur expellit totidem corpora: aerem calidum et fumum ad extra: et aerem frigidum ad cor: et ad membram spiritum et sanguinem artarialem. ideo secundum horum exigentiam constringitur. ¶ Ex quo sequitur quod stante necessitate refrigerij equali sanguine artariali spiritus et fumo in artaria recipiendo ampliori existente virtute fortis in instrumento obediens fiet pulsus maior quam fieret si non tantus esset sanguis spiritus et fumus in artaria recipiendus. tunc igitur virtus superabit necessitatem: scilicet refrigerij magnitudine. scilicet qui faciet pulsum maiorem quam sit aptus provenire merito illius necessitatis refrigerij. Et ad hoc consequitur plus de aere frigido recipi quam erigat tanta necessitas vel caliditas. Si enim artaria multum dilatata multum recipit a corde suum sanguinem et spiritum ita a pulmone multum recipit ae-

rem frigidum. quare ampliori recepto huiusmodi aere oportebit ipsius minus frequenter attrahi: quia tardius calefiet et fortius refrigerabit. et per consequens fiet pulsus rarior et maior. ¶ Et penes hoc probabiliter imaginari possumus quod stante fortitudine virtutis et obedientia instrumenti crescent necessitates solum spissitudo et velocitas crescent in pulsu. In casu enim posito si necessitas: idest caliditas augeatur quousque tantus aer quantum nunc in vna vice attrahitur sit sibi proportionabilis stante fortitudine et c. non apparet pulsus augeri magnitudinem ceteris paribus. Ex quo enim attrahitur tantus quantum tante correspondebat necessitati: et tantum dilatatur artaria quantum aliis corporibus in artaria receptis proportionatur: non videtur cur pulsus debeat magnitudinem variare. tunc enim attraheretur plusque virtuti conueniret. ¶ Et si arguitur quod hoc est contra Aulicem. in littera dicentem quod prima differentia que acquiritur in pulsu est magnitudo et c. dicitur illud esse verum quando necessitas fuerit sic aucta quod quantitas aeris qui primo attrahitur per vnicam attractionem non esset necessitate curationis excedens: qualiter non est in proposito. ¶ Quod tamen in casu illo aucta necessitate augeatur spissitudo vel velocitas arguitur: quia variate sunt pulsus cause contentiue. igitur apparet pulsum variari: sed non in magnitudine. igitur et c. ¶ Item necesse est cor magis refrigerari quam prius et non per maiorem aeris attractionem. igitur per velocitatem et frequentiorum. igitur et c. Et eodem modo potes gloriare positionem tuam contra quod videtur procedere conclusio ista. ¶ Secundo aliter consueui imaginari conclusionem istam imaginando quod a. sit medius gradus fortitudinis virtutis. b. sit medius gradus necessitatis. et c. sit medius gradus pulsus consequens. b. cum a. simul. Si enim necessitas esset extremalis et virtus extremaliter fortis fieret pulsus extremaliter magnus instrumentum obediens semper. Donatur cum hoc. a. gradum intendi permanente. b. equali: et videtur quod pulsus fieret maior: quod eodem conatu dilatabit virtus artariam quo prius: et cum hoc ipsa est fortior et instrumentum equaliter obediens. igitur maiorem faciet dilatationem. In casu igitur isto virtus superat necessitatem magnitudinem: quia virtute plusque mediocriter fortis existente plusquam mediocriter faciet pulsum magni: id est gradus necessitatis sit solum medius: et tunc oportebit fieri pulsum rariorem: ut supra dicebam. Causa autem huius est: quia virtus primo satisfaciebat necessitati non solum cum magnitudine: sed cum velocitate et frequentia. nec deficiebat magnitudine maior: nisi quia non poterat cum tanto gradu fortitudinis et alio circumstantijs maiorem facere pulsum. nunc autem fortificata potest ideo maiorem facere pulsum. ¶ Huic exemplum ponere possumus in corpore temperato quod in medio pueritie habebit gradum medium fortitudinis virtutis et necessitatis et magnitudinis sibi correspondetis: procedente autem etate fit virtus fortior: calore manente equali. quare fit pulsus maior: et fit rarior continue et tardior: in casu ergo illo simul crescit magnitudo in pulsu tarditas et raritas. ¶ Et similem conclusionem imaginari possumus variata obedientia instrumenti et eadem fortitudine ac necessitate manentibus. Et plura alia hic imaginari possumus. Et penes hoc moderandum est supra prius notabile premissum. ¶ Item ad persuadendum quod stante medio gradu fortitudinis cum medio gradu necessitatis si fortis virtus fiet necessitate eadem manente cum obedientia instrumenti fiet pulsus maior ponatur fortis temperatissimus cuius necessitas sit equalis necessitati platonis: sit tamen in platone solum medius gradus fortitudinis virtutis ubi in fortis est summe fortis. Et arguitur sic. stante obedientia instrumenti ex medio gradu necessitatis cum summa fortitudine provenit pulsus mediocriter magnus: sed minor provenit fortitudo ceteris paribus ex medio gradu fortitudinis virtutis quam ex summo. igitur et c. ¶ Et per idem medium concludi potest quod ex medio gradu fortitudinis virtutis cum medio necessitate stante obedientia instrumenti non provenit pulsus mediocriter magnus.

¶ Cause vero debilitatis pulsus ex mutationibus quidem sunt tedium et vigilie et euacuatio

et macies et humor nocivus et exercitium superfluum et humorum motus et ipsorum oblatio mēbris fortis sensus aut cordi vicinis et totum illud quod vehementer resolvit.

¶ Nota hic quod quęcumque virtutes debilitant cordis et artariorum debilitant pulsum siue mediate siue immediate debilitant. Talia autem sunt narrata ab Aulicis. Primo rectum debilitat pulsum resolvendo ex eius inordinato motu in terdio. secundo vigilie evacuatio macies: idest causa maciei vel macrefactio. omnia propter eandem causam. **¶** Secundo nota quod omnes iste dicuntur esse mutationes absolute: ut supra tactus est et concordat hoc dictum dicto Galie. in introductorio pulsum ubi inquit. Exolvitur autem virtus ex malo egritudinum more et accidentium anime difficultate et forti dolore et immoderatis evacuationibus.

¶ Et duritiei pulsus cause sunt siccitas corporis vene aut eius fortis extensio aut vehemens frigus congelans. et etiam est cum pulsus in crisi bus durefcit ex fortitudine pugne propterea quod membra per ipsam extendunt ad partem impulsione nature.

¶ Primo nota quod ad siccitatem sequitur durities. similiter forte frigus condensando: similiter fortis extensio facit ipsius plus tactui resistentem. et per consequens pulsum durum: ut patet in vesica multum inflata. **¶** Secundo nota quod in forti crisi potest accidere durities i pulsu propter multas causas. Prima est multa repletio artariorum evaporatione multa facta. Secunda multa membrorum extensio bona expulsiōis materie. **¶** Et nota hoc dictum hic de crisi maxime verum esse de crisi fienda per vomitum. In crisi enim fienda per sudorem non sit necessario pulsus durus ut infra patebit. et colligitur hoc notatum tertio de crisi ultimo capitulo.

¶ Lenitatis vero cause sunt cause naturales mollicantes sicut nuticiens et egritudinales mollicantes sicut hydropisis et lethargia: aut ea que neque sunt naturalia neque egritudinalia sicut balneatio.

¶ Primo nota nutiens esse triplex. remotum. verum. et quasi verum nutiens. hic est sermo de vero et quasi vero. Tale enim reponendo partes in membro humidiores que sunt dissolute reddit pulsum mollem siue lenem et maxime cum fuerit humidum ut lactuca. et huiusmodi. **¶** Secundo nota quod tale appellat rem naturalem. Res naturalis sumitur dupliciter. Primo communiter ut distinguitur contra rem preter naturam. et sic cibus temperatus dicitur res naturalis. Quandoque sumitur res naturalis ut distinguitur tam contra rem preter naturam quam contra rem non naturalem: qualiter dicimus humores et membra esse res naturales. cibum autem et aerem quantuncunque temperatum non. Si sumitur primo modo patet. si autem sumatur secundo modo per nutiens intelligendo verum nutiens verum est quod nutiens est res naturalis: ut patet intuitu. **¶** Tertio nota quod in ydrope causat pulsus mollis maxime i yposarca. accidentaliter tamen quandoque fit pulsus durus in asclite. Si militer in litargia que est apostema partis posterioris cerebri. Apostema autem in membro molli facit pulsum mollem: in duro vero durum sicut infra videbitur. **¶** Nota tamen quod apostema in membro molli facit pulsum mollem ut plurimum: quia materia est mollis a qua eleuantur vapores etc. vel quia propter apostema et calorem evaporat humidum membri nutrimentale et substantificus: quod est molle mollicans artarias: et sic reddit pulsum mollem. Dubium tamen est an iste pulsus debeat dici mollis per comparationem ad pulsum naturalem: an per comparationem ad pulsum provenientem ab apostemate duro: qui dicitur durus propter rationes ab opposito sumptas: ut patere potest intelligenti. **¶** Quarto nota Balneatio in aqua dulci repida reddit pulsum mollem. In frigida tamen salsa vel sulphurea

vel aluminosa potest esse oppositi: quia scilicet pulsus redderetur durus: ut patet in tuenti.

¶ Et diversitatis quidem causa cum persene rancia virtutis est gravitas materie cibi aut humoris. Et cum debilitate virtutis est pugna cause et egritudinis.

¶ Primo nota existente in stomacho multo cibo virtutes gravante aut etiam in toto multa materia humoralis virtutem etiam gravante virtus redditur impotens ad faciendum in artaria motum visiformem: propter quod movetur artaria diffusimiliter. et per consequens fit pulsus diversus: ad quod etiam concurrunt: quia virtute taliter gravata spiritus qui est instrumentum motus artarie diffusimiliter et diversis motibus movetur et applicat artarie movende etc. modo iam dicto.

¶ Ex causis quoque diversitatis est repletio venarum ex sanguine: sed quod huic est simile re movet minutio.

¶ Nota repletio venarum cum sanguine est causa diversitatis modo iam dicto tum scilicet: quia multo sanguine virtus multum gravatur et opprimitur: tum etiam: quia sanguine evaporante ad cor causatur in spiritu diffusio et varius motus. flobotomia autem remouet hoc: quia remouet causam. **¶** Dubium est posito quod sit repletio sanguinis in artaria utrum flobotomia remoueret hanc diversitatem: et si remoueret: unde deberet fieri vel de venis vel de artariis. **¶** Dicendum quod flobotomia remoueret et non de artariis esset fienda: quia ut dicitur infra. capi. de flobotomia non debet de artariis fieri flobotomia nisi ubi est particularis lesio in particulari membro. debet igitur fieri de venis ad quarum evacuationem evacuantur artarie propter propinquitatem ipsarum et communitatem inter se per suos poros etc.

¶ Et plurimum quidem fit diversitas cum sanguis est viscosus suffocans spiritum qui movetur in arteriis et proprie cum densitas fuerit circa cor.

¶ Nota quod sanguis viscosus maxime est aptus virtutem opprimere et maxime circa cor. Cum enim sit principium pulsus maxime corde gravato causabitur diversitas in pulsu et toto: quia. Cum omnibus artariis.

¶ Ex causis preterea ipsius que eam in brevi efficiunt tempore sunt stomachi repletio et tristitia et cogitatio in aliquo. Sed cum in stomacho malus fuerit humor non cessabit diversitas: et forsitan ex eo pueniet tremor cordis et fiet pulsus tremulus.

¶ Primo nota. Stomaci repletio ut notatum est mediate vel immediate communicatur cordi propter propinquitatem ipsius ad dyasfragma. Similiter tristitia et cogitatio multum diuertendo virtutem et faciendo spiritum in toto inordinatis moveri motibus causat diversitatem. Similiter tertio humor malus in stomacho existens illud idem operatur: quia statim per evaporationem communicatur cordi et dyasfragmati. De causis tamen pulsus tremulosi videbitur infra.

¶ Et ferrini quidem pulsus causa est diversitas eius quod in corpore vene est fusus in putrefactione sui aut ipsi cruditate aut sui maturatione aut diversitas dispositionum venarum in duritie sua et mollitie aut apostema in membris nervosis.

¶ Primo nota per pulsum ferrinum intelligere debemus pulsum quem cum tangimus percipimus diversitates similes ferre: quod sicut in terra sunt veteres alii declinantes ad veteres alii

ad sinistruz z inter partes eius aliqua ē elevatio; aliqua est depressio; ita inter partes artarie illud idēz percipitur. z iō dicitur ferrinus. **C**Secūdo nota q materia diffusa per artariam existente valde difformi in putredine cruditate zc: causatur huiusmodi difformitas in partibus quibus occurrit materia illa propter quod causatur pulsus hic dicitur ferrinus. **C**Tertio nota q diversitas etiaz partium artarie in duritie z mollitie illud idem operatur cuz pars percipitur duriter ipzime: sicut dens ferre: z alia molliter sicut pars in terra depressa. **C**Quarto nota q apostema in membro nervoso facit pulsū ferrinū propterea q existēte apostemate in membro nervoso virtus vltimūz multum debilitatur propter dolorem z pugnaz. similiter artaria vltimūz induratur vt in precedenti lectione dicebatur. **E**x quibus accidit virtutem non posse artariam secundum omnes partes eius vniiformiter subleuare. quare aliquę ptes i dia stole magis sunt emittentes z alique magis deprecisse: ppter quod tangendo pulsū percipitur ferrinus vt patet intuenti. **C**Ex quo satis patet solutio dubij hic moueri soliti. s. q in pulsū talis apostematis debet apparere pulsus vniiformiter durus. patet secūdo hunc pulsū esse pulsū durū: lz nō sit vniiformiter durus vt tactum est zc.

CBispulsantis vero causa est virtutis fortitudo z plurima necessitas z durities instrumenti: quare nō obedit ei qd virtutes ipsi picipiūt de diastole in vna vice sicut cuz quis vult vna percussione aliquid incidere z nō obedit ei: adiunatur ab alia z pccipue cum necessitas subito augmentat.

CPrimo nota per pulsū bispulsantē intelligere debemus pulsū in quo apparet duplex pulsatio vel dilatio ante qz inter primam z secundā cadat sistole media. verbi gratia. si artaria dilataetur ab a. termino ad b. terminūz: z cum fuerit in b. termino ibi parumper quiescat vel appareat quiescere. deinde altius eleuet vsqz ad c. terminū ante qz aliquo modo depressatur. tunc enim dicitur bispulsans. **C**Secundo nota hoc contingere virtute existente forti instrumento aliqualiter duro z inobediēte z necessitate magna. nisi n. esset virtus fortis non posset artariam multum eleuare. Similiter nisi foret necessitas aucta non conaretur virtus illud facere. Similiter si instrumentū foret perfecte obediens vnicam faceret pulsationē z dilatationem. Relinquitur igitur hoc ideo contingere: qz virtus tñ sit fortis non potest vni ca dilatāde instrumentū sufficiēter dilatare: vnde oportuit aliqz interuenire moras quousqz fieret noua applicatio spiritus ad artariam mouendam magis alte. **C**Tertio nota hic i littera innuit pulsus bispulsantis alia causa: quāuis non esset instrumenti durities: z est noua necessitas euentandi subito insurgens. verbi gratia. existēte necessitate vnius gradus dilatatur artaria ab a. ad b. terminū vbi quiescit deinde sistolat. Ponatur igit q artaria dilatata ab a. vsqz ad b. z incipiente quiescere subito cōtingat noua necessitas tñc contingeret paz post artariā nouam facere dilatationem anteqz sistoleret. iō in casu isto fit bispulsans pulsus.

CForicini vero pulsus causa quip est virtus debilis q de labore ad getē ordinate procedit z de gete ad laborem: sed ille q in vna permanet dispositioe plus ē virtutis debilitatē significans. **E**t cauda qdem foricina z q ei similis existit ē plus significans fortitudinēz aliquā: z q debilitas non est in fine: sed eis deterior est cauda finitiua. deinde mansiua: postea cauda reductiua.

CPrimo nota per pulsū dictū vt cauda foricina intelligere debemus pulsū cuius processus est a magnitudine in paruitatem vel e contra z est regularis z vniiformis sicut cauda foricina: qō imaginari possumus: vel quo ad varias pulsationes sibi inuicem succedētes vel in vna: secundū tamē varias partes artarie zc. **C**Secūdo nota per pulsū hunc manentem in vna dispositione intelligere debemus hunc pulsū continue in debilitate z paruitate procedentē:

non quia continue sit eiusdem gradus paruitatis z debilitatis: sed quia cōtinue paruitatur lz vniiformiter. z potest vbi ordinatē diuersus sive vniiformiter difformis z hic est peior illo qui quandoqz a paruitate tendit in magnitudinēz sicut satis patere potest intuenti. **C**Tertio nota q in hoc pulsū reperiuntur tot diuersitates: quia quidā dicitur cauda finitiua: z quidā cauda mansiua: z qdā cauda reductiua. finitiua terminatur ad nō gradū. Mansiua ad certum gradū remissum. Reductiua quandoqz e contra redit a paruo ad magnum vniiformiter. Notū est autem q prima est deterior: si significans vltimā virtutis debilitatē. secunda minus mala significans satis intēsam: sed non vltimā debilitatem. tertia itez minus mala significans adhibe maloē virtutis fortitudinem. Non de labore ad quietē. i. magnitudine ad paruitatem. magnitudo. n. labor dicitur.

CAdētis autē in medio cā est virtutis lassitudo z eius defectus aut accidens subito veniens ad qd aia z natura subito redeunt.

CPrimo nota per pulsū cadentem in medio intelligi pulsū interfectum quiescentem. i. tempore quo moueri deberet sicut in exemplo facilliter patere potest. **C**Secundo nota virtutis lassitudo z pro. i. defectus vel virtutis lassitudo significans satis intēsam: sed non vltimā debilitatem. tertia itez minus mala significans adhibe maloē virtutis fortitudinem. Non de labore ad quietē. i. magnitudine ad paruitatem. magnitudo. n. labor dicitur.

CEt spasmosi quidem pulsus causa sunt motus nō naturales i virtute aut malitia in essentia instrumenti.

CNota per motus nō naturales intellexit motus preter naturam: quibus natura propter nocuentū contrahit membra: sicut contingit in spismo nō proportionato ad materiam: per malitias autē in essentia instrumenti intelligere debemus malam instrumenti dispositionē vt intensam duritiem z extensionem sicut in spismo sicco.

CPulsus autē tremulus pcedit ex fortitudine z instrumentū duro z necessitate forti. sine istis enim nō puenit tremor.

CNota q tremor mēbri vt secūda tertij prouenit ex equali potētia quādam virtutis z grauitatis membri vt quarto de accēdenti. ita vt virtus non totaliter dominet grauitati nec e contra. **E**x quo prouenit duellum quoddaz vt nunc insurget virtus z eleuet membra que post debilitata a grauitate membri depressimur iterum depressa insurgit: z sic proportionatur in pulsū tremulo necessitate existēte magna virtute forti: z instrumento multū obediēte. vnde oritur quedam equalitas virtutis ad resistentiam instrumenti. Insurgit igitur virtus necessitate cogente z dilatat instrumentūz quia consequēter debilitata. ppter resistentiam instrumenti depressimur: itez insurgit virtus z e contra. z sic deinceps.

CAndosi autē est cum eius causa existit virtutis debilitas secundū plurimū z non potest fieri diastoles nisi paulatim z paulatim.

CPrimo nota per pulsū vndosum in proposito intelligere debemus pulsū cuius motus similatur motui vndarū aque. **E**t colligit hec notificatio quarto colligit. sicut enim aqua secundum aliquas partes eius ab aliqua causa pulsa causat vndas: que causata mouendo aliam partem causat aliam: z iterum alia aliam zc. ita in pulsū tali apparet non si multaneus motus totius artarie: sed apparet ad similitudinem vndarū in aqua: propter quod hic pulsus appellatur vndosus. **C**Secundo nota virtute existēte debili multū ita q non possit totam artariā simul eleuare: sed solum per partem ante partes causatur pulsus vndosus. **E**x quo etis non tota artaria simul eleuatur ipsa eleuatur per partes ante partē sicut in vndis aquarū cōtingit.

¶ Et est etiam cū instrumenti lenitas eius causa exilitatis viri? non sit valde debilis. Instru-
mentū nāq; molle et humidū concussione et
motū nō recipit que i vna quāq; penetrēt par-
tem quādamodū siccum qd est durū recipit
quoniā siccitas cōcussioni est apta et tremori.
Et duri quidē siccū finis sui picipij motu mo-
uetur: mollis vero humidū partē possibile est
moueri et aliam partem motu ipsius non pati
ppter ea q cito recipit separationē et flexionē et
diuersitatem in figura.

¶ Primo nota multa instrū humiditas ē causa pulsus vndo
si hoc mō. Cum n. instrū multū molle sit vel humectat red-
ditur in partib' suis flexibile: vnde vna parte eleuata nō ne-
cessario eleuat altera: imo cum hoc q nō eleuat flexitur sic
accidit in alijs corporib' flexilib' ideo cogitur viri? sine
currere. et p partē ante partē artariā eleuare. et p pns causa
re pulsus vndosus. ¶ Et quocludere poteris in practica
q stāte fortitudinē virtutis in declinatōe porisim vel versus
declinatōem pulsus apparē vndosus significat sup sudores
futur. significat. n. materiā humidā expelli vsus et teriores
porositates q occurrunt artarie et ipsaz molliēs est cā pulsus
vndosus. ¶ Nota tñ q non ē necessariū ante quēlibz talē fu-
dorē antecedere pulsū vndosus: q ptingens est materiā
nō fore sufficientē tātm mollicare artariā q ab ea pueniat
pulsus vndosus. igitur. ¶ Secūdo nota hic ex dictis Aliquē
diciā iter corpora dura siue solida et ligda siue flexibilia. cor
poris. n. solidū vna parte localiter mota stāte pmutat mo-
uetur totū qd non est necessariū in flexibilib' pnt p3.

¶ Et vermiculosi quidē pulsus et formicātis
causa est fortis debilitas: ita vt tarditas et spis-
situdō et diuersitas in partib' pulsus cōmūgā-
tur: quoniā viri? instrū i vna hora dilatare nō
valz: sed paulatim et paulatim.

¶ Primo nota p pulsū vermiculosū et formicantē intelli-
gere debemus pulsū cuius artarie mor' percipit sicut mo-
tus vermiculi. Sicut. n. mor' vermiculi ē p partē ante partē:
q pmo mouet eius vna pte alia flexit. deinde alia figit.
et insequit. et sic deinceps. Est et iste motus paruos valde et
tardus: s frequēs ē siue spissus: q inter vnu motū et aliū nō
cadit qd media notabilis: q i in pulsū qd pcepit similis
motus artarie. idē dicit vermiculosus. Dicit aut a formicātē:
q formicās ē minor pulsus. ¶ Secūdo nota q cā huius est
milia debilitas virtutis nō poteris simul totū instrū eleuare:
nec ptes quas eleuat poteris mltū aut velociter eleuare: vñ
cogit viri? p pte ante pte et cū spissitudo eleuat artariā.

¶ Causa aut pulsus mali ponderis si pulsus
quidē fuerit in dispositionib' tēporis gētis est
augmentū necessitatis. et si in dispōnib' tempo-
ris motus fuerit est augmentū debilitatis aut
necessitatis pmutatio.

¶ Quid p pulsū mali ponderis intelligat p3 supra. Ex quo
p3 hunc esse duplicē: q qdaz est mali ponderis quo ad tps
quietis: et quidaz quo ad tps motus. ¶ Primo nota q cau-
sa mali pōderis vbi repit motus quādo debz esse quies est
augmentata necessitas. Cū. n. pcpimus artariā dilatari tem-
pore quo deberet gescere arguendū est statz fore necessita-
te auctā vt supra i tertio notabili de bis pulsante pulsū de-
clarādū ē. ¶ Secūdo nota q pulsus mali pōderis. i. in quo ē
quies qñ naturalr deberet ēē motus prouenit aut ex multa
virtutis debilitate nō potētis cāre motū determinato tpe aut
ex necessitate multū diminuta pp qd nō ē necessitas ita frequē
mor' sicut pfluuit. Et de isto pōt poni casus similes p totuz
casui posito i tertio no: abili de pulsū bis pulsante. notū ē. n.
q si eet viri? fortis nō fieret pulsus talis mali pōderis.

¶ Sed pulsus tēporis motus ppter velocita-
te diastoles alius est ab hoc. Et cause quidē
plenī et vacni et calidi et frigidi eleuati sursum et
submersi inferi manifeste sunt.

¶ Nota per pulsū tps motus ppter velocitatem et. itelligit
pulsū in quo diastoles est ita velox q citius finit q secū-
dum naturā fieri deberet: vñ videt q sit quies tpe quo de-
beret ēē motus. et sic videt q sit pulsus mali pōderis qd re-
mouēs Aui. dicit illud nō ēē vtz: q dato q citius et. tamē
morui cōrespōdet quies et cōtra. idē et.

¶ Cap. VII. est de pulsib' etatū et masculoz et feminaz.

¶ Asculoz pulsus maiores sunt et fortio-
res valde ppter vehementiā virtutum
corū et necessitatis ipsorum.

¶ Nota q oēs iste cōparatiōes. masculus est calidior semina
et fortior et. debet intelligi masculo et femina in suis latitudi-
nibus obtinētib' situs sibi inuicē pportionaliter cōr-
siden- tes ceteris parib' vt verbi grā. Cōparādo masculū tempe-
ratū femine tēperate colericū colericē. et sic de alijs. Similr
masculū in pueritia femelle in pueritia: et habitantē regionē
aliq; vel obseruantē aliquod regimē ad seruantē pportio-
le vel habitantē similē regionē. et sic de alijs. notus. n. est q
vbi ista vel aliq; istoz deficeret oppositū posset ptingere:
vt mulier in iuuentute calidior et fortior est q masculus in se-
necute: et sanguica mlico. et sic de alijs. opz igit ad ista in-
dere ad hoc vt dictū Aui. sit vtz. Et forte pp hoc in fine lit-
tere addit istā particulā scdm plurimū. ¶ Secūdo nota cām
dicti Aui. exprellaz in lra. ex quo. n. i masculis ē necessitas ma-
ior et fortitudo maior cū instrū ponat obediēs i ipsis ē pul-
sus maior et fortior. et p pns Aui. dicit est vtz. ¶ Primum
dubū circa pma partē capli. videt q pulsus mulieris et. nō
debeat ēē frequentior et velocior pulsū viri: q sicut pulsus i
muliere ē minor q in viro ita necessitas in ea ē minor. q eque
bene satisfact magnitudo pulsus mulieris sue necessitati dimi-
nute sicut magnitudo aucta in viro sue necessitati aucte: q
nō opz in muliere in velocitate et spissitudine recōpensari qd
ex magnitudine deficit. Et cōfirmat: q per eandē cām seq-
tur q i qualibz cōpletiōe frigida respectu tēperati eet pul-
sus minor velocior et frequentior q in tēperato: q qualis ē
vel esse pōt ppositio necessitatis et fortitudinis mulieris tem-
perati ad frigidū talis pōt ēē masculi ad feminā: sed ex simi-
li habitudine causarū seqt similis pulsū habitudo vel pro-
portio. ergo et. ¶ Itēz sic pulsus senū deberet ēē minores
velociores et frequentiores pulsib' iuuenū: pntia probat vt
pcedēs. quare et. ¶ Dubū scdm: q sicut i mare ē necessitas
maior ita in muliere instrū magis lene et magis obediēs. id
quātuz magnificat ex parte necessitatis tātm in mu-
liere magnificat ex parte obedientie. ¶ Dicendū pmo q i
muliere nō est instrumentū magis obediēs ceteris parib':
et q nō qlibz lenitas maior facit obedientiā maiorē. ¶ Se-
cundo q i3 in muliere sit obedientia maior: ibi tñ nō ē forti-
tudo virtutis tanta sicut in viro. et sic due cause p mouēt ma-
gnitudinē: necessitas. i. et fortitudo: in muliere vero vna tātm.
¶ Vel dicēdū tertio q necessitas plus mouet q instrū obe-
diētia. et q i3 instrū sit obediens non tamen plus dilatatur
q requirat diminuta necessitas: q non fit vt plurimū dila-
tatio nisi secundū exigentiā necessitatis.

¶ Et ppter ea q eorum necessitas magnitudi-
ne complet est eorum pulsus tardior pulsū mu-
lierum et rario: secundū plurimū. Et omnis
quidē pulsus in quo pseuerat viri? et ē spissus
opz pculdubio q sit velox. est. n. cū ante ē ve-
locitas q spissitudo. ppter hoc igit sicut pul-
sus masculozū ē tardior ita ē rario.

¶ Nota primo q in femina est necessitas diminuta respectu
masculi: et virtus debilior et instrumentū magis strictū q in
masculo. vnde non pōt ad tantas dimensiones magnificari
sicut in masculo. illud tñ q ex magnitudine deficit ppter in-
strumēti paruitatē et virtutis debilitatē recōpensat per spis-
situdinē vel velocitatem: vnde in mulieribus est pulsus spis-
sior et velocior q i masculis: ad quod etiam coadiuuat mul-
ta necessitas mūdicādi a fumis multis in muliere multipli-
catis ppter retentiōē superfluitatū in eis ex ocio et frigida-
te cōplectionis. ¶ Secūdo nota q stante fortitudine virtu-
tis nūq; spissitudo absoluitur a velocitate. cū. n. per veloci-
tatem melius satisfiat necessitati q per spissitudinē virtute

existente forti nō magis retinet spissitudinē q̄ velocitates: Cū igit in mulieribus ponat virtus fortis quo ad posse vel locitare: sequit q̄ si in eis est pulsus spissior q̄ in masculo ē etia velocior. Tercio nota hoc dictū q̄ stante fortitudine prius acquirat velocitas et. intelligi d̄z notabiliter de quo satis in regni dictus est. Dubiū: q̄ sicut se h̄z velocitas ad spissitudinē ita magnitudo ad velocitatē: sed nō absoluitur spissitudo a velocitate: q̄ prius nō absoluitur a posteriori. igitur nec velocitas a magnitudine stante virtute. Dicat q̄ argumentū p̄baret nisi esset q̄ in mulierib⁹ virtus nō ē fortis nec infirmū obediēs sui paritate vt supra tactū ē. Ex q̄b⁹ p̄cludunt⁹ correlaria. Prīmū. nō sola durities aut molities reddit infirmū obediēs: s̄ et infirmū p̄tans sicut iā deducitū est. Secūdu nō eque bene p̄portioat magnitudo femine sue necessitati sicut masculi sue p̄: q̄ opz vt i muliere augetur velocitas et spissitudo et non in masculo equalit. et plura alia huiusmodi possent cōcludi. Persuasio ad hoc ē: q̄ si sola diminueret necessitas in muliere respectu viri et maneret fortitudo cū obedientia. instrumentū nō bene p̄portioaret suā magnitudo sue necessitati sicut in viro: s̄ cū diminutōe necessitatis viri ē diminuta. igit. Ex quo sequit maiorē esse p̄portionē magnitudinis pulsus viri ad magnitudines pulsus mulieris q̄ necessitatis ad necessitatē: q̄ plus p̄portionaliter minoratur pulsus in muliere respectu viri q̄ de crescat necessitas: q̄ ad eius minorationē facit minoratio virtutis. et alia multa concludi possunt.

Puerorū vero pulsus est lenior. ppter humiditatem et est debilioz et spissior: quoniam calor ē fortis: sed virt⁹ nō est fortis: eo q̄ nondū sunt cōpleti. Puerorū vero pulsus p̄paratōe quātitatis corporis eorū est magnus: quoniam eorū infirmū est valde molle et iporū necessitas ē valde fortis et eorū virtus comparatōe paruitatis corporis iporū nō est parue quantitatis. Alteritatem eorū pulsus cōparatōe pulsus cōpletorū est nō magnus: sed est velocior et spissior ppter necessitatē. In pueris nāq̄ multiplicatur vaporis fumosi collectio ppter multaz digestionē eorū et frequentia ei⁹ in eis. Et ppter hoc valde ē necesse ipm extrahere et calorem iporū innatū euacuare.

Primo nota q̄ cū dicimus feminaz plūs fore paruorū et puerorū masculorū tñ et iuuenū magnos. Intelligit hoc totū cōparando pulsus puerorū ad iuuenes ceteris paribus et feminaz similis ad masculos. et econtra. Notū. n. est q̄ alias faciēdo cōparatōes in genere mulierū reperit pulsus magn⁹ tēperatus et. similis in alijs. Secūdo nota q̄ pulsus puerorū cōsiderari pōt dupliciter pmo in cōpatione ad pulsum iuuenū. et sic pulsus puerorū ē paru⁹ veloz frequēs et. sc̄bo p̄tari pōt pulsus iuuenis et pueri vtrūq̄ cōpatio respectu q̄titaris p̄prie sue molis. et sic pulsus puerorū nō debz dici paru⁹: imo magnus veloz frequēs et fortis. Causa p̄mi esse pōt: q̄ infirmū est q̄titarue minus et tūc ē debilioz. necessitas vō est multa tā euctatōis q̄ mūdificatōis vt tangit in lra. id q̄b⁹ ex magnitudine deficit opz p velocitatē et frequentia recōpensari. Causa vō secūdi est: q̄ lz absolute ad minores dimēssiones dilataet artaria pueri et. p̄portioabilis respectu pueri q̄te sunt dimēssiones ad quas dilatat artaria iuuenis respectu eiusdē. vbi ḡra. si artaria iuuenis sit latitudinis pedalis: pueri vō semipedalis: et sit artaria pueri subdupla ipa tñ dilatat ad spatium subduplū siue p̄portioabile et illud in nūit Alui. in lra. Dubiū. videt q̄ puerorū pulsus d̄z esse fortior: q̄ virt⁹ vitalis in eis est fortior: vt secūdo colligit: et caplo de etatib⁹ est declaratū et inuill illud idē. 6. de regimine sanitatis: s̄ virt⁹ vitalis ē virtus pulsatilis siue aqua puenit pulsus. id et. Ad hoc d̄z pcedendo in pueris fore pulsus fortē p̄ multitudinē caloris magnū respectu molis. vō locē vero et frequentē p̄ causas tactas in littera: est tñ pulsus paru⁹ et debilis respectu iuuenis ppter virtutē nō esse ita fortē nec instrumentū esse ita p̄portionatū virtuti sicut

in iuvene contingit. et dicitur concedendo q̄ virtus vitalis quo ad posse vitā in mēbris cōseruare ē fortior in pueris q̄ in iuuenib⁹: quo tñ ad posse pulsus magnificare ē debilioz. et sc̄bo p̄mi intellectū pcedunt auctoritates allegatē.

Iuuenū vero pulsus ē mltē magnitudinis: et nō est mltē velocitatis: imo in ipsa est valde diminutus et in spissitudine et ad raritatem tendens: et illoz qdē pulsus q̄ in principio iuuentutis existit ē maior. Et eorū q̄ sunt in medio iuuentutis ē fortior. Et nos qdē iā declarauim⁹ q̄ calor in pueris et iuuenibus fere est similis. ergo necessitas in eis erit p̄pina: sed virtus in iuuenib⁹ est augmentata. habebit ergo ex magnitudine q̄ in ipsis restaurat qdē defecit ex velocitate et spissitudine. Et principū quidē rei: vñ puenit magnitudo ē virtus: sed necessitas ē appetēs et infirmū qdē est adiunū.

Primo nota q̄ cū in iuuentute sit virt⁹ fortis potēs infirmū satis dilatare et pulsus magnū efficere: non tñ est necessitas cāte velocitatis vel spissitudinis sicut in pueritia: p̄ q̄b⁹ in iuuentute est plūs maior q̄ in pueritia tardior aſi et rarior. Secūdo nota. diceret alijs videt q̄ iste textus est p̄pōnes tuā: q̄ a pueritia versus iuuentutes pcedit magnitudo pulsus augēdo: et tñ velocitas et spissitudo p̄tinue minorādo vt p̄. igit et. Dicat hic q̄ nō aduersat: q̄ hoc non ē stante fortitudine et virtutis infirmū obediētia vt inobediētia: vt p̄p̄ dicta. Sit. n. pulsus hic maior p̄ virtutis fortificationē et ampliādoz infirmū. Nota tñ q̄ cōparando iuuenē ad iuuenē ille in quo pulsus ē maior h̄z ē velocior et frequēti⁹ ceteris parib⁹. Tercio nota q̄ in p̄ncipio iuuentutis pulsus ē maior aut p̄ infirmū obediētiā maiorem: aut q̄ simul necitas mūdificādi cū necitate refrigerādi p̄iungit: aut vñ solū manifeste maior: s̄ in p̄cessu nō solū manifeste maior: s̄ etiā manifeste fortior. Quarto nota ex ista p̄ricula soluitur dubiūz tacite posse moueri: q̄ si necessitas ē fere equalis in puero et iuuenib⁹ quare nō pulsus p̄ solutio in lra.

Senū aut pulsus ē minor ppter debilitatem: et minoris velocitatis ppter hoc etiā: et ppter diminutōēz necessitatis: et ppter hoc est rari⁹. et pulsus quidem senū qui iam multū processerūt in annos ē paru⁹ et rarus et tardus: et cū ē mollis ppter hūiores extraneos et nō p̄ naturales.

Nota in senib⁹ similē diminutā necessitatē multū et virtutē multū debilitantē: vnde ppter debilitatē est pulsus paru⁹: et q̄ cū hoc necessitas est multū diminuta est etiā rarus. totū residuū littere patet vsque ad finē capituli.

Cap. VIII. est de pulsū complexionum.

Alus calide complexionis vehementis ē necessitatis. Et si virtus cōuenit instrumentū erit pulsus magnus. Si ergo vnum eorū diuersificabit erit quēdam dum dictū ē in precedentibus.

Primo nota per cōplexionē calidā in p̄posito intelligere debemus cōplexionē calidā totius et p̄ncipaliū membrorū et maxime cordis respectu cōplexionis tēperate totius et. et necessitatem vehementē cōsistit necessitatē euentadi auctā respectu necitatis q̄ est in tēpata cōplone. cōplonia. n. em p̄tate necessitas nō vñ magna nec aucta vel diminuta: s̄ mēdiocritas vel tēpata et. Secūdo nota q̄ in casu in quo p̄plo sit calida cū necessitas sit aucta. Si virt⁹ erit fortis et infirmū obediens pulsus erit magnus respectu tēperate p̄plexionis: q̄ p̄ma d̄ria que acquirat notabiliter per necessitatē auctā stante fortitudine et. ē magnitudo. tacuit autēz alias d̄rias que per necessitatis augmentūz acquiruntur: puta velocitatem et spissitudinē vñ casū intelligere per magnitudinē. Et ex isto textu volū quidāz concludere de mente Aluicē. q̄ per necessitatē auctā stante fortitudine possibile est acquiri solā magnitudinē in pulsū. Ad qdē respondendū est q̄ lz

C Et si caliditas quidem non male fuerit com
plexiōis immo naturalis erit complexio for
tis et sana et virtus multum fortis. et neq; existi
mes q; calor innatus si fuerit fortis q̄tuncq;
sit minuat ex virtute: immo ex eo p̄onenit in
substantia spiritus fortitudo et in anima auda
cia. Calor vero cōplexionis malitiā sequens
quanto plus augmentatus fuerit tanto in vir
tute plus debilitatem augmentabit.

In cōplexiōe vō frigida declinat p̄sus ad
partē diminutionis sicut p̄prie est paruitas
⁊ p̄prie tarditas ⁊ raritas. Tūq̄ instrumentū
tūz fuerit molle latitudo eius angustata erit
⁊ eius similiter tarditas ⁊ raritas. Q̄ si duruz
fuerit erit minus hoc. Et debilitas q̄dem quā
mala complexio frigida hereditare facit ma
ior est ea quāz mala complexio calida facit he
reditare: quonīa caliditas. s. calox innato ma
gis est conueniens.

Complexionem vero humidam sequit̃ inundatio ⁊ dilatatio.

Et siccam quidez sequit coangustatio ⁊ durities. Ampli⁹ si virtus fuerit fortis ⁊ necessitas multa accidet bispulsans ⁊ spasmosus ⁊ tremulus. Tu vero dinceps compone cōseruanda principia.

TEst preterea cū vni homini accidit vt duoz
laterz ipsius diuersificet cōplexio. Est ergo
vnū ipsozū frigidum ⁊ alterum calidū ⁊ ac
cidet vt diuersitate que p̄uenit ex caliditate
⁊ frigiditate hozū duozq; laterū pulsus diuer
sifiant. Eritq; pulsus calidi lateris pulsus ca
lide complexionis: ⁊ lateris frigidi pulsus cō
plexionis frigide.

Et ex hoc quidem scitur q̄ pulsus in diastole sua ⁊ sistole non est secundū modum accessiōis ⁊ recessiōis cordis; imo secundū modum

diastoles z sistentes ipsi corporis arterie.

C Nota ex ista littera prius posita sequitur qd motus artariarum non temp proportionaliter insequitur motu cordis: ita qd ipso cōstrictio dilatentur z ipso dilatato cōstringantur. Hoc e nō sic sequitur ex dictis Avicē. qd dictum est pulsus latez diversificari zc. vñ videt esse possibile dilatari artarias dextris cōstringi artariam sinistri. Arguitur tunc sic. Cōstrictio corde dilatatur artaria dextris: sed dilatata illa cōstringitur artaria sinistri. igitur zc. Similiter motus artariarum non proportionat motui cordis in magnitudine zc. qd stat in corde necessitates fore diminutā z in aliqua artaria particulari ad auctam. Cēdūdo nota per accessionem z recessionē cordis intelligere debemus eius dilatationē z constrictiones: Cum. n. cor sit figure pyramidalis cū cōstringitur elongat z accedit ad extra appropinquando exterioribz. E contra vero quando dilatata recedit ad intra. ideo per accessionem sistole z per recessionē diastole intelligere debem. Cēdūdo circa hec occurrunt dubia multa.

Primum dubium: qd hoc videtur cōtra mentem Galie. in introductorio pulsus dicitur artarias cordis simul pulsare: ita qd ex vna liceat sylogizare super oēs: cuius oppositū minuit hic. Sicut dicitur cor cōstringit oēs artarie recipiunt: sed nō recipiunt nisi dilatant. id zc.

Secundum dubium: qd qua ratione aliqua artaria potest a corde hanc habere difformitatem eadē ratione quilibet: ponat igit qd quilibet artaria vel alique terminate ad cor sint huiusmodi. z arguitur ex hoc cōtradictio: qd dum cor cōstringit impellit i artarias. igitur ipse recipiunt. z sic dilatant: z sic cōsimiliter e contra. non ergo poterit cū corde simul dilatari aut simul cōstringi: cuius oppositū est hoc. igit zc.

Aliud dubium est hoc: qd motus artariarum consequitur motus cordis ut ait Gal. in libro de utilitate pulsus factis ad principia. igit zc. Cēdūdo qd motus principatorum dē sequi motū principij.

Ad hec respondetur. Cēdūdo primum dicitur dictum Galie. debere intelligi sate vniuersali dispositione in toto. Et pro pfirmatōe negat antecedens illud. s. qd quādoqz cor cōstringitur pellit in artarias omnes. vel negatur illa pñia. omnes artarie tunc recipiunt. igit tunc dilatantur. Stat enim recipere z tamen pro tunc cōstringit: sicut si haberes vesicas z comprimeres manibus z insufflaret. Stat enim per tempus ipsam recipere z cōstringi propter cōdenstationē eius quod in ea continet.

Consimiliter per omnia dicit ad secundum. Tota autē causa est: qd artaria non ideo dilatatur qd recipiat: sed ad finem refrigerij zc. ut tactum est secūdo regni sufficienter.

Ad tertium conceditur qd insequitur z depēdet non tamen oportet hunc solū variari secundū varietates dispositionis cordis: ut pz de celesti influentia a qualibet depēdeant omnes naturales effectus nō tñ solū sic variant. Et tu de hoc multa pclude zc.

Cap. IX. est de pulsu temporis.

¶ Vere quidem est quod pulsus est par equalis: sed non tamen in omni re: est in fortitudine augmetatus.

C Primo nota qd hec littera multiplicem pot habere expositionem. Prima z est antiqua qd in pulsu veris cōtrariamus magnitudinem z fortitudinem quas inter se comparare possumus quantū ad eaz intensiōē z remissiōē. Quia igitur in vere necessitas est tēperata z virtus valde fortis cum in vere sit tempus tēperatū z fortitudo virtutis insequatur temperamenti. ideo in vere maior siue intensior est fortitudo pulsus qd eius magnitudo: propter qd dicit in vere pulsus parvus pauca magnitudinis: supple respectu fortitudinis eiusdē. Et ideo dicit Avicē. in littera pulsus in vere est parvus. s. respectu fortitudinis nō tamē in omni re: qd nō respectu cuiuslibet alteri: differentie: qd nō velocitatis z spissitudinis. In vere. n. magnitudo excedit velocitatem z frequentiam cū virtus valde cōuenienter possit instrumentū dilatari. p. ut cōpetit sue necessitatis augmētō. Cēdūdo ex hoc soluunt quedā instantie solue adduci auctoritate Galie. z Avicē qd pulsus in vere sit magnus. Nam in introducto

rio pulsus dicit pulsus veris maximos esse z fortissimos. z Avicē quarto colligit dicit qd est pulsus complexionis calide. z huius pz solutio per primā expositionē z enas per secundā. Et intellige maximos in cōparatione pulsus aliorum temporis. Cēdūdo expositio potest esse qd licet de p se in vere pulsus debeat esse magnus vel saltes mediocri merito tēperati veris. Per accidēs tamen cōtingit in principio veris pulsus esse parvus frequentē z velocē. Cum enim in hyeme ver precedente corpora multū superfuse cōmuni ter repleant z supfluitates cōstrictē z coagilate in receptoribus retineant superueniēte vere clinquant superfluitates tam dicte que eliquate. i. fluentes per corpus virtutem grauantē z comprimentes z calidū suffocantes sunt causa paruitatis in pulsu. Hoc aut cōtingit in principio veris non autē in medio vel in fine cū ita calidū inualuerit z superfluitates resoluit. z ideo dicit Avicē. qd cōtingit aliquādo in vere qd pulsus ē parvus: supple in corporibus valde in hyeme male rectis: z subdit: nō tñ in omni re. i. nō in omni parte veris: qd nō in medio vel fine. vel nō in omni re: qd non in corporibus mīdis z bene rectis. vel forte nō tamē in omni re: qd licet sit parvus secundū altitudinē artaria non potest se cū alitūdinē multū leuari. ppter opprēssionē ita dicit: non tamē secundū latitudinē est pulsus parvus: qd. s. tunc ē valde latius. Cēdūdo principaliter nota qd hic inuenitur vna positio littere que dicit z est cū equalis. Ista equalitas debz intelligi respectu pulsus aliorum temporum: qd. s. merito dispositiois que in vere seruante naturā veris reperit in vere reperit pulsus equalis respectu pulsus aliorum temporum. cum. n. virtus sit fortis z necessitas equalis vel media pulsus equalis erit vel mediū. Cēdūdo tamē qd cōparandō partes veris inter se in principio est pulsus parvus in medio mediū z in fine maior. Cū enī in toto vere sit virtus cōuenienter fortis ad magnificandū pulsū variabilē magnitudo in pulsu secundū varietatem necessitatis: que qd in principio est parua z in medio mediocri z in fine maior erit pulsus in principio minor in medio mediū: z in fine maior. Cēdūdo tamē qd pulsus veris dicatur equalis respectu aliorum temporis ista tamen equalitas est magnitudo respectu eorundem vt patet in sequētibz. Cēdūdo quibz omni bus collige in summa pmo qd i vere merito est dispositiois. z per se est pulsus magnus respectu aliorum temporis in principio parvus respectu mediū z finis veris. z hec possz ē alia expositio: z in medio mediocri z in fine maior. Cēdūdo tamen queratur in quo tempore est pulsus maior an in estate an in vere: potest dici qd in corporibus robustis est in estate maior: potentibus multum resistere impressioni estate. scundo qd in corporibus multis pauci caloris similiter cōtingit vt in senibus z in flegmaticis multis. tertio qd in cole ricis est precise qd dicitur in littera. quarto qd in estate due sunt cause quarum vna pmoet magnitudinem. Cū augmētum necessitatis: alia paruitatem. s. debilitas virtutis. Et qd estas suam seruans naturam magis videtur resolvere z debilitare qd inflāmare. ideo potentior in estate videtur causa promouens paruitatem qd magnitudinem. z sic pulsus fit minor z non maior. Cēdūdo secundū hoc patet quare in febribus in principio augetur pulsus: quia fortior est in promouendo magnitudinem necessitatis qd debilitas paruitatem. In processu autem frequenter accedit e contra. z hic videtur qd in principio estate pulsus debz esse magnus z in processu cum resolutio excedit necessitatem fieri. pz enim cum in tali estate notabiliter impesserit. Et nota hoc qd ad multa potest conferre. Potest etiam probabiliter dici qd in estate pulsus est absolute velocior z frequentior qd in vere. Si enim in estate solum cresceret necessitas manēte virtute fieret pulsus sue necessitati in magnitudine proportionatus: sed quia cū hoc debilitatur virtus fit minor qd fieret. ideo minor est qd exigit sua necessitas. ideo necesse est ipsū velociorem z frequentiorē fieri.

C In estate vero est velox z spissus. ppter necessitates: z parvus z debilis propter virtutis resolutionem que est propter resolutiones spiritus que fit propter calorem exteriorē dommantem superfluum.

Nota: aut videtur qd in libro de pulsibus dicitur qd in estate pulsus est fortis z in vere debilis. Sed hoc non est nisi in corpore robusto. In corpore debili pulsus est debilis in estate z fortis in vere. Et hoc patet ex ratione. In estate caliditas inflamat z debilitat virtutem. In vere caliditas resoluit z fortificat virtutem.

CPrimo nota qd cū instrumentū virtutis pulsatilis sit spūs spiritus multū paucificato ⁊ resolutio multū debilitatur virtus pulsatilis. ⁊ per pñā pulsus inde erit debilis. **C**Secūdo nota qd cū difficultas differētia qd sit in pulsu sit magnitudo vt supra declaratu est. ideo virtute multū debilitata sicut contingit in estate ipsa pñā desinet posse facere magnitudinē in pulsu qd aliqua aliaz differētia vt pñā. **C**Tertio nota qd quia in estate necessitas est magna ⁊ virtus nō potest ei cū magnitudine satisfacere ipsa cogitur quantū pōt per velocitatem ⁊ frequētiā recōpensare: vnde in estate ē pulsus velox ⁊ frequēs ⁊ debet hoc totū intelligi in estate seruāte naturā suā ⁊ maxime quantū ad mediū eius. Quantū enī ad pñā cū ipsū eius attestari videtur veri: ⁊ quantū ad eius finē aut nō: vt infra videbitur.

Primum dubium. videtur hoc non esse verū de omnibus corporibus: quedā enī sunt corpora quorū virtus crescit in estate. ideo italicus fiet virtus fortior ⁊ maior. pñā. ⁊ assumptū de corporibus flegmaticis valde. Sicut etiā videmus de alib⁹ imperfectis debilis calor⁹ vt sunt serpētes ⁊c. Similiter corpore egro tante egritudine qd per estate curetur.

Dubium secundū. videtur qd in omnibus corporibus sanis in estate fiat magnus pulsus: qd h⁹ virtus debilitetur in estate nō tamē apparet fieri debilis respectu instrumenti mouēdi ⁊ dilatādi. cuius signū: qd si superueniat febris adhuc magnificatur pulsus. idē ⁊c. Itē non minus debilitat virtutē efimera superueniens qd estas: sed efimera superueniente remanet virt⁹ fortis ad pulsū magnificandū. ideo ⁊c. Similiter de ira argui pōt

Ad primū istorū dicitur. qd argumentū probat veritatem. sed illud est per accidēs merito dispositionis corporis ad estatē transeuntis. Dicitur autē Aūicē. debet intelligi per se ⁊ merito dispositio estis que cum sit resolutiua habet virtutes debilitare: ⁊ pulsus paruum ac debile facere.

Consimiliter per omnia dici possit ad secundū. vel forte dicendū ⁊ melius: qd virt⁹ stāte necessitate naturali habet gradū determinatum conatus satisfaciēdi sue necessitati que non preterit quousqz steterit necessitas ira latitudinem naturalis dispositionis. ideo debilitata virtute ⁊ aucta necessitate stante iamē necessitate in terminis naturalibus nō augetur conatus in magnificādo in tantū qd possit necessitati proportionari: quoniam si staret virtus ⁊ cresceret necessitas ille conatus satisficeret: qua tamē debilitata nō satisfacit: vnde cogitur satisficere per velocitatem ⁊ frequētiā. Sic autē nō ē de necessitate febrili. crescit enī conatus vltra naturales terminos.

CSed dices ex quo virtus est potēs absolute magnificare pulsus in estate h⁹ nō cū gradu conat⁹ naturalis cū melius satisfaciat necessitati per magnitudinē quare nō vltiori conat⁹. **C**Dicit qd natura nō tantū inclinā vt necessitati satisfaciatur: sed vt suā pñā saluet pñāntiā. Et qd augēdo tantū conatur nō saluaret: eo qd tūc nimis resoluere de spū. hinc est qd nō tantū conat⁹ qd magnificet. idē ⁊c. Cogita sup hoc: Causa autē quare ira magnificat pulsus ⁊ si virtutē debilitet ⁊ sic aliqua letitia ⁊ nō estas aut regio cala mihi appet ista. Per irā. n. multo plus intendit caliditas ⁊ necitas qd debilitet virt⁹: qd ira sit subita inflamatio spūs. facili⁹. n. sit inflamatio spūs qd eius resolo. idē ⁊c. Si autē multum pmanet ira pcedente multū resolutōe in ipsū fieret pulsus pñā ⁊ debilis. ⁊ sibi de letitia dicendū ē. Ecce autē in estate cōtingit. **C**Aptis. n. pñā lōgo tpe exhalat facile ⁊ resolutū spūs h⁹ non multū calefiat quare maior ē resolo qd calefactio spūs. ⁊ per pñā debilitat plus virtus qd augeat necessitas. idē ⁊c. **C**Contra. Ira in estate superueniat magnificat pulsus: h⁹ fortior ē virtus ante qd ira superueniat qd post. igit ante quā superueniat ira pōt virtus magnificare pulsus. ⁊ per pñā ⁊c. **C**Hic dicitur negādo pñā. h⁹. n. virtus ante aduentum tre sit fortior ⁊c. nō itē equaliter spūm suo applicat instrumentū si ē ira superueniente. ⁊ tu pñāda sup hoc. **C**Dubiu etiā ē: qd in debite exercitatio in estate sit pulsus magnus.

CEt in hyeme est maioris raritatis ⁊ tardioris debilitatis: ⁊ cū hoc est paruus: quoniam virt⁹ debilitat ⁊ in quibz corporib⁹ accidit

vt calor: in pñādo tenet ⁊ aduncē ⁊ virtus fortior fiat. ⁊ hoc cū complexio calida ē dominiāns ⁊ refrenāda frigus ⁊ nō per ipm patiens neqz frigiditas ad fundū vadit.

CFlora non esse intentionē Aūicē. tempore hyemis pulsus fieri magnum ⁊ fortem respectu temperati temporis in corporibus robustis: sed comparat ad estatē ⁊ autūnū propter causā tactā que causa tangetur etiā pñā affo. in cōmento illius. ventres hyeme ⁊ vere.

CIn autūno autē est pulsus diuersus ⁊ trahit ad debilitates quāciā: sed ipsū diuersitas est propter multitudinē conuersiōis complexiōis accidentalis in autūno nūc ad calorem nūc ad frigiditatem. Et ipsius qd debilitas ē etiā propter hoc: complexio. n. diuersa semp dēteri⁹ efficit nocumentū qd similis ⁊ equalis licet sit mala. Et qd autūnus est tēpus nature vite cōtrariū: quoniam calor in eodem debilitat. ⁊ sic citas sit fortior. Temporum vero pulsus que sunt inter tempora temporib⁹ proportionant que sunt circa ipsa.

CFlora in autūno sit facilis mutatio de calore ad frigus. ⁊ econtra. propter aeris subtilitatem ad quod sequit spūs motus inordinatus ad intus ⁊ ad extra. ⁊ per pñā pulsus diuersus ⁊ debilis ad qd etiā cōcurrit contrarietas autūni ad vitam secundū qualitatem eius. hec omnia colligunt. secūda pñā capitulo de naturis temporū. ⁊ secūda affo. istorū. illo affo. mo. In temporib⁹ quādo eadē die ⁊c. **C**Secūdo nota qd per pñā diuersas in pñā ita intelligere possum⁹. Primo per cōplexionē diuersas cōplexionē cuius aliqd est factus ⁊ aliquid est futurus fieri siue siue qualitercūqz sumatur siue. ecce vero p equalē factā. ⁊ sic non est vtz. notus enī est qd ceteris paribus dēteri⁹ est mala cōplexio facta qd siue. **C**Secundo per cōplexionē diuersam intelligere possumus malā cōplexionē cōpositā. s. vel ex cōtrariis vel ex diuersis econtra per equalē simplicē. Sic itē nō est verum dictū Aūicē. nec sic intelligit. Florū est. n. qd dēteri⁹ res sunt plures morbi qd vnus ceteris parib⁹. **C**Tertio qd malā cōplexionē diuersas intelligere possum⁹ dispōnē temporis diuersas siue difformē. Aeris quo ad tēpus: qd. n. nūc calida nūc frigida ⁊c. ⁊ de tali intelligit in proposito. ideo semp ceteris paribus huiusmodi mala cōplexio siue sit in nobis siue extra nos quo ad tēpus corp⁹ difformiter siue pñā mō affligens ē dēteri⁹. Residui satis pñā.

CCap. X. est de pulsu regionum.

Ergo nūc quedā sunt temperate venales ⁊ quedā sunt calide estive: ⁊ quedā sunt frigide hyemales: ⁊ quedā sicce autūnales. Iudicia igitur pulsū erunt in eis secundū modum quem sciūsti de pulsu temporum.

CFlora: h⁹ regio autūnalis ⁊ vernalis in qualitatibus suis videantur conuenire: dicitur tamen autūnalis regio que facilius recipit mutatiōes: sic tempus autūnale aut propter vtz⁹ tos aut aliqd huiusmodi. Ecce vō of vernalis.

CCap. XI. est de pulsu qd prouenit ex cibo ⁊ potu.

Exterius corpori aduenientia ⁊ ipsum ingredientia pulsus dispositionē mutant qualitate sui ⁊ quantitate. S⁹ qualitate: quoniam si ad calefaciendum declinaverint aut ad infrigidandum mutabūt ipsum secundum illud.

CPrimo nota qd h⁹ p corpori extrinsecus aduenientia ⁊ ingredientia ipm intelligere possumus nō solum cibum ⁊ potum: s. etiā aerem medicinas ⁊ huiusmodi. in pñā tamē est sermo de cibo ⁊ potu quibus non solum competit corpus nostrum localiter ingredi: sed etiam competit in corporis substantiā transmutari: vnde ipse magis pñā cōpetit corpus

nostrum ingredi iuxta antiquam distinctionē q̄ ingrediētia corpus nostrū quedā localiter: z quedā localiter z substantiā localiter ingreditur. Exemplum primi vt aer. Exemplum secundū vt cib⁹ z potus. C̄ Secundo nota per qualitates hic indifferenter intelligere possumus qualitatem actiua vel passiuam manifestā vel occultam: primā vel secundā zc. vt patet. C̄ Tercio nota q̄ hec variant pulsus aut dispositiōnem virtutis pulsantis fortificando vel meliorando aut leuando z deteriorando siue per proprietates siue per cōmunitatē. Exemplū primi: vt facilis cōuersionis cib⁹ exhibitus inanitio. Exemplū secundi vt cib⁹ putridus receptus in stomacho putridos mittēs vapores cordi aut casus doloris in corde vel in ore stomachi. z sic de alijs sūt calefaciendo vel infirigidando necessitatē augent vel diminuunt.

C̄ Et quātitate qdē: quoniā si equalia fuerint fiet pulsus i magnitudine augmētatur z velocitatis maioris z spissitudinis ppter augmentum virtutis. z caloris z pmanebit hec mutatio aliq̄diu. Et si plurime magnitudinis valde fuerit erit pulsus diuersus absq̄ ordine propter grauitatē nutritiis supra virtutē: qm̄ ex omni grauitate prouenit in pulsu diuersitas. Et qdē estimauit Archigenes q̄ eius velocitas est tūc multo maior q̄ spissitudo. Et hec mutatio ē pscueras: quoniā causa pscueratē licet sit multitudinis minoris: hac tamē est diuersitas ordinata. Q̄ si paucē fuerit quantitas erit pulsus minoris diuersitatis z magnitudinis z velocitatis: neq̄ eius mutatio diu durabit: quoniā materia pauca cito digerit. Ampli⁹ si virtus deficiat z debilitet ex multitudine aut paucitate q̄cūq̄ fuerit similes erūt pulsu in paritate z tarditate vsq̄ in finē rei. q̄ si natura fortis fuerit in digerendo z cōuertendo fiet pulsus temperatus.

C̄ Primo nota hic ex dietis Auiicē. hāc distinctionē. sc̄. quātitas cibi aut est equalis aut est inqualis. Si inqualis aut deuias ab equali per multitudinē aut per paucitatem. vtrūq̄ istorū potest esse dupliciter: q̄ vel multū z extremaliter vel par. Et secundū hoc cōtingit pulsum multū variari ratione quātitatis sicut post statim apparebit. C̄ Secūdo nota hoc dietis Auiicē. q̄ cib⁹ equalis quātitatis auget zc. debz in telligi deducto impedimēto apto puenire ex parte siue qualitatis: quia. sc̄. hoc cibo existente temperato in qualitate sua. C̄ Tercio nota q̄ aliter operat cib⁹ quāntūq̄ temperatus z equalis in principio cū occurrit corpori nostro z aliter in pcessu dū conuertitur in cibū: z aliter dum conuertitur in sanguinē: z restaurat membrorū substantiā: z aliter etiā occurrens corpori multū inanito z debilitato ex inanitione z aliter in corpore mediocriter inanito. verbi gratia. existente vehementi inanitione ppter q̄ est pulsus debilis z paruis valde cibo tēperato statim assumpto fit pulsus fortior z maior. Similiter si for. esset ieiunus z non nimis inanitus tēperatus cib⁹ occurrens pulsus minorando necessitatē aliter qualiter parificaret in principio: sed in pcessu ipso in sanguinē z spiritū mutato fieret pulsus maior z fortior. s̄ ipso trāseunte in substantiā membrorū. C̄ Ex hoc solunt dubia.

Primum. cib⁹ temperatus occurrens in quantitate temperata facit ipm̄ pulsus temperatū. igitur non magnū velocē z frequentē. p̄ cōsequentiā. z assumptū arguitur. Cib⁹ calidus in quātitate temperata facit pulsum magnū: frigidus paruus. igit̄ medius facit mediocrem siue temperatū vt p̄. C̄ Et confirmatur: q̄ cibo temperato conferuat corpus in temperie. igitur permanet temperies in pulsu.

Secundum dubius. Libo occurrente calor z spiritus reuocantur ad intra. igit̄ pro tunc minoratur pulsus. patet consequentiā. z assumptū similiter est notum.

Tertium dubius: z est confirmatio eiusdē. Libus refrigerat calorem. igitur minorat necessitatē. z per consequens pulsus. p̄ p̄. z colligitur assumptū in libro de morte z vita. Similiter: q̄ cib⁹ est cōtrarius calori: sed quouincūq̄ contrariorū debite appropinquatōnis vnū remittit alterum. ideo zc.

Ad primum istorū dicitur q̄ nō repugnat eundem pulsus diuersis cōparatū dicit magnus velocem z frequentē respectu vnus. z tamen respectu alterius dici temperatū. verbi gratia. pulsus temperatū temperate exercitari est magnus velocē z frequentē respectu pulsus eiusdē quiescētis qui est tamē temperatus respectu pulsū aliarum complexionū. Similiter in pposito cib⁹ temperatus tēperate quātitatis facit pulsus temperatū respectu distemperati cibi qui tamen est magnus velocē z frequentis respectu pulsus reperi tempore inanitionis. z sic cedat argumentum.

Ad secundū dicitur q̄ illud argumentū probat veritatē. sc̄. in principio minoratur pulsus vt tactū fuit: lz sit contingens oppositū stante inanitione vebementi vt declaratū fuit. C̄ Et quo sequitur hanc consequentiā non valere in for. cōtinue necessitas sit minor. igit̄ z pulsus. Stat enī necessitatē p̄tinue minorari: z tamē pulsus continue maiorari. veritatē illud argumentum bene valeret stāte fortitudine virtutis simul p̄supposita obedientia instrumenti.

Ad tertium similiter dicit sicut ad secundū vt p̄ inueni. corā residuū s̄e p̄ vsq̄ ibi.

C̄ Et vinū etiā p̄prietatē h̄z: z est quoniā ex multitudine ipsius lz sit subtile puenit diuersitas. ex ipso tamē nō puenit q̄ si tantū quantū illud qd̄ puenit ex nutrientib⁹ que sibi similitur: z hoc qdē est ppter raritatē substantiē ipsi⁹ z subtilitatē eius z leuitatem.

C̄ Nota vinū multo citius inducit pulsus diuersitatē q̄ alla cibaria propter velocitē eius penetrationē: inducit tamē leuiorē siue minorē diuersitatē ppter subtilitatē z leuitatē: vnde minus grauiatur virtus z opprimitur calor z minus p̄uocatur hec diuersitas ppter eandē causā.

C̄ Cum autē vinū in actu est frigidū puenit ex eo q̄ prouenit ex alijs frigidis in minorando z rarificādo z tardādo velocitatem siue penetrationis. Deinde cū in corpore calefit remouet velociter q̄ ex eo puenit. Vinū p̄terea cū in corp⁹ penetraverit z fuerit calidū nō elōgabitur multū a natura z accidet velox resolutio.

C̄ Primo nota vinum frigidū actu corpus ingrediens propter velocitatem siue penetrationis penetrat ad membra actu frigida: vnde multū z velociter infirigidando z minorando necessitatē facit pulsus paruus tardū z rarum: q̄ tamen valde passibile est z facilliter calefacibile a calore: z cū hoc est virtualiter calidū huiusmodi frigiditas cito remouetur z inducitur opposita caliditas z facit pulsus magnū z velocem z frequentē. C̄ Secundo nota q̄ vinū actu calidū corpus ingrediens nō multū elongatur a calore naturali. tunc enī conuenit secundū caliditatem actualem: q̄ calidū est. secūdo etiā puenit secū scdm̄ qualitates virtuales: q̄ virtualiter calidū est z secundū occultam proprietatem: q̄ paruū est cito in spiritum transmutari. ideo zc. C̄ Tercio ex ista littera nota duos canno. in practica. Primus est cū intendimus membra infirigidare debemus dare vinum actu frigidū vt in problema dictū fuit de siccis extinctione facta a vino limphato: Luz aut̄ intendimus calefacere vinum actu calidū demus tū. illud sumit hic. Secūdas canno. ē q̄ medicine quas volumus ad membra multū profunda velociter penetrare debent exhiberi cū vino. ideo Auiicē. secundū tertij capitulo de paralisi medicinas ei cōueniētes docet cū vino maxime appropinquare vt metrida. tyriaca zc.

C̄ Et si cū est frigidū penetraverit fiet ex nocummento qd̄ non sit ex alijs frigidis rebus: quoniam ille tardant donec calefiant neq̄ carūz

penetratio est ita velox vt istius. Istud enim velocius penetrat q̃ compleatur calefactio: et eius quidem impedimentū est magnū et precipue in corporib⁹ que horripilationē sunt apta. Et neq̃ est sicut impedimentū calefactionis ipsius cum ipsum calidū penetrat: quoniam eius calefactio i principio obuiatōis nō peruenit ad hoc vt magnū faciat impedimentū: immo natura ei obuiat cū partitiōe et distributione et resolutione. Frigidū vero est cū naturam deficiere facit et eius virtutē extinguit anteq̃ ad partitiōe et distributionē et resolutionem perueniat. Et hoc quidem p̃uenit ex vīno multitudine sue quantitatis et calefactiōe ipsius et frigiditate.

C Primo nota q̃ frigiditas aliorum a vino ingredientis corpus nostrū quedā sunt talia actualiter quedā potētiāliter siue virtualiter. de his que sunt virtualiter talia notū ē q̃ nō in frigidat p̃mo occurrit. nisi enī prius reducant ad actū nō producant actum in frigidatū. et per cōsequēs nisi prius calefiant et. Que vero actu solum frigida non sunt ita velociter penetrant sicut vinū: vnde op̃ illa prius notabiliter calefieri et eoz frigiditates remitti q̃ penetrēt. et per cōsequēs nō tantū est nocumētum eoz sicut vini et hoc vult Auicenna in littera. **C** Secūdo nota q̃ hic quādoq̃ inueniuntur littera habēs opilationē. et q̃q̃ horripilationē. et quādoq̃ vtrūq̃. Causa autem vtriusq̃ ē et p̃mo opilationis. Cuius enī vinū penetrat anteq̃ calefiat ad mēbra actuali sua frigiditate auget opilationes in corporibus ad hoc aptis p̃cipuō et cōstringēdo: deducēdo etiam secū materias et ipsas coartādo in vīs et ductibus membrorū. Per corpora aut horripilationē apta itelligere debem⁹ corpora extēna macra plurimi sensus quoz mēbra facilius percutiunt et patiuntur ab actu frigidis quib⁹ multum nocumētum inferre debet vinū et frigidū valde: vt p̃. **C** Et ex isto in practica seruandū ē q̃ corpori multū sitibundo et calefacto aut famelico nullaten⁹ exhibeat vinū actu frigidū. penetrat. n. actu frigidū anteq̃ calefiat. et per cōsequēs indigestum multa potens inferre nocumēta. **C** Tercio nota q̃ nocumētū vini calidū non ē tantū sicut nocumētū vini frigidū. Primo q̃ caliditas est qualitas nature cōueniētiōis: q̃ frigiditas. secundo q̃ vino existēte actu calido naturalis calor p̃pter similitudinem in ipsum imprimit facilius actionē ip̃m diuidendo et diuersis partibus distribuendo et superfluis eius resolūdo. In habentibus enī simbolus facilis: est transitus. **C** Floa pro tua positione istum textū. Nunq̃ autem augmentum efficit quin in velocitate addat.

C Cum aut ipsuz consideratū fuerit vnde fortitudinem efficit alia habebit iudicia cū ip̃m sua essentia fortes efficit sanos: p̃pterea q̃ velociter prebet augmentū in substantia ip̃s.

C Nota q̃ vinū facillime cōuertitur in sanguinē et spiritum: et ideo est causa multiplicatiōis spirit⁹ in corpore. Spiritus autem multiplicatus reddit corpus robustius et fortius ad operationes. Dixit aut notanter sanos: quia non quoslibet egros fortificat: vt patet et.

C Sed h̃ calefactio et in frigidatio q̃ ex eo sūt plurima corporoz impediāt: est tamen cū vna/queq̃ earum cū aliqua conuenit complexiōe et est cū non conuenit. Est nāq̃ cum res frigida eos fortes reddūt qui complexionem calidam malā habent. sicut dixit Galie. q̃ succus granati calefactos semp fortes efficit: et ydromel in frigidatos semp reddit vigorosos. Aliū p̃terea vnde ē calidū natura aut frigidū natura est cū quosdā fortes facit et quosdā debilitat. Nō tamē sermo noster est nūc de hoc

immo in virtute ei⁹ qua velociter ad spiritum cōuertit: quoniam hoc semper habz p̃ sui essentiam. Et si vnū horum duoz ipsum in aliquo corpore inuenit augmentabit in faciendo fortitudinē: et si ei cōtrariū extiterit minus fortitudinē faciet. secundū hoc igit ip̃m pulsum conuertet secundū hoc: quoniam si fortitudinē faciet i pulsu augmentabit fortitudinē: et si calefaciet in necessitate efficit augmentū. et si in frigidabit minorabit necessitatē. et secundū plurimū i fortitudine facit augmentū. nūquā aut in necessitate efficit augmentū quin in velocitate addat. Aqua vero p̃pterea q̃ nutrimentū penetrare facit vigorat et similitudinē opatiōis vini operat. Et quoniam nō calefacit: immo in frigidat nō tantū auget in necessitate quātū vinū.

C Tota littera p̃. **C** Floa tamē per ydromel itelligere debemus aquā mellis et dicit ab ydros grece q̃ idem est q̃ aqua latine. Succus granatorū ē triplex sicut triplicia sunt granata scilicet dulcia acetosa siue pontica et muza. Dulcia ab auctoribus ponitur frigida et humida in primo gradu. Pontica frigida et secca a quib⁹dā plus a quib⁹dā min⁹. muza vero sunt media inter hec. ad p̃positū de his omnib⁹ vtz dicit Galie. Totū residuū p̃ satis clare.

C Cap. XII. est de eis q̃ somnus et vigilie opant i pulsu. Alius quidem iudicia in somno diuerp̃ significantur secundū horam somni et secundum dispositionē digestionis.

C Primo nota q̃ ex somno variāt iudicia pulsus. Primo comparādo somnū vniuersaliter ad vigiliā. Cum enī in vigilia aliter q̃ in somno se habeat calor naturalis ad mēbra alia insurgit necessitas et virtus fortitudo et debilitas. et per cōsequēs alie in pulsu differētie. similiter etiaz quantū ad tēpora somni. Cū enī in principio calor ad intra reuocet: et in processu expādat ad extra: et alia sit necessitas tēpore expansionis: et alia tēpore reuocatiōis: sequit etiaz q̃ ad horā somni variantur iudicia pulsus. cū enī in principio digestio nis calor a nutrimento aliquid refrigeret: videt q̃ in principio digestionis aliter se habere debet pulsus q̃ in processu: cum iam spiritus et sanguis per digestionem restauratur. Similiter in principio digestionis calor ad intra retrahit in processu expanditur ad exteriora vt tangit in littera. Junxit autē somnū cū digestionē: q̃ maxime in somno p̃ficiat digestio. et loquitur hic de digōne tā p̃ma q̃ seba q̃ tertia vt patet.

C Pulsus igit in principio somni est paruus et debilis: quoniam motus caloris naturalis tūc est ad constringendū et submergendū et non ad dilatandū et manifestandū: quoniam ipse in hora illa totus tendit ad occultū: propterea q̃ ip̃m anima mouet ad nutries digerēdū. et maturandū superfluitates. et ē sicut supat⁹ et obfessus proculdubio.

C Primo nota q̃ per principium somni vt colligitur hic ab Auicenna. itelligere debemus tēpus in quo calor et spiritus reuocant ad interiora et applicantur nutrimento ad ipsum digerendū et superfluitates maturandū. **C** Secūdo nota q̃ ex dictis Auicenna. colligere possumus plures causas p̃pter quas in principio efficitur paruus et debilis. Prima causa respiciens paruitatē tantū est remissio necessitatis que contingit p̃pter duo. Primo quia cibus in principio nos refrigerat vt superius declaratū est. et per cōsequēs necessitatē remittit. secūdo quia calore tendēte ad locū digestionis minorat eius quantitas circa operationem pulsatile. et per cōsequēs etiā necessitas. secūda causa tangit paruitatē et debilitatē: et est: q̃ in principio somni nō solū ad locum digestionis concurrit spirit⁹ naturalis: sed etiā animalis et vitalis secundū plurimā eoz partem: vnde virtus pauc⁹ vtrius spiritū circa pulsatile operationē. et per cōsequēs facit pulsū paruū et

debile. ideo zc. ¶ Tercio nota q̄ pulsus in principio somni comparare possumus aut ad pulsus vigilanz aut ad pulsus eiusdē in p̄cessu. vel possumus ipsuz cōparare ad alios pulsus in p̄ncipio somni factos sicut si dicerem? pulsus for. in p̄ncipio somni facti fore paruum z debiles respectu pulsus Platonis etiā in p̄ncipio vel cōtra. ¶ Ad p̄positus primis duobus modis intelligit in p̄posito. tertio. n. modo aliquis ē parvus aliquis est magnus. ¶ Et ex hoc tanq̄ ex fundamēto solui possunt dubia quedam.

Primum ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰ ¹⁰⁰¹ ¹⁰⁰² ¹⁰⁰³ ¹⁰⁰⁴ ¹⁰⁰⁵ ¹⁰⁰⁶ ¹⁰⁰⁷ ¹⁰⁰⁸ ¹⁰⁰⁹ ¹⁰¹⁰ ¹⁰¹¹ ¹⁰¹² ¹⁰¹³ ¹⁰¹⁴ ¹⁰¹⁵ ¹⁰¹⁶ ¹⁰¹⁷ ¹⁰¹⁸ ¹⁰¹⁹ ¹⁰²⁰ ¹⁰²¹ ¹⁰²² ¹⁰²³ ¹⁰²⁴ ¹⁰²⁵ ¹⁰²⁶ ¹⁰²⁷ ¹⁰²⁸ ¹⁰²⁹ ¹⁰³⁰ ¹⁰³¹ ¹⁰³² ¹⁰³³ ¹⁰³⁴ ¹⁰³⁵ ¹⁰³⁶ ¹⁰³⁷ ¹⁰³⁸ ¹⁰³⁹ ¹⁰⁴⁰ ¹⁰⁴¹ ¹⁰⁴² ¹⁰⁴³ ¹⁰⁴⁴ ¹⁰⁴⁵ ¹⁰⁴⁶ ¹⁰⁴⁷ ¹⁰⁴⁸ ¹⁰⁴⁹ ¹⁰⁵⁰ ¹⁰⁵¹ ¹⁰⁵² ¹⁰⁵³ ¹⁰⁵⁴ ¹⁰⁵⁵ ¹⁰⁵⁶ ¹⁰⁵⁷ ¹⁰⁵⁸ ¹⁰⁵⁹ ¹⁰⁶⁰ ¹⁰⁶¹ ¹⁰⁶² ¹⁰⁶³ ¹⁰⁶⁴ ¹⁰⁶⁵ ¹⁰⁶⁶ ¹⁰⁶⁷ ¹⁰⁶⁸ ¹⁰⁶⁹ ¹⁰⁷⁰ ¹⁰⁷¹ ¹⁰⁷² ¹⁰⁷³ ¹⁰⁷⁴ ¹⁰⁷⁵ ¹⁰⁷⁶ ¹⁰⁷⁷ ¹⁰⁷⁸ ¹⁰⁷⁹ ¹⁰⁸⁰ ¹⁰⁸¹ ¹⁰⁸² ¹⁰⁸³ ¹⁰⁸⁴ ¹⁰⁸⁵ ¹⁰⁸⁶ ¹⁰⁸⁷ ¹⁰⁸⁸ ¹⁰⁸⁹ ¹⁰⁹⁰ ¹⁰⁹¹ ¹⁰⁹² ¹⁰⁹³ ¹⁰⁹⁴ ¹⁰⁹⁵ ¹⁰⁹⁶ ¹⁰⁹⁷ ¹⁰⁹⁸ ¹⁰⁹⁹ ¹¹⁰⁰ ¹¹⁰¹ ¹¹⁰² ¹¹⁰³ ¹¹⁰⁴ ¹¹⁰⁵ ¹¹⁰⁶ ¹¹⁰⁷ ¹¹⁰⁸ ¹¹⁰⁹ ¹¹¹⁰ ¹¹¹¹ ¹¹¹² ¹¹¹³ ¹¹¹⁴ ¹¹¹⁵ ¹¹¹⁶ ¹¹¹⁷ ¹¹¹⁸ ¹¹¹⁹ ¹¹²⁰ ¹¹²¹ ¹¹²² ¹¹²³ ¹¹²⁴ ¹¹²⁵ ¹¹²⁶ ¹¹²⁷ ¹¹²⁸ ¹¹²⁹ ¹¹³⁰ ¹¹³¹ ¹¹³² ¹¹³³ ¹¹³⁴ ¹¹³⁵ ¹¹³⁶ ¹¹³⁷ ¹¹³⁸ ¹¹³⁹ ¹¹⁴⁰ ¹¹⁴¹ ¹¹⁴² ¹¹⁴³ ¹¹⁴⁴ ¹¹⁴⁵ ¹¹⁴⁶ ¹¹⁴⁷ ¹¹⁴⁸ ¹¹⁴⁹ ¹¹⁵⁰ ¹¹⁵¹ ¹¹⁵² ¹¹⁵³ ¹¹⁵⁴ ¹¹⁵⁵ ¹¹⁵⁶ ¹¹⁵⁷ ¹¹⁵⁸ ¹¹⁵⁹ ¹¹⁶⁰ ¹¹⁶¹ ¹¹⁶² ¹¹⁶³ ¹¹⁶⁴ ¹¹⁶⁵ ¹¹⁶⁶ ¹¹⁶⁷ ¹¹⁶⁸ ¹¹⁶⁹ ¹¹⁷⁰ ¹¹⁷¹ ¹¹⁷² ¹¹⁷³ ¹¹⁷⁴ ¹¹⁷⁵ ¹¹⁷⁶ ¹¹⁷⁷ ¹¹⁷⁸ ¹¹⁷⁹ ¹¹⁸⁰ ¹¹⁸¹ ¹¹⁸² ¹¹⁸³ ¹¹⁸⁴ ¹¹⁸⁵ ¹¹⁸⁶ ¹¹⁸⁷ ¹¹⁸⁸ ¹¹⁸⁹ ¹¹⁹⁰ ¹¹⁹¹ ¹¹⁹² ¹¹⁹³ ¹¹⁹⁴ ¹¹⁹⁵ ¹¹⁹⁶ ¹¹⁹⁷ ¹¹⁹⁸ ¹¹⁹⁹ ¹²⁰⁰ ¹²⁰¹ ¹²⁰² ¹²⁰³ ¹²⁰⁴ ¹²⁰⁵ ¹²⁰⁶ ¹²⁰⁷ ¹²⁰⁸ ¹²⁰⁹ ¹²¹⁰ ¹²¹¹ ¹²¹² ¹²¹³ ¹²¹⁴ ¹²¹⁵ ¹²¹⁶ ¹²¹⁷ ¹²¹⁸ ¹²¹⁹ ¹²²⁰ ¹²²¹ ¹²²² ¹²²³ ¹²²⁴ ¹²²⁵ ¹²²⁶ ¹²²⁷ ¹²²⁸ ¹²²⁹ ¹²³⁰ ¹²³¹ ¹²³² ¹²³³ ¹²³⁴ ¹²³⁵ ¹²³⁶ ¹²³⁷ ¹²³⁸ ¹²³⁹ ¹²⁴⁰ ¹²⁴¹ ¹²⁴² ¹²⁴³ ¹²⁴⁴ ¹²⁴⁵ ¹²⁴⁶ ¹²⁴⁷ ¹²⁴⁸ ¹²⁴⁹ ¹²⁵⁰ ¹²⁵¹ ¹²⁵² ¹²⁵³ ¹²⁵⁴ ¹²⁵⁵ ¹²⁵⁶ ¹²⁵⁷ ¹²⁵⁸ ¹²⁵⁹ ¹²⁶⁰ ¹²⁶¹ ¹²⁶² ¹²⁶³ ¹²⁶⁴ ¹²⁶⁵ ¹²⁶⁶ ¹²⁶⁷ ¹²⁶⁸ ¹²⁶⁹ ¹²⁷⁰ ¹²⁷¹ ¹²⁷² ¹²⁷³ ¹²⁷⁴ ¹²⁷⁵ ¹²⁷⁶ ¹²⁷⁷ ¹²⁷⁸ ¹²⁷⁹ ¹²⁸⁰ ¹²⁸¹ ¹²⁸² ¹²⁸³ ¹²⁸⁴ ¹²⁸⁵ ¹²⁸⁶ ¹²⁸⁷ ¹²⁸⁸ ¹²⁸⁹ ¹²⁹⁰ ¹²⁹¹ ¹²⁹² ¹²⁹³ ¹²⁹⁴ ¹²⁹⁵ ¹²⁹⁶ ¹²⁹⁷ ¹²⁹⁸ ¹²⁹⁹ ¹³⁰⁰ ¹³⁰¹ ¹³⁰² ¹³⁰³ ¹³⁰⁴ ¹³⁰⁵ ¹³⁰⁶ ¹³⁰⁷ ¹³⁰⁸ ¹³⁰⁹ ¹³¹⁰ ¹³¹¹

z spissitudine dicendum est. Et ex isto sequitur qd stat caliditate fore intensius minorē z necessitate maiores. Tercio nota qd instrumentū obediētia angel propter vapores zc. qd efficitur instrumentū humidius substantificata restauratio sicut pz intuetū zc. Nota quarto qd non augez velocitate zc. supple notabiliter qd propter instrumentū obediētia z virtutis fortitudinē zc. stat necessitate nō augeri ppter augmentū in gradu: sed solū extensivē. quare sufficit magnitudo. s. notabiliter maioriata. ideo zc.

C Deinde qm cū dormiēte somnū pseueraverit fiet pulsus debilis. ppter caloris inatī cōstrictionē z virtutis cōpressionē sub supfluitatibus qd euacuande erāt secundū euacuationis modos qui sunt in vigilijs ex quibz est exercitium z euacuatiōes qd nō sentiunt.

Primo nota qd superfluitatū que in somno retinētur quedā sensibiliter quedā insensibiliter expellit. Exempla horum satis patēt. Secūdo nota somno superfluitē z non superfluitatibz expulsiō tempore quo naturaliter per exercitium z huiusmodi debent expelli virtus cōuertit super eas euacuādas in somno: z sic fit noua calor: ad intra retentio propter quod pulsus cōsimiliter disponitur sicut in principio: z hoc vult Auicēna in littera.

Cum aut somnus i principio euacuationes inuenit z nec inuenit aliquid ad qd digerēdū tendat declinabit cōplexione ad partē infrigidandā. perseuerabit ergo paruitas z tarditas z raritas i pulsu z incessanter augmētabit.

Nota qd calore intus reuocato z deficiente humido nutriti mentali in qd agat ipsum mēbris assimilando ex ipso etiam spiritū generando cōsumitur multū humidū substantificū z ad eius multā psumptionē sine restauratione sequit calor resoluto z minoratio. z per cōsequēs paruitas pulsus tarditas z raritas: z hoc itelligit Auicē. Et ex hoc seruetur canon. qd corpora multū inanita labore ieiunio vel euacuatione nō sunt somno exponēda nisi pueniat cibatio. pz cā.

Vigilie etiā diuersa habēt iudicia. cū. n. dormiens enigilabit natura sui declinabit pulsus ad magnitudinē z velocitatē ordinate. deinde ad suā naturalē redibit dispositionē. sed subiecta causa enigilato accidit vt pulsus eius ilico cū a somno remouet qdcat: quoniā virtus corā eo qd subito euenit victa ē. z deinde post hoc redibit ad eū pulsus magnus velox spissus z diuersus ad tremorē. z quoniā morus iste est similis violēto: ideo nō inflāmat ēt ipm. z quoniā virtus subito mouet ad repellendū naturā illud quod accidit. ergo morus accidit diuersi z tremit pulsus: sed tamē secūdūz hoc nō lōgo perseuerat tēpore: imo ad equalitatez citoreddidit: quoniā lz eius causa sit quasi fortis eius tamē durabilitas est pauca z cognitio destruētiois ipsius est velox.

Primo nota in principio vigilię magnificat pulsus. Primo qd augmētatus ē calor in somno. z per pns augmētata ē necessitas z fortificata virtus. Secūdo ppter retentionē multorū vaporū calidorū quorū accidit paulatim resoluto i vigiliā: id dixit ordinate zc. z hoc in corpore naturaliter z nō violēter enigilato. Secūdo nota i hoīe enigilato violēter accidit vt pulsus quiescat in principio secūdūz duplicē expōnēs. Primo vt quiescat. i. vt non pulset boia qua dē pulsare: vñ nō statim magnificet. z sic quiescat a magnitudine. Cā ē qd i subita enigilatōe accidit subitus terror vt tāgūt in ira z cā pz.

ExPLICIT expōs sup pulsibz secūdūz Jacobū Forliviē.

Cap. XIII. De iudicijs in pulsus exercitijs.

In principio qd ex exercitijs z vñ est tēpatū pulsus sit magnus z fortis: z hoc qdem ppter

augmentū caloris inatī: z fortitudinē ipsiū z fit etia z velox z spissus valde pp supflūā necessitatē quā facit morus. Qd si pseuerauerit z fuerit pluri: aut lz fuerit breue erit tñ fortissimū z destruet: qd ex fortitudine puenit z debilitabit pulsus: z fiet puius pp resolutionē caloris inatī: sed ipse fiet velox z spissus pp duas res: qm vna ē augmentū fortitudinis z necessitatis: z alia ē: qm virtus retrahit ne magnitudinē sufficiat: postea velocitas incessanter minuit z spissitudo augmentat fm quāritatē ei? qd ex virtute debilitat: deinde ad vltimū si exercitijs pduauerit z debilitauerit: fiet pulsus formicās pp debilitatē z spissitudinē fortē. Postea si magis superflūū fuerit: z ex ipso qm ad mortē pueniat efficiet quod omnia facit resoluētia z reducet pulsus ad hoc vt sit vermiculosus. deinde facit ipsum declinare ad raritatem z tarditatem cum debilitate z paruitate.

Cap. XIII. De iudicijs pulsuum balneatorū.

Alineatio aut erit cū aqua calida aut cuius frigida. si aut fuerit cū aqua calida in principio puenit ex ea fortitudinis z necessitatis iudicia.

Cūqz multū resoluēt debilitabit pulsus. Sā. quoqz dicit erit tñ puius tardus z rarus. Dicemus ergo qd debilitas qdē z paruitas pulsus pculdubio existit: s. aqua calida cū in interioribz corporis calefactionē efficiet calore accidentali fortasse nō durabit: sed ad sui naturā qd ē ifrāndū redibit z fortasse durabit z permāebit. Qd si accidentalis qualitas iudicijs supauerit fiet pulsus velox z spissus. Et si supauerit qd ex natura sui puenit fiet tardus z rarus. Et si ei? calefactio accidentalis ad tantā virtutis resolutionē puenit vt sin copiosus ppingit fiet ēt pulsus tardus z rarus. S. balneatiois cū aq frā scē frīas si penetrauerit debilitabit pulsū z faciet puiū z efficiet raritatem z tarditatem: z si nō penetrauerit imo calorem coadunauerit augmētabitur fortitudo z crescet pax z minuet velocitas z spissitudo. Et ags s. in thermis exstibz qd sūt exiccatēs duriciē i pulsu augmētāt z ex ei? magnitudine minuit: s. calefaciētes velocitatē i pulsu augmētant: si aut virtutē resoluēt erit quod iā diximus.

Cap. XV. De pulsu qui mulieribus est proprius z ē pulsus pregnantium.

Ecessitas qdē i eis ē multa pp cōstratē filij ac tractōe aeris. Ipse. n. qm duabz attrahāt necitanti? z duabz aeris attractionibz. S. virtus pculdubio nō augmētāt: neqz ēt minuit nisi qm oz ppter lassitudinē paucā qd puenit ex pōdere pgnatiois: ppter hoc igit iudicijs virtutis medie z necessitatis fortis vincit z augmētāt pulsus z fit velox z spissus.

Cap. XVI. De pulsu dolorum.

Dolor mutat pulsū aut ppter fortitudinē sui: aut qd ē in mēbro picipali: aut ppter lōgā moram sui. Et dolor qdē cū i sui principio fuerit faciet virtutē ebullire z mouebit ipaz ad resistēdū: z refrenandū z inflāmabit caliditatē. Fiet ergo pulsus magnus z velox: z maioris spissitudinis: qm fictio magnitudinē faciet z velocitatē. Cūqz dolor ad finem sue fortitudinis puenierit: ppter illud qd dixim? d. modis pcedet minoratio z redibit ad inferiora dōc magnitudinē pdet z velocitatem z vicem earum supplebunt spissitudo fortis z paruitas z formiculatio z vermiculatio: z si augmentatus fuerit adducet ad raritatem z perditionem.

Cap. XVII. De pulsu apostematum.

Postematum quidem alia sunt que febris efficiunt: z hoc aut propter eoz magnitudines: aut ppter nobilitatē mēbri quo sunt. z

Geni.

Secunda

pulsus in toto corpore mutant secundum mutationes febrium proprias. et nos ipsas dicemus in loco suo. et alia sunt que febres non faciunt et mutant pulsum in febribus in quo sunt proprii per essentiam. et est etiam cum reliqui corporis pulsus mutant per accidens. si non propter quod est apud: sed propter hoc quod dolore efficit. Apud autem quod pulsum mutat aut ipsum mutat per species sui aut per sui ipsius: aut per quantitatem suam: aut per membrum in quo est. aut per accensum quod sequitur ipsum et comitatur. Quod vero per sui ipsius mutat est sicut apud calidum ex quo per suam speciem puenit ut mutetur pulsus ad feruorem et ad tremorem et horripilationes et velocitatem et spissitudinem: nisi ei contraria sit causa bene: etiam quod propter feruorem destruat et vice ipsius vndositas supplere faciat. verum tremor et velocitas et horripilatio et spissitudo ipsius semper comitatur. et quedam modum causarum quedam sunt quod feruorem propter feruorem phibetur sicut sunt quedam earum que feruorem propter feruorem augmentant et ipsas apparere faciunt. et molle quidem apud pulsus facit vndositas. et si fuerit valde frigidum ipsum efficit tardum et rari. Buius vero apud propter feruorem augmentat. In epistura autem cum sit collectio ipsa pulsus conuertitur de propter feruorem ad vndositas propter feruorem propter humiditatem et lenitatem que ipsas sequuntur: et prebet augmentum in diuersitate propter suam grauitatem. velocitas autem et spissitudo alienatur propter caloris accitatis gerez causam maturitatis. Aduratio vero ipsius causa suorum temporum est: quoniam dum calidum apud existit in augmento propter feruorem feruorem et quicquid diximus sunt sicut in augmento et ei duritias semper augmentatur propter extensionem que auget et in tremore propter dolore. Quod ad statum peruenit omnia augmentatur accitatis propter illud quod fortitudine sequitur ipsam namque debilitatur pulsus et spissitudo et velocitate augmentum prebet: deinde si plorabit velocitatem destruit: et redeundo fiet formicatus. Cum autem minuetur et resoluatur aut apud fiet pulsus fortis: propter ream quod virtus eronerabit a potere et cessabit ipsius tremor: propter ream quod dolore extensus minuetur. Secundum quod feruorem non sunt: quoniam magnus facit ut sunt iste dispositiones maiores et magis augmentate. et parum ut sunt rariores et puliores. et secundum membris: quoniam ex membris nervosis puenit augmentum in duritie pulsus et in propter feruorem quod habet feruorem ipsius: et ex venosis quod puenit augmentum in magnitudine sua et vehementia et diuersitas multa et precipue si quoniam in eis supate fuerit arterie sicut in splene et pulmone et non durabit huiusmodi magnitudo nisi quantum pseuerauerit fortitudo et membrum bene facta et lenia ipsius faciunt vndosum sicut cerebri et pulmo. Aduratio vero qua apostema mutat pulsus aliquo mediante sicut apostematis pulmone quod facit pulsum tremulum: et sicut apostematis epatis quod facit ipsum mictuale: et apostematis renis quod facit ipsum straguriale et apud membrum fortis sensus sicut stomachi et dyasfragmatis facit ipsum spasmodicum et syncopizantem.

Cap. XVIII. De iudicijs pulsus accitum anime.

Ra quod propter ream quod virtus seruere facit et spiritum subito dilatat: pulsum facit magnus ad superiorem se eleuare velocem et spissum in quo non oportet diuersitate cadere: quoniam passio existit similis nisi minor ei admisceatur: quoniam vna vice super et hoc alia superet vice: et sicut si veretudine ei admisceatur aut contrarie tas ab intellectu et tacere precipiat et ne serueat ad malum inferendum illi cum irascit. Et ex delectis quod propter ream quod ad exteriora paulatim mouetur non puenit ad illud quod puenit ex ira in velocitate et spissitudine: immo est cum ei magnitudo sufficit necessitati et est tardus et rarus. et sicut pulsus leticie: quoniam ipse sit magnus secundum plurimum

Doc.

Tertia

cuz lenitate et attinet tarditati et raritati. In tristitia vero propter ream quod calor suffocat et submergit et fortitudo debilitat oportet ut sit pulsus puus et debilis rarus et tardus. Timor vero quod subito venit pulsum facit vel locum et diuersum et inordinatum. Sed propter quod ordinat puenit mutat pulsus per modum mutationis sollicitudinis.

Cap. XIX. De summa mutationis rerum contraria

nature essentie pulsus.

Deia sit mutatio aut propter hoc quod accidit de eis ex malitia compositionis. et tu quidem iam sciuisti pulsum cuiusque compositionis: aut propter ream quod virtute constringit et pulsum facit diuersum: et si constrictio valde fuerit fortis erit sine ordine et absque potere. et constrictio quod faciens est omnis materialis multitudine: sine sit causa: sine non sit apud: aut propter ream quod virtute dissoluit et facere pulsum debile. et oia bec sunt sicut dolore fortis et egritudine atales quod sunt fortis resolutionis.

Summe secunde doctrine tercie Gen secunde sunt tresdecim capitula.

Capitulum primum est sermo vniuersalis de vrina.

De significationis dispositionum vrine non oportet credere nisi postquam conditiones obseruare fuerint.

Primo nota quod vrina a medico dupliciter considerari potest. primo ut causa que corpori appropinquata conuenienter potest sanitatem corpori inducere vel remouere. secundo ut signum cuius eius dispositio per sensum conprehensa intellectui alicuius dispositionis corporis notitia relinquit. Signum enim est quod sensui se offerens in intellectu aliquid dereliquit. Ad primum positum hic determinat Aui. de vrina secundo modo sumpta prout est signum: propter quod dixit vie significationis et. De ipsa enim ut est causa alteratiua vel sanatiua determinat satis secundo cano. capitulo de vrina. Secundo nota quod apud varios auctores vrina dupliciter notificat. primo quantum ad nominis interpretationem. secundo quantum ad quod res ipsam perfecte describendo vel diffiniendo. primo modo dupliciter interpretatur. Quidam enim dicunt quod vrina dicitur quasi vna: id est vnita renibus. Ibi enim propria vrina recipit formas. Alii vrina dicitur ab vrith grece quod latine idem est quod significatio vel demonstratio: quod per ipsas corporis dispositiones non sicut suae demonstrantur. Alter vrina ab vrendo dicta est. Est enim acura mordicativa et fortiter absterius calida et sic ea existens secundo cano. capitulo de vrina. propter quod absterius moriens scabie alphas saphati efficitur putredine fluere ab aere et est subtilitatis splenis ut secundo cano. alle. caplo. vi. b splenetico quod somniabat se bibere vrinam ter in die. Has autem interpretaciones itaque Egidius romanus dicit.

Dicitur vrina quia sit in renibus vna:

Aut ab vrith greco quod demonstratio fertur:

Aut quia quod tangit mordet desiccatur et vrit.

Secundo aliter describit vrina ab ysaach primo vrinari dum dicit. Vrina est colamentum sanguinis cetero: quod humorum de nature operatio facta: et dicit colamentum. i. aquo fitas per colationes sequestrata. Sanguine enim ad gibbus epatis transiente cum multa aquositate ut capitulo de generatione humorum ostensum est: hanc superflua aquositatem oportet sanguine remoueri quod per venas emulgetes ad renes cuius aliqua quantitate sanguinis secum attracta colatur et pura transmittit ad vesicam. Ex quo patet causa materialis vrine: quod aquosa superfluitas illorum humorum. Formalis vero quod talis modus aquositate. Efficiens principale est epas: secundarius vero renes. Et finalis mundificatio sanguinis a sua perfuitate aquosa: quia reddere disconueniens ad nutriendum. et forte aliqualis refocillatio vesice et ut medicus possit corporis dispositionem cognoscere. Ex quibus propter consequenter se habere vrinam ad humores sicut serum ad lac vel saltem similiter se habere ad sanguinem sicut serum ad partem casealem et butirosam lactis. unde Egidius hanc similitudinem et causas aliquantulum explicans inquit.

De lacte serum se limpidius eliquat humor.

Sic liquor vrine de massa sanguinis exit.

Sanguinis vrine est sepe subtile liquamen. vide ipsos.

Tertio nota. nō opz credere viē significatiōis rē. s. significationibz cōprehēsis per vias vrine siue dispositiōe nisi p̄suppositis istis cōditionibus: qz. i. nō potes eidenter z certe per vrinas significare nisi bis inspecto vt patet.

Qp3. n. vt vrina que cōsiderat sit prima vrina que in mane colligit.

Primo nota. nō esse Aliquē. intentionez alias vrinas ali quo modo nō fore inspiciedas: imo omnes vrine modos debet medicus inspicere: sed dicit hoc ad nobis ostēdendū ex qua vrina certiorē possim⁹ habere significatiōē: qz ista est quā dicit: qd tamē intelligēdū est: corpore per sex res nō naturales debite recto. Possit. n. ita male regi qz ista prima cōditio nihil vel p̄z afferret iuuamēti. **S**ecūdo nota. qz per vrinā maxime intendimus super dispositiōez epatis z venaz significare z digestiōē faciā in eis: cuius quantū ad aquositatē decidat a digestiōe epatis: quantū vero ad ipso statimā digestiōē venaz vel membrorū. Per vrinā autem collectā in mane hoc certius significam⁹. Primo qz cū p̄cessit somnus nocturn⁹: in quo sit maxīma hūmorū digestiō z sequestratiō: plus de superfluitatibus horū erit vrine commixtū q̄ alio tēpore. z per cōsequēs magis manifestabitur. quare oportz hāc esse vrinā primā in mane collectā. **E**x q̄to p3. quare vrina in sero cōpleta digestiōe p̄andū nō est ita certitudinali significatiua: z similis vrina quibz alia diurna. **T**ertio nota: qz dicit p̄ma. Cōpleta enīz digestiōe z cōueniēter sequestratiōe superfluitatibus tentat naturā completā euacuatiōē facere. quare per istā p̄o: erimus certe significare. Alia enīz longiorē tempore recenta longiorē z maiorem quandā recipit alteratiōem. z per cōsequēs rectum peruenit iudiciū.

Et nō permaneat lōgo tempore z nō sit ex nocte reseruata.

Primo nota duplicē expositiōem. Prima est nō permaneat. i. violenter in vesica retineatur. secūdo nō permaneat scilicet post q̄ emissā est ad extra: z est cōditio etiā inferius explicada. **S**ecūdo nota causā esse. Ipsa enim lōgior tempore in vesica retēta q̄ debz recipit alteratiōē maiorem a calore q̄ naturaliter debeat recipere. z per cōsequēs variatur in substantiā colore zc. quare peruenit iudiciū. **E**xtra vero nimio tēpore reseruata alterat ad coruptiōē vel ad aliquā varietatē disponitur. z per idē nō sit etiā ex nocte reseruata etiā secūdu duplicē expositiōez vt p3.

Quod sit ille cuius est qui aquā nō bibit z cibum nō comedit.

Primo nota. Aquā nō bibit: qz. i. abstīnit a potu. fecit aut maxime mentionē de aqua: quia saraceni q̄ qui ex lege vniū nō bibit. vel forte per aquā intelligit omnē potuz: qz omne liquidū potabile. **E**t cibū nō comedit: quia. i. s̄ciuit vel salte nō debita: sed diminutā cibi assumpit quantitatē. **L**ausa aut potus ē quia multū minorat quantitatē vrine. quare peruenit iudiciū a quantitatē sumptū. **S**ecūdo qz potu refrigerat calor z superfluitates subtrahit: ipso igitur nō sumpto confundet iudiciū. **E**t de cibo similiter dicendū: qz minoratur quantitas z magis adurit colera. quare magis tingitur vrina z sit ignea acuta z acuti odoris ac si esset febrilis.

Secundo nota nō esse intentionē Aliquē. hanc vrinam nō esse inspicendam: sed vult qz dispositiō quā pretendit huiusmodi vrina nō est corporis naturalis dispositiō. ideo nō est certa nunciā.

Et nō sit qui in cibo aut potu rez tingentē accepit sicut crocū z casia situlam: quoniā vrinam tingēdo ad citrinitatem z rubedinem mutant: z sicut olera que tingēdo mutant ad viriditatem: z almuri qd ad nigredinem: z vinum qd mutat vrinam secūdu suū colozē.

Primo nota. nō esse intentionē Aliquē. semper per assumptionē istarum rez tingi vrinā. **C**ontingit. n. nō tingi secūdo horū tincturā: qz tamē tingi potest. ideo assumptis his rebus nō nisi dubie significare possumus an tinctura illa sit in vrina merito actionis caloris naturalis an merito tincturē illaz rerum. **S**ecūdo nota. qz casia p̄t tingere vrinā secūda citrinitatē altero duoz modoz. Primo qz cum sit

euacuatiua secūdu partē trāsiens per vias vrine secūm ducit colerā que citrinat vrinā. **S**ecūdo imaginādo qz licz casia sit nigra permiscetur tamē rei ad albedinem tendenti. **E**x permissione aut horū resultat coloz rubens z citrinus si cut etiā de fuligine dispersa per aquā p3. Similiter crocus penetratiuis existens z multe tincture per vias vrine trāsiēs idem operat: z olera maxime diuretica vt sparagus z si milia velocis penetratiōis. **A**lmuri vero species salisamenti nigri de quo sit mētiō secūda **A**fforismi. **C**ōmento illius afforismi. Quibuscūqz iuuenibus. tingit tinctura adhuc magis nigra vel obscura: qz obscurz vel ē forte attractiū melancolicaz materierū. Sic z medicine resoluētēs splenem: vniū etiā: qd maxime vtz est in quib⁹ citissime vinū transit ad renes. **I**n alijs aut nō vt docet experimentum.

Quod sit qui exteriora sui re tingente infecerit sicut aleāna: quoniā cū ex ea aliquis tingit fortasse ei⁹ vrina ex ea inficit.

Plota alchana arbusū est z habet tincturā fortem z penetrantem valde: de qua Saraceni tingunt ungues suos z facit etiā ad flauedine capilloz. ideo si quis hac re fuerit tinctus est cōtingens vrinā inde tingi.

Quod sit qui rem que cū vrina aliquem humorē expellit assumpsit: sicut quod coleraz aut flegma expellit.

Causa patet. **E**uacuantiā enim flegma dealbant vrinam cum ea flegma admiscendo: coleram vero citrinant: melancoliam deignant: vt patet.

Quod se exercuit motib⁹ corporis aut operationibus aut dispositiōibus que sunt extra cursum nature que vrine colozem mutant: sicut ieiunium aut vigilie aut labor aut ira aut timor. **O**mnia enim hec vrinā tingunt secūdu citrinitatem aut rubedine. **E**t coitus vrinam valde impinguat. **E**t sicut vomitus z euacuatio: quoniā hec colozem mutant z substantiā q̄ in vrina esse debz: similiter cū ipsa multis permanserit horis. **Q**uapropter dixerūt quidaz qd post sex horas inspicieda nō est: quoniā ipsius significatiō debilitat z coloz mutatur z hypostasis dissoluit aut mutatur z sit spissior. **Q**uis ego dicā qz nec post horā vrinam.

Plota vigilie labor ieiunium tingunt vrinā ad colozē citrinum vel rubē. de timore vero dicendū qz is infrigidet tinguat tamen: qz trahit materias ad loca euacuatiōis z ita potest ducere colerā ad vias vrine: ppter qd timētes frequēter non possunt vrinam. z egestionē cōtinere. **S**ecūdo quia cōstringēdo calozē p̄t puocare febē vel alter suppledo litterā: vt quidā exponunt omnia hec vrinā tingant aut supple ad cruditatē mutant sicut timor zc. **T**otū p3 vsqz ibi.

Vrina preterea tota integre colligēda est in vrinali magno ne ex ea aliquid effundat. **E**t eius quidem dispositiō ilico cum mingit nō est cōsiderada neqz nisi postq̄ in vrinali resideret. **E**t obseruādum est ne soleaz tangant neqz ventus ne perturbet z ne congelet donec hypostasis separatur z separatiō compleat: nō enīz descēdit ilico cū mingitur neqz in vltimo fine maturatiōis. z nō colligatur in vrinali in quo alia fuerit vrina nisi prius fuerit ablutū.

Primo nota ppter quattuor vrina est tota colligēda integre. Primo vt certe super quantitatē eius possumus significare. **S**ecūdo ne de contentis in vrina aliquid effundat: qz per illa etiā significamus aliquid. **T**ertio qz tota simul melius cōseruat z preseruat. **Q**uarto qz iudiciū colozis variatur secūdu quantitatē magnā aut parū. **S**ecūdo nota. nō esse intentionē Aliquē. vrinā aliquo modo nō esse inspicendam statiz cū mingit: immo secūda ysaach in libro de febribus secūda particula vrina debz ter a medico inspicī. s. dū mingit

tur quādo facit refidētis z quādo fecit: cuius causa assignatur. qz medicus debet omnes varietates in vrina cōtingentes aspicere. in his autem tribus accidit varietas. igitur zc. intellectus igitur Auiicē. est qz nō solus debet aspicere quādo mingitur vel qz significatio tunc accepta nō debet acceptari tanqz per se sufficiens ad iudicādum.

CAmplius vrine puerorū significatio est parua z precipue infantium propterea qz lacte nutriuntur z qz materia tingens in eis est quiescens z submersa: in eorum quoqz natura extitit ex debilitate z multa dormitiōe quod maturitatis significationem perneccat. Et instrumentum quidem colligēdi vrinam est corpus peruiū subtilitiam habēs nitidam sicut vitruclarum aut cristallus.

CPrimo nota. lz in puero infante sit calor: tāms sicut iuuuenis nō tamē eius vrina equalis est tincture nec equale vestigiū digestiōis potest apparere. ppter multas causas quas infra tangit Auiicē. Prima est qz infantes lacte vtunt: quod qz est albu facit vrinaz tendere ad aliquale albedinē: secundum modū superius tactū. secūda qz materia per cuius cōmixtiōes cū vrina magis vrina tingit est i pueris valde submersa z sopita. ppter plurimū flegma abundans in pueris z propter humiditātē plurimā etiā iū ipsoz. tertia causa est. quia natura ipsoz videt debilis: z somnus in eis est multus z illa vidētur occultare signa maturitatis. quare zc. **C**Ex quo pz in vrina puerorū non apparere signa digestiōis que merito sui caloris deberent apparere. **C**Secūdo nota non esse intentionē Auiicē. qz ex vrina puerorū nō debeat medicus significationē accipere: immo debet vt patebit: sed vult qz incertus potest significare medicus supra cōplexiones z dispositionē pueri per signū sumptum ab eius vrina qz sup dispositionē iuuenis. **C**Et ex hoc soluat dubia.

Primum videt per vrinā pueri nō paruaz: imo magnaz haberi posse significationem qz infra in caplo de vrinis etatim docet nos cognoscere z significare per illas. Item caplo tertio dicit deteriores esse vrinam tenuem in pueris zc.

Secundum dubiū. non videt in pueris esse debilitatē nature. ppter quā occultet significationē vrine: qz virtus digestiua in pueris ē valde fortis. ideo zc. assumptū colligitur primo affo. in pmento illi. Qui crescit. z sexto de regimine sanitatis pmo caplo.

Tertium dubiū cōtra causas vltimā de dormitiōe puerorū: qz in somno melius perficiū digestiō vt in pcedenti lectiōe. igitur debet in vrina puerorū magis apparere vestigiū digōis post somnū. z p pmo.

Ad primum istorum patz non esse intentionez Auiicē. zc. sed vult qz nō tanta potest esse certitudo significationis.

Ad secundum pōt dici in pueris nō esse debilitatē in cōparatiōe ad corpora aliarum etatū in digestiua virtute alijs paribus: qz iū pueri plurimū sumunt nutrimentū z frequēter respectu sue molis in cōparatiōe ad etates alias. ideo magis a nutrimento eoz calor obtundit z minus sup suo nutrimento obtinet: vti debilis pōt dici respectu nutrimenti in eis digerēdi. qz. f. sup totale nutrimentū in eis digerendū z suas supfluitates resoluēdi alijs pibus minus obtinet calor eoz qz iuuenis: z ppter hoc pōt dici natura eoz aliquo mō debilis.

Ad tertium dicit qz lz per se merito somni maior debeat apparere digōis impressio i vrina post somnū: per accidēs tamē multū in pueris retētis superfluitatibus in somno ex plurimo nutrimento generatis sepeliētibus colerā z humores calidos taliter ex somno cōfundit iudicium. z sic voluit Aui. Ad aut sit hoc i alijs etatibus. De instro colligendi vrinā pz.

CScias autem qz vrinā quāto plus cam tibi approximas tanto spissitudo augmentatur. z quanto plus clongas eam a te augmentatur in ea claritas propter hoc differt ab omnibus

falstatib⁹ que sunt in ea quibus medici exprimitur cum eis ostenduntur. Cum vrina in vrināli colligitur custodienda est a mutatiōe frigoris z solis z venti. Et oportet vt in lumine aspiciat ita qz super eam non cadat radi⁹. ideo ab ipso tegat z sic in ea iudicet de accidetibus que in ipsa apparēt.

CPrimo nota. qz corporū liquidorū diuersarum partū in se cōmixtiōē habentū quedā habent partū cōmixtiōē manifestam valde sensut: quedā vero ipsam habēt totaliter occultā. Alia lz non penitus occultam difficulter tamē percipibiles: z nō nisi de ppinquo. Exemplū secūdi vt vinū antiquū claz z malnatū. lz. n. in eo sit partū diffusiū permixtiōis ita tamē ē sensui penit⁹ ignota z occulta vt in ea nulla percipiat in subtilitate z grossitie difformitas. Exemplū primi claz multū nouum ebullēs. Exemplū tertij sicut vrina. In ea. n. ē partū grossaz z subtiliū aquosarū que sunt limpide z clare permixti. qz tamē pauce sunt huiusmodi partes z que non nisi difficulter percipit illa permixtiō vel salteqz nō eque facili⁹ facit manifesta existēte permixtiōe. ppter qz non nisi a parua distantia z ppinquo huiusmodi permixtiō in vrina percipit. **C**Ex hoc colligit causa partialis dicit Aui. Cum. n. permixtiō huiusmodi difficulter z nō nisi a ppinquo percipitur: quāto plus remouetur vrina a visu tāto huiusmodi partū cōmixtiō magis occultatur. Unde partū grossarū aquosis partibus permixtaz taliter a lōga distantia visio prohibet: quare visus solū aquosis quibz vrina appz clarior z minus spissa siue grossa: ecōtra vero a parua distantia non solū partibus aquosis visus: sed etiā grossis secū permixtiōe iudicabit vrina grossior. Iduius autē oppositi cōuenit i alijs liquoribus in quibus ē partū oīno insensibilis permixtiō vt in vino aut alio: quāto enī illa sunt a visu magis remota tanto difficilior p illaz sit pnia: pōt oculus videre corpora vltra distantia. z p consequēs vidēt minus pnia grossiora z visum magis terminatū. ecōtra vero contingit de ppinquo: vt pz intelligit. **C**Et iste canon seruit medico in fugiēdo ignominias quas sepe vulgares medico iserere tentātes vinū aut syrnpū acetosum aut aliquid tale pro vrina ostēdit. **C**Ex quo infero qz male erat doctus i hoc medicus ille cui Dachinardus de arcanis de Follilio i vrināli nouo z bene terso ostēdit vinum maluatū qz aspicēns medicus dixit p certo ista vrina ē valde cruda. Et respondit Dachinardus: Dñe medice bonū est ponere eaz i loco vbi pfectius coquatur: deinde aspiciēs eam dixit aspiciēte. Et plēnte medico totū vinū illud qz erat in vrināli potauit. Et hoc videns trepidus medicus admiratus est valde. **C**Sz dices cōtra: qz puluerem vel arenā potero in vrināli ppicere z cōtingit qz dictum ē. **C**Dicendū est qz puluis vel arena statim descēdet z remanebit illi liquoris putā vini visio vt prius. Tamē has deceptiōes difficile foret effugere cū infinitis fere modis vrine dispositiōes variēt z frequēter vrina diabetici nō videtur oīno vt dicit Auiicē. Sili qz possit cum vrina alius liquor permisceri aut ostēdi alteritas animalis vrina: lēz conetur Auiicē. aliquā dare nobis cautelā salubrē: Tamē ingeniū in euitando hanc delectiōē ē vt medicus fingat se quid tenue in vrina aspiciere z ori vrinālis faciē multū appropiquet: tunc. n. distincte odorē vrine percipiet. vel etiā vt tantū flectat vrināle qz digiti extremitas vrina madesiat. Postea ostēdēdo se velle ffcare nasū odorē z distincte: si vrina erit odorē vrine percipiet. melius nāqz est hanc puā tristitiā sensui olfatus iserre qz vulgi ignobilis ēē ridiculū. Signū tamē ab ipostasi sumptū quādo est in vrina medicū valde certificat. **C**Secūdo nota qz causa quare opz custodiē vrinam a radio solis est duplex. pma qz alterat notabil⁹ subam vrine. secūda qz pueri iudiciū a colore sumptū. Radius enī solis trāsies p subaz in raritate z densitate difformē varias colorū spēsali quādo representat vt pz i iride. Sili qz lux fortis quibz debilia occultare pōt visibilia vt colligit primo p speculū.

CScito etiam qz prima significatio quam vrinā habet est de dispositione epatis z vitarum aquositas z super dispositiōes venarum: z

eis mediantibus alias demonstrat egritudines. Firmior tamē et significatio est illa que de epate existit: et proprie de dispositione gibbositatis ipsius.

CPrimo nota quod urina ut supra diffinitur est sanguinis et aliorum humorum colorem et superfluitas. ideo super dispositiones partium illarum principaliter significare possumus in quibus sit humorum quorum ipsa est superfluitas generatio vel ipsius ab illis humoribus sequestratio. Hoc autem est epate et via urine. In epate enim generantur humores. ideo ab epate in aquositate vrināli aliqua dispositio impingitur qua super epatis dispositionem significare possumus. In effectu enim aliquo modo relinquit dispositio cause. Similiter etiam cum urina coletur in renibus alia et alia existēte in renibus dispositio in urina renum variabitur impellio. et ex consequenti super renum dispositionem poterimus significare: similiter de vesica intelligendū: tamē ista melius inferius declarabunt. **C**Et nota quod quia principaliter in gibbo epatis sit humorum generatio quorum ipsa est aquositas. ideo principaliter super dispositionem gibbi quod coctum significare potest urina. **C**Secundo nota quod licet vrinā quantum ad partes aquosam decidatur ab epate et renibus pars tamen ipostasina videtur magis decidi a digestionē que fit in venis. et sic per partem ipostasiam decidam a venis significat supra dispositionē epatis et venarum et postea mediate super aliorum membrorum dispositionem vi melius infra declarabit.

CAmplius significationes que ex vrinis habentur ex septem sunt accepte generibus genere coloris et genere substantie et genere claritatis et turbulencie et genere hypostasie et genere quantitatis in paucitate et multitudine et genere odoris et genere spume. Sūt vero quidam qui inter hec genera ponūt genus tactus et genus saporis.

CNota horum sufficientia potest sic sumi. Quelibet significatio ab urina est sumpta a dispositione aquositate vrinę aut contento in ea. Si primum vel sumitur a modo substantie ipsius vrinę aut a quantitate aut a qualitate. Si a modo substantie sic est signum sumptum a grossitie et subtilitate. Si a quantitate est signum sumptum a multitudine et paucitate. Si a qualitate vel sumitur a qualitate visibili vel odorabili. Si odorabili est genus sumptum ab odore. Si visibili vel a colore proprie sumptum vel communiter et improprie sumptum. Si primum est genus sumptum a citrinitate vel nigredine et. Si secundum a claritate turbulencia et. que colores improprie nominantur. Aliter autem a qualitate est immoderate perceptibili per eius speciem a visu. et sic est color: vel mediate et per species non proprias: et sic est turbulencia et claritas. Si sumitur a contento: vel in superficie vel in profundo. primum a spuma. secundum ab ipostasi ad quā reducitur nebula. et nō videtur esse aliud signorum genus. ideo bene sunt septem. Huius etiam inuit sumptum a gustabili et tangibili qualitate.

CCūq; dicimus genus coloris intelligimus illud quod visus et sentit ex coloribus scilicet albedinem aut nigredinē aut qui inter eas existūt. Et cum substantie genus dicimus intelligimus dispositionem ipsius in grossitudine aut tenuitate. et cum dicimus genus claritatis et turbulencie intelligimus quod penetratio visus in ea est facilis: aut non est. Inter hoc autem genus et genus substantie existit differentia: quoniam plerumq; est substantia grossa et clara sicut albumen oui et glutē piscium liquatum et virum liquatum et oleum et plerūq; est res subtilis substantie turbida sicut aqua turbida que ē magis tenuis quā albumen oui. Turbulencia autem causa est permixtio partium colores habentium extraneos fuscis aut alijs

coloribus infectos qui ab aspiciēte sensu non sunt percepti et prohibēt perueniētes et nō per se percipiūt. Inter eā vero et hypostasim existit differentia: quoniam visus plerūq; cognoscit hypostasim. et iter ipsam et colorem existit differentia: quoniam color per totam humoris substantiam pcedit cū maiori permixtione.

CPrimo nota. Stat substantiam esse claram et tenuem. Et si militer etiam stat ipsam clarā esse et grossam: et turbulentam tenuem: et turbidam grossam. Exemplū primi ut albumen oui cristallus vitri. et huiusmodi. Exemplū secūdi ut aer. Exemplū tertij ut vitri nigrum. Exemplū quarti ut aqua turbida vel aer turbidus. Et ex hoc sequitur quod grossities et turbulencia nec sunt idem nec se inuicem consequuntur necessario. Similiter nec raritas nec claritas. et per consequens distincte sunt signorū genera sumpta a grossitie et subtilitate vrinę ex vna parte et sumpta a turbulencia et claritate. **C**Secūdo nota quod causa turbulencie est cum rei puritatis permiscetur paries diversorum colorum: quod opacat: tamen tamē puritatis ut per se non possint a visu discerni. Impediunt tamen corporis cui permiscetur dyafaneitatem seu transparentiam. Exemplū gratia si aque limpide infundatur cinis statim ipsa fit turbulenta: propterea quod per ipsam diffunditur cinerum partes non potentes per se visum immutare. nullū enim illorum colorum per se videt visus. phibent tamē ne mediate ipsa aqua possit visus percipere corpora vltra distantia et hoc ē esse turbulentum. **C**Ex isto colligi potest causa claritatis per oppositum. Absentia partium opacar: cum presentia dyafanarum. **C**Tertio nota quod inter hanc. scilicet turbulencia et hypostasim est differentia: quoniam visus frequēter percipit hypostasim distincte ab aquositate: sed nō percipit turbulencia et per hoc. **C**Aliter frequēter percipit hypostasim. scilicet partes illas sequestratas que cōgregare faciunt hypostasim in vrinā: sed nō percipit partes illas que diffuse faciūt turbulencia in vrinā. **C**Aliter visus vrinā naturaliter se habet percipit hypostasim in vrinā: sed nō turbulencia. dixit autē notantur plerūq; quoniam hypostasim nō est semper querenda in sano ut infra capitulo de hypostasi. Que autē sit differentia inter colorem et hypostasim est manifestum et.

CCap. II. est de significationibus coloris vrinę.

Ex coloribus vrinę sunt gradus citrini et tatis sicut palcaris. Deinde citrinus post flavus: deinde rufus: postea citrularis postea igneus qui tincture croci assimilatur: et ipse quidem est vehementer citrinus: postea croceus qui assimilatur capillis zabazarani: et ipse quidem est que vocant rubeum clarum.

CPrimo nota vrinę colorationem ut plurimū consequi materierum humorum cū aquositate vrinę cōmixtionē ut. scilicet maiori quantitate colere permixta cum vrinę aquositate red dicitur vrinā citrinior et minori minus. et sic de alijs hīs non repugnet etiam vrinā tingi non merito cōmixtionis huius: sed simplicis actionis coloris in ipsam. In massa igitur humorali que in epate generatur plus de colera et sanguine generato erit vrinę tinctura maior in corpore se habente naturaliter: minori vero et maiori flegmate erit vrinā minus tincta et magis ad albedinē tendens. **C**Utrū tamē ista vrinę coloratio fiat in gibbo epatis vel ibi incipiat et additionem alibi recipiat nō est cura. **C**Secūdo nota colorem citrinū sumi communiter. et sic dicit de omni specie coloris nominabitur: sic est genus ad omnes illas species. scilicet palcarē flavum et rufum. secūdo proprie. et sic ē species contra alias species distincta coloris citrini: est color talis qualis ē citri complete maturi. Primo modo sumebat in principio capituli dū dicebat genus citrinitatis. secūdo modo sumit dū dicebat deinde citrinus. et sic est iste terminus coloris citrinus equivo-cus. **C**Tertio nota quod cum istis gradibus colorum ad invicem solum secundū magis et minus inter se differantibus et non specie: eo quod quilibet ē citrinus color: nō sint imposita nomina distincta. oportuit ut numeretur eorum distinctio secundus

similitudines ad res exteriores colore citrio vario modo coloratas. Et ille medicus ex istis coloribus scit significare melius qui ipsis in vrina visis scit melius rebus exterius nominatis aut similibus eis similitudo. Ex quo patet quare multi diuersificantur auctores in nominando istos colores. Per colorem igitur palearem intelligere debemus colorem sumi-
lez palee frumenti qui ab albo valde parum distat aliquid de tinctura vel citrinitate participans. Per citrinum vero secundum nominatum colorem iam dictum. Per colorem autem flauum debemus intelligere adhuc colorem intensius intensiorum: dicitur castaneus: quia est sicut color citrinus castaneum quando non sunt bene maturi: quia sunt satis citrini: et est medius inter citrinum et rufum. Rufus autem color est adhuc in tinctura et citrinitate intensior et est sicut color auri. Color autem citrangularis est color adhuc in citrinitate intensior: et est sicut color arantij bene maturi in quo est valde intensa citrinitas. Igneus autem adhuc intensior existens est color talis qualis resultat in aqua tincta croco et est valde citrinus inter ceteros: ut patet maxime vero citrinus inter ceteros est color croceus: quia plus habet de tinctura et appellatur rubeus clarus.

Dubatur hic si hic color est rubeus clarus: quare enumeratur inter citrinos colores.

Dicitur quod secundum rei veritatem debet inter colores citrinos numerari. Quia tamen inter ceteros colores maxime appropinquat colori rubeo claro: ideo talem assumpsit denominationem.

Omnes autem qui sunt post citrinum caliditatem significant: sed tamen secundum suos diuersificantur gradus. Et est quidem cum accidunt propter vehementiam motus et propter dolores et propter famem et propter aque abstinentiam.

Primo nota quod color palearis vrine: quia est ad album multum tendens significat aut diminutam actionem caloris aut paucitatem materie colericę vrine substantie permixte. et per consequens calidi diminutionem. Colores autem qui sunt post citrinum ut flauus citrangularis etc. quia per ipsos red dicitur vrina valde tincta et intense colorata: aut causantur a forti calido multum tingente: aut propter multe materie colericę permissionem. et per consequens quilibet significat excessum calidi. Significando enim caloris dominium significat caloris excessum. Cum igitur inter extrema abstruicem per latitudinem distata sit reperire medium inter huiusmodi colores dabitur medius modo significans. Tale autem non est nisi color citrinus: ideo color citrinus significat caloris temperantiam. Et propter hoc dixit Aui. Omnes autem colores etc. **S**ecundo nota quod huiusmodi colores significant intentionem vel remissionem calorem differunt ab invicem secundum suos gradus intensioris: ut quia intensior citrinitas est coloris rufi quam flauus: ideo intensior calorem significat. et sic de alijs omnibus hoc est verum preterquam de igneo et croceo. Nam licet croceus sit intensioris tincture: significat tamen minorem caliditatem quam igneus: quia igneus significat dominium pure colere: croceus vero colere et sanguinis: modo calidior est colera ut patet: unde significando caliditatem taliter sunt ordinandi: quia post citrinum flauus: deinde rufus: post croceus: post igneus. **T**ertio nota istos colores contingere propter iram aut motus superfluos et alias causas primitivas: de quibus debet medicus esse sollicitus inuestigator: priusquam per istos colores ad indicandum prorumpat. Quare autem ex fame siti motu et dolore ista eueniant est prius dictum.

Post istos vero gradus predictos existunt gradus rubedinis sicut roseus: et rubeus obscurus: et rubeus puluerulentus: et omnes quidem sanguinis dominium significant.

Primo nota quod in tota latitudine colorum imaginamur extrema duo secundum maiorem et minorem tincturam scilicet album qui est color cum minima tinctura et nigrum cum maxima. Post album vero magis tinctus est citrinus: deinde de rubeus: qui plus accedit ad nigredinem. ideo dixit Aui. post recedendo scilicet ab albo et tendendo ad nigrum plus nigro appropinquat rubeus color. ideo etc. **S**ecundo nota quod sicut color citrinus supra sumebatur dupliciter: ita hic dupliciter potest sumi rubeus color. primo scilicet communiter ut se extendit ad omnes colores in littera nominatos. secundo proprie ut se solum extendit ad determinatum gradum coloris rubei qui est color talis qualis est scarlati color. **P**rimum tetigit Aui. cum dixit. Sunt gradus rubedinis. secundum tetigit cum dixit. Sicut rubeus etc. **T**ertio nota per rubeum roseum intelligitur talis rubedo qualis est in rosa vere rubea. Rubeus autem obscurus est adhuc magis versus nigredinem declinans et maioris tincture. Rubeus autem puluerulentus adhuc plus ad nigredinem declinat et magis opacus. **Q**uarto nota omnes hi significant sanguinis dominium. Differenter tamen hoc videtur. Nam primus gradus rubedinis videtur magis significare dominium sanguinis artialis vel saltem subtilis spiritus. secundum autem venalis non pretendendo corruptionem aut ebullitionem in eo. tertius autem videtur significare ebullitionem iam fuisse in sanguine. quartus vero gradus significat in sanguine corruptionem. Cum enim sanguis corrumptur aliquę eius partes incinerantur propter quod apparet puluerulentus. De puluerulento autem dictum est satis.

Et in omnibus in quibus est color zabasfariano attinens est significatio dominij colere rubei. Et in omnibus qui puluerulento attinent est significatio dominij sanguinis.

Nota primo inter omnes colores rubeus magis accedit ad colorem zabasfarianum. ideo etc.

Et igneus quidem magis significat calorem quam rubeus et puluerulentus: sicut colera in se calidior est quam sanguis.

Nota colera est calidior sanguine caliditate potentiali et naturali caliditate que est per spirituum participationem. sicut sanguis calidior. sed de hoc alibi dictum est supra. **E**t ex quo patet fortius pati incensionem coleram quam sanguinem. **S**ecundo nota ex hoc sequi secundum dictum scilicet licet quod igneus magis significat calorem quam rubeus et puluerulentus.

Et calor quidem vrine in egritudinibus acutis incenditibus trahit ad colorem zabasfarianum et igneum.

Hec est declaratio superius dicti quod per egritudines intendentes intelligere debemus egritudines valde calidas acutas que sunt colericę.

Quod si ibi fuerit tenuitas aliqua maturatio significat dispositionem et quod iam incepit et sine appareat in substantia. Si autem citrinitas fortior fiat et usque ad igneum perueniat terminum et ad finem: in ea significat quod calor cessante processit: iste quidem est finis citrinitatis. Quod si in ipso claritas augmentetur calor iam secundum diminutionem icedit.

Primo nota quod per tenuitatem in proposito non debemus intelligere substantie subtilitatem. Cum enim hec materiari subtilitate peccet: principium digestionis esset eius principium ingrossationis: sed per tenuitatem debemus remissio-

nem citrinitatis siue rubedinis siue igneatis intelligere: ut sit sensus q in egritudinibus acutis prius apparente vrina ignea si postea appareat illius igneatis remissio est signum principij digestionis. Significat enim virtutem esse potentem in remittendo flammam colere. 7 per consequens ipsam alterando 7 ad benignum reducendo lz in substantia vrine non apparuerit ingrossatio 7c. ¶ Et hoc soluitur dubium communiter hic contra hanc partem moueri solitum. Dices enim non apparet q possit incipere rectificatio in colore quin etiam in substantia incipiat. Eadem enim est actio qua remittitur inflammatio igneatis 7 reducitur colera ad modum substantie conuenientem. Dicitur q hoc est verum: tamen stat apparere, vnum alio non apparente. 7 hoc vult Auicenna. ¶ Secundo nota bulisimodi dictus esse verum posito q virtus sit potens ad impediendum sinthomata 7 prohibendum cursum materie ad aliquod de terminatum membrum. vbi enim hoc non esset illud non oporteret esse signum 7c. vt si materia haberet cursu ad cerebrum aut cor aut ad aliquod talium 7c. Alias autem est signum purificationis colere aut remissionis qualitatis eius. ¶ Tercio nota q citrinitas si augeatur 7c. est signum augmenti caloris: quia augmentum effectus significat augmentum cause. 7 subdit q igneas est finis scilicet quantum ad caloris incendium: significat enim incendium caloris maximum: lz non sit finis in citrinitate. Et similiter si tenuitas post crism non fuerit ordinata: idest si subito fiat vrina tenuis post eius multam grossitiam. Significatur enim imperfecta mundificatio vel expulsio materie. quare aliquid ex ea retinetur. Que autem relinquuntur in morbis 7c.

¶ Et est preterea cuz in egritudinibus acutis sanguineis vrina sicut ipse sanguis mingitur apertione vene ibi existente 7 significat repletionem superfluum que si paulatim mingendo emittitur 7 est cum odore malo est significatio timoris: 7 timetur ex ea ne sanguis ad loca suffocantia fusus decriuetur. 7 peior quidem ea est cum est subtilis in colore sui 7 dispositio ne. Cum autem ex ea multum mingitur est cum est significatio bona in febribus acutis 7 comixtis: quoniam est cum est significatio crisis 7 sanitatis nisi in principio subito attenuetur antequam sit hora crisis: quoniam tunc erit reciduationis significatio: 7 similiter si tenuitas post crism ordinata non fuerit.

¶ Primo nota non stante apertione vene adhuc de vena ad venam per viam resudationis potest aliqua portio sanguinis cum vrina expelli: que si emittitur paulatim est signum timendum: quia significat virtutem impotentem esse. 7 materiam multam fore 7 corruptam: quare timendum ne talis materia reparetur ad principalia membra ipsa suffocando vel ad alia loca suffocationis. ¶ Secundo nota. Cum est subtilis 7c. est peior: tum quia sanguinem significat esse magis colericum: tum quia significatur maior impotentia virtutis. ¶ Tercio nota contra multa vrina 7c. est signum crisis vt patet. si tam attenuaretur ante crisis horam: quia scilicet minoris esset quantitatis 7 subtilitatis signum foret materiam iterum retineri. 7 per consequens reciduationis nris signum.

¶ In hictieritia vero cuz vrina adeo fuerit maioris rubedinis donec ad nigredinem trabat 7 pannum taliter tingat ne remoueri possit: 7 quanto plus fuerit erit sanius: quoniam cum vrina in ipsa fuerit alba aut rubea paucè rubedinis hictieritia in sua dispositione manente

timet ex ea hydropisis. Fames quoque est ex eis que vrinam vehementer tingunt 7 ipsam valde acuiunt.

¶ Primo nota hictieritiam esse duplicem: scilicet citrinam 7 nigram. vtraque est cutis infectio. Citrina quidem continens ex opilatione porri fellei per quem transmittitur colera ad intestina aut vie per quam ad fel aut ex multa colere abundantia in toto. Nigra vero ex opilatione vie per quam transit humor melancolicus ad splenem aut ex eius multa abundantia. ¶ Ad propositum de vtraque potest esse sermo. ita scilicet de nigra q de citrina 7 de his habes tractatum de cina quinta tertij. ¶ Secundo nota q causa huius est: quia per hec significatur virtutem super materiam que est causa antecedens hictieritiam perfectum habere dominium ita vt ipsam secundum eius magnam quantitatem sufficiat euacuare. ¶ Contra autem significatur oppositum. 7 per consequens complexionem epatis in posterius paratam esse corrumpi 7 aduenturam esse ydropisim. ¶ Nota hic per vrinam in hictieritia non soluz enacuari posse coleram que est causa antecedens: sed etiam coniuncta. ¶ Secundo nota notanter esse dictum hictieritiam in sua naturali dispositione manente: quia lz appareat vrina paucè tincture in hictieritia si hictieritia non maneret in sua dispositione: quia scilicet intendereetur 7 remitteretur non oporteret timere ydropem futuram: quoniam si remitteretur non esset rationale vrinam nimis tingi. Similiter si intendereetur: quia signum posset esse q virtus esset valde potens in expellendo materiam ad extremitates. 7 sic non argueretur ydrops futura. Ex quo sequitur in casu laudabilius esse aliquod accedens preter naturam intendi q illud idem manere eiusdem intentionis. Totum patet vsqz ibi.

¶ Post vero sunt gradus viriditatis sicut vrina cuius color coloris fistulorum attinet. deinde cuius color est similis coloris eruginis eris: postea illa cuius est color similis coloris ircos. deinde cuius color similatur indico: postea que similis est succo porri.

¶ Primo nota in proposito per viriditatem non solum intelligi colorem viridem proprie dictum: sed communiter 7 cum magna latitudine prout extendit se ad colorem blavum vel celestem 7 participantem liuiditate. ¶ Secundo nota q notanter post rubeum ponitur viridis color: quia a citrino recedendo 7 tendendo ad nigrum post rubeum colorem ponitur viridis: quia est nigro propinquior. ¶ Tercio nota q vt supra isti colores sumuntur a similitudine rerum extrinsecarum colore viridi diuersis modis colorata. rum. non enim sunt isti colores specie distincti: sed solum secundum magis 7 minus differentes: nisi quis vellet proterne viriditatem causatam a frigido fore specie distinctam a viriditate a calido causata: qd non est cõcedendum: quia per idem caliditas a lumine vel celesti influentia producta specie differret a caliditate producta a calore. Per colorem igitur fistulorum intelligere debemus colorem talem qualis est color in fisticiis: que sunt grana quedam: quorum cortex sine pellicula exterior est rubei coloris: interior vero est viridis coloris clari ad albedinem tendentis plus alijs. Color autem eruginis eris est adhuc viridis iam dicto tamen aliquantulum obscurior. Color vero yreos est color lilij celestis licet secundum quosdam eius herbe. 7 patet adhuc q est obscurior. Cetera patent.

Primum dubium circa dicta. non videtur q color viridis secundum gradum tincture debeat poni post rubeum. maioris enim tincture est color rubeus obscurior q color viridis similis erugini eris aut fisticali. ideo 7c.

Secundum dubium. videt q in ordine non debeat poni viridis color: nisi succo

porri post colore indici cum sit idicus nigro ppingor.

Ad primum

istorum dici potest primo q non ordinatur in gradu tincture: sed in gradu malitie: quia igitur post citrinus est rubeus et post est viridis in malitia hic seruatus est ordo. vel aliter q licet aliquis gradus rubedinis sit maioris tincture q aliquis certus gradus datus viriditatis: tota tñ latitudo viriditatis e maioris tincture. vel dñ q ly post dicit ordinē doctrine.

Ad secundum

vero dicit q color similis fac co porri est obscurior q indi cus color q e sicut color guadi de quo in pposito e sermo.

C Ficticalis vero significat frigiditatem et similiter omnes in quibus existit viriditas preter eas que erugini cris aut succo porri simulantur: bene namq uehementis significant incendium. Veritatem succo porri similis sanior est ea q erugini cris similat.

C Primo nota. Ficticalis color et realis et similis idico significat frigiditatem: quia omnes isti colores sunt liuidi aut liuiditate participant. liuiditas autem causatur ex mortificatione vel priuatione innati caloris: unde vrina tendente ad nigredinem propter mortificationem caloris naturalis prius in istos transmutatur colores. **C** Secundo nota q viridis similis erugini cris et porralis significant uehementis incendium. cum enī predicti colores in vrina significant dominiū colere eruginose et colere prassine que sunt uehementer calide patet etc. **C** Tercio nota q vrina porralis est sanior q vrina eruginosa: q deterioris species colere est eruginosa cū ipsa generetur ex aduisione prassine vel porralis ut dictum est supra capto de humoribus.

C Et illa quidez que erugini cris similat post laborem significat spasmus.

C Primo nota per labores in pposito intelligere possumus laborem corporis: possumus etiā intelligere laborem fortem aut egritudinem. **C** Secundo nota duplicem spasmū hanc vrinam posse significare: spasmū. s. non proportionatū ad materiam: spasmū siccum proportionatū ad materiam. Declaratio primi pñ ex hoc. Existente. n. vrina etc. significatur dominiū in corpore de cuius colere aduste mordicantis que parata est ad os stomachi fluere et ad membra principalia si sit furiosa parata est in membris contractionem et spasmū provocare. Similiter post laborem spasmū siccū. Cū. n. ex labore foris sint membra ericcata et siccitati parata: et hoc colera sit vstia: cito potest spasmum causare. Similiter precedere labore etc. et apparet tali vrina significat in membris factas fore uehementem consumptionē que preparat ad spasmū. ideo etc. **C** Tercio nota q ista significat spasmum in pueris et in iuuenibus: sed in iuuenibus precedente labore cū spasmus scilicet eis difficiliter accidat. significat etiam in pueris: sed non oportet laborem precedere cum sint ad illud satis preparati.

C Viridis vero i pueris spasmū significat.

C Primo nota per viridem quēlibet viridez intelligere possumus: quia si e viridis a frigido contingens significat spasmum repletionalem. Si autem eruginosa vel porralis significat spasmum siccū vel non proportionatū ut dictum est. ideo non limitauit.

C Que vero colorem ireos habet frigiditate uehementem secundum plurimum significat et ante ipsam precedit vrina viridis. Et qui dam dixerunt. q significat venenum in potu fuisse haustus: et si fuerit in ea hypostasis spes erit vitæ: et si nō: timeat ei. Verugini vero cris similis uehementē significat pñtū.

C Primo nota per hūc colorem viridem antecedentem nō debemus intelligere eruginosum vel porralem cum fiant a uehementi calido hic autem a frigido: sed debemus intelligere aliquem de alijs vt ficticalem. **C** Secundo nota ista si significat frigiditatem uehementem: quia mortificationem caloris naturalis: significat enim venenū frigidum etc. mortificans calorem. **C** Tercio nota q apparente hypostasi ali

quali etc. q significat dominiū virtutis aliquale expellendo materiam etc. cōtra vero e signū pessimū significatio mortificatione et debilitatem. ideo etc.

C Graduum autem coloris nigri alius est niger qui ad nigredinem tendit secundum viam coloris croci sicut est i icteritia et significat colere rubee spissitudinem et eius aduisionem et coleram nigram que accidit ex colera rubea et significat icteritiam. Et alius est qui ex fusco prouenit ad nigredinem et significat coleram nigram. Et alii niger qui prouenit ex viriditate et colore indico simili et significat coleram nigram puram.

C Primo nota q colera rubea cū fuerit inspissata sit magis opaca: unde acquirit colore similem croco in quo est etiam tinctura versus nigredinem tendens. Similiter cum colera rubea adurit idem conuenit. ideo significat etc. ut dicitur in littera. **C** Secundo nota q vrina nigra nigredine perueniente ex colore fusco significat. melancolicā innaturalem scilicet factam ex naturali et non per aduisionem. prius enim q vrina fiat tincta colore nigro ipsa efficit aliquantulum opaca vel obscura: quia nō statim a primo modo cum ea sit magna permixtio humoris melancolici ita dicitur. et sic procedit quousq; perfecte denigretur. **C** Tercio nota colera nigra pura sit maxime a nigro mortificante: quia non fit cum ea aliterius humoris permixtio. in alijs autem non fit ipsa sic pura propter aduisionem sicut patet. Quia igitur precedente viriditate significatur fortis infrigidatio. igitur etc. tunc. n. omnes humiditates tendit ad nigredinem.

C Et ad summam quidem vrina nigra significat aut uehementis incendium aut forte frigus aut mortem aut caloris naturalis superationem aut crism et expulsionem nature qua ipsa colere nigre expellit supfluitates.

C Primo nota q vrina potest fieri nigra aut propter magnā admixtionem humoris nigri. et sic significat purgationem et crism bonam vel malam: aut propter alterationem in substantia vrine contingente: et hoc e duplex. calefactio et sic est adustio: aut infrigidatio: et hoc iterū est duplex vel per viam resolutionis vel euanescentie caloris naturalis. et sic est caloris separatio: vel per positam infrigidationem: et sic est forte frigus. Bene igitur dictum est in littera q omnis vrina nigra aut significat purgationem vel incendium vel forte frigus et mortificationem caloris aut separationem caloris.

C Et hūc consonat q ab egidio in metro dicitur. **C** Alii graui vrine facies incommoda febribus Quartane. soluit mortem potendunt. adurit. Sub morte comprehendit vtrumq; frigus. **C** Et hūc patet solutio ad duo dubia. Primo quia Galienus primo de crisi dicit vrinam nigram significare aut forte frigus aut uehementis incendium. Auicenna. tamen plures ponit significationes. secundum que differentia est inter forte frigus et separationem caloris naturalis. Ad hoc duo satis patet solutio per iam dicta.

C Quod autem ex incendio est cognoscitur: quoniam illi est fortis ardor et ante ipsam fuit vrina citrina vel rubea. et hypostasis est diuisa et inæqualis et incontinua et non est uehementis nigredinis: immo trahit ad colorem croci et citrinitatem aut ad fuscitatem et si ad citrinitatem trahit significat multam icteritiam. Verumtamen quod ex frigiditate sit cognoscitur ut ante ipsam habeatur vrina que ad viriditatem trahit aut liuiditatem: et est sedimē pauca cum iunctum ac si esset siccum et nigredo in ipsa est purior. Et est etiam cum inter duas complexionem differentia notatur: quoniam quando cum vrina nigra fortis odor fuerit si

gnificabit caliditatem: et cum fuerit eū ea odoris priuatio: aut fortitudinis eius debilitas si significabit frigiditatem. Cum enim natura valde fuerit superata odor non erit in vrina. Illud autem quod ex casu caloris accidit innati cognoscit propterea quod ipsum sequitur fortitudinis casus et eius dissolutio.

Primo nota illic est fortis ardor propter adustionem. Si militer antecedit vrina citrina: quod de remissa citrina proceditur ad intestinam: quod de remissa calore et adustione ad intestinum. Similiter ypostasis diuulsa propter fortem ebullitionem. et per idem inaequalis et trahit ad colorem croci propter vestigia materie colerice ibi remanentis. et si trahit ad citrinitates significat multam bicteritiam significando multam materie colerice dominium. Totus per vltimū ibi.

Et illud quidem quod accidit secundum modum purgationis crisis cognoscitur sicut quod accidit in fine quartanarum et cum splenis egritudines resoluntur et doloros doxii et matris et febres melancolicas et nocumēta quod ex mēstruorum accidunt retentio: et retentio eius quod ex sanguine fluere solebat per antrum et precipue cum natura et ars in prouocando iuuant: et si cut accidit mulieribus quare mēstrua retinentur et non retinet natura sanguinis superfluitatem: propterea quod ante ipas precessit vrina indigesta aquosa: et propterea quod post ipsam adueniet corpori alienatio et erit ipsius quantitas maxima copiosa. Et si non ita vrina fuerit nigra signum erit malum et precipue in acutis egritudinibus: et quanto plus si eius quantitas fuerit pauca: quoniam ex sua paucitate est sciendum quod humorē iam destruxit adustio: et quātoma gis fuerit grossa erit deterius: et quātoma gis fuerit tenuis erit minoris malitie.

Primo nota cū tribus conditiōibus ponitur vrina nigra in corpore apparens esse signum crisis boni prima quod in multa quantitate egrediat. Secunda quod ad illam euacuationem se queratur alienatio. Tertia quod antecesserit vrina aquosa idgesta et non citrina nec liuida vel viridis. itis. n. conditiōibus de ficiētibus ē signum malū propter causam oppositā. et quanto paucior et grossior tāto deterius. et causa in ista tangit.

Et est quidem cū accidit ut vrina nigra aut rubea obscura mingat propter vini potionem quod huius habet colorem cum nullo modo natura aliquid in copata fuerit et exierit secundum suam dispositiōem: sed hoc non ē timor.

Nota ut colligitur quarto de interlozibus sicut debilitata virtute stomachi contentiua et fortificata expulsiua efficitur diaria ita virtute epatis contentiua debilitata: et renum: et attractiua renū fortificata sit vrine diaria: que appellatur diabetes in qua contingit potum totaliter indigestum expelli virtute in ipsam non operante aut est propter nimiam quantitatem potus virtutem iterum irritantem ut ipsa ad expellendum promoueatur et non ad retinendum et in isto casu non est timor: sed bene in primo.

Et est cum bone crisis significatio existit et in acutis egritudinibus sicut si eger ea tenuē minxerit et fuerit in ea suspensio in partibus diuersis: multoties enim significat sonitum capitis et vigilias et surditatem et desipientiam et precipue si paulatim eam minxerit: et in longo tempore fuerit suspensa: et fuerit eius odor acutus: et fuerit cum febribus: quoniam tunc vehementer significabit capitis sonitum et desipientiam: sed

quando affuerit ibi insomnietas et surditas et desipientia et sonitus capitis significabit sanguinis fluxum ex naribus.

Nota apparet vrina cum ypostasi et si sit pauca cum constantia virtutis in acutis significatur crisis per aliam regionem: unde diuertitur materia a viis vrine. et per consequens remanet vrina in quantitate pauca et subtilis: et proprie si apparet dolor capitis et tunc. n. significatur crisis futura per fluxum sanguinis narium. Et diceretur contra est auctoritas ysaach qui dicit oppositum. Item hec vrina dicit priuationem digestionis. Item hec vrina significat impotentialitatem virtutis. Et tunc patet solutio.

Et est etiam cum existit causa lapidis in rene. Ruffus inquit vrina nigra bona est in egritudinibus renum et egritudinibus lapidis que ex humoribus proueniunt grossis et est significatio mortalis in egritudinibus acutis. dicit etiam quod vrina nigra est mala in egritudinibus renum et vesice cum vehemens ardor ibi adest. considera ergo alia signa. Vrina nigra in senibus non est bona propter illud quod scis: neque venit in eis nisi ex corruptiōe mala. Et similiter in mulieribus vrina nigra post laqueum significat spasmodum. Ad summum vero vrina nigra in principio febrium est perniciofa. et similiter in eap sine quod non cum ea fuerit alienatio neque significauerit crissim.

Nota quod propter tres causas merito dispositionis renum et viarum vrine potest vrina exire nigra. Primo propter materiam lapidis qui in longo tempore combustionem recipit et cum euacuatur vrina tingit ipsam colore nigro. Secunda causa potest esse propter ulcerationem et excoiationem ad quam sequitur sanguinis permixtio cum materia vrine. Tertia causa potest esse foris adustio et caliditas adures in partibus renum existens propter quam materie ibi aduritur et ad colorem nigrum perducitur. Ad propositum in primo casu est signum bonum: in alijs autem duobus est signum malum ut per. et sic colligitur apparens contradiçtio in textu: quia prius dixerat ipsas bonas: et postea dicit ipsas malas et. ideo non solū vrina: sed etiam alia signa sunt consideranda. Residuum patet vltimū ibi.

Vrina autem alba secundum duas intentiones est scienda. Una earum est cum ipsa est tenuis translucens: quoniam vulgus quod translucens est album vocat sicut est vitrum quod est clarum et crystallum claram vocat albam. Et altera est que pro certo est alba cuius color est disgregatiuus visus sicut lac et pergameum: ista quidem non translucens ut visus in ipsa penetret. translucetia. n. pro certo non ē nisi si omnium colorum priuatio.

Primo nota per corpus translucens in proposito intelligere debemus transparentes sine dyasani: per quod vel median te quo videre possumus corpora ultra distantia: sicut est aer aqua cristallina et. et talis ut manifestū ē: ē aliqua vrina. Secundo nota quod huiusmodi translucens est duplex: quod quoddam clarum et quoddam non clarum. Clarum translucens est corpus dyasanus determinato colore participans sicut est aqua aut cristallus. non clarum vero est illud quod aliquo determinato colore participat: sed non tanto quod terminet visum sic quod ipsum non possit videre visus corpora ultra distantia sicut ē vinum rubrum aut vitrum rubrum vel azureum et. Ad propositum vrina translucens primo modo est illa que est primo modo alba que proprie non alba: sed candida debet appellari: sicut via celi lactea dicitur candida et est subtilis. vrina enim non red dicit grossa nisi per admixtionem materie humoralis: que facit ipsas coloratas colore proprie dicto. Tercio nota illa que vere est alba huius coloris vere alba: sicut ē color lactis: et dicit

disgregare visum per lucē &c. ¶ Nota tamē hunc colorem quādoq; esse intensus multū: tūc ē opaca visum terminās quādoq; est remissus. sic cum illa albedine stat aliquales trās lucētia. ¶ Et quib; sequit primo non quēlib; colore esse sufficientē visum terminare: immo cū colore stat diaphanitas in codē. Sequit secūdo ex dictis Aluicē. non quodlibet mixtū esse vere coloratū colore pprie dicto sicut ponit de vrina in qua est vera trās lucētia que ē totalis coloris pūuatio lz possit exponi vt dictū est. & plura alia possumus ex his cōcludere. ¶ Patet etiā vltēri solutio ad quoddā dubium moueri solūtū contra litterā Aluicē. dicentis q; vrina alba primo modo ē tenuis: quia stat aliq; corpus grossum esse trās lucētia vt cristallus. Dicitur cōcedendo antecēdēs & negādo cōsequentiā. nō. n. sit vrina grossa nisi per admixtionē corpulentū grossi. Si igit ipsa foret grossa ipsa foret alba secūdo modo. & nō quia vera albedine.

¶ Album igit secūdu intentiōem trās lucētis significat frigiditātē omnino & est auferēs digestiōis fiduciam. & si cum grossitudine fuerit significabit flegma.

¶ Primo nota q; tinctura in vrina causat secūdu quantitatem actiōis caloris in aquositate vrinālē que si fuerit parua apparet peruiā in vrina tinctura vt supra dictū est. Causat etiā ex permixtiōe maxime colere cum ea ipsa tingente aut alioz humorū ipsam aliquāliter colorantiū. Dum igit apparet vrina taliter alba vt dictū est cum in ea sit omniū colorū pūuatio significat omnino nullā fore impressiōē caloris naturalis digerētis: cū etiā sit sine permixtiōe alioz humorū significat a calido nullā in venis fieri permixtiōē. digestiō aut sit permiscēdo. ¶ Secūdo nota hoc totū q; dictum est esse vix supposito q; non sit opilatio in corpore & maxime in vīs vrine aut q; nō sit raptus materie ad aliq; aliud membrū vel aliquā aliam partem nostri corporis. Hoc enī supposito verū est dictū Aluicē. alias aut non: vt patet in frenēsi & multis alijs casibus.

Dubium primū circa dicta. vrina alba iam dicta quādoq; ē signū frenēsis qd est apostema calidū cerebri. igit &c. p; cōsequētia & colligat assumptū quarta afforismoz. primo afforismo. Quibuscunq; vrine sunt limpide &c.

Secundum dubiū. non videt q; auferat fiduciam salutis. & sic signa crudelitatis forent signa mortis: cuius oppositū tangit primo afforismoz. a. Balie. in cōmento illi afforismi. Paroxisimos & consistentias.

Ad primum dicit q; significare potest frenēsis materia habēte raptū ad cerebrū & hoc supra dictū ē. tūc aut apparet huiusmodi signa.

Ad secundū dicitur probabiliter concedendū. vel dī q; auferit digestiōez de proximo: q; cito nō digeritur materia &c.

¶ Si alba p certo nō erit nisi cū grossitudine.

¶ Primo nota per albam intelligit hic albam vrinam albedine distincta cōtra trās lucētiā: hec aut albedo nō potest esse in vrina sine grossitie substantiā. cum enī vrinālis aquositas de se sit trās pēns & diaphana nō cōtingit ipsa videri vere albā nisi per admixtiōē alicuius humoris cū ea ad albedinem tendētis cuiusmodi ē flegma aut sanies.

¶ Et eius quide; alia est cuius albedo est mucilaginosa & significat multitudinem flegmatis & humoris crudi.

¶ Primo nota q; vrina alba mucilaginosa significat flegmatis abundantiam. In ter omnes enī nostri corporis humores solū flegma est mucilaginofus. ¶ Secūdo nota vinctiosa significat liquefactionē adipis: q; lz adeps per se nō potest vrine permisceri: sed ei supnate: atq; cū miscet alijs materijs vt flegmati potest eidē misceri: vt p; . ¶ Tercio nota per albū debemus intelligere rez alba sicut ē aqua fluminis dum ē turbulēta parum. Albula enī vt dicit vgtorio est quidā fluminis antiquus sic vocatus tempore suo bodier no die vocatus tiberinus a tiberino rege ibi mortuo. significat. n. flegmatis liquefactionē: q; n. flegma est pūuū. ideo nō nisi p; vrinā cum dissoluit reddit turbulentam.

¶ Et alia est cuius albedo ē vinctiosa & significat adipis liquefactionē & alia ē cuius albedo ē filis albule: & significat flegmatis liquefactionē q; accidit aut accidit. ¶ Et alia est cuius albedo ē filis albedini q; ē in fungo cū tenuitate & sanie & significat exituras vlcerosas in istis vrine: & si absq; sanie fuerit erit ppter supnationē materie mīte crude nō mature. Et est etiā cū lapide vesicę. Et est alia q; spermatis similitas que est cū flegmaticoz apostematiū adest crisis & laxitas iterioz & egritudinū que ex flegmate accidit vitreo. cūz vero vria spermatis similis existit & nō est secūdu modū crisis ē propter apostemata flegmatica: immo cūz in primis prouenerit pronosticabitur appoplexiam aut paraly sim.

¶ Primo nota in fundo reperit quādoq; albedo quedā ad densitatem aliquāliter tendens & videtur sanies. quare vrina ei similis existēs significat vlceraionem in vīs vrine a qua humiditas fumosa eleuat & permiscet vrine. ¶ Secūdo nota q; in hoc habem; regulā ad sciendū vix vlceraio sit in locis ppinquis vel remotis scdm maiore vel minores permixtiōē materie saniose cū materia vriali: sicut ē de egestionib; in vlcera. Signū etiā habemus distinguēs vix vlceraio sit in virga aut in collo vesicę an distantius: q; in primo casu est sanies vix plurimū. In scdo aut post aut pūuata simul. ¶ Tercio nota q; cū in principio fuerit vrina sicut sperma significat maximā crudelitatem spermatis qd iā mouetur subomatrice a virtute ab eo grauata: sed hoc cūstite periculū est appoplex aut paralytie. ideo &c.

¶ Et cūz in omnibus horis febris alba superuenierit vrina cito in quartanā cōuertetur. Et plumbina qd ē sine hypostasi ē valde mala.

¶ Primo nota p egritudines in pposito intelligere debem; cronicas. Per omnes aut horas intelligere debem; magnū aut longū tēpus in quo cōtinue apparet vrina talis. ¶ Secūdo nota q; hec significat pmutatiōē se. ad quartanā. cū. n. longo tpe pmane; alba significat abundantiam flegmatis crudi frigidū indigestibilis: sed flegmate lōgo tpe retento nō digesto ipz ingrossat: eo q; ei; subtile resolutū & grossum terrestre retinet: & sic cōuertit ad humorē mīscū: quo multū plicato segit febris quartana: vt p; ipsa accēsa puredie.

¶ Et lactea etiam in acutis egritudinibus est permixtiō.

¶ Nota vrina exsile lactea significatur humorum cruditas & indigestibilitas & in febre acuta ē necessaria cita terminatio cum accēdit acuta nō lōgo tēpore virtus possit tolerare & vnde sequitur vrinā esse permixtiā.

¶ Albedo preterea vrine in febribus acutis quociq; modo fuerit post tincturam que precessit significat q; colera rubea ad aliq; membrum declinauit: quod apostemat aut ad fluxum vētris & q; magis significat q; declinauit ad caput. Et similiter cū vrina rubea est in febribus: deide subito sit alba significat desipiētiam. Et cum vrina in sanitate persēuerauerit in colore albo significat pūuatiōē digestiōis. Et albule similis q; lacti simulatur acetoso i se bib; acutis morte significabit ant pthibz.

¶ Primo nota albedo post tincturam &c. q; colera maxime est illa cuius pēntia tingitur vrina. iam. n. dominatur colera cum sit egritudo acuta: sequitur igit q; colera aut tran sit ad intestina aut aliud mēbz & illud apostemat & maxime ad cerebrum ppter leuitatem suam.

¶ Scio autem q; possibile est vt vrina sit alba & cōplexio calida & colerica: aut vria rubea &

complexio frigida flegmatica. Colera. n. r. u. bea cu3 declinat a via vrine z non admiscetur vrine remanet vna alba. Debes ergo vrinā albā p̄siderare: quoniam si fuerit ei³ hūior multus z luminosus z ipsius sedimen multum z grossum z ei³ substantia cū hoc trahit ad grossitudinē: debes scire q̄ albedo est ex frigiditate flegmatis. Sz cū vrina nō fuerit lumioſa clara neq̄ ei³ sedimē multū neq̄ puia z albedo ad fuscitatez traxerit scire debes q̄ colera rubea ē occulta: z si egritudine acuta fuerit alba z fuerit in ea significatioes salutis ex q̄b³ nō tū me³ phrenesis z q̄ sunt sicut ipm debes scire q̄ colera rubea declinavit ad aliā cānalē z ad intestina z accidet ei constrictio.

¶ Totum p̄ vsq̄ ibi. Accidit p̄strictio. ¶ Nota q̄ ista particula p̄ō tripliciter exponit. p̄mo accidit cōstrictio. i. corpori accidit colere retentioe per vias vrine euacuat: sed p̄ aliā regionē, vna enī euacuatioe impedita auget euacuatio p̄ aliā regionē iuxta sententiā d̄ypo. decimo affo. vrina multa. secūdo accidit cōstrictio. i. occultatio colere quousq̄ natura ipsas per aliā viā aut eandē expellere inceperit. tercio exponit. aut accidit cōstrictio. i. intestinoz lesio. Dum enim dicit per aliā cānalē intelligit viā fecculus siue intestinoz. colera namq̄ per hāc viā expulsa ledet intestina z mordebit ea acuitate sua: cui cōsonat littera in margine posita que lo- co de ly cōstrictio h3 excoilatō: vt p̄ intueit.

¶ Causa vero ob quā vrīa existit rubea i egritudinib³ frigidis ē vna hāz rerum aut fortitudo doloris qui colerā rubeam resoluit sicut in colica accidet frigida.

¶ Primo nota per colicam frigidam intelligere debemus a materia frigida dependē: ē sicut a flegmate vitreo aut alio quo tali. potest enī z ab alijs causis colica contingere sicut a fecū retentioe aut a calido apostemate intestini colon. z sic de alijs. ¶ Secūdo nota q̄ doloris fortitudo est causa magne tincture in vrina multis ex causis. p̄ima q̄ ex forti dolore in toto p̄ouenit inflāmatio caloris. Ex forti enim dolore nascitur fe. effimera vt colligit p̄ma quartū tractatu de febribus effimera. inflāmatio affit calore in toto fortius tinctur vrina. secūdo q̄ calore z inflāmatioe in toto a dolore causato humores acutuntur versus etiā materiā colere trahuntur: z ex cōsequētiā multiplicat colera. z sic de ea plus cōmifectur vrine. tercio q̄ colera plus tingit z vrine mixta plus eam tingit. ¶ Tercio nota ex dolore fit in venis mot³ z agitatio humorū maxime calidoz z eorū sparsio rursus z subitlatio. quare magis vrine p̄mifcent z ipsam magis tingunt. z hanc causāz puto intellexisse Aliē. in ista dum dixit. coleram dissoluit ꝛc. ¶ Sed circa dicta sunt duo dubia.

Primum non videt q̄ secundū viā Aliē. dolor causet tincturā in vrina: q̄ totaliter dissoluit coleram. igit paucificat eā: sed paucitas colere est causa minoratōis tincture sicut multitudo est causa maioratōis. ergo ꝛc. p̄ sequētiā cū antecedeat.

Secundum dubiū est: q̄ forti existente dolore ad locū doloris cōcurrant aut attrahūt materie maxime colerice q̄ sunt fluere paratiorē: s̄ fluxus huius materie ad locū doloris facit materias densare a vijs vrine. z per cōsequēs minus tingi vrinā.

Ad primum dicitur q̄ per dissolutionē intelligitur aliquā colere resolutio coniungit etiā ipsius noua generatio. Sicut enī per inflāmationē humor colericus resolutur ita humor: nō colericus in colerā cōuertitur.

Ad secundum dicitur q̄ nō tota materia colerica fluit ad locū doloris: s̄ secundū magnā eius partem. vel dicitur q̄ non solus ad locū doloris: sed etiā ad loca p̄p̄inqua attrahuntur materie: bulimodiā. sunt renes z intestina. id ꝛc.

¶ Aut opilatio q̄ facta fuit ex superatiōe fleg-

matīs in cānali q̄ est iter fel z intestina: quapropter fel ad intestina naturaliter nō descēdit sicut solebat: imo vrie societas ē ei necēia cū qua egrediat: quēadmodū accidit i colica frigida.

¶ Nota q̄ stāre colica si fiat opilatio pori fellici per quē trās mittit colera ad intestina calida nō transeunte ad intestina: sed econtra redeunte ad vias vrine permixta vrine magis ipsam tingit. Ex quo patet differētia inter hanc causam tincture z precedentem causam.

¶ Aut p̄pter debilitatē epatis z sue v̄ritis defectū que inter aquositate z sanguinē separationē facere nō valet: sicut accidit i hydropisi frigida z in egritudinib³ debilitatis epatis secundū plurimū: quoniam p̄pterea vrina ē similis loture carnis recentis.

¶ Primo nota q̄ a virtute epatis aut adhuc venarū emulgentiū fit sequestratio aquositaris v̄nalis a sanguine z hoc cum epar naturaliter se habuerit. virtute autē digestiua eius debilitata nō sufficienter potest sequestrare aquositate a sanguine: p̄pter quod cū vrina plus transit de sanguine q̄ debeat trāsire secundū naturā: vnde vrina remanet rubea.

¶ Ex quo p̄ q̄ a quacūq̄ mala complexionē siue calida siue frigida cōtingit virtutē epatis debilitari illud cōtingere potest. ¶ Secūdo nota. huius vrine color similatur loture carnis recentis. causa huius est: quia cum aquositas de se sit sicut aqua in colore z sibi p̄mifceat sanguis apparet color sicut cū aque p̄mifceat sanguis decisus a carnib³ lotis.

¶ Aut p̄pter cōstrictionē quā oppilatōes fecerūt: z mutat color flegmatis i venis p̄p̄ aliā quā putrefactionē q̄ ei accidit: z ei³ qdē signū est aquositas vrine: z ei³ sedimē secundū modū quē dixim³: z eius tinctura ē tinctura debilis non lumioſa. Colere enīz rubea tinctura est lumioſa.

¶ Nota q̄ prohibita trās p̄iratione p̄pter opilatōes contingit vrināz calefieri z tingi colore aliquali. quare videtur z in parte indicat hanc fore calidā materiā z non est. ¶ Et ex isto patet q̄ oportet attendere alia signa: puta signū sumptum a pulsu regimine etate z natura egrotantis. a siti ab instantia vigiliarum ex crescentia vel parosismis quantū ad horam afflictionis. z sic de alijs. ¶ Secūdo nota q̄ distinguuntur etiā aliter puta ex grossitie multitudine aut luminositate: s̄ minus z hoc supra est tactū. color enim tinctus re colere p̄pter igneitatē z subtilitatem suā est luminosus: flegmatis aut magis opacius: vt p̄.

¶ Vrīa quoq̄ multoties in principio egritudinis erit alba: sed postea fiet nigra z fetebit sicut accidit in icteritia.

¶ Primo nota q̄ stante coartatione materie colerice in principio icteritis aut alterius egritudinis colerice vrina apparet alba p̄pter materiam tingentem non penetrare per vias vrine: vbi tamē opilatōe remota apparet vrina fetens rubea p̄pter admixtionem colere ferentis: quia talis colera longo tempore retenta fetebit p̄pter putredinem exces suam in ea accensam.

¶ Amplius vrina post comestionem albefcit: neq̄ sic cessat donec digestio fieri incipiat. tūc enīz incipit vrina tingi. ¶ Et p̄pter hoc vrine vigilantū sunt albe: z adiunat ad hoc caloris inati resolutio: sed nō lumioſe: imo attinet fuscitati. p̄pter p̄inationē digestiōis.

¶ Primo nota q̄ diuersi diuersas assignant causas. Quidāz enim hanc assignant causam: quia statim cibo assumpto totus calor diuertitur a vijs vrine z tendit circa partem stomachi ad digestionem complendam. quare pro tunc minus imprimit calor naturalis in aquositate v̄nalis minores etiam circa partes illas facit permixtionem. z per cōsequēs pro tunc minus tingitur vrina. ideo ꝛc. ¶ Alij aliter dicūt q̄ non est inconueniens aliquas partes aquositas subtile

cibi z porus fluidas ante q̄ sit cōpleta digestio transire per mēsteraicas z in epar quas tanq̄ inutiles viri⁹ epatis ad venas emulgentes expellit. Quia igit huiusmodi partes aquose erāt subtilis. ideo pro tunc emittit vrinā aquosa subtilis. quare zc. Ad q̄ etia cōcurrit q̄ ille partes alteri aquositati vrināli p̄mitte obtūdūt partes colericas ac si lympharent eas: vnde ille reddātur impotētes ad tingēdū. maxime vero verificat hoc si quis sumat in comestione diuretica: vnde fortia diuretica nō sunt cū cibis cōmiscenda. Secūdo nota q̄ in vigilia est triplex tempus. vñ q̄o conuenienter expandit calor ad extra ad operatiōes vigiliāz z supfluitates ad extra expellēdas quousq̄ superueniat necessitas dormiendi z alterius somni. secundū tēpus est in quo incipit vigilia superfluere z calor: accendi a supfluitate eius propter q̄ accidit effluera i vigiliis. tertiū imaginamur tēpus quo vigilia caloris debilitat z resoluit. Ad p̄positū hic intelligit Alu. quātū ad primū tēpus: q̄ quantū ad secundū pole est vrinā magis tingi l̄z quātū ad tertiū ē dealbari p̄tingit vrinā. Et quo vī fundamēto solui p̄t quedā dubia

Primum

dubii. videt q̄ vrinā nō debeat albescere post cibū: q̄ vel talis foret decisa a cibo nouiter assumpto vel ab alio. nō primū. q̄ nondū est digestus. nec secundū: quia cum ille in corpore longiorē traxisset moram maiorē debuisset calor naturalis impressionem fecisse.

Secundum

dubii est: q̄ supra ē dictū q̄ vrinē vigilantis sunt tincte.

Ad primum

dictur secundū primū modū q̄ licet maiorē transisset morāz p̄t tñ caloris retractiōes zc. ipediri eius tinctura. secundū autē fecundū modū vīficandi istam p̄z qualiter sit respōdendū.

Ad secundum

iam dictū est qualiter vigilia in diuersis tēporib⁹ tingit z remittit tincturā vrinē vt p̄z intuenti.

Tinctura rubea i egritudinibus acutis melior: ē q̄ aquosa alba: z eius etiā substantia melior est q̄ aquosa.

Primo nota tinctura rubea est melior zc. ppter duo. Primo q̄ ex alba significatur digestionis p̄uatio. Per rubeam autē aliqua significatur digestio cū bec rubedo maxime fiat ex admixtione colore cū vrinā que fit a calido digerēte aut cōmiscēte. Cum igitur in acutis propter velocitatē sue terminatiōis sit necessaria digestio veloci: q̄ alias cito terminaret ad malū: sequit zc. Secunda causa esse pōt: q̄ existēte albedine in vrinā in egritudinibus acutis significari potest raptus materie colericę acute ad aliquā partem determinatam aut eius occultatio z deuatiō a vīs expulsiōis. hoc autē est malū vt supra. ideo zc. Nota secundo q̄ vrinā rubea melior ē q̄ aquosa ppter calidē causas.

Sed rubea q̄ ē sanguinea maioris ē securitatis q̄ rubea colerica.

Nota rubea sanguinea significat dñm sanguinis. colica vero colere: sed deterius est dñm colere q̄ sanguinis: cuz colera sit nature magis rebellis. ideo zc.

Rubea quoq̄ colerica nō tanti ē timoris cū colera geta manet. Sed si extat mobilis margini est timoris.

Nota q̄ cuz colera permanet in vno loco quiesca minoris est timoris: tum q̄ melius digeritur a calore naturali: tūz q̄ ipsa non existēte quiesca dubiū est de raptu ipsius ad aliquā membrū nobile: quod pōt ēē causa mortis. Sed diceres qualiter cognoscitur q̄ ipsa sit quiesca vel inquieta. Dicitur q̄ ipsa inquieta existēte percipit lesio nūc in vna parte nūc in alia z nō cōtinue in vna parte vt colligit ex dictis Salie. In cōmēto illius affo. Digesta medicari. z apparet p tunc vrinā ignea rubea. ecōtra vero ē quādo colera manet i vno loco geta z apparet tunc vrinā magis rubea obscurā respectu p̄cedētis ppter materiam esse grossiorē.

Amplius vrinā rubea i egritudinib⁹ renū ē mala: quoniam secundū plurimū calidā significat apostema: z in dolorib⁹ capitis desipientiam portendit.

Primo nota circa renes existēte apate calido causat vrinā rubea materia calida currēte ad locū apostemosum ibi ebulliente z se cōmiscēte vrinę. quare ipsa tingit. Secūdo nota notāter dictum esse vrlurimū: q̄ cōtingēs est oppositū: sed tamē circa renes dolore z grauitate existēte hoc possūmus significare. Tercio nota q̄ significat desipientiā i doloribus capitis pro quanto significat materiam colericam partib⁹ cerebri cōmunicari vbi cōicata causat desipientiā. Sed dices p̄tra: q̄ vrinā alba hoc significat significādo materiā declinare a vīs vrinę z nō descēdere. id zc. Dicitur q̄ rubea l̄z significet non totaliter materiā colericā a vīs vrinę deuare: dūz tamē coniungitur dolor capitis negandū nō est secundū partē cōmunicari cerebri: vel significat forte tantā eius abundantiam q̄ l̄z secundū magnā quantitātē moueat ad cerebrum: remanet tamē eius notabilis quantitās potēs vrinā tingere colore rubeo zc.

Cūq̄ vrinā in egritudinib⁹ acutis rubere cepit z sic permanserit z nō inferi⁹ descēsus fecerit perditiois egrit timorē affert z renū apostema significabit. O si cū rubedine fuerit turbida z taliter permanserit: apā i epate z caloris innati significabit debilitatē.

Primo nota q̄ vrinā exite rubea in egritudinib⁹ acutis z ipsa talit̄ pmanēte sine ipostasi significat virtutē impotentē in digerēdo materiā cum nullā valeat sequestrationēz face re: h̄ hoc existē timorē ē perditiois: q̄ i morbo acuto virtutē nō dñante materie sequitur mors zc. significat etiā apostema renū materiā apatis p̄ resudationē se vrinę p̄miscēte. Secūdo nō ipsa exite turbida aut rubea significare potest apostema epatis z virtutis debilitatē: ppter. n. caliditatē z inflationē apostematis efficitur rubea: ppter virtutis debilitatem nō potētē sequestrare aquositates ab humorib⁹ efficit turbulenta. Non tamē credendū semper cū vrinā sit rubea apostema epatis significari: sed bene frequētē z maxime vbi apparet dolor z grauitas circa epar.

Amplius color vrinę sunt qdā compositi ex quibus ē color q̄ carnis recētis loturę assimilatur: q̄ etiā sanguini i aqua dissoluto similis existit. Et ē ex debilitate epatis: z quādoq̄ etiā ē ex multitudine sanguinis. Veritamen sepi⁹ existit ex debilitate epatis ex quacūq̄ cōplexione superuenerit malitia vincente quā digerendi debilitas demonstrabit z virtutis dissolutione. O si virtus fortis fuerit tunc non erit nisi ex sanguinis multitudine z eius augmento ultra mensurā quaz virtus disgregatiua penitus separare nō sufficit.

Primo nota per hunc colorē cōmixtū ex albo z rubeo itelligere debemus non colorē in tota substantia vrinę rubeum apparentē resultantē ex albo z rubeo: sed intelligere debemus vrinā taliter coloratā q̄ in parte ipsius aliqua apparet rubedo z i aliqua aquositas ipsius vrinę aut forte vrinę modū itelligere possumus. Secūdo nota vt in ista colligitur bec ptingere posse aut ppter debilitatē virtutis digestiōis epatis aut ppter nimiam in toto sanguinis abundantiam. Et pmo modo pōt dupl̄ contingere. primo q̄ virtute epatis debili existē non sufficit perfecte separare inter aquositates z sanguinēz vt supra in ista tactū est. Secūdo q̄ epatis virtute digestiua debili existē trāsmittit totū sanguinem indigestū quē non totum attrahit mēbra: imo magnā repellunt eius partē tanquā inutile quę postea cū vrinā vel egestionibus expellitur. Similiter conuenit bec impotētia propter sanguis dominii virtute non potente sequestrare bene. Signum autem distinctū inter hāc vltimā causam z p̄cedentiē est q̄ in hoc secūdo casu stat virtutis fortitudo: i primo vero debilitas eius.

Dubium

primū. videt etiā q̄ ab alia cā illud p̄tingere possit. Ista vrinā: q̄. s. p̄ renū debilitatē. renibus. n. debilibus existētib⁹ z nō potētib⁹ p̄ sanguinē aquositati vrināli commixtā ad nutriendū renes

attrahere remanet illa cum vrina z efficitur talis.

Secundum dubius est. cuius virtutis peccata vel accidens e illud quado proue nit ppter sanguinis multitudinem: non enim alicuius naturalium: qz ponit fortis. relinquit igit qz alterius que e virtus discreta. z sic ppter naturalis est ponenda discretiva virtus. cñ. n. attractiva retetina digestiva aut expulsiua sit fortis nō erit aliqua naturalis ministras debilis.

Tertium dubius quo modo fiat sanguineus e cru dum z indigesti cum mala epatis pple rione calida: qd videt supius dictū fuisse in ista p parte.

Ad primum dicitur qz sic sed hoc dedit intelli gere Aui. per ea que de epate dic ta sunt. vel forte qz illud raro cōtingit. z etiam qz illa mate ria que trāsit ad renes nutriendos est ita modica qz paucā in vrina sufficit facere tincturam.

Ad secundum dubius dicitur qz illud e accidēs z peccatum virtutis digestiue epatis. Ad ipsam. n. pertinet velle ab inutili separare. Et dā citur qz nō repugnat virtutis esse fortē in se que tamē respe ctu dispositionati obiecti est debilis z circa ipsum lesas producit operationem: vt patet de ossibus cerebri a sto maco non digestis. C Ex quo sequit banc cōsequētiā va lere. Operatio a. membri e sensibiliter lesa. igit a. membrus est egrum vel neutri: sed bene sequitur stante obiecto pro portionato ad operationem.

Ad tertium alias dictū est qz intēsa caliditate in gradu fiat debilitas actōis eius pro pter diminutionem in quanto per puationem quantitatis spirituum requisite ad operationes: sicut in asclitico aut t panitico febriente contingit.

C Et ex eis est etiam color oleaginus z est ci trinitas cui admixta est siccinitas z color olei similitur ppter viscositatem. que est in ipso z translucētiā cum nitore adipino z cum splendore substantie ad quandam spissitudi nem trahit.

C Primo nota qz per vrinā oleagineam intelligit vrinā in colore z substantia oleo simile. Scitis enim qz color olei vide tur medius inter citrini z viride claz: declinat enim ad viri ditatem. z talis est color huius vrine hic describit cū pona tur citrinitas admixta siccinitati. est enim siccia blatis cuius co lor viridis est clarus. ideo zc.

C Sequitur expō secūdi Agonē de senis vlog ad finē pāi cte Sen. Quia nō repit expositio Jacobi de Forlino sup residuū huius scē. Sen. ideo zc. C Hic nota qz color su mitur hic cōmuniter ad omnē apparenā per se ppter p tinentē ad visum ita vt lux z apparenā ex casu radij sup cor pus dicantur colores. Et quia ad substantie spissitudinē z vi scositatem cum simili vero colore sequitur alia apparenā. Ideo Aui. dicit hic qz similes color olei sui grossitie z viscositate z cū nitore adipino.

C Et in pluribus dispositiōibus significat ma lum aut non significat bonū neqz maturatio nem neqz meliorationem.

C Modo docet significata eius z diuiditur in duas partes. primo ponit regulas quas dā. secūdo enumerando spēs vel modos vrine oleagine docet modū distinguēdi sua signifi cata. Ibi secūda. Et ad summi. C In pma ponit sex regula las. prima qz oleaginea vrina in pluribus dispositiōibus si gnificat malum aut nō significat bonū neqz maturatiōem neqz melioratōes. Causa primi est: qz omnis oleaginea vri na significat liquefactionem pinguedinis aut carnis z talis prouenit ab ardore z victoria caloris inflāmātis aut putre facientis z hoc semper est malum. Semper igitur significat hoc malum saltē z non est hoc per digestiōē vel meliora tiōem: quia digestio nō eliquat.

C Sed fortasse raro materierū vinctuosarum euacuatiōes secundū modū crisiū significat. z hoc qd nō e nisi cū post ipsas aduēit reges.

C Ponit secundam vl. qz bec materia raro significat mate riez vinctuosarum euacuatiōē per modū crisiū. C Et hoc

non est nisi quādo post ipsas aduenit requies ita qz nō pro pale: sed ppter requiē sequentē significamus istud: z raro e qz talis quies sequatur. Ex quo pz bec nō cōtradicerē prio ri: quia pcedēs intēdit qz nō de se significat bonū vel melio rationem. bec vero quādoqz bonū significat vt quādo euacuatiōē pinguedinis sequit requies: quod contingit cum pinguedo a calore febrili eliquata simul cū materia morbi taz a calore naturali diminuta z digesta crisi euacuat: eo qz per poros subtiliata intrauerat venas.

C Que vero ex ea est puitiosa est illa cuius vn ctuositas est fetida: z ppter illa ex qua parua mingit quantitas.

C Ponit hic tertiam dicens qz illa vinctuosa vrina est valde permittiosa que est fetida: z proprie quando ex ea parua min gitur quantitas. Causa primi e qz per fetores significat vehe mens putrefactio quā non corrigat digestio. Causa secūdi est qz ppter ei paucitātē significat expulsiue debilitas.

C Cū vero ei aliqd misceat qd est simile loture carnis recētis e deterior. Et hoc quidē plus ptingit i hydropisi z ptisi z colica mala.

C Ponit quartam dicens qz quādo vrine oleagine cōmisceat aliqd simile loture carnis recentis est deterior. qz iam di cta: qz ista cum significatiōe liquefactōis significat qz ven tum e ad extremā debilitatē virtutis naturalium epatis. Ac cidit aut in ydropsi: qz in ea est epatis nocumētū ppter essentiam z vtiplurimū in colica mala que est ab apostema te est nocumētū hāz virtutis per compassiōē. In ptisi aut est nocumētū in toto: intelligendo per ptis cōsumptionē totius corporis siue fuerit cū vlcere in pmonē sine nō.

C Et est cū oleagina post nigrā seqz vrinā q pcessit: z tūc quidē est significatio bona.

C Modo ponit quintā dicens qz qñcūqz vrina oleaginea mingit post nigrā qz signū e bonū. Nota qz hoc nō est vni uersaliter verū. naz si est vrina nigra ppter vehemens in cendit: z sequit oleaginea ex liquefactōe tūc nihil e boni. Sz cōtingit qz qñqz post crisiū aduēit materiez cū quibz vinctuose eruberant iam cūctis aduētis sole vinctuose equantur in fine crisiū. Tunc. n. cū istis cōditiōibz significat bonū.

C Vt aut qz vrina significat oleagina e qz in die quarta indicat egrū in die septima mori tur in egritudinibz. v3. acutis.

C Hic ponit sextā dicens qz plus quod significat vrina olea ginea in acutis est qz apparet in quarta significat mortē in septima. huius aut causa est: qz pmutatio fortis significatio num in quarta ad bonū vel malū indicat bonū vel malus in septima: cuius quarta est indicatiua.

C Ad summū vero oleagine vrine tres sunt species. Alia. n. ex ea est qz tota e adeps. z alia est cuius inferius est tantū adeps. z alia est cuius superi est adeps. Ex ea etiam est qz in suo colore tantū e oleagina sicut e in ptisi z ppter in sui principio aut i sui substantia tantū: aut in eis vtrūqz quēadmodū est in egritudinibz re num z i perfectōe ptisis z ei sine.

C Hic docet modū distinguēdi significata vrine dicte po nendo duas distinctiōes ex quibus significatoz possumus eligere differentias. Prima est: qz quedā est oleaginea: que tota est adeps. Quedāz cuius inferior pars e adeps. Que dā cuius pars supior. Secūda distinctio e. qz quedā e olea ginea tantū in colore sicut in pncipio ptisis: quedā est olea ginea tantū in substantia: quedā in ambobus sicut in renum egritudinibus z in cōplēmēto z perfectiōe ptisis. Abi no ta pmo qz quādoqz tāta est cōmixtio pinguedinis cū aquo sitate. qz nō separat sicut quādoqz videmus in rebus que bulliunt. quādoqz aut separatur: z tūc alio quocūqz dedu cto supnat. quādoqz aut vinctuositas fortis permixtiōe est permixta cū substantia terrestri vt in resolutiōe radicalium mēbroz. z tūc stat in fundo. Ex qb pz distinctio pma signi ficatoz p tres pmas. C Secūdo nota qz adeps qñqz paucis eliquat z pmisceat cū aquositate z si sit pinguedo noua tunc

color est albus et non olei. Sed si sit pinguedo antiqua tunc color est oleagineus: sed propter paucitatem quantitatis non apparet substantia ita viscosa et grossa ut oleum: sed sonat cum cocturitur. quandoque autem est multa pinguedo et noua et facit substantiam magis similem substantie olei quam colorem colorum propter causam dictam. quandoque autem est multa pinguedo et vetus et ista facit similitudinem in substantia et colore. Et ideo apparet hoc in perfectione praeis: quia non solum noua: sed antiqua pinguedo eliquatur etc.

Et ex eis est etiam carminius qui malus est et pernitiosus: quoniam utriusque colere significat adustionem.

Determinat hic de alio composito colore qui dicitur carminius. Et secundum expositores est color mixtus ex citrino et nigro. et secundum alios est cineritius. sed debet alicui citrinitati attinere. et iste significat adustionem colere nigre et colere rubee. et ideo est malus et pernitiosus. Et addit vniu. qd est pernitiosus nisi per modum crisis acciderit. sed puto quod iste color cineritius non appareat nisi propter adustionem vltimam cum qua non stat possibilitas bonae crisis.

Et quandoque est color rubens in quo currit nigredo et significat febres compositas et febres quae ex grossis sunt superfluitatibus. Qui si clarius fuerit et nigredo ad ipsam summitatem declinauerit apostema significabit lateris.

Hic determinat de quarto colore mixto dicens quod quidam est color rubens in quo currit nigredo et significat febres compositas. sed si vrina fuerit clarius et nigredo ad superiorem traxerit tunc significat apostema lateris. **U**bi nota primo quod hic color est in aquositate rubens et est ac si subtilis nebula nigra esset cum illa et propter ruborem significat dominium aut colorem aut sanguinis. Et propter nigredinem significat materias grossas ad malitiam tendentes. et ideo significat febres ex diuersis humoribus non vniuersis. et ideo compositas. **E**t causa quare cum est clara et nigredo ad superficiem tendit significat apostema lateris ponit a vniu. notando quod non per se hoc significat: sed cum alijs signis pleurethi. propter quod. Ratio autem est: quod plenus est de colera et facit vrinam claram: quod est clara nisi adustatur. Et quod materia aliqua adusta subtilis supernatet et superiora petit. ideo est verisimile quod ad pleuram veniens ibi faciat apostema. Et forte non minus verum est quod pleuresi episteme ut plurimum valde parum de eius materia mittit cum vrina: vnde vrina bona in pleuresi non est valde boni signi ut decima tertii. Et ideo propter raptum humorum ad superiora remanet clara: et quia aliquid subtile adustum communicatur facit nebulam ad nigrum tendentem.

Cap. III. est de significatibus substantie vrine in quantitate ipsius et in claritate sui aut turbulencia.

Substantia vrine est aut tenuis aut grossa aut mediocris.

In isto capitulo determinat Aui. de signis sumptis a substantia vrine et claritate et turbulencia: et hoc propter conuenientiam que videtur esse inter turbiditatem et grossitatem claritatem et tenuitatem. Et diuidit in tres partes. Primo ponit absolute significationes substantie vrine. Secundo claritatis et turbulencie. Tertio reddit ad signa substantie vrine non absolute: sed cum alijs. **I**bi secunda. Amplius vrina spissa. **I**bi tertia. Cum vrina grossa mingitur. **P**rimo in duas primo ponit diuisionem vniu. secundo ponit signa. **I**bi secunda. **E**t de vero. **D**icit primo quod substantia vrine aut est tenuis aut grossa aut mediocris. **U**bi nota quod per substantiam non intelligimus rationem quidam: sed intelligimus modum se habendi in grossitie vel densitate et in subtilitate vel raritate. **M**ediocris autem est illa que est naturalissima. **G**rossa quolibet grossior. **S**ubtilis quolibet alia deficiens ab illa grossitie mediocri. **Q**uomodo autem grossities et subtilitas cognoscantur dictum est supra capitulo primo. et dices infra in hoc capitulo. **N**ota tamen quod aliquando vrina dicitur tenuis in comparatione ad aliam que debet tamen corpori a quo emittitur in naturalissima sibi dispositio ut vrina talis qualis est in iuvene temperata diceretur tenuis respectu vrine puerorum: et ita intelligas de grossa: **H**ic autem dicitur diuine contrarii dicat ut

detur mihi Aui. loqui de tenui et grossa primo modo.

Valde vero tenuis in omnibus dispositio maturacionis significat priuationem autem venis oppilationes aut epatis debilitatem et canalium vrine qui non attrahunt nisi quod tenue est: aut attrahunt: sed extra non eiciunt nisi quod natura subtile existit: aut multa aque potatione: aut vehementis frigiditatis complexionem cum siccitate.

Nunc ponit signa tenuis et grosse absolute: et diuidit in duas. **P**rimo ponit significationes vrine tenuis. **S**ecundo grosse. **I**bi secunda. **V**rina autem multa spissa. **P**rimo in quatuor. primo ponit absolute significationes vrine tenuis. **S**ecundo signa in egritudinibus acutis. **T**ertio in pueris. **Q**uarto in sanis vniuersaliter. **I**bi secunda. **E**t in acutis quidem. **I**bi tertia. **E**t vrina quidem. **I**bi quarta. **E**t similiter si bec. **D**e prima dicit quod quicquid sub disunctione significat vrina cum est valde tenuis etc. vniu. est priuatio maturacionis. **S**ecunda est oppilationes in venis. **T**ertius debilitas epatis aut canalium vrine. et ista debilitas aut est in attractiva virtute: quod trahit solū subtile quod parum resistit: aut in expulsiua: quod non potest expellere nisi illud quod est valde subtile. **Q**uartus est multatio aque. **Q**uintus est coplexio vehementis frigiditatis cum siccitate. **U**bi notandum primo quod quod vrina quandoque est tenuis cum naturalis coplexione ut in febribus. **I**deo Aui. non dixit quod vrina tenuis ista significat: sed dixit valde tenuis. **E**t intelligitur quod multum sit distans a mediocri. **S**ecundo nota quod digestio est qua virtus coemiscet humores cum aquositate: unde fit grossior vrina quam aqua que bibitur. et ideo cum est valde tenuis: quod significat quod non sit talis mixtio. ideo significatur priuatio digestiois et peccatis humoris et ciborum. **N**ota tamen quod non necessario significat priuationem futuram ut dixit de vrina transiente. **N**ota tertio quod oppilationibus existensibus via est frictior: prohibetur exitus rei grosse. et ideo oppilationes sunt causa vrine tenuis.

Sed dices contra: quod nec oppilationes epatis nec aliarum vinarum nec emulgentium. **N**am vne epatis hora qua talis vrina apparet non prohibet transitum nutrimenti ad epas et ad alia membra: quod est grossius aquositate. igitur non possunt prohibere transitus grosse vrine. **I**tem nec venarum emulgentium oppilatio est huius causa cum transeat per illas sanguis quo nutriuntur renes. videtur ergo quod nulle oppilationes sint causa tenuis vrine.

Secundo dubitatur: quod non videtur quod epatis debilitas sit causa vrine subtilis modo dicto. **N**am ex debilitate forti epatis fit vrina similis loture carnis recentis in qua est aliquid de ipsa sanguinis compulsiua ut in precedenti capitulo visum est. **E**t constat quod talis est grossa. **C**onstat etiam quod in ea est pars sanguinolenta grossa que pellitur.

Primo nota quod in pluribus dispositionibus aquositas non solum puenit ab epate ad renes: sed a venis in ambitu totius recurrit ad renes. **S**ecundo nota quod concauitate venarum equae lata manente cum tamen est oppilatio prohibetur rei grosse transitus magis quam rei subtilis alijs paribus. **M**aiorem enim conatus oportet fieri ad dandum viam rei que non in subtilibus partes diuidit quam rei que in subtilibus partes diuidit. **E**t ex his dicitur quod propter venarum epatis et emulgentium et totius corporis oppilationes vrina potest mingi tenuis: quia omnes iste sunt vię per quas transit vrina ad renes: ut per primo notato. **N**ec valet argumentum. **H**ora qua talis vrina mingitur transit per haurum venarum concauitatem sanguis et alij humores qui sunt valde grossiores vrina grossa. igitur vrina grossa potest transire. **N**am per alium modum transit vrina et per alium nutrimentum. **E**t virtus fortius trahit nutrimentum ad membra quam pellat aquam ad renes. **P**ossent etiam dici quod oppilationibus existensibus de viscosa materia prohibet mixtio materie humoris cum aquositate. propter viscositatem vniu. vrina remanet subtilis.

Secundo dicitur quod debilitas epatis in qua vrina apparet sicut lotura carnis est debilitas digestiua: et ista dicitur debita est expulsiue vel attractiue: attractiue quidem quod quod solū trahit subtile quod par-

resistit, expulsiue vero: qz non pōt expellere nisi illud quod est valde subtile. Et si dicatur: vrina spissa significat opilationem: igitur nō tenuis: negatur p̄sa. Nam hec cōtraria signa significat quādoqz similes pro parte dispōnes, vtrāqz enī istaz significat presentia rei grosse aut viscosē i venis, et ita opilationes: sed vna presentiam talia humoris cuius aliqua partem natura euacuat: alia p̄sentiaz talis cuius partem natura nō euacuat.

Et in acutis quidez egritudinib⁹ significat virtutis digestiue debilitatem et maturatiōis p̄uinationem.

Modo ponit significationē vrine tenuis in acutis, et dicitur in duas partes, primo facit qd dictū est, secūdo remouet dubiū, ibi secūda. Et ē etiā. Dicit p̄mo qz vrina hec in acutis egritudinib⁹ significat debilitates virtutis digestiue et p̄uatiōis maturatiōis. Cūbi nota qz vrina tenuis in febribus acutis significat materiā humoratē nō cōmisceri cum aquositate v̄rinali: ideo illa nō esse materiā, et per consequēs debilitatē digestiue salte in relatione ad humorē facientē morbi. Et ideo Alui. ad demonstrandū qz nō dicebat absolute significari per vrina tenuē debilitatē virtutis digestiue: sed in relatiōe ad materiā subdit maturatiōis p̄uatiōis. Quod si querat vtrū idem in cronicis significat. Ad hoc dicendū qz sic. Dicit autē dñus qz nō ita apparet in cronicis sicut i acutis: ideo se maxime rettulit ad acutas. Ego autē multo plures vidi v̄rinas subiles i p̄ncipio cronicaz qz i acutis. Et ideo puto qz sic ad acutas rettulit: quia p̄uatiō maturatiōis in eis est p̄eior. Nam nō daf tēpus ad maturandū sicut in cronicis.

Et est etiā cū reliquaz virtutū tantam significat debilitatē vt nullo modo i aqua operet: immo quēdam modū i gredīe ita labī.

Remouet dubiū. Posset enī quis dicere. Potest ne vrina esse tenuis sine debilitate absoluta digestiue aut ppter aliam virtutis debilitatē. Et dicit qz sic: quādoqz hec vrina significat tantā debilitatē aliaz virtutū a digestiua vt nullo modo opent in aqua: immo sicut i gredīe ita labī. Cūbi nota nō esse Auicē. mentē qd alie virtutes nullo modo operent in aqua: qz nō pelleret et nō attraheret ad epar. Sed adeo est aliqua aliaz virtutis debilis vt digestiua nullo modo in aqua operet: qz. Retētiua nō retinet tēpore notabili. Et qz digestiua indiget tēpore determinatiō in sua opatiōe. ideo absqz notabili permūtatiōe a digestiua virtute egredi tur. Et ex hoc p̄s quare supra in generali significatione nō posuit oēs modos significationū in genere. Nam aliquando ē vrina subtilis ppter nimia caliditatē renū et epatis: vnde retētiua ē debilitata: et hoc ē in diabetica passiōe que est talis instrumētō vrine qualis ē i hēteria stomacho. decimano na tertij. Ego autē memini multos medicos nō interrogantes de quātitate cū talē vrina viderēt iudicasse de opilationibus et frigiditate ifirmos ad mortē duxisse. quare frequēter est inquirendū de frequētia mingēdi et quātitate euz v̄rinaz videmus valde tenuē et translucentē: quia in hoc erore est periclitatio infirmī in totum.

Et vrina quidez tenuis valde secūdu hūc modū deterior ē in pueris qz i iuuenib⁹: quoniam naturalis puerorū vrina spissior ē vrina iuuenū. ideo qz sunt humidiores et qz eorū corpora plus attrahūt humiditates ppter ea qz materia supflūes est eis necessaria causa augmētati. Si ergo eorū vrine i febrib⁹ acutis multum sūt tenues iam valde elōgati erūt a sua naturali dispositiōe. Et si hec in eis persenerant nō significabit nisi perditionē: quoniam cū pducat significat perditionē nisi bona sint adiūcta signa et virtutis stabilis. tūc. n. exitura significat qd accidit et p̄prie iferi sub pte epatis.

Docet modo qd talis vrina significat in pueris. Et dicit trīa. p̄mū est qz talis vrina tenuis in pueris ē deterior qz i iuuenibus. et ratio ē: qz naturalis vrina puerorū d̄z esse gros-

sa respectu vrine iuuenū. ppter duas causas. vna ē qz pueri sunt humidiores, secūda est. qz pueri indiget attrahiōe multū nutrimentū ad epar et corpus vt sufficiat p̄ augmētō et nutrimentō. Et ideo si eorū vrine sunt multū subiles in acutis febribus plus distāt a naturali dispositiōe. et id sunt deteriores. Dicit secūdo qz si vrine multū subiles p̄seuerauerint in pueris cū febre acuta nō significat nisi perditionē. Et ratio est qz significat multā resistētiā materie aut multā virtutis imbecillitatē. et id in tpe breui nō posse superari morbi materiā. et per p̄sa in acuto morbo infirmū peritū. Dicit tertio qz quādoqz reliquis signis bonis apparentib⁹. i. signis incolumitatis virtutis significat hec vrina apostema quod accidit inferius et p̄prie sub parte epatis.

Sed circa dicta dubitat. primo nō videt qd humiditas puerorū sit huius cā. Primo qz illa humiditas ē aerea que ē subtilis. et per cōsequēs nō est cā grossitiei. Secūdo qz sēnū vrine sunt subiles et tamē senes sunt humidi extranea hūiditate qz magis videt facere ad grossitiē vrine qz substantia hūiditas.

Secundo dubitat qz si puerorū corpora multo nutrimentō indiget. ergo par de humoribus relinquit in aquositate. et per p̄sequēs hec esset potius causa subtilitatis vrine.

Pro istis nota qz digestiua multa indiget hūiditate vt p̄ma p̄mī. et id pueri ppter ea qz hūidi sunt substantiē fortē hnt virtutē cōmixtiā et digestiua. Et qz multo indigent nutrimentō opz illius multas sequestrari superfluitates que per digestiue fortitudinē miscent cū aquositate et fit vrina spissa. Quod autē dicit dñs istos ppter indigentia multū nutrimentū cogit ad caplen dū plus cibi qz bene possunt digerere. et ideo vrina ingrossa i iudicio meo p̄tradit hali. tertio tēgnit vbi dixit qd temperatiū corp⁹ tantū appetit quātūz bene digerere pōt: constat qz loquit in omni etate. Et quib⁹ p̄s ad vtrūqz dubiū r̄sio. Nam nō sequit. est hūiditas subtilis. igit nō est causa grossitiei vrine. Nec sequit hūiditas extranea sēnū ē causa subtilitatis. igit naturalis puerorū ita erit. Nec i secūdo dubio sequit. Multū nutrimentū trahit mēbro. ergo nō multa remanet supfluitas. Ultimū autē dictū p̄cordat cū dictis hali. secūdo p̄noscit qz cū dixit qz vrina clara et cruda et diuturna significat ap̄a futurū sub dyasfregmate. Causa autē est qz significat materiā rebellis virtuti et grossa. et id significat qz natura nō faciet crisi nisi p̄mutatiōis et qz erit veritas inferiora. ppter materie grauitatē.

Et similiter si hec i sanis permāserit et se nō cōuerterit ab eis significabit apostema qd accidit illic vbi dolorē sentiūt et secūdu pluri- mū accidit eis vt cū hoc in alchati et in renib⁹ dolores sentiunt: et significat ap̄itudinem ad apostema. Et si dolor et grauitas vni membro p̄prie nō fuerit: imo sunt cōmunes: significabit botho: et variolas et apostemata qz corpori erūt cōmunia. Tenuitas quoqz vrine i crisi si ne ordine reciduat d̄z p̄noscitur.

Modo ostendit qd significat vrina subtilis in sanis p̄seuerans: et intelligit hic sanī nō inculpate sanī: qz isti v̄rinas habēt mediocres: sed omnes qui nō sunt actu egri. Et dicit p̄mo qz si vrina fuerit tenuis in sanis et ita permāserit: et nō permūtata fuerit ad grossaz vel mediā: significat apostema futurū in parte in qua sentiūt dolorē. Si autē dolor aut grauitas nō fuerit vni membro. i. nō doleat plus in vna parte qz in alia: sed in ambitu totius. Tunc significat variolā aut morbillū aut botho. i. parua apostemata aut alia apostemata qz erūt cōmunia toti corpori. Dicit tertio qz si hec vrina tenuis appuerit in crisi sine ordine significat recidua. Causa autē p̄mī ē: qz cū hec vrina in sanis significet materiā superflua retineri sequit qz erit ibi causa antecedēs apostematis. Si igit dolor in vno mēbro sentit significatur qz materias ad illū locū natura iam incipit deriuare iuxta sententiā afforismi. Et vbi in corpore dolor ē. Aut etiā si dolor esset a causa p̄mitina ad illū locū natura stimulat supflua materiā trāsmittet: et ap̄a faceret: cum dolor trahat sicut ventosa.

Causa autem secunda est: quia lassitudine vel dolore paucio est stente in toto cum dicta significatione materie retente significat quod ad musculos qui sunt in ambitu totius aut ad cutem natura transmittit materiam que secundum sui varietatem quandoque facit varias quodque vobis: id est parua apostemata sicut in scabie apparet: quandoque forisculos multos in totius ambitu.

Causa autem tertia est: quia in crisi que per urinam accedit urina esse grossa ut infra: quia humores multi debent cum ea esse mixti. cum igitur crisis est completa paulatim circa fines crisis urina ordinate fit minus grossa: sed si subito fiat subtilis significat quod ex aliqua causa impeditur virtus ab expulsionem totius. id est aliquid de materia grossa relinquitur. Modo qui relinquitur in moribus post crisis subuersionem facere presueverunt.

Curina autem multum spissa secundum plurimum si significat maturacionis priuationem et secundum minus humorum grosse substantie maturacionem. Erit ergo in statu humorosorum febrium et in apertione apostemata.

Chic docet significare per urinam multum spissam siue grossam. Et duo facit. Primo hoc secundo videtur tacito dubio ibi. Nota autem subtilitas. Prima diuiditur in nouem partes sicut nouem sunt regule quas ponit ut patebit. Primo igitur dicit quod urina multum spissa significat priuationem maturacionis secundum plurimum. Et raro significat humorum grosse substantie maturacionem. id est ista talis erit in statu febrium humorosorum. id est pendens ab humoribus grossis et multis: quandoque esse crisis et in apertione apostematis: postquam. id est sanies per urinam pellit. Considera igitur quod urina multum spissa est de qua loquitur: quod parum spissa potest esse cum naturali dispositione: sed multum non. Nota secundo quod hec multum spissa secundum Aulec. quicquid significat priuationem digestiōis: quicquid significat digonem: id est raro significat digonem. Causa autem est: quia quando materia digerit humores grossos raro eos cum urina transmittit: quia vix sunt stricte. Plurimum igitur cum humores grosse substantie sunt cum urina pellit hypostasim grossa: sed urina non fit multum spissa: quia non tantum de isto humore pellit cum urina quod ipsam faciat multum spissam ad intellectum datus. Plurimum igitur minus igitur urina multum spissa propter multitudinem grossorum humorum stimulantium ad sui expulsionem ante digestionem eorum. id est ideo plurimum significat priuationem maturacionis. reliqua in isto canone sunt clara.

CEt plurimum quidem quod in acutis significat egritudinis est malum.

CEt casus secundus et dicit plurimum quod significat urina multum grossa in acutis egritudinibus esse malum. Causa autem est: quia talis plurimum significat peccatum grossorum humorum non digestorum. Et quia grossi humores non facilius cito digeruntur. morbi autem acuti cito terminantur. ideo significatur quod terminabitur morbus ante materie digestionem: et per consequens male. Dicit autem notanter plurimum: quia aliquo modo coniungit oppositum ut si materia subtilis digesta esset. et per urinam expelleretur. nam urina fieret grossa: quia humor licet sit subtilis est tamen grossior urina.

CAcritamen tenuitatis durabilitas plus si significat malum. Spissitudo namque quandoque significat digestionem que quidem substantie confert in eo quod digestionem significat: et quod virtus expellendi habet potentiam est id in quo fiducia habet et in quantum materie significat corruptionem et eius multitudinem et maturacionis prohibitionem separationis ad fundum descendens significat malum. Quid autem sit illud quod iter duas res superat est cognoscere ex eo quod post eam aduenit ex rege aut succedit ex debilitatis augmento.

CDonit tertiū dicitur. quod peior est durabilitas tenuitatis quam grossitiei et ratio est: quia spissitudo significat quandam digestionem. id est ista confert substantie. id est significat bonum quoddam ex parte modi substantie: quia aliquid de digestionem significat suscepisse. Vel aliter significat digonem que confert substantie. id est que sufficit facere substantiam urine grossam id non sufficit fa-

cere bonam hypostasim et hec est melior expositio. Preterea significat etiam urina grossa quod virtus habet potentiam expellendi. et hoc est etiam signum in quo. id est propter quod habet fiducia bonitatis ex urina grossa. **C**Secundo illa urina grossa significat malum propter tria. Primo quia significat materie corruptionem. aliter enim virtus non stimularetur ad eius expulsionem ante completionem maturacionis. secundum est multitudo materie que si significatur propter eandem causam. tertiū est priuatio digestionis non absolute et penitus: sed digestiōis separatim et ad fundum descendens. id est significat quod digestio non est tanta quod humor qui cum urina pellit descendat in forma hypostasim laudabilis: imo remanet mixtus cum tota aquositate. **C**Et quoque urina spissa aliquo modo significat bonum et pro parte malum. Sed valde tenuis significat absolute malum. et id tenuitatis durabilitas est deterior. Deinde quia posset quis querere quomodo cognoscatur quid est malum an bonum quod significat aut malum: dat modum in hoc dicens quod illud quod superat de istis. id est bono vel malo significato cognoscitur ex rege accidentem post aut ex augmento debilitatis. Nam quando superat bonitas expulsiōis et digestiōis malitia corruptionis sequitur hac urina requies et contraria debilitas.

CEt urinam quidem spissam in febribus saniorum existit illa de qua multum subito etiam.

CIta est quartus casus. et patet.

CIlle vero qui paulatim etiam multorum humorum est significatiua et debilitatis virtutis.

CDonit alius casus dicitur. quod illa que paulatim euacuatur significat multos humores et virtutis debilitatem: quia non fieret multum grossa nisi propter humorum multitudinem: et non mingitur paulatim nisi propter debilitatem expulsiue.

CEt post illa quidem quod utilitate affert sequitur mediocritas urina simul cum requie.

CCanon tertius. et casus est: quia tandem corpus mundificatur: ideo fit postea mediocritas et sequitur requies.

CCum autem tenuis urina in acutis egritudinibus ad spissitudinem conuertitur postquam non aduenit reges significat liquefactionem.

CSeptimus casus dicitur quod cum urina tenuis conuertitur ad valde grossam et post illam non aduenit requies in acutis egritudinibus significat liquefactionem. id est membrorum aut humorum grossorum: quia prius erat subtilis: quia nihil de tali poterat pellere. nunc autem pellit et non propter digestionem: quia si ita esset sequeretur reges. igitur crit per viam liquefactionis.

CCum in sano urina persequatur spissa et in parte capitis dolores senserit et conuassationem indicabit ei febrem.

CEt octauus casus. et dicitur quod quando presuevit urina spissa in sano. id est neutro nondum egro: iste senserit in parte capitis. scilicet autem ante: aut retro: aut a latere conuassationem. id est dolorem cum perturbatione et obfuscatione sensum significat futuram febrem. Et ratio est: quia significat quod humor peccatus incipit ebullire. vix si minus poterit caput et putrefieri et facient febrem.

CEst tamen cum hoc ex supflua expulsionem aut apte aut vlcere in partibus viarum urine.

CCasus nonus et ultimus. Dicitur quod quandoque coniungit quod hec. id est urina grossa in sano est ex superflua expulsionem. id est magna: vix agitati humores aliquid suorum humorum capiti comunicant: sed quia cito euacuant non sequitur febrem. Quandoque autem significat apertione opilationis. propter quam materie grosse retentæ expelluntur: aut tertio propter vlcera in viis urinae: propter que mingitur sanies multa et tamen non sequitur febrem.

CNon autem subtilitas et spissitudo utroque maturacionis significat priuationem: nisi quia maturacionem substantie comitat mediocritas. Spisse ergo maturatio est ut digerendo ad tenuitatem mutetur. Et tenuis maturatio est ut conuertatur ad spissitudinem.

CHic respondet tacito dubio. posset enim quis dicere. Statim dicebatur quod urina tenuis significat priuationem maturacionis: et nunc dicitur quod multum spissa idem significat: quod videtur sal-

sum: qz spissitudo ē contraria subtilitati: z p̄trarioz signorū debet esse p̄traria significata. ¶ Dic respōdet qz v̄tra qz significat p̄lationē maturatiōis. ratio est qz maturatiōe cōmitat mediocritas in mō substantie. Ideo maturatio materie spisse ē vt attenuet versus mediocritē z maturatio subtilis ē vt ingrosset z cōuertat ad mediocritatē versus spissitudinē. ¶ Nota tñ hic qz v̄rina tenuis nō ideo significat p̄uationē maturatiōis: qz significat subtilē humorē. sepe. n. ē p̄g humorū nimia grossitūe que opilationes facit.

¶ Amplius v̄ria spissa quēadmodū prius diximus: quāqz est clara trāslucēs quāqz est turbida. Verūtamē inter spissam trāslucē z tenuē existit differētia: quoniā spissa trāslucēs cū motu inundat nō sūt partes ipsius inundate multū parue: imo magne i ea accidunt: vnde z eius mori sunt tardī. z cū spumat fit eius spuma multaz ampullarū: z ipsius ampulle non cito rumpuntur.

¶ Dic ponit signa claritatis z turbulētie vt mihi videtur. z hoc ideo in isto caplo: qz claritas z turbulētia putant habere cōuenientiā cū grosso z subtili. Et ideo etiā miscet significatiōes grosse z subtilis. Diuidit aut in duas ptes. Primo docet boz significatiōes sigillatim. scilicet z turbulētie. Scōdo qñ in eadē v̄ria apparet claritas z turbulētia quo ad diuersa tēpora. ibi secūda. Amplius tres debet. Prima in duas p̄mo ponit vnā distinctionē z oīas inter clarā z subtilē. scōdo ponit significatiōes. ibi secūda. Et que quidē. ¶ Dicit p̄mo qz vt dictū est sup̄a caplo p̄mo huius summe. v̄ria spissa qdā ē clara trāslucēs: z quedā ē turbulenta. ¶ Dicit scōdo qz inter spissaz trāslucētē z subtilē sūt tres dīe. vna ē qz quādo grossa trāslucēs agitat mouet tarde. secūda qz qñ agitat ampulle nō sūt parue: sed magne. tertia est qz i ea fit spuma multaz ampullaz z iste ampulle nō cito rumpunt. Sz in subtili v̄rina cōtraria p̄tingunt. Causa aut est. qz grossa ē grauior z terrestris magis ac magis viscosa: z ppter grauitates tarde mouet. ppter terrestrē nō facile in paruas partes diuidit. ppter viscositatem in cōcussione sunt ampulle z non cito rumpuntur.

¶ Et qz quidē huiusmodi existit ex flegmate generat bene digesto aut colera vitellina si ē in ea tinctura ad citrinitatē trahens. Et si tinctura nō est i ea significat flegmatis vitri resolutionē: hoc quidem in epilepticorū v̄rinis multū existit.

¶ Dic ponit significatiōes clare z turbide premittēdo signa grosse z subtilis. Et diuidit i quattuor partes. Primo pōit signa spisse clare. secūdo tenuis. tertio spisse sine limitatione ad claritatē. quarto turbide absolute. ibi secūda. In tenui ibi tertia. Spissa aut. ibi quarta. Ad vltimū. ¶ Circa p̄maz partē attēde qz textus cōiter inuenit affirmatiuus qz v̄rina spissa z clara generat ex late bene digesto. Sed omnes auctores dñt lraz ē corrupta: qz debet dicere ex flegmate nō bene digesto. Et dñt manifeste patere p sequētia: qz statim dñt qz si in ea ē tinctura ad citrinitatē trahēs ē colera vitellina. sed si ē sine tinctura est ex liquefactiōe vitri flegmatis. Mōdo constat qz vitri flegma nō est dignū. Et iō sepe apparet in v̄rina epilepticorū ista v̄rina: qz i eis tale flegma multū abūdat. Dūto igit hāc expōnē ē verā lz posset dici qz ē ppter flegma vitri bñ digestū fiat v̄ria spissa. Nā ipm bene dignū est tñ vebemētior grossuz vt sup̄a dñt. z hoc non erit gñaliter: sed in paucioribus vt sup̄a dñtur.

¶ In tenui aut in qua multa existit tictura sciēt tincturā nō esse ppter digestionē. Alioqn digestionē i primis nō magis opat substantiā qz coloris p̄mixtionē: p̄p̄ia nāqz digōnis opatio est substantiā efficere: deide ipaz tingere. Et digestionē qdē i substantiā melior ē qz i colore.

¶ Dic ponit significatiōē tenuis z diuidit in quattuor sicut quattuor regulas pōit: z patebit ptes legēdo. p̄mus canon est notus. ¶ Circa tñ hunc locū cadit dubitatio: qz p̄mo vi

detur esse in verbis cōtradictio. secūdo p̄tradictio cū dictis sup̄a. z tertio nō videt snia vera i se. Primo. n. ad p̄bandū qz tinctura nō est ppter digestionē infert qz aliter natura operaret substantiā priusqz coloris p̄mixtionē ac si ex op̄posito sequeret hoc falsuz. videt igitur velle qz natura nō pus operet substantiā qz colorē z statim dicit oppositum: vt p̄z. ¶ Scōdo p̄z: qz sup̄a caplo de coloribz dixit. Et color qdē vrine i egritudinibz acutis incēdētibz trahit ad colorem zafrani z ad ignētatē. qz si ibi fuerit tenuitas aliqz maturatiōis significat dispōnē: z qz iā icipit: sed nō apparet in substantiā. Istud expresse cōtradicit presenti regule. tertium aut p̄z ex hoc. secūdo qz natura in casu b̄ textus dedit colorē per digōnem z tamē nō substantiā. igit nō semper prius apparet in suba qz in colore digestio. ¶ Pro istis dimittendo sup̄flua z nō vera dicta expōstoz est p̄mo notandū qz possibile ē p̄ actionē digestionē virtutis dari colorē manifeste z nō manifeste dari modū sube vt i auctoritate statim allegata. Nā stat p̄mixtionē humoris multuz citrini valde pauce quantitatē notabiliter tingere aquositatē z nō notabiliter ingrossare eadē. ¶ Dicēdū secūdo qz natura pus in digerēdo intēdit dare modū sube qz colorē. Nāqz digestio est preparatio ad expulsiōē: talis aut habet qz modū sube: nō per colorē. iō digestiua virtus scipue i nocitiū prius intēdit modū sube qz intēdat colorē. ¶ Ex quo sequit qz cum viri digestionē multū agit digerēdo aut multū digerit opz qz multū det de modū sube quā intēdit: qz iste p̄p̄ie z p̄ se sequitur opationē digestionē virtutis. z hoc intēdit Alii. hic cum dñt qz opatio digestionē ē prius dare subaz: deide eā tingere. ¶ Nota tñ qz cū hoc stat qz sūt def color z substantiā mediocritas z pus z qz post. Sz nō stat qz per multā z fortē digōnē def color z nō modus sube: qz semp fortē z multaz digōnē sequit modus substantie p̄pinquus mediocrit. ¶ Dicēdū tertio nō esse Aliē. intētiōē qz color mltie tincture in v̄rina tenui nō sit quoquo mō p digestionē: h̄ vult qz nō est p̄p̄ intēsam digōnem vel multā sicut multa ē tinctura: z hoc mō legat. In v̄rina tenui i qua existit multa tinctura scitur qz tinctura nō est ppter digōnē. Ita intēsam i suo genere sicut ē tinctura. Nam hoc nō est ppter multam digōnē: sed ppter inchoatā z debile nōdum apparentē in suba vt dñt sup̄a. caplo de coloribz i auctoritate allegata. z hoc pbat Alii. ibi. Alioqn dicēdo qz aliogn. i. si alr eet qz dñt: tur z tinctura esset p̄p̄ multā digōnē tñ natura pus fecisset in hac v̄rina subam digeste vrie qz ista coloris p̄mixtionē. Nā vt ego dixi statim si digestio ē multa z intēsa opz qz sit manifesta in suba. Mōdo hoc ē repugnās i casu nostro: qz supponimus v̄rinā tenuē. ¶ Nō vult igit Alii. i. ferre ex op̄posito sui dicti qz digō prius operet subam qz colorē tanqz absolute falsuz: h̄ tanqz repugnans opposito regule. ¶ Ex quo sequit qz iō oppositū sue regule ē impossibile: qz ad ipm sequit aliqd sibi repugnās. ¶ Ex quo p̄z p̄mo qz hic nulla ē p̄dictio cū nō p̄supponat in modo arguēdi falsum eē qz natura pus operat substantiā qz colorē: imo vult hoc esse verum: h̄ repugnās opposito regule. Et iō ne quis putaret qz diceret hoc eē falsum subdit qz digestio pus operat subam qz coloris p̄mixtionē z itelligit ad sensuz secundū notabilis p̄positū. ¶ Et sic soluit oppositū dubiū de p̄dictiōe lre. Si mltiter scōbz de p̄dictiōe ad dicta capli p̄cedētis. Nā nō intēdit absolute qz nō sit ppter digestionē vt dixi. ¶ Ad tertium aut dubiū p̄z ex secūdo notabili. z iō hāc lram non lego dicēdo aliogn p̄z: vt dñt vnus modus dñi. nec trāspōnendo sniam partis sequētis ly aliogn vt dñt secūdos modus: nec addēdo vnā negationē vt dñt sua tertia expōstio. Dis. n. modis expōnere non est nisi falsificare litteram. ¶ Et si querat v̄trū omnis tinctura vrine detur per digōnem puto qz nō. Nam cōtingit v̄rinam tingi ppter ebullitionē a calore putredinali vt pōt colligi scōba quarti caplo de signis sumptis ex tenuitate vrine: dñ dixit. Si aut fuerit rubedo aut nigredo scias qz causa in hoc ē res cōtingens aut vebemētia virtutis qualitatis egritudinalis impmētis in aquā. Credo tñ qz aquositas pura nō tingit nisi ppter cōmixtionē alicuius rei humoris cū ea vt expresse vult Ba. p̄mo de crisi: sed bec pars humoris qñqz magis tingit nō ppter maiorem digestionē: sed ppter maiore ebullitionē ppter quaz ille humor sit intēsius coloratus.

¶ Et ppter hoc cū v̄rina tenuis i acuta egritudo

dine perseverat significat malum et quod virtus digestiva est sopita.

C Donit secundam regulam ad modum coelarii dices quod propter causam dictam scilicet quod prima digestionis operatio est facere substantiam sequitur quod urina tenui perseverat in egritudine acuta est signum mali significans quod virtus est sopita. id est remissa agens in digerendo aut non digerens.

C Cum autem urinam videris tenuem in cuius partibus rubedinis et citrinitatis fuerit diversitas laboris cognoscis inflammantem.

C Donit tertiam regulam dices quod cum videris urinam tenuem que habet diversitatem in partibus in citrinitate et rubedine ista significat laboris inflammantem. **C** Abi nota intelligi quod appetit diversitas rubedinis et citrinitatis aut quod diversitas partes urine appareat una rubea et alia citrina sicut si in superiori parte appareat rubea et in inferiori citrina aut scdo quia appareat color commixtus ex rubeo et citrino et per laboris inflammantem possumus intelligere lassitudinem inflammantem que puenit ex abundantia humorum calidorum. scilicet sanguinis et colore qui significant ex hac diversitate colorum in urina appetitum aut scdo per laborem intelligendo universalem omnem lesionem ut intelligit scda affo. affo. pmo. et hoc mihi plus videt vep.

C Si tenuis fuerit fueritque in ea res que sunt sicut furfures egritudine vesica non exite signum erit hoc esse propter flegmatis adustionem.

C Donit regulam quartam dices quod si urina fuerit tenuis et habuerit sedime ad modum furfuris non exite egritudine in vesica significat flegmatis adustionem. **C** Aa autem est: quod bec filia furfuris sunt alba et lata et id sunt aut ex excoctatione alborum humorum sicut vesica aut adustione humoris albi sicut flegma. Non exite igitur vesica egritudine erit ex flegmate adusto.

C Spissa autem urina in febribus acutis ad minimum multos significat humores et fortasse significat liquefactionem. Et ipsa quod est que cum una permanet hora coaglat et inspissatur.

C Die ponit signa urine spisse non limitando ad claritates vel turbulencias dices quod urina spissa in febribus acutis significat multos humores aut liquefactiones. Et bec illa est que cum permanet una hora coaglat. **C** Causa autem est: quod si humor res essent pauci in morbo acuto cum sint vix plurimum subtiles non facerent urinam grossam. Et id quando est grossa propter humorum commixtionem significat ipsos multos. Quandoque autem est grossa propter liquefacta commixta cum ea vel esset pinguedo: ista recedente calore actuali congelatur sicut alie pinguedines a calore eliquant.

C Ad ultimum vero turbulencia urine est propter terreitatem cum vetositate que aquositate admisceat: ex istis namque cum admisceat puenit turbulencia et ex ipsorum abinice separacione puenit claritas.

C Donit significationes urine turbide absolute et dicit quod significat permissionem partium terrearum et ventositatis cum aquositate vriali. Et ratio: quod quoniam iste dicitur res. scilicet ventositas et pars terrearum admisceatur in urina ex eis puenit turbulencia. Et quando separant puenit claritas. **C** Et be regule non habet dubium. Nam omnia alia elementa sunt puriora per terram. Et ideo non habet aqua reddere quicquam. Terra autem pars non maneret sparsa per totam aquositate nisi esset vetositate confecta ipsam facienti natare: aliter descenderet ad fundum. **C** Nota tamen hic quod verisimile est contingere esse partes terreas cum aqua ita ut urina sit clara. Nam non est dubium quod urine aliquae sunt clares et non generant ventositatem in eis sicut turbide. igitur prius erant vetositates et partes terreae stante claritate. Et assumptum per quando urina mingit clara et per infrigidationem fit turbida sicut vocamus eas corruptas que postea cum ad ignem calefiunt clarificantur. **C** Imaginandum est quod quedam modum mixtionis partium humorum cum aquositate sequitur claritas esto etiam quod partes terreae sint multae non descendentes ad fundum sicut clara est cristallus non obstante quod plurimum sit terra et vix cuius multa pars est terrearum: tamen regula Avicenne vera est in se et maxime habet vep de turbulencia que accidit aquositati per se purior que fit turbida per admixtionem non veram partium terrearum. In hoc. n.

casu opus quod fit propter partes terreas coniunctas vetositati et contra partes terreae opace coniuncte ventositati sufficienti ad subleuandum eas in aqua sunt semper tales turbulencie. Et ita per signalem significat urine turbide.

C Amplius tres debes attendere dispositiones. Est namque cum tenuis mingit et deinde inspissat que significat quod natura laborat in maturando: sed nondum materia ei vndique obediuit et est patiens: et fortasse est cum humorum significat liquefactionem.

C Die ponit signa claritatis et turbulencie quod in eadem vria apparet claritas et turbulencia diversis temporibus et turbida que remanet turbida. Et dicitur in tres partes. pmo ponit tres modos considerandos. scilicet comparat duos illos ad invicem. tertio ponit quasdam speciales regulas. ibi scda. Illa vero que ibi tertia. Urina quoque. Item pma in tres scdm tres dispositiones consideratas. ibi scda. Aut mingit. ibi tertia. Aut est dispositio. **C** Dicit in parte pma quod tu debes attendere tres dispositiones in vria: quarum una est quod quandoque mingitur tenuis. id est clara et postea inspissat et fit turbida et ista significat quod natura laborat in maturando: sed materia non ex toto obediuit est patiens et aliquando significat liquefactionem humorum. **C** Nota igitur pmo quod Avicenne narrat illos tres modos turbide vrie quos ponit Ba. pmo de crisi habet non ponat eo ordine. **C** Nota scdo quod in urina que mingit sunt dispositiones ex alteratione et punit: de humoribus tam a calore naturali quam putredinali ita corpus recepte merito quarum dispositionum urina extra corpus pmutat. et id ex permutatione extra corpus cognoscit quod falsa fuerit intra corpus et corporis et humorum dispositiones videtur. Quorums quarto colligit. **C** Nota tertio quod cum vria mingitur clara et postea turbida significat quod partes humorales sunt mixte cum aquositate vriali per opus caloris naturalis. Nam ex opere putredinali potius mingit turbida: hoc opus significat esse debile: quod per leuem actionem aeris commensuram permutat. De etiam vria non mingit turbida significat quod in humoribus nondum est fortis putrefactio. et quod ab aere exteriori cito habet alterationes recipiunt significat quod sunt parati. **C** Ex quibus per pmo regulam Avicenne esse veram: quod bec vria significat quod natura laborat in maturando. id est aliquo modo agit calor naturalis et humorales: sed materia non ex toto obediuit. **C** Daret scdo quod vep dicit Ba. cum dixit pmo de crisi quod bec vria significat quod humoris nondum est morbus: sed erit in primo. id est nondum vehementer bullit nec multum digerit: sed in primo est futurus in eo motus ebullitidis. **C** Ultimo nota quod ex humoribus et adipis liquefactione conuenit mingi vrinam claram que per leuem coagulationem turbidatur: quod bec est de natura pinguedinis que dum est liquida et dissoluta est purior: sed infrigidata est opaca. **C** Avicenne. hanc subdit significationem quam tacuit Ba. loco allegato: quod raro accidit.

C Aut mingit spissa et postea clarificat et separata ab ea grossius substatans et significat quod natura iam separavit materiam et ipsam maturavit. Et quanto maior fuerit claritas et maior descensus inferi et cito magis significabit maturatorem.

C Donit significationes sede materiei et dicit quod urina quae mingit turbida et postea clarificat ita quod per grossa ab ea se parat et stat in fundo et ista significat quod natura iam maturavit materiam. Et quanto magis clarificat et citius tanto est certius signum maturatorem: si sicut quanto maior est descensus inferi. **C** Prius igitur nota de his tribus maneribus fecisse metes Ba. pmo de crisi et Aueroym quarto colligit et Avicenne. hic. ita quod putat conuenire ab expositis de eadem dispositione loquutos fuisse. Sed aliter videtur dixisse Ba. de significacione b et aliter Aueroym et aliter Avicenne. Ha. pmo de crisi dixit ita. Sed quod mingit turbida et post paulatim residet in ea sedime laudabile significat egritudinem absque mora digerendam. Avicenne. hic ut videtur sic dicit quod significat materiam esse digestam non dicit digerendam. Aueroym. autem quod colligit videtur hanc potestatem quod pmo est grossa: post subillatur: et post est igrossa sicut accidit plerumque cum vria dimittitur. de hac dicit quod significat pigrinam naturam post acceptum operis principium: vix sic dicit ad istam. Sed vria grossa que postea subillatur et ite igrossa quibus bec opere nature pcedat pigrinam naturam significat post suscepti operis principium. Ego libenter in hac

discrētate vidisset quid crediderit antiqui repositores: si nō iucio dñi aut Antonii de parma aut Mondini aut Marsilii ista declarasse. Dico igit istud q̄ puto fuisse de mente istorū auctoz. ¶ Dico quo nota q̄ vrina que mingit turbida et clarificatur quādoq̄ mingit par turbida et clarificatur bene p̄ descēsum hypostasie laudabilior: hec ē dīspō vrinaz cōpletā digestione significanti in morbis materia libus. Plā q̄ hypostasie materia nō ē ex toto clara nec est cōmixta vero mō p̄mixtiōis cū aquositate sed p̄ vicinitatē. iō opz q̄ cū mingit et per motū ē mixta reddat aquositatez parumper obfuscata: et de ista puto q̄ loquat̄ Alii. hec enī significat naturā digessisse et supasse materiā. Et iō addit q̄ quāto maior fuerit claritas supple euz debita suba et citior descēsus magis significabit maturationē. ¶ Quedā autē est vrina que mingitur vere turbida: q̄ intēse turbulētie et ois talis significat vehementem ebullitionē. Plā Balie. de illa que clarificat et est de qua loquimur ita dicit. Nam vrina que clarificat post paululum significat illud q̄ remanet de augmento feruoris et de agitatione dicta esse par. Vult igit q̄ etiā ista significat augmentū feruoris et dictā agitationē. et per cōsequē omnis alia vrina multum turbida. Sed de istis quedam ē que clarificatur per descēsum partis terrestris ad fundū: ista si sedimē fuerit laudabile non dico laudabilissimū. est enī impossibile. in isto casu significat vt dicit Balie. q̄ cito complebit digestio. Erit autē sedimen laudabile q̄d non erit male substantie nec mali coloris l3 nō ex toto omnes habet aditiones optimi sedimenis: sed de hac nō loquit̄ Alii. supra. Et ideo nō omnino dīspōnes eadēdem Intellexerit Alii. et Balie. ¶ Causa autē dicti Balie. est q̄ ex quo ē in p̄ncipio ita turbulēta vrina nō pōt esse sine p̄ternaturali ebullitiōe que excludit completē digestiōis. Sed q̄ cito sit sequestratio significat q̄ vestigiū calozis naturalis sit forte et v̄etositates per ebullitionē putredinis ibi existētis sunt paucē parum resistētēs. et ideo cito complebitur maturationē. Si vero vrina mingit turbida et clarificatur per descēsum ad fundū: sed postea cito corrumpit p̄pter aeris impressionē: hec ē de qua Alii. loquit̄: et ista significat pigritiam nature in digerendo eo modo quo prima de illis de quibus Alii. loquit̄. Et ita isti auctores non de eadez penitus videntur loqui dīspōitiōe in his locis propter q̄d non ponunt eadē significata.

¶ Aut est dīspōitiō media inter primā et alterā ex qua cū perdurauerit et natura fuerit fortis et virtū fixa sciet q̄ nō ad maturatōis puenit integrā. Si vero virtū fixa nō fuerit erit timendū: ne perditio pueniat maturatōis. Cū autē perdurauerit et timorosa significatio non affuerit significabit capitis dolorē: quoniā significabit ebullitiōis et v̄etositates vaporosas.

¶ Donit materiē tertiā dicē q̄ q̄s est dīspō media iter primā et secūdam que ē q̄ vrina mingit turbida et ita remanet et ista si hoc mō perdurat et virtus est fortis significat q̄ nūc. i. paruo tempore pueniet ad integram maturationē. Sed si virtus nō fuerit fixa significat timorē ne moris pueniat maturationē. Et si perdurauerit hoc mō et nō fuerit ibi signa alia timorosa significabit capitis dolorē: q̄ significat v̄etositates et ebullitionē materiē. ¶ Et in hac etiā tertiā dīspōne diuersimode videtur dicere Balie. et Alii. Nam Balie. dicit q̄ hec vrina significat cōmotionē et augmentū feruoris qui est in sanguine: esse in summo augmentū sui. Et Alii. ita dicit: sed si ab ipso p̄ncipio apparuerit grossa et eadem grossitudine pmanerit significat multā humorū ebullitionem a calore extraneo factā et p̄pter hoc ē malū signū. videt igit q̄ non significat q̄ cito veniet ad maturationē integram cū significet sumū motū putrefactionis. ¶ Dico istis nota q̄ vt dixi in questōe de magnitudine febris secūda particula afforismoz non repugnat materiā forti motū moueri ad putredinē: tamē ogeri et esse p̄pter complementū digōis: immo p̄pterea digeri velocius natura magis cōnare et materia magis apta recipere saltē ex parte clauationis et facilitatis vaporatiōis superflui: vñ nos videmus vermes plurimos generari in aqua cū vehementer putrescit et similiter in carnibus. ¶ Nota secūdo hanc vrinā semper

significare vehementē motū putredinalis calozis. L3 hoc tamē quādoq̄ est iunctus fortis motus digestiōis: et hoc est cum virtus ē cōstās et nō sint alie male significatōes. et hoc voluit Alii. et hoc etiā innuit Balie. cū ista dixit meliorem primā. et ex his p̄ cōcordia auctoz.

¶ Illa vero q̄ ex tenuitate ad turbulētiā peruenit: et sic pcedit melior illa ē que in turbulētia permanet secūdū plurimas horas. Vrina quoq̄ multoties sit spissa et hoc p̄pter casuz virtutis et nō p̄pter nature expulsiōis. Sed vrina que aquosa mingit et aquosa remanet si gnū est p̄natiōis maturatōis penit. ¶ Et vrina spissa laudabilior ē que ad exēdū ē facilis et multe separatōis simil. Et huiusmodi nāq̄ sanas paralysis et q̄d ē ei simile.

¶ Donit quādā speciales regulas. Et diuiditur in quattuor et patebunt partes. ¶ De p̄ma dicit q̄ illa que mingitur tenuis et ex tenuitate peruenit ad turbulētiā ē melior q̄ illa que permanet in turbulētia secūdū plurimas horas et vt plurimū. ¶ Et hoc videt cōrariū dicto Balie. p̄mo de crisi. Plā que peruenit a claritate ad turbulētiā dicit esse deteriorē istaz triū. vñ sic bēt litera. Vrina que turbida sit ex terius significat q̄ nōdū est ei motus: sed erit in p̄mo. Nec cessario igit hec vrina ē earūz deterior. Et paulo infra. vrina vero secūda vt dictum est inter has duas ē media. Plā ipsa euz generez a cōmōtiōe que ē in vltimo fine et statu suo in tantū diminuta ē in malitia ab vrina significatē q̄ nōdū est motus eius: sed erit in p̄mo inquantū excedit in malitia vrinaz significatē q̄ ille motus iā proximus ē vt sedetur et quiescat. et cōstat q̄ vrina secūda apud ipm ē que mingitur turbida. et sic remanet. tertia vero mingit clara et extra turbidatur. ¶ Dico cōcordia igitur dicēdū hāc vrinā que turbida mingitur raro esse bonā. Raro enim est cū digestio ne et cum alijs signis bonis: sed quādo est bona ē melior q̄ illa q̄ mingit clara et turbidat cito: q̄ ista significat digestiōnem primā. et hoc ē raro. Balie. igitur loquitur de ea quādo bonum significat. Et Alii. dicit hoc: q̄ vplurimū est deterior: q̄ raro ē bona et cū est mala ē deterior. ¶ Secunda regula ē q̄ multoties vrina sit spissa p̄pter casum virtutis non p̄pter expulsiōis materiē. Et possumus hic intel ligere turbidā per spissam vel spissam p̄pter dictam. Plā q̄ cōtēntia membrorū deficit. ideo multi humores simul euz vrina trāsūt: nō q̄ natura illas intēdat expellere. ¶ Tertia regula ē q̄ vrina que mingit aquosa et ita pmanet significat priuationem maturationis penitus: et hāc dicit Balie. p̄mo de crisi peiorē q̄ sit aliqua triū supra nominatarum. Et de hac satis diximus pcedēte caplo cum loquimur suū de vrina alba. ¶ Quarta regula est q̄ vrinaz spissaz ista est melior que ē facilis ad exēdū et multe separatōis: q̄ in ea sit sequestratio et hypostasis multa per quā tota materia turbulētie et nimie grossitiei descēdit et fit hypostasis: q̄ ista significat maiorē materiē obediētā q̄ aliqua alia: et ex tali multoties sanas paleis vel alijs similibus morbz vt spalmū bñdus expulsa p̄ vias vrie materia morbz faciet.

¶ Cū vrina grossa mingit et deinde pcedēdo secūdū ordinē attenuat si multa est cōueniēs existit. Et cū ipa post spissaz et turbidā: et paucam sequit̄ est signū bonū. et hoc quidem ē cū spissa q̄ turbulenta ē aperit q̄ mingit paulatim et subito ide multa facile mingit vrina: euz hac enī multoties resoluit egritudo siue ipa sit vna febriū acutaz siue sit vna aliaz egritudinū ex repletionē puenientiū siue sit repletio ex qua nondū manifesta accidit egritudo. et iste quidem vrine modus ē extraneus.

¶ In hac tertia parte capituli vt supra dicitur p̄ncipaliter docet significare per modos substantie et turbulētiā vt alij dīspōitiōi cōiunguntur. Et diuiditur in tres partes. P̄mo docet significare p̄ diuersos modos substantie. secundo

per turbulentiam, tertio ponit quasdam extravagantes regulas cōcēnentes maxime significatōes rez cū vrina mixta rā, ibi secūda. Vrina turbulenta multoties. Ibi tertia. Vrina corpori. Vrina diuiditur in tot partes quot sunt regule. De prima igit dicit q̄ quādo vrina grossa mingit: et deinde procedendo secūdū ordinē attenuat si sit multa est cōueniens. Ratio regule ē: q̄ significat hāc esse purgationē naturalem. Secūda regula est q̄ vrina dicta. f. grossa multa que secūdū ordinē attenuat quādo est post turbidam aut spissam paucā est signum boni: et hoc est quādo vrina spissa et turbulenta apparet que mingebat primo paulatim: sed post subito et facilius inde et post eā multa quātitas facile mingit. Et cum ista multoties resoluitur. i. finitur egritudo siue sit acuta siue repletio siue fuerit repletio ex qua non puenit manifesta egritudo: iste modus vrine est extraneus. Et recte scdm q̄ dicit diuus. Alii. voluit hic ponere sententiam Hippocratis in illo affo. quarte particule. Quibus vrine grosse globose etc. Causa autē verificans ē: q̄ quādo hec multa tenuis emittit post paucā grossa: aut turbida significat q̄ materia ē digesta per subtiliationē factā a natura et pellit. dicitur autē hic modus vrine extraneus: q̄ rarius. Dicerunt enim sit mutatio cōtrario modo: q̄ ex subtili procedit ad grossa: cū ante digestionē plurimū natura nō pellat humorem cū aquositate et post digestionem expellat. Et tu nota vt in cōmento voluit Salic. q̄ per tenuē intelligimus mediocrem. Et ideo Aliicen. dicit procedendo secūdū ordinē attenuatur.

Quādo cū vrina naturalis coloris supflua est spissitudo plerūq̄ significat bonitatem ex pulsis multaz materie: cui excedi associatur facilitas: et plerūq̄ significat p̄dites propterea q̄ humorū significat multitudinē et virtutis debilitatē: et hoc qdē demonstrat egrediēdi difficultas et paucitas ei⁹ qdē egredit.

Hic ponit tertiā regulam dicēs q̄ vrina superflua spissa et naturalis coloris significat quādoq̄ bonū quādoq̄ malū. Bonū significat quādo erit facilius et multa: q̄ significat cat expulsiōne naturalē multaz materie. Malū significat quādo egredit paucā et paulatim: q̄ significat humorū multitudinē sua grossitate: et virtutis debilitatē sua paucitate.

Vrina quidem spissa bona est que est crisis egritudinis splenis et febrius permixtarum in qua non expectat equalitas: quoniam natura in expellēdo impeditur.

Ista est quarta regula. Et dicit q̄ vrina spissa q̄ est crisis egritudinis splenis aut febrius permixtarum est bona. et causa ē q̄ ista significat finem illoz morboz p̄sumpta materia. Et subdit q̄ in ista nō expectet equalitas in mō substantie: q̄ natura impedit in expellēdo. Et nota q̄ durante crisi non vult q̄ expectetur equalitas vrine: quoniam natura ē occupata in expellēdo humores ita grossos nō obstat q̄ sint digesti q̄ vrina p̄ totum tempus crisis ē grossa.

Vrina ad vltimum turbulenta significat humorū multitudinē et naturaz ab eis occupatam in maturādo eos.

Iste est quintus casus. de turbida istis inclēter imixtus dicit. q̄ vrina turbida vltimate significat humorū multitudinē et naturā ab eis occupatā in maturādo eos. Et rō est: q̄ cū significat materiā expelli ondit q̄ natura laborat in maturando: maxime q̄ significat q̄ nō sunt integre digesti.

Vrina spissa in qua sedimē exilit arenosus significat lapidem.

Hic est sextus canon. dicēs q̄ vrina spissa cū arenoso sedimine significat lapidē. Et quo. n. ē spissa significat materiā grossam viscosam. Et q̄ sunt ibi arenule significatur q̄ inspissat et indurat in lapidē aut in renib⁹ aut in vesica. De hoc isti infra cū de hypospasi dicemus.

Vrina spissa q̄ apostematū significat apertionē cognoscit ex eo qdē ei admiscetur et ex eo qdē precessit. ex eo. n. quod admiscet sicut pu-

re qdē malus odor demonstrat: et exercitiis q̄ cum ea separant sicut petala alba et rubra aut sicut furfur aut alia ab istis ex eis per q̄ cognoscitur. Ex eo quidem qdē precessit: quoniam ibi prius fuit significatio apatis aut vlcis in vesica aut rene aut epate aut in partib⁹ pectoris et significat h⁹ apatis apertionē si ante ipsam vrina fuit similis loture carnis recentis qdē ex gibbositate epatis. Et si egestio talis fuit apostematis qdē est in ei⁹ concavitate: et si anhelus coangustatio precessit et tussis sicca et dolor in mēbris pectoris pūgitiuus: tūc apostema qdē est apū ē lateris et exiit a parte arterie maioris: et si i pure illo ē maturatio cōueniens ē.

Hec est septima regula dicēs. q̄ vrina spissa cognoscitur significare apdēs apatis per ea que procedit et per ea que cum vrina cōmiscetur. Illud autē qdē cōmiscetur cū vrina que significat apertionē apostematis est sanies que cognoscit: q̄ fetet aut q̄ illud qdē miscet erit aliqd de rebus que a membro separātur sicut petala alba aut rubra aut furfura aut alia ab istis sicut sunt quedā filosa. Sed illud quod precessit vrinam et facit cognosci q̄ significat apertionem apostematis ē q̄ prius in homine illo fuerint signa apostematis in interioribus: sicut verbū grā in rene aut vesica aut epate aut in partibus pectoris. et etiam si ante vrinam cum sanie fuerit vrina similis loture carnis recentis significatur apostema esse in cōcavo epatis: sed si fuerit ante anhelus angustatio et tussis sicca et dolor in mēbris pectoris pūgitiuus significat q̄ fuit apostema in pectore et q̄ sanies exiit ex latere arterie vicinioris. et si pus illud est maturū erit cōueniens. Et attende q̄ numerādo signa que sunt ante eruptionē apatis dixit aut vlcis. Nam vlcus nō precedit eruptionem apostematis. et ideo per vlcus debemus intelligere exituram. Aut hoc verificat: quia aliquando vlcus cum debilitat mēbris: est causa apostematis et tale vlcus prece-

Et est cū sanus cūatus q̄ exercitiū reliquit mingit vrinā sicut pus et virus tenue quo ipsi purgat corp⁹ et eius auferē laritas quā exercitij dimissione cōsecutus est.

Hec est octaua regula que posset tamen potius poni pro vna cōtingentia: et est: q̄ contingit hominē sanum mingere vrinam sicut pus et virus tenue: et maxime cum dimiserit exercitiū: et per hanc purgabitur eius corpus et remouebitur ab eo lassitudo quā fuerat consecutus propter dimissionem exercitiij. Et hoc cōtingit: quia natura materiam hanc aggregatā digerit digōne in nocturno sine eius putrefactione. deinde expellit per vrinam. et hec nō est verum pus nec vere virus: cū in ea nō sit putredo: sicut sicut pus: q̄ similis illi. et hic sumis sanus p̄ omni eo qui nō ē eger. Plaz ex quo lassitudinē patiebat potius erat neutz q̄ sanū corpus eius.

Et est etiā cū in epate aut i eo quod est corā ipso fiunt oppilationes et plerūq̄ contingit vt eap̄ apertio sit vrina spissa p̄pterea q̄ carū egredit materia: et hec talis spissitudo non est pus. Sed in ipsa que ē post apatis apertionē est pus. Et cū hec vrina fuerit cū spissitudine et ad nigredinem traxerit et cū ea fuerit in latere sinistro dolor erit tūc ex pte splenis. Et secundū hanc considerationē si supra femur fuerit aut in summitate ventris erit tūc ex parte stomachi. Hoc tamē sepius est ex pte epatis et cannalium vrine.

Hic ponit nonam regulam dicēs q̄ conuenit fieri opilationes in epate aut in eo qdē est corā ipso de mēbris vti stomacho aut splene aut pectore. Et cōuenit q̄ per apertiones barum opilationū mingat vrina spissa: q̄ cū aperit mēgre

ditur materia earum: quia faciens eas. Et ista non est puer: sed illa que egreditur ex aperitio apostematis est pus: et videtur scerni ab iniuicem. Et si hec vrina trahit ad nigredinem et precessit dolor in latere sinistro significat qd est ex splene. Et secundum hanc considerationem si dolor fuerit supra femur aut in summitate vetricis erit ex parte stomachi. si fundi anterioris: sed tunc plurimum est ex epate: quia epas est magis vicinus viciis vrine. Et iste canon est manifestus.

Vrina turbulenta multoties significat casum virtutis. Cumque virtus ceciderit frigiditas superbitque erit sicut illa que exterius infrigidat.

Modo facit quod est dictum: et diuiditur in tres sicut tres regulas de turbulenta vrina ponit. Ibi secunda. Turbulenta enim. Ibi tertia. Vrina que vrinis. Dicit primo quod multoties vrina turbulenta significat casum virtutis. Natura lis et vitalis regulantur totum corpus: vnde neque valent se querere humorem ab aquositate neque putrefactione prohibere nec retinere humores. et ideo fit inde vrina turbida. Et quando cadit virtus tunc vrina est frigida sicut illa que exterius infrigidat. Nec est in isto casu intelligendum quod hec vrina ex toto migat frigida sicut aqua: sed valde paucis caliditate. Nam tunc calor relinquitur membris longinqua a corde et tenet in ipso corde paucificatur.

Vrina turbulenta que malo vino similatur aut aque ciceris est vrina pregnantium aut habentium apostemata calida longi temporis in interioribus.

Hec est secunda regula in qua dicitur quod vrina turbulenta que similatur malo vino aut aque ciceris est vrina pregnantium et habentium apostemata calida longi temporis in interioribus.

Sed hic sunt duo dubia. Primum quia in pregnantibus debet esse vrina clara similis vrinis virore. Igitur non turbida.

Secundum quod apostemata longi temporis debent esse ex materia frigida que non facit superfluitatem rubescit similis vino. Preterea plerique est apostemata in interioribus non appetitui modi vrina vt per experientia.

Ad primum dicitur quod pregnantibus pauci temporis: quod per menstrui retinuerunt: et quod stricte sunt vire et id per menstrui quod superest redit ad venas matricis et lunatur in digerendo a calido spermatis vire. ideo vrinis habet clares: sed pregnantibus vicine putrefactum menstrui retinuerunt. et quod illud tunc regurgitat a venis matricis in alias et est mali coloris: ideo quandoque aliquid tale emittitur cum vrina et facit vrinam turbidam dicti coloris.

Ad secundum dicitur quod apostemata in interioribus duobus modis cum sint longi temporis sunt causa dicte vrine. Primo quod epatis virtutem debilitat: vnde fit vrina cum permixtione sanguinis mali. secundo quod ab illis eadem resudat materia que adustione participat et mingitur. Et ideo hec talis mixta cum parte sanguinis et aquositate reddit vrinam dicti modi.

Vrina que vrinis asinorum aut animalium assimilatur et est quasi mulachbach propterea quod multum turbida corruptione humorum corporis significat: quod tamen magis significat est flegma crudum in qua aliqua calitas operata fuit: et ipsius cum grossa ventositate ebullire fecit: et propter hoc plerumque significat capis dolore ventris: aut alabachal et cum puerat significat lethargia.

Hec est tertia regula in qua dicitur quod vrina similis vrinis asinorum et aliorum subingulsi est quasi mulachbach: quod est multum turbida significat corruptionem humorum corporis maxime flegmatis crudum: in quo per operationem caliditatis ventositas fuit generata. ideo significat capitis dolorem ventris aut alabachal. Nota primo quod mulachbach est aqua qua videntur faraceni que est ex aqua roxata cum mulco et ambrosia et garofolis et alijs odoriferis et est valde turbida. Sed alabachal est egritudo in qua a cerebro flegma descendit ad inferiora: et vocatur stillicidium sine species catarrhi. et tunc verificatur regula: quod turbulenta ista non fit sine humorum putredine

vt est dictum supra. secundo sine ventositate coniuncta parti. tertio quia ista nec nigra est nec citrina nec rubea maxime flegmatis significabit putredinem. quarto quod ibi est optatio significat quod coicatur capiti. et ideo si retinebit faciet dolorem capitis iuxta affusionem sniaz. Quibus vrine pueris turbare velut subingulsi etc. Et si non retinebit faciet catarrh. deum.

Vrina que coloris alicuius membri similatur cum perdurat egritudine in illo membro significat.

Hec ponit extravaغات regulas et sunt quatuor. Prima est quod vrina que salsatur coloris vnius membri et perdurat hoc modo significat egritudine futuram in illo membro. Et ideo est quod non obstat quod calor de vrine ex permixtione materie et non immediate a membri colore: tamen membra multipliciter suppositas multoties eas faciunt sibi filia quodammodo in corpore. Et ideo est vrina puerat secundum tale coloris significat quod membrum perne multiplicat suppositas: et expellendas. et ideo tandem egrotabit.

Et quidam dixerunt quod cum in inferiori parte vrinæ fuerit aliquid quod pulueri sit simile aut fumo plongetur egritudo et si in tota perdurat egritudine pronosticat mortem aut flegma crudum quod a pure discernitur fetore.

Secunda regula est ex dicto quorundam quod quando in inferiori parte vrinæ fuerit aliquid quod est sicut puluis aut fumus egritudo significat longa. Et si perdurat in tota egritudine pronosticat mortem aut flegma crudum quod a pure discernitur per fetorem. Ego autem hoc expresse vidi in quadam puella. Nota igitur quod multoties in vrina alba clara superius prope fundum videtur obscuritas ac si fumus esset ibi: et hec quandoque accidit ab vlcere in vesica aut renibus cum paucissima sanies pellit: et cum agitata videtur quasi fumus a fundo ascendere. multoties autem quasi per totam vrinam est hoc. et quandoque declinamus vrinale ad vnam partem appetit iuxta superficiem fumus ille. si igitur in vrina est fetor: tunc est sanies. si vero non sit fetor significat flegma crudum cui accidit et putredine diuisio ad duas partes sine digone. et ideo quod prelat significat mors cum significet quod natura non vultur haberi.

Vrina habens partes diuersas significat quod quatuor plus partes in ipsa fuerint maiores: tanto plus nature operatio est studiosior et natura plus potes et porius plus aperta.

Hec est tertia regula in qua dicitur quod vrina que habet partes diuersas significat quod quatuor partes ille sunt maiores tanto natura operatio est studiosior et natura plus potes et porius plus aperta.

Nota igitur quod multoties in vrina sunt partes humorales aut in fundo aut natantes que non sunt coniuncte: immo perculpiunt ab alijs diuerse et quandoque puenit quod iste sunt partes membri vt petala et trahi. Cum igitur sint partes humorales regula est vera: sed si sint partes membrorum tunc quatuor fuerint maiores partes tanto significant vlcera peiora.

Vrina in qua videntur quasi fila adinuicem mixta significat quod fuit micta postquam coitus fuit completus.

Quarta regula est quod vrina in qua videntur quasi fila adinuicem mixta significat quod fuit micta post coitus. Et nota quod hec fila sunt grossa alba ex parte spermatis que remanet in virga post coitus que cum vrina expellitur.

Cap. III. est de significationibus odoris vrine.

Exerunt quidam se nunquam vidisse egrum cui vrine odor sit sicut odor vrinæ sani.

In isto caplo determinat Avicenna de significationibus vrine per odores. Et diuidit in duas partes. Primum ponit quorundam dictum circa hec. scilicet ponit regulas significandi scilicet proprias intentiones. ibi secunda. Et nos. De prima dicit quodammodo dixisse se nunquam vidisse egrum cuius vrine odor esset similis odor vrinæ sani. Vbi considera quod Avicenna de hoc dicto nullam ponit iudicium veritatis aut falsitatis. Sed veritas est quod non repugnet sibi iueniri odorem in vrina vnius egrum et vnius sani: puta si sanus esset colicus et eger non aliter: et egrotans pro egritudine colica. Scilicet calidus est vbi sanus vteret quodammodo dicta pmutante odore vrine vt aspagi pmutat. Deinde videtur alia dicta egritudine habet vrine odorem similis illi. Tercio calidus est vbi egritudo non coicatur nocumens epistole vnde vrine et vrinis. Nota

tunc nō oportet odorē vrine permūtari: plurimū tamen variatur in eodē hoīe odor: vrine: quando de sanitate inculpa ta trāsīt in febē putridā: qz z ea quib⁹ hēt vrina odorē nō seruat ppositionē ad omnino similē odorem priore.

C Et nos quidem dicemus q cum vrina nullo modo odorēz habet complexiōis frigiditātē significat i acutis egritudinib⁹ mortē nature.

C Modo exequitur secundū propriā intentionem. z tria facit. Primo docet significare per p̄uatiōem odoris. secundo per odorē. tertio per permūtatiōez certū modū ad p̄uatiōem. ibi secūda. Cum aut odorē. ibi tertia in fine. In acutis egritudinibus. dicit p̄mo q p̄uatiō odoris penitus in vrina significat frigiditātē complexiōis z superflūam cruditatem. Et in acutis egritudinib⁹ plerūqz significat mortē nature. i. mortificationēz calorīs naturalis. **C** Abi nota q cū odor fundetur in fumali vaporatiōe calida z siccā: vrina naturalis debeat habere odorem acutū sequitur q p̄uatiō eius significat p̄uatiōē huius vaporatiōis. z ideo frigiditatem. z qz frigiditas est causa cruditatis significat cruditatem. **C** In acutis aut egritudinibus: quia plurimū pendet a materia calida nō videt q vrina sit facta hoc modo penitus sine odore nisi qz iam resolutus est calor naturalis z cum eo etiā p̄ternaturalis vt in febrib⁹ accidit eliquatis in quib⁹ etiā anhelitus ē frigidus. Et ex hoc pz quomodo in acutis hec vrina significat mortē nature.

C Cum aut odorem habuerit fetidū z maturatiōis significatiōes in ea fuerit erit ipsi⁹ causa scabies aut vlcera in instrumētis vrine q suis cognoscēti signis. Qz si maturatiō nō affuerit possibile erit vt sit ex hoc z pole vt sit ex putrefactione. Cūqz hec i febrib⁹ fuerit acutis z nō fuerit cā mēbroz vrine erit signū malū.

C Dic ponit significatiōes ex odore positine. z diuiditur in sex partes secundum sex regulas. z partes patebūt. **C** Prima igit regula est q fetor in vrina sit cum signis digestiōis ex parte. i. substantie vrine z hypostasis significat vlcera in instrumētis vrine. i. vesica aut renibus aut eoz scabie: si non fuerit cū signis digestiōis tūc potest esse ex isto z potest esse. ppter putrefactionem humorū absqz scabie z vlceribus. **C** Abi nota q odor fetidus in rebus que non ex tota specie sunt fetide nō sit nisi ex putrefactione. Ideo cū vrina naturaliter nō habeat talē fetorē. opz q hoc sit in ea ex putrefactione rei seculi cōmixte. Talis aut res aut ē sanies aut alius humor vtriusqz. **C** Nota secūdo q quādo residuum corporis est sanū nō obstat q in vīs vrinālib⁹ sit egritudo tūc vrina multoties appz digesta: imo digestio in vrina significat sanitatem z dominū calorīs naturalis in locis que sunt supra vias vrine vt infra dices. Cū igit vrina est digesta z hz odorem fetidū non est nisi ex putredine vel sanie ab instrumētis vrine: z hec nō sunt nisi cūz vlcere aut scabie in eis. z sic pz p̄ma pars regule. Cum aut digestio nō est in vrina tunc etiā potest esse q putredo tunc nō est nisi ex vīs vrine. Et ideo pōt etiā esse ex vlcere z scabie in eis. Sed potest etiā esse q veniat ex superioribus membris z tūc significat putrefactionē in eis p̄sertim in venis. Vrina igit fetida cum sanitate membrorum vrine significat putredinē in venis. **C** Si igit volumus discernere ex quo sit talis fetor hoc fit per p̄pria signa vlceoz renū z vesice posita decima octaua tertij z decimanona. **C** Et ex hoc pz tertia pars regule q quādo talis vrina fetida fuerit in febrib⁹ acutis z non fuerit causa mēbroz vrine ē signum malū: qz significat materie morbi fontē putredinem.

C Et cū ad acedine traxerit significabit putrefactionē que ē in humorib⁹ frigidā habentib⁹ substantiam: quos calor superauit extraneus: sed si egritudo fuerit acuta erit signum mortis z significabit mortē calorīs naturalis z dominij frigiditatis in natura cum calore extraneo.

C Ista est secūda regula in qua dicit q quādo vrina traxerit ad acedine significabit putrefactionē q accidit i humoribus substantie frigide quos superauit calor extraneus. Sed si fuerit egritudo acuta erit signū mortis z significabit mortē calorīs naturalis z dominij frigiditatis in natura cū do minio calorīs extranei. Abi nota q per odorē trahentē ad acedine intelligimus illā que hēt odorē acetosum. **C** Nota secūdo q odor acetosus fit ex causis p̄portionatis ad faciendū vaporē acetosus. Nec talis fumalis euaporatio inuenitur in rebus corruptis nisi cū frigiditate per p̄uatiōez fortē calorīs naturalis. **C** Nota tertio ex his que dixi in capitulo de humoribus q acetosus sapor sit duob⁹ modis. vno modo per viam digestiōis incomplete vel complete cum paruo calore naturali. Alio modo per viā putrefactionis per quā calor inatus rei exhalat i re habēte subtilē z humidam substantiam sicut accidit in vino. In vrina igit cū odor fuerit acris aut acetosus hoc contingit aut q humorēs naturaliter huius saporis sicut flegma acetosum z melancolia putrefiūt. z ideo separantur ab eis p̄tes q a natura expelluntur cum vrina z tunc significat putrefactionē in humorib⁹ substantiaiter frigidis: aut qz in humoribus alijs tanta accidit putrefactio vt resoluat pars spumosa naturalis calorīs eorum: vnde sunt acetosi. z ideo hoc erit cum morificationē naturalis calorīs z dominio calorīs extranei. Et quia acuta egritudo fit plerūqz ex calidis humorib⁹. ideo in illa vrina hoc significat mortē: quia significat defectū calorīs naturalis cum multo extraneo.

C Odor vero qui ad dulcedinē trahit sanguinis significat dominium.

C Ista est tertia regula in qua dicit q odor trahens ad dulcedinē significat dominij sanguinis. z dicitur odor dulcis sicut alij odores a saporibus deriuantur vt secūdo de animalia z in de sensu z sensatio z quarto colliget. z pz causa regule: quia solus sanguis inter humores ē vere dulcis ex his q dixi in capitulo de humoribus.

C Et que multū est fetida est colerica.

C Dic ponit quartam dicēs q vrina multum fetida significat q est colerica semper intelligēdo de illis que sunt non ppter vlcera z sanie. **C** Sed queritur ppter quid ē q sanguinei sunt fetidi odoris magis q colici z tūc multus fetor i vrina significat multitudinem colere. **C** Dic dicit diuinus duplī vrinā posse fieri multū fetidam similiter z sudorem. vno modo: qz multū horribiles z molestū odoratum nostris. secūdo qz valde acute impūmēs. Primo modo sanguinea vrina z similis sudor sunt magis fetidi q colici. z hoc vult Salie. de sudore octauo terrapentice. secundo mō sunt magis fetidi colici. z hoc voluit Alii. hic de vria. Forte autē hz in sanguine vel sua superfluitate facilius accidat leuis putredo ppter caliditātē z humiditātē: vnde facilius fit fetor in sudore sanguineo q colerico. tamē vehemens fetor magis accidet ex putredine colere cum putreficit. vnde fella quādo sunt putrida sensi ego ēē intolerabilis fetoris. z ex dictis potes alī reddere causam.

C Et fetida ad acedine trahēs est melica.

C Ista est quinta regula dicēs q vrina fetida ad acedine trahēs est melancolica z causa ē: qz flegma sui putredine nō est aptum ita facere sicut melancolia.

C Cūqz vrina fetidi odoris in sanis perseverauerit significabit febres que ex putrefactione accidunt aut minorationē putrefactionis que in ipsis est retenta. z hoc quidem demonstrabit si illico alleviationē habuerit.

C Ista est sexta regula dicēs q vrina fetidi odoris perseverans i sanis significat futuras febres putredinis: qz. i. significat abundantia huiusmodi apti ad putrescendū aut significat q purgati corp⁹ a putrido humore i eo multiplicato. Et si hoc sit tunc statim post illā alleviationē corpus eius. Et cā pz ex dictis.

C In acutis egritudinibus cum fetor vrinam comitabitur z postea ab ea remouebitur fueritqz ablatio subito z post ipsam nō p̄secuta fuerit reges significatio erit calūs vntis.

Cista est tertia pars capitis in qua facit quod dictum est. dicitur igitur quod si in urina acute egrotantis fuerit fetor: et postea fetor subito remoueat: et non sequatur requies istud significat eam suam virtutem. Et quo enim non sequitur alleuiatio sequitur quod materia mala remanet. et quia fetor subito remouetur significat quod virtus de materia non potest expellere. et ideo significat quod cadit virtus.

Cap. V. est de significationibus urine ex spuma assumptis.

Prima accidit ex humiditate et ventositate proiecta in urinale cum proiectione urine.

In isto capitulo ponit signa ex parte spume. Et diuidit in duas partes. Primo docet quomodo fiat spuma in urina. Secundo suas significationes. **I**bi secunda. Et spuma. **C**um in duas: quia primo facit quod dictum est. secundo remouet dubium. **I**bi secunda. Ventositates. De prima dicit quod spuma fit ex ventositatibus et ventositatibus piecta in urinale. Et sumitur hic ventositas per vaporem et aerem et per vera ventositatem et constat quod iste due sunt cause materiales spume cum spuma non sit nisi aggregatio ampullarum quare pars circundans est viscosa et contenta est subtilis aerea vel ventosa. Et tu per hoc lege quod scripsi tempore illius affo. Strangulatoz. etc.

Ventositas vero cum urina egrediens auxilium proculdubio prebet substantia urine: et precipue cum ventositatibus et corpore superauerit: quodammodum in urina accidit oppilationes habentium in qua multe sunt ampulle.

Remouet dubium: quia posset aliquis dubitare: unde venit ventositas que est causa spume. Et respondet quod ventositas egrediens in substantia urine. i. que egreditur mixta substantie urine proculdubio prebet auxilium in generatione spume. Et hoc patet: quia in urina habentibus opilationes multe apparent ampulle: quod non est nisi quia multa ventositas ab eis egreditur cum substantia urine permixta. **C**um igitur considera quod intra corpus non est verisimile in urina esse spumam: quia non est in loco ubi fiat agitatio aut ebullitio requisita ad spumam. Potest tamen coniungi cum ea ventositas et facit ampullas que dicuntur granula que apparent in medio urine ad modum granulorum magis lucidorum quando in lumine prospicis. Sed hec ventositas que cum urina expellitur propter agitationem potest facere spumam. in urina autem habentibus opilationes. ideo sunt ventositates: quia ista corpora multum abducunt viscosos humoribus qui per calidum ventosantur.

Et spuma quod est quicquid cum suo significat colore siue significat sua nigredine et rufedine et icteritia. Et est cum puritate sui et magnitudinis significat: quoniam ipsius magnitudo significat viscositatem. Sui vero multitudinis et paucitatis: quoniam ipsius multitudo significat viscositatem et multam ventositatem. Et ipsa quod est significat per puritatem suam et puritatem cito factam aut tarde: quoniam ruptura ampullarum cito factam aut tarde: quoniam ruptura ampullarum tarda significat viscositatem.

Hic requiritur de significationibus et primo narrat dispositiones spume per quas ipsa significat. secundo et illis docet significare spualiter super dispositionibus renem. **I**bi secunda. Et parue quidem. **C**um in prima dicit quattuor. Primum est quod spuma quandoque significat per suum colorem. verbi gratia. si spuma est nigra aut rufa. i. citrina significat icteritiam. aut nigram aut citrinam: quia nigra significat exitum melancolici humoris rufa colici. Nam quod plurima materia nigra aut citrina cum urina expellitur. ideo viscosa pars ampullarum habet opacitatem et colorem ut appareat in spuma color eius quod non accidit in spuma urinarum non multe tincture: quia propter multum aerem inclusum et paucum colorem et paucam opacitatem viscosam ampulle apparent spuma alba. **C**um dicit secundo quod spuma significat sui magnitudinem. i. per magnitudinem ampullarum et iste significat viscositatem materiei. aliter enim non toleraret multam extensionem. **C**um dicit tertio quod significat sui multitudinem: quia multa spuma significat multam ventositatem. et causa est clara. **C**um dicit quarto quod significat per hoc quod ampulle cito rumpuntur aut

tarde: quia tarda ruptura significat intensionem viscositatis.

Et parue quod est ampulle remanentes in egritudine renem significat ventositates et viscositates. Ad summum vero humor viscosus in egritudine renem est malus et significat humores malos et frigiditatem et illud significant granula que nominauimus.

Facit quod dictum est. dicens quod parue ampulle in egritudinibus renem significant ventositates et viscositates. et hoc quando remanent. Et ad summum designant malum: quia humor viscosus in eis est malus: quia significat humores malos et frigiditatem: et hoc significat granula: que nunc nominauimus. i. parue ampulle remanentes statim dicte etc. **C**um dicitur igitur hic quod parue ampulle sunt duorum modorum. Quodam apparent in superficie urine. i. in medio circa latera urinalis quod non sunt cum multitudine ita ut debeant dici spuma et quedam sunt in medio urine infra superficiem: que videntur quasi moueri aut ascendendo aut descendendo sicut atomi qui sunt in medio solis. et omnes iste ampulle vocantur hic etiam granula et appropriate moderni medici dicunt granula illas ampullas quod sunt in medio. **C**um dicitur secundo quod in egritudinibus renem. i. quando dolor est in renibus ista granula significant quod materia frigida trahit ad renes. et quod si est dolor ipse augebitur ut colli potest decimo octaua tertij. capitulo secundo. et hoc voluit hic Aui. Causa autem quare hec granula hoc significant est quod significant ventositatem et materiam viscosam circundantem que sunt plurimum a frigiditate.

Cap. VI. est de significationibus specierum hypostasis.

Questio prima dicemus quod medicorum conuenientia in usu nominis hypostasis et sedimentis iam recessit a via cognita. Dicunt. n. hypostasis aut sedimentum non illud tantum quod scribitur de secedit: sed omnem substantiam que spissioris existit essentie quam aquositas: et est ab ea diuisa siue sit suspensa siue sit supra.

In isto capitulo Aui. determinat de significationibus sumptis ab hypostasi. et diuiditur in duas partes. Primo ponit descriptionem huius nominis secundum illam significationem secundam quam est in usu medicorum. secundo significationes. **I**bi secunda. Dicemus igitur. **C**um primo igitur dicit Aui. duo. primum est quod significatio huius nominis hypostasis et similiter sedimentis secundum quod hodie medici videntur illis nominibus recessit a via cognita: id est ab usu proprio istorum vocabulorum. **C**um dicit secundo quod medici dicitur intelligitur per hypostasim et similiter sedimentum omnem rem grossioris substantie quam est urinalis aquositas et ab illa diuisam: in ea tamen supple contemam siue stet in fundo siue sit nata siue pedes. **C**um nota igitur primo quod secundum eandem significationem hoc nomen hypostasis dicitur significare rem substantiam non rem natantem. **C**um dicitur. n. ab ipso quod est sub et thesis quod est positio. **M**odo res que in urina apparet quandoque sunt in fundo et proprie dicuntur hypostases. Quandoque pendet in medio: et dicuntur greco vocabulo enoyma: quoniam nata in superficie et dicitur neophitis. **A**ut igitur Aui. quod secundum presentem usum vocabuli dicit hypostasis de omnibus istis tribus modis. et ideo recessit a via cognita. i. a proprietate sui vsus primarij. **C**um nota secundo quod non omnes res grossioris substantie quam aquositas urinalis sunt hypostases. Nam in urina grossa aut turbida in qua nulla sit sequestratio medici dicitur non esse hypostasim. **I**bi tamen sunt partes humorales ingrossantes aut turbantes aquam que sunt grossioris substantie quam aquositas: sed quia non sunt diuise ab ea. ideo non dicitur hypostases. Debet autem ita esse diuise ut a sensu discerni possint.

Dicemus igitur quod hypostasis multis cognoscitur modis. i. ex substantia sui et quantitate et qualitate et situ suarum partium et loco sui et tempore et qualitate sue permixtionis.

Requirit de significationibus: et diuidit in duas. In prima enunciat species hypostasis per quas significat. secundo per illas docet significare. **I**bi secunda. Significatio vero. **C**um in prima dicitur quod hypostasis significat multis modis. i. ex sui substantia. quantitate. qualitate.

situ partiu. loco sui tempore. i. sui descensus. z qualitate sue pmitissio. i. q. multu sit comixta cu aquositate aut multu se parata vel q. facili comisceat cum vrina p agitatione aut no. Sunt igitur septem modi quos medici considerauerunt in quibz e vitilias. Nec expectem? hic sufficiencia: q. ista diuissio no d. e generis in sps. Est. n. ubi in actua no oia: h. q. vitia sunt ad significadu sup corporis dispnes.

C Significatio vero ei? ex substantia sui e: quoniam hypostasis aut erit naturalis laudabilis demonstrans digestionem z maturationem naturalem. z hec erit alba z descendens inferi? z ei? partes continue z similes z equales z oportebit ut sit rotundababes figuram equalis subtilis similis hypostasi aque rosacee.

C Hic requiritur significare p hos modos z diuidit in septem secunda pars incipit distat a pma p quatuor colinas ibi. Hypostasis vero significatio ex quantitate. tertia ibi. Eius aut significatio. quarta ibi. Et ipsi? vero situ. quinta ibi. Et at significatio ex loco. sexta ibi. Significatio vero. septima ibi. Significatio aut. Prima in duas. pmo subintelligendo vna diuissio hypostasis ex mo substantie: q. aliqua est naturalis z aliqua no naturalis: ponit significaciones naturales. secundo modorum no naturalis. ibi secunda. Non naturalis vo. Prima in tres partes. pmo enserat codiciones z significata naturalissime hypostasis. secundo coparat illa puri sine saniei laudabili. tertio ridet quibusda tactis dubijs. ibi scda. Et ppositio. ibi tertia. Et naturalis quide. Primo dicit q. significaciones hypostasis ex parte substantie sunt hoc mo q. qnq. hypostasis e naturalis z laudabilis cuius significata sunt digestio z matratio naturales. z ista debz ee alba descendens ad fundu z eius partes debet esse continue similes z equales rotunde figure equalis similis hypostasi aque rosate. Tbi nota q. 8. sunt codiciones quas Auic. hic ponit i hypostasi naturali z laudabili demfante digestionis naturalis. Una e q. sit alba z hoc id q. sit p digonem membrorum tertia scdm vna via: aut q. est pars chili scdm altam. Modo tertia digestio dealbat ad natura membrorum conuertendo. Et hac causaz assignat Galie. pmo pnoticoz cometo ultimo. Secunda coditio e q. descendat inferi? . i. ad fundum vrinalis z hui? causa e: q. cu ipsa sit terrestis respectu aquositatis. z is grauior: nisi detineat a vto sitate descendit. Tunc aut cuz est coplete digesta e ab ea exclusa vto sitas. Tertia coditio e q. partes eius debet esse continue adinuices: q. diuissio hypostasis significat q. no vniformiter p cessit actio nature in materia. z is no est complete digesta. Quarta coditio e q. eius partes sint equales adinuices z intelligit equalitas i substantia: q. vna sit ita grossa sicut alia z causa e eadem que ptois coditio. Quinta coditio est q. partes sint similes i corpore ppter ead cam. Sexta coditio e q. sit figure rotunde: vbi nota q. versus fundu debet esse figure rotunde. h. scdm situ altitudinis oz esse pyramidalis figure. Cui? cam lz plures assignet Auic. quarto collz. credo tam esse: q. cuz hypostasis expellat mixta cum tota aquositate vrinali z post p partium descensum congregat accidit illud qd in casu pulueris vel frumeti ab alto ad cumulum faciedu: qm tales cumuli sunt superi? acuti z lati inferi?. Quidam aut dnt hoc esse: q. calor naturalis banc figuram intendit. Cuius signu est: q. cor est talis figure: z q. calore naturali agere quedam partes sunt subtiliores quas opz in acutis tedere. Et de istis locutus e Auic. Septima conditio e q. sit equalis subtilis. i. sit tota hypostasis i modo substantie mediocri ad subtilitatez declinans. Na talis supfluitas que cu vrina expellit no debz esse multu grossa. Ultima conditio est explanatiua septime q. sit similis hypostasi aque rosate. Na experti sunt medici q. naturalissima hypostasis est in illa subtilitate. i. hypostasis aque rosate. Et i hac itelligunt due quas addit ysaac quaz vna est q. cum aqua conculitur mouetur versus sursum. secunda q. non multu faciat turbidare vrinaz. Nam experti est banc conditionem euenire quando est optima.

C Et ppositio sue significatiōis super maturatione materie in toto corpore est sicut propo-

tio significatiōis materie puris albi lenis similis essentie sup maturatione apatis. Sed pus est spissum z hoc e subtile.

C Hic ostendit habitudine hypostasis ad sanie. Et dicit q. ppositio significatiōis hypostasis ia dicit sup maturatione materie i toto e sicut ppositio puris albi z lenis z sile eentie super significatiōe maturationis materie apatis: h. in est dicit: q. pus e spissum z hypostasis e subtilis. Et ego dixi feci d. vtraz pōne de pcedentibz q. no oino sic le bz hypostasis ad hūore digestu sic pus ad hūore apatis digestu. Nam hypostasis e supfluitas aliquo mo apud vtraz viam: h. sanies e ipm pncipalit digestu in digone hūoris facietis apas: h. in hoc e similitudo q. vtraz significat maturatōe. Tota ite q. hic pus debem? appropriare i intelligere pus i apas: genitū q. opz ee grossius ppter ea q. est in loco pstricto z resoluū suntz subtile plusq. i hypostasi ppea q. hūo: ex quo sit hypostasis e in venis cu multo alio humore: vñ pblbet resoluū talis qualis e in sanie apotematiz.

C Et hypostasis quidem z sediminis significationes sunt bone lz tinctura deficiat z equalitas. Neq. equalitas apud antiquos melior est tinctura. equalis naq. que no tantu e alba: sed rubra e melior alba q. e aspera.

C Hic ridet quibusda dubitationibz. Et diuidit in sex ptes. scda ibi. Ampli?. tertia ibi. Male aut. quarta ibi. Et hoc q. d. q. nta ibi. Et in maceris. sexta ibi. Et in nullis. Dubia pima est vtz deficere aliqua istaz coditionu sint bōe eius significatiōes. Ridet igit q. lz deficiat tinctura z et deficiat equalitas in significatione eius sunt bone. Dicit scdo q. in melior: dispō est equalitas q. tinctura. z ratio q. hypostasis equalis no alba sed rubra e melior: q. hypostasis alba iequalis z aspa. Tbi nota q. quoadmodu i multis corporis dispōnibz inuenit magis z minus i bonitate z malitia: ita i signis: ita inuenit hypostasis laudabilis lz no sit optima. Ratio aut secudi dicti opz q. retstrigat ad hypostases laudabilis substantie. Na in hypostasi mala no est vtz q. melior sit equalitas: imo e in ea vitupabilis ut infra dicit. Et hoc mo piculariter intelligedo ca dicti e: q. mo dno substantie no dat hypostasi laudabili nisi a calore digere. Albedo aut qnq. dat a vto sitate mixta cu hypostasi vt collr scdo pnoticoz. z is absolute laudabilior e in bonaz hypostasi equalitas q. albedo. Sz forte d. q. talis alba sine equalitate e malu signu: cui? oppositu dixit hic Auic. z assumptu e i hypocratis scdo pnoticoz p textu pme. 28. cu dixit. T Alba aut z ligda lenis mala. i. hypostasis. Et Gal. pmeto eode vt pz legenti. Hic d. hypocrate ibi nomina re hypostatis z hūoris vt Ga. dicit in pmen. T dico scdo q. bec z si sit mala hoc no e: q. nullo mo significet bonu: h. q. e mala respectu illi? q. e optima z respectu albei qua pti diuersitas e maior: q. ptes no sunt ita ad pua pdiuise. Non igit voluit ibi hypocras q. ois alba ligda z lenis sit mala: h. aliqua talis e mala coparatiue qd Auic. hic no negat.

C Amplius plurime hypostases secundum colorem vrine existunt: sed ex eis que diuersificantur alba e melior. post illa rubra: z post ipsam citrina: z post ea illa que e vt arsenicuz: z malitia qd e a lentiginosa incipit. tu aut no attedas illud qd alij dicunt. naz albedo erit quadoq. no p maturationem. z equalitas no e nisi ppter maturationem. z de albedie e que e ppter vehementem vto sitatis comixtionem.

C Hic remouet scbz dubijs. z e tale. vtz hypostasis debeat esse eiufde coloris cu vrinaz: quis e ordo hypostasis malis coloris aut bōi. Dicit igit pmo soluendo ad dubijs q. plures hypostases sunt coloris vrie. Dicit scdo q. qn hypostasis diuersificat a colore vrie melior e alba. scdo loco rubra. tertio q. e citrina. quarto q. e sic arsenicuz. Sz mala albolute: q. plus mali q. boni significat: aut q. no significat bonu incipit a colore lēginofo. T scdo no quo ad hac pte

remouet errozes circa solutionē primi dubij dices q̄ tu de
 pmo dubio nō credas illud q̄ dñt aliq̄ supple dīcentes q̄
 albedo est melior q̄ substantia. 7 ratio est: q̄ albedo nō ferit
 per est ppter digestionē: immo quādoq̄ ppter multe vēo
 sitatis permixtionē. Sz equalitas supple i hypoſtaſi lauda
 bilis substantiē nūq̄ ē nisi ppter maturationē: 7 hoc ē q̄ sū
 p̄a dñt de mēte Salie. pmo pñoticor. ¶ Nota igit pmo
 q̄ l3 nō de eadē substantia ſunt hypoſtaſis 7 aquoſitas. Ta
 men humor tīngēs aquoſitatē plerunq̄ cōmiſcet cū hypo
 ſtaſi 7 ip̄as tīngit 7 multoties cōuenit q̄ hypoſtaſis est ſup
 fluitas ex humore tīngēte vrinam. 7 q̄ ſupfluitas multo
 tiens attēſat in colore aliquo modo illi cuius ē ſupfluitas.
 Ideo cōuenit etiā hypoſtaſis ſitari vrine in colore. ¶ No
 ta ſecūdo q̄ qñq̄ diuerſificat in colore 7 hoc poteſt multis
 cauſis cōtingere. Nā quādoq̄ materia hypoſtaſis eſt gra
 uis groſſa nō bene cōmiſcibilis cū aquoſitate 7 de ſe colore
 hñs vñs non facile tīngit ppter aliquod parum ex humore
 alio pmiſtū: vt verbi gr̄a hypoſtaſis ſat nigra 7 nō aquoſi
 tas aut alba aut rubea. ¶ Nō tercio q̄ hypoſtaſes ab albo
 pcedētes in citrini vſq̄ ad colore arſenici citrini nō ponū
 tur absolute male: q̄ nō op̄z humores a quib⁹ deciduntur
 carere digeſtiōe aut plurimū eſſe recedētes a naturalitate.
 Sed illa que ē in colore lentiginis 7 alie q̄ magis ad nigrum
 ſunt tendētes ſignificāt aut forte aduſionē aut forte frigū
 vtp̄urimū. 7 iō absolute male modo dicto. ¶ Sed in colo
 ribus bñs pma eſt alba. Nō tamē quelibz alba qualibz ru
 bea ē melior: vt pz ex dictis: ſiquia vt illa q̄ habz cōditi
 ones bonas omni rubea ē melior: 7 illa ſignificat pfectionē
 digeſtiōis: q̄ nō facit alia. ſecūdo loco ē rubea: ſignificat do
 minū humoris benigni. Nā ſic ſignificat lēgitudinē mor
 bi reſpectu albe dicte: eſt tamē nūcia fides ſperāde ſalutis
 vt hypocras ſecundo pñoticor textu cōmēti. 27. Litri
 na aut eſt tercio loco: q̄ color eius eſt ex colera non multum
 maligna. Et ſimilis arſenico quia maiorē habet citrinate
 magis accenſam coleram ſignificat

¶ Vale aut hypoſtaſis incontinuitas melior
 eſt q̄ ipſius cōtinuitas. 7 hypoſtaſis qdē ma
 la eſt quā e uicino ſcies. Vda aut hypoſtaſis
 de qua loquimur puri aſſimilat 7 ſlegmati cru
 do cū tenuis fuerit. Gerūtāmē pus ab ea diſ
 fert p fetorem: 7 ſlegma crudū ſeparat ab ea
 cōculcatōe ſuaz partium. ¶ Et ipſa ab vtriſq̄
 diſfert ſubtilitate 7 lenitate.

¶ Hic rñdet tercio dubio. Primo facit q̄ dictū eſt. ſecūdo
 notificat malā 7 bonā hypoſtaſim. ¶ Dicit igit pmo q̄ in
 continuitas male hypoſtaſis ē melior ſua cōtinuitate: q̄ pti
 nitas ſignificat cōpletū dñuz frigoris coagulatis aut calo
 ris adurētis: incōtinuitas nō tantū ſignificat dñum. Et ſic
 ſoluit dubiū an ſemp melior ſit p̄tinua q̄ incōtinua. ¶ Dī
 cit ſecūdo q̄ q̄ ſit mala hypoſtaſis paulo poſt dicet. Ied bo
 na hypoſtaſis ſimilat puri 7 ſlegmati crudo q̄do iſta ſunt
 tenuia. Cognoſci tamē a pure vel ſanie per fetorē. 7 diſcer
 nitur a ſlegmate crudo cōculcatōe ſuaz partū. Nā partes
 ſlegmatis ſunt viſcoſiores 7 diffiēti⁹ ab inuicē ſeparantur
 cōcuſſa vria. Et tu hic p pus itelligē pus aſanis nō gñat.
 Hypoſtaſis at optia vtroq̄ iſtoz ē leuior 7 ſubtilior.

¶ Et hec quidē hypoſtaſis nō queritur niſi in
 egritudinib⁹: quoniā in ſanitate non requir̄: 7
 illud ē quoniā nō dubitat quin i corpore egrī
 male rectē ſunt materie 7 i venis ipſi⁹ que ni
 ſi maturē poſtendūt corruptionē. In venis
 aut ſani nō ſemp op̄z eſſe humorē q̄ ſit excuti
 endus: ſed ſi ē meli⁹ eſt q̄ hoc ſignificet ex eis
 ſupfluitates q̄ in eis ſupfluit ex cibo a digō
 ne p̄inate. deide ſupfluit ſupfluitas q̄ i vria
 ſit hypoſtaſis ſiue matura ſiue nō matura.

¶ Hic remouet quartū dubiū. Et eſt vñs in vris bonis
 ſanoz ſit expectāda hypoſtaſis. 7 dicit q̄ non querit niſi in
 egritudinib⁹. 7 ideo in ſanitate nō requir̄. ¶ Ratio autē
 eſt: q̄ nō dubitat q̄ in corpore egrī ſunt retēte male mate

rie i ſuis venis que niſi maturent poſtendūt corruptionē:
 ſed nō oportet q̄ in venis corporis ſani ſit humor excuten
 dus. ¶ Dicit ſecūdo quo ad hāc partē q̄ ſi hypoſtaſis iue
 nitur in corpore ſano melius ē vt ipſa ſignificet in eis ſanis
 ſupfluitates que ſupfluit ex cibo puato digeſtiōe: dein
 de ex illis ſupfluit ſupfluitas q̄ deſcendit: 7 ſit hypoſtaſis in
 vria ſiue matura ſiue nō matura. Et hic loc⁹ ē notabilis:

Nam primo eſt dubiū. vñs in bona vſ pfecta
 vrina ſanoz debeat eſſe hypoſta
 ſis. Et videt ex Aliacē. q̄ non. pmo hic. Nā ſi nō requir̄
 niſi in egritudinib⁹ itelligitur q̄ non requiritur ad bonū
 ſignificandum. 7 ideo in ſanis ad ſignificandū bonū non re
 quiritur hypoſtaſis. ſi enī per hoc q̄ dicit nō requir̄ in
 telligeret ſolum q̄ nō eſt neceſſariū eſſe. ſimiliter etiā nō re
 quiritur in egritudinib⁹: quia nō obſtante q̄ habeat hu
 mores malos: ſtat tamē virtutē nō digere 7 nihil emitte
 re de illis per vrinam vt accidit in principis morbozum.

¶ Scdo hoc idē apparet ex ſuo modo loquēdi infra i capī
 tulo de optima vria vbi dicit q̄ debet habere hypoſtaſis al
 bam. 7 hoc nō dicit absolute: ſed cū conditōe ſi hypoſtaſim
 habeat vbi innuit q̄ pōt eſſe optima ſine hypoſtaſi. ¶ Sz
 oppoſiti vult. Sal. pmo de criſi vbi dicit. Laudabilis vō
 vrinarum eſt illa que ē boni coloris: in qua ē nubes alba le
 nis 7 equalis aut reſidēs in fundo vaſis aut natās in ſupre
 mo aut pendēs in medio. 7 laudabilior: hāz trum eſt cuius
 nubes ſubſidet q̄ ſit cuius nubes pendet in medio. 7 deinde
 tertia cuius nubes pendet in ſupremo. he nāq̄ ſpecies vri
 ne ſignificāt digeſtiōē. Reliquaz vero omniū ſpeciez vri
 ne q̄dā ſignificāt p̄trariū digeſtiōis: 7 q̄dā perditōez.

In hoc dubio reſpondet Dinus q̄ ſanoz quidam
 ſunt ſanī optime aut ſimpliciter. quidā cum
 latitudine. In vris autē ſanozum optime nō requir̄ hy
 poſtaſis. 7 hoc ppter duas cauſas. vna ē. quia deficit mate
 ria vt Aliacē. dicit. Non enī ē in cois venis humor excu
 tiendus. ſecūda ex parte agētis: q̄ vt dicit Dinus hypoſta
 ſis ſit a calore naturali 7 p̄ter naturā ſimil: vt allegat ex
 Salie. In ſano autē cuſ latitudine pōt eſſe hypoſtaſis: quia
 ſtat i eo materia ſupflua 7 agēs: q̄ aggregatū ex vtroq̄
 calore. ¶ Sed hec rñſio non eſt digeſta tāto viro. Primo
 q̄ allegat Salie. male. Nā Salie. pmo pñoticor cōmē
 to vltimo. vult q̄ hypoſtaſis in hoc dñt a ſanie: q̄ cauſe ſa
 cienti hypoſtaſim nō coniungit diſpoſitio vſ calor p̄ter na
 turam: ſed bene in ſanie. ¶ Alij ſunt qui dñt q̄ in corpore
 ſaniſſimo 7 optime recto nunq̄ apparet hypoſtaſis. 7 ratio
 quia in eo nō ſunt humores mali q̄ ſint excutiendi 7 ſupflui
 tas tertie digeſtiōis ſufficiēt per poros expellit. nā quā
 to naturalis calor eſt fortior: tāto illius ſupfluitatis diſſo
 lutio ē occultior. ¶ Dñt ſecūdo q̄ in venis ſani ſtat eſſe ali
 quā parū partē excutiēdā per vrinā. Nā nō omne parū
 quid abādante humoris trahit a latitudine ſanitatis ſimpli
 citer: l3 nō ſit i optimo eius gradu absolute. ¶ Alij vō dñt
 q̄ non in qualibet vrina ſani ſimpliciter ſemper optime re
 cti debz eſſe hypoſtaſis: vt puta in illis que mingūt poſt di
 geſtiōē ſanguinis cōpletā: ſed i cuiuſlibz ſaniſſimi optime
 recti vrina que mingitur in tēpore digeſtiōis ſanguinis re
 quiritur hypoſtaſis. Et primū horū dñt voluſſe Aliacen.
 ſecundū vero eſt id q̄ dicit Salie. primo de criſi cuſ dicit.
 Et dico q̄ quādiū ſanguis permanet in ſemita digeſtiō
 nis in omniū vrina que mingitur v̄detur ſedimē lene equa
 le album plurimū. Et cōſtat q̄ loquitur Salie. de vris ſa
 noz: 7 de his que in illa hora mingūt loquitur vt eſt in
 loco ſtatim allegato. Et fortaſſe hic modus ē verior. ¶ Et
 reſtat dubium de qua digeſtiōe loquitur Salie. 7 reſpōde
 tur ſecundū pluſquā cōmentatōz q̄ de digeſtiōe in epate:
 ſed apud ſecundā opinionem ſupra poſitā de hypoſtaſi in
 telligendū erit de digeſtiōe in venis 7 membris que eſt ter
 tia. ¶ Secūda difficultas ē de illa parte. Sed ſi eſt melius
 eſt vt hoc ſignificet ex eis ſupfluitates a digeſtiōe p̄inate.
 Nā melius videt ſignificare ſupfluitates digeſtas q̄ idi
 geſtas vt ſtat. igitur non ē melius q̄ ſignificet ſupfluita
 tes 7c. ¶ Hic locus ē vñm de principis fundamētalib⁹
 opinionis monaci. Nam dicit monacas q̄ ſi humor ex
 cutiendus in venis ſanoz melius ē vt ille humor ſit ſupflui
 tas ex cibo veniēs a ſtomaco ad epat que p̄inaſ digeſtiōe
 ſecūda 7 eſt apta vt expellatur cum vrina 7 ſit hypoſtaſis

matura aut immatura. nā iste superfuitates sunt inter alias minime lesue corporis. et ex hoc vult hypostasiz minime ēē ex humore genito per secūdā digestionē tanquā superfuitas digestionis tercie. Nā si sic esset melius esset vt sit ex digestis q̄ indigestis humoribus. ¶ Qui vero volūt tenere alias viā dñt q̄ si esset humor excutiēdus in venis sani aut si est hypostasis in vrinis sanos melius est vt significet superfuitates tercie digestionis cibi que sunt p̄uate digestio ne p̄ncipaliter intenta a membris et sunt apte expelli cum vrina. ¶ Si quis autem inspeculari vellet posset elicere q̄ hypostasis in sanis sit ad modū trusani et in infirmis ad modū positionis secunde.

¶ Et in macilētis quidem est sedimen paucū: quod descendit secundū sanitatis dispositiōez et proprie qui exercitio vtunt et artib⁹ se exercēt laboriosis nisi i corporib⁹ pinguit⁹ ociose viuentiū. et propter hoc etiā in vrinis egroz macroz nō est expectāda hypostasis tantū quātū in vrinis egroz pinguit⁹: quoniā eozum egritudo multotiēs recedit: ita q̄ nil descendit. et multotiēs hypostasis in eoz vrinis nō puenit ad hoc vt descendat: sed tñ plerūq̄ ē modū cum eius i eis natās aut pendens.

¶ Hic remouet quintū dubiū inferēdo vnū correlariū. vñ bñm igit est. vñ in omniū eozum sanos vrinis equaliter requiratur hypostasis. Et dicit q̄ in dispoñe sanitatis in macrois et viciis exercitio multo et actib⁹ laboriosis parē descendit de sedimine siue de hypostasi i dispoñe sanitatis: imo nō multiplicat hypostasis nisi in corporib⁹ pinguit⁹ et viciis ocio. ¶ Inferet secūdo correlariū q̄ in vrinis macroz egroz nō est expectāda hypostasis sicut i vrinis pinguit⁹ egroz. et rō: q̄ multotiēs egritudo macroz recedit sine hoc q̄ aliq̄ quid descendat ad fundū. Sed plerūq̄ est in eis sedimen paucū pendēs in medio aut natās i supremo. Et cā omniū istoz est: q̄ humores macroz sunt pauci subiles facile resolubiles nisi essent melacolicī qui etiā sunt paucos humorum. Nā siue apud op̄tionē plusquā cōmētoris siue aliā multitudo resolutionis et motus ad exteriora paucificat hypostasiz. Ad q̄ inuāt q̄ ex flegmaticis bñditatib⁹ cū digerunt multa sequēstrat hypostasiz: nō sic ex siccis.

¶ Et in nullis quidez vrinis hypostasis ilico cūz mingit descendit nisi in eis que valde mature sunt: immo in eis parē expectandum est. Et plures ex hypostasis colorib⁹ sunt secundū plurimū secundū colorem vrine: sed melior ex eis q̄ diuersificant est alba. post quā est rubea: deinde citrina.

¶ Remouet sextū dubiū et est. vñ in vrinis statim resideat hypostasis dicēs q̄ in nullis vrinis statim cū mingunt residet hypostasis nisi sint valde mature. Nam de istis in descendit parē expectandū. et causa est: q̄ viciōsitas nō est cōmū mīta cū ea. Repetit aut q̄ plures colores hypostasis sunt secundū colores vrine: si illaz q̄ diuersificant melior est alba: deinde rubea: deinde citrina.

¶ Non naturalis vero hypostasis alia est si milis rasure intestinorū corticalis que est furea aut herbina aut similaginea aut similis arsenico rubeo: aut ei q̄ est valde citrinum: alia est carnosa: alia est adipina: et alia ē sanio: et alia est mucilaginosā: et alia ē que est similis frustulis fermētī in aqua soluti: et alia ē sanguinea sanguisugalis: alia capillaris. et alia ē arenalis granosa: et alia ē cineritia.

¶ Hic ereq̄ de alio mēbro. s. de hypostasi nō naturalis substantie. Et diuidit in duas. Primo enumerat modos nō naturalis hypostasis. secūdo ei⁹ significatiōes. ibi secūda. Si milis vero. ¶ In p̄ma dicit q̄ de sp̄eb⁹ hypostasis nō na

turalis substantie quedā est corticalis: et ista ē pluris modorum. Nam vnus ē corticalis similis rasure intestinorū furee. alī⁹ est herbie. alī⁹ similaginee. alius illī⁹ que ē similis arsenico rubeo. aut illī q̄ est valde citrinū. scōda sp̄es est hypostasis carnosa. tertia ē adipina. quarta ē saniosa. q̄nta est mucilaginosā. sexta ē similis frustulis fermētī in aqua soluti. septima ē sanguinea sanguisugalis. octaua ē capillaris. nona est arenalis granosa. decima ē cineritia. ¶ Abi p̄sidera q̄ h⁹ naturalis sit vni⁹ modi tñ p̄ternaturalis ē multoz modorum sicut recedere a medio ē multiplex nō obstat q̄ mediū sit vnū. ¶ Sufficiētia aut istoz. et modoz potest assignari: h⁹ op⁹ q̄ fundet sup̄ exercitiā q̄ alioz modoz nō inueniatur. nā non pōt cadere in diuīditibus per se notis nisi eperientia mediāte. Nam ratio nō pbat quin possit esse offuosa nisi q̄ nūq̄ est vltus egredi ossa per vrinā. Et ideo dimitte do modoz sufficiētia sequamur partes.

¶ Similis vero rasure intestinorū corticalis: alia est petaloides magnarū partū rubearū aut albarū que significat secundū plurimū q̄ separate fuerunt ex membris que sunt p̄o pinqua mēbris a quib⁹ diuidunt vrine et sunt membra mingēdi et albe significant q̄ sunt ex vesica ppter vlcera que sunt in ea aut scabiem aut corosionem. Rubee aut carnosae significant q̄ sunt ex rene. Et ex petaloidib⁹ quidez sunt que sunt coloris fuscī et obscuri aut squamis p̄ficiū similes: et hec est vehemētē mala. et omni bus speciebus hypostasis quas nominauimus deterior: et significat petaloz membrorū radicalium rasure. verū duo p̄ima ipsius genera nullo modo impediūt: immo plerūq̄ vesicam mundando sanāt: et dixerūt quidā euidā homini se in potu tribuisse cātartides: qui cortices albos quasi venosos minxit qui cum in aquositate fricabant resoluēbant et tinge bāt tinctura rubea. qui factus ē san⁹ et vixit.

¶ In hac parte ponit Aui. significatiōes harū speciez hypostasis nō naturalis: et diuidit in. et partes sicut sunt. et maneres. scōda ibi. Et in quidez. tertia ibi. hypostasis vero adi pina. quarta ibi. Saniosa vero. q̄nta ibi. Mucilaginosā. sexta ibi. Capillaris vero. septima ibi. Que autē fermētī. octaua ibi. Arenosa. nona ibi. Plurimū. decima ibi. Sanguisugalis. ¶ Circa primam partes nota q̄ petala dñtur partes late plusquā p̄fundē. hypostasis igit similis rasure intestinorū corticalis ab Aui. hic ponit ex parte quātūtatīs triūz modoz: quoz duo sunt manifeste latitudinis ad sensum vna nō ita manifesta. Et istos modos tres subdiuidit vt dicam. ¶ Primum igit modus istī⁹ est hypostasis petaloides magnarū partū: q̄ p̄tū manifeste lōgitudinis et latitudinis plusquā cōmū niter ē fursur. secūdos modū ē latitudinis et p̄funditatis similis fursuri. tertius ē similis crinoy et est crinoya si mula fermētī que est farina granosa grossa. ¶ Primo igit Aui. distiguit significata. p̄mī modi. secūdo secūdi. tertio tertij. ibi secūda. Et ea gdez. ibi tertia. Crinoidis vñ. ¶ In prima parte dicit quattuor. Prīmū est q̄ de hypostasi simili rasure intestinorū quedā est petaloides magnarū partū albarū aut rubearū que significat q̄ sunt ex membris mingēdi. s. vesica vel poris vritidib⁹ aut rene. Et albe significat q̄ sunt ex vesica ppter vlcera vel scabiē et rubee carnosae sunt ex renibus. Secūdu dictū est q̄ ex petaloidib⁹ quedā sunt q̄ sunt fusca et obscuri coloris similia squamis p̄ficiam in luiditate et luciditate. et ista sunt vehemētē mala. Et deterior omnib⁹ speciebus hypostasis nominatis significat rasure membrorū radicaliū. Tertij dictū est q̄ duo p̄ima nullo modo impediūt: immo plerūq̄ vesicā mundando sanāt. Quartū dictū est q̄ quidā digerūt se dedisse euidam in potu cātartides qui minxit cortices venosos albos qui cum fricabantur in aquositate resoluēbantur et tinge bant tinctura rubea: qui fact⁹ est san⁹ et vixit. ¶ Nota igit primo q̄ petala siue partes late modo dicto minguntur in

vrina plerumq; cum sanie: unde non videntur nisi concussa vrina. Oportet igitur cum sanie videris in vrina agitare et prospicere si petala sunt natatia. quandoq; absq; sanie et melius videtur vrina circumsoluta fortiter vt natet. ¶ Flo-
ra secūdo q; hec petala quandoq; habent substantia durā vt caro vel pāniculus et tunc non ambigūtur q; fuerint par-
tes membroy per excoziationē vel corosionē separate. Et cum sunt alba lata sunt ex vesica: Cum obliq; pauce latitu-
dinis ex porris vritidibus aut collo: Luz rubea aut citrina ex rene. supra aut venire nō possunt propter viā stricturā.
et ista omnia impediūt et sunt mala significātia vlcera in istis membris. ¶ Quandoq; autēz hec petala nō sunt ita dura: immo cum fricantur digitis resolūnt in aqua ad modū pa-
ste aut luti aut piguedinis: et ista aliquādo sunt ex membris mingendi. Nam quādoq; in eis congregātur quedam res viscofe ad modum pāniculoy adherētium vesice et parieti-
bus venay et porroy et proprie sunt alba. et de istis fuit illud qd dictum est de illo qui fumpfit in potu cantarides. et ista non sunt mala nec per viam signi nec cause. nā exitis cois sanat opilationem: et significat sanitatem: et de istis intelligit Auicē. in tertio dicto. Et ideo dixit q; duo prima genera non impediūt. s. quādoq; non vniuersaliter intelligendo. ¶ Aliquādo autē hec petala que hoc modo resolūnt per fricationem sunt similia squamie piscium et fusca: ista signi-
ficant liquefactionem membroy radicaliū. et ideo non sunt nisi mortalia. Accidunt autēz quia carne eliquata et in locis calidis permanente eliquata transit in hac forma per vias strictas colatorū. Sed cum veniunt ad vesicam ibi coagu-
lantur et conueriuntur in petala nō tanto existente ibi calore vt prohibeat illam coagulationem. ¶ Et quibus parti-
culas omnes plane intelligas.

¶ Et ex ea quidē que ē sicut rasura iestinoz est qdā que ē minoris latitudinis q; due pō-
tēz et spissioris substantiē si rubea fuerit voca-
tur herbina: et si rubea nō fuerit vocatur fursu-
rea. et herbie qdē si fuerit rubee ptes plerūq;
sunt ptes epatis aduste et plerūq; est sanguis in coadust: et plerūq; ē etiā ex rene. Sed q; ē
ex rene ē maioris pūnitatis carnosa: alie ve-
ro due plus siliant ei que nō ē carnosa et fractu-
ras est magis recipiēs. et cū vehemēter trahit
ad citrinitatē et ex rene pculdubio: quoniam illa
q; est ex epate ad rubedine trahit fusca: et qnq;
afficiat ei in hoc illa que ē ex rene. Fursurea
nō hypostasis qnq; ē ex scabie vesice: et qnq;
est ex liquefactiōe membroy. et oīa inter eas ē
q; cū illic in radice mēbi fuerit puritus et fetor
erit ex vesica: et pprie cū pus prius mictū fue-
rit: et pēpue cū alie significatiōes vrine demō-
strauerit maturatiōes et fuerint vene supiores
sane cōplonis et nō fuerit in eis macula: imo in
vesica. Sed si cū inflāmatiōe fuerit et virtutis
debilitate: et mēbroy mingendi incolumita-
te et color fuscatitā attinuerit erit tūc ex lique-
factione humoris.

¶ Modo ponit signa secūde manetel. s. que habet fursuris
quasi latitudinē et grossitiem. et dicit tria. primo dicit q; de
hypostasi corticali quedam est minoris latitudinis q; due
pōtēz et maioris spissitudinis. s. pfunditatis: que quādoq;
est rubea: quādoq; non: sed alba. Et euz est rubea vocatur
herbina: et cū est alba vocatur fursurea. ¶ Dicit secūdo q;
herbina si est rubea aut fusca significat liquefactionēz par-
tium epatis aut sanguinis adusti: et quādoq; est ex rene. sed
si est duoz primoz tunc est magis trahens ad rubedinem
fusca: et nō est ita dura carnosa: immo facilius frāgiūtur et dis-
soluit. Et quādo vehemēter trahit ad citrinitatē est pro-
culdubio ex rene. et ista ē quā dixit supra simile arsenico val-
de citrino. ¶ Dicit tertio q; fursurea quādoq; est ex scabie
vesice. quādoq; ex liquefactiōe membroy. Et boiū diffē-

retia cognoscit hoc modo: quia si ē illic fetor et dolor et pu-
ritus in radice virge. s. circa pectinē erit ex vesica et proprie
si mīnerint pus: et proprie quādo alie significatiōes demō-
strant vrine maturatiōē: et nō fuerit macula in venis supe-
rioribus toti⁹ corporis. Sed si fuerit cū inflāmatiōe et debi-
litate virtutis et cū incolumitate membroy vrine et color
fuerit fuscus tunc significat q; est ex liquefactiōe humoris.
¶ Et cause harū diuersitatū sunt similes superiorib⁹. Sed
solum est diuersitas: quia cū sunt petala parua fusca resolu-
bilia significāt humor liquefactionē: magna autē membro-
rum. et tu ex his considera q; nō repugnat hec parua esse ex
membris: et illa magna ex humoribus.

¶ Et crinoidis vero plurimū est ex adustiōe
sanguinis q; ad rubedine trahit. Et multoties
ē ex liquefactiōe mēbroy et eoz rasura si albe-
dini attinet. Et qnq; ē etiā ex vesica scabiosa
secundū minus. Et tibi qdē possibile ē vt mo-
dū differētiē inter eas intelligas p illud qd iā
sciuisti. Si autē nigredini attinet est ex sangui-
nis adustiōe et pprie i splene. Oēs pterea pe-
taloides hypostases q; nō sunt ex eā q; sit in ve-
sica et rene et cānalib⁹ vrine in egritudinibus
acutis malū portēdūt pūitiosum.

¶ Nunc ponit significatiōes tertij modi corticalis. Et di-
cit tria. primum q; plurimū hypostasis crinoidis est ex adu-
stione sanguinis: et ista trahit ad rubedine: et ista que est si-
milis arsenico rubeo. et multoties est ex liquefactiōe mem-
broy et eoz rasura si attinet albedini: et quādoq; licet ra-
rius est ex vesica scabiosa. ¶ Dicit secundo q; possibile est
tibi considerādo superius dicta vt intelligas et cognoscas
istoz modoz differentias: ex colore. s. et vritie in fricando
et passioe membroy: sed si attinet nigredini est ex adustione
sanguinis in splene: q; ille ē niger. ¶ Dicit tertio q; species
hypostasis petaloidis que nō sunt ex renib⁹ aut vesica aut
porris vritidibus in acutis egritudinibus ostēdunt malum
peritiosum. Et causa est quia ostēdūt liquefactionē et adu-
stionē maturatiōi oppositas: et multū ipsam prohibentes.
¶ Sed dubiatur que istaz trium est peior: an petaloides
magnarū pūitū an fursurea an crinoides. Et videt q; fursu-
rea ex auctoritate ysaach. et theofili: sed q; illa que ē magna
rum partū vult Auicē. Et vident isti auctores discorasse.
Nam Auicē. videtur velle q; nunq; est magnaz partū fu-
sca nisi ex membroy radicaliū eliquatiōe: sed alie ex humo-
rum possunt cōingere eliquatiōe. Item videt eximialle q;
nō sunt petala lata nisi ppter profundā eliquationē: unde
partes multe viscofe et tenaces eliquantur. sed in crinoyde et
in fursurea minus tenaces. q; si dicat crinoydē fieri ppter
minutā adustionē incinerantē: hoc Auicē. nō videt voluisse
quia stante vita nō potest radicaliū membroy nobiliū tan-
ta fieri ab intrinseco adustio vt propter illā fiat incineratio:
sed plurimū quod facit calor in membris est dissolvere par-
tes valde glutinosas que cū sunt multe cōuertunt in petala
magna. Et ideo deterior est illa magnarū partium. Et ego
iudicium Auicē. magis approbo.

¶ Et tu qdē iā sciuisti ex hac sūma carnose di-
spōnem et plurimū eius ē ex rene: et qnq; ipa
nō ē ex rene. Nā ex rene nō ē nisi cū caro est
sane carnositatis et non ē in corpore liquefa-
ctio: et vrina quidē matura venarū significat
sanitatem: quoniam renū egritudines matu-
rationem nō prohibent vrine: quia ipsa supra
ipso existit.

¶ Dic determinat de hypostasi carnosa. et dicit duo. Primiū
est q; tu cognoscas dispositionē hypostasis carnosae ex hac
summa. i. ex his q; sunt nunc dicta de corticali. Id autēz qd
scit est q; plurimū hypostasis carnosa ē ex rene: q; alia vri-
nalia mēbra sunt neruosa: sed quādoq; nō est. Nā quando
est ex rene ē integre carnositatis sane. s. dure: et p tūc nō est
in corpore liquefactio. Et per oppositū intelligit q; quādo
hypostasis est carnosa et nō dura tūc ē ex liquefactiōe mem-
2.

¶ Fen.

Secunda

broz z ē deterior. ¶ Dicit scdo q̄ vrina matura, i. digesta significat sanitatem venarū. s. supra renes z non significat ita renū dispōnes. z ratio est: q̄ maturatio vrie ē supra renes: id est perficit in mēbris supra renes.

Sed hic cadit difficultas. Nam in dyabete vrina ē penitus cruda vt pmo de crisi z decima octaua tertij: z tñ in illa patiūtur renes. igit renū passio facit vrinā indigestā. ¶ Diciterea vrine patientiū lapidē z vlce ra in vesica plerūq̄ sunt indigeste vt notat experientia z dicitur decima octaua tertij.

Dic quod aliquādo sunt iste passioes renū nō cō municātes supiorib⁹ mēbris z tūc vri na apparet digesta. qñq̄ cōcānt epati. z venis z tūc varia tur digō vrine p illos. Et tu hinc elice rñsonem.

¶ Hypostasis vō adipina adipis z pinguedi nis z etiā carnis significat liquefactōes: z carz p̄cioz ē q̄ auro aque filat. Duo aut ipsi p̄nci pia cognoscūt ex paucitate z multitudine z cō mixtiōe z sepatōe: quoniā cuz ē multa z sepa ta existimaf q̄ sit ex pte renis z pp liqfactiōes sue adipis: z si ē min⁹ z maioris p̄mixtiōis est ex loco magis remoto. Et est cū in vrina fru stus albi granati grano simile vīsum fuerit z erit ex adipe renis.

¶ Determinat de adipina z dicit tria. primū ē q̄ adipina si gnificat liqfactiōes adipis z pinguedinis z aliquādo carnis: s. illa q̄ est deterior ē illa q̄ similat auro aque. z ē aux aque tela super aquā putridā natās cum nitore auri z limiditate. ¶ Dicit scdo q̄ p̄ncipia hypostasis adipine vtz sint ex lō ginq̄no aut ex renib⁹ cognoscunt per multitudine z separa tiōe z cōtraria. Nam quādo pinguedo ē multa z paz per mitta ē ex rene. Et quādo ē pauca z multū cōmixta ē supra renes a remotiori loco. ¶ Dicit tertio q̄ cū fuerit vīsus gra num albi in vrina simile grano granati significat q̄ ē ex re ne. ¶ Vbi nota pmo q̄ circa renes multa pinguedo inue nit: que quādo eliquaf: q̄ nō multuz moraf anteq̄ ad vesti cam tendat. id ē multa ē z paz cōmixta cū aquositate. Sed cū pinguedo supra renes eliquaf p̄misi: q̄ illa loca nō tantū abundat pinguedie. scdo q̄ multā viā trāsit anteq̄ ad vesti cam trāseat. id ē calore q̄ pmo eliquauit z multū cōsumit z multū p̄misceat aquositate. S. de illa q̄ ē filis grano granati p̄sidera q̄ ē ex adipe ex p̄cauo renū q̄ adeps cū eliquaf pa rā trāsit i poros z statim coagulat in vesica. Si autē a lōgiore loco fuerit nō fiet ad modū grani granatoz.

¶ Saniosa vero vlc⁹ significat qd apertū fuit z p̄prie in mēbro mingēdi: z p̄cipue si ubi fue rit sedimē laudatū ad fundū descēdēs.

¶ Dicit p̄mit significaciones saniose dices q̄ saniosa signifi cat vlcus qd fuit aptū z p̄prie in mēbris mingēdi z hoc p̄prie si in vria fuerit sedimē laudabile tendēs ad fundum.

¶ Vbi nota q̄ p̄p acuitatē vrine mēbra illa aptiora dicun tur ad incurrendā vlcera q̄ alia mēbra intrinseca. vñ mul to plures inueniūt cū vlcere renū aut vesice q̄ alioz mem broz interiorz nisi forte intestinoz. z id cū saniosa hyposta sis mingit significat q̄ ab vlcere venit p̄cipue viarū vrine. Recedit ad hāc causam q̄ etiā alioz mēbroz vlcera nō ita facili ter per vrinā euacuaf sicut vlcera illarū viarū. ¶ Flo ta scdo q̄ cū in vrina apparet hypostasis laudabilis sub stantie significat q̄ mēbra supiora sunt sana z p̄cipue epar a quo maxime fluere possēt de alijs mēbris sanies cū vria. z ideo tūc maxime significat vlcus in vjs vrine. ¶ S. dif ficultas est q̄ in tali vrina in qua ē hypostasis saniosa ap paret sedimē laudabile. ¶ Dicit dū iuxta illud q̄ vidi p̄ ex perientia q̄ habētes vlcera in renib⁹ z vesica non semper mingit sanie in omni sua vria: imo qñq̄ eas sine sanie min gunt z tūc non inueniunt apparere sedimē laudabile. vult igit Auicē. q̄ in illis i quoz vrinis quādoq̄ apparet sedi mē laudabile: z qñq̄ saniosus multis vicib⁹ significatur q̄ sanies ē a vjs vrine. ¶ Aut scdo dicit q̄ non inueniunt sanis existētib⁹ superiorib⁹ partibus ēē vlcera in vrie vjs vñ fiet vrina digesta z cū sedimine laudato. Sanies āt gra uior z grossior z pauca cōmixtiōis cū aquositate cito desce

Doc.

Tertia

det z hypostasis laudata postea z nō ita ad fundū.

¶ Et mucilagiosa qd ē significat hūiorē spissuz crudū aut q̄ ē in corpore mult⁹: aut ex infis vrie egredies aut crism aptōis vne sciaticce: aut dolores iūcturaz. Et hoc qd ē cognoscit ex alienatiōe que post ipsam sequit.

¶ Dicit determinat de mucilagiosa. z diuiditur in tres. p̄ mo facit qd dictum est. scdo docet vitare duos errores: tertio ponit vnā regulā de significatione mucilagiose. ibi secunda. Plerūq̄ enim ibi tertia. Et vrina quidē. ¶ Dicit pmo q̄ hypostasis mucilagiosa significat aliqd istoz quat tuoz. i. aut humorē crudū multū esse i corpore. Aut q̄ mul tus talis humor egredit ab instrumētis vrine. aut tertio cri sis aperitiōis vne sciaticce. aut quarto crisi z dolor iūctura rum. quartū aut significatū ponet in sequēti parte. ¶ Lau sa autē est clara: Nam hypostasis mucilagiosa accidit: quia multū de flegmate mucilaginoso pellit q̄ flegma ē crudus. hec aut ex pulso aut est ppter abundantia eius in toto aut in membris vrine ppter quod cogit natura emittere aliqd eius. Aut ppter ea q̄ maturatus est talis humor z terminat egritudi que ab illo pendeat. Et tunc plurimū erit crisi sciaticce aut podagre a talibus humorib⁹ pendētis. Et per hec dā intelligit crisi alioz morboz a talibus humoribus pendētis. Signū q̄ hoc modo accidit p viā crisi ē aliena tio q̄ sequit iuxta suam secūdi afforism p̄me particule.

¶ Plerūq̄. n. subtiliat z attenuat z putat hy postasis laudabil. Quapropter in acutis egritudinib⁹ nō ē p̄fēdēdū in eo qd apper scdm si militudinē laudabilis hypostasis cū nonduz fuerit maturatiōis hora nec p̄ntes fuerit ei⁹ si gnificatiōes. Et ē cū vehemētē cōplonis re nis frītate significat. Inter saniosas vō z cru dā existit differētia: quoniā saniosa existit cū febre z p̄cedūt ipsaz significatiōes apatis z ei⁹ p̄tes faciles sūt ad p̄iūgēdū z sepandū. z que dā ex ea ē q̄ cū aquositate vehemētē misceat: z qdā ex ea ē q̄ separat: sed cruda ē z turbida z spissa z nō facile p̄iūgit nec facile sepat.

¶ Docet vitare errores z sunt duo. Prim⁹ est: q̄ tu debes scire q̄ hoc flegma mucilaginosū plerūq̄ subtiliatur z pu taf q̄ sit hypostasis laudabilis: qd supple est falsum. ¶ Et ex hoc inferit Auicē. q̄ in morbis acutis nō est cōsidendū in eo qd apparet secūda similitudinē laudabilis hypostasis cum nōdum fuerit hora maturatiōis nec fuerint p̄ntes ei⁹ significatiōes. Et subdit q̄ hypostasis mucilagiosa qñq̄ significat vehemētē frigiditātē cōplexiōis renū. ¶ Se cundus error est q̄ aliquādo est hypostasis saniosa z appa ret cruda z mucilagiosa. Et differētia inter eas ē: quoniā saniosa est cū fetore z cruda sine fetore. Et saniosam p̄ce dūt signa apostematīs in aliquo mēbro nō sic est in cruda. Et partes saniose facili ter separant quādo vrinale cōcutit z facili ter cōiungūt quādo dimittit quietū: sed in mucla ginosa vel cruda ē oppositū: immo ē turbida spissa que nec facili ter diuidit in partes nec facili ter separata congregat.

¶ Circa p̄mū igitur errorē attende q̄ sepe in eo decipiū tur medici. Nam a calore febriū sepe subtiliatur aliqd fleg ma crudū z habet similitudinē laudabilis hypostasis z nō est. Et id ad hūc errorē vitandū opz primo p̄siderare natu raz z specē morbi in se: z videre vtz in tāto tēpore debeat esse materia morbi digesta. scdo oportet cōsiderare alias condiciones omnes dictas supra de laudabili hypostasi vt vtrū sit similis hypostasi aque ro. cito descendēs z. tertio ex alijs signis significatibus materie digestionem sicut ipa tum feces z quedam alie dispositiones magis a longe dige stionem significantes. Residuum est clarum.

¶ Et vrina qd ē in qua plurima mucilagiosa hypostasis apparet quādo ē exuberans cū in fine podagre apparet z dolor arteticorū si gnificat bonum.

Hic ponit vna regulam dicēs q̄ vrina in qua ē plurima hypostasis mucilaginosa i sine dolorz iſcturaz ⁊ podagre ē bonū signū: ⁊ cā ē: q̄ significat q̄ expellit cretice bōa crisi.

Capillaris autē est ppterca q̄ hñor occult⁹ cōsolidat ex calore in ipm agēte que qñqz est alba qñqz ē rubea ⁊ ci⁹ cōsolidatio ē in rene: ⁊ ferūt quidā q̄ in ci⁹ longitudie plerūq̄ palmi mēſura inuenitur.

Hic docet significata capillaris hypostasis. scđo cām dī cens q̄ hypostasis capillaris ē pp humores occultis q̄ ſoli daf pp calorē in ipm agēte. i ista hypostasis qñqz est alba qñqz rubea ⁊ ci⁹ ſolidatio ē in rene. Et qdā dñt q̄ in eius lōgitudine plerūqz inueni mēſura palmi. **C** Et tu de hac vī de Ba. quarta affo. ⁊ 8. pmen. vbi talē ſonē adducit ad ſtē dēdū q̄ pili iſti ſunt ex materia i groſſata in renib⁹ ⁊ ibi adu ſta a calore: q̄ illi q̄ hoc patiūt ſunt vtētes groſſa ⁊ viſcoſa dicta vt comēſtōe fabaz ⁊ caſei ⁊ nō curāt niſi cū medicia inciđēte ⁊ bñſectate ⁊ ſubtiliāte ⁊ ſcpigne dñt iſtelligi ſi habue rit reſpectū ad renes. Et ibi Balic. narrat q̄ medietatē bra chij hñit vn⁹ talis pilus i lōgitudine. Ego at in mōte alcino vidi boiem q̄ plos quotidie p multos ānos mīxit nōdū cu ratus erat cū multoz medicoz pſilia ſecutus cēt. **C** Lā aſit ppter quā in renib⁹ generat⁹ ⁊ nō in alijs mēbris ē: q̄ ibi ē colatoz iſti ſtrictos poros bñs a quo oriuntur pori vritides. In trāſitu igit p poros materia recipit ſubtiliāte pili ⁊ pē det pillos i poro vritide ex capite vno dñ ex alio ſtat adhe rēo colatoz. Et loci cōmoditas i alijs mēbris nō inueni.

Que autem fermētū inſuſi fruſtulis ſimilis exiſtit debilitatē ſignificat ſtomaci ⁊ teſtino rum ⁊ digerēdi malitiam i iſtis. ⁊ eſt plerūqz cauſa ei⁹ comedere lac ⁊ caſeū.

Docet ſignificata hypostasis ſimilis fruſtulis fermētū in aqua diſſoluti dicēs q̄ hoc ſignificat debilitatē ſtomaci ⁊ teſtinoz ⁊ malitiā digerēdi: q̄ qñqz eſt pp comēſionē lac⁹ ⁊ caſei. **C** Abi nota q̄ hic nō dñ dicere tēctis fruſtū fru ſtulis: ſ; fermētū. Nā vrina ſilis fruſtulis fruſtū ē illa q̄ vo caſ crinoides: ⁊ de hac vī de Ba. ſcđo pñoti. pñē. ⁊ 8. q̄ nō pōt fieri p hunc modū q̄ ptes cibi digeſte veniāt ad vias vrine dure vt erātimo ē ex aduſtōe bñoz. S; iſta eſt ſilis fruſtis fermētū q̄ ad fermētādū panē diſſolutū in aqua: ⁊ ſunt qdā ptes albe valde groſſe ſicuti fermētū i iſte acci dūt mō dicto. Nō igit bene dixit Din⁹ cū cōceſſit bāc eſſe manerē aliā crinoidalis hypostasis apparentē in ſanis: ſed Alui. ſupra ⁊ Ba. loco allegato loquūt ēē in egris. **C** Mo dus aut quo accidit hec vrīa aut ē: q̄ a ſtomaco tales ptes trāſeūt aut q̄ ex cibo crudo tales generāt in epate.

Arenosa vō ſemp ſignificat lapidē q̄ cōſoli dat aut cōſolidādo pcedit aut qui reſoluit. ⁊ que qdē eſt ex eis rubea ē ex rene: ⁊ quādo nō ex rubea eſt ex veſica.

Donit ſignificata hypostasis arenosa ⁊ dñt q̄ iſta ſemp ſi gnificat lapidē q̄ ſolidat aut ſolidādo pcedit aut lapides q̄ reſoluit. Et ſi ē rubea ē ex rene: ⁊ ſi eſt alteri⁹ coloris ē ex veſica. ⁊ p rubea iſtelligas citrinā. **C** Abi nota q̄ areno ſa differt a crinoidē: q̄ ē durior ⁊ cōter minoz pñū. **C** Flo ta ſcđo q̄ renes forte habēt virtutē digeſtiuā reſpectu veſi ce. Et iō ſupfluitatē vni in eis reſētā ſibi in colore aſſimilāt. ⁊ pp hoc lapis ⁊ arena renuz ſunt rubei aut citrini. ſ; veſica eſt alba ⁊ debilis digōnis. ⁊ iō lapis in ea genit⁹ aut ē alb⁹ aut ſcđm colorē bñoz ex quo ſit vt aliqñ niger. **C** Flo ta tertio q̄ ē dñta iter arenā ſignificat lapidē qui coagulatur ⁊ arenā ſignificat diſſolutionē. Nāz pma ē groſſior ⁊ viſco ſior ⁊ mollior. Scđa pñs modis diſpōitur. **C** Flo ta ſi vt vult pcellator pmo epydimiaz illa pte. Alui in renib⁹ dolor pōderoſus. qñqz arenule a renib⁹ ſunt albe: ſ; raro. Et ego teſtor me veneris iā vidīſſe mulierē q̄ poſt dolorē renū ve bemētūſimū q̄ verſus pecunē exēdebat adminiſtrato bal neo mīxit lapides plures albos ad modū aluminis roche combuſti. **C** Et quo pz q̄ l⁹ vt plurimū ſuperfluitates ſibi aſſimilent nō tamē ſemper. Et ex hoc patz cauſa quare pili li de quibus ſupra quādoqz ſunt albi.

Plurimū autē que cineritia ē ſlegma ſignifi

cat aut pus cui ppter lōgam moraz accidit co lozis mutatio: ⁊ ſectio partiū: ⁊ ē qñqz ppter aduſtionē que ei accidit.

Determinat ſignificata cineritie dicēs q̄ plurimū qd ſigni ficat cineritia hypostasis ē ſlegma aut pus cui pp lōgā mo ram accidit mutatio coloris ⁊ ſectio. i. minoratio partiū. Et qñqz ē pp aduſtionē q̄ accidit ei. Cineritia at differt ab are noſa in duritie: q̄ nō tantū eſt dura ⁊ minores valde partes bz ſicut cinis. Et cauſa huius ē q̄ nō videt alia materia be ne mutabilis in hñc colorē ⁊ modū ſubſtātie q̄ due dicte.

Sanguifugalis vō hypostasis ſi vehemē ter ē mixta epatis debilitatē ſignificat. ⁊ ſi mi nus hac ſignificat vuln⁹ in cānalib⁹ vrie ⁊ cōti nutatis ſolōne in iſtis. ⁊ ſi fuerit ſepata pluri mū ei⁹ erit i veſica ⁊ i virga. ⁊ nos qdēz pſcu tabimur hoc i particularib⁹ egritudinib⁹ in ca pitlo de mictu ſanguis: ⁊ ſi in vrīa fuerit ſicut ſanguis ſuge rubee iſtmo ſplenē hñt reſolue vel areſcet ſplen iſt. Scito aut q̄ in egritudi nib⁹ veſice nō mult⁹ egredit ſanguis: quoniā ei⁹ vene mixte ſunt in iſtis corpore calcate ⁊ anguſte ⁊ pauce.

Hic ponit ſignificationes hypostasis ſanguifugalis ſue ſanguine. **C** Et dñt ſer. pñū ē q̄ talis hypostasis qñqz ē multū cōmixta cū aquoſitate: ⁊ ſignificat debilitatē epatis. **C** Scđm ē q̄ ſi ē mixta: ſ; minus: ſignificat ſolōne pñui in vris vrie. **C** Tertū ē q̄ ſi ē multū ſepata: ſic ē ex veſica vī nigra. **C** Quartū ē qd de hoc magis docet i tertio i caplo de mictu ſanguis. **C** Quintū ē q̄ ſi in vrīa appent ſic ſan⁹ ſanguis i frigidō pariete ſplenē. i. groſſiū ſplenis ſignificat ſalutē illi⁹ morbi. **C** Sextū ē q̄ tu ſcias q̄ i egritudinib⁹ ve ſice nō mingit mult⁹ ſanguis: q̄ vene ſue ſūt pñitē cū ſua carne calcate āguſte ⁊ pauce. **C** Et tu ſidera hic dici ſan guifugale ſanguinē hypostasis. Et ſic eſt clara cā pñi di cti. Nā ex epis debilitate accidit q̄ nō pōt ſeſtrare aquo ſitate ex ſanguie. ⁊ iō multū de ſanguie aſit cū vrīa. ita cū a renib⁹ nō pōt bñ colari ⁊ multū de ſanguie vadit cū vrīa ⁊ multū eſt pñit⁹ pp lōgitudinē vie qua veniūt ſil. **C** Sz dices. Porz vritides ſunt neruoſi ⁊ ex eoz ſolone pñuita tis non egredit ſanguis. **C** Hic dñt q̄ ſunt neruoſi iſi in eis aliq̄ ſunt venule qb⁹ aptis ſunt ſanguis minus iſi pñit⁹ qz ab epate veniēs. **C** Sz itē eſt difficultas qñō ex ſplene veniat ſanguis ad modū guaz ſanguifugaz. Lnm. n. ſplen multo magis diſtet a veſica qz epat magis pñit⁹ dñ eſſe aquoſitati ſanguis a ſplene veniens qz ab epate. Hic dicē q̄ ſanguis iſte ppter ſui groſſitiē ⁊ viſcoſitatē nō miſcet cū aquoſitate ſicut ab epate veniēs. Nā lōgitudō vie maiorē facit pñitōne ſi cetera ſint paria. Deinde cū dicit.

Hypostasis vero ſignificatio ex quantitate ipi⁹ ſumpta multitudie qdē ſui ⁊ paucitate de clarat cauſe ipaz efficiētis multitudinē aut ei⁹ paucitatē: ⁊ ex quantitate qdē ſui in magnitudi ne aut paruitate ſui ē quemadmodū dicimus in hypostasi mucilaginosa.

Hic pſequit⁹ de ſignificatōe hypostasis p ſcđm modū di ſpoſitionis pñſtētū in ea. ſ; pñſideratōez quātitatis. ⁊ dicit duo. vñū ē q̄ hypostasis multa declarat multitudinē cāe ſa clientis ipaz ⁊ pauca paucitatē. **C** Dicit ſcđo q̄ de qñtate hypostasis in magnitudie ⁊ puitatē ē quemadmodū dictū eſt de hypostasi mucilaginosa. **C** Abi pñmo nō p magnitudinē aut puitatē hypostasis nō iſtelligi ei⁹ magnitudinē aut pui tatē quo ad ſui totalitatē: ſ; p magnitudinē ⁊ puitatē iſtelligi mus quo ad partes hypostasis ita vt illa dicat magna q̄ bz ptes magnas ⁊ eā parua hñs ptes pñas ita q̄ in hypostasi hñte ptes diuerſas quedā eſt q̄ cōpoſita eſt ex partib⁹ par uis quedaz ex magnis. ⁊ de hoc modo loquit⁹ hic.

Sed tunc ſunt due difficultates. pma qz hypo stasis multa eſt in egris ⁊ in ſanis pau ca. Sed in ſanis cā facies hypostasis eſt amplior. igit non

est vix q̄ multitudo hypostasis significet multitudinē cau-
se ipsam facientis. z minor pz: quia virtus est amplior in sa-
nis z virtus est cā efficiēs hypostasis.

Secunda difficultas: qz nō videt q̄ significatio
hypostasis magne mō dicto sit quem
admodū dictū est in mucilaginosā: qz mucilaginosa multa ē
bonū signū in fine morboz: sed aliquādo est malū signū in
pncipiū significās materie multitudinē. hypostasis autem
magnaz partū est semp bona: vt vult Gal. scdo pnostico
rum cōmēto. z 8. cum dicit. Quod est qz sedimē diuersum
cuius partes sunt magne ē super virtutis significatiōe se-
cundū magnitudinē illi? substantie cōposite ex partib⁹ illis z
recreationē digōnis eius. partes aut parue significant q̄
materia tā vincit naturā z superauit eam.

Ad primum istoz dicit q̄ An. per cām facie-
tem hypostasim intellexit impro-
prie cām materiale. s. humore: vnde decidit.

Ad secundū dicitur q̄ hypostasis magnaz
partū ē bona respectu hyposta-
sis paruar partū: vtraz nō sit optima. Et dicit q̄ simi-
litudō istius in cōparatione ad mucilaginosaz est intelligen-
da q̄ sicut magnitudo z paritas significāt in mucilaginosa
ita in hypostasi diuersaz partū magnitudo z paritas par-
tū. mō in mucilaginosa melior est multa q̄ pauca. Et tu
istud intellige nō vt dixit Diuus dices q̄ hoc quādoq̄ est
ex dñio virtutis q̄q̄ ex multitudine materie. z concedēs
q̄ hypostasis paruar partū q̄q̄ est ex dominio virtutis:
cuius oppositiū expresse vult Galie. loco allegato.

Cuius aut significatio ex qualitate sui est ex
colore qdē ipsi? quoniā q̄ ex ea nigra est signi-
ficat malū fecūdū diuisiones quas nomina-
uimus. Quetamē ex ea sanior est illa ē cuius
hypostasis ē nigra z aquositas nō est nigra. z
rubra qdē sanguinis significat p̄prietatē z fa-
stidiū: z citrina quidem significat calozē forte
z egritudinem insidiosā. Et ex ea quidēz q̄
alba est quedam ē bona sicut dicitur: z quedā
est mala sicut mucilaginosa aut saniosa aut spu-
mosa maturatōi cōtraria. Viridis quoq̄ semi-
ta ē ad nigrā. Et ex dolore vero ei? ē quēadmo-
dū diximus i his q̄ p̄missa sunt.

C Ad ponit significatiōes qualitatē hypostasis. z pmo co-
loris. scdo odoris. **C** In pma ponit quicq̄ color significat
tōes dices q̄ hypostasis nigra ē mala scdm diuisiones nomi-
natas. i. secundū modos dictos in caplo de coloribus. q̄ sit
malus color niger pz: qz aut significat vebemēs frigus con-
gelans aut calozē adurantē. sed dicit q̄ illa est minus mala
cū hypostasis est nigra z vrina nō ē nigra. **C** Abi nota q̄
quēadmodū vt dictū est loco allegato quādo vrina nigra
est ppter crisiē egritudinis mīcay: z est signū bonum: ita hy-
postasis cū alijs signis multa crisi ē aliquādo signū bonū:
sed quādo nō est per modū crisi semper est mala: z minus
mala quādo hypostasis ē nigra z nō vrina. Flaz significat
nō tantā esse multitudinē materie male: imo aliqui talis ma-
teria digerit: s. raro. **C** Dicit scdo q̄ hypostasis rubra si-
gnificat dñm sanguinis z fastidiū. **C** Abi nota hypostasis
fieri rubrā deducto vlcere ex sanguinis dñio. Ad dñante
sanguine plerūq̄ est fastidiū. nā vna de causis non esurien-
di est copia sanguinis in epate vt tertio naturalū virtutū.
C Dicit tercio q̄ hypostasis citrina significat calozē forte z
egritudinē insidiosā. Et hoc qz significat colere nō pure
dñm: talis aut est multū calida: z egritudo ab illa ē pericu-
losa p̄sertim multa exite materia. **C** Dicit quarto q̄ hypo-
stasis alba qdā est bona de qua supra dictū ē. quedā mala:
sicut saniosa mucilaginosa z spumosa. Et spumosa ē illa de
qua dixi supra cū dicebas q̄ equalitas est melior tinctura.
vide ibi. **C** Dicit quinto q̄ viridis ē semita ad nigrā. Et
hic q̄ viridē possum etia intelligere indicā z reale z ficticia-
lem. z oēs isti colores sunt minus mali q̄ niger in quo ter-
minant. Iā aliqua nigra hypostasis aliqua viridi sit minus
mala. Viridis at vere viriditatis significans coleram zina-

riam est pessima: nec ē via in nigram. **C** De secunda parte
dicit q̄ de odore hypostasis omnino dicēdum est sicut su-
perius dictū est de odore vrine.

C Eripsi? vero situ z ex lenitate quidem sui z
diuulsio: quoniā lenitas z equalitas i hypo-
stasi laudata ē melior: z in nō laudata est dete-
rior. Sed diuulsio significat v̄tositates z di-
gerendi debilitatem.

C Donit significatiōes ex situ partū adinuicem z compre-
bendit hic lenitatem in superficie z asperitatē z diuulsionē
z conuersionē partū adinuicem. Et dicit q̄ lenitas z equa-
litas in hypostasi laudata est melior: sed in non laudata est
deterior: sed diuulsio significat ventositatē z digerendi de-
bilitatē. **C** Abi nota q̄ sicut lenitas z equalitas in hypo-
stasi laudata significat vniformē dominū caloris naturā:
lis super materiā. Ita in mala significat vniformē dominū
male qualitatis. Diuulsio aut significat ventositatē. Sz iu-
dicio meo quidam sunt modi diuulsiois qui aliqd aliud si-
gnificāt vt hypostasis circularis vel perforata. nā ista indi-
cio meo significat materie viscositatē z grossitatē: cuz hoc
plurimā caliditatē. Modus aut est: qz a medio vrine pluri-
mi sumi sursum via recta ascēdunt qui prohibēt p̄gregari hy-
postasim circa mediū vrnalis: sed circumquāq̄ descenden-
te materia vniuersaliter in circulo z sui viscositate post va-
porum recessum non coincidunt partes.

C Eius aut significatio ex loco sui ē: quoniā
aut ē natās z vocat nubes aut pendēs. z hec
quidem est in medio stās que ē maioris matu-
ratiōis q̄ prima. z ex pendēte illa melior ē cu-
ius ruget z simbric ad inferiora declinat aut ad
fundum descendēs que ē melioris maturatio-
nis. hoc quidem ē de hypostasi laudata. Ad
laudata vero q̄ lenior ē melior existit: sicut ni-
gra: z hoc in febribus acutis: z similiter si hu-
mor ē flegmatic⁹ aut melācolicus: quoniā ea
que ē vt nubes melior ē ea que inferi? descen-
dit. significat. n. cū subtilitatez nisi cū causa na-
tationis fuerit multa ventositates: z si nō fuerit
ita: natās est melior q̄ pendēs: z inferi? descē-
dens est deterior.

C Donit hic significatiōes ex locis hypostasis in vria. s. aut
superius aut inferi? aut in medio. z primo in genere bone
vel male. scdo dat causas natādū vel ad fundū descendē-
di. tercio ponit regulas spāles in significādo per locū hypo-
stasis. ibi secūda. Et cā quidē natādū. ibi tercia. Lūq̄ in p̄n-
cipio. **C** In pma dicit q̄ hoc mō significam⁹ ex loco hypo-
stasis. Nā aut natat iuxta sup̄ficiē aut pendet in medio. z ista
significat maiorē maturatiōē i hypostasi laudata. z de ista
melior est q̄ habz quasi simbrias ad fundū descendētes: qz si
gnificat q̄ in pte materie magis p̄cessit digestio. Alia vō
est descendēs ad fundū: z ista significat maiorē maturatio-
nem. hic est modus significādi in hypostasi laudata. Sz in
nō laudata illa q̄ est leuior ē melior: sicut nigra z hoc i febr-
bus acutis. z si si hypostasis sit humor flegmatic⁹ aut me-
lācolicus: quoniā nubes ē melior q̄ pendēs: z pendēs me-
lior q̄ subidēs: qz iste significant subtilitatez nisi forte fue-
rit pendēs ex ventositate. Et si causa nō fuerit ventositates
tunc melior est natās q̄ pendēs z melior pendēs q̄ stās
in fundo. **C** Sed hic autē q̄ in corporib⁹ sanis in quibus
hypostasis apparet melior significat digestio ex hypostasi
in fundo q̄ pendēte z melior: ex pendēte q̄ ex natātē: vñ in
tēpato debite exercitato z si minus de hypostasi appat q̄
in tēpato getato tñ illud apparēs ē in fundo. **C** Attēde se-
cundo q̄ i egris solēt doctores hāc distindēz p̄dere q̄ hy-
postasis aut descendit magis scdm grossinē h̄oz z min⁹ se-
cundū subtilitatē: aut magis descendit: qz caret v̄tositatē z
min⁹: q̄ v̄tosa. Aut tercio magis descendit ex opatiōe natu-
re z rēne carēte v̄tositatē est melius signū: sed maior de-
scēns ratōe grossitiei humorū est deterior. **C** Sz hoc pla-

num est ex his que dixit Aulicē. Nā dixit q̄ hypostasīs lau-
data ē melior descendēs nisi causa natādī fuerit v̄tositās.
In nō laudata q̄ est de subtilitāte humorū leuior est melior:
q̄ isti hūiores leuiiores et subtiliores facili⁹ a natura vincit.

C Et causa qdē natādī supi⁹ ē caliditas cū qua
ē acuitas et v̄tositās. Hypostasīs at̄ diuisa i
grossa supius natat: et pprie cū sit leuis et in te-
nui descendit inferius: et pprie cū sit grauis.

C Ponit hic causas natādī dicēs q̄ caliditas et acuitas ma-
teriei sunt cā natādī: q̄ faciūt materiā leuē et etiā v̄tosi-
tas. **C** Dicit secūdo q̄ hypostasīs diuisa in grossa vria su-
perius natat: et pprie si ipsa est leuis. scilicet n. sunt tres cause si
gura lata leuitas et cōsistētia vrine: h̄ in vrina tenui descendit
deorsū et pprie cū sit grauis: et causa est clara.

C Quāq̄ in principio egritudinis apparet pen-
dens et natās postea p̄cuerat: significat q̄ cri-
sis cum exitura venit. Vacilentoy vō egritudo
plerūq̄ remouet sedimine bono natāte
aut pendēte: quemadmodū dixim⁹ in p̄cedē-
tib⁹. Et cū inter nebbili et enozmia et hyposta-
sīs fuerit aliqd̄ sile tele arance aut dēsitās erit
signū malū. Et multoties qdēz natās sedimē
nō bonū apparet ex quo puenit terror. Sed
istud erit p̄ncipiū maturatōis et pmutatio ad
bonitatem: postea p̄debet: deinde descendet.
et erit signū nō malū. Q̄ si post ipm male p̄-
uenerint hypostasēs timor: quē in p̄ncipiū habebam⁹
fiet necessarius.

C Ponit quattuor particulares modos significādī ex loco
hypostasīs. Et diuidit in quattuor partes secūdo quattuor
regulas. primo igitur dicit q̄ cum in p̄ncipio egritudinis
apparet sedimē pendēs: et postea p̄cuerat natās significat
q̄ crisis veniet cū exitura. Nec incōuenit q̄ in p̄ncipio ap-
pareat natās sedimē significans occultā digestiōē. Causa
aut̄ dicti est: q̄ materia est quodāmodō digesta et incomplete:
et ideo fiet crisis imperfecta q̄ plurimū est crisis pmutatōis.
C Secūda regula est q̄ egritudo mactētorum plerūq̄ re-
mouet cum sedimine bono pendēte aut natāte vt dictū est
supra: et causa est q̄ ipsi paucas habēt sup̄fluitates et easdē
leues. **C** Ex quib⁹ sequit⁹ q̄ in quibusdā hypostasīs pen-
dens aut natās significat completū digestiōē. **C** Sy-
tunc dicere q̄ eque perfectam digestiōē significaret sedi-
men natās sicut stans in fundo. **C** Negat consequentia. q̄
digestio completa in humore cuius sedimē stat in fundo est
perfectior q̄ digestio in humore: cuius sedimen digestum
natat. **C** Sed tu in isto cōsidera. forte enim nō est vez nisi
vt in pluribus q̄ sedimē bonum in fundo est melius natan-
te. **C** Tertia regula q̄ quādo inter nebbilis et enozmia fue-
rit aliquid simile tele arance aut dēsitās est signū malum.
Et cā est q̄ significat multitudines et diuersitatē materiē:
quāq̄ vna nō digerit. scilicet a qua sepat illud sile tele arance.
C Quarta regula ē q̄ multoties appz sedimē natans nō bo-
num ex quo puenit error. Sed istud est p̄ncipiūz matura-
tionis male materiei et permutatōis ad bonū. Et ego hoc
plurics vidi. sed si postquā natauerit fiant hypostasēs male
timor: qui habebat in p̄ncipio fiet necessarius. **C** Et tu ex
hoc collige q̄ l3 suspecte loquendū sit cum vides malā na-
tantem nebulam: non asseritue: tamē est dicēdū et p̄noscit
candum malū nisi perferet.

C Significatio vero hypostasīs ex suo tem-
pore est: quoniam si velociter postq̄ mingit
descendit est significatio bona secundum ma-
turitatem: et cū tarde descendit est significatio
p̄iunatōis maturatōis secundum quantita-
tem sue dispositōis.

C Modo ponit significatōes ex tempore descensus hypo-
stasīs: et dicit q̄ velocitas descensus hypostasīs significat
bonitatem maturatōis: et tarditas debilitatē illius: et hoc
in vrina significante maturatōem. nam in mala et descen-

dente propter materiei grauitatem non propter maturatio-
nem est oppositum.

C Significatio autem forme cōmixtiōis ipsi⁹
est sicut dixim⁹ cum de mictu sanguinis et adi-
pis mentiōem fecimus.

C Docet significare ex modo cōmixtionis et dicit q̄ iudiciū
est dandū sicut dictū est de hypostasī saniosa et sanguinea.
nam multa cōmixtio significat materiā a longinquo veniē-
tem. sed separatio et pauca cōmixtio est signū propinquitat-
is. **C** Et hoc de isto capitulo.

C Capl. VII. est de significatōibus multitudinis vrine et
paucitatis ipsius.

Vrina que pauce existit quātitatē virtū-
tis significat debilitatē. et illa q̄ est mi-
nus: eo qd̄ bibis resolutiōes significat
multam et v̄trem habere et aptitudinem ad
hydropisim. Illa vō q̄ est mltē quātitatē qñq̄
significat liquefactiōes quādoq̄ sup̄fluitatū li-
quefactarū in corpore in vrina euacuatōem: et
nos quidē dīam inter eas cognoscere possu-
mus secundū virtutis dispositiōes.

C In hoc caplo ponit Aulicē. signa sumpta ex q̄ritate vrine:
et p̄mo ponit generalia signa. secūdo specialia. i. p̄tracta ad
quasdā alias dispositiōes. ibi secūda. **C** Tria malū. **C** Dicit p̄-
mo q̄ vrina pauce q̄ritatis significat debilitatē virtutis.
Et vrina q̄ est minor eo qd̄ bibis significat multā resolutio-
nem et ventrē. i. fluxū ventris et aptitudinē ad idropē. Illa
vero q̄ est multe q̄ritatis qñq̄ liquefactionē et qñq̄ signifi-
cat sup̄fluitatū liquefactarū in corpore eñonem. **C** Dicit se-
cundo quo ad hāc q̄ nōs possumus cognoscere dīam isto-
rum modoy in significato scdm̄ dispositiōem virtutis. **C** Flo-
ta igit⁹ q̄ vrina dī absolute multa aut pauca in respectu quā-
titatis mediocris q̄ inuenit in tēperato debite recto. **C** Tria
aut̄ dicis minoris q̄ritatis eo qd̄ bibis. i. p̄postabiliter mi-
nor q̄ potui cōsiderat. **C** Secundo nota q̄ vrina pauca
p̄ferit in respectu debite quātitatē cum tanto potu signi-
ficat vniū istoy quattuor. Nō q̄ sit necessariū ista quattuor
dicta esse cū vrina pauce q̄ritatis: sed aliqd̄ illoy. vñ si min-
gis vrina pauca modo dicto: Aut est virtus debilis: aut est
multa resolutio: Aut fluxus v̄tris: Aut aptitudo ad idropē.
Et p̄. Nā ex quo stāte isto potu nō mingit aquositas hoc
est: q̄ retinet aut aliunde pellit. Si aliunde pellit nō videt⁹
q̄ sit nisi aut p̄ ventrē: et tūc est mult⁹ secessus quē hic fluxū
dicimus v̄tris. Aut p̄ vias insensibiles: et est p̄pter multā
resolutiōē. si aut̄ retinet: aut est p̄pter debilitatē expulsiue
renū et epatis: aut p̄pterea q̄ ad aliū locum declinat vt bur-
sam vel ad cōcauū ventris: et vtroq̄ istoy modoy est apti-
tudo ad idropē. **C** Et ex hoc p̄ cuius virtutis debilitatem
dicit Aul. significare paucitatē vrine. s. expulsiue l3 p̄pter vi-
gestiue stomaci defectū et attractiue renū hoc possit contin-
gere. **C** Tercio nota q̄ multitudo vrine qñq̄ ē p̄pter cām
in mēbris v̄rinalib⁹ vt p̄pter fortitudinē attractiue renū
quēadmodū accidit in diabetica qñq̄ accidit ex cā extrinse-
ca sic ex potu diurectici farmaci: et hos duos modos tacuit
Aul. tanq̄ notos: h̄ qñ est ex causa cōmuni toti corpori tūc
est p̄pter aliquē duoy modoy dictoy. Aut. n. est q̄ lique-
fiunt humiditates q̄ fluunt cū vrina non ofiso virtutis sup̄
materiā: et accidit cū virtutis debilitate: et sine signis digōis
p̄cedētib⁹: Aut est q̄ materias iā eliquatas vincit natura:
et ab illis corp⁹ mundificat: vt in multis crisi⁹ per v̄rinam
videt⁹: hoc ē cū virtutis fortitudie et signis digōis p̄cedē-
tibus. et hoc voluit Aul. dicere in vltima parte.

C Vrina malū coloris malū significās quanto
plurima fuerit tāto erit magis salutis nīcia. et
cū intersecta fuerit plus malitiā significabit sic
nigra et grossa. Vrina diuersarū dispositiōū q̄ qñq̄
mingit multa qñq̄ pauca et qñq̄ retinet est si-
gnificatio pugne et laboris nature: et ē signifi-
catio mala. Vrīe multitudo i acutis egritudini-
b⁹: cū nō post ipsaz aduēit reges ē significatio

ethice z spafini ex inflāmatōe fimiliter sudor.
 Urina que in acutis egritudinibus guttatim
 inuolutarie mingitur significat in cerebro no-
 cumentū quod neruis accidit z musculis. Et
 si febris quiescit fuerit z signa affuerint salutis
 pronosticaf sanguinis exitū ex narib⁹. Sed
 prima desipientia pñosticaf z corruptōez. Cū
 autē sani vria minuit z attenuat z pñeuerat hoc
 totum z sentit grauitatem z dolorem in reni-
 bus significat duruz apostema in partibus re-
 nis: z cum in egritudine colerica multiplicaf
 plerūq; portendit pñepz euentum z proprie
 cū est alba z ad egrediendū facilis.

Chic ponit signa ex multitudine z paucitate cōtractis ad
 alias dispositiones. Et diuiditur in sex partes secundum sex
 regulas. secunda ibi. Urinarum diuersap. tertia ibi. Urine
 multitudo. quarta ibi. Urina que. quinta ibi. Cūz autē sa-
 ni. sexta ibi. Et cūz in egritudine. **C**In prima dicit q; vri-
 na mali coloris est malum signū: sed quāto fuerit amplior
 tanto erit magis nēcia salutis sicut nigra z grossa: z cum fue-
 rit intersecta est magis signum malum: intelligendo in interse-
 ctam illam que sine ordine absconditur aut panicificatur. Et
 fuit declaratum supra in capitulo de coloribus z in capitu-
 lo de substantia vrine. **C**In secūda dicit q; vrina diuersa-
 rum dispositionum que quādoq; mingit multa quādoq;
 pauca quādoq; retinet significat pugnam virtutis contra
 materiam z laborem: quia virtus non dominat. Et ideo est si-
 gnificatio mala. **C**In tertia dicit q; multitudo vrine i egrit-
 udinibus acutis postq; nō aduenit requies significat ethi-
 cam aut spafmum qui eueniet propter inflāmatōem: z ra-
 tio est: quia significat eliquari corporis humiditates a calo-
 rez: fimiliter ē de sudore. **C**In quarta dicit q; mingere gu-
 tatim z inuolutarie in egritudinibus acutis significat nocu-
 mentum accedens cerebro z neruis. Et ideo si hoc accidit
 cum quiesce febris z cūz signis salutis: quia post signa dige-
 stionis integre significat fluxum sanguinis narium. Nam si
 significat q; materia rēdit versus caput. z ideo ledit cerebz.
 sed prima. Illa que pure mingitur guttatim z inuolutarie si-
 ne istis signis z cum febris acuitate significat desipientiam
 propter nocumentum cerebri z corruptionem infirmi: quia
 materia mota ad cerebzū apostemat z morietur infirmus
 quia non mouetur cum victoria nature. **C**In quinta dicit
 q; quando minuit vrina sani z subtiliatur z cūz hoc toto
 sentitur dolor grauis in renibus significat apostema duruz
 in partibus renis: quia significat superfluitates grossas. Et
 per sanum hic intelligimus neurz. **C**In sexta dicit q; mul-
 titudo vrine in colica significat viplurimum propter euen-
 tum z proprie cum est alba: q; significatur q; materia diuer-
 titur a loco doloris z pellitur z q; non est eliquatio: quia est
 alba z facilis exitus. Et hoc enim significatur q; est cūz vo-
 minio virtutis.

CCap. VIII. est de vrina sana z optima.

Ec est mediocris substantie z subtilis
 b tincture ad citrinum trahens z hypo-
 stasis si ibi fuerit bona ex albedine z le-
 nitate z equalitate z figure rotunde z odoris
 temperati neq; fetida neq; extincta.

CIn isto capitulo determinat de vrina optima. Et primo
 illam describit. secundo ponit vnam regulam. ibi secunda.
 Quidam autē. **C**In prima patet quid dicat. declaratur
 enim est ex his que dixi in capitulo de hypostasi vtrū in vri-
 na sani sit opportunitū esse hypostasiz. z in capitulo de sub-
 stantia z de colore z de odore. De spuma autē nihil dicit: q;
 in optima non debet esse.

CQuidam autē dixerūt q; cum huiusmodi
 vrina subito in egritudine q̄ est in vltimo acui-
 tatis visa fuerit sanitas die sequenti aderit.

CPonit hic regulam q; quidam dixerūt q; quando ista vri-
 na subito. Immodicum post principium apparuerit in egritu-

dine que est in vltimo acuitatis sanitas erit die sequenti. z
 puto q; intelligat de prima frequenti critica z supposito q;
 perseverat appareat. nam hoc est illud q; dicit Galie. pri-
 mo pronosticosum cōmento vigesimo sexto cū dicit de ista
 vrina. **C**Et ad summum si vrina moratur secundum hanc
 dispositionem in die pmo vel nocte que est post ipsam z in
 die secundo z nocte que est post ipsuz non transibit egritu-
 do periodum primuz ex periodia diuersi crisis. **C**Et in hoc
 causa est clara: q; materia significatur summe digesta z egrit-
 tudo est valde acuta. ideo in pma die critica expectanda est
 crisis pfecta z cū sanitate large loquēdo de sanitate.
CCap. IX. est de vrinis etatū.

Infantū vrine ad lactis proprietatem
 i trahunt ex parte nutrimenti eorum z
 ppter humiditatem completiōis ipsoz
 z tūc declināt magis ad albedinē.

CHic determinatur de vrinis etatū. Et diuiditur in quinq;
 partes: quia primo ponit quales sunt vrine infantū. secun-
 do pueroz. tertio iuuenū. quarto primoz senū. quin-
 to decrepitoz. Et patet partium diuisio. **C**In prima di-
 cit q; vrine infantū trahūt ad lactis similitudinē: quia
 lac est eorum nutrimentum: z quia ipsi sunt multum humi-
 di. z ideo sunt albe. z patet q; quia sunt multum humido-
 rum calor est submersus z non generat coleram ita multam
 vt vrina tingatur.

CPueroz autē vrine sunt spissiores z grossio-
 res vrinis iuuenū z turbidiores: z nos iaz no-
 minauimus hoc ante.

CHec est secūda pars in qua Auicē. dicit q; vrine pue-
 roz sunt grossiores vrinis iuuenū z turbidiores. Et hu-
 ius causa pro parte dicta est capitulo primo. Nam multas
 fomus z multa comestio z fortitudo expulsiue sunt causa
 grossitiei z turbulentie. z istud in capitulo de substantia vri-
 ne dictum est.

CIuuenū vero vrine ad ignis formaz trahūt
 z ad substantie mediocritatem.

CHec est tertia pars in qua Auicē. dicit q; vrine iuuenū
 trahūt ad formam ignis: id est habent tincturam mediam
 inter rubrum clarum z citrinum: quia viroq; quodāmodo
 participans sicut vrina optima: nam hoc in temperatis in iu-
 uenute inuenitur. z ideo vrina optimi coloris est substan-
 tie mediocris propter complementum digestionis z forti-
 tudinem resolutionis.

CEt vrine senū ad albedinē z subtilitatem: est
 tñ cū sunt grosse scdm supfluitates in eis exi-
 stentes quarum euacuatio multiplicat.

CHec est quarta pars in qua Auicē. dicit q; vrine primo-
 rum senū sunt albe z subtiles albe propter paucitatem me-
 lere z caloris z subtilitatem habent propter debilitatem ex-
 pulsiue: quando tamen in eis perseverat fortitudo virtutis
 expulsiue: quia superfluitates habent grossas ptingit q; sa-
 ciunt vrinam grossam.

CDecrepitoz vero vrine maioris sunt albe-
 dinis z tenuitatis. est tamen cū predicta gros-
 sities eis accidit: sed raro cū vrina vehemētē
 fuerit grossa apti crūt vt lapis eis accidat.

CHec est quinta z vltima pars in qua dicit q; vrine decre-
 pitoz sunt magis albe vrinis primoz senū z magis re-
 nues: quia magis deficiunt in eis z calor z virtus. Cōtingit
 tamen q; propter multitudinem plurimā superfluitatum sa-
 ciant vrinam grossas. z hoc significat in eis futurū lapidem.

CNota tamē q; in tempore generatiōis lapidis vrina at-
 tenuatur: quia superfluitas retineatur. Sed antequā retinea-
 tur habent eas grossas.

CCap. X. est de vrinis virozum z mulierū.

Alicuz vrine scmp sunt maioris gros-
 m sitici z albedinis z minoris pulchritu-
 dinis q̄ virozum vrine. Et hoc quidez
 est propter debilitatem digestionis eaz z pro-

pter superfuitatū ipsarū multitudinem: et ppter amplitudinē canalium: vnde egrediuntur ea que ab eis exiunt: et propter illud quod ex earū resolūis matricib⁹ et ad vrine instrumenta tendit. Vasculorū vero vrinās cūz mōnes turbantur et declinat earū turbatio ad superiora: et est q̄ secundum plurimū turbidetur. Sed mulierum vrine fere non turbantur ex motiōe propter paucā separationē sui: et habēt secundum plurimū supra summitatē suā spumam rotundam et siturbide fuerint earūz turbidatio pauca erit. In vrinis viroz ilico cum mulieribus cōmiserūt sunt fila adinūcē texta. Vrine pregnantium sunt clare et supra earum superficiem est nebula et quandoq; trahunt ad colozē aque cicez aut aque pedum citrinum in qua coquūtū pedes animalū et in ipsa est irinus et supra summitatē earū est nebula: sed quocūq; modo fuerit in medio videbitur sicut cottū carminatū: et est cum in eis sunt velut grana que ascendūt et descendūt. Cūq; irinus manifestior fuerit erit impregnationis principū: et cū loco ipsi fuerit rubedo erit in fine impregnatiōis: et propter siturbantur cū mouentur. Parientis vrina secundum plurimum est nigra et in ipsa est velut attramentūz et sicut sordities.

In isto capitulo ponuntur significationes siue dispositiones vrinarum sequētes sexum varietatem et dispositiones ppter sexus. Et diuidit in quinque. Primo ostēdit quales sunt vrine mulierum absolute, secundo quales masculorum comparando mulieres, tertio quales masculoz post coitum, quarto pregnantū, quinto enīz, ibi secūda. Vasculorū, ibi tertia. In vrinis viroz, ibi quarta. Vrine pregnantium, ibi quinta. Parientis. In prima parte dicit q̄ vrine mulierum sunt albiorez et magis turbide vrinis viroz et minus pulchre et magis grosse. Et in hoc assignat quatuor causas, prima q̄ non ita bene digerunt, secūda q̄ naturaliter aggregāt multas superfuitates, tertia q̄ canales per quos in eis vrina egreditur sunt amplius magis q̄ viroz: vnde partes grosse facilius emittūt. quarta est superfuitates que a matrice cōmunicant per poros ipsi vefice cum a matrice resoluunt et in vrine instrumenta tendūt. Vbi nota q̄ collum vefice in mulieribus est latius q̄ in viris et non habet ita anfractus sicut collum vefice viroz: et ista est via que in eis est latior. Reliqua sunt nota. De secūda parte dicit q̄ vrine viroz quādo cū mouentur turbantur et earū turbidatio est versus superiora: sed vrine mulierū parum turbidantur propter parū earūz sequestrationem et vplurimum habent in summitate spūmā rotundā. Et causa primi est: q̄ viri cū bonam habeant digestiōē faciūt vrinās in quibus sit fortis sequestratio, et ideo per cōmotiōnem materia sequestrata manifeste turbidat aquā que erat multum clara. Et vrine muliez cum propter causas oppositam non multūz sequestrant et etiam sunt turbide parūper patet q̄ ex cōmotiōe non ita turbidāt. Turbidatio vrine viroz est versus superiora: q̄ ibi est maior claritas, et dicit q̄ mulierum vrine habent vplurimum in sui summitate spūmā rotundam: et puto intelligi spūmā non adberentem parietibus vrialis que ideo stat ibi: quia multum viscosa est eius materia. De tertia dicit q̄ in vrinis viroz ilico cum cōmiserūt cum mulieribus apparent fila adinūcē texta, et causa est: q̄ de spermate remansit aliquid in vris virge. Et illud pellitur q̄ oblongum est et exortōe sui in exitu et circūuolutōe est q̄ vrina sit ac si essent filia fila adinūcē texta. De quarta parte dicit q̄ in vrinis pregnantium inueniuntur iste dispoēs. Prima q̄ earum aquositas plurimum est clara et hoc maxime in prin-

cipio: q̄ superfuitates a matrice retinēt et superfuitates venarum tendunt versus matricē et vie angustant et ppter calorem spermatis digestiua vicinorū locorum confortatur apud quosdā. Secūda est q̄ in superficie earū est nebula siue tela: et hoc accidit ex resolutione subtiliūz partū que ad fetum generandū congregant que etiam quandam habent ventositatē aptā supernare. Tertia est q̄ qñq; habēt colorem aque cicerum, s. rubeorū et quandoq; habent colorem citrinum aque pedūz, i. aque in qua coquūtū pedes et quādoq; est ibi color yrin⁹, i. color mixtus ex rubeo et citrino: et hanc conditionem colozis posuit quandoq; accidere non vplurimum. Nam vplurimū color earūz est citrinus declinans ad subalbedinem: q̄ palcarem, parū enim plus habent de citrinitate q̄ an⁹: q̄ calor est additus pcepit in principio. Isti autē colozes contingunt ex humorū congregatione in matrice resolutione: et q̄ in principio isti humores sunt in propriis colozibus, et ideo quādo resoluunt partes eorum fiunt colozes diuersi ad modū iridis. Sed in fine pgnationis plurimus sanguis est ibi: et est ita q̄ solū subriles partes resoluūt et vadunt ad vesicāz, et ideo fit color rubens similis aque cicez. Aliqui tamē sunt qui per irinūz intelligunt mixtū ex subalbedo et citrino qui apparet magis prope superficiem. Et si hoc modo intelligat illud cōcordat cū dicto Aui, vigesimā p̄ia tertiū, vbi dicit q̄ in fine pgnationis quādoq; apparet in vrialibus earū rubedo in loco in quo apparuit in principio pgnatiōis subalbedo. Quarta cōditio est q̄ omni modo apparet in medio vrinaz pgnatiūz aliquid sicut cottū carminatū, et ista est hypostasis alba: sed nō equalis, et hoc q̄ ventositas non permiscet cū earum hypostasi. Quinta cōditio est q̄ quādoq; apparent velut grana que ascendūt et descendūt: et ista sunt parue ampulle de quibus dixi supra in capitulo de spūma: et iste sequitur motū aquositate in qua nant cū de se nō possint ad superficiē ascendere, et ideo in agitatione vrine sicut partes quedam aquositate ascendunt et quedam descendunt ita granula in illis partibus cōtēta. Tu tamen attende q̄ raro ista signa ita vidētur vt per ea discernamus pgnationem a nō pgnante: et possunt ex alia causa q̄ impregnatio ne apparere, et ideo graue est per vrinaz iudicare. Subdit etiam q̄ cū in vrinis pregnantium manifestior fuerit color irinus est principium pgnationis et cum magis ad rubedinez erit in fine, et ego hoc declarauī. De quinta parte dicit q̄ vrine parientum sunt nigre, et in eis est sicut attramentum scriptorū et sicut sordities. Et causa est: q̄ tūc emittunt superfuitates nouem mensibus retentas ex menstruo que sunt denigrate.

Cap. XI. est de rebus vrinarum animalium et diuersitate ipsarum ab vrinis hominū.

Terūq; confert medico cum animalū p vrinās cognoscit propterea q̄ cum in eis ipse experitur certitudinem facit et hoc quidez difficile est. Quidam autē dixerūt q̄ vrina asini est sicut butyrū liquidū cum turbiditate et grossitie exteriorē. Et subingaliūz vrine ei simulant: sed sunt citrine: et videbitur q̄ superior medietas vrialis sit clara et inferior medietas sit turbida. Quium vero vrine sunt albe ad citrinitatem trabentes ppinque vrinis hominū: sed substantiam non habent: et earūz sedimē est sicut oleū aut sicut est amurca. Et cuiuscūq; nutrimentum fuerit melius erit eius vrina clarioz. Vria vero capreoli vrinis hominū et ouū simillat: sed neq; substantiaz habet neq; sedimē et est clarioz vrinis ouū.

In isto capitulo determinat de diuersitate vrinaz alioz animalūz ab vrinis hominū. Et diuiditur in duas partes, primo dat causam circa hanc determinationē, secundo exequit. ibi secūda. Quidam autē prima pars patet. In secūda dicit quatuor, p̄mū est q̄ vrina asinorū in vriali ē sicut butyrū liquefactū: q̄ alba turbida grossa cū turbiditate vsq; ad exteriora apparēte q̄ ita accidit: q̄ asinus multas gene-

rat supfluitates grossas de genere flegmatis: qz est frigida
z siccum animal: vel qz forte superfluitatē quandam habet
In secūda digestiōe sequestrare que a proprietate sui calo-
ris ita misceat cum vrina vt nō sequestretur z vias habet la-
tas: lac tamē habet subtile propter viarū stricturaz z frigiditatem
non resoluentē. secundum est qz vrine subingaliuz vt
equozum z muloz sunt citrini: qz ista animalia sunt calidiora
asino: z medietas superior vrie videtur clara: inferior tur-
bida: ppter superfluitates que descendūt z sunt mulie. ¶ In
tertia dicit qz vrine ouium sunt albe trahentes ad citrinitatem
z clare: z ideo similes multū vrinis hominum. z huius
causam dicunt quidam: qz capz complexio humane est vici-
na: sed iste non hnt substantiā. i. modū substantie vrine ho-
minuz: qz sunt subtiliores z in eis descendit res sicuti amur-
ca: quia talem superfluitates sunt apte multiplicare. ¶ In
quarta dicit qz vrina caprioli est clarior vrinis ouiu: quia
sunt pauciorum superfluitatus: similant tamen vrinis ouiu
z hominum: lz non habeant sedimen propter paucitatem su-
perfluitatum caprioli z non habent substantiam grossam si-
cut vrine hominu propter eandē causam. ¶ De alijs autē
non dixit Aliicē: qz nimis longū esset: z qz ex istis possum⁹
in alijs multū cōiecturari maxime: qz impossibile est ita do-
ctum esse vt cuiusqz vrlam cognoscat zc.

¶ Cap. XII. est de rebus alijs qz vrinis simulantur z differē-
tia inter eas z vrinam.

Syrupum acetosum z omnes liquores
qui sunt ex aqua z melle: z aqua z ficu-
bus z reliquos qui sunt ex croco z eis
similibus quāto plus tibi appropinquaueris
erunt in claritate magis augmentati. z quanto
plus elongaueris ea considera an oportet vt
augmentetur grossitudo. Urina vero ab hoc
est diuersa. hydromellis preterea spuma ē ci-
trina z aque ficuū sedimē a latere descendit z
nō in medio: neqz ordinare neqz habet motū.
Sit ergo hoc sufficiens ea consideranda dispo-
nes vria. In libris vō picularib⁹ pueniēt
ad te diuīdēs dispositionum vrine.

¶ In isto capitulo docet differentias inter res quasdā arti-
ficiales z vrinam. z sunt tres. prima qz syrupum acetosum z
aqua ficuū z aquam mellis z aquā tinctam cum croco quā-
to magis tibi appropinquaris tanto videntur clarioz z a lon-
ge videntur magis turbida. Sed in vrina est oppositū mo-
do. z causa est qz in vrina multe partes humorum sunt com-
mixte que a longe nō sentiuntur: sed videt vrina carere illis
corpūculis z clara z cū appropinquat videntur z apparet
turbida. Sed in istis alijs: qz talia non sunt cōmixta non ap-
paret turbulētia de prope: sed a longe videntur obscuriora
propter distantiam. ¶ Secunda est qz spuma apparens in
aqua mellis est citrina. sed in vria san: spuma apparet alba
z causa secundi dicta est in capitulo de spuma. primi causa
est mellis grossitas z citrinitas: vnde non tollitur per aerē
inclusum citrinitatis apparentia vt contingit in bieterita.
¶ Tertia differētia est qz aqua ficuū habz sedimē laterali-
ter descendens non stans in medio z non habet motū. z
intelligit Marsilius per sedimen non habere motū non ha-
bere ordinatum: z ratio est: quia caret vestigio caloris natu-
ralis digerentis ad medium. ¶ Sed cōstat qz in multis ho-
minum vrinis sedimē est laterale. z hoc qz in principio con-
gregationis a fumis ascendentibus fuit ad latus depulsum
z propter ventositatem prohibentem descēsum ibi mansit:
quod forte similiter accidit in aqua ficuum. ¶ Ultimo po-
nit finem tractatui z patet. plurimuz tamen quo hec discer-
nuntur a medico est odor: per quosdā occultos modos de-
ferendo ad narres vrinam.

¶ Cap. XIII. est de significationibus egestiōis.

Egestio plerūqz declarat ex sui quātitate
qz est vt psideat si est minor eo qd
comeditur aut maior aut equalis: z no-
tum quidem est qz ipsius augmentum est pro-

pter humorum multitudinem: z paucitas pro-
pter ipsorū paucitatem: aut qz ipa in intestino
monoculo z in colon z in fascijs multū fuit re-
tentum qd est signū colicaz precedēs: aut pro-
pter expulsiue debilitatem.

¶ In isto capitulo determinat de signis egestiōis secundū
variarum earum dispositionum considerationem. secundo
ostendit qualis debz esse egestio laudabilissima. tertio ex-
stat se. ibi secūda. Que vero ex egestiōe est melior. ibi tertia.
Est aut cum. ¶ Prima diuidit in quinqz. Nam primo enu-
merat significata quantitatis. secundo modi substantie. ter-
tio coloris. quarto forme siue figure. quinto temporis exi-
tus. ibi secūda. Et cognoscitur. ibi tertia. Et est etiam cū co-
lore. ibi quarta. Egestio quoqz plerūqz. ibi quinta. Et est cū
ex hora. ¶ De prima dicit qz egestio plerūqz cognoscitur
supple tanqz signum dispositionis corporis ex sui quantita-
te. ¶ Et in hoc oportet considerare. An sit amplior eo qz
comeditur aut minor aut equalis illi. Et certum est qz aug-
mentum eius supra istud qd comeditur significat multitudi-
nem humorum. Paucitas aut significat paucitatem humo-
rum: aut qz multuz de ea fuit retentum in intestino monocu-
lo aut in colon aut in fascijs aut in intestinis circūuolutis: z
est signum colicam precedens aut significat expulsiue debi-
litatez. ¶ Abi nota qz egestio proprie dicatur superflui-
tas digestiōis prime: tamē hic sumitur egestio p omni su-
perfluitate transeunte per concauum intestinorum z egre-
diente per anum siue fuerit humor siue caro siue cibus siue
aliud. Sumitur autē hic humor: large pro omni humiditate
z illud quod concedit sumitur pro cōmuni ad comestū z bi-
bitum. ¶ Nota secūdo qz egestionem maiorē aut minorem
aut equalē esse comestis debet intelligi proportionabiliter.
Nam ex cibus debet in corpore quedā quantitas super-
fluere in digestiōe pma ex alijs plus z ex alijs minus. z sic
dicimus egestionem equalē comestis: quādo. i. est in quan-
titate debente superfluere. tunc minor ē quādo ab illa quā-
titate deficit: z tunc augeri quādo illam excedit. nam nō est
dubium qz in corpore substantiā debet aliquid de cibo tran-
sire. ¶ Ex quo patet causa prime partis regule. nam si ege-
stio augetur hoc est: qz cū ea est plus de humiditate qz de-
bet esse. z talis vocatur humor. Cōtingit tamē qz hec humi-
ditas amplior est quādoqz: qz de cibo sumptio non tantum
trāsiit ad epar quātum debuit. Et cōtingit qz sit de humo-
ribus a toto corpore vel ab aliquo membro fluentib⁹ secun-
duz multos modos de quib⁹ vidēdū est decima sexta tertij
in capitulo de fluxu vtrius omniū modorū. z decima quarta
tertij in capitulo de humiditatibus quibus accidit vt egre-
diantur causa epatis z decima tertia tertij capitulo de libri-
tate stomaci. ¶ Ex quib⁹ p qz egestio immediate tan-
tum significat super stomaci z intestinorū dispositionem. ta-
men potest super alia membra significare. ¶ Secūda pars
regule patet: qz si est paucū hoc aut est propter paucitatem
humorū remanentiū in fece: qz sugitur plus debito a corpo-
re aut quia non obstante qz remanet debite humida: tamē
multuz remanet in intestinis: z maxime in monoculo ppter
sui compositionem z in circūuolutis: sed in recto non ita re-
manet. Et hoc signū precedit colicam: qz multa cōgregata
superfluitate sit eius exsiccatio z difficultas exitus z dolor.
qz aut est ppter debilitatem expulsiue: vñ remanet qz
in stomaco vel multū morat z dissoluit.

¶ Et cognoscit etiam ex essentia sui: quoniam
quod ex ea humidū est aut significat opilatio-
nes: aut digestiue malitiam: z plerūqz signifi-
cat mēstruaice debilitatem que humorem non
fugit: z quandoqz est propter capitis reuma-
tismum aut propter comestionez rei que ege-
stionem humectat. Et aut in humido viscosus
est plerūqz significat liquefactionez: z hoc est
cum fetore: z plerūqz significat malorū humo-
rum z viscosorū multitudinem: z hoc non cū
multa existit lenitate: z plerūqz significat nu-

trientia viscosa que comesta fuerit z nō paucam calorem forti in complexione z nō fuit in ter ea digestio bona. Sed quod ex ea est spumofum fortitudinis caloris significat ebullitionem aut multarū ventositatum permixtionem. Quā ex egestione ē siccū aut laborem significat z resolutionē aut multam vrine pro uocationes aut igneū calorem aut nutrientiū siccitatez aut multam morā in intestinis: sicut in suodicens capitulo. Cūq; humiditas sic coq; est durum admiscetur significat q; eius siccitas est ppter ea q; multum fuit retenta in humiditatibus ipsam exire prohibentibus z propter priuationem fellis pungentis z festinantis. sed cum ibi non est longa retentio nec humiditatis in intestinis adfuit significatiōes causa in ipsa est superfluitatis saniose z pungentis effusio que ab epate fluxit in eo quod est coram ipso z sua euacuatione non quicuit donec cōmiserentur.

Hic docet significare ex modo substantie in liquiditate z duritie z viscositate z spuma. Et diuiditur in quinq; primo ponit significata humide currentis. secundo viscole. tertio spumose. quarto sicce durē. quinto cōmixte ex duro z molli. Et partes patebūt. In prima dicit q; egestio humida significat aliquam quinq; istarū causarū quaz prima ē opilatio. s. venarū inter stomachū z intestina z epar v. plurimū quia humiditas cibi non potest penetrare. pōt etiam opilatio altiarū venarū esse causa humide egestionis vt in fluxu epatico opilatio sanguineo. Secunda est malitia digestiue virtutis: q; non bene digerit. Et hoc pōt esse ex malitia digestiue stomachi: quare epar humiditatem illam malaz non trahit. pōt secundo esse ex malitia digestiue epatis quare humores genitos membra refugunt z reuolūt ad intestina. z pōt esse ex malitia digōnis in venis v. in colirica passione. Tertia est debilitas attractiue vene melerice que non fugit chylū. Et in hoc intelligitur debilitas attractiue epatis: q; hec est fortior q; debilitas melerice vt habet videri decimaserta tertij. Quarta causa est reumatismus descendens a capite ad stomachū: z per hoc dāf intelligi fluxus ab alijs membris ad stomachū. bi enī reumatismi dupliciter faciunt egestionem molles. vno modo quia humor ei cōmixtus eam molliat. secūdo q; digestionē stomachi impedit. Quinta causa ē assumptio rei vel cibi humectantis sterus. Et in hoc comprehenduntur medicine solutiue lubricatiue lenitiue z quocunq; modo per ventres educitiue. Et si quis vult illam causarū distinctionem reducere ad biū membrum poterit illud facere: sed non curo. In secūda parte dicit q; viscositas in fece humida significat aut liquefactionem in corpore. z hoc est cum fetore: z causa est. quia liquefactio pinguedinis aut carnis aut humoris est a calore putredinali z adustiuo quorum est generare fetorem. Aut significat maloz humorū viscosorum multitudinē z ista nō est multum lenis aut equalis: immo in ea est inequalitas. quandoq; autē significat nutrientia viscosa que fuerūt comesta in non pauca quantitate z cū calore forti in complexione ita q; non fuit inter ea digestio bona. Et ista sunt clara. In tertia pte dicit q; spumosa egestio significat ebullitionem fortitudinis caloris aut permixtionem multarum ventositatū: z non est dubium q; in forti ebullitione est permixtio ventositatis cum humiditate si spuma fieri debet. In quarta parte dicit q; egestio sicca significat aliquod istoz quinq; primū est labor. s. apparatus z multa resolutio: vnde in itinere sumus stiptici. z hoc patet: q; par de humido remanet in superfluitate. Secūduz est multa priuocatio vrine: q; humiditas trahitur ab intestinis z remanet superfluitas sicca. Tertiū est igneus calor vt accidit i febribus. Quartū est siccitas assumptioz. Quintum est multa mora in intestinis vt accidit multis habentib; intestina plena flegmate valde grosso: vñ tarde egerunt: egerunt

squibals: z illud accedit bictericis. In parte quinta dicit q; quando in egestione pars sicca est mixta cūz humida. i. quando egestio est cōposita ex parte sicca dura sensibili z parte molli per se sensibili significat aliquā duarū dispositionum. Prima est q; superfluitas prime digestionis fuerit diu retenta in humiditate in intestinis: z non fuit ei; illa vere cōmixta: sed in illa infusa. Tunc enim propter longam morā exsiccat stercus z cum egreditur educitur cūz eo humiditas in qua natauit sicut quādoq; accidit in bictericis propter priuationē colere pungentis. Et secunda est q; quando fuerint signa q; intestina sunt vacua ab humiditate significatur per talem compositionem egestionis q; virulētia acuta fuit transmissa ab epate aut ab alio mēbro ad intestina que cōphit expulsiua ad expellendūz egestionem anteq; talis humiditas cōmisceat cum fece.

Et est etiam cūz colore sui dignoscitur egestio: eius vero color naturalis igneus ē leuis existens igneicitatis qui si augmentat fellis significat multitudines: z si minuitur significat cruditatē z maturatiōis priuationē.

Ponit significata coloris. Et diuiditur in quinq;. Primo ponit signa citrini coloris. secūdo albi. tertio nigri. quarto viridis. quinto fusci. ubi secūda. Et si albus. ibi tertia. Piger. ibi quarta. Viridis. ibi quinta. Et similiter. In pma parte dicit q; significatio egestionis quandoq; est ex colore: sed naturalis eius color est igneus existens leuis igneicitatis: si fuerit amplius citrinus significat multitudinē fellis. i. colere fellie. Et si deficit ab illo significat cruditatē z priuationem murationis. Circa partem nota primo q; colera vadens ad fel naturaliter mittitur ad intestina vt ea sti mulat ad egerēdum z lauet a flegmatibus: vt dictum est supra capitulo de humoribus: illa tingit feces tinctura citrina. Et in naturali egestione est gradus quem Auicenna vocat igneum: sed leuis igneicitatis. Ex quo patet q; magis tincta debet esse fex q; vrina naturalissima: naz vrina est infra igneum vt patet supra. Causa autem est q; multa colera requiritur ad bene abstergendum z stimulantium intestina z nō sic requiritur in vesica: immo plurima multūz obesser.

Nota tamen secūdo q; quando est egestio maioris citrinitatis significat abundantiaz colere. s. in quantitate vel in calore. nam vt in capitulo de coloribus vrine dictū est calidior colera est magis tingens in equali qritate. S; forte queritur cuius digestiue debilitates significat egestio minoris tincture. Et hic dicitur q; plurimum significat debilitatem digestiue epatis: quia epar nō facit satis de colera nec calidam sufficienter. Potest autē contingere q; ex indigestione stomachi deficit tinctura: q; illam sequitur indigestio in epate: z quia citius egredit egestio q; debita quantitas colere sibi cōmisceat. Et q; ē multa quantitas egestionis que ab equali colera minus tingitur.

Et si alb' fiat quandoq; est cūz albedo propter opilationem in canalibus fellis: z hoc significat bictericitiam: z si cum albedine est viris saniei habens odorem magni apostematis significat apertionem.

Ponit significatiōes egestionis albe: z diuiditur in duas. Primo facit hoc. secūdo ponit duas contingentias. ibi secūda. Sanna. Significatiōes vero egestionis albe sunt due. prima est opilatio in canalibus fellis. i. via per quā colera a felle fertur ad intestina: z hoc significat bictericitiam z hoc significat quādo ē sine multo fetore. secūda significatio est q; si fuerint feces albe hñtes fetorē saniei z fex fuerit sicut virus tñc significat apertōez magni apatis.

Sanus quoq; qui non exercitā multoties egerit virus z saniez que est ei purgatio z euacuatio laudabilis: quoniam ppter hoc remouetur ab colaritas que ei propter priuationē exercitiū acciderat: quemadmodum diximus in vrina. Preterea scito q; ego colorem igneū vehementer superfluum habens multoties

in hora finium egritudinum significat maturacionem: et multotiens significat dispositionis malitiam.

C Ponit hic duas contingentias. prima est quod sanus qui dimittit exercitium egerit quandoque aliquid quod est virus aut sanies: que egestio est ei purgatio et euacuatio laudabilis: quoniam per illam remouetur ab eo lassitudo que ex dimissione exercitij ei acciderat sicut dictum est supra continere in vrina. Modus autem est: quia ex dimissione exercitij multotiens remanet humores et multotiens superfluitates digestionis tertie que causant lassitudines: sed postea digeste et in sanies conuerse emittuntur. unde ista est sanies large accepto vocabulo ut descripsi in capitulo de sanie et dixi supra in capitulo de hypostasi. et tamen non est in vice re aut apostemate genita. **C** Secunda contingentia est quam tu debes scire et est quod egestio vehementer citrina ignea superflue quandoque in finibus morborum significat digestionem: et quandoque significat malitiam dispositionis corporis. Nam cum sequitur eam aluiatio et est multa sine fortis calore facilis exitus et precesserint signa digestionis in vrina significat materiam ita maturam ut virus eam sufficiat expellere. Quando autem est pauca difficilis exitus fetida multum: quam sequitur morbi augmentum et virtutis imbecillitas significat repletio nimia et tanta humoris malitia ut absque digestionem stimulet virtutem ad expellendum. **C** Ex quibus patet quod digesti humores non sunt conuersi semper ad hypostasis naturam et colorem. Bona autem talis egestio accidit in fine morbi ad salutem terminandi mala que dicta est in statu mortalis potest talis mala apparere in principio.

C Et nigra quidem significat taliter qualiter sunt vrine nigre significaciones. Significet. n. aduersionem fortem aut egritudinis melancolie maturacionem aut nutritiis tingens aut portionem rei que melancoliam euacuat: sed prima est mala.

C Hic ponit significata nigre egestionis et diuiditur in tres. Primo ponit in genere significaciones egestionis nigre. secundo docet cognoscere melancoliam puram et illas discernere ab alijs humiditatibus nigris. tertio ostendit necessitatem significacionis melancolie pure et aliorum humorum nigrorum. ibi secunda. Et illa quidem. ibi tertia. Ad vltimum. **C** De prima dicit quod nigra egestio significat taliter qualiter dictum est de vrina nigra. Nam aut significat vehementis incendium aut maturacionem egritudinis melancolie aut nutritiis tingens aut portionem rei educantis humores melancolicum. **C** Sed videtur hoc non esse verum. Nam vrina nigra significat aut vehemens incendium aut forte frigus aut mortificationem innati caloris aut crisi egritudinis melancolie. Hic autem enumerando significata nigre egestionis dimittit forte frigus et mortificationem caloris innati. et ponit duo que ibi non ponuntur scilicet assumptio nem rei tingentis et potum rei euacuantis melancoliam. Ideo non sunt eadem significaciones. **C** Hic dicitur quod nec ibi nec hic omnes significaciones expellit: sed ambobus locis coniunctis exprimitur omnes. et ideo oportet quod iste locus suppleatur per illa que hic dicuntur et iste per illa que ibi et non hic.

C Et illa quidem que est propter puram melancoliam non sufficienter cognoscitur ex colore sui: immo cognoscenda est ex acredine sui et ponticitate et bullitione terre ex ipsa. Et est mala siue sit egestio siue vomitus et ex ipsius proprietatibus est quod in se luminositatem habet.

C Hic docet cognoscere et discernere melancoliam puram a chimo nigro. Et dicit quod ad cognoscendum quod egestio est nigra propter puram melancoliam non sufficit cognitio coloris: quia aliquando est color niger et non est melancolia pura: sed cognoscitur ex acredine sui et ponticitate et ebullitione sui super terram: et est mala siue sit egestio siue vomitus et de suis proprietatibus est quod ista melancolia habet luminositatem. **C** Nota ergo quod humor melancolicus purus dicitur bu-

mor melancolicus in quo maxime intensa est siccitas terrestris et iste non est nisi melancolia adusta quam vocat fel nigrum hypocras: que ideo dicitur pura: non quia non habeat commixtionem alterius humoris: sed quia magis puras habet siccitatem terrestrem. hoc igitur habet acredinem et paucitatem mixtas: et bullit super terram cum proicitur: ut dictum est prima primi in capitulo de humoribus. Chimus vero niger dicitur de omni humore melancolico siue puro ut est dictum siue non puro. **C** Et tu hic cogita quod est aliter possent exponi illi tres afforismi quarte particule. Egestio est niger qualis sanguinis. Et disinteria si a felle nigro. Et egritudinibus quibusque incipientibus etc.

C Ad vltimum vero humor melancolicus purus perneceans est secundum plurimum cum egre dicitur. scilicet mortis significatio. Chimi vero nigri exitus multotiens confert et illud est: quoniam melancolie radicalis exitus vltimam corporis aduersionem significat et humiditatem ipsius peremptionem.

C Facit quod dicit et dicit quod ad vltimum in significacionibus nigre egestionis hoc est dicendum quod humor melancolicus purus est perneceans secundum plurimum: id est quando egre dicitur significat mortem. Sed exitus chimi nigri quandoque est conferens. et causa est: quia exitus melancolie radicalis: id est pure ad sensum dictum significat vltimam corporis aduersionem et peremptionem humiditatis ipsius: non sic autem chimi nigri exitus: quia hoc potest esse propter digestionem. **C** Nota tamen talis melancolia potest maturari et non egredi per secessum vel vomitum et non erit mortalis omnino: quia est pauca ut patet in herpestiomeno. Et hoc nota ut saluentur dicta Galie. in commentis affo. allegatorum. **C** Et ad hunc intellectum in pronosticis viuperrat Hypocras humores puros: quia cum vltimato excessu qualitatis dominantis in eis. hi enim significant totius corporis complexionem ad illam qualitatem declinare. aliter non essent hoc modo puri.

C Viridis autem egestio caloris innati significat extinctionem.

C Hic docet signa viridis et dicit quod egestio viridis significat extinctionem innati caloris. Hic nota quod viridis quandoque est realis aut similis indico que significat congelationem et per istam viam mortificationem innati caloris. quandoque autem significat coleram ynnatam aut praefiniam. et ideo incendium tale ut inde sequatur extinctio per viam resolutionis. viroque igitur modo significat caloris innati extinctionem. et hoc intelligatur si non fuerit propter olera et rem tingentem: aut in pueris in quibus ex leui aduersione lactis accidit egestio viridis.

C Et similiter fusca.

C Ponit significata fusce. et patet.

C Egestio quoque plerumque ex sui cognoscitur forma ex absentia. scilicet inflacionis siue aut ex inflacione: quoniam inflata sicut stercus vacce significat ventositatem.

C Docet cognoscere egestionem ex sui forma: id est figura quam habet post exitum. et dicit quod inflata sicut stercus vacce significat inflacionem ventositatem. **C** Sed dicere tu quo modo hanc recipit. dicitur quod paulatim attracta humiditate ad epar per meseraicas fit minus et minus fluida ita quod tan deus in monoculo et colon completur constantia et grossities quam debet habere. et ideo apparitio egestionis formate in disenteria significat sanitatem intestinorum superiorum et monoculi: et quando multam habet ventositatem post exitum non seruat figuram quam habet in exitu: sed quando caret ista et est debite substantie seruat eam.

C Et est cum ex hora sui cognoscitur: quoniam exitus egestionis exitus felinatus et horam quam egre di solebat antecedit signum est malum: quia fellis significat multitudinem et virtutis retentione debilitate: et si eius tardatur exitus dige-

siue significat debilitatem et intestinozum fri-
giditatem.

Docet significare ex boza eritus. secundo ponit signa ra-
tione quorundam coniunctionum ibi. Et humiditatis. Quod
dicit hic patet.

Et humiditatis et somni multitudo vento-
sitates significat inflatuas. Colores quoque
extranei et diuersi mali existunt: et nos ipsos
in libro nominabimus particulari. Que vero
ex egestionem est melior est iuncta que est simi-
lium partium: et in qua aquositas siccitati est
vehementer admixta: et cuius spissitudo est si-
cut mellis spissitudo: et cuius eritus est facilis et
non pungit: et cuius color attinet citrinitati: et
non est multo fetoris: neque est prinata fetore: et
non habet gurgulationem neque rugitus: et non
habet spumam: eius eritus est in boza in qua
solet: et secundum quantitates que ei quod co-
meditur est propinqua in quantitate sui.

Facit quod dictum est dicens quod multitudo humiditas et
soni significat ventositatem inflatuam que est causa soni.
Et colores extranei et diuersi commixti etiam signifi-
cant malum: quia significant humorem malum commixtum aut im-
potentiam virtutis supra cibum equandum. Que vero
ex. Hic docet qualis debet esse egestio laudabilissima. Et
primo facit hoc. secundo ponit duo notanda ibi. Et scito.
De prima dicit quod illa egestio que est omnium melior de-
bet habere decem conditiones. Prima est quod ipsa sit simi-
lium partium: ita quod humiditas sit vehementer admixta sic-
citati. Nam digestio perfecta debet bene commiscere hu-
midum cum sicco. secunda conditio est quod eius spissitudo
siue grossities sit sicut mellis. Et per mel non debemus intel-
ligere mel currens. nam eius spissitudo debet esse tanta ut
possit stare preterquam fluat et currat ut secundo pronostico-
rum. commento decimo tertio. tertia conditio quod eius erit-
us sit facilis. significat enim quod non est viscosa. quarta con-
ditio quod non pungat intestina in exitu. significat enim quod ca-
ret permixtione acuti preter naturam. quinta conditio quod eius
color attineat citrinitati propter causam dictam supra. sep-
ta conditio quod non sit multum fetida: quia significaretur pu-
tredo: nec sit prinata fetore. Nam quia est superfluitas in-
conueniens pro nostro nutrimento debet habere odorem
non placentem nec delectantem. septima conditio quod non
habeat coniunctam gurgulationem neque rugitus. hoc enim
significat admixtionem ventositatis qua debet esse prinata
cum digestio est optima. octaua conditio quod non habeat

spumam propter eandem causam. nona conditio quod eritus
eius sit in boza solita propter causam superius dictam. de-
cima conditio quod sit quantitatis proportione cibo iuxta mo-
dum dictum in principio capituli.

Et scito quod non omnis egestionis equalitas
est laudabilis: neque omnis eius lenitas: quia
quandoque sunt propter vehementem matura-
tionem in omni parte similem: et quandoque
sunt propter adustionem et liquefactionem
similes: et tunc quidem sunt ex deterioribus
significationibus. Et scito quod egestio que est
temperate essentie que est ad tenuitatem non
est laudabilis nisi cum non sunt cum ea rugi-
tus neque ventositates neque in sui exitu paula-
tim interfecatur: et si non possibile est ut eius
eritus sit propter virus molestant quod est
ei admixtum: et non permittit ut coniungatur.

Ponit duo notanda. Primum est quod non omnis equalitas
neque omnis lenitas est laudabilis. Nam quandoque sunt pro-
pter bonitatem digestionis. et quandoque propter domi-
nium equale caloris preter naturam adurentis aut putrefa-
cientis aut eliquantis. Et quando ita est sunt ex deteriori-
bus significationibus. et modus discernendi est ex fetore et
colore et corporis alleviatione aut contrariis. Secundum
notabile est quod tu debes scire quod non omnis egestio tempe-
rate essentie est laudabilis. Nam non debet cum illa esse ven-
tositas neque rugitus nec debet in sui exitu paulatim interse-
cari: et si interfecatur possibile est quod hoc sit propter virus
molestant quod est ei admixtum et non permittit ut ei adiun-
gatur: id est ut una pars alteri iungatur.

Est autem cum plerique solliciti fuerint de si-
gnificationibus que in sudore et alijs apparerent
rebus: verumtamen de ipsis loqui propius
est in sermone particulari. In sermone quoque
particulari similiter reperies expositionis aug-
mentum in re egestionis et vrine et reliquorum.

Hic excusat se a determinatione de signis sudoris et spu-
ri: quia determinare de istis videtur sibi melius in particu-
laribus libris.

Et sic est finis huius lecture cum laude dei sine cuius nu-
tu non cadit solum ex arboze: qui sit benedictus in secu-
la seculorum.

Questio

Prima

Questiones clarissimi pbi prestatissimiq; medici Jaco
bi Forliviensis sup duas primas Sen primi canonis abin
baly abin sceni. Feliciter Incipiunt.

Irca primum

libꝝ Canonis Aulic. Monet
qđ talis. vtz diffō medicine
ad Aul. i lra posita sit bñ posi
ta. Qz non arguis multiplꝝ. ⁊
pmo sic. Medica nō est scia
igif diffō medicine non est bo
na. pꝝ pñia. ⁊ assumptū pbat. qꝝ
medicina ē ars: q̄libet astit ars
est habit⁹ distinct⁹ ptra scias;
vt bñ sexto ethicoꝝ. igif ⁊ē. pꝝ
pñia. ⁊ assumptū arguis cū medicina sit habitus recta rōne fa
ciunt⁹. ¶ Scđo ergif sic. quilibz scia est habit⁹ speculatiu⁹
solū. sz medicina ē habit⁹ practi⁹ saltē quo ad maiorēz eius
partē. igif ⁊ē. pꝝ pñia. ⁊ maior ē sexto ethicoꝝ. ⁊ minor pꝝ. cū
sit habit⁹ ordiat⁹ ad op⁹. ergo ⁊ē. ¶ Tertio pñcipalꝝ sic.
q̄libz scia est vna scia: sz medicina nō est vna scia. igif ⁊ē. pꝝ
pñia. ⁊ maior ē: sed minor arguis. qꝝ pars practica plus dīr
a theorica parte qꝝ pñia nālis dīffrat ad eadē: sz vt notū ē.
ex theorica medicine ⁊ pñia naturalꝝ non pstituit vna scia:
igitur ⁊ē. ¶ Cōsirmat. qꝝ pars practica nō est scia. vt argu
tum ē. ibi coela vero sic. igif ⁊ē.

In oppositum Est Aulc. in littera.

In ista

In ista q̄one tractabis difficultas tacta in p̄mo p̄ncipa
li añ oppositum. sc̄an medicina sit sc̄ia vel ars:
⁊ hoc taz ad partē theorica q̄ ad partē practica. ¶ **S**c̄do
videbis an sc̄ia medicine debeat dici theorica vel practica:
⁊ si aliqua eius pars sit vere theorica. ¶ **T**ertio videbitur
de principali q̄esito.

Quantum

Quantum ad primum. Sit hec pma distinctio. q
hic iminus scia sumit duplr. pr ppo
sito pñet. Primo cõter t idiffernt. p quociqz habitu cõ
clusiõis per demñratões acqñito vel aggregato ex pluribus
habitiõibz siue tal ad opus ordinet siue nõ. ¶ Secõdo sumitur
magis pprie p habitu sciẽtifico solũ p demñratões acqñito.
z cũ hoc ad opus nõ finalr ordinato qualr dicitur metaphy
sicas est scia. ¶ Secõda distinctio. qz etiã ly ars sumit ou
plr. pmo cõter t idiffernt p quociqz habitu intellectuali euz
recta rõne factiuo. siue talis habitõ fuerit p demñratões acq
ñitus siue non. ¶ Secõdo sumit magis pprie p bitu itellecti
uo zẽ. z cum hoc nõ per demñratões acqñito. sz per afflẽsa
tões. ¶ Tũc sit pma pñsio. Capiedõ scia pmo mõ medi
cina ẽ scia. pz qz ẽ habitus vel aggregatõ ex habitibz p de
mñratões acqñitus zẽ. ¶ Secõda pñsio. capiedõ sciam. scõdo
mõ medicina nõ est scia pz ex qd nois scie scõdo mõ accepte.
¶ Tertia pñsio. capiedõ artẽ pmo mõ medicina est ars. pz. qz
est bitus intellectualis recta rõne factiuõ. igr zẽ. ¶ Quar
ta pñsio. capiedõ artẽ. scõdo mõ medicina nõ est ars. est eniz
bitus p demñratões acqñitus. ¶ Et bñs ifero pmo qz ars ẽ
mõ sumpta. z scia pmo mõ sumpta nõ sunt habitõ ex opposi
to distincti. ¶ Secõdo qz scia scõdo modo accepta. z ars quali
tercunqz sumpta de bis modis ex opposito distinguuntur.
¶ Tercio qz ars scõdo mõ sumpta z scia qualitercunqz sum
pta ex opposito distinguunt.

Quantum

Quantum ad scōz. Sciendum qđ Medicū vtunt
 istis terminis. p^{te} p^{ra}ctica. ꝛ theozica. Sciēt. p^{te}
 Intelligētes qđ p^{ra}cti opatōz exsūt in p^{ra}te n^{ra}. ꝛ p^{ra}cti
 cā scīaz vel artē. cuius finis est opatio exsūt in p^{ra}te n^{ra}.
 Per theozicā vno cōz. ¶ Scđo nōtā qđ iuxta eōdē modū
 loquēdi dupl^r aliqđ scīa d^r p^{ra}ctica. ¶ P^{ri}mo cōf^r. ꝛ sic oīs
 scīa qđ final^r ordinat ad opus vel opatōz ī n^{ra} p^{ra}te exsūt
 tē d^r p^{ra}ctica. ¶ Scđo p^{ro}p^{ri}e. ꝛ sic sola illa d^r scīa p^{ra}ctica
 per quā docemur qualē debem^{us} opari. aut p^{re}scrip^t opatiōē
 in n^{ra} p^{ra}te exsūt. Exēplū p^{ri}mi. vt pars medicīe p^{ra}ctica
 Exēplū scđi. vt ars militaris d^r p^{ra}ctica. ꝛ talē scđo mō sū
 m^{us} ēiū. in f^ra p^{ra}ctica. ¶ T^{er}tio sciēdū est. qđ ē dupl^r d^r
 aliqđ scīa theozica. ¶ P^{ri}o vt dⁱstⁱguis^t d^r p^{ra}ctica p^{ro}p^{ri}e mō
 acceptā. ꝛ sic oīs scīa nullo mō ad opus vel opatōz in n^{ra}
 p^{ra}te exsūt ordiat d^r theozica. sic. n. t^{he}ap^{hi}cā dicerem^{us}
 scīaz theozicā. ¶ Scđo d^r aliqđ scīa theozica. put^{et} theozica

Questió

diffingnis p^{ra} practica scdo modo sumpta; z sic ois scietia
 nec p^{ri}ncipalis opatione in n^{ra} p^{ra}te exitem; nec docēs quali
 ter sit operandi dicitur theozica. ¶ Et tunc sit p^{ri}ma p^{ra}cti
 fio. Lapido p^{ra}ctica p^{ri}mo mō total^{is} scia medicine est p^{ra}cti
 ca. pater. q^z totalis scia medicine ordinat final^{is} ad op^{er}i nō
 n^{ra} p^{ra}te exitem. igit^{ur} zc. p³ p^{ri}a z asis finaliter intrenti. p³ 3
 ¶ Secūda p^{ri}ncipio est hec. Lapiendo p^{ra}ctica z scdo mō non
 tota scia medicine ē p^{ra}ctica. p³. q^z nō tota p^{ri}ncipit vel do
 cet opari opationem in n^{ra} p^{ra}te exitem. igit^{ur} zc. tota con
 sequentia z asis patent int^{er} p^{ra}te. ¶ Tertia cōclusio. capien
 do theozica p^{ri}mo mō nec scia medicine totalis nec aliq^{ui} ei^{us}
 pars ē theozica. sicut p³. q^z ois eius p^{ar}s ordiat ad opatio
 nem in n^{ra} p^{ra}te exitem. igit^{ur} zc. p³ p^{ri}a z asis. ¶ Quar
 ta conclusio. capiendo theozica scdo modo aliqua p^{ar}s me
 dicine est theozica. p³. q^z aliqua p^{ar}s est que vere nec p^{ri}
 cipit nec docet opationē in n^{ra} p^{ra}te potestate exsit. ¶ Et his
 infero p^{ri}mo q^{uod} non p^{ro}pter hoc o^{mn}i aliquis habitus theoz
 cus quia sit per demonstrationes vere acquiritur. p³. q^z
 pōt aliquis eē mere p^{ra}cticus. vt si demonstraretur illa cō
 clusio. ethica p^{ri}me sp^{eci}i ē per infrigidatā remouēda; talit^{er}
 arguendo. Omnis mala p^{ro}plo calida est per frigidum remo
 uenda. sed ethica p^{ri}me sp^{eci}i ē h^umōi. igit^{ur} zc. p³ habitus b^e
 p^{ro}b^{er}nis fore per demonstrationem acquiritur. q^{uod} t^{em}p^{or}e sit ba
 bit^{us} mere p^{ra}cticus p³ h^uis cum sit docens modō opandi
 sue modō opationis. igit^{ur} zc. ¶ Secundo sequitur sag
 esse possibile eundem habitum esse p^{ra}cticum z theozicum.
 vt p³ ex varijs modis sumendi ly p^{ra}cticus z ly theozicum. m.

Quantum

in littera data est bona probatur. quia competit soli scienti
medicines 7 cunctis 7 per particulas i ea positas differt illa
scia ab alijis: expmptur ita diffinitio. §. 2. Per hoc enim q
dicitur scia tangit genus 7 per hoc q dicitur humani corpis
2. differt medicina a scientiis que non pferant de humani
corpore. sed per hoc q dicitur ex parte qua sanat 2. dif
fert a pbis nlij 7 morali. que licz confident de humano cor
pore. non tñ in qm sanabile egrotabile 2. Per hoc autē
q subiungitur vi habita sanitas conseruetur 2. tangitur fi
nis medicine 7 differt et scia medicine ab illis scientiis. iō
videtur q medea diffinitio sit bene posita 7 completa

Ad argumenta

tienlo. ¶ Ad scdm dicitur q scia scdo modo sumpta ē so
lum bitus speculatiuus: sed in diffinitioe sumitur pmo mo:
vnde notanter dicit Hall. pmo tegni. Sciente ergo com
munis nomen ⁊ nō ppare sumi opz. ¶ Ad tertius dicitur
negado q plus differt pars practica ⁊ē. quā ambe partes
habent attributiones ad vnum subiectum. c. corpus huma
num ⁊ē. ¶ Ad confirmationem negatur antecedens p
prima parte. Questio II.

Veritatis

Et arguitur q non. Primo auctoritate phi in p^{re}dicamentis ponens sanum ⁊ egredi esse contraria immediata. ¶ Secundo arguitur. quia sanitas non est nisi dispositio viuents bona ⁊ proportionata operationibus dispositis. Egritudo vero disproportionata. sed inter proportionatum ⁊ disproportionatum non est dare medium. igitur ⁊c. patz phia ⁊ assumptus silr. ¶ Tertio ad idem ⁊ auctoritas auerroya primo colligit. et arguitur ratione sic. quia sanitas ⁊ equalitas ⁊ egritudo inequalitas. sed inter equalitatem ⁊ inequalitatem non est tale aliquod medium. igitur ⁊c. p⁵ consequentia ⁊ assumptum similiter.

In oppositum

q̄stioe primo premittenda sunt aliqua preambula ⁊ notabilia. secundo est respondendum ad quesitum.

Quantum

lam que dicitur egritudo eadere dispositionem mediaz pos
sumus dupliciter intelligere. p^{ro}p^{ter} participationem vtriusq^{ue}
extremorum. s. san^{itatis} & egritudinis: & de hoc non est ser
mo in proposito. ¶ Secundo per abnegationem vtriusq^{ue}
extremorum. quia. s. reperiibilis est dispositio viciantis que
nec est sanitas nec est egritudo. ¶ Secundo sciendum q^{uod}

Quantum ad primū. Sciēdū est p^o q^{uod} nō

[illegible]

Respondendo ad hanc q̄onem. Primo p
mittam distinctiones 7 que
dam notabilia. ¶ Sc̄o ponētur conclusiones quedam.

Quantum ad primum. ¶ Sciendum est qd per spūm intel-
ligere debemus in pposito corpus vaporosum tepatuz qz
neratum ex parte subtiliori sanguinis. ⁊ d' vaporosum qz
subtile ⁊ fuit hoc necessarium. vt eēt facilius per corp^m mo-
bile aptum ad quālibz pte t'āsmitti scēbz exigētia aie i suis
opationibz. ¶ Dicitur autē tempātū qz in sua nālī dispositio-
ne ex his bz dispōnēti siue complexione per quā ē aptum
aie in suis opationibz deservire. ¶ Dicitur autē ex pte sub-
tiliori sanguinis ad circūloquēdū māz ppiam ipi⁹ spūs.
sicut. n. pars sanguinis grossior ⁊ compulsiōis ē mā apta et
pueniens gñationi membrōz ita subtilior spūs sanguinis et
conueniens materia generationis. ¶ Et hec diffinitio col-
ligitur de mente plurimū auctoz ⁊ maxie Sal. septio de iuna
mentis mēbz. capitulo vltimo. ¶ Et quā descriptiōe
quitur primo qd nō quodlibz mixtū participat spū cū mul-
ta sit mixta valde frigida dura non apta cuaporatōi vī sub-
tiliationi. ¶ Secūdo concludi pōt. qd non quodlibz viuens
actu picipat spū. sūz silt cum multe sint plante valde frigi-
de ⁊ resolutiōni inepte quaz opationibz vī sua sola con-
pletio sufficere. ¶ Necessitas autē ponendi hmoi spū maxie
videtur velocitas resolutiōis calidi naturalis viuētis
loco cōz spūm supuenire qd nō ē i plantis valde frigidis
igēz. ¶ Et quibz sequitur tercio aliqua substantia inanima
tam magis eēt pncipem spūs qz aliqua certa data aiata. vt
p3 de spermate respectū musce vel aliterius viuētis modi
co caloz picipantis. ¶ Secūdo pncipaliter sciendū qd
lūsmoī spūs ponitur triplex. s. vitalis: aialis: ⁊ naturalis.
vitalis pcedit a corde sup toto: aialis vero a cerebro. natu-
ralis ab epate: per spūm vitalem conseruatur vita in toto.
¶ Der naturale pferitū opationes naturales. vt diges-
tio. nutritio ⁊c. Der aialem vero opationes aiales: vt sen-
sus ⁊ motus. l3 ad quāz istaz opationum spūs vitalis eēt
etiū concurrat sicut inferius appēbit. ¶ Tercio sciendū
ē quēlz illorum spūm posse eēt duplices: quia quidaz dicitur
complantari mēbz. ⁊ quidam nō plantantur. sed p
gñationē accipi⁹ intelligēdo per spūm plantatū. spūm mē-
bro attribuitur a pncipio gñationis ita qd simul incipit me-
brum eēt ⁊ viuere et hunc hūc spūm quo exeret fias opa-
tiones. ecōtrario vō p spūz nō cōplantatū intelligere debe-
mus spūm in mēbro acquisitū vel attributū a pncipio gñati-
onis. s. pū illud. ¶ Quarto sciēdū ē quēlibz istoz spūz
ē duplicē. qz quidā dī innatus: quidā vero infusus. ⁊ p ipi
ritū innatū intelligere debem⁹ spūm intrinsecū mēbro qui
factus ē mēbro pueniens insitūz spūm opatiōibz exereēdis.
iō dī scēbz exigētia mēbz dearticulatus ⁊ mēbro appropia-
tus. Ecōtra vero p spūm influentē intelligere debem⁹ spūz
ad mēbz puenitē a mēbro alio: scēm tñ exigētiā opati-
onum illius mēbz nō dearticulatū nec factū p solis illius
mēbz opatiōibz puenitē insitūz. ¶ Rēplūz sicut spūs a cor-
de vel ab epate ad os transmissū nōdū ē continens in
stīm opatiōis ossis eo qd a corde non datur tēpamentum p
qd fiat spūz puenitē insitūz sicut ad opationes ossis qd si car-
nis vel nerui. Op3 igit hūc spūz attrahi ad porositates pti-
cularis ossis vbi a cōplōne ossis accipit pplōnem per quam
efficitur sic puenitē insitūz opatiōis ossis qd nō carnis vel
nerui ⁊ sic vocat innat⁹. hāz qz hmoi dearticulationem re-
cipit nō erat innat⁹. hī influens. ¶ Nō tñ qd multoties vocat
medici impzopie hoc nōle spūs influens oēm spūm vocē
ad influentē a mēbro ad mēbz pcedentē siue fuerit dearti-
culat⁹ siue nō vt dictū ē. Et qd fati p3 cā necessitatē vtriusqz
illoz spūum. Cū igit in qōne querebat vīz spūs ⁊c. de quo
libz istoz pōt eēt qstio. ¶ Quinto pmittendū qd subm sani-
tatis ⁊ egritudinis i pposito vt tactū ē circa frāz intelligē-
bem⁹ cōtēnoiatū sanū vīl egrz. vīl ē fieri pōt aliqz actuali
⁊ pncipali sanū vīl egrz. exēplū pmi vt mēbz. exēplū scēbi vt
humores et elementa. et dīri nōsāter pncipali ad osiam
signi⁹ cā ē qd nō pncipali sed p attributionē ad corpus et
membra denoiant⁹ sana vel egra. ¶ Sexto pmittēdū ē
vt ē circa frāz tangebatur qd p subm ppinquū in pposito
intelligere debemus subiectum actu denoiatum sanum vīl
egz. ¶ Der subm vō remotū debemus intelligere rem nō
falter actu denoiatā: ex qua tñ scēm ē aliquid vel apum ē
itali aliqū tactū denoiatū actu vt clā ab hūozes ⁊ hmoi
¶ Septimo pmittēdū ē qd l3 aliqua dispositio nō subiectie

Questio

V

sequitur idem fore subm̄ siue m̄z 7 efficiens sanitatis vel
egritudinis. p3 ex dictis. ¶ Quarta p̄clo. I3 ita sit pole tñ
qualitates informatas humores eē egritudinē. p3. q̄ pole
p̄ q̄litate existit in h̄iore mediate 7 sensibiliter ledi opera
tiones. igit̄ tē. p3 p̄ha 7 assumptū af̄ p̄fōdo in venis vel i ali
quo alio receptaculo fore h̄iores alicur⁹ qualitatis n̄c re
bellis. q13 nullam sensibile qualitātē ip̄imā in mēbro: per
qualitatē tñ hanc impediūt ne mēbz debite digerat aut nu
triat. 7 hoc ip̄edimēto sensibili 7 p3 opationem mēbz sensi
bili ledi tñ nō ab aliquo mediate nisi a qualitate existē i bu
more iā dicto. igit̄ tē. p3 p̄ha 7 assumptū s̄lfr ex casu. ¶ Et
qua p̄clōne sequit̄ q̄ non quodlibet in quo ē egritudo sub
iectiue vel inherēt ē egrit̄. p3 q̄ hic humo ē h̄mōi vi seq̄
tur ex p̄clōsione. ¶ Secūdo sequit̄ aliquid eē egr̄ in quo tñ nō
ē inherēt egritudo. p3. q̄ hoc mēmbz tale signat̄ in cān
ē egr̄ eo q̄ sensibilē lesum ē in suis opationibus. 7 vt 3 illa
qualitas que cōt̄ egritudinē nō est in eo h̄ in h̄iore iā dēo ibe
rent. Et tota cā ē q̄ non ex b̄ di aliq̄ mēbz eē egr̄. quia
habēs egritudinē in se inherenter: sed q̄ per egritudinem ē
sensibilē lesum vel ip̄editū in suis opationibus. igit̄ tē.
¶ Pōt̄ poni de hoc creplū de mēbro nō p̄ p̄tate h̄ per
cōtationē egrotante, sicut de epiglōi non p̄tente formare
vocem p̄ ip̄edimētum mot⁹ musculor̄ p̄toris. I3 b̄ egr̄
tudo dicat̄ p̄ cōtationē 7 p̄ n̄. ¶ Secūm̄ conelariū est b̄
¶ Non in quocunq̄ subiecto pōt̄ eē egritudo pōt̄ eē sanitas
inherenter. patet ex dictis superius.

Ad argumenta respondet. ¶ **Ad primum** dicit negando ans. r. dicit q. ani. lz nō enūceret cibum rē. dedit tamen intelligere p. alia viū aūcē. nō enūcerat nisi exēplari. ¶ **Ad scōm p3.** qd. sit dicendum q. dicitis in qōne. dī ēt q. nō pōt idem simul ēē mā p. p. sūlīme capīdō māz r. effīcīē respectu eiūsdē. Alii rī capīdō mān nō repugnat r. p. mō nō intelligit p. bās cū mā nō sit actiua. ¶ **Ad tertīū** dī negādō assūptū ad intel lectum dātū dē mā īmediatā: ad p. bationē p3. qualī bñ mores dīcīt māc febūū humorālūm q. dicitis in quēstōe. ¶ **Ad alīā p. sūmātiōē** dī q. cristallīna ē mēmbz aīatūm r. nōn humor. dī āt ab aīc. r. ab alijs aīcōzibz humor. p. quādā sīlītūdīnē quā bz cū humoribz vel forte capīdō humorē p. mō nō. ¶ **Ad alīā cōnfirmatiōē** p3. qd. fit cēdūm p. vīlīnā p. cōnē pōsītā in qōne. ¶ **Ad quartū** p. cīpale p3. quīd sīt dicendūm p. scōm cōnclōnēz cūm cīp. dēclāratiōe. Questio V

q **A**critur quinto, vtrum p^olo sit qualitas. ⁊
arguit q^o nō. C^o primo sic, p^olo ē
suba. igit^r ⁊c. p^o p^onia ⁊ assumptū arguit^r p^oio. q^o cō
pletio ē nā. oīs at^r nā ē substantia ex eo q^o oīs natura ē mate
ria vel forma. igit^r ⁊c. p^o p^onia ⁊ assumptū silr penes mentē
oīum auctō^r ponētur q^o mī res sunt oīs nāe in quibus
p^osistit sanitas vel egritudo. s. p^opletio p^opositio ⁊ vnitās. igit^r ⁊c.
C^o Et p^ofirmatur idē sic. q^o idē est signum sumptū^r a coll
pletione ⁊ signū sumptū^r a substantiatiter inherētib⁹. vt coll
giatur ex dictis Bali. scdo regni. igit^r ⁊c. C^o Et p^ofirmat^r idem
auctoritate Balic. p^omo de innamētis mēbroz. ⁊ idem asse
rit D^oly scdo regni auctēta Bali. C^o Scdo arguitur p^oim
cipaliter sic. q^olibet qualitas ē vna qualitas. sed p^olo non ē
vna q^olitas. q^o ⁊c. p^o p^onia ⁊ assumptū q^o ad p^oma c^o p^ore notū ē.
sed ar^o mino^r q^o alia est p^olo media inter calidū ⁊ frigidū
⁊ alia media inter humidū ⁊ siccum. ⁊ hoc scdm spēm. igit^r ⁊c.
⁊c. p^obat^r assumptū. q^o calidū ⁊ frigidū q^o vna p^ote ⁊ humi
dū ⁊ siccū ex alia sunt extrema diuerzor⁹ gene. igit^r ⁊c.

In oppositum. est anic. ponens complexi
onem eē qualitatem.

In ista questione primo videbis de ques-
to principali. scdo tra-
ctabitur difficultas tacta in scdo pncipali. s. an complexio
mixti sit tm̄ vna an sint ples pplones in vno mixto adeq̃te.

Quantum ad primum Premitto p^mmo q^d per cor-
plecionē viuētis per se ⁊ immediate pficiūt opationes vinē
tis. hec supposito dicitur de mente omnium auctorum.
CSeco pmitto nullam formā in sua naturali dispositioe
pficere opationes suas vel sibi debitas nisi mediante instru-
mento. **T**ertio pmitto q^d oīs substantia cū m̄a vī forma
vī ppositum erit mā ⁊ forma ⁊ hoc de mēte omnium auctōrū.

C Prima conclusio est hec, complexio non ē mā. p3. q3. per
mām nullē perficiunt operationes. sed per plectionē ime
diatē pñficiūt opationes viuentis vt p primā supponē.
p3. igit rē. ¶ Secūda p̄clo. p̄plo nō ē forma substānalis cō
positi. p̄ba. nulla forma subāle compositi imediatē pduc
opationes sibi debitas per scđam supponē. sed comple
rio imediatē pducit opationes debitas forme viuentis igit
rē. p3 p̄ia r̄ assumptū per primā r̄ scđam supponē. Et
his suppositionibz r̄ conclusionibz sequit̄ portio cōclusiō
s. q. complexio non est compositū. p3 per idem medium.
¶ Et q3 sequit̄ q. p̄plexio non ē luba. ¶ Sequitur scđo
p̄plexiō non ēē naturā r̄ hoc capiendū naturas proprias
¶ Quarta p̄clo ē hec. q. p̄babiliter teneri pōt complexiō
nē non ēē qualitatē aliquā distinctā a toto aggregato cō
p̄mis qualitatibz taliter refractis. p3. q. quācūqz opatōes
attribuim⁹ p̄plexioni si ēēt simplex qualitas attribuiere pos
sumus hūc toto aggregato. igit rē. p3 p̄ia r̄ assumptū s̄at
appetibile sustēnē. ¶ Quinta p̄clo. p̄robabilis r̄ tōni mā
gis p̄lonū ē complexionez mixti saltem p̄fecti ēē qualitates
scđam simplicē specificē distinctā a quacūqz qualitatū
primaz. q. t̄si qualitates primas in virtute sua actiua cō
tinet. non enī appetit qualis op̄i p̄plo foret apta producere
frigiditatem q̄rti gradus aut enosiorum caliditatem si vtri
uqz istoz p̄plexio si ēēt nisi aggregatū. ¶ T̄ies it̄ appetit ali
ter quō in marmore cōt̄ corūptia forma terre aut notabilē
fractū cōt̄ c̄p̄mēto pateat notabiliter terrā calefieri anq̄
cōt̄p̄at vel notabiliter refrangat. Imaginandus igitur ē
q. in materia ex qua generatur marmo: aut lapis inducitur
certa p̄p̄tō qualitatū primaz ad quā sequit̄ inductio cō
plexionis debite marmori qua p̄plexione inducta cōt̄p̄s
forma terre cui hec p̄plexio ē incōpossibilis r̄ p̄sequerit in
ducit forma marmoris: s̄ sic de alijs.

Quantum ad secundā. Premitto q̄ pole ē fieri
dissepamentum ī bumido siccō stan
te temperamento ī calo ⁊ frigido ⁊ contra. Dec p̄llo est
re patebit īferis de mēte. auct̄. colligitur et de mēte Sal.
Secdo tegni ī plibus passib⁹. C. Sēdo sup̄pō est q̄ quozm
cūq̄ temperamētōz pōt vñū variari alio nō variato illa
temperamenta sunt difficiā. hoc ē de se notū est. C. Tercio sit p̄
ma p̄clo. aliud est temperamētū mediū sive cōplo media
sūtis et actione qualitati actiūz iter se. ⁊ alia qualitatz
passiūz iter se. Dec p̄clo p̄bas. q̄ stat fieri dissepamentū
ī op̄lone media iter passiūz nullo adueniente dissepame
mento op̄lone mediē iter actiūz. ⁊ ecōria. igit̄ rē. q̄nā tenet
per fecam sup̄pōnē. quozm q̄bz enī vñū variat alio nō va
riato illa sunt difficiā. ⁊ assumptūz est p̄ma sup̄pō. ⁊ p̄ expe
rimēto. videm⁹ q̄ enī corpus aliq̄ notabilē ericari abiq̄
hoc q̄ notabilē calefiat aut frigeat vt p̄ de puero vidē
te versus inuenturē. igit̄ rē. C. Secdo p̄ ista cōclōne rēem
ē mēns p̄bi. secundo de aīa ponētis sensus tactus ē plu
res. vel enīn ponere ē sensus tactus ē plures rēo organo
rum ī quibus sit subiective tactiua sensatio. ⁊ hoc nō. quia
tūc visus et tactus nō cēt plures sensus. vel ex parte aīe
et hoc non vt p̄z vel ex parte qualitatarum dispositiōnū
organū que sunt īnfirīm ī sensatiōne tactiua. cum igit̄ nō
sit ponēdum p̄mū nec scdm vt tactum ē. relinquī tertium
.f. q̄ sensus tactus ē plures. quia dispositiō qualitativa de
seruiens nō ē p̄ecīe vna sed plures. vna. f. media īnf̄ pas
siūz ⁊ alia media inter actiūz. Sed vt notum est bec di
sp̄sitiō qualitativa anime imēdiate vt īnfirīm rederiemo.
rē. non est nisi complexiō. ideo videt̄ q̄ alia est complexiō
media inter actiūz ⁊ alia inter passiūz. C. Item p̄o illa
conclōsione fuerunt argumenta superius tacta. f. q̄ īnf̄ ex
trema diuerzorū generum debent esse media distincta.
C. Ex his sequit̄ secūda conclōsio. q̄ totalis humana cō
plexiō nō est vna qualitas. p̄z ex cōclōsione. C. Tercia cō
clōsio ē q̄ ī quolibet mīsto perfecto adēquare sūt plures
complexiones abinūlem specificē distincte. p̄z ex dictis.
C. Quarta conclōsio ē bec q̄ per nullā illarū possit suffi
cienter perfici operationes viuētis sed necessario requiri
tur vtrūq̄ vt viuens possit debite perficere op̄ationes.
ad hoc enim vt nutrimentū digeratur nō semper op̄z
calefieri vel rigefieri sed q̄q̄z necesse ē ipsum ericari et

Ad argumenta humectari, ideo zc.
ante oppositum respōdes:

ter, secundo videbitur vtrum possibile sit reperiri idem ad qualitates alterativas, tertio principaliter vtz pole sit idem repiri quo ad vtrāqz illarum qualitatū simul.

Quantum ad primum

Demittaz p^o mo quedam p^o ambula, scdo ponam p^oclusiones de q^o fito. C^o Scienduz est igit^o p^omo q^o per qualitates localiter motivas intelligo q^o litates que sunt instrale p^oncipium motus localis cuiusmodi sunt gravitas z leuitas zc. C^o Scdo p^omittit^o q^o qualitates motiue nāliter situate non faciunt tractum sursum neqz deorsū, alias, n. aer continue ascenderet vel descenderet, similr ignis h^omoi tñ qualitates cū fuerint extra locū ad quē nāliter inclinant tractum vel inclinatioem faciūt sursum v^o deorsū, sicut, n. h^omoi q^olitates z p^oprietates inclinatā mobilia naturalia vt ad hūc locū vel illū moueātur ita nāliter inclinat vt in illo loco quiescat. C^o Tertio p^omittendū ē q^o nō ē possibile duo p^oria instra eadē p^oncipiali agētī z p^oticulari forme eē equalr p^oueniētia, p^oz b. q^oz duo p^oria instra necessario sunt diuersoz g^onez p^ofectiōis, h^o q^oz cūqz duoz ineq^oualitū vel dissimilitū ad quodcūqz ē varia z diss^ol^ois bitudo, igit^o zc, p^oz p^oria z assūptū satis intelligenti. C^o Quarto p^omittendū ē q^o equale ad pondus imaginari possum^o v^o v^onsiformiter tale v^o diffōmiter tale. Exēplū p^omi, vt si imaginemur v^onsū corpus cui^o q^oz pars q^oritatua h^oz q^omo^o gradus grauitatis et q^omo^o leuitatis, Exēplū scdo, sicut si eēt v^onsū corpus bipedale cui^o v^onsū pedale esset leue vt q^omo^o z aliud graue vt q^omo^o or. In p^opositio ē sermo de eāli ad pōd^o p^omo mō. Florū, n. est q^o nō repugnat scdo mō fore eāle ad pond^o. C^o Tūc sit p^oma p^oclo, pole est quo ad q^olitates localr motivas esse aliq^o corpus eāle ad pōdus, hec p^oclo deduci p^ot p^omiuz argumētum deductū ante oppositiū vt p^oz itelligenti. C^o Scdo p^oclo est q^o dato tali eāli ad pond^o illud nō vbiqzqz poneret q^o sceret, pbaf sic, tale corpus posset alicubi situari vbi potentior esset leuitas in trahēdo sursum q^oz grauitas in trahēdo deorsum z alicubi situari posset vbi foret p^orium, p^oz p^oria z assūptū arguitur ponēdo a. fore tale equale ad pondus in quo sit leuitas ignis, vt duo z sit aeris z grauitas terre vt duo z sit aque, et p^oz q^o a. situatum in spa aque sursum mouebit, trahit enim sursum leuitas ignis z leuitas aeris z nō resistit nisi grauitas terre vt p^oz per scdoz sup^odem, z p^o idē p^oz q^o tale corpus situatum in spa ignis vel aeris moueret deorsum. C^o Ex ista conclusione z eius p^obatione infero p^omo q^o tale corpus equale ad pondus moueret deducto impedimento quousqz medietas eius eēt situata in spha aq^o z reliqua medietas in spha aeris, p^oz q^o v^osqz tunc trahens esset maior q^oz potentia resistens, vt p^oz itelligenti. C^o Sequitur scdo q^o deducera resistentia medij vel saltem impedimētū sufficiente impedire motum tale corpus circuz situari cōtinue circulariter moueret hec p^oclusio deducit ponēdo, a. taliter qualificatum fore bipedalis quantitatē et q^o, b. sit pedale existens in aere, z, c. sit pedale existens in aqua, z p^oz q^o in, b. potentia trahens deorsū ē vt quatuor, q^o duo aq^o z duo terre, resistentia tñ ē precise vt duo, q^oz, d. duo ignis in, c. vero pedali cōtra potētia trahēs sursum ē vt quatuor q^oz duo ignis duo aeris, resistentia v^o ē vt duo precise, iter re et notanter dixi deducea resistentia quia tanta posset eē q^o impediret motum iam dictum. C^o Infero tertio q^o si i pre dicto equali ad pondus eēt precise per totū leuitas ignis z grauitas terre vt duo illud quiesceret cum eēt situatum in loco iam dicto, p^oz, quia v^otrobiqz eēt tanta potentia sursum trahens sicut deorsū, igitur zc. C^o Sequitur quarto deducta resistentia medij aliq^oud equale ad pondus alicubi si tuatur subito moueret quia si esset vacuum in spa ignis a. ibi positum subito moueretur quia aliquanta foret potentia motiua sed non aliquanta foret resistentia, vt p^oz. C^o Ex quo v^oterius p^oz non velocius posse moueri simplex in vacuo q^oz mixtum z multa alia sequerentur que gratia breuitatē omitto. C^o Tertia p^oclusio principalis ponitur p^o intentione aui, impossibile ē aliq^oud corpus naturale vel alicui^o cor poris naturalis formam substantialem z naturali sua dispoē diuina sibi eāli^o d^o grauitate et leuitate, pbatur sic, im possibile est grauitatem et leuitatē alicui^o corpori naturali vel eius forme substantiali eāliter fore p^oueniētē, igit^o zc, p^oz p^oria et assūptū p^otertia sup^odem.

Quantum

ad scdm articulū sic hec p^oma sup^o p^oz

C^o Ad p^omiū negando assūptū, z ad p^obatiōes d^o q^o penes auctores sumitur nā dupliciter, p^omo p^oppie p^oio p^oncipio p^o z p^oncipiali motus z quietis eius i quo ē zc, z sic dicitur nā p^ociue de mā z forma subali p^opositū nālis quo v^onsū est p^oncipium p^oncipiale passiuū z reliquū actiuū, scdo mō sumit^o nā p^o quocūqz p^oncipio instrali vel dispositiōis materie v^ol forme, q^oz, nām p^oio mō dictā disponente ad agere vel pati opationes debitas, z talr sumptū auctores diuidētēs nās in q^oz p^osistit sanitas v^ol egritudo in p^oplonem p^oponem z vnitatē. C^o Ad confirmatiōem concedo q^o signum sumptū a cōplone ē signū sup^otruz a subaliter inherētibz, z ne gatur p^oria cū concluditur q^o p^olo est substantia, d^o enim si gnum sumptū a substantia lter inherētibz signū sumptum ab eo q^o ē eēntialiter idē q^oz sanitas sicut bona complexio idē ē eēntialiter q^oz sanitas, z sic non p^ocedit argumentū, C^o Ad auctoriōes d^o q^o Daly, z Dally, nō intellegit sub stantiam p^oppie dictā, p^ont suba distinguū p^o accēs, sed sum p^oterit^o suba p^o co q^oz ad alterius eē z p^oseruatiōem multuz opatur, sicut ē dicimus diuinitas esse subam nās, z sic p^oio p^orie dicitur completio substantia membri. C^o Ad secundū p^oncipale p^oz solo ex scdo articulo, zc. Q^o VI

b Aeritū

C^o Primo, pole ē aliq^oud corpus in se habere tñ de leuitate q^ostum de grauitate, igitur zc, p^oz p^oria z assūptū arguitur ponēdo aliq^o corpus sume graue per v^onsiformez acquisitionē leuitatis fieri sume leue, z seq^o q^o tale corpus i medio instanti hōe acq^osiuerit medietates totius latitudinis leuitatis, z per p^oria p^o tūc erit deperdita medietas latitudinis grauitatis, eo q^o quantū de v^ono p^oriorz acq^osiuit tñ tē alio expellit, sequit^o ergo conclusio q^o p^o isto instanti grauitas z leuitas in isto corpe erit sūb medijs gradibz, q^o zc, C^o Et confirmat idem sic, oleū est equale ad pondus q^o ad qualitates localr motiuas, q^o zc, assūptū arguit^o, quia totū sit eloz spe in quib^o nāliter oleū ascendit quot sunt spe in quibz nāliter descendit, igit^o nō magis d^oz dici graue q^oz leue nec econtrā, p^oz p^oria z assūptū p^o expimento, ascēdit, n. in spa terre z aque z descēdit i spa ignis z aeris, q^o zc. C^o Eūcūdo ad p^oncipale af, possibile est eā ad mitionez sit p^ocur rere cū suis q^olitatibz equalis intensiōis z eque potētiā ad agendū, sed hoc posito inter hec nō cessabit actio quousqz peruenierit ad temperamenti medij equaliter distās ab extremis, igit^o zc, p^oz p^oria z maior, minor af, q^oz ipis talr ap p^oroximas adinuicē q^ostū v^onsū p^oriuz de altero corripit tñ tē eodem ab altero suo p^orio corripit, z notū ē q^o int^o hec nō cessabit actio quousqz int^o illa erit dissimilitudo vel p^orietas, q^o nō remouebit nisi d^oys oib^o ad mediū deducit, itē enī erūt oia silia, igit^o zc, C^o Et confirmatur, q^o possibile ē summe calidū p^o v^onsiformē acquisitionem friditatis in hora acquirere friditātē summā, z ponaf ita eē, z seq^o q^o i medio instanti hōe erit b^o corp^o sub gradib^o medijs calitaf z friditaf, vt p^oz intuenti. Et p^o file argumētū deduci pōt eē pole aliq^o corpus p^ocise h^ore equalr de hūiditate sic de siccitate ponendo corp^o sume siccū p^o v^onsiformē acquisitionē hūiditatis fieri sū me hūidū, z af vt p^orius. C^o Tertio ad p^oncipale af, q^oz se cūdū quācūqz denoiationez ē repibile magis z minus, se cūdū eā ē repibile equale cūcūqz g^oari at^o tribuatur illa d^o noiatio, sed in g^one mixtoz scdm denoiationem cali z frigidū hūidū z siccū repibile ē magis z minus, igit^o zc, C^o Trez nō plus repugnat medi^o gradus caliditatis medio gradui frigiditatis q^oz gradus caliditatis intensus gradui frigiditatis remissio, sed cum intēso gradu caliditatis stat gradus remissus frigiditatis, igit^o zc, p^oz p^oria z maior, minor p^oz, ponendo q^o sume calidū remittatur aliquāliter citra sumūz p^o frigiditatis acquisitionem, z seq^o q^o cūz aliquāli gradu caliditatis imo cum quocūqz gradu caliditatis citra sumūz quā tūcūqz intēso stabit aliquis gradus remissus frigiditaf, igit^o zc, z hoc q^ostum ad partē affirmatiuā q^onis.

In oppositum est Alui, in littera, filr Daly, p^oio tegni, Item scdo de generatione collr idem de mente pbi.

In ista questione

erunt tres articuli iuxta materiam trium argumētū principalium, C^o In p^omo videbitur vtrum repib^o le sit equale ad pondus quo ad qualitates motiuas locali

Suppo quecunq; extrema sunt sibi adinuicem composibilia: sunt
 pposibilia medio inter illa extrema. p3. quia maior ē repu-
 gnantia extremi ad extremū q̄ mediū ad extremū. non enī
 repugnat extremū medio. nec eō nisi p quāto mediū sapit
 nām extremi zc. **Secda** suppo. quozmēq; sibi inuicē cō-
 possibilia media sūt sibi inuicē cōpossibilia. p3 h suppo per
 supponem pcedentē. **Tertia** suppo. cū intēsa caliditate
 stat intēsa humiditas vel stare pōt sūl siccitas. sūl cū itē-
 sa frigiditate stat intēsa hūiditas z sūl de siccitate. z eō h
 suppo p3 intelligenti. **Tunc** sit prima p̄clo: pole ē eē ali-
 quod corpus hñs p totū eque intēsam mēsurā caliditatis z
 frigiditatis z eonuerso. hec p̄clo pat3 p p̄la adducta an op-
 positū. Itē sit aqua vniformiter calefacta z ab it̄ infeco al-
 teretur vniformiter quo ad ptes eius q̄sitatiuas. z seqtur
 p̄clo. vt p3 inuentū. Et p3 p idem pole eē aliq; corp⁹ in se
 p totū hēre equalē mēsurā hūiditatis z siccitatis. **Se-**
 cūda p̄clo ē hec. pole ē eē aliq; equalē ad pondus quo
 ad qualitates alteratiuas. pbat p̄clo sic. nō min⁹ repugnat
 quo ad sūl informare idem sūbm intēsa calitas intēse hñi-
 ditati q̄ medius gradus calitatis medio gradu hūiditatis:
 sūl medius frigiditatis medio humiditatis vel siccitatis. sed
 tam intēsa caliditas q̄ intēsa frītas ē pposibilis intēse
 hūiditati sūl z siccitati. q̄ medius ē pposibilis medio: pona-
 tur igit in eē. z seqtur in subo sūl eē caliditatem p̄cise sub
 medio gradu. z sūl hūiditatem. z p3 in eodē et frīditas z
 siccitas erūt sub medio. suppono enī ad p̄ns nō fieri remi-
 sionē q̄litatū s̄riaz nisi p inductionem s̄ri. z per p̄ns zc.
Itē ponat corp⁹ sūme calidum z hūidū in hora p vnifor-
 mē acq̄sitōez frīditatis z siccitatis fieri summe frigidū z sic-
 cū. z p3 p̄clo. **Dicere** forte qd hūiditas tardius remittit
 cōtra. ponat latitudinē hūiditatis tanto p̄portionabilr
 eē minorē q̄to tardius remittit. z adhuc seqt p̄clo. Itē cū
 gradu medio hūiditatis z siccitatis informante sūbm stare
 potest intēsa caliditas z sūl intēsa frigiditas. igit zc. p3
 p̄na. z assumptū sūl ex supius dict. **Tertia** p̄clo. tale cor-
 pus taliter dispositum cēt alie opationis pducitū. p3. qz
 possit agere in calidū intēsum p frīditatē z in humidum in-
 tēsum p siccitatē. imo pcedendū forent illud sūl posse pdu-
 cere s̄rios mot⁹. h nō in idē sūbm adquate vt p3 intelligē-
 ti. **Quarta** p̄clonem ponit quidā. qd h sit pole talis esse
 equalē ad p̄dus qualiter pōt scda p̄clo: impossibile tñ ē
 eē aliq; tale egle ad pondus qd in eo sint simul taz gradua-
 les mēsure quā potētie s̄riaz qualitatis adquate. p3. quia
 q̄sitatēq; in eodē subiecto sit equaliter intēsa caliditas z in-
 tēsa frīditas z intēsa hūiditas z itēsa siccitas: maioris tñ
 actitatis est caliditas q̄ frigiditas z maioris resistentie est
 frigiditas q̄ caliditas: z sūl siccitas est maioris actitatis q̄
 humiditas que maioris tñ ē resistentie q̄ aliqua qualitatu-
 actiuaz. id zc. dicit aūt p̄clonē istā eē p intellectu auic.
Quinta p̄clo. quā credo eē de intellectu auic. in littera.
 Impossibile ē aliq; corp⁹ nāle in sua nāli dīspōne equa-
 les mēsuras qualitatis s̄riaz sibi naturaliter equaliter limi-
 tare. pbat. qz ipossibile ē alieu⁹ corp⁹ nālis formaz sub-
 stantiale ad q̄litates duas sibi inuicē s̄riaz equalē hēre cō-
 uenientia. p3 p̄na z assumptum videt patere per suppositi-
 onem tertiam in primo articulo positam.

Quantum ad tertiu. **Sit** hec prima p̄clo.
 cum caliditate intēsa stare pōt
 intēsa grauitas. p3 hec. in aqua enī feruente est calitas in-
 tēsa z ipa ē intēse grauis: z sūl in ferro ignito. igit zc. **Se-**
 cūda p̄clo ē hec. cum frigiditate intēsa stat intēsa leuitas
 p3. qz tpe byemis erpimēto videm⁹ aerem eē ita frigidum
 vt in eo rigeant mēbra z tñ ē valde leuis. Itē ventus septē-
 trionalis vt boreas ē valde leuis. z tñ in eo ē intēsa frītas
 ita vt q̄siq; p̄gelētur vapores q̄b⁹ occurrit z ipsos in niuē
 vel pluuiā p̄uertat. id zc. Similiter in media regione ē intē-
 sa frītas p̄tinne. z tñ aer ibi exis ē leuis: nisi forte quis dice-
 ret hoc fore pp vapores ibi exites: sed ita de vaporib⁹ pro-
 cederet argumentū sicut de aere: cū ē vapores illi sint le-
 ues. **Cōsiles** p̄clones p̄nt poni. f. qd cum intēsa humidī-
 tate stat intēsa leuitas sūl grauitas: vt p3 in aere et aqua.
 z similiter de siccitate vt p3 intelligēti. **Tertia** p̄clonē. cū
 caliditate intēsa pōt stare equalē ad p̄dus in grauitate et
 leuitate. p3. qz cū quocunq; p̄nt stare extrema pōt stare me-
 diū. z similiter pōt dici de hūiditate et siccitate. **Quarta**

conclusio. possibile ē simul fore aliquod egle ad p̄dus taz
 quo ad qualitates alteratiuas q̄ quo ad motiua localiter.
 pbat sic. cum caliditate z hūiditate intēsa stat intēsa le-
 uitas et intēsa grauitas. similiter cū intēsa frīditate z sic-
 citate stat intēsa grauitas z similiter intēsa leuitas. vt i bo-
 rea. igit nō repugnat cū tempamēto equaliter medio istarū
 duaz s̄rietatū stare tempamētū p̄derale intē mediū gra-
 uitatis z leuitatis. p3 p̄na. qz quozmēq; extremoz inter
 se nō ē repugnantia eoz medior: inter se nō ē repugnātia.
 vt supra dem ē. **Quinta** p̄clo. h ita sit: nullus tñ corpus
 nāle in sua nāli dīspōne exis sibi limitat tempamētū me-
 diū p̄deraliter tam qualitatis alteratiuaz q̄ qualitatis mo-
 tiuaz localiter. p3 p̄clo. vt prius. et ista p̄clusio ē p intensi-
 one **Alui**. in ista. et oīum auctoz sonantium non eē possibile
 regire equalē ad pondus.

Ad argumenta principalia adducta ante
 oppositum. p3 ex dictis in
 q̄stione. **Ad** cōfirmatiōem supius adductaz de oleo dī-
 negādo p̄nam. in tot spās nāliter descendit zc. qz p̄de-
 enim concluderet lignum fore equalē ad p̄dus. z cā ē qz
 h ascendat in aqua nō tñ equalr facit transitum sursum sic
 in aere deorsum vt docet experimentū. item quia oleum nō
 supnatat oībus corporib⁹ grauioribus aere vt ē manifestū
 d vaporib⁹ grossis in aere de cēdētib⁹. qre zc. VII.

Veritur sepius vitz equalitas scōi mōi bēat
 latitudinē. vt qd non. qz oīb⁹ alijs
 modis equalitatis **Alui**. asserit latitudinē z hūic nō
Item qz vltimo nō dāf vltim⁹. h hic modus in vltima
 z optima eq̄itate p̄sistit. Itē qd per supabūdanitaz dī vni-
 soli puenit. Et p̄sto vt auctozitas **Bali**. primo de regimie
 sanitas. dū dicit qd simplex sanitas z p̄fecta que rectissimā
 hz eucrasiam vel nun q̄s fuit in aliq; aialis corp⁹: vlti vñ q̄
 fuit neq; pusillo neq; sensibili corpe pmanisit: in actu ocu-
 li z in vnoquoq; momēto alterata z nō eodē modo se hñs

Ad oppositum arguitur. qz extrema hñs
 hñt latitudinem. qz mediū
 um. Item optia sanitas ē principium optiaz opationum. h
 nulla res p̄cise p instans durabilis est optimaz opationis
 principium. qz zc. Pro isto dicit qdam primo qd hic modus
 hz latitudinē. Primo ex pte suppositoz. plura enī ē cor-
 pora hñtia equalitate scōi mōi nō repugnat. scōo ex parte
 forme ipsius tēpantie. **Stat** enī eq̄litas scōi mōi cum de-
 bito somno et vigilia motu quiete cibo z potu in q̄b⁹ omni-
 bus variat mēsurā equalitatis in quib⁹ p̄sistit hec tempan-
 tia. Dicunt tertio qd si per equalitatē scōi mōi intelligam⁹
 sanitatē p̄plexionalem absolute optimā qd in corpe hūmāo
 repiri possit aut talis dabilis nō ē: vel si dabilis ē non ē cō-
 sideratiōis medicī qd p̄cise p instans apta ē pmanere. **Di-**
 xit tñ **Gen**. qd illa optima sanitas qd ē punctuale medius trā-
 situs in decursu etatiuo h sit indiuisibilis durationis tamē
 hz latitudinē p̄fectionalem. pōt enī vna altera p̄fectior eē
 sicut illa qd cum meliorib⁹ circūstantijs ē medium trāsit⁹ in
 decursu etatiuo. **Cōcliator** s̄o dīa. rviij. triplicē distin-
 guit sanitatē p̄fectā. vltimo p̄fectū in oīb⁹. vt qd neq; in cō-
 silibus neq; in organiciis particulis nihil haberet incōueni-
 entia sit positū nō valde quidē ptingit h in longis tempo-
 rū glodis p̄suevit fieri. qd āt breue deficit zc. **Terius** ē
 modus sanitatis optie ab hoc scōo pax differens repertus
 in indiuidio in tpe in quo meliores z robustiores pōt pdu-
 cere opationes durans fortasse p tres annos vel circa. vt
 circa xxxij. annū in quo tpe passus ē p̄ps. z notum est qd h
 modus hz latitudinem. **Ad** argumēta igitur dī z primo
 ad primum qd auic. dedit intelligere eius latitudinem qd p̄

cedenti mō equalitatis. Ex quo enim ponitur pars equalitatis primi modi habet latitudinem. Ad alia satis p3 ex dictis in questione. Questio VIII.

Queritur sit, ceteris cōplexionib⁹ propinq⁹ or equali ad pondus, 2 inter cōplexiones humanas equalitas scōi mōi sit p⁹pinq⁹ior equali ad pōdus. Et af q nō. q2 quodl3 viues saltē vita sensitiua recedit ab equali ad pōdus per calidū 2 humidū: h multa sunt viuētia vita sensitiua que boie sūt minus calida 2 humida. 2 multa sunt viuētia boie equali ad pōdus p⁹pinq⁹iora. p3 p⁹ia 2 mīno 2. 2 assumptū pbat⁹ p prima parte. primo q2 cuiuslib3 viūētis opatio pfitur p calidū 2 humidū. scōi q2 quodlib3 viūētis gñatur p digrē, h non sit digrē nisi dñante calido. vt b⁹ quarto metebauoz. 2. 2. Tercio, quia cuiuslib3 membrū vel p⁹is viuētis pferuatio fit p nutritiōem q nō sit nisi p do mīnū calī. ē. n. nutritio pueris nutritiōem 2. facta ab aia mediāte caloze nālī. quarto, quia generatio viuētis ē p⁹ia p⁹icatio aie nutritiue in calido naturali 2 vita ē eius p mīnū vt colligit⁹ ex dictis pbi in libro de morte 2 vita. Et p file argumētū deduci pōt q hō de scōi mōi equalitatis ad iustitiam nō magis appropinq⁹uat equali ad pōdus vel ei⁹ ppo q aliquā alia: q2 totalis humana pplexio saltē in sua nālī dispōne exis excedit equalē ad pondus per calidum 2 humidū. 2 pplexio minus calida q equalitas scōi mōi equalē ad pondus minus excedit per calidū 2 humidū: 2 p p⁹is ab eodē minus recedit. Et scōi ad pncipale af sic. plus repugnat equalitas pōderalis pplexioni humane q allicui alteri pplexioni. 2. 2. p3 p⁹ia: eo q iter qualicūq3 formas substantiales diuisibiles intensiue ē maior repugnantia: inter illas ē distātia. 2 assumptū v⁹ autē. in lra. dicēis nō ēē possibile reperiri pplexionem equalē ad pōdus vt sit complo allicuius mixti: qto magis vt sit cōplo hoīs vel mēbi. clare hic inuitur pplexiō equalē ad pōdus magis repugnare homini 2. Et Tercio ad pncipale sic af. sicut se v⁹ bēre membrū perfecti⁹ ad mēbia cetera ipfectiora. ita se d3 bēre al⁹ perfecti⁹ ad animalia ipfectiora. sed pfectissimum mēb⁹ in genere mēb⁹oz ē calidissimū. ergo perfectissimū aial in genere animalium sūt calidissimum. 2. 2. p⁹ia 2 maior. 2 minor arguit⁹ cor. n. exis mēb⁹ maxime pncipale nri corporis ē mē b⁹ calidissimum mēb⁹oz nri corporis. ergo 2.

In oppositum Est dñs autē, in littera, scōi quā scūs tactus est in boie perfectissimus respectu alioz aialium vt colligit⁹ scōi de aia: 2 hoc si pōt ēē nisi ponendo ipm maxime mediū: eo q op⁹ ipm ēē denudat⁹ ab excellenti⁹s tāgibilib⁹. ideo videtur q organum tactus humani corporis hēat pplexionem seu dispōnem maxime mediā 2 per p⁹is 2. Et per idē v⁹ tactū tēpati boie fore mediū 2 ab excellenti⁹s tāgibilib⁹ magis denudat⁹ respectu tactus distēpati. Et pfirmat q2 dato opposito sequitur tactū mlici ēē pfectionem q sit tact⁹ tempati. qd ē p pbi scōi de aia. scōi enī hōc sensum iudicamus boies ingeniosos vel nō ingeniosos ēē. duos. n. carne duos mēte. molles carne molles mēte siue aptos dicim⁹. 2 p⁹ia pncipalis pbat⁹: pmittendo q obiect⁹ quodcūq3 tactū pstatum min⁹ calidū q sit organ⁹ tact⁹ per tact⁹ iudicat⁹ frigidū. minus vō frigidū iudicat⁹ calidum. 2 sequit⁹ q obiectū tāgibile mediū inter dispōnem organī tactus temperati 2 dispositiōem organī tactus mlici p tactum tēpati iudicat⁹ frigidum: 2 per tactū mlici iudicat⁹ calidū 2 siccum 2. vnde ex hoc formari pōt hoc argumentum. de quocūq3 tangibili recte iudicat⁹ temperatus vō dem recte iudicat⁹ mlicus 2 nō e contra. ergo 2. p3 p⁹ia 2 assumptū p3 intelligenti p vductiōem argumti pcedēti.

Respondendo ad istam questionem pmit tam primo quedam pzeambula. scōi ponam pclusiones de quēsto.

Quantum ad primum. sit bec p⁹ia suppo q pfectius operatur anima suas operationes mediante tēperamento vel equalitate iustitiali q mediante aliqua dispositione lapsa p3. quia. iustitiale temperamentū ē instrumentum anime pportionatissimū ad operationes exercendas. ideo mediante isto perfectius operatur forma. p3 p⁹ia 2 assumptum similiter inueniunt. Et Secunda suppo est bec. q

totalis complexio humana in sua naturali dispositione existens excedit equalē ad pondus per calidum 2 humidum: bec suppositio pbari pōt per argumenta tacta ante oppositum. 2 videtur de mēte hui⁹ infra ponētis q caliditas ē vi te pformior q frigiditas 2 hūiditas q siccitas. 2 pōt argui quia dato opposito sequitur q nutrimentum pprimū ossis non puerteretur in substantiam ossis per actiōem caloris naturalis. in ipsum q2 cum os ponatur frigidū a pcedisio iam potius videtur nutrimentū infrigidare q calefacere: nisi forte diceret aduersarius q nutrimentū trāsens ad os ē frigidius ossi. vnde os est potēs calefacere. transeat igitur hoc argumentū. 2 sufficiant argumenta ante oppositum. Et Tertia suppo ē. q inter equalē ad pondus 2 equalitatē scōi modi multe sunt dispōnes medic⁹: quarū qlibet est calida respectu equalis ad pondus. frigidā vero respectu equalitatis ad iustitiam siue scōi modi. bec suppo p3 ex pcedenti. Et Quarta q suppositio ē. q equalitē iustitiales possumus ad alias dispōnes scōi p⁹pinq⁹uatē ad equalē ad pondus dupl⁹ compare. primo rōne gradus siue pplexionis qui arguit⁹ ex operationibus ab ea puenientib⁹. scōi do ratione gradualis mensure qualitatum primarum i qui bus consistit equalitas iustitialis.

Quantum ad secundum sit bec prima conclusio q comparando cōplexionem humanam ad alias mixtoz cōplexiones in p⁹pinq⁹itate vel distātia ad equalē ad pondus rōne suoz graduum perfectionis totalis humana cōplexio inter ceteras cōplexiones mixtoz est maxime distans ab equali ad pondus. pbat⁹ sic. p⁹ia pfectionaliter excedit humana cōplexio equalē ad pondus q aliquā alia excedat illud idē. igitur 2. p3 p⁹ia 2 assumptū similiter inueniunt. Et Secunda conclusio. sequit⁹ q comparando equalitatē scōi mōi ad alias cōplexiones hūanas in p⁹pinq⁹itate vel distātia ad equalē ad pondus rōne suoz graduum pfectionis equalitas scōi mōi ē ab equali ad pondus ceteris pplexionibus distāti⁹. pbat⁹ vt pcedēs. q2 plus pfectionaliter excedit equalitas scōi mōi equalitatem ad pondus q aliquā alia humana cōplexio excedat illud idē. igit⁹ 2. p3 p⁹ia 2 assumptū af. q2 perfectior ē equalitas scōi mōi q aliquā alia eo q pfectioris opationes pducit. Et q2 vt circa istam tactus ē rōne siue pfectionis obtinet equalitas scōi modi extremū intensus totius latitudinis sanitatis. igitur 2. Et Tertia conclusio. comparando cōplexionē humanā ad alias pplexiones mixtozū i p⁹pinq⁹itate ad equalē ad pondus rōne mensure qualitatum in quibus consistit cōplexiones tā dicte allicuius mixti pplexio ē pplexione hūana p⁹pinq⁹ior ad equalē ad pondus: 2 allicuius pplexio est distāti⁹ ab eadez. Dec conclusio p3. q2 multa sunt mixta boie calidiora 2 humidiora. similiter multa sunt viuētia eodez minus calida. igit⁹ 2. p3 p⁹ia 2 ponat⁹ cuiuslib3 viuētis pplexiōem excedere equalē ad pondus per calidum 2 humidum. Et Quarta conclusio. sequitur q etia3 taliter cōparando equalitates secundū modi ad alias pplexiones humanas i p⁹pinq⁹itate ad equalē ad pōdus: allicuius pplexione humana equalitas scōi modi ē p⁹pinq⁹ior 2 allicuius distanti⁹ ab equali ad pondus. p3 similiter vt pcedens. Et hac conclusione sequitur hanc psequentiā non valere. b⁹ tactus organ⁹ est propinq⁹us equali ad pōdus q b⁹ vel istius. igit⁹ h tactus est melius vel rectius iudicans. p3 organ⁹. n. tactus melancolici ē h mōi 2 tñ non perfectius iudicat. igit⁹ 2 cetera. Et Sequit⁹ secundo non iō organ⁹ tactus ē melius disposit⁹. q2 ab excellenti⁹s tangibilib⁹ sit magis denudat⁹. Et Tercio sequit⁹. non quod libet obm percept⁹. a sensu tactus exis organo tactus: remissius calidum a sensu iudicari frigidū. Ex quo sequit⁹ tactū tēpati de equali ad pondus sibi conueniēter appropinq⁹ato non iudicare tale calidū aut frigidū. sed mediū. Et bī tñ si pcepitur a tactu per mālēs ipressiones factā in organo concedendū foret remisse calidū iudicari frigidum. Et cā est q2 remisse calidū non mālter iprimt in iustitiale calidum nisi per frigiditatē. Et Et si arguit⁹ contra. q2 obiectum materialiter iprimens nō percipit a tactu. Et dicit⁹ hoc negādo sicut p3 de dolorē cāto a mala pplexiōe exis i neruo. Et Quia conclusio ē bec. l3 ita sit vt pcedētes ponit cōclusiones: hūana tñ pplexio scōi similitudinē 2 pportionem qdā ē ceteris mixtoz pplexionib⁹ p⁹pinq⁹ior equali ad pōd⁹. p⁹

batur. qz sicut in equali ad pondus refracte sunt elemento
rū qualitates: ita ut nullus illaz vñs dñetur alteri vel ex
cedatur ab ea. ita in complene humana refracte sunt men
sue qualitatū impficiendum opationes et reducte sūt ad
mediū pro opationibz pportioatissimū: ita vt illa nō do
minetur vñs alicuius qualitatē disproportionatē ad opa
tiones pficiendas. Similiter sicut qualitercūqz recedat ali
quod ab equali ad pondus cadit sub excellentia alicuius
qualitatis: ita qualitercūqz recedat aliquid rē. cadit sub
plexione disproportionata. C Sexta pō. qz p pportio
nalitate et similitudine quandā qualitas scōi modi inter cete
ras pplexiones humanas ē equali ad pōdus ppinquior. p3.
vt pcedēs. Sicut enī in equitate pōderali sūt oīum qualita
tū excellentie refracte: ita in equali ad iusticiā refracte sunt
oēs mēsure qualitātū nimis excellētes vel defectuose pro
opationibz. et ad mensurā deducte sunt opationibus ppor
tionatissimā. ita vt in ea nullius qualitatē excellentia vel
excessus inueniatur respectu opationis pducende et illas du
as pclusiones dicere possumz eē de mēre alic. in littera dñi
dicit banc equalitātē fore vicinā rē. ex hoc patet responsio
ad questionem vt patet intuenti rē.

Ad argumenta principalia. C Ad primū dī
citur qz illud argumentū cū
suis pfirmationibz pbat pplexionē humanā non fore ad
equalē ad pōdus rōne mēsure gradualis qualitātū in qui
bus consistit humana ppo maioris ppinquior. et hoc cō
cessum ē. Si enī oēs mixtoz pplexiones in latitudine sicut
scōm intentionē vel remissionē graduū suarum qualitatū
repient iter humanā pplexionē et equalē ad pondus plex co
rum cōplēnes mediāte. cū quo tñ stat qz scōm pportiona
litatem et similitudinem iā dictam magis alijs eqli ad pondus
appropinquat. Cōsistit p oia dñi de equalitate scōi modi in cō
paratione ad alias pplexiones hūanas. C Ad scōm pnci
pale cum arguit. plus repugnat rē. dñi illud concedendo ra
tione gradus pfectionis. plus enīz remouet humane ppo
nis pfectio ab equali ad pōdus qz alie alterius mixti com
plexio. id plus repugnat equalē ad pōdus fore pplexionem
hoī puenientē qz alicui alteri mixto: et hoc intellexit alic.
i littera. Sicut dicit de equali iusticiā in pparatione ad alias
plexiones hoīum. C Ad scōm dñi negando illā similitudi
nē. C Am at negationis b? tangā infra. qz tñ argumenta ad
ducta vidēt pbat eqli ad pōdus rōne gradualis mēsure
suaz qualitātū complexione humanā eē ppinquā. id ad ar
gumēta illa rñderit. Ad auctoritates alic. satis p3 responsio
per oē in qōne. C Ad scōm rñderit pcedendo tactūz in
hoīe fore pfectissimū. et negatur pñā cū pcluditur. igr orga
num eius ē magis denudatū ab excellētis tangibilis. C Ad
ceditur tñ organū tactus fore maxime denudatum a mēsu
ris qualitātū sensui tactus disproportionatarum. qz in co
s. ē mēsurā qualitātū optime deserviens aīe in opatione
tactua. vnde imagināda ē vna magna latitudo qualitātū
qbz mediantibus in organo tact? exstibus aīa potest exer
cere sensantem tactuā. et qz totalis ista latitudo per grad
caliditatis et humiditatis intē sue equalē ad pondus exce
dat: et qz in tota illa latitudine repitur mēsurā pportioatiss
sima ad opationem tactuā: et illa considet organo tact? ho
minis. alie vero viuētibus vita sensitua. organū igr tact?
hoīs est denudatū ab illis excellētis sicut p3. Posset etiāz
dici organum tact? eē denudatū rē. i. non actuali in forma
tū qūitate oīo sili qūitate obiecti tangibilis. tunc n. nō posset
pcipere obiectū. C Ad pfirmatiōem cū af qz tunc tact? eē
pfectior in mlico rē. dñi negādo pñā. Et cū pmissit vlti
mus qz remisse calidū obiectū organo tactus pñatur ab
eo iudicat frigidū. dñi hoc negādo: imo pcipitur tale quale
est. C Et si af ptra ex eo qd ponit Sal. pio de experimēz
de vñra actu calida plecta sup dorsum hoīs febrientis aut
in stufa exstis. C Dñi dñi pcedendo expimentūz illud: qz
sistatē mli ipiione rāgibilis i organū tact? remisse calidū
iudicat frigidū eo qz in organum tact? non ipimit nisi p fri
giditate in eo exstent. vbi tñ ipimeret spūaliter non iudica
retur tale h calidū sic ē. C Et si af ptra. qz spūale obiectum
māter impmit. Jē qz illa rōe data iāz calidū obiectū oīo
in caliditate simile organo tactus iudicabit calidū qd vide
tur? rapbm scōo de aīa dicerem qz equē calida non sen
timus. C Dñi ad primum qz non semp mliis impessio p

uenit ad sensum vel ad organū tact?. C Ad scōm dñi conce
dendo aīis nec minus ē hoc pole qz qz oculis videat oculū
oīo sibi silem et hoc per spūalem ipressionem. vel dñi negan
do pñā. qz quāvis obiectum scōm qualitates tangibiles
sit pñā dispositum sicut organū et spūaliter ipimat. organū
tñ non ē perceptiū siliis qualitatē qualitātū sue iū organū
qd ordinatū ē a nā ne in nobis sit continua sensatio qualita
tū i organo exstētū. Bñsio ē multū pbabilis. Qd IX.

Veritur

nono. vtrum complexio hoīs vñe
cundo mō equalitatis sit per eqli
stantias media inter extrema totius latitudinis pri
mi modi sine latitudinis humane complexionis. Arguitur
multipliciter qz sic. C Primo. quanto aliqua complexio
est ad aliquod extremorum magis declinans tanto ipsa
est magis lapsa et contra. igitur complexio nullo mō lapsa
non est declinans ad aliqz extremorum. h mōi est comple
xio hoīs de scōo mō equalitatis. igitur rē. pñā est nota et af
sumptum videtur notuz. C Scōo ad principale af sic. Da
to opposito questionis sequeretur aliquā complexione dī
stempantem eē per equidistantiā mediā rē. pñā est falsum.
eo qz cū extrema totius latitudinis sint pessima. qsto aliqz cō
plexio ē minus illis participans tāto ē melior et perfectior.
bmōi autem est complexio equaliter ab illis distant. qz rē.
pñā pncipalis arguitur. qz iter quēcūqz extrema per latitu
dinem diuisibilem abinuenit distātia est aliquod mediū ab
eis equalē distant. C Tercio pncipaliter arguit sic. Sit a
minim? gradus frigiditatis cūz qd non stat vita. et b. alius
minim? gradus caliditatis cūz quo non stat vita: et arguit
sic. a. et b. equaliter ledit opationes. qz. itā. a. qz. b. auferit
opationes respectu temperati. igr lapsus ad. a. et ad. b. sunt
pctis equalē mali. h oēs lapsus equaliter mali equaliter dī
stāt a tēpamento siue optima sanitate. vt dñi videri pmo
tegnū. igr rē. et p pñā iter extrema. a. et b. ē equitas scōi mōi
siue tēpamentū in iustitiae equidistantē mediū. tota pñā
ē nō cum aīre. C Cōnsil pōt argui de extremis hūiditāz
et siccitatis totius latitudinis rē. C Quarto ad pncipale ar
guitur sic. nisi questio foret vera videret q equalitas scōi
dī mōi nō ē eē per equidistantiā media in tota latitudine rem
peramētū. pñā ē falsū. vt alias pbat i alia questioe. et pñā
vt tenere qz sicut se hst extrema tēpamentū ad suūz mediū
sic extrema totius latitudinis humane pplexionis ad suūz
mediū. C Quinto ad idē arguit aīe oīitate dñi. in lra dñe
tis scōm modū equalitatis mediū exstere inter duas extre
mitates late complexionis.

In oppositum

arguitur. C Extrema totius
latitudinis rē. inegalit sūt
repugnantia equalitati ad iusticiā. igr rē. pñā deducit in
fra. et assumptū pbat. qz facilius transit equalitas iusticia
lis ad complexionem calidam et humidam qz ad frigidā ce
teris partibus. igitur et cetera.

In ista questione

crunt tres articuli. In p
mo articulo ponent dī
stinctiones et suppones quedā. In scōo ponent pclones d
questio. In tertio rñdebitur ad argumēta pncipalia.

Quantum ad primum

si prima dī
stictio. qz du
pliciter dñi aliquod eē medium iter aliqua. pmo et propē p
equidistantiam: secundo et cōiter per inclusionem. Exempla
sūt patent intelligenti. C Scōa distictio ē. qz duplr dñi siue
dici pōt vna pplexio alia eē a temperamento distantior. p
scōm gradualē mēsurā suaz qualitātū. scōo rōne gradus
sue pfectionis. Exempla sūt patēt. quā distictioes alr ponit
auctores cōiter. s. qz quedam est distātia latitudinis nāruz.
et qdā ē distātia nāliāz et pternāliāz. C Tercia distictio.
ē. qz equitate scōi mōi eē mediā rē. pōt intelligi vl pio istoz
modoz vel scōo. C Quarta distictio ē. qz i latitudine huma
ne pplexionis duplicia imaginamur extrema. s. extrema latitu
dinis cum qb? stat sanitas: et ista cū qb? stat vita. totū p3. d
vtraqz ē bñ fermo. C Dña suppo ē ista. qz caliditas est vite
pformior frigate et hūiditas qz siccitas. hoc totū hētur ab
aīe. infra. C Et ista sequit scōa suppo. qz applus de scōo mō
equalitatis ad frigidū ē vite deterior: et sanitati qz ad cali
dum et ad siccū et ad hūidum. C Tercia suppo est. qz cete
ris pibus p lapsus deteriorē citius deducit corpus ad
egritudinē imo adhuc ad mortē qz p lapsū min? malum.

Quantum ad secundum

fit bec p¹ ma cōclu

1° 2° 3° 4° 5° 6° 7° 8° 9° 10° 11° 12° 13° 14° 15° 16° 17° 18° 19° 20° 21° 22° 23° 24° 25° 26° 27° 28° 29° 30° 31° 32° 33° 34° 35° 36° 37° 38° 39° 40° 41° 42° 43° 44° 45° 46° 47° 48° 49° 50° 51° 52° 53° 54° 55° 56° 57° 58° 59° 60° 61° 62° 63° 64° 65° 66° 67° 68° 69° 70° 71° 72° 73° 74° 75° 76° 77° 78° 79° 80° 81° 82° 83° 84° 85° 86° 87° 88° 89° 90° 91° 92° 93° 94° 95° 96° 97° 98° 99° 100°

Veritur

1° 2° 3° 4° 5° 6° 7° 8° 9° 10° 11° 12° 13° 14° 15° 16° 17° 18° 19° 20° 21° 22° 23° 24° 25° 26° 27° 28° 29° 30° 31° 32° 33° 34° 35° 36° 37° 38° 39° 40° 41° 42° 43° 44° 45° 46° 47° 48° 49° 50° 51° 52° 53° 54° 55° 56° 57° 58° 59° 60° 61° 62° 63° 64° 65° 66° 67° 68° 69° 70° 71° 72° 73° 74° 75° 76° 77° 78° 79° 80° 81° 82° 83° 84° 85° 86° 87° 88° 89° 90° 91° 92° 93° 94° 95° 96° 97° 98° 99° 100°

In oppositum

In ista questione

Quantum ad primum

1° 2° 3° 4° 5° 6° 7° 8° 9° 10° 11° 12° 13° 14° 15° 16° 17° 18° 19° 20° 21° 22° 23° 24° 25° 26° 27° 28° 29° 30° 31° 32° 33° 34° 35° 36° 37° 38° 39° 40° 41° 42° 43° 44° 45° 46° 47° 48° 49° 50° 51° 52° 53° 54° 55° 56° 57° 58° 59° 60° 61° 62° 63° 64° 65° 66° 67° 68° 69° 70° 71° 72° 73° 74° 75° 76° 77° 78° 79° 80° 81° 82° 83° 84° 85° 86° 87° 88° 89° 90° 91° 92° 93° 94° 95° 96° 97° 98° 99° 100°

1° 2° 3° 4° 5° 6° 7° 8° 9° 10° 11° 12° 13° 14° 15° 16° 17° 18° 19° 20° 21° 22° 23° 24° 25° 26° 27° 28° 29° 30° 31° 32° 33° 34° 35° 36° 37° 38° 39° 40° 41° 42° 43° 44° 45° 46° 47° 48° 49° 50° 51° 52° 53° 54° 55° 56° 57° 58° 59° 60° 61° 62° 63° 64° 65° 66° 67° 68° 69° 70° 71° 72° 73° 74° 75° 76° 77° 78° 79° 80° 81° 82° 83° 84° 85° 86° 87° 88° 89° 90° 91° 92° 93° 94° 95° 96° 97° 98° 99° 100°

Questio

X

[illegible]

que tamen pro tunc erit distempata complexio. igitur ꝛc.
¶ Secūdo sequitur. nō quāly complexione distempata nō
liter est simpliciter vel composita rōne sue intensiōis vel re
milliōis. pꝛ simpliciter de complexione laz dicta. ¶ Et q̄ se
quitur tertio istam conclusiōem in casu fore ꝓcedenda. q̄ cō
plexio alicuius corpꝛis ꝓplexiōi tempore ꝓtinue fiet gradu
liter ꝓꝓinquoꝛ. ꝛ tñ ista ꝓplexio erit cōtinue distempatoꝛ.
q̄ bñdō mīcti ꝓplexio viquequo erit equalis gradus cum
tēpato ꝓtinue erit eidem saltē in calido viciniꝛ. ꝛ tñ conti
nue bñdō cōplexio erit distēpatoꝛ vꝛ satis ꝓꝛ. ¶ Et quo seq
tur vltimus diuisiōe ꝓplexiōis distēpatoꝛatꝛ i quatuꝛ
simplices ꝛ quatuꝛ ꝓpositas nō sufficiēter quāly ꝓplexiōe
distēpata ꝓꝓbedēre. nisi forte dicatur q̄ bñdō ꝓꝓlo bl
stēpata in gradu tñ cōlis tēpate sit reductiue sub aliq̄
illatꝛ distēpata ꝓꝓbedēda sub ista. scū q̄ maiorē bz cō
uentiētia in opatiōibꝛ. vel forte ꝓssit dici auctores solū
tergisse ꝓplexiōes vꝛ plurimū eueniētes nō āt ꝓꝓosibiles eue
nire. ¶ Tertio sciendū. q̄ duplꝛ ꝓplexiōe lñdī ꝓꝓosibiles
imaginari ꝓmutari ad ꝓplexiōe sclaui vel ecōtra. Primo
mō paulatine. scđo subito sine repētiēte. ꝛ ꝓ mutatiōes repē
tiā nō intelligi solū repētiā locale mutatiōe. s̄ et tibi
tūm aeri frigidō occursum. ꝓꝓstq̄ iterit in aere calido ꝛ ista
silit intelligitur ꝓ paulatina. ¶ Terbiō ḡra. si indus buceretur
ad sclauiōe clima ꝛ et vsqꝛ ad tale clima vꝛtereꝛ debito re
gimine iter agentis. ꝛ cum foret in sclauiōe in camera ꝓ
neret calidissima ꝛ nō exꝓꝓeretur q̄ aeri. s̄ inde paulatice alius
fieret aeri sclauiōe. q̄ ḡtūcūqꝛ iste in bzulꝛ ꝓte egisset iter
de india in sclauiōiam. ista tñ non buceretur repētiā. sed
paulatina mutatio. Si tñ se subito aeri exꝓꝓosisset cum ibi
fuisset. bāc mutatiōem bñ appellarem ꝓ repētiā. ¶ Quat
to sciendū ē q̄ climāꝛ quēdā sūt ꝓ gradus suarū qualit
tatū multā distēpata. quēdā vero par. ꝓꝛ. bz. Qꝛ autē supꝛa
dictum ē de ꝓplexiōe sclauiꝛ ꝛ indoz. et de oibꝛ alijs ab
inuite scđꝛ bzas dīspōnes multū distēpātꝛ ē intelligendum

Quantum ad secundū

Quantum ad secundum ^{Sic bec prima} ^{pelo. q. subita}
permutatio ppterlonis vnus climatis ad ppterlonem alte
rius climatis ab ea gradualiter multū distans et cā infirmita
tis vel mortis. pbatur sic. Qis subita mutatio dispositio
nis corpis nālis et cā infirmitas vel mortis. Igr ꝛꝑ ꝑꝑia co. q.
pelo vni climati et corpibz illiꝝ climatis nālis vt tactum
et in prima suppone. ꝛ ꝑꝑ assumptū intelligēti. ¶ Et qꝛa cō
elusione sequit hmoi pmutatiōem in quā fore subito fidā
¶ Secūda ꝑelo et bec. q. pmutatio ppterlonis vni climatis ad
ppterlonē alteriꝝ climatis ab ea pꝑ. distans gradualiter ꝛ si
repēte fuerit facta nō necessārio ē cā infirmitatis vl mortis.
ꝛ ꝑꝑ pole et hmoi climata ita pꝑ fore gradualiter secūda
suaꝝ qūitates distāta q. et hmoi permutatiōes solum intra
latitudinem sanitatis fiet pmutatio ppterlonis vt ꝑꝑ intelligē
ti. Igr ꝛꝑ ꝑꝑia cā ascedente. ¶ Tertia ꝑclio est bec. q.
pmutatio ppterlonis vni climatis ad cōpelerionē alterius
climatis ab ea extremāli multū distans paulatine facta nō
nefario et cā egritudine vñ mortis. imo pōt ēē cā melioris
acqūitionis sanitat. ꝑꝑ. nā q. possibile ē vñ nāle ppterlonē
ad aliā pmutari ab ea multū distātes paulatine sine hoc
q. corpꝛ fiat infirmū: itā possibile vñ de regione. ¶ Itēz non
maior ē pmutatio facta a ppterlonē indē ad ppterlonem scla
ui q. si mutatio facta a pueritia in feneccutem. si scōꝝ tolerat
virtus absq. infirmitate ꝛ morte saltem vñq. ad primā fene
cturem. Igr ꝛꝑ ꝑꝑia ꝛ assumptū intelligēti. ¶ Et ad intell
lectum hꝝ ꝑclionis nō dicit auicē. ¶ In dī nāq. corpꝛ cū fiat
quale scōꝝ ppterlonem sclauū aut infirmū aut morietur. sed
dicit ad intellectum prime ꝑclionis.

Ad argumenta

Ad argumenta principalia. ¶ Ad primum
p3 et dictis in qñe qd sit
dicendū. ¶ Ad scōs bī negādo pñiz. Ij enim talibus s'ris
occurrētibz resiliat pplerio mea fecim gradū et equalis
temperate pplerioni i gradu vt satis ē possibile. nō iamē il
la erit huic coꝑi tēpata vel sanitas. imo eides erit egritudo
¶ Ad cōfirmatōem qd ē scit fōma substantialis indi cē
scilau sūt vere fides et eiusdē spēit: eis ppetunt instrumen
ta fecim spēm filia: qe tū sūt abinūcē scōs magis et minus:
pfectius et imperfecti accētaliter dīa: sicut et opationes eo
rum: Ij sint sibi inuicē cōfide: eo siles in spē. Sūnt tñ feci
dum magis et min⁹ in perfectione accētaliter differentes. vñ

medior na int
Questio

XI

[illegible]

ly tā indus q̄s scilau⁹ intelligat sentiat ⁊ nutriat. differenter
tū ⁊ imppectus vn⁹ altero. vt pz intuiti. ¶ Ad tertiu⁹ prin
cipale dī q̄ magna ē dīa cuiuslibet indi: quēcunqz fuerit
er⁹ nālis p̄lo: ad quēcūqz scilau⁹ cuiuslibet qz. nō ē p̄lonia
⁊ sic hī p̄cedit argumētū. ⁊ sic ē finis q̄ōnis. Q̄d XC

q Veritur

q **A**critur vinnacimo. viru sit pole reperire
plura indiuidua oio consilis com
plexiois. arguitur multipli q sic. ¶ Primo . pole ē
plura ē corpa d scdo mō equalitatis. q tē. pz. pñia. quia ne
cessario si sit duo corpa d scdo mō equalitatis sunt oio filis
pñionis ex eo q bñt cōplexionē pfectissimā que pōt ēē in
spē humana ē assumptū ē satis notūz. ¶ Scdo pole ē duo
corpa ēē per calidū d humidū a tēpamēto precise equali
ter recedētia z hoc nālier. igit tē. pz. pñia. qz quozūqz du
orū ad aliquod tertiū ē eadē bñtudo illa iter se sit similia . z
pz. affūptū. qz pōt ēē per. calidior z bñdior platōe recedēte
a tēpamēto p calidū z bñdū. z filr pōt ēē min⁹ calidus z bu
midus eodē. igit tē. pz. pñia. qz in quacūqz latitudine diuisi
bilē ēē repire intēius z remissius: in eadē ē reperire equalē
z assumptū faties pz intelligēti. ¶ Tēto for. z platone parum
lapis a tēpamēto pole ē tā for. qz pla. reduci ad eundē gra
dum tēpamēti. igit tē. pñia nō ē. z afis pōt colligi d mēte
Bali. tertio tegni. ¶ Tēto ad pñcipale arguit. pole ē cās
pductiua pñionis for. z pñionis pla. oio fore filēs z pñia
pñir applicari ad ei⁹ gñātiōē. sz hoc posito oio similes q
duccerent pñioēas in for. z pla. igit tē. pz. pñia. z afis nul
lam vñ includere repugnātiām. inior ēē pz. quia cāis oio cō
similibus epñtētibz similes debet oio effectus produci.
vt pz ex dictis philosophi nono methaphisice. ois enī va
rietias in causāis pñouenit ex varietate agentis. ¶ Quo
z corpus sanguineum in primo cōfrens in etate iuuentis
est calidus z humidus qz corpus temperatum in eadē eta
te z per decursum eiusdem per omnes suas etates sit frigi
dus z siccus qz lam est corpus temperatū. ergo erit quan
doqz precise equaliter calidus z humidum sicut lam est cor
pus temperatū. sed pro tūc vñ esse perfecta similitudo com
plexionis huiusmodi ad pñionem temperati. quia nulla
p tunc apparebit dissimilitudo esse. igitur tē. ¶ Quinto p
illo videtur auctoritas auctrois. scdo colligē d duob⁹ ge
mellis. igitur tē. ¶ Item pro illo videtur auctoritas beati
augustini i libro d ciuitate dei. quoz allegat pcellator vñ au
gustin⁹ auctē ypocritas dixit. duos fuisse gemellos similes
complexionis in tārum q quando vnus ridebat alter ride
bat. z quando vnus letabatur alter letabatur. quādo vñ tri
stibatur alter similiter. z ita in alijs accidētibz anime.

In oppositum

In oppositum est auicē. in littera cum dic^{Notat qd}
Debes autem scire q^{quod} omne
individuū debet habere complexionem sibi ppriam solu^{quod}
modo in qua aliud ei associari ē impossibile.

Respondendo

Respondendo ad istam questionem . p^{ro} p^{re}missis p^{re}ambula q^{ue}dam . sc^{ilicet}o respondebitur ad quesitum p^{ri}ncipale.

Quantum ad primum

Quantum ad primum Sciendum ē primo qd per individuum in proposito intelligendum est mixtum cōplexionatum perfectum existens vnus numero per se & non in differenter qdlibz conuenit sub aliqua spē. vel forte possumus hoc restringere ad mixtū aiati. ¶ Secundo est sciendum in quolz tali mixto duplicem reperiri vel inueniri cōplexiones: vna dicitur complexio insequens formam, alia vero insequens materiam. Et per complexiones insequētes formam in pposito non debemus intelligere complexionem insequentem dispōem principij actiui sicut spermatis virt et spiritus gignitui sicut nec per cōplexiones insequentem materiam debemus intelligere complexionem dependentem a dispositione principij passiuū sicut sanguinis mixtū. ppo. n. sanguinea in indiuiduo reperta, ita reperitur quandoq; dependentiam habuisse a dispositione sanguinis mixtū sicut spermatis: cum plerunq; in omibz similiter magis fetus matri q; patri: cum tamen illa complexio sit insequens formam vt satis patet. ¶ Dico secundo qd non propter hoc dicitur aliqua complexio insequens formā: qd post formā in mīz pducatur cū ab instanti gignitū omīs qd: possit qd aliquis sit sanguineus flegmaticus &c, que tamen dicuntur complexiones formas insequentes.

Dico tertio qd pp b di aliqua ppo insequens formā. qz scdm forme exigentiā qd ad illi⁹ pductionē i mā z quo ad ei⁹ opari v^l opationem pducit. ita qz sine hac complexione nō pducere^t hec forma in mā nec sine ista posset suas opationes debite pficere. z hec est complexio resultans ex actiōe z passione qualitatum triar⁹ elementorum inter se. vt tem pata sanguinea. z sic de alijs. z hmoi pplexio oibus indiuiduis eiusdē spēi ē silis scdm spēm. notū ē enim qz in quolib⁹ indiuiduo de humana specie ē humana ppo. lz sit in eis scōz magis pfecti z min⁹. nec ē pole alie⁹ indiuidui formam ab hmoi pplexione absolui. notum ē eni qz non pōt ēē hō sine pplexione qua pseruatur z pmanet bñana forma resultate ex pporzione certa qualitatum primarum. **E**cōtra vō p pplexionem insequentē mā intelligere debemus pplexionem i indiuiduo nāliter repertam non necessario requirit⁹ ad esse forme indiuidui illius in mā nec resultantem ex qualit⁹ tatibus manifestis nec reducibilibus ad eas nec necessario ad optiones spēi ei⁹ est illud indiuidui requisitū inuēntes formā ei⁹ ad dēterminatō mō agere vel pati aliquas opationes. **E**xēpli gñā. reperitur stomachus san⁹ abhorrens alium sicut stomach⁹ meus. dico qz i b stomacho ē cōpletio in sequēs formā per quā pseruatur z per quā pueniētē cibū gñat z pueniētē nutrit. z p3 hmoi pplexionē esse pductam in stomacho meo scōz exigentiā scōi z forme eius tā quo ad cōseruatiōem eius in mā qz quo ad opari ei⁹. Silr in istō sic si gñat ē dispō p quā abhorret alius vt venenum. z hec dīspōsitiō non ē in mā scdm exigentiā aie scōi mei qz qñtuncqz in stomacho meo non foret ista dispō per quā abhorret alium: non minus posset forma conuenienter in stomacho pseruari. Obste digerere z nutrire z sic de alijs. Ista igit talis dispositio dicit insequens mām ad intellectum iam dictum. **E**x qbus oibus colligi pnt plures differentie inter complexionem insequentē formā z pplexionem insequentē mām. **C**ōtra dīa ē. qz sine pplexione insequentē formā non pōt forma in materia conseruari. h sine cōplexione in sequente materiā sic. **C**ōtra dīa est qz complexio insequens formā. est scdm spēm silis omnibus indiuiduis eius dē spēi. pplexio vō insequēs mām si. **C**ōtra dīa est. qz pncipales suas opationes operatur forma per complexionem insequentē formā nō at per complexionem insequentē mām. et plures alie differentie pnt addi. vt p3 intuenti.

Tertio pncipaliter sciendū ē qz ppter qualitates manifestas concurrentes ad gñationem mixtorum concurrunt qualitates occulte nō reducibiles in qualitates manifestas sicut occulte celestis influentie vel occulte dispōnes mādē rōne quarum derelinq pnt in mixtis gñatis adhuc eiusdē spēi varie occulte dispōnes ad agendum vel recipiendum. determinatas opatiōes quas mediantib⁹ illis occultis dīspōsitiōnibus pnt pducere forme illoz mixtoz tanquā mediantibus in istis. verbi gñā expresse expmunt aliquos homines sanguineos qui rōne pplexionis resultantis ex qualit⁹ tibus manifestis deberent cē largi qui tñ naturaliter inclīnāt⁹ ad furādum vel aliquid tale pmittēdū: manifestū ē qz b nō pōt reduci ad qualitates manifestas. h reducūt ad celestem influentiā vel aspectū qui cuz qualit⁹ tibus māifestis concurrerat ad gñationē mixti huius z ppter complexionem resultantem ex manifestis qualit⁹ tibus derelinquit occultam pparietatē taliter illud inclīnātē quā dicere debemus eē qualit⁹ tē de scōa spēi qualit⁹ tē que solet naturalis potentia vel ipotētia noari. **I**tem expmēto videmus aliquem sanguineum iuuenēz abhorre naturaliter venērea z totaliter ipsa fugere: qd nō pōt reduci nisi ad talē proprietatem sine pplexionē quā dicimus pplexionem seu dispositionem insequentē materiā que iō dicitur insequēs māz quia est principium oculū z non distincte cognitū. v^l qz non pducta scdm principalem forme exigentiā. vel quia multotiens acquirūt rōe occulte dispōnis exitis i materia gñationis sicut in spermate vel sanguine menstruo. sicut b multis casatis vel familiis que a principio gñationis contrahunt dispositiones per quas tandē cadunt in tincā aut podagram aut aliquid hmoi cum tñ oēs sint elu idem complexionis insequentis formā vel similes. **Q**uarto pmit tendum ē qz eē duo indiuidua oio consimilis complexionis potest dupliciter intelligi vel quo ad complexiones insequentem materiā z formam simul vel quo ad complexi

onem insequentem formam tantum. exempla satis patent. **Q**uantum ad secundū

Sit hec pma conclusio pos sibile ē reperire plura indiuidua oio silis complexionis insequentis formā. **H**anc pclusionem pbant argumenta facta ante oppositiū. **S**ecunda pclusio est hec. nullā repugantiā naturalem includit plura fore indiuidua pplexionis omni no eiusdē tam insequentis formāz qz mām. pbatur primo quia qua ratione de pluribus indiuiduis eiusdem speciei illud esset repugnās. illa cadē rōne de oibus qñcuncqz spē rñ indiuiduis. Sed arguit qz nō. qz nō repugnat ignē simpli cem vnū fore alteri oio similē nec vnā aquā alteri. z sic de singulis rē. **I**tem nō repugnat agētia pcurritia ad generationē sortis fore filia oio z marie pñst applicata z maris fore oio pñsimilit⁹ dispositā. igit rē. p3 pñā z assumptū itelli genti. **I**tem nō video qz ex illo sequat⁹ pdictio nec aliqd pñālia pncipia. iō rē. **T**ertia pclo sequit qz pole ē duo v^l plura indiuidua eiusdem spēi tam scdm pplexionē insequentem formā qz scdm pplexionē insequentē materiā fore oio pñsimilia. pbatur. qz qd nullā includit repugantiā naturalem ē nāliter pole. sed hoc est tale vt ex pcedentis pplexionis p batione est ositum. igit rē. **Q**uarta pclo ponit pro itelle ctu **A**lic. z est qz valde difficile z raro vel nunqz eueniēs ē qz duo indiuidua oio tam scōz pplexionē insequentē formā qz scōz pplexionē insequentē materiā sint filia. p3. qz dissimilitudo pplexiōis insequentis materiāz puenit ex varietate circūstantiaz cū qbus pcurrit pncipia gñatiōis ad generationē sed raro vel nūqz eueniēs est qd hmoi gñatiōis pncipia cū oio eiusdē vel pñsimilibus circūstantiis pcurrant. igit rē. p3 pñā z assumptū pro pma parte p3. z p scōa filr. qz dato qz sanguis mēstruus z sperma forent oio consilia adhuc fore celestis aspectus nō ēēt filis aut tps simile aut mod⁹ pcurtus cārū aut locus aut aliqd hmoi qd oia hnt hmoi cōplexiones insequentis materiā variare. igit rē. tota pñā p3 cū aīte z ad sensum illius pplexionis videt⁹ dixisse **A**lic. cū dicit. debes aīte scire qz oē indiuiduū hz pplexiones sibi solāmō p pñā in qua aliud ei associari est ipole. **S**ed p tertia pclo nem arguitur. quia datis duobus indiuiduis talibus seq⁹ vnū eē idem alteri. pbatur. qz que in oibus pueniūt nullā vidēt⁹ hēre dīam. **S**ecundo. quia tunc cōcept⁹ indiuidualis vni⁹ illoz eēt cōcept⁹ alterius. **Q**uestiōz enīz duo sūt pfecte filia qd est filitudo vni⁹ est filitudo alterius. pñā tñ vñ ipole. qz tunc pceptus nāe singularis esset cōis plurib⁹. **T**ertio seq⁹ qz nō quodlz indiuiduū hēret nāliter quintū modum equalitatis. qz for. z pla. oio silibus for. respectu pla. nō hz istū modū eqūitatis. dispō. n. for. non ē sic forti eqūitas qz foret pla. ineqūitas. et eōtra. iō rē. **A**d pñā illoz dī negādo pñā z dī qz illa oio pueniūt pnt pueniētia eide qz filitudo. z distinguit⁹ p dīconueniētiā qd idē est qz dissimilitudo ipsa tñ differēt nūero. vñ ppe lo quendo differre nō distinguit⁹ p puenire. sed ptra eē idē h de hoc pñet ad metaphysicū. **A**d scōm dī qz pcept⁹ qz pcept⁹ for. cum oibus pditionib⁹ intrinsecis pñse pñre non ē indiuidualis qz pñllum pnt plures boies concipi. **A**d tertiū dī qz qbusdā pcedēdo pñis z pñām. lz illud sit difficile reperire. **A**llit dī qz lz for. z pla. forēt. oio pñstis pplexionis. ppo tñ for. nō est eqūitas pla. nec cō. Sicut enim pplexio for. sic preparauit mām pro inductiōe forme for. qz nō pla. ita pplexio for. ē per se taliter pueniēs for. p suis opationibus qz non forme pla. z eōtra. sicut si p possibile mā gñationis for. z materiā generationis pla. p eodē istā si fuisset pcepte p pplexiones oio similes in mā gñatiōis for. fuisset producta forma for. z non pla. z eōtra: qd nō fuisset nisi qz quātuncqz fuisset omnino dissimiles: talit⁹ tamen conueniebat hec complexio hnic forme qz non illi rē. **E**t si queratur vnde prouenit hmoi diuersitas. dicit⁹ qz non ex alio nisi quia sicut forma ista non est illatiz conuenit sibi hoc qz non illud z hoc inuestigari habet plene su per libro de generatione z hoc forte intellexit auicē. dum dicit. debes aīte scire rē. nec nisi sic intellexisset oporteret b facere difficultatē illā de pplexione insequentē formam z de pplexione insequentē mām. **A**d qñā negat⁹ pñā sicut p3 intelli genti. qz dicitur est.

Ad argumenta pncipalia p3 solutio ex hīs que dicta. **Q**uestio **XII**

¶ Veritur duodecimo vtrum in genere me-
broz nostri corporis cutis sit ma-
xime membrum temperatum. Et arguitur multipliciter
q non. qz temperamentum maius vnius membri arguit perfe-
ctionem maiorem. sed non e cutis inter cetera membra nisi
corporis perfectio membri. igitur 2c. p3 pna 2 maior cu membra
nro corporis scbz suas perfectioes inter se nulla beant dñaz
nisi rone suoz tepamentoz. 7 minor satis p3. cum cor 2 alia
membra pncipalia sint pfectiora cute. Silr. qz sic se vt ha-
bere mebzu tepatus ad min9 tepatum sicut indiuiduū tem-
perati9 ad indiuiduū min9 temperatum sed e notū qz tepati9
indiuiduū e pfectius. igitur 2c. Silr sicut hō temperat9 e regula
ad graduandū alios hoies in suis pponibus ita cutis alia
membra nri corporis. C Secdo si qstio foret vā hoc maxime fo-
ret. qz in ea cēt tact9 melior. hāc q non. quia cutis e substā-
tialiter terrestris cū sit pposita ex pibus nervosis 7 pxta
sed nervus e frigidus 7 sicus. igitur 2c. C Tercio. multa sunt
membra nostri corporis in qb9 tact9 e pfectio: qz in cute. igitur
2c. p3 pna 2 assumptū p3 de ore stōi qd e maxime sensitiuū
7 alij exēplificā de capite virge. h illud exēplū e turpe.
¶ Quarto. qz non aliter vñ se habere cutis hoies ad hoies qz
cutis aliozum animalium ad ea. sed aliozum non e cutis me-
brum maxime temperatum. ergo 2c. p3 pna cum antecede-
te. C Quinto. cutis e maxime debile mebzu igitur 7 maxie
distempate cōplonibz. pna 2 eo q fortitudo virtutis inseq-
tur temperamētū. 7 assumptū p3 cum cutis recipiat toti9 cor-
poris superfluitates. membra at debilia recipiūt a fortiori-
bus. C Secro. qz cutis assumpta in cibo pbet nutrimentū
mlicum 7 viscosum 2c. igitur 2c.

In oppositum est aut. in lfa. quia ponit cu-
te eē maxie ppinquā equali
ad pondus. Ex hñdō aut propinquitate arguitur complexio
nis temperamentum vt colligi potest in littera.

¶ Primo oportet quedam pambula pmit-
tere 7 quedam notabilia.
secundo conclusiones de questo.

Quantum ad primū sciendū e vt tāge-
batur circa lřam
qz cutis e duplex. quedaz exterior que dicit imen 7 e soluz
corporis cooperimentū. Quedam at est cutis intrinseca pte
ita ex pibus nervicis 7 ad quā terminātur vene minure et
artarie portantes sanguinē 7 spūm. vt dñ in lřa. 7 de hac est
sermo in questione. C Secdo e sciendū qz vt pposito spe-
ctat dupl9 dñ aliqd mebzu alio temperat9. primo temperamē-
to debito 7 ppositato ad opationes. qz. f. melior 7 per-
fectior opationū pductū sicut dicimus cor eē perfectius
mébzu qz os 7 hoc dicim9 pppie temperamētū iustitiale. scdo
dñ aliquod mebzu nri corporis alio tepatus qz qstū ad mēsu-
rā suaz qualitatū bz pplonē inter extrema nri corporis ma-
gis refractam vel mediā: qualiter dicerem9 carnē eē tempe-
ratiorē cerebrō: non qz sit pductiva pfectionis opationū
sed qz magis refracta sit pplo sua 7 magis ad medium ten-
dens inter pplexiones mebroz pnoz nri corporis qz pplo
cerebri 7 huiusmodi temperamētū est quedam similitudo vel
figmentum temperamenti ad pondus.

Quantum ad secundū articulus sit b
prima conclu-
sio. cutis nō e inter cetera mebza nri corporis temperatissimū
mébzu temperamento primo mō dicto. p3 per plura argumē-
ta adducta an oppositū. C Secda conclusio. cutis est inter
cetera mebza nri corporis tepatissimū mebzu temperamēto
sūpto scdo modo. p3 qz inter oīum mebroz nostri corpis
pplexiones magis media e pplo cutis. vt declaratum ē i li-
tera. igitur 2c. p3 pna 2 assumptū silr. C Ex ista pclusionē. se-
quit q non quodlz maius tepamentū in gñe mebroz ar-
guit maiorē pfectionem. p3 ex dictis. C Tercia conclusio.
pprobabiliter ponit a quibz dñ q perfectioris sensus tactus
e cutis qz aliqd alioz mebroz. p3 qz in ea videtur excellē-
tioritū tangibilis magis refractē vñ saltē qñitates que sunt
ppositionate opatiōi tactive. igitur 2c. C Quarta pclo ponit
qz bz ita sit stat in mebzu eē acutioris sensus. qz. f. cutis i
tensius sentire. p3 de ore stōi oculo. capite vge. id 2c.

Ad argumenta principalia. C Ad primū
latia p3 solutio ex dictis in
questione. C Ad confirmationem primā p3 similiter solo.

C Ad scdam dicitur. qz bz graduentur cōplexiones mem-
broz in cōparatione ad cutim sicut alioz hoium in ppara-
tione ad tepaturū: hoc tamen non arguit ipam esse perfe-
ctiorē. sed scdm suas dispositioes mediā esse. C Ad scdm
pncipale dicitur qz bz ratione sue cōplexionis inate sit cutis
terrestris: non tñ est hñdō per pplexiones innatas 7 influē-
tē sit. C Ad tertiū principale satis p3 in questione. C Ad
quartū dicitur negando similitudinem illā nisi forte intelliga-
tur de cute exteriorē hois. C Ad quintū dicitur negando
assumptū. f. cutis esse maxime debile. vel concessio illo negā-
da est pna. 7 hoc loquendo de tepamēto scdo modo scdo.
C Ad vltimū dicitur concedendo cutis mortuā esse terre-
strē. hic autē est sermo de viuente. vel saltem q non repn-
gnat qz idē mebzu. vt cibis vno modo graduandū ē iter
cibos. qz tñ vt operationum pductiū est aliter in genere
mēbroz graduandū. Questio.

¶ Veritur decimotertio. vtrūz reperibilis sit
aliq medicina temperata. 7 arguit
q non. C Primo quels medicina ingrediens corp9
nostrū patitur a calore nostro passione corruptiva. igitur
quels medicina est contraria co: pozi humano 7 per pñ si
est sibi teparata. p3 pna 2 maior colligitur in littera ex dict9
Zui. de scribentis medicinā teparatā. Sed volum9 q tunc
per calozē qui i corpore hñano exilit patietur 2c. 7 patz mi-
nor quia inter sola contraria vertitur actio 7 passio corru-
ptiva vt colligitur pzo de generatione. C Secundo pñci-
paliter sic. non est possibile aliquā medicinā fore totalis cō-
plexionis alicuius corporis conservatiuā. igitur 2c. p3 con-
sequētia. quia non dicitur medicina teparata respēctū vni9
determinati mebzi aut plurius. sed respectu pplexionis to-
tius. 7 arguit assumptū: quia eiusdē corporis mebza sūt cō-
trariāz cōplexionis. sed quodcumqz est conservatiuū vni9
contrariūz est corruptiuū alterius. igitur 2c. tota conse-
quentia p3 cū antecedente. C Tercio ad principale argui-
tur. sic. nulla potest esse medicina actualiter oīūz mebroz
nostri corporis conservatiua. igitur 2c. p3 psequētia quia
si non posset eē actuali talis igitur nec potencialiter. 7 assū-
ptū arguitur. quia si esset aliqua talis ipsius ad quēcunqz
membra nostri corporis eadē foret habundo. sed quoscūqz
plurium ad aliqd tertium est eadē habundo: illa inter se
sunt similia. ergo omnia membra nostri corporis forēt inē
se similia. qd non est rationale. C Quarto quāscūqz fuerit
medicina temperata ipsa est ericacina nostri corporis. igitur
ipsa non est temperata. patz consequētia 7 assumptūz
quia si medicina est teparata. igitur per ipsam conservatur
calidū naturale nostri corporis. 7 per cōsequēs vigoratur.
sed calidū vigoratur fortius ericacat humidū naturale.
igitur 2c. p3 consequētia eē antecedente. C Et confirma-
tur. quia calidū naturale simul cū calozē medicine tepēra-
te potentius est ad cōsumpendū frigiditātē contrariāz
qz se solo. igitur ceteris paribus plus de ipsa erit potēs cor-
rumpere. sed sicut plus de frigiditate corrumpitur. ita plus
inducitur de caliditate. igitur 2c. tota consequētia p3. cūz
antecedente. C Quinto. medicina temperata quācumqz
actualiter talis posset a corpore qstuncunqz teparato senti-
ri. sed omne qd ab alio sentitur agit i illud. ergo medicina
tepata ageret in corpus quācumqz temperatū: 7 per cō-
sequēs alteraret. talis enim actio non videtur nisi altera-
tio quedam. C Ultimo pro isto sunt due auctoritates. pri-
ma colligitur primo 7 secundo de simplicī medicina qz b ra-
tione medicine est alterare corpus. secunda colligitur quin-
to colligit. melius est tribuere temperantiam cibo 7 distē-
perantiam medicine. 7 idem videtur colligi de mente auic.
secunda sen. primi. capitulo 8 eo qd comeditur 7 bibif. vbi
distinguitur inter medicinā 7 cibum videtur velle medi-
cinam operari a qualitate. operari autem a qualitate ē age-
re 7 alterare qualitate manifesta. igitur 2c.

In oppositum est auicē. in littera.

In ista questione erunt duo articuli. In
primo pñmittitur que-
dam distinctiones 7 suppositiones. In secundo responde-
bitur ad quesitum.

Quantum ad primum. Sit bec9
ma distiñ

ctio. q. medicina tempamam possumus considerare dupli. s. actualiter et potentialiter talem. Exemplum primi. ut hō tē patus hōi tempato. Exemplū scđi. ut iacini? aut capilus veneris ut aliq. exemplificat. ¶ Secūda distinctio ē. q. du pli possum? de calefieri aliquid corp? nrm calefacere: aut in frigidare zē. s. intensue z extēsiue aut q̄statiue z gradualr. Exēpli primi. ut cib? tempatus dī corpus nrm quantitati ne calefacere reponēdo. s. in nobis sanguines z spūs q̄ sunt corpa calida q̄statiqz nō fiat p ipā in corpe calor: intēsiōz q̄ pri? imo iuxta b̄ foret pcedēdū lactucz z papaner cor? pus nrm calefacere. Exēpli scđi. ut piper calefacit nos. s. ca liditate intēdēdo vltra gradu? caloris p̄stis. ¶ Ad pposi tuz cū dicim? tēpatā medicinā nō calefacere: calidū vō sic. intelligim? de calefactiōe scđo mō dēa. ¶ Tertia distinctio est. q. medicinā tēpatā pseruare corp? nrm possum? dupli. imaginari. Primo q. ipm in eadē latitudine z eiusdē latitudi nis finit vel gradu? pseruet siue pmanere faciat ipz nullo mō alterādo h̄ solū alterātib? resistendo z eius pmutatiōe p̄ hibēdo. Scđo q. ipz alteret itra tñ extrema sue latitudinis pseruādo z exētiū ad extrema p̄hibēdo. Totum satis pz. vterqz illoz modoz ab auctorib? dī pseruatio. ¶ Quar ta distinctio ē. q. qdā ē medicina pseruatiua p se z qdā per accidens. p se dī q. p̄ncipiū ei? intrinsecū nāliter inclia tur: p accidēs vō q. nō vt vclit. Et iterū quedā p manife stā q̄litatē b̄ facit. ut capilus veneris. qdā vō p occultam: vt iacini? hic at marie ē semo de his q̄ bec a manifestā qua litate opantur z b̄ p se. ¶ Quinta distinctio ē. q. dupliciter dī aliqd vel aliq. medicina pseruare mēbra nri corpiis. p̄io quidem immediate. scđo vō mediate. s. pseruādo aliquid a q̄ immediate toti? vel oīum mēbroz p̄pō referuāt. ¶ Pri ma suppo ē. q. a spū cordis sup totuz insuētē z sanguine to tius corpiis z cuiuslibz mēbz nri p̄plexio pseruatur. b̄ sup ponitur nūc z declarabitur ista caplo de mēbris. ¶ Secū da suppo. legi? q. qdā ē pseruatiuum h̄ spūs vel hui? ca losis cōis a plurib? taliter appellati est humani corpiis con seruatiuis. pz. q. qdā ē pseruatiuum p̄iozis est pseruatiūū postērioris via dependētie. ¶ Tertia suppo ē. q. i q̄cumqz latitudine ablinēcē gradualr diuisibilt vln q̄ distantia nō repugnat inueniri extrema in eadē nō repugnat mediū iue niri. pz. enim q. transiens de extremo in extremū talis lati tudinis transit per mediū. ¶ Ultimo q̄stū ad hoc sciendū ē. q. de tēpatā z gradibus medicāz dūc inuenite sūt pos sitiones. vna pōnēs q. oīs medicina alicui corpi tēpatā ē. tē perata cuius: ita q. sicut medicina tēpatā ēē pseruatiua tēpa ti si eīdem fuisset d̄bite app̄ximata ita foret pseruatiua co lerici z flegmatici si eis d̄bite app̄ximaret. Sili? sicut camo milla debite tēpatō app̄ximata calefaceret ipm in primo respectu p̄p̄i temperamenti. ita app̄ximata colerico aut flegmatico ipsum calefaceret in primo respectu p̄p̄i temperamenti. z sic de alijs. ¶ Secūda vero positio. po nit q. medicina tēpatā ē solū corpi tempato tēpatā: z q. oē corp? tēpatō calidius infri daret a medicina tēpatā si bi puenient app̄ximata: z oē eodē frigidū? calefieret. siē camomilla ponit corpi tempati calefacere in primo. corp? tñ tempato calidius in scđo nō calefieret a camomilla. sed potius frigidaret tñ q̄stū distat ab ea: z ita p̄portionalr intelligēdū ē de alijs. que asit istaz positiōi sūt tenenda et q̄ nō videbūt infra cuz disputabitur sup illo caplo de eo q̄ comeditur z bibitur.

Quantum ad scđm penes vtranqz istaz positi onū sit bec prima conclusio. Possibile ē inueniri medicinā tē peratā actualiter talē istam conclusiōē voluit Salī. scđo de simplici medicina. Er at idē. Dabilis ē medicina pseruatiua corpiis humani in latitudine sue p̄plexionis z nullaten? ver sus extrema illius alteratiua. Igr zē. p̄ia videtur nota ex qd nominis medicine tēperate. z assumptum pz de boie tēpe rato alteri in p̄plexione simili. ¶ Item reperibilis ē medi cina actualiter talis calefactiua humani corpiis z silr isri gidatiua. q̄ dabilis ē medicina inter bec extēsa medla. s. cō seruatiua: pz p̄ia. z assumptū silr. ¶ Itē dabilis ē medicina oīo in suo calore gradualr silis comploni pla. vel for. Igr zē. pz p̄ia z assumptū p idē: q. datur intensiō z remissiō. Igitur. zē. ¶ Secūda conclusio principalis ē q. dabilis ē. medicina tē perata potentialiter talis. pbat. q. dabilis est medicina q̄ in corpore tēperato ad actū reducta corpus temperatum i

sua nāli dispōne conseruat non inducēdo qualitates exce dentē nāle eius dispōnem scđm aliq̄ extrematū. Igr zē. pz p̄ia ex quid nois medicine tēperate posite in ista. z patz assumptū vt supra. q. reperibilis ē medicina v̄sus extremū calidius permutās. silr versus extremū frigidū? Igr zē. p̄ia tē p̄babiliter. ¶ Tertia p̄clo. licz ita sit vti pcedentes asse runt p̄clasiōes. nulla tñ istaz medicāz tēperatū siue fuerit actualiter siue potentialiter talis: est immediate conser uas p̄plexionez totius humani corpiis cui app̄xiatur: et cuiuslibet partis ei?. pz primo d̄ medicina actualiter tali. q. nō immediate pseruat nisi per similitudinez quā bz ad pseruan dum. s. ipsa nō bz actualēz similitudinez ad totius conseruabi lis q̄libet partē. vt pz satis cū sint ipsius pseruabilis partes valde distinctaz p̄plexionuz. Igr zē. Tota p̄ia pz cū asit. Silr at de medicina potētiālī tali. q. non cōseruat nisi ad actū reducta. s. ipsa sic reducta nō ē silis cuius mēbro nostri corpiis. Igr zē. pz p̄ia z assumptū silr. ¶ Quarta conclusio. se gtur q. quelibz talis medicina solū mediate pseruat cuiusl mēbz nri corpiis p̄plexiōem pz. q. actualiter conseruat z nō immediate vt argutū ē. Igr zē. ¶ Dodus at pseruatiōis talis est: si fuerit medicina actualiter talis erit silis calori nri corpiis siue spūi z sāguini que pseruabit z h̄mōi asit calor siue super totū corp? bz pseruare totū. Silr si fuerit talis in potētia reducta ad actū pseruabit calorem iā dēmi totū? pseruatiūū. Ex quo pz q. q̄statiqz non sit illa cuius mēbro silis: ipsa tñ est totius pseruatiua. ¶ Bz scđo non cuiuslibz mēbz fieri pseruatiōez per silia actualiter i gradu z i forma Sed q̄liter ista p̄positiō sit intelligēda videbitur infra.

¶ Quinta conclusio penes primā op̄inōē. Nulla tempera ta medicina in eo q. tēpatā reducta ad actū in aliquo cor pore ē illius corpiis alteratiua intra vel extra latitudinē. pz q. alias nō ēē tēperata. Itē q̄libet medicina tēperata cu iuslibet corpiis ē pseruatiua. Itē p̄cise taliter est tēpatā vni qualis alteri calcuncqz. Si igit vni? esset alteratiua ēē alteratiua cuiusl. Notū at ē q. non est alteratiua cuiusl. q. aliē oē corp? posset permutare extra latitudines suā. Igr zē. ¶ Et forte penes istā viā. p̄babiliter possum? imaginari q. medicina temperata itē? assumpta p̄uertit in vaporē toti z oibus p̄tibz p̄portionales habentē in se p̄tes diffor mes toti p̄portionabiles sicut imaginamur in cibo tem perato. Sed illa difficultas p̄nunc transeat. ¶ Sexta con clusio. penes scđaz op̄inōē. aliq. medicina temperata est ad intra latitudinēz temperamti cū fuerit reducta ad actuz gradualiter corpiis temperati calefactiua vel infri datiua ¶ Nec p̄clusio. p̄bas. q. latitudo temperamenti vel tempan tie humane corpiis cōsider latitudinē temperantie medici ne. q. aliter foret corpus tempati cui nō esset medicina tē perata vel ecōtra. s. in latitudine temperantie corpiis est re perire extremū calidius z extremū frigidū? Igr zē. pz p̄ia. q. medicina exite in extremo remissiū calido temperam ti app̄ximata corpi in extremo calidiori exētiā alterabit ne cessario illud v̄sus extremū min? calidum z ēē. Igr zē. vt pz inueni. ¶ Septima p̄clo sequit ad bec. penes istam posi tiōem scđam repibilis est medicina tēpatā alicui? corpiis tempati ad actū reducta nullatenus calefactiua aut infri gidatiua z sic de alijs. pz. q. ex quo latitudo temperantie cor poris cōsider latitudinē tēpantie medicine possibile ē cor poris temperato app̄ximari medicinā temperatā exitez in situ latitudinis sue cōrespondēte situi in quo ē illud tē peratum corpus in latitudine temperantie. Igr zē. pz con sequentiā z assumptum similiter. quare zē.

Ad argumenta p̄ncipalia. ¶ Ad p̄mum dicit concedendo q̄libet medicinam temperatam potentialiter talem pati. z negat consequētiā. cuz dicitur ergo nulla ē medicina tēpatā. Ad enī dicitur medicina temperata q. nunq̄ alteret nec alte retur sicut nec cibis. sed ideo quia ad actum reducta pser uat. ¶ Ad scđm dī negādo assumptum z conceditur mem bra nri corpiis ēē p̄iaz cōplonuz zē. z negatur minor ista. q̄cūid ē vnius contrariōz conseruatiuum est alteri? corpi ptūū zē. eadē enī celestis insuentiā ē p̄ioz pseruatiua. Si militer calor cordis p̄ioz mēbroz. Nec hoc repugnat de bis que vt agētia vlla ad istos effect? pducēdos v̄ p̄sternā dos p̄currant. Sicut etiā in argumento negatur q. omne alterius conseruatiuum sit simile illi. licet bene econtra.

Tunc fit prima p^oo. Possibile ē aliq^ue dⁱstēpantiā
am completionalē que nec ē calida nec fri
gida nec humida nec sicca. taz nāliter q̄s ēt p^oietri nāliter ta
lem. Hanc conclusionem quo ad p^olerionem p^oietriat^u
raliter talē dēducit p^oimū argumentū ante oppositū ad
ductum. Quantum vero ad dīstēpantiā nāliter talē
dēducit p^oter q̄s argumētū aī oppositū adductū. ¶ Itē po
ssibile ē p^olerionem gradualiter equalē tēpamēto nō fo
rē tēpatā. Igt̄ zē. p^o p^oia z afflūptū argutū ē. ¶ Ex p^oclūsiōe
sequitur p^oimo aliq^u dīstēpantiā egreditinalē nō plus
imo min^u gradualiter distare a tēpamēto q̄s aliqua certā
data neutralitas distat ab eodē. ¶ Seq^uit sc̄do aliq^u neutra
litate p^o gradual^u a sātate distare q̄s distet ab eadē egri
dinalis dīstēpantiā certa data. ¶ Seq^uit tērtio q̄ nō itē
q̄libet egreditinē z sanitatē sibi oppositaz gradualē me
diat neutralitas. ¶ Corollarīū aliud. nō q̄s dīstēpantiā cō
plexiōali ē simpliciv^u p^oposita. ¶ Corollarīū aliū. latitudo
p^olerionū dīstēpataz nō cōzīdēt latitudinē medicinarū.
¶ Aliū corollarīū. Ad cuiusq^u p^olerionis dīstēpatē redu
ctio ad tēpamēti fit necēario p^oia intēdētia v^o remittētia
gradū p^olonis reducēde. ¶ Ex isto p^o v^oterius eandē cō
plexionē tā nō esse nālez sanitatem vel tēpamētiāz que tē
p^o b^o erit tēpantiā z ita ista p^olexio nō intēdīt nec remittit^u
¶ Et infinita quasi ex his sequūt^u que nunc dīmittātur. Et
nota istum casū fore optimū ad ostēdēdū ad sanitatē mo
re per accēs mortis. ¶ Secunda conclusio p^oncipalis est.
Possibile ē aliq^ua fore dīstēpantiā q̄litatiua q̄ nō ē p^olo

Questio

XIII.

nalie. **C**ec p^olo arguitur q^o q^o color in cristallina estis r^ol
sione impediens est humilimodi. **C**Secundo. q^o molities
ossis vel d^octis ledens vel ipediens est h^om^oi. **C**Tertio. quia
grauitas membri debitum eius motu ipediens est vel ee po
rest h^om^oi. igit^r r^o. **C**Ex ista p^olone. et eius p^obatone sequitur
p^omo non qualis distempantia est p^oplexionalem p^op^onalem
vel vnitatis. p^o q^o ista distempantia coloris est h^om^oi. **C**Se
cundo seq^r q^o non quilibet sanitas est complexionalis copo
sionalis vel vnitatis. p^o q^o diaphaneitas in cristallina debite
existens est h^om^oi. Sequitur tertio. non quilibet distempantia
fore a sibi s^olo formaliter remouibilem. q^o non albedo a ni
gredine. nec grauitas a leuitate. **C**Tertia p^olo. possibile est
aliquod corpus vel mebru distempantia ee qualitatem non mai
festam. p^o q^o possibile est talem ee mala p^oplexionem insequen
tem mai^r. igit^r r^o. p^o p^osequentia et assumptum supra declara
tum est. **C**Ex ista c^oclusione plura adducit p^oit corollaria.
CQuarta p^olo. pole est aliquod actioes lesa ee egritudine vel
e^o. p^obat. q^o pole est dolor ee egritudine. sed quilibet dolor
est actio lesa. igit^r r^o. p^o p^oia et minor. et arguit maior. q^o p^o o
lor ee immediate ipediri pot^r et sensibili^r ledi viuente opatio. igit^r
tur r^o. p^o p^oia et assumptu^r. p^obat. q^o dolor immediate p^osternit
vritem. igit^r r^o. p^o p^oia quia p^ostratio virtus est accidens. et as
sumptu^r s^ol^r p^o. Non eni mediate p^olone b^operatur dolor
h^o potius e^otrario: q^o t^o p^ostratio vrit^r sit accidens p^obat.
q^o res p^oter nam in non est egritudo nec causa. igit^r r^o. va
leat q^otu pot^r. **C**It^r dolor e^osternendo marine ledit opati
ones immediate. **C**It^r dolor offuscat sensationem: b^o b^ome
diat: q^o q^otuq^o alio d^oucto b^o faceret q^o sortio^r motus r^o. h^o
h^om^oi offuscatio est lesio sensiti^ris. igit^r r^o. **C**Ex hoc sequitur
p^o alioq^o egritudinem ee acc^osa. **C**Sequit^r scdo q^o distinctio
rei p^oter nam in egritudine cas^r et accidens non ee necario ta
qua^r reali distinctio^r h^o s^ol^r r^one. **C**Sequit^r tertio alioq^o egrit
udinem ee in aia subiectine quia dolor est h^om^oi. **C**Sequit^r
quar^o: o alioq^o egritudinem fore qualitatem sp^oiales: q^o do
lor est h^om^oi. et eni se latio^r sue act^o q^o aia d^o f^ore. Infinita ex
bis sequitur. **C**Quinta p^ocluso est. q^o diuisio posita in l^osa ab
aui. p^oplexionu^r distepatay in simplices et p^opositas non est
vlt^r p^oprehedens o^os p^oplexiones distepatas. hec p^olo euident^r
sequitur ex p^oclusionibus p^ocedentibus. **C**Sexta p^olo q^o diui
sio ab aui. in l^osa posita sufficient^r p^oprehedit o^os distempan
tias manifestas cop^oplexionales a comp^olone temp^oata gradua
lit^r recedentes p^o q^o ois p^oplexio manifesta sue p^o qualitates
manifestas a temperamento gradualiter recedens vel recedit
per calidum vel p^o frigidu^r r^o. vt p^oz inueniunt. **C**Ex quo p^o
ad saluand^r h^oui. et alios auctores inuenientes predictam di
uisionem necesse est s^ol^r ponere ista diuisiones distepatay co
plexionu^r manifestaru^r a temp^oata p^oplexione gradualiter re
cedentiu^r. et per ly p^oplexionaliu^r remouet instantia facta de
colore et grauitate. tales. n. non sunt distempantie cop^oplexio
nales. l^oz b^on^o qualitatie: q^ouis multoties auctores appellat
eas complexionales. tunc enim per complexionales intelli
gimus qualitatiuas. Per hoc autem q^o dictum est manifesta
rum remouetur instantia adducta de complexione distem
pata insequente materiam qua^r dicere possemus non ee co
plexionalem. h^o est quedam occulta qualitas. vt supra ost^r
sum est. **C**Et p^o hoc q^o dicebat gradualit^r distantium a t^opa
mento remouet prima et scda instantia aui oppositum ad
ducte. tales enim l^oz sunt distemperantie non tamen gradua
liter distantes a temperamento.

Quantum

ad secundum articulu^r p^omitto p^oio di
stinctiones et notabilia quedam. scdo
ponam p^olones de questio. **C**Sit igitur hec prima distin
ctio q^o iuxta eodem modum loquedi medicor^o. dupliciter con
uenit aliquod membru^r infrigidari vel distepari in frigidu^r
p^omo. s. intensiue q^o in eo sit frigus intensiue gradualit^r q^o p^oz
us erat aut q^o ee debeat et caliditas remissior. scdo extensi
ue vel quantitatie. q^o s. in ipso sp^oum et sanguinis esse qua
titas minor q^o prius erat aut q^o esse debeat. prima dicitur
friditas vel infrigidatio positiua. scda vero p^oatiua. q^o non ee
friditas nisi per p^ouati^res talis rei calide vt notu^r est. **C**L^o
sitr per oia dici pot^r de calefactione. dupl^r eni pot^r aliquod
mebru calefieri vel distepari in calido. quia intensiue. s. ac
quirendo gradum intensiore^r r^o. et extensiue vel quantitati
ue. s. per positionem maioris q^otitatis sp^oum et sanguinis.
CScda distinctio est. q^o dupl^r pot^r dici aliquis calor inte

sue distempantis alicui corpori vel mebru. p^omo in compa
tione ad temperametu^r illi corpi vel mebru conueniens t^ope
sanitatis. scdo in compatione ad q^otitates in humidu^r exist^r
tis illo mebru vlt^r corpe actuali. Ex^rplu^r p^omi. vt in colico
effimerante. Ex^rplu^r scdi vt in moriente ex febre per res
solutionem ia multu^r infridato dicimus calorem fore excessi
uum: non in compati^roe ad m^osuram illi corpi obita^r tempore
sanitatis. h^o respectu humidu^r pauci p^otie in illo corpe actua
liter existit. **C**Tertia distinctio est. q^o dupl^r c^otingit aliq^o
mebru fieri humidius. s. qualitatie et quantitatie. qualita
tiue. s. acquirendo gradus qualitaris que d^o humiditas. q^oti
tatiue vero acgr^rdo corpus humidu^r. et hoc itez pot^r ee du
pliciter. s. subaliter et accidentaliter. siue madefactiue. totus sag
p^o. **C**Quarta distinctio est. q^o dupl^r d^o mebru ericari. scilz
gradualiter vlt^r qualitatie. et p^o dep^oitid^r corpi^r b^oidit^r siue
humectati^r accititali vlt^r subaliter. **C**Tunc sit prima p^olo.
pole est id^r mebru sil^r infrigidari it^r siue et extensiue calefieri et
e^o intensiue calefieri et extensiue siue q^otitatiue infrigidari.
p^oma p^o b^o p^olonis ar. na^r etib^r c^o curatur it^r siue infridat^r:
et t^o extensiue falefit per multitudinem sp^ous et sanguinis in
eo. igit^r r^o. p^o p^oia et assumptu^r sil^r. scda para p^oz e^ocontra: q^o ac
quir^r etib^r. **C**Corollariu^r sequitur. q^o pole est in aliquo me
bru adequate sil^r ee egritudine calida siue distempamentu^r
caloris intensiue: et t^o in eod^r esse extensiue distempamentu^r
frigidu^r. p^o p^o in etib^ro tercie sp^oi. it^r in asclitico vel tipani
tico intense febriente est h^om^oi distempamentu^r. igit^r r^o. **C**Cor
ollariu^r scdm. h^om^oi distepameta tal^r sumpta non sunt sibi ie
uicem s^oria. **C**Scda p^olo. pole est in aliquo corpe vel me
bru adeq^rte ee morbu^r frigidu^r siue distepamentu^r fridum re
spectu propriu^r t^opati^r illi^r corpi^r in q^o t^o distepametu^r
calidu^r respectu b^oidit^r q^otitatiue mebru^r illi^r corpi^r. p^o q^oia
in moriente ex febre p^o resolutionem est morbus frigidus. q^o i^o
to est friditas maior q^o prius fuit et q^o sibi oueniat t^ope sanita
tis. h^o t^o tale corpu^r est febrienti^r et p^o p^oia calim: non t^o calitate in
tensiori q^o fuit t^ope sanitatis: h^o q^o caliditas illa est suo b^oido
multu^r soluto et paucificato excellens siue excessiua et disprop
portionata. **C**Corollariu^r p^omi. h^om^oi distempamenta iam
dicta non s^ont sibi inuic^r s^oria. **C**Corollariu^r scdo est q^o non id^r
caliditas in moriente ex febre per resolutionem est p^oter natu
ram. q^o per intensiorem sui gradus n^ole t^omentu^r febr
entis excedat. sed q^o b^oido febrienti^r excessiua et dispropor
tionata exis b^oidit^r illud exterminat. **C**Consoles p^olonis
oio ponit p^oit de humectatione et ericcatione quas gra^r breui
tatis omittit. **C**Tertia p^olo. pro mente aui. in l^osa est q^o im
pole est eidem corpi vel mebru adequate i^oee distempame
tu^r calidu^r per gradual^r excessum caloris et frigidu^r p^o gradu
alem excessum frigiditatis respectu temperametu^r ad iusticiay
vel temperamenti propriu^r. **C**Ad proband^r at ista p^olones
sufficiant auctoritates aui. in l^osa. It^res q^o plures q^o q^oui^r
essent distempatie p^oposit^r. It^res qua^r r^oee hoc possit esse p^o
ter naturay possit et ee naturaliter. et sic possit ee aliq^o cor
pus in quo naturaliter eet caliditas et frigiditas maior q^o
in temperamento q^o non appet r^oonale. ad hoc enim toleran
dum plura difficilia sequerent. It^r ad proband^r q^o nulle
due q^otitates s^orie intensiores medio gradu possint ee in eo
dem adequate sufficiat media q^o tetigi in tractatu de inten
sione et remissione formarum. Similis c^ocluisio potest po
ni de distempamento secco et bimido ad intellectum d^oatu^r
vt p^oz inueniunt. **C**Sed contra istam conclusionem arguit^r.
q^o si frenetico d^oet opiu^r freneticus intense infridatur. q^o stu
pescit et tam^r intense febricit. **C**Similiter tyriaca nona totus
calefacit et totu^r stupefacit. igit^r r^o. **C**Tertio i^o asclitico febriente
est morbu^r calidus. et t^o i^o eo est distempamentu^r fridu^r ex quo i^o
multiplicant^r superfluitates aquositates et ventositates.
CQuarto. quia possibile est aliquem stupefactum esse in
toro et tamen ipsum esse febrientem. igit^r r^o. **C**Quinto pro
illo videtur auctoritas Galieni. scdo de accidenti. dicentis
q^o q^ouis sit incredibile morbos contrarios esse simul illud
t^o non est impossibile. **C**Ad p^omiu^r dicit^r q^o opium datum
frenetico stupefacit p^omiscedo se spiritib^r aialibus q^ore red
dit in^oduent^r in l^oz sensationem. vel forte extinguedo ma
gna sp^oum q^otitate: vlt^r forte ip^orimdo aliqua q^otitate disprop
portionata ad sensationem. et sic b^o alijs multis q^o multu^r fuit
p^obabilia. **C**Ad scdm de tyriaca dicitur similiter. et similit^r
de silonio. talia enim stupefaciunt vel quia medicine frigi

de in eis existentes in vaporem conuerse pmiscetur spiritibus: vel qz generant complexionez vel pporiones quādam qualitatū sensationi disproportionataz: qstūcūqz in ista ppletione vel pporione domietur caliditas. Ad tertium dicitur qz in asclitico ē solus morbus calidus p grādualem intensiōem calitatis non autem frigidus per intensiōem gradualem frigiditatis. Is sit ibi distemperamētum frigidum per puationem spūm et sanguinis. et bec ē cā quare multiplicat ventositates. Ad quartū dī qz stupefactus in toto et febrilis non ē stupefactus per intensiōez frigiditatis in eo vltra pprūm tempamentū: sed ppter minoziē qstūtatē spūz in toto. vel forte ppter vaporosum hūidū corpulentie spūz multum mīxtum. vnde spūz redditur in cōueniens in istū sensationis vt supra tactum est.

Ad argumenta

principalia. Ad primū scdm p3 solutio per dicta in questione. Ad tertium dicit negando qz color in cristallina sit egritudo complexionalis. Is pcedatur qz sit egritudo qualitatina. et cum arguitur qz ē egritudo et non compōnalis nec vnitatis. igitur ē cōplexionalis: negatur pna. nisi forte per egritudines cōplexionales itelligamus qualitatina. et sic itellexerunt auctores cū diuiserunt egritudinem i pplexionalēz cōplexionalē et vnitatis. per pplexionalē itellexerūt et qualitatina. Et cōsiliū dicitur ad argumētū de duritie et mollietie. Argumētū tñ de asperitate aliter solūduz ē. qz dicendum est istā fore egritudinē cōplexionalē. et non est qualitas nisi valde cōiter sumpta: mō quo dicimus figuram ēē qūlitatem et raritatem: non enī bñdī dñr qualitates: nisi qz concreta illos terminozū pdicant in quale. Ad qrtū p3 solo modo simili. Ad quintū similiter p3 per cōclūsiōes positās in questione. Et similiter ad sextū. dicit enī qz non oīo stupefit membrum a tiriaca. qz ab ea frigēsiat vt dictū ē supra questione p̄dicta.

Questio. XV.

Veritur

tiplicit qz nō. Pro auctoritate auic. i littera dicētis qz caliditas maior qz oz reddit corp⁹ sicci⁹ qz oz. Secundo ad varietatē pprie materie sequitur varietas pprie forme et econtra. sed actiue qualitates sunt proprie forme passiuarum et econtra passiuę pprie materie actiuarum. igitur et p3 pna et assumptū colligit de mente pbi quarto metebaurum. et auero. quinto libro colligit. Tercio sicut se bz caliditas pter naturam ad siccitatē pter naturam: sic naturalis ad naturalem et cōtra. sed ad quālibz caliditatē pter naturam sequit siccitas pter naturam. igitur et. et per psequens saltem nō erit aliqua distemperantia calida tātū. tota pna nota. est et maior: sed minor arguit auctoritate Gal. in pmo apbo. commento. xvi. qd est illius affo. Dumde dicte oibus febricitatibus pferunt vt ponit Auic. primo cantice. sed nō est humor distemperantia simplex. ergo nec cōplexionalis. tota pna nota est cum antecedēte. Quinto nō est reperibilis distemperantia simplex cū materia nec sine materia. igitur et. p3 pna ex littera. pma pars assumpti p3 auctoritate. Auic. loco p̄al legato. Difficile est imaginari et. Tercz qz quilibet distemperantia est pposita ex parte facta et fienda. ergo nulla ē simplex et. Item qz in quālibz tali est duplex intentio. scilicet cura tina et pseruatiua vt colligit tertio tegni. ergo nulla talis est simplex. et scda pars ascedētis arguit. qz si aliqua talis esset matie foret illa quā aut. pōit in littera. scilicet cātur ab igne vel nīne: sed arguit qz nō: qz tunc posset esse febris quando non esset aliqua pars nostri corporis in calefacto esse. consequens est contra auic. et contra Gal. primo de differentiis febrium. et arguitur consequentia. quia ponatur in corpore talis mala complexio calida pendens a sole vel igne. et patet qz illa est febris: vtergo tunc aliqua substantia nostri corporis est posita in calefacto esse vel non. Si non bētur conclusio. Si sic ergo talis iam non est dependens a sole vel igne: qd ē contra positū. et pna 13. quia solus est dependens a calefacto esse spirituum vel substantiarum in corpore nostro calefacto est auicenna in littera.

In oppositum

In ista questione

no uidetur de questione duo articuli. In pmo

principali. In secdo videbitur an data complexionē distēgata simplici illa sit apta diu permanere.

Quantum

ad pmi sciēdiū est pmo qz nō dicitur all qua distemperantia simplex per puationēz pponis ei⁹ ex parte facta et fienda: qstūcūqz n. distemperantia calida tñ quā ducit ignis sit talis pposita. ipa tñ dī simplex nec dicitur simplex ppter carētiā aliterius distemperatē secus cōiuncte. oñsum est. n. circa istam qz nō pōt ēē in aliquo membro distēperata caliditas qn in eodē sit distēperata frigiditas. silt si forte. exite calido i p. qz. Lessimeratē supuenit alia febris nō nisi i calido ipm distēperas. ad huc illa distemperantia prima diceretur simplex quantūcūqz secum coniungeretur alia distemperantia. similiter non ideo dicitur distemperantia simplex. qz in eius remotiōe non simul plures pūgatur itēiōes vt p3 dī distemperantia simplici materiali et. Sed vt ppositio spectat ppter hoc dicitur aliqua distemperantia simplex. qz ppter ipam corp⁹ solū est distemperatū secundū qualitatem vel qūlitatez sub vna et nō sub plurib⁹ contrarietatebus qualitatū pmaez cōprehēsas. sicut pplexio calida respectu teperate et nō humida nec sicca. et sic de alijs. Ad tñ qz modis pū dicit et exclusis pluribus dñt auctores aliqz distemperantia ēē distemperantia simplice. et opposito modo pposita. Et illo pōt statim patere qualr dicitur aliqua distemperantia pposita pui pertinet pposito. dicit. n. cōposita ex eo qd est distemperantia distatū pposita sub ambab⁹ contrarietatebus qūlitatez pmaez. Secdo pmititū qz distemperantia simplice imaginari possum⁹ duplr. scilicet naturali vel etiā ptematurali talē. totū hoc dēclaratū ē circa litterā. Tercio pmititū qz distemperamētū ēē in vna ptriarietate cū temperamēto in altera possum⁹ duplr imaginari. vel quo ad operatiōes aptas natas ab ipa prouenire. vel qstūm ad gradūalē mēsurā debitā teperamēto iustitiali de quo teperamēto et distemperamēto sibi opposito in pposito est sermo. Proia suppositio sit bec. nec per teperamētū actiuarū tñ nec per teperamētū passiuarū tñ perficit quēlqz operatio viuētis: sed simplr per teperamētū actiuarū et passiuarū sit. bec suppositio de se est satis nota. Secda suppositio ē qz maior est repugnātia extremoz iter se qz extremi aliter vel extremoz ad media vel saltē nō minoz. p3. qz nō repugnat extremū medio nec extra nisi pro qsto mediū sapit naturā extremi. Tertia suppositio ē. qz cum caliditate intēsa stare potest humiditas intensior: p3 in flegmatico et colerico. Quar da suppositio. Cum frigiditate intēsa stare potest humiditas intēsa et sic frigiditas intēsa stare potest. p3 in flegmatico et melico. Tunc sit prima pclusio. possibile est repire complexionem distēperatam simplicem naturaliter talem. pbat. cum calitate intēsa stare pōt humiditas intēsa et similiter siccitas. igitur et media. psequētia 13 per scdas suppositionem superius pmissam. Item sit for. tam in acutis qz in passivis temperatus et occurrat causa sufficiens forte calefacere naturaliter. et p3 qz cū casu stare potest. for. non egredi tempamētum passiuarum qualitatum. quia cuz casu stat occurrere forti aliquā cām equipotentē in humectādo sicut illa causa ē potens in ericādo. igitur et. Secda pclusio. possibile ē ēē distemperantiam simplice ptematuraliter talem. Pro ista cōclōne fiant argumenta que facta sūt secdo tegni qōne. xvij. Primū ponatur for. ēē tempatus i humido et calido. habeat enim caliditatem. et humiditatem intensissimā que in tali latitudine reperiri potest et occurrat ei cā ptematuraliter calefaciens ipz. ita qz post hoc erit for. immediate ptematuralr calefēciū vel pter naturam calidus et tamē non erit siccus vel humidus nisi iura latitudinem temperamētū. igitur et. tota deductio ē ibi nō. Secundū cum causa calefaciente pter naturāz pōt cōcurrere causa equipotens in humectādo vel humiditate cōferuando. ponatur ergo in esse. Tercium cū humiditate intēsa stare potest caliditas ptematuralis intēsa et similiter cum siccitate. ergo et. Contra primo. oēm caliditatem ptematuralem sequitur siccitas pter naturam. ergo et. assumptum p3. quia aliter se. non foret morbus calidus et siccus. Secundo tunc non oibus febricitantibus competent humida. Ad primū negatur assumptum et exponitur siccus. i. ericāciū. Ad scdm dicit negando pnam et hoc indicatione sumpta a febre vt plenius bēs

In questio preallegata. Tertia conclusio. Ita sit non tam men stat distemperamentum in una contrarietate cum temperamento in altera quo ad operationes. p3 per primam suppositionem superius positam.

Quantum ad secundum pmitto aliquas suppositiones et aliquas distinctiones. Prima suppositio est. q3 quilibet temperata caliditas iuncta humido temperato nata est cum temperamento huius humidi et proprie potius de cursu suae etiam decurrere. ita q3 potius permanebit temperata. alias. n. huiusmodi temperamenti non foret sanitas simplex. Secunda suppositio est. q3 ubi maior est proportio caliditatis ad humidum resoluendum. ibi citius ceteris paribus trahitur vel aptius est trahi humidum illud a calido extra latitudinem temperamenti. Tercio sciendum q3 per caliditatem maiorem q3 op3 associare secum siccitatem maiorem q3 op3. sic de alijs positionibus intelligere primo maiorem gradualiter q3 sit in latitudine temperamenti. Secundo maiorem q3 huius corporis p vite duratorem conueniat. Quarto sciendum est q3 dupliciter dicitur aliquod corpus efficari si sit refrigerari. s. pnatue et postitive. et postitive iterum dupliciter. s. gradualiter et quantitativiter siue extensiviter. hec distinctio tacta est inferius. Tunc sit prima conclusio. possibile est distemperantia calida naturaliter tale per totum decursu suarum etiam permanere tale absque hoc. q3 fiat composita. pbat primo possibile est tardior esse resolutione humidum a calido in cala tantum q3 in temperata. id est. p3 pna et assumptum decimaleptima questione libri secundi regni. Secundo adducas argumenta frequenter facta p ista optione facilius in loco dicto. Tercio pna sequitur. Compline temperata in actibus q3 in passibus et complexione cala tantum huiusmodi equaliter mensura pceptum humiditatis necessario fiet siccus corpus calidum tantum intra vel extra latitudinem temperate humiditatis. p3 satis q3 fortius efficacatur. igitur. Tercio pna sequitur q3 citius per actionem calidum in humidum morietur quilibet tale corpus calidum tantum q3 corpus temperatum in calido. hoc satis p3. Et quo sequitur q3 caliditas maior q3 d3 reddit corpus siccius q3 d3 respectu temperati. p3 pnatet humiditatis faciens p vita. p3 satis ex dictis. Et nota q3 cum ista pcone fiat ad huc tale corpus nunquam fore gradualiter siccum extra latitudinem temperamenti usque ad mortem. Quarta pna est q3 calitas maior q3 d3 multum temperamenti excedens plicet humiditati temperate potest extra latitudinem temperamenti efficere. hec pna satis p3. Et simile pcone possumus ponere de distemperantia cala pter naturam. Tercio p3 intellectus illius pponis. Caliditas maior q3 d3. Est. n. sensus q3 reddit subiectum siccus vel p gradu siccitatis maiorem vel per puationem humiditatis faciens ad pdurationem vite respectu temperati vel q3 ad illa caliditate plus efficacatur q3 illi sit pueniens p duratorem vite respectu temperati. Constat per oia de frigiditate q3 reddit subiectum humidum q3 op3. et sic est de siccitate. Tercio pna sic dicenda in hac materia tacta sunt in questione allegata secundo regni.

Ad argumenta

Principalia. Ad primum p3 ex dictis in questione. Ad secundum d3 q3 sit varietas forme quo ad operationes. Ad tertium d3 negando similitudinem et negando q3 ad qualibet caliditatem pter naturam sequitur siccitas pter naturam. Ad quartum d3 negando assumptum pter q3 de numero complexionis compositarum distemperatur gradualiter. Ad quintum negat assumptum. et argumens pbatibus primam pte et satis p3 qd sit dicendum. pargumens meo vo pbat secunda dicit qd cedendo alijs esse febrem deperdent actuali a causa pmitina. Et ulterius negat q3 nulla sit suba posita in calefacto esse. q3. s. p3 est huiusmodi. Et q3 ad hoc q3 p3 dicit in calefacto esse non requiritur in eo fore caliditate independentem. s. s. sufficit in eo fore caliditate tantam q3 ab ea veniat sensibilis lesio in operationibus. Et dicitur hoc intellexisse Avicenna. ubi dicit ita ut retineat. Alter secundum vltima communem satis p3 qualiter esset respondendum.

Questio.

XVI.

Veritur

ubi vtrius sanitas magis attineat calitati q3 frigiditati. Arguit multiplex q3 no. pmo sic. sanitas est temperamenti medius vniuersaliter se habens ad vtriusque extremum eius. s. ita calidum q3 frigidum. q3 no magis attinet. p3 pna. et assumptum cum sanitas sit temperamenti medius in calido et frigido secundum vniuersum extremum eius immediate se habens ad caliditatem excedentem sanitatem et secundo aliud ad frigiditatem. Secundo si q3no est vera hoc magis foret. q3 pna in sanitatem

sibi maiorem determinat mensuram caloris q3 frigiditatis. s. arguit q3 no. q3 tunc facilius laberet quilibet corpus humanum in lapsu calidum q3 in lapsu frigidum. pna est falsum et videtur p meum. Da. in comen. illius abbi. trigessimiquarti. secunda particule. Tercio in morbis minus pliciter egrotantes. Et arguit ratione. q3 ita cito potest labi quilibet qualitas ad extremum calidum sicut ad frigidum et e3. eo q3 in vtriusque immediate labi potest cum vtriusque sit imediata. id est. et arguit pna. q3 si maiorem latitudinem caliditatis q3 frigiditatis determinat sibi corpus quilibet. tunc p maiorem mensuram resistit quodlibet corpus in frigiditatem q3 ad lapsu calidum trahetur. et p pna ceteris paribus facilius laberet quilibet corpus ad calidum. Tercio dicitur. cultus corporis et cultus membrorum humani corporis lapsus ad calidum esset lapsus similis et lapsus ad frigidum foret similes. et ita lapsus flegmatici ad se. colericus foret lapsus sibilis sibi. q3 non quod auctores posuerunt. et lapsus calidus est sibilis sibi et frigidus sibilis sibi. cuius oppositum non rat expetitur. et arguit pna. q3 si sanitas magis attinet. et si sanitas pformior et pportabilior est lapsus ad calidum q3 ad frigidum. sed semper pformior lapsus respectu minus pformis est sibilis vel pportabilis ut colligitur potest in pmo allegato. et c. Tercio si q3 esset vera sequitur q3 difficilius esset reducere bile corpus sanguineum ad temperamenti q3 mlicui. pna falsum. tunc. n. difficilius lapsus foret sanguineus q3 melancolicus et de terrior. arguit pna. q3 si pformior esset calitas sanitati. et maiorem est in quolibet corpore mensura caloris. s. per multo maiorem mensuram caliditatis resistit sanguineus reducere ad mediu siue temperamenti q3 per mensuram frigiditatis resistit melancolicus. sed ubi est maior resistit ibi difficilius est transire et actio et redemptio. igitur. p3 pna. et assumptum. q3 in frigiditatem reducere sanguineus q3 resistit p caliditatem suam. et p calefacientia reducere melancolicus q3 resistit per suam frigiditatem. s. multo maior est caliditas in sanguineo q3 frigiditas in melancolico. et c. Quarto. si q3no est vera sequitur plus appropinquaret dispositio optime sana extremo interius calido ton latitudinis complexionis humane q3 extremo frigidiori vel remissiori caloris. s. illud pna est falsum. et p3 pna. q3 plus d3 esse ppinqua sanitas extremo magis sibi pformi. cum q3 extremum calidum sit huiusmodi sequitur. Tercio. morbi calidissimi sunt magis morbose ri q3 morbi frigidi. et c. p3 pna. et assumptum docet expimentum et ponit a Damasceno in suis aphorismis. et arguit ratione sic. q3 tales egrotantes sunt magis apti furere et pliciter ut satis notum est. igitur.

Ad oppositum

est Avicenna in littera. In ista questione primo pmitterenda sunt quedam pambula. secundum respondendum est ad quesitum.

Quantum

ad primum pmitto q3 p sanitatem magis attinere caliditatem. possumus et debe mus intelligere sanitatem siue temperamenti ad operationes plus idigere caliditate q3 frigiditate. et hoc alias declaratum est. Secundo pnatet pmittere d3 q3 no repugnat eundem lapsu fore eidem corpori silem et sibi respectu diuersorum. et hoc p lapsu silem intelligendo pportionaliter. ubi gra. neruo pueri spasmi humidus est pportionalis et spasmi siccus disproportionabilis. in comparatione in ad iuuenem spasmi siccus est ei pportionalis et facilius ut satis p3. Similiter pportionaliter imaginari possumus lapsu calidum fore flegmatico faciliorem q3 frigidum respectu tui temperati. q3. s. flegmaticum ad temperatum comparando. ubi lapsus calidus difficilis respectu temperati ipsi flegmatico et frigidus facilius. eo q3 facilius labitur flegmaticus ad lapsu frigidum q3 temperatus. et difficilius cadit ad lapsu calidum. hoc merito mensure gradualis qualitatum pma in ipsis existentibus. Tercio pmittere d3 superius dictis q3 q3io lapsus est minus malus ubi ipso tanto maiorem latitudinem tolerat ut tolerare potest corpus et membrum cui huiusmodi lapsus est minus malus et e3otra.

Quantum

ad secundum sit prima conclusio. q3 sanitas magis attinet caliditati q3 frigiditati ad intellectum datum in questione. Tercio pna satis p3 ex dictis alias. Tercio ex quo sequitur q3 in quolibet corpore sibi sano maior est caliditatis mensura q3 frigiditatis. Tercio sequitur q3 quilibet corpus sibi sano plus tolerare potest ceteris pibus de lapsu ad calidum q3 de lapsu ad frigidum. Et notanter dico ceteris pibus ppter argumentum q3 solet coter adduci de corpore existente in extremo intensiori colicitatis ita q3 cito ab illa permutat fit extra latitudinem sanitatis. q3 si consimiliter laberet verus extremum remissius esset consimiliter in

extremo remissiori firmatū deterius tunc laberetur et minus de ipso lapsu tunc tolerare posset. Et quo ulterius sequitur quod frigiditas primi gradus est minor: mensura quod caliditas primi gradus: et frigiditas secundi gradus quod caliditas secundi. Et possemus probabiliter credere quod latitudo totalis forme idu cibilis a medicinis frigidis est minor: quod latitudo totalis forme a medicinis calidis inductibilis est. Et infinita quasi alia sequuntur. Et secunda pars. quod ceteris paribus cuius humani corpori naturaliter dispositio facilius est lapsus ad calidum quam ad frigidum. probatur illud per argumentum tactum ante oppositum. Et quo sequitur quod cuiuslibet humani corpori naturaliter est lapsus ad calidum est lapsus similis et lapsus ad frigidum est lapsus dissimilis siue prius. per quod quid nominis lapsus similis vel dissimilis vel prius. Correlatio secundum hoc non valet. eque immediate alterabilis est hoc corpus ad calidum sicut ad frigidum. et eodem modo facilius. licet non ita sit ut ponit antecedens: stat tamen quod ad alterandum corpus illud ad calidum requiritur minor causa alterans et ad frigidum maior. Tertia pars. licet ita sit: lapsus tamen ad frigidum dicitur similis flegmatico et ad calidum respectu temperati prius. per quod facilius permutat flegmaticus ad frigidum quam temperatus: et ad calidum difficilius merito sue qualitativae dispositionis. igitur et per quod causa afficiet. Et per hoc tollitur apparet iudicio inter auctores et secundam conclusionem.

Ad argumenta

Ad secundum de procedendo per consequentiam. per consequens. dicitur ulterius quod in lapsu calidum immaterialiter facilius cadit senex quicunque quam in frigidum: quod tamen propter defectum spiritum multiplicem indigestibilem: ideo stat quod in frigidum materialiter facilius labatur senex. Et per confirmationem similiter per rationem. Et ad tertium dicitur quod si per simplicem alterationem deberet ista reductio fieri argumentum probaret veritatem: quod tamen hoc fit per cibos vel potus hoc non operatur. Et ad quartum dicitur negando primum: si per illo antecedente legem oppositum: ut alias declaratum est. Et ad ultimum dicitur quod ceteris paribus magis moriiferi sunt morbi frigidi: quod tamen corpora sunt facilius alterabilia ad magnam mentis calorem quam frigiditatem: hic est quod oppositum contingere potest ubi non est putas. Et si fiat instantia de pestilentia. Dicas quod hoc non est per gradum: sed per aliam qualitatem siue perietatem quod non est calor aut frigus nec aliqua manifestarum qualitatum. Et conceditur ex isto quod taliter febriens habet duas egritudines: una manifestam: et aliam occultam. Et similiter quod taliter egrotans habet duplicem alterationem. occultam et manifestam. Et est si mille sicut de napello alterate nos a manifesta qualitate: calefaciendo in quarto: et perietate occultam: quod si spiritus resoluatur et mortificatur. Et notandum est quod ita caliditas et quartum: ista occultata perietas non sunt identice: cum contingat talia ab invicem absolute taliter. quod perhibet eis calefactio in quarto: non tamen spiritus morificatio ut docet experientia: sed de hoc patebit infra in una questione.

Questio.

XVII.

Veritur

peratice prius. scilicet calidum et frigidum humanum et sicca. Et arguitur per quod sic. In moriente ex febre per resolutionem est morbus calidus: quod se. et frigidus: quod anhelitus frigidus habet. scilicet si frenetico febrienti detur opus stupescit. et per quod in frigidum stupor. non sit nisi a frido. scilicet canosus. quarto capitulo. et tamen hic est febriens. igitur et tertio tyriaca nova stupefacit et inflamat: et si filonius stupefacit et viscositates dissolvit. quarto in asclitico febriente est morbus frigidus capitis: propter quod ex ebilo aquositate generatur: et tamen habet morbum calidum: quod febuit. quinto ex morfu salamadre fit inflammatio et stupor. sexta quartum. capitulo de morfu salamadre. et tamen calefacit linguam et stupefacit. ut secundum canosum. capitulo de tarchon. sexto. Aliter humidus humectat nos: ut secundum fen buius primi. doctrina secunda. sexto capitulo. Aliter enim humidus cum et corpus humectat. et tamen in omni dispositione nos exiccat et resoluatur: ut infra. capitulo de etati bus. et secunda fen. doctrina secunda. capitulo tertio. Arguitur ultimo argumentum. Veni in quanto canosus. et in questionibus de temporibus morbi. primo quod necunquam aliquod subiectum se habet per indifferenter ad duas formas suscipiendas a duobus qualicunque compossibiles formas potest succedere recipere potest simul calidus recipere. secundo possibile est in aliquo simul esse caliditatem et frigiditatem humani temperamentum excedentes. vide quod eo. Pro isto sunt auctoritates Galienus. scilicet de accidentibus ibi. Et si

in tempore dissimili et. Et idem tertio de simplici medicina. tertia distinctio. capitulo tertio et quarto. Ad quod adducit plura exempla. Primum de circularis in aqua mota se intersecantibus. secundum de homine tenente pedes in aqua frigida et manus in calida. tertium de febribus in quibus simul in toto sentitur calor et frigus. quartum de remara et dulci ut melle et absinthio simul comixtis. quintum est ratio sumpta ex medicina mixta et solatro et camosilla. Aliter. n. solum solatrum operatur repentiendo aut camosilla sola resoluendo aut utrumque simul. Si primum erit medicina pure repulsiva. Si secundum erit pure resolutiva. Si tertium in eadem parte fiet repulsio et resolutio. et per consequens calefactio et infrigidatio. et Aliter. aliquantulum tertio colligit.

Ad oppositum

est Aliter. in littera. et secundo canon. capitulo secundo et Aristoteles. secundo de generatione. Calidum. n. et frigidum: rursus aut humidum et sic idem esse est impossibile.

Primo

in questione ista ponitur quedam preambula. secundo conclusiones de questione.

Prima

distinctio est ista. dupliciter contingit aliquod membrum infrigidari vel disseperrari in frigidum. scilicet mensive et extrinsece et similiter calefieri. et colligitur hoc distinctio quantum ad calefieri secunda huius. doctrina secunda. capitulo decimoquinto. quod est de eo quod comeditur et bibitur. ubi ponit cibum frigidum ut lactuca inquantum est a materia operans corpus calefacere. Et secunda distinctio. dupliciter potest dici aliquis calor: respectu corporis vel membrum intusve distemperatum. Primo respectu mensive eide corpori tempore sanitatis debet. secundo in comparatione ad dispositionem in corpore actualiter existentem. Exemplum primi ut dum corpus sibi sanum acquirit caliditatem febrem primi gradus. Exemplum secundi ut homo febriens propter moriem ex resolutione habet calorem intus respectu humidum. Tertia distinctio. dupliciter aliquod corpus vel membrum dicitur humectari. scilicet intusve et extrinsece: hoc dupliciter. substantiviter et adiectiviter. Exemplum patet. Quarta distinctio dupliciter dicitur aliquod corpus exiccare. scilicet mensive vel qualitativae et substantivae seu extrinsece. totus sanus per intuenti.

Prima

conclusio possibile est idem corpus simul intusve infrigidari et extrinsece calefieri. et econtra. prima pars per in ebilio dum curant. secunda in corpore dum sit ebilio: aut in asclitico incipiente febrire. Correlatio primi. possibile est in eodem simul esse morbum frigidum ex mensive et calidum extrinsece. et eodem. per. Secundum correlatio. humidi morbi siue disseperrantie non sunt praria. Secunda conclusio. Possibile est eandem distemperantiam simul in eodem corpore vel membro esse respectu proprii temperamentum et frigidum que tamen respectu dispositionis membrum vel corporis actualiter existentis est calida. per de dispositione corporis febrientis ad mortem per resolutionem tendentis. Correlatio primi huiusmodi distemperantia non sunt praria: sed eadem. Correlatio secundum. Non ideo caliditas morientis ex febre per resolutionem est praria: quod gradualiter huiusmodi corpus naturale temperamentum excedat. sed quod humido membrum disproportionaria existens illud exterminat. Tertia conclusio per intellectum Aliter. et praria Denti. Impossibile est in eodem corpore vel membro simul esse distemperantiam calidam et frigidam aut humidam et siccam per graduum viriutis illarum qualitatum ultra temperamentum excessum. Persuadetur primo: quia tunc sex essent distemperantie simpliciter et novae vel septem compositae. secundo quia quatuor naturaliter calidum et frigidum respectu temperati: et similiter humidum et siccum: et sic essent. 6. distemperantie simplices bibe ab Aliter. distincte et 9. compositae. scilicet calida et humida: calida et sicca: frigida et humida: frigida et sicca: et preter has quatuor calida frigida et sicca. deinde calida frigida humida. humida sicca calida. humida sicca et frigida. et ultio calida frigida humida et sicca. Vel aliter. Item. 26. essent distemperantie bibe ab Aliter. distincte. scilicet simplices et septem compositae. scilicet calida et humida: calida et sicca. frigida et humida. frigida et sicca. et preter has quatuor. calida frigida et humida: et humida frigida et sicca: deinde calida frigida humida et sicca. ipsius igitur divinis per materialem et immaterialem essent etiam. 30. vel. 26. quod est praria Aliter. hic et Da. primo coplonis. octavo capitulo. in primo libro

virtutum naturalium in libro elementorum. ¶ Itē aliqua ma-
la cōplexio per cōtrarium debite appropinquat nō possit re-
moneri ab equali gradu. arguit pñā ponēdo cūz cōplexio-
ne. a. calida in secūdo cōpōsibile esse frigiditātē secūdi gra-
dus supra temperamētum. et p3 q per frigidū in secūdo de-
bite appropinquat. a. non curabitur. a. eo q2 non inducit di-
spōsitionem impossibilē. igitur 2c.

Ad argumenta ad primū de moriēte ex se
hic patet. ¶ Ad scdm et ad
alia patebit alias: et pōt ex dictis solo patere. Caderet ēt hic
qstio an caliditas magis attineat equalitati 2c. quā alibi be-
ne habeo. ¶ Cuestio. XVIII.

Veritur xviii. vtrū homo hēat tēperatio-
rem cōplexionē qm in hoc mūdo
esse sit posse. vtrū humana plexio sit tēperatissima
cōplexio q possit esse. Et arguit q nō. pmo. pfectiorē com-
plexionē q sit boīs complexio possit deus in aliquo aīali alio
ab hoīe pducere. igitur 2c. p3 pñā. et assumptū arguit q in-
ter gradum pfectiōis humane spēi corrēdētē et perfectio-
nem angeli infiniti median gradus pfectiōis: quoz quilibet
est perfectior pfectiōe angeli: et intensior pfectiōe hu-
mana. Donat igit q deus creet aliqz viūes cui corrēdat
talīs gradus pfectiōis medie. et sequi illud viūes ēē pfecti-
orē. et p3 pñā complexiōne illius viūis esse perfectiōem
cōplexiōis humane. ¶ Et firmat q2 si foret aliqz aīal pfe-
ctioris cōplexiōis hoīe nō includeret pñādictiōem. s. quali-
ter qz fieri nō includit pñādictiōem deus pōt facere. igitur 2c.
p3 pñā cū antecedēte. ¶ Scdo. multa sunt alia multas ope-
rationes meli⁹ pficiētia q homo pfiat: vel sit ap⁹ illas pfi-
cere vel similes. igitur 2c. p3 pñā: cum pfectio operationis ar-
guat pfectionē cōplexionis. et p3 assumptū de multis opera-
tionibus sensui exterior: vt est auditus in apio q est valde
melior q in hoīe: et de visu licio. vñ in metro of. Nos aper-
auditu. lxx visu. simia gustu. Vultur odoratu. pcellit aranea
tactu. ¶ Tertio mīta sunt alia vite lōgioris q hō. igitur 2c.
p3 pñā: q sicut cōplexio est lōgioris vite: ita videt esse pfe-
ctior et tēperatior. assumptū p3 de elefante et cerno: et aliquid
dñt de anserē. et pp hoc qdō pmo pñānt spōsalia dñt mu-
lieres bononitēs dñ pmo pñānt intrans domos maritorū
ocba ocba. quasi dicēdo tā diu viuāt in hac domo sicut
viuit vel aptus ē viuere anser. ¶ Quarto de facto aliquod
aīal ē cuius opatōes pfectiores sunt q aliquid certi boīs va-
ti. igitur 2c. p3 pñā. et assumptū arguit q in cane aut simia aut
quocūqz alio aīali valde disciplinabili pfectiores sunt oēs
opatōes q in frenetico vel apoplectico. q 2c.

In oppositum est Aul. in lra dum dicit. do-
naui aīst homini 2c.
¶ Primo limitādus est qōnis titulus et ponēda sunt
notabilia qdaz. scdo rñdēda ē ad qstio.

Quantum ad primū sciendū est q qstio pōt qre
re. vtrū hō hēat pfectiōē pplexionē q
per aliqz potētiā possit ēē et sub hoc sensu nō ēēt difficultas
nec intelligi qd. notū est. n. q deus p suam potētiā absolu-
tam possit aīal pfectius hoīe pducere. et sic perfectiorē cō-
plexionē q sit complexio humana. ad hoc. n. non sequitur
pñādictiō: imo infinite pfectiōis possit deus aīal pducere
et possit pducere aīal essentialiter perfectius angelo: et hoc
pseruatio est theologica et nō medicinalis. ¶ Alius sensus
est: vtrū homo habeat perfectiorem pplexionē que per na-
turalem potētiā in genere viuētū regiri pōt. et sub hoc sen-
su intelligi qd. ¶ Et quo soluit primū ante oppositū ad-
ductū et eius cōfirmatio. ¶ Scdo sciendū q hō cōplexio
dñet ad opationē tanq ad finem: pñācipalissimū itē ordinatur
ad formā q ad opationē: eo q opatio a pplexiōe pñā-
ueniēs est qñ forme vt p3. datur. n. cōplexio in materia vt
per ipsam formā in materia cōseruet. ordinat etiaz similiter
vt per ipsam formā possit in materia opari. et ad hoc operat
forma in materia per cōplexionē vt melius in esse pñāuef:
et sic per pñā ordinat ad formā q ad opationes. ¶ Et
quo p3 tertio q cōplexiōis perfectio non ē attendēda pe-
nes opationes ab ista pñāueniēs vel aptas ab ipsa pñā-
re. notū est. n. q multo pfectiores opationes apte sunt
pñāueniē ab aliquo bruto in sua spē tēperato q ab hoīe ad
mortē tendēte vt ab apoplectico forti apoplexia vel freneti-
co tendēte ad mortē. ¶ Sequit vltimū pñāuef. cōm

plexionis non esse attendēda penes perfectiōē forme cui
ista complexio subordinat vel q cū ista cōplexiōe stare vel
cōseruari pōt in materia. sic. n. non pfectior esset cōplexio
for. tēperati q colerici. q nō apparet rōnabile. vñiamē
pfectio forme et perfectio naturalis cōplexiōis bene argui
pōt cū certis circūstantiis ex perfectiōe opationis. ¶ Et
si querat penes quid tandē attendit perfectio cōplexionis:
dico q cōparando cōplexiones diuersas specierū inter se
perfectio illarū attenditur penes perfectiōē forme: ita vt
illa sit pfectior cum qua ēē vel cōseruari pōt perfectior for-
ma: ita q illud argumētum est bonū. pfectior forma ēē vel
stare potest in materia cū. a. pplexiōe q cū. b. igitur. a. com-
plexio est perfectior q. b. et cōtra: et hoc dico volēdo oīno
tenere q totalis humana cōplexio est pfectior 2c. si itē adin-
uicē cōparētur cōplexiones eiusdē spēi illa perfectio atten-
ditur penes proportionalitatē ipsarū ad formam vel conue-
nientiam ita q quāto aliqua cōplexio est forme bñāne con-
formior tāto est tēperatior seu pfectior: pñāpter qd dicimus
tēperatā esse pfectiorē distēpata et languineaz ceteris pa-
ribus flegmatica aut melācolica. ¶ Et his sequit q nō pe-
nes lōgitudinē vel bñitatem vite attēdit cōplexiōis tem-
peries vel pfectio. tempatioz enī est cōplexio iuuenis tem-
perati q pueri. et tamen nō est longioris duratiōis vt patet.
¶ Alterius p3 q non pñāpter aliquā perfectiōem opationē
esse ab aliqua cōplexione q sit pñāmilis opatio ab alia: de-
bemus arguere illā complexiōne esse pfectiorē. ¶ Verūiamē
vt dictū est bene teneret illud argumētum cōparādo pñā-
ctissimam aptam pñāueniē ab vna ad pñāctissimā aptam ab
alia pñāueniē vtrūqz formis quibus ille complexiones de-
bentur in naturali dispoitōe sua existētibus. ¶ Sciendū
vltimo q vna complexio pōt dici alia temperatior duplici-
ter. Primo absolute vt dicimus pplexionē humanā tempe-
ratiorē esse cōplexione bruti. secūdo respectiue vtrāqz illa-
rum ad formā suāz vel suā speciem cōparando vel referēdo.
vt dicēdo q cōplexio asini sana est tēperatior in sua spē q sit
cōplexio boīs nō sana in sua spē: vt sic dicatur tēperatior
que in sua spē maiorē obtinet gradū tēperamēti.

Quantum ad secundū. Sit prima pñā. q ab
solute tēperatior et perfectior: est hū-
na pplexio q alia que in aliquo alio viuēte reperiri pos-
sit. pñātur: q2 cum ea stat vel cōseruatur pfectior forma in
materia. igitur 2c. p3 pñā: cū antecedente. ¶ Secunda
pñā. q2 ita sit stat tamē pplexiōne aliqz bruto fore tempe-
ratiorē q sit homini aliqua certa humana cōplexio. pñā-
tur: q2 cōplexio temperata asini est tēperatior complexio asino
q cōplexio melācolici hominis sit temperata pplexio ho-
mini. igitur 2c. p3 pñā cū ante. ¶ Et quo sequit q aliqua cō-
plexio asini potest esse ita tēperata cōplexio asino sicut ho-
minis temperatissima est tēperata cōplexio homini: q2 tan-
tū gradū tēperamēti in sua latitudine obtinere pōt aliqua
pñā asini sicut boīs tēperatissimi pñā obtinet in sua. igitur 2c.

Ad argumenta principalia. ¶ Ad primū
mō tam rēspōsus ē. ¶ Ad
secundū negat pñā vt tactū est supra. possit etiā negari an-
tecedēda dicēdo q quilibz gradus visōis humane quātū
cūqz remissus est eēntialiter pfectior q visio bruti quātū
cūqz intensā. illa ergo intensio nō est nisi accidentaliter pfectior.
¶ Ad tertū dicitur similiter negando consequētiā vt ta-
ctū est in qstione. ¶ Ad quartū dñ negando pñāz. argumē-
tū itē pñāderet si vtrūqz illoz foret in dispoitōe naturali 2c.

¶ Cuestio. XIX.

Veritur xix. vtrū in corpore tēperato sit
quolibet opatio perfectior q
illis opatio in corpore distēperato. ¶ Arguit q nō pmo
a complexione bruti pōt aliqua opatio melius pñā q simi-
lis opatio ab homine tēperato. ergo a fortiori a complexio-
ne humana distēperata poterit aliqua opatio pñāueniē pñā-
ctior. pñā videt tenere. et assumptū p3 q pñācedēti questiōe.
¶ Secūdo melius digerit stomachus calidus q tēperat⁹
et meli⁹ stomachus frigidus appetit. q 2c. p3 pñā. et assumptū
etiā p3: q in calido stomacho ē calor potēti⁹. similiter p mī-
nore ē Salie. secūdo tegni. frigidus quidē stomachus appe-
tere bonus: digerere vero non bonus. ¶ Tertio opatiōes
mortue sunt pfectiores in puero colerico q in puero tempe-
rato cū motio vigorē calido. igitur 2c. ¶ Quarto opatiōes

cognoscitue sunt perfectiores in puero melancholico q̄ in puero tēperato vt videt velle Salic. secūdo regni. ¶ Qui to operatio memoriatiua ⁊ odoratiua perfectior ē in habētibus huiusmodi opationi organa labētia ad siccū. Igitur ⁊c. p3 p̄na. ⁊ colligit assump̄ si quantū ad partē illā de odoratu a p̄bo in p̄mo de sensu ⁊ sensato: quo vero ad siccū partē. p3 q̄: operatiōis memoriatiue ē p̄seruare: sed melius sit conseruatio i subiecto siccū. igitur ⁊c. ¶ Serto posset adduci argumentū de tactu mīsci superi⁹ adductum.

In oppositū est Aul. in cap̄lo de cōpletio nibus ⁊ Salic. sc̄bo regni i q̄ plurib⁹ locis vbi determinauit istā questionem.

Ideo istam abbreviando p̄mittam quasdam suppositiones. secundo ponā conclusiones de quesito.

Quantum ad p̄mū. ¶ Sit hec p̄ma suppositio q̄ forme humane cōstīdet vñū tēperamentū optimū cum quo ipsa optime in subiecto conseruaf ⁊ optime cū illo suas perficit opationes. p3 ex dictis alias. Et posset probari: q̄ dicif tēperamentū iustitiale. ¶ Secūda suppositio est q̄ distinctis formis spēs. hoc etiā p3: q̄ nō si est q̄ cum tēperamēto canis nō puenienter exerceret aia humana suas opationes: imo quātūcūq̄ canis bāteat in organo suo optimā dispōnem p operatione olfatiua: si tamē illa dispō foret in boie: nō cū illa pficeret aia actū olfandi. ¶ Ex quo sequitur q̄ vñū pficiat ab aliquo alio magis q̄ ab boie nō solū est merito instrumētū: sed etiā merito for me cui illud instrumētū est maxime p̄portionatū ⁊ illi operationi taliter pueniens qualiter nō est cōueniens forme humane. ¶ Tertia suppo est q̄ in diuersis partib⁹ nostri cor poris tam p̄similib⁹ q̄ o: gāticis sunt tēperamenta iustitiale distincta p3 per diuersitatē opationū. ¶ Quarta suppositio ē. q̄ possibile est in quolibz mēbro nri corporis esse iustitiale tēperamētū sibi p̄portionatū. p3: q̄ alias bō de secundo mō equalitatis eēt cor⁹ neutri de sc̄bo significato.

Quantum ad sc̄b⁹. ¶ Sit hec p̄ma p̄clo q̄ nulla opatio ceteris parib⁹ p̄bi est p̄fectior in corpore vel in mēbro distēperato q̄ tēperato. probaf. quolibz operatio in corpore tēperato puenit a tēperamento iustitiale: sed ceteris parib⁹ melius pficit opationes tēperamentū iustitiale respectu illius q̄ distēperamentū ex quid nominis tēperamētū iustitiale. igitur ⁊c. p3 p̄na cū antecēdēte. ⁊ p̄ illo possunt adduci argumēta tacta sc̄bo do regni questione eadē. ¶ Secūda cōclusio. sequif quālibet operationē magis esse perfectam in corpore tēperato q̄ in distēperato ceteris paribus. p3 ex dictis.

Ad argumenta principalia. ¶ Ad p̄mū negaf p̄na. tale n. tēperamētū cum quo vñū vel opatio aliqua meli⁹ pficit in bruto q̄ in boie tēperato pōt esse p̄portionatū forme bruti: s̄ nō for me hūane. igitur ⁊c. ¶ Ad sc̄b⁹ dī negādo. assumptū: ⁊ q̄ nō quolibz maiori calido pficit melius digestio. ¶ Pro auctori tatib⁹ vero dī q̄ Sa. voluit q̄ stomac⁹ calidius digerit melius q̄ ipse appetat ⁊ frigidus ē. ¶ Ad tertiū: ⁊ quātū ne gat aīa. dixit aīa Sa. q̄ in puero mīlico i pueritia sunt sensus p̄fecti respectu tēpari: q̄ sunt p̄fectiores in eo in pueritia sicut nec in iuētute: s̄ q̄ nō sunt tantū in eo imp̄fecti i pueritia sicut in iuētute respectu tēperati iuuenis. ¶ Alif q̄ sunt p̄fecti respectu tēpari: sed nō sunt cetera paria: q̄ in equali tēpore plus p̄portioabilif p̄terit de pueritia mīlcus q̄ tēpari: p̄ q̄ apparēt in eo opatiōes p̄fectiores. si in sumerēt i partib⁹ suaz etiā sibi p̄portioabiliter cōstīdētib⁹ p̄tingeret oppositū. ¶ Ad quātū dī negādo assumptū. ⁊ dī q̄ l3 bō inter cetera aīalia p̄aue odorat p̄ b̄uiditatē ⁊c. bō tñ tēperatus: q̄ l3 mēsurā b̄uiditatis forme b̄uane p̄portioatū inter ceteros boīes optime odorat. vñ qualitercūq̄ ab ea laberet de ceteri⁹ odoraret. similiter dicif de memoriatiua. Et cū arguit q̄ non: q̄ memoriatiue opatio est cōseruatiō ⁊c. Dicitur q̄ non cūz quolibet siccū pficeret aia operationē memoriatiua. sed cū siccū tēperato quale est huiusmodi siccūz q̄ cōrespōdet tēperamento iustitiali.

¶ Questio.

Veritur q̄. ¶ Tūz spiritus sit res calidior que sit i corpore nostro. Et arguitur

q̄ nō. p̄mo q̄ cor est calidius spiritu vel saltē nō minus calidū. igitur ⁊c. cōsequētia tenet. ⁊ assumptūz p̄batur: q̄ cor p̄ducit caliditatē spiritus vel spiritus: sed nihil agit vltra gradū propriū. igitur ⁊c. ¶ Et confirmat idem sic. Sic ē bz caliditas naturalis cordis ad caliditatē naturālē spiritus. ⁊ eōtra sicut caliditas eius p̄ter naturā ad caliditates p̄ter naturā spiritus: sed maior est caliditas p̄ter naturā cor dis q̄ spiritus. igitur ⁊c. p3 p̄na. ⁊ arguitur maior: q̄ q̄to res est calidior tanto est inflāmabili⁹ ⁊ maioris caliditatis receptiua saltem in genere membrorū nostri corporis. ⁊ p3 mī nor: q̄ calefactū esse cordis est multo maius q̄ possit ēē calefactū esse spūs. quare ⁊c. Vel pōt sic argui ⁊ melius fortificari: sicut aliq̄ membrū est calidius ita est intensior caliditatis p̄ter naturam receptiua. ⁊ eōtra. sed maioris caliditatis p̄ter naturā receptiua est cor q̄ spirit⁹. Igitur ⁊c. tota cōsequētia cum antecēdēte nota est. ¶ Secūdo principia liter arguit. calor spūs est temperatus. igitur ⁊c. assumptū p3 ex descriptiōe spiritus superius posita: quia spiritus ē vapor sanguinis temperat⁹ ⁊c. ¶ Cōfirmat: q̄ q̄b⁹ ē omnib⁹ operationibus viuētis p̄portionatū est maxime temperatum: sed spūs est huiusmodi: quia spiritus effectiue cōcurrit ad quascūq̄ membrorū opationes. ¶ Tercio colera ē calidior spiritu. igitur ⁊c. p3 p̄na. ⁊ antecēdēs ponit Salic. in libro de malitia cōplexionis diuerse. ¶ Quarto arguit. febbris de sanguine ⁊ similiter de colera ē calidior q̄ fe. effimera. ergo videtur sanguinē ⁊ colera ēē spiritū calidiores. cōsequētia tenet: eo q̄ cū spirit⁹ sub cōstātie subtilioris q̄ ali⁹ q̄b⁹ illoz: si foret aliquo illoz calior ad maiore calitatē a caliditate p̄ter naturam citius deduceret. ⁊ assumptūz cōcedunt auctores. se. n. effimera ē remissior gradus fe. ¶ Quinto si ⁊c. sequif q̄ q̄libz membrū spirituosum eēt calidū. cōsequēs est falsum: eo q̄ oculus est mēbr⁹ valde spirituosus. ⁊ tamē oculus nō est calidus: sed est mēbr⁹ frigidū.

In oppositū est Aul. in lra q̄ in p̄mo ordi ne calidior ponit spūm.

In ista questione erunt duo articuli. in p̄mo videbitur de principali quesito. secundo spāliter videbit. vñū spiritus sit calidior corde.

Quantum ad p̄mū. ¶ Premittā p̄mo quedam notabilia. sc̄bo ponā p̄clones vñū que sit. ¶ Quantū ad p̄mū sciēdiū est p̄mo vt circa lras tangebatur q̄ cū triplex sit spūs. s. naturalis aīalis ⁊ vitalis de quoz distinctiōe inferi⁹ habebif: in p̄posito queritur de vitali. notū est enīz nec animalē nec naturālē esse rem calidiorē ⁊c. cū quolibz illoz spiritus vitalis sit calidior. ¶ Sciēdū secūdo hunc spūm esse in corde ⁊ in mēbris alijs omni bus quib⁹ a corde trāsmittit: quia tñ a corde ad alia mēbra trāsmittit alteraf ⁊ infirigidaf. id de tali in p̄posito nō ē sermo: sed solum de spū exīte in corde. ⁊ ad huc pōt extēdī questio ad spūm vitalē in artarijs exītem cordi p̄pinquus. ¶ Sciēdū tertio q̄ etiā spūs vitalis exīit in corde est duplēt: quidā est cordi appropriatus p̄ suis opationib⁹: ⁊ ali⁹ est in corde interius cōiuentus etiā in porositatib⁹ intrinsecis cordis. quidā rō est cōis aptus a corde ad alia mēbra trāsmittit: q̄ igit p̄mus alteratus ē ⁊ cōpletidatus secūduz exigentiā opationū cordis: secūduz vero nō. id de secundo in p̄posito est sermo. ¶ Sciēdū quarto q̄ Aul. in p̄posito graduatū mēbra nri corporis in suis cōplexib⁹ in cōparatiōe ad cutz quoz graduatōes eoz sc̄dm suas naturales cōplexiōes ⁊ nō sc̄dm cōplexiōes eoz p̄ter naturā. Ex dictis quātū ad sc̄bū sequif iste p̄clones. p̄ma q̄ nō quilibz spiritus ē res calidior q̄ sit in corpore nro. p3: q̄ nec naturalis nec aīalis. igitur ⁊c. ¶ Secūda p̄clo est. q̄ nō quilibz spūs vitalis est res calidissima q̄ sit in corpore nro: q̄ spiritus vitalis alteratus vt fiat aīalis est vitalis: q̄ tñ nō est calidissima res. igitur ⁊c. ¶ Tertia p̄clo. sequif p̄babiliter q̄ possibile ē aliquē esse spūm vitalē aliquo naturali vel aīali frigidiorē vel minus calidū. hec cōclusio p̄baf. maxime sc̄dm opinionē medicorū ponētū spūs vitales naturales ⁊ aīales fore ab iuicē distinctos spēs. pōaf igit q̄ ex. a. spū vitali generet spūs. b. aīalis ⁊ sit nunc primūz iustitā in quo est. b. spūs genit⁹ ex. a. ⁊ p3 q̄. b. spū pōt esse aliq̄ spūs aīalis calidior: q̄ alias q̄ cito inciperet. b. spūs calefieri tā cito deficeret esse: sit igit. a. spūmus aīalis in sērgaltero calior. b. spū aīali. Et arguit sic. c. spūs ē calidior. b. spū in sērgaltero: s̄ minus q̄ i sērgaltero

sed minus q̄ in sexquialtero immediate ante instans q̄d est
 p̄sens fuit. a. sp̄s vitalis calidior. b. igit̄ 7c. p̄s p̄s. a. assum
 p̄tis satis leḡ ex casu. igit̄ 7c. C. Ex q̄ sequit̄ satis eē possibi
 le alique sp̄m aialem fore p̄sice ita calim sicut ē aliḡ cert̄
 oatus sp̄s vitalis. C. Consimiliter dicat̄ p̄ oia de naturali.
 C. Quarta p̄lo est bec. nō quibz sp̄s vitalis exis in corde
 est res calidissima q̄ sit in corpe nro. p̄s de sp̄i appropziato
 cordi. p̄ opatiōibz suis. C. Quia p̄lo ē. q̄ sp̄s vitalis exi
 stēs i corde z nō cordi p̄ suis opatiōibz appropziat̄ ē calioz
 vl̄ calissima res q̄ sit in corpe nro. hāc p̄lone itellerit Ani.
 i f̄a: z persuadet̄ q̄ per p̄sentia z transmissionez b̄ sp̄s ad
 omnes partes nostri corpozis cōseruat̄ cuiuslibz partis nri
 corpozis caliditas naturalis. igit̄ 7c. p̄s p̄s. a. z assumptus sa
 tis patz. z infra declarabit̄. C. Seta p̄lo. sequit̄ q̄ lz ita sit
 stat̄ tū buluimodi caliditate fore iustitiat̄ teporataz. p̄s
 q̄ sit cuz hoc hāc fore operationibus membris p̄positio
 natā. igit̄ 7c. cōsequētia nota. z assumpt̄ satis p̄s.

Quantum ad secundū articulū sciēdū est p̄mo
 q̄ in corde triplicē imaginamur mē
 suram caloris. p̄ma est q̄ debet cordi merito partiz; ex q̄
 integratur cor: sicut est caro neri artarie zc. deducta cali
 ditate sp̄s cordi z suis partibz appropziati. C. Secūda mēsu
 ra est aggregat̄ ex caliditate iaz dicta z caliditate sp̄s cor
 di z suis partibz p̄ cor opatiōibus appropziati. C. Tertia
 est totalis mēsurā aggregata ex duabz caliditatibus iam di
 ctis z caliditate sp̄s cōis in vētriculis iam dictis cōtenti p̄
 totū distribuedi. C. Et secundū ē q̄ seba calitas ē intēsiōz
 p̄ma z tertia ad huc intēsiōz sc̄ba. Ad p̄positū igit̄ cōpa
 rare possumus cor ad sp̄m z ecōtra in denominatione esse
 calidi vel quo ad p̄mā mēsurā iam dictā in corde; vel quo
 ad secundā; vel quo ad tertiā. C. Secūdo p̄ncipaliter p̄mit
 tendū est q̄ aliud ē caliditate alieu corpozis fore calidita
 te alterius intēsiōz; z aliud ē corpozis illud fore alio calius. vñ
 bec p̄s nō valet. caliditas. a. est intēsiōz; q̄ caliditas. b. igit̄
 tur. a. ē intēsiōz calim. b. z hoc p̄mittitur tanq̄ inuestigatū
 in naturali philosophia. s̄it nō sequit̄ ecōtra. C. Tercio p̄n
 cipaliter p̄mittēdū q̄ omne calidiū resoltās ex duabz partibz
 bus: quaz vna ē intēsiōz z alia remissioz calida ē remissioz
 calidi q̄ sit pars eius intēsiōz est calida. igit̄ 7c. p̄s p̄s tota.
 totū ē effect̄ si secundū quālibet partē foret eque intensus si
 cut eius pars intēsiōz calida: sed p̄ tunc illud foret p̄sice ita ca
 lidus sicut pars eius intēsiōz est calida. igit̄ 7c. p̄s p̄s tota.
 z assumptū similit̄ intelligēti. C. Tunc sit p̄ma p̄lo. sp̄s
 est calidior q̄ sit cor secundū mēsurā graduatē caliditatis
 cordis p̄mā iam dictā. p̄s hoc intelligēti. C. Secūda p̄lo.
 est bec. sp̄s est calidior corde adhuc quo ad secundā mēn
 suram caliditatis in corde repertā. p̄s q̄ maxima caliditas
 existēs in corde. p̄ tunc est caliditas sp̄s sibi appropziati: z
 notū est q̄ illa est remissioz q̄ caliditas sp̄s cōis de quo ē
 sermo in p̄posito. igit̄ 7c. C. Nota tamē p̄babiliter q̄ secū
 dum aliquos pōt sustineri caliditate spiritus cordis appro
 pziati esse eque intēsiōz sicut caliditas sp̄s cōis p̄tenti in ei
 vētriculis: imaginādo q̄ lz calitas sp̄s appropziati zc. sit re
 missa a cōplone cordis ip̄m sibi appropziatē z dearticulan
 te secūdu exigētiāz operationis cordis: q̄ tamen caliditas
 spiritus cōmūis in vētriculis cōtenti zc. per aerey frigi
 dus multo plus remittet sibi magis occurrentē q̄ occurrat
 sp̄i intrinseco. ideo non est euidēs cuius illoz caliditas sit
 intēsiōz. sed quāntūq̄ ita foret adhuc sp̄s est calidior: cor
 de taliter p̄siderato: quia cor taliter p̄sideratū est cōpositū
 ex sua substantia z spiritu q̄ est pars eius intēsiōz: sed p̄ tertiā
 suppositiōne sup̄s p̄missam omne tale ē remissioz q̄ eius
 pars intēsiōz. igit̄ 7c. p̄s p̄s cū antecēdēte. C. Tercia p̄lo p̄n
 cipalis est q̄ licet caliditas sp̄s nō sit intēsiōz q̄ caliditas
 cordis eidē attributa secundū mēsurā tertiā: secūdu hoc ta
 men est p̄cedendū: sp̄m esse calidiorē corde. p̄ma pars bu
 sus arguitur. tantum distat a nō gradu tertia mēsurā calita
 tis in corde exis quātū caliditas spiritus: s̄ penes banc di
 stātiā attendit̄ intēsiō cūisq̄ qualitas. igit̄ 7c.

Ad argumenta p̄ncipalia. C. Ad p̄mū d̄
 negādo p̄mā p̄sequentiā.
 cor p̄ducit caliditate qua sp̄s est calidior: z nihil agit vl̄ tra
 graduū p̄pziū. igit̄ spiritus nō est calidior corde: s̄ ex illo an
 tecedēte sequit̄ q̄ nō intēsiōz ē caliditas sp̄s q̄ sit calidi
 tas cordis illā caliditate p̄ducēz: z hoc p̄cedit saltē de cali

ditate cordis tertiē mēsure. cum hoc tamē stat ip̄m esse cali
 diorez. eodē. n. gradu pōt aliquod subiectū denominari ma
 gis z aliqd minus intēsiōz vt d̄z alibi videri. pōt etiā dici p̄
 babiliter q̄ nō tantā caliditate quantāz bz spiritus p̄ducit
 cor: s̄ p̄mo p̄ducit sp̄m remisse calim qui postea alterat se
 ad graduū intēsiōz: p̄uenientē sue forme sicut videmus de
 aqua interi⁹ ex vaporibus generata q̄ a remissa frigiditate
 generat̄: deinde mouet se ad graduū fratis intēsiōz. Et mul
 ta alia possumus hīc imaginari. C. Et si q̄rat cū cor p̄mo ge
 neref: vñ hēat tunc sp̄m quo mediāte alium generare pos
 sit. Dicitur q̄ generas agēs in materiā generatiōis cordis
 sc̄m diffomitate partū illius materie ex aliqua pte gene
 rat carne: z ex aliqua neruū: z ex aliqua sp̄m vitalē zc. nec
 hoc ē mirabile cum etiā sp̄s gignitūz hēat̄ se illos tres
 spiritus vel formaliter vel virtuali: s̄ de hoc plus videbit̄
 infra. C. Ad p̄firmat̄ cū arguit̄ sic. quanto aliqua po nri
 corpozis ē calidior zc. d̄ negādo assumptū. quātūcūq̄. n. spi
 ritus de se sit facilioris inflāmatis q̄ aliqua alia pars zc.
 q̄a tñ cito z velociter corrumpit̄ forma sp̄s z erbalat̄: binc
 est q̄ sub forma sua nō tāti tolerat caliditate p̄ter naturā.
 lz ergo cor vel aliud p̄ter naturā posset ēē calius sp̄i: hoc ta
 men nō est p̄tra dicta: quia nō graduat̄ in p̄posito partes
 sc̄m dispōnem p̄ter naturā. id zc. C. Aliter posset p̄babili
 ter dici q̄d sp̄s intēsiōz pōt hēre calitatē p̄ter naturā zc.
 z q̄ calefactū esse ethice nō est intēsiōz: lz illud sit acutius z
 magis resolutū p̄ter subiecti diuersitatē. C. Ad secūdu
 dicat̄ negādo p̄mā vt tactum ē in q̄stione. z cōsili dicat̄
 p̄firmationē. C. Ad tertium dicat̄ cōter q̄ caliditate poten
 tiori qua alterabilis z extraneabilis ē colera ipsa ē calidior
 spiritu. sp̄s tñ est calidior caliditate actuali naturali. Et ad
 p̄mā sententiam vadit auctoritas Gal. C. Ad quartū pōt dici
 sic dicebat̄ supra ad p̄firmat̄ p̄mā. aliter dicere possum⁹
 negando p̄mā. z causa est: quia quātūcūq̄ spiritus exis
 in calefacto ēē sit intēsiōz calidus q̄ sanguis vel colera: q̄
 tñ p̄pter sue substantie subtilitatē z raritatē multo minus po
 test in membris subam imprimere q̄ colera vel sanguis cale
 factus. ideo est hoc nō repugnat̄ effimerā esse remissiozē si
 cut z multis aliis exemplis naturalibus pōt exemplificari z
 declarari. C. Ad quintū dicat̄ negando p̄mā: sed illud tan
 tum sequit̄ deducta cōtraoperantiā partū membris cōtra
 rie cōplexionis spiritui q̄ est in oculo. licet. n. in eo sit mult⁹
 spiritus: in eo tamē sunt multi humores z tunc amplioris
 quātūtatē z potētiorez in denominādo oculum frigidus q̄
 sp̄s sit sufficiens oculum denominare calidum zc.

Questio. **XXI.**
q̄ Veritur rri. Anū flegma sit frigidius q̄d
 est in corpe nro. Et arguit̄ multi
 pliciter q̄ nō. C. Primo. melacolia ē frigidior flate. igit̄ 7c.
 p̄s p̄s. z arguitur assumptū: q̄a ex quocūq̄ flegmate quā
 tūcūq̄ frigidū pōt per viā cōgelationis generari melāco
 lia: sed omne generat̄ ex alio per p̄gelatōz ē frigidius eo.
 igit̄ 7c. p̄s p̄s. z colligitur maior ex dictis Anicē. in capitulo
 de generatiōe humorū. z p̄ minor euz p̄gelatio p̄cedat p̄ri
 nue infrigidādo. C. Secūdo. possibile est aliqd flegma fo
 re aliquo sanguine calidius vel saltē minus frigidū. igit̄ 7c.
 p̄s p̄s. z arguit̄ assumptū ponēdo. a. flegma imēdiatē i. b.
 sanguinē trāsmutari: z sit nūc instans primū in quo genera
 tus est. b. sanguis: ex. a. flegmate: z sit. c. sanguis in sexquial
 tero frigidior. b. generato ex. a. z arguitur sic. In sexquial
 tero frigidior est. c. sanguis q̄ nunc est. b. sed minus q̄ in sex
 quialtero frigidus fuit per tēpus ante hoc. a. flegma q̄ nūc
 est. b. igit̄. p̄s p̄sequētia. z assumptū p̄o p̄ma parte. z secū
 da sequit̄ ex casu cum vsq̄ ad frigiditatē. b. cōtinue ante re
 missa fuerit frigiditas. a. igit̄ 7c. C. Tercio. rigor quartane ē
 maior q̄ rigor quotidianē vl̄ flegmaticē. igit̄ frigidior ē
 melacolia zc. p̄s p̄s cū humor mīcus z similiter flegmati
 cus per frigiditatē causent rigorē. z assumptū colligit̄ ex di
 ctis Anicē. p̄ma quarti in pluribz passibus. z p̄s per experī
 mentiū. C. Quarto. flegma est sanguis diminute decoctus
 ergo flegma nō est frigidius zc. p̄s p̄s cum nullus sanguis
 sit frigidior res que sit in corpore nostro. z assumptus babe
 bitur infra in littera in caplo de humoribz. C. Quinto. fleg
 ma est frigidius pauce: sed nihil existens frigiditatis pau
 ce est res frigidior que sit in corpore. igit̄ 7c. p̄s p̄s z assum
 ptum ponit̄ in l̄ra caplo de humoribus. C. Ultimo arguit̄

sic. cōiter in frigidissima etate multiplicat melancolia vt in senectute. igitur 7c. p3. pñia. 7 assumptum similiter.

Ad oppositum est. 7. frigidius vero quod est in corpore nostro est flegma.

Pro responsione ad questum premitto primo quedam proposito necessaria. secundo ponent conclusiones de questu.

Quantum ad primum sit prima distinctio hec. q duplex est flegma. quoddam naturale. quoddam vero preter naturam. Et per flegma naturale itelligere debemus flegma nature vt virtuti puenies. p suis operationibus exercendis 7 finibus ad quos a natura inuentus est flegma. Ecōtra vero per flegma pter naturā itelligas flegma habēs dispositiōem qua redditur virtuti diffinis vel discōuenies p suis operationibus 7 finibus tam dictis si cut dictus est: sicut est flegma vitreū vel salis vel aliquid huiusmodi. C Secunda distinctio est. q ad huc flegma naturale ad intellectum datū pōt esse duplex: quia quoddā est alteratum a dispositiōe puri flegmatis versus naturam sanguinis. quoddā vero non. exēpla patēt. C Cōsimiliter per omnia distingui potest de melancolia aut quocūq; alio humore vel humiditate nostri corporis.

Quantum ad secundū altitū sit hec pma conclusio. possibile ē aliquod flegma ali quo sanguine esse calidius vel remissius frigidū hanc pclusionē. deducit argumentū factū ante oppositū. 7 conclusum: qz satis verisimile est flegma existens in corde calidius fore sanguine nutriende os vel neruū 7c. C Ex quo sequitur non quodlibet flegma esse rem frigidiorē que sit in corpore nostro. C Secūdo sequit aliquod flegma nō pternaturale ēē calidius vt arguitur est. igitur 7c. C Secunda conclusio. ptabiliter teneri pōt flegma quā: sicut qz pternaturaliter frigidū non esse rez frigidiorē que sit in nro corpore. pbat. nam ex frigidissimo flegmate quocūq; per pgelationē pōt gñari melancolia. igitur 7c. p3. pñia. satis enī rōnabile apparet qz melancolia ex eo taliter generata per cōgelationē partes humidās 7 subtiles flegmatis expūmētum cum remanētia terrestris: sicut p3 in cōgelatōe luti: erit frigidior qz flegma ex quo per talē cōgelationē erit generata. ergo 7c. C Tercē p isto videt intentio Aui. caplo de generatiōe humorū dicentis qz frigiditas generat flegma: 7 multum intēsa melancolia. C Tercia pclusio est. qz l3 ita sit. ptabile tamē apparet 7 sustētabile qz frigidissimū flegma pternaturale ē frigidius melancolia pternaturaliter frigidissima: imaginando qz cū ex vitreo flegmate frigidissimo generet melancolia per cōgelationē quāscūq; partes terrestres in flegmate illo pūne refrigerant: qz tñ multo remissius frigide pus erāt qz aquosē facta cōgelationē 7 expressis aquosis remanebunt adhuc ille terrestres cōgelatē remissius frigide qz pus erāt ille aquosus: 7 sic melancolia illa remissius frigida. sicut apparet in luto qd cum bz permixtionē aqueaz partiū euz terre strīb in pncipio cōgelationis apparet multū frigidius qz post pgelationē multū pcedentē 7 multū terrestrificantem vt docet experimentū. sic pportionaliter imaginādūz est in pposito. C Sed forte contra hoc arguit. nō videt aliquo modo esse possibile in corpore humano repiri flegma sic pgelatum. nō. n. videt qz stante vita tanta possit in hōie frigiditas repiri qz huiusmodi cōgelet flegma. C Sed ad hoc pōt dici pmo qz ipsa non ē vera pgelatio sicut corporū extrinsecum: sed ē quedā supflua ingrossatio. C Aliter dicit qz l3 nō sit possibile in aliquo mēbro viuēte fore tantam frigiditātē 7c. calore tamē alicuius membri existē debili vt in estinorū 7 multiplicato flegmate ex rebz frigidis generato. puta fungis 7 cucumeribz possibile est virtutē elementorum frigidorū in hoc sate tantū dñari qz non poterit mēbri cōpō tantū pphibere qn talia se ad gradū valde intensū frigiditatis reducant: ad quē sequit qdā pgelatio 7 induratio partū hūidaz expressio: qd adhuc foret euidentius ponētī elementa in mixto formaliter remanere l3 refracta vt patz. C Quarta cōclusio. sequit aliquod flegma esse aliqua melancolia tam naturali qz pter naturā calidius: 7 aliquod frigidius: aliquod eque frigidū precise. hoc totū p3 intuetū. C Ultima pclusio. ponit p intentionē Aui. in l3a qz ceteris

paribus flegma naturale in sua puritate etis non alteratur versus conuersionem eius in alium humorem est frigidissimum quod est in nostro corpore respectu aliaz partū nri corporis naturaliter se habētium. illa cōclusio est de mente Aui. in l3a. 7 persuadet: qz flegma plus attestat aque qz aliis quibus humor vel aliqua pars nostri corporis que attēstet vel ppositionē alicui aleri elemēto. igitur 7c. p3. pñia: cū aqua sit elemētū frigidissimū. 7 assumptū ostendit expūmētū. C Et ex hoc tāqz expūmētō persuaderi pōt flegma pter naturaliter frigidissimū fore frigidius mīa frigidissima pternaturaliter: qd est. qz qd ē naturaliter frigidius videtur etiā pternaturali fieri posse frigidius 7c. C Et dixi notanter in pclone ceteris pibus: qz vbi nō seruaret pñtas. putāz qz cōpararet flegma etis in corde melancolie pedis p3 qz tñc nō foret cetera pñtas: nec esset pcelo vlt vera. debet igit cōparari flegma naturale frigidū ad alias ptes naturaliter frigidās in sua latitudine cōrespōdētē: vt mediocriter frigidū ad mediocriter frigidās. 7 sic de alijs. ipsi enī aduicem sic cōrespōdētē cōparatis p3 qz semper flegma erit frigidius 7c. 7 sic voluit Aui. in littera.

Ad argumenta pncipalia. C Ad pmo p3 dicit negadō pñam: qz nō est maior siue intēsiō nisi ppter humorē ipm facientē esse difficultē calefactibile 7 subtilizabile. C Ad quartū qualiter ista ppositio sit itelligēda videbit infra. C Ad quintū dicit qz in pposito recipit confirmatiōes. pma ē. qz flegma naturale ē pauci frigidior respectu flegmatis pternaturalis: eo qz flegma pternaturale ē multo frigidius. secūda expō est. flegma naturale est paucē frigiditatis respectu eius in cōparatione. scilicet caliditātē colere 7 sanguinis: quia. f. multo frigidius est respectu colere 7 sanguinis qz respectu cutis. tertia expōitio est hec. qz flegma. naturale est paucē frigiditatis respectu cutis ad hūc sensus qz minus recedit flegma per frigidū a cute: hoc quo ad gradū dualē mensuram qz humores calidissimi vlt colera recedat ab eadem per calidum. 7 hoc cōformatur quibz dāz dictis superius. C Ad vltimū dicit qz in frigidissima etate multo plus multiplicat humor flegmaticus qz melancolicus vt pōt colligi ex dictis Aui caplo illo. Plutius masticatio ne. illa particula. 7 dō op3 vt stet credulitas qz oīs cōplexio generet humorē sibi simile 7c. l3 i etate senectutis plus multiplicetur melancolia qz in alijs etatibus de quo tamen inferius habebitur. ideo 7c.

C Questio.

Veritur pñ. Altrū pili sint cōplexiōis frigidē. Arguit multipliciter qz nō. pmo. materia generatiōis pilorū est calida. igitur 7c. p3 pñe quētia. 7 assumptū similiter pbatur multipliciter. pmo. talis materia ē exhalatio a forti calido 7 adurentē subliata 7 sursum eleuata. igitur 7c. p3 cōsequētia. 7 assumptū satis p3. talis enī materia nō est nisi vapor: fumosus: sed nō fit vapor fumosus nisi a forti calido. igitur 7c. Et cōfirmatur idē auctoritate balyabatis secundo theorie dicētis materiā pilī esse vaporē calidū 7 sicū. C Secūdo. huiusmodi materia plus eleuatur 7 multiplicat in etate calidior. igitur 7c. p3 cōsequētia. 7 assumptū similiter: qz in iuuentute. C Tercio. qz in corporibus calidioribus. puta in colericis plures generantur pili 7 grossiores. igitur 7c. p3 cōsequētia. 7 assumptū similiter p3 per experimentū. C Quarto pili calefaciunt corpus humanū ergo nō sunt frigidī. Nota est cōsequētia. 7 assumptū patet de pāno. C Quinto: qz facilius inflāmant pili a calore: sed qd a calore facilius inflāmur est calidū. igitur 7c. p3 psequētia. 7 assumptū similiter est de mēte Salic. tertio de complexiōibus. vbi vult qz illud quod facilius a calido patitur 7 calefit est potentia calidum.

Ad oppositum est Auienna in littera. **In ista** questione primo videbitur de causa generationis pilorum 7 modus generatiōis eorum dem. secundo respondebit ad questum. **Quantum** ad primum sciendū est qz per actiōnem calidi resoluentis humiditates nostri corporis multi eleuantur vapores siue exhalatiōes. quidā enī sunt vapores humidī 7 aquosi valde: qui ad pov

rositates venientes aut subtiliantur et resoluantur: puta si calidum forte fuerit: aut condensatur et ingrossatur et sub forma sudoris expelluntur: et quoadque cum perueniunt ad cerebrium coeuntur in aquositates: et catarros generant vel rema. Et notandum quod isti non sunt conueniens materia per generationem pili. huiusmodi autem vapor: vltimum est frigidus et humidus naturaliter: aut calidus et humidus naturaliter. Et secunda est exhalatio quedam ignea. scilicet subtilis valde calida et sicca sicut est vapor: colericus siue a subtili colera eleuatur: et adhuc huiusmodi exhalatio non est conueniens materia generationis pili cum non sit apta in porositatibus retineri et ingrossari sicut opus ad pilorum generationem. Tertia est superfluitas quedam litosa grossa que non expellitur sub forma sudoris: sed est res grossa terrestris valde sicut est sordities apparens circa superficiem vel cutim nostri corporis: illa etiam non est conueniens materia generationis pili. Quarta est vapor: grossus terrestris a calido eleuatus participans aliquid de vinctuoso et viscoso: qui pueniens ad porositates cutis a frigiditate cutis ingrossatur et induratur: per eius viscositatem cuti coaglutinatur et pinnatur: cui succedens alter vapor similis coasimiliter ingrossatur et priorem expellit verus superfluitas exteriorior: et ipse succedens remanet conueniens pilorum: et sic continue alteratur ipse vapor: a cuti. et sic iterum succedit alter pellendo alium: et sic vltra: quousque generetur vnus corpus subtile secundum longum ptenum: quod dicimus pilum. Et hanc eandem sententiam colligere possumus ex dictis Auicene. quarto casu. quintum: dum dicit. Capillus nascitur ex vapore fumoso quando congelatur in poris et oritur super eos et proprie per illud quod assumitur ex alimento: et proprie quando humiditas corporis est viscosa vinctuosa non aquosa nec litosa: sicut arborum vinctuosa folia non cadunt etc. Et hoc per secundo que sunt cause generatiois pilorum. sunt enim quatuor: sicut et aliorum compositorum naturalium. scilicet materialis formalis efficiens et finalis. materialis est vapor: fumosus iam dictus. formalis est illa forma per quam dicitur pilus: que videtur esse essentialiter distincta a forma substantiali illius vaporis fumosi vel non est ad ppositum. finalis vero est mundificatio corporis ab huiusmodi vaporibus fumosis: et adhuc corporis decoratio ut per pilos supercilios et barbe. Efficiens vero est duplex: quedam mediata et remota: et ista est caliditas adurens eleuans vaporem fumosum iam dictum: alia vero est causa efficiens immediata: et ista est frigiditas cutis et aliorum membrorum et aeris circumstantis ingrossans siue coagelans per dictum vaporem fumosum et in pilum conuertens. Sed dices forte: quomodo ad frigiditatem cutis potest predicere vapor fumosus coagelari: cum sit frigidior vapor ille quam aer et intrinsecus vel cutis et remissius frigidus non possit infrigidare et coagelare intensius frigidum. igitur etc. Et confirmatur: quia videtur frigidum cutis et membrorum circumstantium agere vltra gradum proprium. Sed ad hoc potest dici quod ille vapor: sit naturaliter frigidior: tunc: accidentaliter tamen: quia a calido passus est eleuatus est: est calidior: tunc: et hanc caliditatem potest remittere cutis et membra circumstantia et aer. Sed adhuc non apparet qualiter oueat ad frigiditatem tamen intensiorem quod congelet: nisi dicatur quod ab intrinseco: quod naturaliter frigidus est ducit ad frigiditatem tamen intensiorem quod ad eam segetur congelatur. Aliter potest dici quod ille vapor: non infrigidat a cute nisi ad istum sensum quod in cute non est caliditas sufficiens prohibere ne iste vapor intendatur ad gradum frigiditatis iam dictum. et vltraque re sponsio potest satis tolerari.

Quantum ad secundum. Sit prima conclusio. quod pilus est frigidus complexionis. probatur. materia pili est frigida: efficiens immediata est frigidus. ergo etc. per consequentiam. et assumptum per primam partem cum sit materia illa vapor: terrestris. similiter secunda pars per quod ille mediatus agens sit calidus: nihilominus tamen immediate coeplens generatio nem pili est frigidus: ut dictum est. ideo etc. Secunda conclusio. sequitur quod pilus etiam est res valde sicca. per quod cum vapor: ille sit siccus et fumosus. ideo etc. Tertia conclusio. sequitur quod pilus est magis siccus quam ipse sit frigidus. per quod quia fortius est erigens generans pilum quam sit infrigidans. igitur etc. assumptum per quod tale est calidissima forte vrens: frigidus vero est frigidus cutis et aliorum iam dictorum. Tercium per istum est auctoritas Auicene. dicentis in littera quod siccor res que sit in corpore nostro est pilus et est in primo ordine siccorum non autem frigidorum. igitur etc.

Quarta conclusio. sequitur quod flegma est frigidius pilo. et hanc conclusionem habemus in littera. quare etc.

Ad argumenta principalia. Ad primum negatur assumptum. et ad probationem dicitur negatio illam. scilicet huiusmodi exhalatio sit a forti calido vrens. ergo est calida. potest enim a forti calido generari vapor: frigidus per resolutionem humidum. vel dicitur quod concedendum est hunc vaporem accidentaliter esse calidissimum sicut est vapor: aqueus quod tamen est naturaliter frigidus: imo ad gradum intense frigiditatis reducitur. Ad confirmaciones exponitur illa auctoritas Galienus habet a multis taliter. pilus sit ex vapor: calido et sicco. id est a calido erigato. vel aliter dicitur quod sit ex vapore calido. scilicet capiendum accidentaliter ut dictum est. Ad secundum dicitur quod pili huiusmodi vel materia in etate calidior: plus multiplicatur etc. quia sic sunt materie magis terrestrificationis apte et disposite et calidius aptius magis terrestrificare. ideo etc. Ad tertium similiter dicitur. Ad quartum dicitur quod calefacitur per accedens reuerberando calorem vltra alias dictum est. Ad quintum dicitur negando quod omne quod a calore facilius inflammatur est calidius. per auctoritatem Galienus possumus dicere quod illud quod facilius calefit propter domini partium aerarum vel ignearum in eo potest dici potest aliter calidius. sic autem non est de pilo: cum non ita facilius inflammetur nisi propter subtilitatem suam. ideo etc.

Questio.

Veritum. Utrum cerebrum sit frigidum complexionis. Arguitur multipliciter quod non. Primo. cerebrum per se est productum calidum. igitur cerebrum per se est calidius. per consequentiam. et assumptum per quod cerebrum per se est productum spiritus animalis: qui est valde calidus. igitur etc. per consequentiam. et assumptum habet. prima tertia capitulo primo. Secundo. cerebrum indiget euacuatione continua. ergo cerebrum est calidius. per consequentiam: quia non debet euacuatione nisi ratione intensi caloris. et per assumptum: quod eleuato craneo sensibilibus apparet cerebrum moueri motu dilatationis et restrictionis. Tercio. cerebrum est principium sensus et motus. sed huiusmodi operationes non perficiuntur nisi a calido sans intenso. igitur etc. nota est consequentia. et assumptum per primam tertiam. Et confirmatur: quia a cerebro perficiuntur operationes interiorum virtutum. scilicet sensus communis fantasia etc. que multo indigent calido et multo spiritu. ideo etc. Quarto: quod circa cerebrum maxime multiplicatur pili. id est etc. per consequentiam cum pili fiant a forti calido adurentem materiam. Quinto. cerebrum est materia nutritionis calida. igitur est calidius et humidius. per consequentiam: quia eadem est materia generationis et nutritionis. assumptum satis per si sumatur loco cibi. Ultimo per istum videtur auctoritas Placitum in dictis particularibus capitulo de cerebro: ubi auctoritas et philosophi dicit cerebrum esse calidius naturaliter et accidentaliter frigidius.

Ad oppositum. Aui. in ista quod enumerat cerebrum inter membra frigida. ad istam questionem. primo premittitur quedam probatio. secundo ponitur conclusiones de questione.

Respondendo quantum ad primum sciendum est primo quod cerebrum esse calide complexionis aut frigidum et similiter quoadque aliud membrum tripliciter potest intelligi vel respectu equalis ad pondus vel respectu medij generis quod est cutis: vel respectu medij sue speciei. hic autem est sermo de membris frigidis aut calidis respectu medij generis. puta cutis. notum est enim quod iuxta superius dicta cerebrum respectu equalis ad pondus est calidius et humidius. Similiter satis per comparationem cerebri ad medium proprie speciei aliquod cerebrum esse calidum: aliquod frigidum etc. de his non est sermo in proposito: sed solum de secundum: et est sensus questionis. utrum cerebrum comparado ad cutem sit frigidum complexionis. Secundo sciendum quod in cerebro tres imaginamur mensuras complexionales. prima est complexio re sultans a cerebro merito miscibilium concurrentium ad cerebrum generationem deducta omni caliditate et frigiditate etc. in ipso posita a spiritu existente in eo aut vaporibus ad ipsum eleuatis etc. et hoc dicitur complexio innata. Secunda est mensura caloris aggregata ex complexionibus iam dicta et caliditate in eo posita a spiritu sibi appropriato per operationibus cerebri. et hoc dicitur complexio innata actuatorum per in-

fluentem. **T**ertia est mensura aggregata ex mensuris suis dictis et caliditate spiritus animalis vitalis et naturalis et sanguinis in cerebro existens et vapor ad ipsius eleuatoz et non tum est quod tertia mensura excedit secundam et secunda excedit primam intensiue. **T**ertio sciendum quod aliquod membrum potest dici multipliciter frigidum: vel quod in se multa habens frigiditatem: vel quia aptum est corpus totum vel aliquod vel ali qua membra in frigidare. **E**xemplum primi. dicitur os vel neruum frigidus esse cerebro: eo quod virumque istorum habet in se frigiditatem intensiorem quam habeat cerebrum. **E**xemplum secundi. dicitur cerebrum vel vultu philosophus in libro de somno esse frigidissimum particularium nostri corporis: quod per vapores frigidos in humiditatem flegmaticam in cerebro conuersos et deorsum a cerebro ad alia membra deriuantes cerebrum est aptius totum corpus valde in calore remittere etc.

Quantum

ad secundum sit prima p[ar]te, secundum quosdam cerebrum quo ad complexionem innatam tantum est frigide et sicce complexionis et hoc deducta humiditate in eo reperta a vaporibus et flegmatibus humidis in eo repertis. **E**t pro isto adducit auctoritatem philosophi. secundo de partibus animalium. et ratione sua: quod si cerebrum coquatur exclusis ab eo humiditatibus iam dictis reperietur plurima materia terrestris: quod si frigida et sic ea que remanebit ut apparet ad experimentum: sed hoc argumentum non est efficax. simile namque potest adduci ad partem de carne et quacunque alia parte nostri corporis. voluit igitur philosophus quod quo ad molem cerebrum est a predominio terrestris sicut et fere membrum quodlibet nostri corporis: non tamen necessario quo ad qualitatem dispositionem. **S**ecunda p[ar]te sequitur huius opposita. scilicet quod cerebrum est frigide et humide complexionis quo ad complexionem eius innatam tantum. probatur: quod cerebrum nutritur sanguine flegmatico. igitur etc. sequentia tenet: quod complexio naturalis membri similes est ei quod nutritur: ut Auienna ponit in littera. **T**ertia p[ar]te cerebrum quo ad complexionem eius innatam actuatam per influentem que est complexio per suas operationibus debita est etiam frigide et humide complexionis. hoc p[ar]te potest multipliciter persuaderi. Primo. quod ad operationes cerebri plus operatur frigidum quam calidum: et humidum quam siccum. igitur etc. p[ar]te p[ar]te assumptum declaratur oiscurrendo. primo. generatio spiritus animalis ex vitali que cerebro est magis attributa magis perficitur per frigidum quam per calidum ut p[ar]te. adhuc per humidum cum videatur spiritus animalis humidior vitali. Secundo appropinquationes in sensu et cogitatione videtur conformiores subiecto humido quam siccio. Tercio quod ad ipsius terminantur alie rationes vigiliis et motus per nervos. ideo oportuit ipsius esse valde resistens inflammationi. huiusmodi autem complexio est frigida et humida. igitur etc. hoc argumentum videtur Auienna. tertio casu. scilicet prima. Quatio. quod substantia medullaris est in cerebro dominans que frigida est et humida ut patuit. **I**tem per hanc complexionem eius est causa somni: somnus autem fit a frigido. ut primo de somno. **I**tem per complexionem eius innatam actuatam per influentem exercet operationes nutritionis sibi proprias quibus nutrit sanguine flegmatico. igitur etc. **E**t plura alia patet que non sunt nisi probabilia. **Q**uarta p[ar]te est. quod cerebrum quantum ad mensuram complexionalem tertiam in eo repertam naturaliter se habens est complexionis calide et humide. probatur primo: quia tactus sic indicat. secundo: quod propter hanc mensuram indiget euertatione continua cum continue moueatur motu diastolis et sistolis. igitur etc. p[ar]te sequentia cum antecederet. **Q**uinta p[ar]te incidenter ponitur. quod cerebrum magis recedit a cute per humidum quam per frigidum. probatur primo. plura et potentiora sunt cerebrum humectantia quam ipsius in frigidantia: igitur etc. p[ar]te p[ar]te. assumptum p[ar]te: quia sanguis et spiritus sunt humiditatem cerebri coadiuuantia: que tamen sunt eiusdem frigiditatem remouentia. igitur etc. **I**tem vapores actu calidi ad cerebrum transmissi sunt cerebrum humectantes: non tamen sunt cerebrum in frigidantes. et per istam conclusionem plura alia possunt adduci. puta quod tactu p[ar]te percipitur frigidum: multa vero mole et humidum: sed de hoc plus infra videbitur. **S**epta conclusio. inter alia membra nostri corporis cerebrum est cor et totum corpus maxime potens in frigidare. et per ista vadit auctoritas philosophi primo de somno dicentis quod cerebrum est frigidissima particularium nostri corporis. p[ar]te etiam ratione: quod a cerebro recipiuntur vapores frigidi per nervos poros ve-

nas et articularis totum in frigidare potentes ut p[ar]te tempore somni. igitur etc. p[ar]te p[ar]te. assumptum similiter a cerebro super toto spargitur materia catarrhalis flegmatica et etiam totum est maxime potens in frigidare. igitur etc. p[ar]te p[ar]te cum ascendente.

Ad argumenta

principalia. **A**d primum dicitur negando p[ar]te. est enim per se productum calidi remissioris et intensius calido: et per hoc concluditur ipsam esse frigidum et non calidum ut patet. **A**d secundum dicitur quod illa est complexio quo ad mensuram tertiam: et quantum ad illam conceditur ipsius esse calidum. **A**d tertium dicitur quod huius operationes non perficiantur nisi mediante calido. puta spiritu: stat tamen membrum fore frigidum sicut de nervis circa litteram dicebatur. **A**d quartum dicitur quod hoc est: quod materia fumosa a calido eleuata maxime peruenit ad cerebrum et caput et ibi coagulatur. hoc igitur arguit plus cerebrum frigidum quam calidum. **A**d quintum conceditur quod illud concluditur cerebrum in via nutrimenti fore absolute calidum et humidum: et hoc in potentia. sicut nutrimentum dicitur tale respectu nostri corporis: quia absolute conuertibile in calidum et humidum cum quo tamen stat quod in genere membrorum sit frigidum. et pro isto intellectu p[ar]te argumentum ultimo adductum in questione.

Questio.

XXXIII.

Veritur

an pinguedo sit complexio frigida. **E**t arguitur quod non. **P**rimo. adeps et pinguedo facit inflammationem. igitur etc. p[ar]te videtur nota. assumptum p[ar]te experimento. **S**ecundo. materia ex qua generatur adeps et pinguedo est calida. igitur etc. p[ar]te videtur nota. et patet assumptum cum generetur ex parte vinctuosa sanguinis. **T**ercio adeps et pinguedo dum sunt viuientia sunt calidiora ipsis mortuis: sed dum mortua sunt et a regimine anime derelicta sunt calida. igitur etc. consequentia videtur nota. et p[ar]te maior cum omne mortuus in frigidetur. et arguitur minor: quod adeps interius assumpta vel exterius inuncta calefacit et resouit et coferit doloribus causatis ex materia frigida. igitur etc. **Q**uarto circa membra satis intense caliditatis generatur et conseruatur adeps et pinguedo. igitur etc. p[ar]te p[ar]te. assumptum similiter. generatur enim pinguedo supra cor quod est membrum satis calidum. **S**imiliter adeps multiplicatur circa cor et circa renes: quod non videtur esse possibile si forent partes frigide.

Ad oppositum est Auienna in littera.

Ad respondendo

ad istam questionem. **D**istinctio premissenda sunt quedam p[ar]te necessaria. secundo soluetur questus.

Quantum

ad primum p[ar]te intenditur est primo quod per pinguedinem in p[ar]te intelligere debemus illud quod vulgariter dicitur lardo. p[ar]te adipez vero illud quod coiter dicitur assungia. differunt autem hec duo ab invicem et conueniunt inter se. p[ar]te primo in materia: quod vtrique corpus generatur ex materia vinctuosa sive ex parte sanguinis vinctuosa. Similiter p[ar]te in agere. vtrique. n. generatur a frigido p[ar]te glacie sive p[ar]te deficiente huiusmodi sanguine vinctuosius. secundo differunt: quod fortior est partium commixtio in adipe quam in pinguedine. v[er]o copio adips respectu complexionis pinguedinis potest dici p[ar]te fortior. et est debilis. propter hoc agere ut ignis potest facilius dissolvere adipem quam pinguedinem non ita eque bene sufficit partes adipis ab invicem separare sicut partes pinguedinis que admodum est de oleo diceremus: ut Auienna ponit secundo casu. **D**istinctio tertio ratione sit: eo quod pinguedo magis multiplicatur circa partes carnosas. adeps vero circa partes panniculares. **E**t quo potest probabiliter p[ar]te cludi quod a fortiori frigido generatur et p[ar]te defatur adeps quam pinguedo cum sit maior frigiditas circa partes panniculosas quam carnosas ceteris partibus. **E**t quibus oibus p[ar]te cludi possunt cause adipis et pinguedinis. causa. n. materialis est pinguedinis vinctuosa. formalis vero est anima nutritiva penes potentias has fore partes nostri corporis aiatas: penes vero tenentes oppositam causam formalem est forma h[uius] determinati mixti. efficiens vero remota sive mediata est caliditas partium sanguinis vinctuosius eleuata et separata ab alijs. p[ar]te p[ar]te vero et imediata est frigidum hanc partem p[ar]te deflans. finalis vero variat secundum varias rationes membrorum in quibus sunt. quibus est repletio vacuitatis inter aliqua membra. quandoque caloris reuerberatio ut videtur infra. capitulo de membris. ideo etc.

Quantum ad secundū sit prima p̄lo. q̄ pingue
dinis ⁊ adipis est materia calida. p̄lo
batur. q̄ talis est pars sanguinis vinctuosa. igit̄ ⁊c. p̄3 p̄ña. ⁊
assumptū similiter. ¶ Secūda p̄lo. materia ex qua genera
tur pinguedo est minus calida q̄ materia ex qua generatur
adeps. p̄batur. q̄ materia pinguedinis plures sunt partes
aqueose p̄mixte q̄ materie adipis. igit̄ ⁊c. p̄3 p̄ña. ⁊ assum
ptum p̄3 experimēto cum adeps melius ⁊ facilius inflāmet̄
ita vt oleo assimilē. ideo ⁊c. ¶ Tertia p̄lo est. q̄ tā adeps
q̄ pinguedo sunt frigide cōplōnis in cōparatōe ad entis. p̄3.
q̄ q̄sūcūq̄ hōz materia sit calā imēdiate sit sita frigido
p̄gelante. ideo ⁊c. p̄3 p̄ña. ⁊ assumptū p̄3: cum tā adeps q̄ pin
guedo liquefiat a calō. quēcūq̄ aut̄ humida p̄gelant a frigi
do dissolunt a calido. ⁊ ecōtra vt metallā. ¶ Quarta con
clusio ē hec. q̄ l̄3 materia cōstāns adipis sit calidior: mate
ria pinguedinis frigidior: est tñ adeps q̄ pinguedo. p̄ma pars
hui⁹ cōclusionis est posita sup̄ius. ⁊ scda p̄3 p̄mo per Aui. in
littera. ⁊ arguit̄ signō. q̄ dēfioris ⁊ solidioris substantie appa
ret adeps q̄ pinguedo. igit̄ adeps recipit p̄gelationē for
tiorē. ⁊ per consequēs ⁊c. p̄3 p̄sequētia. ⁊ assumptū exp̄ri
mur. ¶ Tā quia circa membra p̄niculosa marime multi
plicatur adeps: que mēbra p̄niculosa sūt frigidiora q̄ car
nosa mēbra circa q̄ multiplicat pinguedo. igit̄ ⁊c. ¶ Istas
omnes cōclusiones cōsuerūt antiqui ponere sub bis ver
bis. adeps. ⁊ pinguedo sunt calida materialiter: licet sint fr̄
gida formaliter. scdūda lo pinguedo sit materialiter frigidior
adipe: formaliter tamē frigidior ē adeps q̄ pinguedo ⁊ itel
ligunt has quattuor cōclusiones sup̄ius positas.

Sed circa dicta quedā occurrunt dubia. primū
adeps ⁊ pinguedo assumpti ⁊ cibo vt
medicina sunt calefacientes. ideo nō videt̄ q̄ rationabiliter
debeant poni frigide. p̄ña videt̄ nota. ⁊ colligitur assumptū
secundo casu. capitulo de adipe. ⁊ ab ysaach in dietis vniuer
salibus in pluribus capitulis. ¶ Secūdu dubiū est: quia
adeps posita in stomaco vel sup̄ stomaco animalis liquefit
subtilit̄ ⁊ in vaporē conuertit̄: exstēns tamē in vterius circa
mēbra valde calidiora q̄ sit stomachus in cuius gressu p̄ser
natur vbi videt̄ ipsaz fortius dissolui debere vt circa cor.
¶ Tertiū dubiū est in qualibet parte corporis adduc cor
di. p̄pina sit caliditas valde intensā quo mō pōt vinctu
sus ibi p̄gelari a frigido ⁊ in adipe p̄uerti cū sit iuxta cor.

Ad hec omnia respondet. Et primo ad pri
mū dicitur q̄ nō repugnat
idē put ē pars n̄ri corporis esse cōplexiōis aliqualis: qualis
nō est occurrēs corpori nostro. vt cibus vel medicina. ver
bi gr̄a. cor. put est viuens vel pars n̄ri corporis viuētis est
cōplexiōis valde calide: q̄ tamē inter cibaria ponit̄ com
plexiōis melacolicę. Et sic in p̄posito quātūcūq̄ ponat̄
pinguedo ⁊c. inter partes nostri corporis frigida in cōpara
tione ad cui⁹: ipsa tamē occurrēs corpori nostro vt cibus
vel medicina pōt corpus calefacere ⁊ in latitudine calidoz
reponi. Et tota causa ē: q̄ secundū alias cōplexiōnē opera
tur. put est pars viuētis: ⁊ secundū aliam cū sumit vt medi
cina. primo enī modo operat̄ per cōplexiōnē per quam re
spectu cutis ipsa est frigida. cum vero occurrat vt medi
cina operat̄ per cōplexiōnē eius virtualē. ⁊ non repugnat aliqd
fore formaliter vel actualiter frigidū: q̄ tamen est virtuali
ter calidū: vt p̄3 de vino ⁊ multis alijs. ¶ Et si arguit̄ ecōtra
hanc respōsiōnē: q̄ ita habet cōplexiōnē hanc virtualiter
calidā dum est pars viuētis sicut quādo nō est pars viuē
tis. igit̄ qua ratione calefacit vna vice ⁊ reliqua. ¶ Itē
querit̄ que cōplexiō virtualis est illa. Quāciad p̄mā con
cedendo assumptū q̄ habz illā cōplexiōnem virtualē illa tā
men cōplexiō virtualis nō qualitercūq̄ est caliditatis. p̄du
ctiua nisi adipe taliter subtiliata ⁊ ad actum reducia de quo
videbit̄ alias. ¶ Ad secūdu dicit̄ q̄ illa est qualitas secun
da ita naturaliter p̄ductiua caliditatis sicut lumen: quāuis
nō sit formaliter caliditas nec frigiditas: sed de hoc magis
videbit̄ infra. ¶ Ad secūdu dubiū dicunt quidaz tenēdo
q̄ adeps ⁊ pinguedo sunt partes animate q̄ anima adipis ⁊
pinguedinis resistit ne partes in adipe moueatur ad gradū
caloris intensuz ⁊ hoc mediante complexione adipis ⁊ pin
guedinis vt se in sua naturali dispositiōe cōseruent: cum ve
ro corpori nostro applicatur adeps aut pinguedo tanq̄ me
dicina vel cibus tam corrupta est anima in eis. ideo partes

valde aeris ignee in ipsis existētes iam se reducit ad gra
dū caloris intensiorem vel mouet̄: ⁊ potentes sunt corpus
calefacere. Si autem teneatur q̄ pinguedo ⁊ adeps nō sint
partes animate: sed habeāt solā formā m̄riti inanimati dñt
similiter q̄ l̄3 pinguedo ⁊ adeps existēt in viuēte non sit in
se habēs animā formaliter. ab anima tamē sine a virtute re
gulatur ⁊ resistit sue inflāmatiōi ⁊ liquefactiōi n̄ri causa p̄u
mens fuerit nimis potēs. sicut in ethica ⁊ marasmo. ¶ Sed
hec respōsiō multas patit instantias. p̄ma: q̄ quācūq̄
virtus regulare habeat ⁊c. nō tamen aufert quin in adipe a
corde vel spiritu inducatur intensior gradus caloris: s̄ h̄u
iusmodi gradus videtur sufficiens ad liquefaciendū adipez.
igit̄ ⁊c. p̄ña videtur nota. ¶ Item minor gradus caloris
q̄ sit inductus in adipe a corde sufficit ipsū subtiliare ⁊ in
vapores cōuertere. igit̄ gradus caloris in adipe a corde po
tius potens erit ad hoc faciendū. p̄sequētia videt̄ nota. ⁊ as
sumptū probat̄: quia calor stomachi sufficit hoc facere cū ita
men videatur multo remissior. ¶ Ad primū dubiū q̄ per
resistētiā iam dictā p̄hibetur vt inducatur ita tēsus gra
dus q̄ sufficiat ipsas liquefacere: l̄3 ira latitudinem aliter
adeps. nec negandū est quin ceteris paribus in equali tem
pore fiat maior resolutio adipis i partibus cordi vicinis q̄
in alijs. ad ipsam etiam cōseruandā ⁊ generandā satis adiu
uat aer frigidus ad cor. pueniēs ⁊ frigiditas capsule. ¶ Ad
secūdu negatur antecedēs: ⁊ dicitur q̄ in adipe p̄ cibo vel
medicina in stomaco. assumpta a stomacho maior gradus ca
loris produciť q̄ a corde in adipe viuente ⁊ per causam iaz
dictā p̄3 q̄ non p̄cedit argumentū. ¶ Ad tertiū dubiū ta
cta est solutio p̄ parte. dicitur enim q̄ ad illius cōgelationē
satis adiuuat frigiditas capsule que est frigida respectu cur
tis ⁊ etiā frigiditas aeris inspirati. Vel dicitur q̄ non queli
bet pars existēs p̄pe cor: est calidior cute: immo aliqua est
frigidior. l̄3 quelibet talis sit respectu cutis minus frigida
q̄ foret si esset distantior a corde. ¶ Circa istam materiam
essent multa speculanda.

Ad argumenta principalia. ¶ Ad primū
pōt dici p̄babiliter adipe
⁊ pinguedinē esse potētiā calidā ⁊ hoc in potentia passi
ua sicut omne vinctuosus: sed hoc nō repugnat dictis i que
stione. ¶ Ad secūdu dicitur negando p̄sequētiā. licet enī
materia sit calida: agēs tamē immediatū est frigidū. ¶ Ad
tertiū dicitur q̄ adeps ⁊ pinguedo dum sunt viuētia sunt
formaliter calidiora q̄ ipsi mortui: nō tñ virtualiter vt satis
ocm ē. ¶ Ad quartū dī negado p̄ñaz sic satis p̄3 ex dictis.

Questio.

XXV.

Veritur rrv. Utz cuiuslibz mēbz p̄plexio
naturalis similis est ex quo nutri
tur. Arguit̄ m̄simpli q̄ nō. ¶ Primo: q̄ itē sequeret̄ q̄ oīa
mēbra n̄ri corporis foret sibi inuicē in cōplōne filia. p̄ña est
falsum: vt p̄3. ⁊ arguit̄ p̄ña: q̄ si questio esset vera tunc cu⁹
quodlibz membz nutrit̄ sanguine cuiuslibz membz: cōple
xio naturalis ē similis cōplexiōni sanguinis naturali. s̄ que
cūq̄ in cōplexione simulant̄ vni tercio inter se sunt similia.
¶ Secūdo si q̄stio esset vera sequeret̄ q̄ plmo foret natura
liter cōplōnis calide ⁊ sicce. p̄ñs est falsus ⁊ videt̄ s̄ Aui. in
l̄ra ⁊c. arguit̄ p̄ña: q̄ sanguis ex quo nutrit̄ plmo ē p̄plōnis
sicce cū sit multū admixtus colore vt ponit̄ in littera. ideo ⁊c.
¶ Tercio sequit̄ q̄ quolibet membz n̄ri corporis ē cōple
xionis tēperate. p̄ñs est falsus. ⁊ arguit̄ p̄ña: q̄ ex nutrimen
to tēperato pōt nutriri q̄libz mēbz n̄ri corporis: s̄ q̄libz
tale scdm naturā ē cōplōnez filia ē ex quo nutrit̄. ideo ⁊c.
¶ Quarto pole est nutrimentū esse p̄rius cōplexiōi natura
li mēbz q̄ nutrit̄ ex eo. igit̄ ⁊c. nota p̄ña. ⁊ assumptū p̄3: q̄
pōt sanguis esse frigidus cuiuslibz mēbz cōplōne naturali
existēte calida. igit̄ ⁊c. ¶ Quinto aliqd est membz n̄ri corpo
ris cuius naturalis cōplexio nō p̄seruat nisi per p̄ria. igit̄ ⁊c.
p̄3 p̄ña. ⁊ assumptū: q̄ cordis naturalis cōplexio nō p̄seruat
nut̄ nisi a p̄hibētibus ei⁹ incendiū ⁊ distēperamentū ad cali
dū. talia vō sunt frigida. ideo ⁊c. ¶ Sexto nutrimentū assimi
lat membro. ⁊ nō ecōtra. ergo questio falsa. p̄3 p̄ña. ⁊ assum
ptū bētur tercio de virtutib⁹ naturalib⁹ a Daliē.

Ad oppositum est Auicenna in littera.

In ista qōne p̄mo p̄mittēda sunt notabilia q̄da ⁊ di
stinctiōes. scdo ponēde sunt cōclusiones d̄ q̄nto.

Quantum ad primū sciendum q̄ per complexio-
nem naturalēz membri intelligere de-
bemus cōplexionē convenientē siue debitā membrū p̄ suis
operatōibus exercēdis, ecōtra vero per accidētālē que nō
est debitā vel requisita p̄ suis operatōib⁹ producendis siue
cum illa remaneat mēbri intra latitudinē sanitatis siue nō.
Exemplū p̄mi, sicut est cōplexio epatis per quā generat hu-
mores pueniētes pro nutrīatione. Exemplū secūdi, sicut ē
cōplexio reperta in pulmone in eo posita ab humiditatibus
et vaporib⁹ et flegmatibus et catarris ad pulmōē pueniē-
tibus. Et enim in pulmōe quantū est de se nō esset huiusmo-
di humiditas accidentalē ab his vaporibus et adhuc pul-
mo ēet sibi sanus et pueniēter suas exerceret opatōes ideo
pueniēter dicitur hec complexio accidētālē. **Secundo**
sciendū est q̄ duplex est nutrimentū, quoddā operās a ma-
teria tantū respectu eius; respectu cuius dicit nutrimentū,
quoddā opans a materia et a qualitate simul. Exemplū p̄-
mi, sic sanguis tēperatus. Exemplū secūdi, sic sanguis gene-
ratus ex lacte qui nō solū operat: q̄ in corpus trāsmute-
tur: sed etiā refrigerādo corpus aliquantū alterat, et dicit
tantū respectu eius respectu cuius dicit nutrimentū vel ē:
q̄ idem nutrimentū quod respectu vnius dicitur nutrimen-
tum et respectu vnius membri dicitur operatū solū a mate-
ria aliquod aliud membrū notabiliter alterat et transmuta-
ret: vt infra caplo illo, q̄ comedit et patebit. **Tertio** sciē-
dum q̄ adhuc duplex ē cuiuslibet mēbri nutrimentū, quod-
dā p̄p̄iū, et quoddā cōmune. Exemplū de cōmuni vt mas-
sa sanguinea dicit nutrimentū cōmune oīz membrorū: eo q̄
ex ea apta sunt omnia mēbra nutrirī. In totali, n. massa ista
reptibilis est pars sanguinis cuiuslibet membro p̄positio-
nalis. Exemplū de p̄p̄io sicut nutrimentū sic pueniens ossi q̄ nō
alteri membro dicit nutrimentū p̄p̄iū ossis. **Quarto**
sciendū q̄ adhuc cuiuslibet mēbri nutrimentū p̄p̄iū est du-
plex, quoddā appropriatū siue p̄p̄inquū iam dispositū di-
sp̄sitiōibus membri et p̄p̄inquū substantiē membri vt humi-
ditates secundē, quoddā est mediātū siue remotū sicut san-
guis p̄p̄ositionis ossi dicitur nutrimentū ossis p̄p̄iū. In
p̄p̄ositione maxime ē sermo de nutrimento p̄p̄io secūdo modo
dicto, sic enī exp̄ssificat Auiē. in littera de sanguine nutriē-
te pulmōē, manifestū enī est q̄ nutrimentū p̄p̄iū primo
modo dictū est simile membrū et ecōuerso vt p̄ ex quid no-
minis nutrimentū p̄p̄iū taliter acceptū. **Quinto** p̄ncipaliter
sciendū q̄ complexionē membri similari ei ex quo nutritur
possum⁹ dupliciter imaginari. p̄mo formaliter vtrūq̄ ipso-
rum ad idē mediū generis, sc̄cutim comparando. Secundo
correspondētē, vt sit sensus q̄ quale est membrū in genere
membrorū respectu cuius tale ē nutrimentū mēbro p̄p̄io
natum in genere nutrimentorū respectu, sc̄ nutrimentū puenien-
tis medio generis, imaginandū est enī q̄ sanguis est massa
cōmūis nutrimentalis omniū mēbroz habēs in se difformi-
tatē correspondētē difformitatē mēbroz nostri corporis:
vt quantā habz difformitatē os et caro tantā habz pars san-
guinis p̄p̄iōdata ossi a parte sanguinis p̄p̄iōdata carni,
et sic de alijs, et ideo sicut se habet os inter mēbra nostri cor-
poris quo ad cōplexionē eius naturalē ita nutrimentū p̄p̄io-
portionatū ossi se habet ad nutrimentū alijs membris p̄p̄io-
tionatū. **Sexto** sciendū q̄ similitudo vel p̄p̄ositionalitas
nutrimentū ad membrū quādoq̄ puenit ex parte qualitatis
manifestarum vt similitudo sanguinis grossi melācolici ad
os, quādoq̄ asit puenit ex parte qualitatis vel dispositiōis
occulte sicut est epas cōseruariū epatis et sibi p̄forme: et sto-
macus stomachi et pulmo pulmōis: et generaliter quodlibet
membrū humanū eiusdē speciei cuius illo, sicut colligi potest
q̄nto colligit, et decima tertij de pulmone vulpis asmatico
cōserētē, et decima sexta tertio caplo de colica de intestinis
lupi cōserētibus in colicis, et decima quarta tertij de epate
lupi cōserētē epati humano, et sic de alijs. **Ad p̄p̄ositi-**
um est hic sermo de similitudine primo modo dicta et non
secūdo modo dicta. **Alius** p̄mittendū est cuiuslibz
membrū cōseruariōez maxime fieri per nutrimentū, sed de
hoc magis infra videbitur, quare et.

Quantum ad secundū articulū sit prima cōclū-
sio, non cuiuslibz mēbri naturalis cō-
plexio similat ei ex quo nutrit tanq̄ ex nutrimento cōmuni.
p̄ per vniū argumentū adductū ante oppositiū. **Secun-**

da p̄clō, nō cuiuslibet mēbri naturalis cōplexio similat nu-
trimento opanti a qualitate ex quo illud membrū nutrit, p̄
similitudine: q̄ tale pōt esse calidū membrū existētē frigidū et ecō-
uerso sicut satis est notū. **Tertia** p̄clō, nō cuiuslibz mem-
bri naturalis cōplexio similat cōplexiōi nutrimentū eius pro-
p̄ij formaliter vtrūq̄ illorū cōparando ad cutz siue ad me-
diū generis, p̄. alterius enim cōplexionis est os cōparatū cu-
tiz: alterius sanguis ex quo nutrit et. **Quarta** p̄clō, pro
mēte Auiē. est q̄ cuiuslibet membri nostri corporis cōplo
naturalis correspondētē similatur nutrimento eius p̄p̄io
mediato a materia tantū operatū, que p̄clō debet sic intelli-
gi, qualēcūq̄ gradū vel situm obtinet mēbri naturalis com-
plexio in genere membrorū siue in latitudine membrorū talē
obtinēt nutrimentū in latitudine nutrimentorū, p̄. q̄ q̄libz
membris in sua cōplexione cōseruat nutrimentū sibi p̄p̄io
nato, et per p̄sequēs assimilatur nutrimento p̄p̄io: sed nō ali-
ter nisi modo iā dicto: vt p̄ discurredo per alios modos si-
militudinis, igit et. p̄ p̄ia cū antecedētē. **Itē** os vt in
naturali sua cōplexione p̄seruetur debite opz nutrimentū ob-
sis cōuertit in partē p̄p̄otionalem vel simile parti resolu-
te ab ossē: sed hoc melius p̄p̄ositionalis est sanguis gros-
sus in genere sanguinis melācolici sicut os in genere mem-
brorū, igit et. p̄ p̄ia cū antecedētē.

Ad argumenta p̄ncipalia. **Ad primū**
satis p̄ ex questioe, p̄bat
enī non similari cuiuslibet mēbri cōplexionē naturalēz na-
trimento cōmuni: q̄ in questionēz cessū est vt p̄. **Ad se-**
cundū dicitur q̄ Auiē. p̄bat q̄ hz sanguis ex quo nutritur
pulmo sit multū admixtus colere: ille tamē est admodū hu-
midus: sed tamē de hoc plus habebit infra. **Ad tertij** di-
citur sicut de sanguine cōmuni dicebat, licet enī nō simile
totali sanguini tēperato: similat tamē parti sibi p̄p̄ositionali
in sanguine tēperato. **Ad quartū** dicit q̄ tunc erit nutri-
mentū non a materia: sed a qualitate operās. **Ad quintū**
dicit q̄ quantūcūq̄ nutrimentū cordis: immo et cuiuslibet
mēbri sit mēbro aliquo modo p̄rariū: stat tamē illud fore
eidē simile corrdēnter vt dēi ē. et ita p̄p̄ositionaliter dice-
re possumus de aere. Vel d̄ q̄ per aerē nō p̄seruat cor: ve-
ra et p̄p̄ie dicta cōseruariōe: sed potius p̄seruatur per aerē,
per nutrimentū tñ p̄seruatur reponēdo in eo tale quale de-
perditū est: sed de hoc infra melius videbitur.

Questio.

¶ Veritur r̄vi. Vtrūz quodlibet membrū
secundū complexionē eius acci-
dentalem similatur ei quod ab eo superfluit. **Arguitur** mul-
tipliciter q̄ non. Primo: quia quod a pulmōis digestione
superfluit est calidū et siccū, et tamen pulmō est accidētā-
liter humidus, igit et. p̄ p̄ia. et assumptū p̄ prima parte p̄
cum pulmo nutriat sanguine colerico vt vlt Aui. in l̄ra et su-
perfluitas debeat p̄p̄iōnari ei a quo decidit vt infra vlt
debis. id et. Secundo possibile ē q̄libz membris nri corpo-
ris secundū cōplexionē accidentalem similari ei ex quo nutrit
ergo p̄ tunc necessario non similabit ei q̄ ab eo superfluit se-
cundū cōplexionē accidētālē, p̄ p̄ia. et assumptū. possibile
enī ē nutrimentū alterare q̄libz mēbris nri corporis in eo
qualitatē vel cōplexionē accidentālē pducēdo vt lactuca, id et.
Tertio sic p̄ncipaliter arguit, superfluitas mēbri deciditur
a digōne mēbri, igit p̄ superfluitatē mēbri significare possum⁹
sup cōplexionē naturalē mēbri et nō accidentālē, p̄ p̄ia cuius
p̄ superfluitatē decidit a digōne arguamus sup bonitatem
vel malitiam digōnis, et per p̄ia sup p̄fectionē vel ip̄fectionē
nē cōplexionis que est in t̄stz digōnis, et si sic videbit super-
fluitatē et magis p̄p̄iōdari cōplexiōi naturali q̄ cōplexiōi
accidentali mēbri. Quarto p̄ vrinam significare possum⁹ sup
digōnē epatis et venarū et p̄ egestionē sup digōnē stōi et inte-
stinorū, et p̄ia sup cōplexionē corrdēntē naturalē, igit et.
est Auiē in littera.

In oppositiū
In ista q̄stione p̄mo videbit de p̄ncipali q̄stio, se-
cundo videbit an sanguis ex quo pulmō nu-
tritur sit vel debeat dici sanguis colericus.

Quantum ad p̄mū p̄missio ex ar̄ti q̄dne qd per
p̄plexionē accidentālē intelligere debem⁹.
Sciendū p̄. q̄ superfluitas ē duplex, sc̄cōis et p̄p̄a. p̄ superflui-
tatē cōmū intelligere debem⁹ superfluitatē decidit a m̄a cōi

vt feces a chilo: z vrina a sanguine: vel facta ab agere operante: sic supfluitates dicte puenientes a calore stoi vel epatis operantis p toto. vel qz producta ad finem eodem vt sperma ad conseruatione spei. vel qz ad membra delegata est a toto sicut est supfluitas exis in pulmone ex cataris z vaporibz eleuatis a toto. Et sicut dicit quattuor modis ali qua supfluitas cois ita quattuor modis oppositis dicitur pro pria. pmo qz decisa a materia propria vt superfluitas nutri menti ossis. scdo quia decisa ab agere no opante pro toto vt eade ossis supfluitas. tertio qz non ad finem eodem. quarto qz no membro delegata a toto: sed a determinato membro. z de omnibz bis pot intelligi in questione. C Secundo sciendu q duplex supfluitas pot in membris inueniri. vel p via destina tus: vel p via congestiois. exepia satis patet. C Tertio sci duz qz vtroqz istoz modoz dupliciter in membro pot super fluitas reperiri. pmo ipso existente in naturali sua dispo ne. scdo ipo exite in dispo ne pter natura. Exepia satis patet. C Quarto sciendu qz huiusmodi supfluitas vel ibi moras longa ptrahit vel no. Exempla satis patet. C Tunc sit pma pclo. possibile est membris secundu coplonem eius accidenta le assimilari ei ex quo nutrit. hanc pclone pbat vnum argu menti adductu ante opposituz. vt membra calida naturaliter nutrita ex lactura que sunt accidentaliter frigida: z ita scdm accidentale coplerione assimilant ei ex quo nutriunt. nec e hoc p Zul. in lra nec ptra determinata in pcedenti qstione. ibi. n. ex intentioe Zul. dicitur qz coplerio naturalis mem bri similes ei ex quo nutrit tales nutritio. pmo vel sibi pro portioato. qualiter no est in casu pclone nunc posite. cu n nutritio tale no sit pportioatuz membris que ex eo dntur na triri. id zc. C Secunda pclo. no cuiuslibz membris nfi corpis in sua naturali dispo ne existetis accidentaliter coplerio assimila supfluitati ppter illius membris. p: qz supfluitas talis magis pportioat coplerioni naturali illius membris. igit zc. p3 pma cu ante. C Tertia pclo pncipalis. qz adhuc no cuiuslibz me mbri nfi corpis naturaliter se hntis z hntis supfluitate eodem pmo scdo vel tertio mo dicta accidentaliter coplerio assimila tur vel pportioat sue supfluitati cois pmo secundum vel ter tio mo dicte. p3: qz epate naturaliter se hntis cosimiliter sto maco vrina z egestioes attestatur naturali coplerioni epa tis z stomaci. id zc. C Quarta pclo qz bis membris no existit bus in sua naturali dispo ne pole est supfluitates comunes. primo secundo vel tertio modo dictas pportioari vel si milari copleriois istoz membroz accidentaliter. patet. quia vrina existente colerica super digonem accitraliter co lerica epatis significamus z ipsa flegmatica similr. ideo zc. Et nulla illaru coelusionu voluit Zul. in lra dicitur mem brum secundu accitraliter coplerione assimilari zc. C Quinta pclo de mente Zul. e qz superfluitas cois in membro exis per via defluxus z longa ptrahes in membro moras similas membro scdm coplerionez membris accitraliter. p3 pmo dicitur rendo de pulmoe z cerebro. z arguitur ratio: qz talis comu nis supfluitates ptrahes zc. necessario alterat membrum sua qualitate vel suis qualitibus que no sunt necessarie mem bro nec requirite ad suas operatioes exercendas. igit zc. patz pma. z assumptu similr p3 intueti. z hanc intellexit Zul.

Quantum

ad secundum articulu est sciendum primo qz aliqui sanguine esse coleri cum pot intelligi dupliciter. primo enim sanguine colericum in genere intelligere possumus sanguine calidu z siccum in comparatione ad sanguine temperatu. secundo per sangui nem colericu intelligere possumus sanguine cui multa ad mixta est colera siue per talem colere admixtionem reddatur sanguis siccus vel no. C Secundo pmitteudu qz pulmo se cundu coplerione eius naturale est coplerionis calide z humide. z hoc videt de mente Zulice. in littera. C Tertio premittendu qz cuiuslibet membris coplerio naturalis simi latur ei ex quo nutrit membris ad intellectus datu in pceden ti questione. C Quarto premittendu qz no necessario per quilibet admixtionem colere reddat sanguis siccior tempera to sanguine. hoc satis p3. C Tunc sit pma coelutio. qz san guis ex quo nutrit pulmo no est colericus pmo modo. p3: quia no est calidus z siccus. igit zc. p3 pma. z assumptu pba tur: qz pulmo est naturaliter calidus z humidus: sed talis est sanguis ex quo nutrit pulmo in genere sanguinis qualis e pulmo in genere membroz. igit zc. p3 pma cu3 antecedere.

C Secunda pclo. sequit qz lz multa colera admixta sangui ni nutriti pulmone sit potes illum sanguine calefacere: no tamen est potens ipm multu ericcare. pma pars p3. secunda similr: qz als ille sanguis eet siccus. C Tertia pclo. sequit qz sanguis nutrit pulmone est sanguis colicus capiendocolericu secundo modo. p3: qz huiusmodi sanguis est multe colere admixtus vt experientia docet cu sit subtilis fumosus rubens rubedine clara vt p3 cu spuit sanguis ex ruptura ve ne in pulmoe. z colligit etia hoc quarta particula affo. qui cunqz expuit sanguine spumofus. C Itcz cludi potest ex pulmonis leuitate z spongiositate zc.

Ad argumenta

pncipalia. C Ad pma sa tis p3 ex dictis in scdo ar ticulo quid respondendu est. C Similiter ad alia quid sit re spondendu patet ex primo articulo. quare zc.

C Questio.

XXVII.

Veritur

xxvij. C Itz membra in hoc capi tulo ab Zulice. graduata in suis complexioibus graduantur taliter per copleriones eorum innatas vel influetes vel innatas actuatas per influetes. C Arguit primo qz per innatas soli: quia capiti ponit iter ceteras partes complexiois maxime sicce propter hoc qz ex eis raro nutrit aliqd animal: sed hoc est graduare ipsos per suam innata complexione tantu. igitur zc. p3 consequentia. z assumptu similiter. C Et confirmatur ide. secundo os ponit sicce coplerionis ppter eius duritiem: sed per nullu cople rionem influente est os duru. igitur zc. p3 consequentia. z ma ior in littera. z arguit minor: quia osi no influit nisi spiritus aut sanguis quoz quodlibet e corpus humidu respectu cu tis vt satis patet. igit zc. C Confirmat idem sic. epar ponit minus calidu sanguine ppter ipsuz esse sanguine conge latum. sed notu est qz hoc est ipsum graduare secundu com plexionez innata. igitur zc. p3 consequentia cum antecedente. C Itcz quarto graduare membra vel partes alias nostri corporis est eis varias qualitatuz mēsuras z denominatio nes attribuire secundu eorum varietate. sed per illam com plexione maxime sunt membra in suis coplerionibus gra duanda: per qua maxime diuersificatur inter se. maxime aut diuersificant inter se secundum eoz complexiones innatas. igitur zc. consequentia prima satis p3 z vltima: sed arguitur minor: quia in complexioe influete videtur fere omnes par tes nostri corporis esse similes: cu eade vel valde similis sit influentia super toto cordis z alioz pncipaliu membroz: vbi tamē complexioes innata membroz z partium nostri corporis sunt sibi inuice maxime cotrarie. ideo zc. C Secun do ad pncipale arguitur qz membra z partes iaz dicte gra duant secundu complexiones eoz influetes. primo vene z artarie per complexioes eoz innatas sunt frigide comple rionis. z tamē inter membra calida graduatur ab Zulice. igitur zc. p3 consequentia. z assumptu colligitur. C Secundo: quia ab Zulice. ponitur sanguis calidior epate ppter conti nuitatem qua habet cu corde: sed per illa continuitate non recipit innata: sed precise influente complexione. igitur zc: consequentia nota. z assumptu similr satis p3. C Tertio. pul mo per accidentale complexione eius ponit humidior epa tes: sed notuz est qz accidentaliter coplerio no est nisi influet: igitur zc. patet consequentia. z totu assumptu colligit in litte ra. C Tertio ad pncipale arguitur qz per coplerione inna tam actuata per influente. primo: quia cutis vole ponitur coplerionis teperatissime. z no per innata cum sit cutis ner uosa nec per influente tantu vt satis p3. ergo ponedu est ta lis per coplerionez innata actuata per influente. consequen tia patet. z assumptu similiter itelligeti. C Et confirmat hoc auctoritate Zulice. in littera dicit inquit quia esse membrum teperatuz: quia fere in ea equatur caliditas venaz z sangui nis z neruoz frigiditas. potest aut hoc totum aggregatum constituere coplerionez innata actuata per influentem. C Tertio per illa complexione graduata sunt membra no stri corporis per qua suas principaliter perficiunt operatio nes: ad quas sunt finaliter a natura ordinata z reperta. sed hoc in omnibus aut in pluribus partibus nostri corporis e per coplerione innata actuata per influentes. igitur zc. p3 consequentia. z minor similiter discurreddo qz partes nostri cor poris. z p3 maior: qz membra no graduantur ab auctoribus in suis pplexioibus nisi vt ipis cognitis. sciamus naturales

complexiones eoz cōseruare z pternaturales abijcere. naturales aut cōplones cōseruande videtur inate actuate p influentē. § 7c. p3 pñia cum antecedente.

Ad oppositū est Auicē. in littera.

Respondendo ad hanc q̄stionē. pmo pñia mittent quedā terminos distictos z notabilia. scđdo pñōt cōplones de q̄sito.

Quantum ad pñmū. Sciendū est pmo q̄ per cōplexionē innatā duo intelligere possumus. pmo. n. cōplonem mēbro vel corpori naturalem existētem siue pportionatā p suis opationib⁹. z sic distinguit pñlo inatā pñra cōplexionē accidētalē vel pñter naturā. z nō cōtra influentē. immo taliter capiēdo cōplexionē innatam aliqua cōplexio influēs est naturalis vel pportōnata mēbro p suis opationibus exercendis scđdo per cōplexionē innatā intelligere possumus cōplexionē in cōplexiōato plur gentē merito suoz miscibilitūz. sicut exempli grā est completio nerui frigida z calidis calida. similiter pplexio in musculo resultatans merito cōplexionis carnis z nerui z ligamento rum ingredientūz cōplexionē musculi dicē innatā musculi. z sic de alijs. z taliter capiēdo cōplexionē innatā distinguit innatā pñra influentē. Cōplexio. n. influēs non cōsurgit in mēbro merito suoz miscibilitūz. sed aliqd sibi influitur. sicut satis p3 de completiōe data musculo a corde vel cerebro per spūs aiales vel vitales a corde z cerebro ad musculum trāsmisissos. Cōsecđdo sciēdūz q̄ per cōplexionē innatā actuatā per influentē intelligere possumus iuxta cōmūnem modū loquēdi auctoz totum aggregatū ex cōplexiōe innatā z influētē per quā innatā iā dicta perficit z inuaf ut sit connēctēs instrumentū partiale opationis ad quas mēbris finaliter ordinatur. Exēpli gratia. musculus finaliter ordinat a natura ad motū volūtariū. per eius completiōē innatā solum nō posset esse conueniēs instrumentūz. requirit igit in ipso musculo pñter completiōē in ipso merito componentūz ipm insurgentē completio influēs cordis z cerebri. ex qua similiter cū completiōe pñfictē in musculo. siue fuerit pñfictus tempore vel natura. resultat vna totalis cōplexio. quā reddīt musculus instrumentū conueniens motus voluntarij. C Ex quo p3 hanc cōplexionē influētēz actuatā innatā. q̄ perficere taliter ipsaz ut simul cū influente fiat partiale instrumentū opationis iam dictarum. C Ex his omnib⁹ patere pōt intellectus distinctionis cōmūnter ab auctorib⁹ posite. s. q̄ cōplexionis quedā est innatā. quedā influens. quedā innatā actuatā per influentē. C p3 secundū quid est cōplexionē innatā actuari per influentē. C Tertio pñcipaliter sciēdūz q̄ p gradationes mēbroz nostri corporis in suis cōplexionibus nō aliud intelligere debem⁹ in pposito nisi attributionē determinate mēsure cōplexionis mēbris. puta tēperate vel tantā tēperata recedētis. z hoc per tēperatam intelligēdo in pposito completionem medio generis attributā. scđto. C Et ex hoc p3 quid sit gradare mēbra aut partes nri corporis per cōplexionē innatā aut influentē. C Quarto pñcipaliter sciēdūz est q̄ in partib⁹ nostri corporis quattuor possumus imaginari mēsuras cōplexionales distinctas. sicut exēpli gratia. in musculo pmo quidē imaginamur cōplexionē in eo innatā tantūz. de qua iam dictū est. z hāc etiā imaginamur in quolibet simpliciu componentū organici. scđto imaginamur innatā actuatā in quoliz simpliciu existētem p opatiōe pñra cuiuslibet illoz ut pñmiliū simile est debitu. sicut est cōplo debita carni musculi p sua nutritiōe. tertio imaginamur mēsurā cōplexionalē organico attributā per quā pficit organicum opatōes organici ut organici est. sicut musculus p opatiōe sensus z motus. p nullā. n. cōplonē iam dictarūz videt musculus pueniēs in sēm sensus z motus. patz. n. plures pfici opatiōes pñmiliū cōponentiū organici. organici tñ opatiōe ut organici est impedita. similiter in musculo aliquāta reperit spirituum vitaliū z q̄alūz quāritas pñra opatiōe sensus z motus quāta nō regeret in eodē si nō forent sensus z motus voluntarij. igit 7c. quarto vō imaginamur mēsurā cōplexionalē in mēbro scđm maiorē vel minorem distantia eius a fonte caloris siue cordis. notū est. n. q̄

ceteris partibus mēbrum quod est cordi pñmiliū ē calidius q̄ simile mēbris a corde remotius eodē. siue organici cum fuerit siue pñmiliū ut neruus vel adeps. aliculus mēbris ut satis p3. z q̄ bec mēsurā cōplexionis in mēbro vel pñte nri corporis repta distat a cōplexionalib⁹ mēsuris alijs pñra dictis p3 ex multis. C pñmo q̄ mēbrum vel pars nri corporis existens scđm alias mēsuras frigidū respectu cutis pōt secūdum hāc quartā mēsurā sibi attributāz esse calidū respectu cutis. z situari in latitudine pportionata sibi opposita. ut neruus cordis calidior ē q̄ sit cutis vole tēperate. quāsi cūq̄ scđm alias mēsuras cōplexionales pñra dictas respectu cutis esset frigidus. C Et quo p3 q̄ 13 neruus scđm cōplexionē que sibi debet ut neruus ē sit mēbris frigidū. scđm tamē cōplonē pueniētē taliter vel tantū pñmiliū ē cordi potest esse mēbris carne calidius. C Scđto videt secundum quodā differre bec cōplexio iam dicta ab influētē. cū quā tamē videt maiorē hēre pueniētā. ut ponit gentilis. q̄ influēs cōcatur magis mēbro per spm trāsmisissū per artarias 7c. bec autē magis mediātibus sumis z vaporib⁹ a corde z mēbris pñmiliū pueniētibus. 13 nō sit negandū q̄ mediātibus spiritib⁹ cōcetur. sed magis mediātib⁹ vaporibus q̄ iam dicte. immo p simplice alterationē deducto spū trāsmisso imaginādūz ē a corde aliquantā mēsurā caloris mēbris tribui pñmiliū. C Tertio secundū gentile vñ hic modus cōplonis 7c. q̄ hic magis fundatus ē in vaporibus q̄ in mēbro. ecđtra vero est. 13 modo cōplexionis innatē actuatē per influentē. z similitudine influētē. additur ad huc alia dñia. quia tres pñme mēsure cōplexionales sunt necessarie mēbro ut p illas suas exerceat opatōes. hoc autē quarta nō ē qualiter hoc veritatē habeat infra patebit. C Ad pñmū positū. scđm vñāquāq̄ mēsurāz iā dictāz possumus imaginari graduari partes nri corporis in suis cōplexionibus. C Quinto pñcipaliter pñmittendū est q̄ multiplex pōt esse inuestigatio vel modus inuestigandi cōplexiōes mēbris. pmo per tactū qualiter mēbra z partes extrinsece nostri corporis maxime graduātur. scđdo ratiocinio siue ratiōe. sicut dicit mus neruus frigidū. eo q̄ d3 esse instrumentū motus ne inflāmetur ex motu. z tamē notū est q̄ si tactus talem neruū tetigit neruus cordis nō posuisset frigidū. tertio antiquoz testimonio dimittēdo rationē z expñmentū. quarto ex pñfide ratione cōplexiōis innatē vñpota pñsideratiōe cōplexiōis in mēbro resultatans merito miscibilitūz ingredientū cōpositionē mēbris. C Ad pñmū ut patet oēs vel plures istoz modoz graduādū mēbra tetigit Aui. in lra. q̄ notāter fecit ut nobis notesceret oēs modi graduādū mēbra nri corporis. C Scđto pñcipaliter pñmittendū q̄ in isto caplo nō graduantur mēbra vel partes nri corporis nisi p q̄sito existit actualiter sunt in corpe hūano. hoc satis p3 ex dictis. q̄ nō graduantur mēbra vel partes iaz dicte nisi ut scias eoz cōplexio naturalis in sua naturali dispōne z debite sciamus partes nri corporis pñuare z pñmutare eas ad illā cū fuerint ab eadem lapsē. 16 7c. C pñmittendū est vltērius q̄ mēbra nri corporis diuersaz spērū maiorē abinuicē hñt pñrietatē p cōplexionē eoz innatā q̄ per eoz influentē. hoc satis notum est intuitu z discurrenti per singula mēbra nostri corporis diuersaz specierū. Et dixit notanter de mēbris diuersarum specierū. Eiusdem enīz speciei mēbra adinuicem maiorem habent differentiam per completiōē influentem q̄ per innatā. notum est enīz q̄ neruus existēs pñte cor diuersificatur multum a completiōe nerui pedis. quod nō est per innatā. quia merito miscibilitū suoz sunt eundē cōplexiōis. sed nō per influentē. ut p3 ex dictis.

Quantum ad secundū. C Sit pñma pñlo. non quecūq̄ mēbra in gradibus suarum cōplexionū sunt distincta taliter abinuicē per cōplexiones eoz inatas distinguunt. p3 ex dictis. neruus enīz cordis aliter gradus cōplexiōis ē q̄ neruus pedis. q̄d non est per cōplexionē innatā. 16 7c. C Scđa pñlo ē. q̄ euidentius mēbra vel partes nostri corporis distinctarū spērū abinuicem in gradibus suaz cōplexionū per innatā completiōē distinguunt q̄ per influentes. p3. q̄ euidentius apparet gradus cōplexiōis distinctio plurēs merito illoz miscibilitū. 16 7c. C Et ista conclusio sequitur pñmo q̄ qualitercūq̄ distinguatur aliqua mēbra nostri corporis per completiōnem eoz innatā taliter eadem distinguuntur abinuicem p

Influentē stante vtroque influxu p̄simili. p̄ hoc correlariū de se. ¶ Secūdo sequit̄ q̄ nō qualiter se habent adinicez aliqua membra difficta specie per eoz complexiones innatas taliter se habent per innatas actuat̄as per influēt̄as. p̄z. l̄z enim cor p̄ complexione innatā tantū nō sit calidius epate: multo tamē est eodē calidius secundū complexione influēt̄am z innatā actuatā per influēt̄as zc. similiter l̄z caro per complexionez eius innatā sit multo calidior: nemo neruus tamē cordis per complexione influēt̄am z innatā actuatā est carne pedis multo calidior: similiter l̄z in complexione innata pauca sit differētia artarie eius ad venā: in complexione tamē influēt̄e multū abinuicem gradualiter distinguūt̄ur siue diuērsificāt̄ur. ¶ Tercia cōclusio p̄ncipaliter sequit̄ q̄ partes z membra nostri corporis in suis complexionibus siue organica siue simplicia fuerint quādoq̄ gradualiter per complexione innatā. quādoq̄ per influēt̄am. quādoq̄ per innatā actuatā per influēt̄am. hec cōclusio p̄z. ep̄ar enim pōitur m̄nus calidū sanguine: quia est sanguis zgelatus q̄ videtur esse per complexione innatā. similiter ponit̄ musculus minus calidus carne simplici. p̄pter neruos z ligamēta ingrediētia cōpositionē musculi. ideo zc. p̄z p̄tia. z secūda pars cōclusionis p̄z: q̄ cor ponitur calidius epate z ceteris mēbris. p̄pter sp̄m̄ exītes in ip̄o. id sanguis ponit̄ calidus valde p̄pter sp̄ritū quē recipit a corde. p̄z tertia cūz cūz vole potatur tēperate complexione: quia nō patitur a m̄sto equaliter. ideo zc. z q̄ est index qualitatū tangibilis extrinsecū: q̄ non videbit̄ esse nisi per complexione innatā actuatam per influēt̄am. ¶ Ex his patet q̄ ad sufficiēter cōprehendēdū complexiones innatas mēbroz z etiā innatas actuat̄as p̄ influēt̄as nō sufficit sola cognitio factialis: immo quādoq̄ requirit̄ discursus: z aliquid experimētū: z ad hoc aliquādo stamus auctoritatē illud testificāt̄: l̄z inter omnes sensus huius magis seruat̄ tactus. secūdo sequitur mēbra in hoc capitulo graduata nō solū taliter graduari per complexione innatas zc. sed aliqua per innatas z aliqua per influēt̄as. Et ex hoc p̄z r̄sio ad quēstū p̄ncipale: q̄ cum hec omnia non semper de eodē mēbro sint possibilia haberi quādoq̄ in graduādo aliquod mēbroz procedimus vna via quādoq̄ alia: vt p̄z intueit̄. z secūdo hoc puenit̄ mēbris graduatā quādoq̄ per complexione innatā: quādoq̄ per influēt̄am zc. quos modos oēs te igit̄ Aluicē. in l̄ra.

Sed circa dicta quedā occurrit dubia. ¶ Primum dubiū. videt̄ q̄ nullū mēbrū nostri corporis sit graduādum nisi per complexione innatā actuatā per influēt̄am. nō. n. p̄pter aliud mēbra nostri corporis graduant̄ nisi vt cognito gradu sue complexione sciamus ipsa cōseruare z ad illū gradum perducere mēbrū cū ab illo lapsum fuerit vt suas operatiōes possit mēbrū p̄ficere. complexio igit̄ graduata ē illa per quā perficit̄ mēbrū operatiōes sibi debitas que est complexio innata actuatā per influēt̄am zc. p̄z p̄tia. z assumptū similiter intelligit̄. ¶ Secūdū dubiū est: q̄ non videtur q̄ in mēbro organico sit aliqua alia mēsurā complexionalis p̄ operatiōibus organice vt organici est q̄ illa que debet̄ cōsimilibus: immo q̄ illa eadem cōclusio p̄cise cū qua perficiunt̄ cōsimilia organici suas operatiōes: z organici illud resultans ex cōsimilibus: cuius tamē oppositū superi⁹ ponebatur: p̄bat̄ hec p̄positio: quia mēbrū organici est idem q̄ eius p̄similia simul sumpta cū totū sit sue partes. igit̄ nihil subieue est in organico q̄ nō sit subieue in cōsimilibus. z per p̄sequēs per complexione existētē in cōsimilibus perficit̄ organici mēbrū suas operatiōes. ¶ Et cōfirmatur: quia si aliqua complexionalis mēsurā requireretur p̄ operatiōibus organici vt organici est: que nō requireretur p̄ operatiōibus cōsimilibus vt p̄similia sunt: sit illa mēsurā. a. z sit mēsurā. b. per quā perficiunt̄ cōsimilia suas operatiōes: sequitur q̄ non repugnat. a. di⁹ stemperari nō distemperata. b. mēsurā. Dono igit̄ q̄ ita fiat q̄ distemperet̄. a. ut vt operatiōes ab. a. pueniētes sensibilibiter ledāt̄ur z p̄z distemperamentū. a. esse egritudinem complexionalē z non p̄similis vt sequitur in casu. Etia per distemperamentū. a. nō leditur operatiō alicuius cōsimilis: igit̄ distemperamentū. a. est organici egritudo. z per p̄tis alius quis morbus complexionalis est organicus q̄ non apparet ratiōabile. ¶ Et cōfirmatur idem: q̄ sicut p̄bat̄ est huiusmodi complexiōis non est subiectus nisi in cōsimilibus cōm

ponētibus organicis illud ita q̄ pars eius ē in partiali cōsimili: z tota in omnibus. vel igit̄ huiusmodi complexio est tota in omnibus cōsimilibus naturaliter vel p̄ter naturā. si dicitur secundū: sequit̄ hanc complexione ledere operatiōes cōsimilium. si dicat̄ p̄similū sequitur per hanc perficere cōsimilia operatiōes sibi debitas vt cōsimilia sunt. z per cōsequens non sunt huiusmodi mēsure complexionales abinuicē distincte zc. ¶ Tercū dubiū. videt̄ q̄ nō sit ponenda alia z alia mēsurā complexionalis mēbro siue cōsimili siue organico: secūda maiorem vel minore p̄pinq̄uitatem eius ad cor. Primo q̄ neruus in corde vel cordi multūz p̄pinq̄us est stens foret cōtinue cōmuniter cum dispōne p̄ternaturali sibi: q̄ nō videtur rationale. z arguit̄ p̄sequētia: q̄ neruus est naturaliter frigidus respectu cutis sensibiliter calide. igit̄ neruus existēs in corde est sensibiliter a sua dispōne naturaliter remotus. z per p̄tis zc. p̄z p̄tia cū antecedēte. Et cōfirmat̄ vt p̄tis: q̄ vel talis mēsurā complexionalis est neruo tam dicto naturalis: vel p̄ter naturam. si p̄similū cū per quālibet complexionez mēbro naturalē perficiat̄ mēbrū operatiōes debitas: seq̄ q̄ p̄ hāc p̄p̄sione p̄ficiat̄ neru⁹ suas operatiōes: cuius tamē oppositū innuit̄ gentilis z alii hāc complexionalē mēsurā m̄strēt̄. si dicitur secundū: sequitur in cōueniēs superius cōclusus. s. neruum esse in dispōne sibi p̄ternaturali. ¶ Et cōfirmat̄ idem tertio. q̄ duobus mēbris cōtrariis nō puenit̄ eadē complexionalis mēsurā: sed neruus cordis z caro cordis sūt mēbra naturaliter p̄traria rum complexiōis. igit̄ eis nō puenit̄ eadē mēsurā complexionalis: h̄ p̄cise eadē videt̄ acquiri ex p̄pinq̄uitate ip̄oz ad cor: si ex p̄pinq̄uitate iā dicta acquirat̄ aliqua complexionalis mēsurā. igit̄ zc. tota deductio h̄ argumētū satis p̄z.

Ad hec omnia

respondet̄ p̄mo ad p̄similū cōcedēdo q̄ mēbra n̄ri corporis vtrūq̄m suas exercēt̄ operatiōes per complexione innatā actuatā per influēt̄am. Et dico notanter vtrūq̄m p̄pter mēbra que ab auctoribus dicunt̄ habētia virtutē innatā t̄m̄q̄ p̄ncipalē eoz operatiōes exercēt̄ maxie per innatam complexione eoz. z dicitur q̄ tam complexio innatā q̄ complexio innata actuatā per influēt̄am indicat de sui p̄seruatōe cum quelibet illarū sit complexio naturalis. ideo necesse est medico scire graduare mēbra secundūz vtrūq̄q̄ illarū complexiōis. p̄cedit̄ tamē mēbra habētia virtutē innatam actuatā per influēt̄am maxie esse graduanda in suis complexiōibus. secūda eoz complexione innatā actuatā per influēt̄am. negatur tamē p̄sequētia illa cū inferitur nō esse graduāda mēbra in suis complexiōibus per complexione eoz innatā. ¶ Et si p̄cludit̄ ex his satis nulla mēbra fore graduāda per complexione eoz accidentalē: cuius tamē oppositū videtur facere Aluicē. in littera dum graduat̄ pulmonē per humiditatē accidentalē. ¶ Dicitur q̄ hoc etiam oportuit Aluicē. facere cū a complexione accidentalē mēbrū etiam fami possit indicatio de quantitate z qualitate approximandoz mēbro ad cōseruandū eius naturalem dispositionem vt satis p̄z intelligit̄. ideo zc. ¶ Ad secundūz dubiū dicit̄ p̄mo a quibūsdā q̄ si sumat̄ complexio p̄p̄rie: put̄ est qualitas resultans ex actiōe z passioe qualitātū elementoz zc. sic nulla complexio est attribuēda organico. solū enim illi p̄p̄rie est complexio attribuēda: q̄ est imēdiate resultans vel cōpositū ex elementis vel his que elementis p̄p̄riant̄ vt humor. hoc autē est p̄simile z nō organici vt satis patet. id zc. si autē sumat̄ complexio p̄ toto aggregato ex pluribus complexiōibus z partib⁹ similib⁹ cōponentib⁹ organicum vtrū: sic esset organico attribuēda aliqua p̄plexio q̄ nō esset complexio alicuius cōsimilis: quāuis omnia simul sumptoz: z cū hac complexiōe totali perficit̄ organici operatiōes suas z nullā p̄similū cū eadē perficit̄ operatiōes suas. Et secūda hoc facile r̄ndere ad argumēta adducta i p̄mo dubio: cuius solutio scdm̄ hāc viā nō p̄cedit̄ scdm̄ intellectū superius dictoz. notū. n. videt̄ q̄ cū Bētilio. z alij auctores ponunt alia mēsurā complexionalē p̄ operatiōibus organici q̄ p̄similib⁹ cōponentib⁹ organicis nō intelligit̄ per huiusmodi mēsurā aggregatū ex cōp̄sionib⁹ p̄similib⁹ oīz cōponentib⁹ organicis illud. ¶ Ad videt̄ aliter r̄ndēdū ad dubiū p̄cedēdo. s. q̄ in mēbro organico nulla ē mēsurā complexionalis p̄ suas operatiōes requisita alia a complexiōe suoz p̄similib⁹. Et cōsimiliter p̄cedit̄ q̄ per illā cōplōne p̄ficiūt̄ p̄similia suas operatiōes

per quā organicus ut organicus est. verbi grā. lz in musculo p opatib⁹ volitarij motus exercēdis sit plus de spū q̄ si precise operatōes p̄similiū essent exercēde siue pficiēde. ita men imaginandū est hunc spūitū z calorē in consimilib⁹ ab huiusmodi spū positū effectiue concurrere ad opatiōes suorum p̄similiū vt cōsimilia sunt: qz tñ hanc mēsuram caloris z hunc spūitū recipiunt p̄similia scdm exigētiā organici cuius sunt partes: z nō secundū absolutā exigētiā suaz p̄marum opatiōnū. ideo hāc mēsurā attribuunt organico. verbi grā. caro cordis ad pficiēdas opatiōes sibi pueniētes vt caro absolute ē: non indiget tāta mēsurā caloris quanta in ea actualiter repitur dū est pars cordis: z similiter nervus cordis. igit mēsurā illā caloris q̄ in carne cordis ē vltra illaz q̄ sufficeret sibi ad exercēdū opatiōes suas absolute secundū qz caro ē attribuunt auctores cordi: qz. l. nō est in carne nisi p quātō ē pars cordis. p̄similr per oīa dicif de nervo cordis: z vlr de quocūqz p̄simili cōponente aliqz organicū. z dicif vltterius qz totalis illa mēsurā caloris q̄ est in carne cordis scdm cordis exigētiā est instrumentum carnis cordis p suis opatiōibus sibi cōpetentib⁹ in quātū p̄simile tale est: qz talis organicū pars ē: z ita dicif de caliditate existēte in nervo cordis. z sic de alijs. cum igit dicif hanc mēsurā complexionale esse p̄ncipiū opatiōis organici in quātū organicus: p hoc nō excludit quin sit etiā opatiōis suoz consimilium p̄ncipiū nō absolute: sed secundū qz p̄similia huiusmodi organicū cōponentia. Et p bec argumēta adducta pro illo solunt. Ad p̄mū pcedif vt deducit argumentū qz in organico nō est aliqua mēsurā caloris vel complexionalis que nō sit in p̄similib⁹ suis. Ad p̄firmationē dicif qz nulla est mēsurā requisa p opatiōib⁹ organicū vt organicū est qz non sit requisa p opatiōib⁹ p̄similib⁹ put consimilia sunt huius organicū p̄ces: pcedif tñ qz aliqua est mēsurā requisa p opatiōib⁹ organicū: put organicū est: que nō est requisa p opatiōib⁹ consimilib⁹: put absolute sunt p̄similia. cū remissio ri eni calozē q̄ sit caliditas exis in carne cordis pficit caro suas opatiōes connēctēs sibi vt caro ē. Et ex hoc vltterius p̄z qz dīstēperamētū non est morbus organicus: sed potius p̄similiū vt p̄z satis. Sed forte p hoc arguit: qz quā rōne dīstēperamētū quātūtatē attribuit organico: z nō p̄similr eadē rōne dīstēperamētū in huiusmodi cōplone requisa. p opatiōib⁹ organicū videt esse organico attribuendū. h p̄mum attribuitur organico vt satis p̄z. igit zc. p̄ma nota. z minor arguit: qz egritudo in quātūtatē nō dī morb⁹ organicus: nisi qz tāta vel tāta quātūtatē p opatiōib⁹ debita lz sit in p̄similib⁹: nō tñ ē in eis nisi ad finē organicū. igit pari rōne hic morb⁹ complexionalis dīz dīcti organicus. lz. n. talis p̄p̄lo sit in p̄similib⁹ subiac: nō tñ est in eis nisi ad finē organicū. Sz hūic dī negādo hanc similitudinē. tanta. n. vel tanta quātūtatē non ē ordinata aliquo mō ad opatiōes p̄similr: qz nec in quātū absolute p̄similr nec in quātū est p̄simile b⁹ organicū. ci. p̄z. n. qz partes illius p̄similis suas pficerent opatiōes sub minorī q̄ritate. Sūtr quātūtatē qz caro manus augeret quātūtatē: dū tñ eadē pmaneret cōplō equaliter suas perficeret opatiōes in quātū caro: z adhuc in quātū caro manus. nutri ref. n. vt puenit carni man⁹ z supfluitates expelleret zc. Sic aut nō est in cōplexione p̄similib⁹ attributa ad finē organicū. ci. si. n. caro cordis mutaret ab eo quod ē in corde sibi sano nullo mō pficeret suas opatiōes sibi pueniētes in quātū huiusmodi caro est talis organicū p̄z. iō huiusmodi dīstēperamētū attribui pōt carni z non p̄mū vt p̄z intuitū. Et bis p̄z r̄sio ad aliā p̄firmationē. Ad tertiū dubium dīctur negando illā p̄nam. f. qz tunc neru⁹ cordis zc. Et cuius arguitur qz q̄libz nervus est frigidus zc. dicif hoc concedendū do per p̄plexionē eius innatā: non tñ necessario p influētē. dispō. n. cuius qua stare pōt nervus sanus bz latitudinē satis magnā non p̄cise cōtētā in latitudine membroz frigidoz. Ad confirmatiōē dicif pcedēdo qz per huiusmodi cōplexionem exercet nervus opatiōē suaz. Et dīctur vltterius qz ponētēs hāc complexionē nō esse p̄ncipiū non plus volunt nisi qz huiusmodi cōplexio. nō est requisa p opatiōib⁹ p̄similib⁹ vt p̄simile talis sp̄ei absolute: z hoc ē vcz. qz si aliter hoc intelligit dīctū eoz est absolute negandum. Ad aliā confirmatiōē dicif qz idē tanqz vniuersale p̄ncipiū pōt esse causa p̄rariorz p̄seruatiua sicut medicina temperata z cib⁹ temperatus. similiter eadē celestis influētia que

est p̄rariorz p̄seruatiua. vnde imaginātiū est de mēbris nostris corporis adhuc eiusdē sp̄ei sicut de boibus habitantib⁹ contraria climata. sicut indi habēt complexionem humanā z habēt complexionē talem vel talē. secundū qualitatēz climatis: cū qua tamē pficiunt suas opatiōes: z ita sciant: z adhuc regionē temperatāz habitātes. ita nervus exis ppe cor secundū p̄p̄inquitatē hanc aliter complexionatus est qz nervus pedis. Istoz tamē vtrūqz per suā complexionē suas perficit opatiōes. igitur zc.

Ad argumenta principalia. Ad p̄mū cum suis p̄firmatiōibus satis p̄z r̄sio. pcedif. n. illa membra graduari per p̄plexiones innatas eoz. Ad secundū cōsimiliter r̄sio qz mēbra de quibus idē arguit graduari per complexionē influentes. Ad tertiū sibi r̄sio. Ad vltterius pōt moueri questio. vtrū cor sit sicce p̄plonis. Ad quā videt p̄similr respōdētū sicut ad q̄nēm qua querit vtrū sit cor: calidius q̄ sit in corpore nro post spūitū. ideo p̄r̄sio. Item plures alie possent q̄stiones moueri l̄rales sup hoc caplo. ista tñ q̄stio i sc̄bo tegni i tractatu de vīscerib⁹ cordis declarata ē.

Questio.

XXVIII.

Veritur p̄plexio naturalis z etatiua abibi

tem dīstinguuntur. Arguitur multipliciter qz sic. quia aliter de eis frustra Auicē. z alij auctores capitula facerēt dītineta. sufficeret enīz vnum eisdē capitulū si sunt idēz realiter. Secundo arguit sic. accidētali complexionione permūtata permanet complexionio naturalis eadē. igit zc. p̄stia tenet: quia quocūqz plurimū vno mutato vel variato nō variat alterū illa sunt distincta. z assumptū patet. p̄legmatica enīz cōplexio in for. permanet eadē in pueritiā z iuuentutē: z tamē pmutat vel variatur etatiua vt satis p̄z. igit zc. Tercio cum eadē complexionione naturali pōt corpus permanere continue a p̄mo instanti sue generatiōis vsqz ad m̄stās mortis naturalis: sed nō pōt permanere cum eadē complexionione etatiua p̄tinue: cū necessario trāseat per pueritiā z iuuentutēz. iō zc. tota p̄stia p̄z cū antecēdētē. Et p̄firmatur: qz alius corpus naturalis p̄plexio ē talis simpliciter. igit zc. p̄z p̄stia. z similiter p̄ma pars antecēdētis: z sc̄da pars arguitur: qz nulla cōplexio etatiua est apta durare talis semp vel vt multū. igit zc. p̄stia nota ex quid noīs dispositionis simpliciter talis. z p̄z assumptū discurredo per singulas etates: qz nec pueritiā nec iuuentutē zc. est apta pmanere talis semper vel vt multū. igit zc. Quarto ad p̄ncipale sic. idē catio sumpta a cōplexione naturali quādoqz est p̄stia idē cationi sumpta a cōplexione etatiua eiusdē corporis. igit zc. p̄z p̄stia: eo qz ab eodē nō possunt sumi indicatiōes oppositē vel p̄trarie. z assumptū p̄bat. qz cōplexio naturalis hūmīda facilius tolerat ieiunium: z sic ab ea sumit indicatiōē de ra⁹do vel parū exhibendo cibū. complexionio autēz etatiua hūmīda facilius tolerat ieiunium: z sic ab ea sumitur indicatiō frequētē vel multe oblatiōis. igit zc. p̄stia nota. z assumptū colligit octauo teraper. z affo. septima. illo affo. Corporibus hūmīdas. z sc̄da pars antecēdētis p̄z. Al. quarta p̄mī capitū de cibatiōe febicitantiū. z per bypo. affo. p̄ma. affo. illo. Senes facillime tolerant ieiunium. z Halle. in cōmēto. Quinto. sit for. naturaliter colericus: z arguit sic. for. naturalis cōplexio p̄seruanda est per sicca. sed fortis eiusdē complexionio fortis non est cōplexio etatiua eiusdē. p̄stia nota. z p̄z maloz: qz p̄seruatio fit p̄similia. z minor colligit ex processu ab bypo. affo. p̄ma. illo affo. Du⁹ mīde diēte. Sexto naturalis p̄plexio est res naturalis: h complexionio etatiua est p̄plexioni naturali annexa. igitur zc. p̄stia nota: eo qz nihil est sibi annexū. z assumptū ponit Joā⁹ nīcius z alij plurimi auctores. Et p̄firmat: qz p̄ncipia naturalis p̄plexiōis z etatiue sunt distincta. igit zc. p̄z p̄plexiōē. z assumptū arguit. qz naturalis complexionio p̄ncipia sunt qualitates elemētōz: etatiue vero p̄ncipiū ē actio calidi in hūmīdi naturali. quare zc.

Ad oppositū arguit. p̄plexiō etatiua cor pus p se pficit opatiōes sibi debitas. igit p̄plexio etatiua ē naturalis. z p̄stia zc. In ista q̄stione. p̄mo ponent p̄ambula q̄dā. secundū do ponent p̄clusiones de quēstio.

Quantum ad primum est notandum, qd per complexionem naturalem debemus in proportionata ut virtus mediate ipsa tanq pportionali suo instrumento suas possit pducere operationes, qualiter dicimus complexionem temperatam esse complexionem naturalem temperatam et colericam colericam etc. C Secundo pmitteudum est qd varietas etatū et complexionū etatū in nobis pfigit ex varia proportionatione vel habitudine calidi naturalis ad humidū naturale nostri corporis et ecōtra, quādoq, n. talis est habitudo calidi ad humidū qd potēs est calidus huiusmodi humidū extendere et amplius restaurare qd de ipso resoluatur: et humidū calidū in sua naturali mēsurā cōseruare, quādoq, aut sufficit calidū quātū resoluūt tantū restaurare et nō plus et tantū humidū adhuc sufficit calidū in sua graduāli mēsurā cōseruare, quādoq, autē talis est habitudo calidi ad humidū etc. qd p se sufficit minus restaurare: nec in eadez mēsurā sufficit calidū in hūdo pseruari: sed cōtinuē graduāliter minuendo pcedit. C Et scdm hoc distinguū in nobis etas adoleſcētie cōtra etatē consistētie et senectutis ut circa istam dictū est. Et quo pz qd per complexionē etatiā nō aliis intelligere debemus nisi complexionē existētem in nobis cōtra tāli vel tali habitudine calidi ad humidū, et ecōtra ex qua in nobis cōsurgit possibilitas cremēti aut pſistētie aut diminutio calidi vel virtutis. C Tercio pncipaliter pmitteudum est qd iuxta eōdem modū loquēdi auctoz, cui dicimus aliq etatiānam complexionē calidā a d vel frigidā etc. hoc nō dicim⁹ respectu complexionis tēperate: sed respectu alterius vel aliarū etatū, si enī dicimus complexionē etatiā foz, pueri colericū esse humidū non intelligimus hoc respectu temperate complexionis pueri: sed respectu iuuetutis vel senectutis ut satis pz. C Quarto pncipaliter pmitteudū qd nō repugnat eandem dispōnem diuersis et cōtrarijs comparatis contrarias denominatiōes recipere: qd circa litteram declaratur est. cōplexio, n. tēperata respectu flegmatice dicitur calida et sicca cōplexio: que tamē respectu colericę dicitur frigida et hūida. Et etas iuuetutis respectu senectutis dicit etas humida: que tamē respectu pueritę dicitur sicca, ut pz in littera, et sic de mltis alijs. Ex quo pz qd ab eadē dispōne diuersis comparata possumus indicatiōes diuersas et cōtrarias, saltē secundū denominatiōē habere. cōplexio, n. tēperata respectu flegmaticę est calida et difficulter tolerās icūniū, vnde ab ea flegmaticę cōparata sumit indicatio de offerendo multū cibum et frequenter, si tamē compararet colericę ab ea sumit pſaria indicatio ut satis pz.

Quantum ad secundū sit pma conclusio, ppo etatiua est cōplexio naturalis, pbat sic, cōplexio etatiua est virtuti pueniēs et pportioata, igit cōplexio etatiua est pplexio naturalis, pz pſia ex quid nois cōplexionis naturalis, et assumptū satis pz, cōplexio, n. pueritę fortis ē pueniēs forti instrumentū, et sic de alijs. C Itē quelibz cōplexio viuētis est naturalis vel accidentalē: s; nō tum est cōplexionē etatiuā non fore accidentalē, igit etc. pz pſia cum antecēdēte. C Scda pco est bec, qd cuiuslibz corporis cōplexio naturalis est eiūsdē pplexio etatiua, pclusio pbat sic, cuiuslibz corporis cōplexio naturalis est cōplexio cum tali vel tali habitudine vel pportione calidi ad humidū, igit etc. pz pſia ex quid nois cōplonis etatiue sup⁹ pōsūt, et assumptū satis pz. C Pro istis etiā cōclusiōib⁹ adduci possunt argumēta alia ut qd frustra sit pz plura etc. C Et qd si huiusmodi pplones forent distincte vel hoc esset distinctio ne numerali vel specifica: nō pſimū, qd ex his nō fieret cōplexio vna, plura, n. accidētia solo numero dīa ex quib⁹ nō efficit vñū: nō possunt i subiecto vno existere: nec secundū qd distincte cōplexiones totales secundū spēm vidēt pſe parare ad formas spē distinctas. C Itē in nullo mēbzo saltē cōsimili potest poni cōplexio etatiua distincta contra naturalem eiūsdē cōplexionē, igit etc. pz pſia, et arguit assumptū qd in nullo cōsimili sunt plures totales pportiones qualitatū primaz: ex quib⁹ possit cōplo resultare, igit etc. pſia nota cō antecēdēte. Et plura bis silia possent adduci. C Tertia conclusio, qd līc ita sit cōplo tñ naturalis et cōplexio etatiua sūt abinuicē scōbz suas formales rōnes distincte: pz, qd līc eadē res sit ppo naturalis et etatiua: scdm tñ aliā rōnem dī etatiua: et scdm aliā dī ppo naturalis: ut pz ex qd nō pplonia

naturalis et etatiue. C Ex his oib⁹ sequuntur correlaria qdaz. C Primi correlarij qd cuiuslibz corporis sani simplr pplexio etatiua ē simplr talis, pz, qd qlibz talis ē dispō naturalis, igit etc. C Secundū, qlibz cōplo etatiua sana egra vel neutra simplr ē apta pmanere semp vel ut multū sana egra vel neutra, pz, ex qd nois pplexiōis sane vel egre vel neutre simplicit. C Tertiū correlariū, cōplexio etatiua pueri facilius tolerat icūniū, pbat sic, sit foz, puer flaticus, et arguit sic, bec cōplexio flegmatica facilius tolerat icūniū, et bec eadē est cōplexio etatiua pueri, igit etc. pz pſia, et assumptū ex dictis. C Nota tñ qd nō est pcedēdū cōplexionē etatiuā ē aptā pmanere talē etatiuā semp vel ut multū, līc, n. semp vel ut multū pmanebit nō tñ pmanebit etatiua talis. Silt līc pcedēdū sit in casu correlarij terti cōplexionē etatiuā pueri facili⁹ etc. non tñ rōne qua etatiua: s; qua frigida vel flegmatica. Silt dicēdū ē qd līc ois indicatio sumpta a cōplexione naturali sit sumpta a cōplone etatiua. Aliqua tñ vel aliquid sumit idicatio a pplone ut naturalis est qd tñ nō sumit ab ea rōne qua etatiua et cō. Similī līc sit pcedēdū cōplexionē etatiuā pmanere eandē a pncipio pueritę vsq ad finē senectutis, saltē scdm specificā denominatiōes: qd pſimū pmanet tēperata vel sanguinea etc. nō tñ pmanet eadem etatiua vel eiūsdē denominatiōis specificę sub hoc genere etatiuū. Et bec omnia satis nota sunt itelligēti.

Ad argumenta pncipalia. C Ad pma dī qd qd distincta est rō forma lis complexionis etatiue et cōplexionis naturalis: et nō quia sint in eadem abinuicē realiter distincte fecerunt Aulcan, et alij auctores distincta capitula sicut in plurib⁹ alijs frequenter cōtingit. C Ad secundū dicī negādo assumptū. Quādoq, enī cōplexio etatiua mutatur: et cōplexio naturalis etiā permutat: līc nō permutez rōne qua naturalis, ver⁹ bi gratia, forte puero tēperato existēte dum pmutat ad iuuetutē cōplexio naturalis recipit varietatē istā intra tamē latitudinē sue naturalitatis, vnde illa cōplexio que pſus dicebatur puerilis nūc dicit iuuenilis, ideo dicimus cōplexionē etatiuā esse pmutatā, Quia tamē sicut pſius ille erat puer tēperatus ita iam erit iuuenis tēperatus non dicimus permutatā esse complexionē naturalem. Non plus per hoc intelligitur nisi qd p hāc varietatē acquirat hūic cōplexio nō noua specifica denominatio sub hoc genere etatiuū: et nō sub hoc genere naturalis cōplexio. Et hoc est permutatū hanc complexionē rōne qua etatiua ē et nō rōne qua naturalis. C Ad tertiū cum eius cōfirmatione satis pz pidez rſio et per dicta in qſtione. C Ad quartū dicitur negando psequentia et cōceditur qd ab eodē diuersis comparato sumit possunt indicatiōes cōtrarie saltē secundū denominatiōnem, ut cōplexio flegmatica pueri tēperate pparata et cōparata alijs etatibus eiūsdē puta iuuetuti. C Ad quintum cōcesso antecēdēte i casu argumēti negat pſia, sicut, n. cōplexio foz, pueri colici respectu aliarū etatū eiūsdē est humidā que respectu pueri tēperati ē sicca, ita qd eadē est sicca et humidā respectu diuersoz: ita ea que cōueniunt p cōseruatione pplexionis huius simul sunt sicca et humidā respectu diuersoz: humidā respectu eoz que sibi cōueniūt in iuuetute et alijs etatibus: sicca vero respectu cōseruantis cōplexionē naturalem corporis tēperati. C Ad sextū dicī qd cōplexio etatiua est ita res naturalis sicut naturalis cōplexio: quia tamē nō dicit naturalis rōne qua etatiua: s; dicit sibi annexa, sicut si diceret risibile aut risibilitatē esse quid annexum homini. C Ad pfirmationē dicī qd eadē sunt pncipia naturalis et etatiue pplexiōis: et dicī qd etatiue pplexio nis pncipio effectiua nō sunt calidū et humidū etc. plusq, naturalis complexionis, līc secundū aliā et aliā pportionē et habitudinem calidi ad humidū varient denominatiōes cōplexionis ut etatiua est et non ut naturalis.

C Questio. XXXIX.
q Veritur. rſr. Altrū quattuor sunt etates, Et arguit multipliciter qd nō, primo, nō plures sunt etates qd due, igit etc. pz pſia, et assumptū pbat auctoritate pbi primo de generatione ponentis pſci pue duas etates, s; etatē perfectus et etatē defectus. C Secundo non sunt ponēde plures etates qd tres, igit etc. conse quēta nota: et assumptū pbat: qd ois etas vel ē etas cremētū: vel statua: vel decremētū, igit etc. C Et pfirmat: qd etas

Questio

Quantum ad primū sciendū est q̄ etas sumitur
duplīter. p̄mo p̄prie. ⁊ sic etas nō
est nisi viuētis corpōis dīspōitō mēsurata tempore cūz
tali vel tali p̄pōrtione calidi ad humidū ⁊ e contra. sic enim
dictūm dīspōitōne fortis calidi eratē pueritē. p̄ quanto ē
hoc tempore. i. q̄. vel i. 5. annoz mēsurata cum tali habitu
ne calidi ad hūidū vt. i. calidū possit illud humidū cōtē
re ⁊ augmētare. secūdo ⁊ improprie sumit etas p̄o tem
pore hanc dīspōitōne mēsuratē qualiter improprie dic
imus. 3. o. annos esse vnā etatē. ⁊ sumitur hic modus loq̄
dī de etate q̄ hoc q̄ enīz videmus in. 3. o. ānis variari bac
corpōis dīspōitōne ⁊ calidi habitu dīne ad humidū ad
quā grata cēpti sequitur augmētū dicimus. 3. o. annos ē
hanc etatē. ⁊ Et er hoc cōuenit q̄ etas a mltis diuersimo
de dīstīguī. Quidā enī vt albertus alamanus in libro de
etatib⁹. etatē sic dīstīnxit. etas ē termin⁹ in quo virtus vite
omnē p̄fici tē diffinitur modū nisi p̄r accidēs impediatur.
⁊ Alij autē sic describūt. etas est mēsurā mensurans dīspō
itōne corpōis viuētis. ⁊ Alij autē sic describūt. etas est sp̄
cum vel tēpus vite alio quo creuit. stat. dīminuit occulte.
⁊ postea manifeste. notū est autē q̄ in his describōib⁹ po
ssit sumitur etas p̄ tēpore ipsam corpōis viuētis dīspōitōne
mēsurantē. ⁊ Aliiter ergo describit etas p̄prie sumptā.
etas est corpōis dīspōitōne p̄tali modū mēsuratā per quam
corpus augēt stat occulte vel manifeste dīminuit. secū
dum variā habitu dīne calidi naturalis ad humidū natura
le. ⁊ taliter sumit etas in p̄posito ab Aūicē. in īfra. ⁊ Secū
do p̄ncipaliter sciendū est q̄ dīuīsi etatū quādoq̄ sumit
ex parte variatū dīspōitōne nobis intrīsecarūz. puta ex va
ria p̄pōrtione vel habitu dīne. ⁊ per cōsequēs actiōne cali
di naturalis in humidū radiale. Quādoq̄ autē sumitur etas
tū dīstīctio ex parte causāz celestīz vniuersalitū ⁊ q̄ pla
netarū dīstīctio dominatūz nobis in diuersis partib⁹
talis p̄dīcti vīce nostre. ⁊ sic dīstīguūt astrologi etates hu
manas in septem. q̄ septem sunt planētē in diuersis tempo
ribus inclīnātes ⁊ dirigētes nos in actōib⁹ nostris. ⁊ An
de p̄mo etas subīctur dīstīo lune. sicut enim luna mater est

XXIX

humiditatum: ita in hac prima etate in nobis plurima ab-
dat humiditas: similiter sicut luna est velocis motus & va-
riabilitatis: q̃ crescit & decrefcit zc. ita pueri ppter idifcre-
tionē in opatōibus sunt variabiles, vnde bozatiū, Quan-
do puer paribus gefit colludere; & itā Colligit ac ponit p̃
deponit zc. z ita etas durat vfq; ad decimū annū. ¶ Se-
cunda vero etas dñio mercarij, tunc. n. apparet propieta-
tes mercurio attributē, tñc. n. incipit puer dñficius fieri &
eloquēti & velocis mōt̃ copozel. que pprietates mercuri
attribuitur, vñ Quidius, Ego fūz g iulla p auras Verba
patris porto, pater est mihi iuppiter ipse. Et ita etas durat
vfq; ad decimūquartū annū. ¶ Tertia etas subijci vene-
ri, tunc. n. apparet pprietates veneris: q̃ efficiunt pueri ve-
nerē: q̃ in veneris delectat̃ & volūt ire pollit̃ z benedi-
ti vt placeat amafis fuis & volūt ire egres ante hostia ip̃a-
rum vt appareat omnes, vñ Bozatiū, Imberbis iuuenis
tādē custode remoto Baudet equis canibufq; z hec etas
durat vfq; ad vigefimūfcundū annū. ¶ Quarta etas fu-
bñci dñio fol. fol. n. inclinat nos ad optima. puta vtutes &
honores, z ita boies tunc efficiunt virtuoſi & attenti ad ho-
nores: & volūt doctorari vt ire cū cauda poſt ſe, in hac etate
capit iuuenis pprie denoiatōez viri, vñ magiftralerit dicit
a viroo vires, nā virtute florez dñz cū ad etates puenit ipſe
virilē, & durat ita etas vfq; ad trigefimūquintū annū
vel quadragefimū. ¶ Quinta etas ſubijci dñio martis, tunc
eni fūgimur ad deū bellicofū: n̄rat ita etas vfq; ad gñ-
quageſimū vel quinquageſimūquartū annū. ¶ Item tñc au-
dent magna & piculoſa facere: puta tractat̃ & montes inimi-
cos: ſubuerſioes ſtatim: acqñſiones dñioz, vt Joānes de
beniuolūz ciuis mediocriſ exiſtes p̄orrupt ad dñiūz Bo-
nonie capiēdū & illā habuit ſub dñio. iſ. mēſib⁹: ſed itāez
interfecit⁹ eſt. ¶ Sexta etas ſubijci ioui, Iuppiter. n. icli-
nat hoies ad appetendū bona ardua & alta & ſpēndū vñz
z trāſitoia caduca, z ita cōuenit hominib⁹: q̃ in hac etate icī
p̄t curare falutes aīe & mundana ſperare & petit gloria p̄
dici, vñ Dātes, Quādo me vedo i quella parte dela Dia
etate, che a zaſchaduno dērebe Lalar le velle & aballa-
re forte. Et durat ita etas vfq; ad ſerageſimū annū & plūz
z minus ſcib⁹ naturales cōplices. ¶ Septima etas ſubij-
ciur ſaturno, tñc. n. apparet maxime in boie pprietates ſa-
turni, ſ. triftitia p̄p q̃ Virgiliū, Triftiſ ſenectus, Quā-
ritā i miſeria, vñ Bozati⁹, Multa ſenē circūſcūti in com-
moda vñ q̃ Querit; z inuētiſ miſer abſiſtē z tunc vñ. Diffi-
cilis ſrulus, Trē p̄bus quarto etib⁹coz, Videat aut ſenec⁹
z omnis impotētia illiberales facere, z ita durat vfq; ad fi-
nem vite zc. ¶ Ad ppoſitū igit; q̃ has cauſas, vñes nō ſi
medicus inquātū medicus pſiderare, ſedco taliter Aticē,
z alij medicine auctores etates abinūcē nō diſtingerūt: ſed
ſolū vt dictū eſt ex varia pporione calidi naturalis ad hu-
midū naturalē. ¶ Tercio principaliter ſciendūz eſt q̃ a p̄-
ncipio generatōis vfq; ad finē quattuoz in nobis percipiūſ
diſpōnes varie per actionē calidi naturalis in humidū ſe-
cundū variā coz. pporionē adinūcē. ¶ Prima eſt in qua
fit motus augmēt⁹ z extenſio: z hāc dicimus adoleſcentiā,
¶ Secūda eſt per qua corpus in eadē gſtitate permanet
z in eadē fere mēſura virtutis z calozis gradualis ſicut puzt
iſta vocamus conſiſtentiā. ¶ Tertia eſt in qua virt⁹ corpo-
ris z caloz diminuiſ ſue diminui ſcipit, licet nondū fit ſenſi-
biliter diminuta: z hāc dicimus ſenectutē primā. ¶ Quar-
ta eſt in qua virt⁹ cozpozis apparet ſenſibiliter decreuiſſe,
vñ corpus notabiliter leſaz eſt in ſuis op̄atōib⁹ reſpe-
ctu eius q̃d prius fuit, hāc appellamus ſenſū ſue ſenectutē
vltimā: z ita eſt via qua cōtra ſe inuicē diſtinguūtur etates
peneſ generales varietates diſpōnē nobis ad intra appa-
rentes. ¶ Quarto principaliter ſciendū q̃ h̄s ita ſi peneſ
medicos p̄bñti vident⁹ generali⁹ etates cōtra ſe inuicē diſ-
tinguere: q̃ nō ſic ſpātier cōſiderāt mutatiōes in corpore
hūano apparet⁹ vt medici, iſt dñt duas eſſe etates totū
tēpus n̄re dñratōis cōp̄e: benedētes, ſ. etas perfectus z etas
defectus, z per etatē perfectus intelligūt etates totā in qua
corpus perficitur vel eſt perfectū: z ita vt p̄z cōp̄ebēdū
adoleſcentiā z cōſiſtentiā, z p etatē defectus intelligūt totā
lem etatē in qua virt⁹ cozpozis diminuiſ ſue notabiliter ſi-
ue nō, z p̄z q̃ ita includit primā ſenectutē z ſenſū. Et tota
cā huius diuerſitatē eſſe pōt; q̃ medici varietates etatum

considerat secundū q ab eis in regimine corporis varie su-
munt indicatōes. qz igitur iste sunt quattuor: qz alia sumit
indicatō ab adoleſcētia alia a pſistentia. alia ab ipsa senectute
te pma alia ab ultimo ſenſu. iō zc. Dbus aut non cōſiderat
diſtinctōes etatū nisi p qto corpus in illis acqrit pfectiōes
aut est in ipſas deqdō. C Et nota q qdā sub etate defe-
ctus cōprehendū pſistentiā dūtes q lz per illā corpus nō
pducit opatōes imperfectiores: qz tñ immediate ad iperfe-
ctiones tendunt: pōt dici deficere. C Et ex his pz quare in
generalī dione etatū quā ponūt medici etas adoleſcētie nō
diuidit in etatē ſenſibilis augmētī virtutis z in etates occul-
ti augmētī. pōt. n. dici hoc cōtingere: qz nō sic manifeste in
hac etate bec diuerſitas pcepit. vel alr qz in tota adoleſcē-
tia ſumitur eadem indicario generalis adminiſtratiōis dietę
qz ſemp eſt dandū multum zc. in totali. n. ſenectute vtrāqz
cōprehendēte ſumunt indicatōes cōtrarie vt collr in pñe
to illius afforſim. Senes facillime ſerunt ieiunium. C Ex
quibz oibus pcludi pōt pclones. C Prima pclo. taliter pſi-
derādo etates qualiter pſiderāt philoſophi nō ſunt ponē-
de niſi due etates generales vel tres ad plus. pz qz i omni
etate corpus aut eſt pfectū aut imperfectum vel tendēs aut
imperfectiōē. iō nō erūt niſi etas perfectus z defectus aut
pfectus pſistentie z defectus. C Secda pclo eſt. qz pſiderā-
do etates qualiter ipſas medici pſant ſe inuicē ſunt quat-
tuor in nobis etates diſtinguēde. pbaſ. qz quatuor i nobis
pcepit diſpōnes ad quas ſequunt in nobis varie mutatio-
nes. igit zc. pz pſia. z aſſumptū pz. pmo. n. cōprehēdimus
diſpōnem ad quā ſequit augmētū. ſcdo ad quā ſequit ſta-
tus vel pmanēt in eodē zc. C Et ex hoc pz quare Ant. i
plures pſiales etates diuiſerit adoleſcētiā. z nō sic de alijs
fecit. hoc. n. iō fecit qz plures apparēt pſiales varietates in
bac qz in alijs etatibz: vt pz cū primo naſcat puer ſine dēti-
bus: deinde naſcit ei dētes deinde loqr z gradiſ: deinde pol-
luſ: deinde barbeſcit: quales varietates in alijs etatibz nō
pcepit. igit zc. pz pſia. C Tertia pclo ſeq. qz mo-
dus diuidendi etates ſecm pſos nō p dicit diuiſiō etatum
quā ponit medici nec cō. pz. qz vna diuiſio pōt ad alteraz
reducī. igit zc. pz pſia. z aſſumptū ſilr: qz ois etas vſe etas
pfectus vel defectus. ſi pñi. vel in ea corp⁹ eſt pfectū: vel
rēdit ad pfectionē. Si pñi eſt pſistentia. ſi ſecda eſt adole-
ſcētia. ſi eſt etas defectus vſ in ea corp⁹ eſt occulre: vel mani-
feſte debilitatū. ſi pñi eſt etas ſenectutis pme. ſi ſecm eſt etas
ſenij. pz ergo qz iſte diuiſiōes ſunt pueritiles zc.

Quantum

ad ſecundū pñitendū eſt aliqz eſſe
certā būdi latitudine cū qua pōt ea-
dem mēſura gradualis caloriz pſeruari merito actiōis cali-
di naturalis in būdi: quātūcūqz nō fiat augmētū: ſed ſolū
tū quantū reſoluit reſtauret. pz qz alias ſtatim poſt augmē-
tū incipit calor naturalis gradualiter diminui: qd non ap-
paret rōnale. cū. n. diſſicilius ſit calidi būdi z extendere z
augmētare qz ſit ipm ſe in ſua mēſura pſeruare. z p tps pōt
facere pñi. igit per tēpus pōt facere ſecundū: vtrū aut fiet
aliqua varietas vel nō. nō curat medicus: ſed ſufficit qz nō
ſit varietas a medico pſiderāda. C Scdo pñitendū qz cō-
tinue būdi qd reſoluit eſt ſiccus z p vira dēteri⁹ nō ne-
ceſſario p opatōibz z p gradualī mēſura caloriz pſeruāda.
hoc ſatis pz: z infra declarabit melius. C Et tūc ſit prima
pelo. nō ppter hoc aliqua dicit etas pſistentie: qz i ea pſiſtit
corpus in eodē gradu ſiccitatis etatiue cōtinue. pz. qz etati-
ue corpus pſinue ericcat z rēdit ad mortē. igit zc. pz pſia. z
aſſumptū pñitendū ē. C Secda pcelo. nō ppter hoc dicit ali-
qua etas pſistentie: qz in ea corpus i eadē qſitate pmanet.
pz. qz poſſibile ē a cā impediēte in etate adoleſcētie corpus
in eadē qſitate pmanere z augmētū pſibi. iō zc. pz pſia.
z aſſumptū ſimilr. C Tertia pcelo. ppter hoc dicit aliqua
etas pſistentie. qz merito pportōnalis calidi ad humidū in illa
etate exiſtētis corpus in eodē gradu pfectionis ſuaz opa-
tioni pmanet: z in eodē gradu fortitudinis virtutis z pma-
net cū eadē gradualī mēſura caloriz. pz. qz p iſtas formales
rēas ſufficienter diſtinguit etas pſistentiā ab alijs etatibus
quibz cūqz. igit zc. pz pſia. z aſſumptū pſiderāti. C Ex iſta
pcelone ſequit qz quātūcūqz ſener pñimus sub eodē gradu
caloriz inueniretur ſub quo ipſe conſiſtēs vel inueniret: erat:
nō tñ deberet dici pſiſtēs vſ pz. C Quarta pcelo. eſt bec. qz
eſt dare etatē cōſiſtendi. pz. qz eſt repſibilis etas in qua con-

ſernat equalis quātitas corporis equalis caloriz gradualis
mēſura. z equalis fortitudo virtutis. igit zc. pz pſia. z aſſum-
ptum ſatis notū eſt de ſe. C Diti notanter in pcedēt cōclu-
ſione. merito pportionalis zc. propter cauſas accidentales
accidentaliter operationes impſiciēs.

Ad argumenta

pñcipalia. Ad pñi ſat pz
ex dicit i qōne. C Ad ſcdo
ſilr z ad ei⁹ pñimationē: C Ad tertū negat aſſumptū. z
ad pbatōes dī qz nō per maiorē latitudinē fortitudinis vir-
tis diſtat zc. ſz virobz equalr. z negat pſia p minorē alte-
rationē trāſit ad illud. igit zc. ſic. n. ptingeret arguere puer-
a ſene plus diſtare. igit zc. C Ad quartū dicit qz etas alijs
mixtis ſunt huiſmodi etates attribuēde lz nō ſunt ſic nobis
manifeſte. z dicitur qz vinum potest tantū antiquari qz ope-
rationes eius erunt notabiliter impſecte. igit zc.

Questio.

XXXX.

Veritur

qz r. Alrū poſt etatem cōſiſtēdi
calor naturalis incipiat diminui.
z arguit multipliciter qz nō. pmo in aliquo corpore ante fi-
nem etatis cōſiſtētie minorat calor naturalis. igit zc. parz
pſia. z pbaſ aſſumptū: qz corpus a pñicipio generationis
valde colericū in ſenectute ē frigidū reſpectu temperati ſe-
nis. igitur ante pñicipiū ſenectutis ei⁹ calor naturalis gra-
dualiter minoratus eſt ſalcē ad gradum equalē gradu calo-
ris tēperati ſenis. alias enim fieret ſaltus de extremo ad ex-
tremū ſine medio. pſia t. z collr aſſumptū de mente Balie.
ſcdo tegni. illo caplo. Decidēte vero cala z ſicca. C Et cō-
firmat idē. Signetur pñi inſtans ſenectutis fortis qd ſit
nunc gſa argumenti. Et arguit ſic. ſor. nūc eſt ſenex. igit ca-
lidity ſoris ē remiſſior qz fuerit gradu caloriz exiſtētis
in forte in medio inſtati ſue iuuentutis. z pſia eſt eodē in ali-
qua pportōe remiſſior. Sit igitur gſa exēpli in ſexgaltro z
ſit calor nūc exiſtēs in forte. a. z gradu caloriz tpe iuuentutis
.b. z arguit ſic. a. eſt in ſexgaltro remiſſior. b. z bec p conti-
nuā remiſſionē caloriz in forte. igit pñius ſuit. a. remiſſi⁹. b.
minus qz in ſexgaltro: ſed pñius ſuit ſor. in etate pſi-
ſtētie. igitur zc. tota pſia pz. z aſſumptū intueti. C Secun-
do ad pñcipale arguit ſic. poſſibile eſt poſt etatē cōſiſtētie
caliditate fore equalē vel maiorē qz fuerit in etate cōſiſten-
di. igit zc. pſia nota eſt. z aſſumptū pbaſ: qz ſener pñi⁹ ex-
citatus z repletus cibarijs calidus videt calidior qz ipſemet
cōſiſtēs frigidus z repletus cibarijs frigidus. ſimiliter ſenex
poſt vtens cibarijs vel regimine calido pōt eſſe calidior qz
ipſemet erat pſiſtens vtens ocio z regimine frigido. ſilr qz
ſlegmaticus cōſiſtens pōt reduci ad colericū vel tēperatū
ita qz in ſenectute erit tēperatus vel colericus ſenex. ſz hoc
poſſito ſequit ppoſitū. igit zc. C Et pfirmat ponendo ſor-
tes in etate pſiſtētie: ſit iā tps cōſiſtēti: ſit in vltima parte
cōſiſtētie: ita qz in hyeme ingrediat ſortes etatem ſenectū-
tis pme. ſi in pñicipio hyemis. z arguit ſic. ſor. in hyeme ſe-
quere erit calidior qz nunc eſt z hoc caliditate naturali. z p
tunc erit ſor. in etate ſenectutis pme: z iam eſt in etate conſi-
ſtētie. igitur zc. tota pſia pz. z colligit aſſumptū de mente
hypocratis illo afforſimo. Vtentes vere z hyeme calidiſſi-
mi ſunt natura. z a Bali. in pmento eluſid afforſim. C Ter-
tio ad pñcipale. ſi qd eſſet vera hoc maxie eſſet ppter exiſ-
tationem vel reſolutionem humidū. ſed arguit qz nō. qz tūc
in ſenectute ſuperueniēte etbica calor continue fieret remiſ-
ſior: qd ē contra exēpimē. z arguit pſia: qz maior ſit z ē ſa-
cta humidū cōſumptio in ſenectute ſuperueniēte etbica. iō zc.
C Et confirmatur idē. qz humidū regnū in ſene potest cō-
ſeruare gradu caloriz intēſiore qz ſit gradu vel fuerit exi-
ſtens in eo tpe iuuentutis. igit pōt equalē caloriz mēſurā vl
gradu pſeruare. pz pſia. z aſſumptū cū ab inſiſco poſſit ſe-
nex currere effimera ex fame z ex illa in etbica. C Tē ma-
ior ē mēſura vel qſitas būdi in ſene tēperato qz in iuue-
ne colerico. ſz humidū iuueis colerici pōt intēſiorē pſeruare mē-
ſurā caloriz qz ſit caliditas iuueis tēperati. igit poterit pſer-
uare gradu caloriz tēperati iuuenis. pſia t. qz qdā pōt mi-
nus pōt malus. z aſſumptū ſatis notū eſt intelligēti.

Ad oppositum

qz poſtea eſt ſciēdum qz ca-
lidity poſt etatem cōſiſtēdi incipit minui.
In iſta qſtione pmo pñitēda ſunt pambula qdaz.
ſcdo ponēde ſilr pclones de qſito.

LC

versionem eius in vaporē qualiter dicitur aquam resolu-
di ipsa euaporat. ¶ Itā diffictōes p̄suerunt ponere au-
ctores sub alijs vbiis: q̄ q̄dā est ericatio qualitatiua z q̄dā
substantificā: intelligētes p̄ ericationē qualitatiuā iductōes
qualitatis illius q̄ est siccitas: p̄ substantificā vō resoluē ad
intellectū dātū. Ad p̄positū aerē ericare nos pōt intelligi
vel p̄mo vel scōdo mō. ¶ Scōdo p̄ncipali sciendū q̄ tripli-
citer p̄tingit siccitatē qualitatiuā produci in corpibus n̄ris.
ab aliquo ericāte: p̄mo p̄ se vt qualitas q̄ est siccitas p̄du-
cit siccitatē: scōdo p̄ accidēs vt caliditas ericcat: subtilian-
do, n. siue rarefaciēdo subiectū ipm reddit dispositū vt faci-
lius a siccitate patiat̄ z recipiat siccitatez, similiter faciendo
p̄tes hūidiores euaporare cū remanētia terrestriū z siccat̄
est cā q̄ p̄tes sicce d̄hēnt super hūidū. z p̄sequēter q̄ p̄tes
hūide magis alterēt̄ z ericēt̄. ¶ Tercio p̄mittendū ē
q̄ adhuc duplex ē qualitas p̄ se p̄ductiua siccitatis, vna est
formaliter siccitas: alia vō nō formaliter: s; virtuali-
tis productiua vt celestis influentia vel aliud huiusmodi.
¶ Quarto p̄mittendū q̄ nō p̄ hoc d̄t aliq̄ corpus aut ca-
lorē n̄ri corporis cōseruare: q̄ ipm in eodē statu faciat pun-
ctualr p̄manere, hoc, n. ē simplr impossibile: s; q̄ facit ipm
p̄tinue p̄manere tale quale est secundū q̄ est possibile ipm
p̄manere, vbi ḡra, aer tēperatus non pōt p̄biberē quin cor-
pus tēperatū p̄tinue plus appropiuet mortī cū necessario
cōtinue ericeat etatiue: q̄ tamē vltra ericationē etatiuam
p̄hibet alias p̄mutationes perducēs corpus extra latitudi-
nē tēperatiōis d̄t p̄seruandū corpus tēperatū. Consimiliter p̄
oia d̄t de cibo temperato z alijs huiusmodi.

Quantum ad scdm sit p̄ma p̄lo. q̄ nō necessa-
rio aer nos circūdās corpa n̄ra qua-
litatiue ericcat, p̄bat sic, possibile est aerē nos circūdantes
corpa n̄ra qualitatiue hūectare, igit̄ zc. p̄3 p̄na. z assumptū
s̄nt ponēdo aerē esse valde frigidū z hūidū nobis appli-
catū. ¶ Et ista p̄lone sequit̄ q̄ nō necio q̄ influentias in
aere reptas aer nos ericcat z corpa n̄ra qualitatiue. ¶ Se-
cunda p̄lo, p̄lo est aerē nos circūdantē corpa n̄ra nō eric-
care substantificē siue resoluere, p̄bat sic, possibile est aerem
nos circūdantē hūidū n̄ri corporis nō subtiliare z in vapo-
rē p̄uere: s; potī p̄dēlare z igrossare, igit̄ zc. p̄3 p̄na. z as-
sumptū s̄nt cū p̄tingat huiusmodi aerē eē valde frigidū vt
p̄3 in tpe frigidō z in regiōe frigida, igit̄ zc. ¶ Et ista p̄lo
ne sequit̄ q̄ cāe resolonis ab Aui, in l̄ra posite nō necio sūt
p̄tinue corpus nostrū ericantes, l̄z, n. aer q̄nq; iuuat ad re-
solutionē nō tñ necio resolutū vt satis p̄3. ¶ Nota tamē q̄
Aui, secūda p̄ml, doctrina tertia, caplo tertio, ad litteraz vi
dē velle oppositū b̄ secunde p̄lonis, id p̄sidera ep̄nōnem
auctoris illius si vls tenere istā p̄clusionē. Si aut vls te-
nere oppositū p̄clusionis: hēres dicere p̄siter q̄ quātūcūq;
fuerit aer hūidus vel frigidus in eo sunt influētie ericcati-
ue: z q̄ p̄ p̄diffimitatē partiū n̄ri corporis l̄z in casu potē-
tior: sit potētia aeris absolute ad ingrossandum q̄ influētia
ericcatiua ad ericandū n̄ri corporis hūiditatē tñ influentie
semp ericcat aliqd. in nobis, n. semp rep̄it p̄s aliqua a sic-
co facili ter resoluibilis z passibilis, a frigidō aut̄ difficulter,
tō p̄tingit partē illā pari ab influētia ericcatiua fortius q̄ a
frigiditate, z p̄ p̄his resoluī. ¶ Tertia p̄lo, tam qualitatiue
q̄ substantificē pōt aer nos circūdantes corpa n̄ra ericare, z
p̄ma p̄s b̄ p̄lonis p̄3, q̄ possibile ē aerē eē siccūz, igit̄ zc.
p̄3 p̄na. z assumptū s̄nt p̄3 de aere m̄ltā alterato z trāsmutato
vt p̄uertat in ignē. ¶ Itē, q̄ in aere pōt eē influētia erica-
tiua nostrī corporis, id deducto ip̄edimēto nos ericabit, Se-
cunda p̄s arguit, possibile ē aerē eē valde calidū cōparatōe
n̄ri corporis: s; hoc posito p̄tes aliquas hūidas mēbroz n̄ri
corporis poterit subtiliare z in vaporē p̄uere, igit̄ zc. pat̄3
p̄na. z assumptū s̄nt: z istā partē secūda b̄ p̄lonis voluit
Aui, in l̄ra. ¶ Et ista p̄lone z ei p̄batōe legitur correlarie
q̄ possibile ē ab eodē agēte corpus nostrū simil qualitatiue
hūectari z substantificē ericari, p̄3, q̄ aere ex̄ite valde calo-
z hūido respectu nostrī corporis corpus nostrū qualitatiue
ab eo poterit hūectari vt p̄3, z cū hoc ab eo substantificē
ericcat: eo q̄ aere ex̄istēte taliter calido partes hūidas no-
stri corporis subtiliabit z in vapores conuertet, ideo zc. pa-
tet consequentia cum antecedente.

Ad argumenta principalia. ¶ Ad primūz
dicis negādo illam p̄nam.

Aer nos circūdās est hūidus naturaliter, igitur nō eric-
cat: sed hūectat, primo q̄ p̄ influentiā cōtingēs est ipm eē
fortiorē in ericando q̄ sit ei hūiditas in hūectādō, scōdo
q̄ z si sit hūidus: stat tñ ipm resoluere p̄ calozē vt dictū ē. z
hūc resolutōes appellat Aui, ericcatōes. ¶ Ad scōm dicis
negādo p̄nam, l̄z, n. p̄bibeat illā ericcatōes quā faceret sp̄i-
ritus sup̄calefactus: stat tñ ipsū corpa n̄ra ericare. ¶ Ad
tertūz z eius p̄firmationē satis p̄3 p̄ ea q̄ dicta sunt in q̄ōne.
¶ Sed hic incidit dubiū q̄ō stātes de nocte sub radijs lu-
ne de neccitate hūectēt̄ z ifrigidēt̄ cū radius lune sit eric-
catus. ¶ Dñt quidā p̄mo q̄ radius lune rarefacit corp⁹
z ap̄t poros: vñ frigiditas aeris facili ter penetrat ad inte-
riora. ¶ Alr q̄ luna nō p̄cise agit in nos p̄ lumē: s; p̄ influē-
tiam ifrigidatiuā z hūectatiuā, z hec ē rō melior, s; hic ba-
bemus duos modos: q̄bus luna causat fluxūz z refluxū ma-
ris, p̄mo rarefaciēdo z tumefaciēdo aquā p̄ radios eius, se-
cundo aq̄ generādō z multiplicādō p̄ eius influētiā ifrida-
tiuā z hūectatiuā, sicut videmus a septētrione in meridiē cō-
tinue aquā fluere, eē imaginādū ē d̄ aere. ¶ Alij dñt lunā
hēre lumē p̄p̄tū diffictū a lumie solis ifridatiuū z hūecta-
tiuū. ¶ Ad quartū tactūz est in quarto notabili, dicis, n. q̄
aliq̄ p̄seruās corp⁹ nostrū mō p̄seruatiōis possibili p̄tinue
ducit ipm v̄sus terminū mortis: vt p̄3 de calozē nālī zc.

Questio XXXIII.
Veritur r̄r̄j. Alr si virt⁹ nutritiua foret
infinita, z semp dū restaurat ipsa
restauraret equaliter, z vno mō corp⁹ aliq̄ ad mortē p̄du-
ceret. Et arguit multipliciter q̄ nō. ¶ Primo, si v̄tus nutri-
tiua eēt infinita z semp restauraret virtus nutritiua semper
eēt in actu scōdo: s; itaz diu viuī aīal q̄ diu nutrit, igit̄ zc. to-
ta p̄na p̄3 cū asit. ¶ Et p̄firmat, q̄ si virtus nutritiua foret
infinita z semp restauraret equalr, z vno mō virtus nutri-
tiua semp eēt in corp⁹ z in mēbris restaurādis, igit̄ zc.
¶ Scōdo, si virtus nutritiua foret infinita z semp restaura-
ret equaliter, z vno mō semp hūidū restauratū foret eē
bonū, z per p̄his equaliter sustētatiū calozis naturalis: sed
q̄sicūq; ita ē p̄manetiva equalis p̄duratiōis, igit̄ zc. p̄3 p̄na.
z assumptū s̄nt: q̄ si nō foret p̄tinue hūidū restauratū equa-
le z equaliter bonū iam nō restauraret equaliter, igit̄ tunc re-
stauraret hūidū sufficiēs ad p̄seruādū vitā per tēpus infi-
nitū, igit̄ zc. tota p̄na nota ē z mino: z arguit maiorē: q̄ qua-
lis ē p̄portio virtutis ad virtutē talis est p̄portio hūidi re-
staurati ad hūidū restauratū. ¶ Et p̄firmat, q̄ si virtus
fortis restauratiua finita z restauret mō hūidūz p̄fectiōis
vt vñ: z in hora imēdiate p̄cedēt restaurauit ip̄s p̄fectiōis
vt duo, z arguit sic, si virt⁹ fortis foret infinita plusq; in du-
plo melius hūidūz restauraret q̄ nūc restaurat, s; p̄cise in
duplo p̄fectius in p̄cedēt hora restaurauit, ergo melius re-
staurauit iā q̄ prius restaurauit, z p̄ p̄his posset hoc mō vi-
ta p̄petuari, z p̄ cōem formā, p̄3 tota p̄na. z assumptū: q̄ da-
to opposito eadē posset eē p̄portio virtutis finitē z infinite
ad hūidū restaurādū. ¶ Quarto, si virt⁹ nutritiua eēt infinita
ifinite potētior eēt ad p̄seruandū calozē z hūidū naturale
q̄ iā est, z p̄ p̄his infinite resisteret ericcatiōi siue actioni
calozis ad q̄ seq̄ nūq; ei⁹ calidū naturale extinguit, igit̄ zc.
¶ Quinto, si virtus restauratiua p̄cise finita sufficit restau-
rare hūidū melius q̄ fuerit a corpore dissolutū, igit̄ a fortio-
ri virtus infinita, sed hoc posito nunq; virtute restauratiua
infinita ex̄iste posset aduenire mors, igit̄ zc. p̄3 p̄na. z assum-
ptum principale arguit: q̄ virtus restauratiua et̄bici curat
ipso curato restaurat hūidū melius pio vita q̄ prius
erat, igit̄ zc. p̄3 p̄na cum antecedente.

Ad oppositum ē Aui, in l̄ra. Ampli⁹ si bec
virt⁹ infinita foret z sp̄ zc.
Respondendo ad istam questionēz primo
p̄mittitur quedā distin-
ctiōes z suppositiōes, scōdo p̄lones de q̄s̄to.

Quantum ad primū sit bec prima diffictio, q̄
virtutē restauratiuā possumus ima-
ginari infinitā multipliciter, s; ex̄tēsiue vt posito q̄ foret ex-
tēsa p̄ subiectū infinitū, z intensiue: vt posito q̄ esset potē-
tic restauratiue infinite, z in durabilitate vt posito q̄ ipsa

Questio

est apta durare per tps infinitum z incorruptibile. ¶ Secunda distinctio est q virtut nutritiua restauret equali. z vno mō pōt tripliciter intelligi. pmo q restauret equali q̄titate. z vno mō: q̄t equē pfectū vel bonū humidūz. scdo q restauret equalē q̄titate. z vno mō: q̄t restauret humidū dam equē ppositiōale mēbro cui apponit. vnt autē isti duo modi: q̄t pōtūne aliqd restauret humidū eq̄ ppositiōale mēbro cui apponit: q̄t tñ nō restauret humidū equē bonū p vita vel q̄ pfectū sicut fenē ericcatō etatue ita imāginā pōssumus humidū q̄t i restauret eē ppositiōale mēbris suis taliter ericcatīs sicut illud q̄s apponit puero vel iuue nī. tertio q restauret equalē q̄titate. z vno mō: q̄t. cōtī nūe fieret sius pmaneret vniū vel assilatio q̄t est actus nutritiue virtutis. ¶ Tertia distinctio ē. q̄ dissolū q̄t capis pō motu quo dissoluit vel psumit humidū. q̄t q̄s aut sumit dissolutio p ipsa siccitate. Itā s̄gīf dicit Auicē. in tra q̄ dissolū vno mō nō eēt pōt intelligi vel q̄ ille motus dissolūtiōis nō eēt vno mō. q̄s nō foret vniūormis. z ille nō ē intellēct Auz. vel q̄ siccitas p illi motū corpori acq̄sita nō eēt vniūis intensiōis: s̄ p̄mpe maioris. z ite ē intellectus Auicē. in tra. ¶ Istis distinctiōibus pmissis sit bec pma sup̄p. q̄ nō sū gradu siccitatis q̄tociq̄z z terrestrisitas pōt virtus nutritiua in subiecto vel materia cōseruari vel suas ererere opationes. bec suppositiō videt de se manifesta. nō. n. apparet virtutē nutritiua suas posse opationes ererere in materia lapidea aut terrestri sicut lapis. ¶ Scda sup̄p est q̄ semper corp̄us z q̄līs mēbroz nři corporis a quo fit resolutiō z ericcatio in termino ad quē resolutiōis est siccus z terrestris q̄s in termino a quo resolutiōis eūsdē. pz: q̄ q̄līs resolutiōē resolutū subtili⁹ z magis aerēū cū fit resolutū pati⁹ z cetera sint paria. Illud q̄s q̄t facta resolutiōe reliquit est p̄tūne sic capz ad partes hūdas vt pz intelligētī. ¶ Tertia sup̄p est q̄ p virtutē nutritiua in pposito intelligere debemus ipsā iam informātē membra nři corporis mediātē calido naturalē in mēbris actū nutritiōis ererētē. Ex quo pz bāc virtutē sibi aliq̄ gradu caloris vel mēsurā limitare a qua cūz egressa fuerit nō amplius poterit in materia bec virtus bus infirmo actū pducere. bec oia satis patent. ¶ Quarta suppositiō. nutritiūē q̄s assimilāz mēbro nō acgrit gradu bz mediātē substantiue maiore q̄s babeat mēbroz cui assimilatur. quod enīz apponit mēbro: o apponit sibi secundū vīl pōsitiōē que p̄o tūnc est in mēbro.

Quantum ad scdm sit hoc pma pco. si virt^{us} re
 stauraturia foret infinita extensio: qz. si
 materie infinite extensio extenderet^{et} temp^{us} restauraret equali
 ter. 7 vno mō. s. modo pportōali mēbro exticcatō in termino
 ad quē exticcatōis: qz. si tale humidū restauraret equalē sicc
 esset membrū taliter exticcatū ad hoc corpus ad mortē pue
 niret. pbat pco sic. tale corpus cōtinue fieret terrestrius 7
 necius. igr in aliquo pte finito pducere ad siccitatē cū qua
 vira stare nō pot. p3 pma cum non sub gradu terrestris
 q3 locū 7c. 7 assumptū satis p3 ex dictis. vbi grā. sit suble
 cū infinitū informatū virtute nutritiua illud sit ē finitū humi
 dū intēsiue bñditate faciēte ad vitā. sit igr illō bñdū. s.
 gradū: qz igr ptime reuoluit reuoluat calor huiusmodi su
 midū per vnum in boza. 7 p3 q in fine boze erit humidum
 p̄se vt. 7. igr restaurat equaliter 7 modo pportōabili re
 staurat sibi humidū extēsiue infinitū tale quale erat hoc cor
 pus in termino ad quē reuolutiōis ias signatē. 7 p3 res restau
 ratū erit p̄se humidū vt septē. 7 sic deinceps vltierus pce
 dit reuolutiō. 7 p3 q aliqui obueniet ad humidū ita terrestrē
 7 exticcatū q cū illo vita stare nō poterit. ¶ Scda pco est.
 si virt^{us} nutritiua foret infinita intēsiue 7 temp^{us} faceret restau
 rationē mō iā dicto corpus tandē ad mortē pducere. pba
 tur sūt vt pcedens: qz aliqui fieret subiectū inceptū sustenta
 cū vite vt in pcedēt pcone argument ē. ¶ Tertia pco.
 lz ita sit tamē si virtus restauratiua foret infinita 7 infinite po
 tens ad restaurādū nunq̄ sequeret mors. pbat. temp^{us} infinitū
 te pfectiōis bñdū possit restaurare. igr 7c. p3 pma. 7 assum
 ptū sūt. ¶ Ex quo legitur q vitē restauratiua foret infinite
 pfectiō 7 restaurare temp^{us} 7 vno mō est aīa ad p̄dicto
 ria. ¶ Quarta pco. si vñs restauratiua foret ī durabilitate
 te infinita 7 temp^{us} restauraret equaliter. 7 vno mō ad sensum
 datū corpus tandē pueniret ad mortē. pbat pco sic. corp^{us}

XXVIII

[illegible]

Ad argumenta principalia. ¶ Ad primū de
virtute fermōis pcludit veritates: sed iste nō est intellectus
hui. si ille q in questōe est tactus. s. q temp. i. omni tēpore
quo restatur t secundū hunc intellectū nō pcedit argumē
tum. ¶ Et per idē soluit ad pfirmatiōē. ¶ Ad secundum
dicit negadū argumētū: inimo est humidū veterius pntue
sicut in questōe declaratiōē. z est argū illud effo: q si nō:
nō iam restatur: equaliter t vno mō. dicit negadū pñas
ad intellectum datū in questōe z circa istam. ¶ Ad tertius
dicit q si virtus nutritiva foret infinita intēsiue infinite me
lius restaturēt zc. sed q alia parte adducta in qstione legē
alia pars p dicitōis. s. q temp. restaturēt equaliter zc. si
tamē poneret virtus alr q intēsiue infinita argumētū eē
negandū vt p3 inuēti. ¶ vltius p3 illo qualis est ppositio
virtutis ad virtutē zc. dicit q illud est vtz ad istum intelle
ctum q ceteris parib3 qualis est ppositio vel habitu dō vir
tutis ad virtutē in pfectione vel etfisiōe: talis est humidū
in etfisiōe. non tñ op3 q in durabilitate: qz posset vtiobiz
eque pfectū hūidū restaturare. ¶ Ad quartū negat assu
ptum si semper faceret restauratiōē ad intellectum datū.
¶ Ad quintū dicit q pōt restaturare accidētalia melius:
qz. f. venudatuz ab accidētib3 multis ipm inficiētib3: illud
tamē humidū est continue terrestrius z impurius. vñ hūm
idū pueri etibz est melius qz sit humidū ipsius iuuentis cu
rati: si tamē qz isto breuiori tēpore durasset nō fuisset meri
to humidū: qz calidi pter naturā ipm psumētiō zc.

Questio. xxxxiij.

¶ Veritur xxiij. Anum aliqua sit mors na-
turalis morietur. Et arguitur in xlii
alter q. nō. Primo sic. Quilibet mors est cōtra naturalem
inclinātionē morietis. Igitur x. p. hinc: eo q. quodlibet cōtra
naturalem inclinātionē alterius est ei quod violentius: et assump-
ptum pbat: q. quodlibet ens naturaliter inclinatur ad eius
permanētiam vel colligit pmo eo ethicoz. x. terio de cōsolatio-
ne. Omne nāq. alic fieri salutē laborat: mortē vō pnicē
deuitat. ¶ Secūdo principaliter arguitur sic. cuiuslibet viuenti
ita est ei dem naturalis x. eius generatio. Et cuiuslibet tali mors
x corruptio est violētia x. p. ter naturā. x. per sōc. x. anē sa-
tis p. x. tenet pñia: q. si alicui corpus naturaliter opposita aliqua muta-
tio vel dispositio inest naturaliter: opposita inest ei violen-
ter. vi colligit pmo de celo. ¶ Tertio. si aliqua foret mors
naturalis lequere q. aliq. viuentē posset peruenire ad mor-
tem anteq. ad egritudinē vel necessitatē deueniret. pñia

communiter sequitur: sed falsitas patris arguitur. Et illo, n. se
quitur alliculus vitæ opatōes quilibet auferri posse tota
absq; hoc q; diminuat: qd nō est rōnabile: q; tūc fieret trā
situs ab extremo ad extremū: et nō p. mediū: cuius inter cuiusq;
opatōis pfectionē et eius totalē ablationē tanq; mediū ca
dar opatōis diminutio. h; arguit principalis p̄ia, q; sōz. sim
pliciter sano deueniēte ad mortē naturalē opatōes eius to
taliter auferunt q; isti nunq; p̄us fuerūt diminutē: p̄bas, q;
p̄tine ante instans mortis fuit sōz. simpliciter sanus, igitur
nūq; aī fuit sōz. in suis opatōib; lesus, et p̄his 7c. Quar
to ad p̄ncipale arguit auctoritate philosophi tertio de celo
ponētis oēm defectū et corruptōes esse p̄ter naturā. C. Itē
tertio et hīc op̄. Moēs est vltimū terribilī 7c.

Ad oppositum est Zlacen, in līca dīcēs q;
hec moēs ē naturalis cuius
bet idē duo destinata, secundū suā p̄p̄iā cōplonem.

Respondendo ad istam quēstionē videbī
p̄mo de p̄ncipali q̄sito. sc̄do
tangēt modus quo p̄tingere vel euēire pōt moēs nālīs.

Quantum ad p̄mū sciendū est p̄mo q; cōter
vīf auctores istis terminīs. genera
tio, vita, et moēs. intelligūt q̄t p̄ ḡnā: dēz vīentia. sc̄e qua
in p̄posito est sermo p̄mā p̄ticipationē aīe nutritiue ca
lido naturalī: hāc descriptiōes posuit p̄b; in libro de mor
te et vita. Et per hoc q; dī p̄ticipatio aīe nutritiue tangit
genus, p̄ hoc enī puenit generatio hoīs cū cūit hīz alteri? vī
uentis generatōe: et p̄ hoc q; dīcī p̄mā: vīf a nutritiōe.
et huiusmodi: q; nō sunt p̄mā. et p̄ hoc q; dīcī ī calido na
turalī: declaraf īstīz et dīsp̄ cūi dīz aīa in materia plūngi. tūc
enīz dīcī vīuens generari: q̄t p̄mā materia eius disposita
per calidū naturale p̄ticipat aīa nutritiua: per vitā aīe intel
ligere debemus aīe nutritiue p̄manentia in calido naturali
ad intellectū dātū. p̄ moēs ē aīe intelligere debemus separa
tionē aīe nutritiue a corpore vīuēte, q; tūc huiusmodi sepa
tio est p̄ calidū naturalis extinctionē qd p̄seruabat ipsaz aī
mam in materia. ideo multotiēs vīuūt auctores isto termi
no moēs p̄ calidū naturalis extinctionē: dīcīes moēs esse cali
dū naturalis extinctionē. s. causatiue: q; s. ad extinctionē cali
dū naturalis sequit moēs. C. Sc̄do p̄ncipaliter sciendū est
moēs ē dupliciter posse aduenire. p̄mo. n. aduēit a cā extrīse
ca et accīdenti vel p̄ter naturā. sicut gladio. frigore. apate. et
huiusmodi. sc̄do pōt aduenire moēs ab intrīseco p̄ natu
ralē. et pueniēte actionē calidū naturalis in humidū natura
le. C. Tertio sciendū est q; calidū naturalis extinctionē multī
pliciter pōt p̄tingere. p̄mo a p̄trario ip̄m extingūte per sim
plicē alteratōes: sicut frīgīdū p̄ simplicē alteratōes genera
do frīgīditatē corrūpīt caliditatē. q̄t q; aīe fit calozis extin
ctio p̄ modū suffocatōis: sicut p̄bīta euēratōe corrūpīt
caloz et extinguit. q̄t q; aīe fit per humidū qd ē calozis nā
lis sustentatiū extrīcatōes siue resolutōes: quāuis vt decla
rabī p̄ma affozismoz. extinctio calī p̄ viā suffocatōis: redu
cat ad illā que fit per viā resolutōis. C. Nota tūc q; extinctio
facta per viā resolutōis hūidū q̄t q; sequit eām p̄ter naturā
sicut in hoīe moziēte ex febre p̄ resolutionē p̄tingit: q̄t q; aīe
p̄sequit actionē p̄se naturalē sicut ē extinctio q; p̄sequitur
resolutōes humidī factā a caloze naturali agēte in ip̄sum.
C. Quarto p̄ncipaliter est sciendū q; dupliciter dī aliqua
moēs naturalis alicui moziēti. p̄mo q; a natura intentā et cō
ueniēs nature ipsius moziētis. secundo q; nō sibi eueniēs
a cā p̄ter naturā. C. Sīlī per oīa distingui pōt de ly. p̄ter na
turāz, dupliciter. n. dīcī potest aliqua moēs p̄ter naturam
alicui moziēti. p̄mo q; nō pueniēs: h; dīconueniēs nature
ipsius moziētis. sc̄do q; nō sibi adueniēs a cā p̄ter naturā.
C. Ultimo sciendū est q; tam naturale q; p̄ter naturā dīstī
respective et ad alēz. iō nō repugnat alīqd respectu vīuūs
naturale eē: violentū vero vel p̄ter naturā respectu alteri?
verbi ḡa. caliditas ab igne p̄ducta in aqua est aque et eius
forme violenta: q; dīscōueniēs: vt satis p̄z. huiusmodi aīe ca
līditas et calefactio ē materie aque naturalē: q; materia aq;
est naturaliter inclīnata ad recipiēdū omnē formā: in aqua
p̄ducibilē: similiter igni calefactiō est hec calefactio natu
ralis cū ignis fit naturaliter inclīnatus ad calefaciendū.
C. Et quo p̄z. hāc p̄iam nō valere. in. a. est p̄ncipalī intrī
secum naturale inclīnati ad calefaciēdū. igit. a. naturaliter
calefacit. C. Tunc sit p̄ma p̄clo. aliqua moēs pōt eē alicui

naturalis. p̄bas. alīqd agēs esse pōt alicuius vitæ natura
liter corruptiū. igit. 7c. p̄z p̄ia. et assumptūz satis p̄z. multe
enīz sunt influētie celestes hoīum corruptiue et multoz an
malīz. C. Sīlī omne p̄rī est alteri? naturaliter corruptiū:
sed cuiuslibet vīuēti multa sunt p̄ria. igit. 7c. C. Similiter mul
ta sunt venena naturaliter hoīem mortificatiua et ita illis ve
nenis moēs hoīs est naturalis. iō 7c. C. Sc̄do p̄clo. capien
do naturale p̄mo mō nulla moēs alicui est illa moēs moziē
ti naturalis. p̄bas sic. nulli moziēti cōueniēs est eius moēs.
igit. 7c. C. Itē nullus naturaliter appetit mortē: sed ipsam
refutat naturaliter vt supra argutū est. igit. 7c. p̄z p̄ia cū an
tecedēte. C. Et ista p̄clone sequit q; capiendo violentū vel
p̄ter naturā put dīstīguīz p̄ naturale p̄mo mō sumptūz q̄t
bet moēs est p̄ter naturā vel violenta moziēti. vt satis p̄z ex
p̄clone. C. Tertia p̄clo. capiendo naturale sc̄do mō possibi
le ē alīqd moziēte eē naturale moziēti. p̄bas. possibile ē alicui
moziēti moziēte aduenire ex sola naturali et pueniēti actiōe ca
līdī naturalis in hūidūz absq; p̄tū cū cāe tale corpus p̄ter
naturaliter imutātis. igit. 7c. p̄z p̄ia. et assumptūz declarabī
post: h; sūz in līca fuerit declarati. C. Quarta p̄clo est. q; ta
liter capiendo naturale nō q̄libz moēs ab intrīseco pueniēs
est naturalis. p̄z satis de moēs ab intra pueniēte p̄ putredī
nem aut p̄ viā suffocatōis. C. Ex hīs oībus sequit aliquod
corpus puenire ad moēs absq; hoc q; alīqd cadat in egrī
tudīne vel neutralitatē nunc. p̄z hoc de moziēte moēs na
turali. C. Sequit sc̄do alicui? vīuētis opatōes in casu tota
liter auferri postq; respectu eiusdē nunq; fuerunt p̄terna
turaliter diminutē vel corrupte. hoīs. n. tēpato erīte et mo
ziēte moēs naturali ip̄e p̄tīne vsq; ad p̄mū suū nō eē p̄ma
ner tēperatus. et per p̄his nullo mō in suis opatōib; lesus re
spectu sui. C. Nota tūc q; h; in tali casu opatōes eius nullo
mō dicant diminū et respectu eius qd debet tali corpori extī
stenti in tali erate: cōparate tūc ad opatōes eidē debitas in
alīz erat ib; multīmo ad nō gradū pfectionis eozundē dī
minuunt. C. Et quo p̄z in casu illo nō fieri transitū de cer
to gradu perfectionis opationū ad non gradum perfectiōis
earundem sine medio. quare 7c.

Quantum ad secundū p̄mittēdū est ex dictis
superius. et circa istam. p̄mo q; non
sub mensura calidū et humidū quātūcūq; paria pōt anima
nutritiua in membris nostri corporis p̄seruari. C. Sc̄do
p̄mittēdū est q; calidū naturale p̄tīne agit in humidū mē
brale ip̄m resoluendo: h; et ā ip̄m resolutū p̄tīne fiat restan
tatio. C. Et quo sequit q; membrale humidūz sit continue
sticius et terrestrius. continue. n. resolutū illud qd est resolu
tioni paratū et illud est subtilius. C. Tertio p̄mittēdū est
q; caloz naturalis non cōseruat in humido nisi q̄dīu habz
ad ip̄m p̄portione talem q; illud possit subtiliare et se ip̄m
ex co fouere. C. Et quo sequit q; humido multū terrestri
cato extinguit caloz. C. Et quibus omnibus colligitur mo
dus quo aduenire potest moēs naturalis. calido. n. naturalī
agēte in humidū naturale humidūz continue sit terrestrius
vt iam dictū est. deueniet igit humidū ad tantā terrestreitā
tem q; nō poterit calidū naturale conueniēter sustinere. vī
ncipit calidū naturale diminū: q; tūc adhuc non cessat hū
midū resoluere adhuc p̄cedit hūidū vltēri? siccitatē angē
do et mēsurā calozis diminuēdo: vnde in tāti minorabitur
calidū q; non erit amplius sufficiens ad operationes vite. et
per p̄his. tūc deficit vita et aduenit moēs: ad cuius calidū mī
norationē et extinctionē iuuat humor etiā flegmaticus et la
bor et cetera cause quas in līca tāgīt Zlī. dī dīz. et adiuuat
ip̄m humor 7c. ad qd etiā cōcurrit q; caloze multū debilitā
to et mēbris anhelitus multū induratis deficit motus anhe
litus. et per p̄his velocitatē paucī calidī remanētis extinctio.
quā sūm inuit philosophus in libro de morte et vita: dum
inquit. Plurimū aīe vite deficit hūitūz si non refrigeretur
calidū et cōicans sibi. quēadmodū. n. dictū est frequēter cō
tabescit ip̄m a seipso: quādo hīs qdē pulmo hīs quidez bra
chia idurata fuerūt: p̄p̄tīs lēgītudinē defecatis hīs qdē
brachīz hīs quē pulmōe et plurimū factis terrestrib; nō
p̄nt has partes mouere nec eluare nec simul ducere. tāde
ergo facta incēsiōe marcescit ignis. C. Zlīz aīe tāgūt alios
modos sumptos ex parte p̄rietatis elementoz existentium
in mixto: sed hic primus modus sufficit medico. C. Et hīs
omnibus possunt colligi differentie quēdam inter mortem

naturalem et preternaturalem. prima est: quod mors naturalis non sequitur actionem agentis preter naturam. mors autem preternaturalis sic. Secunda. quod mors naturalis non presupponit egritudine nisi vel neutralitate nunc. preternaturalis vero sic. Tertia ostendit. quod naturalis mors fit sine dolore. et hanc sententiam tetigit Aristoteles in libro de morte et vita dum inquit. Propter quod sine tristitia est que est in senectute mors. nulla enim violentia passione contingente moriuntur: sed in sensibus anime ablatio fit omnino. hanc sententiam tetigit Seneca in tragedia edipus proci ostendit. Alia sententia mollis exolvit sopor. Quarta differtentia est quod non potest mors naturalis advenire nisi in ultimo senio: sed mors preter naturam indifferenter in qualibet etate potest contingere. si quis enim propter abstinenciam a cibo moriretur non moriretur morte naturali.

Ad argumenta principalia. Ad primum dicitur quod illud probat nullam mortem esse naturalem morienti capiendum naturale primo modo: quod bene conceditur. Ad secundum dicitur quod omnia dicit ad secundum. Ad tertium dicitur concedendo primum. et concedit esse possibile ali cuius videretur quibus operibus totaliter anferri ab eis hoc quod aliquando fuerit respectu eiusdem diminuta: et negat videri quod inferat quod esset transitus de extremo in extremum sine medio. dicitur tamen quod in corpore taliter vivente non sunt operationes diminute respectu sui in tali etate constituti: comparate tamen alijs etatibus absolute secundum suam perfectionem ad non gradus perfectionis diminuitur. ut iam dictum est. Ad auctoris tamen vero dicitur quod philosophus voluit mortem esse preter naturam putat dissimulare naturale contra preternaturalem primo modo sumptum. et hoc de quaesito.

Questio. XXXIII. **Veritur.** rrrliij. Ut per actionem virtutis nutritivae possit restaurari humiditas etque boni vel melius: eo quod prius fuit a corpore resolutum. Et arguit multipliciter quod sic. Primo per actionem virtutis nutritivae potest restaurari humiditas cum quo longiori tempore potest vita et calor naturalis conservari quod cum humido persistit. igitur et. per primum. et assumptum probat. ponendo forte esse leprosum vel et hunc cum humore vel sebo spiritus: et in sequenti hora for. erit curatus: et arguit sic. cum humido in hora sequenti for. restaurando longiori tempore poterit permanere vita eius quod cum persistit. igitur et. per primum. quod cum potest humidum vita breviori tempore persistere. non enim potest for. permanere et hunc longiori tempore. cum sequenti tamen aptus est permanere: et per multas etates decurrere. Et sic firmat idem humidum persistens minus proveniens erat vite quod postquam erit restauratum. igitur et. per primum. et assumptum arguit: quod humidum persistens erat infecti qualitate vite disproportionata et tria. igitur et. Et secundo principaliter arguit sic. corpus lapsum a temperamento potest ad temperamentum reduci. si ipso taliter reducto erit humidum restauratum: si melius et perfectius persistit. igitur et. per primum. et assumptum primo prima parte colligitur tertio tegit. et per seba parte arguit: quod humidum temperatum perfectius est humidum distemperatum vel lapsum a temperamento. si persistens humidum erat a temperamento lapsum. restauratum vero temperatum. igitur et. tota primum cum assente videtur nota. Et sic firmat. idem humidum restauratum post reductum apertum erit in casu ad servandum vitam et calorem naturale quod humidum perfectius stens. igitur et. per primum. et assumptum probat. ponendo for. infantem melancolicum: sit melancolicus aptus perdurare in vita per annos. for. et temperatus per annos. for. et sit for. reductus ad temperamentum in fine. et annos: et arguit sic. humidum persistens in for. erat aptum conservare vitam per seba per annos. for. humidum restauratum est aptum conservare per annos. for. ut per in casu. igitur et. primum videtur nota cum assente. Et sic firmat idem sic. sit for. iam melius in for. ut positum est et plato sit temperatum humidum eius temperatum et perfectius per se eodem gradu quo erit humidum for. in fine. et annos reducti. et arguit sic perfectius est humidum in platone nunc etiam quod humidum nunc etiam in for. eo quod temperatum potest longiori tempore vitam conservare: si quod perfectius erit humidum for. facta reductio sicut iam est humidum platonis sicut dicitur et in casu. igitur perfectius erit humidum for. facta reductio quod iam est humidum etiam in eo. tota primum videtur nota cum antecedente. Et tertio principaliter arguit sic. potest esse humidum nutritivale membro appropinquatum fore perfecti: eo quod subiebat per materia generis rationis etiam melius. igitur possibile est illud humidum restauratum ex nutritivo fore perfecti contractum a principio generis rationis.

consequenter videtur nota. et assumptum satis per intuentem: quod enim sanguis ex quo nutritur membrum est sanguis temperatus factus ex cibo temperatus. ubi tamen sanguis quod subiecit per materia generationis est melius generatus ex cibo melius aut male qualitatis. Et quarto principaliter sic. potest esse vita perpetuari et saltemque bonum humidum per actionem virtutis nutritivae potest restaurari. per primum. et assumptum arguit: quod actio caloris naturalis in humidum naturale potest totaliter impediri: si ipsa sic peccata nullo modo sit humidum consumptio. et per primum non adveniet mors. igitur et. tota primum per cum antecedente. Quito ad secundum pale arguitur exemplum: quod contingit induriam mutari paulatim ad regionem istam: et exprimitur ipsum longiori tempore in vita permanere ubi tamen merito humidum tracti in regione induriam non erat aptum ultra. 30. annos vel per plus in vita perdurare: dicente Avicenna. scda primi doctria scda. caplo de his quod pertinentur ex habitatio nibus locorum. Loca cala magnificant capillos et in tantum erant eos quod colliguntur: pipi files efficiuntur: digestiva debilitant: et cum in eis maxima fuerit resolutio: et minuat humiditas: cito advenit senectus sicut in terra induriam. illis namque qui ubi morantur accidunt senium in 30. annis.

Ad oppositum videtur intentio Avicenna. in ista. inquit enim continetur humidum nisi corporis fieri magis terrestre et siccius. idem expressus terminus primi caplo scdo de causis necessitatis mortis.

Respondendo ad istam questionem ponendum sunt quoddam terminorum descriptiones et suppositione quedam. secundo ponendum sunt conclusiones de quaesito.

Quantum ad primum sciendum est quod auctores et doctores contrarii videntur istis terminis. humidum radicale. humidum nutritivale. humidum influens. et humidum innatum: intelligunt per humidum radicale. propter humidum nutritivale aiatum: quod ideo radicale dicitur: quod ipso tanquam radice sustentatur et sonetur casu naturale per cuius persistit conservatur aia in membris. videntur tamen auctores et doctores frequenter illi termino radicale magis stricte et precise per humidum tracto a principio generis rationis. Per humidum autem nutritivale intelligunt humidum quod est nutritivum ex quo aptum est restaurari vel generari pars in membro propter calorem parti ab eodem resolutum: aut dicimus gluten esse humidum nutritivale. ex ipso. non potest generari pars ossis vel nervi loco eius quod ab ossis vel nervi dissolvitur per actionem caloris naturalis. videtur tamen auctores hoc termino humidum nutritivale multoties indifferenter ita. per eo quod est vere nutritivum quod per eo quod ex nutritivo trahitur. sic. non parte ossis ex nutritivo generatam appellat humidum nutritivale. Et quod per primum quod non quilibet radicale humidum est a generatore: immo aliquod a generatore et aliter quod a nutritivo trahitur. Et de secundo aliquo modo potest procedi humidum nutritivale esse humidum radicale: quod aliquod humidum ex nutritivo contractum vere est humidum membrum le animatum: et per primum radicale secundum quod animatum: nutritivale secundum quod contractum ex nutritivo eodem modo per humidum innatum quodque intelligunt indifferenter omne humidum membrum le aiatum: quodque autem solus tale a generatore contractum per humidum vero influens intelligunt nutritivum adveniens membrum. Et secundo sciendum est quod per actum vel actionem virtutis nutritivae in proposito debemus intelligere operationem quam facit virtus vel anima membri mediante calore vel cooperatione membri in nutritivum ipsum apponendo membrum eidem vivendo ac ipsum tandem ei assimilando. est et sensus questionis utrum virtus nutritiva membri taliter possit nutritivum transmutare et ipsum membrum assimilare quod ipsum assimilatum ipsum membrum sit melius et perfectius quod persistens humidum membrum resolutum vel quod illud humidum sit melius in modo humidum quod prius erat. Et istis descriptionibus terminorum sic positus sit hoc prima distinctio. quod humidum membrum restauratum dupliciter potest dici melius. primo absolute per vitam vel vite perdurantem. secundo per operationibus. primo dicimus illud humidum per vitam melius quod longiori tempore potest esse vite sustentatum. secundo modo dicimus illud melius cum quo perfectiores operationes potest anima perducere. Et secunda distinctio. unum humidum potest esse altero melius per vitam dupliciter: primo in se et absolute: secundo merito qualitativae dispositionis illi humidum coniuncte. exemplum primi. dicimus quod humidum per in se et absolute est melius per vitam quod humidum senis:

eo qd plus bz de humiditate subtili et aereo puer calidi sustentat. Et ex pluz secundum sicut si puer sit ethicus vel leprosus. lz in se et absolute sit humiditate balneus p vita melius qd humiditate fenile: merito tamē qualitatue dispoñis humiditatis pueri inficetis dicitur illud humidum p vita deterius. C Et ex hac distinctioe insu rigitur hec tertia distinctio qd humidus in membro restauratus est melius vel eque bonus et potest intelligi dupliciter. pmo in se et absolute: qd si melius vel equaliter aere. scdo merito alicuius qualitatue dispoñis: quā distinctionē cōiter ponunt auctores sub his vbiis. scilicet qd dupliciter de humiditate melius alio: vel qd euz eo potest legioz tpe vita pseruari qd potest absolute cū pmo: vbi qd cū eo potest legioz tpe vita cōseruari qd potest si taliter restauratus nō fuisset. exēpli grā melacoli: cō puero pmutato ad tēperatuz in medio pueritie dupliciter possumus imaginari in eo fore humiditatem restauratam melius. pmo: qd legioz tpe potest vita pseruari cum restauratus qd absolute potest cū pmo. scdo qd legioz tpe potest vita pmanere in humido isto facta hac pmutatioe qd si hec pmutatio facta nō fuisset differunt tamē isti duo modi vt infra patebit. C Quarta distinctio qd dupliciter aliquid alicuius humiditatis: pmo qualitatie: scdo substantie. exempluz primi vt flegmaticus in scdo de qualitatie humidior tēperato: tēperatus tñ aut sanguieus in pmo est substantie humidior. dicitur autem aliquid altero qualitatie humidius qd est intensiori gradu humiditatis humidum. illud aut substantie qd plus vel melius bz humiditatis vite et calidius naturalis sustentat. ad ppositū humiditatis restaurati sunt humidius pseruati resolutio potest sumus imaginari vel qualitatie vel substantie. exēpluz pmi vt si colericus pmutetur ad flegmaticum. exēpluz scdi vt si humidus restauratus bzet plus de aereo et minus de terreo aut eē magis pueniens subiecti caloris naturalis. C Dis distinctio bz pmissie sit hec pma suppo qd per actioē calidi naturalis in humidum semper resoluatur sublimi et magis aere. p3: qd eque bene ē applicatus calor humido aereo sicut grosso terrestri: cū hoc facilius ē resoluiere humidus aere qd terreste grosso. idē et. C Scda suppo. qd qto humidus ē magis aere et vinctuosius illud ē pueniens iustitaculi caloris: p3: qd tāto ē a calido facilius sublimabile et disponibile scdm exigentiam caloris ad eius pseruatōē in subiecto vt alias declaratus ē. C Tertia suppo est qd statim omnibus similibus et equalibus causis durabilitatis vite semper talis equalis vite durabilitas p3: qd similitudo oīuz causarū arguit similitudinē in effectibz. oīis. n. dissimilitudo i causis depēdet ex dissimilitudine efficientis aut materie. vt collit. 9. metaphisic. C Quarta suppo est. qd mēbz cui assimilatur nutrimentum pfecte obtinet sup nutrimentū qd sibi assimilatur. C Ex quo sequitur qd tales acquirunt nutrimentum dispoñes a membro quales sunt in membro cui sibi assimilatur nutrimentū. C Quinta suppo est. qd cōtingens est humidus melius p vite perduratioe ppter dispoñē secū cōiunctā minoris tempore vitā aliquo alio deteriori humido conseruare. p3 hoc intelligenti.

Quantum ad scdm sit hec pma pco. posse est qd actionē virtutis nutritiue restaurari humidum p opatōibz melius qd fuerit pseruatum humidum resolutum. pbat sic. in principio iuuentutis restauratus est melius qd fuerit pseruatum humidus p opatōibz: eo qd cum tali humido potest vnius pfectiores pducere opatōes. igitur et. p3 pnia. et declaratus ē assumptū supius vbi osium est iuuentutis pfectio rez eē pueritia. et p ista pcone ē Alui. tertia pmi caplo pmo dūz inquit. Verū si pfectio et integritas nra et potētia nras pfectiē opatōes nō ē nisi post multā siccitatē qd nobis accidit: deinde ista siccitas incessanter pcedit donec nos pmar. Accigit autem ista siccitas faciēs ad pfectioē opationū in iuuentute. igitur et. C Ex hac pcone sequitur bāc. pponēs esse cōcedendā. p actionē virtutis nutritiue potest restaurari humidus pfectus qd fuerit pseruatus: qd. n. est melius p opatōibus est absolute melius et pfectus. C Scda pco est. p actionē virtutis nutritiue potest restaurari humidus qualitatie humidus. p3: qd corpus calidum potest ad flegmaticū pmutari: qd fieri nō potest quā tali corpore restauratus sit humidus qualitatie humidus. igitur et. p3 pnia cū ante. idē p3 de ethico qd curat et. C Tertia pco. ē qd p actionē virtutis nutritiue potest restaurari humidum pro vita melius merito qualitatie dispoñis illi humidum nouiter acqūite. p3 hec pco: qd i leproso puero aut ethico curato humidus qd restaurat est p vita melius: qd vltimo

stus est de dispoñibz qualitatis melloribz p vltima. pmi. n. erat leprosis qualitatis inficetis: a quibus iam est denudatus. et dicitur notāter merito qualitatie dispoñis: qd lz ppter hāc qualitatinā dispoñē nouiter hunc humido acqūit valeat illud humidum sustentare melius calidus qd prius potest cū pseruati dispoñitōe. in se tamē melius humidus erat tunc et magis aerum qd nunc. lz talis bona sustentatio p tunc ab illis pmiis qualitatibz impediret. C Similiter per omnia dicendū est de humido restaurato corpore tēperato facto ex mlico. lz. n. tale corpus ad tēperamentū pmutatū longiori tēpore viuere poterit qd si nō fuisset pmutatū. eius tñ humidus erit minus aeris et in se p calidi pseruatōe minus aptus qd prius erat ante reductōē. vbi si ante reductōē fuisset cū eque bonis dispoñibz qualitatis sicut erit post: notū est qd cum eo legioz tpe vita pseruari potest. C Ex qua pcone sequitur qd lz ethicus curatus sit a morte distatio: qd eē si sic curatus nō fuisset. nō tamen est distantior absolute qd prius. C Quarta conclusio est. qd non est possibile per actionem virtutis nutritiue restaurari humidum in se et absolute p vite perduratioe eque bonum sic qd cū eo legioz tēpore qd cū pseruati sit apia vita pducere. pbat hec pco: quia tunc non repugnaret corpus humanū in vita perpetuari. pns est falsus: et pira sententiam Alui. in ista. et tertia pmi. caplo primo. et arguit pnia ponendo qd fortes in hora que nunc est restauraret eque bonum humidum ad sensum dātū sicut in hora pcedēt. et arguit sic. humidum iaz dēi restauratū est in se eque bonū et. sicut humidum pseruati. igitur eque bona est. ppositio calidi naturalis ad humidum sicut in pcedenti et sicut in sequenti. et per consequens nūqz pueniret corpus hoc ad senectutē. et fundat hoc argumentū super illa suppoē super pmissa. scilicet qd causis omnino similibz et. C Item si eque bonus restauraret et. igitur cū cetera sint paria sequitur fore. esse per totū illud tēpore in eadē vel simili dispoñitōe punctualiter. et p cōsequens et. C Item sit scdm iaz merito sui humidus naturalis aptus viuere p. 100. annos: et restauraret per annū cōtinuē hūidus eque bonum: sicut nūc habet: et p3 qd et in sequenti tpe erit aptus viuere. 100. annis. C Quinta conclusio. sequitur qd per actionē virtutis nutritiue nō est possibile restaurari humidum p vite perduratioe in se et absolute melius. que pco sic est exponēda. qd nō est possibile per actionē virtutis nutritiue restaurari humidum cū quo longiori tēpore sit apta pseruari vita qd euz piori. pbat hec pco sic. qualitercūqz fuerit humidus p actionem virtutis nutritiue restauratus semper illud ē siccus et terrestrius. igitur et. p3 pnia: qd ceteris pibus qd est siccus et terrestrius minoris tpe est vite et caloris sustentatū. et assumptū p3 per primā suppositionē pmissam. C Secūdo. membrū cui assimilatur nutrimentum est cōtinuē siccus. igitur cōtinuē nutrimentū qd sibi assimilatur est siccus. igitur et. tota pnia p3 cū ante per quartā suppoñitōē. C Tercio. toto tpe quo pseruabitur vita cū humido sic restaurato erat pseruatus humidus aptus ipsam pseruare. sibi. n. nō repugnaret si debite regulatus fuisset: et cū hoc tpe ampliori: qd. i. tēpore ante talem restauratioē. igitur et. p3 pnia cū antecēdēt. C Quarto. dato opposito conclusionis sequeret aliquod corpus posse in etate retrocedere. pns est falsum. tunc. n. nō fieret cōtinuē mori. ppinquus. et p3 pnia intelligenti. C Itē per actionē virtutis nutritiue nō potest humidus oīno equalē in perfectione restaurari. igitur nec melius. p3 pnia. et assumptū similiter ex pbatōe pcedētis pconis. Ex ista pcone et eius pbatōe sequitur primo qd lz puer ethicus curatus sit humidus humiditate opposita siccitati egrediendi: eius tamē humidus terrestrius est ipso curato qd ante: et siccus siccitate etatua cuius signū ē qd tunc qd fuerit puer ethicus in iuuentute bene sanatus: p tūc tamē eius humidus est inobediēs extēioni et motui augmētū vbi prius augeri poterat. C Secundo sequitur qd nūqz etas posterior plus distat a morte qd prior. lz bene plus. a morte potest distare qd distaret prius i eodē corpore nulla pmutatioe facta. verū tamē in aliquo corpore possibile est etatē posteriorem plus a morte distare qd prior etas in corpore aliquo certo dato. vt in temperata iuuentute qd in pueritia melacolia. C Sequitur tertio pbatōe fore tenēdū non qd libz cōplexione tēperatā fore quali bet distēperata vite legioz. p3 de tēperata facta ex melancolica: cuius humidum potest esse terrestri et impurius in termino ad quē reductōis qd alicuius certe date languine. ppter

Ipsum a principio generatōis fuisse melancolicū et terrestrius, et insinuat alia pnt pcludi. Et dicitur ex dictis quali bñficio medici potest vel nō pōt vita hominis prolongari etc.

Ad argumenta

Ad primū dicit negando assumptū. et ad pbatōes dicit qd humidū sōr. quāstūcūq; leprosi est in se et absolute melius pro vita qd erit humidū eiusdē curatū: licet sit deteriori qualitate infecti eius bonā calī sustentationē impediēt aut ipm velocius resoluēt. et id illud humidū restauratū post lapsum nō erit. p vita melius in se l3 dīspō scēti iuncta erit melior. Et p idē soluit ad pfirmationē. Ad secundū dicit qd illud humidū erit melius p opatōibus et nō pro vite perduratiōe. Ad pfirmatōes primā dicitur qd post reductōes illud humidū nō erit magis aptū cōseruare calin qd erat pñtia: h bene qd erat pñtia deducta reductio ne. Ad aliā pfirmatōes admittit casus et negat assumptū pro ista parte. pfectius ē hūidū exis in plone etc. et negat qd sit aptū lōgiōri tpe vitā pseruare etc. nisi sit temperatū et nisi sint cetera pia: cuius oppositū sequit ex casu. Ad tertū dicit negando pñtia. et causa est: qd mēbrū assimilāt sibi nutrimentū qd non facit virtus in gñatō semine exis aut semen. quāstūcūq; igit aliqd nutrimentū sit melius etc. qd tamē mēbrū exiccatū ē et terrestre sit ex eo terrestre. igit etc. Ad quartū dicit negando assumptū. et cū arguitur qd actio calor in humidū pōt totaliter auferri: dicit qd non stante vita. Ad quintū dicit qd indus pmutatus ad regiōē istā lōgiōri tēpore vixit: nō qd humidū qd restaurabit sit melius p vite perduratiōē: qd non ita cito psumet et resoluetur sicut resolutum fuisset in regiōe inda.

Questio.

XXXV.

Veritur

9. Veritur xxxv. Quid iuuenis sit tēpator puer. Et arguit multiplex qd nō. pmo sic. Melius et pfectius restaurat humidū tpe pueritiae qd in tpe iuuentutis. igit etc. p3 pñtia. et assumptū pbat. qd humidū qd restaurat in puerō pportionalit ei qd ab eo resolutur. Sicut qd restaurat a iuvene pportionalit ei qd ab eo resolut. sed melius et purius humidū resolut a puerō qd a iuvene. igit etc. p3 pñtia. et maior. et minor p3. cū a principio pueritiae vsq; ad iuuentutē fiat humidū naturale p nutrimentale in purius. Et scō. cōplo pueri est lōgiōris vite qd cōplexio iuuenis. ergo est melior et tēpator. pñtia t3. eo qd dīspō cur qua melius et lōgiōri tpe pseruat forma in materia est forme puentior et magis pportata. et per pñtia tēpator. assumptū satis p3. Et pfirmat: qd sic se videt hēre etas tēpera ta ad alias dīstēperatas etates sicut cōplo naturaliter tēpera ta se bz ad cōplexiones naturaliter dīstēperatas. h qualz pplone dīstēperata pplo tēpata ē lōgiōris vite: sola aīa pueritia est lōgiōris vite ceteris paribus. igit etc. tota pñtia videt nota cū antecēdēt. Et Tertio pñcialiter sic. puer in qualitatibus actiuis ē temperatior iuvene ergo salte nō bz iuuenis dicit tēpator puer. igit etc. p3 pñtia. et arguit assumptū auctoritate Halie. in pñcto illius affozisimi pñe pñcule. Qui crescit et plurimū habet calozē innatū etc. qui ponit qd caliditas pueri est multū grata et suauis. iuuenis vero mordax. Similit caliditas pueri sic se bz ad caliditatē iuuenis sicut caliditas pueri sani ad caliditatē febricitis. h tēpator est caliditas sani. igit etc. p3 pñtia. et assumptū p3 in pñcto allegato. Quarto. pplexio pueri ē similior et pportabilior corpori tēpator qd cōplexio iuuenis vel alteri etatis. igit etc. p3 pñtia. et assumptū pbat: qd puer meli cōseruat in tpe hyemis et veris qd iuuenis: h nō sit cōseruatio nisi p silia. igit etc. p3 pñtia. et assumptū habet in pñcto illius affozisimi tertie pñticule. scōm horas qdē veris. Quinto pñcialit arguitur auctoritate Ha. scito de regimine sanitatis: vbi clare vult qd optimā cōplexiōē bz puer. Leterē vō sunt deteriores etc.

Ad oppositū est Alui. in caplo de cōplexiō nibus innuens equalitatē se cūdi modū non reperibiles nisi in etate in qua augmentur ad sūsi peruenit finē. Et dicitur a qd plurimis qd ly peruenit debet legi pducte non correpte. hoc autem solum est in etate iuuentutis. Sicut in hoc caplo de etatibz versū finē dicit qd iuuetus bz cōplonez magis equalē cōplexiōē pueri.

Inista

questione primo premittende sunt quedam distinctiones de notabilia. secundo ponende sunt conclusiones de questio.

Quantum

ad pñtia sciendum pmo qd dupliciter pōt dici vna pplexio tēpator alia pplexio ab equali ad pōdus minus distans dicit tēpator. scō nō tēpamito iustitiam. et sic cōplexiōē a qua pfectiores pñtiū opatiōes dicimus pfectiores. Et scō pñtiū dicit qd quedā opatiōes sunt naturales. quedā aiales: nō dīstīgēdo vitales ptra naturales. Exemplū pñtiū vbi dīgēti ua et nutritiua. Exemplū scōi vbi sentitiue tam interiores qd exteriores et motiue. Tertio pñmittēdū est qd opatiōes naturalitū quedā sunt faciētes ad pseruatōes indiuidui. qdā ad pseruatōes spēi ad bonū sensū. Quarto pñmittēdū ē calozē in puerō et in iuvene ēē in gradu equales: puer tñ ē iu uene hūidior. Quinto pñmittēdū est totā hūmanā cōplexiōē declinare ab equali ad pōdus p calidū et hūidū etc.

Quantum

ad secundū sit hec pñtia pmo. qd opatiōes ad vitā vel eius pduratōes requisite pfectiores et meliores sunt in puerō qd in iuvene ceteris paribus. pbat sic. p huiusmodi opatiōes lōgiōsi tempore durat aut lōgius cōseruatur vita pueri qd iuuenis. igit etc. p3 pñtia. et assumptū p3 intelligēt. Et ista pclone sequit pmo qd pfectiores sunt opatiōes naturales vt nutritiua et cōdē admittit rātes in puerō qd in iuvene. p3: qd pfectius pparat et restaurat nutrimentū humidū in puerō qd in iuvene. Et scitur scōdo hāc pclone esse cōcedendā qd tēpamito p vita requisite tēpator est puer qd iuuenis. Et scōdo pñtia pñcialis est: qd ceterae opatiōes vt aiales et generatiue pfectiores ē qd in iuvene qd in puerō. p3 hec pñtia discurredo: qd sentitiue tā interiores qd exteriores intellectiue et motiue localiter sunt multo pfectiores in iuvene qd in puerō. igit etc. et arguit rōne pmo: qd huiusmodi opatiōes requirūt organa a superflua humiditate depurata: vt bene pferant. hoc autē maxime est in etate iuuentutis vt satis p3. igit etc. scōdo qd organa istaz opatiōis tūc sunt maxime pfecta et cōpleta cū ita sit augmentū cōplecti. igit etc. p3 pñtia. et assumptū similiter. Et Tertio pñtia. sequit qd abso lute tēpamito iustitiam tēpator est iuuenis qd puer. hāc pclonez voluit Alui. in ista in locis allegatis: et arguit rōne. p cōplexiōē iuuenis ceteris paribus melius et pfectius pfectiū opatiōes ad quas homo finaliter ordinat. igit etc. p3 pñtia. et assumptū pbat: qd tales sunt opatiōes aiales cognoscitiue que vt patz sunt in iuvene pfectissime. Et hāc cōclusiōē sequit hanc pñtia nō valere comple rio fortis est tēpator cōplexiōē pñtis. ergo cōplexiō fortis est lōgiōris vite qd cōplexiō pñtis: similiter non sequit v3 vt pñtiū. Et sequit scōdo hāc pñtia nō valere. cum a. cōplexiōē melius et diutius est apta aīa in subiecto cōseruari qd cū. b. cōplexiōē. igit. a. cōplexiō est melior et tēpator. et. n. in casu antecēdēs v3. et pñtia falsū vt pñtiū qd. a. sit cōplexiō tēpator iuuenis et. b. sit cōplexiō pueri tēpator: causa est: qd pfectio cōplexiōis non arguit ex lōgiōri vel breuiori cōseruatiōē forme in materia: h ex maiori et minori pfectiōē opatiōis quas mediātē ista cōplexiōē apta est forma pducere. verū tamē si eēt cetera paria ex parte etatū semper valet illud argumentū cōparatiōis indi uiduis eiusdē spēi adinuicē: vt p3 inuenit. Et scōdo cōtra se cūdi et tertiā cōclusiōē videt auctoritas Ha. scōdo tēgnī. caplo de signis dīscrasiaz cerebz frigidī et sicci sonare opatiōis: vbi ad istam inquit. Sēlus vero in eis in pueritia magis pfecti: accēdēt vero iuuentute marcescūt citius. vbi apparet expresse velle in puerō frigidī et sicci cerebz tempore pueritiae pfectiores esse opatiōes animales qd in eodem tempore iuuentutis. Et pfirmatur ratione sic. in puerō melancolico reperit saltem in passiuo temperamenti tale quale in iuvene tēpato in iuuentute reperitur et in iuuentute est in eodem temperamenti a tēpamito iuuenis temperati valde notabiliter lapsus. ideo etc. et ad hoc euidentius foret argumentū arguendo de puerō sicco tantū. notum enī est qd in principio sue generatōis ipse est hūidior iuvene temperato et aliquādo erit siccor. in pueritia ergo aliqdō erit equaliter humidus pñtis: et tunc erit equalit calidus. id etc. Et Argumētū ista alibi soluta sunt. Et auctoritas Halie. est sic exponenda: qd sensus pueri milici sunt pfectiores etc. idēst minus excedūt in pfectione a sensibus tēpator pueri qd iuuenis: qd. l. non tantū augeat pfectio sensuū in iuueni

ente super perfectione eiusdem in pueritia q̄si in alijs com-
plexionib⁹. vñ sensus in iuuetute dicunt marcescere lz abso-
lute multo pfectiores sint q̄ fuerit in etate senectutis. hui⁹
tamē causa est nimis siccitatis augmentū verius etate sene-
ctutis. ¶ Quarta p̄lo est q̄ temperamento p̄derali tēpe-
ratio est iuuenis q̄ puer. p̄z q̄ in actiuis sunt equaliter di-
stantes ab equali ad p̄dus. sed in passiuis plus eidē appo-
pinquat iuuenis q̄ puer secundū suū situm. ¶ T̄rta autē.
secundū similitudinē z equalitatem magis appropinquet nō
est p̄sentis speculatio. potest tamen dici. q̄ scdm similitudi-
nem iuuenis est magis p̄pique: z sumis similitudo hoc mō.
q̄ sicut equale est mediū ita etas iuuetutis est media.

Ad argumenta p̄ncipalia. ¶ Ad primū
d̄ p̄cedēdo aīa z negādo.
p̄nam vt p̄z ex dictis in questione. ¶ Ad secundū dicit ne-
gando similitudinē: z dicit vlt̄erius q̄ nō quelibz dispō cūz
magis z longiori tpe cōseruaf forma in materia est for-
me magis p̄ueniēs z p̄portio data nisi cū hoc ponat q̄ ab ea
p̄fectiores vel eque p̄fecte p̄ueniāt operatōes: q̄ nō est in
casu argumētū. ¶ Ad p̄firmatōes dicit illā similitudinē vñ
uersaliter negādo: p̄ueniunt tamē in hoc q̄ sicut a naturali
cōplexione optima siue tēperatissima optime p̄ueniunt ope-
ratōes respectu aliaz cōpositiōnū ceteris parib⁹ ita ab eta-
tua tēperatissima optime p̄ueniunt opatiōes respectu alia-
ruz etatū. ¶ Ad tertiū p̄ncipale dicit q̄ per illud nō plus
voluit Balie. nisi q̄ fortius in tactu imprimi caliditas iue-
nis q̄ pueri. p̄pter ipsam q̄ in subiecto sicciori z deniori:
cum quo tamē stat ipsam doloze distemperatā. Et dicit vlt̄-
erius negādo illam similitudinē. i. q̄ sicut se habet calor
pueri zc. nisi quantū ad modum imprimendi in organū ta-
ctus: quia sicut caliditas febricitantis fortius in tactu impal-
mit q̄ caliditas sani z respectu illius apparet moridat ita ca-
liditas iuuenis respectu caliditatis pueri. notū est autem q̄
hoc nō repugnat dictis superius. ¶ Ad quartū dicit q̄ ex
illo cōcludit q̄ temperamēto p̄o operatiōibus naturalib⁹
requisito temperatio est puer q̄ iuuenis: nō tamē cōcludi-
tur q̄ absolute temperatio. notū est. n. q̄ quantūcūq̄ ca-
liditas iuuenis sit magis acuta: p̄pter q̄ paratio est eade-
re in lapsum calidū invere q̄ cōplexio pueri ceteris parib⁹:
q̄ tamē ab ea p̄fectiores produciunt operatiōes ceteris pa-
rib⁹ nō sequitur p̄tra dicta. ¶ Ad quintū dicit q̄ Balie.
nō plus voluit nisi q̄ cōplexio pueri temperamento requisi-
to p̄o operatiōibus naturalibus z vite perduratē est maxi-
me temperata: hoc etiam dicitū satis est dictis p̄poni.

¶ Questio.

XXXVI.

Veritur r̄rvi. Atq̄ mulieres sint natura-
liter viris frigidiores. Arguitur
multipliciter q̄ non. ¶ Primo sic. Aliqua mulier est valde
colica aliquo viro existēte valde flegmatico vñ frigidio. igit̄
tur aliqua mulier videt aliquo viro calidior valde. p̄z p̄na.
z assumptū similiter. ¶ Secūdo aliqua mulier est atquo vi-
ro mobilior z fortior operationū motuaz que a calido vi-
denf perfici: vt p̄z sc̄do de aīa. igit̄ zc. p̄z p̄na. z assumptū do-
cet experimētū. ¶ Tercio de facto aliqua mulier aliquo vi-
ro est pilosior: pilositas autē efficit a calido. Silt experimen-
to p̄z aliquas mulieres esse carnosas z bñ coloratas vbi ali-
quis vir erit gracilis z pilis nudus tactu frigidus z coloris
plūbei q̄ oīa arguūt frigiditatem magnā. ¶ Quarto fortius z
facilius ledit a frigidio vir q̄ mulier. igit̄ zc. p̄na 13: eo q̄ si-
gnū frigidē cōplexionis ē a frigidio facilius ledi vt colligit̄ ab
Alui. sc̄da p̄mi. caplo de signis p̄plexionū in sexto gñe signo
rum. z aīa satis p̄z exp̄mēto: videmus. n. mulieres optime
ire capite z collo discoperto: viros autē nō: silt lotrices que
stāt in flumib⁹ tpe hyemis videt caliores viras. ¶ Quinto
arguit. mulier ceteris pibus plus bz de sanguine q̄ vir.
igit̄ zc. p̄z p̄na. z assumptū silt exp̄mēto cū fluxū sanguinef
beant p̄odiciuz: viri autē nō. ¶ Ultio si sic cēt zc. hoc maxie
fozet pp̄ motiū tactū ab Alui. in l̄fa: q̄. i. videm⁹ eas in crea-
tura minores. s̄ arguit hoc nō p̄bare. naz in multis aīalib⁹
sunt masculi in creatura minores cū sit sint caliores femel-
lis. vt p̄z de anserē accipitre z falcōe. z huiusmodi p̄similib⁹
rapaciō. igit̄ zc. ¶ Item auctoritate ouidij metamorpo-
leos. mulier ē magis venerea viro. igit̄ zc.

Ad oppositum est Auicenna in l̄stera.

Respondendo ad istam questionem p̄-
mo p̄mittenda sunt que-
dam p̄ambula. secūdo respondendū est ad q̄stum.

Quantum ad p̄mū sciendū est. p̄mo. q̄ viruz
z mulierē possumus adinuicē in cali-
ditate suaz cōplexionū dupliciter cōparare p̄mo indifferē-
ter quelibet ad qualibet. secūdo nō indifferēter quelibz ad
qualibet: s̄ solū virum ad mulierē in situ sue latitudinis sibi
inuicē cōrřidentē: puta temperatū virz ad temperatā mulie-
rem: colericū ad colericā. Item stāte paritate in regimie. z
alijs h̄bitib⁹ calitatē cōplexionis variare. ¶ Secūdo p̄ncipa-
liter sciendū est. q̄ lz muliebritas z virilitas repēdēt ex di-
spōne triū p̄ncipaliū membroz vel saltē cordis: vt colligit̄
tur a p̄bo p̄mo de gñatōe aīaliū: q̄ tñ nō necio oīa mem-
bra illis in naturalib⁹ cōplexionibus p̄portionant nō repu-
gnat aliq̄ corpus ex pte cordis h̄re p̄pōne femineā: q̄ tñ
ex parte genitaliū habet masculinā cōplexionē. Similr non
repugnat esse eō vt p̄z intelligēti. ¶ Et scdm hoc cōtingit
huiusmodi diuersitas q̄ aliq̄ sunt aīo viriles scdm vero ge-
nitalia mulieres. z eō aliquas eē mulieres ex pte cordis que
tamē sunt scdm genitalia viriles. z sic de alijs.

Quantum ad scdm sit hec p̄ma cōclusio q̄ non
quilibet vir est qualibz muliere cali-
dior. p̄z hec p̄lo per plura argumēta sup̄ adducta. ¶ Se-
cunda p̄lo. nō glibet vir nō ozbatus est qualz muliere non
ozbata calior. z intelligo per virz nō ozbatū virz qui merito
sue cōplexionis naturalis p̄t in opationes sibi debitas rōne
sui ferus. p̄z hec p̄lo: q̄ exp̄mēto videmus aliquas mulie-
res esse aliquas viris nō ozbatis calidiores: q̄ robustiores
rubicundiores mobiliores audaciores z pilosiores: q̄ omnia
significāt sup̄a maiorē caliditatem. igit̄ zc. p̄z p̄na. z assumptū
similiter. ¶ Tercia p̄lo. q̄libz vir nō ozbatus qualz mulie-
re nō ozbata est scdm mēbra genitalia calidior. p̄z q̄ tēpa-
mentū datū spermati virili semp est caliditate abundanti⁹ q̄
datū spermati muliebri. igit̄ zc. p̄z p̄na. z colligit̄ assumptū vi-
gesimā prima tertij. caplo de gñatōe embriōis. z p̄mo de ge-
neratōe aīaliū. z a Ba. in libro de spmate. z p̄ma tertij. caplo
p̄mo: z p̄luadef rōne sic. q̄z semper sperma viri tenet locum
agētis vel saltē magis est actiū spermata viri q̄ sperma mu-
lieris. igit̄ zc. t̄z p̄na. z assumptūz similiter. ¶ Quarta p̄clu-
sio p̄ncipalis ē hec. cōparādo virz z mulierē inter se similes
vel cōrřidentē obtinētes situs in suis latitudinib⁹ semp vir
est calidior muliere ceteris paribus. tēperatus. n. vir est ca-
lidior tēperata muliere: colericus colericā: exercit⁹ exer-
citara semp ceteris pibus. z sic de alijs. z istā cōclusionē vo-
luit Alui. in l̄fa. p̄z etiā conclusio experimento: q̄ videmus
ipsos viros ceteris parib⁹ robustiores pilosiores z fortioz
operationūz motuarum. z sic de alijs.

Ad argumenta p̄ncipalia. ¶ Ad p̄mū se-
cundū z tertiū p̄z ex dictis.
¶ Ad quartū d̄ negādo p̄nam illā. difficilius ledit a frigi-
do. ergo sūt calidiores: nisi poneret cetera paria: z ex parte
raritatis z dēstiaz z porositatis: qualiter nō est in p̄posito.
h̄sit. n. mulieres porosiores striciores z striciores q̄ viri. z hec so-
lutio vel ei⁹ fundamētū colligit̄ tertio tegni. z sc̄do casū. cap.
tertio. Ad q̄ d̄ adiuvat cōsuetudo. sunt. n. mulieres solite
magis ire cū capite discoperto q̄ viri z lotrices stare i aqua.
¶ Ex quo tanq̄ ex fundamento solui p̄t hoc p̄blema. pp̄
qd mulieres melius ferūt onera sup̄a caput q̄ viri. d̄ hoc
esse: q̄ cranei cōmissiure sunt in mulierib⁹ p̄pter frigiditatem
sue cōplexionis stricte. ¶ Ex quo ē p̄z. quare aliq̄ p̄laz sunt
stolide vt habitātes regiōes frigidās. ¶ Ad quintū d̄ q̄
q̄ virtus resolutiua est in muliere debilior z digestiua: plus
de sanguine idigesto z crudo retinet z multiplicat in mulie-
re q̄ in viro: de sanguine tñ bono z bñ digesto amplius ge-
neratur i viro. ¶ Ad vltimū d̄ q̄ lz motiū tactū ab Alui.
in l̄fa nō fozet euidē: in proposito tñ est euidens. Et gene-
raliter in spē viuētūz quozcūq̄ bz h̄ritum multū de humi-
do: sicut homo equus zc. in bis. n. masculo existēte calidio-
ri z hūido existēte multo nō arefactibili ab aliquo calido. sic
ceteris pibus extensio maior: mēbroz maris q̄ femelle. nisi
in quo calidū non habz potētiam ad extēdendū. ¶ In aīalib⁹
aut h̄ritib⁹ hūidū modicū z calidū multū p̄tingit oppositūz.
calido. n. existēte multo in masculo z humido paucio arefit
humidū tale. vñ resolutur magna pars illius. z p̄ cōsequēs

abbreviatur masculus in dimensioib⁹ suis: et vero in femina erit calido non ita interio et humido ampliori non consumitur illud humidum: sed ad amplioris dimensioem extenditur: sicut per in accipere anserem et falcem: in quibus animalibus per audaciam et agilitatem necesse fuit calidum esse plurimum et humidum paucius: ex quibus solunt multa pblemata de quantitate maris et femine in hac materia solita. pponi quod gra breuitatis ommitto etc.

Questio. XXXVII.
¶ Veritur. rrrvii. Et caro mulieris sit rario: quod caro viri. Et arguit multum pliciter quod non. C Primo sic. Raritas est effectus caloris. igitur ex raritate maioris potest maior caliditas. sed mulier non est calidior viro ut per precedentem questionem. igitur etc. tota quantitas per. et assumptum sicut. C Secundo. mulier difficilius patitur et alteratur a frigido quam vir. igitur mulier est calidior viro vel eodem desio: sed non est calidior. igitur desio. per hoc per hanc ultimam: et prima colligitur ex Bal. scilicet regni ubi ex facili passio de a frigidocludit membrum frigidum vel rap: et vero ex difficili. Item potest colligi secundo capitulo tertio. C Tertio principaliter arguitur. in muliere magis dicitur esse caliditas quam in viro. et vero in viro caliditas est calidior da persequitur densitas et caliditas persequitur raritas. igitur etc. per hanc etiam ante. C Quarto. vir est pilosior muliere. igitur rario: quantitas videtur non. Multitudo. n. pilorum arguit multitudinem pororum. et per hanc raritatem et assumptum satis per. C Pro illo et satis potest facere auctoritas Hippocratis. quia Alfo. illo Alfoisimo. Rigores mulieribus. et infra dicitur. Cuius vero raritas declarat pilus etc.

Ad oppositum

Respondendo

ad istam questionem primo premittitur quedam preambula. secundo ponitur conclusiones de questione.

Quantum ad primum sciendum est primo quod ut colligitur potest ex pluribus modis loquendi auctorum multipliciter aliquod corpus vel membrum potest dici alio rarius. primo quod sub equali vel minori extensione de materia minus continet. qualiter dicimus aerem esse aqua rarioris et aqua terra. secundo dicitur aliquod corpus alio rarius: quod porosius. scilicet. n. corpus pluribus vel maioribus hinc porositates potest dici alio rarius habere ipsas pauciores et strictiones: qualiter diceremus spongiam et pomice esse corpus valde rari. quantitasque suba corp. sit terre stris et grossa vel densa densitate distincta per raritatem primo modo sumptam: tertio de corpore vel membrum alio rari: quod vili compositiones ipsam sunt adinuenit male per textum: quod non habet adinuenit bonam punctionem et per pinguatutem sicut panis a mala tertrice contextu dicimus esse rari: quod. si fila ex quibus compositionis panis non sunt sibi inuenit debite pecta et per quia. sic per hanc imaginari possimus aliquem musculum vel nervum habere viros suos ex debilitate virtutis informative adinuenit male per textum et per hoc. vbi dicitur mus ipsum esse rari. et sumit hic modus raritatis ex dicto a Alui. decimatertia tertij. tractatu secundo. capitulo de causis debilitatis scilicet. et secunda prima. capitulo de causis debilitatis membrorum. vbi raritatem texture dicit esse magnam causam debilitatis. C Quarto de aliquo corpus vel membrum alio rarius: quod eodem mollius aut fluidius aut fluitabilius per pinguatutem aut magis laxum. et iste modus colligitur ab Alui. secundo capitulo. capitulo tertio. si quis bene considerat. C Al. imo de aliquo corpus vel membrum rari: alio: quod in suis porositatibus minus obstruitur: qualiter sumpsit per hanc pblemata ruz decima: vbi quod. per quod moyses senibus magis contingit quam pueris: ac decrepitis viris magis quam mulieribus. dicitur hoc esse magis in dictis corporibus in quibus sunt presumptae humiditates: quam replebat porositates et impediebant materiam inosce peli ad exteriora cutis. et vero in pueris ut satis per. id est de cutis in talibus corporibus esse rarioris: quod in suis poris minus obstruitur. C Et quot modis de aliquo rap. tot modis considerat aliquid de desio. primo quod sub modica extensione multum habet de materia. secundo quod paucas et strictas habet porositates. tertio quia habet viros adinuenit fortiter per textum. quarto quod solidum et non laxum vel fluidum vel fluidum. per pinguatutem. quanto quod in suis porositatibus multum obstruitur. C Ad propositum omnium his modis in raritate et densitate viri et mulieris adinuenit compare possumus.

Quantum ad secundum sit hoc prima per hoc per hanc per loquendo de raritate primo modo dicta et densitate sibi opposita vir est rario: muliere. per: quod in viro plus abundat esse calida et in muliere frigida. sed raritas primo modo dicitur per quod calida et densitas frigida. igitur etc. per hanc et assumptum.

peram intelligit. et intelligit ista per hoc ceteris per hanc ex parte compositionis nullo et regimini etc. et in viro et muliere ex parte etiam tu et alio. C Secunda per hoc est. quod ceteris per hanc vir est rario: muliere raritate secundo modo dicta. per: quod vir est porosior ut docet per per hanc ceteris paribus. primo quod calidior. secundo quod pilosior. C Tertia per hoc est. quod raritate tertio modo sumpta mulier ceteris per hanc est rario: viro. per: quod vili musculi et nervorum in muliere sunt adinuenit ceteris per hanc deterius per textum. igitur etc. per hanc. et assumptum per hanc: quod virtus informativa ceteris per hanc est in muliere debilior. igitur etc. C Quarta per hoc est. hoc. quod raritate quarto modo sumpta caro mulieris ceteris per hanc per hanc rario: est carne viri. per: quod magis lava vel fluida per hanc per hanc esse humidiores. Et ista per hanc intelligit Alui. in ista etiam dicitur. Et suba carnis eorum est rario. C Quinta per hoc est. hoc. quod raritate quinto modo dicta vir est rario: muliere et mulier densior viro. per hanc sic. Mulier ceteris per hanc in suis porositatibus magis est obstruita. igitur etc. per hanc. et per hanc assumptum: quod plures abundant in mulieribus superfluitates et humiditates potentes poros obstruere. tunc per hanc occurrunt et per hanc frigiditatem et humiditatem compositionis eorum respectu viri: et per hanc per hanc carnis mulieris fore strictiones. et per hanc aptos facilius obstrui. hanc per hanc intelligit Alui. in ista dicitur inquit. Licet viri caro ex parte compositionis vel evacuationis eius quod admiscetur sit rario: etc.

Ad argumenta principalia. C Ad primum de quod non quod raritas est effectus caloris: quod non raritas tertio et quarto modo sumpta. ut patet ex dictis in questione. C Ad secundum de quod mulier patitur difficilius etc. quod est densior densitate opposita raritati secundo modo dicta: est quod tamen stat ipsa esse rarioris modo tacto in quarta per hanc. C Ad tertium de quod illud arguitur vir fore rarioris raritate secundo modo dicta quod est effectus summus superius. et hoc de questione.

Questio. XXXVIII.

¶ Veritur. rrrviii. Et habitantes terras septentrionales sunt humidiores aliis. Arguit multiplex quod non. C Primo. quod stat aliquem habitantem terram septentrionalis esse valde colericum: aliquo habitante peratam esse valde flegmaticum: quodlibet colericum corpus est siccus flegmaticum. igitur etc. per hanc. et assumptum de se satis est notum. C Secundo. in terris septentrionalibus maxime abundat boves et est virtus maxime ericcatum. in meridionalibus vero viget auster qui est ventus humectativus. igitur etc. per hanc non et ascendens tertia affor: sicut. isto afforismo. Quot tidie constitutiones boves etc. C Tertio in habitantibus terram septentrionalis vel regionem est calidius fortius vel potentius quam in habitantibus terram vel regionem calidam. sed sicut calidius est fortius ita fortius ericcat humidius. igitur fortius ericcat humidius habitantibus terram septentrionalis etc. et per hanc tales sunt sicciores. tota per hanc videtur notum: potest colligi maior in primo illius afforismo. Vides vere et hunc calidissimi etc.

Ad oppositum est Alui. in littera.

Ad responsione

ad hanc questionem premittendum est primo quod cum Alui. et alij auctores comparant inter se in suis compositionibus corpora diversarum regionum dicentes habitantes regionem septentrionalis esse humidiores aut calidiores. hoc debet intelligi ceteris paribus ut in compositione naturali eadem esset etate et regimine. et sic de alijs quorum varietas potest intra vel extra latitudinem variare. Notum est enim quod colericus virtus regimine valde siccus in terra septentrionali valde siccus esse potest quod flegmaticus vel tepidus virtus continue lactucis et pavere. et alijs rebus humectantibus in regione australi. debet igitur intelligi comparatio stare in alijs paritate. C Secundo premittendum est quod corpora habitantibus regiones frigidam septentrionalis quod sunt fortis caloris: quedam vero non. exempla satis patet. C Premittendum est tertio quod dupliciter potest aliquod corpus altero esse humidius. primo naturaliter. secundo accidentialiter. exemplum primum: ut sanguineus est humidior melanco. exemplum secundum: ut flegmaticus sanguineus: ut patet per hanc. C Nota tamen quod potest aliquod corpus alio esse humidius dupliciter: primo substantie. secundo qualitate. exemplum patet ex superius dictis. C Quarto premittendum est quod frigiditas non nimis extremalis vel excessiva occurrentes corpori fortis caloris calorem non reddit fortioris. hoc colligitur in afforismo et primo allego. C Ex quo per. quare in terris septentrionalibus sunt maiora et robustiora corpora.

¶ Dicitur secundum: quare sunt demetia et minus pudentia. Clans
na. n. poris pibet vapor et fumoz ad cerebz eleuatoz
reloso q in ventriculo cerebz retenti purbat rone: qz perm
scitur cu spiritibz. ¶ Dicitur tertio aliq agens fortius opar ad
pductoz effectus cuius e de paccides pductus qz illuz
cuius p se pductus ut friditas aeris corpus nrm circada
est p se pductua friditas in corp nrm: p accides aut for
tificatio caloriz qz tñ fortius agit ad caloriz fortificatione.
Igitur 2c. ¶ Quinto pmittendi e q aer frigidus occurrer cor
poribz caloriz debilis e magis aptus caloriz illuz in corpibz
illis extinguere qz vigozare ut pz in aialibz debilis caloriz
qz tota hyeme iacet ut mortua ut pz pmeto alleg. ¶ Sexto
pmittendi qz debilitate caloriz nalis corporis vel extinctio
ne causata a frido psequit corporis accideralis bsectatio.
pz cum ad tale frigiditatem sequatur inductio et multiplicatio
humiditatis flegmaticaz et earum retentio cu3 non resoluatur
q totum corpus habet humectare accideraliter.

¶ Tunc sit prima pco bec. qz corpus caloriz debilis
habitatio terras septentrionales sunt cete
ria p alia corporibz accitallr bndioza. pz: qz in talibus
corporibz plures multiplicat indigones et bnditates sup
flue retinet qz sunt corpus nrm accideralr bnditates. Igitur 2c.
pz pna. et assumptu sñr ex dicis. ¶ Secda pco. qz corpora
robusta habitatio terras septentrionalis sunt substantie et na
turaliter humidiora habitabz alias regioes distepatas.
Dico aut notante alias distepatas: qz non sunt naturaliter
et substantie bndioza habitabz terras tepatas: cu in
teperata fiat melius supfluitas inuelli sequetratio et earu
etatio qz in septentrionalibz pbat pco sic. ¶ In talibz corporibz
buz caloriz e fortior. Igitur in talibz melius pbat nutritio. et pz
pna 2c. tota pna pz. et assumptu ex pmissis superius. ¶ Ter
tia pco e. qz talia corpora septentrionalia corporibz ia dic
ceteris paribus sunt accitallr humidiora. pz: qz in talibz
plures retinetur supfluitas corpus bnditantes. Igitur 2c. pz
pna est asse. ¶ Quarta pco e. qz corpora tam robustior qz
caloriz debilis aliq partes supfluitas exteriores sunt sicio
res ta qualitate qz substantie. pz: qz talia corpora por
etatio et qualitue exicatur. Igitur 2c. ¶ Dico isto et facit ex
perimetus. videmus. n. humismodi corpora bñr exteriorum
superficie ut manus valde rigida et aspera. item est expime
tum in nobis qz tpe hyemis cutis nra exterior est magis du
ra et aspa qz sit tpe veris vel estatis: qz non ptingit nisi ppter
eam iaz dicta. id 2c. ¶ Et ex hoc soluit hoc pblema. pz qd
est qd tpe hyemis pculio manus aut alterius membri fortior
res aut magis duntum cat dolor et tardius sanat qz in tpe
estatis aut veris ceteris paribz. of. n. qz suba manus in hye
me e densior et spissior et mala coplo in ea ex pculio de reli
cta fortior et ad ipmendum et logior tpe in subiecto pseruat.
Qualitas. n. in subiecto densior impressa dunt ceteris gibz
pmanet et fortioris est actiuitas. ut d3 alibi videri.

¶ Ad argumenta principalia. ¶ Ad pmut pz
solo p prima supponem in
qone: qz non sunt cetera pia. ¶ Ad scdm of qz ly bozeas sit
p se exicatuus reuocato tñ caloriz ad intra et ipm vniendo
et fortificando est ea substantie bnditatio et supfluitas re
tinendo accitallr: hoc in robustis corporibz. ¶ In debilibz
vero caloriz debilitatio naturalis corpora illa bndit. Et
cedendum tñ est in argumeto bozeas esse causam exicationis
partis exterioris tam substantie qz qualitue. ¶ Ad ter
tiu3 dicif qz ly caloriz naturalis fortiter exicet humidit: tñ est
hoc illud melius restaurat: de hoc etia bes alius modum
dicendi sup isto afforsimo. ¶ Aliter vere et hyeme 2c. ¶ Ex
quibus omnibz collige qz habitantes terras iaz dictas sunt
cunibz alijs ceteris paribus humidiores.

¶ Questio.

XXXIX

¶ Veritur. xxxix. Anum diffinitio humoriz
posita ab Aui. i. lra sit bda. s. bu
mor e corp humidu liquidu in qz in pms puerit nutritio.
Arguit qz n. qz illa non puenit cuilz bñoz naturali. Igitur 2c.
pz pna. et assumptu pbat. Colera. n. e humor et sñr mla. et tñ
neup istoz est humidu: hñr qz e sicuz. ¶ Dicitur etia
et humoriz incipitatio. ¶ Secdo. no glibz humor e corp

humidu et liquidu. Igitur 2c. pz pna. et arguit assumptum: qz
multe sunt flaris spēs quibz non conuenit illa particula liqui
duz: ut flegma vitreuz et flegma gipseuz: ut in lra pz. ¶ Ter
tio. vel ply. nutritio posita in descriptioe bñoz intelligitur
actu nutritio: qz illud qd actualr imediate puerit in subam
mebz: ut indifferetier intelligit omne in corp nrm recipies
transmutatoz mediate vel imediate pparat ad puerione
ta dicta: vel intelligit chilus. Si of pmut sequit humiditatem
sola vltima de secundis qz of gluten e humor. Si dicif se
cundū sequit qz chilus et bnditates secude oēs sunt humo
res. et per pms plures qz quatuor: imo plures qz octo sunt
bñores. totū argumtu satis pz intelligit. Si of tertiu3 arguit
qz n. qz tñ aquositas vadet cu bñoz eēt bñoz. ¶ In illa. n.
in pms puerit chilus. secundo et sanguis imediate ex fleg
mate gñatus non esset bñoz: arguit pna: qz in sanguine ime
diate generato ex flegmate non imediate puerit chilus: sed
pus in flegma. Igitur 2c. ¶ Quarto si qñto esset vera sequere
tur qz solus chilus deberet dici humor. pms est falsum: et ar
guif pna: qz solus chilus e corpus humiduz 2c. in qd in pms
conuertitur nutritio: qz cibus in pms conuertit in chiluz.
Igitur 2c. tota cōsequētia nota est cum asse.

¶ Ad opposituz est Aui. i. lra ponēs pñctā hu
moriz descriptioez tāqz bonā
In ista qone pmo pmittent distinctiones qda et notat
bilia. scdo ponēde sunt pñctones de qñro.

¶ Quantum ad primū sit bec pma distinctio qz hic
terminz humor sumit trip. lra. Primo
cōter et indnter p quolz corpore ligdo fluido sicut dicim
aqua esse bñoz et radix vitis dicif attrahere humore aque.
¶ Secdo mō sumit p corpore ligdo fluido generato in cor
pore nrm: qualiter diceremus qz bñores oculi sunt bñores.
tertio mō sumit humor p corpore liquido fluido in nobis ge
nerato p secundā digonem: qualr diceremus sanguine fleg
ma 2c. esse bñores. ¶ Secda distinctio qz dupliciter dicitur
aliq corpus humidu pmo actualiter. secudo po. enali vel
virtualiter. Exemplū pmi ut colera et melia et humismodi.
Exemplū secundi ut omne corp liquidu. ¶ Tertia disti
ctio e qz ly nutritio dupli sumit. pmo p illo qd actu nutrit
et puerit in subam nutriti. et sic nō sumit in ppositio. scdo p
nutritio intelligit illud qd pma3 in corpore nrm recipit dige
stione: p quā mediate pparat ut tandē actualr nutrit id est
aliq ex eo generatu: et hoc mō per nutritio intelligit chilus.
et sic sumit hic. qualiter aut nutritio distinguitur in vep
nutrimentū et quasi nutrimentū et suuz nutrimentū viden
dum est a Salie. primo virtutū naturalium. ¶ Quarto p
mitendum est nō omne corpus actu humidu iuxta modum
cōm dicēdi anetoz debere dici fluidū aut liquidū. Aet. n.
est corpus actu humidū: et spiritus q iuxta modū loqundi au
etoz nō appellatur liquidū nec fluidū: liquidus. n. est corpus
sensibilr fluxibile. et per pms habet subam suā grossitie a no
bis sensib. lē ut aqua vel vinum et humismodi.

¶ Quantum ad scdm sit bec prima pco. qz capie
do humores primo vel scdo mō oēs
humiditates in corp nostro repte sunt bñores. pco satis
pz intelligit. ¶ Secda pco. capiēdo humore tertio mo
do nec chilus nec humiditates ex sanguie generare sunt hu
mores. pz quia nutritio illoz est pductuz per secundā dige
stionem. Igitur 2c. ¶ Tertia pco. sequit qz nullus humor nō
naturalis capiēdo humorē tertio modo debet dici humor.
nullus eniz talis aptus est in nobis per secundā digestionē
generari ut pz discurredo. ideo 2c. pna nota est: et assumptū
similiter. ¶ Quarta pco. est qz ibi nō describit humor nū
tertio modo sumptus. pz satis pco. ¶ Quinta pco. est. qz
diffinitio humoris ab Aui. en. in litera posita conuenit
intellecta est bona. pz: qz pueribilis est cu humor. Igitur 2c.
declaratur assumptū: qz compeit cuilibz bñoz p pze sum
pto. et per ipsam a quolibet qd non est humor sufficiter of
stinguitur. Igitur 2c. tota pna pz. et de. laratur assumptū. nam
primo ly corpus posituz in diffinitioe ponitur loco generis.
in hoc enim conuenit cum membris et humiditibus secun
dis que sunt corpora. et differt per idē a virtutibz et comple
tionibus que non appellatur corpora. per hoc autem qz of
citur humiduz liquiduz differt a mebz qz non sunt corpora
humida. et datur intelligi eius humiditatem esse actualez. per
hoc autem qd dicif. in quod in primis conuertitur nutritio

differt a chilo, dicitur est. n. q. per nutriendum in pposito intelli-
gitur chilos. differt et ab humiditate secundis per idem. ¶ Pro-
ta tñ q. ly. in primis potest constriui cū ly nutritio: potest et pstrui
cū ly puerit. primo mō sensus est in qd nutritio in pms. i.
illud q. pmo nutrit corpus q. dicitur nutritio. supple ime-
diata puerit. et tunc p. qualiter p. hoc distinguit a chilo
et humiditate secundis. scdo mō sensus est in qd nutritio
puerit in primis. i. ante q. in aliud puerit sequendo modum
loquendi medicorum. qd diceremus chilo mediate cōverti in
membz: q. puerit in sanguine et sanguis in humiditates secū-
das. ¶ Et ex quib. oibus sequitur primo q. diffinitio humo-
ris data in lra nō cōpetit humorib. nō naturalib. et p. pñs
q. hic nō diffinit humor. put est genus ad humores natura-
lem et nō naturalē: imo de ipso equoco dicitur p. pñs sum-
ptus. ¶ Et p. hoc credo q. Alu. dixerit in lra esse diuiden-
dum humorem in quattuor: hūiores et quēz eoz in naturalē et
non naturalē dū dixit. Et dicemus q. hūiores hūioresi sunt
boni et supflui: vt quasi dicat q. si capitur humor cōter ad
bonū humorē et naturalē et illū qui est supfluitas nō natura-
lis sunt diuidendi in quattuor: et quilibet illoz in naturales
et nō naturalē. ¶ Sequitur scdo q. aquositas cū sanguine p.
venas trāsiciens est hūior. eide. n. cōpetit hūioris diffinitio
reducitur ad flegma: nisi forte vellet q. probabiliter dicere
q. aquositas non recipit nouā formā ab illa quā prius ha-
bebat qdō in epar sequestrabatur a partib. chili q. cōuer-
tunt in hūiores: s. est solū pars aquosa q. erat in chilo.

Ad argumenta pñcipalia. ¶ Ad pñm dñ
q. episcopatū. ipsa tñ est actualis hūida de qua humiditate in
pposito ē sermo. ¶ Ad pñm dñ q. flegma gipsū non ē hūior
nisi equoco. et hoc mō sumēdo humorē non sumit in pñcia
diffinitio. ¶ Ad tertiu dñ q. p. ly. nutritio posita in diffini-
tione hūioris intelligit chilos. et cū arguitur post q. nō: q. aquo-
sitas. et iam pñm est qualiter aquositas debeat dici humor
et qualiter nō. ¶ Ad aliā replicatōem dñ negādo pñm. et cū
arguitur q. in sanguine immediate ex flegmate generatū nō im-
mediate puerit chilos. dñ hoc vep. ē de facto: nihilomin.
In sanguine quēcūq. generabilē aptus est puerit chilos. iō
dñ illa pñs sic intelligit. in qd nutritio. s. chilos aptus ē ime-
diata puerit p. actōem. s. caloris faciētis hāc secundā digōne
aut naturalē scdo digōne digerētē. Et p. hoc ē solui argu-
mentū qd fieri potest de humore corrupto immediate ex chilo
gñato. hic. n. nō fit p. actōem p. caloris naturaliter secun-
da digōne digerētis. ¶ Ex quib. oibus colligit diffinitio
hūioris cōpleta. s. humor ē corp. humidū liquidū in qd nu-
trienti in primis puerit vel aptū est immediate puerit p. actio-
nem caloris naturalis scdo digōne digerētis. et.

¶ Questio. XL.

Veritur pñ. Alu. pñter qñtor hūiores i. epe
gñatos sit necium p. nutritio
nem mēbroz ponere quattuor hūiditates secūdas. s. pñmaz
ptentā in foraminib. paruaz venaz: secundā roze: tertiam
cambū: quartā gluten. Et arguitur q. nō. Primo p. mēbro-
rum nutritio nō est necessariū ponere pñm hūiditatem
de secūdis. igit. et p. pñmaz. et assumptū: q. hūiditas pñma de
secūdis solū ptinet in foraminib. paruaz venaz. sed nō oia
mēbra nutriēda bñt paruas venas. igit. et p. pñmaz. et assum-
ptū de ossibus et neruis. ¶ Et cōfirmat: q. hūiditas pñma
de secūdis in casu nō dñt ab hūiditate secunda tertia et quar-
ta qd nō est pñm rōni. et arguitur pñmaz: q. capiat ros ex quo
debet vena nutrire secundū partes eius capillares. et arguitur
sic. hic ros est hūior in foraminib. paruaz venaz cōtentus.
igit. hic ros est pñma hūiditas: q. tñ ponit secunda. Et sñr
arguit de cambio. asis et pñcipalis pñma tenet p. descriptioz
hūiditatis pñme de secūdis posita ab Alu. in lra. ¶ Secun-
do ad pñcipale arguit sic. possibile ē aliqd membz nñi cor-
poris gñari immediate ex sanguine vt epar cū sit sanguis cō-
gelatus vt supra declaratū est. caplo de cōpñonib. mēbro-
rum. igit. potest est aliqd mēbz nutrire ex sanguine. p. pñmaz:
q. eadē est materia generatōis et nutritiois. et cñ. ¶ Et
pñmaz: q. maior videt pñuiciētia sanguinis ad carnē epīs
q. roze ad carnē eiusdē. igit. immediatē dñ nutriti caro epar-
tis ex sanguine q. ex roze. p. pñmaz cū asit. ¶ Tertio ad pñci-
pale arguit. secūda hūiditas de secūdis. s. ros non est ne-

cessaria ad membz nutritioes. igit. et p. pñmaz. et pñmaz
assumptū: q. si foret necessaria et. igit. semper inanitis mem-
bris ros attraheret ad mēbra et membz assimilaret: sed ne-
cessario attracto roze ad mēbra sit sitis. igit. membz inaniti-
tione semper facta causaret sitis. et p. pñmaz sitis semper antecede-
ret famē naturalē. ¶ Et pñmaz: q. facta inanitiōe non at-
trahitur plus sanguis a venis q. ros: s. ē ros citi. igit. et p.
pñmaz cum per cōsumptōem humiditatis rozi causet sitis. et ar-
guitur pñmaz. ros mēbris est. p. pñmaz q. sanguis existens
in venis: et virtus attractiua est agēs naturalē. igit. et cñ. tenet
pñmaz cñ asit. ¶ Quarto ad pñcipale. nō est ponēda hūi-
ditas tertia. igit. et p. pñmaz. et pñmaz assumptū: q. tertia hu-
miditas vt Alu. ponit in lra est humor vel nutritiō qd ex
parte complexiōis cōueritum est in subam membz: sed ex
parte substantie et cōplete similitudinis nō est cōueritum: s.
arguitur hoc esse impossibile: q. cōplo est dispo preparas ad
formā substantiāle. quēcūq. igitur sunt similia scdo cōplexi-
onem sunt sitia scdm eoz formā subalē. et per pñmaz scdm eoz
essentiā. et cñ huiusmodi hūiditas tertia sit mēbro facta simi-
lis scdm cōplonē. iō et cñ. ¶ Quinto hūiditas quarta non est
necessaria. igit. et p. pñmaz. et asis. pñmaz: q. quarta humidi-
tas ē in nobis ex pñcipijs generatōis: s. nihil nobis cōtra-
ctum vel acquisitū ex nutritiōe inest nobis a pñcipio gñati-
ōis. igitur nō pducitur in nobis quarta hūiditas ex nutri-
mento. et p. pñmaz et cñ. tota pñmaz p. maior colligit ab Alu. cū
describit quartā hūiditatem de secūdis et cñ.

Ad oppositum. est Alu. in lra qui pñter
quattuor hūiditates secūdas in nobis ad actū nutritiois
mediate vel immediate concurrentes.

Respondendo ad istā questionē pmo po-
nende sunt descriptioes
quorūdas terminoz ab Alu. in lra positoz et notabilia que
dam. scdo ponēda sunt pñcones de quēstio.

Quantum ad pñm sciendū est pmo: vt collit ab
Alu. in lra q. humiditatis vtilit et nō
supfluitas quēda sunt que a medicis dñtur prime et quedam
sunt q. dñtur secūde. et per hūiditates primas intelligit quat-
tuor hūiores qui p. tāto dñtur pñmaz: q. sunt pñme humidita-
tes q. ex chilo gñantur. hūiditas igitur pñma est hūiditas pñ-
ma et immediate ex chilo gñata vel apta gñari. et vepo p. hūi-
ditates secūdas intelligit hūiditates naturales. ex quat-
tuor hūiorib. vel aliquo ipsoz mediate vel immediate gene-
ratas. hoc at scdo hūiditas sic diffinit ab Alu. in lra. scdo
hūiditas naturalis est hūior a pñcipali sua dispo puerit
ad mēbra delegatus nōdū factus pñ alius mēbroz sim-
pliciter pfecta opatōe: et p. hoc q. dñ hūior tangit gen. Sciē-
dū tñ q. ista pñs est falsa vt vba sonāt nisi ad hūc intellectū
intelligatur. scdo hūiditas ē hūiditas gñata ex hūiore pmo.
iste. n. frequēter ē modus loquēdi auctor: quēdam modus ē
dñt epar esse sanguinē: q. s. ex sanguine ly hūior ponit loco
generis. in hoc. n. oēs hūiditates pñuiciūt p. hoc asit q. dñ a
pñcipali dispo cōuersus: dñt a quoz quattuor humorib. q.
sub pñprij dispo nōb. exītes nō sunt puerit a pñcipali. i. pri-
ma eoz dispo in epe acqñita. p. hoc asit q. dñ ad mēbra
delegat. supple nutritiōe: dñt ab hūioribus pñter naturā: vt a
cola nō nāli et cñ. qñis. n. hi hūiores sint gñati ex hūiorib. con-
uersis et cñ. qñi nō delegatur ad mēbra nutriēda nō sūt hūi-
ditates secūde. dñt et a sanguine pñeto in pñuiciatib. venaz
q. et sit aliquo mō a pñcipali dispo puerit: nō est tñ hu-
miditas scdo ad hūc: q. nō delegatur et cñ. p. hoc asit q. dñ vlti-
mo nōdū effectus dñt a parte acqñita mēbro p nutritio-
nē: et mēbro pfecte assimilata. tales. n. nō amplius dicuntur
hūiditates scdo. ¶ Scdo pñcipalr est sciendū q. ante q. ex
sanguine vel nutritiōe in epe gñato corp. restauretur pñe-
cta restauratōe quattuor in mēbro repiunt notabiles varie-
tates et imutatioes. ¶ Primo ē quas hūiores in extremisati-
bus venaz capillarū q. terminatur ad porositates mēbroz
pñsimil. tunc. n. prima apparet in sanguine notabilis muta-
tio. cum. n. de venis magnis ad paruas: et de paruas ad ma-
iores vsq. ad capillares transmittit veniens ad extremas
porositates illarum capillarū videtur in substantia et in colo-
re variari notabiliter. ¶ Secūda varietas hūc acquiritur
post q. effusus ē in porositatibus membzorum: tñ. n. plene
puerit in substantiā albā rozi similē q. p mēbra seminas

Tertia varietas conuenit: qz ingrossat secundum exigen-
tiam mēbrū cui o3 assimilari z attrahit ad porositates intrin-
secas ipsi mēbrū z acquirat complexionē similem comple-
xioni ipsius mēbrū. **Q**uarta aduenit mutatio: qz uenit z
adheret substantie mēbrorū ita ut non appareat distinctio
inter ipsam z partē mēbrū z secundū aliquos acquirit ve-
ram formā mēbrū. **E**t secundū has quatuor mutatiōes
huius nutrimentū aduenientes quatuor ponunt auctores hu-
miditates secundas ut **A**lii. in lra. **P**rima est humiditas
pntia in porositatibus extremitatū paruaz venaz siue ca-
pilarium. **S**ecunda est ros siue humiditas rosidum. ideo ta-
liter denominatur: qz ad similitudinem rosie herbas z folia
irrozatiōis irrozat z humectat mēbra sup qz currit: sup qz dis-
fundit. **T**ertia cambii nominat. uidet. n. in porositatib⁹
poni loco cambij vel permutatiōis facte cū parte qz dissolu-
tur. succedit. n. in poro loco partis dissolue. **Q**uarta est
humiditas qz denominatur gluten: qz ideo gluten vocat: qz
ad similitudinē cuiusdā glutinis siue colle mēbro cui appo-
nit adheret z inuiscatur. vñ p̄tinuatur mēbro vera con-
uatiōe: qz tunc p̄mo inducit in materia illa nutrimentū forma
mēbrū. **T**ertio sciendū est. qz istas quatuor humiditates
quidā crediderunt esse abinuitē secundū suas substantiales
formas a sanguine z alijs humorib⁹ specificē distinctas. ita
qz in generatiōe prime humiditatis de secundis ex sanguine
corruptis forma substantialis sanguinis z acquiris forma alte-
rius humiditatis. similiter in generatiōe rosie ex prima cor-
ruptis forma prime humiditatis z acquiritur forma rosie zc.
Alij autē posuerūt istas secundas humiditates nō ēē secun-
dum suas subales formas abinuitē specie dīctes: sed solum
secundū accidētales dispōnes eisdem acq̄sitas: penes quas
viā tenendū est ex sanguine imediate q̄libet mēbrū ēē nu-
tricabile z qz sanguis recipiēs primā mutatiōē appellatur
humiditas p̄ma de fecūdis: recipiēs āt secundā appellat se-
cunda: tertiā appellat tertia vel cambii. z sic deinceps. **S**e-
cundū autē tenētēs primā viā p̄z alē esse dicendū. **H**as autē
quatuor humiditates describit **A**lii. in lra dicēs primā hūidi-
tatem esse humorē p̄ntis in foraminibus extremitatū paruaz
venaz: p̄ninquaz simplicib⁹ uenis z ibibētis. i. hume-
ctantiū ea. simplicia mēbra: sed alia lra h3 eaz: z est sensus
imbibētis ea. i. humiditatē primā: qz extremitates porri in
se imbibēt hāc humiditatē. **S**ecundū tñ hāc descriptiō
nō ēē cōe ad omnē primā hūiditatē de secundis. **N**on
enī appet cōis prime humiditatis ex qua o3 nutriti vna. **I**u-
la. n. nō nēcio est in poris extremitatū paruaz venaz: imo
est in p̄funda valde parte ipsi vel esse pōt. **Q**uicē. tñ volēs
hanc ex parte siue notificare notificauit ea ex pte sius plu-
rimis talib⁹ cōis: eo qz plurimū hāz humiditatē primā est
ad nutrīdā mēbra alta a uenis z iste continet in porositatē
bus zc. i. ēē dici pōt per hanc descriptiōē solū notificā-
ri humiditates p̄mas de secundis corrēdētēs mēbris alijs
a uenis: cuius situs est manifestior. z per hāc possemus alē
cōprehēdere. **S**ciendū igit est ad cōplementū h⁹ deseri-
ptionis oportere supplere multas clausulas positas in diffi-
nitiōe humiditatis secunde. alr. n. non ēē sic cōpleta deseri-
ptio. **F**lorādū est. n. qz ad porositates mēbrorū pōt de-
fluere materia vel humor apposit⁹ mēbro p̄ uenas capi-
lares. z sic p̄z qz iste humor erit cōtēntus in poris extremita-
tū paruaz venaz. z tñ nō erit hūiditas prima de fecūdis:
igit ista descriptio sic absolute p̄lata nō ēē cōpleta. **C**ip
paret igit ista descriptio sic supplenda. **P**rima humiditas ē
humor: a principali dispōne. f. data ab epate prima notabili
cōuersione cōuersus ad mēbra nutrīdā a natura delega-
tus ut plurimū in porositatibus extremitatū paruaz uena-
rūz cōtēntus. f. deducto impedimēto. **E**t p̄ ly. notabili con-
uersione cōuersus zc. dñt ab humore non notabiliter puer-
so z fluētē ad apostemādū per ly. prima dñt a roze z cambio
quo nutriti vne z alia mēbra qz non p̄ma notabili: h3 se-
cunda vel tertia notabili cōuersione p̄mutata sunt. **S**ecū-
da vel tertia ad mēbra nutrīdā zc. dñt etiā a materia quacūqz
siue peccante siue nō ad mēbra p̄ternaturaliter fluente.
Nota etiam in p̄dicta descriptiōe per extremitates uena-
rū nō ēē solū extremū lōgitudinis uene intelligendū: h3 quā-
libet partē exteriorē ad superficiēz uene terminatā: quoniā
in omni tali pte notabiles sunt porri p̄ quos pōt uena nutrī-
mentū ad mēbra diffundere. **E**t addit in p̄dicta descriptiōe

ut plurimū zc. ad denotādū nō omnē talem ibidē contine-
ri sicut illa ex qua nutrit vena magna. **E**x his sequit nō
in quolibz mēbro nutrīdō repibīlē ēē hanc primā humidita-
tē de fecūdis: qz ad cuiuslibz mēbrū porositates nō terminant
extremitates venaz paruaz. ideo zc. **E**t si arguit p̄: qz
tunc nō quodlibet mēbrū nutrit ex hac p̄ma humiditate: ne-
ganda ē p̄ma: sicut nō sequeret. nō in omni mēbro repibīlis
est sanguis. igit nō q̄libet mēbrū est nutritibile ex sanguine.
h3. n. in aliquo mēbro nō sit repibīlis hec p̄ma humiditas dī-
cta. **I**n quolibz tñ mēbro repit aliqd ex ea factus: puta cam-
bii aut aliqd huiusmodi. **F**lota tñ satis p̄babīlīr posse to-
lerari in quolibz mēbro ēē repibīlē hāc humiditatē: z qz ad
hoc ut sit hec p̄ma hūiditas denomināda nō requir ipsaz ēē
in extremitatib⁹: h3 sufficit ea ibi ēē ḡntam sub dispōne sub
qua ḡnta nō fuit salte notabiliter variata. uidet etiaz satis
p̄babīlīr esse sustētabīlē in mēbris extra uenas generabī-
lē esse hūiditatē talē. **S**ecūda humiditas sic ab **A**lii. descri-
bit. secūda humiditas ē humor trāsīens sicut ros p̄ mēbra sim-
plicia aptus in nutrimentū puerit: uoz corpus nutrimentū ca-
ret z ut mēbrū hūectet cū eidē aliqua cā foris ad ericādū
occurrit. dicit autē sicut ros trāsīens zc. hec. n. humiditas ē te-
nuis ad rosie similitudinē sparsa etiā per iuncturas z mem-
bra sicut diffundit ros super herbas z folia. **E**t hoc dñt a
p̄ma hūiditate vel cābio z alijs qz sunt in porositatib⁹ imbi-
bite. **R**os autē nō ē in poris venaz nec in poris mēbrorū.
Hāc dñaz terigit **A**lii. in quarta p̄mi caplo. i3. f. de ethica
dñt inqz. qd de nutrimentū remanet qz ē in semita recōdendū
ut due alie humiditates. **P**er hoc qz subdit in descriptiōe:
aptus in nutrimentū puerit zc. explicat finis ḡra cuius a na-
tura inuētus est ros qz est duplex. i. nutrit mēbra uoz nutrī-
mento caret z ea phibere ne a foris ericātibus corpi oc-
currētib⁹ mēbra nri corporis ericētur. **E**t ex hoc p̄z ge-
neralis dñia inter rosē z flegma naturale. cōuenit. n. in gene-
rali fine: eo qz utraqz finalr ad mēbrorū nutritiōē z mem-
brorū hūectatiōē orit. **D**ñt tñ in multis: qz flegma nō est a
p̄ncipali dispōne data. f. ab epē notabilr puerit: ros autēz
sic. z p̄ster differunt: qz per plures transmutatiōes medias
trāsīt flegma in nutrimentū qz ros. **D**ifferūt etiā: qz flegma
p̄ vltioriē digestiōē puerit in sanguinē: z ros in cambii.
Silr differūt ex pte humectatiōis: qz cū ros sit iā satis p̄p̄n-
quus dispōni mēbrū hūectat ip̄z quadāz hūectatiōē sic hūic
vel illi mēbro p̄posita qz nō alterit: flegma autē humectat
quadāz hūectatiōē cōi. **E**t ex his vltisr sequit qz ad p̄fectā
descriptiōē rosie hūiditatis opz predictē descriptiōē aliqd adde-
re. **T**ertia hūiditas taliter diffinit in lra. tertia hūiditas
est humor qz parū ante fuit coagulatus z est nutrimentū con-
uersum in subaz mēbrū ex parte cōplonis ex parte tñ cēntie
cōplete z similitudinis nōdū fuit puerit. **S**ciendū ē autē
p̄ intellectū h⁹ descriptiōis qz de humectatiōe mēbrorū ex
roze due inuētē sunt pōnes. **P**rima ponit non esse possibile
aliqz nutrimentale materiā formā mēbrū recipere: quin in ea
p̄cedat aut p̄cesserit forma rosie. **E**t p̄st qz quatuor hu-
miditates iā dicte se necessario scdm ordinē p̄sequūt. **S**an-
guis. n. debēs nutrire mēbra necessario cōuertitur p̄ns in
p̄mam humiditatē de secundis qz in aliqz aliā. z p̄st p̄st qz
p̄ma humiditas ex sanguine generata trāsēat ad formā secū-
de humiditatis ipsa secundā se totā puerit in humiditates
secundā qz ros dicit: z sic deinceps. **D**uo isto adducunt pro-
babilia argumēta. fecūdū hanc ergo viā taliter exponenda
est p̄dicta descriptio. tertia hūiditas est hūiditas ex humo-
re facta vel ḡnta qz paulo ante coagulata fuit a natura. hūi-
do. n. rozido ex quo d3 ḡnta tertia humiditas eritē valde
raro opz ip̄m coagulari. igit p̄az ante: qz. f. p̄az post vel sta-
tim coagulat quo coagulato z ad porositates mēbrū nutrī-
di attracto facta ē hec humiditas. **S**ecūda vero ponit non
necessario primā humiditatē scdm se in totā rosē trāsūta-
ri p̄st qz in ea vel eius materiāz inducat forma humiditatis
tertiē. z imaginamur hic p̄mo qz sicut p̄ actōē caloris dige-
rentis chili ut puerit in sanguinē aliqua para puerit
digesta transmutat in sanguinē z aliqua p̄s cruda inepta dī-
gestiōi trāsūtat in humiditatē aquosāz flegmaticā sic pro-
portionaliter calore mēbrorū agētē in primā humiditatē de
fecūdis aliqz partē eius pueritē digestibilē p̄fecte digerit
z coagulat secundū exigentiā mēbrū nutriendi que taliter
coagulata ex poris venaz effunditur in poros mēbrū nu-

erlendi z fit ex ista tertia hūiditas: lz nunq̄ habuerit formas
secunde humiditatis: parte vero crudā eiusdem z aquosaz
ab hac alia parte sequestrat z in quoddā subtile liquiduz z
rozis similitudinē hñs puerit qđ natura p subam mēbroz
postea seminat z diffundit: z illud ē humiditas q̄ dicit ros.
Et pñr imaginat bec positio q̄ sicut flegma pōt vltari⁹ di
geri z in sanguinez puerit ita instante magis necitate z indi
gentia nutrimentū humidā roidū a calore mēbroz vltius
digerit z coagulaf z ad porositates mēbroz trahitur: z fit
cambiuū. Et scdm hāc viā hic humor q̄ paz ante coagula
tus ē zc. vlturimū nō ē ros: s; vlturimū humiditas a qua
separata p actionē caloris mēbri pte subtili aquosa z ipsa p
digōnem ingrossata generat ex ea cambiuū vt dēsi ē. vtraz
illaz positioū ē p̄babiliter sustentabilis. s; q̄ sit magis pso
na rōni videbit infra. ¶ Et ex quibus pz pmo cambiuū multo
ppinquus esse sube mēbroz q̄ sit ros aut hūiditas p̄ma.
hoc aut explicat Aui. in descriptōe posita: dñr dicit. q̄ iā cō
uersum ē in subam mēbroz ex parte cōplexiōis lz non sit
puerum ex parte cōtēte cōplete z sistrudinis: qđ quidē itel
ligēdū est de p̄plexione p̄tali. lz. n. partialiter recipiat cam
biū cōplexione p̄parantē ad formā mēbri nō tñ recipit
totalē: q̄ alias recepit formā mēbri. z p pñs eoz simili
tudine secundū essentiam qđ repugnat alteri pti descriptio
nis. Tenendū est igit cambiuū esse humiditatē mēbro in cō
plexiōe valde ppinquā: nō tñ recepit formā mēbri: q̄ nō
cōplexione ad ipsam sufficēter p̄parantē lz ab illa cōplexio
ne paz distet. z iō nō est puerus in subam mēbri ex parte
essentie cōplete forme subalis z similitudinis in alijs accit
b⁹: qualia sūt calor frigus durities z mollities zc. ¶ Quar
ta hūiditas sic descripta. q̄ est humor qui est ius in simpli
cib⁹ mēbris a p̄ncipio natiuitatis: per quē p̄sistit cōtinuitas
mēbroz simpliciti: cuius p̄ncipiū est a spmate. z subigit
q̄ lz bec hūiditas sit ex spmate dñr tñ dicit esse ex hūoribus:
eo q̄ p̄ncipiū spermatis est ex hūorib⁹. ¶ Ad intellectū h⁹
descriptiōis sciendū est pmo non esse intellectū Aui. hāc
humiditatē solū ex p̄ncipijs generatōis esse p̄tractā. Ad. n.
est impossibile talē humiditatē per actionē virtutis nutriti
ue ex tpe restaurari. Explicat tñ ipsam esse ex gñatione: vt p
hoc cōprehēdamus huiusmodi humiditatē nō solum ex nu
trimento esse p̄tractā: s; et ex gñatōis p̄ncipijs: aut forte q̄
perfectissima est huiusmodi hūiditas a generatōe p̄tracta.
¶ Sciendū secundo q̄ varte regunt positiōes z imagina
tiones de hac quarta humiditate quātū ad habitudinē ei⁹
ad mēbrū. Imaginam⁹ n. quidaz vt gentilis q̄ huiusmodi
quarta humiditas ē essentialiter idē q̄ humidū mēbri radi
calis siue ipm mēbrū in quātū est humiduz. Hoc. n. videt
ex intētiōe Aui. in ista dñr dicit. q̄ hoc humido est p̄tinuitas
mēbroz. iō videt mēbris p̄tinuari. z p pñs esse aiatus. z pñr
ponit q̄ huius hūiditati nō cōpetit descriptio secunde hūidi
tatis supius in recto. lz bñ in obliquo: q̄. i. quarta hūiditas
est ex hūore gñata a p̄ncipali dispōe pueria z mēbro dele
gata nō effecta p̄ mēbri p̄fecta opatōe. ¶ Et p̄ster p̄cedē
dum est. pmo idē esse mēbrū z hūiditatē secundā: q̄. i. quar
tā de secundis: mēbrū quidē p q̄to aiatus est: hūiditatē vero
secundā in q̄tū hūidū p̄ctus z p̄tinuatiū est. ¶ Decedū se
cundo aliq̄ eē hūiditatē scdm p̄fectā opatiōem mēbro assi
milatā lz sit gñata ex nō assimilatiōe. ¶ Segut vltari⁹ nō
cuiuslz hūiditatis scdm p̄ncipiū mālē esse hūiduz in viuēte il
lo ex nutrimento p̄tractū: s; alicuius ex gñatiōe z alicuius ex
tpe. Ex quo vltius pz illā notificatiōē ab Aui. positam
nō esse p̄prie dictā diffinitōez vel descriptiōez: sed est qđaz
notificatiō vel circūlocutiō. ¶ Quarta aut hūiditas pōt ta
liter cōplete descripti. Quarta humiditas est hūidū ex gñā
tione vel tpe p̄tractū in mēbris simplicibus cōtētiū. z p qđ
spoz p̄tinuitas pmanet. lz hūidū ex generatiōe vel tēpore
p̄tractū ponit loco generis. In hoc ē p̄uenit cuz alijs q̄ ex
gñatione p̄trahi pñt: s; nō necio sicut quarta humiditas vt
dicunt qđā. z iō adhuc possit a p̄dicta descriptiōe remoueri
lz ex tpe dicēdo q̄ est hūidū qđ necio vel sibi simile ex ge
neratiōe p̄trahi. z per hoc dñt ab alijs humiditatib⁹ secundis
vt qđā dñt. Ego aut credo a gñatione p̄trahi oēs secundas
hūiditates vel saltē cambiujs. p hoc aut q̄ dicit in mēbris
simplicib⁹ p̄tētiū zc. dñt a p̄ma humiditate z roze: s; p ly p
qđ eoz p̄tinuitas zc. dñt a cambio per qđ nō pmanet p̄tinui
tas. ¶ Ego aut alias imaginatus sum q̄ tam ex p̄ncipio ge

nerationis q̄ ex nutrimento in nobis dupliciter est reperibi
le humidū aiatum quoddā perfecte nobis in accitibus assi
milatū. puta duricie mollicie colore sapore: z tale si ē hūidi
tas scdm amplius: qđā vero nō oīo in accitibus assimila
tur circa qđ adhuc opat virtus nutritiua mēbri assimilado.
Et q̄ tale humidū aiatus est z glutinosum. iō p̄tinuū est mē
bris z eoz p̄tinuitatis p̄seruatiū: pp qđ gluten vel glutina
tio nominat: z pñr q̄ illud ē hūiditas secūda z quarta de se
cundis: z sibi in recto cōpetit descriptio p̄pleta secūde hu
miditatis. Et pñr vltimo pz qđo exponēda sit diffinitio se
cundū hāc viā. ¶ Secūda vō ponit pmo q̄ gluten nō est hu
midū aiatus lz sit valde ppinquū ad hoc vt animet: s; est hu
midū valde iuiscatū z intersectuz mēbro. z pñr q̄ huiusmo
di humidū partes mēbri qbus intersectū est sua viscosita
te in sua cōtinuitate cōseruat z pglutinat ac si eas alligaret.
ideo iuxta vulgare modum loquendi ipsas cōglutinat sicut
gluten vel cola alligās partes ligni adinuicēz videtur ipsas
simul continuare. ¶ Tūde reliquum huius questionis in
questiōe trigesima secūda. secundi tegni.

¶ Questio.

XXI.

Veritur rli. Vtrū vbiūq̄ sit flegma sit
in sanguine pueribile vel sit ne
cessariū ipz prius redire ad epar. q̄ vbiūq̄z arguit. ¶ Pri
mo ex ista vt sit intra mēbra z operet virtutes zc. ¶ Se
cundo nō maior videt transmutatio flegmatis in sanguinē
q̄ sanguis in carnē: sed vbiūq̄ q̄. i. ex tra venas bec secūda
transmutatio fieri pōt. ergo z. ¶ Tercio aliq̄ gradū di
gestionis vel coctōis pōt flegma in venis per actionē calo
ris acquirere. ¶ Sic iste gradus. a. z arguit sic. a. gradū digō
nis pōt flegma in venis acquirere: s; minus q̄ p. a. distat fleg
ma a decoctōe p̄fecta. igit in venis pōt flegma gradū digō
nis acquirere p̄fecte. p̄ma ē nō: z totū añs ē pole: vt pz inuē
ti. igit z pñs ē possibile. Et p isto videt auctoritas Aui. c.
decimatercia tertiū tractatu. 5. caplo de vomitu. vbi pōt: q̄
stomachus libet fuscipit flegma dulce z digerēdo facit ipz
sanguinē. ¶ Itē in venis vel mēbris pōt ex flegmate fieri
colera. igit zc. ¶ Itē sic habet vene post epar ad ipsum
epar scitū intestina ad stomachū: sed monocolū intestini cō
plet decoctionē eius qđ est diminute decoctuz a stomacho.
vt decima sexta. tertiū caplo pmo. igit zc.

Ad oppositum arguit. Dñmo ga forma
sanguinis pducit virtute
carnositatis ep̄is imediate vlt quasi imediate m̄āz in sangui
nē trāsmutādā attingētijs. pp qđ neciūz fuit chilū in ep̄e p
venas minutas diuidi vt i sequēti caplo patebit: hoc at nō
oportuisset si in venis ē epar potuisset sanguis generari.
¶ Cōfirmat q̄. p̄positio ep̄is ad sanguinē ē sicut p̄positio
mamille ad lac z testiculos ad spma gñandū. vñ z sanguis
pducit rubeus sicut lac albus ad similitudines carnis mamille
vt. 5. casū. duodecīa fen. pmo cap. z vigesima fen. pmo ca. s;
nec ē mamilla nec ē testiculos saltē scdm medicos p̄uēt
lac aut spma gñari. igit zc. ¶ Itē si plus distat chilū a na
tura sanguis imediate i sanguinē trāsmutādus q̄ s; la distat
ab eadē: s; si chilus imediate trāsmutādus i sanguinē ime
diate ponere f i venis q̄ sūt post epar i sanguinē nō trāsmuta
ret: s; corūp̄et. igit z flegma. ma. pz: eo q̄ chilus imediate
i sanguinē mutādus añs qđ ad epar p̄uēiat efficitur rubeus
vt scdm sensum appeat res s; s; sanguini qđ nō est de f late
vt pz. minor ē pz. Aliq̄. n. alijs auctoz asseruit ex chilo in
venis que sunt post epar sanguinē generari.

De hoc dubio pōt vtraz pz p̄babilr sustineri. Et
p̄mo p̄babilr sustineri pōt nō solū i venis:
s; et in artarijs: nō solū ex f late: s; et ex chilo gñari: lz pluri
muz h⁹ generef in epate. Et videt hoc posse colligi de mē
te Aritto. in lib. de hystoris aialū z de partib⁹ pluries vo
lentis venas z artarias totius chilum ab intestinis fugere: z
pñr q̄ lz in venis possit hoc fieri nō tñ nisi p virtutē ei⁹ cō
catā ab epate. Et pñr pz modus quo flegma existēs tam in
venis q̄ et venas trāsmutat in sanguinē. Existēs. n. ē rei
gredi f vēas v̄tute ipz ad itra venas mouētē vbi p̄fecta de
coctōe digerit z trāsmutat in sanguinē. z tūc facilis ē rei
spōsiō ad argumētā post oppositū. ¶ Ad p̄mū dicit q̄ lēz
sanguis v̄tute carnositatis ep̄atis generef: nō tñ est necessa
riuz illā materiā imediate occurrere: s; sufficit virtutē eius
ad materiā trāsmutandā imediate p̄uēire. fuit aut necessa

rium venas epatis valde minutas esse: qz cum epati occurrat simul multa quantitas chili digerendi nisi fuisset quasi ad minima diuisus non potuisset ab epate pfecte decoqui: hñ isti tanta occurrit qñtitas simul flegmatis in venis. ¶ Ad secundū pcedit qz ppositio est qz ad istū sentis qz quēdam dum in epate est virtus faciēdi sanguines ex chilo: ita in malla lac ex sanguine. z negat pñā zc. Et cā est: qz epa in finit virtutē naturālē z spūz plurimū i venis: qz est instrumētum digōnis terrie. sed nec mamilla nec testiculus virtutes vel spūz alijs mēbris inluit vt pz. ¶ Ad tertiū pbabit pcedit qz si chilus proximius vel valde ppinquus vt in sanguinem transmutet trāsiat epa vel recperetur in venis post epa ibi posset cōpletā digestiōnē recipere. hñ hoc nō cōuenit: qz in epate digerit. Fluctozes igit nō fecerūt de hoc mentio nem tanqz de ptingētī remoto.

Secunda aut ppositio ponit qz sicut nō generatur spūs vitalis alibi qz in corde: nec animalis alibi qz in cerebro. nec gignitur nisi in testiculis aut spūa. nec lac nisi in mamilla: ita nec sanguis nisi in epate: z p se bz motina iā dicta. ¶ Ex quo inferitur pmo qz ad hoc qz flegma possit pueriti in sanguinē spm extra venas exstare qz venas igit z deferri ex venis ad epa z ibi perfectā decoctionē suscipere. ¶ Dicebat tertiū qz licet ita sit flegma in thēpore inaniōis absqz hoc qz in sanguinē pperit puerit: pōt a mēbris quadā alteratiōe alterari: quā reddis mēbris cōueniēs z ppositiōis: z ea aliquatū fōnē z ppositans resistēdo inflāmātoī z exccatōī psequi quibus inanitiōnē. z bec ē qdā improprie dicta nutritiō: igit ēt chili improprie dicim: stomachū nutrire. vt colligit. 13. tertiū pmo caplo. quid autē moueat sanguinē aut trahat ab extravenas ad epa: z quali liter fiat hic modus videbit infra de virtutibz zc. ¶ Ad argumēta igit alterius ppositiōis. ¶ Ad pñā vt sit in mēbra zc. z virtutes operet z nutrit. hoc ē nutritiōe pperit dicta. ¶ Ad secundū dñ qz nō nisi in carne fit sanguinis trāsmutatio in carnē: qz carnis pperit est carnē restituerē. z sic epis pperit ē sanguinē gñare sic qz nō alteri. ¶ Ad aliud i venis pōt ex flegmate z sanguine gñari colera. vcz est nō naturalis z a calido pter naturā: nō th sequit qz sanguis zc. vt pz. ¶ Ad aliud dñ qz nullū gradū digōnis pfectie ad formā sanguinis pōt inducere aliqz mēbris nisi caro epatis. illa enī est agēs ad hāc formā limitans vel determinans. 13. igit vltieri caleficeret zc. nō th talē preparatiōnē recipit ex qua iducet forma sanguinis: sicut qualitercūqz alteraret vā pōt sanguis extra cor: nō th in spūz trāsmutaret. ¶ Ad aliud dñ qz stomachus libetē recipit flegma dulce ex quo nutrit. ¶ Improprie z puerit spūz in sanguinē. s. improprie dñm: qz nō est nisi flegma vltieri puerit mēbris cōuenit decoctū. ¶ Ad vltimū dñ in solo stomacho posse generari chilū: vltiori th quadā decoctiōe pōt in intestinis digeri. z ita etia in venis post epa postqz iā generatus ē sanguis in epa pōt sanguis quadā vltiori decoctiōnē recipere. z hoc non repugnat dictis. ¶ Dulcis vō cā est: qz postqz agēs naturale aliqz effectū iducit nō retrahit suā actiōē: qz tunc esset agens rōnale. Epā autē dum digerit colerā gradū supflue decoctiōis induxit. iō nō retrahet illū gradū. z p pñā nec puerit in sanguinem. hoc argumētū vñt Aueroy. 3. colliget. 4. caplo. Delācolia autē est sicut fex sanguinis: fex autē p digōnē non puerit in rē similē illi cuius ē fex. ¶ Aliter Ben. Et nō potest puerit: qz ē materia illi forme ipropositata siue hoc sit merito manifeste siue occulte pperitatis. ¶ Cōtra. qz pmo coctū in crudari pōt vt sanguis dñ in lac puerit. ¶ 3. qz pōt in frigidari. igit pōt remoueri ille gradus decoctiōis supflue. ¶ 3. sebo regiminis acutoz. Colera per in frigidatiōnē puerit in flegma. ¶ 3. tē ex potu aque frigide i febre sanguinea aut colerica pōt generari flegma. ¶ Ad pñm negat pñā. qualiter autē coctum possit in crudari z in crudes vel vltieri digera sanguis dñ puerit in lac videbit infra. ¶ Similitudine ad secundū. 13. enīz in frigidaretur z in crudaretur colera: non th in sanguinē trāsmutaret. hñ de hoc plus in sequētī caplo. ¶ Ad tertiū dñ qz colera puerit ad flegma est ipsam aliquo mō versus naturā flegmatis inclinare: qz in frigidari. ¶ Ad vltimū dñ similiter. vel dñ qz ex potu multe aque frigide in crudas flegma qz tandē a virtute non regulatū pterreit z facit febrem flegmaticam: nō th sanguis z colera in flegma cōuertitur.

¶ Questio. XLII. ¶ **¶ Veritur** illū. ¶ **¶ Tūz** solū quattuor ponende sunt digōnes in hōie. Et arguitur qz nō. pmo. tāta videt ē fia cambiū a roze qz pme būditiōis a sanguine. igit nō ēt trāsmutatio qua ex roze fit cābiū a gñatōe rozis quantū generatio pme būditiōis dñt a sanguinis gñatōe: hñ generatio pme būditiōis est digō dñtinētia a generatiōe qua generat sanguis. z per pñā saltez gñqz erunt digestiōes. Et sñt argui pōt de generatione glutinis ex cambio. ¶ Secūdo. pter digōnē qua in stomacho generatur chilus ex cibo: hñores ex chilo: z būditiōis pma ex būditiōis. z secūda ex pma: est in nobis alia digō. igitur zc. patz pñā. z assumptū arguit: qz pter has est digestiō qua ex flegmate gñatur sanguis qz nō videt minor trāsmutatio qz chili in flegma: sñt est digō qua fīa fit ex sanguine z spūs aialis ex vitali. z sic de alijs. ¶ Tertiū. qñbet pparatiō nutritiōi vt reddat pueniēs ad nutritiōē est digō: eo qz qñbet talis ē pfectiō būdi appio z inato calido: sed plures qz quattuor sñt huiusmodi pparatiōes. igit zc. pz pñā. z arguitur minor: qz pter has est pparatiō cibi i ore: sanguinis i corde. igit zc. ¶ Quarto. nō ē neciō ponēda digestiō qz fit in venis. 3. zc. assumptū arguitur: qz alias notabilis ps carnis regenerare nō posset nutritiō: eo qz in ea nō regenerantur vene. z p pñā non pōt fieri in ea tertia digō: qua ablata aufertur quarta. igit zc. ¶ Vel sic. notabilis qñtitas carnis regenerare nutritiō. z th illā nutritiōēz nō antecedit digō tertia. igit zc. assumptū arguit: qz in ea nō regeneratur vene in qb? bz fieri tertia digō. ¶ Et pñmā. qz sebo būditiōes nō sñt essentialiter distictē a sanguine. igit nō est ponēda aliqua digō pter digōnē epatis. assumptūz pbatur pmo. qz alias daret febris mālīs nō būditiōis. Sñt pz. qz cūz iste būditiōes sint quattuor: digestiōes iā essent sñt quattuor. Sñt pfectiō: videbitur dispo secūda būditiōis qz sanguinis: cū sit mēbroz subē ppin quoz: z pducitur a venis z mēbris. igit pfectiōē iducet vene z mēbra dispoē qz epa in nutrimento. z p pñā vide reuit pfectiōē. ¶ Pro isto ē auctoritas Auer. sebo colliget. caplo de accidētibz digestiōe ponētis solū tres. Et Val. sebo cōpōnē. z sebo affozimoz in pmento illius affozimū. vbi cūqz cibis pter naturā intrat. ponit tres.

Ad oppositū est Auer. pñā pñm.

In ista questione primo pñtenda sunt pambula. secūdo cōclusiones de questio.

Quantum ad primū sit bec prima distinctiō. qz vt pposito pñet equo cōuertitur aut etozes hoc termino digestiō. Quādoqz. n. sumitur digō p qualz pparatiō nutritiōi p quā reddis nutritiōēz mēbro pporionati ad nutritiōē vel disponit ad hoc vt pporiōētur: qualiter alteratiōēz qz fit i ore p masticatiōē appellant frequēter digōnē z pparatiōēz. sñt purificatiōēz sanguinis i corde nominat digōnē. ¶ Sebo sumit. pperit solū p trāsmutatiōē nutritiōi qua fit nutritiōēz pparatiōēz ad hoc vt nutritiō: z cū hoc substantiatiter trāsmutetur: qualiter alia digō nē dicim? epatis z alia stōi: nō th dicim alia magnaz vna z cordis: qz manet idē digestiō essentiali. ¶ Tertiū sumitur digō p qualz notabili trāsmutatiōē ipsius nutritiōēz vsus subam mēbris: siue p hoc pdat pfectis materiā siue nō: dñ th ad sensū videatur a pñiti digōne notabilis dñia. ¶ Secūda distinctiō qz digestiōnū quedā sunt qb? pparatur nutritiōēz vt mēbz nutrit. qdā vō ad aliqz finē qz ad nutritiōē ordinatū pñcipaliter. Exemplū pñm vt digestiō sanguinis in venis facta. Exemplū secūdi vt digestiō sanguinis vt cōuertatur in spūa vel spūz. ¶ Tertiū pñtēdū qz de būditiōibz secūdis plures inuēte sunt pñes. Quidā enī posuerūt būditiōes secūdas a sanguine solū accñtaliter siue p accñtales dispoēes esse dñtes z nō cñtaliter. Quī daz vō posuerūt ipsas a sanguine differre cñtaliter. z bi dñerificati sunt. Quidā. n. posuerunt oēs būditiōes secūdas pter vltimā esse essentialiter similes: differētes th a sanguine. Quidā vero posuerūt ipsas oēs etiā inter se essentialiter dñtes. z hñt pñto motiua falsis de bñlia. iō pñmitto. ¶ Premittēdum quarto qz trāsmutatio qua generatur vltima būditiō de secūdis non pperit dicitur digestiō: sed nutritiō: 13 nutritiō possit digō nominari: qz digestiō ē trāsmutatio preparatiua ad nutritiōnem.

Quantum ad secundum. sit hec prima p̄clo. q̄ capiendo digestionē p̄mo mō nō solum sunt quatuor digōnes. p̄. q̄ multo plures sunt trāsmutatioēs ēt ad nutritionē finaliter ordinate. igit̄ zc. p̄ p̄ia. z assumptū p̄. sunt. n. saltem. 8. z forte plures. Est. n. p̄mo p̄paratio cibi i ore. sc̄do digō stōi. tertio epatis. quarto cor. dis. q̄nto venar. sexto ad formā rois. sep̄mo cambij. vlt̄mo ad formā mēbri. Et addere possumus digestionē q̄ fit i meseraicis. z filij p̄paratioēz que fit in gibbo epatis distinctaz ab illa que fit in p̄cavo z plures alias. Sc̄do p̄clo. nō solum sunt quatuor digōnes sc̄dm sp̄m ad aliq̄ue fines a natura intēnz ordinate. p̄. q̄ p̄ter iam dictas est digō qua fit sp̄ma z sp̄us. ergo zc. Tercia p̄clo. Capiēdo digestionē sc̄do mō. s. p̄ trāsmutatioē substantiāli nutrimentū p̄paratiua ad nutritionē p̄babiliter teneri p̄t solum duas digōnes ēē. z filij solū tres z similiter soluz quatuor. Prima pars p̄. Probabiliter. n. teneri p̄t hūiditates sc̄das inanimatas nō esse a sanguine naturali: er sp̄e distinctas: sed soluz acchitaliter. z sic nō sunt digōnes trāsmutatioēs ille quibus sunt be hūiditates sc̄be. Trāsmutatio aut̄ vltima in substantiā mēbri nō est digō: sed ipsamet nutritio ad quā digō p̄parat. sc̄da pars p̄. p̄babiliter. n. tolerari p̄t secundaz hūmiditatem cambij z rore esse eiusdē sp̄i a sanguine tñ dñtes: z tñc erunt tres trāsmutatioēs subales p̄paratiue ad nutritionēz. Vltimavero est nutritio. C Similiter tertia pars p̄ apud ponētes primā hūmiditātē sp̄e differre a cābio z eandem esse digōnem qua generat cambij z ros. ponēdo rore ēē respectu cambij sicut flegma respectu sanguinis v. supra declarati sunt. Sic p̄ ēt p̄babiliter sustētabile illas ēē q̄nq̄z distingēdo digōnem rois p̄ digestionē cambij. Quar̄ta p̄clo ē. q̄. Alii. distinguēs quatuor digōnes sc̄dm sp̄es z se inuicē. nō h̄z eas penes specificā distinctionē causaz per quas ille acquirunt̄ distinguere. p̄. q̄ p̄sideratio illa nō est medicinalis: s̄ potius metaphisica vel naturalis. C Tñc b̄u iusmodi distinctiois nō habet euidentē notitiā. igit̄ zc. p̄ p̄ia. z assumptū p̄ intelligēt. p̄. similiter: q̄ essent multo plures vt flegmatis zc. Quinta p̄clo. capiēdo digōnem tertio mō p̄se quatuor sunt digōnes ad sensus. Alii. ad hunc sensum q̄ p̄se sunt quatuor notabiles trāsmutatioēs materie nutritimentalis ad nutritionē preparatiue in locis notabiliter distinctis a calore naturali in nro coipe puenientes. Nullē. n. sunt q̄n sunt ad has reducibiles: z illā p̄clonē intellexit Alii. Omnis. n. digō talis fit in venis vel in epate zc. z dicitur notabilis ad v̄iam cibi in ore: z sanguinis in venis magis z corde z artarijs. non. n. fit per illas cibi vel sanguinis notabilis variatio ab eo q̄ p̄ius. Et p̄ hoc q̄ dicit in locis notabiliter zc. excludit̄ distinctio rois p̄ra cambij: q̄ fuit in eodē loco: s̄. p̄babiliter teneri possit rore esse sicut parē crūdā z diminutē decoctā in factione cambij. C Et ex hoc p̄ r̄sio ad q̄stionē. C S̄ ē notādū: de his quatuor digōnibus q̄ distinctio digestionū non ē sumēda nisi penes distinctionē eaz naturaliter adinuicē ordinate: q̄ alias cuiz digestio qua colā pducit̄ aut melācolia sunt notabiles iam dicēde essent multo plures q̄ quatuor. C Et sub hac forma p̄t poni p̄clo. p̄se sunt quatuor digōnes. i. p̄se sunt quatuor trāsmutatioēs notabiles materie nutrimentū acq̄site ad nutritioēz mēbroz p̄paratiue in partib⁹ notabiliter differētib⁹ p̄tingentes adinuicē naturaliter ordinate. Et dicitur notabiles p̄pter p̄paratiōē cibi in ore sanguinis i corde. z dicitur preparatiue ad nutriendū ad v̄iam materie q̄ p̄parat vt conuertat in sp̄m z in sperma. z d̄ in locis zc. ad v̄iaz sc̄daz hūiditātē q̄ sunt plures vt ros z cambij zc. Et dicitur ordinate ad differētiā quatuor humorū quorum generationes non sunt naturaliter adinuicē ordinate. possunt enim omnes simul generari.

Ad argumenta principalia. C Ad primūz dicit negādo p̄iam vt p̄. C Ad sc̄dm d̄ q̄ digestio qua generat sanguis ex flegma te reducit ad secundā. Substantia. n. flegmatis est substantie chily satis p̄pinqua z cōicans etiā in loco. Digestio vō qua ex sanguine fit sperma aut sp̄us nō sunt digōnes de quibus in p̄posito loquit̄ Alii. z non digeritur illa materia nutrimentalis finaliter vt nutriat membra. C Ad tertiū p̄ negandū esse antecēdēs. C Ad quartū negat̄ assumptū. C Ad p̄batōnē p̄t dici p̄mo q̄ notabili parte de p̄duz dñ generatur

regenerant vene parue in ea vel saltē sic esse ē possibile: vt colligitur p̄mo de sp̄mate sc̄dū nouā trāstatiōē. z quarto de vilitate particulaz. tractatu p̄mo de fermōe v̄im cu raneruoꝝ mēbri vbi inq̄t. C Tenuari aut̄ rami multotiens eueniūt z nascunt̄ sicut caro. C Vel aliter dicit q̄ sicut caro regenerata potuit ex humiditatib⁹ sc̄dū in extremitatibus aliaz venaz regenerari ita ex eisdē nutriti poterit sic z ossa plurima a capilarib⁹ venis remota notabiliter. C Ad p̄firmatōes vero posset p̄babiliter cōcedi p̄fectionē subam pducere alta mēbra quā epar p̄ digōnes suam: imo z etiam q̄ cor per digestionē qua generat cambij tenēdo cambij p̄fecti⁹ esse rore z cambio gluten. nō tñ ex hoc sequit̄ illa ēē p̄fectionē. p̄mo q̄ hoc nō facit nisi virtute epar z cordis: sc̄do q̄ tam epar q̄ cor per sua tēperamēta pducūt hūiditates sc̄dū sibi p̄prias per actū p̄prie digestionis que sunt multo p̄fectionēz humiditatibus sc̄dū alioꝝ membroꝝ ruz sibi cōr̄s̄dētibus sicut cor z epar sunt eis p̄fectionēz. C Et p̄ auctoritate Alioꝝ p̄t dici q̄ volebat in venis acq̄ri rem sp̄e distinctā a sanguine. iō v. lūz s̄t q̄ pluribus negat̄ illā digōnē. Hāc. vō totalē trāsmutatioē qua generat quatuor hūiditates sc̄be p̄siderat tanq̄ vnā pro quāto est vnus ordinis. iō dixerat tres ēē digōnes.

Questio. XLIII. **Veritur** Alii. Quattuor humorū in epate gñatoꝝ sit vn⁹ z idē calor efficiēs. Et arguit q̄ nō. C Primo. q̄ idē in quāto idē semper est aptū facere idē. sc̄do q̄ gñatoꝝ. igit̄ zc. C Sc̄do calor efficiēs sanguinis est tēperatus vt colligitur in l̄ra. z efficiēs flegma diminutus. colorā excessiue: s̄ nō est idē calor tēperat⁹ excessiue z diminutus vt p̄. igit̄ zc. C Tercio ois diuersitas in cācis prouenit ex diuersitate agentis vel materie. q̄. metaphisice: sed humor diuersitas nō p̄sequit̄ diuersitatē materie. igit̄ agentis. z per p̄ia caloris. p̄ia nota: z col ligit̄ maior nono metaphisice. z arguit minor: q̄ quatuor sunt humores abinuicē specie z multū notabiliter dñtes q̄ta diuersitas nō reperit̄ in chilo z partib⁹ eius. igit̄ zc. C Tñc si chilis sc̄dm oēs partes eius vñformis attrahat ab epate p̄ illo generari quattuor hūiores diuersos. Alii igit̄ hec diuersitas puenit ex parte materie vel caloris. non p̄imum vt sequitur ex casu. igit̄ zc.

Ad oppositum arguitur. epar per totum eius calorem naturalē trāsmutat chilum in quattuor humores. sed hic est vnus calor numero vt satis patet. igit̄ zc.

In ista questione primo p̄mittēda sunt quedā p̄ambula. sc̄do ponēde sunt p̄clones de q̄sto. **Quantum** ad p̄m. C Primo nota q̄ p̄ncipiz gñatiū hūoꝝ est duplex. s̄. p̄ncipale z istrale. Exemplū p̄m: vt aia epatis. Et p̄lā sc̄bi: sicut calor p̄plonalis epatis quo mediāte opat virtus vel aia eius epatis opatōes. C Sc̄do nota q̄ cū q̄r. v̄t vñus zc. p̄t intelligi de calore totali z partiali. C Tercio nota. q̄ l̄z ois diuersitas effect⁹ p̄sequat̄ diuersitatē ex pte agentis vel materie vel v̄t vñus. Nō tñ p̄portionaliter q̄ta ē effectus diuersitas z dissimilitudo tāta est actualiter agentis vel materie diuersitas. Idē. n. calor sc̄dm sp̄m solū sc̄dū magis z minus variatus ex materia oino p̄simili p̄t effectus sp̄e distinctos pducere: vt calor stōi colerici ex lacte generat suū aut hūiditātē corruptā: ex quo calor stōi tēperat⁹ generat humorē bonū z laudabile z eādē partē mellis quā puer teret calor iuuēis in colerā calor senis in sanguine: trāsmutare. S̄l̄r ēt ex pte diuersitatis materie solū sc̄dm magis z minus p̄t effectus pducere sp̄e dñtes. vt calor stōi tēperat⁹ aut colerici chily tēperatū in humores nāles trāsmutare: chily tñ calidū z inflāmabile in rē adustā vt p̄. p̄ma p̄mi caplo de mō gñandiū hūoꝝ. C Et quo p̄. q̄ sc̄dm variāz p̄portioēz agentis ad materiā p̄tingit effect⁹ sp̄e distinctos pducit̄. z illud intellexit Alii. p̄ma p̄mi. alle. caplo. dñz dicit gñatōes humorū regri eq̄ distantia. C Quarto p̄mittendū eādē calorem cōparatū materiā diuersis ēē respectu vñus denoiabilē excessiue. z respectu alteri⁹ oim nutū: p̄. q̄ p̄t vñū sup̄flue trāsmutare z aliud nō. igit̄ zc. C Quinto nō q̄ l̄z chilis ex quo generant hūiores videat̄ vñformis ad sensus. tñ est ex parte rei difformis in suis partib⁹ valde. nā in eo sunt partes ignee aquee terre zc.

Quantum ad secundū sit hec pma p̄clo. **diuersi** sunt calores epatis p̄tiales a quibus tanq̄ p̄cularibus instis quatuor generat̄ h̄iores z intel- lige q̄ ly diuersi dissimiles. p̄z q̄z interīor est calor gibbi epa- tis z remissior cōcavit: quoz quīlz est partiale instrumentū. igit̄ zc. p̄z p̄ia. z assumptūz s̄lr. C̄ Secūda p̄clo. lz ita sit t̄fi glibet istoz est quatuor h̄ioz p̄tialiter p̄ductiuus. p̄z q̄z tā in gibbo q̄ in p̄cano quatuor h̄iozes ḡnānt. igit̄ zc. C̄ Ter- tia p̄clo. totalis calor epatis quatuor h̄ioz p̄ductiuus est vnus. p̄z vt supra. C̄ Quarta p̄clo. lz materie chilose diffor- mitas sit cā diuersitatis huiusmodi humorū in epate: nō t̄fi ē totalis causa huius p̄ma pars p̄z q̄z in chilo sunt partes ta- liter p̄portionate ḡnāioni colere q̄ nō sanguinis. z ec d̄uer- so vel saltē nō equaliter. igit̄ zc. secūda pars arguit̄. Aliqua pars chili tēperat̄ in epate temperato cōuertet̄ in colerā que tamē in flegmatico nō. S̄lr aliqua in sanguine p̄uertit̄ que in flegmatico p̄uertet̄ in flegma. igit̄ n̄ sola difformitas zc. p̄z p̄ia. z antecēdēs similiter. C̄ Dimis correlariuz. Ideo calor succellit̄ ex materia vna z vniformi p̄t̄ plures producere humores: q̄z p̄mo flegma postea sanguinem zc. C̄ Correlariū sc̄bz. p̄lō q̄z tanq̄z est difformitas effectus tanta est materie vel agētis. C̄ Correlariū tertiū. idē calor ad diuersas p̄tes chili cōparatus ē denominādus sup̄fluus diminut̄ z tēperatus. C̄ Correlariū quartū. Ex chilo vni- formi in epē tēperato veris̄lr nō generant̄ quatuor h̄iozes nisi q̄s vellet imaginari diuersitatē applicatōis posse hanc difformitatem cāre: q̄d nō q̄. veris̄lr. potes t̄fi imaginari q̄ sit pp̄ diuersitatē m̄ltitudines paucitatis sp̄is z caloris oc- currētis p̄tib⁹: z sic si chili vni⁹formis fuerit quatuor h̄ioz p̄t̄ fieri ḡnāto imaginādo q̄ virtus sc̄m̄ erigētis h̄ioz generādū trāsmittat plus vel minus de sp̄i. C̄ Quintā p̄clo nez posuerūt quidā antiq̄ p̄ter calozē epatis vni⁹ ex̄tem in sp̄e sunt quatuor virtutes p̄ quas ex chilo q̄ntilibet vni- formi est quatuor humorū generatiūz. hoc p̄suadet p̄mo: q̄z p̄portabilior videt̄ ḡnātōi sanguinis quelibz p̄s lactis aut vitellioni q̄ aliqua pars fabe. p̄z q̄z vitellus ouis citius q̄ aliq̄ partē fabe epat trāsmittaret in sanguinez. p̄his est p̄ exp̄mentū. igit̄ op̄z dicere ex p̄te virtutū quatuor in epē re- p̄taz: quaz alq̄ p̄cernit flegma: aliqua colāz zc. C̄ Secun- do. q̄z in minima carne reperit̄ quatuor virtutes difficite vt infra videb̄. igit̄ nō repugnat sic eē in epate. C̄ Tercio. q̄z finis imp̄mutabilis p̄z h̄ic eāz imp̄mutabilis: s̄ generatō quatuor humorū ē finis imp̄mutabilis. igit̄ habebit cau- sam imp̄mutabilē: sed nō materiā. igit̄ agens q̄d est epat. Et imaginat̄ bi q̄ ille virtutes sunt causa generatōis quate- tuor humorū quāntificq̄ fuerit materia vniformis.

Ad argumenta principalia patet ex dictis solutio.

C̄ Questio.

XLIII.

q̄ **Veritur** r̄liq̄. Atq̄ cā efficiēs h̄iozis me- lācolici naturalis sit caliditas tē- perata. Et arguit̄ multipl̄r q̄ nō. C̄ Primo humor m̄licus est frigidior flegmate. igit̄ nō sit a calido tēperato. p̄z p̄ia. z assumptūz arguit̄ p̄mo: q̄z rigor quartāe est fortior q̄z quoti- dianē: z s̄lr frigus quartanē ē maius p̄his imp̄pressionē m̄lie: sc̄bz q̄z flegma ē p̄pinquus sp̄i z sanguini q̄ s̄nt caliores me- lācolia. tertiū q̄z flegma nāle ē saporis dulcis: m̄lia v̄o natu- ralis ē ponticū vt p̄ma p̄mi caplo de h̄iozib⁹: s̄ in suba frigi- diori fundat̄ sapor p̄dricus z acetosus q̄z dulcis vt colligit̄ sc̄bz casī. caplo tertiū. z quarto de simplici medicina. distin- ctione tertiā. p̄mo z sc̄bz caplo. igit̄ zc. C̄ Sc̄bz p̄ncipalē maior ē friditas generās m̄liāz naturālē q̄z flegma. igit̄ zc. assumptūz p̄bat. q̄z frigus generat flegma z multū sup̄flūes melācolia. prima p̄mi. capitulo de mō ḡnātōis h̄ioz. C̄ Et p̄firmat̄. q̄z sic se h̄z flegma naturale ad melācoliam natura- lē z eē sicut nō naturale ad nō naturālē z eē. sed quol̄z fleg- mate nō naturali melācolia aliqua nō naturalis ē frigidior: puta ḡnata ex flegmate p̄ viam p̄gelatōis. igit̄ zc. C̄ Tercio melācolia naturalis ē h̄ioz frigidus z siccus. igit̄ nō sit a cali- do tēperato. p̄ia t̄z. non. n. d̄ calor h̄ioz p̄ductiuus tēpat̄is vel igneus aut diminut̄: nisi q̄z rei tempore. ignee zc. p̄du- ctiuus zc. vt v̄luz ē circa l̄fāz. z assumptūz satis p̄z. C̄ Quar- to minus d̄atur calor epatis supra partē chili in humorēz melācolicū p̄uertendā q̄z supra partē in flegma p̄uertendā. igit̄ magis diminutū est caliduz generās melācolia zc. p̄his

tenet vt v̄luz est circa l̄fam. z assumptūz: q̄z pars illa ē ḡros- sior z terrestrior. z cuius trāsmutatōi inobediētior z caliduz vtrobiz est equale vt p̄z ex questione p̄cedētī.

Ad oppositūz est Alui. prima p̄mi. caplo de mō generatōis humorū.

In questione hac erunt duo articuli. In p̄mo videbitur quid sit frigidus an flegma an m̄lia. In sc̄bz respondet̄ ad questū.

Quantum ad p̄mū sit hec p̄ma distinctio. q̄z taz flegma q̄z melācolia p̄t̄ esse duplex. s̄. naturale z p̄ter naturā. Quid sit v̄trūq̄z p̄z. C̄ Ex quo p̄z in articulo posse cōparari flegma naturale ad melācolia natu- ralē: z p̄ternaturale ad p̄ternaturālē. z eē. C̄ Sc̄bz distin- ctio. q̄z flegma naturale ē duplex. z similiter melācolia. q̄dā a p̄ncipali dispōne cōuertit̄z notabiliter vt p̄pinquū ad hoc vt p̄uertat̄ in sanguinē. quod dā vero nō p̄muriū nota- biliter p̄ncipali dispōne. C̄ D̄mittendū tertio flegma natu- rale eē in sanguinē trāsmutabile: nō naturale v̄o nō. C̄ D̄re- mittendū quarto: ex quol̄z flegmate q̄ntificq̄z frigidū p̄ viā p̄gelatōis posse ḡnari melācoliaz nō naturālē. Et quo. n. in vitreo p̄gelatōez p̄t̄ excludi p̄tes aquose h̄uide cū rema- nentia terrestriū. igit̄ zc. S̄lr ex sanguine p̄t̄ p̄gelationez fieri melācolia nō naturalis vt colli p̄t̄ caplo de h̄iozib⁹. z sc̄bz quartū. caplo de morfu canis rabidi: s̄ multo maior ē d̄istātia sanguinis a melācolia q̄z flegmatis vitrei. igit̄ zc. C̄ Sit igit̄ hec p̄ma p̄clo. Aliq̄d flegma naturale ē qualibz melācolia naturali minus frigidū vel calidius. p̄bat. Aliq̄d flegma naturale aliquo sanguine naturali ē calidius. igit̄ zc. p̄z p̄ia. z assumptūz. p̄bau sup̄ caplo de cōplexiōib⁹ m̄bro- ruz. C̄ Itē a quol̄z sanguine naturali glibet h̄ioz melācol- ius recedit̄ notabiliter z nō quodl̄z flegma: puta illū q̄d est imēdiatē in sanguinē p̄uertēdū. C̄ Sc̄bz p̄clusio ē hec. fleg- ma naturale a p̄ncipali sua dispōne nō alterat̄ fridus ē q̄z melācolia. C̄ Itā p̄clusionē voluit Alui. prima p̄mi capitu- lo de cōplexiōib⁹ m̄broz v̄uz inḡ: q̄z frigidus q̄d ē in cor- pore n̄ro ē flegma. C̄ Itē q̄z flegma attētat̄ elemētō frigi- diori. s̄q̄ colligit̄ idē sc̄bz cōplexiōnū. z in libro de malitia cōplexiōis diuerse: z in capitulo de mō ḡnātōis h̄ioz p̄nti- cam flegmatis effectiū esse calozē diminutū z melāco- lie tēpatū. z plura alia adduci possent. C̄ Tercia p̄clusio p̄- babiliter ponit̄. quol̄z flegmate q̄ntificq̄z frigidū aliqua me- lācolia nō naturalis ē frigidior. p̄bat. Et flegmate quātū- cūq̄z frigidū p̄uenit p̄gelatōez melācolia nō naturālē ge- nerari: s̄ omne ḡnātū ex alio p̄gelationē videt̄ frigidū. igit̄ zc. C̄ Floia t̄fi illā p̄clusionē nō euidēt̄ eē p̄bat. p̄o- babiliter. n. teneri p̄t̄ oppositū imaginādo q̄z p̄z p̄gelatio- nē p̄tes remanētes in frigidit̄ p̄gelatōez t̄n exp̄rimuntur partes aquose frigidiores: s̄ sunt terrestres. vnde remanēs nō est frigidus. C̄ Et sic aliqua melācolia aliq̄d flegma est frigidus z aliq̄d minus frigidū. z per p̄his aliq̄d equale vt sc̄bz p̄mi. Et ex his p̄z responsio ad argumentū.

Quantum ad sc̄bz colligēdo q̄daz dicta circa l̄fam sit hec p̄ma p̄clusio. Ideo non dicis melācolia fieri a calido tēperato: q̄z calidū ipsius effe- ctū sit ponderaliter tēperatū. p̄z satis. C̄ Sc̄bz cōclusio. Nō ideo ē d̄t fieri a calido tēperato: q̄z illud sit tēperatum ad iustitiā. p̄z q̄z idē flegma factū ex cibis tēpat̄is in epa- te tēperato denominaret̄ ad m̄tē Alui. fieri a calido tēpera- to: cuius oppositū ponit̄ in l̄fa. C̄ Tercia p̄clusio. nō idē dici- tur calidū generās melācolia tēperatū: q̄z p̄ducit rez tēpe- ratā in relatōe ad sanguinē. C̄ Quarta p̄clusio. huiusmodi calidū d̄t tēperatū p̄ abnegatiōem extremoz caloris a quo generant̄ humores. talia. n. extrema sunt calor igneus gene- rans colerā z calor diminutus generās flegma. q̄z igit̄ ca- lor generās melācolia nō est ita intēsus vt calor generans colerā: nec ita remissus vt ḡnans flegma: p̄fir d̄t p̄ abnega- tiōē mediū. z istā p̄clusionē intellexit Alui. in l̄fa.

Ad argumenta principalia. C̄ Ad p̄mū d̄f negādō assumptūz: saltē de naturali possit̄ p̄babiliter negari. Et cū arguit̄ q̄ rigor zc. negādā ē p̄ia. est. n. maior: q̄z extēsiō pp̄ materie grossit̄ez z fortior pp̄ grauitatez z horribilitatē m̄lie z p̄teritē eius ad virtutē. quare virtutē magis p̄fermit̄ z pp̄ densitatē via- gie imprimit̄. p̄similiter dicis de frigore z negas flegma non cōuertit̄ esse formaliter p̄pinquus sanguini quo ad gradū

Questio

calozis lz virtualiter sic. ¶ Siſr dñ q flegma naturale non
cōuerſum verſus ſanguis a principali diſpoſitiōe non
ſaporis dulcis: ſi inſipidiz: q ſi participat vlcēdine illa eſt
valde remiſſa: q non quācūqz remiſſus gradus dulce
dinis arguit calozē maiorē q ſaporis ponitū vel acetosū.
¶ Ad ſcibz pz rñſio. ¶ Ad ſpharmatōez negadā ē illa ſitū
do vel ppozitū ſalutis ꝛc. ¶ Ad quartū dñ q ſimpliciter
absolute ſalutis dñet ꝛc. Ad tñ quo ad poſſe calefacere.

Questio.

XLV:

q Veritum

nīs mō realis alteratōis. Arguit q̄ nō. ¶ Primo q̄ agens
 ⁊ passus debet ēē cōicantia in materia quātū nō sunt ī
 aīa ⁊ bñōz. ¶ Secūdo hoc ēē p̄ motus spīritus. Arguit q̄ nō
 q̄ nō vel moueret aīa spūm aliqd īp̄mēdo vel nībil. Si nīl
 nūnc spūm mouebit ēē q̄ ēē est ⁊ trīs. q̄. phisicor. Si alī
 qd cū aīa sit vna ⁊ spūm vnus vnica fālī īp̄mēto qualitatē.
 Ad igit spūa sīlis mouebit īpos ad diuersas dīas pōnīs sī
 p̄ oppositis. ¶ Tertio q̄ tantū sīlīde reuēdit ⁊ plus spīritus
 pedis ab īmaginatioe exīstētē in medio vētriculo cerebri
 platōis q̄ spīritus manus vel pedis sortis tangētīs caput
 platōis īmaginātīs ēē illa pōt mouere spīritū pedis. igit ⁊ spī
 ritūs manus sortis ⁊ sic poterit vna aīa trāsmutare corp⁹ alī
 rūs q̄ ē positio. ¶ Quarta sexti naturalis cōtē īmpoz
 tōtata. ¶ Quarto sequit̄ q̄ īmaginatio possēt esse egrediū
 nis curatiua: q̄ si cōsequit̄: contra ⁊ p̄cesit sunt tria īn
 strumēta medicīne. scīetia potio ⁊ cīrurgīa: quoz nullus est
 īmaginatio. ¶ Quinto q̄ omnis trāsmutatio naturalis fit
 per contrariū p̄ p̄mo de gēneratōe ⁊ corruptōe.

Ad oppositum est Alii, in lra. Etia motus
extrinsecus mouet hōies
et scda sen, doceria scda, caplo de b' puenist et accibit
aie. Est et cū corpus patit ppter opatiōis aiales alias ab
istis et. Etia phidēia pōt esse causa egri ad salutē; hec ē
trāmutatio realis, igit et, maior colligit primo pñoficōz
secundo mēto. Hī plures sanat de quo plures cōfidunt.
Et quarta serti nālii, penultimo caplo, pñs fac cōfidētia ad
sanatiōē qz medicus cū omib' suis instrumētis.

In hac q̃õne de ṽitate q̃siti ñõ ẽ dubiũ. Exp̃imẽto
enĩ p̃z varias aie affectões ñra corpora va-
rijs modis alterare mouẽdo sp̃m ab intus ad eĩ. 7 eĩ.

Sed de mō q̄ hoc p̄gar ē dubiū. creditit. n. Aluī.
in sua metaphisica. 7 sermo naturalis. capi.
allegato. q̄ imaginatio hūana nō solū ē efficac̄ ad alterā dī
corp̄ p̄p̄it: s̄ alientī: 7 habeat motiū illud. Cū. n. aīaz cō
stet cō nobilitas p̄ncipiū ē: 7 ab his imēdiate pendeat. s.
celestib⁹ corp̄ib⁹: 7 intelligētib⁹: ē infima itelligētia ma
teria alioz. entīū mūdanoz ē naturaliter obedīe aīe q̄ mul
tū sapit supior naturā 7 maxime cū fuerit aīa p̄ducta a nobi
lissimā celestīū influxib⁹: tunc. n. poterit p̄ imaginatōez cor
poris essentia ac mām trāsmutare 7 nūez 7 pluias 7 grādī
nes iducere 7 pellere 7 alias mirabiles transmutaciones in
ducere. 7 hoc maxime cit̄ vey cū anima fuerit imaginatio
num valde straz: 7 fortium 7 fuerit separata ab opationib⁹
sensitiua multū viuētib⁹ 7 impediētib⁹ aīaz. Et hoc mul
tie experimētis fornicari potest q̄ ibi collige.

Sed hec positio cōiter iprobac: q: ppingus ē cor
pus ppiū aīe ab aīa trāsmutante q̄ aīe
nū. igit̄ multo meli⁹ ē efficacī⁹ ⁊c. ¶ Tē q: aīa nō agit nisi
in vītute supioy: s̄ talia nō agunt nisi mediātōi⁹ causis infe
riorib⁹ calefactis: tō frigidatō mediāre motu lumine ⁊ in
fluētia. igit̄ ⁊c. hec pō sustētabilis eēt si q̄s vellel t̄stīstere.

Aliter q̄ si r̄nder ad q̄stus p̄mittendo p̄mo q̄ in natura
 talib⁹ corpib⁹ inaiatus multi p̄it mor⁹ mortis
 inaiari z in talib⁹ nō adieit noua ip̄sico p̄cipalis illi⁹ m̄
 tus aut p̄hibētis remorio. hoc p̄z de mutacōe facta in aere
 supposito grauiori nōl p̄hibētis remoto ascēdit: supposito
 uo leuiori dēscēdit: hoc nō ē nisi ex naturali ordie grauit⁹:
 taliter. n. ex natura dōtata sunt vt q̄cūq; grauiori leuius
 supponit vel leuiori grauius supponit vitrūq; illor; ab it̄rin
 seco inclinet ad motū. ¶ Cōtra. tūc graue inaiatū moueret
 ex se. negādā ē q̄sia: q̄ hoc nō fit fine motu i exteriorib⁹ con
 tingēte vel mutacōe q̄ est cā p̄ motus. Et p̄nca hoc erunt
 in alia alia p̄cludēda. ¶ Premittēdū scō q̄ sp̄s vitalis na
 turalis z alialis ē cōp⁹ q̄ie nāz subordinatū in suis morib⁹.

XLV

Et quo sequitur ipsum aptum esse moueri ad om̃ p̃sonis dī-
ferentia scdm̃ exigentia opationis ac sicut ar̃ aptus ē accēdere
re & deſcendere scdm̃ exigentia ordinis naturalis grauiſ &
leuiſ aut nāliter ſubordinat⁹ ē aer in motib⁹ ſuis. ¶ Bre-
mittendū tertio qd ſp̃ſualis alteratio & materialis ſint trans-
mutatōes valde diſtincte. Ex ſp̃ſuali tñ alteratio ē qualitate
ſp̃ſuali p̃t qd ſe p̃uenire alteratio materialis & qualitas mate-
rialis p̃t qd illumiatio ē ſp̃ſualis alteratio ex qua p̃cedit p̃-
calefactio. Siſt ſp̃es coloris apud ponentes eas & celeſtes
ſturus plurimi tñ. ¶ Quarto p̃mittendū qd ſc̃dm̃ plurimum
effect⁹ gerit in ſe ſimilitudinē formale aut vtuale ſue cauſe.
¶ Quinto p̃mittendū eſt duplicē eſſe app̃rehenſiōē. p̃ma
eſt app̃rehenſiōe ad quā ſeſq̃ paſſio ſenſitiui appetit⁹ in
clinatio ad proſecutōē vel fugā ſicut viſio cibi vel inimici.
Quēdā vero eſt app̃rehenſiō abſoluta ab huiſmodi actu
appetitiui. Exempla patent ſicut viſio celſine.

His premiffis fit hec prima cōclō. Qd erit
matio vel imaginatio vñ ſpe
cies in aia piuncta paſſiōi fenſitui appetit? pot eſſe cā ma
terialis trāſmutatōis. ſ. calefactōis frigidaōis &c. pñ pñ pñ
perimico in aia timore gaudio &c. Et collr ſcōa pñi allega.
caplo. 7. et oim auctor. Et varijs. n. affectib⁹ aialis ſic
diuerſus mori in ſpñ ad intra 7 ad eē velociter tarde quare
pñtingit corp⁹ interi⁹ vel exteri⁹ caleſcit 7 ſpñm inflāmarī
7 extingui vñ viſus ē. igit &c. ¶ Scōa pñlo. ad ſaluandū hunc
motū ſpñritus ad intra 7 ad extra &c. ſcōm erigētiā paſſionis
aie nō op⁹ poni in ſpñ ab aia nō mēbris nouā qualitatē vñ
impreſſionē qd ſit huiusmodi motus cā. p. ductura. pñaf. So
la ſubordinatio naturalis huiusmodi corp⁹ ad illud ē ſuffi
ciens cauſa h⁹ motus. igit ſi ultra &c. ¶ Tjem nō apparet a
quo puenient alteratōes iſte ſrie qd h⁹ ſpñs aliq⁹ in aliquo
acchie aie moueā ad intra 7 aliq⁹ oim illi ſilīs aie moueā ad
extra. 7 ſic de alijs. ¶ Modus igit ſcōs qd pñtingit bi mo
tus in ſpñ eſt qd ſpñr⁹ nāliter ſubordinatus aie ſic diſpoſita
aia vñ in gaudio ſic inclinā moueri ad eē. 7 e⁹ in triſtitia. 7
pñaf rōne ſicut aer ordie nāli ſic diſpoſitus ē vñ ſubſtlet
uioib⁹ 7 ſupiet grauioſius ita vñ aliqñ geſcat 7 aliqñ mo
neat ita dicēdā ē de ſpñ. hoc at videt ſcūſſe Zui. pñma pñ
mi doctrina ſcōa. cap. 6. de vñte motu. diſting. q. in vño
quoq⁹ muſculo ē aia natura qd eſt iudiciū crīmatūre vñtis
a qua puenit cōis pñſenſus nō. verifiemū appet qd mulcu
lus pedis aut cruris alterari debeat ſtat⁹ e⁹ videt canis ci
bū 7 apphēdit tñ mouet. pot⁹ hoc igit videt reducēdus in
hāc nature ſubordinatōe. ¶ Tertia pñlo. pñabill⁹ appet
ſpñritū ab aie paſſiōib⁹ ab intra vel ab eē moueri ſcōm erigē
tiā &c. p nouā impreſſionē in eo receptā p quā inclinā ſic
vel taliter moueri. Pōt pñuideri rōne qd rōne oīſſas ageret
diſtās. 7 nō ageret p mediū. Amph⁹ pari rōne magnes mo
ueret ad ſerp. ſine alteratōe aliqua 7 ita videns videt vñ
bile ſpñ nulla recepta. Et plura alia nō pñona ſine Ariſtote.
¶ Quarta pñlo. pñabill⁹ ponit qd ſpñs ſine imaginatio ad
quā et nō ſeqtur aſſenſus neq⁹ diſſenſus aut appetit⁹ pſecu
tiōis vel fuge pot⁹ p eē cā realis trāſmutatōis in corpore
imaginatōe. ſ. calefactōis frigidaōis &c. 7 motus ſanguina
ad eē 7 ad intra. ¶ Iſta pñlonē itelligebat Zui. in ſia. 7 ſcōa
da pñi. allega. cap. 7. quarta ſep̄ti nālius. caplo penulimio.
7 pñma ſep̄ti. tractatu quarto. caplo penulimio. in ſine. Etli
mam⁹ obediētiā nature medicaminib⁹. Et ſa. aliquatū
in libro de cāis motus aialium. Alterat⁹ aīe ſpñs 7 fantaſie.
Et pñus ſep̄ta pñleumāt in pñleumātib⁹ plurib⁹ 7 maxī
mo octauo pñleumate. ¶ Et pñmus modus quo hāc pñlo
ſit ſaluare poſſum⁹ ē qd h⁹ ſpēs calozis in aia eñſis nō ſit ſoy
maliter caliditas 7 eē calozis vñaliter pductua. Similr h⁹
ſpēs rubedinis vñ rei rubec nō ſit rubea vñ rubedo ē ſi rēp
rubeat. nāliter motus. 7 ita pñſit de alijs. tunc ē ſtate ſoit
imaginatōe rubedie ſanguis poterit pñt⁹ moueri. 7 ſic de
alijs. 7 cā eē effect⁹ aliquo nō ſimilitudinē gerit ſue cau
ſe vñ ſup̄ta dicebat. Nec de hoc plus pōt fieri qd q⁹ quare
lumē caleſcit aut aliq⁹ celeſtis influſus frigificat. ¶ Et
ex iſto pñquare aliquo comedēte rez acetofas ſuſcipit dē
tes aſpiciunt. Et quare aliquo oſcitātē &c. Et quare friget
hō dñ videt hoīes tremere. vñ ſep̄ti pñleumāt. 7 ſcōa
pñi allegato caplo. 7 quarta ſep̄ti naturalitū allegato caplo.
¶ Scōus modus ē imaginatō vñtus naturalis eſſe aīa
bus aliquo mō ſubordinat⁹. ita qd imaginatōe tali vel tali

existente talis vel talis accidit in spiritu motus virtutis naturalis sic mouentibus pp hac subordinatim: et hoc sensu Alii. et alii plures in locis pallegatis. Contra. q. sps ea loze videt debere calefacere: vel frigiditate frigiditate sps rei q videt tremere vel huiusmodi. Tunc q. tunc sps q. q. debet ob immutare cu indrinter possit ee ca calefactiois. Tunc q. par rone bberet calefacere aerē et mediu. Ad hoc fridetur q. ly sps sit calefactura nō tñ nisi determinati subiecti et determinati mēbri dispositi. scō dō q. pōt aliqd pē calefacere qō tñ p accis est cā infrigidationis.

Ad argumēta pncipalia. ad pncipiū dō q. cōs cat: vlt dō vt pcciliator: q. agēs et passum actōe puer sua cōcant tē. nō tñ nēcō alia vt pz. Ad scōm de motu sps pz. et cedit q. sps potest pias ipseffiones recipe: et q. ipe non est vniformis sicut sanguis. Ad tertiu dō q. sps pedis est subordinatū imaginationi tue et alme et non sps manus sor. tangēis te. Ad quar tū dō q. tria sunt instia marie cōia a medico libere appa bilia. alia tñ sūt multa: vt vba: in cōstātes tē. Ad vltimū sūt dō pcedendo ēt q. est ibi tractus saltē virtualis ly nō cor poalis. Pro ista qōne vide pcciliatorē dria decimater ia. et quāplures alios doctores patauinos q optie dixerit.

Questio.

XLVI

Veritur p. vlt. Altrū in vnoquoq. mēbro sint ille quattuor vīrutes. s. attra ctua retentiu digestiua et expulsiua. Arguit q. non. primo in cute non est vīrus expulsiua vt scō de accidēt et morbo secto caplo. igit tē. Scō pfectio: res sunt forme aiatorū q. inaiatorū. s. forma lapidis non indiget his p sui cōserua tione. igit tē. Tercio be vīrutes sunt pīrariē: s. nō possunt in eodē esse adequate pīria. igit tē. Quarto agēs idēz in passum idē non est motuū pīrōz pductiu: s. retētiō et attra ctio pīrariū vt morlo et getatio. igit tē. Quinto. attractio pīrē siccō et expulsiō būidō dīstante: s. nō pōt in eodē dīa rī siccū et būidū. igit tē. Confirmat: q. vīrutes distincte diuersis indigēt tēpamētis vt ponit Ba. 5. de accitū.

Ad opposituz est Alii. hic et Arist. pmo de gñatōe. et plures alibi. et gñā liter oēs actioes. pz ēt expmēto et argumēto deducto.

Ad declarationem littere. primo pre mittenda sunt no tabilla quedā. secundo pclusiones de qñto.

Quantum ad pñm sciendūz pzmo q. aia pprie qualis est bñana cū sit forma pfectis sima et plurimū actiua et opatiua indiget subiecto disposito p instim marie opatiuū. tale aut est calor: ppter qō deseri bīf vīuētis gñatio in libro de morte et vita q. est pma pīci patio aie nutritiue in calido naturali: vita aut est bī pñatio. Et q. actualis calor in materia mixti non absoluit ab actio ne in būidū et cī resolūtōe vt caplo de et bica. et tertia pī mō pmo caplo. sō nēcīa est pīnuā restauratō p nutritiū: ne vita citissime cōsumptio būidō finiat. Et ex quo pz q. si forma vīuētis suas potuisset opatōes perficere in mā dura cala nō resolubili sic lapis aut ferz in illa fuisset aia pducta: q. semp facit natura de possibilibz qō meli⁹ est. Diemitt tendi scō p virtutē intelligi tēpamētū et nō ipas aiaz q. est vīrus pncipaliter dicta. Tercio pmittēdū hāc virtutē esse duplicē. scōm et ppiā. Cōis opat cū varietate viloz in vāpū opatōibz et cū motu locali vt infra. ppiā vō sine motu locali mēbri. et de hac ppiā est sermo. notū. n. est non omne mēbz bīe virtutē cōez. Diemittēdū quarto q. mor nutritiū ppiū ad mēbūm est sicut motus ferri ad magnetē scō elēcōz. et sepīmo physicoz pñē. io. Cui to pmitendū q. non repugnat aliqō agēs mere naturale ēē pīrōz effectū pductiuū. qō qdē pōt in multis casibz adue nire. Cui vñū. pducēdo p se et reliquā p accis vt aqua frigida calefacit et calida infrigidat. Scō p diuersas ei⁹ partes bñtes pīrariates pīrias: vt aloes per partē stipticā pīrariat. et p acutā resoluit coriandū p pīlū p cotīcē infrigil dat et per medulā rubificat et cauterizat. Tercio. per di uersas pīrariates occultas in diuersis pībz reptas cuiusdē vt pars lepietronalis et meridionalis magnetis. Quar to ex parte varietatis dispōis passi sicut ferz pūz attrahit magnes et inunctū oleo expellit a se. Quinto vbi pcurrit idē tanq agēs vnīuersale vt celestis influx⁹ generalis agis

calorem et frigus. Idē sol maturat fruct⁹ et corrūpit eodē. Sexto ex varietate ordinis vel dispōis cui subordinat forma sicut in motu sursum et deorsum aque ne def vacuū: et i actōe quā facit forma ferri ipm mouens ad magnētē.

Quantum ad secundūz sit bec prima pōlo. q. in quolibet mēbro necesse ē esse vīrutes quadruplicis operatiōis. pductiua. s. attractiue retētiue et pīrariū. q. qōlibz mēbz indiget p sui pseruatōe nutritiue. et non bz nutrimentūz iunctū. igit opz ipm attrahit tē. vt cir ca līaz dicebat. Scō pōlo. Ad saluandū has quattuor opatōes opz in quolibz mēbro ponit quattuor distincta pnci pia vel quattuor vīrutes realit distinctas: quāz vna mediāte sit attractio: mediāte altera digō tē. vt qdā posuerūt imagi nantes q. natura. s. aia intēdens attrahere nutritiū vīf calo et ibi attractū intēdēs fixe retinere vīf siccō: illud in tendēs digerere vīf calo tē. pīrariū. q. agēs mēbro natu rale nō pōt ei⁹ pībire actōes passio debite apporimato: s. dū sit attractio adest siccū. Tūc dū sit expulsiō. Tūc qua rōne possit suspendere actōes siccū dū expellit possit etiam suspendere actiōem caloris. et sic calm naturale flaret debite apporimatiū passio et nō ageret in illud et plura alia. Tercia pōlo. pīrariū sustētibile ē q. pīlone vna sive sit forma simplex sive aggregatū tē. oēs in eodē mēbro pīrariū opatōes pīdite. Persuadet sic. a qua vīrute sit nutrimentū attra ctio ab eadē ēt sit attractiū retētiō et retentiū digō et tādē incō ueniētē expulsiō. igit tē. assumptū pz. tenēdō. n. vt tactum fuit in qōne de forma specifca. q. forma specifca nō ē nisi pportio qualitātū vel cōplexiō vt sensu Alii. Complexiō mēbz alterat nutritiū alteratōe inclināte ad motū ad mē bry. et p eandē qualitātē qua inclinā nutritiū ad moue ri ad mēbz inclinā vt supra illud cīfio quēscat: sicut eadēz grauitate et forma mouet lapis ad centrū et qetā in centro: p eadēz etiā vīrūtē. s. cōplexiōne agit vīrūtē mēbz nutritiū alterādo et digerēdo. et tādē supīrariū digōis tanquāz discōueniētē alteratōe inclināte ad expulsiōne pīrariū. Et replū de igne i līcīno et de magnetē si dōz attrahere et assī milare sibi ferz et rubiginē expellere. Quarta pōlo. ly ita sit pīrariū tñ apparet in quolbz mēbro pīrariū cōplexiōez ex manifestis qualitātibz resultātes ponendā esse aliā pīrariū tez occultā qua pīrariū attrahat nutritiū et expellat super fluitates pz ex dictis in qōne. Nota tñ q. si supīrariū expul si fiat per simplicē resolūtōne non oportet in hoc occultā pīrariū concurrere. Correlariū. in quolibz mēbro sal tez due sunt vīrutes abinulcē realit distincte: quāz huius modi pīrariū opatōes iā dīcte. Nota tñ q. iste vīrutes fre quētē dīr quattuor in ordie ad opatōes scōz denoiatōes.

Ad argumenta pncipalia. Ad pñm dō q. in cute nō ē vīrū expul siua cōis ab intra. Alii dñt q. illud est vīrū de cute q. dicitur īmen q. pīrariū nō est mēbz. Ad scōm pz ex pmo notabil. Ad tertiu dō q. nō sunt pīrariū nisi q. pīrariū effectū pduc itine: qō pōt esse aliquo modoz tēz dictoz aff. Ad quar tū dīxerūt quidā q. qes in termino ad quē et mori ad termi nūz ad quē nō pīrariū: q. mori est de gñē termini ad quē. vī dic q. idē pōt p se pducere opatōes oppositas saltē pīrariū: dñ tñ vna alteri subordinē naturalr sicut motus naturalis ad terminū: et qes naturalis in termino. Alii dñt q. idē est p se cū diuersis circūstātijs pīrariū pductiuū vt aer in spa sua qetā a forma et extra mouetur. Ad quintū dō q. oēs iste pīrariū cōplexiōne totali ly vbi dñetur siccū cōplo ista sit pīrariū: retētiō: et vbi būidū dñat expulsiō sit pīrariū: mori.

Questio.

XLVII

Veritur p. vlt. Altrū ossa nutrīantur medu la. Arguit q. nō. Primo sic. Medula est supīrariū nutritiū ossis. igit tē. assumptū collr in līa. et scō de partibz. octauo caplo ad finē. Scō. tñ in oibus ossibz esset medula qō est 5. Aristotile. tērtio de by storijs. octauo caplo. et tērtio bī aialibz. et scō de pībz. alle gato caplo. Et Alii. pma pīrariū. doctria scpta. caplo de ano rhomia digitoz: vbi ponit ossa digitoz esse creata vna so lida sine cōcauitate et medula vt essent fortiora in suis moti bus. Tercio cūlūz mēbz cōplexiō naturalis similat el ex quo nutrit: s. cōplo ossis nō est similis cōplexiōni medu le: eo q. medula cala est et būida vt scō de pībz. allegato caplo. et Alii. duodecimo naturalī. et scō casū. caplo de

medula. et gñat oēs auctores. C Quarto. eadē ē materia generatōis. i. nutritiōis. i. gñat. C Quito. ossa nutritiōis sanguine mlico. supra. caplo s bñsib⁹. i. gñat. zc. totū p3. C Sep⁹. ois bñditas qua nutrit os ē bñsio pñ⁹ vel secūduz: s me dula nec ē bñsio pñ⁹ nec scōus. s zc. pñā nō. z maior. z ar guit minor: nō. medula ē bñsio pñ⁹ vt p3. discurredo: nec scōus: qz nec pñā bñditas de scōis: qz illa gñat i extremita tibus: pñāz vñāz: nec ros vt p3: nec cābñ nec gluten. i. gñat. zc.

Ad oppositum

est Aui. in seqnti caplo s de aialib⁹. z Ba. in lib. de malitia cōplōis diuerse. scōo ca pitulo. z tertio vñtū naturalū. vñt. caplo. Et ē. qualis san guis carnis? talis medula ossib⁹. Et bñrabas scōo theori ce. in quib⁹daz ossibus magnis sunt medule vt eis pascan tur. Et tertio de animalibus Aui. c. luuamētum medule est vt nutriat z remolliat os ne ericetur a motu.

Proista

qñe sciendū pmo qz medula sumit op plicet. pñō p quolz corpe molli z bñido in ossib⁹ pcauitate pñto: qualr cerebz z nucā frēqñter me dula noiauerunt auctores. scōo sumit pñie. z sic describit Medula ē cor⁹ molle ex sanguie gñatuz in ossib⁹ pcauitate pñtū a calido digerēte dealbatuz gñā ossis in cui⁹ pcauita te pñtē pñcipalit a natura deputatū. Et p hac vltimā pri culā dñt medula a cerebro z nucā. C Demittendū scōo qz nō repugnat aliqd in qñtū cib⁹ vel medicā denoiabile ēē calū: qñ rñ ali⁹ dñt rñtū est denoiabile frigidū. hoc supra de adipe z pinguedie plene fuit declaratū. C Demittendū tertio qz de medule bñitudine ad os diuerse inuēte sunt possi rides. Quidā. n. textuz Aui. tertio de bñsioz. z scōo de pñtib⁹ magis superficialiter i terpetrāz ponētes medulā ēē su perfluitatē nutritiōis ossis oino i septā nutritiōi. Et p isto adducit argumēta z auctōitates adducta aī oppositū. Et pñr ponebāt qz illa bñditas p vltiorē actionē calozis os sis resoluit z psumit. C Alij autē dixerūt medulāz ēē mēbz z pñe aīatā. Et ad hoc adducit lene signū qz i aialib⁹ adulz recipit immutare calozē z modū sube vt adēps z pinguedo z qz est facta ad finē nutritiōis ossis. Aui. autē secū⁹ est viā mediā. voluit. n. qz medula sit inuenta vt ossa nutriat: z hoc quo ad partē eius grossiorē. quātuz vero ad subtiliorē inuē ta est vt ossa humectet qz ex naturali siccitate tum etiā ex morib⁹ multis apta sunt ericari arefieri z rñpi.

Secundus

hoc i. gñat sit bec pñma pñlo. ossa oīs medula aut bñditate medule ppoz tionata nutritiōis. p3: qz aliqua ossa medula nutritiōis: s oīuz si mliū mēbzoz sile oz esse nutritiōis. s zc. ma. p3 primo: qz medula apparer sanguinea: deide dealbat z dispōnē ossi vi cinā recipit. C Itēz qz talis videt bñdudo ossis ad medulā z silitudo sicut carnis ad sanguinē. C Item qz materia me dule ē bñdū sanguineū bene digestū: vt dñt Aui. in locis pñlegatū. voluit. n. qz medula a calido digerēte. i. gñat remāet bñ digesta z nutrire apta cū nō ordinet nisi ad finē indiuidui. C Secū dā pñlōne ponunt qdā. qz pbabile est medulā p tot trāsire mutatiōes vt nutriat os sic sanguis vt nutriat carnē. p3: qz tñ distans videt medula ab ossē sic sanguis a carnē. C Et r gñb⁹ inferit plurib⁹ digōib⁹ indigere nutritiōi vt puertat in os qz vt puertat in carnē vt dñt Aui. in lra. C Tertia pñlo h ita sit: tota tñ trāsmutatio illa quā medula recipit in cōca uitate ossis sub vna digōne cōpnebēdī. s. sub quāta: qz nō sit in locis notabilib⁹ dñtib⁹. C Quarta pñlo. pbabilē ē te neri pōt qz pñse tot trāsmutatiōib⁹ trāsmutat nutritiōi os sis sic carnis. Et modus ē iste qz medula in mutatiōe ossis ppozitōat rñt. z ita in ossē fines rñtis saluā: manifestiōes tñ sūt trāsmutatiōes quas acgrit nutritiōi vt trāseat i os.

Ad argumenta

principalia. C Ad pñmū est supfluitas respectu qñt itatis ei⁹ quo actu indiget os p sua nutritiōe solū in pñti s nō in futuro z respectu bñectatiōis sicut de flegmate dice remus. C Ad scōm qdā nō bñt medulā. i. notabilē pñtita tē vbi pñtē: bñt tñ medulā qua nutritiōis. In ossib⁹. n. lēdis nō est nobilis pñtita s pñtē in adiutorijs zc. pp necitatē fortis ipeus z caliditate forte sufficiēt sibi nutritiōi assi milantē. C Ad tertiū. cōplexio ossis ppozitōat parti grosse medule ex qua nutrit os. Illa. n. ē talis respectu nutritiōi rñ ppozitō alioz mēbzoz qñ ē os respectu cōsidē. C Ad quartū. eadē ē materia zc. i. pñpina vñ remota. C Ad qñ

tam dñt qz nutriunt sanguine mlico mediante: imediatius vo medula. C Ad sextū est bñsio secūduz vel ei ppozitōat. qz. i. rñt. C Contra solutōes ad tertiū. pmo: qz tñc ois medu la esset calida z bñdā: qz nō illa pñ ex qua nutrit os. C Itē dubitat: qz si des pars in medula calida z bñdā. z des etiāz pñ frigidā z siccā. i. gñat dabitur etiāz pars in medula tēpera ta qz nō est audiendū. C Rñdetur ad primū negādo pñāz: qz cūz rñsione stat qz eadē pars est calidus z bñdus cib⁹ aut calida z bñdā medicā. z per idē rñdet ad scōm.

Questio.

Veritur

stviij. Et pñse sunt tres modi opandi eius qz comedif z bibif in corp⁹ nostz s le distincti. s. a sola qualitate a materia z a forma specifica. Et arguit qz nō. pñter modos opandi iā dñ ctos dñt modus operādi a grauitate leuitate qñtate vt cir ca lraz tactū fuit. s. zc. p3 pñā cñ aīte. C Scōo nihil ingre diēs zc. sola sui qualitate opat zc. s. non sunt tres modi iam dñcti: pñā nō ē. z arguit assumptū: qz qñqd operat qualitas operat forma subalis. Dis. n. opatio a qualitate pñtē pñtē pñtē a forma subali illā qualitatē digerēte in agēdo. C Itē qz cuiusqz opatiōis virtus ē pñcipiū vt supra. s. ma de vñtū. caplo pñmo. ois. n. opatiōis vñtū exīstī inītiūz: neqz est opatio nisi ex vñtū. C Tertio pñcipalit arguit. nihil est operādi a forma specifica qz nō sit operādi a quali tate. i. gñat. p3 pñā. z pñat pñmo: qz qñbz a forma specifica pñtē pñtē a forma subali taliter operatē: s. nūqz pñ uenit actio a tali forma subali aut mediātē qualitate qz ē in strumētū illius forme p agitate. i. gñat. zc. pñtia p3 cum aīte. C Itē tal forma specifica aut ē cōpositū aut mā aut forma subali aut accīdētis: nō materia aut cōpositū vt p3. si forma subalis arguit vt pñtū. si accīdētis seqz qz eius opatio pñt nit a qualitate: qz ipamet est qualitas. C Quarto. qñbz ope rans a materia opat a qualitate. z sūt a forma specifica. i. gñat. tur zc. p3 pñā. z arguit assumptū. pñmo qz a qualitate opet: qz omne tale patif z subaliter trāsmutat. z nō nisi pñcedente trāsmutatiōe pñtates manifestas vt pñmo de gñatiōe collr. z pñmo pñcioz. i. gñat. zc. Silt qz a forma specifica. p3. caro. n. ingre diēs corp⁹ boīs talē est in substantiā mēbzoz ei⁹ puer tibilis qualiter nō ingre diēs corpus boīs vel asini: i. gñat. ta lez pñtietatē bz respectu boīs qualē nō bz respectu eqz: sed bec pñtietas nō est dispositio manifesta: sed occulta. s. zc. C Quarto quolibet operans a qualitate saltē potentia ta le opatur a forma specifica. ergo zc. Arguit assumptū sicut est argutum de operatione a materia.

videtur de intentione Aui. c. n. omnium auctorum.

Proista qñe pñmo pñtēda sunt qdā pambula. scōo ponēde sunt cōclūsiōes de qñto:

Quantum ad pñmā sciendū est pñmo vt tactū est circa lram qz p qualitatē in pposito intelligere debemus qualitatē pñmā manifestā: puta calidi tatē frigiditatē zc. p operādi vo a qualitate vel opatiōem a qualitate pñtēntē intelligere debem⁹ vt ē calefactio infrī gidiato zc. C Scōo est sciendū qz taliter opantiū qdā dñ cī formaliter tale vt ignis calefaciēs quoddā vo virtualit er euforbiū zc. C Tertio est sciendū qz p opatiōne a mate ria pñtēntē intelligere debemus trāsmutatiōē quā reci pit cib⁹ ex aptitudine sui ad hoc vt in substantiāz mēbzoz nñl corpus puertat. z pñsione eius in substantiā mēbzoz nñl corpus: eo. n. qz bec trāsmutatio passio est materie: ideo bñc trāsmutatiōes qua cib⁹ nutrit dicimus ēē opatiōes a ma teria. C Et nota qz cñ dicimus cibū in substantiā mēbzoz ex sua naturali inclinatōe vel aptitudine ēē trāsmutabilem nō est intētiō qz natura qz est forma cibi naturaliter inclinet cibū ad huiusmodi trāsmutatiōes: imo eidē resistit: s. hoc iō dñ: qz merito sue naturalis dispōis aptus est cib⁹ pñ re silitere trāsmutatiōi ei⁹ in substantiāz corp⁹: quare p pau cas z faciles trāsmutatiōes in ipm trāsmutat. Per operans i. gñat a materia intelligere debemus illud qz ingre diēs zc. est aptū vt facili⁹ z p paucas trāsmutatiōes i substantiā nñl cor pōis z mēbzoz puertat. C Quarto pñcipalit pñtēndū qz iurta modū loqñdi auctoz bñc terminus forma specifica su mist triplr. pñmo p forma p quā ponit indiuiduū in determi natā spē z in pñmo substantiē: qualē aīaz dicemus formā boīs specificā. Qñbz at p formā specificā intelligit occultus

principij vel occulta dispositio a qua puenit aliqua opatio vel pp qd puenit aliqua opatio sic respectu vnus q nō alteri? z omni idiuuio eiusdē spēi est pueniēs siue suba sit siue accidēs: qualr vtutē magnetis ferri sic q non lapidibz attracti nā z ferri ad magnetē sic q nō ad aliud motiua vtutē appellamus formas specficas. ¶ Tercio mō sumit forma specfica magis cōter p quolz pncipio occulto vel dispoñe occulte substantia dispoñete ad agere vel pati aliq opationes ab solute: vel sic respectu bui? q nō illius: siue talis dispositio sit apta in quolibz idiuuio reperi eiusdē spēi: siue nō. qualiter for. dicimus abhorre alliu vel fungos a forma specfica. plonē vō in eis voluptuari valde nō obstat q in qualitate manifesta p similibz fuerint cōplexio: z sic dicem? cōplexione insequente materiā de qua supius dcm est fore formā specficā: z hoc siue tale pncipiū occultū fuerit substantia siue accis vel qualitas alia a pms vel occulta pportio qualitatū primaz. ¶ Quinto pncipalr pmttēdūz q cibuz z potus nutritio corp? talē hnt habitudines respectu vnus qualē non respectu cuiuscūqz alteri? siue eiusdē speciei siue aliaz speciez: vt alliu est cibuz pportioatus for. z nō platōi z caro bonitū z nō equo. Cōsiliū per oīa de medicinis alteratiuis talib? in potētia est dicēdū. medicina. n. calefactiua bonis nō est equi calefactiua vt satis pz.

Quantum ad scd? sit hec pma pclo pp pboz. Possibile est aliqz ingredies corp? nōstz sola qualitate opari sic q nec a materia nec a forma specfica. pz. pole ē. n. aliqz medicina calidā corpus nřz ingrediētē ipm calefacere: h? nec sola qualitas opaf. igit? zc. pz pñā. z pma pars assumpti silr. z arguis minor: qz ad alterationē qua aqua calefacit corpus nřm nō cōcurrit effectiue forma substantialis aque: nec ēt hanc opatiōē a materia appellare debemus. igit? zc. pz pñā cum asite. ¶ Et ex hac pñā cū eius pbatōe sequit nō ad quilibet opatiōēz compositū vel cōposito attributā formā substantiale effectie cōcurrere. pz. ¶ Et quovltierus sequit aliqz accis sine cōcurfu forme substantialis posse aliqz actōēz pducere. ¶ Et ex quo vlti? seq? hāc fore pcedēdā. a. z. b. pducunt. c. z. a. tamē nō pducit. c. nec aliqz eius partē totaliter vel pñalr: silr nec. b. pz. aqua. n. calidā pducit caliditatē quā nec eius pte pducit materia vel forma aq. Et silr infinita quasi alia penes imaginatiōēz hāc fore pcedēdā. ¶ Scda pclo. pportio babliliter ponit. qz lz virtualis siue potentialiter tale a qualitate opans in coipe opaf a forma specfica. pbat sic. qbz tale opatiō opaf p pncipiū occultū taliter inclinans hoc ad opari in hoc corpus vel membz q nō in illud. igit? zc. pz pñā. z assumptūz discurredd. iusquamus. n. infirigidat nos z non turdā. z similiter elleborus calefacit z interficit nos z nō coturnicē. z similiter pbabliliter de alijs dici pōt. igit? zc. pz pñā. Sed dices. q res est illud occultū pncipiū. Dicitur pmo q pōt esse aliqua qualitas de scda spē qualitatis talē inclinās ad hoc q non ad illud. vel pōt esse illam formā substantialis illius alteratiōis se ipsa taliter mediāte suo instro alterate hoc q nō illud. forme. n. substantiales idiuuio:z diuersaz speciez nō oīno oēs inter se p similes hnt habitudines. vel forte occulta pportio qualitātū pñmaz. Cōtra. qz illa occulta pportio nō est nisi ille qualitates pme q sunt pncipiū manifestū z nō occultū. Dicis q vt qualitates sūt manifestū pncipiū: rōne tñ qua sic pportioate sunt occultum pncipiū. ¶ Tercia pclo. qdlibz opans a materia in corpus nřm ēt opaf a forma specfica. pz. qz qbz tale taliter patif z trāsmutat ab aliquo: qualiter nō ab alio: h? hoc non pōt cē nisi p pncipiū occultū taliter inclinās ad pati ad intellectuz superius datū. igit? zc. pz pñā cum asite. ¶ Nota tñ q lz ita sit ultas tñ actōēs iuxta cōdem modū loqndi medicor: nō dicimus a forma specfica puenire. dicimus. n. iuxta cōēz modū loquēdi illud a forma specfica opari qd deducta operatione eius a materia vel qualitate suā pduceret actiōem vt napellus interficit boies zc. ¶ Et istis seq? pmo eandē rē simul opari a qūitate forma specfica z materia: vt endiuia z lactuca oī in substantiā nři corporis puerit. vtz aut ea de actio numero dicat a forma specfica qualitate zc. non est pñentis speculatiōis. ¶ Seq? scdo hos tres modos si fore abinuicē necio realiter cōdistinctos: h? solū rōne. hoc in tellerit Alu. dū dixit. Et fortasse isti modi sunt pping ligue platiōēz q nō necio realiter sunt distincti scdm nois signifi

catus: vel qz in eodē sepiissime inueniunt. Dixit aut notāter fortasse pp ipsos nō necio cōicere. ¶ Quarta pclo. lz ita sit vt ponit scda z tertia pclo. Alō tñ qbz opatiō a forma specfica opatur a qualitate vel materia vt magnes ferz attrahēdo. ¶ Quinta pclo. pter modos opatiōis iā dictos reperiunt alij modi opatiōis. pz pñā argumētū adductū qñ opatiōis. ¶ Sexta pclo. pñā sunt tres modi opandi maxime cōēs rōne distincti. pz. qz nō reperiuntur plura qz tria pñā plā illarū operationū. s. materia forma specfica z qualitas: a quibus recipiūt huiusmodi denominationē: ceteri autem in hos vel aliquem istorūz reducitur.

Ad argumenta pncipalla rñdetur. ¶ Ad pñā dē cōf pcedēdo assumptū. s. q pter istos modos reperi modū opandi a quāitate odore sapore: h? hoc nō est p dicta in qōne vt patuit. ¶ Ad scdm dī pbabliliter negādo assumptū vt in qōne exēplificatum ē de aqua calidā calefaciēte. z ad pbatōēz dī silr negādo cuiuslz actiōis pncipiū esse aliqz formā substantialez vt ita cū est. ¶ Ad pñā dēz vō dī q cuiuslz opatiōis corpis viuētis z eidē debite vt vinēs pncipiū est virtus: z ad illū intellectū pcedit auctoritas. Alu. ¶ Ad tertiū pncipale dī cōf negādo assumptū. s. qz nō est opans zc. z hoc capiēdo qualitatez in pposito vt a medicis sumit p manifestā qualitate siue p pma quā taliter accipiēdo pz nō pcedere argumentū. Et silr dī ad pñā dēz. ¶ Ad quartū pncipale dī cū pbatr negādo asis p illa parte. s. omne opatiō a materia opatur a qualitate. operans. n. a qualitate intra dēscripōne medicor est sua qualitate corpus trāsmutās z agēs in illud: lz hñ sit pcedēdū omne tale pati a qualitate. z tunc pz qualr pbatio vlti? nō pcedit. cōcedit tñ vltierus in argumēto omne tale a forma specfica opari vt in qōne tactū fuit. ¶ Nota tñ q capiēdo opari a qualitate cōter p quolibet agere vel pati scdm qualitates manifestas pcedi possit omne opatiō a materia opari a qualitate vt recte pbat argumētū. ¶ Ad quintū pncipale dī pñā pcedēdo assumptū z negādo pñāz. nō. n. fuit intellectus Alu. hos modos operationū cōtra se inuicem fore necessario realiter distinctos: sed solū secundū rationē z secundū distinctionē principioz huiusmodi actiōis sicut satis pz ex dictis in qōne.

¶ Questio.

XLIX.

Veritur rñr: Alu. alius nū rñentis qualitates corporis vel mēbroz alteratiua remanere possit vsqz ad coagulationē z assimilationē cōplemētūz. Arguis multiplici q nō. ¶ Primo. iposibile est passus q agēti sibi pñio similis vsqz ad finē assimilationis in agēs pncipale reagere. igit? qñto falsa. pñā pz. z assumptū est determinatū in naturali pñā. Et arguis ratiōē. Si passus agēti pncipali totaliter assimilatur. h? pñetas passus ad agēs vsqz ad nō gradū remittet: h? sicut remittit pñarietas ita actiuitas passus agēti pncipalis resistētia pñue manebit aliquāta: q aliquādo ante finē actiōis nō sufficiet passus in agēs pncipale reagere. ¶ Silr sumat sanguis alteratus cuius qualitas manebit zc. z arguis sic. hic sanguis a mēbroz nři corporis trāsmutabit z substantialis puerit zc. ergo huiusmodi sanguis de pte actiuitas vsqz ad nō gradū: h? membz potentia actiua z resistētia pñue manebit aliqzta. id zc. tota pñā pz cū asite. ¶ Scdo. friditas generati sanguinis ex lactucia si pmanet vsqz ad finē assimilationis. igit? zc. pz pñā. z assumptū arguis. Signet. n. frigiditas illa z sit triū gradus z in fine assimilationis oī manere gradus vnus. z arguis sic. facilius est caloz mēbroz cōrūpere gradū vnū friditatis qz duos vel tres: h? pñā fuit potēs caloz mēbroz agere in tres gradus friditatis ipsoz cōrūpendo. igit? iā remanet potēs residuū gradū cōrūpere. z pñā zc. ¶ Tē quātcūqz fuerit sanguis ex lactucia generatus frigidus in fine assimilationis plura mēbra nōstz corporis calefaciet. igit? zc. pz pñā. z assumptū arguis: qz p sanguinis vādens ad nutriendū os qñtūqz fuerit friditatis est calidior ossis substantia: sed qbz calidū minus calido sufficienter aporimatū aptum est calefacere: z nō infirigidare. ergo zc. ¶ Tercio. nutrimentū efficit mēbris pfecte simile. h? i cōdem nō remanet vsqz ad finē assimilationis qualitas mēbroz z mēbroz alteratiua. ¶ Quarto. qz iā accidēs videre tur trāsserri de subiecto in subiectū: qz de lactuca in cbilū z ex cbilo in sanguinē zc. hoc qñtū est impossibile. id zc.

DD 5

Questio

Ad oppositum est Avicenna in litteras

In ista questione. Primo premittenda sunt quedam superiores tacta, secundo ponende sunt conclusiones, tertio solvenda est ad questionem.

Quantum ad primam premittendam est primo quod duplex est nutrimentum sive cibum, scilicet pure cibale et medicale: et quod sit utrumque istorum satis deum est circa istam. Secundo premittendum per nutrimenta medicinale corpori plures appropinquat corpus posse a fine proprie complexionis latitudine permutari. Et quoque per quod in qualis approximatione vel saltem aliqua remanet positiua qualitas de nutrimento medicinali membrum coacta, nisi, n. sic foret nisi fieret huiusmodi permutatio. Tercio principaliter premittendum quod necio an sine assimilationis passi principalis ad agens principale: principale passum desinit posse reagere in agens principale: hoc secundum qualiter ista secundum quam de principale passum deducto accituali inuameto, hoc satis periculum est supra et probatur. Et qua suppone concludere possumus primo quod non est diu agens trias passum, tunc dicitur agit in passum repati ab eodem. Sequitur secundo non omne agens periculum coactum in materia cum passum in agendo repati ad intellectum datur. Plura etiam fere infinita alia concludi possunt ex his. Quarto principaliter premittitur nullum mixtum materiam per actionem alterius mixti in ipsum generatorem alterius mixti ex eo tota littera queritur primis in eo existit periculum. periculum in nullo tali corpore calitas frigiditas humiditas et siccitas ad non gradum adducit. igitur et periculum. et assumptum arguitur: quod non corruptum frigiditas ad non gradum nisi per inductionem caliditatis sume in alio quoque et cetera. tota ista periculum cum antecedente.

Tunc sit prima conclusio. sive nutrimenta medicinale sive pure cibale fuerit: aliqua qualitas que prius in nutrimento fuit: remanet usque ad finem coagulationis et assimilationis eius ad fibras nisi corporis. periculum: nulla qualitas prima in nutrimento per se per assimilationem eius ad membra remittit ad non gradum. periculum: assumptum intelligitur. Secunda conclusio. sive nutrimenta medicinale sive pure cibale fuerit nulla qualitas in eo per se remanet membrum alteratam post perfecte assimilationem complexionis. periculum: per plura argumenta supra tacta. Tertia conclusio. nutrimenta medicinale post eius assimilationem in substantia et non in accidentibus corporis per qualitatem in eo manentem aliter rare. periculum: possibile est adhuc illud gradualiter distare a complexionem membrum. igitur et cetera. Quarta conclusio. Et nutrimenta pure cibali post completam assimilationem non remanet qualitas in membrum: quia ista sunt a per se naturali dispositione remota ceteris periculum. periculum: alias nutrimenta pure cibale operantur a qualitate: et dixi notat ceteris periculum per etatis: aeris: et aliorum occurrentium permutatorem. Quinta conclusio. ex nutrimento medicinali post completam assimilationem derelinqunt in membrum qualitas quia ipsa reddunt aliquid a per se sua naturali dispositione remota. periculum: ex quod notis nutrimenta medicinalia, sicut ex nutrimento frido generat cibum fridum: sanguis fridus: humiditates fride fride: et tandem per membra fride respectu per se reponunt. id est et cetera. periculum. et assumptum: alias si nutrimenta noningeret fieri permutatorem naturalis complexionis: hac conclusionem voluit Avicenna in ista.

Ad argumenta principalia. Ad primam dicitur procedendo ut argumentum intedit deducere: quod non remanet qualitas alteratiua membrum post perfecte assimilationem nisi talis qualitas naturalis in membrum existens sunt ipsorum alteratiue: ut caliditas membrum agendo in membrum alterat membrum. et hec est generalis alteratio cuiuslibet membrum complexionis et caloris naturali perueniens. de tunc vltimius quod illud argumentum non est euident: prietas remittit ad non gradum. et actio vel actiuitas. Remissa. n. prietas ad non gradum crecit principalis agens actio vel actiuitas in infinitum sicut per proportionem. de passum in principali bene tenet argumentum ut ibi arguebatur. Sequitur. n. passum principale reagit in agens et ipso statu passum principali remittitur prietas ad non gradum ergo eius actio vel actiuitas. Ad secundam de quod ceteris paribus facilius est et cetera. si non sunt cetera paria: quod in fine remissa est caliditas membrum: et nutrimenta intensius usque ad assimilationem. igitur et cetera. Possit aliter dici: si periculum sufficit. Ad aliam permutatorem dixi satis super tegni. Ad tertium periculum satis ex dictis in questione. Ad quartum de non esse possibile accensum transire de subiecto adequato et proprio in aliud subiectum proprium et adequatum. De subiecto autem non proprio et adequato quod de sub-

L

lectus denominatio non repugnat: quod istud variet: perma, net tamen subiectum proprium et adequatum.

Questio.

Veritum s. o. Alius forma specifica sit substantiale forma eius quod est a forma specifica opera ius. Arguitur multipliciter quod non. Primo. in re vna numero non est nisi forma substantialis vna numero et adequata. Quis in eodem sunt plures specificae distincte secundum speciem: ut in magnete virtus attrahendi et expellendi ferri cum ipse inungatur oleo et secundum diuersas eius partes: ut testat magister tractatus de magnete: quod pars septentrionalis attrahit ferri: et meridionalis expellit. et in aloe sunt partes a forma specifica flegmatis et colere attractivae ut acute subtilis: et partes attractivae: cum tamen sint omnes essentialiter eiusdem speciei. Similiter in napello est forma specifica quae est hominis interpretivus et terrore nutritivus. Secundo. corrupta forma specifica rei remanet forma substantialis eius: ut aloe multum loco facto non resolutio: si stipico et portatiuo et de arboris transplantata de pside in egyptum sexto de accidentibus: quod prius erat venenosa. Tercio. forma corrupta substantialis rei remanet eius forma specifica. igitur et cetera. assumptum per de carne tyri et napello et eleboro: et aliis plantis venenosis et ericatis in quod corrupta est substantialis forma: quod mortue sunt. et tunc cadet manet forma specifica hominis corruptivae. Quarto. aliqua individua eiusdem speciei in specifica forma non sunt similia: imo pertrahunt in forma specifica. igitur et cetera. assumptum per platur. Multum. n. boies in forma specifica vni abborrent cululscum fuerint complexionem et multi ipsum valde diligunt. Sicut arbor venenosa in pside et transplantata erat in specie similia: cum tamen esset prima a forma specifica corruptivae et secunda non. Et per istos videtur auctoritas Avicenna de animalibus vltimo capitulo ad finem, de quo et si multa refert Albertus magnus. et lib. animalium, penultimo capitulo. Quinto. aliqua individua specificae essentialiter distincta in sui specifica forma communicant. igitur et cetera. assumptum per de cartamo et turbita a forma specifica flegma attrahentibus: quod quicquid peruenit in tertio forma specifica peruenit inter se. Tunc per solam augmentum generationis variat specifica forma. igitur et cetera. assumptum colligitur primo colligitur vbi ponitur quod medicina non est determinati humoris attractivae nisi cum determinatis circumscriptionibus: ut quantitate et per rationem eius ad calorem naturalem. Pro his videtur Avicenna: scilicet primo capitulo de eo quod comeditur et bibitur. Dicitur. quod est sicut odor vel sapor: ut aia et cetera. Et haec tertio vult animalia digne accedentes fieri a proprietate et qualitate. Et secunda primi capitulo de virtutibus ministrantibus naturalibus attractivae dixit Avicenna fieri a virtute et vacuo et a qualitate: et per facta a virtute intellexit a forma specifica et non a forma substantiali: quod sicut et a vacuo et a qualitate. sicut facte essent a virtute: quod sit ratione similitudinis tertio de simplici medicina. similitudo vero est qualitatis passio in predicamentis. et quinto metaphysice. Similiter. quod portula ca eradicat verucas non qualitate: sed proprietate secundo capitulo de portulaca: hoc non est a forma substantiali. igitur et cetera. Item proprietates non est aliud quod naturalis potentia aliquid facile facit: et hec est qualitas.

Ad oppositum est Avicenna. scilicet primo capitulo de eo quod comeditur et bibitur: forma specifica est per quam res est illud quod est. Similiter. quod proprietates sive forma specifica est natura et non materia. igitur est forma. asis colligitur in libro de moribus cordialibus. tractatu primo. vltimo capitulo ubi inquit. Proprietates in virtute non est aliud quam natura. Natura autem est principium moris et getis secundum physicorum et cetera. id est tertio complexionis et vltimo auctores appellat ipsam totam substantiam rei et non est compositum. igitur est forma. Item omne agens a forma specifica dicitur agens a sua substantia.

Sciendum in hac questione difficultate maximam con surgere ex variis modis loquendi auctorum de specifica forma. Quidam. n. ut sanctus Thomas de Aquino in tractatu quem fecit de proprietate distinguunt operatio non quodam esse occultas et quodam manifestas et reducibiles in quattuor primas qualitates. scilicet caliditatem frigiditatem et cetera. et cetera. et non reducibiles in qualitates manifestas: sed in aliquod principium occultum ut attractio ferri: mors nutritiva ad membra: attractio medicie et cetera. Et iste dicitur fieri a tota substantia rei non mediante manifesto rei principio iam dicto sed agat mediante ali-

qua occultā qualitate que est organā substantiālis forme in tali opatiōe, scēn in hoc igit p3 q3 forma specifica nō est nisi forma substantiālis ut operās vel operatiua per occultū pñ cipiū. Et scōm hāc viā p3 q3o preparat cōpletio ad vīr tuē hāc: q3 preparat ad formā: hēc virtus cōsequitur for mā. Et modus rīdendi tanq3 defectuosus instātiā re cipiū: q3 lumen est coloris pductiū: 7 non a qualitate vel materia. igit a forma specifica: 7 tñ non a forma substantiāli. Et tñ spēs coloris est pductiua visiois: 7 color rubeus est motū sanguinis: 7 citrinus color: materie faciētis icteritiā ad exteriora. 7 tñ nō per substantiāle formā. Et item taliter est color p cūis spēm alteratiūis organivisus q3 nō audit: 7 sonus auditus q3 nō visus. igit 7c. Quercy aūt quinto colliget. vult q3 hēc forma specifica nō est nisi ppo: tio que dā qualitatē elemētoz: imaginādo q3 a calido frigido 7 hu mido 7c. puenire possunt operatiōes qdā absolute in quā tum calidū vel frigidū 7c. ut calefactū 7c. scēo puenire po test opatiō nō absolute ut calidū: sed ut calidū sic taliter p portionatū 7 mensuratū cum frigido 7 humido 7c. 7 ista dī citur opatiō a forma specifica: sicut calor absolute ut calor mētoz: calefacit 7 psumit: ut vero taliter pportionatus 7 mēsuratus attrahit nutritiū: superflūū expellit: nō q3 cale faciat vel infrigidat absolute: sed q3 calidū cū alijs qualita tibus elemētoz: pportionatū est sic vel taliter potēs agere: sicut de solutiua medicina que sub alia 7 alia q3itate 7 pter paratione est alterius 7 alterius operatiōis pductiua. Et q3 de pportionē nō sunt a partū cognite. Is hēc dicit ppropie tas occulta: q3 etiā idem ab aduerfa relatiū variās obtinet pportiones. ideo cōtingit eādē rem multiformiūz operatiō nūz a forma specifica esse in diuersis pductiū: immo in eādē ut sic infinite possunt esse forme specificę. Et hēc positiō etiā cōmunitur reprobēdis per argumēta tacta 3 beati Thomā. Et item magnus dūz attrahit serpē distās: vel in ipso imprimit aliquā dispositionē nouā: vel nō. Non potest dici primū: q3 non apparet quare nūc magis moueretur q3 prius. Si aliquid: vel imprimit pportionē qualitatē pmapz: 7 sic calefacit 7 infrigidat 7c. q3 nō videt: vel aliā qualitatē. 7 tñ illa est ppietas occulta siue forma specifica. 7 sic non est pportio 7c. Adondinus vero paduāns dixit q3 eādē res sub diuersis pceptibus 7 rōnib3 cōprehēsa recipere po test denominationē substantiāle 7 qualitatē siue accidiētis. Et q3 forma essentialis cōpositū vt p3 qualitatiua siue cēntialis cōpositū dicit substantiā: vt vero principii actiū vel opera tiū est: dicit ppietas siue naturalis potētia. 7 p3 p3is quali tas 7 accēs 7 scēdū distinctas rōnes formales eius vt p3. Et videt q3 q3 in verbis suis cōciliator dīa septuagēsi mapima hoc idē sensisse. 7 tandem magis explicet sensiti uā modi declarādi inferius. Denes quē scēdū pmo q3 operatiōis puenientiā ab his que corpus nostrū ingreditū tur. 7 simili virtutē eoz quedā dicitur prime 7 vniuersales ut calefactio infrigidatio 7c. quedā scēdū 7 vniuersalibus similes ut resolutio 7 maturatio attractio: qdā tertie ut p3 uocatio vrine 7c. 7 differūt a scēdīs: q3 scēdīs nō necessa rio annectit occultū principii occulto nō ad opari inclina tū: tertis vero sic. q3 n. medicina sit magis pueriā vrine q3 sudoris puocatiua vel ecōira nō videt puenire nisi ex occultā cōuenientiā 7c. vñ huiusmodi operatiōi annectit a qualita te opatiō a ppietate occulta. Alię vero sunt q3 pueniūt pu re ab occulta ppietate sicut curatio epilepsie suspēsa pētia ad collā: 7 be sunt que a tota substantiā puenire dicuntur. Et scēdū scēdū q3 ex modis loquēdi auctoz: hoc nomē specifica forma reperit equiuocū. Causa aūt huius diuersi tatis est: q3 auctores bis terminis. forma specifica. tota sub stātia. ppietas occulta. vñ sunt frequēter tāq3 sinonimis. Qñq3 n. sumit forma specifica p forma substantiāli p quam bz naturale cōpositū determinatūz esse specificū in genere substantiē. Qñdōq3 p quolibet occulto principio formalē alicuius spēi cū lib3 indiuiduo naturaliter pueniēt occulte cuiuslibet indiuidui illius spēi inclinatio ad agere vel pati ut in dō in facie nidi aut alia auis. tertio indifferēt p quo cūq3 occulto principio occulte opatiō siue cuiuslibet indiui duo naturaliter pueniat siue nō: vt q3 aliqua nullo mō vīnz appetat 7c. Quarto 7 vltimo sumitur adhuc largius p3 quo cūq3 formali principio effectiua vel dispositiua alicui3 opatiōis siue sit occultū siue sit ad sensum manifestū dūz tñ

occulte vel per occultam transmutationē aliquam opera tionem producat vel operetur qualiter colorē a forma spe cifica visum 7 non auditū dēimus immutare. 7 cōtra so num. 7 sic de alijs.

Et penes hoc sit pma p3. Capiendo for mā specificā pmo modo fo la substantiālis forma est forma specifica. p3. Et scēda cō elusio. 7 ista sit: nō tamē operatiō a forma substantiāli pue niens est iuxta modū loquēdi auctoz dicenda puenire a forma specifica: sed solūz illa que puenit ab ea: 7 cū hoc non operatur illā per qualitatem manifestā primā vel ex il lis resūlatem. Et ex quo sequitur intellectus illius partis. per quā est illud quo aliquid est. Et datz scēdo operatio nem a forma specifica ipsius puenire. Et tertia p3. Capiendo scēdo modo aliqua forma specifica est substantiā lis 7 aliqua accidentalis. p3: q3 occultoz principiorum ali euius speciei cuiuslibet indiuiduo naturaliter inexistentiā ali quod ē forma substantiālis 7 aliq3 accidēs: ut forma substā tialis magnetis: 7 qualitas que in ferro imprimitur. Et ex hoc patet in eodē inueniri posse plures específicas formas. Et quarta p3. Capiendo tertio modo nō quolibz speci fica forma ē substantiālis forma operatiō a specifica forma. p3: q3 vt sic quolibet complexio insequēs materiā est speci fica forma 7 nulla talis est forma substantiālis. Et ex hoc sequitur nō quolibet formā specificam esse naturā proprie sumptā. Quinta p3. Capiendo est q3 probabiliter colorē odo rem 7 sapore dicere possumus esse formā specificā: quia li cet quodlibz istoz sit qualitas manifesta: p3 quāto tamen est per occultā transmutationē opatiua potest specifica for ma nominari. Et ex quib3 correlariē sequit primo proba biliter sustentabile esse pportionē qualitatum elemētoz: esse formā specificā: q3 7 tales qualitates sunt mā: feste sūt tamē per occultā transmutationē operatiōis pluris produ ctue in ordine ad quas denominari possunt forme specifi cę. Similiter 7 iste qualitates vt tāgibiles sunt manifeste ta men vt talis vel tāte proportiōis sunt occulte. Et inferunt secundo q3 caliditas frigiditas humiditas 7c. possunt dici hoc modo in ordine ad aliquā operatiōē specifica forma. Et forte ad istū intellectū pcedit auctoritas Quercy qñ to colliget. Et ex quo vltimus p3 p3cordia iter litterā Ant. ponētis q3 est illud quo res ē: 7 aliā q3 est. verbi gratia. co lor odor aut anima. p3 hoc totū verū esse secundū diuersas acceptiones bulus termini forma specifica. Et vltima con elusio. probabiliter teneri potest in nullo cōposito naturāl propter formā substantiālem 7 qualitates manifestas simul repiri formā specificā que sit qualitas occulta. p3: q3 expe rimento patet aliquas qualitates a complexiōe qualitates occultas inducere. igitur ita p3obabiliter dicere possumus q3 forma substantiālis magnetis mediāte sua complexiōe oc culta potest causare alteratiōes. 7 similiter membrū mediā te cōplexione producere pōt qualitātē occultā 7c. Contra. quia in patiente saltem pter naturā qualitates mani festas reperiret 7c. Dicit q3 illud est verū: sed volo dicere q3 a forma specifica sibi limitet: 7 hoc voluit videri. Et Ra tionabilius tamen apparet q3 pter manifestas qualitates in mixtis reperiatū etiā qualitates occulte cūz frequenter complexionibus mixtoz manifestis existētibz in ipis ap pareant inclinationes cōtrarie. A qua vero causa be. pue niant occulte ppietates perquirere spectat ad naturalem p3ilosopfiā. Dicendū tamen q3 be qualitates insequuntur potissime celestes influxus a quibus cū materia mixti fuerit taliter vel taliter complexionata tales vel tales occulte p3 ppietates imprimuntur. Propterea Ades de consolatiōe medicinarū capitulo primo. Dotatūz est vt aiunt omne du pliciter. s. virtute celesti 7 elementaria. 7 parū infra. Soluit solutiūz: non quia calidū nec quia frigidū: sed quia celesti virtute dotatum. Et ex hoc patet. quare nō omnes res eiusdem speciei sunt equaliter a forma specifica operative nec omni tēpore nec omni loco. Et p3 isto videtur concil iatoz: differētia septuagēsimā scēda. Et nota circa hoc q3 hoc modo omnis mirabilis operatiō pueniēs a mixto per qualitates pmas que velocitate magnitudine vñ aliter ex cedit opatiōē merito talis ppietatis puenire debēt 7c. Et forme specificę attribuit sicut opij mortificatio vt infra pa rabit 7 napelli 7c. 7 en im opium sit valde frigidū: mīrum

tamen videt q̄ eius frigiditas stupefaciat & extinguat calin
hofs robusti; cū aqua frigidissima in magna mēſura hoc nō
faciat. Sirr nappellus calidus ponēdus in secēdo qualitate
sua op̄atō dē statim interficit. & hoc nō pōt qualitas merito
sui gradus facere nisi esset tali p̄prietati iuncta. Similiter
dicēd de veneno scorpionis frigido. ¶ Nota etiā bicq̄
multa & temp̄ ut frēquēter nobis occurrunt vidētur dñci
p̄ſi h̄ſe manifesti oīno. vñ in eis non cadit admiratio sicut
est opatio ignis. Et in hoc recita q̄ dicit Ba. & p̄prietate.
dño de v̄tutibus cordialibus. caplo de p̄prietate.

Ad argumenta principalla patz solutio ex
tactis.

¶ **Questio.** **LI.**
Veritur si. Atq; forma specifica sit forma
 subalis. Arguit multiplē q̄ non.

CPrimo, forma specifica e ficut ordinē z lapō q̄ sunt accē
tales forme. Iḡ 7c. **S**ecundo, fīste re eadē fctm spēm 7 vna
nūbro forme specificē multiplicatū in ea. Iḡ 7c. p3. p̄ia.
z assumptū p̄bas. fīstante. n. idēitate magnetis qñq̄ est vi
tūa attractiua in eo: qñq̄ expulsiua ferri. Sī in nappelo eo
dē est forma specifica nutritiā turdos z cōseruandū ipsos z
forma specifica bois subzāz cōrūpēdi. Iḡ 7c. p̄ia nota cuz
aīte. **T**ertio, corrupta z remota specifica forma rema
net forma substantialis rei cuius ē ista forma specifica. 7c. p̄ia
p̄ia nō ē. z assumptū p3 z aloz loto qđ a forma specifica an
te lotōnes euacuat determinatū humorē: post tñ cōplēta z
p̄fecta lotiōnē nō euacuat: q̄ pōt 7 p̄stozat z t̄pificat vñ col
līḡ pōt tertio de simplici medicīa. z a Melius in de f̄solatio
ne medicīaz. **Q**uarto, venenū serpētū aut nappeli a for
ma specifica interficit boies: q̄ tale venenū est accēn qđdā:
q̄ qualitas vltē bois dīsp̄portatā: iō aliqua forma speci
fica ē qualitas. iō tē. **C** 7c. p̄. sī fīcto aīte auctoritas **A**uer
ro. collīḡ: q̄ ponit ea ē p̄p̄ozitōz qualitatū p̄maz.

Ad opposituz videt interio Alui. in lra dice-
tis qz forma specifica est illa p

quā opans ab ea est illud qđ ē h notū ē qđ hec ē forma sub
stāntialis. Similiter idē ē opari sua substātia 7 sui forma spe
cifica: vt colligis in lra. g. taliter opāns idē ē substātia 7 for
ma specifica, 7 per qđs 7c. qđa p3 cum antecedente.

In questione ē p̄mittēda distinctio q̄dā. sc̄bo
ponēde sunt p̄clones v̄ q̄s̄ito.

Quantum ad primum sit hec diffinitio p pte supe
rius tacta. q hic termin⁹ forma spe
cifica puenit multipli sumis. ¶ Dico ppe t pcpue p forma
p qua habz idiuindū determinatū ēē specifcū in gne sube
qualit ale dco ēē aiām intellectuā ēē formā specifcā bō
minis. ¶ Scdo, sumis forma specifca p qdāqz occulto p
cipio cultz idiuinduo sub aliqua certa spē pntento pueniēt il
lud inclināte ad determinate agēdi vel patiēdi vel taliter
respectu h⁹ effecti actus vel passiuū qualiter nō respectu alte
ri⁹; qualr attractiua vītutē magnetis z ferri: p quā ēē attra
hibile dicimus esse formas specifcas. ¶ Tercio, adbus lu
mis forma specifica magis cōter p qualibz occulta ppieta
te zc. siue sit apta in quolz idiuinduo isti⁹ spēi repiri siue nō:
qualr ppietate in soz. quā abhorret aliū: aut inclinā ad va
randū. t sic de alijs. dicimus esse formā specifcā. ¶ Quarto,
adbus cōiūs sumis forma specifca p quocunqz pncipio
vel dispōne siue occulta siue manifesta: occulte tñ agēte v⁹
dispōnēte: qualiter pbabiliter dicere possumus q lz mōz:
ruz cōplexio agat calefaciēdo z cōplexiōnādo nutritiuiti:
cū hoc tamē in nutritiō pducit qdā alterationē: vel qua
litate occultā de scōa spē qualitatis inclināte nutritiuiti
vt moueat ad mēbz: quā vocant formā specifcā.

Quantum ad scdm sit hec pma pclo penes hanc
distinctionē, qd capiēdo formā specifi

ca3 pmo mō forma subalis solū ē forma specifica. p3: p solū
enī forma subāstāle ponit individū in determinata spē
de gñe substantie. ꝯ ꝯc. 2. Scōba ꝯclo3 ita fit: itē q3 q3
atio a forma pueniēs lurtia modū loqndi auctoꝝ of a forma
specifica. p3: q3 solū illā pprie dicit a forma specifica ꝯc. q
nō est in qualitates manifestas reducibilis cū igit multꝯ
ducātur opatōes ꝯ qualitates manifestas. sequit ꝯc. 2. Et
ista ꝯclone seqꝯ pprie fore forma specifia illaz ꝯ qua res ē
illud qd ē. ꝯ ꝯc. 3. Scōbo opatōndē3 a forma specifia a pprie
a substantia ip3i ꝯ opatōis pueniē ꝯ p3a alia ēt sequitꝯ. ꝯ Ter

ita p̄lo p̄ncipalis est. q̄ sc̄o mō capiēdo formā specificā
aliqua forma specifica est forma subſtāntialis ⁊ aliqua est for
ma accēntialis. p̄s: q̄ taliter capiēdo formā specificā quodq̄
p̄ncipiū occultū ēt est forma specifica: s̄ talit̄ aliq̄ ē subſtā
ntiale aliq̄ accēntiale vel infirale. q̄ zc. p̄s. ⁊ alump̄t̄ s̄
milit̄. C Et q̄ sequi in eodēz subiecto plures inueni
posse formas específicas abinuicē sp̄e diferentes. C Quar
ta p̄lo. capiēdo formā specificā tertio mō nō q̄libet forma
specificā est forma subſtāntialis. p̄s: q̄ cōp̄lo ineq̄ns materiā
est forma specifica. ⁊ tñ ipsa nō ē forma subſtāntialis vt satis
p̄s. iḡr zc. C Et q̄b̄ infero q̄ nō q̄z forma specifica ē natu
ra s̄ quodāq̄: nō q̄ q̄z forma specifica ē p̄ncipiū subſtāntiale
vel p̄ncipale. iḡr zc. p̄s ex descriptione nature. C Et si ar
gū s̄. q̄ ois forma specifica est p̄ncipiū motus ⁊ gētia.
iḡr zc. C Silr Aui. in de virib⁹ cordis asserit om̄is formā
specificā esse naturā. C Dic̄s ad p̄mā negādo q̄nam: h̄ op̄
assumere q̄ sit subſtāntiale p̄ncipiū v̄l op̄ assumere q̄ sit
p̄ncipiū motus p̄mū ⁊ p̄ zc. nō fēz ac̄ns: q̄ clausule si
discurrat nō cōpetit cuiuslibet forme specificē. C Ad aucto
ritatē Aui. d̄ q̄ ibi sumpt̄ naturā improprie mō quo me
dici ēt cōplōnē cōpōnē zc. v̄ti esse naturā. C Quinta p̄lo.
capiēdo formā specificā quarto mō nō q̄libz ⁊ subſtātia. p̄s
s̄l̄r vt p̄cedēs. C Sexta p̄lo. q̄ taliter capiēdo p̄bilit̄
colorē aut odorē formas específicas appellare debem⁹. p̄s:
q̄ talit̄ capiēdo colorē zc. ⁊ si tñ disp̄ses manifestē: sunt tñ
p̄ suas sp̄es ocolore operatēs. q̄ zc. p̄ntia videt nō. ⁊ funt
p̄t̄i int̄tū. C Et q̄ sequi q̄ ite Aui. dicēs. Sed est. v̄bi
gr̄a. color aut odor zc. p̄t̄ itē q̄ vt v̄ba sonāt. ⁊ dicit q̄ ibi
velit q̄ ois forma put̄ occulte op̄tina dicit p̄t̄ specifica forma
ma. Sc̄q̄ vlt̄erius p̄p̄osites aliq̄s qualitat̄ p̄marum vt
s̄c̄t p̄t̄e dicit formā specificā. Et forte ad h̄c sensus p̄cedit
auctoritas Auer⁹. q̄nto coll̄: vbi asseruit sententiā dictā.

Ad argumenta principalia ante oppositū.

Iſa ex poſitiſt eſt. Pōt dici ſcdo q dñ ſic dixit Aui. cepit for-
 mā ſpecificā vltimo mō vt pz ex pñonibꝫ. ¶ Ad ſcōm dñ
 q nō repugnat in eodē adequate plēs fore formas ſpecificā
 cās acchtāles: ſubſtāciales ſi repugnat. Et p argumēto de
 magnetē dñ q pñcipalē eodē pñcipio qd ē forma ſpecificā
 attrahit fēz z expellit: hñ inſtālā pñcipia z occulta ſunt di-
 ſtincta. z ita in magnetē ſit plures forme diſtincte acchtāles
 z vna ſubſtācialis vt pz. ¶ Ad tertiu de aloē dñ ſit formā
 ſubſtācialē eadē remāere z diſponē acchtālē occultā remo-
 ueri p lotionē: q remouēt ptes ſubiles. ¶ Alter pōt dici
 q aloes nō efficit nō ſolutiūns: hñ minus potēs ad ſolūēdū
 ppablationē qua remouēt partes ſubtiliores z acutiores.
 ¶ Et ex hoc vt pbabili argumēto probi pōt aliqz formā
 ſpecificā eſſe accidēs: q in diuerſis pñibus eiūſdē materie
 puenit repiri varias z diuerſas formas ſpecificas iſoēs in
 ſubſtāciali forma pueniētis. ſic z. ¶ Ad vltimū qualiter ſit
 reſpondendū ex dictis pz. Que aūt res ſit venēti inferius
 parebit. ¶ Ad antozitatē Auiꝫ. pz ex dictis. z ad ea que
 poſt oppoſitū ſunt adducta pz intelligenti.

¶ Questio. LII.

¶ **Veritur** **S.** Atq; friditas eēntialit̃ ingre-
diat opatores ṽntutis nāllū aut ṽr-
tutis cuiusq; alteri⁹. arguit q; sic. ¶ **P**rio arguit q; sic. scdo
d; gñatōe aialit̃. i. caplo. gñatio bōgenioꝝ calitate ⁊ fridi-
tate fit ⁊ p̃tat̃ hec qdē calido hec qdē frido. ¶ **S**ecdo. q̃nto
met̃bauroꝝ gñant calidū ⁊ fridū. ¶ **T**ertio. p̃mo de iuuā-
mētis. 2. cap. Cōplerio ē suba p; calidū ⁊ fridū: s; p̃plo eē-
ntialit̃ igredit̃ ṽntutis actōes. ¶ **Q**uarto. Quero. tertio colligi-
get dīc. q; opatores stōi boīs iuuat̃ ⁊ cōplēt̃ friditate tēpa-
ta. ¶ **Q**uinto. sic fridū ad calim ita siccū ad b̃uidū ⁊ cō: s; sic
cū eēntialit̃ ingredit̃ sicut humidū. sicq; frigidū sicut calidū.
¶ **S**exto. friditas tēperata est sanitas. sed oīs sanitas ē p;
se p̃cipiū b̃ax opationū. igit; c. assumptū p̃batur. q; cū
intēp̃tū ē mōb; cūa tēp̃ia ē sanitas p̃mo de accit̃.

Ad oppositum est Aui. i prima sen. doctri
na ferta caplo tertio. 7 p^{ri}

ma sexti naturalis ultimo capitulo ad finē. 7 scōa primi. do-
ctria tertia. caplo tertio. in septio genere signoz. Calor igit
innatus virtutis oīuz est in strz. 7 frigiditas eis in cōducēs.
7 neqz pdeat nisi accidentaliter. isōz dicis calor innat⁹ 7 non
frigiditas inata nec paraf fridituri corpis illud qz cōparaf

caliditatis. Et Balie, secundo de accidenti, tertio caplo ad illi nem. Frigiditas vero nulli in actioe cōfert inuamētū. Et Aristoteles, quarto methaurozum. Frigiditas corruptiūm. Et Aueroys scō 7 tertio colligit. Plures actioes natura les sūt a calido. 7 daly scō tegni pme. 1. 1. improbat Dea sue 7 Yfach. tenētes oppositū. Et pñades pmo: qz oīum virtutū opatōes existunt p motū: h motus sit a calo vt Añic. in lra. 7 decimatertia pbleumati. qnto pbleumate. igit 7c: C Scōbo. qz qd vni sroloz p se cēntaliter puenit ab altero cēntaliter remouet: h ingredi opatōes nature cēntaliter pūit calido. igit a frido cēntaliter remouet. C Itē tertio oēs ope ratioes pficiūt p cōplexione q est ad calidū declinās 7 bñi dum. C Quarto. qz omnis operatio perficitur a calido in fluente vel innato vel vtroqz simul.

In ista qōne fuit opio cōciliatoris opposita opinioi Aul. tenētis qz friditas cēntaliter p se ingre diat 7c. Et pmitit pmo qz aliqd ingredi atqz ptingere pōt tripliciter. qdatiue vt ptes diffinitiois essentielles 7 fortasse formaliter essentia cōpositi. scōbo integraliter vt ptes cōpo siti integrātes. Et instatiter vt instimētualiter ingreditur vel actualiter. C Scōbo pmitit p opatōes intelligendā esse actiū 7 passiuā immanentē seu trāsēuntē. de oībus. n. est ea dem ratio. C Tertio pmitit dū qz p accidēs qñqz sumit vt distinguit 7 immediate. vt ibi. Pō vō ipsa vocis magnitudo: scōbo tegni. scōbo p pmo vel principaliter vt pma tertij. Aler uoz inuamētū pñmū est dare sensum 7c. scōbo vero. 7 per accēs est roboreare carnē: sunt: graue appetit quietez per se 7 motū per accidēs. tertio vel ē qd casuale vel fortuitum. quarto vt nō p se: sicut frigidū per accidēs calefacit. 7 talit sumit hic 7 distinguit 7 cēntaliter ingredit: calidū igit essen tialiter ingredi ē calidū instatiter per se pcurrere ad opera tiones: qz vero frigidū per accidēs. l. non per se.

His premissis ponit istā pclonē pñmā cō tra Añic. 7 daly allegato pmento. Frigiditas cēntaliter 7 per se ingredi opationes nature. Hāc pbat auctoritatibus pluribus. p parte tactis 7 ibi vide. 7 rñm. C Pñmo qz aliqua nature opatio sit ag gregādo: frigiditatis est aggregare. C Scōbo. tps quietis retēuit est lōgino tpe motus. C Itē tertio. ad quēlibz mo tum p se cōcūrit fixio q perficit frigidū vt in lra. C Quar to. sicut res se bz ad esse ita se bz ad opari: sed cēntaliter in greditur frigiditas ad esse mēbōz. igit 7c. maior ps. scōbo metapbifice: qz ē cūlūlibz mixti per se ordinat ad opari vt in finē: quicqd aut est p se cā antecēdētis est causa psequen tis. C Quinto. qñbz sanitas p se ingredi opatōes: h aliqua frigiditas p se sanitatē facit cōrripēdo per se egritudinem calidā: imo vt supra aliqua frigiditas est sanitas: qz cuius in tempus est morbus eius tēperies ē sanitas. pmo de accitit. C Sexto. sanitas cēntaliter integrat ex calo 7 frido. igit 7c. C Septimo. qz sicut in maiori mīdo ita in minoi mīdo. C Octauo. mēi nocitue vīgō ē p se intēta a natura: h aliq iat p se frido pficit vt in furiosis bñōibz 7 subnōibz. igit 7c. bec octaua rō collr dñia sexagesimalē cūda. C Scōbo pclo: est ex pcliatore collecta. h ita sit: intēsiōr tñ 7 potentior 7 in maiori mēsurā pcurrit calitas 7 ingredi opatōes nature 7 mīso pluribz deferunt opatōibz qz friditas. 7 bec de qōne.

C Questio.

LIII.

Veritum liij. Ariz calidū agens in bumū dum denigret. Agens vero in sic cum dealbet. Scōra vero frigidū in bñidū dealbet: in sic cum vero denigret. Arguit qz non. pmo. qz calidū agens in cibū trāsmutādū in chilū: in sanguinē trāsmutādū in spma. In humiditatē pñmā de scōdis trāsmutandā ad formas rois. In chilū trāsmutandū in flegma. In sanguinēz trāsmutandū in lac. agit in bumidū 7 in nullo istoz casuz deni grat. igitur 7c. C Confirmat. qz agēs in aquā nō denigrat. igit 7c. C Scōbo. calidū aliqd agēs in sicū denigrat. igit 7c. assumptū arguit: qz calidū adurēs os aut lignū sicū aut pa pirā agit in rem sicā. 7 tñ denigrat vt docet experimentuz. igit 7c. C Itē materia generatōis pilli est sicca in qua qñto agens calidū est fortius tanto pilus nigrior gñat. C Ter tio. frigus agens in sanguinē agit in bumidū. 7 tñ denigrat vt ps pē: bremis qñdo ppter frigus liuefcant labia 7 facies tota vt. 38. pbleumati. ppter qd rigētes liuefcāt. C Item ex sanguine a frigido pglante pōt bumoz melācolicus gene

rari vt infra in sequēt caplo. 7 sexta quart. caplo de morza canis rabidi. C Ites in mugis q sunt apata calcancoz san guia collectus a frigore denigrat. C Item qz vrina nigra significat extinctioes caloriz naturalis. C Quarto. quia vi trum cristallus os latus sunt corpora sicca in que agens fri gidum non denigrat 7c.

Ad oppositum est Añicenna.

Pro responsione ad questionē pñmā iten dum pmo qz taz calm qz frigidū agit qñqz vt calm aut frigidū absolute: quādoqz agunt vt naturalia instia. Exemplū pñmū vt calm vrēs aut putrefaciēs. Exemplū scōdis sicut calidū digerēs sanguifv cans 7c. Exemplū pñmū de frigidū sicut frigidū byemis con gelās. Exēplū scōdis vt frigus pinguedinē generās. C Hāc distinctionē ponit auctores sub his vñb. Calidū 7 frigidū agunt aliqñ ad instar determinati agentis determinatā for mā inducētis. Qñqz vt calm aut frigidū absolute: 7 est idē. C Scōba distinctio. taz calm qz frigidū agens vt calm aut frigidū absolute. quādoqz agit in materiā simplicē nō colo rabilē: qñqz in materiā mixtā aptā varios colores recipere. Exemplū pñmū vt agens in aerē vel aquā. Exemplū scōdis vt agens in ligna. C Premittendū tertio qz albedo 7 nigre do 7 ceteri colores vt sunt veri colores 7 nō tñ scōm appa rentiā sunt vere qualitates scōbe 7 vere forme a luce 7 lumie specificē distincte varios cōplexionū modos ineqñtes sic sapores odores. 7 huiusmodi. Dec videt snia Añi. si reco ro. quarta sexti naturaliz. tertio caplo. 7 videt collr ex dñq Aristotelis. in de sensu 7 sensato. C Quarto supponēdum qz h ita sit vt ponit tertia suppō: inter tñ lucem 7 albedinem tāā et natura rei videt puenientia vt pure lucidū vel lumi nosuz a sensu cōp: chendat vt albū. 7 p pñs scōm varias lu cis vel luminis pceptioes pñt res apparere qñqz albe qñz virides 7 qñqz obfcure: vñ et dispōnes has scōbz quas sūt iste apparētie significamus noie albedinis 7 nigredinis 7c: ppter qz introclusio mlii corporis pspici p opaci aliquo mō terminat facit rem albā apparere. ppter qz spuma qñ bet apparet alba: 7 si fortiter pcutiat oleū cñ aqua sit albus subingrediēte multo aere inter partes olei per illas aliquo modo terminato. Et ppter hoc lictū pñctū supra oleum facit ipm apparere albū aut et acetuz: qz acuitate bene diui dit. vñ 7 partes aeris subingredunt: vñ 7 pñana cuz oleo decocta multū albefcit. Et per idē cozm nigrū ambra 7 cri stallus p tritōne albefcit. C Et ex hoc ps mltiplr in re cāri albedinē p modū mixtōis. pmo p iclusionē pspiciūt. scōbo p exclutionē opaci. cō nigredinē. Exēpla satis parent.

His premissis pbabiliter in hac materia te nēde sūt iste pclones. C Pñ ma. calz aut frigidū agens in materiā elemētare simplicem siue humida siue sicca fuerit non dealbat neqz denigrat illa materia simplici pmanēte. ps. qz color ē mixti passio. C Se cunda pclo. calidū in quātū naturale agēs in bumidū qñqz dealbat qñqz denigrat qñqz rubificat qñqz citrinat. Eodē modo in sicū. ps. qz talē inducit colorē ad qualē preparat modus cōplexionis aut mixtionis pñs talē actionē: sed illa quādoqz pparat ad albedinē vt in lacte chilo spmate fleg mate. quādoqz ad nigredinē vt in generatōe bñōis melā colici. qñqz ad rubedinē vt in gñatōe sanguinis 7c. C Ter tia pclo. nō semp calm agēs vt calidū absolute in materiāz bñidaz denigrabilē denigrat nec in materiā sicā dealbat. ps p plura adducta asi opposituz. C Quarta pclo. qz semp calm adurēs aut putrefaciēs aut aliē vt calm absolute ope rans agens in bumidū qd sufficit in exbalationē fumofam puertere: vel ei ptes opacas a cētro ad circūferētiā trabe re aut per totū dispergere illud in qd agit denigrat. patz: qz taliter agēdo aerē perspicuū excludit 7 fumū bumidū opa cum per porositates corporis leminat. quare 7c. Et ex hoc ps quare dicebat in cōplexione. cui bñidū sufficit in exba tionē fumofaz 7c. illa. n. est terrestris 7 opaca. C Ps vltimū aliqd calm respectu alicuius bumidi esse denigratuz: qd tñ respectu alteri nō ēē: qz ab aliquo sufficit eleuare vaporē fumofum 7 ab aliquo non: sed tantū modo aere. Et plura ex his ptes pcludere. illā pclonē voluit Añi. Ex quo vlti rius ps modus quo agēs vltimādo actionē suā dealbat: qz fumū opaci aut bñidū leminatū dissoluit loco cui subigre

dñs aer aut corp^s pspiciū. ¶ Dñs vltm⁹ q^o nō semp agens
 in sicci dealbat: q^o stat in sicco eē hūidū nō in exalatiōe su
 molaz pueribile. ¶ Et sic fiegū qnta pco. Calidū v^o cal⁹
 absolute agēs in sicci hūidū vltibile vltimate psumō aut
 cui⁹ hūidū opaci nō fufficit p totū dīspgere vel in exba
 tiōne fumolaz opaci puerere illud dealbat. Et hāc intelli
 gū Zul. ¶ Altima pco. frigidū agēs in hūidū corp^s cui⁹
 fus hūidū compulenti fufficit accētrare dealbat. In siccu⁹
 vō cui⁹ fufficit pspiciū claudēdo poros excludere aut illud
 pspiciū ingrosiare p opaci reddere denigrat. p⁹ intuenti. z
 hoc breuiter voluit Zul. ¶ Ex q^o fiegū q^o ptingēs ē frigi
 dū agēs in hūidū ipm denigrare z nō dealbare. in siccu⁹
 vō dealbare z non denigrare v^o p⁹ intuenti.

Ad argumenta

Questio.

¶ Veritur

¶ **Veritur** liij. **¶** **Strum** color viridis possit
 esse boni signi, vides. q. q. sic q. color:
 color: niger q. e. deterior: p. d. e. boni signi. **¶** **Oppositu** vi
 detur: q. e. hoc debuit d. Alu. facere mentio. **¶** **Responde**
 m. q. sic q. e. q. vplurimū e. signi maluz de illo non fecit
 mentionē Alu. **¶** **Vel** dicat q. non fecit mentio: q. satis hoc
 dat itelligere p. alios colores malos: qui q. sic q. sunt bona si
 gna vi nigrī in crisi vte stante z vrina multa.

Questio.

9 Veritur

Veritur lv. Atq. oia hypostasiz beciada a tertia digone q est mebrozum
Et p arguit q hypostasiz seqstrat a loco scbe digestois sic. ab illo loco seqstrat hypostasiz vbi natura puerit cibfi in sanguine: h loco est in scba digone. q. cc. assumptis pz ex Bal. pmo pno. pme. vlti. Ld oipit q est: qd res q refugit nam vt opef in ea ex cibo apud puerione sua ad sanguine refidet i vria: no q alterat ab ea vt fit sanguis: pstat hic q Bal. vult pte cibi q dñ natura cibfi puerit in sanguine refugit hac nature actioez. Ita q no fit sanguis eē hypostasiz: illud asit est ppter in scba digone. ¶ Secdo sic. nisi hypostasiz seqstrat a scba digone no oz q plurima hypostasiz expellat cñ san- guis est in semita digonis z pleta hypostasiz minorez. cñ? op postit dicit Bal. p de crisi in bis vbis. Et qñ sanguis rema- net in semita digonis vt in vria q migrit color ad albedinez declinat z sedime in ea lene z equale alibi plurimis: cñqz cō- plet digo addit color: ei? z minoz qd in ipsa residet: z pñ pz. nā si hypostasiz viciat a digone tertia. erit plurima qñ cōplet vt pleta erit tertia digetio no añqz icipiat z dñ fit sanguis. ¶ Tercio sic. hypostasiz aut eē ex pie cibi no puer- fa in chili aut ex pie cibi no puerfa ad alios hfores aut ex pie hfoz no puerfa ad humiditates scbas aut ex pie illaz hūiditatu no puerfaz in mebia. Ad pñm: qz pie cibi no con- uerfa ad chili no vadit ad venas. z epur in nālissima dispōe vt pz pma pñm. caplo de gñatōe hfoz. nec ex pie hfoz no puerfa ad hūiditates scbas. Hāz aut talis pz eēt in pma. spē hfoz z f f s. tūc. n. hypostasiz aut eēt sanguis. z sic eēt. rubea sanguica. z ista ē hypostasiz si nālie vt pz bic ista ē. caplo: aut ex cola. z tūc eēt aut citrina aut rubea. z ista ē ēē no nālie: aut eēt solū f la z hoc nō: q tūc nō significaret cor- le aut sanguis digonez. ¶ Secdo. qz flegma subtiliaz qñz. Ita vt putet hypostasiz natural: nō tñ ē hypostasiz nālie: vt Alui. infra in .v. cap. cuz dicit. plectisq. n. subtiliaz z attenuaf. z putaf hypostasiz laudabilis supple flegma. Et qz doc f la subtiliaz nō ē hypostasiz subd: quapp in acutis egritudi- nib? nō ē pñdēdū in eo q appet scōm sñtitudinē laudabilis hypostasiz. Silt arguit q no fit pz melie. Ant locū dicere: tur q ex pte ipsoz hfoz q puerit i supfluitates boza qna fit digo tertia vt dicat fere oēs medici. ¶ S3 arguit q nō. p quare ista nō esset pz ex cibo q effugit actioez nature apō puerione sua ad sanguine vt dicit Ba. loco alle. ¶ Secdo. qz nō plurima appz boza digonis sanguinis z pncipalz qñ sanguis ē digest? ¶ Tercio. qz hypostasiz laudabilis nō ē aliud qz hfo: facies fe. glay digest? est vt Alui. pma quarti. caplo de cu. pu. in gñal: h pstat q tales hfores nō p se puerit ad aliā naturā cñ in crisib? expellat seruatis pñia naturaz z colore: qz hypostasiz laudabilē nō opz eē ex supfluo rema- nēte ex hboze in digone tertia: imo ē qñqz ipsemet dñō: dñ get? digone tertia. ¶ Quarto. qz ppozto hypostasiz ad significadū sup pñaturatōez materiei in toto nō eēt sic ppoz-

LIII.

LV.

no pueri albi ad significadū maturatōis aptatis: Ad sanie
est ex hōie digestio nō supfluitas digōnis: pñe ē tñ s Zula
in iō caplo statim post seqñtē pñe. ¶ Quito. qz in pñcio
putride febris deberet appere sedimen mēi qz in statu vel
augmēto: cū in pñcio nutriat corp⁹ magis: sit vñ minus
defecta. Iō amplior eet bōa supfluitas digōnis tertie ex san
guie seqñtata: c⁹ oppositi debet ex pñtia. ¶ Serto. qz i vñ
sanorū magis eet qñda hypostasias qz erroz. opy. n. vñ
sanoz venis sit talis bōz executiōis. qz o3 in eis talē sup
fluitate aggregari vel qñari cū nō possit statim qñ in eis fiat
tertia digō. r. p. scis ei⁹ supfluitas gñef. ¶ Silb⁹ modis ar
guif q nō sit ex scis hūiditatib⁹. Restat qz nō pōt eet nisi
ex pñe chili nō pueria in sanguine in eph⁹ post trāmissa ad
vias vrie cū aquofitate. Et iō decia a loco scbe digōis nō
sit genita p scōas digōnē: s. p pñā. hoc sentit Sal. in loco
alleg. in p argumēto. ¶ Qlito si hypostasias eet supflui
tate tertie digōnis nō vñ modus quo significet sup digōnē
epie. Ad digōne tertie pñfic in mēbz post epar. Et pōle est
epie hñ digerēt alia mēbra male dīacēt. r. ecōerito.

In oppositu³ ē te

7 ꝑ sic. nisi hypostasis decideret a tertia digōne q̄ sit in abitu totū n̄ posset significare sup̄ maturatōes materiei in toto; si ipsa ꝑ sup̄ talis materiei maturatōes significaret vt paulo post dicit Aui. in caplo. g̃. zc. ma. ps. qz erēs significās super maturatōes ꝑ decida loco vbi sit talis materialitatis ꝑ illas trāsmutari vt stat de egōne z gr̄ia z spūto z fudore. ¶ Se cūdo sic. si hypostasis eēt p̄uitai vel decisa a digōne scōa. seq̄ ꝑ h̄ bz laudabilis hypostasis significare sup̄ digōnem māei faciēti febri; qñ illa m̄ nō eēt i epe. p̄ns est 5 Ba. ꝑ 8 crisi. z Aui. scōa quartā. z oēs auctores medicie. z p̄na pz vt pcedēs. qz illa pz a scōa digōne decisa nullo mō pmutat scōz pmutatōes materiei faciēti se. z iō sup̄ illa si significat.

¶ Tercio. si ita eēt hypostasis laudabilis si esset ꝑ bñōis faciēti se. 5 Aui. p̄na q̄rri cap. stati sup̄ alleg. ¶ Quarto. seq̄ ꝑ in principio febriū bñozaliū dēret ap̄lo: appere bypostasis laudabilis q̄ in statuꝑ z q̄ in sanitate. p̄ns ē sīm. z 5 Ba. ꝑ de crisi q̄ p̄sit in principio virinī sine bypostasi. in sanitate at̄ z in statu cū bypostasi. Et ꝑ p̄na ꝑ. qz in principio talius fe. min⁹ est potēs ep̄a digerere q̄ in sanitate. z ideo pl̄s remāet de chilo nō puerfo ad sanguinē. z qz in principio febriū multo plus cōdit infirm⁹ decēter reet q̄ in statu: m̄l to plus de tali materia bypostatica pfluaret.

Trista

narrabo positōez plusq̃z p̃mētatoris. in. 3°. dicā illud q̃ ma
gis mibi ṽr̃ mentib⁹ auctor̃z conforme in ñro q̃sito.

Quantum

vsus medicorū oēm rem cū vria a corpe expulsaꝝ gꝛofioꝝie
 subꝛ qꝛ vria ꝛ ab ea diuisaꝝ. s. ita vt vria discerri possit. Et
 qꝛ fegꝛ qꝛ de hypoꝛtasis in gienō ē dubitādū qꝛ qñqꝛ ē ēꝛ
 ebili refugioꝝ opatōꝛ nature apꝛ suā pꝛuersionē ad sangui
 nē nec tñ repugnat aliqꝛ hypoꝛtasis ēꝛ talē rez large vt pꝛ
 ēct accepto vocabulo. L. cōtat. 2. qꝛ sumēdo hypoꝛtasis ꝛ qñ
 nālī nō oꝛ oꝛ talē ēꝛ supꝛfluitatē tertie digōis. ꝛ iō si qꝛ gñā
 liter ꝛponeret nō ēct vltꝛ terminādā. restrinḡamꝛ. ꝛ titulus
 qꝛ hypoꝛtasis nālīs subꝛ. C. Scdo nō qꝛ hypoꝛtasis bone
 subꝛ significat supꝛ digōnē hūoꝛ qꝛ sit in abituꝛ totū ꝛcipue
 i venis. istud collꝛ et Alu. in particula immedie seqꝛntie capli.
 C. Ad. 3. qꝛ tñ hūoꝛē ad benignū reducibilē quā hūoꝛ ē ma
 lignū tñice venaz digerūt. qꝛ nālē ꝛꝛ qꝛ in eis pꝛuētꝛ san
 guis ad ꝛmā hūiditatē dꝛ scōis. ꝛ collꝛ ēꝛ et Ba. i. pꝛeriz qꝛ
 eis: ꝛ ꝛcipue ꝛ ꝛno. ꝛmē. vlt. de nō nālī ꝛꝛ et Ba. ꝛ ꝛ dꝛs
 febꝛil. C. Flōndā. 4. qꝛ nō oꝛ appere hypoꝛtasis i vrinis sa
 noꝛ. qꝛ collꝛ ab Alu. ifra. ꝛ et Ba. ꝛ ꝛ crisi: h nō ꝛꝛisse. Et
 cā est: qꝛ nō oꝛ qꝛ sit in corꝛ venis hūoꝛ: euādūꝛ. C. Quito
 supꝛponēdū qꝛ ꝛ hypoꝛtasis nālīs subꝛ iellḡmꝛ hypoꝛtasis
 significatiuā digōis bonoꝛ hūoꝛ in fame. ꝛ siltꝛ hypoꝛtasis
 significatiuā digōis hūoꝛ maloꝛ ꝛ ꝛuerti bilis ad benignū
 i ꝛcauo venaz exstītiꝛ. qꝛ vtraꝛqꝛ istaz dicat hypoꝛtasis ꝛꝛ
 et Alu. bic. nā dicꝛ qꝛ bec hypoꝛtasis. f. nālīs ꝛ expectatꝛ nisi i
 egritudinibꝛ. Et subditꝛ qꝛ i venis fanoꝛ sit hūoꝛ crūdus
 meliꝛ ēꝛ qꝛ fiat hypoꝛtasis i vria aut matura aut i matūra. ꝛ
 Ba. ꝛ dicꝛ clariꝛ. ꝛ ꝛ crisi: cū vltꝛ qꝛ vria opia bz sedim albi

Quantum ad scdm articuli p declarada pone
plusqz pmetatoris supponit pmo q
ois hypostasias laudabiles in vrinis sanoz est ex supfluitate
cruda. hoc pmo pz ex Ba. pmo de crisi cu die q hypostasias
ista levis alba equalis significat q digo e pfirmata. 7 q ex
pellit a corpe cibm? crudus vltra menfuram? pstat q huc
ebim? aut opz ee hypostasiam aut salt ex eo fieri: nali no
significaret hypostasias ebim? crudas expelli. Et au. in hoc
caplo papz ista dicit. in venis at sani no opz ee humore q sit
ercutiendus: si si meli? est vt b significet ex eis supfluitates
q in eis supfluit ex cibo a digone puate: deide supfluit sup
fluitas qua in vria sit hypostasias. C Deteretia nisi eet ex su
pfluitate cruda no eet ca multe hypostasias in vrinis ifantis
q cib? coz trahit ex st? ante q sit bñ digestus. Na hoc no
adderet ad hypostasias pns e tñ Ba. p de crisi. C Quarto
si no eet ex supfluitate cruda nulla eet ca significada: quare
vum sanguis e in semita digonis hypostasias appet plurima
alba leuis. 7 qñ coplef digo minozaf sedim e cu hoc appa
ret ad expientia 7 e de mere Ba. pmo de crisi cuz dicit. 7 di
co q qz vni sanguis pmanet in semita digonis in omni vria
q mingit videf sedim leue equale albi plurim. cu qz pple
tur digo addit color ei? 7 minozaf qñ in ipsa residet. Et idē
sentit no multu post cu assignat caz: quare e plurima hypo
stasias in vrinis viciu multo oculo 7 pueroz. Dicit. n. 7 pp b
aggregaf in vrinis pueroz: ouz nisi paucos 7 in vrinis tra
gilitate 7 oculo coplezoz 7 alioz multo vtetit? cibo hyposta
sias plurima ppea q multiplicat in cozib? oim quos dixi
mus de supfluitate cruda. C Et his q 7 multis similib? pz
supp q hypostasias laudabiles in sanis e ex supfluitate cru
da. C Suppono scdo. q in febri? bñozalib? putridis bñ
re peccate exite i vris sine apate digo bñozis p qua fe. bñ
cif ad statz 7 cryses fiunt laudabiles. 7 p qua materia pata
e cñoni no pmutat bñozē peccate a ppsia spē. ita q colera
summe digesta in nocitio i causone bora stat? no e facta alte
rius spēt? e colera vt afi 7 ita e de sanguine in sinocha 7 de
flegmate in laticia: 7 de mlia in quartana p tinnu: hoc suppo
pz: qz in crisi bus hāz febrili q fiunt post ppletā digonē ex
pellit in causone colera 7 in sinocha sanguis. 7 sit in alijs.
C Supponit tertio. q hypostasias laudabiles in talib? febri
bus significas digonis coplemetuz no est aliqz istoz: bñozē
hoc pz: qz no e sanguis nec colera nec melia cu sit alba nec
e flegma subtilitate vt costat ex An. in isto caplo. 7 pz q co
lera 7 sanguis p digestionē no cōuertunt in flegma cu tamē
ex coz digonē appareat hypostasias. C Supponitur quar
to. q hypostasias laudabiles in hoc differ a sanie laudabi
li q cāc faciet sanie est pñcta dispo etra nāz: q cāc faciet
hypostasias no e pñcta dispo pñer nām: bec suppo e Ba. p
pno. pñe. vlt. cu dicit i fine pñeti loqns de vca hypostasias
nec e sic sanies. cāc. n. efficiēt cāc no pñita e dispo e nām.
C Ultio supponit q dicta hypostasias e illud ex cibo q re
fugit opatōez nature apud puerfionē ex ad sanguinē: pz b
suppo ex dco pñeio 7 auctoritate supra allegata.

His habitis sit pma pcelo hypostasias lauda
bilis sube i cozib? sanoz no e
supfluitas genita i corpe bñano ex sanguine p tertiā digonē
C Probaf pñe. si hypostasias esset bñ mō ois talis eet ex
supfluitate cruda p pñā supponē. 7 pñā arguit: qz aliq eet
ex sanguine bñ digesto 7 opñme 7 ex illo fit supfluitas dca:
qz p tertiā digonē digerit. hoc at i sanis 7 opñe sanis e san
guis bñ digest? forte dñ q hypostasias e ex supfluitate san. l.
ex pñe q supfluit ex sanguine cu digerit tertiā digonē. 7 ista
e cruda respectu pñis q i scdm hñditatē puerit vel respe
ctu scdm hñditatē ex illo sanguine genite. Et ad hñc sensum
ielligit auctoritates pñe p pñā supponē. C Lōra pz: qz
vria 7 feces in gñe suo bñ digestas nñ qz vocat Ba. supflui
tates crudas. q a pari rōne nec oz dicere cruda supfluitates
tertie digonis bñ digestā i gñe suo. C Deteretia hypostasias
talē dicit bñ digestaz. 7 tñ dicit ee ex supfluitate vel bñore
crudo. Cu 7 hypostasias bñ mō dca ex rñitōe eet cruda seqf
q nō illo mō itelligit doctores. Si vō dicaf q hypostasias
no fit nisi qñ sanguis bz pñes q sit pñes sanguis 7 sic crude 7
fit ex illis. C Lōra ex sanguine qñtūqz bz digesto seqftra
tur supfluitas p tertiā digonē. in oi. n. integra digōe refecit
aliq supfluit. Si 7 hypostasias no est nisi ex tali supfluitate
pñat q pñit ee hypostasias ex sanguine i bñie pñes crudas.

C Scdo pbaf pcelo. pñcipalit sic. Ba. voluit p b crisi vt sup
dñ q in omni vria q mingit dñ sanguis e in semita digonis
e sedim leue 7 equale. 7 alba plim: qñ si eet si eet hypostasias
supfluitas tercie digonis. q no est ita. mi. pz. qz si hypostasias
eet supfluitas tercie digonis si seqftraret ate digonē tertiā:
h sanguis est in semita digonis ante digonē tertiā. q si seq
straf itic saltē plima. C Tertio si ita eet no eet hypostasias
id qz refugit opatōez nature apud puerfionē suā ad sangui
nē. Na talis supfluitas e ex pñe sanguis q fuit passa a nā ho
ra puerfiois sanguis i mēbra: nec valz qz qdā dicit hyposta
siam ee qz refugit opatōez nāe apd digonē tertiā q fit in san
guine. nā si ad hñc itellectū Ba. dixisset frustra addidisset ita
tiz illd vñū. nō q alteraf 7 fit sanguis. Na certū e q i hac di
gestōe. tertiā cib? si puerit in sanguinē: si i scdm bñditates
aut in mēbra. C Scdo pcelo. pñcipalis e ista. hypostasias lau
dabilis in febri? bñozalib? absqz apate no e ex pñe bñozis
putridi q est cāc asis vel pñicta fe. pcelo. pbaf sic. q hypostasias lau
dabilis i istis si e aliqz qtuor: bñozē nec fca e ex illis. q nul
lo mō est de ex pñe bñoz q sūt cāc fe. pma ps assumpti pz ex
supponē tertiā. scdo. pbaf: qz hypostasias fit p digonē bñoz
talū si e ex eis: h p digonē quā recipiūt illi bñozes si puerit
tira ppa spē vt dixit suppo scdo: q si hoc si eet ex pñe illoz
bñoz hypostasias eet aliqz quatuor: bñozē. pñes e tñ 7 scdoz
supponē vt stat dñ 7 expñentia. videm? n. q sedimē lauda
bile vñiz in causone si e cola 7 vñiz in sinocha si e sanguis
7 vñiz in quartana no est melia. Restat qz q hypostasias lau
dabilis i talib? fe. si e ex pñe bñoz q sūt cāc pñicta vel asis fe.
Cōfirmat pñeque q si sit a cāc pñicta q actu putrefit: qz si ita
eet seqfret q hypostasias laudabilis eet sanies. Na no dñt a
sanie nisi qz cāc faciet hypostasias si e pñicta cā pñer nām: h
pñat q cū calore nāli digerēt talē bñozē q e cāc pñicta cō
currit calor pñer nāz. qz. C Tertiā pcelo e ista. hypostasias
laudabilis taz in sanis qz in egriis e ex pñe cibi q in epe bora
gñatōis sanguis i bñoz si fuit puerfius in sanguinē vel ali
quez alioz bñoz. pcelo. pbaf sic. hypostasias ista aut e ex pñe
puerfa ad aliquez aut ex pñe si puerfa ad aliqz: hñ ex pñe
puerfa ad nāz bñoz. qz e ex pñe no puerfa ad aliā bñoz nāz.
minor: igit pz: qz aut eet ex pñe puerfa ad humores hyposta
sias sanoz: aut egroz: hñ sanoz vt pñt inferri ex pñone pñi
ma. nec egroz vt pz ex secunda. q nulla oino hypostasias na
turalis sube e ex pñe puerfa ad naturā bñoz in epe: qz ex pñe
cibi no puerfa ad naturā bñoz in epe: qz effugit opatōez na
ture apud puerfionē suā ad sanguinē vt dicit Ba. loco alle
gato. 7 vt planius itelligaf bñ pñitōis intētio dicā sumā
tim. C Quid e pñitio hypostasiam naturalis sube q bz signi
ficare sup digonē epis 7 humoz q sunt in cōcōau venaz 7
totū ambitu hoc mō accidere taz in sanis qz in egriis: in qb?
inuenit qz cibo digesto in stō 7 genito ebilo aliq partes ex ci
bis genite mittūt ad epar que cū chilus in sanguinē 7 alios
bñozes puerit no puerit ipē ad spēs alitius humozis:
h remanēt nō passē illā digonē nec puerit ad aliq spēs quā
prius essent. Na si ad aliā spēm essent puerit superfluitates
genite psecundā digonē eent plures qz sint ab auctozibus
posite 7 eet opportuni temp i sanis debite rectis buiusmōi
hypostasias appere sicut 7 feces et vrinā 7 sudorē: qñ e flm
7 expñentia: ite q partes trāseunt cū aquositate ad vesicā
7 cū expellunt residēt in vrinā 7 sicut multa pars aquosita
vadit ad venas cū sanguine. ita multa ps bui? hypostasias
materiei trāsit ad venas cū sanguine 7 aquositate reman
te aut tarde aut cito ad vesicā recurrit hypostasias qz in vñis
appz sube laudabilis i hac partē dicit Ba. vocari ebimuz
crudū 7 An. supfluitatē crudā: qz no recipit digonem secū
dā: eo q no tantū digesta fuit in stō per primā vt epar: cum
circūstātis tñc existēbus sufficiat in scdm digerere. C Et
attēde q ego si me limito ad dicēdū q bec pars sit chilus
vel q sit pars potētiālis chili vel ps cibi assumpti ex his di
ctis: hñ in quo hoc sub dubio solū hoc dicit iuxta hñc opi
nionē q hypostasias est res scā ex cibo q refugit actionē na
ture apud conuerfionem cibi ad sanguinē.

Sed contra hñc pñitōez multe circūstāt dif
ficultates quas opz dissoluere si
oz ista pñitio plene itelligit. C Primū q dubiū est: qz ex vi
ctis videf sequi q hypostasias laudabilis in sanis significat
sup indigonē stōi. pñes tñ est pñra oēs auctores medicie: qz
hypostasias significat super digonem no super idigestionē.

¶ Secundo sequit̃ q̃ significat imperfectionē digestiōis epat̃. Nā significat partē ebili effugere opatōez nature: qđ nō accidit nisi epat̃ diminute digerat. ¶ Tertio videtur q̃ hypostasīs laudabilissima in sanis nō significet sup̃ digestiōem in epate aut digēōne humorū in venis. Nāz hypostasīs nō significat sup̃ illas digēōnes p̃ quas ipsa nō digerit: s; nō digerit seba aut tertia digēōne. ergo nō significat sup̃ illas. hoc tñ oīo est p̃ oēs auctores. ¶ Quarto hypostasīs laudabilis in se. in principio debet appere. nā stat i principio talis febriū p̃tē cibi crudā trāsmittit ad epat̃ z idē cū vria egredit̃. ¶ Quinto q̃ nō significaret in se. sup̃ bñōz digēōnez. Nā cū nō sit ex pte peccātis hōis nō videt̃ modus quo sup̃ talis humor digēōne significaret. ¶ Sexto p̃ opionez est epillē Bā. pmo de vñs se. cū dicit̃. putredo aut̃ hōz q̃ in vasis silis est ei q̃ scdm apatā. Et subdit̃ paz post de putredine q̃ put in oñante materia. in flegmonibz q̃ pustulosi tumoribus suis. in hōibz bñ aut̃ q̃ sunt circa arterias z venas ppozitabile puri. s; id qđ in vrinis subsistit: ecce q̃ Bā. ponit bñōz putrescentē in venis subsistere in vrinis z eē hypostasīs z idē epillē vult Alui. pma quarti caplo de cura pu. in gene ralli vñs dicit̃. z an sedimē laudabile ē aliqd nisi bñōz faciēs febriē q̃ias digestus ē. ¶ Septio. si eēt vñs dicit̃ nō eēt cā albedinis hypostasīs ista: q̃ vñs digerit simlāz mēbris radi calibz scdm colorē p̃ Bā. pmo pñsticōz. cōmēto vltio. Si militet̃ z Aluer. q. colligz. cap. de hypostati. vbi cāz albedinis hypostasīs dicit̃ esse: q̃ nō nutrit̃ mēbra ex sanguine n̄ si post q̃z ē dealbar̃ z cū afflatus. z p̃pca ē color supfluitas sic color nutrit̃ mēti qđo nutritia segit curis suis nālē. ¶ Octano dubitatur. qz si ista pō sit vñ nō eēt cā assignata ab Alui. in isto caplo p̃z infra: quare hypostasīs nō regrit̃ in vrinis sanoy. Nā assignat hāc cām: qz nō opz in venis sanoy esse humorē excrendū. Constat q̃ q̃ vult hypostasīs esse in sanis ex parte humorali.

Solucione. Istoz nota primū qz lres qz
ē hypostasiz in epe bzo se
cunde digōnis in epe nō pmutet a ppria spē nec pueratur
ad aliqū hōiōē; ipsa tñ aliquo mō digōnis digerit z ppor
tionaliter patit a calozē epīs sicut aliqua massa pīssinaria:
ita qz epate bñ digerētē residū bec ps qz refugit opationē
hāc nature: ita qz nō puerit in hōiōē: nec ē aquositas: dige
rit ita qz fit alba z equalis i pibus z medicorū subtilitatē
hē cū digō ē debilis fit grossior: cū p digōnem sanguis fit
multū coctus plerūqz multū d hac hypostasi subtiliat z re
soluit itay modici remanet aut nībil cū yrina excutiēdū.
Silt ē cū sanguis z alij bōiōes trāsmittunt in venas simul
cū eis stat hypostatica materia trāsmittabilis diuersimode
a calozē z frigore z bñoz dispōnibū nō sōlū in dispōnibū
sensibilibz z manifestis, sū in gubūz, pperiatibz, ita qz dige
stis hōiōibz sil' bec hypostatica materia ē digesta suo mō. z
silt cū putrefit hoc accidit in materia illa. **A** Nota scō qz
hāc z alij supfluitatē iale talibus hōiōibz peccatū mixtū
sepe vocat peccatē humozē aut ptē eius, z hoc putādū ē ēē
aut qz multū pportionaliter disponit cū peccante hōiōē: cū
miscet in digōne z putredie: aut qz ita scēi pmitit ē vī
cerni sensū nō possit aut pp vtrūqz: z qz talis materia ē apta
peccare cū colera z cū flegmate z cū alij humoribz: z scq
illoz putredines z augēt se. iō tales vocat medicī materias
cōdes: ad quaz cōiōē laboraf in pncipio pu. se. vt pma quar
ti. caplo de cura pu. in gñali. z hāc vocat bec serolas
supfluitates. **T**ertio nō hāc supfluitatē optie dispositaz
quodāmō dici posse pternaturales z quodāmō naturalem
vñ hāc. pmo pmo. pmeto vlti. bāc dicit mediū inter hōiōes
naturales z pternāles. Nā qz ipsa fit a solo calozē nālī nō re
qstito pternālī: nec reqstita pternaturali dispōne coagētē vñ
pternālī qualitate spālī in materia. iō illā dicimus naturālē:
qz vñ bec hypostasiz nō accidit nisi ex quadā ipōtētia natū
re sup cibū vñ ptē suā. iō pōt dici quodāmō pter naturā re
cte fit diaffoz ex relatu hāc. pmo **A**lfo. oēm sūdiorē dicit
pter naturā. z iō nō opz hāc inueniri in corpibz sanoz: quia
nullo facto erroze in regimie z corpe optime sano i etate pfe
cta nō opz ēē huiusmodi hypostasi: bō ac ē valde raro. **E**x
et multis alijs modis accidit qz i fanitate nō appeat. **C**h
gus ps dubioz oīuz solutio. **C** Ad pmi. n. pcedo qz signi
ficat sup digōne quardā partū cibi i stomacho: qz residū
cibū hypostasiz optima declarat ēē bñ digestū. z iō facien

do denotatiōe a maioribꝫ significare digōnē. Et patitur
ridet ad scōm. ¶ Ad tertius negat qꝫ hypostasīs nō digera
tur mō suo pma vel scōa digōne vel tertia : qꝫ vt dēci est in
pmo nobili. ¶ Ad quartū argumētū cedit qꝫ aliqñ appa
ret hypostasīs laudabilis in principio putridaz: sꝫ nō plene
rat i omni eoz vria tunc micia, z iō vltū hypocrates scōo
pno. vrinā fidēle nunciū salutis hñe hypostasīs laudabilis
spꝫ vsqꝫ in crisiꝫ. z nō er vnica vice hoc significari textū cā
mēti vlgisimiferti. Lñ dicitur vria laudabilis ē qꝫ hypostasīs
alia subfistētē z equalē z pñmā atqꝫ lucē debēt. z sic pma
nens vsqꝫ in crisiꝫ. est. n. fidelis nuncia salutis z brcuitatem
egritudinis significat: qꝫ si mō cuz hypostasīs pñicta mō line
ea sit diuturnitatē egritudinis significat neqꝫ ē oino fidelis.
¶ Ex quo pꝫ multos errare medicos qꝫ er vnica vñsō vti
ne vltū significare sup digōnē bñozis faciētis morbum.
¶ Ad qñtū pꝫ modus er pmo notato quo significat sup di
gestionē bñozis peccātis z sup indigōnē eiꝫ. ¶ Ad sextum
qꝫ fundat sup dēci bñ. dñ qꝫ Sal. supponit qꝫ in putredie
materiez qꝫ sunt in vasis. i. in venis z arterijs pꝫ pñmā hu
mori qꝫ putrefit simul cū bñose qñ digerit itēgre vincētē na
tura fit hypostasīs laudabilis. ¶ Alii ē qꝫ hypomoz putrido suo
spꝫ pñēte z puerfo ad aliā naturā feret hypostasīs: illa eēt
vere pus: qꝫ nō ē alia rō puris z saniei qꝫ qꝫ sit res genita in
coipe nō er humor: putrido nō reducibilis ad benignū in
alio spꝫz trāsmutato: vt oñdi in qōne de sanie scōa affo. illo
affo. circa gñatōez saniei. z fuit qñtio sexagesima pma: imo ē
hec vna rō de rōnibꝫ p hac ep̃ane: qꝫ in putredie scōz pca
na valoz cū qua vincit naturā ad qꝫ putrefit nō puerfō ad
aliā spēm p gñatōez. z iō cū hypostasīs laudabilis vt infe.
colerica nō sit colera restat qꝫ nō sit er pte colere: z ad bñē
sensum loqur. Colera quartū loco allegato. ¶ Ad septi
mā negat pñā. ¶ Iā in pto cū sit alba assimilat itō qꝫ est mēbz
radicale. qꝫ si cū trāsit ad epar nō ē alba z vadit ad venas cū
humore malo digerit mō suo a tunicis venaz z dealbatur.
¶ Ad vltimū pꝫ er cictis in notabili scōo. qꝫ si qñas scōm
hāc viā an in fe. pu. decidat hypostasīs a cā pñicta vñ ante:
dicere debes qꝫ in multis eaz: a sola afite decidit vt iterpol
laris in qbꝫ humor dñ putrefit ē ēf venas. Sz nō video qd
eogit negare in cōtinuis febribus: quarū putrefactio est in
tra venas decidi hypostasīm a causa cōiuncta vt multe au
ctoritates sonare videntur.

Quantum ad tertiū articulus supponit pmo qd
vltus dignitas mebroz z vīaz agēs
in nutrimentū hora dignōis tertia ipz dealbat z supfluitas
ei⁹: bec suppo sine dāctōe ē hā. pmo pno. 3m. vlti. z auer.
quarto colliget. caplo de dignis pteoz in vria. ¶ Secūda
suppo ē qd cū virtus bñ dignit fit digēstā nō tñ benignā
z qd in mebroz subam puerit: h ē supfluitas gñat bñ digē-
sta: bec suppo pz p hoc. qd alr ex bonitate dignōis expulso-
ruz nō significaremus bonitate dignōis pncipali intentoz
p digōē. ¶ Tercia suppo tertiō qd lz naturalissimus locus er-
pulsiois supfluitatis tertia dignōis sunt pmt cutis: vtpōt
colliget p mō loqndi Aut. pma b⁹. caplo ē gñatōe humoz.
z pma afo. 3mē. l. 4. tñ abādāte multa supfluitate aut clau-
sis poris cuti nō incoēnt hāc supfluitatē expellē p vīnā
scēba ps b⁹ supflōnis pz qd ibi ē via pata ad alias supfluita-
tes cū illa omittas expellēdas. ¶ Ultimo quo ad hāc vīā
supponit qd hypostasis laudabilis sube ē illa qd bz significa-
re sup digōē hūoz in ābitu corpis z in pcauo vīnāz pten-
toz. ¶ Et istis arguitur pmo pma pōnis alteri⁹. hyposta-
is laudabilis sube in corpib⁹ fanis apparet ē supfluitas ter-
tie dignōis p illā tertiā digōē ex hūoz vel hūozib⁹ gēita.
pbat pmo. talis supfluitas residet aliqñ vīā vī legē ex ter-
tia supfluitas qñ qñ sic residet ē hypostasis laudabilis z nālis
sube. igr zc. mi. pz qñ sic residet significat bec supfluitas
sup sua cām: hē cūs cā ē pfecta digō tertia. igr zc. ¶ Et hac
pcone iferet correlative qd oīs hypostasis nālis z laudabilis
sube ī fanis ē supfluitas p tertiā digōē ex hūoz vel hūozib⁹
bus genita: qd nō vī maior rō de vīa qd de alla. scēba vīa ad
hāc pcone declarādā bec ē. Supponit pmo qd hypostasis
nālis sube ī fanis aut ē ps ex chilo veniēs a stō qd nō fuit vī
gēsta ī epe ita vīn aliqñ pteoz puerteret vī dixit pcedēs
opio. aut ē supfluitas genita ī tertia digōē. Nā ī pla nō pōt
ē aliqz nālis hūoz: qd tūc nō nāliter expelleret. z qd multū
illoz puerit ī colore odore z mō sube. erit ē supfluitas aliq

Alloz modoz. ¶ Secundo supponit qd digestio prima est pfectior alioz pib⁹ min⁹ de cibo vltimo transmittit ad epar: qd sit ita disposita vt effugiat opar⁹ de epi pueritatis ipm i san gaine r alioz humores. ¶ Tercio supponit q in hyeme sit pma dig⁹ melior q in estate in corpib⁹ in q⁹ calor nalis in hyeme fortificat. h e Ba. p affo. pmo. 14. allega. Ex his sequit q si hypostasis eet illo ex cibo qd refugit actioz natu re 2c. ad sensus pcedetis opionis minus de hypostasi debe ret ee in vria in hyeme q in estate. pns th e falsus. 2 arguit pns: qz dig⁹ sit melior in hyeme. q minus de cibo refugiens actioz nate trahit ad epar. q min⁹ in vria dz residere. ¶ For te dicere q lz plus de tali cibo trahat in estate th min⁹ va dit cu vria: qz calor eius ps dissoluit. Contra. qz pari mo n⁹ nus dz ee vria in estate qz in hyeme pns est falsus. 2 s. Ba. lo allega. cu dixit q in hyeme minorat qstias vrie 2 hypo stasis e seculetio: falsitas aut pmi pntis illati pz ex eade au ctozitate n⁹ si hypostasis e seculetio: 2 vrie qstias mino rat seq⁹ q tuc plus de hypostatica ma inuenit. ¶ Confirmat ur scdo ex hac via pclo sic. nisi ita eet b hypostasis no testa ref corp⁹ se bñ bñe: qz pot⁹ testaret digones no esse ita pfe ctas. ¶ Ex hoc seq⁹ hypostasis nalez ee supfluitate ex dig⁹ ne tertia genita. ¶ Confirmat et pclo: qz nisi ita eet ca gñat albedinis hypostasis no eet: qz mēbra radicalia spsz deal bāt. s. tunc venaz 2 arteriaz 2c. pns e s Ba. p pmo. pme. vltimo. ¶ Preterea fere volūtarie vt sine rōne dcm q ci bus q ita crudus a sñd mitteret epar ipz in hñoz nalez puer tere nō possit pfigurari sanguini q tunc gñat 2 hñoz cū quo pmisset. Alia si e bilis vel ps cū cū nō sit obiecti pportio nati digñi mēbroz nō vt q beat pportabilitat digeri cuz hñozibus. ¶ Preterea cū magna ps actioz variet ex varie tate patiens mirabile vt q sp vel vplm h⁹ cibi supfluitas digerat sil cuz digōne hñozis cui miscet: s hypostasi lauda bili in egritudib⁹. ¶ Itēz dñe hñoz q est supfluitas tertie digōnis genita p digōne in noctio a vñte digesta venaz 2 mēbroz. ¶ Ad qñā pclonē pbādā supponit q p pole ē aliqñē febrile in c⁹ venis nō sit p tūc v tali hypostatica mā qualē dñe pcedēs positio. hec ppō pz: qz dñit pcedēs opio q stāte optimo regimine in co: pge opñe sano talis hypostati ca mā nō trāsit ad epar: h pole ē aliqñē q fuit vñs optio re gime vsqz ad vñltimi sanguis gñatōz febrile. ¶ Secūda suppo ē q in statu se. sanguine salubz puenit stāte regi mine dz in vria deductio ipedimētis ee hypostasis alba cir ca fundā. h pz ex Ba. p de crisi. ¶ Ex his arguit sic in tali se. in statu e hypostasis laudabilis: hñā nō est q pte cibi q nō fuit digesta scda digōne in epe. q nō ois hypostasis lau dabilis sube in egritudinib⁹ ē ex tali pte: 2 q nō videt aliud dicēdū ee hypostasis: si nō sit mō dictio mñ supfluitas digō nis hñozis peccatōis: seq⁹ q pclo. ¶ Et p hac plone ē exp⁹ se Aluic. pma quart. cap. de cura pu. loco allegato. cu dixit. 2 an scdmē laudabile est aliqd nisi hñoz puenit stāte regi gēstas ē. Et idē sentit Ba. pmo de vñtñs se. loco allegato cu dixit putredinē q est in venis dñante natura ec illud qd in vñis substituit. 2 hoc vult Aluic. 4. colligit loco palle gator: hec ē est cā quare in vñis egroz egritudinē hñozal expectat hypostasis 2 nō in vñis sanoz. Et hec ē est cā quare in pñcipijs pu. nō appz vria digesta: qz ex hñoz qui nondū ē digestus nō sepat supfluitas: nec ē separa q expell debeat. Et vult in summa hec positio q hypostasis lauda bilis sube mō dicto taz in sanis q in egris sit p digōnez ter tiā tā in iuuatuo q in nocituo tā q supflues a tali digōne. Sz in sanis p digōne in iuuatuo 2 stāte regimine optimo dz p porros expellit: hñā supfluit aut ex alia cā impedit ei⁹ exi tus p porros tūc recurrit ad venas cū vñna 2 residet in fun do. ¶ Et hoc vult ysaac octaua pñcula vñnaz dādo cām quare hypostasis sit alba: 2 rñdendo argumētis spobstaz in his vñis rñdet tribus modis hoc debere fieri: vel qz hy postasis fundamentū est tertie digōnis in mēbris q cū suaz pplet digestione 2 coctionē mēbroz pfecte expmit simi litudinē: vel qz hypostasis est sanguis scdo decoctus: qz se cunda coctōe post plectū ruborē non inuenit in quā mute tur qualitatē mēbris assimilātē nisi tñ in albedinēz bāc. ma niscitissime vult ysaac dictā pclonem: sed dicit positio q in egris hñoz malo egritē in venis reducibil ad benignā natura ipm digerit. 2 in digōne aliqñē seq⁹ straz supfluitas q ad aliā naturā puenit. 2 ita deallat 2 currit cuz vñna. 2 nō pōt

secundā suas varias dispōnes super humoz digestione si gnificare. ¶ Et hñus secūde pclonis scñtētia pōt colligi ex Halle. pmo de vñtñs se. loco allegato supra: 2 cum pax infra eodē caplo subdit. manēte. n. adhuc virtute digesti va soz hñozis qui putrefit itēz humoz in talē alterationem deuenit. Et colligit idē ab Aluic. pma quart loco allegato. 2 innumerales quasi auctoritates sunt q bon facere vident tur. ¶ Sed th hñc etiā positionē multe circūstāt difficul tas. pma est ista. si pclo pma eet vera sequit q in vñis que mingunt oñ sanguis est in semita digōnis minus effz de hy postasi q in illis q mingūt post q sanguis est elactus: p bas pñtia: qz vñs sanguis est in semita digōnis adhuc nō sit digestio tertia: nec est facta. q pzo tūc nihil aut pax est de su perfluitate digōnis tertie q est hypostasis. 2 similiter quā do sanguis est iaz digestus sit digestio tertia. 2 per pñs tūc sequetraz 2 multiplicat illius digōnis superfluitas q est hy postasis. psequēs tamē prime pñtie est pñra. Halie. pmo de crisi loco supra allegato. ¶ Forē dñ q Ba. voluit q in vñis q mingunt oñ sanguis est in semita digōnis tertie. 2 nō secūde. ¶ Contra. qz in vñis pñtis que in mane colligunt apparet plus e sedimine 2 hypostasi qz in vñis diurnis vt pōt colligi ex dictis in capitulo pmo hñus summe: sed il le mingunt oñ sanguis scda digōne. i. dñy sanguis sit in epate. Igit de scda digōne est intelligendus: 2 minor pz: qz ille cōiter mingunt. i. 2. hñoz post cenā: sed cōstat q tunc sit scda digō. Flaz cibus digerit digōne prima. 2. hñoz. Iuxta illud Aluic. i. 3. tertij hora equalis remanet: i. cūbi in stoma co est illud qd est inter. i. 2. horas 2 vñtitudas. ¶ Secū da difficultas. q si hypostasis in sanis nō sit aliud q super fluitas digōnis tertie. sequit q cā affz: nata ab Aluic. qz nō requirit hypostasis in vñis sanoz non esset vera: qz dixit hoc esse: qz nō opz vt in venis sani sit humor excutiendus. Mōdo pstat q opz in venis sani hanc esse supfluitatē. Flaz quāscūqz optimo exstēte regimine refecit hec supfluitas vt cōstat per experientā qua videmus foridiez in pñis. 2 ex Aluic. tertia pñti. caplo de exercitio. ¶ Sed sequit q si esset in venis sanis humor excutiendus per hypostasim nō esset melius qz eēt superfluitates a digestiōe puate. Flaz si id qd in hypostasi expellitur est superfluitas digōnis tertie melius est q hoc sit ex humorib⁹ bene digestis qz ex super fluitatibus puate a digestiōe. psequēs th est falsus. 2 cōtra Aluic. in littera cū dixit infra. i. q si est in venis sanis: hñoz qui est excutiendus melius est vt hoc significet ex eis supflui tates que in eis superfluit ex cibo a digōne puate vt supra allegat. ¶ Tertia difficultas est. q si in copore febricitātis esset hypostasis ex humorē putrido sequeret q hypostasis esset vera sanies. pñs est cōtra Ba. in pmo pñsticōz pme. vltimo. 2 pmo de vñtñs se. 2 probat pñia pmo sic. hyposta sis esset corpus fluidū genitū ex humorē pu. non reducibil ad benignū. qz est sanies saltē large loquēdo de sanie. tenet pñtia p saniei descriptōez: quā vide. 2. affo. affo. 4. 7. qui sic incipit. circa generatōez saniei 2c. ¶ Et pñmāz: qz dñtia inter hypostasim 2 sanie est q cause faciēt hypostasiz non est cōiuncta cā pter naturā: sed cause facienti sanie pculdu bio ē cōmixta dispō pter naturā: vt sumit ex Ba. pmo pño sticōz loco allegato. sed cause faciēt istā hypostasiz ē com mixta dispō pter naturā. s. putredo. q nō dñt ab illa. ergo est sanies: forte dñ q ad sanie faciendā cōcurrit effective calor pter naturā: nō aut ad hypostasim. ¶ Sed s. pmo hoc ē s illud qd osidi supra in qōne de sanie affo. allegato. 2 s Aluic. pma quart. cap. de iudicijs saniei vt ibi osidi. ¶ Preterea nulla videt ratio q putridus calor in apate agar cū natura li ad saniei gñationē quin p illud putridus calor in humore faciēte se. agar ad gñationēz supfluitatē albe ex illo genite. ¶ Ad has difficultates rñdet. 2 pmo ad primā cōcedēdo vt dixit respōsio ibi posita q Halie. intelligit de digestione sanguinis q est digestio tertia. Et cū arguit q vñne in q⁹ plus de hypostasi apparet sunt ille q in mane colligūt pmo pcedit q vplm ita est. 2 cū dñ q illa est hora digōnis secū de: respōdet q imo illa est hora digestionis tertie in cōmū regimine. ¶ Ad argumētū. q: non distat a cena nisi. i. 2. hñoz aut. io. concedo: sed dico q in sumenitibus bis cibuz in die pzo tunc sit digestio tertia pñstertim in venis conuer tendo sanguinem ad naturam primaz humiditatum. Nam constat q Aluic. in caplo de bis que proueniunt in pulsa

somno vult q in tpe sōni augeat pulsus qsi cibis digestus est z arterie sūt meliores pp nutriti qd ad eas penetrat: vult q in sōno nāli iā p magna pte cōpleta est digō scōa z sit tertia in venis. z pstat ex his q dñr tertia pmi q somn pueniēter appropinat: digerit cibi scōz digōnes noiatis vbi nō vt velle q tñ vna: s pñb. Cū q incipe debeat dige rī post q cib ab ore scōi descēdit. z añ q exeat de scō pstat q in ea sit pma z scōa digō: z p magna pte tertia. z iō p tñc in fine talis pñz bz de hypostasi. Qd āt dñr q hora egūs re manētie cibi in scō ē illd qd erit iter. i. z. horas z vigitiduas a gbulā itellr q cib q sumit in q̄titate sufficiēti in coipe tēparō qsi comedī in duobz diebz tribus vicibz stat in scō tēparō. r. horas pputādo tps pprehensōis cibi in scō z tps exī. Sz cū hoc cibo bñ sumpto mane distabit ab eo horis .i. q. z iō tñc erit: ppleta scōa digō z sit tertia. C Alij vō dī cūnt q b tps est illud qd ē mediū inter. i. z. vigitiduas ho ras. z b ē qñqz horaz. z hoc voluit Bartholo. de varigna na. C Ad scōdā difficultatē rñdes negando pma pñam: Pñā z si in venis sanoz sit supfluitas digōnis terit: Pñō oz istā ēē ercūtiēdā p vrinā: s cū nō supfluit in q̄titate z nō ē aliud ipedimētū vt supra dñr pellī p pōios māsifestos z oc cultos. C Ad pñmatōez negat ē pñā itelligēdo ad sensus Alui. Pñā aut vult q si sit bñor ercūtiēdus p vrinā melius ē vt sit supfluitas cibi noniter sumpti q non sit ita plene dige sta sic alia pñ. Sz tñ sit digesta z pueria in bñorē p fecūdas digōnē: z cū b sit talis obediēs vt pueria in supfluitatē ter tie digōnis q trāsīt cū vria. hoc. n. est min⁹ malū qd ēē pōt in supfluitatibz bñor in venis. Qd si ēēt sanguis bñ digest⁹ nimie q̄titate nō apt⁹ b mō pelli maius ēēt c⁹ nocumētū in futurz. Vel scōo voluit q si bñor ēēt ercūtiendus meli⁹ ē q bec sit supfluitas ex cibo a digōne pñata. s. tertia pfecta z pncipalr intēta. z tñ sunt tales vt expellat p vrinā z ibi resū deant. C Ad tertiā difficultatē pcedit q hypostasis lauda bilis in se. ē sanie largo mō loqñdo de sanie. Sz q dñr. B. differre sanie ab hypostasi itelligit de sanie in apatibz genti ra in quibus cōiter deterior est putredo q̄ intra venas. z ista dñr ab hypostasi laudabili i scōibz pu. scōz plus z min⁹ pfectū nō scōz spēs. Et pōt hoc pprehēdi ex Ba. p de vñr tps se. cap. 6. cū dixit. quot aut in apatibz putridis sunt dñe rot ēt in febribz a putredie accēsis sunt spēs coz q in vrinis inferi. Et iō hypostasis vocauit pportidabile puri. s. apā tū: q nō cū tāto defectu inari caloriz scā est. Sz qd dñr pmo pñō. pñeto vltio itelligit de hypostasi laudabilissima i fa nis q sit nulla criste putredine. Si qd aēt diceret vt plusqz pñetator q hypostasis nñqz decidit a cā pñuncta bāc diffi cultatē solueret: sed incidere in alias maioreas. z ex hoc vlti mo pz respōsio ad confirmacionem.

Ad argumenta at pncipalia facit pz solo. z sñr ad rōnes pñe pñis.

Questio.

LVI.

Veritur 36. Alz. Melilotus sit calz in pñi mo gradu: videt q nō: imo vide tur tēparatū auctoritate dialcoridis quā Alui. ponit caplo de meliloto. z dñr tēp dialcoridis q ē equale in caliditate z friditate. C Scōo. q sit calidius q in pmo. melilotus est amax: s omne amax est calidius q in pmo. i. q. z. q amax sit calidius q in pmo pz pñach pmo dietarum vniuersa lium. vbi dicit q amax est calidum in secundo.

Ad oppositū ē Alui. z. cap. 6. meliloto. z serapio q dñr q ē calz in p.

Considerandū q cū ista qd sit generalis hēo ofidere i quo pñcū auctores in simplicibz. C Primo pñcū de q̄titatibz pñis absolute sic est pñdictio iter Alui. B. z Dyascoridē de coriā dro: q Ba. dicit q ē calin. Et aut. dñr cū Dyascoride q est frigidū. In qualitatibz scōis vt in zinzibere: qdā dñr q est opū putrefactōi pp humidū: qdā dñr q est calz. In gradu pñcū vt Alui. dicit q melilotus est calin in pmo. Dyascorid des dñr q ē tēparatū. Et iā in amiso. est. n. calin in scōo sicēti in tertio apud multos. s. apud Dyasc. calz z sicēti in eodem gradu. Est ēt discordia inter auctores i scōis vñtibz in se z relatis ad pñas. In scōis vt de vna medicina dicit vñ q ē resoluta z alius nō. vt allū frāgit ventū: vt dicit Bal. z. de igenio sanitatis de illo rustico q comedebat allū: vt vñtus resoluere. z ipe dñr. Allū ē tiria rusticoz. Et i. 4. regimi

nls acutoz dñr q allū facit vñtositate. C Stradichē ēt in se cundis vñtibz relatis ad pñas vt in tarcon qd ē saturregia vel herba piretri. alij dñr q est calz: postea dñr q ē stupe faciēs. Sñr mandragora rubificat faciē. z est frida vt ponit Serapio caplo de mādragora. z Alui. Ba. vñ dicit q indū pñrū. Contradichē in vñtibz appropiatōis mēbris pñu laribz. vt vnus auctor dñr q hēc medicia inuat scōz: vt gra na pini scōz Alui. z. cap. 6. pferunt scōz. z deciatertia terti. tra ctatu pmo. vltimo caplo. dicit q nocent scō. sicut dñcunt q ameos z cūmīnū faciūt bonū colorē. C Quarto pñcū in formis specificalis. vt qdā dñr reubarbaz ē solutiū z euāt colerā vt ponit joarmethēis lib. ii. z Alui. dñr q nō ē solu tiū. Albinthū dñr qdā q euāt flegma. z qdā dñcunt q nō cñat flegma. C Contradichē ēt in dosibz. vt qdā dñr de tali me dicina def tāta q̄titas. z alij q def minor aut maior. In do sibz aut vñtur Mesue p domestico magis nobis. C Sñt ergo inestigade vie sedatōis baz pñctionū. C Alia at ē dñs pñctionū in q̄titatibus pñis mediciaz est quadru plex. pma est q in oibus alijs cadit. s. nō credere alteri istoz sic dñctus. vñi gñ. si. Al. dñcūt Balicō nō oz credere Alui. qz magis pñdo de. B. qz sūt melior expmētator vt ipemet dicit in caplo de emirico. dñcūt. n. q nō est credēdū Ba. er ralle in expmētō: sed ista nō est cōcordia: imo negatio pñe. Sñt isti pñcū in qualitatibus vt alij dñcūt q ē cala: qdā dñcūt q ē frigidā: ista est pñcordia q ita vñt iuentū per expe rientiā itē ab illis auctoribz hoc sic dñerunt. C Scōa via pñcordiā est reducere hoc spe ces medicie vt si dicat ab ali quo q melilotū ē calidū sūt nō vñt p pñes quas bz meli lotū amaras. z si alius dñr q est frigidū refert se ad pñes alias. C Tertia via pñcordie ē pp varietatē rez z cōitatem noie: sicut qñz mēta dñr calida qñz frida zc. hoc ē: qz aucto res refert se ad diuersas res sub b noie positas: sic b sede negē lapis ematibz sedenēgi ē sēm canapis. z tñ tu iue nis ab aliq q ē calz z ab aliquo q ē fridū. z sic scias q hoc est pp talē denoiatōez z nō verā pñcientiā: qz semē cana pis ē calz: z lapis ematibz ē fridus. C Quarta via est pp diuersitatē appropiatōis mediciaz. sic dñr qdā q talis res ē calida: qdā q talis est frida. z hoc ē: qz vnus refert se si ponat ab intra z alij si ponat ab eē. sicut coriādz positū ab intra est frigidū: sed positū ab eē est calz resolutiū: z cā est: qz positū ab eē solū penetrat vel vadunt intus pñes calī desced ab intra vadit roa substantia. z per viā latā: vñ infri gidat. C Discoridā qñz in gradu. z tñc sedatur. Primo qz nō credit vñ auctor: s. alteri: qz gradus sūt inuenti pñe pñcientiā. z iō credit magis ex pñ. Cū g Ba. fuerit magis exp tus q Alui. tñc ex sua expiēna credas sibi. Si at vis de me lilo magis credere dyascoridē: qz habuit magnā expiētiā: qz circuit totū mundū plusqz Ba. qz nō multū circuit h̄ fue rit rome z cypr: vt qnto de simplici medicina. caplo de san guine dracōis: pñes plus credere si vis. C Scōa at cōcor dia ē ex māsīde gradus: qz gradus bz q̄tuo: māsiones. mō alijs dñcūt aliqua medicina ē cala in scōo: z itelligit in vlti ma māsīde pñi gradus. Aliter dñr ē in tertio. z itelligit in vlti ma māsīde scōi gradus. z tñc ē pñcordia. C Alia via pñcor die ē climatū diuersitas. nā qdā m. dicie z quedā herbe in vno climate sūt callozes. qz in alijs. z tñc auctores climatiz callozes ponūt eas magis calidas qz q sunt i climate fridiori. z iō pñcordia ē isto mō q loquūt scōi diuersa loca q bui sūmōi pmutat res vt ponit Daly. z. tecnol. tractatu. 3. pñe. Sz. C Alia via cōcor die ē resolo mediciaz ad diuersa cor pora vt aliq medicia dñr sicca i tertio gradu: vt aloes scōz q cōiter dñr: hoc est vñ respectu coipis tēparati: cū at poste rius ponit in caplo vel in capitulis de generatibus carnē z solidatibz est medicina sicca in. z. vt pz. lib. 4. sen quarta. Mōdo ista ē pñcordia auctoz: qz ille refert se ad generadū carnē ille at ad corp⁹ tēparatū. C Alia discordia erat in vñtūbz absolute: qz vnus auctor dicit talis medicina lunaral ter dñr nocet. Ista pñdictio vñaf pmo: qz nō credis vñ istoz rus. scōo qz hoc est pp diuersitatē pñis medicie. sicut rosa per vñā par tes est resolutiua. z p aliā parē est stiptica. C Alia pñcordia est comparando virtutes scōdas ad pñmas. vt cum dñcūt tarcon est calidus z dñr q stupefacit large sumit stupefactuo

per omni non sentire aliquos effectus, ut tunc inducit tale effectus, quod si in ore ponis aliam rem non percipitur. ideo dicitur quod stupescit. Alia concordia est in formis specificis per viam investigationis diversarum regionum, sicut fuit arbor: transplata de patria in egyptum, et sic est de reubarbaro in terra Auenarum. 2. Alia, quod dicitur quod in loco Auenarum nascitur solutius, si in regione Aui, non, vel est possibile quod Aui, non habuerit illud per experimentum, concordat etiam per diversas partes in reubarbaro sicut in mirabolanis: quod per unam partem stringit ventrem, et per aliam soluit. Alia via concordat forme specificae et referendo ad diversas species humorum: ut quidam dicit quod Alces non soluit flegma: quodammodo sic, sicut quidam dicit abstinens non soluit flegma: quodammodo sic. Dodo hoc est per diversos humores, nam abstinens non soluit flegma virtute grossum si subtile. Et dicitur etiam auctores in iunamento et nocumento appropriato raz meborum: ut cum dicit talis medicina nocet stomacho: et alius dicit iunat stomacho: hoc est per dispositionem corporis: ut quidam dicit, ciminum et ameos in colico faciunt turpe colorem: dodo mire enim super ciminum facit turpe colorem: ut dicit Zuliermus de lombardia: et ciminum et ameos in habetibus flegma grossum faciunt bonum colorem, et abstinens toti cum suavitatis et solis iunat stomacho: ita succus nocet: et in genitalibus pica excitat coitus hoc est in colico temperando colorem. Et Alima est discordia discordia: in doli, prima est dando fidem cui plus credis, ut verbi gratia, dando plus fidem mesue. Et est concordia ex diversitate temporis. Has antiquitatis rationes erant homines robustiores dabat maior dosis: nunc minor: quod natura est debilitata, et hoc maxime secundum climata ut ponit Medici sine caplo de eleboro. Et ita diversificatur ratione diversitatis climatis ut sunt quidam bores robustiores per aliquam regionem ut sunt turci domus dosis maioris: et sic loquitur Aui, libro primo, sen quarta, caplo de diversione medicinarum ventris solutius. Et ita dant auctores diversas doses per virtutes diversas, scilicet maiores aut minores secundum quod virtus est fortis aut debilis.

Ex hoc

cessant contrarietates, quare etc.

Clauus Deo.

Expliciantur questiones preclarissimi philosophi subtilissimi magistri Jacobi de Forlino super primam et secundam sententiam primi canonis abyn hali abyn centinouit correcte diligenterissime emendate: per excellentem artium ac Medicine doctorum magistram Hieronymum surianum filium preclarissimi physici domini magistri Jacobi suriani de Arimino. Impressit auctor Venetis ipensis nobilibus Alri doli Octaviani Scoti Liusi Modoetensis, Arte Bonetti de locatellis Bergomensis, 1495, Die, 21. Mensis septembris, Ducante felicissimo principe Augustino Barbado.

Incipit subtilis questio Agonis senensis de malitia complexionis diversae.

Veritur virum mala complexio diversa sit in qualibet parte eius cuius alterat complexio. Ad pariem affirmatiua arguitur primo sic: mala complexio diversa est qualitas, quolibet qualitas habet subiectum adequatum, ergo male complexio diversa est aliquod subiectum adequatum: si nullum est subiectum adequatum alicuius qualitatis nisi illud in cuius qualibet parte est aliquid de illa qualitate, ergo aliquod est subiectum male complexionis diversae in cuius qualibet parte est aliquid quid male complexionis diversae: et hoc non potest esse nisi illud cuius alterat complexio, ergo mala complexio diversa est in qualibet parte eius cuius alterat complexio ad bonum sensum. Confirmatur, cuiuslibet alterationis est aliquod subiectum adequatum, si alterationis per quam acquiris mala complexio diversa est aliquod subiectum adequatum, ergo tale fecit quilibet partem suam siue formalem siue materiale ad tale complexionem alterationis: si per secundum quod quilibet parte alterat est in eo mala complexio diversa, si aliquod est subiectum cuius alterat complexio: in cuius qualibet parte est mala complexio diversa. Et secundo sic, mala complexio equalis potest esse in qualibet parte subiecti quod alteratur: et potest esse in qualibet parte eius quod alterat sit mala complexio diversa, et potest in partibus ita materialibus quod formalibus non repugnat mala complexio equalis

ita et bona complexio equalis quod sunt extrema: et sic non repugnat recipere mediam quod est mala complexio diversa, et assumptum per quod eadem pars primo est sana sit postea febrens febre ethica. Tercio, si non esset posse in qualibet parte eius quod alterat esse mala complexionem diversam: aut hoc repugnaret ex parte agens: quod non potest agere, et hoc non: quod inueniunt agens que totum alterant et que tota contraria complexionem inducunt in facto esse, et hoc non possunt nisi primis qualitatibus partibus ita formalis quod materialis alteraret: aut repugnaret ex parte recipientis subiecti, et hoc non: quod cum quilibet pars virtutis extremum possit recipere sicut quod quilibet possit recipere mediam: aut repugnaret ex parte forme recipiende, et hoc non: quod caliditas siens potest recipi in quocumque mixto et in cuiuslibet mixti quilibet parte aut quocumque: quod non est possibile simul in qualibet parte eadem malis complexionem diversam: quod tunc non esset diversa: immo equalis ut videtur dicere Dynus: et tunc dicit non potest quod mala complexio diversa in aliqua parte materiali sit cum bona complexione naturali reputata in illa parte materiali in qua est, ergo poterit stare cum bona naturali in toto reliquo: sed quodammodo fiat cum bona equali est ipsa diversa: quod siens est et faciens dolorem ut infra dicitur, ergo non repugnat ipsam esse diversam et esse in qualibet parte eius cuius alterat. Quarto sic, si non in qualibet parte eius cuius alterat complexio: et mala complexio diversa hoc maxime esset: quod non esset in qualibet parte materiali: nam si sit in qualibet parte formalis et minima naturaliter: non tamen est in qualibet parte materiali ut dicitur in medio de lentis: Virtutibus bonis, et post ipsum Dynus de garbo: si hoc est impossibile, nam ex illo sequitur quod talis minimi naturalis possibile est aliquam partem quiescere reliqua mota: ut quiesceret illa in qua non est mala complexio diversa cum sit tota in termino a quo movetur: et moueret illa in qua est mala complexio diversa, tunc tamen est falsum, et 2. Quero, 7. physico per mentem, 2. ubi sic dixit necesse est esse prima mota: quod corpora naturalia non dunt in infinitum in eo quod sunt corpora naturalia, verbi gratia: quoniam primum motum in igne est minima pars quod potest esse ignis, et similiter primum motum caloris naturalis animalis est minima pars que potest mouere animal: manifestum est in hoc modo moueri: quod cum fuerit imaginatum quod pars eius quiescit totum quiescit, hoc praeterea: ex quibus per conclusionem velle quod quod pars minimi quiescit reliqua etiam quiescit, et ista dicitur quiete, nec aliter de motu in principio septimi physico perbare Ari, quod omne quod mouetur: mouetur ab alio.

In oppositum est Balie, in libello de malitia complexionis diversae prope principium sic dicens caplo primo, et manifestum quidem est quod iste species malitiae complexionis diversae non diversificatur a speciebus malitiae complexionis equalis: nisi quia iste non possunt in omnibus partibus corporis cuius alterat prolo, hoc Balie.

Ista questio est antiqua et difficilis et in ea inueniuntur varii modi dicendi in pluribus etiam definitionibus ipsarum circumscriptionibus, primo tamen in ea videtur quod sit mala complexio diversa et quod sit mala complexio equalis iuxta modum loquendi medicorum. Et secundo illud videbitur quod principaliter est questum.

Pro primo ostenditur iuxta dyni opinionem quod vitra istas est mala complexio: quod nocet operantibus: si mala complexio diversa est cum in subiecto apto dolore deducto impedimento facit dolorem aut triste sensationem: mala complexio equalis in subiecto in quo non facit dolorem nec tristes sensationes, et in hoc adiuuare differat ut per ex Balie, in lib. de malitia complexionis diversae cum dixit caplo, 6. in fine: in febre ethica quod sola iter febres est secundum in febribus quod huius est non sentit illa: sed febre effluens aut putrida sentit aut dolet calore, nam sic iacet serice sic, illa aut febre fixa quod subiecto aialis fixa inheret non sentit cum ea laborat, nulla autem aliaque febrium existit: quam patiens ea non sentiat, et in caplo quarto circa medium in translatione arabica dicit quod principium quod passio de dolore quod sunt in mala complexione est cum febribus erit perfecte assimilata causa alterationis, ex quo datur intelligi quod ante quod sit perfecte assimilata est ibi dolor aut passio, et apparet ista in translatione ex greco ubi dicit, B. Si vero corpus vincat a caumate quod puenit diversitas et actus eorum patet et eorum passio in spe cessabit aut a dolore, tunc quod primum assimilabitur translationi, et hoc est quod Aui, voluit, secundum da primum, doctrina secunda: caplo de causis doloris absolute in principio cum dixit quod vniu gen causarum doloris est mutatio

Questio

cōplexionis cito facta ⁊ malitia pplexiōis diuerſe ⁊ paulo poſt dicit malitia aīe pplexionis māſiue, nullo mō efficit dolo rem nec ſentit. ⁊ idē vult: ſexto naturalis, caplo de tractatu ⁊ Aluer. tertio colligit, de accitib⁹ ſenſus tactus. ¶ Prima igit ōſnia inter iſtas duas maneries malitie pplexiōis eſt iſta dicta. ¶ Scdā at diuerſitas eſt magis pplexia ⁊ ad declarā dū vniuſq; deſcriptōis ſumit ex cā b⁹ vrie q; ab auctonib⁹ allegatis alignat: ⁊ eſt q; mala cōplexio equalis ſiue māſi⁹, ita eſt ſcā inpedēdens, mala atē cōplexio diuerſa eſt in fieri ſm, ⁊ inde Balien, loco allegato de mali. pplexiōis. cap. 4. aſſignādo eām dictoz; addit. ⁊ illud iō quādo accidit membris nō accidit dolor: cū ipſoz; pplexiōis iſtegrā trāſmuta ta eſt: ſi in diſpōne trāſmutatiōis eiuſ. ⁊ pp hoc auctoritatē hypo. Alui. ſcā pmi. cap. allegato dixit. iſta. n. doloz; non efficit: qñ ipſa nō ſentit. opz. n. vt ſentiente ab illo q; ſentit patiat: res nāq; nō paritur pp diſpōnē māſiū q; iſtas non mutat: imo nō patit niſi pp pñi adueniens q; mutat iſtas ad illud q; nō erat. ⁊ in hoc fere conueniūt oēs medici. ſ. q; mala pplexio diuerſa eſt ſiens. ⁊ eſt cā doloris in mēbro in quo eſt aut paſſiōis mala cōplexio equalis eſt facta. ⁊ nō fa cit ſenſum aut dolorē in mēbro in quo eſt. ¶ Nota tñ q; de dñia in malā cōplexiōnē factā ⁊ malā pplexiōnē ſientes ad hūc ſenſuz; nō ſimiliter dicūt oēs medici moderni. Nam mō dñus ſup libro de malitia cōplexiōis diuerſe. ⁊ Dynus de garbo in qñō de hac materia voluit q; mala cōplexio ſies ita eſt depēdens a cauſa iſtas faciēre. vbi grā. febrys tertiar na a colera putrida q; ſtatim cā remota ceſſat oīno tota ma la pplexio ſiens ab abſentia pſeruatiū. ita vt nullo mō talis qualitas ſiens remanet in ſubiecto. ⁊ iō dicunt q; hoc hz in potētia. ⁊ nō dicūt ab Aluiſt. in alia ⁊ oīs mala cōplexio q; remanet remota cā pducere in facta ⁊ nō ſiens. ⁊ hoc pbe rat: rōne ⁊ auctoritatib⁹. ¶ Rō eſt iſta mala cōplexio di uerſa dñ talis p quāto eſt in fieri: ſ. p qñto eſt in fieri eſt in motu. ⁊ oīs motus pēdet de necitate a cā mouēte. ita q; cā mouēt ex toto remota nullo mō remanet motus. ⁊ oīs ma la pplexio diuerſa pēdet in fieri a cā agēte iſtam. ita q; illa re mota nihil illius male pplexiōis remaneat. ¶ Mala autē pplexio facta nō fit. ⁊ per pñs non pēdet a cā iſtam pducēte. q; mala pplexio facta nō bz eſſe niſi in termino alacritatis. ⁊ omnis motus talis nō amplius fit. ⁊ non amplius depen det a cā faciente. ⁊ hāc ſententiā pfirmāt auctoritate Alui. pñma tertij. caplo de qualitate accitū fode cum materia. vbi vult q; mala pplexio: qñq; ſit per vicinitatē: qñq; ſit p trāſmutatiōnē: ⁊ qñ illa q; ſit vicinitatis remouet remotō hūiore imbibēte illa autē que ſit p trāſmutatiōēz; nō ſic remo uet. ⁊ pſ legēt q; pplexiōnē que ſit p vicinitatem intelligit ſic. ⁊ illa intelligit factā. ⁊ in ſm ſuper hoc ppoſito pceſ ſit dynus vt pñter cōcedat q; aqua calefacta ſtatim remo to calefactiorem reducat ſtatiz ad pñſtā friditatez; ⁊ qñdū eſt calida eſt talis pñſtantiā prius igneaz; iſtam trāſmutā tiſi ad caliditatē. ⁊ pcedit vltimū q; nō eſt opus agente inſu glidare reducēte aquā ad ſuā frigiditatē q; non indiget niſi vt ceſſet calitas: ⁊ iſta redit ad infrigidandū vt pmo cū iſta ſit cēntalr frigida: ⁊ nō idiget niſi remotiōe calitatis acci tiſis que remouet ⁊ ceſſat p remotiōēz; cāe pducētis cū nō poſſit in aq; manēte forma aq; eſſe calitas facta. ⁊ ſcōm hunc modū faciū qñ eſt pars ſiētis eſt totū ſiens. ⁊ in motu. ⁊ pē dens a cā: vt eſt cā mouēs quā diuerſitate mouere deſinit. ⁊ illud deſinit eſſe cū nō deat eſſe niſi in quātū ſit ⁊ bz reſp etuz; ad cām mouēntē vt talē. ¶ Contra hūc modū arguo ſic. primo ſcū de ſiēte eſt. ⁊ nō ſit. ¶ Tercia ſit q; illud qñ ſit nō eſt. ⁊ aſſumptū eſt notuz; p ſe. ¶ Enetera ſit q; a. mobile ex caliditate naturali vt vnū debeat caleſcieri vſq; ad gradū vt tria. ita q; ante qñ ad gradum deueniret pñuue qualitas ſit in fieri. ⁊ ſimus in iſtā in quo eſt calidū vt duo. ⁊ arguo ſic. iſta caliditas vt duo eſt facta de tota ſiēte: ſi iſta nō am plius ſit. ⁊ factū de ſiente nō ſit. minor: pñus q; iſta nō ſit ni ſi p modū per que acquirit: ſi nō eſt amplius mot⁹ p que iſta acquirit: q; pñuit. igitur iſta nō ſit. ⁊ totū aſſumptū eſt claz;. ¶ Tertio ſic. pole eſt al qñ qualitate ſiente ad modū medi coz; p iſps remanere in ſubiecto per qñ iſtus illud a quo qua litas illa diſci ſiēs nō mouet nec alterat ſubiectū eiūſde al i quo motu. igit nō eo mō q; qualitas ſiēs: q; pēdet ab agen te inqñſi eſt mouēs. pñia clara. aſſumptū pbo. ſupponēdo q; dñs in aliqua pte intēdī caliditatis ⁊ remittit frigiditatz;

toti q̄ ps illa nō acgrit frigiditatem. z e5. Aliter. n. 3̄ia in eadē pre adequate simul intederent. z in eadē pre acquire retur frigiditas: z deperderet: q̄d ē falsū. Cā. n. potens fridit tātē inducēdā in pre est potēs ad ei⁹ corruptōis p̄hibēdā. ¶ Suppono sc̄bo q̄ corpus febriens febre sanguinis aut caufonidis cū potat aquā frigidā. z per illā infrigidat z curatur nō subito: s̄ in pre venit p̄ illud infrigidās ad gradum caliditatis tēperate. z s̄ile pōt supponi b̄ manu febriēte aut f̄lonata aut crispillata cū ponit in aqua frida p̄s ad sensū. z q̄d sequat. p̄batur: q̄ talia nō infinite velocius agit b̄ac qualitatē fienē remittendocū ibi sit resistētia ex pre bumoris z sp̄sūz a gbus qualitas illa fiebat. z potētia agere tēte est finita. sit igit a. corpus febriēs febre putrida fienē. infrigidet ab aqua. z loquit q̄ per aliq̄ t̄ps nō infridet aq̄d ad tēperamētū redeat: z sumus in aliquo instātī intrin seco huius tēporis. z sequit q̄ p̄ n̄ic est illi caliditas febris que prius erat fies. z per 2̄ias est fies cū nō sit scā fixa. z t̄i a caliditate respectu culus ista dicit fies nulla sit alteratio in subiecto caliditatis illius. nā aut cā alterās calefacit. z hoc nō: q̄ 2̄iūne in pre illa remittit calitas p̄ totū vt ponit casus. igit in ea nō introducit: aut infridat. z hoc nō. nā b̄o res z sp̄s sunt calidiores in pre illa. z fil sit q̄ hoc nō b̄o moctet nec exicet. igit stabit aliq̄ eē malā p̄plone fienē respectu cāe q̄ penitus nō morit nec alterat subm illi p̄ale p̄plonis. Et ex his sequit clare q̄ in omni talia p̄ple r̄isē fiete est dolor: aut passionem mēbro sensitio sensatio q̄ nō est semp in trāsmutari merari. ¶ Dixerat de illo q̄ dicit Dymus de aq̄ calefacta q̄ remota calitate nō indiget reductore ad friditātē extrinsecō nec intrinsecō: q̄ caliditas definit ēē p̄absentia p̄sentis. z ip̄a dicit ēē ad actū infrigidādū: q̄ potētia ad actū sc̄bō est potētia actualis: s̄ potentia ad actū p̄m̄i est potētia essentialis: indigēs extrinsecō reducte videt esse finem: nā aqua calefacta aut b̄z fimmz gradū friditatis: aut nō. si dūz est calā b̄z sumū gradū friditatis. q̄ frigiditas sumā stat cū 3̄io in eadē subo adeq̄e: s̄ nō cū 3̄io sumo. igit cū remisso gradu caliditatis. igit in illa aqua erit calitas remissa z frigiditatis sumā ex quo sequit q̄ aqua illa. p̄ t̄ic erit absolute dicēda frigida z nō calā. cū ius oppositū dicit oēs. z ip̄e Dym⁹. z 3̄ia: q̄ denominatio d̄s fieri ab intēsiōz 3̄ioz exiitūz in eadē pre adequate. ¶ Si dicat q̄ bec nō b̄z sumū gradū frigoris q̄z remoto agēte tadē reducatur ad sumū gradū frigoris: t̄ic constat q̄ op̄s ip̄as acquirere actū p̄m̄i. z iō ab aliquo reducte cur ius oppositū dicit dymus: p̄ multa alia media posset bec posito improbari iudicio meo quo ad h̄c modū loquēdū de mala p̄plone fiente sc̄bō medicos. nāz si remota cā statim cessat ex toto mala p̄lo fies. q̄re gal. tertio tractatu tēgnl. i cura male p̄plonis fietis. d̄islet q̄ ōz bus vnaquāq̄ cām abscedere: debet venire ad eā que scā ē d̄isficta: cū d̄isficta statim z subito remota cā desinere esse. Et ideo alio m̄o derniores dicit malā cōplexionē non solū dici fiente sc̄bō dum modū loquēdi medicorū: q̄ nō sit in esse p̄ducta nec ideo: q̄ pendet a cā inq̄uitū est mouens z alterās solis: sed omnē qualitātē pendētēs a causa extra subiectū in quo est dependētia sp̄ali dicūt: largo modū fiente. z secundū hoc non dicit putridā febriē esse malā cōplexionē fienē. nā ex quo est febris est morbus. z ideo ledit operatiōes. z iō est in esse p̄ducta: q̄ dicit cū fiente: q̄ ista pendet ab h̄ioz posito dei: qui nō est de membro subā nec regimū ad corpi⁹ deorbitā permanentiā q̄ illo remoto. z alijs deductis statiz in ciperet remitti z versus nō gradū tendere. ideo illā dicunt fiente: q̄ pendēte in esse z p̄seruari nō aut in product. z hoc dicit notari p̄ dicitū Aui. prima tertij. caplo allegato a d̄o nō. nā cū ibi loquit Aui. de mala cōplexione scā p̄ vicinitatē tem dicit p̄ vicinitatē quidē: quoniam fit humor 2̄imixtus calidus aut frigidus z calefacit aut infrigidat. z cū sepat humor ab eo cū ei 2̄imixti est finit z euaneſcit. z nō fac morā de qua curat. bec Aui. vbi ip̄s t̄m nō negare fieri morā humorē sepat: sed dicit q̄ nō facit morā de qua curat. q̄ p̄ua est. ¶ Flora tamen q̄ quādōz dicitur mala p̄plexio fies illa que est in p̄ductū cū p̄s aliqua est facta z aliqua futura fieri. z cōstat q̄ ista p̄ quāto est hoc modo fies non est in aliquo instātī temporis in quo dicit fies. z hoc docet pit dym⁹ vti p̄uro: q̄ q̄nq̄. S. docet fiete b̄ac talē. z d̄ bac ē v̄ez q̄ fies p̄lo ad bonū fies ē p̄posita ex pre scā z ex pre

futura fieri. ¶ Ad etiā vltimū qd nō repugnat esse aliq̄ cō-
plexione fientē cui⁹ quēz pō scā est: sumō fientē hoc mō:
h nō s̄ q̄ ur. bec ē p̄plo fientis. igit̄ est: imo sequit̄ oppositū. s̄.
qd nō est: hoc mō loq̄ndo de fiētē. ¶ Et q̄b⁹ p̄z hā. 7 medi
cos veteres duplici mō locutos esse de mala p̄plexione fiē
te. vno mō vt dicit cōplexione dependentē spālī depēden-
tia a cā ē subiectū suū. Scdō mō p cōplone p q̄to est in
acgrī cui⁹ p̄s aliqua acgrīta est 7 aliq̄ in acgrēdo est. Et dī
nōnter depēdēs spālī depēdētia: qd nō est aliq̄ caliditas
aialis in mēbris qd nō depēdeat a spiritu 7 sanguine. 7 iō se
bris ethica depēdet a spū 7 sanguine: h nō depēdet ab alijs
spālī depēdētia. iō nō pendet ex cā extrinseca suo subiecto
p q̄to p̄cipat dispōne nō faciēte ad idiuiniū pmanētiā in
sanitate sibi p̄p̄ia: 7 hoc sufficit ad hoc vt aliq̄ q̄litas dicat̄
fixa siue scā stricte apud medicos. ¶ Et si p̄siderādū qd siē
duob⁹ modis dī aliqua p̄plexio fientis: ita duob⁹ modis dī
cū aliq̄ qualitas vel p̄plo facta. vno mō large de omni qua-
litate esse p̄ducta. 7 hoc mō oīs p̄plexio ē facta 7 p̄plo fies
vt oppositū facte hoc mō non est: h est in fieri. Scdō modo
sumit̄ p cōplexione p̄ducta in esse 7 nō pendēte spālī depē-
dētia a cā extra suū subiectū p̄p̄ia. 7 hoc mō facta dī solū
de mala cōplexione fixa 7 hāc vocat̄ Alu. māsiuā scā p̄i
mi. caplo de cāis doloris. 7 q̄ his modis loq̄ndi vtiat̄. Bal.
pōt māsifeste p̄bari his qd dicit. 8. tērapen. qd putride febres
sunt fiētēs. 7 qd sola ethica est scā iuxta ea qd ipē dīc in libel.
de malitia cōplonis diuersis p̄ti de putrida vt dicit tercio
tegni aliqd est scm̄ 7 aliqd is vix fieri. hoc tñ non pōt p̄cor
dari nisi ponamus p̄dictā equiuocationē. 7 hoc noui tercio
tegni caplo. alleg. ¶ Tōc tñ cadit̄ quatuor difficultates.
¶ Prima. quare aliq̄ cōplexio est scā stricte loq̄ndo 7 alia
non ē facta. hoc. n. non pōt dici esse rōne intēfionis: qd mul-
te qualitates fientes multis factis eiūsdē spēi 7 in subiecto
spēi eiūsdē sunt intēfiores 7 multe remissiores. non pōt dici
rōne pmanētiē in subiecto: qd iuenit̄ ethica in vno die acq̄si-
ta: imo iuxta cōz opionē incipēdo 7 quartana 7 f laticia re-
perit̄ pluris ip̄is. f. mēsiū vel anī. nec rōne siccitatis. igit̄ cali-
ditas cū i senectute remittat̄ p̄p̄ siccitatē. ¶ Scd⁹ dubiū ē
vix oīs mala cōplexio fientis large loq̄ndo in subiecto sensū
tūo nō impedit̄ cāet sensationē. ¶ Tertius est. vix oīs p̄ple-
xio fientis hoc mō sit p̄plo diuersa. ¶ Quartū dubiū ē vtrū
mala cōplexio diuersa in mēbro sentiēte exis cāet sensatio-
nē aut dolorē impedimēto deducto. ¶ Ad p̄mū dubiū r̄spondet
Thomas d garbo sup lib. p̄mo de dñtīs febriū. caplo de
ethica qd cā finis calitatis ē dispō in subiecto nobis igno-
ta. 7 videt̄ mibi qd non ita talē dispōnēs cognoscimus si
cut caliditatē 7 accēfita p se sensibilia. tñ bec r̄sio nō sufficet.
Et iō dico 7 offidi in qōne de p̄plone qd in quolz p̄plonato
p̄ter qualitates p̄mas ē p̄plexio qd dī qualitas scā p̄parās
ad formā quā nō oī variari ex quocūq̄ mō acq̄sitionis vel
dep̄ditionis p̄maz qualitātē nisi ad istū modū sequat̄ vix
augmentū alteri⁹ qualitatis sup totā mixturā nālis minimi.
7 bec p̄plo est etiā cā quare mixtis diuersis sunt in naturalī
cōplexione p̄stiter diuerse mīsure p̄maz qualitātē non abso-
luta idētitate specifica formaz vt alia mētura est nālis cole-
rico 7 alia flegmatico. 7 est ista p̄plexio p̄ncipale in sūm ad
opationes forme p̄ducēdas. cū igit̄ in aliq̄ mixto p̄plexio qd
est scā qualitas: d qua nūc dīc: p̄mutet̄. 7 nō sit illa qd p̄us:
h al: a merito ei⁹ mixtū limitat̄ sibi intensiorē gradū calozis
q̄ p̄us tūc talis gradus calozis ē fixus. nō. n. idiget̄ ad hoc
vt remaneat in subiecto nisi p̄seruare p̄plexionē que ē loco
p̄ncipalis: imo est p̄ tūc p̄ncipalis nec idiget̄ dispōne extra
suū subm̄ qd non sit p̄seruatiā sanitatis subī. vbi ḡra. for. ē tē-
peratiue: 7 cā extrinseca calefit ita vt febriat 7 febriat emitti
teo. 7 cū hoc tali emittit̄o ad huc stat p̄plexio qd ē qualitas
scā incl nās fortez ad redditū ad tēperamentū: cū ibi sit cali-
ditas qd est fies 7 p̄dēs: postea agēs hūoz calidus: qd agēs
epicādō 7 calefaciēdo cū vincit̄ membz 7 corūp̄it cōple-
xionē illā qd est qualitas scā incl nās ad temp̄atē mensurā
p̄maz qualitātē: 7 in t̄roducūt aliā qd inclinat ad caliditatem
maiorē vt caliditas ethice febriat. 7 tunc caliditas illa aialis
sit fixa 7 ē febrio ethica. nec oī qd tē sit ibi putrida l̄ sit pos-
sibile: qd etiā sit alia putrida. in sūma igit̄ dico qd p̄plo vel
qualitas p̄ma sit fixa in mixto: qd acgrī subiecto suo p̄plo qd
est qualitas scā faciēns illā mēsurā qualitatis p̄mo p̄ler-
uari: qd inclinat ad talē mēsurā 7 ē fientis qd dīc est in subie-

cto. qd merito complexiōis qd est qualitas scā: inclinat ad
retinendū gradū illius qualitatis: 7 nō ad maiorē. Et hoc
p̄plo supponēdo qd solū tūc est mala p̄plexio māsiua: cū cor-
rupta est p̄plo p̄ncipalis membz: 7 illa p̄plo māsiua ē scā si
cut p̄ncipalis. Ista suppo est Alu. ad litterā. scā p̄mi. cap.
de cāis doloris absolute sic dicentis. Malitia aut̄ comple-
xionis māsiue nullo mō efficit̄ dolozes nec sentit̄. 7 assignā-
do cām subdit. veluti si p̄plexio māsiua: qd iā est in suba mem-
broz māsiua corūp̄it p̄plexionē p̄ncipalē 7 scā est ac si ip̄a
esset p̄ncipalis: qd est māsiua. iō apud Aluic. seq̄ qd corūp̄it
p̄plexionē p̄ncipalē 7 ip̄a ē facta siē p̄ncipalis. 7 hoc qd ē
tendit̄ Alu. p̄ma quartū. cap. de signis ethice cū dicit. Et ē
hīs egritudinēz non vebem̄ter discernentēz illud qd in eo
est de caliditate. qd ē facta p̄plo mēbro pueniēcia. con-
stat. n. qd nō est magis pueniēns qd putrida vel effimera re-
spectu vite vel pficiēdas opationū: h dī mēbro pueniēns:
qd p̄por: data p̄ncipali p̄plexiōi mēbz qd est q̄litas scā acq̄-
sita illi mēbro: 7 regrens tñ actualē calozē cū p̄portionata
mītura sanguis 7 spūm. nec video aliā expōnē illi loco pue-
nientē. 7 ad hūc sensū dīc Alu. sexto nālū. cap. de tactu. qd
p̄plexiōes male nō sentiūt̄ qd p̄ eas corūp̄te sūt nāles 7 ip̄e
facte sūt quasi nāles. vbi sic inq̄. p̄plexiones. n. male cū ge-
scūt post qd corūp̄it p̄plexiōes nāles: ita qd be māsifeste sa-
cte sūt qd nāles nō sentiūt̄. 7 p̄p hoc non sentit̄ caloz ethi-
coz quāvis multo fortior sit qd caloz tertianoz. Sed si na-
turales h̄erint ad huc esse ille c̄tneq̄ aduerfant̄ sentiunt̄.
Et simile hūc vult Alu. tercio colligit̄. cap. de cāis accē-
fisi sensus tactus cū vult qd mala p̄plexio diuersa sentit̄ per
remotionēz bone p̄plexionis qd est in membro: h mala p̄ple-
xio scā nō sentit̄: qd bona p̄plexio in illo membro est corūp-
pta. ¶ Suppono scdō qd solū tūc est mala p̄plexio diuersa
vel fientis qd talis q̄litas qd est mala p̄plexio est in subo in
quo ē bona p̄plexio fixa illi p̄ria. bec suppo p̄z ex Alu. scā
p̄mi. cap. alleg. sepe de cāis doloris. vbi sic dicit. p malitiā
at p̄plexiōis diuerse itelligimus vt mēbra in suis suba p̄plo-
nes habeat̄ māsiuā: deinde adueniat eis p̄plexio c̄tnea hūc
p̄ria. ita vt sit plus calida aut frida qd erat. Et idēz pōt collī-
gēt̄ auctoritatib⁹ statiz allegatis de dīa diuerse 7 māsiue
p̄plexionis. Et bis facile p̄bat̄ p̄clo. in mala p̄plone equa-
li est corūpta p̄plo p̄ncipalis illi mēbz: 7 cū mala p̄plone
diuersa nō est corūpta: imo remanet. 7 ista duo nō p̄st vīfī-
cari nisi loq̄ndo de p̄plone qd est q̄litas scā: qd sit corūpta
qd est mala p̄plexio fixa vel māsiua. 7 qd nō est corūpta qd
est mala p̄plo fientis. igit̄ malā p̄plexionēz vel caliditatē dīcī-
mus diuersas fixas: qd corūpta est p̄plexio qd est qualitas scē-
cunda. qd inclinat ad illi⁹ caliditatis corūp̄tōes. 7 genita
est p̄plexio qd est qualitas scā alia ab illa p̄ria: qd inclinat ad
ei⁹ p̄seruationē. 7 sic dicimus esse malā p̄plexionē fientem
qd talis qualitas scā inclinat ad ei⁹ fientis corruptionem
non est corūpta: imo est illi fienti effectiue 7 vltimalī p̄ria. qd
fuit p̄bādū: qd hoc non pōt saluari nisi mō dīcto. p̄bat̄: qd si
p̄talē p̄plones qd corūpta qd mala p̄plexio est scā itelligē
remus qualitātē p̄mā vel aggregatū p̄maz qualitātē. tunc
cū vtrazq̄ mala p̄plexiōe oī dīcī cē corūptā p̄plexionē bo-
nā aliq̄ istoz modoz aut dicimus corūptā: qd remissam in
gradu ita qd aliqua p̄s ei⁹ est dep̄dita. 7 hoc mō ē corūpta
p̄plexio in vtrazq̄. itaz. n. p̄pter malā p̄plexionē diuersas qd
p̄p equalē vel fixā est gradus aliq̄ p̄cedentis q̄litis p̄rie
remissus aut corūpt⁹: 7 sic totius aggregatū ei⁹ oīm⁹ p̄mis:
aut dicimus tūc solū esse corūptā quādo formaliter cōple-
xio scēm suā quālibet p̄tē corūpta est. 7 hoc mō nec in ma-
nifesta p̄plone facta nec in fiente est corūpta p̄plexio p̄xt
stems sumendo p̄plexionē p̄ qualitatib⁹ p̄mis vel aggrega-
to ex eis. ¶ Cōstat. n. qd in ethico est aliqd p̄stine caliditatis 7
p̄stine frigiditatis: 7 similiter in tertianario: cū nullus istoz
habeat in sūmo aliquā primā qualitatem: aut tercio itelligi-
mus aliq̄ bonā cōplexionē esse corūptā qd definit esse
bona 7 sufficiens ad opationes pficiēdas: qd facta incōueniens 7 impossi-
bilis vite. 7 hoc mō nō esset corūpta i mala p̄plone scā nec
i fiente: qd vtrazq̄ stat cū vita. cū igit̄ nō videat̄ ali⁹ modus
scēz quē debeam⁹ itelligere p̄plones p̄stitem remanere in
mala p̄plexiōe fiente 7 cā esse corūptā i mala p̄plexiōe scā.

Questio

Sequitur quod hec nullo modo saluari possunt nisi intelligendo de
 pplexione quod est qualitas secunda merito cuius pueniens est me-
 brio hoc vel illa qualitas pme mēfure: hoc intendebat pba-
 re. et hoc modo rñfuz fit ad pma difficultate. **C** Secunda difficul-
 tas. vñt ois mala cōplexio fies loqñdo large de fiere pzo
 qualitate depēdēte in pferuari in subiecto nato sentire exñs
 deducto ipedimēto cauſet ſenſatōes. et arguit negatie. pmo
 sic. mala pplexio fies nō cauſat ſenſatōem p partē futuram
 fieri nec p partē factā. igit nō cauſat ſenſatōes. **A**ſſumptus
 p pma pte p3: q3 p futura fieri nō eſt: nec ſit. igit nō cāt ſen-
 ſatōes. p ſcda vñ pte. pbaſ. q3 ſenſatio nō ſit in ſenſu tact⁹
 niſi p qñto trāſmutat. et per pñs nō ſit niſi per qualitates ad
 quā trāſmutat: ſ; ſubiectū non trāſmutat ad partē factā de
 ſiente: q3 iaz ad illā eſt trāſmutatio. igit rē. **C** Et ex hoc ar-
 gumēto pcludi pōt q nulla mala cōplexio ſiens eſt cā ſenſa-
 tionis vel doloris in ſubiecto ſuo. ppro. **C** Scdo arguitur
 ſic. nulla cōplexio ſubiectiue exñs in mēbro ſenſatōe ſentit
 a ſuo ſubiecto adequato. igit nulla mala cōplexio ſiens hoc
 mō a ſuo ſubiecto ſentit. et p pñs nō facit ſenſus: aſſumptus
 p3: q3 ſenſus v3 eē denudatus a natura ſenſat⁹: qd nō eſt ſi
 pproa qualitatē ſentiret. ſcdo. q3 eque calim non ſentimus
 hoc nō: niſi q3 ſenſus ſi ſentit calitatē ſibi equalē: pp hoc il-
 le multo magis nō ſentit pproa calitatē. **C** Tertio ſic. ſi ſen-
 ſus ſentiret caliditatē fiere in eo ſubiectiue exñt: ſcquē q
 alijs pñs qñto qualitas ſiens eſſet intēſior et non naturalis
 magis ſentiret. q3 ſort⁹ eē ibi obiectū. pñs eſt falſus. et p
 peritiā: q3 ingrediētes balnei calim cū pmo ingrediēti ſen-
 tiunt ſortiter calitatē et in pñcipio paz eſt ingreſſus de cali-
 tate in mēbro. **I**n pñcipio aut cum diu ſteterit nō ita illa pē-
 ſit: et in pñcipio multo magis ſunt calefacti. et ſi tota illa ca-
 liditas q in balneo acqñſ eſt ſiens pñue. aliter. n. fieret et ibi
 et qd eſt falſus. p3 igit q3 quādo calitas ſiens eſt in mēbro in-
 tēſior ſenſatio fit remiſſior alijs pñs. **C** Quarto ſic. calitas
 ſiens eſt in mēbro ſenſus nō impedito pñſe cā intēſa ſicut cali-
 ditas in cā ipſaz pſeruāt aut pducēte et vñſormis. igit cali-
 ditas aliqua ſiens nō ſentit. pñs eſt bona. et aſſumpt⁹ eſt pole.
 igit et pñs. q3 pñs ſit bona pbo: q3 ſi calitas ſiens eſt ſilis cali-
 ditate cāe pſeruātis mēbro: in tali caliditate eſt pfecte aſſimi-
 lata cāe: ſ; qñ pfecte aſſimilata ceſſat ſenſatio et paſſio ſen-
 ſus vt dixit Ba. in libello de mali. cōplonis diuerſe. loco ſu-
 pra allega. q3. **C** ſcdo ſic. q3 ſi ſubiectū eſt pfecte aſſimi-
 latū agēti ceſſat actio agēti: hoc ceſſante ceſſat ſenſatio: vt
 p3 ex pñdictis. q3 ſenſatio tactiua pñſit in motu et alteratiōe
 vt p3 ex multis iſis dictis hic et auctoritate Bal. et Hypo. et
 Alui. **S** q3 aſſumpt⁹ ſit pole ego pbo ſic. in mēbris ſor. pōt
 eſſe cū ſua naturali cōplone nunc exñt calitas remiſſa. vñ
 gñ. vt vñſit: calitas ſiens intēſa vt tria. igit cū illa pōt eſſe ca-
 liditas vt duo p totū vñſormis. pbo pñs. q3 ſi pōt eſſe ca-
 liditas diſſormis vt tria intēſa. igit ſtabit mēbro cū calidita-
 te fiere in aliqua pte et pñſte caliditate intēſiorē q3 vt duo.
 et ſcquē. plus eſt ea calitas ſiens diſſormis in mēbro vt vnus.
 igit pōt eē calitas ſiens i dicto mēbro q3 ſus in aliqua pte ei⁹
 eē calitas remiſſior q3 vt vnus et iſte due pñſe facile pbaſ: q3
 ſi eſt calitas ſiens vt tria diſſormis op3 aliq3 eē partē ſcōz ſe
 totā hñtes pñ calitatis ſiente intēſiorē q3 vt duo vt pñſtat.
 et pariter pbaſ ſcda pñs. et pñcipalis pñs p3 hoc q3 ſi pñ
 in mēbro nō repugnat cū ſua pplone naturali recipe calita-
 tē intēſiorē q3 vt duo p totū: nec repugnat recipe miorē: ſe-
 quē q3 nō repugnat recipe equalē. **C** Et bis p3 q3 poſ-
 ſibile eſt in mēbro aliquo eē calitatē ſiente vñſormē: et pole
 eſt iſtā pſeruati a cā equalis gradus: q3 cōſeruatio ſit a ſimī-
 li. q3 totū aſſumpt⁹ eſt pole. ſ. q3 calitas eſt ſiens in mēbro ſen-
 ſituo et vñſormis et equalis gradus cū gradu calitatis tñc
 ipſaz pſeruati. Reſtat mō ppare q3 pole eſt in aliquo mē-
 bro eē caliditate pñi gradus ſiens et in eodē pole eſt eē ca-
 liditate tertij gradus ſientis. et hoc p3: q3 cū q3 in hyeme ſe
 balneat et infundit ſup ipm aqua pñe caſe balnei caleſcit ab
 illa: ſ; cū ingredit ſcda caſa et ibi corpus morat ſit corp⁹
 ei⁹ caliditas aqua q3 erat in prima caſa in tñi q3 ſi ſupfundat
 illa i ſimū mēbro: p frigore pcepto: pone igit q3 caliditas illi⁹
 aque ſit vt duo: et caliditas q3 pñi corp⁹ acqñſit dñz in illa
 lauat ſit vt vnus: et caliditas acqñſita in ſcda caſa ſit vt tria. p3
 vñſas aſſumpt⁹. nāz iſte caliditate in balneo acqñſit ſunt
 ſientes: et totū p3 ex Alui. ſcda pñi. capitulo de cauſis doloris
 absolute. **C** Almo. in iſto caſu de boie balneato in ſecun-

da caſa balnei quonſq3 ſit calidior eſt in naturali cōplexiōe
 cutis: q3 nūc infundat in aqua prime caſe et pñcipit frigus ſi-
 ens in mēbris arguit q3 nō pñcipit ſcōm illā pñe pproa calidi-
 tati. tñc. n. ſimul in eodē obiecto vñſormi ſcōz vñā et eādē
 pñe ſentiret caliditate et frigiditate: qd eſt impoſſibile: puta ex
 ſe ipſo: et vñtra q3 p tpe p quo ab illa aqua infundat non ſen-
 tit calorē in pte illa: ſed pñue p illud tps eſt cōplexio caſa
 ſiens. igit aliqñ eſt cōplexio in mēbro nō impedito a ſenſu.
 et tñ nō ſentit ab illo. **C** In oppoſiti videt eē Alui. et Ba. et
 Alui. et fere oēs medicie auctores notabiles. Alui. ſe-
 cunda pñi. caplo ſepe allegato. dixit de malitia complois
 diuerſe: et virt⁹ ſenſibilis rei adueniētiſ ſentiret pñe. vñ vt
 def velle q3 in gñali mala pplexio diuerſa ſentiat: et clarius
 hñtur hoc ſexto naturalij. pte ſcda. capitulo de tactu. nā ibi
 dicit: et vñtra q3 ſi naturales cōplexiones adhibebat remanēbit eſſe ille
 extranee ſentient: ſ; in omni mala pplexiōe ſiente cōplexio
 naturalis mēbro bz eſſe vt dñm eſt ſupra. igit ois mala com-
 plexio diuerſa ſentit. et idē ſecunda pñi. caplo allega. in aſſi-
 gnādo cāz q3 calor tertianarior⁹ ſentit: et nō calor et bicoz:
 non videt inuere niſi q3 calor tertiane pēdet ab extrinſeco
 et eſt in ſubiecto in quo adhuc remanētiſ ſentiret pñe. vñ vt
 dñm ſic dicit. et tertiane calor eſt veniens a vñſitate calidi
 hñſtis ad mēbra: in quib⁹ adhuc naturalis ipſoz cōplexio
 ita pſeruata eſt q3 ſi humor receſſerit mēbro remanēbit in ſua
 naturali pplone: nec calor ille in eo ſigē niſi egritudo et ibi
 cāz mutata fuerit: mō pñſtat quanpoc puenit oēs male cō-
 plexiōes ſientes. q3 oēs ſentit ſenſit iſta nō eſt ſufficiens cā. et
 Ba. in lib. de mali. cōplexionis diuerſe dixit. Nulla vero re
 liqua ſcōm exiſtit et aliaz ab ethica: quā patiens eā nō ſen-
 tiat. et bñ nulla eſt cā niſi q3 ſunt male complexiōes ſientes. q3
 ois mala cōplexio ſiens ſentit. **C** In iſto dubio videt mibi
 q3 ſcōm mentē Arift. nulla qualitas ſine ſiens ſine ſcā ſentit
 ſenſatōe recta a vñtute pñij ſubiecti. et p qñto eſt iſticeca: im-
 mo ſolū ſentit qñ applicat ſenſat⁹ vt extrinſecus. nā ſcō de
 aia. tertio pñi. ſz. dñc Arift. in aſſignādo cām. quare ſen-
 ſus nō ſentit abſq3 extrinſeco ſenſibili nō obſtāt q3 in orga-
 no ſuo ſint ſenſibilia vt ignis. et terra: et cā q3 ſenſus eſt vñus
 paſſiuus: et tñc expreſſe ſateſ q3 ſenſus nō ſentit abſq3 extrinſe-
 co ſenſibili: pñetator eodē pñeto dixit. dicamus ergo q3
 ſenſus nō eſt ex virtutib⁹ actiuis q3 agat ex ſe abſq3 eo q3 in
 digeat in actōe q3 puenit ab eis motore extrinſeco. et ideo nō
 ſentit ex ſe. Et idē vult Ariftoteles textu pñi. ſz. cū dat
 differentia inter ſententiā et ſenſum. dicit. n. in arabica trāſla-
 tione: ſed nō differit: q3 agētia hoc ſunt extrinſeca. ſ. in ſen-
 ſu et vñſu et auditu et alia ſenſibilia. hoc Arift. pñetator vñ
 eodē pñeto dñc. ſ; pma pfectio ſenſus diſſert a ſcētia ſen-
 ſtis in actu quādo nō pueniat in hoc qd mouens pñmā pñe
 tionē et ſenſu et extrinſeco cā in ſecunda ſunt extrinſeca ſen-
 ſata vt viſibilia et mouēs ſcētis de pma pfectiōe. in ſecunda
 eſt aliqd conatū cū anima conatē in eſſe. **C** Conſtat et cla-
 re q3 vult oēm ſenſatōes regere medij inter ſenſibile et or-
 ganū: qd nō vult q3 ſentiat qualitas i ſubiecto ſenſituo ex-
 ſiens ab illo ſubiecto mō dicto. et pñſtat ex pñeto. iſg. q3 eque
 calim nō ſentit ſenſu tactus cū ibi organū eſt ſibimet eque
 calim. igit ſe p qualitatē nō ſentit. **C** Et bis et multis ſimili-
 bus habeo clare q3 Arift. nō vult malā pplonē equalē nec
 malā cōplexiōem ſientes eſſe ſenſatā a ſubiecto ſuo ppro
 et adequato. ita q3 quilibet pñ ſentiat a ſeipſa vel cuiuſlibet
 pñis qualitatē illi⁹ ſubm ſentiat. pproa qualitatē cum reſpe-
 ctu cuiuſlibet adequatē ſentientis ſenſatōe recta ſentientis. et o3
 eſſe extrinſecus ab eo: et ſcōm hñc Arift. vñā hec eſt prima
 pñlo et reſpoſiua ad dubiū. nulla mala cōplexio ſiens ſentit a
 ſuo ppro et adequato ſubto adequatē: ita q3 quilibet eius pñ
 ſentiat pproa qualitatē. puto ſcdo pcedēdū eſſe q3 nō repu-
 gnat aliq3 eē malā pplonē ſiente largo mō loqñdo de ſie-
 te ad ſenſus ſupra poſitū: mēbro ſenſituo nō impedito. et eā
 illud mēbro nō ſentit. hñc pbaſ angumēta facta aſi oppo-
 ſiti. pñſtirm argumētū ſacri de qualitate ſiente et equali in
 gradu qualitatis agēti poſt q3 eſt pducta p notabile temp⁹.
C Tertia pñlo. poſſibile eſt in mēbro ſenſituo introductas
 eſſe malā cōplonē ſiente notabile et ſenſibile in cñius pñu-
 etis mēbro nō erat impeditū a ſenſatōe et tñ in tpe illo pdu-
 etis aliqd obiectū nō ſentit. et hoc pbaſ vñi in lōgo tpe p
 valde tardū motū eē talis complo introducta. videt. n. ad
 ſenſuē dñc certa alteratiōis velocitas eē requiſita. **C** Quarta

classio est ista. omne memby. sensitiuū tactu nō impediri
qđ notabili velocitate alterat vniuoce ad aliquā tangibilē
qualitatē sentiri illā aut aliqđ eiusdē spēi cū illa. ¶ Ista con-
classio p3: qđ in omni tali sunt cāe sufficiens ad sensatiōem
talis qualitatis cāda. 2 p3 in co mēbro sit sensatio eius
aut sibi filio. ¶ Quia p3. nō subito introducta qualitate
sensibili in mēbro sensitiuū definit ex toto mibi illi? sensatio.
hoc p3 ex Arist. in scdo de somno 2 vigilia. vbi p multa ex-
perimta ofidit qđ in sensib? nō solū rectio: s; alijs pmanet si-
milarum a sensibilib? in sensib? ¶ Ex ista sequit qđ in mala
cōplone fiente cū pducit: l3 in instāti intrinseco. pductionis
qualitatis qđ sentit nō pducit nisi sibi similis qđ pducta tñ ē
eius vel similis qualitatis sensatio. ita qđ factus de fiente in
pmo instāti assimilās mēbro ad agēs. adhuc est agens illius
sensatiōis. l3 nō fiat 2 l3 incipiat tēdere ad nō eē. Et iō qđ vi-
cunt doctores qđ sentire pñt in trāsmutatiōe d3 intelligi
qđ fieri sensatiōē pñt in trāsmutatiōe: sed esse eius nō op3
qđ sit solū in trāsmutatiōe. nā Arist. scdo de aia. textu 2mē-
ti. l3. dicit qđ senties patif dū nō est simile 2 dicit patif assimi-
lat. igit dū h3 pfectā assimilatōē 2 sensatiōē: eo mō quo af-
similat. s. scdm esse intētiōale. ppositiōnatus eē reali insen-
sato. 2 pmetatō. Quero. pmeto codē in fine dicit de sentien-
te. puenit illud qđ puenit oib? alteratiōibus vt declarāt ē
in sermōe vlt. 2 est qđ patif a sensibilib? dū nō est simile illi: 2
cū passio pñt tunc erit simile. igit vult Queroys qđ cū
est pfecta passio 2 sensatiōes pñt. 2 iō est sensatio quādo ē
simile: s; nō sit tñc. ¶ Septia p3. l3 nō repugnet esse agens
malā cōplexiōē fiente pseruas vniuoce sū ē in tali qua-
litate 2 mēbro vniuoce tñ de facto putādū est nāqđ ptinge-
re: hoc p membroz diffinitatē 2 spiritū 2 sanguinis 2
vapoz ad varias ptes pñtue variā applicatiōē hñtuz. ex
bac seqt plurimū ē. ita qđ mala pplone fiēte exite in mem-
bro sensitiuū ei? aut sibi similis sensatio sit deducto impedi-
mēto: hoc intēdit Ba. vbi vult malā pplone fiente sentiri
2 oīm febriē excepta ethica sentiri: 2 in mēbro hñte malā cō-
plexiōē fiente ēē sensatiōē illius male cōplonis aut quali-
tatis eiusdē spēi cū illa 2 in mēbris patiētibz febriē aliā ab
ethica sentire aut calitatis a qua pēdet. 2 hec vidēt mibi p-
babuliter dicēda scdm viā Arist. Sed aduertēdū qđ Qui-
serio naturalis. caplo de tactu videt expēssivele qđ sensu ta-
ctus sentit qualitas in memby: introducta aut qđ introductū
l3 nō neget sentiri obiecta extrinseca. 2 iō videt innuere qđ si
mūleatē sensatiōē sentit qualitas qđ introductū 2 obiectum:
vult scdo qđ sensatio nō sit in tactu nisi dū subz trāsmutatur
ad qualitātē: cuius sit sensatio. 2 iō male pplonis facte sen-
satio nō sit in mēbro illo in quo ē facta: s; male pplonis fien-
tis sit sensatio illi? qualitatis qđ sit. pprē loqndo de fieri 2 ē
sensatio pñt facte de fiēte: 2 qđ deducto impedimēto agens
a quo pseruat malā pplō fiēs in membro ēē vplurimū aite-
rat: imo raro de facto pōt oppositi cōtingere nisi ipediā a
prio. iō videt gñaliter dicere qđ oīs malā pplō fiēs sentitur
qđ notabili velocitate inducit: qđ oīs malā cōplō fiēs tota-
lis in mēbro aut pducit aut nunc pmo. pducta est nisi sit
p impediēs pñt. 2 iō deducto impedimēto: adhuc ē eius
sensatio: nō sic aut ē de malā pplone facta. 2 tu ex ista nostra
rōne forma pclones buic opi. ppositiōnatas: 2 erunt magis
pformes līne medicoz. l3 nō repugnet oīno dictū Aristot.
apte. pōt. n. dici Aristot. voluisse qđ memby nō sentit ppuā
qualitatē nisi p sensatiōē extrinseci obiecti: qđ isti si vidēt ne-
gare. ¶ Ex his facile argumēta ad vtrāq; pte soluunt. Et
ex his p3 ēt solo qđt dubij vbi qđt de malā pplone diuer-
sa: vix oīs sentiat. ¶ In tertio aut dubio videt mibi qđ nō
oīs malā cōplexiō fiēs est malā cōplexiō diuersa l3 ex oīs
malā cōplō diuersa ad modū Ba. sit fiēs: nā malā cōplexiō
diuersa d3 ēē media iter cōplexiōē agētiē 2 cōplexiōē na-
turalē patiētiē. 2 iō ab vtrāq; diuersa: 2 ista est rō pplonis
diuersē qđ sit fiēs. l. pendēs: cū hoc nō oīno similis qualita-
tis agētis a quo depēdet 2 qđ subm ei? vplurimū vel qua-
si semp deducto impedimēto sentiat illā aut sibi simile.

Secundus

articulus in quo tractatur pncipa-
lis questio.
Nunc autem veniamus ad titulū qđnis in se
ipso in quo titulo inuenio duos
modos loqndi antiquos. vnus dñi 2 modū. l. alius genti-
lis in questioe de hoc titulo vix malā cōplexiō diuersa sit in

qualibz parte cuius alteraf cōplexio: sed gentilis se expedit
nūc pcedēdo qđ malā cōplexiō diuersa est in qualibet pte cu-
ius alteraf cōplō: s; nō est fixa in qualibet pte eius cuius al-
teraf cōplexiō. 2 hoc scbz videt putare sufficere Ba. in lib.
de mali. cōplonis diuerse: mala āt cōplexiō equalis ad mē-
tes Ba. ē in qualibz pte eius cuius ipa est pplō fixa. 2 i hoc
differt a malā cōplexiōē diuersa. 2 quia puto ēē vt gentilis
dicit de malā cōplexiōē diuersa: s; nō puto illud ad mentem
Ba. iō nō psequar in opi. sed in psequar ponēdo opionēz
Dyni. ¶ Primo. igit nōndū qđ in quolibz cōplexiō natura
li inueniāt duplices ptes vt pposito nfo pñt. qđā. n. sunt
ptes formales 2 qđā materiales. 2 per ptes formales intelli-
gimus illas qđ sunt ptes ppositi naturalis: vt est hñs forma
2 opatiōē naturali bōgenio pueniētē in quā opatiōē ta-
les ptes sunt potētes p se nō solū vt sunt alteri homogenio.
pñtē: sicut. verbi grā. oīs ps carnis qđ pōt in opatiōē car-
nis p se non solū vt est alteri carni cōiuncta est ps formalis.
ptes autē corporis bōgeni naturalis qđ nec possunt ēē per
se nisi cōiuncte alteri homogenio nec ēt hñt opatiōē per se
mō dicto dicūt māles: 2 pñt doctis in scientia aut qđ mīni-
ma talis pte carnis aut ossis aut similitū sūt hoc modo ptes
formales. 2 ēt ptes istis minimis māloz: s; ptes qđtatiue
istoz minimoz nālū sūt ptes māles nō absolute: eo qđ non
babeāt mām 2 forma eiusdē modi cū toto 2 pñbus formali-
bus: s; qđ p pñtātē nec p se possunt esse nec pñt per se ope-
rari: s; vt sub pte formali 2 in illa cōtinent. idēo dicunt ptes
māles. hñt. n. cū materia similitudinē respectu formaliz. 2
ē ille cū forma: merito quaz siluz iste formales ille māles
appellāt. ¶ Primo. qđ in pñb? mālibz dīo pcedit in infi-
nitū se t3 ex pte materie. ¶ Secdo. qđ nō h3 esse nisi p quāto
pñtē in formaliz. 2 hoc mō est materia respectu forme.
¶ Tertio. qđ nō pñt opari nisi vt cōiuncte pti formali. 2 sū
materia nō operat nisi p forma 2 vt ē forme pñtē. Et pñt
ponit duas pclones. ¶ Prima ē. malā cōplō diuersa ledēs
ppriās opatiōes opatiōē alicuius totū vel mēbz adequate
lesi ab ea vt in morbo vel neutralitate eius pēssentiā est in
qualibz pte formali talis totius aut mēbz cuius alteraf: cō-
plexiō. pbat. malā pplexiō diuersa est in qualibz pte ei? qđ
p se ab ea ledit: sed cuiuslibz pti formalis totius aut mēbz
in quo dī esse malā cōplexiō ledit opatiō. igit 2c. māloz p3.
qđ nullius formalis pti immediate p morbz ledit opatiō. nī
si p malā cōplexiōē in ea exstētē. pñtā: qđ si in ea nō est
malā cōplō tūc ipsa ēē cōplexiōē talis sana 2 dīxi notāter ma-
la pplō mēbz adequate ledēs 2c. qđ nō ē dubiū qđ si aposte-
ma sit in dīgitō qđ malā cōplō qđ est in dīgitō est mala com-
plexiō manus: s; nō eius ledēs adequate opatiōes. 2 iō non
op3 qđ sit in qualibz pte formali eius. Similr. l3 malā cōple-
xiō frigida in dyasfragmate ledat opatiōes epiglōtis p cōita-
tes: nī tñ op3 qđ sit in qđlibz pte epiglōtis: qđ nō ledit illas opa-
tiones vt morbz pēssentiā cōplexiōē talis epiglōtis: s; est mor-
bus epiglōtis p cōtātē. nec video ex dyno alias rōnes: nec
īpe alias limitatiōes possunt: s; puto ita limitari nō posse. labo-
rauit āt p multas rōnes ad pñdūz qđ quelibet febriē ē ma-
la cōplexiō in qualibz pte febriētiē: sed ille sumebāt a rōne
qualis est malā pplexiō diuersa. 2 idēo nō possunt trāsmitti
ad arguendū de omni alia malā cōplexiōē diuersa. 2 pro-
pterea eas hic nō narro. ¶ Secda p3. nulla malā pplexiō
fiēs totū aut mēbz adequate ledēs opatiōes coz. tāq; mor-
bus pplexiōē talis aut neutralitas coz p pñtātē est in qđlibz
pte talis totius aut mēbz cuius alteraf cōplexiō. bāc p3
nē pbat pmo auctoritate Ba. ab ipso allegate sunt dñe. pñ-
ma est superius posita vbi dicit. 2 manifestū est qđ dicte īpe-
cies male cōplonis diuerse nō vñt a speciebus male cōple-
xiōis equalis nisi qđ ipse nō pñtāt in oibus pñbus eius cu-
ius alteraf cōplexiō: in qua auctoritate māifeste vult Ba. l3
hoc esse gñale in omni malā cōplexiōē diuersa: qđ ipsa non
constitit in omnibus pñbus eius cuius cōplexiō alteraf. se-
cunda auctoritas est in eodē libro de mali. cōplexiōis diuer-
se in pñcipio tertij capli. vbi dicit Ba. Et nos quidē in his
quetiā sunt pñmissa diximus qđ in pñbus coz pñtāt in quibz
accidit malā cōplexiō diuersa nō est cōplexiō vna: qm hoc
est cōe 2 pñcipatū omni malitie completionis diuerse: ex
hoc manifeste sequit. ppositū. nā si in omnibus pñbus coz
pñtāt esset malā cōplexiō 2 vnus modū: qđ nō diuersa. 2 iō
in omnibus ēē pplō vna cuius oppositiū dicit Ba. 2 ex hoc

Questio

ps mētez Ba. esse q in eo in quo est mala cōplexio diuersa in gbulda pib⁹ est talis pplexio diuersa: et in gbulda est bona et nālis. et sic nō est in oībus pib⁹ pplexio vna. rō autēz pma eius est ista: mala cōplexio diuersa ē in fieri et in motu: vt prius ostēdi ipm velle: et itaq³ vnus terminus mot⁹: puta terminus ad quē: s; cuiuslibz qd mouet ad aliquē terminū nō qlibz ps est in illo termino. s; cuiuslibz subiectū: qd alteraf ad mala pplexionē diuersaz nō qlibz ps est sub mala cōplexio ne diuersa: et sic mala pplexio diuersa nō ē in qualz pte cui⁹ alteraf pplexio. pma ē clara et maior ex dictis apud dñm su ppa. et ex Ba. et Alu. ē manifestā: mior āt. f. q nihil qd alteraf est scdm qlibz pte in termino ad quē. pbat a dño p Alrist. et pmetatorē in multis passib⁹: et loqmur de termino ad quē non vltimato: s; ppinquo siue inediato. pmpus passus ē qn to phy. circa finē. tertio pmeti. 62. et pmetatorē in illo pmeto dicit: qm dū mouet qlibet ps eius est in eo ex quo mouet: et qlibz ps eius ē in eo ad qd mouetur. et sic nō sequit vt duo pma inueniatur in eodem subiecto. Secundus locus est in sexto physicoz. tertio et pmeto scdo. vbi cū Alri. vult pbare q omne qd mouet ē diuisibile vti bac rōne. omne qd mouet est pti in termino ad quē et pti in termino a quo: omne āt tale ē diuisibile: igit. ex qb⁹ p Alrist. velle q ps q ē in termino a quo nō ē illa q est in termino ad quē. alr. n. argumentū nō pcluderet vritatē. et pmetator in pmento post q in illo passu narratū opinionē Alx. remittit q auēpae q volūt q ptes de qb⁹ loqur Alrist. nō sunt ptes scdm vltima: vel qntas: s; ptes qntitative vel ptiue scdm quas corpus diuidit p accitua opposita. s; dicit illa sibi ampli⁹ nō videri: q Alrist. loqur de diuisibilitate q est in pino scdz se q est diuisibilitas secundū vltima. et ideo dixit ita in exponendo vba Alrist. trāsmutat. n. in pmo cū trāsmutatur de calido in fridū dī q qdē est in calido et qdē in tēperato cū inter calidū et tēperatū nō sit qualitas media diuersa secundū formā: sed secundū malus et min⁹: qm manifestū est p se q cū trāsmutat amittit ptes calidi et acquirit ptes fridi q qlibz ps ei⁹ est in calido et quilibet in tēperato: qm nō ē calidū secundū totū nec tēperatū secundū totū: et similiter qm amittit aliq⁹ pte albi et acquirit aliquā pte palidi nō ē in albo secundū totū nec in palido scdm totū: s; qz in palido et qlibz in albo. bec pmetator: ex qb⁹ p pmetatorē expōse velle q illud qd est in materia nō scdz qz ptes est sub eo ad qd mouet: cū q omne in quo est mala pplexio diuersa alteraf ad ipsaz: qz ipsa ē in fieri vt supra dī. igit omne tale nō ē sub qualz pte in mala pplexio diuersa. et sic seq³ ppositū. ¶ Item pbat secundū ex dolore et passiōe q sequit manifestā pplexionē diuersaz sic: mēbz in quo est mala cōplexio q facit dolōre vel passiōē nō ē secundū qz suā ptes sub eadē pplexio: s; omne mēbz in quo ē mala pplexio faciēs dolōre et passiōē patit diuersam qualitātē. igit omne tale nō ē scdm qz ptes sub eadē: ma. p3 p hoc: qz mēbz nō dolet nec patit sensatōez manifestā ppter malā pplexionē diuersaz nisi pp remissionē bone pplexiois q est in eo vt dīc Alu. tertio colliget. caplo de accitibus sensus tact⁹. igit in omni tali mēbro ē bona pplexio: s; bona pplexio et mala cōplexio diuersa nō pnt ēē simul. igit in aliq⁹ pte illi⁹ nō est mala cōplexio diuersa. ¶ Cōfirmatur tertio sic. mēbro dū est in eo mala cōplexio diuersa est dispō q est vīa pmixta media inter duo pma vt dīc Ba. in libel. de malitia pplexiois diuerse ca. 6. s; bec dispō est pīctā iter duo pma in forma vna vt albū et nigrū sūt in rubeo. tūc. n. cessaret mot⁹ vt ap3 pplexio equalis. igit ē ibi pplexio dictoz p rior in ppias formas: s; hoc nō pōt ēē in eadēz pte. igit sit in diuersis pib⁹. et sic nō erit mala pplexio diuersa in qualz pte cuius alteraf pplexio: b videt mihi positio dñi cū suis fundamētis: q quāq³ sit subtilib⁹ rōnib⁹ roborata: videt mihi sup nō bono intellectu fundata Aluero. in locis allegatis: sunt et illa dicta Aluero. difficilia et in materia ambigua: in qb⁹ ē Albtas magis dīgit maximā esse rez obscuritatē. et Aluero. dī. q Alrist. sūta latuit oēs expōitores q fuerūt ante ipm Alueroz. ¶ Cōtra igit hāc pōnez arguit sic. In qlibet pte ei⁹ qd pmo alteraf ad malā pplexionē diuersam est mala pplexio diuersa: s; pmo subm cuius alteraf cōplexio ē illud qd pmo alteraf ad malā pplexionem diuersaz. igit in omni pte pmi subiecti cui⁹ alteraf cōplexio ē mala cōplexio diuersa: qd fuit pbādū. nā ad hūc sensū qrit illa qd cū scia m⁹ q nulla est mala pplexio q sit in pib⁹ pib⁹ tanq³ in sub

lectis diuisib⁹: maior p3. qz cuiuslibz pmi alterati qlibet pars alteraf. aliter. n. nō ēēt pmi et adequatū subiectū alteratiois. s; in qlibet parte que alteraf ad malā pplexionē diuersam ē secundū aliqd mala cōplexio diuersa. igit in qualz pte pmi alterati ē mala cōplexio diuersa: minor p3. qz omne qd mouet ēt scdm dñm est pti in termino a quo et pti in termino ad quē. oīs igit ps q alteraf in tali alteratiōe est pti: i termino ad quē: s; termin⁹ ad quē si est nisi mala pplexio diuersa. igit oīs talis ps q alteraf est in mala pplexione diuersa. s; nō video nisi alterā duaz rñsonū. vna esset q nullū est pti mī et adequatū subiectū alie⁹ talis alteratiōis: qz cuiuslibz talis subiecti aliq⁹ ps est sub termino ad quē: vt dīc Dñm: s; illa q est sub termino ad quē non alteraf. igit cuiuslibz alterati ali qua ps nō alteraf. et ideo nullū esset adequatū subiectū alteratiōis: s; hoc mō nō pōt stare cū solutiōe sua ad instātia. nā dicit Dñm: neq³ ē alteraf ps ei⁹ qd alteraf qn alteraf qz ps sit illi⁹ siue mālīs: siue formālīs. et id seq³ pmo q aliq⁹ est adequatū subiectū alteratiōis. sequit scdo q nō ē aliqua ps nec materialis nec formalis talis subiecti: quin in illa sit mala cōplexio diuersa: qz in qualz pte que alteraf est aliqd de termino ad quē. et nō est termin⁹ ad quē nisi sit mala pplexio diuersa. p3 seq ppositū: nec videt dñm pcepisse qd sequit. nulla ē ps materialis vel formalis q non picipiet pīnctūz vtroq³ termino alteratiōis. igit nulla ē ps nec mālīs nec formalis q nō picipiet altero i. mala cōplexione diuersa q pcedat assumptū. et per ptes non igit pōt fūe: qz qz. n. dīcatur q ps in qua ē mala pplexio diuersa nō est signāda: itō o3 q dicit q ps sit aliqua in qua ē si nō est i omni: et ex alia pte cōcedit q nulla est in q sit. et sic ē pāctio. ¶ Scdo. ista rñsio ē falsa in se. sequit. n. ex ea q impossibile ē aliqd scdm se totū alterari. et sic impossibile est aliqd scdm se totū alterari: et nō picipiet i eodē adeqto subiecto qualitatis magis et minus: cui⁹ oppositū volūt oēs et ipse pmetator Aluero. i illo. 32. pmento allegato. vult q aliq⁹ qualitates eiusdē spē differūt scdm magis et minus. et sic in alteratiōe aq ab igne ptes q recipiēt adeqte caliditatem fierent sūme calide: et p ptes desinēt esse aq: imo scdm istū sicut incipit membz alterari incipit in aliqua pte eius ex toto esse remota pplexio bona pēris. et id mala statiz ex qua inducūt incipit ēē scā respectu adeqti subī sui. et res ista tolleret totā pbiā: nec. n. vīdēmus q aqua illuminat tota et calefit a lumine in ptes vbi lumen est remissius. igit scdm oīs ptes d3 allegari. et similiter ptes distātes grossiores lz paz. igitur multo magis oēs ppinquiores: in sūma videt esse fatū multiplicare verba ad pbādū q est possibile aliqd secundū totū alterari: q sensus hic ostendit sine pāctioe. ¶ Sc3 mō3 soluere rōnes suas p pīnctiōne scdo. et breuiter cū sic arguit. oīs mala pplexio diuersa nō ē nisi in fieri et acqrit manifestū est tale q est in acqri p motū est in qualibet pte ei⁹ qd tali motu mouet. igit nulla mala pplexio diuersa ē in qualz pte eius cuius alteratur pplexio. ¶ Dīmo dico negādo maiores vt p3 ex superioribus bitis. ¶ Scdo dico q mior ē falsa. ¶ Ad antioritatē aut Alrist. et Alu. rñdetur hoc mō q nō fuit intentio Alrist. q in omni motu illud qd mouet secundū vnā pte est actu siue de facto sub termino a quo et secundū aliā sub termino ad quē: nā Alrist. met in textu videns q hoc non semp erat necius: limitauit verbū de termino ad quē pmo mutat illud qd trāsmutatur: vñ in textu dixit. dico aut ex albo in palidū nō in nigrū: nec fuit pmetatoris intentio q essent de facto terminus a quo et terminus ad quē in diuersis pib⁹: vñ vbi hoc magis assertiue dixit subdit q hoc nō est i actu. nā qnto physicoz. pmento. 62. alle. post qz dixit q qes in termino a quo nō inuenit. similiter in eo qd mouet: sed illud qd mouetur ē pti in termino a quo et secundū pte in termino ad quē addit in fine pmenti neq³ erraret purās ipm intelligere q semper ita est de facto q mota p vna pte quiescat sub termino a quo: addit. et sciendū est q quies cōiuncta cū motu non est distincta a motu in pte distincta: qm sequere tur ex hoc vt aliquid quiesceret in aliqua pte et moueret in alia. et tunc nō est distincta. igitur est in potētia et nō in actu. et p3 pīderāt q vult loqui de eo qd est motum adequate. nā de alio nullū est incōueniens q ps moueat et ps non. si igitur in adequato motu nō ptingit q vna ps moueatur. et nō alia: pbat q hoc bz verū tā de pte formālī q materialī ad modū dñi. et ideo nulla erat pars materialis que nō mo

uetur: sic nulla erit vt p^{ri} arguebat que nō habeat aliqd
de termino ad quē: sic nulla erit pars materialis in qua nō
sit in la p^{ri} p^{ri}o dⁱuerſa, quo modo igitur: dicem⁹ quod in
aliqua parte nō est cū ista sint formaliter p^{ri}o dⁱu^{er}sio: cō
mēro autem, 32. s^{er}ti p^{ri}o p^{ri}o: post q^u dⁱxit q^u illud quod
mouetur a parte calidi r^{at} acquirat partē frigidā: quod
quedam pars ē in frigidō: r^{at} quedā in r^{at}perato: r^{at} sic dⁱxit
de albo cū acquirat partē palidā subdit: h^{oc} quidē nō dⁱ
stinguat in actu sⁱ in potētia: q^u cū fuerit in actu desinet
mor⁹: inuit igit q^u nō o^z in mobilib⁹ q^u mouet de scō p^{ri}o cē
sub vno termino r^{at} p^{ri}o cē sub alio dⁱo q^u dⁱyn⁹ sup^{er}ponēbat: r^{at}
clari⁹ habet q^u nō distinguat⁹ de facto partes: in quaz
vna est terminus a quo, r^{at} in alia terminus ad quē, 8. p^{ri}o
cōmēro, 69. post q^u dⁱxit q^u illud q^u aliquid transmutat⁹
r^{at} illud ad quod transmutatur sunt opposita necessaria: r^{at} q^u
vtrūq^{ue} eoz est in parte trāsmutat⁹ alia a parte in qua est re
liquū addit, sⁱ t^u nō sunt determinata sⁱ nec apud nos: v^{er}o
igitur q^u de facto tales partes nō sunt distincte nō sⁱ t^u q^u
sensus noster aut alia vis nostra cognoscitūa nō sufficiat dⁱ
stingere: sⁱ q^u de facto nō distinguunt⁹ nō vt dⁱxit dⁱyn⁹
q^u distinguunt scō partes in potētia: q^u sint partes mⁱnⁱ
morum naturaliz que nō possunt per se esse separate: nam
cōstat q^u non agit de separatione: q^u nec partes que sunt na
turales magis sunt separe: sed agitur vtrum sint abinuicem
aliter: in sūma igit negatur q^u i eo q^u mouet sit oportūnū de
facto aliqua pars esse sic terminus a quo: q^u aliqua sub ter
mino ad quē distincta a p^{ri}o mⁱnⁱse loquamur de partib⁹ for
malib⁹: siue mⁱnⁱlib⁹ ad modū dⁱyn⁹. Sed possit hic dⁱci q^u
voluit hoc dicere p^{ri}o dⁱctō: dⁱctō q^u sint in dⁱu^{er}sib⁹ p^{ri}o b⁹.
r^{at} nō in vna r^{at} q^u hoc nō ē in actu: sⁱ in potētia in p^{ri}o. 62.
q^uto p^{ri}o p^{ri}o: r^{at} 32. s^{er}ti r^{at} q^u ista nō sint distincta in se nec
apud nos, 69. octauū p^{ri}o p^{ri}o. ¶ Scō. dubitat sⁱ nō o^z
de facto scōm quātitatē distinguat p^{ri}o mobilia, quaz vna
est sub termino a quo: r^{at} alia sub termino ad quē: q^uo demō
strat Arist. q^u omne mobile ē diuisibile p^{ri}o illud mⁱnⁱ dⁱctū, nā
argumentū nō videt valere. r^{at} sⁱ mⁱnⁱ dⁱctā supra suffi
cere deberent, sⁱ q^u ista sunt difficulta r^{at} obscura vt recte in
ista r^{at}ponē dⁱct⁹ Albertus magnus, dⁱctā aliqd in materia
incipiēdo ab hoc scō, q^u ex eo patebit intellectus p^{ri}o dⁱu^{er}
b⁹, r^{at} p^{ri}o legē p^{ri}o mⁱnⁱ, 32. s^{er}ti p^{ri}o p^{ri}o: q^u p^{ri}o dⁱctō dⁱct⁹.
q^u intēro Arist. lat⁹ oēs expōsitorē, r^{at} hoc arguit rem magnā
difficultatē: ego aut^{em} h^{ic} laborare in dⁱcto opinione
Aler. r^{at} thēmū q^u auepace: sed narrabo ad quē sensū Alb^{er}
tus magn⁹ r^{at}ponit Aler. r^{at} q^u ipse sensū r^{at} sⁱ q^u sint moder
ni dⁱgni relatiōe in hoc passu dⁱctā quod mⁱnⁱ videt semper
stādo saniori cōsilio. ¶ Dⁱct⁹ Albert. s^{er}ti p^{ri}o p^{ri}o. textu
scō, caplo p^{ri}o. sic ad litterā de Aler. ¶ In ista aut^{em} ob
scūritate quid tenēdū sit nō satis exp^{ri}mit Aler. q^u dⁱct⁹ se
sustinuisse v^{er}o op^{ri}o. auēpace: sed postea cā sibi non pla
cuisset: eo q^u demonstratio inducta que in v^{er}itate ē Aristō.
non sic procedit: sed potius q^u cum illud q^u mouetur non
moueat in eo a quo est motus: sed p^{ri}o moueb⁹ recedit
ab illo nec mouet in eo q^u est mot⁹: sed potius in motu ēē
op^{ri} q^u illud q^u mouet scōm aliquid sit in v^{er}o q^u simul: q^u
mouet: q^u quid igit sit in duob⁹ simul secundūz aliq^uē mō
dū op^{ri} q^u sit p^{ri}o diuisibile nō per formas t^uū: sed pot⁹
essentialiter p^{ri}o q^u sit, h^{oc} Albert. videt igitur albertus
intelligere ex Aler. q^u rō Aristō. p^{ri}o p^{ri}o q^u omne q^u
mouet ē quodāmodō in termino a quo r^{at} quodāmodō in termino
ad quē. aliter. n. nō moueret: sed finitus esset motus si o^zio
eēt sub termino ad quē: aut nōdū ess⁹ in motu si ex toto eēt
sub termino a quo. r^{at} q^u omne q^u mouet p^{ri}o simul ali
quo modo v^{er}o q^u p^{ri}o t^u q^u subiectū, r^{at} hoc ostendit Arist.
ratio. sⁱ q^u postea manifestū est q^u omne q^u hoc mō p^{ri}o p^{ri}o
duobus p^{ri}o est diuisibile scōm q^u sit. ideo sequit⁹ q^u oē
mobile est diuisibile scōm q^u sit nec plus pōt ex isto com
prehēdi iudicio meo: r^{at} hoc mō p^{ri}o q^u nō dⁱct⁹ Aler. in
omni motu ēē de facto aliqd sub termino a quo ip^{ri}o mob⁹
lia, r^{at} alia p^{ri}o esse de facto sub termino ad quē: sed p^{ri}o q^u
si intelligimus q^u omne q^u pōt hoc mō p^{ri}o p^{ri}o p^{ri}o ē dⁱ
uisibile in p^{ri}o q^u sit ita vt possib⁹ ista non dicat⁹
inuenta nisi in bis in q^u est talis materia q^u ipsa necio sunt
q^uta diuisibilia in p^{ri}o r^{at} p^{ri}o: p^{ri}o t^u si Aler. hoc intel
lig⁹ q^u p^{ri}o p^{ri}o p^{ri}o illud q^u est valde ambigū p^{ri}o q^u
ois natura q^u pōt simul p^{ri}o quodāmodō p^{ri}o p^{ri}o ē q^uta. nā

Intellect⁹ p^{ri}o de Ignorātia positūa ad scēntiā, r^{at} 15. al
quādo est sub v^{er}o q^u quodāmodō vt q^u est in dubio, r^{at} tamē
est indiuisibile: sed salē hoc dubiū est. igit nō ē notū illud
q^u ibi supponit: Burleus r^{at}ponit aut^{em} p^{ri}o dⁱctō q^u intelli
git q^u omne q^u mouet de v^{er}o termino in terminū dⁱu^{er}se
spēi sibi ita immediatū vt inter ea nō cadat mediū dⁱu^{er}se
cie est p^{ri}o in termino a quo. r^{at} p^{ri}o in termino ad quē: q^u nul
la p^{ri}o possit ēē in eodē subiecto adequato, r^{at} illud q^u hoc
mō mouet p^{ri}o p^{ri}o duobus p^{ri}o: termino, s. a quo: r^{at} termi
no ad quē. ideo in omni tali sunt duo p^{ri}o: r^{at} nō in eadē p^{ri}o
igit dⁱu^{er}se. v^{er}bi g^{ra}, cū aliqd mouet de albo in palidū:
vt sic mouet p^{ri}o p^{ri}o ante p^{ri}o fit palidū r^{at} dⁱu^{er}se mouet aliqua
p^{ri}o tā est palida aliq^u alba vt medietas in medio instāt mō
tus: si motus sit v^{er}o formis: sⁱ hoc mō dⁱctō nō videt⁹ qua
re Aler. in oib⁹ illis locis dⁱxit q^u hoc est in potētia r^{at} nō
in actu, nā de facto in istis casib⁹ vna p^{ri}o esset actu palida r^{at}
alia alba nec ad h^{ic} sensū fuisse in dⁱu^{er}se illud q^u Aler
roy⁹ intulit in p^{ri}o. 62. q^uto p^{ri}o p^{ri}o. s. q^u aliqd g^{er}eret in
vna p^{ri}o r^{at} moueret in alia: imo esset necessariū, s. q^u hoc mō
est parū in termino a quo r^{at} p^{ri}o in termino ad quē: nec ēē
esset v^{er}o: q^u ista nō sunt distincta in se nec apud nos cū cō
traria in se necio sint distincta: r^{at} luxa burlei r^{at} dⁱyn⁹ opinio
nez omnia adequata subiecta p^{ri}o: necessariū distinguunt⁹
tur. ideo dⁱct⁹ aliq^u q^u p^{ri}o. r^{at} si nō possint ēē sub esse p^{ri}o vel
sufficiēti denotatōe i eodē subiecto t^u p^{ri}o sit ēē scōple
to q^u esse ēē remissū aut in sua cā p^{ri}o p^{ri}o tale vocat⁹ ēē
in potētia. dⁱct⁹ igit q^u in omni q^u mouet p^{ri}o q^u ēē sub ter
mino ad quē, r^{at} p^{ri}o sub termino a quo: q^u, s. q^u q^u mouet. r^{at}
B de necessitate in omni motu adequatē: sⁱ isti termini non
sunt in actu: q^u sub esse p^{ri}o: q^u t^u scōple p^{ri}o nō ēē in
aliqua illaz p^{ri}o: q^u v^{er}o esset in v^{er}o vel p^{ri}o termino
motus. Sⁱ ista p^{ri}o in quaz simil⁹ vna ē terminus a quo
r^{at} in alia terminus ad quē nō distinguat⁹ in se nec apud nos
in motu adequato. ita q^u vna sit sub termino a quo q^u nul
lo mō sit sub termino ad quē, r^{at} alia sub termino ad quē q^u
nullo mō sit sub termino a quo, sⁱ etia q^u in termino a q^u
q^u est p^{ri}o cū motu nō est in actu nō est talis vt merito il
lius illud in quo est dicat⁹ g^{er}eret vel p^{ri}o esse sub illo ter
mino: sed in potētia r^{at} ista nō distinguat⁹ scōm p^{ri}o ad mo
dū dⁱct⁹ a motu scōm cōsuetō: est. n. quies illa nihil aliud q^u
p^{ri}o p^{ri}o termino a quo q^u t^u est in p^{ri}o paulatino dese
ctu eius in intrinsece p^{ri}o. r^{at} 15. cā motu. r^{at} hoc voluit p^{ri}o
toz in illis trib⁹ p^{ri}o allegatō: voluit aut^{em} q^u intelligat⁹
de p^{ri}o immediatē: q^u in illis est necessariū motu ex^{er}te ab
v^{er}o in reliquū q^u totū q^u mouetur quodāmodō est in v^{er}o q^u
termino: q^u in termino ad quē est aut sub esse remissio aut in
causa p^{ri}o p^{ri}o p^{ri}o q^u nō ē oportūnū de p^{ri}o
mediato. r^{at} maxime hoc māifestat in motu locali in quo mo
bile nō est secundū partē in loco p^{ri}o per se: sed t^u q^u est i
magnitudine ad bonū sensum q^u est locus in potētia p^{ri}o
qua alius a p^{ri}o. r^{at} secundū h^{ic} modū intelligimus demō
strationē Aristō. hoc mō omne mobile motu successiuo de
p^{ri}o in cōtrariū immediatē est secundū v^{er}o suam partem
sub termino a quo: r^{at} secundū alia sub termino ad quē. r^{at} oē
tale est diuisibile. s. omne mobile est diuisibile. assumptū
p^{ri}o. q^u omne mobile nō totaliter ē sub term⁹: nō a quo nec
sub termino totaliter ad quē sibi p^{ri}o. igit ip^{ri}o b⁹ partes
participates modo dⁱcto v^{er}o q^u termino: p^{ri}o tenet per
hoc q^u si acquirat hoc modo cōtrariū. igitur pōt immediatē
moueri de v^{er}o illoz in aliud actu: sed non mouetur de
v^{er}o contrarioz in aliud in actu nisi quando partes hoc
modo distinguunt⁹ secundū q^u sit. igit omne tale habet
partes distinctas secundū q^u sit: r^{at} per se notū est assum
ptū: q^u mobilia omnia inductiue p^{ri}o sunt mobilia
de v^{er}o cōtrario in aliud cōtrariū immediatē in actu. r^{at} hoc
manifestū est q^u hoc nō potest esse nisi secundū successiōē
in partibus quātitatiuis: q^u cōtrariū in actu termino a quo
nō stat quoquomōdō cū termino illo. r^{at} ideo q^u sic mouet o^z
q^u sit in dictis p^{ri}o. r^{at} h^{ic} videt mⁱnⁱ intellectus Aristō. r^{at}
Aler. loco dⁱcto. ¶ Sed cōsidera q^u quādo aliqd mo
uetur de v^{er}o p^{ri}o in aliud p^{ri}o in actu non mouetur
mobile secundū quālib⁹ eius partē illo motu: imo desinit
ille motus in partibus in q^ubus acquirat cōtrariū in actu. ¶ I
lud aut^{em} q^u dⁱct⁹ Albert⁹ esse demōstrationē ad hoc q^u omne
mobile ē diuisibile: q^u omne q^u mouet est susceptibile ter

Questio

mini diuisibilis. In pte aut p se aut rōne subli: hōmne mobile
susceptibile hō diuisibilis ē diuisibile. Igitur omne mobile est
diuisibile. pōt esse qd sit demonstratio. Sed sine dubio pstat
legēti Arist. testū qd nō est demonstratio ab Arist. facta. Et
nos hic querimus de Arist. demonstratio: et nō videt mī
hi ponēdū p expōne: sed p additione rationis ad qstiones
pbatā: et q: extra limites medicine fumus breuiter me ex
pediā. hoc. n. plus ad fectū phisicorū erat ptnēs. ¶ Ad se
cundā rōnem dymī quādo arguit qd mala cōplexio diuersa
sentit. igitur nō est in qualz parte eius cuius alteraf cōple
xio. p3 responsio in vna difficultate posita in expōitiōe ter
minorū relicta. igitur ista opinio venio ad illud qd mibi in
istō pposito videtur esse de mente Ba. et esse vez. ¶ Nota
dum igitur primo qd in ratiōe male cōplexionis diuersa in
cludit qd sit fies: et includit scō qd sit diuersa. nā Saluenus
vbi loquitur in libello de malitia complexionis diuersa de
ethica febre eximuit ipsam a mala cōplexione diuersa. et cō
stat tamē qd in ethica nō omnes partes habēt equalē calo
rem vt ipemet Salic. dicit in caplo sexto. cūscē libi. igitur
maxime eximuit a mala cōplexione diuersa. ppter esse fixas:
et q: secundū ipm quādo humor totaliter membrū assimila
uit in qualitate sua iam mala complexio est nō diuersa: sed
equalis quādo cessat pati sine dolore a mēbro sensitio exi
stēte in eo mala cōplexione. et etiā illa equalis et nō amplius
diuersa. et cōstat ex supra dictis qd sepe cessat passio et dolor
stare mala cōplexione dependēte v: p3 in illo qui diu stetit
in aqua calidā balnei et nō amplius sentit illā: immo calidā:
h minus ea sentiret frigidā. ideo nō sufficit ad hoc vt cōple
xio dicat diuersa qd ipsa sit depēdens: immo requiritur respe
ctu alterius diuersitatis aut inaequalitatis. et hoc notat vo
cabulū. igitur quid requiritur ad hoc vt sit mala cōplexio di
uersa. primo qd sit fies. secundo qd sit aliter inaequalis. et q:
ista inaequalitas nō intelligit in quātitate subiecti. ideo de
bet intelligi in gradu. sed videndū est respectu cuius dicif
equalis illa que a Salic. dicif nō diuersa: et hoc statiz ha
bemus respectu cuius alia dicif diuersa. et cōstat qd cū tūc
illa dicat equalis qdō agens assimilauerit mēbrū. et q: tūc
dicitur diuersa quādo cōplexio subiecti in mēbro existēs
est fies ab aliqua causa immediata: a respectu cuius dicitur
inequalis intensionis notabiliter: quia mēbrū nōdū est assi
milatus: verbi grā. cū sanguis infundit mēbrū et facit fleg
monē: caliditas que est in partibus mēbrū est remissio: q:
caliditas que est in sanguine facit flegmonē. et iō dicif di
uersa: et ita accidit in febre putrida respectu humoris aut va
poris putridi ipsam faciētis et in efimera respectu spirituum
aut vaporū: et quibz p3 illā dici malā complexionē diuersā
que est cōplexio mala in mēbro: notabiliter tamē deficiēs
in gradu sue intensionis a causa a qua immediate dependet
speciali depēdentia: et includit sua qd fuit depēdens et qd sit
materialis. malitia aut cōplexionis qualis est mala cōplexio
in mēbro nō notabiliter diuersa in gradu intensiois a cau
sa a qua immediate pendet speciali depēdentia. et ideo duo
bus modis cōtingit dici malā cōplexionē equalē: aut quia
nō habz talē causam a qua dependet speciali depēdentia:
aut si habet qd nō differat ab ea in gradu notabiliter: q: me
rito primi ethica est male cōplexionis. dicifur equalis pri
uatiue: q: nō diuersa in gradu a causa a qua immediate pen
det modo dictio cum nulla sit. ¶ Sequitur vltimus iuxta
hunc modū nō formaliter repugnare aliquā esse malā com
plexionē fientē et esse equalē. et cōtra aliquā equalē que nō
est facta. et hoc pro parte superius dicti. ¶ Et si arguit con
tra. q: tūc nō ēēt oportūū generaliter omnē febrem esse
malā complexionē diuersam excepta ethica que non repu
gnat rōne putride febris qd sit tāti gradus quāti est humor
putridus dicitur qd hōc non implicet formale ptradictio
nem sufficit medico qd nunqz cōtingit ita esse: et nō dicit ge
neraliter omnē talē febrem esse malā cōplexionē diuersā: q:
semper mēbra radicalia non sunt in tali febre omnino eque
calida cū putrido humore vel fumo. Et si secūdo dicitur qd
tunc nō omnis mala cōplexio diuersa sentiretur sicut acci
dit quādo remittit a ptriario iuxta posito: dicitur qd omnis
mala complexio diuersa que non impedit et respectu cuius
non ponitur impedimētum: aut sentitur illud a quo pēdet.
et hoc sufficit pro mente auctorū illud dicentū: sed impedi
mentum ponit in eo qui infrigidat ne sentiat calorem: sed q:

Aulc. sen. secūda primi. capitulo de causis doloris dicit qd
mala ppleo diuersa est cū mēbra in sui suba pclonem hnt. i.
manifesta: deinde aduenit eis cōplo extranea ei pria que sit
plus calida aut frigida qd erat: intelligendū est qd adueniat
ab agēte immediato notabiliter in ppleō diuersa a mēbroz
pplone. et ideo subdit et virtus sensibilis rei adueniētis sentit
et prie. f. ppleone extrinseci alterafis que est ptriaria: dū al
terat: qd aut ad sensationē faciendā corporis tāgibilis pro
pinqui requiritur qd eoz tactus et corporis tāgibilis quali
tates sint notabiliter diuersae. ita vt idē sequat notabilis al
teratio p3 ex sensu et p3 ex Salic. in libello de malitia pple
tionis diuersae. caplo. 6. cū dicit assignādo cām. quare etibi
cus nō sentit febrile caliditatem. et illud ideo: quoniam mem
broz eius dispositio qua quedā ipsoz agunt: et quedā ipso
rum patiuntur cū omnia iam facta sint dispositiois vnus et
facta sit eoz ppleo vna pueniens. et si sint quedā mēbra
augmentatiois calefactiois: et quedā augmentatiois infrig
datiois. nā ex superfluitate calefactiois eoz que ex eis sunt
calidiora nō pueniūt eis que ex eis sunt frigidiora vt impe
diantur: q: vicina sunt in calefactione: q: si res ita non esset
mēbra se adinulcē impediret in naturali existentia dispo
sitiōe. mēbra nāque in illa etiā dispoē in cōplexioē diuersa
sificat sua. et illud est quoniam caro est mēbrū calz: et os ē
mēbrū frigidū: veritatem cū diuersitate boz et similitū nō
est dolor nec passio propter paruitatem operationis inter
ea in caliditate et frigiditate: partes qd requirit ad sensafes
faciendam certus gradus varietatis operatiois. et per cō
sequēs notabilis diuersitatis vt dixi. ¶ Tria pnotatis po
nō pclones ad questus et prima est. Ad ideo dicitur aliqua
sufficiens mala ppleo diuersa: qd non sit facta et fixa in quali
bet parte eius cuius alteraf cōplexio. pbatū: qd aliqua est
pplexio que nō est facta et fixa in qualibet parte eius cuius
alteraf ppleo que nō est diuersa. igitur et. alim p3 in casu
in quo cōplexio fies sit pccise eque intēsa cū complexioē
causa a qua immediate depēdet. verbi gratia. fontes qui diu
stetit in aqua calida valde per occurfus ill. calet et sentit ca
liditatem. et per occurfus alicuius aque caliditate sua natu
rali cōplexione frigit vt secūda primi. caplo de causis do
loris. et primo de simplicibz ex Salic. igitur aliqua est causa cal
dior: sua naturali cōplexione: per cuius occursum nec cale
ret nec frigeret. et ista maxime est sibi similis et conseruatiua
caloris nunc in eo inuenit. pono igit qd ita fiat. et p3 qd post
talem caliditatem in fonte est fies et dependens in omni par
te. et non est mala cōplexio diuersa cū sit similis causa a qua
pēdet: et qd impedimēto deducto nec ipsa nec sua causa sen
titur a mēbro sensitio in quo est. et ex hac cōclusioē vide
tur mibi gentile in qstione sua de hac materia nō sufficien
ter declarasse quid sit mala cōplexio diuersa secundū suā
rationē nec posuisse mentē Salic. nā si differentia inter ma
lam cōplexionē diuersam et equalē nō est nisi ex parte fixio
nis debuit Salic. dicere qd mala cōplexio diuersa non est in
aliqua parte eius cuius alteraf pplexio: qd per gentile intel
ligitur quādo Salic. dicit qd non est in qualibz parte eius
cuius alteratur complexio: id est nō est fixa in qualibet par
te eius cuius alteraf cōplexio. Si. n. sic intelligat nō solū est
in qualibet parte: sed nō est in aliqua. ¶ Secūda pcelo. nō ideo
dicif aliqua mala ppleo equalis: qd sit facta in qualibet par
te eius cuius alteraf cōplo. p3: qd stat esse malā cōplexionem
equalē. et tū nō esse faciā vt dictū est. ¶ Preterea contigit
cām alterantē mēbz assimilasse mēbz in calitate exstē taz
in mēbro qd in causa ptiue depēdente: h quādo mēbz est
assimilatu pplexio est equalis vt dicit Ba. loco sepe allega.
igitur et. ¶ Tertia pclusio. nulla complexio fixa est mala
pplexio diuersa. p3 ex modo loquēdi Salic. in libro allega.
et ex Aulc. scōda pmi. cap. de causis doloris. et ex descriptioē su
peri9 posita. nam nulla talis ē notabilis diuersa a causa a qua
depēdet spālū depēdentia cū talē cām nō habeat. ¶ Quar
ta pcelo. aliqua ē mala cōplo diuersa nō absolute qd eius po
sit similis alterati immediate. p3: q: h para sit similis tū cōm
git p3 et alia in alia parte subiecti exstē esse dissimilis. ¶ Et
quo p3 qd nō sufficit ad aliquā dici malā ppleone equalē qd
sit similis cause in aliqua parte subiecti: immo regit qd sit in
qualz parte subiecti non notabiliter dissimilis cause: a qua
pēdet modo dicto: p3 scōda pcelo responsina ad questus. nulla
mala ppleo diuersa est i qualz parte eius in quo est nō diss

millis eae a qua immediate pēdet. 7 hoc voluit Sal. loco allegato. nec rōnes sue aliud pbāt. 7 textus Sal. in cap. allega. libri de malitia pplonis diuerse hoc mō intelligit. q. manife stū ē q. spēs malitie pplonis diuerse nō dnt a spēs malitie pplonis eōlis: nisi q. ipe nō sunt in qualz pte ei⁹ cuius alte- rat⁹ ppo nō notabiliter dissimilis eae a qua immediate subm alterat in eotalis ppo pseruat: 7 si q. ras de calitate scā a lu minead huc nō depēdere vtz sit diueria aut nō. puto q. vbi in spiritib⁹ aut hōisib⁹ mēbz vel aere vel in aliquo coipe imedato o. calitatē depēdere: h. solū a lumine esset depēde- cia q. nō sentiret: 7 nō o. nunc aut sp. est ita q. vbi sunt ptes multo infērioris gradus facilius suscepie a lumie q. vni. 7 iō cōiter semp sensus sit in tali alteratōe. Et si q. ras scōo an. febzis effimera sit scā pp. Ba. 8. terrapē. ostem q. cōe ē eibicte 7 effimeris adhuc nō fieri. of secure q. ppue loquē- do effimera est scā. 7 hoc vult Ba. cap. 6. de malitia ppo- nis diuerse: h. ipsa of scā quo ad cure silitudinē: q. pure alte- rantia sufficiūt in vtrāq. 13 in effimera spēs 7 vaporos opoz- teat aut resoluūt: q. sit a vīute sine ope medici i pura 7 a effi- mera: aut alterari: q. sit ab eisde cāis a gb⁹ alterat mēbz. 7 iō nō ponit hic p. intēdōe alia: h. nō sic ē in putridis: 7 q. ar- gumta aī oppositi pcludūt vīutē: auctozitates at 7 Ba. 7 Aul. nihil volūt pter pconē hāc vltimā. iō ista de hac q. ne sufficiāt. C. Scripta florentie 7 ppleta p me Ugonē Se- nēz. Anno dñi ab icarnatōe. 1421. dic. 2. Januā q. amē.

C Incipit tabula q. dñi edita ab clarissimo medicīne monar- ca Jacobo de forlino sup pma 7 secūdā sen pmi casu. aut.

- q. Testio prima. Altrū diffinitio medicīne ab auicēna in littera posita sit bene posita.
- Qd. 2. Altrū inter sanitatē 7 egritudinē sit reperibilis di- spositio media.
- Qd. 3. Altrū spūs sit subz ppiqnū sanitatis 7 egritudis.
- Qd. 4. Altrū humores sint subiectum mediatum sanita- tis vel egritudinis.
- Qd. 5. Altrū complexio sit qualitas.
- Qd. 6. Altrū possibile sit equale ad pondus esse.
- Qd. 7. Altrū equalitas secundū modi habeat latitudinem.
- Qd. 8. Altrū complexio humana sit ceteris complexio- nibus ppiqnior: equali ad pondus.
- Qd. 9. Altrū ppo boie de scōo mō equalitatis sit p. egdī stātia media inter extrema totius latitudinis pmi modi siue latitudinis humane pplexiōis.
- Qd. 10. Altrū si ppo indi pmutet ad pponē scāui vel e. ad b. pmutatōz nēcio mois vl iurmitas p. cōq.
- Qd. 11. Altrū sit possibile reperire plura indiuidua omni- no consimilis complexionis.
- Qd. 12. Altrū in genere membrorum nostri corporis cu- tis sit membrum maxime temperatum.
- Qd. 13. Altrū repibilis sit aliqua medicīna temperata.
- Qd. 14. Altrū distinctio complexionum distemperatāz posita in littera ab auicē. sufficienter sit posita.
- Qd. 15. Altrū possibile sit aliq. distemperatiō eē simplicē.
- Qd. 16. Altrū sanitas magis attineat calitati q. frigiditati.
- Qd. 17. Altrū in codē coipe vel membro simul esse pos- sint due distēperatiōe. (esse sit posse.
- Qd. 18. Altrū bō beat tēparatiōē pponē q. in hoc mundo
- Qd. 19. Altrū in coipe tēperato sit q. libz operatio perfe- ctio: q. similis opatio in coipe distēperato.
- Qd. 20. Altrū spūs sit res calidior: q. sit in coipe nostro.
- Qd. 21. Altrū flegma sit frigidius quod est in coipe nro.
- Qd. 22. Altrū plli sint complexionis frigide.
- Qd. 23. Altrū cerebrum sit frigide complexionis.
- Qd. 24. Altrū pinguedo 7 adeps sint pponis frigide.
- Qd. 25. Altrū cuiuslibz mēbz ppo nālis silex ei ex q. nutrit.
- Qd. 26. Altrū quodlibet membrū secundū pponē eius ac- cidentale similetur ei quod ab eo superfluit.
- Qd. 27. Altrū mēbz in hoc caplo ab Aul. graduata i fusa: pponib⁹ graduat taliter per ppones eoz. ina- tas vl iūctes vel inatas actuatq. p. influēt.
- Qd. 28. Altrū eiusdem corporis complexio naturalis 7 etatiua abinulcem distinguantur.
- Qd. 29. Altrū quattuor sint etates.
- Qd. 30. Altrū post etatē p. sūcti calor nālicipiat diminui.
- Qd. 31. Altrū aer nos circundāz p. tinue exciet coipe nra.

- Qd. 32. Altrū sūctus nutritiua foret infinita 7 semper dum restituit ipa restitueret equaliter: 7 vno modo corpus aliquando ad mores perducitur.
- Qd. 33. Altrū aliqua sit mo. naturalis morient.
- Qd. 34. Altrū p. actōz vīutē nutritie possit restaurari bāi. dā eā bonū vl meli⁹: eo q. pus fuit a coipe reso-
- Qd. 35. Altrū iuuenis sit temperatior puero.
- Qd. 36. Altrū mulieres sint naturaliter viris frigidiores.
- Qd. 37. Altrū caro mulieris sit rarior q. caro viri.
- Qd. 38. Altrū habitantes terras septentrionales sint bu- midiores alijs.
- Qd. 39. Altrū diffō hōis posita ab Aul. in lra sit bona.
- Qd. 40. Altrū pter q. uoz hōies i epe gñaros sit neciū pp nutritatōz mēbz ponē q. uoz hōiditates scōas
- Qd. 41. Altrū vbiq. sit f. la sit in sanguine pueribile 7c.
- Qd. 42. Altrū solū quattuor ponēde sint digōnes in boie.
- Qd. 43. Altrū quattuor humorum in epate generatorū sit vnus 7 idem calor efficiens.
- Qd. 44. Altrū causa efficiens humoris melancolici natu- ralis sit caliditas temperata
- Qd. 45. Altrū extimatio vl spēs ir. aī possit esse cā motus humorū aut quouis m. do realis alterationis.
- Qd. 46. Altrū i vnoquoq. mēbz sint ille q. tuor vīutes 7c.
- Qd. 47. Altrū ossa nutrantur medulla.
- Qd. 48. Altrū p. scē sint tres mōi opandi ei⁹ q. comedif 7
- Qd. 49. Altrū alicuius nutrientis qualitas corporis vel membrorum alteratiua remāere possit vlq. ad coa- gulariōis 7 assimilatiōis cōplemētū.
- Qd. 50. Altrū forma specifica sit subalis forma ei⁹ quod est a forma specifica operatum.
- Qd. 51. Altrū forma specifica sit forma substantialis:
- Qd. 52. Altrū friditas cēntia frigēdiat opatōes vīutū na- turaliū aut vīutū cuiuslibz alteri⁹.
- Qd. 53. Altrū calz agēs i hōidū dñigret. agēs vō in sicch⁹.
- Qd. 54. Altrū color viridis possit esse bonum signum.
- Qd. 55. Altrū omnis hypostasis decidatur a tertia dige- stione que est membrorum.
- Qd. 56. Altrū melilotum sit calidum in primo gradu.
- Qd. 57. Altrū mala cōplo diuersa sit in qualibet parte eius cuius alteratur cōplexio.

C Explicit tabula q. dñi Jacobi d. forlino sup pma 7 scōa sen pmi casu. ab yn bali ab yn cen.

C Registrum.

A	testiculi non	O	BB
C Erpositio	corporis	penetratio	in questione
Diclarissimū	est vt talis	7 spissitudine	virtutum
ad dicendum	h	C Tertio	sed minus
due suffecerit	plementum	eis mediātib ⁹	rostatates
B	7 sibi iuxta	p	CC
7 subtilia	deinde	resistit	cōsiderant
bute sunt	plexione. 7	sum: quia	uersionē eius
quālibet	I	diuersitate	communiter
C Ad quartū	augmētatiue	Q	eo q. plus
L	sine operatōe	Q	vrina plerūq.
In his eni	C Et pparās	C Dic ponit	C Quantz
nerueis 7	reddat mēbz	num est ex	exite talis
Auicēna: q.	R	AA	principium
C Probat	quarto de	C Qdones	EE
D	do nomen:	existens in	illoz modoz
pontici. igit	modos tāgit	C Ad primū	pro omni nō
apparens	cause pter	cedenti mō	futura fieri
eti circa	L	§ 1135	
primo ad	tate. f. nō		
E	naturalem		
sibi secunda	cano. Aul.		
in ordine	sicut enim		
C Deinde	D		
sanctibus nrm	suert sic		
F	operatur		
separant 7	7 pstrictōis		
tusio: vt	dic. impole		
C Item non	A		
nus medicorū	plūs festin ⁹		
B	quoniam		
secundam:	C Nota ad		
cuius vni	C Si vero		

#1126
#UR-58-7

Bartholomeo d'anna	petr	xv.β
admetio petr	cof	xv.β
Cristo mattheu	calderon	x.β
paulo Jo andree		x.β
Imaroso Jo mattheu		xv.β

- [illegible]

Handwritten: 1789. 10. 10. 1789.

ignora se si
vetera sunt.

Accession no. 10495
 Jacobus de Forlivo
 Author
 Expos: Tio super
 prim. 25 Sept 1485
 Call no. Incunabula
 445-52
 (Goff)

